

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရား
ရေးသားစီရင်အပ်သော

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မြန်မာပြန်

ပဌမတွဲ

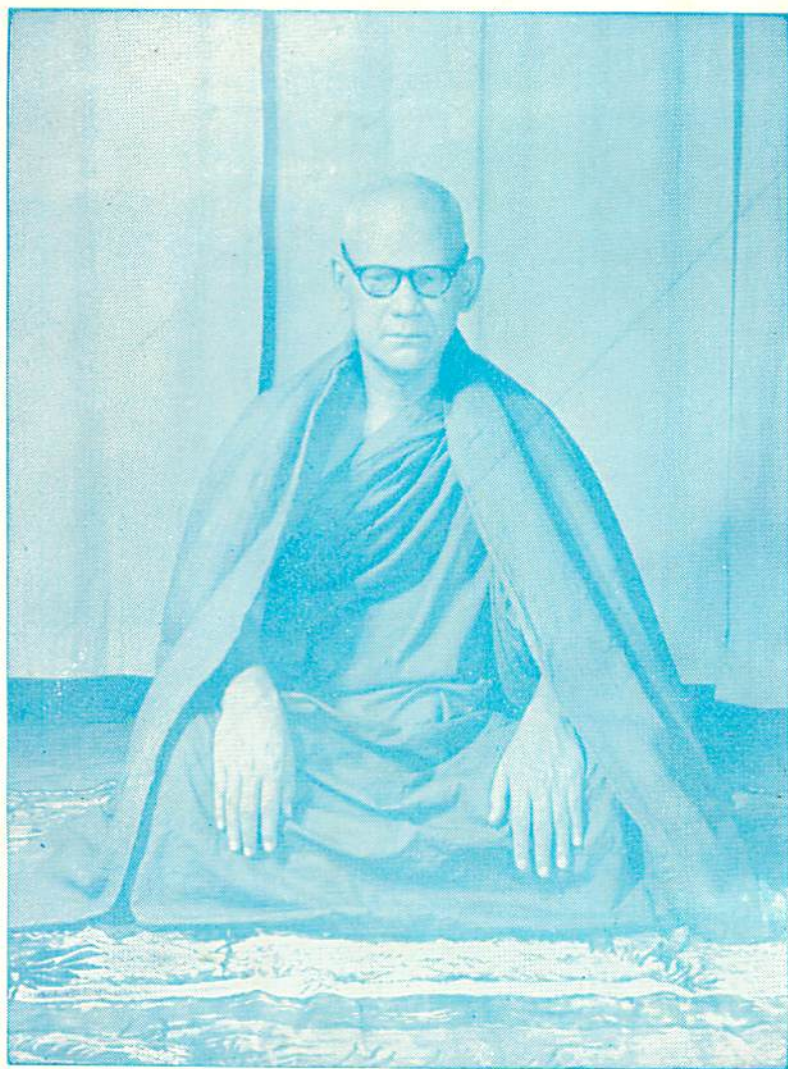
မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့
ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၁၆

ကောဇာ ၁၃၃၄

ဇူလိုင်လ ၁၉၇၂

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
မြန်မာပြန်
ပဌမတွဲ
အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ
မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရား
ရေးသားစီရင်အပ်သော

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မဟာစည်ဆရာတော်

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရား

ရေးသားစီရင်အပ်သော

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မြန်မာပြန်

ပဌမတွဲ

မင်္ဂလာ

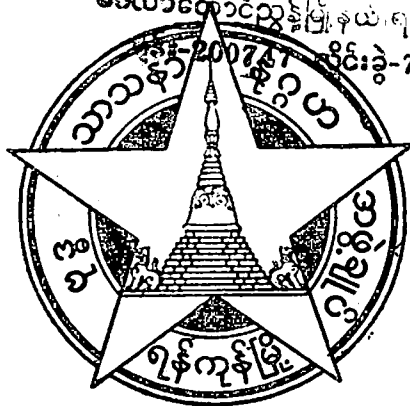
ရန်ကုန်မြို့ သာသနာ့ရိက္ခာဦးစီးဌာနမှ ပဌမတွဲသာသနာပြု

မဟာစည်ရံပုံငွေဖြင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

အမှတ်(၈)အခန်း(၈)စပါလမ်းမင်္ဂလာတောင်ညွန့်မြို့နယ်ရန်ကုန်မြို့။

မင်္ဂလာတောင်ညွန့်မြို့နယ်ရန်ကုန်မြို့။

အမှတ်-200767 ဖုန်းနံပါတ်-7178

မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့

ပံ့ပိုးတိုက်ပွဲ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၁၆

ကောဇာ ၁၃၃၄

ဇူလိုင်လ ၁၉၇၂

ထုတ်ဝေသူ။ ။မင်္ဂလာဦးအောင်မြင့် မှတ်ပုံတင်အမှတ် (၀၁၁၆၇) အကျိုးတော်ဆောင်
(ပဋိပတ္တိသာသနာပြု မဟာစည်ရံပုံငွေ) ဗုဒ္ဓသာသနာ့နဂ္ဂဟအဖွဲ့ချုပ်၊
အမှတ် ၁၆၊ သာသနာ့ရိပ်သာ၊ ဟာမစ်တိတ်လမ်း၊ ကုက္ကိုင်း၊ ရွှေဂုံတိုင်
စာတိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာပေခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၅၁၂၉)

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေးစာတိုက်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ
ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်တွင် အတွင်းရေးမှူး (အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ်)
ဦးလှပောင် M.A., M.S., B.L. (မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၀၈၇၉)က ပုံနှိပ်သည်။

ထုတ်ဝေသူ။ ။မင်္ဂလာ ဦးအောင်မြင့် မှတ်ပုံတင်အမှတ် (၀၁၁၆၇) အကျိုးတော်ဆောင်
(ပုဂ္ဂိုလ်တို့သာသနာပြု မဟာစည်ရံပုံငွေ) ဗုဒ္ဓသာသနာ့နဂါးအဖွဲ့ချုပ်၊
အမှတ် ၁၆၊ သာသနာ့ရိပ်သာ၊ ဟာမစ်တိတ်လမ်း၊ ကုက္ကိုင်း၊ ရွှေကုန်းတိုင်
စာတိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာပေခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၅၁၂၉)

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေးစာတိုက်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ
ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကွန်ဆက်ဆံရေးမှူး (အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ်)
ဦးလှမောင် M.A., M.S., B.L. (မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၀၈၇၉)က ပုဂ္ဂိုလ်သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်း၏ အကြောင်း

အကြောင်းရင်းအစ

ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့က နှစ်စဉ်ကျင်းပမြဲ ဖြစ်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စာမေးပွဲတွင် နာယကအဖြစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်စီမံ၍ မေးခွန်း ပုစ္ဆာများကို ထုတ်ပေးရန်အတွက် (၁) အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာတော် ဦးဉာဏုတ္တရ၊ (၂) အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မဟာစည်ဆရာတော်၊ (၃) ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဆရာတော် အရှင်မေဇာဝိတို့အား ၁၃၂၃-ခုနှစ် ဝါတွင်းက လျှောက်ထားတောင်းပန်ခဲ့၏။ ထိုအခါ ကျေးဇူးရှင် မဟာစည် ဆရာတော်ဘုရားသည် ထိုစာမေးပွဲအတွက် ပြခန်း သတ်မှတ် ထားသော မြန်မာပြန်-ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ တတိယတွဲကို တာဝန်ရှိသည် အားလျော်စွာ ကြည့်ရှုသုံးသပ်တော်မူ၏။ 'ထိုသို့ ကြည့်ရှုသုံးသပ်သောအခါ အောက်ပါ စကားရပ်ကို ရှေးဦးစွာ တွေ့ရလေသည်။

“ယခုအခါ၌ ဤသို့ အကြင် အကြင် စိစစ် စိရင်အပ်ကုန်ပြီးသော ဝိပဿနာ၏ဖြစ်ရာ အာရုံ ဘုံဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာစသော တရားတို့၌ ဆရာကောင်းထံ၌ ကျမ်းဂန်ကို သင်ယူခြင်းဟူသော ဝါစုဂ္ဂတ နှုတ်သို့ တက်အောင်ပို့ခြင်း ထက်ဝန်းကျင် ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့် အနက်ကို သိခြင်းငှါလိုသော သမာဆန္ဒ ပုဗ္ဗင်္ဂမ သဝနဥပပရိက္ခာ စသည် တို့ဖြင့် ထိုကျမ်း၏အနက်ကို နှလုံး၌ထားသော အစီအရင်၏အစွမ်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်လေ့လာအပ် မှီဝဲအပ်သောဉာဏ်ကို ပြု၍”....(စာမျက်နှာ ၂၂၉-ပဌမစာပိုဒ်မှ)

အထက်ပါစာပိုဒ်ကို နှစ်ခေါက် သုံးခေါက် ဖတ်ကြည့်သော်လည်း တိကျသော အဓိပ္ပါယ်ကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ မရပဲရှိနေသဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းရင်း ပါဠိကို ကြည့်ရှုရ၏။ ထိုသို့ ကြည့်ရှုသောအခါ အောက်ပါအတိုင်း ပြန်ဆိုသင့်သည်ကို တွေ့ရလေသည်။

[ကာ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

“ယခုအခါ (ဝိပဿနာပညာ၏)ဘုံ အာရုံ ဖြစ်ကုန်သော ဤ(ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ခန္ဓာအစရှိသော)တရားတို့၌ သင်ယူခြင်း မေးမြန်းခြင်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဉာဏ်အလေ့အကျက်ကို ပြုပြီးလျှင်....(ပဌမထုတ် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မြန်မာပြန် နှာ-၈၃၊ ဒုတိယထုတ် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန် စတုတ္ထတွဲ နှာ-၂၂၀)

အထက်ပါအတိုင်း အတိအကျ တိုတို ပြန်ဆိုရုံမျှဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံ၍ အလွယ်တကူ သိနားလည်နိုင်လောက်ပါလျက် ထိုသို့ အတိအကျမပြန်ပဲ ဋီကာအဖွင့်များနှင့်တကွ နိဿယမှ ဖြည့်စွက်ချက်များကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ဝေဝေဆာဆာ သာသာထိုးထိုး ပြန်ဆိုထားသောကြောင့် အသိခက်လျက် ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ကျေးဇူးရှင် မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားမှာ....

“ဤမျှလောက် ရှင်းလင်းသော ပါဠိဝါကျ၌ပင် နားမလည်နိုင်အောင် ပြန်ဆိုထားသော မြန်မာပြန်-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ကြည့်ရှုလေ့လာသူတို့မှာ တတ်သိနားလည်ရန် ခက်ခဲရုံမျှမက ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဟာ ငါတို့နှင့် မတန်-ဟု အထင်ရောက်လျက် စိတ်ပျက်၍ နောက်ဆုတ်သွားကြဖွယ်ရာ အကြောင်းလည်းရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို သိလွယ်သောနည်းဖြင့် တိတိကျကျ အသစ်ပြန်ဆိုရေးသားရန် သင့်သည်”-ဟု

အကြံအစည် ပြစ်ပေါ်ခဲ့သည် ဟူ၏။

တာဝန်ယူခြင်း

ထိုနှစ်မှာပင် ပြာသိုလဆုတ် ၁၀-ရက် နေ့စွဲဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ကအထက်ပါ နာယကဆရာတော် ၃-ပါးတို့အား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာကို စာမေးပွဲပြဇာန်းချက်ဆိုင်ရာ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသမှစ၍ မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုပေးရန် တောင်းပန်လျှောက်ထားခဲ့၏။ ထိုအခါ နာယကဆရာတော် ၃-ပါး စည်းဝေး၍ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကြရာ အောက်ပါအတိုင်း သဘောတူညီတော်မူကြသည်။

(၁) မဟာဋီကာကိုမြန်မာပြန်လျှင် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို ထုတ်ပြရာ၌ ပါဠိကျမ်းရင်းမှ ပါဠိပုဒ်ကို ထုတ်ပြရန်လည်း မသင့်၊ ယခုလက်ရှိ မြန်မာပြန် အဟောင်းမှာလည်း ဋီကာ အဖွင့်များနှင့် နိဿယမှ

အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏အကြောင်း

[ကိ]

ဖြည့်စွက်ချက်များကိုပါ ထည့်သွင်း ရေးသား ထားသောကြောင့် ၎င်းမှလည်း ထုတ်ပြန်ရန်မသင့်၊ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုပါ အသစ်တဖန် တိတိကျကျ မြန်မာပြန်ဆို ရေးသားရန်။

(၂) ထိုကိစ္စအတွက်မဟာစည်ဆရာတော်အားတာဝန်လွှဲအပ်ရန်။

အထက်ပါအတိုင်း သဘောတူညီကြ၍ မဟာဋီကာနှင့်တကွ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို အသစ်တဖန် မြန်မာပြန်ဆို ရေးသားရန် မဟာစည် ဆရာတော်အား တာဝန်ပေး လွှဲအပ်တော်မူကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကျေးဇူးရှင် မဟာစည် ဆရာတော်ဘုရားသည် ပေးအပ်သော ထိုတာဝန်ကို လက်ခံပြီးလျှင် ထိုနှစ်တပေါင်းလဆန်း ၃-ရက်မှအစပြု၍ အခွင့်သာသော အချိန်အခါများတွင် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်ကျမ်းသစ်ကို ရေးသားစီရင်တော်မူခဲ့ပေသည်။

ပြန်ဆိုရေးသားပုံ

ဋီကာမြန်မာပြန် ထွက်ပေါ်လာလျှင် ယင်းနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်သောအခါ ဋီကာနှင့် အဋ္ဌကထာကို ခွဲခြား၍ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အလွယ်တကူသိနိုင်စေရန်အတွက် တိကျနိုင်သမျှ တိကျအောင် ပြန်ဆိုရေးသားတော်မူ၏။ ဋီကာဖွင့်စသည်တို့ကိုပါ ယှဉ်တွဲ၍ပြမှ နားလည်နိုင်မည့်အရာတို့၌မူ ယင်းဋီကာဖွင့်စသည်တို့ကိုလည်း လက်သည်းကွင်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သီးသန့် ဖော်ပြထားတော်မူပေ၏။

အထူးသတိပြုရန်မှာ....ဤကျမ်းသည် မြန်မာပြန် ဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာစကား ချောမော ပြေပြစ်ခြင်းနှင့် ပါဠိမတတ်သော စာဖတ်ပရိသတ်တို့အား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သဘောပေါက် သိနားလည်စေခြင်းကို အထူး အလေးပြု၍ ပြန်ဆိုရေးသားတော်မူပေသည်။ ဗဟုဝစ် ဝိသေသန ပါဠိပုဒ်တို့ကို “ကုန်သော၊ ကုန်သော”ဟု အတိအကျပြန်လျှင် မြန်မာစကား မချောမော မပြေပြစ်သည်လည်းရှိ၏။ ဥပမာ....သဥပစာရာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော-ဟူသောပါဌ်ကို “ဥပစာရသမာဓိ တို့နှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သော ရှစ်ပါးကုန်သော သမာပတ်တို့ပေတည်း”ဟု ဗဟုဝစ်နှင့် အတိအကျ ပြန်ဆိုခြင်းထက် “ဥပစာရသမာဓိနှင့်တကွ ရှစ်ပါးသော သမာပတ်တို့ပေတည်း”ဟု ပြန်ဆိုခြင်းက သာ၍ချောမောပြေပြစ်၏။ ထို့ကြောင့်

[ကိ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ယခင်မြန်မာပြန် နှာ-ဂဉ္စ၊ ယခုစတုတ္ထတွဲ နှာ-၂၂၀-၌ ၎င်းအတိုင်းပင်ပြန်ဆိုထား
 တော်မူပေသည်။ အကြောင်းမှာ မြန်မာသက်သက် စကားဝါကျတို့၌ ဝိသေသန
 အရာတွင် ဗဟုဝဏ်ကိုများစွာသုံးလေ့မရှိသောကြောင့်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင်
 ဗဟုဝဏ်အနက်ကို ထင်ရှားစေသင့်သော အရာတို့၌၎င်း၊ ဗဟုဝဏ် ဝိသေသနနှင့်
 ဝိသေသျှတို့ ဆက်စပ်ပုံကို ထင်ရှားစေသင့်သော အရာတို့၌၎င်း၊ ဗဟုဝဏ်
 ဝိသေသန ပုဒ်များကို “ကုန်သော”ဟူ၍ပင် ဗဟုဝဏ်နှင့် အတိအကျ ပြန်ဆိုထား
 ပေးသေး၏။ ထို့ပြင်....သုရမတ္တာ-သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အသမ္မသနပ
 ဂတ္တာ-သုံးသပ်ခြင်းသို့ မရောက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဤသို့ စသည်ဖြင့်
 သဒ္ဓါနက် အတိအကျ ပြန်ဆိုသင့်သော ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဟိတ် ပုဒ်တို့၌လည်း
 “သိမ်မွေ့သောကြောင့် (ဟောင်းနှာ - ၉၇၊ သစ်စတုတ္ထတွဲနှာ - ၂၃၃)၊ မသုံးသပ်
 ထိုက်သောကြောင့် (ဟောင်းနှာ - ၁၅၆၊ သစ်စတုတ္ထတွဲနှာ - ၂၇၇)” ဤသို့
 စသည်ဖြင့် မြန်မာစကား ချောစေရန် ပြန်ဆိုထားပါပေ၏။ ထို့ပြင်....မြန်မာ
 စကားဝါကျတို့၌ အနိယတ်ကို သုံးလေ့မရှိသောကြောင့် အနိယတ် ဝါကျများ
 ကိုလည်း များသောအားဖြင့် နိယတ်ဝါကျ၌ ထည့်သွင်း၍ ပြန်ထားတော်
 မူပေ၏။ ဤသို့ အနက်အဓိပ္ပါယ်မပျက်စေပဲ တမျိုးတမည် ပြန်ဆိုထားသည်ကို
 တွေ့ရလျှင် မြန်မာစကားချော၍ နားလည်လွယ်အောင် ပြန်ဆိုထားသည်ဟု
 မှတ်ယူကြစေလိုပါသည်။

ခက်ဆစ်မှတ်ချက်များ

ပါဠိ၌ ကံဟော ကတ္တားဟော စသည်ဖြင့် ထူးသောကြောင့်၎င်း၊ ဝိဘတ်
 ထူးသည်အားလျော်စွာ ကာရိယ ထူးသောကြောင့်၎င်း ပါဠိ ပညာရှိတို့မှာ
 ပါဠိဝါကျတို့၌ စာစပ်ကို သိရန် လွယ်ကူပေ၏။ သို့သော်လည်း အချို့သော
 စာပိုဒ်ဝါကျတို့၌မူ အသိခက်သောကြောင့် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ပင် သမ္မန္တော
 ဖြင့် စာစပ်ကို ဖွင့်ပြထားရသည်လည်း ရှိသေး၏။ မြန်မာစကား ဝါကျတို့၌
 မူကား ကံဟော ကတ္တားဟော စသည်ဖြင့်လည်း များစွာ မထူးခြားလှ၊
 ဝိသေသနပုဒ်တို့၌ ဝိဘတ်ထူးသော်လည်း ကာရိယမှာ “သော” ဟူ၍ချည်း
 မထူးပဲလည်း ရှိနေပြန်၏။ ထို့ကြောင့် မြန်မာစကား ဝါကျတို့၌ မြန်မာစာတတ်
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာပင် စာစပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သံသယ ဖြစ်ဖွယ်တို့ကို များစွာပင်

အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်း

[၇]

တွေ့ရတတ်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤမြန်မာပြန်၌ ထိုသို့ သံသယ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသော ပုဒ်များကို အချင်းချင်း ဆက်စပ်ယူရန်လည်း မှတ်ချက်ဖြင့် ညွှန်ပြ ထားတော် မူပေ၏။ ထို့ပြင် အရာအားလျော်စွာ သိသင့်ပါလျက် မသိနိုင်သော ခက်ဆစ် များကိုလည်း မှတ်ချက်အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြထားတော်မူပေသည်။

ရည်ရွယ်ချက်

ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ် မြန်မာပြန်ကို ကြည့်ရှုလေ့လာသောသူတို့သည် ပါဠိဘာသာကို မတတ်သိသော်လည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပါဠိကို ကြည့်ရှုလေ့လာသော ပါဠိတတ် ပညာ ရှိတို့ကဲ့သို့ပင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်တို့ကို အပြည့်အစုံ အလွယ်တကူ တတ်သိ နားလည်ကြစေရန် ထက်သန်သော သမ္မာဆန္ဒဖြင့် ရည်ရွယ်၍ ရေးသား စီရင်တော်မူပေသည်။ အချို့အရာ၌မူ မှတ်ချက်များဖြင့် ရှင်းလင်းဆုံးဖြတ်လျက် ပြဆိုထားသောကြောင့် ဤ မြန်မာပြန်ကို ကြည့်ရှုခြင်းဖြင့် ပါဠိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ကြည့်ရှုခြင်းထက်ပင် အသိဉာဏ် ရှင်းလင်းသွားရန် အကြောင်းလည်း ရှိပေ သေး၏။ သို့သော် ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ဘုရား၏ ရည်ရွယ်ချက် မည်ရွှေ့မည်မျှ အောင်မြင် ထမြောက်သည်ကိုမူ ဤမြန်မာပြန်ကို ကြည့်ရှု လေ့လာ သူတို့ ကိုယ်တိုင်ပင် ဆုံးဖြတ်ကြစေလိုပါသတည်း။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်ကို ဝါခေါင်လမှစ၍ ပုံနှိပ်စေခဲ့၏။ ထိုသို့ ပုံနှိပ်နေ စဉ်မှာပင် ဗဟုသုတကို လိုလားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂနိဒါနကထာ ပါဠိကိုပါ မြန်မာပြန်၍ တပါတည်း ပူးတွဲဖော်ပြရန် ကျေးဇူးရှင် မဟာစည် ဆရာတော်ဘုရားအား လျှောက်ထားတောင်းပန်ကြပြန်၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂနိဒါနကထာ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပုံ

၁၃၁၉-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၄-ရက် တနင်္ဂနွေ နေ့တွင် အဘိဓမ္မဗဟုရဋ္ဌဂူ၌ ဥက္ကဋ္ဌ မစိုးရိမ် ဆရာတော်ဘုရားကြီးနှင့် တကွ အဖွဲ့ဝင် ဆရာတော် ၁၃-ပါးတို့ ကြွရောက်ပါဝင်လျက် ကျင်းပသော ဆဋ္ဌသံဂါယနာ

[၇]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် - မြန်မာပြန်

ဝန်ဆောင် သံဃအဖွဲ့ အစည်းအဝေး ဆုံးဖြတ်ချက် အပိုဒ်နံပါတ် (၉) ၌
ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာကို စက်တင်ပုံနှိပ်ရာတွင် နိဒါန်း ထည့်သွင်းသင့် မသွင်းသင့်၊
အကယ်၍ ထည့်သွင်းသင့်ပါက မည်သို့ ရေးသား ထည့်သွင်းသင့်ကြောင်းကို
ဆွေးနွေးတော်မူကြပြီးလျှင် အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်တော်မူကြသည်။

သံဃအဖွဲ့၏ဆုံးဖြတ်ချက်

- (၁) ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ စာအုပ်ကို စက်တင် ပုံနှိပ်ရာတွင် နိဒါန်း
ရေးသား ထည့်သွင်းရန်။
- (၂) အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ယိုးဒယားဘာသာ စသော ဘာသာရပ်တို့ဖြင့်
ရေးသားပုံနှိပ်ထားသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စာအုပ်တို့၏ နိဒါန်းတို့ကိုလည်း
လေ့လာ၍ ဒေသနာတော်နှင့်ညီညွတ်သော နိဒါန်းမျိုးရေးသားရန်။
- (၃) ၎င်းနိဒါန်း ရေးသားရန်အတွက် အောက်ပါ ဆရာတော်များကို
ရွေးချယ်ကြသည်။
 - (၁) အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မဟာစည်ဆရာတော်။
 - (၂) အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ အနီးစခန်းဆရာတော်။
 - (၃) တိပိဋကဓရဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက ဦးဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသဆရာတော်။
 - (၄) ဂျပန်ဓမ္မဒူတအနုနာယက ဦးသီလာနန္ဒ (တိပိဋကပါဠိ အဘိ
ဓာန်ကျမ်းပြု)။
- (၄) ၎င်းဆရာတော်တို့ ရေးသားပြီးသည့် နိဒါန်းကို စက်တင်ပုံနှိပ်မီ
ဝန်ဆောင် ဆရာတော်များထံ ပေးပို့ရန်။

အထက်ပါ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ နိဒါနကာရကအဖွဲ့ဝင် အခြားဆရာတော်
၃-ပါးတို့က မဟာစည်ဆရာတော်အား နိဒါန်းမူကြမ်းကို ရေးသားရန် တာဝန်
လွှဲအပ်ကြသည်။ ထိုသို့ လွှဲအပ်ခြင်းကို လက်ခံ၍ ကျေးဇူးရှင် မဟာစည်
ဆရာတော်ဘုရားသည် သက်ဆိုင်ရာ ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဋီကာ ဂန္ထနွဲ့ရကျမ်းစာ
အမျိုးမျိုးတို့မှ ထုတ်နှုတ်စုဆောင်းပြီးလျှင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ နိဒါနကထာကို ကမ္ဘာ

အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏အကြောင်း

[၈၈]

တဝှန်းလုံးက ကြည့်ရှု၍ အရိုအသေ အလေးအမြတ် ပြုနိုင်လောက်အောင် ပါဠိဂတိကျနသော ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသားစီရင်တော် မူခဲ့လေသည်။ ထိုသို့ ရေးသားရာတွင် အောက်ပါ စည်းကမ်းချက်များကိုလည်း မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ချထားခဲ့သေးသည်ဟူ၏။

နိဒါန်းရေးရာ၌ စည်းကမ်းချက်များ

- (၁) အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသနှင့် ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာတို့၏ ဂုဏ်ကို မထိပါးစေရန်၊ သူတပါးက ထိပါးစွပ်စွဲထားသော အချက်များကိုလည်း ဖြေရှင်းသွားရန်။
- (၂) မှန်ကန်သော အကြောင်းအဋ္ဌပ္ပတ္တိကို ထုတ်ဖော်နိုင်သမျှ ထုတ်ဖော်ရန်။
- (၃) အကြောင်းယူတ္တိ မလုံလောက်သော ချီးမွမ်းချက်များကို မထည့်ရန်။
- (၄) ချီးမွမ်းချက်တိုင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်တိုင်းမှာ ခိုင်လုံသော သာဓက ထုတ်ပြနိုင်ရန်။
- (၅) ရှေးခေတ်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော သာသနာ့ဘေးရန် အရှုပ်အထွေးများကို ထိုခေတ်မထေရ်များက လျစ်လျူရှုမနေကြပဲ ကထာဝတ္ထုကျမ်း မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်း စသည်တို့ဖြင့် ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းတော်မူကြသကဲ့သို့ ယခုခေတ် အရှုပ်အထွေးများကိုလည်း ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းသွားရန်။
- (၆) ပရဝါဒီတို့၏ စွပ်စွဲချက်ကို မထုတ်ပြပဲ အဋ္ဌကထာနှင့် အဋ္ဌကထာဆရာကို ချီးကျူးရုံမျှဖြင့် ထိုစွပ်စွဲချက်များ ပြေရှင်းသွားမည် မဟုတ်သောကြောင့် အရေးကြီးသော စွပ်စွဲချက်များကို အပြည့်အစုံ ထုတ်ပြ၍ ရှင်းလင်းရန်။
- (၇) မိလိန္ဒပဉ္စာ၌ “ဗုဒ္ဓ-ဘုရားဟူ၍ မရှိ၊ ဗုဒ္ဓ-ဘုရားသည် အလုံးစုံကို မသိနိုင်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားနှင့် စပ်သော စောဒနာ

[၈]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

စွပ်စွဲချက်များကိုပင် ထုတ်ပြ၍ ဖြေရှင်းသကဲ့သို့ ဤနိဒါန်း၌လည်း အဋ္ဌကထာဆရာနှင့် စပ်သော စွပ်စွဲချက်များကို စွပ်စွဲသူ၏ မူရင်း အတိုင်းပင် ထုတ်ပြ၍ ဖြေရှင်းရန်။

- (၈) ဖြေရှင်းရာ၌ မေတ္တာ ကရုဏာနှင့် ယှဉ်လျက် နူးညံ့ ပြေပြစ်၍ ခံသားသော စကားတို့ကိုသာ သုံးရန်။
- (၉) ပရဝါဒီတို့ အထင်မသေးစေရန်အတွက် ရှည်လျားကျယ်ဝန်းမည်ကို မငဲ့ပဲ ဖော်ပြသင့်သမျှကို အပြည့်အစုံပင် ဖော်ပြရန်။
- (၁၀) စပ်ဆိုရာ ဗဟုသုတများနှင့် ကျမ်းစာညွှန်းများကိုလည်း ထည့်သွင်း ဖော်ပြရန်။ (ကျမ်းညွှန်းများကို ပါဠိနိဒါန်း၌ အပြည့်အစုံပင် ပြထားပြီး ဖြစ်သည်။ ဤမြန်မာပြန်ကို ကြည့်ရှုသူတို့မှာ ညွှန်ပြ ထားသော ထိုပါဠိကျမ်းတို့ကို အများအားဖြင့် ကြည့်ရှုနိုင်ကြမည် မဟုတ်သောကြောင့်၎င်း၊ ကြည့်ရှုနိုင်သူတို့မှာလည်း ပါဠိနိဒါန်း၌ ညွှန်ပြချက်ဖြင့်ပင် သိနိုင်သောကြောင့်၎င်း ဤမြန်မာပြန်၌ကား ထိုကျမ်းညွှန်းကို မပြတော့ပေ။)

အထက်ပါ စည်းကမ်းချက်များ အရဖြင့် အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်နှင့် စပ်၍ လိုလေသေးမရှိရအောင် အပြည့်အစုံ ထုတ်ပြစိစစ်ဝေဘန်၍ ရေးသား ထားသဖြင့် ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ဘုရား၏ နိဒါန်းမှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အတွက်သာ မဟုတ်ပဲ အားလုံးသော သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာတို့အတွက် နိဒါန်းလည်း ဖြစ်နေ ပါပေ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ နိဒါန်းမျိုးမှာ သာသနာဝင် တလျှောက်လုံးတိုင် မဖြစ်ပေါ်ခဲ့ဘူးသေး-ဟုဆိုလျှင် လွဲမှားမည် မဟုတ်ပေ။ သို့သော် ကျေးဇူးရှင် မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားသည် ထိုသို့ ပြည့်စုံစွာ ရေးသားပြီးသော စုဏ္ဏိယ ပါဠိနိဒါန်းမျှဖြင့် အားရတော်မမူသေးသောကြောင့် ဟံသာဝတီခရိုင် သံလျှင် မြို့နယ် သပြေကန်ရွာ မဟာဓမ္မိကာရာမ ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးလျက် ရှိသော အနုနာယကဆရာတော် အရှင်ဝါသေဠု ထံသို့ ထိုနိဒါန်းစာမူကို ပေးပို့ လိုက်၍ အနုဂိတိ ခေါ် သင်္ဂဟဂါထာ များကို ရေးသားစီကုံးရန် တဆင့် တောင်းပန် တိုက်တွန်းခဲ့ပြန်လေသည်။ ထိုဆရာတော် အရှင်ဝါသေဠုမထေရ်

အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်း [ကော]

ကလည်း ကျန်းမာရေးမပြည့်စုံလှသော်လည်း အလွန်ထက်သန်သော စိတ်ဆန္ဒဖြင့် အနုဂီတိဂါထာ ၇၄-ပုဒ်ကို ဆန်း အလင်္ကာနည်း ပါဠိ သက္ကတသဒ္ဒါနည်းတို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်လျက် အဆင့်အတန်းမြင့်မားစွာ ရေးသားစီကုံးပေးခဲ့ပေသည်။

ထိုအနုဂီတိဂါထာများနှင့်တကွ စုတ္တိယပါဠိနိဒါန်းမူကြမ်းကို နိဒါနကာရက အဖွဲ့အား တင်ပြပြီးနောက် ဝန်ဆောင်သံဃအဖွဲ့အား တင်ပြခဲ့၏။ ထိုအခါ ဝန်ဆောင်သံဃအဖွဲ့က သဘောတူလက်ခံ၍ အခွင့်ပြုသဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂနိဒါန ကထာပါဠိကို ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့က ပုံနှိပ်၍ ပြည်တွင်းပြည်ပ တကမ္ဘာလုံးသို့ ဖြန့်ဝေခဲ့ပေသည်။

သို့ရာတွင် ထိုနိဒါနကထာမှာ အဆင့်အတန်းမြင့်သော ပါဠိဘာသာသက်သက် ဖြင့်သာ ရေးသားထားတော်မူသောကြောင့် ပါဠိကို ကောင်းစွာ မတတ်သော သူတို့မှာ မသိနိုင်ပဲ ရှိနေသေး၏။ ထို့ကြောင့် ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေရန် အခွင့်ပြုစဉ်ကပင် ထိုနိဒါန်းကို မြန်မာပြန်ရန်လည်း ဝန်ဆောင်သံဃအဖွဲ့က မဟာစည်ဆရာတော် အားပင် တာဝန်ပေးထားခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယခုအခါ ဗဟု သုတ လိုလားသူတို့အတွက် ထိုပါဠိနိဒါန်းကို ကျေးဇူးရှင် မဟာစည်ဆရာတော် ဘုရားပင် မြန်မာပြန်၍ ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ-မြန်မာပြန် စာအုပ်၌ပင် တပါတည်း ပူးတွဲလျက် ဖြန့်ချိရန် မေ့ဒေသနာဖြစ်ချီရေးအဖွဲ့အား အခွင့်ပြုလိုက်ပေသည်။

အထူးသိစေလိုသည်မှာ... ပါဠိနိဒါန်းကို မြန်မာပြန်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း မြန်မာစကား ချောမောပြေပြစ်ခြင်း နားလည်လွယ်ခြင်း သိသင့်သော အကြောင်းအရာများ စုံလင်သင့်သမျှ စုံလင်စေခြင်းတို့ကို ပဓာနပြု၍ ရေးသား ပြန်ဆိုထားပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ အချို့အနည်းငယ်သော အရာတို့၌ ဖြည့်စွက် ပြင်ဆင်၍ ရေးသားထားသည်ကိုလည်း ပါဠိပညာရှိတို့ တွေ့ကြပါလိမ့်မည်။ အများအားဖြင့်မူကား ပါဠိအရ အတိအကျ ပြန်ဆိုရေးသားထားသည်ကို သာလျှင် ရာခိုင်နှုန်း ၉၀-ထက် မနည်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ သာဓကအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြထားသော ပါဠိတို့ကိုမူကား ရာခိုင်နှုန်းအပြည့်ပင် အတိအကျ ပြန်ဆို ထားတော်မူပေသည်။

[ကော်]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုသာလျှင် အလျင်အမြန် ကြည့်ရှုလိုသူတို့အတွက် သတိပေးလိုသည်မှာ.... ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ခါးခါးသည် အလွန်ရှည်လျားသောကြောင့် အချိန်ကုန်မခံနိုင်လျှင် ထိုခါးခါးကိုကျော်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန် စာသားကိုသာလျှင် ဖတ်ရှုသွားနိုင်ကြောင်း ဤနေရာမှနေ၍ အထူး သတိပေးလိုက်ပါသည် စာဖတ်ပရိသတ်အပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့။

သာသနာ ၂၅၀၆-ခု
ကောဇာ ၁၃၂၄-ခု
တော်သလင်းလဆုတ် ၁၁-ရက်

အရှင်သုဇာတ
ပဓာနကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ
သာသနာ့ရိပ်သာ၊ ရန်ကုန်။

ကျမ်းဦးအမှာစကား

ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်- မြန်မာပြန်ကျမ်းကို ကျေးဇူးရှင် မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရား ကြီးသည် ၁၃၂၄-ခုနှစ်တွင် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသမ္ပစ၍ မြန်မာပြန်ဆိုခဲ့ပေသည်။^၁။
 ယင်းဝိသုဒ္ဓိမဂ်မြန်မာပြန်ကျမ်းသစ်ကို ထိုနှစ်၌ပင် သာသနာ့ရိပ်သာ ဓမ္မဒေသနာ ဖြန့်ချိရေးအဖွဲ့က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပေသည်။ အဆိုပါ ထုတ်ဝေပြီး မြန်မာပြန် ကျမ်းသစ်၌ သီလ သမာဓိ ပညာတို့နှင့် စပ်ဆိုင်သော သိသင့် သိထိုက်သည့် အခြေခံအကြောင်းရပ်တို့ကိုလည်း စာရှုသူများ အထိုက် အလျောက် သိနား လည်ခွင့်ရရှိကြစေရန် ရည်သန်၍ ယင်းတို့၏ သဘောအခြေခံကိုပါ အကျဉ်း ချုံးကာ ရှေ့ပိုင်း၌ ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုခဲ့ပေသည်။

ယခုအခါ၌မူ ကျေးဇူးရှင်ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် “ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ ကို အစအဆုံး အပြည့်အစုံ ပြန်ဆိုထားသည့် မြန်မာပြန် ကျမ်းသစ်တစောင် ရေးသားထုတ်ဝေရလျှင် ပါဠိဘာသာကို မတတ်ကျွမ်းသော ဗုဒ္ဓစာပေလိုက်စား သူများအတွက် သီလအကျင့် သမာဓိအကျင့် ပညာအကျင့်-ဟူသော သိက္ခာ သုံးပါးတို့၏ သဘောကို အသေးစိတ် သိနားလည်ခွင့်ရကာ လွန်စွာ ကျေးဇူး များပေလိမ့်မည်”ဟု ဆင်ခြင်စဉ်းစားမိသဖြင့် သာသနာရေးဆိုင်ရာ အခြား တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်နေသည့် အကြားမှပင် အချိန်အား ရသမျှယူကာ ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်မြန်မာပြန်ကျမ်းသစ်ကို စတင်ရေးသားခဲ့ပေသည်။ ယင်းသို့ရေးသား ရ၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာတွင် အစမှ သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ ကုန်သည်အထိကို မြန်မာပြန်ကျမ်း ပဌမတွဲအဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ အသုဘကမ္မဋ္ဌာနနိဒ္ဒေသမှ သမာဓိ နိဒ္ဒေသကုန်သည်အထိကို ဒုတိယတွဲအဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ ဣဒ္ဓိဝိဓနိဒ္ဒေသမှ ဣန္ဒြိယသစ္စ- နိဒ္ဒေသကုန်သည်အထိကို တတိယတွဲ အဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ ပညာဘူမိနိဒ္ဒေသမှ ကျမ်း ပြီးဆုံးသည်အထိကို စတုတ္ထတွဲအဖြစ်ဖြင့်၎င်း လေးတွဲခွဲ၍ပြန်ဆိုထားပေသည်။

၁။ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၏ လျှောက်ထားချက်အရ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသမှ စတင် ပြန်ဆိုရ ကြောင်းကို ဤကျမ်းစာမျက်နှာ (က) (ကော)နှင့် (ကိ) တို့၌ ရှင်းလင်းဖော်ပြ ထားပါသည်။

[ကား]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ထိုလေးတွဲအနက် ပဌမတွဲကို ပြန်ဆိုရေးသားရာ၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ နိဒါနာဒိကထာမှစ၍ သီလပုဘောဒကထာ တတိယ စတုတ္ထအဖွင့် ကုန်သည်အထိ ဤ မြန်မာပြန်ကျမ်း၌ စာမျက်နှာ ၅၀-ခန့်မှာ ယခင်ထုတ်ဝေပြီး ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မြန်မာပြန်ကျမ်း၌ အပြည့်အစုံ ပြန်ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ယခုပြန်ဆိုသည့်အခါ သီလပု ဘောဒကထာ စတုတ္ထ စတုတ္ထအဖွင့်မှ စတင်ကာ ပြန်ဆို ရေးသားရပေသည်။^၁ ယင်းသို့ ပြန်ဆိုရေးသားရာ၌ ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် သမာဓိ ငါးပါးအဖွင့် ကုန်သည်အထိသာ ကိုယ်တော်တိုင် ပြန်ဆိုရေးသား၍ ပလိမောဓ ၁၀-ပါး အဖွင့်မှ ပဌမတွဲ ပြီးဆုံးသည်အထိကိုမူ ဤစာရေးသူအား ပြန်ဆို ရေးသားစေခဲ့ပေသည်။ ယင်းသို့ကျေးဇူးရှင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ချီးမြှောက် မှုကိုရသဖြင့် ဤစာရေးသူသည်လည်း ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ပြန်ဆိုနည်းကို မိုး၍ မိမိဉာဏ်စွမ်းရှိသမျှ ကြိုးစား အားထုတ်ကာ ပြန်ဆိုသားပေသည်။ ဤစာရေးသူ ပြန်ဆိုသားသော မြန်မာပြန်မူကြမ်းကို ဆရာတော်ဘုရားကြီးထံ တင်ပြရပါသည်။ ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ယင်းမူကြမ်းကို စိစစ်သုတ်သင် ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်၍ အောက်ခြေမှတ်ချက် ရေးသင့်သောနေရာတို့၌ မှတ်ချက် များရေးကာ မူချောဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

ပြန်ဆိုရေးသားပုံ

ဤမြန်မာပြန်ကျမ်းကို ပြန်ဆိုရေးသားရာ၌ ပါဠိမတတ်ကျွမ်းသူတို့ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ကျမ်းကို ရှင်းလင်းသက်သာ လွယ်ကူစွာ သဘောပေါက် နားလည်စေလိုသဖြင့် ပါဠိဝါကျသွားသို့ မလိုက်ပဲ မြန်မာဆန့်သမျှ ဆံရေးကို ဦးစားပေး ပြန်ဆို ထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတဝါကျကို မြန်မာနှစ်ဝါကျဖြစ်အောင် ခွဲသင့်သည့် နေရာများ၌ခွဲ၍ ပါဠိနှစ်ဝါကျကို မြန်မာ တဝါကျတည်းဖြစ်အောင် ပေါင်းသင့် သည့်နေရာများ၌ ပေါင်းလျက် ပြန်ဆိုထားပေသည်။ “သည်၊ က”စသော မြန်မာဝိဘတ်များကို မြှုပ်ထားမှ စကားချောမည့်နေရာတို့၌ ဝိဘတ်များကို မြှုပ်လျက် ပြန်ဆိုထားပေသည်။

၁။ စတုတ္ထတွဲကို ပြန်ဆိုရာ၌လည်း ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသမှ ကျမ်းပြီးဆုံးသည်အထိကို ပြန်ဆို ရေးသား ထုတ်ဝေပြီးဖြစ်၍ ပညာဘူမိနိဒ္ဒေသကိုသာအသစ်ပြန်ဆိုရပေတော့သည်။

ထို့ပြင် ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မြန်မာပြန်ကျမ်း၌—

အသိခက်သောစာပေသုံး သက်သက်စကားတို့ကို ရှောင်နိုင်သမျှရှောင်ရှား၍ အများနားလည်လွယ်သော ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည့် ပညတ်နက် စကားတို့ကိုသာလျှင် ရွေးချယ်ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ “ကောဓိဒေဝ န ပစ္စတိ-တလုံး တလေသာလျှင် မကျက်ပဲရှိ၏” (နှာ-၉၁၊ ကြောင်း-၁၂)၊ “နိသီဒါပေတွာ ထူပေးပြီးလျှင်” (နှာ-၁၄၈၊ ကြောင်း-၁၀)၊ “သယမေဝ-မိမိချည်းသာ”လျှင် (နှာ-၂၈၈၊ ကြောင်း-၃)၊ “အညထတ္တံ ဘဝေယျ-(စိတ်သည်) တမျိုးတမည် ဖြစ်လေရာ၏” (နှာ-၃၁၅၊ ကြောင်း-၁၀)။

ပါဠိဘာသာ၌ များစွာသော ကြိယာဝိသေသနပုဒ်တို့ကို သမာသ်ပုဒ် တခုတည်း၌ စုပေါင်းတွဲစပ်ထားသောအခါ ယင်းသမာသ်ပုဒ်ကို ချောပြေသော မြန်မာဘာသာဖြင့် လဲလှယ်ပြန်ဆိုရာ မလွယ်ကူလှပေ။ သို့တစေ ဤကျမ်း၌မူ ယင်းသို့သော သမာသ်ပုဒ်တို့ကိုလည်း ချောမောပြေပြစ် နှစ်သက်ဖွယ်ရာသော မြန်မာဘာသာ ပီပီသသဖြင့် တတ်နိုင်သမျှ ကြိုးစား၍ ပြန်ဆိုထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။ ဤနေရာ၌ “ယထာ သမ္မဇ္ဇနေ၊ ဧဝံ စိဝရဓောဝနရဇနာဒိသုပိ သဗ္ဗကိစ္စေသု နိပုဏမရသမသက္ကစ္စကာရီ ရာဂစရိတော။ ဂါဠထဒ္ဓဝိသမကာရီ ဒေါသစရိတော။ အနိပုဏဗျာကုလဝိသမာပရိစ္ဆိန္နကာရီ မောဟစရိတော” (ဝိသုဒ္ဓိ ၁၊ ၁၀၂) ဟူသော ပါဠိကို မြန်မာပြန်ထားသည့် ဤဝါကျများကို ပုံစံအဖြစ် ထုတ်ပြလိုပေသည်— “(ထို့ပြင်) ရာဂစရိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တံမြက်စည်း လှည်းခြင်း၌ကဲ့သို့ပင် သက်န်းလျှော်ခြင်း ဆိုးခြင်း အစရှိသော ကိစ္စတို့၌လည်း သိမ်သိမ်မွေမွေ သပ်သပ်ယပ်ယပ် ညီညီညာညာ ရှိရှိသေသေ ပြုလုပ်လေ့ရှိ၏။ ဒေါသစရိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မြဲမြဲမြဲမြဲ ကြမ်းကြမ်း တမ်းတမ်း မညီမညာ ပြုလုပ်လေ့ ရှိ၏။ မောဟစရိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မသိမ်မမွေ ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး မညီမညာ မပြတ်မသား ပြုလုပ်လေ့ ရှိ၏။” (နှာ-၃၃၀၊ ကြောင်း ၂၃)။

မြန်မာစကားချော ပြေစေရန်နှင့် နားလည်လွယ်စေရန် ပါဠိရေးထုံးသို့ မလိုက်ပဲ မြန်မာရေးထုံးနှင့် အနီးစပ်ဆုံး ဖြစ်အောင် ကြိုးစား ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ— “အတိရေကသဠိ မေ အာဝုသော ဝဿာနိ လေဏေ ဝသန္တဿ-ငါ့ရှင်တို့ ဤလိုက်၌ ငါနေသည်မှာ ဝါခြောက်ဆယ်ကျော်ပြီ” (နှာ-၁၂၄၊ ကြောင်း-၁၅)။

[၁၂]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ရှေးအစဉ်အဆက် ပြန်ဆိုရိုးအတိုင်း ပြန်ဆိုလျှင် အဓိပ္ပါယ် ရှုပ်ထွေး၍ အသိ ခက်ဖွယ်ရှိသော အရာတို့၌ ရှင်းလင်းလွယ်ကူစွာ နားလည်စေနိုင်သည့် နည်းဖြင့် ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“ညစ်ပေသော ဝရံတာရှိသောကျောင်း....ဖက်မိုး ဖက်ကာကျောင်း စသည်တို့တွင် တမျိုးမျိုးသောကျောင်း ဖြစ်သည့်ပြင် ယင်း ကျောင်းသည် မြေမှုန့်တို့ဖြင့်လည်း ရောပြွမ်း၏၊ လင်းနို့တို့ဖြင့်လည်း ပြည့်၏၊ မသန့်ရှင်း မညီညွတ်သည့် လမ်းလည်း ရှိ၏၊ ယင်း ကျောင်း၌ ကြမ်းပိုးတို့ဖြင့် ပြည့်လျက် မလှမပ ပုံပန်း(လည်း) မကျသော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်လည်း ရှိ၏။”(နာ-၃၃၅-၆၊ ကြောင်း-၂၃-မှစ။ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၊ နာ-၁၀၄၊ ကြောင်း ၁၅-၁၈-၌ရှိသော အဓောတဝေဒိကံစသော ပါဠိ၏ မြန်မာပြန်)။

ပါဠိရှိရင်းအတိုင်း ယူလျှင် သာမညအနက်ကိုသာ ရနိုင်သောပုဒ်တို့ကို ယင်း တို့၏ ဝိသေသအနက်ပါ ပေါ်လွင်အောင် ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“စိတ္တမ္ပိ အနုပ္ပါဒေတွာ စိတ်ကွက်ခြင်းမျှကိုသော်လည်း မဖြစ်စေမူ၍”(နာ-၁၃၂၊ ကြောင်း-၂၃)။

သဒ္ဓါနက် သက်သက်သာ ပြန်ဆိုလျှင် အဓိပ္ပါယ် မပေါ်လွင်သည့်အရာတို့၌ သဒ္ဓါနက်ကို မပျက်စေပဲ ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပါယ် ပေါ်လွင်အောင် ပြန်ဆိုထား ပေသည်။ ဥပမာ—“(ကုဟနာ) သူတပါး အထင်ကြီးအောင် အံ့ဖွယ်ဟန် ဆောင်ခြင်း၊ (လပနာ) ပစ္စည်းလှူရေး လမ်းကြောင်းပေး၍ ပြောဆိုခြင်း၊ (နေမိတ္တိကတာ) လှူလိုစိတ်ပေါ်အောင် အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း”(နာ-၅၂၊ ကြောင်း-၁၈)။

လက်သည်းကွင်းဖြင့် ပြန်ဆိုခြင်း

ပါဠိရှိရင်းအတိုင်း ပြန်ဆိုလျှင် အဓိပ္ပါယ် မပေါ်လွင်သည့်အရာတို့၌ ဋီကာ ဖွင့်ကို လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်းပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“(ဆွမ်း စသည်တို့အတွက် ချဉ်းကပ်ရန်)သင့်လျော်သော ကျက်စားရာသည်”(နာ-၆၀၊ ကြောင်း-၄)။

တ-သဒ္ဓါဖြင့် စွဲယူရမည့် အနက်တို့ကို လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်းပြန်ဆို ထားပေသည်။ ဥပမာ—“ထို (ပါတိမောက္ခသံဝရစသည်)တို့၌”(နာ-၅၂၊ ကြောင်း-၄)။

ကျမ်းဦးအမှာစကား

[၁]

၈ ပိ-စသော နိပါတ် ပုဒ်များ၏ အနက်ကို ရသင့်လျှင် လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“ဝဇ္ဇေသု-အပြစ်တို့၌ (သော်လည်း)” (နာ-၆၈၊ ကြောင်း-၁)။

အရကောက်မပေါ်လွင်သော ပုဒ်တို့၏ အရကောက်ကို လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“ဒုဿိလျံ-သိလပျက်သူ ဖြစ်ကြောင်း (အကျင့်)” (နာ-၅၇၊ ကြောင်း-၁၂)။

များစွာသော ဝိသေသန ပုဒ်တို့သည် တခုတည်းသော ဝိသေသပုဒ်၌ ဆိုက်စပ်၍ အဓိပ္ပါယ်ယူရသည့် အရာတို့၌ စပ်ယူရမည့် ပုဒ်အချင်းချင်း ဝေးကွာနေသဖြင့် အဓိပ္ပါယ် ရှုပ်ထွေး၍ အသိခက်ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ ယင်းသို့သော အရာတို့၌ ဝိသေသနပုဒ်တိုင်း၏ နောက်တွင် ဝိသေသပုဒ်ကို လက်သည်းကွင်းအတွင်း ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုခြင်းဖြင့် ရှင်းလင်း သိလွယ်စေသည်။ ဥပမာ— ဒေါသစရိုက် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား မမြင့်လွန်း မနိမ့်လွန်းသော (ကျောင်း) အရိပ်ရေတို့နှင့် ပြည့်စုံသော(ကျောင်း).... မြင်ကာမျှဖြင့် နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော(ကျောင်း) (ဤသို့သော) ကျောင်းသည် သင့်လျော်၏။ (နာ-၃၃၇၊ ကြောင်း၊ ၁၅နှင့် နာ-၃၃၈၊ ကြောင်း-၃)။

အဓိပ္ပါယ် ပေါ်လွင်စေရန်နှင့် ရွှေ့နောက်စကား ဆက်စပ်မိစေရန် သင့်လျော်သော စကားများကို လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးတို့ဖြင့်(အလှူခံရန်) ဘိတ်မန်လျှောက်ထားကုန်၏။ (ထိုအခါ) ထိုရဟန်းသည် ဤသို့ ဆို၏” (နာ-၈၄၊ ကြောင်း ၁၈-၂၀)။

အချို့နေရာ၌ သာသနာတော်ဝယ် တွင်ကျယ် ထင်ရှားနေသော ပါဠိဝေါဟာရများကို ဗဟုသုတအဖြစ် မှတ်သားနိုင်ကြစေရန် လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းဖြစ်သော (ဥပနိဿယ ဂေါစရ-ခေါ်) ကျက်စားရာ ၎င်း၊ (စိတ်၏) အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သော(အာရက္ခ ဂေါစရ-ခေါ်) ကျက်စားရာ ၎င်း၊” (နာ-၆၅၊ ကြောင်း-၉-၁၁၂)။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) [၁] —ပ-ပ-ဗ-သ-၈

[၁]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အောက်ခြေမှတ်ချက်များ

ဤကျမ်း၌ တိမ်မြုပ်ငုပ်ငှက်သောအရာ၊ အသိရှုပ်ထွေးဖွယ်ရှိသောအရာ၊ ကျမ်းရင်းစာသားမျှဖြင့် သိမှတ်ဖွယ် မပြည့်စုံသောအရာနှင့် အခြားသော မှာထားသင့်သည့်အရာတို့၌ ကျမ်းရင်း စာသား၏ အောက်တွင် မှတ်ချက်များ သီးခြားရေးသား၍ ရှင်းပြထားပေသည်။ ယင်း မှတ်ချက်များအနက် အချို့မှာ ယုတ္တိသဘာဝ ကြောင်းကျိုးထောက်ဆလျက် ရှင်းလင်း တင်ပြချက်များဖြစ်၍ အချို့မှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာနှင့် အခြားသော ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာစသော ကျမ်းများမှ တိုက်ရိုက် ဘာသာပြန်ဆို၍ ဖြစ်စေ၊ မိုးယူ၍ဖြစ်စေ ဖော်ပြထားချက်များဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ယင်း အောက်ခြေမှတ်ချက်များ သည် စာရှုသူများ ဤကျမ်းကို နားလည်သဘောပေါက်ရေးတွင် အထောက်အကူ များစွာဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထို့ပြင် ပါဠိတတ်ကျွမ်းသူတို့အဖို့သာ ကျေးဇူးများသည့် အချို့သောပုဒ်ဖွင့် ပါဠိဖွင့်နှင့် ပါဠိသဒ္ဒါရေးတို့ကို ပါဠိမတတ်သူများ ဖတ်ရှုနေလျှင် အချိန်ကုန်၍ စိတ်ရှုပ်ရုံမျှသာ ရှိမည်ဖြစ်၍ ယင်းတို့ကို မဖတ်ပဲ ကျော်သွားလိုက ကျော်သွားနိုင်ရန် အောက်ခြေမှတ်ချက်များဖြင့် ညွှန်ပြထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းအောက်ခြေမှတ်ချက်များသည် ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုလေ့လာသူတို့ မဖတ်လျှင် မဖြစ်သော ချန်လှပ်ထားလို့မရသည့် မှတ်ချက်များဖြစ်သည်-ဟု ဆိုက မှားမည်မဟုတ်ပေ။

သို့ဖြစ်ရာ ထိုမှတ်ချက်များ၏ အရေးပါပုံကို သိရှိနိုင်ရန် ပုံစံအဖြစ် အနည်းငယ်မျှ ထုတ်ပြရလျှင် သင့်နှိုးအံ့ ထင်ပေသည်။

ပါဠိမတတ်ကျွမ်းသူတို့အတွက် အကျိုးမများသဖြင့် ကျော်ဖတ်သင့်သော အရာတို့၌ အောက်ခြေမှတ်ချက်များက ဤသို့ ညွှန်ပြထားပေသည်—“ဤလက်သည်းကွင်းအတွင်းရှိ မူရင်းပါဠိကို ဖော်ပြထားခြင်းမှာ နောက်၌ ဖွင့်ပြလတံ့သော အဖွင့်စကားများနှင့် တိုက်ဆိုင် ကြည့်နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ထိုပါဠိများကိုကျော်ပြီး ဖတ်သွားနိုင်ပါသည်။ နောက်၌လည်း ဤသို့သော ပါဠိများကိုထုတ်ပြထားရာ၌ နည်းတူပင် ကျော်ဖတ်ပါ။” (နာ-၅၁၊ အောက်ခြေမှတ်ချက် ၁) နာ-၅၇ စသည်၌လည်း အလားတူမှာထားချက်များ ရှိပေသည်။)

ကျမ်းဦးအမှာစကား

[၃]

အဓိပ္ပါယ်ဆက်စပ်ယူရမည့် စကားချင်းအလှမ်းဝေးနေရာ၌ စကားစပ်ပုံကို ဤသို့ ဖော်ပြထားပေသည်—“ဝန်ခံပါလျက်....မေထုန်ကြီးသို့ မရောက်ငြားသော်လည်း....ဆုပ်နယ်ပေးခြင်းကို သာယာလက်ခံ၏-ဟု စပ်ပါ။” (နှာ-၁၅၉၊ မှတ်-၁)။

မူရင်းပါဠိကို လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထုတ်ပြရခြင်းအကြောင်းကို ဤသို့ ရှင်းပြထား၏—“ဤလက်သည်းကွင်းအတွင်းရှိ မူရင်းပါဠိကို ထုတ်ပြထားခြင်းမှာ နောက်၌ပြုလုပ်သော အဖွင့်နှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရန်ဖြစ်သည်။ နောက်၌လည်း လက်သည်းကွင်းအတွင်းရှိ မူရင်းပါဠိတို့ကို ထုတ်ပြထားခြင်းမှာ နည်းတူပင်ဖြစ်သည်။” (နှာ-၇၇၊ မှတ်-၂) (နှာ-၉၈၊ မှတ်-၁-ကိုလည်း ကြည့်။)

မြန်မာ ပြန်ဆိုရာတွင် ပြန်ဆိုရိုးလမ်းဟောင်းသို့ မလိုက်ပဲ အသိရှင်းအောင် ပြန်ဆိုထားရာ၌ ဤသို့ ရှင်းပြထား၏—‘ပွားသောသံဝေဂရှိလျက်’ဟု အတိအကျပြန်လျှင် မပေါ်လွင် မပြတ်သားလှသောကြောင့် “သံဝေဂကို ပွားစေလျက်”ဟု စကားအသုံးလဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။” (နှာ-၃၀၇၊ မှတ်-၄) (နှာ-၃၀၃၊ မှတ်-၁။ နှာ-၃၀၄၊ မှတ်-၁။ နှာ-၃၀၉၊ မှတ်-၁-စသည်တို့ကိုလည်း ကြည့်) “ဒိသ္မာဝ-၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ထိုတွင် တွာပစ္စည်းသည် ပဓာနကြိယာနှင့် ကတ္တားမတူသောကြောင့် ဟိတ်နှင့် လက္ခဏအနက်တို့၌ ဖြစ်သင့်ရာတွင် ဤ၌ကား လက္ခဏအနက်၌သာလျှင် ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် မြင်လတ်သော်ပင်လျှင်-ဟု ပြန်သင့်ရာ၌ သာ၍ ပေါ်လွင်စေရန် မြင်လတ်လျှင်ပင်-ဟု ပြန်သည်။ မြင်ရုံမျှဖြင့်ပင်လျှင် လျင်စွာ နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်သည်-ဟု သိစေ၏။” (နှာ-၅၃၄၊ မှတ်-၁)။

အနက်မှန်ရရေးအတွက် ခက်ခဲစွာ မြန်မာပြန်ဆိုရသော “ဥပဟတံ ခတံ” (ဝိသုဒ္ဓိ ၁၅၄၊ ကြောင်း-၂၅)နှင့် “ယဒတ္ထိ ယံ ဘူတံ” (ဝိသုဒ္ဓိ ၁၁၅၆၊ ကြောင်း-၁၁) ကဲ့သို့သော ပုဒ်များကို မြန်မာပြန်ဆိုရာ၌မူ ထိုထိုကျမ်းဂန်တို့နှင့် ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင်လျက် ရှည်လျားသော အောက်ခြေမှတ်ချက်များဖြင့် ရှင်းပြထားပေသည်။ (နှာ-၁၇၇၊ မှတ်-၁-နှင့် နှာ-၄၉၈၊ မှတ် ၁-တို့ကို ကြည့်ပါ။)

မြန်မာမပြန်ပဲ ပါဠိအတိုင်းထားမှသာ ပိုမိုသင့်လျော်မည်ဖြစ်၍ ပါဠိအတိုင်း ထားရသောအရာတို့၌ ယင်းတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို မှတ်ချက်တွင် ရှင်းပြထား

[၃]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ပေသည်။ “မိစ္ဆာ-မှားယွင်းသော + အာဇီဝ-အသက်မွေးမှု-မိစ္ဆာဇီဝ-မတရား
သောနည်းလမ်းဖြင့် ပစ္စည်းရှာ၍ အသက်မွေးမှု” (နှာ-၅၂၊ မှတ် ၁) “ပါတိ-
စောင့်ရှောက်သူကို + မောက္ခ-လွှတ်စေတတ်သည်-ပါတိမောက္ခ-စောင့်ရှောက်
သူကို လွှတ်စေတတ်သောသီလ” (နှာ-၅၆၊ မှတ်-၁)။

ဋီကာအဖွင့်နှင့်အညီ ပြန်ဆိုထားသော အနက်မှတစ်ပါး အခြားသင့်လျော်
သော အနက်တမျိုးကို ကြံဆပြန်ဆိုရာ၌ မှတ်ချက်ဖြင့် ဤသို့ ရှင်းပြထား၏—
“ဤ၌ ပဌမအနက်သည် ဋီကာတို့၌ ဖွင့်ပြသောအနက်ဖြစ်သည်” (ယုတ်မာသော)
အလိုသည် ကျေးဇူးမဲ့ပြုအပ်သော”ဟူသော ဒုတိယအနက်ကား ကျေးဇူးပြု
ခြင်းဟော ဥပကတ-ပုဒ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သင့်သော အနက်
ဖြစ်သည်။ မှန်ပေ၏။ ဥပကာရ-ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ အပကာရ-ကျေးဇူးမဲ့ပြုခြင်း
ဟူသော ပုဒ်တို့ကဲ့သို့ ဥပကတ-ကျေးဇူးပြုအပ်သည်၊ အပကတ-ကျေးဇူးမဲ့
ပြုအပ်သည်-ဟူသော ပုဒ်အနက်တို့သည် ဖြစ်သင့်ကုန်၏။ ဤဣစ္ဆာပကတဿ
ဟူသောပုဒ်၌ “အလိုက ကျေးဇူးမဲ့ပြုတတ်သည်”ဟူသည်မှာ မကောင်းပြုခြင်း
အကျိုးမဲ့ပြုခြင်း နှိပ်စက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဥပဒ္ဓု-
တဿ-နှိပ်စက်အပ်သော”ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်ပြထားခဲ့ပေသည်။ ဋီကာတို့၌ကား
ယင်းဥပဒ္ဓုတဿ-ပုဒ်ကို အာဇီဝဟူသော ဥပဒ္ဓုဝေါဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော-ဟု
ဖွင့်ပြထား၏။” (နှာ-၈၁၊ မှတ်-၃) (နှာ-၁၄၁၊ မှတ်-၂-စသည်တို့ကိုလည်း ကြည့်။)

ရှိရင်းပါ၌ဖြင့် သင့်လျော်သောအနက်ကို မရ၍ ဖြစ်သင့် ရှိသင့်သော ပါဠိကို
ကြံဆရာ၌ ဤသို့ ရှင်းပြထား၏—“ဤအနက်သည် ပေါရာဏေ-ဟု ရှိသော
ပါဠိနှင့် ယင်း၏အဖွင့်ဋီကာအားလျော်စွာ ပြန်အပ်သောအနက်ဖြစ်သည်။
ထိုအရာဆိုလျှင် ပ-ဒု-တ-အရိယဝံသများသာလျှင် ပေါရာဏဖြစ်၍ စတုတ္ထ
အရိယဝံသသည် ပေါရာဏမဖြစ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ပေါရာဏေ-အရာ၌
ပုရိမေ-ဟု မူလပါဠိရင်း ရှိသင့်သည်ထင်၏။ ထိုသို့ ပါဠိရှိလျှင် ရှေးဖြစ်သော
အရိယဝံသ အကျင့်သုံးပါးအပေါင်း—ဟူသော စကားနှင့် ၄-ခုမြောက်
ဖြစ်သော အရိယဝံသ-ဟူသောစကားသည် ရှေးနောက်ညီညွတ်လျက်ရှိပေ၏။”
(နှာ-၁၈၄၊ မှတ်-၁) (နှာ-၂၈၆၊ မှတ် ၁-စသည်ကိုလည်းကြည့်။)

ကျမ်းဦးအမှာစကား

[၁၉]

သင့်လျော်သောအနက်ကိုရနိုင်စေရန် မူကွဲများနှင့်ညှိနှိုင်း၍ ပုဒ်ကို သုတ်သင်ရာ၌ ဤသို့ရှင်းပြထား၏—“ဤအနက်သည် စတ္တာဠိသဝဿာနိ-ဟူသော သီဟိုဠ်မူကွဲအရ ပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ရဟန်းဝါမှာ ၄၄-ဝါမျှသာ ရှိသောကြောင့် ပဉ္စစတ္တာလိသဝဿာနိ-ဟူသော ပါဠိကား မသင့်။” (နှာ-၁၃၃၊ မှတ်-၁) (နှာ-၇၇၊ မှတ်-၁-စသည်ကိုလည်းကြည့်။)

ယခုလက်ရှိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာအချို့မူ၌ လိုနေသော ပုဒ်ကို မှတ်ချက်တွင် ညွှန်ပြထားပုံမှာ—“ဤအရာဝယ် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ယခုလက်ရှိစာကိုယ်အချို့၌ ခန္တိယာ-ပုဒ်လိုနေ၏။ သို့သော် ဋီကာ၌ ခန္တိယာတိ နိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ-ဟု ဖွင့်ပြထားသောကြောင့် ထိုပုဒ် မခုပင်ရှိရမည်။ မိမိအလိုသက်သက်ဖြင့် လက်ခံလျှင်ဖြစ်စေ၊ ဒါယကာတို့တို့ ငဲ့သဖြင့် သုံးဆောင်ရန်လက်ခံလျှင်ဖြစ်စေ ထိုသာယာ လက်ခံသောခဏ၌ ဤပုံသကဲ့တင်ပျက်သည်-ဟု ဆိုလို၏။ မိမိသုံးဆောင်ရန် မရည်ရွယ်ပဲ ဒါယကာတို့ကဲ့သို့သဖြင့် သူတပါးအား တဆင့်လျှူရန်ရည်၍ လက်ခံလျှင် ဤတင်မပျက်ဟု စုဋ္ဌဋီကာ၌ ဆိုကြောင်း ပြည်မှု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် နိဿယ၌ ထုတ်ပြထား၏။” (နှာ-၂၀၅၊ မှတ်-၁)

လိုနေသော ဝါကျကိုလည်း ဤသို့ ညွှန်ပြထား၏—“ဤလက်သည်းကွင်းအတွင်းရှိ စကားသည် ပါဠိမူ၌ လိုနေသောကြောင့် ဖြည့်စွက်ပြသောစကားဖြစ်သည်။ ဤစကားမရှိလျှင် သို့သော်လည်း-အစချီသောနောက်ဂရဟာဝါကျ၌ အနက်အဓိပ္ပါယ် ချောအောင်ယူ၍ မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိ၌လည်း ဤအရာတွင် “တောနိ စ ပဉ္စဂါနိ ကိဉ္စာပိ ပကတိစိတ္တက္ခဏေပိ ဥပစာရက္ခဏေပိ အတ္တိ” ဟု အပြည့်အစုံပင်ရှိသင့်၏။ ပါဠိပညာရှင်တို့ အထူးသတိပြုကြပါကုန်။” (နှာ ၄၇၄၊ မှတ်-၁)

အချို့နေရာ၌ မြန်မာပြန်ထားသော စကားတလုံး သို့မဟုတ်စကားတခွန်း၏ အဓိပ္ပါယ်ကို မှတ်ချက်၌ ဤသို့ ရှင်းပြထား၏—“ရောဂါကို သုံးသပ်လျက်” ဟူသည်ကား ရောဂါဖြစ်၍ဖြစ်သောဝေဒနာကို၎င်း၊ ဝါ၊ ရောဂါဟူသော ဝေဒနာကို၎င်း၊ ဝေဒနာကို ပမာနပြုသဖြင့် ကြွင်းသောနာမ်တရားတို့ကို၎င်း၊ ရုပ်တရားတို့ကို၎င်း သိမ်းဆည်း၍ဝိပဿနာရှုလျက် (ဟုဆိုလို၏)။ (ဋီကာ)ဤအဋ္ဌကထာဋီကာစကားတို့ဖြင့် ရောဂါဟုဆိုအပ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကိုရှုလျက် အရဟတ္တဖိုလ်

ကျမ်းဦးအမှာစကား

[၁]

စ ပိ-စသော နိပါတ် ပုဒ်များ၏ အနက်ကို ရသင့်လျှင် လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“ဝဇ္ဇေသု-အပြစ်တို့၌ (သော်လည်း)” (နာ-၆၈၊ ကြောင်း-၁)။

အရကောက်မပေါ်လွင်သော ပုဒ်တို့၏ အရကောက်ကို လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“ဒုဿီလုံ-သီလပျက်သူ ဖြစ်ကြောင်း (အကျင့်)” (နာ-၅၇၊ ကြောင်း-၁၂)။

များစွာသော ဝိသေသန ပုဒ်တို့သည် တခုတည်းသော ဝိသေသပုဒ်၌ ဆိုက်စပ်၍ အဓိပ္ပါယ်ယူရသည့် အရာတို့၌ စပ်ယူရမည့် ပုဒ်အချင်းချင်း ဝေးကွာနေသဖြင့် အဓိပ္ပါယ် ရှုပ်ထွေး၍ အသိခက်ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ ယင်းသို့သော အရာတို့၌ ဝိသေသနပုဒ်တိုင်း၏ နောက်တွင် ဝိသေသပုဒ်ကို လက်သည်းကွင်းအတွင်း ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုခြင်းဖြင့် ရှင်းလင်း သိလွယ်စေသည်။ ဥပမာ—ဒေါသ စရှိက် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား မမြင့်လွန်း မနိမ့်လွန်းသော (ကျောင်း) အရိပ်ရေ တို့နှင့် ပြည့်စုံသော(ကျောင်း).... မြင်ကာမျှဖြင့် နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော(ကျောင်း) (ဤသို့သော) ကျောင်းသည် သင့်လျော်၏။ (နာ-၃၃၇၊ ကြောင်း၊ ၁၅နှင့် နာ-၃၃၈၊ ကြောင်း-၃)။

အဓိပ္ပါယ် ပေါ်လွင်စေရန်နှင့် ရွှေ့နောက်စကား ဆက်စပ်မိစေရန် သင့်လျော်သော စကားများကို လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးတို့ဖြင့် (အလှူခံရန်) ဘိတ်မန် လျှောက်ထားကုန်၏။ (ထိုအခါ) ထိုရဟန်းသည် ဤသို့ ဆို၏” (နာ-၈၄၊ ကြောင်း ၁၈-၂၀)။

အချို့နေရာ၌ သာသနာတော်ဝယ် တွင်ကျယ် ထင်ရှားနေသော ပါဠိဝေါဟာရများကို ဗဟုသုတအဖြစ် မှတ်သားနိုင်ကြစေရန် လက်သည်းကွင်းဖြင့် ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုထားပေသည်။ ဥပမာ—“သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းဖြစ်သော (ဥပနိဿယ ဂေါစရ-ခေါ်) ကျက်စားရာ ၎င်း၊ (စိတ်၏) အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သော (အာရက္ခ ဂေါစရ-ခေါ်) ကျက်စားရာ ၎င်း၊” (နာ-၆၅၊ ကြောင်း-၉-၁၁၂)။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) [၁] —ပ-မ-ဗ-သ-စ

[၁၆]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

တိုင်အောင် ရနိုင်ကြောင်းကို မြဲမြံစွာ မှတ်သားအပ်၏။” (နာ-၁၅၁၊ မှတ်-၁)
 “ဥပ-အပ္ပနာဈာန်၏ အနီး၌+စာရ-ဖြစ်သော+သမာဓိ-စိတ်တည်ကြည်ခြင်း-
 ဥပစာရသမာဓိ-အပ္ပနာဈာန်၏ အနီးဖြစ်သော စိတ်တည်ကြည်ခြင်း။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ
 အစ ဓာတုဝေဒနာအဆုံးရှိသော အထက်ပါ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးတို့၌ ဖြစ်သော
 သမာဓိသည် အပ္ပနာဈာန်၏အနီး၌မဖြစ်သော်လည်း နိဝရဏတို့ကို ကင်းစေ
 ခြင်းအားဖြင့် အပ္ပနာဈာန်၏ အနီး၌ဖြစ်သော ဥပစာရသမာဓိနှင့် တူသော
 ကြောင့် ဥပစာရသမာဓိ မည်ပေသည်။ (သာဓကကို အလိုရှိလျှင် မဟာဋီကာ
 ပဌမတွဲ ၄၃၆-၌ကြည့်ပါ)။ တနည်းကား ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသည်ကို ပါးနေစဉ်
 ဖြစ်ပေါ်လာသော ပီတိစသည်ကို ဝိပဿနာရှု၍ အရိယာမဂ် အပ္ပနာသမာဓိသို့
 ရောက်နိုင်၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် မဂ်အပ္ပနာသမာဓိ၏အနီး၌ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်၏။
 ထို့ကြောင့် ဥပစာရသမာဓိမည်သည်-ဟူ၍လည်း ဆိုသင့်၏။” (နာ ၂၇၁၊ မှတ်-၁)
 ဤအတူပင် ဆဝါလာတမိဝ-သူသေကောင် ဖုတ်သော ထင်းကုလားကဲ့သို့-
 ဟူသောစကား၏ အဓိပ္ပါယ်ကို နာ-၁၆၇၊ မှတ်-၂-၌၊ တက္ကာဟတ-ကြံစည်မှုဖြင့်
 ထုနှက်သလို နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသောစကား၏ အဓိပ္ပါယ်ကို နာ-၃၈၁၊ မှတ်-၁-၌၊
 ကောဝဇ္ဇနဝိထိ နာနာဝဇ္ဇနဝိထိတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို နာ-၄၂၃၊ မှတ်-၄-နှင့် ၄၂၄-
 မှတ်-၁-တို့၌၊ ယေဝါပနက၏ အဓိပ္ပါယ်ကို နာ-၅၀၀၊ မှတ်-၁-၌၊ ကောဒိ-၏
 အဓိပ္ပါယ်ကို နာ-၄၈၄၊ မှတ်-၁-၌ ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (ပါ နာ-၁၃၇၊ ကြောင်း-၁၃)၌ ပေဋကေ ဝုတ္တိ-ပေဋက
 မည်သောကျမ်း၌ မိန့်ဆိုထားပေသည်-ဟု ဆိုထားရာ ယင်းပေဋကကျမ်းဟူသည်
 မည်သည့်ကျမ်းဖြစ်သင့်ကြောင်းကို ဤသို့ စိစစ်ထား၏— “အရှင်မဟာကစ္ဆည်း
 ထေရ်ဟောထားသော ပိဋကတ်သုံးပုံတို့၏ အဖွင့်ကျမ်းသည် ပေဋကမည်၏။
 ထိုပေဋကကျမ်း၌-ဟု ဋီကာ၌ ဖွင့်ပြထား၏။ ဤအလိုအားဖြင့် အရှင်မဟာ
 ကစ္ဆည်းထေရ် ဟောထားသောကျမ်း-ဟု ထင်ရှားနေသော နေတ္ထိကျမ်းနှင့်
 ပေဋကောပဒေသကျမ်းတို့တွင် တခုခုကို ပေဋက-ခေါ်သည်ဟု ယူသင့်ပေ၏။
 သို့သော် ဝိမတိဝိနောဒနီမည်သော ဝိနည်းဋီကာ (နာ-၇၂)၌ ပေဋကကျမ်း၌
 ဟူသည်ကား မဟာကစ္ဆည်းထေရ် ပြုစီရင်ထားသော နေတ္ထိကျမ်းနည်းသို့ အစဉ်
 လိုက်သောကျမ်းပေတည်း။ ပေဋကမည်ပုံကိုဆက်၍ပြအံ့၊ ထိုကျမ်းသည် ပိဋက
 သုံးပုံတို့၏ အဖွင့်ကျမ်း ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကို ပေဋကကျမ်း-ဟုခေါ်ဆိုခဲ့

ကျမ်းဦးအမှာစကား

[ခေါ]

ပေသည်။ ထိုပေဋကကျမ်း၌ ဤကား ပေဋကေ-ပုဒ်၏အနက်ဖြစ်သည်-ဟု ဖွင့်ပြထား၏။ ထိုအလိုအားဖြင့် ပေဋကောပဒေသကျမ်းကိုပေဋကကျမ်းခေါ်သည်ဟု သိအပ်ပေသည်။ သို့သော်လည်း “သမာဓိသည် ကာမစွန္ဒ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်တည်း။ပ။ ဝိစာရသည် ဝိစိကိစ္ဆာ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်တည်း”ဟူသော ထိုသာကေစကားကို ယခုလက်ရှိ နေတ္တိကျမ်း ပေဋကောပဒေသကျမ်းတို့၌ မတွေ့ရ။” (နှာ-၄၃၆၊ မှတ်-၂)

အချို့နေရာ၌ ပါဠိစကားလုံးကို မြန်မာစကားလုံးနှင့်လဲလှယ်ပြန်ဆိုလိုက်ကာ မျှဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုသူ၏ တာဝန် မကျေပြန်တတ်သေးပေ။ အသင့်လျော်ဆုံးဟု ယူဆကာ ရွေးချယ်ပြန်ဆိုထားသော မြန်မာစကားသည်ပင် မူရင်းပါဠိစကား၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကို အတိအကျလိုက်မမီပဲ ရှိတတ်သေး၏။ ယင်းသို့သော အရာ၌ ထိုမြန်မာစကားကို မည်သည့် အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုသူ သုံးနှုန်းကြောင်းကို ရှင်းပြရန်တာဝန်ရှိနေသေး၏။ ဤမြန်မာပြန်ကျမ်း၌ အဆိုပါ တာဝန်မျိုးကိုလည်း ကျေပြန်အောင် ဤသို့ ထမ်းဆောင်ထားပေသည်— “ဤ၌လှုပ်ရှားခြင်း-ဟူသည်မှာပျံ့လွင့်ခြင်းမတည်ငြိမ်ခြင်းကိုဆိုလိုသည်မဟုတ်။ ထိုင်းမှိုင်း တွန့်ဆုတ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက် တက်တက် ကြွကြွ လှုပ်လှုပ် ရွရွ သန်သန်စွမ်းစွမ်း ဖြစ်ခြင်းကိုသာ ဆိုလိုပေသည်။ ထို့ကြောင့် သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ပဌမနာ-၃၆၀)၌ ဤသို့ ပြဆိုထား၏—“ဤအရာ၌ ဝိတက်၏ ဝိပ္ပါရ-လှုပ်ရှားခြင်းမည်သည်မှာ ထိုင်းမှိုင်းခြင်း—ထိန်မိဒ္ဓ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်၍ အာရုံ၌ မတွန့်ဆုတ်ခြင်း မကျုံ့ခြင်းပေတည်း။ သို့သော် ယင်း မတွန့်ဆုတ်ခြင်း မကျုံ့ခြင်းသည် အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်း သဘောအားဖြင့် လှုပ်ရှားသည်နှင့် တူပေ၏။ ထို့ကြောင့် ရည်ရွယ်ချက်အားဖြင့် စိတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်း သဘောဟု ဆိုပေသည်။” (နှာ-၄၄၁၊ မှတ်-၁)

စာရှုသူတို့ သိသင့်သိထိုက်သော မှတ်သားဖွယ်ရာ ဗဟုသုတများကိုလည်း မှတ်ချက်တွင် ဤသို့ ဖော်ပြထား၏။ “သမသိသိ ရဟန္တာဟူသည်ကား(ဤအရာ၌) ဝဋ်၏ဦးခေါင်း ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် ကိလေသာ၏ဦးခေါင်း အဝိဇ္ဇာ၏ တပိုင်နက်ကဲ့သို့ အညီအမျှ ကုန်ခန်းပြတ်စဲသွားသော ရဟန္တာပေတည်း။ ချဲ့၍ပြဦးအံ့၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်အား ကိလေသာ၏ ဦးခေါင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာကို မဂ်လေးပါး အစဉ်ဖြင့် အရဟတ္တမဂ်က ကုန်စေ၏။ ထို့နောင် ၁၉-ကြိမ်မြောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ

[၁၆]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဉာဏ်၌တည်၍ ဘဝင်သို့ သက်လတ်သော် ဝဋ်၏ ဦးခေါင်းဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေကို စုတိစိတ်က ကုန်စေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို (ကိလေသာ၏ ဦးခေါင်းကို ကုန်စေသော ပစ္စဝေက္ခဏာနှင့်တကွ မဂ္ဂဝိထိဝါရနှင့် ဝဋ်၏ ဦးခေါင်းကို ကုန်စေသော စုတိစိတ် ဝါရဟူသော) ဝါရနှစ်ခု တူညီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သမသီသီဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ထိုမထေရ်သည်လည်း ထိုအခြင်းအရာဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေ၏။ ထို့ကြောင့် “သမသီသီမည်သော ရဟန္တာဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသတတ်”ဟု မိန့်ဆို ပေသည်။ (ဋီကာ) ဤဋီကာ၌ ၁၉-ခုမြောက် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသော စကားသည် အောက်မဂ်တို့၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ၁၅-ခုပါ ပေါင်း၍ဆိုသော စကားဖြစ်သည်။” (နှာ-၁၁၇၊ မှတ်-၁) ဤအတူပင် နဂရ-ပရိက္ခာရမြို့၏ အရံအတားတို့ကို နှာ-၁၁၁၊ မှတ်-၂၂၊ နိဝရဏသဘောရှိသော ဒေါသ ရှိ၊ မရှိကို နှာ-၅၁၇၊ မှတ်-၂၂၊ သမထကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ ၃၀-ပါးယူပုံကို နှာ-၅၄၀၊ မှတ်-၂၂၊ မောနေယျ အကျင့်ကို နှာ-၂၉၂၊ မှတ် ၂-၂၊ တုဝဇ္ဇက အကျင့်ကို နှာ-၂၉၃၊ မှတ်-၁-၂၂ ကြည့်ရှု နိုင်ပါသည်။

သမယန္တရ ကျမ်းများမှ အယူအဆတို့ကို ဖော်ပြသင့်သော အရာတို့၌ ယင်း တို့ကို ဤသို့ဖော်ပြထားပေသည်- “ဤ၌ ပမာဏဟူသော စကားသည် လောကီ ကျမ်းဆရာတို့ အလေးအမြတ်ပြုသောစကား ဖြစ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ နျာယ ကျမ်း၌ မှန်စွာ သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဤပမာဏကို (၁) ပစ္စက္ခ-မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ခြင်း၊ (၂) အနုမိတိ-အနုမာန-မျက်မြင်နှင့် နှိုင်းဆခြင်း၊ (၃) ဥပမာန-ပုံတူဥပမာ၊ (၄) သဒ္ဓ-ခိုင်လုံသော ကျမ်းဂန်အဆို စသော စကား-ဟူ၍ ၄-ပါး ပြဆိုထားလေသည်။ ဤအရာ၌ ထိုလေးပါးတို့တွင် စတုတ္ထ ၄-နံပါတ်အရ ခိုင်လုံသောကျမ်းဂန်စကားဟုဆိုလို၏။ (နှာ-၂၃၂၊ မှတ်-၁)။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာက အပေါင်းသင်္ချာမျှကိုသာ ဖော်ပြ၍ အစိတ်သင်္ချေယျ သရုပ်ကို ထုတ်မပြသော အရာတို့၌ ဤမြန်မာပြန်ကျမ်း၏ မှတ်ချက်များက ဤသို့ ထုတ်ပြထားပေသည်။ “ကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါးဟူသည်ကား (၁) အပ္ပိစ္ဆာကထာ-အလိုနည်းခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၂) သန္တောသကထာ-ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း နှင့် စပ်သောစကား၊ (၃) ပဝိဝေကကထာ-ဆိုတ်ငြိမ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၄) အသံသဂ္ဂကထာ-မငြိတုယ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၅) ဝီရိယာရမ္ဘ-ကထာ-တင်းတင်းရင်းရင်း အားထုတ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၆) သီလ

ကျမ်းဦးအမှာစကား

[၁]

ကထာ-သီလနှင့် စပ်သောစကား၊ (၇) သမာဓိကထာ-သမာဓိနှင့် စပ်သော စကား၊ (၈) ပညာကထာ-ပညာနှင့် စပ်သောစကား၊ (၉) ဝိမုတ္တိကထာ-အရိယဖိုလ်နှင့် စပ်သောစကား၊ (၁၀) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနကထာ-ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်နှင့် စပ်သောစကား-ဟူသော ဤ ၁၀-ပါးပင် ဖြစ်သည်။ ၃၂-ပါးသော တိရစ္ဆာန်ကထာတို့ကို ကြည့်၍ ဤ ကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါးတို့ကို ပြောလေ့ရှိသည်-ဟု ဆိုလို၏။” (နှာ-၆၆၊ မှတ်-၁) (နှာ ၃၂၀၊ မှတ်-၁၊ နှာ-၃၈၈၊ မှတ်-၄၊ နှာ-၄၀၇၊ မှတ်-၁၊ နှာ-၄၉၄၊ မှတ်-၁ စသည်တို့ကိုလည်း ကြည့်)။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ အမည်မျှကိုသာ ညွှန်းထားသော ဝတ္ထုတို့၏ အကျယ် ကိုလည်း မှတ်ချက်များ၌ ဖော်ပြထားပေသည်။ ယင်းတို့မှာ နှာ-၉၁၊ မှတ်-၁ ၌ တေလကန္တရိကဝတ္ထု၊ နှာ-၁၃၄၊ မှတ်-၁ ၌ မဟာတိဿမထေရ်ဝတ္ထု၊ နှာ-၁၉၇၊ မှတ်-၁ ၌ ဓုတင်ဆောင် ဂုဏ်နှင့်စပ်၍ အလိုနည်းခြင်းဝတ္ထု စသည်တို့ ဖြစ်ပေသည်။

ခေတ်လူတို့အနေဖြင့် စဉ်းစားဝေဖန်ဖွယ်ရှိသော အချက်တို့ကိုလည်း ဤသို့ ရှင်းပြထားပေသည်။ “ဟင်္သာတို့ လ၊နေအထံ သွားကြသည်-ဟူသော ဤ စကားကို ယခုခေတ် လူအချို့က စဉ်းစားဝေဖန်ဖွယ် ရှိ၏။ အကြောင်းမူကား- ယခုခေတ်အာကာသစူးစမ်းရေး သိပ္ပံပညာရှင်တို့က ကမ္ဘာမြေနှင့် လ၊မိုင်ပေါင်း ၂၄၀,၀၀၀ (နှစ်သိန်းလေးသောင်း) ခန့် ကွာဝေးသည်-ဟူ၍၎င်း၊ ကမ္ဘာမြေနှင့်နေ မိုင်ပေါင်း ၉၂,၇၉၇,၀၀၀ (ကိုးကုဋေနှစ်သိန်းရှစ်သိန်းကိုးသောင်းခုနစ်ထောင်) ခန့် ကွာသည်-ဟူ၍၎င်း ခိုင်လုံသော အထောက်အထားများနှင့်တကွ ပြောဆို ကြ၏။ ထိုအဆိုကို ယခုခေတ်ပညာရှိအများက လက်ခံကြ၏။ ထို့ပြင် အမေရိကတိုက် ဖလော်ရီဒါကျွန်းဆွယ် ကနေဒီအဇူမု (၁၆-၇-၆၉) ရက်၌ အလွန် မြန်သော ဒုံးပျံအဆင့်ဆင့်နှင့် အာကာသယာဉ်တို့ဖြင့် လ၊သို့ တက်သွားကြရာ ၄-ရက်ခန့်ကြာမှ ရောက်သည်။ လ၊ပေါ်၌ (၂၁) နာရီကျော် စူးစမ်း လေ့လာခဲ့ ပြီးနောက် ပြန်လာကြရာ (၂၄-၇-၆၉) ရက်၌ ကမ္ဘာ့မြေပြင် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ ထဲသို့ ချောမောစွာ ပြန်ရောက်ကြသည်။ ထိုသို့ သွားကြပုံ ရောက်ကြပုံ လ၊ပေါ်၌ လေ့လာနေကြပုံ ပြန်လည်ရောက်ကြပုံများကို အချို့က မျက်မြင်ဖြစ်၍ အချို့က တဆင့်ကြားဖြင့် အများပင် လက်ခံ အသိအမှတ် ပြုထားကြ၏။ လ၊သို့သွား သော အဆိုပါ ဒုံးပျံယာဉ်တို့၏ အမြန်နှုန်းဖြင့် နေ၊သို့သွားလျှင် ရက်ပေါင်း

[ခါး]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဘထောင့်ငါးရာကျော်ကြာမှ နေ့သို့ ရောက်ဖွယ် ရှိ၏။ ဤသို့သော အကြောင်းများကြောင့် ယခုခေတ် လူအချို့က အဆိုပါစကားကို စဉ်းစားဝေဖန်ဖွယ် ရှိနေပေသည်။ သို့သော် ယောနိသော မနုဿိကာရဖြင့် သင့်လျော်အောင် ယူလိုလျှင် “ထိုရှေးခေတ်အခါက အိန္ဒိယနှင့် သီဟိုဠ်နိုင်ငံတို့၌ ပျံ့နှံ့ထင်ရှား၍ အများက အသိအမှတ်ပြုလျက် လက်ခံထားသော ပုံပြင်မှယူ၍ နားလည် လွယ်စေရန် ဤအရာ၌ ဥပမာအဖြစ် ပြထားသည်” ဟူ၍သော်၎င်း၊ “ဟင်္သာတို့က လူနေတို့အထံ ရောက်အောင် ပျံတက်နိုင်သည်ကို မဆိုလို၊ သူတို့၏ အားကို စမ်းသောအားဖြင့် လူနေတို့ဆီသို့ အားစွမ်းရှိသမျှ ပျံတက်စမ်းကြသည်ကိုသာ ဆိုလိုသည်” ဟူ၍သော်၎င်း ယူရ၏။” (နာ-၄၇၂၊ မှတ်-၁) (နာ-၅၂၅၊ မှတ်-၁-စသည်ကိုလည်း ကြည့်ပါ)။

ဤမျှဖြင့် ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုသူများ အပြည့်အစုံနီးပါး နားလည်သဘောပေါက်စေရန် မည်မျှ ကြိုးစားပြန်ဆိုထားကြောင်းကို စာရှုသူများ ရိပ်စားမိလောက်ပေပြီ။ ယင်းသို့ ပြန်ဆိုရာတွင် ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာနိဿယမှလည်း အထောက်အကူများစွာ ရရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

သို့စင်မျှ စွမ်းအားထုတ်၍ ပြန်ဆိုထားသော ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မြန်မာပြန်ကျမ်းကို စာရှုသူများ အထိုက်အလျောက် နားလည်သဘောပေါက်ကာ ဤကျမ်း၌ ဖော်ပြထားသည့် သီလ သမာဓိ ပညာနှင့်ပတ်သက်သော အကျင့်လမ်းမှန်တို့ကို ဘေးကင်းရန်ကာ ကျန်းမာချမ်းသာစွာဖြင့် လိုက်နာကျင့်ကြံနိုင်ကြ၍ ဆင်းရဲဟူသမျှ လုံးဝငြိမ်းအေးရာ အမြတ်ဆုံးချမ်းသာကို မျက်မှောက်ထင်ထင် သိမြင်ခံစားနိုင်ကြပါစေရန် ရည်သန်မြော်လင့်ပါသည်။

သာသနာ ၂၅၁၄-ခုနှစ်။

မြန်မာ ၁၃၃၂-ခုနှစ်။

ပြာဆိုလဆန်း ၁၂-ရက်။

ဂ-၁-၁၉၇၁။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ (တောင်တွင်းကြီး)

သကျသီဟနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ

ကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ သာသနာ့ရိပ်သာ

ရန်ကုန်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
နိဒါန်းရှိသင့်ခြင်း	(ဂိ)
မဟာဝံသလာ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသအကြောင်း	(ဂု)
ဇာတိအရပ်ကို စိစစ်ခြင်း	(ဂေါ)
ဗြာဟ္မဏမျိုး၌ စိစစ်ခြင်း	(ဃိ)
ပတနူလိဝါဒဖြင့် စိစစ်ခြင်း	(ဃော)
ကဗျာကျမ်းဖြင့် စိစစ်ခြင်း	(ငါ)
အကြားအမြင်များခြင်း ဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်း	(ငါ)
သာသနာတော် သက်ဆင်းလာပုံ	(ငု)
အဘယဂီရိဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	(ငံ)
ဓမ္မရုစိဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	(စ)
ပိဋကသုံးပုံကို ပေထက်အက္ခရာတင်ခြင်း	(စ)
အဓမ္မဝါဒ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	(စိ)
ဝေတုလ္လဝါဒကို ပဌမအကြိမ် နှိမ်နင်းခြင်း	(စူ)
သာဂလီယဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	(စူ)
ဝေတုလ္လဝါဒကို ဒုတိယအကြိမ် နှိမ်နင်းခြင်း	(စေ)
ဝေတုလ္လ အယူဝါဒအကြောင်း	(စော)
မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း	(စား)
ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	(စား)
ဖာဟိယန်း ခရီးစဉ်အဆို	(ဆာ)
မြန်မာပြည်သားဖြစ်ကြောင်း ပြဆိုချက်	(ဆိ)
အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားဖြစ်ကြောင်း ယုတ္တိ	(ဆီ)
အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်၏ အဋ္ဌပုတ္တိ	(ဆဲ)

[ဂါ]

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

တောင်းပန်ကြခြင်း၏ အကြောင်း			(ဆား)
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို စီရင်တော်မူခြင်း			(ဇာ)
ရည်ရွယ်ချက်အကျိုး			(ဇာ)
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၏ မှီရာ			(ဇာ)
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ပြုပုံအခြင်းအရာ			(ဇူ)
ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း အကြောင်း			(ဇေ)
မှီရာအဋ္ဌကထာတို့ကို ဖော်ပြခြင်း			(ဈာ)
ပေါ်ရာဇာဓိပတိကို ပြခြင်း			(ဈာ)
ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း			(ဈာ)
နိကာယ် အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း			(ဈာ)
အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း			(ညာ)
ကင်္ခါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း			(ညာ)
ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း			(ညာ)
ပရမတ္ထဇောတိကာ အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း			(ညာ)
ဇာတ် အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း			(ညာ)
တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့ခြင်း၏ အကြောင်း			(ညာ)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ
 ကိလေသာမှ ဝေးကွာ စင်ကြယ်၍ မှန်စွာ ကိုယ်တိုင် သိတော်မူသော
 ထိုမြတ်စွာဘုရားအား ရှိခိုးပါ၏။

နိဒါန်း ရှိသင့်ခြင်း

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မည်သော ဤကျမ်းသည် ပိဋကသုံးပုံ၏ အနှစ်သာရ ဖြစ်ပေသည်။
 တကမ္ဘာလုံးရှိ ပဋိပတ်ကျမ်းတို့တွင် အထက်တန်း အကျဆုံး ချီးမွမ်းဖွယ်
 အကောင်းဆုံးလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ရှေ့သွားခေါင်းဆောင် အကြီးအမှူးသဖွယ်
 လည်း ဖြစ်ပေသည်။ အကောင်းဆုံး အမြတ်ဆုံးလည်း ဖြစ်ပေသည်ဟု ပညာရှိ
 တို့က ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ချီးကျူးကြ၏။ ချီးကျူးသည့်အတိုင်းလည်း မှန်ပါ
 ပေသည်။ ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၌ သံဂါယနာသုံးတန် တင်ထားသော ပိဋကသုံးပုံ
 ဟူသော ဘုရားစကားတော်၏ အနက်ကို အကျဉ်းချုံး၍ သိက္ခာသုံးပါးဖြင့်
 ရေတွက်အပ်သော အကျင့်မြတ်ကို အပြည့်အစုံ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်စွာ ဖော်ပြ
 ထားပေ၏။ ဤသို့ ချီးမွမ်းအပ် ချီးမွမ်းထိုက်လှသော ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းမှာ
 အကြောင်းအရာကိုပြဆိုသော နိဒါန်း လည်း ရှိသင့်ရှိထိုက်လှပေသည်။ သို့ဖြစ်၍
 ယခုအခါ ထိုနိဒါန်းကိုပြရန်အတွက် အောက်ပါ မေးခွန်းများကို ထုတ်ဆိုအပ်
 ပေသည်။

- (က) ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် စီရင်ခဲ့သနည်း။
- (ခ) အဘယ်ကာလက စီရင်ခဲ့သနည်း။
- (ဂ) အဘယ်နိုင်ငံ အရပ်ဒေသ၌ စီရင်သနည်း။
- (ဃ) အဘယ်အကြောင်းကြောင့် စီရင်သနည်း။
- (င) အဘယ်အကျိုးငှါ စီရင်သနည်း။

[၈]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

- (စ) အဘယ်ကျမ်းကို အမှီပြု၍ စီရင်သနည်း။
- (ဆ) အဘယ်သို့သော အပြားအားဖြင့် စီရင်သနည်း။
- (ဇ) ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့ပါသနည်း။

ထိုတွင် (က) အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် စီရင်ခဲ့သနည်းဟူသော မေးခွန်း၌ ပိဋကသုံးပုံ၏ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာခေါ် ယခု လက်ရှိ အဋ္ဌကထာတို့ကို စီရင်တော်မူသော အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်မြတ် စီရင်တော်မူခဲ့ပေသည်။

(ခ) အဘယ်ကာလက စီရင်ခဲ့သနည်းဟူသော မေးခွန်း၌ တလောကလုံး၏ ကိုးကွယ်ရာအစစ် ဖြစ်တော်မူသော ဘုန်းတော်ကြီးသော ငါတို့၏ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာဘုရားသခင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးနောက် တဆယ်ရာစုနှစ်အတွင်း (သာသနာနှစ် ၉၇၃-ခုနှစ်)က စီရင်တော်မူခဲ့သည်။

(ဂ) အဘယ်နိုင်ငံအရပ်ဒေသ၌ စီရင်သနည်းဟူသော မေးခွန်း၌ သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဓမြို့ မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌ စီရင်တော်မူသည်။

(ဃ) အဘယ်အကြောင်းကြောင့် စီရင်သနည်း ဟူသော မေးခွန်း၌ စင်ကြယ်သောနိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့အား ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ရကြောင်းဖြစ်သော အကျင့် ပဋိပတ် နည်းလမ်းမှန်ကို သိစေလိုခြင်းဟူသော မိမိ၏ အလိုအဇ္ဈာသယက တိုက်တွန်း နှိုးဆော်သောကြောင့်၎င်း၊ အရှင်သံဃာပါလမထေရ်က တောင်းပန် တိုက်တွန်းသောကြောင့်၎င်း စီရင်တော်မူပေသည်။

ဤအရာ၌ ရပ်တန့်၍ အရှင် မဟာဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်၏ အဋ္ဌပုတ္တိကို ပြဆိုသင့်၏။ ထိုအဋ္ဌပုတ္တိမှာလည်း စူဠဝံသဟူ၍လည်း ခေါ်သော မဟာဝံသကျမ်း ဒုတိယတွဲ သုံးဆယ့်ခုနစ်ခုမြောက် အပိုင်း ၂၁၅-ဂါထာမှစ၍ ၃၂-ဂါထာတို့ဖြင့် ဖော်ပြထားပြီး ရှိလေပြီ။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ....

မှတ်ချက်

- ၁-ဤမဟာဝံသကျမ်း ဒုတိယတွဲကို ဓမ္မကိတ္တိမည်သော မထေရ်က ရေးသားစီရင်သည်ဟူ၍၎င်း၊ ထိုမထေရ်မှာလည်း ဒုတိယပရက္ကမဗာဟုမင်း၏လက်ထက် ခုရစ်သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆-နှင့် ၁၂၇၁-ခုနှစ်တို့အတွင်းက ထင်ရှားခဲ့သော မထေရ်ဖြစ်သည်-ဟူ၍၎င်း

မဟာဝံသကျမ်းလာ အရှင်ဗုဒ္ဓစောသအကြောင်း

[၇]

မဟာဝံသကျမ်းလာ အရှင်ဗုဒ္ဓစောသအကြောင်း

- ၂၁၅။ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အနီး (ဗုဒ္ဓဂယာ) အရပ်ဒေသဖွား ပုဏ္ဏားလုလင်တဦး သည် ဝိဇ္ဇာခေါ်သောပညာ၊ သိပ္ပံခေါ်သောအတတ်၊ ကလာခေါ်သော သိဆိုခြင်း တီးမှုတ်ခြင်းစသော ၆၄-ပါးသော အတတ်တို့ကို တတ်သိ၍ ဗေဒင်သုံးပုံတို့၌ ပါရဂူမြောက် ပေါက်ရောက်တတ်သိပေ၏။
- ၂၁၆။ အယူဝါဒ အမျိုးမျိုးတို့ကို ကောင်းစွာတတ်သိ၍ အလုံးစုံသော အယူ ဝါဒတို့၌ ရဲရင့်ပေ၏။ (ထိုလုလင်သည်) အခြေအတင်ဝါဒ ပြောဆို ခြင်းဖြင့် လိုလားသည်ဖြစ်၍ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း (အိန္ဒိယနိုင်ငံ)၌ လှည့် လည်ကာ ဝါဒပြိုင်ဆိုင် ပြောဆိုနေလေသည်။
- ၂၁၇။ (သူသည်) ကျောင်းတိုက်တခုသို့ ရောက်သောအခါ ညဉ့်အချိန်၌ ပုဒ်ပါဌ်အပြည့်အစုံ အသံအနေအထား ညီညွတ်စွာနှင့် ပတဇ္ဇလိ၏ အယူဝါဒကျမ်းကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်လေ၏။
- ၂၁၈။ ထိုကျောင်းတိုက်၌ (သီတင်းသုံးသော) အရှင်ရေဝတ အမည်ရှိသော မထေရ်ကြီးတပါးသည် “ဤသူကား ပညာကြီး၏၊ ဆုံးမသန်သင်ရန် သင့်လျော်ထိုက်တန်၏”ဟု သိတော်မူ၍ ထိုမထေရ်ကြီးက....
- ၂၁၉။ “မြည်း၏အသံဖြင့် မြည်နေသောသူကား အဘယ်သူနည်း”-ဟု မိန့်ဆို လေ၏။ “မြည်းတို့၏အသံ၌ အနက်ကို သိနားလည်ပါ၏လော”-ဟု (ထိုလုလင်က) မထေရ်ကြီးကို ပြန်၍ မေးလေ၏။

မှတ်ချက်

ထိုမဟာဝံသ၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် စာအုပ်နိဒါန်း စာမျက်နှာ ၁-နှင့် ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ ၁၅၅ မှတ်ချက် ၃-၌ ဖော်ပြထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၁၅၃-နှင့် ၁၁၈၆-ခုနှစ်တို့အတွင်း ပဌမ ပရက္ကမဗာဟုမင်း၏ လက်ထက် တွင် သာရတ္ထဒီပနီမည်သော ဝိနည်းဋီကာကို ရေးသား စီရင်စဉ် ကာလက ဣဋ္ဌဝံသဟု အနောက်နိုင်ငံသားတို့က ခေါ်သော ဤမဟာဝံသ ဒုတိယပိုင်းကို မရေးရသေး-ဟု သိအပ်၏။

[၇]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

- ၂၂၀။ ငါ သိပါသည်-ဟု မထေရ်ကြီးက ဆိုလတ်သော် ထိုလုလင်က မိမိ၏ အယူဝါဒကို တင်ပြလေ၏။ မေးတိုင်း မေးတိုင်းကို (မထေရ်ကြီးက) ဖြေကြားသည့်ပြင် ချွတ်ယွင်းချက်ကိုလည်း ထောက်ပြလေ၏။
- ၂၂၁။ “သို့ဖြစ်လျှင် အရှင်ဘုရားကလည်း မိမိ၏ဝါဒကို တင်ပြပါဦးလော့”ဟု တိုက်တွန်းသဖြင့် (မထေရ်ကြီးက) အဘိဓမ္မာပါဠိကို ဟောပြသော အခါ ထိုလုလင်သည် ထိုအဘိဓမ္မာဒေသနာ၏ အနက်ကို မသိရှာပဲ ရှိလေသည်။
- ၂၂၂။ (ထို့ကြောင့်) “ဤဗေဒင်ကား အဘယ်သူ၏ ဗေဒင်ပါနည်း”-ဟု ထို လုလင်က မေးလတ်သော် “(ဗုဒ္ဓမန္တ)ဗုဒ္ဓဗေဒင်ခေါ်သည်”-ဟု မထေရ် ကြီးက ဆို၏။ အကျွန်ုပ်အား ဤဗုဒ္ဓဗေဒင်ကို ပေးပါ-ဟု ဆိုလတ်သော် ရှင်ရဟန်းပြု၍ ထိုဗေဒင်ကို သင်ယူလော့-ဟု မထေရ်ကြီးက မိန့်ဆို၏။
- ၂၂၃။ ထိုလုလင်သည် ဗုဒ္ဓဗေဒင်ကို လိုချင်သောကြောင့် ရှင်ရဟန်းပြုပြီးလျှင် ပိဋကသုံးပုံကို သင်ယူလေ၏။ နောက်ကာလ၌မူ “ဤတရားတော်ကား တကြောင်းတည်းသော လမ်းဖြစ်ပေသည်”-ဟု ထိုတရားကို သဘော ပေါက်သွားလေ၏။
- ၂၂၄။ မြတ်စွာဘုရား၏ အသံတော်ကဲ့သို့ နက်နဲသော အသံရှိသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကဲ့သို့ပင် ကျော်စောထင်ရှားသည် (ဖြစ်ရာလတံ့ဟု မြော် တွေး၍) ထိုပုဏ္ဏားလုလင်ရဟန်းကို ဗုဒ္ဓဃောသ-ဟု (ဆရာဥပဇ္ဈာယ် တို့က) ခေါ်ဝေါ်ကုန်၏။
- ၂၂၅။ ထို ဗုဒ္ဓဃောသသည် ထိုကျောင်းတိုက်၌ ဉာဏောဒယ မည်သော ကျမ်းကို စီရင်ပြီးလျှင် ထိုအခါ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၏အဖွင့် အဋ္ဌ- သာလိနီကျမ်းကို ပြုစီရင်လေ၏။

မှတ်ချက်

- ၁-ဉာဏောဒယမည်သော ဤကျမ်းကို ယခုအခါ မည်သည့်အရပ်၌မျှ မတွေ့ရပေ။
- ၂-ပြုစီရင်လေ၏ ဟူသောစကားသည် အကာသိ-ဟူသောပုဒ်၏ သဒ္ဒါနက် အတိအကျ ပြန်ဆိုချက်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယခုအခါ ထင်ရှားရှိနေသော အဋ္ဌသာလိနီကျမ်းမှာ

မဟာဝံသကျမ်းလာ အရှင်ဗုဒ္ဓစောသအကြောင်း [၈၆]

၂၂၆။ (ထို့ပြင်) ပညာကြီးသော အရှင်ဗုဒ္ဓစောသသည် ပရိတ္တဋ္ဌကထာ ခေါ်သော အကျဉ်းချုပ်အဋ္ဌကထာကိုလည်း ပြုစီရင်ရန် အားထုတ် လေ၏။ ထိုအကြောင်းကို အရှင်ရေဝတမထေရ် မြင်သိတော်မူ၍ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

၂၂၇။ “ဤဗုဒ္ဓဗိမ္ဗိကျွန်း(အိန္ဒိယနိုင်ငံ)အရပ်ဒေသ၌ ဘုရားဟော ပါဠိတော် မျှကိုသာလျှင် ဆောင်ရွက်လေ့ကျက်ကြ၏။ ဤအရပ်၌ အနက်အဖွင့် အဋ္ဌကထာတို့လည်းမရှိကြ။ ဣဒ္ဓိအတူပင် ကဲ့ပြားသော အာစရိယဝါဒ တို့သည်လည်း မရှိကြ။

၂၂၈။ သံဂါယနာသုံးတန် တင်ထားပြီးဖြစ်သော ဘုရားဟော ဒေသနာတော် အပေါင်းကို၎င်း၊ အရှင်သဒ္ဓိပုတြာ အစရှိသော မထေရ်မြတ်တို့ မြက်ဆိုထားသော ဒေသနာအစဉ်ကို၎င်း ကြည့်ရှု၍ အရှင်မဟိန္ဒ အမည်ရှိသော ပညာရှိမထေရ်မြတ်သည် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် စီရင် ထားခဲ့သော သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာသည် သီဟိုဠ်၌ ဖြစ်လျက်ရှိ၏။

၂၂၉။ သင်သည် ထိုကျွန်းသို့သွား၍ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာကို မဂဓတိုင်းသား တို့၏(ပါဠိ)ဘာသာဖြင့်ပြန်ဆိုလော့၊ ထိုပါဠိဘာသာပြန် အဋ္ဌကထာ သည် တလောကလုံး၏အကျိုးကို ဖြစ်ထွန်းစေပါလိမ့်မည်”။

၂၃၀။ အထက်ပါအတိုင်း အရှင်ရေဝတမထေရ်က မိန့်ဆိုတော်မူလတ်သော် ကြီးကျယ်သောပညာနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ထိုအရှင်ဗုဒ္ဓစောသ သည် ကြည်လင်ရှင်လန်း ဝမ်းမြောက်သည်ဖြစ်၍ ထိုဗုဒ္ဓဗိမ္ဗိကျွန်း (အိန္ဒိယနိုင်ငံ)မှ ထွက်ခွာခဲ့၍ ဤ (အပိုင်း၌ ဖော်ပြဆဲဖြစ်သော) မဟာနာမမင်း၏ လက်ထက်၌ပင်လျှင် ဤသီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွရောက် လာတော်မူခဲ့ပေသည်။

မှတ်ချက်

သီဟိုဠ်သို့ ရောက်ပြီးနောက် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စသည်တို့ကို ပြုစီရင်ပြီးမှ ရေးသားစီရင်ထား သောကျမ်းဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် အကာသိ-ပုဒ်ကို ပြုစီရင်ရန် အားထုတ်ကြစည်လေ၏-ဟု အဓိပ္ပါယ်တ္ထပြန်လျှင် သင်္ဃာလျက်ရာ၏။

[၈]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

- ၂၃၂။ အလုံးစုံ သူတော်ကောင်းချည်းဖြစ်သော ရဟန်းတော်တို့၏ သီတင်းသုံးရာ ကျောင်းတိုက်ဖြစ်သော မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်ကြီးသို့ ရောက်လာလတ်သော် မဟာပဓာနသရခေါ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းကြီးသို့ သွားပြီးလျှင် အရှင်သံဃပါလမထေရ်မြတ်ထံ၌—
- ၂၃၃။ အလုံးစုံသော သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာကို၎င်း ထေရဝါဒကို၎င်း ကြားနာသင်ယူပြီးလျှင် “ဤသည်သာလျှင် မြတ်စွာဘုရား၏ အလိုတော် ဖြစ်သည်”ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချ၍—
- ၂၃၄။ ထိုမဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌ သံဃာတော်ကို စည်းဝေးစေပြီးလျှင် “အဋ္ဌကထာကိုရေးသားစီရင်ရန် အကျွန်ုပ်အား အလုံးစုံသော ပိဋကပေစာတို့ကို ပေးကြပါ”ဟု လျှောက်တောင်းလေ၏။ (ထိုအခါ) စည်းဝေးလျက်ရှိသော သံဃာတော်က အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသကို စုံစမ်းခြင်းငှာ—
- ၂၃၅။ သူအား ဂါထာ ၂-ပုဒ်ကိုပေးပြီးလျှင် ဤဂါထာတို့၌သင်၏စွမ်းရည်ကို ပြဦးလော့၊ ထိုရေးသားချက်စွမ်းရည်ကိုကြည့်ရှုပြီးလျှင် အလုံးစုံသော ပိဋကပေစာတို့ကို ပေးကုန်အံ့ဟု ဆို၏။
- ၂၃၆။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသသည် အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋကသုံးပုံကို သံဃာတော်က ပေးသော ဤ ၂-ဂါထာ၌ သာလျှင် အကျဉ်းချုံးလျက် ပေါင်းစု၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မည်သောကျမ်းကို ရေးသားစီရင်တော် မူလေသည်။
- ၂၃၇။ ထိုသို့ စီရင်ပြီးနောက် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသသည် ဘုရားအလိုတော်၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ရဟန်းအပေါင်း သံဃာတော်ကို စည်းဝေးစေပြီးလျှင် သံဃမိတ္တာထေရီမ စိုက်ပျိုးခဲ့သော မဟာဗောဓိပင်အနီး၌ ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ဖတ်စေရန် အားထုတ် စီမံလေသည်။
- ၂၃၈။ (ထိုအခါ) နတ်တို့သည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ၏ သိမ်မွေ့ထက်မြက်သော ဉာဏ်စွမ်းရည်ကို များစွာသော လူအပေါင်း၌ ထင်ရှား ပြခြင်းငှာ ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ပေစာထုပ်ကို ကွယ်ဝှက်၍ ထားကုန်၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ

မဟာဝံသကျမ်းလာ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓာအကြောင်း [၈၆]

သည်လည်း ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်တိုင်တိုင်ပင် ထပ်၍
ရေးသား စီရင်ပြန်လေသည်။

၂၃၉။ သုံးကြိမ်မြောက်၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ပေစာကို ဖတ်စေရန် ထုတ်ဆောင်သော
အခါ နတ်တို့သည် (ယခင်က ကွယ်ဝှက်ထားသော) အခြားပေစာ
၂-ထုပ်ကိုလည်း ထိုအရပ်၌ ထားလေကုန်၏။

၂၄၀။ ရဟန်းတော်တို့သည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း ၃-စောင်ကို တပြိုင်နက် ရွတ်ဖတ်
ကုန်၏။ ထိုသို့ ရွတ်ဖတ်သောအခါ ကျမ်းဂန် ပါဠိအားဖြင့်သော်၎င်း
အနက်အားဖြင့်သော်၎င်း ရွှေ့နောက် အစီအစဉ်အားဖြင့်သော်၎င်း—

၂၄၁။ ထေရဝါဒတို့နှင့် ဖြစ်စေ၊ ပါဠိတော် ဝါကျတို့နှင့် ဖြစ်စေ ကွဲလွဲခြင်း
မည်သည် ကျမ်းသုံးစောင်လုံးတို့၌ပင် မရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်ပေသည်။

၂၄၂။ ထိုအခါ ရဟန်းအပေါင်း သံဃာတော်သည် အထူးသဖြင့် ရွှင်လန်း
ဝမ်းမြောက်သည်ဖြစ်၍ ဤဗုဒ္ဓဘောဓာသည် မချွတ်ကေန် မေတ္တေယျ
ဘုရားအလောင်း ပေတည်း-ဟု ကြွေးကျော်လေသည်။ ဤသို့ အဖန်ဖန်
ကြွေးကျော်ပြီးလျှင်—

၂၄၃။ အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋကသုံးပုံပါဠိတော်ပေစာတို့ကို(အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓာ
အား) ပေးအပ်လေသည်။ (ထိုအခါ) အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓာသည် (လှူရှင်
ရဟန်းတို့နှင့်) ရောယှက်ခြင်း ကင်းသော ပိဋကတိုက်ကျောင်း၌
သီတင်းသုံးလျက်—

၂၄၄။ ထိုခေတ် အခါတွင် ရှိနေသော အလုံးစုံသော အဋ္ဌကထာတို့ကို အလုံး
စုံသော လူတို့၏ မူလရင်းဘာသာဖြစ်သော မာဂဓ (ပါဠိ)ဘာသာဖြင့်
ပြန်ဆိုတော် မူလေသည်။

၂၄၅။ ပါဠိဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုထားသော ထိုအဋ္ဌကထာသစ်သည် ဘာသာ
အမျိုးမျိုးကို တတ်သိပြောဆိုကြသော ပုဂ္ဂိုလ် အလုံးစုံတို့အား အကျိုး
ကျေးဇူးများလှပါပေသည်။ (ထို့ကြောင့်) အလုံးစုံသော ထေရဝါဒ
ဂိုဏ်းဝင် ဆရာတော်မထေရ်မြတ်တို့သည် ထိုအဋ္ဌကထာသစ်ကို ပါဠိတော်
ကဲ့သို့ပင် အလေးတမူ အရေးယူလျက် လက်ခံတော်မူကြလေသည်။

[၈၀]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

၂၄၆။ ထို့နောင် ပြုဖွယ်ကိစ္စတို့ အားလုံး ပြီးဆုံးသွားသောအခါ အရှင်ဗုဒ္ဓ
ဘောဿသည် (ဗုဒ္ဓဂယာအရပ်၌ရှိသော) မဟာဗောဓိကို ရှိခိုးပူဇော်
ဖူးမြော်ကန်တော့ရန် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း (အိန္ဒိယနိုင်ငံ)သို့ ပြန်ကြွတော်
မူလေသတည်း-ဟူ၍

(မဟာဝံသ၌ ဖော်ပြထားပြီး ရှိလေပြီ)။

အထက်ပါ မဟာဝံသ အဆိုကို ၁၉၅၀-ခုနှစ် (မြန်မာ ၁၃၁၂-ခုနှစ်) က
ဟားဗတ်ယူနီဗာစတီ ပုံနှိပ်တိုက်မှ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာဖြင့် ရိုက်နှိပ်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
ကျမ်းစာအုပ်၌ (FOREWORD-ခေါ်) ရွှေသွား အမှာစကားရပ်တွင် “ဤ
မဟာဝံသ အဆို၌ စိစစ်ဆင်ခြင်စရာတွေ များစွာ ရှိသည်” ဟု ဆိုပြီးလျှင် ဓမ္မာ
နန္ဒကောသမ္ပိ မည်သော ပရိယတ်ဆာ ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ကြီးက စိစစ်ဝေဖန်
ထားလေသည်။ ထိုစိစစ်ဝေဖန်ချက်ကို သင့် မသင့် စုစမ်း ဆင်ခြင်နိုင်ရန်
အလို့ငှါ ဤ နိဒါန်း၌ ဖော်ပြပြီးလျှင် တဆင့် ထပ်လောင်း၍ စိစစ်ခြင်းကိုလည်း
ပြုသွားပါကုန်အံ့။

ဇာတိအရပ်ကို စိစစ်ခြင်း

(၁) ထိုရွှေသွားအမှာစကားရပ်၌ ဓမ္မာနန္ဒ မည်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးက
“ဗုဒ္ဓဘောဓိကို ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အနီး (ဗုဒ္ဓဂယာ) အရပ်သားဟု ဆိုသည်မှာ

မှတ်ချက်

၁- မဟာဗောဓိကို ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော်ကန်တော့ရန် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသို့ ပြန်ကြွတော်
မူလေသည်-ဟူသော စကားမှာ ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့သော စကားနှင့် မနီးနှောမိသကဲ့သို့
ရှိ၏။ ရှေး၌ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိကို ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အနီး အရပ်သား-ဟု ဆိုခဲ့၏။
သီဟိုဠ်သို့သွား၍ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့ကို မာဂဓဘာသာပြန်ရန် ဆရာဖြစ်သူ အရှင်
ရေဝတမထေရ်က စေခိုင်း၍ သီဟိုဠ်သို့သွားသည်-ဟူ၍လည်း ဆိုခဲ့၏။ ထို့ကြောင့်
ဤအရာ၌လည်း ဘာသာပြန်ပြီးသော အဋ္ဌကထာတို့ကို ယူဆောင်၍ သာသနာ
တော်ကို ထွန်းတောက်စေရန် သာသနာပြုရန်အတွက် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသို့ ပြန်ကြွ
လေသည်-ဟု ဤသို့စသော အခြင်းအရာဖြင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိ၏ ပြန်ကြွခြင်းသည်
သာသနာတော်ကို ထွန်းပစေရေးသာလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသင့်၏။ မဟာဗောဓိကို
ရှိခိုးခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်း မရှိသင့်ပေ။

ဇာတိအရပ်ကို စိစစ်ခြင်း

[ဝ]

မသင့်”ဟု ဆိုပြီးလျှင် မိမိ၏စကားကို ခိုင်မြဲစေရန်အတွက် ဆန့်ကျင်ဖက် အကြောင်း ၄-ခုကို ပြထားလေသည်။ ပြပုံမှာ....

(က) ဗုဒ္ဓဘောသ၏ အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြဆိုထားသော ထိုခေတ်ကာလ ဝတ္ထုတို့တွင် “မဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်သော ဝတ္ထုတခုမျှ မရှိ”ဟု ရှေးဦးစွာ အကြောင်းပြထား၏။ (အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသ မဂဓတိုင်းသားဟုတ်လျှင် မဂဓ တိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်သော ဝတ္ထုတို့ကို ပြသင့်သည်။ ထိုသို့ ပြဆိုချက်မရှိသောကြောင့် မဂဓတိုင်းသား မဖြစ်သင့်-ဟု ဆိုလို၏။) ထိုစကားမှာ သင့်လျော်သော အကြောင်းမဟုတ်သည်သာတည်း။ ထင်ရှားစေဦးအံ့၊ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသ မထေရ်သည် သင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာခေါ်သော ယခုလက်ရှိအဋ္ဌကထာသစ်တို့ကို ပြုစဉ်က ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ကိုသာလျှင် အကျဉ်းချုံး၍၎င်း၊ ပါဠိဘာသာ ပြန်ဆိုခြင်းမျှဖြင့်သာလျှင် အထူးပြု၍၎င်း စီရင်တော်မူခဲ့ပေသည်။ မိမိကိုယ်တိုင် မြင်ဘူး၊ ကြားဘူးသော ထိုထို ဤဤ အကြောင်းအရာကို ဖော်ပြ၍ စီရင်ခဲ့ သည်ကား မဟုတ်ပေ။ ဤအကြောင်းကို အောက်ပါ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသကိုယ်တိုင် မိန့်ဆိုဝန်ခံချက်ဖြင့် သိနိုင်ပါ၏။

ထိုအဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ရန် အားထုတ်သော ငါ (ဗုဒ္ဓဘောသ) သည် မဟာအဋ္ဌကထာကြီးကို ထိုအဋ္ဌကထာသစ်၏ အထည်ကိုယ်အရင်းခံပြု၍ မဟာပစ္စရိ အဋ္ဌကထာ၌၎င်း၊ ကျော်စော ထင်ရှားကုန်သော ကုရုန္ဒိ အဋ္ဌကထာ အစရှိကုန်သော—

အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့၌၎င်း အကြင်အဆုံးအဖြတ်ကို ဆိုထား၏။ ထို အဆုံးအဖြတ်မှလည်း သင့်လျော်သော အနက်ကို မစွန့်မူ၍ ထို့ပြင် (အရှင် တိပိဋက စူဠနာဂ အစရှိသော မထေရ်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်ဟူ သော) ထေရဝါဒများပါ ပါဝင်သော အဋ္ဌကထာသစ်ကို ကောင်းစွာ အားထုတ်စီရင်ပေအံ့၊ (ဤလည်း ဝန်ခံချက်တရပ်)

ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ သိဟိန္ဒိဘာသာ စကားကိုသာလျှင် ပယ်၍ ကျယ်ဝန်းသော စကားအစဉ်ကိုလည်း ချုံး၍ အလုံးစုံသော အဆုံး အဖြတ်ကိုမူ မခြွင်းချန်မူ၍ ပါဠိအစဉ်ကို တစုံတရာမျှ မခန့်ကျော်မူ၍— သုတ္တန်မှ လာသော ပါဠိတော်တို့၏ အနက်ကို သုတ္တန်ဒေသနာ

[၈၆]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

အားလျော်စွာ ပြုလုပ် ဤအဋ္ဌကထာသစ်သည် ဖြစ်ပေလတုံ၊
ထို့ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို ရိုသေစွာ သင်ယူအပ်ပေသတည်း။
(ဤလည်း ဝန်ခံချက်တရပ်၊ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ ဂန္ထာရမ္မ ဂါထာ
ချည်းပင်။)

ဤမျှသာမကသေး၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓ မထေရ်သည် မိမိ၏ အဋ္ဌကထာတို့၌
ထိုခေတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်သော မဂတိုင်းမှ ဝတ္ထုတို့ကို မပြသကဲ့သို့ပင် သီဟိုဠ်မှ
လည်း ထိုခေတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်သော ဝတ္ထုတို့ကို မပြခဲ့ပေ။ (အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း
သားဟု ဓမ္မာနန္ဒကယူဆထားသော်လည်း) အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှဝတ္ထုတို့ကိုလည်း
မပြခဲ့ပေ။ သီဟိုဠ်မှ ထိုခေတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်သော ဝတ္ထုတို့ကို မပြခဲ့ကြောင်းမှာ...
အရှင် ဗုဒ္ဓဘောဓ၏ အဋ္ဌကထာတို့၌ သီဟိုဠ်သဘာမင်း၏လက်ထက် (သာသ
နာနှစ် ၆၀၉-နှင့် ၆၅၃-အတွင်း)မှ နောက်ကာလ၌ဖြစ်သော ဝတ္ထုဆိုလျှင်
မဟာသေနမင်း၏ ဝတ္ထုမှတစ်ပါး မတွေ့ရပေ။ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောဓသည်ကား
ဝသဘမင်းမှ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀-ခန့် နောက်ကျသော မဟာနာမမင်းလက်ထက်
(သာ ၉၅၃-၉၇၅) ၌ သီဟိုဠ်သို့ ကြွရောက်တော်မူလေသည်။ (ဤစကားဖြင့်
အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓသည် မိမိထက် နှစ်ပေါင်း ၃၀၀-ကျော်မျှ ရှေးကျသော
ခေတ်က ရေးထားခဲ့သော အဋ္ဌကထာမူအတိုင်း ထိုရှေးခေတ် ဝတ္ထုတို့ကိုသာ
လျှင် ဘာသာပြန်၍ ပြခဲ့သည်။ မိမိ၏ လက်ထက်ပေါ် ဝတ္ထုများကိုကား
ဘယ်အရပ်ကမျှ မပြခဲ့-ဟု သိစေသည်) ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ မဂတိုင်းမှ
ထိုခေတ်ပေါ် ဝတ္ထုတို့ကို မပြရုံမျှဖြင့် ထိုအဋ္ဌကထာရေးသူကို မဂတိုင်းသား
မဟုတ်ဟု မဆိုနိုင် မဆုံးဖြတ်နိုင်ပါ။ ဤတွင် ဖြေရှင်းချက်တရပ် ပြီး၏။

(ခ) ထို့ပြင်လည်း ထိုဓမ္မာနန္ဒ ပညာရှိကြီးက ဗုဒ္ဓဘောဓ၏ ကျမ်း
အားလုံးတို့၌ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း အရပ်ဒေသနှင့်စပ်၍ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ကဲ့သို့
ပြဆိုချက် မည်သည် မရှိ”ဟု ဒုတိယ ထပ်မံ၍ အကြောင်းပြပြန်၏။ (ဗောဓိ
မဏ္ဍိုင်အနီး ဗုဒ္ဓဂယာနယ်သား ဟုတ်ခဲ့လျှင် အိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်းအရပ်နှင့်စပ်၍
မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့အနေနှင့် ပြဆိုသင့်သည်-ဟု ဆိုလို၏။) ထို ဒုတိယစုံဆိုချက်
မှာလည်း သင့်လျော်သော အကြောင်းမှန် မဟုတ်ကြောင်းကို ရှေးဖြေရှင်းချက်
ဖြင့်ပင်လျှင် သိနိုင်ပါပြီ။ (အဋ္ဌကထာဟောင်းများကို ရှိရင်းအတိုင်း ဘာသာ
ပြန်ရသောကြောင့်-ဟု သိစေလို၏။) တနည်း ဖြေရှင်းရပါမူ သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊

ဒီသနိကာယ်အဋ္ဌကထာ တို့၌ ပြဆိုထားသော အောက်ပါ ဖွင့်ဆိုချက်ဖြင့်လည်း (ထိုအကြောင်းပြချက် မသင့်ကြောင်း) သိနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ အဋ္ဌကထာ ၂-စောင်တို့၌—

“ကလမ္မ မြစ်ကမ်းမှ မင်း၏ မယ်တော် ကျောင်းတိုက် တံခါးဖြင့် ထူပါရုံစေတံသို့ သွားရသကဲ့သို့ ဟိရညဝတီမည်သော မြစ်၏တဖက်ကမ်းမှ အင်ကြင်းဥယျာဉ်သို့ သွားရ၏။ အနုရာဓမ္မိနှင့် ထူပါရုံတည်နေပုံကဲ့သို့ ကုသိနာရုံမြို့နှင့် ထိုဥယျာဉ်တည်နေပုံ တူ၏။ ထူပါရုံမှ တောင်ဖက် တံခါးပေါက်ဖြင့် မြို့သို့ ဝင်သောလမ်းသည် အရှေ့အရပ်သို့ ရှေးရှု သွားပြီးလျှင် မြောက်ဖက်သို့ ကွေ့သွားသကဲ့သို့ ဥယျာဉ်မှ အင်ကြင်းပင် အစဉ်အတန်းသည် အရှေ့အရပ်သို့ ရှေးရှုသွားပြီးလျှင် မြောက်ဖက်သို့ ကွေ့သွား၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအင်ကြင်းဥယျာဉ်ကို ဥပဝတ္ထုန-ဟု ခေါ်ဆို အပ်ပေသည်-ဟူ၍ မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ကဲ့သို့ ပြဆိုထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။ သို့သော် ထိုပြဆိုချက်ကိုလည်း ရှေး အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ ဘာသာပြန်ဆိုချက်မျှသာ ဟူ၍ မှတ်ယူသင့်ပေသည်။ အကြောင်းမူကား ထိုသို့သော အနက် အဖွင့်သည် အရှင်မဟာမဟိန္ဒမထေရ်၏လက်ထက်မှ စ၍ပင်လျှင် မိန့်ဆိုထားပြီးသာလျှင် ဖြစ်သင့်သောကြောင့်ပေတည်း။ ဤတွင် ဖြေရှင်းချက် တရပ် ပြီး၏။

(ဂ) ထို့ပြင်လည်း ထိုဓမ္မာနန္ဒက “ဥဏ္ဍာသ-အပူကို ဟူသည်ကား မီးအပူကို(ဟု ဆိုလို၏)။ ထိုမီးအပူ၏ဖြစ်သင့်ခြင်း(မီးအပူနှင့် တွေ့ကြုံခြင်း)ကို တောမီးလောင်သောအခါ စသည်တို့၌ သိအပ်၏”ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၁-၃၀-၇) ၌ ဆိုထားသောအဖွင့်ကို ပြပြီးလျှင် “ဗုဒ္ဓဘောသ၏ ထိုအဖွင့်မှာ အလွန် ရယ်ဖွယ်ကောင်းကြောင်း ထင်ရှားလှပါသည်”ဟူ၍လည်း ရွတ်ချ၍ “အိန္ဒိယနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း အရပ်တို့တွင် နွေကာလ၌ အဝတ်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းမထားလျှင် လူ့ကိုယ်မှ အပေါ်ရေကို နေအပူဖြင့် ကေနပ်ပင် အလောင်ခံရ၏။ ထို အကြောင်းကို အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားတို့ မသိကြကုန်”ဟု တတိယအကြောင်းကို အထူး ခိုင်လုံသည့် အနေဖြင့် ပြသွားလေ၏။ (အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမှာ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားဖြစ်၍ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းမှ နေပူအကြောင်းမသိသောကြောင့် မီးပူကို ဖွင့်ပြမှားသွားသည်-ဟူ၍ ဆိုလို၏။) ထိုအကြောင်းပြချက်၌မူကား “နေအပူဖြင့် ကေနပ်ပင်

[သာ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

အလောင်ခံရ၏”ဟူသော စကားမှာ နေရောင်အပူဖြင့်ပင်လျှင် တိုက်ခိုက် အပူလောင် ခံရသည်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်ဖြစ်ကြားအံ့။ သို့ဖြစ်လျှင် (အပူကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ-ဟူသောပုဒ်နှင့် တဆက်တည်း ဟောထားသော) မှက် ခြင်္သေ့ နေပူ မြွေ ကင်း အတွေ့ထို့ကို(ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ)ဟူသောပုဒ်၌ “နေပူ”ဟူသော စကားနှင့် အနက်ချင်း ထပ်တူ ဖြစ်နေသောကြောင့် (ထိုအကြောင်းပြချက်) မသင့်သည်သာတည်း။ သို့မဟုတ် နေပူကြောင့်ဖြစ်သော အပူရှိန်ဥတုဖြင့် အပူအလောင်ခံရသည်ကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသည် ဖြစ်ပါမူကား အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း အရပ်တို့၌၎င်း အလားတူပင် အလွန် ပူပြင်းသော တခြားနိုင်ငံ အရပ်ဒေသတို့၌၎င်း နေပူရှိန်ကြောင့်ဖြစ်သော အပူရှိန် ဥတုကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ သင်္ကန်းကို၎င်း ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာကို၎င်း (ရဟန်းတော်တို့) မှီဝဲသုံးဆောင်ရသည်-ဟူသော ဤအနက်သည်ကား မသင့်သည် မဟုတ်ပေ။ ထိုသို့သင့်သောကြောင့်ပင်(အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသသည်ပင် ရေးသားစီရင်ခဲ့သော) ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ (၃-၅၇)၌-

“ (ကျောင်းက) အအေး အပူကို (ပယ်ဖျောက်သည်) ဟူသော စကားကို သဘောမတူသော ဥတု၏ အလိုအားဖြင့် ဟောတော်မူသည်”ဟု-

ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ (ဤ၌ မီးပူဟူ၍ မဖွင့်၊ ဥတု အပူ-ဟူ၍သာ ဖွင့်ထားသည်ကို သတိပြုပါ)။

သို့သော် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပြထားသော ထိုပုဒ်၏အဖွင့်မှာ သုတ္တန်အဖွင့် ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ လာသော အဖွင့် ဖြစ်တန်ရာ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်သင့်ပုံကို ထင်ရှားပြရလျှင်....မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ သဗ္ဗာသဝသုတ် အဖွင့်(၁-၅၇)၌ “အပူ-ဟူရာ၌ မီးအပူကိုသာလျှင် သိအပ်၏။ ထုတ်ပြခဲ့သော ဤဝတ္ထုမှာမူ နေပူ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆိုထားပေသည်”ဟု မိန့်ဆိုထား၏။ ဤမိန့်ဆိုချက်သည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ၏ အတ္တနောမတိ(မိမိ၏အလို)ဖြင့် ဆိုထားသည် ဖြစ်ကြားအံ့။ ပြဆိုထားသော နေပူနှင့်စပ်သော ဝတ္ထုကို ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားကြောင်းကို၎င်း၊ မီးအပူဟူသော ထိုအနက်အဖွင့်မှာ မိမိအလိုမျှ ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ထိုမိမိအဖွင့်သာလျှင် အသင့်ယုတ္တိရှိကြောင်းကို၎င်း ပြဆိုခဲ့ရာ၏။ မှန်ပေ၏-

ဇာတိအရပ်ကို စိစစ်ခြင်း

[ဆီ]

အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိ သာသနာတော်သည် အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့တွင် မဆိုသော အနက်ကို အထူးပြု၍ ပြသော အရာဌာနတိုင်းတို့၌ ထိုသို့သော သက်သေ သာဓက သိစေကြောင်းယူတ္တိကို ပြသည်သာလျှင်တည်း။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း ဟူမူ.... သီလက္ခန္ဓာ အဋ္ဌကထာ(၁-၇၂)၌ “ဤမုသာဝါဒအရာ၌” စေခိုင်းခြင်း ပစ်လွှတ်ခြင်း ထာဝရတည်စေခြင်းဟူသော လိမ်လည်မှု ပယောဂတို့သည်လည်း သင့်ပါကုန်၏။ သို့သော် အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့၌ မလာသောကြောင့် စူးစမ်း ဆင်ခြင်၍ ယူသင့်သည်”ဟု ဆိုသော စကားကဲ့သို့၎င်း၊ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ (၁-၃၀)၌ “ဤအရာကို ရှေးဆရာတို့က မစိစစ်ခဲ့ပါ။ ဆိုလတုံသော စကားမှာ အတ္တနောမတိ(မိမိ၏အလို)မျှဖြစ်ပါသည်”ဟု ဆိုသော စကားကဲ့သို့၎င်း မှတ်ယူ သင့်ပါသည်။ သို့သော် ဤအရာ၌မူ သိစေကြောင်းဖြစ်သော သာဓကစကားကို တစုံတရာမျှ မပြခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် “အပူကို ဟူသည်ကား မီးအပူကို(ဟု ဆိုလို ၏)”ဟူ၍၎င်း၊ “အပူကို ဟူရာ၌ မီးအပူကိုသာလျှင် သိအပ်၏”ဟူ၍၎င်း ဆိုသော အဖွင့်စကား ၂-ရပ်ကို သုတ္တန်အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့၏ အဖွင့်စကားဟူ၍ သိအပ် ပေသည်။ ဤတွင် ဖြေရှင်းချက်တရပ် ပြီး၏။

(ဆ) ထို့ပြင်လည်း ထိုဓမ္မာနန္ဒက “မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၌ ဂေါပါလက သုတ်ကို ဖွင့်သော ဗုဒ္ဓဘောဓိသည် မာဂဓတိုင်းနှင့် ဝိဒေဟတိုင်းတို့၏ အကြားတွင် ဂင်္ဂါမြစ်၏အလယ်၌ သောင်ကုန်း ကျွန်းငယ်များ ရှိသည်ဟု ယုံကြည်ဟန်တူ၏။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘောဓိ တွေ့မြင်ဘူးသော ဂင်္ဂါမြစ်မှာ သီဟိုဠ်က မဟာဝေလိဂင်္ဂါမြစ်သာလျှင် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားတို့က အမှန် အမြတ်ဟု အသိအမှတ်ပြုထားသော ဂင်္ဂါမြစ်ကြီး မဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားလှ ပေသည်”ဟူ၍ စတုတ္ထအကြောင်းကို ပြပြန်၏။ ထိုအကြောင်းပြချက်မှာမူ ယခုခေတ်၌ ဂင်္ဂါမြစ်ကြီးအလယ်တွင် ထိုအရပ်ဌာန၌ ထိုသို့သော သောင်ကုန်း ကျွန်းငယ်ကို မတွေ့ရသောကြောင့် “ထိုသုတ်၌ ပြထားသော နွားကျောင်း သမားလက်ထက် ရှေးခေတ်ကလည်း ယခုမျက်မြင်အတိုင်းပင် ဖြစ်တန်ရာ သည်”ဟု တထစ်ချယူ၍ စွပ်စွဲပြောဆိုသော စကားမျှသာ ဖြစ်သည်။ မြစ်တို့ မည်သည်ကား အခါခပ်သိမ်းပင် ထိုတမျိုးတည်းသော အခြင်းအရာဖြင့် တည်နေ ကြသည်ဟု မယူဆနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားလှပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုသုတ်၌ ပြထားသော နွားကျောင်းသမား၏လက်ထက် ရှေးခေတ်ကာလတုန်းက ထို

[ဆီ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

အရပ်ဌာန၌ ဂင်္ဂါမြစ်ကြီးအလယ်တွင် နွားများ ခေတ္တရပ်နားနေနိုင်သော ထိုသို့သော ကျွန်းငယ်များရှိခဲ့သည်သာ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ ထိုသို့ရှိခဲ့ဘူးသည့် အတိုင်းသာလျှင် ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့၌ (ဂင်္ဂါမြစ်အလယ်တွင် ကျွန်းငယ်များရှိသည် ဟူသော) ထိုအနက်ကို ဖွင့်ပြခဲ့သည်ဟူ၍၎င်း၊ ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်း အဖွင့်စကားကိုသာလျှင် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာတော်က ပါဠိဘာသာ ပြန်၍ ပြထားသည်ဟူ၍၎င်း ဤသို့သာလျှင် မှတ်ယူသင့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစတုတ္ထအကြောင်းပြချက်သည်လည်း သင့်လျော်သော အကြောင်းမဟုတ်သည်သာတည်း။ ဤတွင် ဖြေရှင်းချက်တရပ် ပြီး၏။

ဗြာဟ္မဏမျိုး၌ စိစစ်ခြင်း

(၂) ထိုနောင် “ဗြာဟ္မဏလူလင် (ပုဏ္ဏားလူလင်) ဟူသောပုဒ်ကို ထိုဓမ္မာနန္ဒက အောက်ပါအတိုင်း စိစစ်ပြန်လေသည်။

(က) ဗုဒ္ဓဃောသကို ဗြာဟ္မဏမျိုး-ဟု မယူသင့် မယူနိုင်၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်....ဝေဒကျမ်းတို့ ထွန်းကားခဲ့သော ဝေဒခေတ်မှစ၍ ယခုခေတ်တိုင်အောင် ဗြာဟ္မဏလူမျိုးတို့အားလုံးပင် ပုရိသသုတ်ဟု ခေါ်သော အောက်ပါဂါထာမန္တန်ကို တတ်သိကြသည်ချည်းဟူ၍ ယုံကြည်ယူဆနိုင်ပါသည်။

ဗြာဟ္မဏောဿ မုခမာသိ၊ ဗာဟူ ရာဇညော ကတော။

ဥရူ တဒဿ ယံ ဝေဿော၊ ပါဒေဟိ သုဒ္ဓေါ အဇာယိ။

ထိုဂါထာ၏ အနက်မှာ....ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏားမျိုးသည် ထိုဗြဟ္မာ၏ ခံတိုင်းဖြစ်သည်၊ (၎င်း၏) လက်မောင်းတို့ကို မင်းမျိုးဖန်ဆင်းသည်၊ မင်းမျိုးတို့သည် ၎င်း၏ လက်မောင်းများ ဖြစ်ကြသည်ဟု ဆိုလို၏၊ အကြင် ကုန်သည်မျိုးသည် ရှိ၏၊ ထိုကုန်သည်မျိုးသည် (၎င်း၏) ပေါင်တို့ပေတည်း၊ သူဆင်းရဲမျိုးသည် (၎င်း၏) ခြေတို့မှ ဖြစ်ပေါ်သည်-ဟူ၍ ဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓဃောသသည်ကား ပဏ္ဍိတ်ဗြာဟ္မဏ (ပညာရှိပုဏ္ဏား) ဟု အသိအမှတ်ပြုခံရသူ (ထင်ရှားသူ) ဖြစ်ပါလျက် အထက်ပါ ဂါထာကို မသိရှာလေ၊ မသိကြောင်းကို ထောက်ပြရလျှင်....သူသည် ဗန္ဓုပါဒါပစ္စာ ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်အဖွင့်၌ “ထို ပုဏ္ဏားတို့၏ အယူကား ဤသို့ ဖြစ်သတတ် - ဗြာဟ္မဏတို့သည်

ဗြာဟ္မဏမျိုး၌ စိစစ်ခြင်း

[ဆု]

ဗြဟ္မာ၏ ခံတွင်းမှ ထွက်ပေါ်ကုန်၏။ မင်းတို့သည် ၎င်း၏ရင်ဘတ်မှ၊ ကုန်သည်တို့သည် ၎င်း၏ချက်မှ၊ သူဆင်းရဲတို့သည် ၎င်း၏ ခူးဆစ်မှ၊ သမဏခေါ် ရဟန်းတို့သည် ၎င်း၏ ခြေဖမိုးမှ ထွက်ပေါ်ကုန်၏”-ဟူ၍ အထက်ပါ ဂါထာနှင့် မတူပဲ ကွဲလွဲသော အနက်ကို ဖွင့်ပြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဗြာဟ္မဏမျိုး မဖြစ်သင့်ဟု စိစစ်သွားလေ၏။

ဤအရာ၌ အောက်ပါမှာ ငါတို့၏ ထပ်ဆင့်၍ စိစစ်ချက် ဖြစ်ပေသည်....

ထိုခေတ်က ပုဏ္ဏားတို့မှာလည်း ထို ဂါထာ၌ ဆိုထားသည့်အတိုင်းပင် အယူရှိကြပါမူ၊ အထက်ပါ အနက်အဖွင့်သည်လည်း အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိဆရာတော်၏ အလိုမျှသာလျှင် ဖြစ်ပါမူ ဓမ္မာနန္ဒ၏ ထို စိစစ်ချက်သည် သင့်လျော်သည် ဖြစ်ရာ၏။ သို့သော်လည်း အထက်ပါ ဂါထာ၌ “ဗြာဟ္မဏောဿ မုခမာသီ” ဟူသော ပဌမအပိုဒ်ဖြင့် ဗြာဟ္မဏ လူမျိုးတို့သည် ဗြဟ္မာ၏ ခံတွင်းမှ ပေါက်ဖွားကြသည်-ဟူသော အနက်ကို တိုက်ရိုက်အားဖြင့် မရနိုင်၊ ဘုရားလက်ထက် ကာလက ပုဏ္ဏားတို့မှာမူ “ဗြာဟ္မဏလူမျိုးတို့သည် ဗြဟ္မာ၏ ခံတွင်းမှ ပေါက်ဖွားကြသည်”-ဟူ၍ ဤအတိုင်းပင် အယူရှိကြကြောင်း ထင်းရှူးလှပါသည်။ ထိုအကြောင်းကို အောက်ပါ အဂ္ဂဉာဏသုတ်ဖြင့် သိနိုင်ပါသည်....။

“အိုဝါသေဌ၊ ပုဏ္ဏားတို့၏ ပုဏ္ဏေးမတို့သည် ဥတုပန်းပွင့်ကြသည်တို့ကိုလည်း တွေ့မြင်ကြရ၏၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ကြသည် တို့ကိုလည်း တွေ့မြင်ကြရ၏၊ သားဖွားကြသည်တို့ကိုလည်း တွေ့မြင်ကြရ၏၊ သူငယ်တို့အား နို့တိုက်ကြသည်တို့ကိုလည်း တွေ့မြင်ကြရ၏။ ဤသို့ လူမိန်းမ၏ ယောနိမှ ပေါက်ဖွားသူတို့သာလျှင် ဖြစ်ပါကုန်လျက် ထိုပုဏ္ဏားတို့သည် ပင်လျှင် ဤသို့ ဆိုကြကုန်သိ၏ - ပုဏ္ဏားမျိုးသည်သာလျှင် မြတ်၏၊ တပါးသောအမျိုးတို့သည် ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ ပုဏ္ဏားမျိုးသည်သာလျှင် ဖြူစင်၏၊ တပါးသော အမျိုးတို့သည် မည်းညစ်ကုန်၏၊ ပုဏ္ဏားတို့သည်သာလျှင် စင်ကြယ်ကုန်၏၊ ပုဏ္ဏားမဟုတ်သော သူတို့သည် မစင်ကြယ်ကုန်၊ ပုဏ္ဏားတို့သည်သာလျှင် ဗြဟ္မာ၏ ခံတွင်းမှ ပေါက်ဖွားသော ဩရသသား ဖြစ်ကုန်၏၊ ဗြဟ္မာမင်းမှ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဗြဟ္မာမင်းက ဖန်ဆင်းထားသောသူ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဗြဟ္မာမင်း၏ အမွေခံတို့ ဖြစ်ကုန်၏ဟု (ဆိုကြ

[ဆူ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ကုန်ဘိ၏။ ထိုသို့ ဆိုသော ပုဏ္ဏားတို့သည် ဗြဟ္မာကိုလည်း စွပ်စွဲရာ
ရောက်ကုန်၏။ မဟုတ်မမှန်သည်ကိုလည်း ပြောဆိုကုန်၏။ များစွာသော
မကောင်းမှုတို့ကိုလည်း ပူးစေကုန်၏”ဟူ၍...

ကြီးစွာသော သနားခြင်း ကရုဏာရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ပုဏ္ဏား
လုလင်ဖြစ်ကုန်သော ဝါသေဠနှင့်ဘာရဒွါဇတို့အား မိန့်တော်မူ၏။ ဝါသေဠနှင့်
ဘာရဒွါဇတို့ကလည်း ထိုမိန့်ခွန်းတော်ကို သဘောတူ လက်ခံကုန်၏။ ထိုနှစ်ဦး
သောလုလင်တို့သည်ကား အမျိုးဇာတ်အလိုအားဖြင့် စင်ကြယ်သော ဗြာဟ္မဏ-
ပုဏ္ဏားမျိုးတို့လည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ဗေဒင်သုံးပုံတို့၌ တဖက်ကမ်းရောက်တတ်မြောက်
သူတို့လည်းဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “ပုဏ္ဏားတို့သည် ဗြဟ္မာ၏ခံတွင်းမှထွက်ပေါ်
ကုန်၏”ဟူသော စကားသည် ဘုရားလက်ထက် ခေတ်ကာလက ပုဏ္ဏားတို့၏ အယူ
ဝါဒအရအားဖြင့် မိန့်ဆိုထားသောစကားဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်သာတည်း။
ထို့အတူပင် “မင်းတို့သည် ၎င်း၏ရင်ဘတ်မှထွက်ပေါ်ကုန်၏။ ကုန်သည်တို့သည်
၎င်း၏ချက်မှ၊ သူဆင်းရဲတို့သည် ၎င်း၏ဒူးဆစ်မှ၊ သမဏခေါ် ရဟန်းတို့သည်
၎င်း၏ခြေဖမိုးမှ ထွက်ပေါ်ကုန်၏”ဟူသော စကားကိုလည်း “ဘုရားလက်ထက်
ခေတ်ကာလက ပုဏ္ဏားတို့၏အယူဝါဒကို သိကုန်သော ရှေးအဋ္ဌကထာ ဆရာတို့
ဆိုထားသည်ဟု ယုံကြည်၍ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်သည် ထိုအနက်အဖွင့်
အလုံးစုံကို ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ ဘာသာပြန်ခြင်းမျှဖြင့် အထူးပြု၍ပြထား
သည်ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ထုတ်ပြခဲ့သော ထိုဝေဒဂါထာဖြင့်လည်း အရှင်
ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်၏ ဗြာဟ္မဏမျိုးမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းသည်
မသင့်မြတ် မပြည့်စုံသည်သာတည်း။ ဤတွင် ဖြေရှင်းချက်တရပ်ပြီး၏။

(ခ) ထို့ပြင်လည်း ဓမ္မာနန္ဒသည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသထေရ်၏ ဗြာဟ္မဏမျိုး
မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းငှါ ဒုတိယအကြောင်းကိုလည်း အောက်ပါ
အတိုင်း ထုတ်ဆောင်ပြပြန်လေသည်။

“ဗြာဟ္မဏကျမ်းတို့၌ ပဋိသန္ဓေဖျက်ခြင်းကိုဟောသော ဩဏဟာ ဟူသော
ပုဒ်သည် ပါဠိ၌ ဘူနဟု (ဘူနဟနော)ဟု ထင်၏။ မာဂဏ္ဍိယသုတ်၌ မယားနှင့်
မေထုန်သံဝါသပြုမှု မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ထိုက်သော ပဋိသန္ဓေကို ဖျက်ဆီးရာ
ရောက်သည်ကိုရည်၍ မာဂဏ္ဍိယပရိဗိုဇ်သည် ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာ

ဗြာဟ္မဏမျိုး၌ စိစစ်ခြင်း

[ဘေ]

ဘုရားကို “ဘူနဟု(ဘူနဟနော) ပေါက်ဖွားရေးကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ရဟန်းဂေါတမ” ဟူ၍ပြောဆိုလေသည်။ ထိုအနက်ကို ဗုဒ္ဓသောသမဿိကြောင်း ထိုပုဒ်၏ အနက် အဖွင့်ဖြင့် သိသာထင်ရှားလှပေ၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုမာဂဏ္ဍိယသည်၌ “ဘူနဟုနော (ဘူနဟနဿ)” ဟူသောပုဒ်ကို “ပွားစေခြင်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သူ၏ ပိုင်းခြားကန့်သတ်ခြင်းကို ပြုသောသူ၏” ဟူ၍ ဗုဒ္ဓသောသ ဖွင့်ပြလေသည်ဟု (ထုတ်ဆောင်ပြပြန်လေသည်)။ ထိုစကားသည်လည်း မသင့်သည်သာတည်း။ မှန်ပေ၏။ မာဂဏ္ဍိယပရိဗိုလ်သည် ဖောဠဗ္ဗအတွေ့အာရုံမသုံးဆောင်ခြင်းမျှကိုသာ ရည်၍ ဘူနဟု အဖြစ်ကို စွပ်စွဲပြောဆိုသည်မဟုတ်ပေ။ အမှန်အားဖြင့်မူကား လောကဗိသ အာရုံခြောက်ပါးလုံးတို့ကိုပင် မသုံးဆောင်ခြင်းကိုရည်၍ စွပ်စွဲ ပြောဆိုလေသည်။ ပြောဆိုပုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းပင်တည်း—

“အိုမာဂဏ္ဍိယ၊ မျက်စိသည်အဆင်းလျှင် မွေ့လျော်ရာရှိ၏ အဆင်း၌ မွေ့လျော်၏ အဆင်းဖြင့် ကောင်းစွာ ဝမ်းမြောက်၏။ ငါဘုရားသည် ထိုမျက်စိကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမထားပြီ လုံခြုံစေအပ်ပြီ စောင့်ရှောက်အပ်ပြီ ပိတ်ဆို့ထားအပ်ပြီ၊ ထိုမျက်စိကို ပိတ်ဆို့ စောင့်စည်းရန် လည်း တရားကိုဟောပြ၏။ အိုမာဂဏ္ဍိယ၊ သင်သည် ဤအကြောင်းအရာကိုပင်ရည်ရွယ်၍ “ပွားစေခြင်းကို ဖျက်ဆီးသော ရဟန်းဂေါတမ”ဟု ထိုစကားကို ဆိုသလောဟူ၍ မေးတော်မူ၏။ အိုရှင်ဂေါတမ၊ ဤအကြောင်းအရာကိုပင်ရည်၍ “ပွားစေခြင်းကိုဖျက်ဆီးသော ရဟန်းဂေါတမ”ဟု အကျွန်ုပ်ဆိုပါသည်။ ထိုသို့ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတ်ကျမ်းဂန်၌ ဤအတိုင်းပင် လာသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်ဟု ပြန်ကြား၏။ပ။ အိုမာဂဏ္ဍိယ၊ စိတ်နှလုံးသည် သဘောအာရုံလျှင် မွေ့လျော်ရာရှိ၏ သဘောအာရုံ၌မွေ့လျော်၏ သဘောအာရုံဖြင့် ကောင်းစွာဝမ်းမြောက်၏။ “ငါဘုရားသည် စိတ်နှလုံးကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမထားပြီ လုံခြုံစေအပ်ပြီ စောင့်ရှောက်ထားအပ်ပြီ ပိတ်ဆို့ထားအပ်ပြီ၊ ထိုစိတ်နှလုံးကို ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းရန်လည်း တရားကိုဟောပြ၏။ အိုမာဂဏ္ဍိယ၊ သင်သည်ဤအကြောင်းအရာကိုရည်ရွယ်၍ “ပွားစေခြင်းကို ဖျက်ဆီးသောရဟန်းဂေါတမ”ဟု ထိုစကားကိုဆိုသလောဟူ၍ မေးတော်မူ၏။ အို အရှင်ဂေါတမ၊ ဤ အကြောင်းအရာကိုပင် ရည်ရွယ်၍

[ခ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

“ပွားစေခြင်းကို ဖျက်ဆီးသော ရဟန်းဂေါတမ”ဟု အကျွန်ုပ်ဆိုပါသည်။
ထိုသို့ ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတ်ကျမ်းဂန်၌ ဤ
အတိုင်းပင် လာသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်ဟု ပြန်ကြား၏”ဟူ၍...

အထက်ပါအတိုင်း ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏ မေးမြန်းစိစစ်
ခြင်းနှင့် မာဂဏ္ဍိယပရိပိုင်၏ ဝန်ခံခြင်းသည် ထိုသုတ်၌ လာ၏။

ရှင်းလင်းပြဦးအံ့၊ ဤအရာ၌ မေထုန်မီဝဲမှု၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖောဠဗ္ဗာရုံကို
သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့်သာလျှင် ကိုယ်ဝန်ပဋိသန္ဓေ တည်ခြင်းသည် ဖြစ်သင့်၏၊
ထို့ကြောင့် ထိုဖောဠဗ္ဗာရုံ သုံးဆောင်ခြင်းကိုသာလျှင်ရည်၍ ဘူနဟု-ပေါက်ဖွား
ရေးကို ဖျက်ဆီးသည်ဟု ဆိုခြင်းငှါ ထိုက်တန်လေသည်၊ ထိုမှ တပါးသော
အဆင်းရူပါရုံ အစရှိသော ငါးပါးသော အာရုံတို့ကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့်
ထိုငါးပါးတို့တွင်လည်း အထူးအားဖြင့် ဓမ္မာရုံကို မနောဝိညာဏ်သက်သက်ဖြင့်
သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ဝန် ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်း မည်သည် တစုံတရာမျှ
မရှိချေ၊ ထို့ကြောင့် ဖောဠဗ္ဗာရုံမှ တပါးသော ထိုအာရုံတို့ကို မသုံးဆောင်
ခြင်းကိုရည်၍ ဘူနဟု-ပေါက်ဖွားရေးကို ဖျက်ဆီးသည်ဟု ဆိုခြင်းငှါ မထိုက်
တန်သည်သာတည်း။ သို့သော် မာဂဏ္ဍိယပရိပိုင်သည်ကား ထိုအာရုံအလုံးစုံ
တို့ကိုလည်း ရည်ရွယ်၍ဆိုကြောင်း ဝန်ခံထား၏၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတ်ကျမ်းဂန်၌
ဤအတိုင်းပင် လာသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်ဟူ၍ ထိုဝန်ခံချက်၏အကြောင်း
ကိုလည်းပြထားပေသည်။ထို့ကြောင့် ယခုခေတ်၌ ဗြာဟ္မဏကျမ်းတို့တွင် ဘူနဟု
(ဘူနဟာ)သဒ္ဒါသည် ပဋိသန္ဓေကို ဖျက်ဆီးခြင်းအနက်၌ ထင်ငြားသော်လည်း
မာဂဏ္ဍိယသုတ်၌ကား ပဋိသန္ဓေကို ဖျက်ဆီးသည်ဟူသော ထိုအနက်သည်
မသင့်ပေ၊ ထို့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်သည် “ပွားစေခြင်းကို
ဖျက်ဆီးသူ အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ကိုပြုသူ” ဟူသော ဤအနက်ကို
သာလျှင် ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ ဘာသာပြန်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်
ပြတော်မူသည်ဟု သိအပ်၏။ ဤတွင် ဖြေရှင်းချက်တရပ် ပြီး၏။

(ဂ) ထို့ပြင်လည်း ဓမ္မာနန္ဒသည် “ဤအချက်မှာမူ ဗုဒ္ဓဘောသ၏
ဗြာဟ္မဏမျိုးမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေသော နောက်ဆုံးအကြောင်း

ဗြာဟ္မဏလူမျိုး၌ စိစစ်ခြင်း

[ဘော]

ဖြစ်သည်။ ထင်ရှားပြဦးအံ့၊ သူသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် သီလနိဒ္ဒေသ (၁-၃၁)၌ ပုဏ္ဏားတို့ကို ပြက်ရယ်ပြုလိုသည်ဖြစ်၍ “ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဤဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် အဟောင်းဖြစ်သော ဆာလောင်မှု ဝေဒနာကိုလည်း ပယ်ဖျောက်အံ့၊ လက်ကို ဆွဲထူပါဟု ဆိုရသည်တိုင်အောင် အစားကြူးသော ပုဏ္ဏား၊ ပုဆိုးမဝတ်နိုင်အောင် အစားကြူးသော ပုဏ္ဏား၊ ထိုအရပ်၌ပင် လူးလှိမ့်နေရအောင် အစားကြူးသော ပုဏ္ဏား၊ ခံတွင်းမှအစာကို ကျီးနှိုက်၍ ယူနိုင်အောင် အစားကြူးသော ပုဏ္ဏား၊ စားပြီးအစာကို အန်ထုတ်ရသည်တိုင်အောင် အစားကြူးသော ပုဏ္ဏားတို့တွင် တယောက်ယောက်ကဲ့သို့ အတိုင်းအရှည်မရှိ အလွန်အကျွံစားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ အသစ်ကိုလည်း မဖြစ်စေအံ့ဟု ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲ သုံးဆောင်သည်”ဟု ပြဆိုထား၏။ ဤ စကားမှာမူ ဇာတ်ပျက်ပုဏ္ဏားတယောက်၏ စကားလည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ထိုစကားကိုသာလျှင် ခိုင်မာသော အကြောင်းပြု၍ ဗုဒ္ဓဘောသကို ပုဏ္ဏားမဟုတ်ဟု မဆိုနိုင်ပေဟူ၍ (ပြောင်လှောင်လျက်) တတိယအကြောင်းကို ပြဆိုသွားလေသည်။ ထိုစကားမှာမူ အလွန်ပင် သံဝေဂ ဖြစ်ဖွယ်ကောင်းသော စကားသားလျှင် ဖြစ်ချေသည်။ မှန်ပေ၏—အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်သည် ထိုပုဏ္ဏားငါးဦး ဥပမာစကားကို ပုဏ္ဏားတို့အား ပြက်ရယ်ပြုလို၍ ဆိုသည်မဟုတ်ပေ၊ ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို ပြသော အရာဌာနသည်လည်း ပြက်ရယ်စကားနှင့် ယှဉ်သင့် ယှဉ်ထိုက်သော အရာဌာနမဟုတ်ပေ၊ စင်စစ်သော်ကား မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော အကြောင်းအရာကို ပြ၍ သီတင်းသုံးဘော် ရဟန်းတော်တို့အား အဆုံးအမ ဩဝါဒ အနုသာသနီကို ပေးသောအားဖြင့် ပြဆိုသင့်သော အရာသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအတိုင်းပင်လျှင် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်က ပြဆိုတော်မူခဲ့ပေသည်။ (ထို့အတူပင် အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ နှာ-၄၃၂-၌လည်း အကျယ်အဖွင့်နှင့်တကွ ပြဆိုထား၏၊ ထိုကို ထောက်သဖြင့်လည်း ဤဥပမာမှာ ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ လာကြောင်း သိအပ်ပေသည်) ထိုစကားမှန်ပေ၏—လောက၌ ရဟန်းတို့ဖြစ်စေ ပုဏ္ဏားတို့ဖြစ်စေ တခြားတပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်စေ သူတပါးပေးလှူအပ်သည့် ဝတ္ထုပစ္စည်းကို မှီ၍ အသက်မွေးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဆင်ခြင်မှု ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကင်းလျက် စောင့်စည်းမှု မရှိကြလျှင် တရံတခါ၌ အလွန်ကောင်းမြတ်သော စားကောင်းသောက်ဖွယ် အရသာကို များ

[ဆော်]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

များရကုန်လတ်သော် အတိုင်းအရှည်မရှိ အလွန်အကျွံသော်လည်း စားသောက် သုံးဆောင်မိကုန်ရာ၏။ အထူးအားဖြင့်မူကား ပုဏ္ဏားတို့သည် လောကီဝတ္ထု အရအားဖြင့်၎င်း ဇာတ်ဝတ္ထု အစရှိသော သာသနာဝင်ဝတ္ထုအရအားဖြင့်၎င်း ထိုသို့ အလွန်အကျွံ စားသောက်သုံးဆောင်တတ်ကြောင်း ထင်ရှားကုန်၏။ အလွန်ကျယ်ပြန့်စွာသော ဤကမ္ဘာလောက၌ အနှစ်သိန်းတို့ဖြင့်သော်၎င်း အနှစ်ကုဋေတို့ဖြင့်သော်၎င်း မပိုင်းခြားနိုင်အောင် အလွန်ရှည်လျားသောကာလ အတွင်း၌ ဤသို့အစားကြူးသော ပုဏ္ဏားတို့ မဖြစ်ဘူး မရှိဘူးပါဟူ၍ အဘယ်သူ ဆိုနိုင်အံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် “ထိုအစားကြူးသော ပုဏ္ဏားတို့ကဲ့သို့ အတိုင်းအရှည် မရှိ အလွန်အကျွံ မစားကုန်ရာ”ဟု ဆုံးမဩဝါဒပေးသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် သာလျှင် ပြဆိုတော်မူပေသည်။ ထိုစကားသည် ဤသို့အကျိုးစီးပွားနှင့် စပ်ဆိုင် သော်လည်း မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းသောသူအား အကျိုးမဲ့သာလျှင် ဖြစ်လေ သည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ပုံမှာ ခင်ပွန်းမနှင့်တကွ မာဂဏ္ဍီ ပုဏ္ဏားကြီးအား အနာဂါမိ-မဂ်ဖိုလ်အကျိုးငှါ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားသော တရားဂါထာသည် ယင်းတို့ ၏ သမီးဖြစ်သူ မာဂဏ္ဍီအား အကျိုးမဲ့အလို့ငှါ ဖြစ်သွားသည်နှင့် တူလှပေ တော့သည်ဟု ဤ စွပ်စွဲချက်၌ ထိတ်လန့်ခြင်း သံဝေဂဉာဏ်ကိုသာလျှင် ပွားစေ သင့်ပေတော့သည်။ ဤတွင် ဖြေရှင်းချက်တရပ် ပြီး၏။

ပတဇ္ဇလိဝါဒဖြင့် စိစစ်ခြင်း

(၃) ထို့နောင် ဓမ္မာနန္ဒသည် “ပတဇ္ဇလိ၏ အယူဝါဒကျမ်းကို ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈယ်လေ၏”ဟူသော မဟာဝံသစကားကို အောက်ပါအတိုင်း စိစစ်ပြန် လေသည်။

ဗုဒ္ဓဘောသသည် ပတဇ္ဇလိ၏ ဝါဒကို၎င်း မြောက်ပိုင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံသား အခြားပညာရှိတို့၏ ဝါဒကို၎င်း အနည်းငယ်သာလျှင် တတ်သိနားလည်၏။ ပတဇ္ဇလိ၏ ဝါဒတို့တွင် အဏုမြူသဖွယ် သေးငယ်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်သော အဏိမာတန်ခိုး၊ ပေါ့ပါးအောင် ဖန်ဆင်းနိုင်သော လသိမာတန်ခိုးဟူသော ဤ နှစ်ခုကိုသာလျှင် ပြဆိုလေသည်။ ထို့ထက်အလွန် ယောဂသုတ်ကိုကား မသိသည် ဖြစ်၍ (ထိုမျှကိုသာ ပြလေသည်)။ ပတဇ္ဇလိ၏ဝါဒကို နှိုင်းချိန်၍ ပြခြင်းကို လည်း သူ၏ကျမ်းတို့၌ မတွေ့ရ။ ပတဇ္ဇလိပြုသောကျမ်းကို၎င်း ပတဇ္ဇလိဟူ

ပတဇ္ဇလိဝါဒဖြင့် စိစစ်ခြင်း

[သံ]

သော အမည်မျှကိုသော်၎င်း သူ၏ကျမ်းတို့၌ ပြထားခြင်း မရှိချေ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပညာဘူမိနိဒ္ဒေသ (၂-၁၅၆)၌ “ပကတိအယူဝါဒရှိသော သူတို့၏ ပကတိကုသို” ဟူ၍ ပကတိဝါဒ (သံချာဝါဒ) ဟူသော အမည်မျှကို ပြထား၏။ ထိုနိဒ္ဒေသ၌ ပင်လျှင် “ပဋိညာ ဟေတု အစရှိသည်တို့၌ စကား၏ အစိတ်အပိုင်းကို ဟေတု ဟူ၍ လောက၌ ဆိုအပ်၏” ဟု ထုတ်ဆောင်ပြထား၏။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘောသ သည် အနိဗ္ဗာန်တက်ကျမ်း နည်း နိဿယကိုပြသော နှာယကျမ်း၌ မပြည့်မစုံ အနည်းငယ် အခြေခံမျှကို သိပေသည်ဟု (စိစစ်ပြန်လေသည်)။

ထိုစကားအလုံးစုံမှာမူ အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်ကို သက်သက်စွပ်စွဲ ခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမူကား အလွန်နက်နဲ၍ အလွန်အလေးပြု အပ်သော ကောင်းစွာသန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော ပိဋကသုံးပုံ၏ အနက်ဖွင့် အဋ္ဌကထာကို ပြုစုစီရင်သော ဆရာသည် ကောင်းစွာထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည် သာလျှင် ဖြစ်သော ပါဠိနည်း အဋ္ဌကထာနည်းနှင့် ရှေးဆရာမထေရ်တို့၏ ဝါဒ ဟူသော ဤသို့သော အနက်တို့ကိုသာလျှင် ပြသင့်ပြထိုက်၏။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုလျှင် အနက်အဖွင့်အား ကျေးဇူးပြုသော သဒ္ဓါအဆုံးအဖြတ်နှင့် စပ်ဆိုင်သော လောကီကျမ်းစကားကိုမူလည်း ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ပြသင့်ပြထိုက်သေး ၏။ ကျေးဇူးမများသော ထိုထိုကျမ်းဂန်နှင့် ထိုထိုကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမည် ကို၎င်း၊ ယင်းတို့ ဆိုထားသော စကားတို့ကို၎င်း များပြားစွာ မပြသင့် မပြ ထိုက်ပေ။ ယင်းတို့ကို မပြခြင်းကြောင့်လည်း အဋ္ဌကထာဆရာသည် ယင်းတို့ကို မသိဟူ၍ မဆိုသင့် မဆိုထိုက်ပေ။ အပြစ်ကား မိမိတတ်သိသမျှ ကျမ်းဂန် အလုံးစုံကို အကျိုးကျေးဇူး မရှိသော်လည်း မိမိ၏ အဋ္ဌကထာ၌ ဆောင်ယူ၍ ဖော်ပြနေလျှင် ထို အဋ္ဌကထာသည် အလွန်ကျယ်ဝန်းသည်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ မသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ သာသနာတော်တွင်း ပညာရှိတို့က အလေး အမြတ် မပြုအပ်သည်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော် သည် ပတဇ္ဇလိဝါဒအစရှိသည်တို့ကို အကျယ်ဝိတ္ထာရအားဖြင့် မပြလေသည်ဟု သိအပ်၏။ စင်စစ်သော်ကား အကြင်အကြင် လောကီကျမ်းတို့မှ အနည်းငယ် အနည်းငယ်ကို ဆောင်ယူ၍ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်ပြထားပေ၏။ ထိုထို ကျမ်းတို့ကို၎င်း၊ အလားတူ အခြားကျမ်းတို့ကို၎င်း အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော် တတ်သိနားလည်သည် ဟူ၍သာလျှင် ပညာရှိတို့သည် သိသင့် သိထိုက်ပေ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) [သ]—ပ-ပ-ဗ-သ-၈

[သား]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ဥပမာ သမုဒြာ၏ တစိတ်တဒေသကို မြင်လျှင် အလုံးစုံသော သမုဒြာသည် ဤသို့သဘောရှိသည်ဟု သိရသကဲ့သို့ပင်တည်း။ အရှင်ဗုဒ္ဓစောသ ဆရာတော် သည်ကား ဝေဒကျမ်းနှင့်စပ်သော စကားတို့ လာတိုင်းလာတိုင်းသော အရာ ဌာနတို့၌ ဝေဒကျမ်းတို့မှလည်း အနည်းငယ်အနည်းငယ်ကိုဆောင် ယူ၍ ပြတော် မူခဲ့သည်သာတည်း။ ပြပုံမှာ သီလက္ခန္ဓ် အဋ္ဌကထာ၌....

“ဗေဒင်သုံးပုံတို့ဟူသည်ကား ဣရုဗေဒင် ယဇုဗေဒင် သာမဗေဒင်တို့” ဟူ၍၎င်း၊

“ဣတိဟာသလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသည် ဟူသည်ကား အထဗ္ဗဏ ဗေဒင်ကို လေးခုမြောက်ပြု၍ ဣတိဟ အာသ-ဤသို့ဖြစ်လေပြီတုံဟု ဤသို့သောစကားနှင့် စပ်ဆိုင်သော ရှေးဟောင်း ပုရာဏကထာဟု ဆိုအပ်သော ဣတိဟာသကျမ်းသည် ဤဗေဒင်တို့၏ ငါးခုမြောက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဣတိဟာသလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသည်မည်၏၊ ဣတိဟာသ လျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော ထိုဝေဒကျမ်းတို့၏”ဟူ၍၎င်း၊

“အကြီးအကျယ် ပေးလှူပူဇော်ခြင်းကို ယဇ္ဇ-ဟု ဆိုအပ်သည်” ဟူ၍၎င်း၊

“အဂ္ဂိဟောမ ဟူသည်ကား ဤသို့သောထင်းဖြင့် ဤသို့ပူဇော်သည် ရှိသော် ဤမည်သော အကျိုးသည် ဖြစ်၏ဟု မီးပူဇော်ပုံကို ပြသော ကျမ်းတည်း။ ဒဗ္ဗိဟောမ စသည်တို့သည်လည်း မီးပူဇော်ခြင်းကို ပြသော ကျမ်းတို့ပင်တည်း၊ ဤသို့သဘောရှိသော ယောင်းမဖြင့် ဤသို့သော ဆန်ကဲ့သို့ဖြင့် ပူဇော်သည်ရှိသော် ဤမည်သော အကျိုးသည်ဖြစ်၏ဟု ဤသို့ဖြစ်ပုံ၏အစွမ်းအားဖြင့် အသီးခွဲခြား၍ ဆိုအပ်ကုန်၏”ဟူ၍၎င်း၊

“မုံညင်းစေ့စသည်တို့ကို ခံတွင်းဖြင့်ယူ၍ မီး၌ထည့်ခြင်းသည် မုခ-ဟောမ မည်၏၊ တနည်း မန္တန်ကိုစပ်၍ ပူဇော်ခြင်းသည် မုခဟောမ မည်၏”ဟူ၍၎င်း

ဤသို့စသည်ဖြင့်ဝေဒကျမ်းနှင့်စပ်သောစကားတို့ကိုဝေဒကျမ်းအားလျော်စွာ ဖွင့်ထားသေး၏။ ထိုအဖွင့်တို့သည်လည်း ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ ဘာသာပြန်

ပတဉ္စလိဝါဒဖြင့် စိစစ်ခြင်း

[င]

သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဆိုထားသည်လည်း ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ သို့သော်လည်း ဝေဒကျမ်းတို့၌ မကျွမ်းကျင်သောသူသည် မချွတ်မယွင်း မှန်ကန်စွာ ဘာသာ ပြန်ခြင်းကိုပြုရန် မလွယ်ကူသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝေဒကျမ်းတို့၌ အဋ္ဌကထာဆရာ ကျွမ်းကျင်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်း ထင်ရှားလှသည်သာတည်း။ ဤသို့ဝေဒကျမ်းတို့၌၎င်း ထိုမှတစ်ပါးသော လောကီကျမ်းတို့၌၎င်း ကောင်းစွာ ကျွမ်းကျင်သည်သာလျှင် ဖြစ်ပါလျက် ထိုဝေဒကျမ်း လောကီကျမ်းတို့ကို အကျယ်မပြခြင်းသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်သည်ဟု သိအပ်၏။

တနည်းအားဖြင့်လည်း အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ အဋ္ဌကထာဆရာတော်သည် မိမိ၏ ကျမ်းဦးအစဉ်ပင်လျှင်.....

“ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ သီဟိုဠ်ဘာသာ စကားကိုသာလျှင် ပယ်၍ ကျယ်ဝန်းသော စကားအစဉ်ကိုလည်း ချုံး၍ အလုံးစုံသော အဆုံး အဖြတ်ကိုမူ မခြွင်းချန်မူ၍ ။ပ။ ဤအဖွင့်အဋ္ဌကထာသည်လည်း အကြင် ကြောင့် ဖြစ်လတ်”ဟူ၍၎င်း၊

“ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်၍ ပါဠိတော်နည်း အားလျော်သော အပြစ်ကင်းသော နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ရှိသော ပါဠိ ဘာသာသို့တင်၍....

အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော မထေရ်တို့၏ အနွယ်ကို ပြတတ်သော ဆီမီးတန်ဆောင်သဖွယ် ဖြစ်ကုန်သော အလွန်သိမ်မွေ့သော အဆုံး အဖြတ်ရှိကုန်သော မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေလေ့ ရှိကုန်သော မထေရ်တို့၏အယူကို မဆန့်ကျင်စေမူ၍ ထပ်ကာ ထပ်ကာ လာသောအနက်ကို ပယ်ရှားလျက် အနက်ကို ပြပေအံ့”ဟူ၍၎င်း—

ဤသို့ ရှေးအဋ္ဌကထာတို့ကို ဘာသာပြန်ခြင်း ချုံးခြင်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် သာလျှင် အထူးပြု၍ အဋ္ဌကထာသစ်တို့ကို ပြုမည်ဟု ဝန်ခံပြီးလျှင် ထိုဝန်ခံချက် အတိုင်းပင်လျှင် ပြုစီရင်တော်မူလေသည်။ မိမိ၏ ဉာဏ်စွမ်းဖြင့် အထူးပြု၍ ပြုစီရင်သည် မဟုတ်ဟူ၍လည်း သိအပ်၏။ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ ပတဉ္စလိဝါဒ

[၁]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ဝါဒစသည်တို့ကို အကျယ်မပြခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ “ဗုဒ္ဓဘောသသည် ပတဉ္စလိ ဝါဒစသည်တို့ကို အပြည့်အစုံ မသိ”ဟု ဆိုခြင်းသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသ အဋ္ဌကထာဆရာကို သက်သက် စွပ်စွဲခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ဖြေရှင်း ချက်တရပ် ပြီး၏။

ကဗျာကျမ်းဖြင့် စိစစ်ခြင်း

(၄) ထို့ပြင်လည်း ဓမ္မာနန္ဒက ဤသို့ ဆိုပြန်သေး၏-“ဗုဒ္ဓဘောသသည် ရာမာယဏကျမ်း မဟာဘာရတကျမ်းဟု ခေါ်သော မဟာကဗျာကျမ်းကြီးတို့၌ ကောင်းကောင်း ကျွမ်းကျင်ဟန် မတူပေ။ သို့သော်လည်း ထိုကျမ်းတို့ကို ပြသေး ၏။ ပြပုံမှာ-အကွာနဟူသည်ကား ဘာရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးခြင်း စသည်ကို ပြောဆိုသောပုံတည်း။ ၎င်းကို ပြောဆိုရာအရပ်သို့ သွားရန်သော်လည်း (ရဟန်း တို့အား) မအပ်ဟူ၍ ၎င်း၊ ထို (သမ္ဗုပ္ပလာပ) ၏ အင်္ဂါတို့မှာ ဘာရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးခြင်း သိတာဒေဝီကို ဆောင်ခြင်းအစရှိသော အကျိုးမဲ့စကားကို ရှေးရှု ခြင်းနှင့် ထိုသို့ သဘောရှိသောစကားကို ပြောဆိုခြင်းဟူ၍ နှစ်ပါး အပြားရှိကုန် ၏ ဟူ၍ ၎င်း ပြထားသေး၏”ဟု (ဆိုပြန်သေး၏)။

ထိုစကားမှာမူ ယခုင် စကားတို့ထက်ပင် သာ၍ အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်သေး၏။ သက်သက် မရှိမသေပြခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ မှန်ပေ၏-အလွန် နက်နဲသော အနက် ရှိသော အလွန် အလေးပြုအပ်သော ပိဋကသုံးပုံ၏ အနက်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌ အကျိုးမရှိသော သမ္ဗုပ္ပလာပစကား အပေါင်းအစုမျှသာဖြစ်သော ကဗျာကျမ်း ကို အကျယ်ပြသဖြင့် အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ စင်စစ်အားဖြင့် (ထိုသို့ ပြခဲ့ လျှင်) ထိုအဋ္ဌကထာသည်သာလျှင် ပညာရှိတို့ အလေးအမြတ် မပြုအပ်သည် ၎င်း၊ အရိုအသေ မပြုအပ်သည် ၎င်း ဖြစ်လေရာ၏။ ဤတွင် ဖြေရှင်းချက်တရပ် ပြီး၏။

အကြားအမြင်များခြင်းဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်း

(၅) ထို့ပြင်လည်း ဓမ္မာနန္ဒသည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်၏ အကြား အမြင်များခြင်းဂုဏ်ကို ချေဖျက်လို၍ ဤသို့ဆိုပြန်သေး၏... သူ၏ (ဗုဒ္ဓဘောသ၏) အယူတပါး၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အကြားအမြင် ဗဟုသုတသည်

အကြားအမြင်များခြင်းကို ချေဖျက်ခြင်း [၉]

ယခုခေတ်တွင် ဂန္ထန္တရဟုခေါ်သော ဘာသာကို အယူကို ကျမ်းဂန်တို့၌ တတ်ကျွမ်းသော သီဟိုဠ်သား ရဟန်းတို့၏ ဗဟုသုတထက် မသာလွန်ပေ။ သို့မဟုတ် ခရစ်သက္ကရာဇ် တဆယ့်တစ်ရာစုနှစ် (၁၀၀၁-၁၁၀၀) ၌ ပေါ်ထွန်းခဲ့ကုန်သော အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားဖြစ်ကုန်သော အနုရုဒ္ဓါမထေရ် ဓမ္မပါလမထေရ် အစရှိသော ရဟန်းတို့၏ ဗဟုသုတထက်လည်း မသာလွန်ပေဟု(ဆိုပြန်သေး၏)။

ထိုစကားမှာမူ အချင်းခပ်သိမ်း မသင့်လျော်သော စကားသာလျှင် ဖြစ်၏။ အကြောင်းမူကား အကယ်၍ ယခုခေတ် သီဟိုဠ်သား ရဟန်းတို့ဖြစ်စေ၊ ရှေးခေတ်က အနုရုဒ္ဓါမထေရ် ဓမ္မပါလမထေရ်အစရှိသော ရဟန်းတို့ဖြစ်စေ အယူတပါး၌ အကြားအမြင် များခြင်းအားဖြင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိသ ခဏတော်နှင့် တူညီကုန်သည်၎င်း၊ သို့မဟုတ် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိသ ခဏတော်ထက် သာလွန်ကုန်သည်၎င်း ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့။ သို့ဖြစ်လျှင် ၎င်းတို့သည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိသ ခဏတော်၏ အဋ္ဌကထာတို့ဖြင့် အားမရ မကျေနပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ထို့ထက် ကောင်းမွန် ပြည့်စုံသော အဋ္ဌကထာသစ်တို့ကို ရေးသား စီရင်လေကုန်ရာ၏။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့သည် ထိုသို့ ရေးသား စီရင်ခြင်းကို မပြုကြကုန်၊မပြုကြရုံမျှသာမဟုတ်သေး၊ စင်စစ်သော်ကား ထိုသီဟိုဠ်သားရဟန်းနှင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ စသည်တို့တွင် တဦးတယောက်မျှလည်း “ငါသည် ဗုဒ္ဓဘောဓိနှင့် အကြားအမြင် များခြင်းအားဖြင့် တူညီသည်ဟူ၍၎င်း၊ ငါက သာလွန်သည်ဟူ၍၎င်း မပြောဆိုပေ။ စင်စစ်သော်ကား ၎င်းတို့သည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိသ ခဏတော်၏ အဋ္ဌကထာတို့ကိုပင်လျှင် (ဦးကာ လက်သန်းအဋ္ဌကထာတို့ဖြင့်) ဖွင့်ပြကုန်၏။ ထောက်ခံလည်း ထောက်ခံကုန်၏။ ဆရာ၏အရာ၌လည်း တင်ထားကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မာနန္ဒ၏ ထိုစကားကို အချင်းခပ်သိမ်း မသင့်လျော်သောစကားဟု သိအပ်၏။ ဤတွင် ဖြေရှင်းချက်တရပ်ပြီး၏။

(၆) ဓမ္မာနန္ဒသည် ပြခဲ့ပြီးသော စွပ်စွဲခြင်း ရှုတ်ချခြင်းမျှဖြင့် အားမရသေးသည်ဖြစ်၍ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောဓိသခဏတော်ကို မထိမ့်မြင်ပြုလျက် တဖန် ဤသို့ ဆိုပြန်သေး၏.... “မဟာယာနဂိုဏ်း၏ ပဓာနဆရာတော်ဖြစ်ကုန်သော အဿဘောသနှင့် နာဂဇ္ဈနတို့၏ နည်းနိဿယကို ဗုဒ္ဓဘောဓိ သိဟန်မတူ၊ ၎င်းတို့၏အမည်မျှကိုသော်လည်း သိဟန်မတူပေ”ဟု(ဆိုပြန်သေး၏)။ထိုစကားသည်ကား အလွန်ပင်လျှင် တရားမဲ့သောစကား အကျိုးမဲ့ဖိနှိပ်သော စကားမျှ

[ငါ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

သာလျှင် ဖြစ်သည်။ မှန်ပေ၏ - ဂိုဏ်းတပါးဝင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝါဒနည်းတို့ကို မိမိ၏ အဋ္ဌကထာ၌ မပြခြင်းကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာဆရာကို ထိုဝါဒနည်းတို့ကို မသိဟူ၍ မဆိုသင့် မဆိုထိုက်ပေ။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်သည် သုတ်အဋ္ဌကထာတို့တွင် ဂန္ဓာရမ္မ ခေါ်သော ကျမ်းဦးစကား၌ပင်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း ဝန်ခံ၍ စီရင်ခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော။

“အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော မထေရ်တို့၏ အနှယ်အဆက်ကို ပြတတ်သော ဆီမီးတန်ဆောင်သဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော အလွန်သိမ်မွေ့သော အဆုံးအဖြတ်ရှိကုန်သော မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေလေ့ ရှိကုန်သော မထေရ်တို့၏အယူကို မဆန့်ကျင်စေမူ၍ (အနက်ကို ဖွင့်ပြပေအံ့)”ဟူ၍၎င်း -

ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၌လည်း အောက်ပါအတိုင်း ဝန်ခံ၍ စီရင်ခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော။

“မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့၏ ဟောနည်း သင်ကြားနည်းကို မှီ(၍ပြလတ်)သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ဆိုပေအံ့”ဟူ၍၎င်း—

“ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပါဠိ၏ အနက်အဖွင့်အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်သော ဆရာသည် ခွဲခြားဝေခွဲ၍ ဆိုလေ့ရှိသော (ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ) ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းသို့ သက်ဝင်ပြီးလျှင် ရှေးဆရာတို့ကို မစွပ်စွဲမူ၍ မိမိဂိုဏ်းအယူကို မကျော်လွန်မူ၍ သူတပါးဂိုဏ်းအယူကို (အပြစ်တင်ရန် လက်ခံရန်) အားမထုတ်မူ၍ သုတ်တရားတော်ကို မတားမြစ်မူ၍ ဝိနည်းကို လျော်စေလျက် မဟာပဒေသတို့ကို ကြည့်ရှုလျက် ဒေသနာပါဠိကိုပြလျက် အနက်ကို သိမ်းသွင်းလျက် ထိုအနက်ကိုပင်လျှင် တဖန်လဲလှယ်၍ တပါးသော ပရိယာယ် ဝေါဟာရ အထူးတို့ဖြင့် ပြလျက် အနက်အဖွင့် အဋ္ဌကထာကို ပြုအပ် ပြုသင့် ပြုထိုက်သည်”ဟူ၍၎င်း—

“အမျိုးမျိုးသော ဒေသနာနည်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော (မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်တည်းဟူသော) ဤသာသနာတော်သည်၎င်း၊ ရှေးဆရာတို့၏ ဟောပြောချသော ဒေသနာအစဉ်သည်၎င်း

သာသနာတော်သက်ဆင်းလာပုံ အစဉ်အဆက်

[၄]

မပြတ်မဲ့ ဖြစ်လျက်ရှိသေး၏။ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်ပါးစုံကို အမှီပြု၍ ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ အနက်အဖွင့်ကို အားထုတ်ပေအံ့”ဟူ၍၎င်း—

ဝန်ခံပြီးလျှင် ထိုဝန်ခံသည့်အတိုင်းပင်လျှင် အဋ္ဌကထာတို့ကို ရေးသားစီရင်ခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်ရာ၌ ပြုစီရင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ဤအရာ၌ ဖော်ပြသင့်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ ထိုအကြောင်းကို ဖော်ပြရန်အတွက် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသော ကာလမှစ၍ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိ သာသနာတော်၏ ခေတ်ကာလတိုင်အောင် သာသနာတော် သက်ဆင်းလာပုံ အစဉ်အဆက်ကိုလည်း ပြဆိုကုန်ဦးအံ့။

သာသနာတော်သက်ဆင်းလာပုံ အစဉ်အဆက်

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသောကာလမှ နောက် အနှစ်တရာအတွင်း၌ ဘုရားသာသနာတော်တွင် ဝါဒကဲ့ပြားခြင်းမည်သည် တစုံတခုမျှ မရှိခဲ့ပေ။ အနှစ်တရာမြောက်ကာလ၌မူကား ဒုတိယသံဂါယနာတင် မထေရ်တို့က နှင်ထုတ်လိုက်သော ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းတို့သည် အသင်းအပင်းကို ရကုန်၍ တရားတော်ကို၎င်း ဝိနည်းတော်ကို၎င်း တမျိုးတမည်ပြုကုန်၍ မဟာသမိက ဟူသော အမည်ဖြင့် အသီးအခြား သံဂါယနာတင်ကြလေကုန်၏။ ထိုအခါ၌ ပဌမ ဒုတိယ သံဂါယနာ နှစ်တန် တင်ထားသော ရှေးဟောင်းတရားတော်နှင့် ဝိနည်းတော်ကိုသာလျှင် လက်ခံသော မထေရ် အပေါင်းကို ထေရဝါဒ ဂိုဏ်းဟူ၍၎င်း၊ ထိုမှတပါးသော မထေရ်အပေါင်းကို မဟာသမိကဂိုဏ်းဟူ၍၎င်း ခေါ်ကြ၏။

တဖန် မဟာသမိကဂိုဏ်းမှ (၁) ဂေါကုလိကဂိုဏ်း (၂) ဧကဗျောဟာရိကဂိုဏ်း ဟူ၍ နှစ်ဂိုဏ်း ကွဲလာပြန်သည်။ တဖန်ဂေါကုလိကဂိုဏ်းမှလည်း (၃) ပညတ္တိဝါဒဂိုဏ်း (၄) ဗာဟုလိက ဂိုဏ်း (သို့မဟုတ် ဗဟုသုတိကဂိုဏ်း) ဟူ၍ နှစ်ဂိုဏ်းကွဲလာပြန်သည်။ တဖန် ဗာဟုလိကဂိုဏ်းမှလည်း (၅) စေတိယဝါဒီဂိုဏ်း ကွဲထွက်လာပြန်သည်။ ဤသို့လျှင် မူလရင်း မဟာသမိက ဂိုဏ်းနှင့်တကွ ဤ ဂိုဏ်းကွဲတို့သည် အသီးအခြား ၆-ဂိုဏ်း ဖြစ်လေကုန်၏။

[၄]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

စင်ကြယ်သော ထေရဝါဒဂိုဏ်းမှလည်း (၁) မဟိသာသကဂိုဏ်း (၂) ဝဇ္ဇီပုတ္တကဂိုဏ်းဟူ၍ နှစ်ဂိုဏ်းကွဲလာပြန်သည်။ တဖန် မဟိသာသက ဂိုဏ်းမှလည်း (၃) သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်း (၄) ဓမ္မဂုတ္တိဂိုဏ်း ဟူ၍ နှစ်ဂိုဏ်းကွဲလာပြန်သည်။ တဖန် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းမှလည်း (၅) ကဿပိယဂိုဏ်း ကွဲထွက်လာသည်။ ထိုဂိုဏ်းမှလည်း (၆) သင်္ကန္တိကဂိုဏ်း ကွဲထွက်လာပြန်သည်။ ထိုဂိုဏ်းမှလည်း (၇) သုတ္တဝါဒီဂိုဏ်း ကွဲထွက်လာပြန်သည်။ ဝဇ္ဇီပုတ္တက ဂိုဏ်းမှလည်း (၈) ဓမ္မောတ္တရိယဂိုဏ်း (၉) ဘဒ္ဒယာနိကဂိုဏ်း (၁၀) ဆန္ဒာဂါရိကဂိုဏ်း (၁၁) သမ္ပတိယဂိုဏ်းဟူ၍ လေးဂိုဏ်းကွဲလာပြန်သည်။ ဤသို့လျှင် မူလရင်း စင်ကြယ်သော ထေရဝါဒဂိုဏ်းနှင့် တကွဆိုလျှင် ၎င်းတို့သည် တဆယ့်နှစ်ပါးသော ဂိုဏ်းတို့ ဖြစ်လေကုန်၏။ ရှေးမဟာသင်္ဃိက ခြောက်ဂိုဏ်းနှင့်တကွဆိုလျှင် ဂိုဏ်းကြီးတဆယ့်ရှစ်ပါးတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ၎င်းတို့မှာ သာသနာနှစ် တရာမြောက် ဒုတိယသံဂါယနာနှင့် သာသနာနှစ် ၂၃၅-နှစ်မြောက် တတိယသံဂါယနာတို့၏ အကြားကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဂိုဏ်းများ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုတဆယ့်ရှစ်ပါးသော ဂိုဏ်းတို့တွင် မူလရင်းဖြစ်သော ထေရဝါဒဂိုဏ်းသည် သာလျှင် ရှေးဟောင်းဖြစ်သော ဓမ္မဝိနယကို အလေးပြုလျက် မယုတ်မလွန်လုံးဝပြည့်စုံ စင်ကြယ်သော ပဌမသံဂါယနာမှ ဆင်းသက်လာသည့် ရှေးဟောင်းဖြစ်သော တရားတော်နှင့် ဝိနည်းတော်ကို ဆောင်တော်မူပေသည်။ ထိုမှကြွင်းသော တဆယ့်ခုနစ်ပါးသော ဂိုဏ်းကွဲတို့သည်ကား ရှေးဟောင်းတရားတော်နှင့် ဝိနည်းတော်ကို တမျိုးတမည် ပြုပြင်ကြလေကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဓမ္မဝိနယသည် အချို့အရာ၌လိမ္မော် အချို့အရာ၌ ပိုလျက် မပြည့်စုံ မစင်ကြယ်ပဲ ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဒီပဝံသကျမ်း ပဉ္စမပိုင်း၌ အောက်ပါ ဂါထာတို့ကို ပြဆိုထားပေသည်။

၃၀။ ဒုတိယသံဂါယနာတင် မထေရ်တို့က နှင်ထုတ်လိုက်သော ဝဇ္ဇီတိုင်းသား
ယုတ်ညံ့သော ရဟန်းတို့သည် (ဒုတိယသံဂါယနာဆိုင်ရာ မထေရ်တို့မှ)
တပါးသော အသင်းအပင်းကို ရကုန်၍ များစွာသော အဓမ္မဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်
တို့ (ဖြစ်လေကုန်၏) ။

သာသနာတော်သက်ဆင်းလာပုံ အစဉ်အဆက် [၆၆]

- ၃၁။ တထောင်သော ထိုရဟန်းတို့သည် စုရုံးစည်းဝေးကုန်၍ တရားကို ပေါင်းစုံခြင်း- သံဂါယနာတင်ခြင်းကို ပြုကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ ရဟန်း တထောင်၏ သံဂါယနာကို မဟာသင်္ဂီတိဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။
- ၃၂။ မဟာသင်္ဂီတိခေါ် မဟာသံဂါယနာကို တင်ကုန်သော (မဟာသင်္ဃိက ဂိုဏ်းသား) ရဟန်းတို့သည် သာသနာတော်၌ မလျော်သည်ကို ပြုလေ ကုန်၏။ မူလရင်း ဖြစ်သော ပဌမသံဂါယနာမှ အစီအစဉ်ကို ဖျက်ကုန် ၍ တမျိုးတမည် ပေါင်းစုသံဂါယနာတင်ခြင်းကို ပြုလေကုန်၏။
- ၃၃။ ထိုမဟာသင်္ဃိက ဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့သည် မူလက အခြားတနေရာ၌ ပေါင်းစု သံဂါယနာတင်ထားသော သုတ်ကို အခြားတနေရာ၌ ပေါင်းစု သံဂါယနာတင်ကြကုန်၏။ ဝိနည်းပိဋက၌၎င်း၊ နိကာယ်ငါးရပ်တို့၌၎င်း အနက်ကို၎င်း၊ ဒေသနာပါဠိကို၎င်း ဖျက်ပစ်ကုန်၏။ ပ။
- ၄၉။ ထိုမဟာသင်္ဃိကဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့သည် အနက်ကို၎င်း၊ ဒေသနာ ပါဠိကို၎င်း၊ အချို့သော သံဂါယနာ အစီအစဉ်ကို၎င်း ဖျက်ပစ်ကုန်၏။ အချို့သောကျမ်းကိုလည်း စွန့်ပယ်ကုန်၍ တမျိုးတမည် ပြုလေကုန်၏။
- ၅၀။ ထိုမဟာသင်္ဃိကဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့သည် မဉ္ဇူသီရိဘုရားစသော အမည်ကို၎င်း၊ ဝတ်ရုံပုံအသွင် သဏ္ဌာန်ကို၎င်း၊ ဆိုင်းအိတ်စသော အသုံး အဆောင် ပရိက္ခရာကို၎င်း၊ သွားဟန် ထိုင်ဟန် စသော အသွင်အပြင်နှင့် သင်္ကန်းချုပ်ခြင်းစသော အပြု အမူအရာတို့ကို၎င်း ပကတိ မူလအခြေ အနေကိုစွန့်၍ ထိုအလုံးစုံကို တမျိုးတမည် ပြုလေကုန်၏။
- ၅၁။ တဆယ့်ခုနစ်ပါးသော ဂိုဏ်းကွဲတို့သည် ပျက်စီးကွဲပြားသော အယူဝါဒ ရှိကုန်၏။ တခုသော ထေရဝါဒသည်သာလျှင် မပျက်စီးမကွဲပြားပဲ ရှိပေသည်။ ထိုဂိုဏ်းတို့သည် ဝါဒတရား မကွဲပြားသော ထေရဝါဒနှင့် တကွ အလုံးစုံဆိုလျှင် တဆယ့်ရှစ်ပါး ရှိကုန်၏။

မှတ်ချက်

- ၁။ ဟောန္တိ ဘိန္ဒဝါဒေန-ဟူသောပါဠိကို ဟောန္တိ + အဘိန္ဒဝါဒေန-ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပါ။ မူလဋီကာ၌လည်း “အဘိန္ဒာ ဝါဒါ တေသိန္တိ အဘိန္ဒဝါဒေါ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိသင့်၏။

[၆]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

၅၂။ ဝါဒတို့တွင် အကောင်းဆုံး အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ထေရဝါဒသည် ပညောင်ပင်ကြီးနှင့်တူစွာ မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမ သာသနာတော် အလုံးစုံကို မယုတ်မလွန် ပြလျက်ရှိ၏။ ကြွင်းသောဝါဒ တဆယ့်ခုနစ်ပါး တို့သည်ကား သစ်ပင်ကြီး၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆူးတို့နှင့် တူကုန်၏။

၅၃။ တဆယ့်ခုနစ်ပါးသော ဝါဒကဲ့တို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော် ဝယ် ပဌမရာစုနှစ်အတွင်း၌ မရှိကြသေး။ ဒုတိယရာစုနှစ်အတွင်းကျမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြလေသည်။ (ဤကား ဒီပဝံသလာ ဂါထာများဖြစ် သည်။)

ထို့ပြင် သီရိဓမ္မာသောကမင်းတရားကြီး၏ လက်ထက်၌ လာဘ်ပူဇော် သက္ကာရမှ ဆုတ်ယုတ်ကုန်သော သာသနာပ အဉ္စတိတိယတို့သည် လာဘ်ပူဇော် သက္ကာရကို တောင့်တကုန်၍ ရဟန်းတော်တို့၏ အထံ၌ ရှင်ရဟန်းပြုကြပြီးလျှင် မိမိ မိမိတို့၏ အယူဝါဒတို့ကို “ဤသည်ကား တရား၊ ဤသည်ကား ဝိနည်း၊ ဤသည်ကား ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ”ဟူ၍ ပြောပြကုန်၏။ ရဟန်းတော်တို့၏ အထံ၌ ရှင်ရဟန်းပြုခွင့်ကို မရသော တိတ္ထိတို့သည်လည်း မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ပင် ဆံပင်တို့ကိုရိတ်၍ ဖန်ရည်စွန်းသော အဝတ်သင်္ကန်းတို့ကို ဝတ်ရုံကြပြီးလျှင် ကျောင်းတိုက်တို့၌ လှည့်လည်ကုန်လျက် ဥပုသ်ကံစသည်ပြုသော အခါကာလဝယ် သံဃာအလယ်သို့ ဝင်ကုန်၏။ ထိုတိတ္ထိတို့သည် ရဟန်းသံဃာတော်က တရားတော် ဝိနည်းတော် ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမတော်ဖြင့် နှိပ်ကွပ်ဆုံးမသော်လည်း တရားတော် ဝိနည်းတော်အားလျော်သော အကျင့်ပဋိပတ်၌ မတည်ကုန်မူ၍ သာသနာတော်၏ အမြှုပ်ကို၎င်း၊ အညစ်အကြေးကို၎င်း၊ ဆူးငြောင့်ကို၎င်း များပြားစွာဖြစ်စေကုန်၏။ အချို့တိတ္ထိတို့သည် မီးကိုပူဇော်ကုန်၏။ အချို့တိတ္ထိ တို့သည် ငါးမျိုးသောအပူ၌ ပူစေကုန်၏။ အချို့တိတ္ထိတို့သည် နေသို့ အစဉ် လိုက်၍ ကျင့်ကုန်၏။ အချို့တိတ္ထိတို့သည် တရားတော် ဝိနည်းတော်ကို ဖျက်ဆီး ကုန်အံ့ဟု ထိုထိုအခြင်းအရာဖြင့် အားထုတ်ကုန်၏။ ထိုအခါ ရဟန်းသံဃာ တော်သည် ထိုတိတ္ထိတို့နှင့်တကွ ဥပုသ်ပဝါရဏာကို မပြုပဲ ရှောင်ရှားလေ၏။ အသောကာရုံကျောင်းတိုက်၌ ခုနစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး ဥပုသ်ပြုမှု ပြတ်စဲလေ၏။

သာသနာတော်သက်ဆင်းလာပုံ အစဉ်အဆက် [၄၆]

ဤဖြစ်ပုံ အခြေအနေကို ထောက်ဆကြည့်လျှင် “တဆယ့်ခုနစ်ပါးသောဝါဒ ဂိုဏ်းကဲ့သို့၏ ဓမ္မဝိနယသည် နောက်ကာလတို့၌ အထက်ပါ ဖြစ်ပုံကဲ့သို့သော အကြောင်းကြောင့်လည်း သာ၍ မစင်ကြယ်ပဲ ဖြစ်လာခဲ့သည်” ဟု ဤသို့လည်း ယူဆနိုင်ပေ၏။ ထိုသို့ ယူဆနိုင်ပုံကို ထင်ရှားပြရလျှင် မြတ်စွာဘုရား၏အဆုံးအမ တော်ဖြစ်သော ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော ဓမ္မဝိနယပိဋကတော်၌ “နိဗ္ဗာန် ဓာတ်မှတစ်ပါး မြဲသော ခိုင်သော အစဉ်ထာဝရတည်ရှိသော အရာမည်သည် တစုံ တခုမျှမရှိ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် အတ္တမည်သည်လည်း မရှိ၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရား တို့သည် မမြဲကုန် မခိုင်ကုန် အစဉ်ထာဝရ မတည်ကုန် အတ္တမဟုတ်ကုန်သည်သာ” ဟူသော အနက်သည် အလွန်ပင် ထင်ရှားပေ၏။ သို့သော်လည်း ယခုခေတ်တွင် ထေရဝါဒီမဟုတ်သော အခြားတစ်ပါး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဂိုဏ်းတို့၏ ကျမ်းဂန်တို့၌၎င်း၊ ရှေးခေတ်က ဝေတုလ္လဝါဒစသည်တို့၌၎င်း “ဗုဒ္ဓဘုရားသည် မြဲ၏ခိုင်၏အစဉ်ထာဝရ တည်ရှိ၏ အတ္တတည်းဟူ၍၎င်း၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည် မြဲကုန်၏ ခိုင်ကုန်၏ အစဉ် ထာဝရ တည်ရှိကုန်၏ အတ္တတို့တည်းဟူ၍၎င်း” ဤသို့သော အနက်ကို တွေ့မြင်နေရချေ၏။

ထိုသို့ အသောကာရံ ကျောင်းတိုက်၌ ဥပုသ်ပြုခြင်း ပြတ်စဲနေသေးအခါ သီရိဓမ္မာသောက မင်းတရားကြီးသည် သာသနာတော်ကို သုတ်သင်လိုသည် ဖြစ်၍ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်၏ အထံ၌ (အလုံးစုံသော) အယူ ဝါဒကို ရှေးဦးစွာ သင်ယူပြီးလျှင် အယူတူကုန် တူကုန်သော ရဟန်းတို့ကို တပေါင်းတည်း စုရုံးစေ၍ တစုတစုသော ရဟန်းအပေါင်းကို ပင့်ခေါ်ပြီးလျှင် “အရှင်ဘုရားတို့၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အဘယ်သို့သော အယူဝါဒ ရှိပါသနည်း” ဟု မေးမြန်လေ၏။ ထိုအခါ အကြင် အကြင် ရဟန်းတို့သည် “မြတ်စွာဘုရားသည် သဿတအယူဝါဒ ရှိသည်ဟူ၍၎င်း၊ ကေစွသဿတ ဝါဒအယူ ရှိသည်ဟူ၍၎င်း” ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် မိမိတို့၏ အယူဝါဒ အားလျော်စွာ မိစ္ဆာဝါဒကို ဖြေကြား ကုန်၏။ ထိုသို့ ဖြေဆိုသော ထိုထို ရဟန်းတို့ကို “ဤ သူတို့သည်ကား ရဟန်း အစစ် မဟုတ်ကုန်၊ ဤသူတို့သည် သာသနာပ အညတိတ္ထိယတို့သာ ဖြစ်သည်” ဟု အမှန်အတိုင်းသိ၍ ထို တိတ္ထိရဟန်းတို့အား အဝတ်ဖြူတို့ကိုပေး၍ လူထွက် စေ၏။ အလုံးစုံသော ထိုရဟန်းတို့ တိတ္ထိတို့သည် ခြောက်သောင်းမျှ ရှိကုန်၏။

[ငါ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ထို့နောင် အခြားရဟန်းတို့ကို မေးသောအခါ ထို ရဟန်းတို့က “မြတ်သော မင်းကြီး၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ခွဲခြမ်းဝေဘန်၍ ဟောပြောသော ဝါဒရှိတော် မူ၏”ဟု ဖြေကြားလတ်သော် “အရှင်ဘုရားတို့၊ ယခုအခါ သာသနာတော် စင်ကြယ်ပါပြီ၊ ရဟန်း သံဃာတော်သည် ဥပုသ်ပြုတော်မူပါ”ဟု လျှောက်ထား ပြီးလျှင် အစောင့်အရှောက်ကိုလည်း ပေး၍ မြို့တော်သို့ ဝင်လေ၏။ သံဃာ တော်သည် အညီအညွတ် စည်းဝေးပြီးလျှင် ဥပုသ်ကံကို ပြုတော်မူ၏။ ထို အစည်းအဝေး၌ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်သည် ထို ခေတ်အခါ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော မိစ္ဆာဝါဒအကြောင်း ဝတ္ထုတို့ကို၎င်း၊ နောင် ခေတ်အခါ၌ ဖြစ်ပေါ်လတံ့သော မိစ္ဆာဝါဒအကြောင်း ဝတ္ထုတို့ကို၎င်း ထို အလုံးစုံတို့ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှါ မြတ်စွာဘုရား ပေးတော်မူခဲ့သော နည်း၏ အစွမ်း အားဖြင့်သာလျှင် မြတ်စွာဘုရားထားတော်မူခဲ့သော မာတိကာကို အကျယ် ဝေဖန်တော်မူလျက် တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မိစ္ဆာဝါဒကို နှိမ်နင်းကြောင်း ဖြစ်သော ကထာဝတ္ထုမည်သော ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော အဘိဓမ္မာကျမ်းကို ဟောကြားတော်မူ၏။ ထို့နောင် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ် အမှူး ရှိသော ပိဋကသုံးပုံဆောင် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာဖြစ်ကုန်သော တထောင် သော ထေရဝါဒီ ရဟန်းတော်တို့သည် ရှေး သံဂါယနာ နှစ်တန် တင်ပြီးသော စင်ကြယ်သော ရှေးဟောင်း ဓမ္မဝိနယကို တဖန် သံဂါယနာတင်၍ ကောင်းစွာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်တော် မူကုန်၏။

ထို့နောင် အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ်သည် အစွန်အဖျားကျ သော ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနတို့၌ သာသနာတော် တည်ထွန်းစေရန် အကျိုးငှါ ကိုးပါးသော သာသနာပြု နာယက မထေရ်တို့ကို ရွေးချယ်၍ စေလွှတ်တော် မူ၏။ ထို ကိုးပါးတို့တွင် ရှစ်ပါးသော မထေရ်တို့သည် မိမိ မိမိ၏ ကျရောက်ရာ ဌာနသို့ သွား၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို တည်စေပြီးလတ်သော် အရှင်မဟာ မဟိန္ဒမထေရ်သည် သာသနာတော် ၂၃၆-ခုနှစ်၌ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း (အိန္ဒိယနိုင်ငံ)မှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွသွားပြီးလျှင် ဒေဝါနံပိယတိဿမင်း အမှူးရှိသော ထို ကျွန်းသူ ကျွန်းသား အပေါင်းကို သာသနာတော်၌ ကြည်ညိုစေ၍ ဗုဒ္ဓ- သာသနာတော်ကို ကောင်းစွာ တည်စေတော်မူ၏။ ထိုမင်းက လှူသော မဟာမေဃဝန်ဥယျာဉ်ကိုလည်း ခံယူတော်မူ၍ ထို ဥယျာဉ်၌ မဟာဝိဟာရမည်

အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

[င]

သော သံဃအာဆုမ် ကျောင်းတိုက်ကြီးကို တည်စေတော်မူ၏။ ထိုကာလမှစ၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း လက်ထက်တိုင်အောင် ဂိုဏ်းတပါးတို့၏ ဝါဒရောယက်ခြင်း မရှိပဲ အညစ်အကြေးကင်းလျက် ကောင်းစွာ စင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ ထွန်းပခဲလေပြီ။ ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း၏ လက်ထက်မှစ၍မူကား ဂိုဏ်းတပါးတို့၏ အယူဝါဒတို့သည်လည်း သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ချဉ်းကပ်ဝင်ရောက်လာကုန်၏။ ထိုအခါ၌ စင်ကြယ်သော ထေရဝါဒီဂိုဏ်းဝင်မထေရ်မြတ်တို့သည် ရှေးဟောင်းဖြစ်သော တရားတော်နှင့် ဝိနည်းတော်ကို ထိုဂိုဏ်းတပါးတို့၏ ဝါဒတို့နှင့် မရောနှော မညစ်နှမ်းပဲ ပကတိအတိုင်း စင်ကြယ်လျက် တည်တံ့အောင် ကြီးစွာသော လုံ့လဖြင့် ကောင်းစွာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်တော်မူကုန်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ—

အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းသည် သာသနာတော် ၄၄၀-ခုနှစ်၌ မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်၍ ငါးလမျှကြာသောအခါ ဗြာဟ္မဏတိဿ မည်သော သူပုန်ဒဏ္ဍိကြီးနှင့် ခုနစ်ဦးကုန်သော ဒဓိဋ္ဌ (တမယ်) စစ်သူကြီးတို့က တိုက်ခိုက် နှိပ်စက်သည်ဖြစ်၍ စစ်ပွဲ၌လည်း ရှုံးသည်ဖြစ်၍ ထွက်ပြေးပြီးလျှင် ၁၄-နှစ်ကျော် ကာလပတ်လုံး ပုန်းအောင်းလျက် မထင်ရှားသော အသွင်ဖြင့် နေရ၏။ ထိုအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ လူတို့သည် သူခိုးဒဏ္ဍိ သူပုန်ဘေးဖြင့်၎င်း၊ ခေါင်းပါး ငတ်မွတ်ခြင်းဘေးဖြင့်၎င်း နှိပ်စက်သောကြောင့် ရဟန်းတော်တို့အား ပစ္စည်းလေးပါးတို့ဖြင့် ထောက်ပံ့လုပ်ကျွေးခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ရှာလေကုန်။ ထို့ကြောင့် သီဟိုဠ်မှ ရဟန်းတော်တို့သည် အများအားဖြင့် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း (အိန္ဒိယနိုင်ငံ) သို့ သွားကုန်၍ ဓမ္မဝိနယကို နှုတ်တက်အာဂုံဆောင်လျက် နေတော်မူကုန်၏။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ပင်လျှင် ကျန်ရစ်သောမထေရ်တို့သည်လည်း ရတတ်သမျှသော သစ်ဥ သစ်ဖု သစ်မြစ် သစ်ရွက်တို့ဖြင့် မျှတကုန်လျက် ရုပ်ကိုယ် စွမ်းဆောင်နိုင်လျှင် ထိုင်လျက် ပရိယတ်တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ် ပြန်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။ ကိုယ်ကာယ မစွမ်းဆောင်နိုင်လျှင် သဲကို စုပုံ၍ ထိုသဲပုံကို ဝန်းရံကုန်လျက် ဦးခေါင်းတို့ကို အလယ်ဗဟိုတနေရာတည်း၌ ထားကုန်၍ ပရိယတ်တရားတော်ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်ကုန်၏။ ဤနည်းဖြင့် ၁၂-နှစ်တို့ ကာလပတ်လုံး အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋကသုံးပုံကို

[ငါး]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဒါန်း

မယုတ်လျော့စေပဲ နှုတ်တက် အာဂုံဆောင်တော်မူကုန်၏။ ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းသည် ဒမိဋ္ဌ (တမယ်) မင်းကို သတ်၍ တဖန် မင်းပြုသောအခါကာလ (သာသနာ ၄၅၅-၄၆၆-နှစ်အတွင်း)၌ သီဟိုဠ်တွင် ကျန်ရစ်သော ထိုမထေရ်ဘို့သည် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း (အိန္ဒိယနိုင်ငံ)မှ ပြန်လာသော မထေရ်တို့နှင့်အတူတကွ ပိဋကသုံးပုံကို တိုက်ဆိုင် သုတ်သင်ကုန်လတ်သော် အက္ခရာတလုံးမျှသော်လည်း မညီညွတ်ပဲ ကွဲလွဲသည်ကို မတွေ့ရလေကုန်။ သို့ရာတွင် မဟာနိဗ္ဗေသကျမ်း ကိုကား ထိုစဉ် ကာလက ဒုဿီလရဟန်းတဦးသာလျှင် နှုတ်တက် ဆောင်ထားလျက် ရှိ၏။ ထိုကျမ်းကိုလည်း မဟာတိပိဋက မထေရ်က ထိုဒုဿီလ ရဟန်းထံမှ မဟာရက္ခိတ မထေရ်ကို သင်ယူစေလျက် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခဲ့ပေသည်။ ဤဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း ခေါင်းပါး ငတ်မွတ်ခြင်း တိုင်းပြည်ချောက်ချား ပျက်စီးခြင်းဘေးတို့ဖြင့် နှိပ်စက်သောကြောင့် နှုတ်ငုံဆောင်ရန် ခဲယဉ်းသောအခါ သမယ၌သော်လည်း ပိဋကသုံးပုံဟူသော ဓမ္မဝိနယကို ရှိသေစွာ ဆောင်လာခဲ့ကြပေသည်။

ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းသည် အဘယဂိရိ မည်သော ကျောင်းတိုက်ကို ဆောက်လုပ် ပြီးလျှင် (မထင်ရှားသောအသွင်ဖြင့် တိမ်းရှောင်ပုန်းအောင်းနေစဉ်က) မိမိအား ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်လျက် ကျေးဇူးပြုဘူးသော မဟာတိဿမထေရ်အား လျှူဒါန်းလေ၏။ ထိုမထေရ်မှာ ဒါသကာဘို့နှင့် ဆောဇနာဆက်ဆံခြင်း များသော ကြောင့် မဟာဝိဟာရဝါသီ ရဟန်းတော်တို့က ၎င်းကို ပဗ္ဗာဇနိယကံပြု၍ နှင်ထုတ်လေ၏။ ထိုအခါ သူ၏တပည့် မဟာလမဿုတိဿ မည်သော မထေရ်သည် ထိုကံကို ကန်ကွက်ဘားမြှင့်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းအားလည်း ဥက္ခေပနိယကံပြု၍ ကြဉ်ထုတ်ပြန်လေ၏။ ထိုမဟာလမဿုတိဿမထေရ်သည် မဟာဝိဟာရဝါသီ ရဟန်းတို့ကို အမျက်ထွက်၍ အဘယဂိရိကျောင်းတိုက်သို့သာလျှင် သွားလေ၍ ထိုမဟာတိဿမထေရ်နှင့် တပေါင်းတည်းဖြစ်ကာ သီးသန့်ဂိုဏ်းဂဏကို ဆောင် လျက် နေလေတော့၏။ ထိုမထေရ်နှစ်ပါးတို့သည် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက် (ဂိုဏ်းဂဏ)သို့ တဖန် ပြန်၍ မဝင်လာကြတော့လေပြီ။ ထိုအခါမှစ၍ သီဟိုဠ် ကျွန်း၌ မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်း၊ အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်း ဟူ၍ နှစ်ဂိုဏ်းကွဲ လေသည်။ ဤသို့ နှစ်ဂိုဏ်းကွဲခြင်းသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ သာသနာဆုတ်ယုတ်ရန် ပဌမအကြောင်း ဖြစ်လေသည်။

ပိဋကသုံးပုံကို ပေထက်အက္ခရာ တင်ခြင်း

[၈]

ဓမ္မရုစိဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

ထိုစဉ်အခါက ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းသည် အဘယဂိရိဝါသီ ရဟန်းတို့၌သာလျှင် အထူးသဖြင့် ကြည်ညို၍ ၎င်းတို့ကိုသာလျှင် ပစ္စည်းလေးပါးတို့ဖြင့် ဘိတ်မန် လျက် ထောက်ပံ့၏။ မင်း၏ အမတ်ကြီးအစရှိကုန်သော ထင်ရှားကုန် ထင်ရှား ကုန်သော တိုင်းသူပြည်သား လူအများတို့သည်လည်း ထိုအဘယဂိရိ ကျောင်းတိုက်၌၎င်း၊ အခြားအရပ်တို့၌၎င်း များစွာသော ကျောင်းတို့ကို ဆောက်လုပ်၍ ထိုအဘယဂိရိဝါသီ ရဟန်းတို့အား လှူဒါန်းကုန်၏။ ဤသို့သော နည်းဖြင့် အဘယဂိရိဝါသီ ရဟန်းတို့သည် ထင်ရှားကျော်စောသူ လူအများ တို့၏ အရိုအသေပြုလျက် ပေးလှူပူဇော်ခြင်း မြတ်နိုးခြင်းကို ခံရကုန်၏။ ထို့ပြင်လည်း ဗဟုလမဿတိဿမထေရ် အစရှိသော အဘယဂိရိဝါသီ ရဟန်း တို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ဆောင်ယူလာသော ဝဇ္ဇီပုတ္တကဂိုဏ်း၌ အတွင်းဝင်သည့် ဓမ္မရုစိဂိုဏ်း၏ ဓမ္မဝိနယဖြစ်သော သက္ကတဘာသာဖြင့် တင်ထားသော ပိဋက အသစ်အဆန်းကိုလည်း လက်ခံသင်ယူပို့ချကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအဘယဂိရိဝါသီ တို့သည်လည်း ဓမ္မရုစိဂိုဏ်းသား မည်လေကုန်၏။ ဤသည်ကား သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ သာသနာဆုတ်ယုတ်ရန် ဒုတိယအကြောင်း ဖြစ်လေသည်။

ပိဋကသုံးပုံကို ပေထက်အက္ခရာတင်ခြင်း

မဟာဝိဟာရဝါသီမထေရ်တို့သည်ကား ပါဠိဘာသာဖြင့် ကောင်းစွာ တည် လျက်ရှိသော ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော ရှေးဟောင်းပိဋကကိုသာလျှင် လက်ခံလျက် သင်ယူပို့ချကုန်၏။ ၎င်းကိုလည်း နှုတ်ငုံပါဌ်ဖြင့်သားလျှင် ဆောင် ထားကုန်၏။ သို့သော် ထိုခေတ်က မထေရ်တို့သည် နောင်လာနောက်သား ပုဂ္ဂိုလ်အများတို့၏ သတိပညာဆုတ်ယုတ်မည်ကို မြှော်မြင်တော်မူကြ၍ ဘုရား လက်ထက်တော်ကာလမှစ၍ ထိုခေတ်ကာလတိုင်အောင် နှုတ်ငုံပါဌ်ဖြင့် ဆောင် လာခဲ့သော အဋ္ဌကထာနှင့်တကွပိဋကသုံးပုံကို ပေထက်၌ ရေးသားတင်ထားရန် အားထုတ်ကြလေသည်။ အားထုတ်သောအခါမှာလည်း မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့သည် အနုရာဓမြို့တော်မှ ၆၀-မိုင်ဝေးကွာသော မလယဇနပုဒ် မာတု- လမြို့အနီး အာလောကလိုဏ်၌ သီတင်းသုံးကုန်လျက် ထိုနယ်ပယ်၏ အကြီးအကဲ ဖြစ်သူ၏ အစောင့်အရှောက်ကို ယူကုန်၍ ပေထက်အက္ခရာ တင်ခြင်းကိစ္စကို

[၈၁]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဒါန်း

ဆောင်ရွက်တော်မူကြလေသည်။ ဤအကြောင်းကို ထောက်ဆ၍ “ထိုစဉ် အခါက မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့သည် မင်းနှင့် မင်း၏ အမတ်ကြီးတို့ထံမှ ထောက်ပံ့ကူညီခြင်းကို မရကုန်ပဲ မိမိတို့၏ အားအစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ပိဋကသုံးပုံ ပေထက်အက္ခရာတင်ခြင်းကိစ္စကို ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့ကြသည်” ဟူ၍၎င်း၊ “ထို ပေထက်အက္ခရာတင်ခြင်းမှလည်း နောင်လာနောက်သားတို့၏ သတိပညာ ဆုတ်ယုတ်မည်ကို မြင်သောကြောင့် ပြုကြကုန်သကဲ့သို့ပင် ခေါင်းပါးတ်မှုတ်ခြင်း တိုင်းပြည်ချောက်ချား ပျက်စီးခြင်းစသော ဘေးတို့ဖြင့် နှိပ်စက်သော အခါ ကာလတို့၌ နှုတ်ငုံဆောင်ထားရန် ခဲယဉ်းခြင်းကို မြင်သောကြောင့်လည်း ပြုခဲ့ ကြသည်” ဟူ၍၎င်း၊ ထို့အတူပင် “အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းသားတို့က လက်ခံ သင်ယူပို့ချနေသော အယူတပါးဝါဒတို့နှင့် မရောယှက် မရှုပ်ထွေးစေရန် အကျိုး ငှါလည်း ရည်ရွယ်၍ ပေထက်အက္ခရာတင်တော်မူခဲ့ကြသည်” ဟူ၍၎င်း ဤအချက် များကိုလည်း သိအပ်မှတ်ယူအပ်ပေ၏။ ဤသို့ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မဟာ- ဝိဟာရဝါသီမထေရ်တို့သည် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော ထေရဝါဒပိဋကကို အယူတပါးတို့နှင့် မရောနှောခြင်းအကျိုးငှါ ရှေးကကဲ့သို့ပင် ပါဠိဘာသာဖြင့် သာလျှင် ပေထက်၌တင်၍လည်း ကောင်းစွာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်တော်မူခဲ့ ကြပေသည်။ အကယ်၍သာ ထိုစဉ်ကာလက ပိဋကသုံးပုံကို ပေတို့၌ တင်မထား ခဲ့ပါလျှင် နောက်နောင်ခေတ်ကာလတို့၌ အယူတပါးမှ လာသောသုတ်တို့ကို “ဤသုတ်များသည် ငါတို့၏ ပိဋကမဟုတ်” ဟု ပယ်ရှားရန် မလွယ်ကူပဲ ရှိလေ ရှာ၏။ စင်စစ်သော်ကား ထိုစဉ်ကာလက အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋကသုံးပုံကို ပေတို့၌ တင်ထားခဲ့သောကြောင့်သာလျှင် နောက်အနာဂတ်ကာလတို့၌ အယူ တပါးမှလာသော သုတ်တို့ကို ထိုပေစာတို့နှင့် နှီးနှောတိုက်ဆိုင်၍ ပယ်ရှားရန် လွယ်ကူပေတော့သည်။

ထိုသို့ လွယ်ကူပုံကို ထင်ရှားပြရလျှင်....သာသနာနှစ် ၅၂၄-နှင့် ၅၅၂-ခုနှစ် တို့အတွင်း ဘာတိယမင်း၏ လက်ထက်၌ အဘယဂိရိဝါသီမထေရ်တို့နှင့် မဟာ ဝိဟာရဝါသီမထေရ်တို့အား ဝိနည်း၌ ငြင်းခုံမှု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ ဘာတိယမင်းသည် ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်သော ဒီဃကာရာယန မည်သော အမတ်ကို မထေရ်တို့ထံသို့ စေလွှတ်လိုက်၏။ ထိုအမတ်သည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်လုံးတို့၏သုတ်ကို ကြားနာပြီးလျှင် အဆုံးအဖြတ်ကို ပေးလေသည်။ ထို့ပြင် သာသနာနှစ်

အဓမ္မဝါဒ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

[၈]

၇၅၈-နှင့် ၇၈၀-တို့အတွင်း ဝေါဟာရကတိဿမင်း၏ လက်ထက်၌၎င်း၊ သာသနာ
နှစ် ၇၉၇-နှင့် ၈၁၀-တို့အတွင်း ဂေါဌာဘယမင်း၏ လက်ထက်၌၎င်း ထေရဝါဒီ
မထေရ်တို့သည် ပေထက် တင်ထားသော ပိဋကတော် ဓမ္မဝိနယနှင့် နှီးနှော၍
မှားယွင်းသော အဓမ္မဝါဒကို ပယ်ရှားတော်မူကြလေသည်။

အဓမ္မဝါဒ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

ဤဆီလတုံသောစကားမှာ မူလအရင်းမှစ၍ သာသနာတော်၏ အညစ်
အကြေးဖြစ်သော အဓမ္မဝါဒတို့ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ ဖြစ်သည်။ သိရိဓမ္မာသောက
မင်းတရားကြီး၏လက်ထက်၌ လူဝတ်လဲစေ၍ နှင်ထုတ်လိုက်သော တိတ္ထိတို့သည်
ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ ထောက်တည်ရာမရသောကြောင့် အမျက်ထွက်ကုန်သည်
ဖြစ်၍ ပါဠိလိပုတ်မြို့တော်မှ ထွက်ခွာသွားကြပြီးလျှင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး နာလန္ဒ
မြို့၌ စည်းဝေးကုန်၍ “ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ လူများအပေါင်းတို့ မသက်ဝင်
မယုံကြည်စေရန်အကျိုးငှါ သာကီဝင်နွယ်ရဟန်းတို့၏ တရားဝိနည်းကို ဖျက်ဆီး
ပစ်ရမည်၊ ထိုသို့ ဖျက်ဆီးခြင်းမှာလည်း သူတို့၏အယူကို မသိလျှင် ဖျက်ဆီးရန်
မတတ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် အမှတ်မရှိ တစုံတစုသောနည်းဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာ၌
တဖန် ဝင်ရောက်၍ ရှင်ရဟန်း ပြုရမည်”ဟု ဆွေးနွေး တိုင်ပင်လေကုန်၏။ ထို
တိတ္ထိတို့သည် ဤသို့ ဆွေးနွေး တိုင်ပင်ပြီးလျှင် တဖန် ပြန်လာကုန်၍ စင်ကြယ်
သော ထေရဝါဒီဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့၏အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်
သောကြောင့် ထိုမှတစ်ပါးသော မဟာသင်္ဃိကဂိုဏ်း အစရှိကုန်သော တဆယ့်
ခုနစ်ပါးသော ဂိုဏ်းသားတို့၏အထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ မိမိတို့ တိတ္ထိဖြစ်ကြောင်းကို
အသိမပေးပဲ ရှင်ရဟန်းပြုကုန်၍ ပိဋကသုံးပုံကို သင်ယူပြီးလျှင် ထိုပိဋကသုံးပုံ
ကိုလည်း ဖောက်လွှဲဖောက်ပြန်ပြု၍ ထို့နောင် ကောသမ္မိမြို့သို့သွား၍ ဓမ္မဝိနယ
ကို ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ အကြောင်း ဥပါယ်ကို ဆွေးနွေး တိုင်ပင်ကြပြီးလျှင်
သာသနာတော် ၂၅၃-ခုနှစ်တွင် ခြောက်ပါးသောဌာနတို့၌ နေကုန်လျက် (၁)
ဟေမဝတိကဂိုဏ်း (၂) ရာဇဂိရိကဂိုဏ်း (၃) သိဒ္ဓတ္ထိကဂိုဏ်း (၄)
ပုဗ္ဗသေလိယဂိုဏ်း (၅) အပရသေလိယဂိုဏ်း (၆) ဝါဇီရိယဂိုဏ်း (၇)
ဝေတုလ္လဂိုဏ်း (၈) အန္ဓကဂိုဏ်း (၉) အညမဟာသင်္ဃိကဂိုဏ်းဟူ၍ ကိုးခု

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (၁) [၄] - ဗ-မ-ဗ-သ-စ

[စိ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

သော ဂိုဏ်းသစ်တို့ကို ဖြစ်စေကုန်၏။ ထိုဂိုဏ်းတို့၏ အမည်နှင့် အယူတို့မှာ ကထာဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌ ပြထားလျက် ရှိပေ၏။

ထိုတွင် ဟေမဝတိကဂိုဏ်းသားတို့သည် တရားတု တရားယောင်ကို ဘုရား ဟောတရားအဖြစ်ဖြင့် ဖော်ပြ၍ (၁) ဝဏ္ဏပိဋကမည်သော ကျမ်းကို ပြုကုန်၏။

ရာဇဂိရိကဂိုဏ်းသားတို့သည် (၂) အင်္ဂုလိမာလပိဋကမည်သော ကျမ်းကို ပြုကုန်၏။

သိဒ္ဓတ္ထိကဂိုဏ်းသားတို့သည် (၃) ဂုဠဝေဿန္တရာမည်သောကျမ်း ကို ပြုကုန်၏။

ပုဗ္ဗသေလိယဂိုဏ်းသားတို့သည် (၄) ရဋ္ဌပါလဂဇိတ (ရဋ္ဌပါလ၏ ကြုံးဝါးခမ်း)မည်သောကျမ်းကို ပြုကုန်၏။

အပရသေလိယဂိုဏ်းသားတို့သည် (၅) အာဠဝကဂဇိတ(အာဠ- ဝက၏ ကြုံးဝါးခမ်း)မည်သော ကျမ်းကို ပြုကုန်၏။

ဝဇီရတောင်၌ နေလေ့ရှိကုန်သော ဝါဇီရိယ ဂိုဏ်းသားတို့သည် (၆) ဂုဠဝိနယမည်သောကျမ်းကို ပြုကုန်၏။

ထိုဂိုဏ်းသားအားလုံးတို့သည်ပင် မာယာဇာလတန္တကျမ်း သမာဇ- တန္တကျမ်းအစရှိသော များစွာသော တန္တကျမ်းတို့ကို၎င်း မရီစိကပ္ပ ကျမ်း ဟေရမ္ဘကပ္ပကျမ်း အစရှိသော များစွာသော ကပ္ပကျမ်းတို့ကို ၎င်း ပြုကုန်၏။

ဝေတုလ္လဝါဒီ ဂိုဏ်းသားတို့သည်ကား (၇) ဝေတုလ္လပိဋကကို ပြု ကုန်၏။

အန္တကဂိုဏ်းသားတို့သည်လည်း (၈) ရတနကုဋအစရှိသောကျမ်း တို့ကို ပြုကုန်၏။

အညမဟာသင်္ဃိကဂိုဏ်းသားတို့သည်လည်း (၉) အက္ခရသရိယ အစရှိသော သုတ္တန်တို့ကို ပြုကုန်၏။

အဓမ္မဝါဒ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

[၅]

ထိုတရားတုတရားယောင်ကျမ်းတို့တွင် ဝေတုလ္လဝါဒကျမ်း ဝါဇီရိယဝါဒကျမ်း ရတနကုဋ္ဌကျမ်း ဟူသော ဤသုံးမျိုးတို့သည် သာလျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်လာကြသည်။ ထိုမှတပါးသော ဝဏ္ဏပိဋကအစရှိသော ကျမ်းတို့သည်ကား ဗမ္မုဒိပ်ကျွန်း(အိန္ဒိယနိုင်ငံ)၌သာလျှင် တည်ရှိနေကြသည်-ဟု နိကာယသင်္ဂဟ ကျမ်း၌ မိန့်ဆို၏။ သို့သော်လည်း ဝဏ္ဏပိဋက စသောကျမ်းတို့လည်း သီဟိုဠ် ကျွန်းသို့ရောက်ကြောင်း အရိပ်နိမိတ် ထင်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌—

“ဝဏ္ဏပိဋက အင်္ဂုလိမာလပိဋက ရဋ္ဌပါလ၏ကြုံးဝါးခဏ်း အာဠဝက ၏ကြုံးဝါးခဏ်း ဂူဠမဂ် ဂူဠဝေဿန္တရာ ဂူဠဝိနည်း ဝေဒလ္လပိဋကဟု ခေါ်သော ကျမ်းတို့သည်ကား ဘုရားစကားတော်မဟုတ်ကုန်သည်သာ ဟု ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌ မိန့်ဆိုထားသည်”ဟူ၍၎င်း—

သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း—

“ဂူဠဝိနည်း ဂူဠဝေဿန္တရာဇာတ် ဂူဠမဟောသဓာဇာတ် ဝဏ္ဏပိဋက အင်္ဂုလိမာလပိဋက ရဋ္ဌပါလ၏ ကြုံးဝါးခဏ်း အာဠဝက၏ ကြုံးဝါးခဏ်း ဝေဒလ္လပိဋကဟူသော ဘုရား စကားတော် မဟုတ်သော ဤကျမ်း အပေါင်းသည် ပရိယတ်တရားတု တရားယောင် မည်၏”ဟူ၍၎င်း—

ထိုဝဏ္ဏပိဋကစသည်တို့ကို ပယ်ထားခြင်း ထင်ပေသည်။ မှန်ပေ၏-ထိုဝဏ္ဏ ပိဋကစသည်တို့ကို မကြားရပဲ ထိုဝဏ္ဏပိဋကစသည်တို့၏အနက်ကို မသိရပဲ သီဟိုဠ် အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည် ယင်းတို့ကို ပယ်ရန် မစွမ်းနိုင်ချေ။ ထို ပယ်ရှားသော စကားသည်လည်း ဗမ္မုဒိပ်ကျွန်းသား အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏စကား မဖြစ်နိုင် ချေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ မဟာမဟိန္ဒမထေရ် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွရောက် သော ခေတ်ကာလ၌ ထိုဝဏ္ဏပိဋကစသော ကျမ်းတို့သည်ပင်လျှင် မရှိသေး မဖြစ် ပေါ်သေးသောကြောင့်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ ထိုဝဏ္ဏပိဋကစသောကျမ်းတို့သည်၎င်း၊ ထိုမှတပါးသော ထိုခေတ်ပေါ် မဟာယာနပိဋကတို့သည်၎င်း အများအားဖြင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ချဉ်းကပ်ဝင်ရောက်ကြသည်ဟု ယူသင့် ယူထိုက်၏။ ထိုကျမ်းတို့ တွင်လည်း ဝဇ္ဇိပုတ္တကဂိုဏ်း၌အတွင်းဝင်သော ဓမ္မရုစိဂိုဏ်း၏ ပိဋကတို့သီဟိုဠ်သို့

[၈]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ဆိုက်ရောက်ခြင်းကို ရှေး၌ပင်လျှင် ဆိုခဲ့ပြီ။ ထိုမှတစ်ပါးသော ပိဋကကျမ်းဂန်တို့ သိဟိန္ဒကျွန်းသို့ ဆိုက်ရောက်လာပုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

ဝေတုလ္လဝါဒကိုပဌမအကြိမ်နှိမ်နင်းခြင်း

သာသနာနှစ် ၇၅၈-နှင့် ၇၈၀-တို့တွင် ဝေါဟာရကတိဿမင်း၏ လက်ထက်၌ အဘယဂိရိကျောင်းနေ ဓမ္မရုစိဂိုဏ်းသားတို့သည် ရှေး (စိ)မျက်နှာ၌ ပြခဲ့သည် အတိုင်း သာသနာတော်ကို ဖျက်ဆီးရန်အကျိုးငှါ ရဟန်းအသွင်ကို ဆောင်သော ဝေတုလ္လဝါဒီ ပုဏ္ဏားတို့ စီရင်ထားသော ဝေတုလ္လ ပိဋကကို လက်ခံကုန်၍ “ဤဝေတုလ္လပိဋကသည် ဘုရားဟောတည်း”ဟု ပြကုန်၏။ ထိုဝေတုလ္လပိဋက ကို မဟာဝိဟာရကျောင်း၌ နေလေ့ရှိကုန်သော ထေရဝါဒီ ရဟန်းတော်တို့သည် မိမိတို့၏ ဓမ္မဝိနယနှင့်နှီးနှောပြီးလျှင် အဓမ္မဝါဒဟု ဆုံးဖြတ်၍ ပယ်ရှားကုန်၏။ ထိုအကြောင်းကိုကြား၍ ဝေါဟာရကတိဿမင်းသည် အလုံးစုံသော ကျမ်းတို့၌ ပါရဂူမြောက်တတ်သော ကပိလအမတ်ကို စေလွှတ်၍ဆုံးဖြတ်စေပြီးလျှင် ဘုရား ဟောမဟုတ်ကြောင်းသိရ၍ အလုံးစုံသောဝေတုလ္လစာပေဟူသမျှကို မီးရှို့စေ၍ ထိုဝေတုလ္လအယူရှိသောရဟန်းယုတ်တို့ကိုလည်းနှိပ်ကွပ်၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို ထွန်းလင်းစေခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့် မဟာဝံသ၌ အောက်ပါဂါထာကို မိန့်ဆိုထား လေသည်....

၃၆-၄၁။ ထိုဝေါဟာရကတိဿမင်းသည် ကပိလမည်သော အမတ်ကြီးဖြင့် (ဆုံးဖြတ်စေ၍) ဝေတုလ္လဝါဒကို နှိမ်နင်း၍ ရဟန်းယုတ်တို့အား နှိပ်ကွပ်ခြင်းကိုလည်းပြု၍ သာသနာတော်ကိုထွန်းလင်းစေခဲ့လေပြီ။

သာဂဏိယဂိုဏ်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းသားတို့သည် သာသနာတော်နှစ် ၇၉၇-နှင့် ၈၁၀- တို့တွင် ဂေါဌာဘယမင်း၏ လက်ထက်၌လည်း ဝေတုလ္လဝါဒကို ရှေးနည်း အတိုင်း ဟောပြောပြန်ကုန်၏။ ထိုအခါ၌ ထိုအဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းသားတို့တွင် ဥဿိလိယတိဿ မည်သော မထေရ်သည် ဝေါဟာရကတိဿမင်း လက်ထက်က ဝေတုလ္လဝါဒီရဟန်းတို့အား ပြုဘူးသော နှိပ်ကွပ်ခြင်းကို ကြားသိရ၍ “စူးစမ်း

ဝေတုလ္လဝါဒကို ဒုတိယအကြိမ်နှိမ်နင်းခြင်း

[၈၈]

ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော ဂေါဋ္ဌာဘယမင်း၏ လက်ထက်၌လည်း ထိုအတူပင် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်လိမ့်မည်။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင်မကောင်း”ဟု ကြံစည်စဉ်းစားပြီးလျှင် “ငါတို့သည် ထိုအဘယဂိုရ်ရဟန်းတို့နှင့် တပေါင်းတည်းမဖြစ်ကုန်အံ့”ဟုဆုံးဖြတ်၍ သုံးရာခန့်မျှသော ရဟန်းတို့ကို ခေါ်ဆောင်ပြီးလျှင် ဒက္ခိဏဂိုရ် ကျောင်းသို့ သွား၍ ဓမ္မရုစိဂိုဏ်းမှ အသီးအခြားပြုလျက် နေထိုင်လေ၏။ ထိုရဟန်းတို့တွင် သာဂလ မည်သော မထေရ်သည် ထိုဒက္ခိဏဂိုရ်ကျောင်းတိုက်၌ပင် နေလျက် အာဂမဗျာချာန်ခေါ်သော သုတ္တန်အဖွင့်ကျမ်းကို ရေးသား စီရင်လေသည်။ ထိုသာဂလမထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ ယင်း၏ အန္တေဝါသိက တပည့်တို့သည် ထိုကာလမှစ၍ သာဂလိယဂိုဏ်းသား မည်ကုန်၏။ ထိုသာဂလိယဂိုဏ်းသားတို့၏ ဝါဒသည်လည်း နောက်အခါ မဟာသေနမင်း၏ လက်ထက်တွင် ဇေတဝန် ကျောင်းတိုက်၌ ပြန့်သွားလေ၏။

ဝေတုလ္လဝါဒကို ဒုတိယအကြိမ်နှိမ်နင်းခြင်း

ဂေါဋ္ဌာဘယမင်းသည် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက် စေတီယကျောင်းတိုက် ထူပါရုံကျောင်းတိုက် ဣဿရသမဏကကျောင်းတိုက် ဝေဿဂိုရ်ကျောင်းတိုက် ဟူသော ငါးခုသော ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့၌ရှိသော များစွာသော ရဟန်း အပေါင်း သံဃာတော်ကို တပေါင်းတည်း စည်းဝေးစေပြီးလျှင် ထိုအကြောင်းကို မေးလျှောက်၍ ဝေတုလ္လဝါဒ၏ ဘုရားဟော မဟုတ်ကြောင်းကို သိရသဖြင့် ထိုဝေတုလ္လအယူရှိသော ၆၀-သော ရဟန်းယုတ်တို့ကို တံဆိပ်ခတ်နှိပ်၍ သီဟိုဠ် နိုင်ငံမှနှင်ထုတ်လိုက်လေ၏။ ဝေတုလ္လကျမ်းစာတို့ကိုလည်း မီးရှို့၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို ထွန်းလင်းစေခဲ့ပေ၏။

ထိုအခါ သီဟိုဠ်နိုင်ငံမှနှင်ထုတ်လိုက်သော ထိုရဟန်းတို့အနက် အချို့ရဟန်းတို့သည် ကာဝီရသင်္ဘောဆိပ်သို့သွား၍ ထိုအရပ်၌နေကုန်၏။ ထိုသို့ နေကြစဉ် ကာလ၌ပင် တဦးသော တိတ္ထိလုလင်သည် အရပ်တပါးမှကာဝီရသင်္ဘောဆိပ်သို့ ရောက်လာလတ်သော် သင်္ဘောဆိပ် ရွာသူရွာသားတို့က ထိုရဟန်းတို့အား ပေးလှူပူဇော်သည်ကို မြင်ရသဖြင့် လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရကိုမှီ၍ ထိုရဟန်းတို့၏ ထံ၌ ရှင်ရဟန်းပြုပြီးလျှင် သံဃမိတ္တ ဟူသော အမည်ဖြင့် ထင်ရှားလေသည်။ ထိုသံဃမိတ္တသည် မဟာဝိဟာရဝါသီ ရဟန်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုမှီ၍ ဝေတုလ္လ

[၆]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ဝါဒဟူသော အကြောင်းကြောင့် မိမိ၏ဆရာရဟန်းတို့ တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်ခံရကြောင်းကိုသိရသဖြင့် မဟာဝိဟာရဝါသီရဟန်းတို့အား အမျက်ထွက်သည်ဖြစ်၍ “ဝေတုလ္လဝါဒကိုမူလည်း သူတို့အားယူစေမည်၊ သူတို့၏ကျောင်းတိုက်တို့ကိုမူလည်း အမြစ်ပါနှုတ်၍ ဖျက်ဆီးပစ်မည်”ဟု ကြိမ်းလျက် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွားပြီးလျှင် ဂေါဌာဘယမင်းကိုမိမိအားကြည်ညိုအောင်ပြောဟော၍ထိုမင်း၏ သားတော် နှစ်ယောက်တို့ကို အတတ်ပညာသင်ပေးရန် အားထုတ်လေသည်။ သို့သော်လည်း မိမိ၏ဝါဒကို နားလည် ရိပ်မိနိုင်သော အစ်ကိုကြီး ဇေဋ္ဌတိဿကို ချန်ထား၍ နောင်အခါ၌ မိမိစကားကို လိုက်နာစေနိုင်သော ညီငယ် မဟာသေနမင်းသား ကို သာလျှင် ချီးမြှောက်၍ အတတ်ပညာ သင်ကြားပေးလေသည်။ ခမည်းတော်နတ်ရွာစံ၍ ဇေဋ္ဌတိဿမင်းသား မင်းအဖြစ်သို့ရောက်သော အခါ (သာ ၈၁၀-၈၁၉)၌ ထိုသံဃမိတ္တသည် ဇေဋ္ဌတိဿမင်းကို ကြောက်သဖြင့် ကာဝိရသဘောဆိပ်အရပ်သို့သာလျှင် ထွက်သွားလေ၏။

သာသနာနှစ် ၈၁၉-နှင့် ၈၄၅-တို့အတွင်း မဟာသေနမင်း၏ လက်ထက်၌မူ ထိုသံဃမိတ္တသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ တဖန်ပြန်လာ၍ အာဇာယဂိရိကျောင်းတိုက်၌ နေလျက် မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းသားတို့အား ဝေတုလ္လဝါဒကို လက်ခံစေရန် အမျိုးမျိုးသောနည်းတို့ဖြင့် ကြိုးစား အားထုတ်လေသည်။ သို့သော်လည်း မဟာဝိဟာရဝါသီတို့အား ထိုဝါဒကိုယူစေရန် မစွမ်းနိုင်သောအခါ မဟာသေနမင်းကိုချဉ်းကပ်၍ အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် ဆွေးဆောင်နားချပြီးလျှင် “တစုံတယောက်သောသူသည် မဟာဝိဟာရဝါသီ ရဟန်းတပါးအား သော်လည်း ဆွမ်းဘောဇဉ်အာဟာရကို ပေးလှူငြားအံ့၊ ထိုသူအား ဒဏ်ငွေ တရာတပ်စေ”ဟု မင်း၏အာဏာဖြင့် မြို့၌ကြွေးကြော်လျက် စည်လည်စေ၏။ ထိုအခါ မဟာဝိဟာရဝါသီရဟန်းတော်တို့သည် မြို့၌ ဆွမ်းခံကြကုန်လတ်သော် ၃-ရက်တိုင်တိုင် ဆွမ်းမရကြသောကြောင့် လောဟပါသာဒခေါ် ပြာသာဒ်ကြီး၌ စည်းဝေးကုန်၍ “အကယ်၍ ငါတို့သည် ဆာလောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် တရားမဟုတ်သည်ကို တရားဟုယူကုန်ငြားအံ့၊ များစွာသောလူတို့သည် ထိုတရားမဟုတ်သည်ကိုယူ၍ အပါယ်သို့ လားရောက်ကုန်လတ်၊ ငါတို့အားလုံး သည်လည်း အပြစ်ရှိသည်ဖြစ်ကုန်လတ်၊ ထို့ကြောင့် ငါတို့သည် အသက်ကိုပင် စွန့်ကြဲရစေကာမူ ဝေတုလ္လဝါဒကို မယူကုန်အံ့”ဟု ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ကြပြီးလျှင်

ဝေတုလ္လအယူဝါဒအကြောင်း

[စော]

မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်အစရှိသော အလုံးစုံသော ကျောင်းတိုက်တို့ကို စွန့်လွှတ်ထားခဲ့ကုန်၍ ရောဟဏဇနပုဒ်ခေါ် သီဟိုဠ်ကျွန်း တောင်ပိုင်းနယ်သို့၎င်း၊ မလယဇနပုဒ်ခေါ် သီဟိုဠ်ကျွန်း အလယ်ပိုင်းနယ်သို့၎င်း ထွက်ခွာသွားလေကုန်၏။

ဝေတုလ္လအယူဝါဒအကြောင်း

မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့ အလွန် ရွံရှာစက်ဆုပ်သော ဝေတုလ္လဝါဒမည်သည်မှာ အဘယ်သို့သော အယူဝါဒ ပါနည်းဟူမူ? ယခုခေတ်အခါ၌ ဝေတုလ္လအယူဝါဒ၏ သရုပ်ကို အပြည့်အစုံဖော်ပြရန် မစွမ်းနိုင်ပါ။ အကြောင်းမှာ ဝေတုလ္လဟူသော အမည်နှင့် ကျမ်းစာတို့သည်၎င်း၊ ဂိုဏ်းဂဏသည်၎င်း မထင်ရှားသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် အဘိဓမ္မပိဋက ကထာဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌ အချို့ အနည်းငယ်သော ဝေတုလ္လဝါဒတို့ကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရ၏။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ—

(၁) ပရမတ္ထအားဖြင့် မဂ်ဖိုလ်တို့သည်သာလျှင် သံဃာမည်၏။ မဂ်ဖိုလ်တို့မှ တပါးသော သံဃာမည်သည်မရှိ။ မဂ်ဖိုလ်တို့သည်လည်း တစုံတခုကိုမျှ မခံယူတတ်ကုန်။ ထို့ကြောင့် သံဃာသည် မြတ်သောအလှူကို ခံယူသည်ဟု မဆိုအပ်-ဟူ၍၎င်း—

(၂) မဂ်ဖိုလ်တို့သည်သာလျှင် သံဃာ မည်၏။ ၎င်းတို့သည်လည်း မြတ်သောအလှူကို စင်ကြယ်စေခြင်း (အကျိုးကြီးစေခြင်း)ငှါ မစွမ်းနိုင်ကုန်။ ထို့ကြောင့် သံဃာသည် မြတ်သောအလှူကို စင်ကြယ်စေသည်ဟု မဆိုအပ်-ဟူ၍၎င်း—

(၃) မဂ်ဖိုလ်တို့သည်သာလျှင် သံဃာ မည်၏။ ၎င်းတို့သည်လည်း တစုံတခုကိုမျှ မစားသောက် မသုံးဆောင်တတ်ကုန်။ ထို့ကြောင့် သံဃာက စားသည် သောက်သည် ခဲသည် လျက်သည်ဟု မဆိုအပ်-ဟူ၍၎င်း—

(၄) မဂ်ဖိုလ်တို့သည်သာလျှင် သံဃာမည်၏။ ၎င်းတို့အား တစုံတခုကိုမျှ ပေးလှူရန် မတတ်နိုင်၊ ၎င်းတို့ကလည်း ခံယူရန် မတတ်နိုင်။

[၁၈]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

၎င်းတို့အား ပေးလှူခြင်းဖြင့်လည်း အကျိုးကျေးဇူး တစုံတခုမျှ မပြီးစီး၊ ထို့ကြောင့် သံဃာအား လှူခြင်းသည် အကျိုးကြီးသည်ဟု မဆိုအပ်-ဟူ၍၎င်း -

(၅) ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် တစုံတခုကိုမျှ မဘုဉ်းပေး မသုံးဆောင်၊ သို့သော်လည်း လောကသို့ အစဉ်လိုက်၍ လျော်စွာ ပြုခြင်းအကျိုးငှာ ဘုဉ်းပေး သုံးဆောင်တိသကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို ပြတော်မူ၏။ သို့ဖြစ်၍ (ဘုရားအား လှူခြင်းသည်) အကျိုးမရှိသော ကြောင့် ထိုဘုရား၌ လှူခြင်းသည် အကျိုးကြီး၏ဟု မဆိုအပ်-ဟူ၍၎င်း -

(၆) ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် တုသိတာနတ် ပြည်၌ ဖြစ်လျက် ထိုနတ်ပြည်၌သာလျှင် စံနေတော်မူ၏။ လူ့ပြည် လောကသို့ မကြွလာချေ၊ စင်စစ်အားဖြင့် ဤလူ့ပြည်လောက၌ နိမ္မိတ ရုပ်ပွားတော်မျှကိုသာလျှင် ဖန်ဆင်း စေလွှတ်လျက် ပြတော်မူသည်- ဟူ၍၎င်း -

(၇) ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် တုသိတာနတ် ပြည်၌ တည်တော်မူလျက် တရားဟောရန်အလို့ငှာ ဖန်ဆင်းအပ်သော နိမ္မိတရုပ်ပွားတော်ကို စေလွှတ်တော် မူ၏။ ထိုနိမ္မိတ ရုပ်ပွားတော်သည် ၎င်း၊ ထိုရုပ်ပွားတော်၏ တရားကို လက်ခံနာယူ၍ အရှင်အာနန္ဒာသည် ၎င်း ဤနှစ်ပါးထို့ကသာလျှင် ဟောကြသည်။ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော် တိုင်ကား တရားမဟော-ဟူ၍၎င်း -

(၈) တခုသောအလို တူသောအလို ရှိလျှင် မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း၏။ ဆိုလိုသည်မှာ.... သနားဂွေညွှာခြင်း ဟူသော အလိုဖြင့် တခုသော အလိုရှိလျှင်၊ သို့မဟုတ် သံသရာ၌ အတူတကွ ဖြစ်လျက် ကျင်လည်ကုန်အံ့ဟု မာတုဂါမနှင့်အတူ ဘုရားအား ပူဇော် ခြင်း စသည်ကိုပြု၍ ဆုပန်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် တခုတည်းသော တူသော အလိုရှိခဲ့လျှင်၊ ထိုနှစ်ဦးသော သူတို့၏ ဤသို့ အလိုတူသော မေထုန် အကျင့်ကို မှီဝဲအပ် မှီဝဲကောင်း၏-ဟူ၍၎င်း -

ဝေတုလ္လအယူဝါဒအကြောင်း

[၁၀]

အထက်ပါအတိုင်း ဝေတုလ္လဝါဒတို့ကို ကထာဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌ တွေ့ရ၏။ ဝေတုလ္လဝါဒီတို့၏ အယူဝါဒတို့ကို ထေရဝါဒ ကျမ်းဂန်တို့၌ ယခုခေတ်တွင် ဤမျှသာ တွေ့ရပေသည်။

စိစစ်ပြရလျှင် အထက်ပါ ဝေတုလ္လဝါဒတို့တွင် အစမှ ဝါဒ ၄-ခုတို့ဖြင့် သုတ္တန်-ပိဋက၌လာသော အရိယာသံဃာကို မှားယွင်းစွာ ယူဆထား၏။ ဝိနည်းပိဋက၌ လာသော သမ္မုတိသံဃာကိုလည်း လုံးဝ ပယ်ဖျက်ထား၏။ ထို့နောင် သုံးခုသော ဝါဒတို့မှာ ဣဿရခေါ် ဘုရားသခင်က ဖန်ဆင်းသည်ဟူသော အယူသို့ အစဉ်လိုက်သော ဝါဒတို့ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးဝါဒမှာ သူယုတ်မာဝါဒဖြစ်ကြောင်း အလွန်ပင် ထင်ရှားလှပေ၏။

အသင်္ကမည်သော ကျမ်းဆရာက သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးသားစီရင်ခဲ့သော အဘိဓမ္မသမုစ္စယခေါ် မဟာယာနကျမ်း၌မူကား အောက်ပါအတိုင်း ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရပေ၏....

“ဝေပုလ္လအင်္ဂါဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ဗောဓိသတ္တ ပိဋက (ဘုရားအလောင်းကျမ်းစာ) နှင့် စပ်ဆိုင်လျက် ဟောထားသောတရား ဖြစ်သည်။ အကြင် တရားအင်္ဂါကို ဝေပုလ္လဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုတရားအင်္ဂါကို ဝေဒလ္လဟူ၍လည်း ဆိုအပ်၏။ ဝေတုလ္လ ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဝေပုလ္လ ခေါ်ဆိုရပါသနည်း ဟူမူ၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏ စီးပွားချမ်းသာ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ မြင့်မြတ်ကြီးကျယ်၍ နက်နဲသော တရားဒေသနာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ခေါ်ဆိုရပေသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဝေဒလ္လဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း ဟူမူ၊ အလုံးစုံသော အပိတ်အပင် အာဝရဏ တရားတို့ကို ခွဲဖျက်တတ်သောကြောင့် ခေါ်ဆိုရပေသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဝေတုလ္လဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း ဟူမူ၊ ထိုကျမ်း၌ ထုတ်ပြထားသော ဥပမာန တရားတို့သည် အတုမဲ့ဖြစ်သောကြောင့် ခေါ်ဆိုရပေသည်”။ (အဘိဓမ္မသမုစ္စယကျမ်း နှာ-၇၉)

ယခုခေတ်ကာလ၌ သဒ္ဓမ္မပုဏ္ဏရိကသုတ္တန်ဟု ခေါ်သော မဟာယာန ကျမ်းစာ၌ သာဝကအဖြစ် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအဖြစ်နှင့်လည်း နိဗ္ဗာန်ရောက်နိုင်သည်ဟူသော ဝါဒကို လုံးဝ ပယ်ရှားနှိမ်နင်း၍ လူတိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ဘုရားဖြစ်အောင် ကျင့်ရန်

[၈၁း]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

တိုက်တွန်းလျက် ဘုရားအလောင်းနှင့် စပ်၍ အတုမရှိ အကြီးအကျယ် ချီးမွမ်း ဖော်ပြထားသော ဥပမာတို့ကို များစွာ တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသဒ္ဓမ္မပုဏ္ဏရိုက သုတ္တန်ကျမ်းကဲ့သို့သော ဗောဓိသတ္တ (ဘုရားအလောင်း) နှင့် စပ်၍ ပြဆိုသော ပိဋက ကျမ်းစာ၌ လာသော ဝါဒကိုလည်း ဝေတုလ္လဝါဒဟု သိအပ်ပေ၏။

မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း

မဟာဝိဟာရဝါသီ ရဟန်းတို့သည် ပြဆိုခဲ့သည်အတိုင်း အလုံးစုံသော ကျောင်းတိုက်တို့ကို စွန့်လွှတ်ထားခဲ့၍ ထွက်ခွာသွားကြသောအခါ သံဃမိတ္တ မည်သော ရဟန်းယုတ်သည် မင်းကိုနားချလျက် သိစေ၍ လောဟပါသာဒ အစရှိသော ၃၆၄-ခုသော ပရိဝုဏ် ပြာသာဒ်တို့ကို ဖျက်ဆီးစေပြီးလျှင် အမြစ် ရင်းပါ နှုတ်စေ၍ အဘယ ဂိရိကျောင်းတိုက်သို့ ဆောင်ယူစေ၏။ ကျောင်းတိုက် မြေပြင်၌လည်း ထွန်ယက်စေ၍ ပြောင်း ပဲတို့ကို စိုက်ပျိုးစေ၏။ ဤအခြင်း အရာဖြင့် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်သည် ထိုအခါက ကျောင်းအဆောက်အဦ မှ ကင်းလျက် ကိုးနှစ်ပတ်လုံး ရဟန်းတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းလျက် ရှိလေသည်။ ထိုမှ နောက်ကာလ၌ မဟာသေနမင်းသည် မေဃဝဏ္ဏာဘယမည်သော ကလျာဏ- မိတ္တဖြစ်သော အမတ်ကြီး၏ ခြိမ်းချောက်ခြင်း ရွှေသွားရှိသော ဖျောင်းဖျ ပြာ ဆိုချက်ဖြင့် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်ကို တဖန် ပကတိအတိုင်း ပြုပြင်ပြီးလျှင် ဖဲခွာသွားသော ထို မဟာဝိဟာရဝါသီ ရဟန်းတော်တို့ကိုလည်း ပင့်ဆောင်၍ ပစ္စည်းလေးပါးတို့ဖြင့် ပြုစုထောက်ပံ့လေသည်။

ဇေတဝန်ဝါသီဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

မဟာသေနမင်းသည် ဒက္ခိဏာရာမကျောင်း၌ နေသော စိတ်နှလုံးကောက် ကျစ်သော (ဒကာ ဒကာမတို့ အထင်ကြီးအောင် ပြုတတ်၍) ကုဟကတိဿ မည်သော မထေရ်ကို ကြည်ညိုပြန်၍ ထိုမထေရ်အတွက် မဟာဝိဟာရကျောင်း တိုက် နယ်ပယ် (သိမ်) အတွင်း ဇေတဝန်မည်သော ဥယျာဉ်၌ ဇေတဝန် မည် သော ကျောင်းကို ဆောက်လုပ်စေရန် အားထုတ်ပြန်လေ၏။ မဟာဝိဟာရ ဝါသီ ရဟန်းတော်တို့သည် မင်းကို တားမြစ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် တဖန်လည်း မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်မှ ထွက်ခွာ သွားကြပြန်လေ၏။ ထိုအခါ

ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

[ဆ]

၌လည်း မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်သည် ကိုးလပတ်လုံး ရဟန်းတော်တို့မှ ဆိတ်သုဉ်းလျက် ရှိလေ၏။ မဟာသေန မင်းသည်ကား မိမိအလိုအတိုင်းပင်လျှင် ထိုဇောတိဝနဥယျာဉ်၌ ဇေတဝနဝိဟာရ မည်သောကျောင်းကို ဆောက်လုပ်၍ ထို ကုဟကတိဿ မထေရ်အား လှူဒါန်းလေသည်သာတည်း။ ထို ဇေတဝနဝိဟာရ၌ ဒက္ခိဏဂိရိကျောင်းတိုက်မှ သာဂလိယဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့သည်လာ၍ နေကုန်၏။ နောက်ကာလ သာသနာတော်နှစ် ၁၀၆၇-နှင့် ၁၀၈၀-တို့အတွင်း အဗ္ဗဿမဏေရသီလာကာလမင်း၏ လက်ထက်၌ ထိုဇေတဝနဝိဟာရဝါသီ ရဟန်းတို့သည် ဝေတုလ္လဝါဒီဂိုဏ်းသား ဖြစ်လေကုန်၏။

ဤသို့ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်သောကာလ (သာသနာတော် ၉၆၅-နှစ်) မှ ရှေးမဆွကပင်လျှင် စင်ကြယ်သော ထေရဝါဒီ ဖြစ်ကုန်သော မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်းနှင့် ဆန့်ကျင်သော အယူရှိကုန်သော (၁) အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်း (သာ ၄၅၅)၊ (၂) သာဂလိယဂိုဏ်း (သာ ၇၉၇-၈၁၀)၊ (၃) ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်း (သာ ၈၂၉-၈၄၅) ဟူ၍ သုံးခုသော ဂိုဏ်းတို့ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိနှင့်ကုန်၏။ ထိုသုံးဂိုဏ်းတို့တွင် အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းသားတို့ သည်သာလျှင် အထူးအားဖြင့် ထင်ရှား၍ အားလည်းကောင်းကုန်၏။ ထိုအကြောင်းကိုချဲ့၍ပြရလျှင် အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းသားတို့သည် စင်ကြယ်သောထေရဝါဒ ပိဋကကို၎င်း၊ ဝဇ္ဇီပုတ္တကဂိုဏ်း၌ အတွင်းဝင်သော ဓမ္မရူစိဂိုဏ်းသားတို့၏ပိဋကကို၎င်း မဟိသာသကအစရှိသော ဂိုဏ်း၏ ပိဋကကို၎င်း၊ မဟာယာနဂိုဏ်း၏ ပိဋကကို၎င်း လက်ခံသင်ယူပို့ချကုန်၏။ ထိုပိဋကတို့တွင် ဓမ္မရူစိဂိုဏ်း၏ ပိဋကကို လက်ခံထားကြောင်းမှာ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ထင်ရှားသည်သာ။ မဟိသာသက အစရှိသော ဂိုဏ်းတို့၏ ပိဋကကို လက်ခံသည်၏ အဖြစ်မှာမူ ဗာဟိယန်းမည်သော တရုတ်ရဟန်းတော်၏ ခရီးစဉ်မှတ်တမ်းအဆိုဖြင့်၎င်း၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ ပယ်ထားသော ဝဏ္ဏပိဋက စသော အမည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း သိအပ်၏။ မဟာယာနပိဋကကို လက်ခံသည်၏ အဖြစ်မှာလည်း ထို့အတူပင် သိအပ်ပေ၏။

[ဆာ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ဖာဟိယန်းခရီးစဉ်အဆို

ဖာဟိယန်း မည်သော တရုပ်ရဟန်းတော်သည် သာသနာတော် ၉၅၆-ခု နှစ်၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ သက္ကတဘာသာဖြင့် တင်ထားသော မဟိသာသက ဂိုဏ်း၏ ဝိနည်းပိဋကကို၎င်း၊ ဒိဃနိကာယ်ကို၎င်း၊ သံယုတ္တနိကာယ်ကို၎င်း၊ သန္နိပါတ်ခေါ် သုတ်အပေါင်းအစုပိဋကကို၎င်း မိမိနှင့်အတူတကွ တရုပ်ပြည်သို့ ဆောင်ယူလာခဲ့သည်ဟု ၎င်း၏ ခရီးစဉ်မှတ်တမ်း၌ ပြထားလေသည်။ ထိုပိဋက စာပေအလုံးစုံကို အဘယဂိရိကျောင်းတိုက်မှသာလျှင် ရသွားသည် ဖြစ်ရာ၏။ အကြောင်းမူကား မဟာဝိဟာရဝါသီတို့မှာ သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးတင် ထားသော ပိဋကစာပေမရှိခြင်းကြောင့် ပေတည်း။ အဋ္ဌကထာ၌ ပယ်ထား သော ဝဏ္ဏပိဋက စသည်တို့မှာလည်း ထိုအဘယဂိရိကျောင်းတိုက်၌ သာလျှင် ရှိနေသည် ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ အကြောင်းမူကား မဟာဝိဟာရဝါသီတို့သည် ထို ကျမ်းတို့ကို လက်မခံခြင်းကြောင့်ပေတည်း။ ထို့ပြင် ဖာဟိယန်း မည်သော တရုပ်ရဟန်းတော် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌နေစဉ်ကာလ (သာ ၉၅၄-၉၅၆) က မဟာ- ဝိဟာရကျောင်းတိုက် (ဂိုဏ်း) ၌ သုံးထောင်မျှသော ရဟန်းတို့သည် နေလျက် ရှိကုန်၏။ ၎င်းတို့သည် ထေရဝါဒပိဋကကိုသာလျှင် သင်ယူကုန်၏။ မဟာယာန ပိဋကကို မသင်ယူကုန်။ အဘယဂိရိကျောင်းတိုက်(ဂိုဏ်း)၌ ငါးထောင်မျှသော ရဟန်းတို့သည် နေလျက်ရှိကုန်၏။ ၎င်းတို့သည်ကား မဟာယာနပိဋက နှင့် ထေရဝါဒ ပိဋက နှစ်မျိုးလုံးကို သင်ယူကုန်၏ဟူ၍လည်း ထိုတရုပ်ရဟန်းတော် သည်ပင်လျှင် ဖော်ပြထားလေသည်။

ဤအရာ၌ လိုရင်းကို ထုတ်ဖော်ဆက်စပ်၍ ပြရလျှင်....အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်း သားတို့သည် မဟာယာနပိဋကကိုလည်း သင်ယူကြသောကြောင့် ထိုအဘယ ဂိရိကျောင်းတိုက်၌ မဟာယာနဂိုဏ်းသားတို့၏ ပဓာနဆရာတော် ဖြစ်ကုန် သော အဿဗောသ နှင့် နာဂဇ္ဇနတို့ စီရင်သောကျမ်းတို့သည်လည်း ရှိသည် သာ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ ထိုသို့ရှိရာသောကြောင့်ပင်လျှင် ထိုအဿဗောသနှင့် နာဂဇ္ဇနတို့၏ နည်းကို၎င်း၊ အမည်ကို၎င်း အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည်လည်း သိသည်သာဖြစ်ရာ၏။ ထိုခေတ်ကာလက သုတနှင့်ပြည့်စုံသော တပါးသော မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့သည်လည်း သိသည်သာဖြစ်ကုန်ရာ၏။ တနည်း

ဖာဟိယန်းခရီးစဉ်အဆို

[ဆီ]

အားဖြင့် ရှင်းပြရလျှင်-တောင်ပိုင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် သမုဒြာ၏အနီး ဂုန္ဒာ ဒိစတြိတ်နယ်ပယ်၌ နာဂါရ်ဇုနကောဏ္ဍ မည်သော အရပ်ဌာနသည် ရှိ၏။ ထို အရပ်၌ပင် မဟာယာနဂိုဏ်းသားတို့၏ ပဓာနဆရာတော်ဖြစ်သော နာဂဇ္ဇန သည် နေလျက် ဗုဒ္ဓသာသနာကို တည်စေခဲ့၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသလည်း ထို အရပ်သားဖြစ်ကြောင်း အရိပ်နိမိတ်ကို တွေ့ရ၏။ ဤအကြောင်းအရာသည် နောက်စာမျက်နှာ (ဆူ)၌ ထင်ရှားလတံ့။ ထို့ကြောင့်လည်း အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ မထေရ်သည် နာဂဇ္ဇနနှင့် အဿဘောသတို့၏ နည်းကို၎င်း၊ အမည်ကို၎င်း သိသည်သာဖြစ်ရာသည်ဟူ၍ အနုမာနအားဖြင့် မှန်းဆသိနိုင်ပေ၏။

သီလျက်ပင်လျှင် အဿဘောသနှင့် နာဂဇ္ဇနတို့၏နည်းကို၎င်း၊ အမည်ကို၎င်း မိမိအဋ္ဌကထာ၌ မပြခြင်းမှာ ထိုဆရာနှစ်ပါးတို့သည် ဂိုဏ်းတပါးသားဖြစ်သော ကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်ရာ၏။ မှန်ပေ၏-ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အဿဘောသ သည် ထေရဝါဒမှ ကွဲထွက်သော တဆယ့်တပါးသော ဂိုဏ်းတို့တွင် သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂိုဏ်းသား ဖြစ်သည်။ နာဂဇ္ဇန သည်ကား မဟာသင်္ခါကဂိုဏ်း စေတီယဝါဒီဂိုဏ်း စသည် တို့မှ ဆင်းသက်လာသော မဟာယာနဂိုဏ်းသား ဖြစ်သည်။ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်းသားတို့သည်ကား အစကနဦးကပင်လျှင် စ၍ ဂိုဏ်းတပါးအယူတို့နှင့် မရောယှက်စေရန် မိမိတို့၏ ပိဋကကို အလွန်ပင်ရိုသေစွာ စောင့်ရှောက်ကုန်၏။ ဤအရှင် ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည်လည်း ထိုမဟာဝိဟာရဝါသီတို့တွင် တပါး အပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် သူ၏အဋ္ဌကထာကျမ်းအဆုံး နိဂုံးတို့၌ “မဟာဝိဟာရဝါသီ ထေရ်အရှင်တို့၏ အနွယ်အဆက်၏ အဆင်တန်ဆာသဖွယ် ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘောသဟု ဘွဲ့အမည်ရှိသော မထေရ်သည်”ဟု ဆိုထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည် အဿဘောသနှင့် နာဂဇ္ဇနတို့၏ နည်းကို သီလျက်ပင်လျှင် မိမိအဋ္ဌကထာကျမ်းတို့၌ ဂိုဏ်းတပါး၏ အယူတို့နှင့် မရောယှက်စေရန်အကျိုးငှါ မပြပဲ လျစ်လျူရှုခဲ့သည်ဟု သိအပ်၏။

ဤမျှသော ရှင်းလင်းချက်စကားစုဖြင့် “ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အနီး (ဗုဒ္ဓဂယာ) အရပ်ဒေသဖွား ပုဏ္ဏားလုလင်တဦးသည်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုသော မဟာ ဝံသစကားကို စိစစ်ခြင်း ရွှေသွားပြုလျက် အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသအား ရွတ်ချစွပ်စွဲ သော ဓမ္မာနန္ဒကောသမ္ဗိဇီ စကားတို့ကို အခြေအမြစ်မရှိကြောင်း ထပ်လောင်း

[ဆီ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

စိစစ်ပြီး ဖြစ်လေပြီ။ သို့သော်လည်း “အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသသည် ဗောဓိမဏ္ဍိုင် အနီး ဗုဒ္ဓဂယာ အရပ်သားဖြစ်သည်” ဟူသော ဤအနက်ကို ပြီးစေရန်မှာမူ မဟာဝံသစကားမှလွဲ၍ အခြားခိုင်လုံသော အကြောင်းကို မတွေ့ရပေ။ ဗုဒ္ဓ ဘောသပ္ပတ္တိ၌ ဆိုထားသောစကားမှာလည်း မဟာဝံသကိုပင် မှီ၍ ဆိုသော စကားဖြစ်သောကြောင့် ခိုင်လုံသောအကြောင်းမဖြစ်ပေ။

မြန်မာပြည်သားဖြစ်ကြောင်းပြဆိုချက်

အချို့သော မြန်မာပညာရှိတို့ကမူကား “အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်သည် မြန်မာပြည် သထုံမြို့မှ သီဟိုဠ်သို့သွား၍ သင်္ကဟဗ္ဗကထာ တို့ကို ပြုတော်မူ သည်” ဟု ဆိုကုန်၏။ ထိုအဆိုကို ဓမ္မာနန္ဒက သဘောတူ ခွင့်ပြုပြီးလျှင် “ထို စကားသည်လည်း အနည်းငယ်ယုတ္တိရှိပေသည်။ ကျွန်ုပ်၏ ယုံကြည်ချက်မှာ ဗုဒ္ဓဘောသသည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသား တေလဂူလူမျိုးဟူ၍ ယုံကြည်သည်။ များစွာသော တေလဂူ လူမျိုးတို့သည် မြန်မာပြည်၌၎င်း အင်ဒိုချိုင်းနားပြည် ၌၎င်း သွား၍ နေထိုင်ကြ၏။ တစ်ခါ - ဟူသော မြန်မာဝေါဟာရသည်လည်း တေလင် (တေလဂူ) ဟူသော ထိုပုဒ်မှ ဖြစ်လာသော စကားဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓဘောသသည် အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်ပြီးလျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ သွား၍ နောက်အဖို့ကာလ၌ ထိုမြန်မာနိုင်ငံတွင်သာလျှင် နေထိုင်လေသည်ဟု ဤသို့လည်း ယူဆနိုင်ပါသည်။ အကြောင်းကတော့ သူ၏အဋ္ဌကထာကျမ်း များကို သီဟိုဠ်နိုင်ငံမှာထက် မြန်မာနိုင်ငံ၌ သာ၍ ကောင်းစွာစောင့်ရှောက် ထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်” ဟု ဆိုလျက် ထောက်ခံသွား၏။

အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားဖြစ်ကြောင်းယုတ္တိ

ဓမ္မာနန္ဒနှင့်တကွ ယခုခေတ် ပညာရှိများစွာတို့ကမူ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ မထေရ်ကို အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားဟု ဆိုကြ၏။ ဤသို့ဆိုရာ၌ အကြောင်းယုတ္တိ မှာ....အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူကုန်သော မထေရ်တို့သည် အများ အားဖြင့် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားတို့ချည်း ဖြစ်ကြ၏။ ထိုအကြောင်းကို ခွဲ၍ ပြရလျှင် ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ အဘိဓမ္မာဝတာရအဋ္ဌကထာ ဝိနယဝိနိစ္ဆယအဋ္ဌ ကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူသော အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တမထေရ်သည် စောဠတိုင်း တဗ္ဗ-

အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားဖြစ်ကြောင်းယူတို့

[ဆု]

ပဏ္ဍိမြစ်အနီး ဥရုမြို့သား ဖြစ်သည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသသနှင့် ခေတ်ကာလတူလည်း ဖြစ်သည်။ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယကျမ်း နာမရူပပရိစ္ဆေဒကျမ်း အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း တို့ကို ပြုစုတော်မူသော အရှင်အနုရုဒ္ဓါ မထေရ်သည် ကဗ္ဗိဝရတိုင်း ကာဝေရိ မြို့သား ဖြစ်သည်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဥဒါန်းပါဠိစသည်၏အဖွင့် ပရမတ္ထဒီပနီ အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူသော အရှင်ဓမ္မပါလ မထေရ်သည်လည်း အိန္ဒိယ တောင်ပိုင်း ကဗ္ဗိပူရမြို့သားပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူပင် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ် ကိုလည်း အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသား ဖြစ်သည်ဟု သိအပ်ပေ၏။ မှန်ပေ၏-အင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာ၏နိဂုံး၌ အောက်ပါဂါထာကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“ကဗ္ဗိပူရမြို့စသည်တို့၌ ရှေးက ငါနှင့်အတူ နေဘူးသော ကောင်းသော ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော အရှင်ဇောတိပါလမထေရ်က တောင်းပန် အပ်သည်ဖြစ်၍ (အင်္ဂုတ္တရမဟာနိကာယ်၏ အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်ရန် ငါ အားထုတ်ခဲ့ပြီ)။”

အထက်ပါဂါထာ၌ ကဗ္ဗိပူရ မည်သည်ကား မဒရပ်မြို့၏ အနောက်တောင် ဘက် ၄၅-မိုင်ရှိသော အရပ်၌ ယခုအခါ ကဗ္ဗိဝရ ဟု ခေါ်သော မြို့ပင်ဖြစ်သည်။

ထို့အတူ မဇ္ဈိမအဋ္ဌကထာ၏ နိဂုံး၌လည်း အောက်ပါဂါထာကို မိန့်ဆိုထား ပေသည်....

“မယူရဗုဒ္ဓတသဘောဆိပ်၌ ရှေးက ငါနှင့်အတူ နေဘူးသော ကောင်းသော ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္ထမထေရ်က တောင်းပန် အပ် သည်ဖြစ်၍ (ပပဉ္စသုဒ္ဓနီမည်သော အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်ရန် ငါ အားထုတ်ခဲ့ပြီ)။”

အထက်ပါဂါထာ၌ မယူရဗုဒ္ဓတသဘောဆိပ် မည်သည်ကား ယခုအခါ မဒရပ် မြို့အနီး မိုက်လပိုရ် ဟုခေါ်သော အရပ်ပင်ဖြစ်သည်ဟု ရှေးဟောင်း အကြောင်း အရာကို ရှာသော သုတေသီပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဆိုကြ၏။

အထက်ပါ နိဂုံးဂါထာတို့ဖြင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည် အိန္ဒိယတောင် ပိုင်း၌ နေဘူးကြောင်းကိုသာ ပြ၏။ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အနီး၌သော်၎င်း မြန်မာ

[ဆူ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဒါန်း

ပြည်၌သော်၎င်း နေဘူးကြောင်း ပြဆိုချက်ကိုကား မတွေ့ရပေ။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်ကို အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားမဟုတ်ဟု မငြင်းနိုင်ပေ။

ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌လည်း အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဆရာတော်သည် အောက်ပါ စကားကို မိန့်ဆိုထားသေး၏။

“အန္တကအဋ္ဌကထာ၌ အရံအတားမရှိသော မျက်နှာစာအရပ်၌ အာပတ်မသင့်ဟူသောစကားကို အကြည်ခံမြင်မရှိသော မြေအပြင်၌ မျက်နှာစာအရပ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်ဟု အကြင်စကားကို ဆိုအပ်၏။ ထိုစကားမှာ အန္တကနိုင်ငံ၌ သိခြားဘည်နေကုန်သော အမိုးတခု တည်းသာ ရှိကုန်သော တိုက်ခန်းအစဉ် (တန်းလျား အဆောက်အဦ) တို့ကို ရည်၍ဆိုထားသော စကားဖြစ်သည်။”

အထက်ပါ စကားဖြင့် “အန္တကအဋ္ဌကထာ ဟူသည်မှာ အန္တကတိုင်းသား မထေရ်တို့ ပြုစီရင်ထားသော အဋ္ဌကထာ ဖြစ်သည်” ဟု ထင်ရှား၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ မထေရ်သည်လည်း အန္တက အဋ္ဌကထာ၌ ရည်ရွယ် ချက်ဖြင့် ဆိုထားသော စကားကို၎င်း၊ ထိုအန္တကအရပ်၌ ဆောက်လုပ်လေ့ ရှိသော တိုက်ခန်းအစဉ်(တန်းလျားအဆောက်အဦ)တို့၏ တည်နေပုံ အခြင်း အရာကို၎င်း ကောင်းကောင်းသိပေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအရပ်သား မဟုတ်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။

ထို့ပြင် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၏ နိဂုံး၌လည်း “မောရဏ္ဏခေဋ္ဌကဝတ္ထဗျေဒ- မောရဏ္ဏရွာသားဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော” ဟူသောပုဒ်ကို မိန့်ဆိုထား၏။ ဤပုဒ်၌ ခေဋ္ဌသဒ္ဓါအည် ရွာဟူသောအနက်၊ တောနယ်သား လယ်သမားတို့၏နေရာ ဟူသောအနက်၊ မြို့ငယ်ဟူသောအနက်- ဤသုံးခုသောအနက်တို့၌ ဖြစ်သည်ဟု အဘိဓာန်၌ ပြဆိုထား၏။ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၌ ရွာကို ခေဋ္ဌာဟု ယခုထက်တိုင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “မောရဏ္ဏ-ဒေါင်းဥ” မည်သော (ခေဋ္ဌ) ရွာ၌ဖြစ်သော သူသည် မောရဏ္ဏခေဋ္ဌကမည်၏။ “မောရဏ္ဏခေဋ္ဌက-မောရဏ္ဏ ရွာသား” ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်သော သူသည် မောရဏ္ဏခေဋ္ဌကဝတ္ထဗျေဒမည်၏- ဤသို့ စနစ်တကျပြု၍ “မောရဏ္ဏရွာ၌ ဖြစ်သောသူဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော မထေရ်သည်” ဟူသောအနက်ကို ယူအပ်၏။ ယခုခေတ်၌ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ဂန္ဒာဒိစတြိတ်

အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားဖြစ်ကြောင်းယူတ္တိ

[ဆေ]

တွင် နာဂါရ်ဇုနကောဏ္ဍခေါ်သော အရပ်မှ ၅၁-မိုင်ခန့် အမရဝတီခေါ်သော အရပ်မှ ၅၇-မိုင်ခန့်ရှိသော အရပ်၌ ကောတ နေမလိပုရီဟူသောဌာနနှင့် ဂုန္ဒလပလ္လီဟူသောဌာနတို့ ရှိကြ၏။ ထိုအရပ်ဒေသ ပတ်ဝန်းကျင်၌လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာတော်နှင့် စပ်ဆိုင်သော ရွေးဟောင်း အဆောက်အဦပျက်များ ပြန့်ကြဲလျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။ နေမလိဟူသော တေလဂူစကားသည် မောရဒေါင်း၏ အမည်ဖြစ်သည်။ ဂုန္ဒလ-မည်သော တေလဂူစကားသည် အဏ္ဏ-ဥ၏ အမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထို နေမလိပုရီမည်သောဌာနနှင့် ဂုန္ဒလပလ္လီ-မည်သော ဌာနနှစ်ခုသည် ရွေးက မောရဏ္ဍခေဋက-ဟု ခေါ်သော အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသ၏ ဇာတိရွာ ဖြစ်တန်ရာ၏ဟု ရွေးဟောင်းပစ္စည်းတို့ကိုရှာသော အိန္ဒိယအစိုးရ စူးစမ်းရှာဖွေရေးပညာရှိတို့က ယူဆထား၏။ သို့သော်လည်း မောရဏ္ဍ ခေဋကဝတ္ထဗျေဒ-ဟူသော ပုဒ်သည် မောရဏ္ဍဂါမ ဇာတေန-ဟူသော ပုဒ်ကဲ့သို့ ပါဠိနည်းနှင့် မသင့်လျော်လှပေ။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ၏ အခြားသော ဂုဏ်ပုဒ်များစွာတို့မှာ ထေရေနဟူသော ပဓာနပုဒ်၏ ရွေး၌သာလျှင် တည်ရှိကြ၏။ ဤမောရဏ္ဍခေဋကဝတ္ထဗျေဒ-ဟူသော ပုဒ်သည်ကား ထိုပဓာနပုဒ်၏ နောက်၌ တပုဒ်တည်း အသီးအခြားတည်လျက်ရှိ၏။ အခြားသော သုတ်ဝိနည်း အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာတို့၏ နိဂုံးတို့၌လည်း ဤပုဒ်ကို မတွေ့ရ။ ထို့ကြောင့် ဤပုဒ်ကို အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်၏ ဇာတိအရပ်ဌာနကိုသိသော ထိုခေတ် ကာလ၌ရှိသော တစုံတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်က နောက်မှထည့်ထားဟန် တူပေသည်။

အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်ကို ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အနီး ဗုဒ္ဓဂယာအရပ်သာ ဟူ၍၎င်း၊ မြန်မာပြည်သားဟူ၍၎င်း၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသားဟူ၍၎င်းဆိုသော ဤအဆိုသုံးမျိုးတွင် နောက်ဆုံး အဆိုသည်သာလျှင် သာ၍အားရှိ ခိုင်ခံ့ ပေသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုအဆိုသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်၏ စကားကိုပင်လျှင် မှီသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုနောက်ဆုံး အဆိုကိုပင်လျှင်မှီ၍ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်၏ အဋ္ဌပုတ္တိ အကြောင်းအရာကို အောက်ပါအတိုင်း သိအပ်ပေ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) [၈]—ပ-ပ-ဗ-သ-၈

[ဆ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဒါန်း

အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်၏ အဋ္ဌပုတ္တိ

အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဆရာတော်၏ အလောင်းလျာသည် သာသနာတော်တဆယ်ရာစုနှစ် (၉၀၁-၁၀၀၀)တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံတောင်ပိုင်း မောရဏ္ဏရွာ၌ ပြာဟ္မဏပုဏ္ဏားမျိုးမှ ဖွားမြင်တော်မူသည်။ သူသည် ဗေဒင်သုံးပုံတို့၌၎င်း အလုံးစုံသော ဝိဇ္ဇာခေါ် ပညာနှင့် သိပ္ပံခေါ် အတတ်ဆိုင်ရာ ကျမ်းဂန်တို့၌၎င်း တဖက်ကမ်းရောက်တတ်မြောက်ပြီးနောက် ဗုဒ္ဓသာသနာတရားတော်ကို ကြားနာရ၍ ထိုတရားတော်ကိုလည်း သင်ယူလိုသဖြင့် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၌ပင်လျှင် ထေရဝါဒကျောင်းတိုက်တခု၌ အရှင်ရေဝတမထေရ် အမှူးရှိကုန်သော ထေရဝါဒီဂိုဏ်းသား ရဟန်းတော်တို့၏အထံ၌ ရှင်အဖြစ် ရဟန်းအဖြစ်ကို ခံယူပြီးလျှင် ပိဋကသုံးပုံ ပါဠိတော်ကို သင်ယူတော်မူလေ၏။ ဤသို့ သင်ယူစဉ်ပင်လျှင် “ဤတရားသည် ဉာဏ်အမြင်စင်ကြယ်ရန် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် တကြောင်းတည်းသော လမ်းဖြစ်သည်”ဟု သဘောပေါက် သိမြင်လေ၏။ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့သည်လည်း သူ၏ထူးခြားသော ဉာဏ်စွမ်းရည်နှင့် ပြည့်စုံပုံကို သိကြသဖြင့် “ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ ဤရဟန်းငယ်၏ ဂုဏ်သတင်း ကျော်စောခြင်းသည် ဘုရား၏ ကျော်စောခြင်း ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်လိမ့်မည်”ဟု မြှော်မြင်ကုန်လျက် ဗုဒ္ဓဃောသဟူသောဘွဲ့အမည်ကို မှည့်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “ဗုဒ္ဓဃောသဟု ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့က ယူအပ် မှည့်ခေါ်အပ်သော ဘွဲ့အမည်ရှိသောမထေရ်”ဟူ၍ ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်၏ နိဂုံး စသည်တို့၌ မိန့်ဆိုထားပေသည်။

အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသည် ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းပိဋကသုံးပုံပါဠိတော်ကို သင်ယူပြီးလျှင် မဒရသ်မြို့၏ အနီးဖြစ်သော မယူရဒ္ဒတသဘောဆိပ် အရပ်၌၎င်း ကမ္ဘီပူရမြို့ စသည်တို့၌၎င်း သီတင်းသုံး နေထိုင်လျက် အန္ဓကအဋ္ဌကထာ၌ လေ့လာပြီးလျှင် ထိုအဋ္ဌကထာဖြင့် အားမရ မရောင့်ရဲသောစိတ် ရှိသည်ဖြစ်၍ သိဟိန္ဒူအဋ္ဌကထာတို့၌လည်း လေ့လာလိုသောကြောင့်၎င်း ထိုသိဟိန္ဒူ အဋ္ဌကထာတို့ကို ပါဠိဘာသာသို့တင်၍ အသစ်ပြုပြင်စီရင်ရန်လိုလားတောင့်တသောကြောင့်၎င်း သိဟိန္ဒူကျွန်းသို့ ကြွသွားတော်မူလေ၏။ ထိုစဉ် ကာလ၌ သိဟိန္ဒူကျွန်းတွင် မဟာနာမမည်သောမင်းသည် ထီးနန်းအုပ်ချုပ်မင်းလုပ်လျက်ရှိ၏။ ထိုမင်းသည်လည်း အဘယဂီရိဝါသီဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့၌ ကြည်ညို၍ ထိုဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့ကိုသာလျှင် အထူးအားဖြင့် ချီးမြှောက် ထောက်ပံ့အားပေးလျက်ရှိ၏။

အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်၏ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ

[ဆော]

ယခုခေတ် အချို့သော ပညာရှိတို့သည်ကား “အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ကြွရောက်ခြင်းသည် သီရိမေဃဝဏ္ဏမင်း၏လက်ထက်(သာ ၈၄၆-နှစ်)ထက် ရှေးကျသည်သာလျှင်ဖြစ်သည်”ဟု ဆိုကုန်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်သင့်ခြင်း၏အကြောင်းမှာ သီရိမေဃဝဏ္ဏမင်း၏ နန်းစံ ၉-နှစ်မြောက်ကာလ (သာ ၈၅၅-နှစ်)၌ မြတ်စွာဘုရား၏ စွယ်တော်သရီရဓာတ်ကို ကလိင်္ဂတိုင်း မှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ပင့်ဆောင်လာ၏။ ထိုကာလမှစ၍ သီဟိုဠ်မင်းတို့သည် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ကြီးစွာသော စွယ်တော်ဓာတ်ပူဇော်ပွဲကို ကျင်းပကုန်၏။ အကယ်၍ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသသည် ထိုကာလမှနောက်၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ကြွလာခြင်းအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုကြည့်ညီဖွယ် ပူဇော်ပွဲကိုလည်း တွေ့မြင်ရ၍ မိမိ၏ အဋ္ဌကထာကျမ်းတို့၌ ဖော်ပြထားလေရာ၏။ အဘယ်ကဲ့သို့ဟူမူ ဖာဟိယန်းအမည်ရှိသော တရုတ်ရဟန်းတော်သည် သာသနာတော် ၉၇၃-နှင့် ၉၇၅-ခုနှစ်တို့အတွင်း မဟာနာမမင်း၏ လက်ထက်၌ ထိုစွယ်တော်ပူဇော်ပွဲကိုမြင်ရ၍ မိမိ၏ ခရီးစဉ်မှတ်တမ်း၌ ဖော်ပြထားလေသကဲ့သို့ပင်တည်း။ သို့သော် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ၏ အဋ္ဌကထာကျမ်းတို့၌ ထိုအကြောင်းဖော်ပြသည်ကို မတွေ့ရချေ။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ မထေရ်သည် သီဟိုဠ်သို့ စွယ်တော်ရောက်လာသော သာသနာနှစ် ၈၅၅-ထက် ရှေးကျသောကာလကပင်လျှင် သီဟိုဠ်သို့ကြွရောက်၍ အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်ကြောင်း သိအပ်ပေသည်-ဟုအကြောင်းပြကုန်၏။ ထိုအကြောင်းမှာ မခိုင်လုံပါ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ...ပိဋကသုံးပုံ ပါဠိတော်၏ အနက်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌ မိမိတွေ့ရတိုင်းသော ထိုထိုဤဤ အကြောင်းအရာကို မဖော်ပြသင့်ပါ။ အဋ္ဌကထာကျမ်းသည်လည်း ခရီးစဉ်မှတ်တမ်းနှင့်မတူပါ။ ထို့ပြင်လည်း အကြောင်းအနည်းငယ်ရှိပါသေးသည်။ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌ ဒီပဝင်မှယူ၍ အချို့ အနည်းငယ်ကို ပြထားပါသည်။ ထိုဒီပဝင်၌ သာသနာတော် ၈၁၉-နှင့် ၈၄၅-ခုနှစ်တို့ အတွင်း မဟာသေနမင်း၏ လက်ထက်တိုင်အောင် အကြောင်းအရာကို ပြထားသောကြောင့် သီရိမေဃဝဏ္ဏမင်း၏လက်ထက်(သာ ၈၄၅-၈၇၃)မှရှေး၌ ဒီပဝင်ကျမ်းသည်ပင် အပြည့်အစုံရေးပြီး မရှိတန်သေးရာ။ အကယ်၍ အဋ္ဌကထာတို့ကို ထိုမင်းလက်ထက်မတိုင်မီက ပြုစီရင်ခဲ့သည်ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုအဋ္ဌကထာတို့၌ ဒီပဝင်ကိုပြရန် အဘယ်သို့ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း။ (ထို့ပြင် ရှေးဟောင်း အဋ္ဌကထာကိုဂိုဏ်းသားလျှင် ဘာသာပြန်ဆို၍ ရေးသားစီရင်ခြင်း မိမိ၏ ကိုယ်တွေ့

[ဆော်]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

များကိုရေးလေ့မရှိခြင်းတို့ကိုလည်း ဤအရာ၌ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်၏။ ထို့ပြင် စွယ်တော်မှာ ထိုခေတ်ကာလက အဘယဂိရိကျောင်းတိုက်၌ထား၍ အဘယဂိရိ ဝါသီတို့ကထိန်းသိမ်းကြီးမှူး၍ပူဇော်ပွဲကိုပြုလုပ်သည်။ ထိုပွဲကို မဟာဝိဟာရဝါသီ တို့၏ အလွန်အလေးပြုအပ်သော အဋ္ဌကထာ၌ထည့်သွင်း၍ ရေးသင့်မရေးသင့် ကိုလည်း စဉ်းစားသင့်သေး၏။

အရှင်ဗုဒ္ဓသောသမထေရ်သည်ကား သာသနာတော် ၉၆၅-ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ် သို့ရောက်သည်။ ထိုအခါ မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်သို့ သာလျှင် သွား၍ သီဟိုဠ်မထေရ်တို့၏အထံ၌ သီဟိုဠ် အဋ္ဌကထာတို့ကိုကြားနာ သင်ယူတော် မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ နိဂုံး၌အောက်ပါ ဂါထာတို့ကို မိန့်ဆို ထားလေသည်။

“မဟာအဋ္ဌကထာ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ ကုရုန္တိအဋ္ဌကထာ ဟူသော သုံးစောင်သော ဤသီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့ကို....

ဗုဒ္ဓမိတ္တ ဟူသော သွဲ့အမည်ဖြင့် ထင်ရှားကျော်စော၍ အခြွေအရံ များသော ဝိနည်းကို တတ်သိ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော ပညာရှိမထေရ် မြတ်၏ထံ၌ ကြားနာသင်ယူပြီးလျှင် (ဝိနည်း၏အဖွင့် အဋ္ဌကထာကို အားထုတ် စီရင်ခဲ့ပြီ)။”

အထက်ပါစကားဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာစသော အဋ္ဌကထာကြီး သုံးစောင် တို့ကိုသာလျှင် ကြားနာ သင်ယူကြောင်း ပြသည်။ ထိုဝိနည်း အဋ္ဌကထာ၏ အတွင်း စာသားများ၌မူကား သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ အန္တကအဋ္ဌကထာတို့၏အဆုံး အဖြတ်များကိုလည်း ပြထားသေးသည်သာ။ သို့ဖြစ်ရာတွင် ထိုသင်္ခေပ၊ အန္တက- အဋ္ဌကထာတို့ကို သီဟိုဠ်မထေရ်တို့၌ အဘယ်ကြောင့် မကြားနာ မသင်ယူပါ သနည်းဟူမူ၊ ထိုအဋ္ဌကထာ နှစ်စောင်တို့တွင် အန္တကအဋ္ဌကထာမှာ အန္တက တိုင်းဖြစ် အဋ္ဌကထာဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ အိန္ဒိယ၌ နေစဉ်ကပင် လေ့လာခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း မကြားနာ မသင်ယူကြောင်း ထင်ရှားလှပေ၏။ သင်္ခေပ အဋ္ဌကထာမှာမူ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၏ အကျဉ်းချုပ်မျှ ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကို သီးသန့်မကြားနာ မသင်ယူလေသည်ဟု သိအပ်ပေ၏။ ထိုအကြောင်းကို ရှင်းပြရလျှင်....ဝဇီရဗုဒ္ဓိဉ္စိကာ ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်၌ စူဠပစ္စရိအဋ္ဌကထာ အန္တကအဋ္ဌ-

အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်၏အဋ္ဌပ္ပတ္တိ

[ဆံ]

ကထာတို့ကိုလည်း အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် သိမ်းယူကြောင်း မိန့်ဆိုထား၏။ သာရတ္ထဒီပနီနှင့် ဝိမတိဝိနောဒနိဋ္ဌိကာ တို့၌ကား အန္တကအဋ္ဌကထာ၊ သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ တို့ကို အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် သိမ်းယူကြောင်း မိန့်ဆိုထား၏။ ယခုရှိနေသော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌မူကား စူဠပစ္စရိဟူသော အမည်ကို တစုံတခုသော နေရာ၌မျှ မတွေ့ရချေ။ မဟာအဋ္ဌကထာ မဟာပစ္စရိ ကုရုန္တိ အန္တက သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ-ဟူသော ဤအမည်တို့ကိုသာလျှင် တွေ့ရ၏။ များစွာသော အရာဌာနတို့၌လည်း “သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ၌၎င်း မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၌၎င်း ဆိုထားသည်”ဟု ဤသို့ စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ နှစ်စောင်တို့၏ တူညီသော အဆုံးအဖြတ်ကို ပြထား၏။ ထို့ကြောင့် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာ၌ စူဠပစ္စရိ ဟု ဆိုသော အဋ္ဌကထာသည် မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာမှ ထုတ်နှုတ်၍ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် စီရင်ထားသော အဋ္ဌကထာ ဖြစ်တန်ရာ၏။ ၎င်းသည်ပင် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် စီရင်ထားသောကြောင့် သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ မည်သည် ဖြစ်တန်ရာ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာကို ကြားနာ သင်ယူလိုက်လျှင် ထိုသင်္ခေပ အဋ္ဌကထာကိုလည်း ကြားနာ သင်ယူပြီး ဖြစ်လေတော့သည်သာ။ ထို့ကြောင့် ထိုသင်္ခေပအဋ္ဌကထာကို အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ် သီးခြားမကြားနာ မသင်ယူလေသည်ဟု သိအပ်ပေ၏။

ဤသို့ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ကြားနာ သင်ယူစဉ် ပင်လျှင် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်မှာ ထက်မြက်နက်နဲ လျင်မြန်သောဉာဏ် စွမ်းရည်အထူးနှင့် ပြည့်စုံသည်ကို၎င်း၊ အလွန်စင်ကြယ်သော သဒ္ဓါပညာ ဝီရိယတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဝါရိတ္တသီလ စာရိတ္တသီလ ဖြောင့်မတ်ခြင်း နူးညံ့ခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်အပေါင်းတို့၏ စုဝေးရာဖြစ်သည်ကို၎င်း၊ မိမိအယူနှင့် ဂိုဏ်းတပါးအယူတည်းဟူသော တောရှုပ်၌ သက်ဝင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော ပညာ၏ထက်မြက်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်ကို၎င်း၊ များစွာသော ကျမ်းဂန်တို့၌ ဆည်းပူး လေ့လာထားပြီးသော သံဝဏ္ဏနာဖွင့်ပြနည်းတို့၌ ကောင်းကောင်းကျွမ်းကျင်သည်ကို၎င်း သိကြရ၍ အဋ္ဌကထာတို့ကို ကြားနာ သင်ယူခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံးသောကာလ၌ အရှင်သံဃပါလ အစရှိသော မထေရ်တို့သည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသအား ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အစရှိသော ကျမ်းတို့ကို ပြုစီရင်ရန် အသီးအသီး တောင်းပန်ကြလေသည်။ ဤအရာ၌ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမှာ ဆိုခဲ့သောဂုဏ်တို့နှင့်

[ဆား]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ပြည့်စုံကြောင်း အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ၏ စကားဖြင့်ပင်လျှင် ထင်ရှားပါသည်။ ၎င်းမှာ အဋ္ဌကထာတို့၏ နိဂုံး၌ မိန့်ဆိုထားသော အောက်ပါစကားပင် ဖြစ်ပေသည်။

“အလွန် စင်ကြယ်သော သဒ္ဓါ ပညာ ဝီရိယတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဝါရိတ္တသီလ စာရိတ္တသီလ ဖြောင့်မတ်ခြင်း နူးညံ့ခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်အပေါင်းတို့၏ စုဝေးရာဖြစ်သော မိမိအယူနှင့် ဂိုဏ်းတပါးအယူ တည်းဟူသော တောရှုပ်၌ သက်ဝင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော ပညာ၏ ထက်မြက်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသော-” ဤသို့ စသည်ပင် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ နိဂုံးစကား၌ မိမိအယူနှင့် ဂိုဏ်းတပါးအယူတည်းဟူသော တောရှုပ်၌ သက်ဝင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သည်ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည် စင်ကြယ်သော ထေရဝါဒီဖြစ်ကုန်သော မဟာဝိဟာရဝါသီ ထေရ်အရှင်တို့၏ ဟောပြောပို့ချနည်းဟု ဆိုအပ်သော မိမိအယူ၌၎င်း၊ မဟာသင်္ဃီကဂိုဏ်းအစ မဟာယာနဂိုဏ်း အဆုံးရှိသော ဂိုဏ်းတပါးဖြစ်သော သူတပါးတို့၏ ပိဋကကျမ်းဂန် အထူးနှင့် ဝါဒအထူး နည်းအထူးဟု ဆိုအပ်သော သူတပါးတို့၏ အယူ၌၎င်း၊ ထို့ပြင် ထိုခေတ်ကာလ၌ ထင်ရှားကုန်သော သာသနာအပြင်ပတိတို့နှင့် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဗေဒင်သုံးပုံ စသည်ဟု ဆိုအပ်သော သူတပါးတို့၏ အယူ၌၎င်း ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသည်။ ထို မိမိအယူနှင့် ဂိုဏ်းတပါးအယူတို့၏ သက်ဝင်နိုင်ခဲ သိနိုင်ခဲသော အနက်ဟု ဆိုအပ်သော ရှုပ်ထွေးသော အရာဌာန၌လည်း သက်ဝင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သည်ဟု ပြ၏။ ပညာ၏ထက်မြက်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည် ရှေး အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ကို အကျဉ်းချုံးခြင်းငှါ၎င်း တဖန် အသစ်ပြုပြင် စီရင်ခြင်းငှါ၎င်း စွမ်းနိုင်သည်ဟု ပြသည်ဟူ၍ သိအပ်၏။

တောင်းပန်ကြခြင်း၏အကြောင်း

ထို မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့သည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသအား အဘယ့်ကြောင့် တောင်းပန်ကြသနည်းဟူမူ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်းပင်ဖြစ်သည်-

မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့သည် အစကနဦးကပင်လျှင်စ၍ ပိဋကသုံးပုံကို သံဂါယနာ သုံးတန်တို့၌ ပါဠိဘာသာဖြင့် တင်ထားခဲ့သည့် မူအတိုင်းနှင့် ထို့ပြင်

တောင်းပန်ကြခြင်း၏အကြောင်း

[၉]

သာသနာတော် ၄၅၅ နှင့် ၄၆၇ နှစ်တို့အတွင်း ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း၏ လက်ထက်တွင် ပေတို့၌ တင်ထားခဲ့သည့် မူအတိုင်းပင်လျှင် ရှေးဟောင်းပါဠိပိဋကကိုသာလျှင် သင်ယူပို့ချကုန်၏။ သက္ကတဘာသာဖြင့် တင်ထားသော ပိဋကကို မသင်ယူ မပို့ချ ကုန်။ အဋ္ဌကထာတို့မှာလည်း အနှစ်သုံးရာကျော် ရှေးကျသော ကာလက စီရင် ထားသော ကျမ်းတို့သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် အဋ္ဌကထာတို့၌ သာသနာ တော် ၆၀၉ နှင့် ၆၅၃ နှစ်တို့အတွင်း ဝဿမင်း၏ လက်ထက်မှ နောက်ကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်သော သီဟိုဠ်မထေရ်တို့၏ ဝတ္ထုကိုလည်း မတွေ့ရ၊ မဟာသေနမင်း၏ ဝတ္ထုမှတပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝတ္ထုကိုလည်း မတွေ့ရ၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ၏လက် ထက်တိုင်အောင်လည်း ထို ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့သာလျှင် ရှိကုန်၏။ အသစ် ပြုပြင်ထားသော အဋ္ဌကထာတို့ ဟူ၍ မရှိကုန်။ ထို့ကြောင့် မဟာဝိဟာရဝါသီတို့၏ ထို ပိဋကကျမ်းစာတို့၌ လေ့လာသင်ကြားရန် လူတို့မှာ အများအားဖြင့် လိုလား တောင့်တခြင်း အားထုတ်ခြင်း မဖြစ်ပေချေကုန်၏။ အဖွင့် အဋ္ဌကထာတို့ကို သီဟိုဠ် ဘာသာဖြင့် ရေးသားစီရင်ထားသောကြောင့် မိမိတို့၏ ပါဠိပိဋကကို ဗမ္မုဒ္ဓိပိဋ စသော ကျွန်းတပါးတို့၌ ဖြန့်ချိရန်လည်း မစွမ်းနိုင်ကုန်။ အဘယဂိရိဝါသီ ဂိုဏ်းသားတို့သည်ကား ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း လက်ထက်မှစ၍ သက္ကတဘာသာဖြင့် တင်ထားသော ဓမ္မရုစိဂိုဏ်းစသည်တို့၏ အသစ်အသစ် ပိဋကကို၎င်း၊ မဟာ ယာနဂိုဏ်း၏ အသစ်အသစ် ပိဋကကို၎င်း သင်ယူပို့ချကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့၏ ပိဋကစာပေတို့၌ လေ့လာသင်ကြားရန် လူတို့မှာ အများအားဖြင့် လိုလားတောင့်တခြင်း အားထုတ်ခြင်း ဖြစ်လျက် ရှိကုန်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ သတ္တဝါတို့သည် အသစ်အသစ်ကိုသာလျှင် ချစ်မြတ်နိုးလေ့ ရှိကြသောကြောင့် ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် အဘယဂိရိဝါသီ ဂိုဏ်းသားတို့သည် ဗမ္မုဒ္ဓိပိဋကျမ်း စသော ကျွန်းတပါးတို့၌လည်း မိမိတို့၏ ဝါဒကို ဖြန့်ချိရန် စွမ်းနိုင်ကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍ ထို မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့သည် မိမိတို့၏ သီဟိုဠ် အဋ္ဌကထာ တို့ကို ပါဠိဘာသာဖြင့် အသစ်ပြုပြင် စီရင်ရန် အလိုရှိနေကြစဉ်မှာ ထိုသို့ ပြုပြင် စီရင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသ မထေရ်၏ ဉာဏ်ပညာ စွမ်းရည် အထူးကို၎င်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ကို၎င်း သိကြရသောကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ မထေရ်ကို တောင်းပန်ကြလေသည်ဟု သိအပ်ပေ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို စီရင်တော်မူခြင်း

ထိုကျမ်းတို့တွင် ရှေးဦးစွာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို အရှင် သံဃပါလမထေရ်က တောင်းပန်သောကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိသဘာဝတော်သည် မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်၏ တောင်ဘက် ပဓာနသရပရိဝုဏ်တိုင် မဟာနိဂမသမိ မည်သော ဒါယကာ၏ ပြာသာဒ်၌ သီတင်းသုံးလျက် ရေးသားစီရင်တော်မူသည်။ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့် “ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် စီရင်ခဲ့သနည်း။ အဘယ်ကာလက စီရင်ခဲ့သနည်း။ အဘယ်နိုင်ငံ အရပ်ဒေသ၌ စီရင်သနည်း။ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် စီရင်သနည်း” ဟူသော ဤမေးခွန်းပြဿနာတို့၏ အနက်ကို အကျယ်အားဖြင့် ဖြေရှင်းပြအပ်ပြီး ဖြစ်လေပြီ။

ယခုအခါ “အဘယ်အကျိုးငှါ စီရင်သနည်း - ဤသို့ အစရှိသော မေးခွန်းပြဿနာတို့၏ အနက်ကို ဖြေရှင်းပြကုန်အံ့။ ထိုတွင်—

ရည်ရွယ်ချက်အကျိုး

(င) အဘယ်အကျိုးငှါ စီရင်သနည်း ဟူသော ဤ မေးခွန်းပြဿနာ၏ အနက်ကို အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိသဘာဝတော်ကိုယ်တိုင်ပင်လျှင် ဖြေရှင်းပြထားပြီး ဖြစ်ပေသည်။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း ဟူမူ—

“မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်၌ အလွန်ရခဲသော ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို ရကုန်ပြီး၍ သီလ စသည်တို့ဖြင့် ရေတွက် (သိမ်းယူ) အပ်သော ဘေးကင်းသော ဖြောင့်မတ်သော နိဗ္ဗာန်၏ (ရောက်ကြောင်း အကျင့်) လမ်းကို။

မှန်ကန်စွာ မသိကုန်သော ယောဂီတို့သည် ဤ (သာသနာတော်)၌ စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကြ၍ အားထုတ်ပါကုန်သော်လည်း စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်ကို မရပဲ ရှိနေကုန်၏။

ထိုသို့သော ယောဂီတို့အား နှစ်သိမ့် ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကောင်းစွာ စင်ကြယ်သည့် အဆုံးအဖြတ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၏မှီရာ

[၉]

မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်မြတ်တို့၏ ဟောနည်း (သင်ကြားနည်း) ကို မှီ၍ (ပြုလတ်) သော။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (နိဗ္ဗာန် ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်း) ကို ဆိုပေအံ့၊ စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကုန်သော အလုံးစုံသော သင်သူတော် ကောင်းတို့သည် ရိုသေစွာ ဆိုလတံ့သော ငါ၏ ထို (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်) ကို (ရိုသေစွာ) နာယူမှတ်သား ပါကုန်လော့” (နာ-၁၀) ဟူ၍—

ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အလို ရှိကုန်သော သူတော်ကောင်း အပေါင်းတို့၏ သီလ သမာဓိ ပညာ ဟု ဆိုအပ် သော (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်) နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်းကို မှန်ကန်စွာ သိခြင်း အကျိုးငှါ ရည်ရွယ်၍ ပြုစီရင်ပေသည်ဟု ပြောနိုးသော အကျိုး၏ အစွမ်းအား ဖြင့်သိအပ်၏။ မပြောနိုးသော အကျိုး၏ အစွမ်းအားဖြင့် မူကား လေးပါး သော နိကာယ် အဋ္ဌကထာတို့၌ ကျမ်းကျဉ်းခြင်း ဟူသော ပေါ့ပါးခြင်း အကျိုး ငှာလည်း ရည်ရွယ်၍ ပြုစီရင်သည်ဟု သိအပ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် နိကာယ် အဋ္ဌကထာ တို့၌ အောက်ပါ ဂါထာကို မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

“ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ကျမ်းသည် နိကာယ် လေးရပ် တို့၏ အလယ်၌ တည်လျက် ထိုနိကာယ် လေးရပ်တို့၌ ဟောထားတိုင်းသော အနက်ကို ပြပေလတံ့” ဟု ရည်ရွယ်မြော်လင့်၍ သာလျှင် ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ် ကျမ်းကို ငါ ရေသား စီရင်ခဲ့ပြီ။”

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ကျမ်း၏ မှီရာ

(၁) အဘယ်ကျမ်းကို အမှီပြု၍ စီရင်သနည်း ဟူသော ဤ မေခွန်း ပြဿနာ၏ အနက်ကိုလည်း အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော် ကိုယ်တိုင်ပင် လျှင် ဖြေရှင်းထားပြီး ဖြစ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း ဂန္ဓာရမ္မ - ကျမ်းဦးစကား အရာ၌—

[၆]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

“မဟာဝိဟာရ ဝါသီ မထေရ်မြတ်တို့၏ ဟောနည်း (သင်ကြားနည်း)ကို (မှီ၍ ပြုလုပ်) သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ဆိုပေအံ့” -ဟု

မိန့်ဆိုထားပေ၏။

ထို့အတူ နိဂုံး၌လည်း အောက်ပါ ဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေ၏။

“သီလ စသည် အပြားရှိကုန်သော ထို(မူရင်း ဂါထာ၌ ဟောထားသော) အနက်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်ကို နိကာယ် ငါးရပ်တို့၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြရာ အဋ္ဌကထာနည်း၌ မိန့်ဆိုထားလေသည်။

ထို(မိန့်ဆိုထားသော အဆုံးအဖြတ်) အလုံးစုံကို ယေဘုယျအားဖြင့် စုရုံးဆောင်ယူ၍ ဝါဒချင်းရောယှက်မှုဟူသော အပြစ်ဒေါသတို့မှ ကင်းလွတ်သော အနက်ကို အဆုံးအဖြတ်နှင့်တကွ ပြထားအပ်ပေ၏။”

အထက်ပါ စကားဖြင့် “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ပြုတော်မူသော အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိဆရာတော်သည် မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်မြတ်တို့၏ ဟောပြော သင်ကြားနည်းဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နိကာယ်ငါးရပ်တို့၏ ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ကို အမှီပြု၍ ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့၌ မိန့်ဆိုထားသော ယူသင့်ယူထိုက်သော အဆုံးအဖြတ် အလုံးစုံကို စုပေါင်းဆောင်ယူ၍ ပြုစီရင်တော်မူလေသည်” ဟူသော ဤအနက်သည် ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပြထားတိုင်းသော ပုဒ်အဖွင့်ဖြစ်စေ၊ အဆုံးအဖြတ် ဖြစ်စေ၊ သာဓကဝတ္ထုဖြစ်စေ ထိုအလုံးစုံကို ထိုထို ထုတ်ဆောင်ခဲ့ရာ ပါဠိတော်ပုဒ်နှင့်ဆိုင်သော နိကာယ်လေးရပ်၏ အဖွင့်ဖြစ်ကုန်သော ရှေးသီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ ဆောင်ယူ၍ ဘာသာပြန်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် ပြထားသည်ဟု သိအပ်၏။ မှန်ပေ၏-ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုလည်း မိမိ၏ ဉာဏ်စွမ်းသက်သက်ဖြင့်သာလျှင် ပြုစီရင်ခဲ့သည် မဟုတ်ပေ။ သီးခြားကျမ်းတစောင်အဖြစ်ဖြင့်လည်း ပြုစီရင်ခဲ့သည် မဟုတ်ပေ။ အမှန်အားဖြင့် သော်ကား နိကာယ်လေးရပ် အဋ္ဌကထာတို့၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့်သာလျှင် ပြုစီရင်ခဲ့ပေသည်။ ထို့ကြောင့် နိကာယ်လေးရပ် အဋ္ဌကထာတို့၏ နိဂုံး၌—

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ပြုပုံအခြင်းအရာ

[၉]

“တကြိမ် တလှည့်ရွတ်စာ ဘာဏဝါရတို့ဖြင့် ငါးဆယ်ကိုးကြိမ်ရွတ်စာမျှ ရှိသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကိုလည်း နိကာယ်လေးရပ်တို့၏ အနက်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ရည်ရွယ်၍ ငါ ပြစီရင်ခဲ့ပြီ။

ထို့ကြောင့် ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့်တကွ ဤဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာသည် တကြိမ် တလှည့်ရွတ်စာ ဘာဏဝါရ အလှည့်အကြိမ် အားဖြင့် ကောင်းစွာချင့်ချိန် ရေတွက်ပိုင်းခြားလျှင် ဘာဏဝါရ တရားလေးဆယ် ရှိ၏”ဟု—

ဤသို့ အစရှိသည်ကို မိန့်ဆိုထားပေ၏။

ထို့ပြင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းတွင် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ၌ “ဤသည် ကား ဝိသုဒ္ဓိကထာ၌ ပြဆိုထားသော နည်းတည်း။ အရိယဝံသကထာ၌ ကား” ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် နှစ်ပါးသော ကထာတို့ကို မိန့်ဆိုထား၏။ ထိုကထာ နှစ်ပါးတို့သည်လည်း မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်မြတ်တို့၏ ဟောပြောသင်ကြား နည်း၌ အတွင်းဝင်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၏ မှီရာတို့သာလျှင် ဖြစ်ပေ သည်ဟု သိအပ်၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ပြုပုံအခြင်းအရာ

(ဆ) အဘယ်သို့သော အပြားအားဖြင့် စီရင်သနည်းဟူသော ဤမေးခွန်း၌ အခြားမဲ့ မေးခွန်းတွင် ဆိုခဲ့သော အပြားအားဖြင့်ပင်လျှင် ပြုစီရင်တော်မူပေ သည်။ ချဲ့၍ပြရလျှင် အရှင်ဗုဒ္ဓသောသ ဆရာတော်သည် သံယုတ္တနိကာယ်မှ—

“ပညာရှိသောလူသည် သီလ၌တည်၍ ပူပန်စေမှု (လုံ့လ) ရှိလျက် ရင်ကျက်သည် (ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသည်) ဖြစ်၍ စိတ်ကို၎င်း ပညာကို၎င်း ပွားစေသော၊ ထိုသို့သောရဟန်းသည် ဤအရွှပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင် ပေ၏”ဟူသော....

ဤဂါထာကို ရှေးဦးစွာ ထုတ်ပြပြီးလျှင် ထိုဂါထာ၌ ပဓာနအားဖြင့် ဟောထား သော သီလ သမာဓိ ပညာတို့ကို အသီးအသီး အကျယ်ဝေဘန်၍ ပြုစီရင် တော်မူလေသည်။ ဤသို့ ပြုစီရင်သောအခါ၌လည်း နိကာယ်ငါးရပ်တို့မှ သီလ

သမာဓိ ပညာနှင့် စပ်ဆိုင်ကုန်သော သုတ်ပုဒ်တို့ကို ထုတ်ဆောင်ပြီးလျှင် ထိုသုတ်ပုဒ်တို့၏ အနက်ကိုလည်း သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့မှ ဘာသာပြန်သည့် အစွမ်းဖြင့် ပြ၍ ထိုသီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော သီဟိုဠ်ဝတ္ထုတို့ကို၎င်း အဆုံးအဖြတ်တို့ကို၎င်း ပြတော်မူ၏။ အထူးအားဖြင့်မူကား ထိုခေတ်ကာလက မဟာဝိဟာရဝါသီတို့၏ အယူနှင့် ဆန့်ကျင်ကုန်သော ထင်ရှားသော အယူဝါဒ ကဲ့တို့ကိုလည်း များစွာသော အရာဌာနတို့၌ အကြောင်းနှင့်တကွ ဖော်ပြ၍ ပယ်ဖျက်တော်မူခဲ့၏။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ...

ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းတွင် (ပြန် နှာ-၃၂၄) စရိုက်အဖွင့်၌ “ထိုတွင် ရှေးစရိုက် သုံးပါးတို့သည် ရှေးဘဝက အလေ့အကျက်လျှင် အကြောင်းရှိသည်လည်း ဖြစ် ကုန်၏။ ပထဝီစသောဓာတ် သလိပ်စသော အပြစ်ဒေါသလျှင် အကြောင်းရှိသည် လည်း ဖြစ်ကုန်၏”ဟု ကေစွေ(အချို့)ဆရာတို့က ဆိုကုန်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ ရှေး ဘဝက ကောင်းသော လုံ့လပယောဂနှင့် ကောင်းသော အမှုကိစ္စများခဲ့သော သူ သည်၎င်း၊ နတ်ပြည်မှ စုတေ၍ ဤလူ့ပြည်လောက၌ ဖြစ်လာသောသူသည်၎င်း ရာဂစရိုက်ရှိ၏။ ရှေးဘဝက ဖြတ်ခြင်း သတ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်းဟူသော ရန်အမှု များခဲ့သော သူသည်၎င်း၊ ခေတ် နဂါးဘုံတို့မှ စုတေ၍ ဤလူ့ပြည်လောက၌ ဖြစ်လာသောသူသည်၎င်း ဒေါသစရိုက်ရှိ၏။ ရှေးဘဝက သေရည်သောက်ခြင်း များခဲ့သော သူသည်၎င်း၊ အကြားအမြင်နှင့် မေးမြန်းခြင်းကင်းသော သူသည် ၎င်း၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံမှ စုတေ၍ ဤလူ့ပြည်၌ ဖြစ်လာသောသူသည်၎င်း မောဟ စရိုက်ရှိ၏။ ဤသို့ ရှေးဘဝက အလေ့အကျက်လျှင် အကြောင်းရှိကုန်၏ဟု ဆိုကုန်၏။ ထိုမှတစ်ပါး ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ်ဟူသော ဓာတ်နှစ်ပါးတို့ များခြင်းကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် မောဟစရိုက်ရှိ၏။ ကြွင်းသော ဓာတ်နှစ်ပါးတို့ များခြင်းကြောင့် ဒေါသစရိုက်ရှိ၏။ အလုံးစုံသော ဓာတ်လေးပါးတို့ ညီမျှခြင်း ကြောင့် ရာဂစရိုက်ရှိ၏ဟူ၍၎င်း၊ အပြစ်ဒေါသတို့တွင်လည်း သလိပ်ဒေါသ လွန်ကဲသောသူသည် ရာဂစရိုက်ရှိ၏။ လေဒေါသလွန်ကဲသောသူသည် မောဟ စရိုက်ရှိ၏။ တနည်းကား သလိပ်ဒေါသလွန်ကဲသောသူသည် မောဟစရိုက်ရှိ၏။ လေဒေါသလွန်ကဲသောသူသည် ရာဂစရိုက်ရှိ၏ ဟူ၍၎င်း ဤသို့ ဓာတ်နှင့်အပြစ် ဒေါသလျှင် အကြောင်းရှိကုန်၏ဟူ၍ ဆိုကုန်၏”ဟု ကေစွေဝါဒကို ထုတ်ပြ ပြီးလျှင် ထိုဝါဒကို “ထိုစကားရပ်၌ ရှေးဘဝက ကောင်းသော လုံ့လပယောဂနှင့်

ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းအကြောင်း

[၉၀]

ကောင်းသော အမှုကိစ္စများခဲ့သော သူတို့သည်၎င်း၊ နတ်ပြည်မှ စုတေ၍ ဤလူ့ပြည်လောက၌ဖြစ်လာသော သူတို့သည်၎င်း အလုံးစုံပင် ရာဂစရိုက်ရှိသည်ချည်း မဟုတ်ကုန်၊ ဤမှတပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်မူလည်း ဒေါသစရိုက်မောဟစရိုက်ရှိသည်ချည်း မဟုတ်ကုန်။ ဤအတူပင် ပထဝီစသော ဓာတ်တို့၏လည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင် များခြင်းဖြင့် ကိန်းသေသတ်မှတ်ခြင်းမည်သည် မရှိချေ။ သလိပ်စသော ဒေါသတို့ဖြင့် သတ်မှတ်ရာ၌လည်း ရာဂနှင့်မောဟ နှစ်ပါးကိုသာလျှင် ဆိုထား၏။ ထိုအဆိုမှာလည်း ရွှေ့နောက် ဆန့်ကျင်လျက်ရှိသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤအလုံးစုံသည် မပြတ်သားသော စကားသာလျှင် ဖြစ်သည်”ဟု ပယ်ဖျက်သွားလေ၏။ ထိုစကားကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၌ “ကေစ္စေ(အချို)ဟူသော စကားကို ဥပတိဿထေရ်ကို ရည်၍ မိန့်ဆိုသည်၊ မှန်ပေ၏-ထိုဥပတိဿထေရ်သည် ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း၌ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် မိန့်ဆိုထားလေသည်”ဟု ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြထားလေသည်။

ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းအကြောင်း

ဝိမုတ္တိမဂ် မည်သော ထိုကျမ်းသည် အဘယ်သို့သော ကျမ်းပါနည်းဟူမူ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကဲ့သို့ပင် သီလ သမာဓိ ပညာတို့ကို အသီးအသီး ဝေဖန်၍ပြသော ပဋိပတ္တိကျမ်းတခု ဖြစ်ပေသည်။ ထိုဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း၌—

သီလံ သမာဓိံ ပညာံ စ၊ ဝိမုတ္တိံ စ အနုတ္တရာ။
အနုဗုဒ္ဓါ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဂေါတမေန ယဿသိနာ။

“သီလ သမာဓိံ ပညာံ အမြတ်ဆုံး ဝိမုတ္တိ ဟူသော ဤတရားတို့ကို များသော အခြံအရံရှိတော်မူသော ဂေါတမဘုရားသည် လျော်စွာ သိအပ်ကုန်ပြီ”ဟူသော....

ဤဂါထာကို ရှေးဦးစွာ ထုတ်ပြပြီးလျှင် ထိုဂါထာ၏အနက်ကို ဖွင့်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် သီလ သမာဓိံ ပညာံ ဝိမုတ္တိတို့ကို အသီးအသီး ဝေဖန်၍ ပြထားလေသည်။ ထိုဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းကို ယခုအခါမှာမူ တရုပ်ပြည် (ဂျပန်ပြည်တို့)၌သာလျှင် တွေ့ရ၏။ သာသနာတော် ၁၀၄၇-ခုနှစ်တွင် သံဃပါလမည်သော ရဟန်းက တရုပ်ဘာသာဖြင့်လည်း ပြန်ဆိုထား၏။ ထိုကျမ်းကို တရုပ်ပြည်သို့

အဘယ်သူက အဘယ်နိုင်ငံမှ ဆောင်ယူသွားလေသနည်းဟူမူ၊ ဤအကြောင်း အရာသည် မထင်ရှားပေ။ သို့သော် ထိုဘာသာပြန်သော သံဃပါလ၏ဆရာ ဖြစ်သော ဂုဏဘဒြမည်သော မဟာယာနရဟန်းသည် မဇ္ဈိမတိုက်အနိယ နိုင်ငံသား ဖြစ်၏။ ၎င်းသည် အနိယနိုင်ငံမှ တရုပ်ပြည်သို့ သွားသောအခါ ရှေးဦးစွာ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့သွားပြီးလျှင် သီဟိုဠ်မှ သာသနာတော် ၉၇၈-ခုနှစ်၌ တရုပ်ပြည်သို့သွားလေသည်။ ထိုအခါက ထိုဂုဏဘဒြပင် ဆောင်ယူသွားသည် ဖြစ်တန်ရာ၏။

မဟာဒီကာ၌ မိန့်ဆိုထားသည့်အတိုင်းပင် မှန်ပေ၏။ ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း၌ ရှေးဘဝက အလေ့အကျက်လျှင် အကြောင်းရှိသည်ကိုပြခြင်းသည်၎င်း၊ ပထဝီ စသော ဓာတ်လျှင် အကြောင်းရှိသည်ကို ပြခြင်းသည်၎င်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပြထား သော ဧကစ္စေ ဝါဒအတိုင်းပင် ဖြစ်ပေ၏။ သလိပ်စသော ဒေါသလျှင် အကြောင်းရှိသည်ကို ပြရာ၌မူကား “သလိပ်ဒေါသ လွန်ကဲသော သူသည် ရာဂစရိုက်ရှိ၏။ သည်းခြေဒေါသ လွန်ကဲသောသူသည် ဒေါသစရိုက်ရှိ၏။ လေ ဒေါသ လွန်ကဲသောသူသည် မောဟစရိုက်ရှိ၏။ တနည်းကား သလိပ်ဒေါသ လွန်ကဲသောသူသည် မောဟစရိုက်ရှိ၏။ လေဒေါသ လွန်ကဲသောသူသည် ရာဂ စရိုက်ရှိ၏”ဟူ၍ ရာဂ ဒေါသ မောဟ သုံးပါးတို့ကိုလည်း အပြစ်ဒေါသဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းကို ပြဆိုထားပေ၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော် ကြည့်ရှုရသော ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းပေစာ၌မူကား “သည်းခြေဒေါသလွန်ကဲသော သူသည် ဒေါသ စရိုက်ရှိ၏”ဟူသောပါဌ် ယုတ်လျော့နေသည် ဖြစ်ရာ၏။

ထိုမှတပါး ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပယ်ထားသော အနက်များစွာတို့ကိုလည်း ထို ဝိမုတ္တိမဂ်၌ ယူအပ်ယူထိုက်သော အနက်၏အဖြစ်ဖြင့် တွေ့ရ၏။ အဘယ်သို့နည်း ဟူမူ—

သီလနိဒ္ဒေသပါဠိစာမျက်နှာ-၈၊ မြန်မာပြန်စာမျက်နှာ-၂၇-၌ “အခြားတပါး သော ဆရာတို့သည်ကား (သီရိ) ဦးခေါင်းဟူသောအနက်သည် သီလ၏အနက်၊ (သီတလ)အေးမြခြင်းအနက်သည် သီလ၏အနက်”ဟူ၍ ဤသို့အစရှိသော နည်း ဖြင့်လည်း သီလ၏အနက်ကို ဤအရာ၌ ဖွင့်ပြကုန်သေး၏-ဟု ပယ်ထားသော အနက်ကိုလည်း ထိုဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း၌ ယူအပ်သောအနက်အဖြစ်ဖြင့် တွေ့ရ၏။

ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းအကြောင်း

[၉၁]

ထို့ပြင် ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ နှာ-၇၈၊ မြန်မာပြန် နှာ-၂၆၀-၌ “အကြင်ဆရာတို့၏ (ဝါဒ၌)လည်း ဓုတင်သည် ကုသလတိက်မှ လွတ်၏။ ထိုဆရာတို့၏(ဝါဒ၌) ပရမတ္ထအားဖြင့် ဓုတင်သည်ပင်လျှင် မရှိတော့ပေ။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိသော ပညတ်သည် အဘယ်သို့သော ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ် ဖျက်ဆီး တတ်သောကြောင့် ဓုတင်မည်သည် ဖြစ်ပါအံ့နည်း။ ထိုဆရာတို့၏(ဝါဒ၌) ‘ကိလေ သာကို ခါထုတ်တတ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏’ ဟူ သော ပါဠိတော်စကားနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း အပြစ်သည်လည်း ရောက်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ထို(ဆရာတို့၏)စကားကို မယူအပ်ပေ”ဟူ၍ ပယ်ထားသော ပညတ် ဓုတင်ကိုလည်း ဝိမုတ္တိမဂ်၌ တွေ့ရ၏။ မဟာဋီကာ၌မူကား “အကြင်သူတို့၏- ဟူသောစကားကို အဘယဂိရိဝါသီတို့ကိုရည်၍ မိန့်ဆိုသည်။ မှန်ပေ၏။ ထို အဘယဂိရိဝါသီတို့က ဓုတင်မည်သည်မှာ ပညတ်တည်းဟူ၍ ဆိုကုန်၏”ဟု ဖွင့် ဆိုထား၏။

ထို့ပြင် ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ နှာ-၁၄၄၊ မြန်မာပြန် နှာ-၄၅၈-၌ “ဈာန် ရကြောင်းအကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်းမည်သည်မှာ အကြောင်းအဆောက်အအုံနှင့် တကွသော ဥပစာပေတည်း။ ဥပေက္ခာ၏ ပွားခြင်းမည်သည်မှာ အပ္ပနာ ပေတည်း။ ရှင်လန်းကြည်လင်ခြင်းမည်သည်မှာ (ဈာန်ကို) ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာပေတည်း-”ဟူ၍ ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် ပယ်ထားသော ဧကေဝါဒ ကိုလည်း ထိုဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း၌ တွေ့ရ၏။ မဟာဋီကာ၌မူကား “ဧကေဟူသည် ကား အဘယဂိရိဝါသီတို့တည်း”ဟု ဖွင့်ပြထားလေသည်။

ထို့ပြင် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ နှာ-၈၀-၌ “ဗလရုပ် သမ္ဘဝရုပ် ဇာတိရုပ် ရောဂါရုပ် အချို့ဆရာတို့၏ အလိုအားဖြင့် မိဒ္ဓရုပ်”ဟူ၍ (၂၀-ပါးသောရုပ်တို့မှ)တပါး သော ရုပ်တို့ကို ဆောင်ပြပြီးလျှင် မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ယင်းရုပ်တို့ကို ပယ်ထား ကြောင်း ပြထား၏။ ထိုအရာတွင် မဟာဋီကာ၌ “ဧကစ္စာနံ-အချို့ဆရာတို့၏ ဟူသည်မှာ အဘယဂိရိဝါသီတို့၏”ဟု (ဆိုလိုကြောင်း) ဖွင့်သွားလေသည်။ ထို ပယ်ထားသော ရုပ်တို့တွင် ဇာတိရုပ်နှင့် မိဒ္ဓရုပ်ကို ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း၌ ပြထား၏။ ရိုးရိုးပြထားရုံမျှသာ မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်သော်ကား မိဒ္ဓရုပ် ရှိကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ထောက်ခံ၍လည်း ခိုင်မြဲစေသေး၏။

[၉၄]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ထောက်ခံပုံကား—

“မိဒ္ဓ-ထိုင်းမှိုင်းခြင်း မည်သည်မှာ အာဟာရဇ-အစာကြောင့်ဖြစ်သော ထိုင်းမှိုင်းခြင်း၊ ဥတုဇ-ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ထိုင်းမှိုင်းခြင်း၊ စိတ္တဇ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ထိုင်းမှိုင်းခြင်းဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ၎င်းတို့တွင် စိတ္တဇ မိဒ္ဓသည်သာလျှင် နိဝရဏဖြစ်သည်။ ကြွင်းသော အာဟာရဇနှင့် ဥတုဇ မိဒ္ဓ ၂-ပါးတို့သည်ကား ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာသော်လည်း ဖြစ်နိုင်ကုန်၏”ဟု—

ဤသို့ စသည်ဖြင့်ထောက်ခံ၍ ခိုင်မြဲစေ၏။

ဤမျှဖြင့်လည်း ဝိမုတ္တိမဂ်၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့် ကွဲလွဲသော အနက်တို့ကို ဆိုထားကြောင်း၊ ထိုကျမ်းကိုလည်း အဘယဂိရိဝါသီတို့ကလက်ခံထားကြောင်းများကို သိနိုင်လောက်ပြီ။ ထိုမှတစ်ပါး အလားတူပင် ကွဲလွဲသော အဆိုတို့သည်လည်း ထိုကျမ်း၌ များစွာပင် ရှိကုန်သေး၏။ ၎င်းတို့ကိုကား ဤ၌ အလုံးစုံ ဖော်ပြရန် မစွမ်းနိုင်ပေ။

သို့သော်လည်း အများအားဖြင့်မူကား ဝိမုတ္တိမဂ်-ကျမ်းကို ရေးသားစီရင်ပုံ အခြင်းအရာသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ရေးသားစီရင်ပုံနှင့် တူပေ၏။ ချဲ့၍ ပြရလျှင် အဘိဓမ္မာဝိဘင်း ပါဠိတော်မှဖြစ်စေ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်မှဖြစ်စေ၊ တပါးသောသတ္တန်ပါဠိတို့မှဖြစ်စေ ဆောင်ယူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ သာကေအဖြစ်ဖြင့် ပြထားသော ထိုထိုပါဠိကို အများအားဖြင့် ဝိမုတ္တိမဂ်၌လည်း တွေ့ရပေသည်။ ၎င်းတို့တွင် အချို့အနည်းငယ်မျှသော ပါဠိကို ထုတ်ဆောင်၍ မှန်းဆ၍ သိနိုင်ရန်ပြကုန်ဦးအံ့။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၁-၄၇-နာ)၌ “ပဉ္စ သီလာနိ ပါဏာတိပါတဿ ပဟာနံ သီလံ” ဤသို့အစရှိသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိကိုပြထား၏။ ၎င်းကို ဝိမုတ္တိမဂ်၌လည်း တွေ့ရပေ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၁-၁၃၇-နာ)၌ “သမာဓိ ကာမစန္ဒန္တဿ ပဋိပက္ခော။ပ။ ဝိစာရော ဝိစိကိစ္ဆာယ”ဟူသော စကားကို ပေဋကကျမ်း၌ ဆိုထားသည်-ဟု ပြထား၏။ ၎င်းကို ဝိမုတ္တိမဂ်၌လည်း ထိုအတူပင်ပြ၍ “တိပေဋကကျမ်း၌ ဆိုထားသည်”ဟု ညွှန်းထား၏။ ထိုသို့ညွှန်းရာ၌ တိပေဋက ဟူသောအမည်သည် ပေဋကောပဒေသ

ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းအကြောင်း

[၉]

ကိုသာလျှင်ရည်၍ ဆိုထားသည်ဖြစ်တန်ရာ၏။ အကြောင်းမူကား-ထိုဝိမုတ္တိမဂ် ကျမ်းတွင် “ဝိဝိစ္စေကကမေဟိ” ဟူသောပါဠိအဖွင့်၌ “အလောဘဿ ပါရိပုရိယာ ကာမေဟိ ဝိဝေကော သမ္ပဇ္ဇတိ၊ အဒေါသဿ။ အမောဟဿ ပါရိပုရိယာ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဝိဝေကော သမ္ပဇ္ဇတိ ဟူသောပါဠိကို တိပေဋကကျမ်း၌ ဆိုထားကြောင်းပြထား၏။ ထိုပါဠိကိုလည်း ပေဋကောပဒေသ (၂၆၂-နှာ)၌ “တတ္ထ အလောဘဿ ပါရိပုရိယာ ဝိဝိတ္တော ဟောတိ ကာမေဟိ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် တွေ့ရပေ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်(၁-၂၅၇-နှာ)၌ “အယမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အာနာပါနဿတိသမာဓိ ဘာဝိတော” ဤသို့ အစရှိသောပါဠိကို မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်မှ ဆောင်ယူ၍ပြထား သကဲ့သို့ပင် ထိုဝိမုတ္တိမဂ်၌လည်း ပြထားပေ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၁-၂၇၂-နှာ)၌ “အဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနုဂစ္ဆတော” ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိကို၎င်း၊ (၁-၂၇၃-နှာ)၌ ကကစူပမာ ပါဠိကို၎င်း ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်မှဆောင်ယူ၍ ပြထားသကဲ့သို့ပင် ထိုဝိမုတ္တိမဂ်၌လည်း ပြထားပေ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်(၂-၆၉-နှာ)၌ “ကတမာ စိန္တာမယာ ပညာ” ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိကို၎င်း၊ “တတ္ထ ကတမံ အာယကောသလ္လံ” ဤသို့ အစရှိသောပါဠိကို၎င်း၊ (၂-၇၁-နှာ)၌ “ဒုက္ခေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ” ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိကို၎င်း အဘိဓမ္မာဝိဘင်းပါဠိတော်မှ ဆောင်ယူ၍ပြထားသကဲ့သို့ပင် ထိုဝိမုတ္တိမဂ်၌လည်း ပြထားပေ၏။ ထိုဝိမုတ္တိမဂ်၌ ဆိုထားသော ဧကဝိဓ ဒုဝိဓ အစရှိသော ပညာ အပြား အဆိုစကားသည်လည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ဆိုသောစကားနှင့် ယေဘုယျအား ဖြင့် တူပေ၏။

“ယေန စက္ခုပသာဒေန၊ ရူပါနိ မနု ပဿတိ။
ပရိတ္တံ သုခမံ တေ၊ ဥကာသိရသမ္ပပမံ။”

“အကြင် စက္ခုပသာဒဖြင့် လူသည် အဆင်းတို့ကို မြင်၏၊ ထိုစက္ခု ပသာဒ ရုပ်သည် သေးငယ် သိမ်မွေ့လှ၏၊ သန်းဦးခေါင်းနှင့် အညီအမျှ တူပေ၏” ဟူသော-

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) [ဆ]—ပ-ပ-ပ-သ-ဝ

[၁၁]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ဤဂါထာကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၂-၇၆-နှာ)၌ ပြထားသကဲ့သို့ပင် ဝိမုတ္တိမဂ်၌လည်း အရှင်သာရိပုတြာဟောသော ဂါထာအဖြစ်ဖြင့် ပင်လျှင် ပြထား၏။ အထူးမှာ ဦးကာသိရသမူပမံ ဟူရာ၌ ထိုကျမ်းတွင် ဦးကာသမူပမံဟု တွေ့ရ၏။ ၎င်းမှာ လည်း အဆင့်ဆင့် ရေးကူးသူတို့၏ မေ့လျော့၍ ရေးမိသော ပမာဒလေခမျှသာ ဖြစ်ရာ၏။ အထက်ပါ ဂါထာမှာ ယခုအခါ၌ သံဂါယနာ တင်ထားသော ပါဠိတော် တို့တွင် မည်သည့်ပါဠိတော် စာအုပ်မှာမျှ မတွေ့ရတော့ပေ။ သို့ဖြစ်ပါလျက် ထိုဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌသာလိနီတို့၌ အရှင်သာရိပုတြာ ဟောသော ဂါထာအဖြစ်ဖြင့် တူညီစွာ ပြဆိုထားချက်ကို အထူး သတိပြုသင့်ပေ၏။

သစ္စာလေးပါးကို ပြရာတွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ကဲ့သို့ပင် ဝစနတ္ထ အားဖြင့်၎င်း၊ လက္ခဏာ အားဖြင့်၎င်း၊ မယုတ်မလွန် အားဖြင့်၎င်း၊ အစဉ်အားဖြင့်၎င်း၊ အတွင်း ဝင်သော တရားတို့၏ အပြားအားဖြင့်၎င်း၊ ဥပမာအားဖြင့်၎င်း၊ အဆုံးအဖြတ်ကို ထိုကျမ်း၌လည်း ပြထား၏။ ထိုပြချက်သည်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိ မဂ်နှင့် တူညီပေ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၂-၂၄၂-၂၄၅-နှာ)နှင့် မြန်မာပြန် စတုတ္ထတွဲ (၂၀၂-၂၉၀) တို့၌ သမ္မသနဉာဏ် ပြဆိုချက်တွင် ငါးပါးသော ခန္ဓာတို့ကို အတိတ်စသော ၁၁-ပါး သော အပြားဖြင့်၎င်း၊ အနိစ္စစသော လက္ခဏာသုံးပါးဖြင့်၎င်း၊ အသီးအသီး သုံးသပ်နည်းကို ပြထားသကဲ့သို့ပင် ထိုဝိမုတ္တိမဂ်၌လည်း ပြထားပေ၏။ အထူးမှာ စက္ခုအစ ဇရာ မရဏ အဆုံးရှိသော တရားတို့တွင် စက္ခု စသော ဒွါရ ၆-ပါး၊ အာရုံ ၆-ပါး၊ ဝိညာဏ် ၆-ပါး၊ ဗျာဓိ ၆-ပါး၊ ဝေဒနာ ၆-ပါး၊ သညာ ၆-ပါး၊ စေတနာ ၆-ပါး၊ တဏှာ ၆-ပါး၊ ဝိတက် ၆-ပါး၊ ဝိစာရ ၆-ပါးဟူသော ဤ ၆၀-သော တရားတို့ကိုသာလျှင် အနိစ္စ စသော လက္ခဏာသုံးပါးဖြင့် သုံးသပ် နည်းကို ထိုကျမ်း၌ ပြထားလေသည်။ ဤကား အထူး။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ (၂-၂၃၀-၂၃၂-နှာ)နှင့် မြန်မာပြန် စတုတ္ထတွဲ (၂၄၆-၈-၂၅၀)တို့၌ ဆိုထားသော—

“ယမကံ နာမရူပဉ္စ။ ဥဘော ဘိဇ္ဇန္တိ ပစ္စယာ။”

“နာမ်နှင့်ရုပ်သည် စုံတွဲတည်း။ပ။ နှစ်ပါးလုံးပင် ပျက်ကုန်၏” ဟူသော— ဂါထာကို၎င်း၊

ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းအကြောင်း

[၈]

“န စက္ခုတော ဇာယရေ-မြင်တွေ့မှု-ဗဿလျှင် ငါးခုမြောက် ရှိသော မြင်သိမှုဆိုင်ရာ နာမ်တရားတို့သည် မျက်စိမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည် မဟုတ် ကုန်”-ဤသို့ အစရှိသော ၆-ဂါထာတို့ကို၎င်း၊

“န သကေန ဗလေန ဇာယရေ-အညီအညွတ် ပေါင်းစု၍ ပြုအပ်သော သင်္ခတ တရားတို့သည် မိမိ၏ အားအစွမ်းဖြင့် မဖြစ်ပေါ်နိုင်ကုန်”-

ဤသို့ အစရှိသော ၅-ဂါထာတို့ကို၎င်း၊

ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းတွင် အင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ပြဆိုချက် ၌ ပြထားလေသည်။ ထိုဂါထာတို့၌ ပါဠိကဲ့ချက်ကို အနည်းငယ်မျှသာ တွေ့ရ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၂-၂၆-၂-၃)နှင့် မြန်မာပြန် စတုတ္ထတွဲ (၃၂၉)တို့တွင် အဇ္ဈပ-သတ္တက-နာမ်ကို ရှုပုံ ခုနစ်မျိုးတို့၌ အရိယဝံသကထာနည်းအရဖြင့် ဆိုထားသော ကလာပအားဖြင့် ရှုနည်းနှင့် ယမကအားဖြင့် ရှုနည်းကို ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းတွင် အင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ပြဆိုချက် ၌သာလျှင် ပြထားလေသည်။ ဤပြဆိုချက်လည်း လက်တွေ့ ယောဂီတို့အတွက် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်း၏။

ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းတွင် ဗုဒ္ဓါနုဿတိကထာ၌ လောကဝိဒ္ဓုပုဒ်၏ အဖွင့်တွင် သတ္တလောကနှင့် သင်္ခါရလောကဟူသော လောကနှစ်ပါးတို့ကိုသာလျှင် ပြထား၏။ မဟာပထဝီ မြေကြီး စကြဝဠာ မြင့်မိုရ်တောင်စသော ဩကာသ လောကအကြောင်းကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ကဲ့သို့ ပြမထားချေ။ ဤအချက်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်း၏။

ဤမျှဖြင့်လည်း ဝိမုတ္တိမဂ်မည်သော ကျမ်းကို အဘယ်သို့သော ကျမ်းဟု မှန်းဆ၍ သိနိုင်လောက်ပြီ။ ထိုဝိမုတ္တိမဂ်သည် မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်းသားတို့၏ ကျမ်းမဟုတ်သကဲ့သို့ပင် မဟာယာနဂိုဏ်းသားတို့၏ ကျမ်းလည်းမဟုတ်ပေ။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ၊ ထေရဝါဒ ပိဋကကိုသာလျှင် မှီ၍ ရေးသားစီရင်ထားသော ကျမ်းဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိုဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းနှင့် စပ်ဆိုင်သော အမည်ကို၎င်း၊ ထေရဝါဒကို၎င်း မတွေ့ရသောကြောင့် ယင်းသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ရေးသားစီရင်သော ကျမ်းလည်းမဟုတ်ပေ။ အလျှောက်အားဖြင့် မူကား အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် စပ်ဆိုင်သော အမည်ကို၎င်း၊ ဝေါဟာရစကားကို၎င်း

[ဈာ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ထိုကျမ်းတွင် များစွာသော အရာဌာနတို့၌ တွေ့ရသောကြောင့် ယင်းသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ ရေးသားစီရင်သော ကျမ်းသာလျှင် ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ပြင် ယင်း ကျမ်းသည် ပေဋကောပဒေသကို အမှီပြုကြောင်း များစွာသော ဌာနတို့၌ တွေ့ရ၏။ အထူးအားဖြင့်မူကား မိဒ္ဓရုပ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာ သော်လည်း ထို မိဒ္ဓရုပ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း ထို ကျမ်း၌ပြထားသည်မှာ ပေဋကောပဒေသကိုပင်လျှင် မှီ၍ ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ် ဂဏ္ဍိပုဒ်တွင် ပေဋကေဟူသော ပုဒ်၏ အနက် အဖွင့်၌ “သုတ္တန်ပိဋကအကျိုးငှါ အနက်ကို ပြဆိုသောကျမ်းသည် ပေဋကမည်၏။ မဟိသာသကဂိုဏ်းသားတို့၏ ကျမ်းပေတည်း”ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် ဝိမုတ္တိမဂ်သည် မဟိသာသကဂိုဏ်းသားဖြစ်သူက ရေးသားစီရင်ထားသည် ဖြစ်တန်ရာ၏။ ဤသည်ကား ငါတို့၏ အလိုတည်း။

မှီရာအဋ္ဌကထာတို့ကို ဖော်ပြခြင်း

ကျမ်းပြုပုံကို ဆက်၍ပြရလျှင် ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ပြုစုစီရင်သည်မှာ ရှေး၌ဆိုခဲ့ပြီးသော အခြင်းအရာ အပြားသက်သက်ဖြင့်သာလျှင် မဟုတ်သေး။ အမှန်အားဖြင့်သော်ကား ဆိုလတုံသော အခြင်းအရာ အပြားအားဖြင့်လည်း ပြုစီရင်တော်မူပေသည်။ ထိုအကြောင်းကို ချဲ့၍ပြရလျှင် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည် ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ စုပေါင်းဆောင်ယူ၍ ဘာသာပြန်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပြတော်မူသော်လည်း ယုံမှားသံသယဖြစ်နိုင်သော အနက် အဖွင့်ကို ဖြစ်စေ၊ အဆုံးအဖြတ်ကိုဖြစ်စေ ထုတ်ပြခဲ့လျှင် ထိုသို့သော အနက်အဖွင့် အဆုံးအဖြတ်ကို ပြရာဟူသမျှ၌...

“ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားသည်ဟူ၍၎င်း (ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၂၆၃)၊ ဝိနည်း အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသည်၊ မဇ္ဈိမ အဋ္ဌကထာတို့၌မူကား ဟူ၍၎င်း (၁-၇၀)၊ အင်္ဂုတ္တရဘာဏကထာကို ဆိုကြသည် ဟူ၍၎င်း (၁-၇၂)၊ အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့၏ အလိုသို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့် ဆိုသော အဆုံးအဖြတ်တည်းဟူ၍၎င်း (၁-၉၉)၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဤစကားကို ဆိုထားသည်သာတည်းဟူ၍၎င်း (၁-၁၁၀)၊ ထိုစကားကို အဋ္ဌကထာတို့၌ ပယ်ထားသည်ဟူ၍၎င်း (၁-၁၃၂)၊ ဒီဃဘာဏက သံယုတ္တဘာ-

မိရာအဋ္ဌကထာတို့ကို ဖော်ပြခြင်း

[၅]

ဏကတို့၏ အလိုတည်းဟူ၍၎င်း၊ မဇ္ဈိမဘာဏကတို့သည် ဤသို့ အလိုရှိ ကုန်၏ဟူ၍၎င်း (၁-၂၆၇)၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ အဆုံးအဖြတ်တည်းဟူ၍ ၎င်း၊ ဤသို့လျှင် ရှေးဦးစွာ ဒီဃဘာဏကတို့က ဆိုကုန်၏၊ မဇ္ဈိမ- ဘာဏကတို့ကမူကား ဆိုကုန်၏ဟူ၍၎င်း (၁-၂၇၇)၊ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ ၌မူကား။ပ။ ဤအစဉ်ကို ဆိုထား၏၊ ထိုအစဉ်သည် ပါဠိတော်နှင့်မညီ ဟူ၍၎င်း (၁-၃၀၉)၊ ဤသို့လျှင် ရှေးဦးစွာ မဇ္ဈိမဘာဏကတို့က ဆို ကုန်၏၊ သံယုတ္တဘာဏကတို့ကမူကား ဟူ၍၎င်း (၂-၆၂)၊ သံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားသည် ဟူ၍၎င်း (၂-၈၀)။”

ဤသို့ ထိုထို အနက်အဖွင့် အဆုံးအဖြတ်တို့၏ မိရာ အဋ္ဌကထာကိုလည်း ထင်ရှားဖော်ပြ၍ နောင်လာနောက်သားတို့အား ဖြစ်လတ်သော ယုံမှား သံသယကို ပယ်ဖျောက်လျက်သာလျှင် ထိုအဖွင့် အဆုံးအဖြတ်တို့ကို ပြတော် မူလေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ပြုစီရင်စဉ်ကာလ၌ အလုံးစုံသော သီဟိုဠ် အဋ္ဌကထာဘို့သည် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာတော်၏ထံ၌ ရှိနေကြသည်ဟူ၍၎င်း၊ ထို အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ကို အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသည် ရှေးမဆွကပင်လျှင် သီဟိုဠ် မထေရ်တို့၏ထံ၌ ကြားနာသင်ယူခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်ဟူ၍၎င်း၊ ထိုအဋ္ဌကထာ ဟောင်းတို့မှ ယူသင့်ယူထိုက်သမျှ အလုံးစုံကိုယူ၍ ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို အရှင်ဗုဒ္ဓ- ဃောသ ဆရာတော် ရေးသားစီရင်တော် မူခဲ့သည်ဟူ၍၎င်း၊ ဤ အကြောင်း အရာ အလုံးစုံသည် အလွန်ပင်ထင်ရှားပေ၏၊ သို့ဖြစ်၍ ရှေး၌ပြခဲ့သော ဒုတိယ ပိုင်း မဟာဝံသကျမ်း၌—

“သံဃာ တော်သည် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသကို စူးစမ်းခြင်းငှာ သူ့အား ဂါထာ ၂-ပုဒ်ကို ပေးပြီးလျှင် ဤဂါထာတို့၌ သင်၏စွမ်းရည်ကို ပြဦး လော့” - ဤသို့ စသည်ဖြင့်—

“ဂါထာ ၂-ခုကိုသာ ကြည့်ရှုပြီးလျှင် တပါးသောကျမ်းစာ တစုံတခုကိုမျှ မကြည့်ရှုပဲ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာတော်သည် ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်စွမ်း သက်သက်ဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ပြုစီရင်တော်မူသည်” - ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ဆိုထားသော

[၈၅]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ချီးကျူးစကားသည် ရှိ၏။ ထိုစကားမှာ ချီးကျူးရုံမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု သိအပ်ပေသည်။

ပေါရာဏစကားကို ပြခြင်း

အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာတော်သည် သက်သက် အဋ္ဌကထာတို့ကိုသာလျှင် မှီရာ၏အဖြစ်ဖြင့် ပြတော်မူခဲ့သည် မဟုတ်သေး။ စင်စစ်သော်ကား “ရှေးဆရာတို့ကမူ ဆိုကုန်၏” - ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ပေါရာဏ (ရှေးဆရာတို့၏) စကားကိုလည်း ပြတော်မူခဲ့သေး၏။ ထိုပြဆိုချက်များကို ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်တွင် ၂၂-ခုသောဌာနတို့၌ တွေ့ရ၏။ ပေါရာဏခေါ် ဤရှေးဆရာတို့မည်သည်မှာ အဘယ်သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပါနည်းဟူမူ၊ ပေထက်အက္ခရာတင်သော စတုတ္ထသံဂါယနာကာလတိုင်အောင် သင်္ဂီတိကာရက မထေရ်တို့၌ အတွင်းဝင်သော မထေရ်တို့သော်၎င်း၊ သို့မဟုတ် ယင်းတို့နှင့်အလားတူ မထေရ်တို့သော်၎င်း၊ ဖြစ်သည်ဟု သိအပ်၏။ ထိုသို့ သိသင့်ကြောင်း ရှင်ပြရလျှင် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်မှာ -

မှတ်ချက်

၁- ဤအရာ၌ မဟာဝံသကျမ်း-ဟူသည်မှာ တဦးတည်းက တခေတ် တကာလတည်းတွင် ရေးထားသည်မဟုတ်။ ပဌမပိုင်း ဒုတိယပိုင်းဟူ၍ ၂-ပိုင်းရှိရာ ပဌမပိုင်းမှာ ဒီပဝံသကဲ့သို့ပင် သာသနာအဦးအစမှစ၍ သာသနာတော် ဂာဇ-နှင့် ဂဌ-နှစ်အတွင်း မဟာသေနမင်း လက်ထက်တိုင်အောင် အကြောင်းအရာတို့ကို ဖော်ပြလျက် မဟာနာမမည်သော မထေရ်က ရေးသားစီရင်ခဲ့သည်။ အပိုင်းအားဖြင့် ၃၇-ပိုင်းရှိသည်။ နောက်ဆုံး ၃၇-ခုမြောက် အပိုင်းတွင် ဂါထာ ၅၀-အထိသာ ရှိသည်။ ဝိနည်းဋီကာ၌ သာဓက ထုတ်ပြသည်မှာ ဤပဌမပိုင်း မဟာဝံသကျမ်းမှသာ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယပိုင်း မဟာဝံသကျမ်းမှာအပိုင်း ၃၇၊ ဂါထာ ၅၁-မှစ၍၎င်း၊ မဟာသေနမင်းလက်ထက် ကြွင်းသောနောက်ပိုင်း အကြောင်းအရာများမှစ၍၎င်း မွေကိတ္တိမည်သော မထေရ်က ရေးသားစီရင်ခဲ့သည်။ ၎င်းမထေရ်မှာ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆-နှင့် ၁၂၇၁-ခုနှစ်တို့အတွင်း ဒုတိယပရက္ကမဗာဟုမင်း လက်ထက်က ထင်ရှားသော မထေရ်ဖြစ်သည်-ဟု ထိုမဟာဝံသ၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် စာအုပ်၌ ဖော်ပြထား၏။ သို့ဖြစ်၍ ပဌမပရက္ကမဗာဟုမင်း လက်ထက် ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၁၅၃-နှင့် ၁၁၈၆-ခုနှစ်တို့အတွင်း သာရတ္ထဒီပနီ မည်သော ဝိနည်းဋီကာကို ရေးသားစီရင်စဉ်ကာလက ဤမဟာဝံသ ဒုတိယပိုင်းကို မရေးရသေး-ဟု သိအပ်၏။

ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

[၅၂]

“ဩဘာသေ စေဝ ဉာဏေ စ။ ပ။ န စ ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။”

“အရောင်အလင်းကြောင့်၎င်း၊ ဉာဏ်ကြောင့်၎င်း။ ပ။ ပျံလွင့်ခြင်း သို့လည်း မရောက်” ဟူသော-

ဂါထာတို့ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (၂-၂၇၃-၄) နှင့် မြန်မာပြန် စတုတ္ထတွဲ (၃၅၆-၇) တို့၌ ရှေးဆရာတို့၏ စကားအဖြစ်ဖြင့် ပြထား၏။ သို့ပြထားရာ၌ အကယ်၍ ဤ ဂါထာတို့သည် ဝိနည်းပရိဝါ ပါဠိတော်၌ ဆရာအစဉ်အဆက်ကိုပြသော ဂါထာ တို့ကဲ့သို့ပင် သံဂါယနာတင်မထေရ်တို့ ထည့်သွင်းထားသော ဂါထာတို့ဖြစ်ကုန် ငြားအံ့။ သို့ဖြစ်လျှင် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌ ထိုပရိဝါဂါထာတို့ကို ပေါရာဏ စကားအဖြစ်ဖြင့် ပြဆိုထားသောကြောင့်^၁ ထို့အကူပင် ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ လည်း သံဂါယနာတင် မထေရ်တို့ကိုပင် ပေါရာဏ (ရှေးဆရာ) တို့ ဟူ၍ သိအပ်၏။ သို့မဟုတ် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ကို ဟောသော မထေရ်သည်ပင်လျှင် ကိုယ်တိုင်ဟောထားခဲ့သော ဂါထာတို့ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့။ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုသံဂါ ယနာတင် မထေရ်တို့ကဲ့သို့ပင် အလေးပြုအပ် အားကိုး ယုံကြည်အပ်သော မထေရ်တို့ကို ပေါရာဏ (ရှေးဆရာ) တို့ဟူ၍ သိအပ်၏။ သမန္တပါသာဒိကာ အဋ္ဌကထာ၊ သုမဂ်လဝိလာသိနီအဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ “ပေါရာဏဆရာတို့ သည်ကား ဤသို့ ဖွင့်ဆိုကုန်၏”-ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆိုထားသော အရာဌာန တို့၌လည်း ထိုသို့သဘောရှိသော မထေရ်တို့ကိုပင် ပေါရာဏ (ရှေးဆရာ) တို့ ဟူ၍ ဆိုထားသည်-ဟု မှတ်ယူအပ်၏။

ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်သည် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ပြဆိုခဲ့သော အခြင်းအရာ အပြားဖြင့် ရေးသာ စီရင်တော်မူပြီးလျှင် အခြားတပါးကုန်သော ပိဋကသုံးပုံ၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာတို့ကိုလည်း အစဉ်အတိုင်း ရေးသား စီရင်တော်

မှတ်ချက်

- ၁- ဤအရာ၌ ပါဠိနိဒါန်းတွင် ပရိကပ္ပဝါကျ၊ ဥပမာဝါကျ၊ ဒဠိဝါကျ၊ သဒ္ဓိဋ္ဌာနဝါကျ- ဤ အစဉ်အားဖြင့် ပါဠိဂတိအားလျော်စွာ ရေးထားသော်လည်း ထိုအစဉ်တိုင်း မြန်မာပြန်လျှင် အလွန်ရှုပ်ထွေး၍ အသိခက်မည်ဖြစ်သောကြောင့် ဥပမာဝါကျမှ ဒဠိကို သဒ္ဓိဋ္ဌာနဝါကျ၌ ဟိတ်ပြု၍ တမျိုးပြင် ရေးထားသည်။

[ဈာန်]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

မူလေသည်။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ သမန္တပါသဒိကာ မည်သော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို အရှင်ဗုဒ္ဓသိရိမထေရိက တောင်းပန်သောကြောင့် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၏တောင်ဘက်ပဓာနသရပရိဝုဏ်တိုင် မဟာနိဂမသမိမည်သောဒါယကာ၏ ပြာသာဒ်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်လျက် ရေးသားစီရင်တော်မူလေသည်။ ထိုဝိနည်းအဋ္ဌကထာသည် သိရိပါလ ဟူသော အမည်တပါးရှိသော မဟာနာမမင်း၏နန်းသက် အနှစ် ၂၀-မြောက် (သာ ၉၇၃) ၌ စတင်အားထုတ်ခဲ့၍ နန်းသက် ၂၁-နှစ်မြောက် (သာ ၉၇၄) ၌ ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်လေသည်။ ပြုစီရင်ပုံကို ရှင်းပြရလျှင်-ထိုဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ရေးသားစီရင်တော်မူသော အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်သည် အရှင်မဟာမဟိန္ဒမထေရိ ဆောင်ယူခဲ့သော သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် စီရင်ထားသော မဟာအဋ္ဌကထာကို ထိုအဋ္ဌကထာသစ်၏ ကိုယ်ထည်ပြု၍ မဟာပစ္စရိ ကုရုန္တိ သင်္ခေပ အဋ္ဌကထာတို့မှလည်း ယူသင့်ယူထိုက်သည်ကို ယူ၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဝသဘမင်း လက်ထက်တိုင်အောင် ထင်ရှားကုန်သော ရှေးဝိနည်းဓိရိမထေရ်မြတ်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်သော ထေရဝါဒကိုလည်း ထည့်သွင်း၍ ရေးသားစီရင်တော် မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌ အောက်ပါဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“ထိုအဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ရန်အားထုတ်သော ငါ(ဗုဒ္ဓဘောသ)သည် မဟာအဋ္ဌကထာကြီးကို ထိုအဋ္ဌကထာသစ်၏ အထည်ကိုယ် အရင်းခံပြု၍ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၌၎င်း ကျော်စောထင်ရှားကုန်သော ကုရုန္တိအဋ္ဌကထာ အစရှိကုန်သော—

အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့၌၎င်း အကြင်အဆုံးအဖြတ်ကို ဆိုထား၏၊ ထိုအဆုံးအဖြတ်မှလည်း သင့်လျော်သောအနက်ကို မစွန့်မူ၍ ထို့ပြင် (အရှင်တိပိဋက စူဠနာဂ အစရှိသော မထေရ်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်ဟူသော) ထေရဝါဒများပါ ပါဝင်သော အဋ္ဌကထာသစ်ကို ကောင်းစွာအားထုတ်စီရင်ပေအံ့”ဟူ၍၎င်း (ကျမ်းဦးစကားမှ ဖြစ်သည်)။

“အကြင်မဟာဝိဟာရမည်သော ကျောင်းတိုက်သည် မဟာမေဆဝန် ဥယျာဉ်မြေအဖို့၌ တည်ရှိ၏၊ မြတ်စွာဘုရား၏ မဟာဗောဓိပင်ဖြင့်လည်း တန်ဆာဆင်ထားသကဲ့သို့ ရှိ၏။

ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

[ဈေ]

ထိုမဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်၏ တောင်မျက်နှာအဖို့၌ တည်ရှိသော မြတ်သော ပဓာနဃရမည်သော အကြင် ပရိဝုဏ်ကို စင်ကြယ်သော စာရိတ္တသီလ ဝါရိတ္တသီလတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းအပေါင်း သံဃာတော်သည် မှီဝဲသုံးဆောင်လျက်ရှိ၏။

မြတ်သောအမျိုး၌ဖြစ်သော အခါခပ်သိမ်း သံဃာကို လုပ်ကျွေးပြုစု လေ့ရှိသော ရတနာသုံးပါး၌ ရှုပ်ထွေးခြင်းမရှိသည့် သဒ္ဓါတရားဖြင့် ကြည်ညိုသော—

မဟာနိဂမသာမိ (နိဂုံးပိုင်ရှင်ကြီး) ဟု ထင်ရှားကျော်စောသော ဒါယကာသည် ထိုပဓာနဃရ ပရိဝုဏ်၌ တင့်တယ်သော တံတိုင်းဖြင့် စီအပ် ကာရံအပ်သော အရိပ်ထူထဲသည့် သစ်ပင်အပေါင်းနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော ကောင်းသောရေနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော နှလုံးမွေ့လျော် ဘွယ်ရှိသော အကြင်ပြာသာဒ်ကို ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းလေပြီ။ မဟာနိဂမသာမိ (နိဂုံးပိုင်ရှင်ကြီး ဖြစ်သော) ဒါယကာ၏ ထိုပြာသာဒ်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်လျက်....(ငါ အားထုတ် စီရင်ခဲ့ပြီး၌ စပ်ရန်)

စင်ကြယ်သော ဝါရိတ္တသီလ စာရိတ္တသီလနှင့် ပြည့်စုံသော ဗုဒ္ဓသိရိ အမည်ရှိသော (ကျမ်းပြုရန် တောင်းပန်သူ)မထေရ်ကို ရည်ညွှန်း အကြောင်းပြု၍ ပြည့်စုံသော အကြင် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ငါ အားထုတ်စီရင်ခဲ့ပြီ။

သီဟိုဠ်တကျွန်းလုံးကို ခိုးသူ အမြွှုပ်ကင်းအောင် စောင့်ရှောက် အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသော ကြက်သရေအပေါင်းတို့၏ တည်နေရာဖြစ်သော များသော အခြံအရံရှိသော သိရိပါလမည်သော မင်း၏ အနှစ်နှစ်ဆယ် မြောက်ဖြစ်သော အောင်တော်မူနှစ် (နန်းစံနှစ်)၌ ဤဝိနည်း အဋ္ဌကထာကိုစတင်၍ စီရင်အားထုတ်ခဲ့၏။ နန်းစံ နှစ်ဆယ်တနှစ်မြောက် ရောက်လတ်သော် အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်ပေသတည်း။ ကပ်၍ နှိပ်စက် တတ်သော ဥပဒ္ဒဝေါဘေးရန်တို့ဖြင့် ရှုပ်ထွေးလှသော သတ္တလောက၌ ဤ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာသည် ဥပဒ္ဒဝေါဘေးရန်မရှိပဲ တနှစ်တည်းဖြင့် သာလျှင် ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်သကဲ့သို့။

[၈]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဒါန်း

(ဤအတူပင် အလုံးစုံသော လောက၏ တရားနှင့်စပ်ကုန်သော အလုံးစုံသော ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတို့သည် ဥပဒ္ဓဝေါဘေးရန်မရှိကုန်ပဲ အလျင်အမြန် ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်ပါစေကုန်သတည်း။)”ဟူ၍၎င်း (နိဂုံးမှ ဖြစ်သည်)။

ဆိုထားပေသည်။

ဤအရာ၌ စပ်လျဉ်းသော အဆုံးအဖြတ်တခုကို ပြရလျှင် သမန္တပါသာဒိကာ မည်သော ဤဝိနည်းအဋ္ဌကထာသည် ယခုအခါ ပုံနှိပ်ထားသော ဆဋ္ဌသံဂါယနာမူ စာအုပ်အရအားဖြင့် ၁၃၅၀-မျက်နှာ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ၎င်းကို တနှစ်ဖြင့် ပြီးအောင်ရေးသားစီရင်ရသည်ကို ထောက်ဆ၍ ၇၄၂-မျက်နှာရှိသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကိုလည်း အနည်းဆုံး ငါးလ ခြောက်လခန့်ဖြင့် ပြီးအောင် ရေးသားစီရင်ရသည် ဖြစ်ရာ၏ဟု သိနိုင်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘောသပုတ္တိ မည်သော ကျမ်းငယ်၌ မဟာဝံသစကားကို အမှီပြု၍ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည် တညဉ့်တည်းဖြင့်ပင်လျှင် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင်ရေး၍ ပြီးစေသည်”ဟု ချီးကျူးစကားကို ဆိုထား၏။ ထိုစကားမှာ ထိုကျမ်းငယ်ကို ရေးသူ၏ ချီးကျူးစကားမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု သိအပ်၏။

စောဒနာဖွယ်ကို ရှင်းပြရလျှင်...ဤဝိနည်းအဋ္ဌကထာတွင် “သုမင်္ဂလဝိလာသိနိဋ္ဌ” ဤသို့စသည် အမည်ထူး၏အစွမ်းအားဖြင့် သုတ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ညွှန်းခြင်းကို တွေ့ရသည်မဟုတ်လော၊ (ထို့ကြောင့်) ဤဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို သုတ်အဋ္ဌကထာထက် ရှေးဦးစွာ ပြုစီရင်ကြောင်း အဘယ်သို့ သိအပ်ပါသနည်း ဟူမူ၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်၏ အဋ္ဌကထာတို့၌ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ညွှန်းခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝိနည်းပိဋကသည် အထူးသဖြင့် အလေးပြုအပ်သော ကျမ်းဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ မဟာဝိဟာရဝါသီတို့သည် ဝိနည်းကို အထူးသဖြင့် အလေးပြုခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သံဂါယနာတင်သော အစဉ်အားလျော်သော ကြောင့်၎င်း၊ ဤဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌သာလျှင် ပြည့်စုံသော နိဒါန်းစကားကို ပြထားခြင်းကြောင့်၎င်း၊ နိဂုံး၌ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ကြားနာသင်ယူပြီးလျှင် ရေးသားစီရင်ရသည်ကို ပြခြင်းကြောင့်၎င်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှ တပါးဆိုလျှင် ဤဝိနည်း အဋ္ဌကထာကိုသာလျှင် ရှေးဦးစွာ ပြုစီရင်သည်ဟု သိအပ်၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်တွင် မူကား “ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌”ဟူ၍၎င်း “ဝိနည်းအဋ္ဌကထာတို့၌”ဟူ၍၎င်း

နိကာယ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း [ဈော]

“မဇ္ဈိမအဋ္ဌကထာတို့၌” ဟူ၍၎င်း ဤသို့ အမည်သာမည၏ အစွမ်းအားဖြင့် သာလျှင် ကျမ်းညွှန်းကို တွေ့ရ၏။ သမန္တပါသာဒိကာ အစရှိသော အမည်ထူး၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကျမ်းညွှန်းကိုကား မတွေ့ရ။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို အလုံးစုံသော အဋ္ဌကထာတို့၏ ရှေးဦးစွာ ရေးသားစီရင်ကြောင်း ထင်ရှားပေ၏။ သုတ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ဤဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌ ညွှန်းခြင်း ဤဝိနည်းအဋ္ဌကထာကိုလည်း ထိုသုတ် အဋ္ဌကထာတို့၌ ညွှန်းခြင်း - ဤသို့အားဖြင့် အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ညွှန်းခြင်းသည်ကား အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်မှာ စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်း ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သော်လည်း ဖြစ်နိုင်ပေ၏။ မရှေးမနှောင်းတပြိုင်နက် ပြီးဆုံးစေခြင်းဖြင့်သော်လည်း ဖြစ်နိုင်ပေ၏။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်သည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို အလုံးစုံအပြီးအဆုံးစီရင်ပြီးလျှင် သမန္တပါသာဒိကာအစရှိသော တခုတခုသော အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်စဉ်ပင်လျှင် အကြင်အကြင်အရာဌာန၌ အနက်အဖွင့်ကို အခြားသောအဋ္ဌကထာတို့၌ အကျယ်ပြသင့်၏။ ထိုထိုအရာဌာန၌ “ဤမည်သော အရာဌာနရောက်မှ အကျယ်ဆိုမည်” ဟု စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာပိုင်းခြားမှတ်သားပြီးလျှင် ထိုရည်ရွယ်သော အဋ္ဌကထာ အရာဌာနကိုလည်း ညွှန်းခဲ့၍ မိမိပိုင်းခြားမှတ်သားထားသော အရာဌာနသို့ ရောက်သောကားလ၌ ထိုအနက်အဖွင့်ကို အကျယ်အားဖြင့်ဆိုလျက် ထိုအဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်အပ်ကုန်သည်သော်လည်း ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ သို့မဟုတ် တခုတခုသော အဋ္ဌကထာ ပြီးဆုံးလုနီးသို့ရောက်သော ကာလ၌ ထိုအဋ္ဌကထာကို ရပ်ဆိုင်းထား၍ အခြားအဋ္ဌကထာတို့ကိုလည်း ထို့အတူပင်ပြု၍ အလုံးစုံသော အဋ္ဌကထာတို့ကို မရှေးမနှောင်း တပြိုင်နက် အပြီးသတ်စီရင်အပ်ကုန်သည်သော်လည်း ဖြစ်ရာကုန်၏။ ဤသို့လျှင် နှစ်ပါးသော ကျမ်းပြုစီရင်ပုံ အခြင်းအရာအပြားတို့တွင် တပါးပါး၏အစွမ်းအားဖြင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်၏ အဋ္ဌကထာတို့၌ အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်ပေသည်ဟု သိအပ်၏။

နိကာယ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

သုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော ဒီဃနိကာယ်အဋ္ဌကထာကို သုမင်္ဂလကျောင်းတိုက်နေ အရှင်ဒါဌာနာဂမထေရ်က တောင်းပန်သောကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ

[ဈေး]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဒါန်း

ဆရာတော် ရေးသားစီရင်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာ၏နိဂုံး၌ အောက်ပါ ဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“သုမဂ်သကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်လေ့ရှိသော ခိုင်မြဲသော သီလစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော အရှင်မဟာမဟိန္ဒ အစရှိသော မထေရ်တို့၏ အနှယ်အဆက်ဖြစ်သော ဒါဌာနာဂအမည်ရှိသော မထေရ်သည် တောင်းပန်အပ်သည်ဖြစ်၍ -

ကိုယ်တော်အား ဉာဏ်တော်အား ၁၀-ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်အပေါင်းကို ဖော်ပြသော ဒီဃနိကာယ်၏အဖွင့်ဖြစ်သော အမည်အားဖြင့် သုမဂ်လဝိဇာသိနီမည်သော အကြင်အဋ္ဌကထာကို ရေးသားစီရင်ရန် ငါ အားထုတ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုအဋ္ဌကထာသစ်သည် မဟာအဋ္ဌကထာ၏ အနှစ်သာရကိုယူ၍ ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်လေပြီ။”

ပပဉ္စသုဒ္ဓနီမည်သော မဇ္ဈိမနိကာယ်အဋ္ဌကထာကို မယူရဒူတ သင်္ဘောဆိပ်၌ ရှေးကမိမိနှင့် အတူနေဘူးသော အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္ထမထေရ်က တောင်းပန်သောကြောင့် ရေးသားစီရင်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာ၏နိဂုံး၌ အောက်ပါဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“မယူရဒူတ သင်္ဘောဆိပ်၌ ရှေးက ငါနှင့်အတူနေဘူးသော ကောင်းသော ဉာဏ်ပညာနှင့်ပြည့်စုံသော အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္ထမထေရ်က တောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍ -

သာသနာအပြင်ပ အညတိတ္တိယဟူသော သူတပါးတို့၏ မိစ္ဆာဝါဒကို ဖျက်ဆီးတတ်သော မြတ်သော မဇ္ဈိမနိကာယ်၏ အဖွင့်ဖြစ်သော ပပဉ္စသုဒ္ဓနီမည်သော အကြင်အဋ္ဌကထာကို ရေးသားစီရင်ရန် ငါ အားထုတ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုအဋ္ဌကထာသစ်သည် မဟာအဋ္ဌကထာ၏ အနှစ်သာရကိုယူ၍ ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်လေပြီ။”

နိကာယ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

[စုံ]

သာရတ္ထပ္ပကာသိနီ မည်သော သံယုတ်အဋ္ဌကထာကို အရှင်ဇောတိပါလ မထေရ်က တောင်းပန်သောကြောင့် ရေးသားစီရင်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာ၏နိဂုံး၌ အောက်ပါဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“သုတော်ကောင်း တရား၏ရှည်စွာ တည်တံ့ခြင်းကို လိုလားတောင့်တ လျက် သာရတ္ထပ္ပကာသိနီမည်သော သိမ်မွေ့သော သံယုတ်အဋ္ဌကထာကို ငါ အားထုတ်စီရင်ခဲ့ပြီ။”

“စင်ကြယ်သော သီလနှင့်ပြည့်စုံသော ကောင်းသော စကားရှိသော ထင်ရှားပြနိုင်သော ဉာဏ်ပညာရှိသော သာသနာတော်၏ တင့်တယ် ခြင်းကို အလိုရှိသော တင့်တယ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော အရှင်ဇောတိပါလ မထေရ်သည် ဤသံယုတ် အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်ရန် ငါ့ကိုတောင်းပန်သည်ဖြစ်၍ အကြင်ကောင်းမှုကိုရလေပြီ၊ ထိုကောင်းမှု ကြောင့်လည်း လူအပေါင်းသည် ချမ်းသာနှင့် ပြည့်စုံပါစေသတည်း။”
(၂-ဂါထာအပေါင်း)

မနောရထပ္ပရဏီ မည်သော အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာကို အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းကဉ္စိပုရ မြို့ စသည်တို့၌၎င်း သီဟိုဠ်ကျွန်းမဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌၎င်း မိမိနှင့် အတူ နေဘူးသော အရှင်ဇောတိပါလ မထေရ်က တောင်းပန်သောကြောင့်၎င်း၊ ထို့ပြင် လေတိုက်သော်လည်း မလှုပ်ရှားခြင်းသဘောရှိသော သစ်ပင်ကြီးကဲ့သို့ မလှုပ် ရှားနိုင်သော သုတော်ကောင်းတရား(ဟူသောသာသနာတော်)၌ ပိဋကသုံးပုံကို ပါရဂူရောက် တတ်မြောက်လျက်တည်သော ကောင်းသောဉာဏ်ပညာနှင့်ပြည့်စုံ သော စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိသော ဇီဝက မည်သော ဥပါသကာက တောင်းပန်သောကြောင့်၎င်း ရေးသားစီရင်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအဋ္ဌ ကထာ၏နိဂုံး၌ အောက်ပါ ဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“ကဉ္စိပုရမြို့စသည်တို့၌ ရှေးက ငါနှင့်အတူနေဘူးသော မြတ်သော သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်တွင် နေသောအချိန်လည်း (အတူနေဘူးသော)ကောင်းသော ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော အရှင် ဇောတိပါလ မထေရ်က တောင်းပန်သည်ဖြစ်၍၎င်း၊

[ဈာန]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

လေတိုက်သော်လည်း မလှုပ်ရှားသော သစ်ပင်ကြီးကဲ့သို့ မလှုပ်ရှားသော သူတော်ကောင်းတရား(ဟူသော သာသနာတော်)၌ ပိဋကသုံးပုံ ဟူသောသမုဒြာ၏တဖက်ကမ်းသို့ရောက်လျက် တည်သောကောင်းသော ဉာဏ်ပညာနှင့်ပြည့်စုံသော စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိသော ဇီဝကမည်သော ဥပါသကာကလည်း တောင်းပန်အပ်သည်ဖြစ်၍၎င်း၊

တရားစကား ဟောပြောနည်း၌ ကျွမ်းကျင်ကုန်သော အတိုင်းမသိ များစွာကုန်သော ဓမ္မကထိက အရှင်မြတ်တို့သည် ဉာဏ်ကုန်မြူးလျက် ကစားအပ်သွားအပ်သော မိမိ၏ အယူဟုဆိုအပ်သော သာသနိကအယူ တို့ဖြင့်ဆန်းကြယ်စွာသော....

အင်္ဂုတ္တရမဟာနိကာယ်၏ အကြင်အဖွင့် အဋ္ဌကထာကို ရေးသားစီရင်ရန် အလို့ငှါ သာသနာတော်မြတ်၏ ရှည်စွာတည်တံ့ခြင်းကို အလိုရှိသောငါသည် အားထုတ်စီရင်ခဲ့ပြီ။ ထိုအဋ္ဌကထာသစ်သည် မဟာအဋ္ဌကထာ၏အနှစ်သာရကိုယူ၍ တကြိမ်တလှည့် ရွတ်စာဘာဏဝါရတို့အရ အားဖြင့် ၉၄-ဘာဏဝါရ အတိုင်းအရှည်ရှိသောပါဠိဖြင့် ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်လေပြီ။

ယင်းသို့ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာကြီး အပြီးအဆုံးသို့ရောက်ခြင်းကြောင့် အလုံးစုံသော နိကာယ်လေးရပ်ကိုဖွင့်ရန် ငါ၏နှလုံးအလို စိတ်အကြည် ပြည့်လေပြီ။ ထို့ကြောင့် ဤအင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ၏အမည်သည် မနောရထပူရဏံ ဟူ၍ ဖြစ်ပေသတည်း။”

ကျမ်းပြုပုံကို ဆက်၍ရှင်းပြရလျှင် ဤနိကာယ် အဋ္ဌကထာကြီး ၄-ခုတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူသော အရှင်ဗုဒ္ဓဘေသာသဆရာတော်သည် အရှင်မဟာမဟိန္ဒမထေရ်ဆောင်ယူခဲ့သော မူလအဋ္ဌကထာ ဟု ခေါ်သော မဟာအဋ္ဌကထာ ကို သာလျှင် ပါဠိဘာသာပြန်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ အထပ်ထပ်ဆိုထားသော အကျယ်စကားကို ချုံးသည်၏အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း ပြုစီရင်တော်မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာတို့၏ ဂန္ထာရမ္ဘ-ကျမ်းဦးစကား၌ အောက်ပါဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း [၂]

“ထိုသို့ တတိယသံဂါယနာတင်ပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ထိုမူလ အဋ္ဌကထာကို အရှင်မဟာမဟိန္ဒမည်သောရဟန္တာမထေရ်သည် သီဟိုဠ် ကျွန်းသို့ ဆောင်လေ၍ သီဟိုဠ်ကျွန်းသားတို့ အကျိုး၌၊ သီဟိုဠ်ဘာသာ ဖြင့် တင်ထားလေသည်။

ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်ရှား၍ ပါဠိတော် နည်းအား လျော်သော အပြစ်ကင်းသော နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ် ရှိသော ပါဠိဘာသာသို့ တင်လျက်။ပ။ အထပ်ထပ် ဆိုထားသော အနက်ကို ပယ်၍ (ပါဠိတော်၏) အနက်ကို ဖွင့်ပြပေအံ့။”

နိဂုံး၌လည်း

“မူလအဋ္ဌကထာ၏ အနှစ်သာရကိုယူ၍ ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို ပြုစီ ရင်သော ငါသည် (အကြင်ကောင်းမှုကို ဆည် ပူးစုဆောင်းမိပြီ၊ ထို ကောင်းမှုကြောင့် အလုံးစုံသောလောကသည် ချမ်းသာနှင့် ပြည့်စုံပါ စေသတည်း)”ဟူ၍၎င်း မိန့်ဆိုထားပေသည်။

ဤနိကာယ်လေးရပ် အဋ္ဌကထာတို့၏ ကိုယ်ထည်ဖြစ်သော အတွင်းစာသား ပါဠိတို့၌မူကား ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌ကဲ့သို့ “မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၌၊ ကုရုန္နိအဋ္ဌ ကထာ၌” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အဆုံးအဖြတ် အထူးအပြားနှင့် သံဝဏ္ဏနာ အထူး အပြားတို့ကို ပြခြင်းကို မတွေ့ရပေ။ ထို့အတူပင် အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၌လည်း မတွေ့ရပေ။ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်အဘိဓမ္မာတို့၌ မဟာအဋ္ဌကထာမှ တပါးသော မဟာပစ္စရိစသည် အမည်ရှိကုန်သော သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့သည်၎င်း၊ အနွက အဋ္ဌကထာသည်၎င်း မရှိဟူ၍ သိအပ်ပေ၏။ သို့သော်လည်း (သာ-၆၀၉-၆၅၃) ဝသဘမင်း၏ လက်ထက်တိုင်အောင် ထင်ရှားကုန်သော သီဟိုဠ်မထေရ်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်နှင့် ဝါဒတို့ကို၎င်း၊ ဝတ္ထုကြောင်းတို့ကို၎င်း ဤအရာတို့ကိုကား ထိုသုတ္တန် အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၌လည်း တွေ့ရကုန်သည်သာတည်း။

အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

ထိုမှတပါး အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၊ သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာ၊ ဓာတုကထာ စသော ငါးကျမ်း၏အဖွင့် ပဉ္စပကရဏ အဋ္ဌကထာ ဟူသော

[ညာ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

သုံးစောင်သော အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့ကို မိမိနှင့် ဘွဲ့အမည်တူသော သောတတ္တကီကျမ်း ကိုပြုစီရင်သော ဗုဒ္ဓဃောသ ရဟန်းက တောင်းပန်သောကြောင့် ရေးသား စီရင်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာတို့၌—

“စင်ကြယ်သော စာရိတ္တသီလ ဝါရိတ္တသီလနှင့် ပြည့်စုံသော သိမ်မွေ့၍ အညစ်အကြေးကင်းသည့် ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ဗုဒ္ဓဃောသ အမည်ရှိသော ရဟန်းက ရှိသေစွာ တောင်းပန်အပ်သည်ဖြစ်၍ (ထိုအဘိဓမ္မာ၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြပေအံ့)” ဟူ၍၎င်း၊

“ဗုဒ္ဓဃောသ ဟု ဆရာဥပဇ္ဈာယ်ဘို့က မှတ်ယူထား (မှည့်ထား)သော ဘွဲ့အမည်ရှိသော မထေရ်သည် ရေးသားတီထွင် စီရင်အပ်သော အဋ္ဌသာလိနီ မည်သော ဤ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ကျမ်း၏ အဖွင့် အဋ္ဌကထာသည် (တည်မြဲတည်တံ့ပါစေသတည်း)” ဟူ၍၎င်း၊

“ခိုင်မြဲတည်တံ့သော သီလစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံသော မနုဉ်းနွေးပဲ လျင်မြန်သော ဉာဏ်၏ သွားခြင်းရှိသော ကောင်းသော ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ဗုဒ္ဓဃောသ အမည်ရှိသော ရဟန်းသည် ထိုဝိဘင်းကျမ်း၏အနက်ကို ဖွင့်ပြရန်အကျိုးငှါ တောင်းပန်အပ်သည်ဖြစ်၍ ငါသည်—

အကြင် အဋ္ဌကထာကို ရေးသားစီရင်ရန် အားထုတ်ခဲ့ပြီ၊ ထို အဋ္ဌကထာသည် အလွန်သိမ်မွေ့သောအနက်တို့၌ တွေ့ဝေခြင်းကို ပယ်ဖျောက်တတ်သောကြောင့် သမ္မောဟဝိနောဒနီ မည်ပေ၏” ဟူ၍၎င်း၊

“ဗုဒ္ဓဃောသ ဟု ဆရာဥပဇ္ဈာယ်ဘို့က မှတ်ယူထား— (မှည့်ထား)သော ဘွဲ့အမည်ရှိသော မထေရ်သည် ရေးသား တီထွင်စီရင်အပ်သော သမ္မောဟဝိနောဒနီ မည်သော ဤဝိဘင်းကျမ်း အဖွင့် အဋ္ဌကထာသည် (တည်မြဲတည်တံ့ပါစေသတည်း)” ဟူ၍၎င်း မိန့်ဆိုထားပေသည်။

အထူးကား ဤသုံးစောင်သော အဋ္ဌကထာတို့တွင် ပဉ္စပကရဏ အဋ္ဌကထာမှာ အမည်အထူးမရှိပေ၊ တောင်းပန်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ပြမထားပေ၊ မိမိ၏ သဒ္ဓါတရားသက်သက်ကသာလျှင် နှိုးဆော်တိုက်တွန်းအပ်သည်ဖြစ်၍ အရှင် ဗုဒ္ဓ

အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း [ညီ]

ဃောသ ဆရာတော်သည် ထို အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်သကဲ့သို့ ထင်ပေ၏။
ထို့ကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာ၏ နိဂုံး၌....

“ကုသိုလ် အစရှိသော တရားတို့၏ အပြားကို မှီ၍ အထူးထူးသော
အရေအတွက်ရှိသော နည်းတို့ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ကောင်းစွာစီရင်
အပ်သည့် မြဲမြံသောအဆုံးအဖြတ် ရှိတော်မူသည်ဖြစ်၍ အကြင်ပဋ္ဌာန်း
မည်သော ခုနစ်ခုမြောက် အဘိဓမ္မာကျမ်းကို အကျယ်ချဲ့လျက် ပြတော်
မူလေပြီ။ ထို ပဋ္ဌာန်းကျမ်း၏ အနက်အဖွင့် အဋ္ဌကထာကို ရေးသား
စီရင်ရန် ငါသည် သဒ္ဓါတရားဖြင့် ကောင်းစွာ အားထုတ်ခဲ့ပြီ”ဟူ၍၎င်း။

ဤမျှဖြင့်....

“နတ်တို့၏ နတ်မြတ် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ခုနစ်ကျမ်းရှိ
သော အကြင် အဘိဓမ္မာပိဋကကို နတ်ပြည်လောက၌ နတ်တို့အား
ဟောကြားတော်မူလေပြီ။ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ထို အဘိဓမ္မာပိဋက
၏ ဤ အဋ္ဌကထာသည် ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်လေပြီ”ဟူ၍၎င်း။

“ဗုဒ္ဓဃောသဟု ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့က မှတ်ယူထား (မှည့်ထား)
သော ဘွဲ့အမည်ရှိသော မထေရ်သည် ရေးသားတီထွင် စီရင်အပ်သော
အလုံးစုံသော အဘိဓမ္မာပိဋက၏ ဤ အဋ္ဌကထာသည် (တည်မြဲတည်တံ့
ပါစေသတည်း)”ဟူ၍၎င်း။

မိန့်ဆိုထားပေသည်။

ယခုခေတ် အချို့မထေရ်တို့သည်ကား “အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာတို့ကို အရှင်
ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာတော်က တောင်းပန်သောကြောင့် အရှင်သံဃပါလ၊ အရှင်
ဗုဒ္ဓမိတ္ထ၊ အရှင်ဇောတိပါလ အစရှိသော မထေရ်တို့တွင် တပါးပါးသော မထေရ်
က ပြုစီရင်လေသည်”ဟု ဆိုကုန်၏။ အောက်ပါမှာ ထို ဆရာတို့၏ စိစစ် ဆင်ခြင်ပုံ
ပေတည်း။

အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာတို့၌ “၎င်းတို့ကို
ဗုဒ္ဓဃောသ တောင်းပန်သောကြောင့် ပြုစုစီရင်သည်ဟု ကျမ်းပြုဆရာကိုယ်တိုင်

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) [၈]—ပ-မ-ဗ-သ-၈

[ညီ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ပင် မိန့်ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် ထို အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓဗ္ဗ အခြားပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓဗ္ဗ ဆရာတော်သည် ကား ထိုအဋ္ဌကထာတို့၌ တောင်းပန်သော ပုဂ္ဂိုလ်သာဖြစ်သည်”ဟု သိအပ်၏။ မှန်ပေ၏-နိကာယ် အဋ္ဌကထာတို့၌ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓဗ္ဗ ဆရာတော်သည်....

“သီလကို ပြဆိုသော စကားကို၎င်း၊ ဓုတင်အကျင့်တို့ကို၎င်း အလုံးစုံ သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၎င်း။ပ။ ဤ အလုံးစုံကိုမူ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၌ ငါသည် ပြည့်စုံစင်ကြယ်စွာ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ထိုအလုံးစုံကို ဤအဋ္ဌကထာ၌ အပို အလွန်ထပ်၍ မစိစစ်ကုန်တော့အံ့”ဟု....

ဤသို့ သီလကို ပြဆိုသောစကား စသည်တို့ကို မိမိကိုယ်တိုင်ပင်လျှင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ကျမ်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်းကို မယာ-ငါသည်ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် ပြထားပေ၏။ အဋ္ဌသာလိနိကျမ်း၌ကား....

“အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို၎င်း၊ စရိုက် အဘိညာဉ် တို့ကို၎င်း၊ ဝိပဿနာကို၎င်း ဤ အလုံးစုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၌ ပြထားအပ်ပြီ”ဟု -

ဤသို့ မယာ-ငါသည်ဟူသော ကတ္တားပုဒ် မပါပဲ မိန့်ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် လည်း “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို စီရင်သူကား တခြား ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာတို့ကို စီရင်သူကား တခြားပုဂ္ဂိုလ်တည်း”ဟု သိအပ်ပေ၏။ အဘိ-ဓမ္မာ အဋ္ဌကထာတို့၌ တောင်းပန်သူ အဘိယာစကဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘောဓဗ္ဗကို ဘိက္ခုနာ-ရဟန်းသည်ဟူ၍၎င်း၊ ယတိနာ-ရဟန်းသည်ဟူ၍၎င်း၊ ဤသာမည ဂုဏ်ပုဒ်တို့ဖြင့် သာလျှင်ဆို၍ ထေရေန-မထေရ်သည်ဟု ရိုသေခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဂုဏ်ပုဒ်ဖြင့် မဆိုသည်ကား မှန်ပေ၏။ သို့သော်လည်း ထိုဗုဒ္ဓဘောဓဗ္ဗကို “စင်ကြယ်သော ဝါရိတ္တသီလ စာရိတ္တသီလနှင့် ပြည့်စုံသော သိမ်မွေ့၍ အညစ်အကြေးကင်းသည့် ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော”ဟူ၍၎င်း၊ “မနုဉ္ဇေ-ပဲ လျင်မြန်သော ဉာဏ်၏ သွားခြင်းရှိသော ကောင်းသော ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော”ဟူ၍၎င်း ဤလွန်ကဲသော ဂုဏ်ပုဒ်တို့ဖြင့် ချီးမွမ်းထားသောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသော အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်သော အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓဗ္ဗ ဆရာတော် ပင်ဖြစ်သည်ဟု ယူနိုင်ပေ၏။ မှန်ပေ၏။ထိုအရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓဗ္ဗသည် ပဉ္စင်းဖြစ်သော ကာလမှ စ၍ပင်လျှင် ကျမ်းဂန်တို့၌ ကျမ်းကျင်လိမ္မာ၍ ပရိယတ္တိ ဝိသာရဒဂုဏ်နှင့်

အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း [ည]

ပြည့်စုံပေ၏။ ထိုစဉ်ကာလ၌လည်း ဆယ်ဝါမပြည့်သေးသည်ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် “ထေရေန-မထေရ်သည်” ဟု မဆိုလေသည်” ဟူ၍ ယူနိုင်ပေ၏။ ဤ သည်ကား ထို (ကေစွေ) အချို့ဆရာတို့၏ စိစစ်ဆင်ခြင်ပုံပေတည်း။

ထို (ကေစွေ) အချို့ဆရာတို့၏ စိစစ်ချက်သည်ကား အလွန်အကျွံ စိစစ်ခြင်း မျှသာဖြစ်သည်။ မှန်ပေ၏-အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်ကို “ထိုစဉ်ကာလ၌ ဆယ်ဝါ မပြည့်သေး” ဟု မယူနိုင်ပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၏ နိဂုံး၌ ပင်လျှင် “ဗုဒ္ဓဘောသဟု ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့က မှတ်ယူထား (မှည့်ထား) သော သို့အမည်ရှိသော မထေရ် သည်” ဟု ဆိုထားသောကြောင့်ပေတည်း။ ထို့ပြင် “စင်ကြယ်သော စာရိတ္တသီလ ဝါရိတ္တသီလနှင့် ပြည့်စုံသော သိမ်မွေ့၍ အညစ် အကြေးကင်းသည့် ဉာဏ်ပညာနှင့်ပြည့်စုံသော” ဟူ၍သော်၎င်း “မန့် နေ့ပဲ လျင်မြန်သောဉာဏ်၏ သွားခြင်းရှိသော ကောင်းသောဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံ သော” ဟူ၍သော်၎င်း ဤမျှလောက်သာလျှင်ဖြစ်သော နှစ်ခုနှစ်ခုသော ဂုဏ်ပုဒ် တို့နှင့် ချီးမွမ်းခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာ ချီးမွမ်းအပ်သည် မမည်ပါ။ စင်စစ် သော်ကား “ပိုးစုန်းကြူး၏ အရောင်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သော နေမင်းသည် ထွက်ပေါ်၏” ဟု ချီးကျူးသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာ တော်သည် မိမိ၏ အဋ္ဌကထာကျမ်း နိဂုံးတို့၌—

“အလွန်စင်ကြယ်သော သဒ္ဓါ ပညာ ဝီရိယတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင် အပ်သော ဝါရိတ္တသီလ စာရိတ္တသီလ ဖြောင့်မတ်ခြင်း နူးညံ့ခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်အပေါင်းတို့၏ စုဝေးရာဖြစ်သော မိမိအယူနှင့် ဂိုဏ်း တပါး အယူတည်းဟူသော တောရှုပ်၌ သက်ဝင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော ပညာ၏ ထက်မြက်ခြင်းနှင့်ပြည့်စုံသော အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋက သုံးပုံဟူသော ပရိယတ်ကျမ်းဂန် အထူးအပြားရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်၌ အပိတ်အပင် အဆီးအတားကင်းသော ဉာဏ်၏ စွမ်းရည်နှင့် ပြည့်စုံသော သဒ္ဓါကျမ်းတတ် ဗျာကရုဏ်း ဆရာမြတ်ကြီး ဖြစ်သော” ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်—

မိမိအား သင်လျော် ထိုက်တန်ကုန်သော ဂုဏ်ပုဒ်တို့ကို ပြထားသည်မဟုတ် ပါလော၊ ထို့ပြင် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်သည်ပင်လျှင် ရှေး သီဟိုဠ်

[၁၂]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဒါန်း

အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ကို အကျဉ်းချုံး၍ အသစ်ဖြစ်သော သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာတို့ကို အစဆုံးပြုစီရင်သော ရွှေသွားပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်ပါလော။ အဋ္ဌကထာသစ်ကို ပြုသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ကား ထိုအရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်သို့သာလျှင် အစဉ်လိုက်၍ ကြွင်းကျန်သော အဋ္ဌကထာတကျမ်းကိုသော်၎င်း နှစ်ကျမ်းကိုသော်၎င်း ပြုကြကုန်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်တွင် ဆိုခဲ့ပြီးသော ထိုထိုအနက်ကို အစဉ်ကျရောက်ရာအရပ်၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှပင် ယူ၍ ထိုမူအတိုင်းပင်လျှင် ဆိုထားပေ၏။ အထူးအားဖြင့်သော်ကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း ခန္ဓ အာယတန ဓာတု သစ္စဝိဘင်းအဖွင့်တို့၌၎င်း ဈာနကထာအဖွင့်တို့၌၎င်း ဤဆိုခဲ့သောအနက်သည် အလွန်ပင် ထင်ရှားပေ၏။ ထိုအဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့်မတူသော အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာအကွဲအပြားမှာ မပြောပလောက်သော အနည်းငယ်မျှသာရှိပေ၏။ ထိုအနည်းငယ်မျှသော သံဝဏ္ဏနာအကွဲအပြားမှာလည်း အဘိဓမ္မာဆောင်ဆရာတို့၏ အလိုသို့ အစဉ်လိုက်သော အားဖြင့် ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း၌ ဆိုထားသည့်အတိုင်းပင် ပြဆိုထားသော သံဝဏ္ဏနာအကွဲအပြားဖြစ်သည်ဟု သိအပ်၏။ ထို့ပြင် အဋ္ဌသာလိနီ၌ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ညွှန်းခြင်းရှိသကဲ့သို့၊ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌လည်း အဋ္ဌသာလိနီကို ညွှန်းခြင်းရှိသည်သာတည်း။ အကယ်၍ အဋ္ဌသာလိနီကို အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမှ တပါးသောမထေရ်က ပြုစီရင်ခဲ့ပါမူ ထိုအဋ္ဌကထာနှစ်စောင်တို့၌ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကျမ်းညွှန်းခြင်းကို အဘယ်သို့ ပြုနိုင်ပါအံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၌ တောင်းပန်သူ အဘိယာစကဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘောသသည် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်နှင့် ဘွဲ့အမည်တူသော ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓဘောသ ဟု ယခုထက်တိုင် ဆရာအဆက်ဆက် မှတ်ယူထားသော သောတတ္ထကီကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော အခြားဗုဒ္ဓဘောသသာလျှင် ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာဆရာတော်အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသမဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ထိုအဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၌ “ဘိက္ခုနာ-ရဟန်းသည်” ဟူ၍၎င်း၊ “ယတိနာ-ရဟန်းသည်” ဟူ၍၎င်း သာမညသာ ဆိုထားလေသည်။

အကယ်၍ ဤမျှဖြင့် မဆုံးဖြတ်နိုင်သေးလျှင် ဆိုလတံ့သော အခြင်းအရာ ဖြင့်လည်း စိစစ်ဆင်ခြင်အပ်၏....အသို့နည်း သံသပါလအစရှိသော မထေရ်တို့သည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အစရှိသော ကျမ်းတို့ကို ပြုစီရင်ရန်အကျိုးငှါ အဋ္ဌကထာ

အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း [ညေ]

ဆရာတော် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်ကို တောင်းပန်ကြစဉ်က မိမိတို့ထက်သာ၍ စွမ်းနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်၍ တောင်းပန်ကုန်သလော၊ သို့မဟုတ် ထိုသို့ မယုံကြည်ပဲ တောင်းပန်ကုန်သလောဟူမူ၊ ယုံကြည်ကုန်၍သာလျှင် တောင်းပန်ကြကြောင်း ထင်ရှားလှပေ၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် အဋ္ဌကထာဆရာတော် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည် မိမိကိုယ်တိုင်က အခြားသူတို့ထက်သာ၍ စွမ်းနိုင်သည်သာဖြစ်ပါလျက် အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကို အဘယ်ကြောင့် တောင်းပန်ရာသနည်း။ မုန့်ပေ၏ - သဒ္ဓါတရားနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၍ ခွန်အားဗလအရွယ်တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံသော အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်မှာ သာ၍ကောင်းသော အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာကို ရေးသားစီရင်ရန် ဝန်လေးခြင်း ရှိလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။

ထို့ပြင် အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော စကားတို့သည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာနှင့် နိကာယ်လေးရပ် အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော အဖွင့်သံဝဏ္ဏာစကားတို့နှင့် တထပ်တည်းတူလျက်သာလျှင် ရှိကုန်၏။ အကယ်၍ အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာကို အခြားပုဂ္ဂိုလ်က စီရင်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် မည်သည့်နည်းနှင့်မဆို ထိုအဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိကာယ်အဋ္ဌကထာတို့နှင့် ဆိုပုံအခြင်းအရာ ထူးခြားကွဲလွဲခြင်း ရှိရာသည်သာတည်း။ ထို့ပြင် ဤအဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၏ နိဂုံး၌ ပြထားသော “ဗုဒ္ဓဘောသ-ဟု ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့က မှတ်ယူထား (မှည့်ထား)သော ဘွဲ့အမည်ရှိသော မထေရ်သည် ပြုအပ်သော အဋ္ဌကထာ” ဟူသောစကားဖြင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော် ပြုထားသော အဋ္ဌကထာဟူ၍ သာလျှင် ထင်ရှားကုန်၏။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်က ပြုထားသည်ဟူ၍ကား မထင်ရှားကုန်၊ “အခြားပုဂ္ဂိုလ်က ပြုထားသည်” ဟုဆိုသော ထိုအချို့ဆရာတို့သည်လည်း “ဤမည်သောမထေရ်က စီရင်သည်” ဟု ကေန့်အားဖြင့် မပြနိုင်ကုန်။ ထိုသို့ပြရန် အရိပ်အမြှက်မျှသော်လည်း အကိုးအကား သာကေစကားကို မတွေ့ရချေ။

ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့ကိုလည်း ယခုအခါ ဆရာတို့က ဓူဠဗုဒ္ဓဘောသ ဟု ခေါ်သော ဗုဒ္ဓဘောသမည်သော ရဟန်းက တောင်းပန်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ နိကာယ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော်မူသော အဋ္ဌကထာဆရာတော်အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်သည် သာလျှင် ပြုစီရင်တော်မူလေသည်ဟု ဤအရာ၌ သန္နိဋ္ဌာန်ကျ ဆုံးဖြတ်သင့်ပေ၏။

[ည]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

မဟာဝံသကျမ်း၌ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်သည် သီဟိုဠ်သို့ မကြွရောက်သေးမီ ရှေးအဖွဲ့က ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း (အိန္ဒိယနိုင်ငံ)၌ နေစဉ်မှာပင်လျှင် အဋ္ဌသာလိနီကို ပြုစီရင်လေသည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့်—

“ထိုဗုဒ္ဓဘောသသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၏အဖွင့် အဋ္ဌသာလိနီကျမ်းကို ပြုစီရင်လေ၏”ဟူသော—

စကားကို ဆိုထား၏။ ထိုစကားသည် ယခုအခါ၌ တွေ့ရသော အဋ္ဌသာလိနီနှင့် မည်ပေ။ မှန်ပေ၏—ယခုတွေ့ရသော အဋ္ဌသာလိနီတွင် ဂန္ဓာရမ္မ-ကျမ်းဦးစကား၌ပင်လျှင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ညွှန်းပြီးလျှင် နောက်ပိုင်း၌လည်း ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို၎င်း ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို၎င်း များစွာသော ဌာနတို့၌ ညွှန်းထား၏။ ထို့ကြောင့် ယခုတွေ့ရသော အဋ္ဌသာလိနီကို အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်သည် သီဟိုဠ်သို့ရောက်ပြီးလျှင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို၎င်း ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို၎င်း ရေးသားစီရင်ပြီး နောက်ကာလ၌သာလျှင် ပြုစီရင်ထားကြောင်း အလွန်ပင် ထင်ရှားပေ၏။ (သို့ဖြစ်၍ ထိုမဟာဝံသစကားကို သင့်လျော်အောင် ယူလိုလျှင် “အကာသိ”-ဟူသောပုဒ်ကို “ပြုစီရင်လေ၏”ဟု သဒ္ဒါအနက် အတိအကျ မပြန်ပဲ “ပြုစီရင်ရန် အားထုတ်ကြံစည်လေ၏”ဟု ပြန်သင့်ကြောင်း ရှေးစာမျက်နှာ ဂူ-၌ ၂-မှတ်ချက်တွင် ပြခဲ့ပြီ)။

ကခါဝိတရဏီအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

ကခါဝိတရဏီမည်သော ပါတိမောက်အဖွင့်အဋ္ဌကထာကို အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်မထေရ်သည် အရှင်သောဏမထေရ်က တောင်းပန်သောကြောင့် မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်မြတ်တို့၏ ပို့ချစဉ်ကိုမှီသော သီဟိုဠ်ပါတိမောက်အဋ္ဌကထာနည်းကို မှီ၍ တခုသောပုဒ်မျှကိုသော်လည်း ပါဠိတော်နှင့်ဖြစ်စေ၊ မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းသားတို့၏ ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းနှင့်ဖြစ်စေ မဆန့်ကျင်စေပဲ ရေးသားစီရင်တော် မူလေသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းအဋ္ဌကထာ၌....

“ကောင်းမှု၌ မွေ့လျော်သော နှိမ်ချသောစိတ်ရှိသော စင်ကြယ်သော ခေါင်းပါးစေသော အကျင့်ရှိသော ဝိနည်းအကျင့်နှင့် မပြတ်ယှဉ်သော သောဏမထေရ်က တောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍—

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း [ညော]

ထိုပါတိမောက်၌ဖြစ်သော ယုံမှားခြင်း ရှိကုန်သော ရဟန်းတော်တို့အား ယုံမှားကို ကျော်လွန်ခြင်းအကျိုးငှါ ပြည့်စုံသော အဆုံးအဖြတ်ရှိသော မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်မြတ်တို့၏ ပို့ချစဉ်ကိမ္မိသော အမည်အားဖြင့် ကင်္ခါဝိတရဏီ မည်သော တင့်တယ်သော ထိုပါတိမောက်၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာကို ဖြစ်စေအံ့” ဟူ၍၎င်း၊

“မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်မြတ်တို့၏ ပို့ချစဉ်ကိမ္မိသော အလုံးစုံသော သိဟိဋ္ဌပါတိမောက် အဋ္ဌကထာနည်းကို အမှီပြု၍ အကြင် ကင်္ခါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာကို ရေးသား စီရင်ရန် ငါ အားထုတ်ခဲ့ပြီ။

ထိုကင်္ခါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာသည် အလုံးစုံသော သိဟိဋ္ဌအဋ္ဌကထာ၏ အနှစ်သာရကို၎င်း၊ အလုံးစုံသော ပါဠိတော်၏ အနက်ကို၎င်း အချင်းခပ်သိမ်းယူ၍ ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်လေပြီ။

ဤကင်္ခါဝိတရဏီအဋ္ဌကထာ၌ ပါဠိတော်နှင့်သော်၎င်း၊ မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်မြတ်တို့၏ ရှေးအဋ္ဌကထာတို့နှင့်သော်၎င်း ဆန့်ကျင်သော ပုဒ်မည်သည် မရှိပေ” ဟူ၍၎င်း—

မိန့်ဆိုထားပေသည်။

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

ထို့ပြင် ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ၊ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ သုတ္တနိပါတ အဋ္ဌကထာဟူ၍ သုံးစောင်သော အဋ္ဌကထာတို့သည်လည်း ရှိကြသေး၏။ ယင်း အဋ္ဌကထာသုံးစောင်တို့သည်လည်း ၎င်းတို့၌ တွေ့ရသော နိဂုံးစကားအလိုအားဖြင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာတော်သည်ပင် စီရင်ထားသည်ဟု ထင်ရှားကုန်၏။ သို့သော် ထိုအဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော အချို့အချို့သော စကားတို့မှာ နိကာယ်လေးရပ် အဋ္ဌကထာတို့၌ဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဟုတ်ကုန်။ ထို့ကြောင့် အချို့သော ပညာရှင်တို့က “ဤ အဋ္ဌကထာတို့မှာ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာတော်၏ ကျမ်းမဟုတ်ကုန်” ဟု ဆိုကုန်၏။ အချို့သော ပညာရှိတို့သည်ကား “အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာတော်၏ လက်ထောက်ဖြစ်သော မထေရ်တို့က ရှေးဦးစွာ ရေးသားစီရင်သည်။ နောက်မှ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာတော်က အဆုံးသတ်

[ညော်]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

သုတ်သင်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ပြီးဆုံးစေအပ်သော အဋ္ဌကထာတို့သော်လည်း ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ သို့မဟုတ် အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာကိုရေးသားရန် တောင်းပန်သော စူဠဗုဒ္ဓသောသမထေရ် ပြုစီရင်ထားသော အဋ္ဌကထာတို့ သော်လည်း ဖြစ်ကုန် ရာ၏” ဟု ဆိုကုန်၏။

ထိုအရာသည် ထိုသို့ ဆိုတိုင်း ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ၊ ယခု အခါ၌ ကေန့်အတိအကျဆုံးဖြတ်ရန်မှာ မလွယ်ကူပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာ တို့၏ နိဂုံးစကားအလိုအားဖြင့်သာလျှင် ဤနိဒါန်း၌ ဖော်ပြ ကုန်အံ့။ ထို သုံးစောင်သော အဋ္ဌကထာတို့တွင် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကို အရှင်ကုမာရကဿပ မထေရ်က တောင်းပန်သောကြောင့် သိရိက္ခန္ဓ မည်သော မင်း၏ ပြာသာဒ်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်လျက် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် တည်ရှိသော အစဉ်အဆက် ဆောင်ရွက်လာသော ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းကို ပါဠိဘာသာဖြင့်တင်၍ ကျယ် ဝန်းသောစကားအစဉ်ကိုလည်း ချုံး၍ ဂါထာတို့၌ ရှေးအဋ္ဌကထာတွင် မဖွင့်ရ သေးသော ပုဒ်ဝါကျတို့ကို ဖွင့်လျက် ရေးသားစီရင်တော် မူလေသည်။ ထို့ ကြောင့် ထို အဋ္ဌကထာ၏ ကျမ်းဦး စကား၌—

“ထိုဓမ္မပဒ၏ အစဉ်အဆက် ဆောင်ရွက်လာသော သိမ်မွေ့သော အကြင်အနက်အဖွင့်အဋ္ဌကထာသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ကောင်းစွာတည်လျက်ရှိ၏။ ပ။

သူတော်ကောင်းတရား၏ တည်ခြင်းကို အလိုရှိသော ခိုင်မြဲသော စိတ်ရှိသော ကုမာရကဿပမည်သော မထေရ်က ရှိသေစွာ တောင်းပန် အပ်သည်ဖြစ်၍ ငါသည်။ ပ။

ထိုသီဟိုဠ်ဘာသာကို၎င်း၊ အလွန်ကျယ်ဝန်းသော စကား အစဉ်ကို၎င်း ပယ်၍ နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ရှိသော ပါဠိဘာသာသို့တင်၍၊ ထိုအဋ္ဌကထာ ဟောင်း၌ ဂါထာတို့၏ အကြင်ဝါကျပုဒ်ကို မဖွင့်ရသေး၊ သက်သက် ထိုဝါကျပုဒ်ကိုသာလျှင်ဖွင့်၍ အကြွင်းမှာမူ အနက်အားဖြင့် ထိုရှေး ဟောင်းပင်ဖြစ်သောအဋ္ဌကထာကို ပါဠိဘာသာတပါးဖြင့်ဆိုပေအံ့” ဟူ၍

မိန့်ဆိုထားပေသည်။ နိဂုံး၌လည်း—

ပရမတ္ထဇောတိကာအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း [ည]

“သူပြုဘူးသောကျေးဇူးကို သိတတ်သောမင်းမြတ်သည် ဆောက်လုပ်
စေအပ်သောကျောင်းတိုက်တွင် သိရိက္ခမင်း၏ ပြာသာဒ်၌ နေလျက်
ငါသည် (ဤဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကိုပြုသဖြင့် အကြင်ကုသိုလ်ကိုရအပ်ပြီ)”
ဟူ၍-

မိန့်ဆိုထားပေသည်။

ရှင်းပြဦးအံ့၊ ဤဂါထာ၌ သိရိက္ခမည်သူမှာ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ နိဂုံး၌
သိရိပါလဟုဆိုထားသော မဟာနာမမင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြ၏။ သို့ဖြစ်လျှင်
မိဖုယား၏ ဆွဲဆောင်တိုက်တွန်းခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ထိုမဟာနာမမင်း
လှူထားသော ဓမ္မရက္ခတောင်ပေါ်ကျောင်း ၌နေလျက် ထိုအဋ္ဌကထာကိုပြုစီရင်
သည်ဟုသိအပ်၏။ မှန်ပေ၏၊ မဟာဝံသကျမ်း၌-

“လောဟဒ္ဒါရ၊ ရလဂ္ဂါမ၊ ကောဠိပဿာဝနဟူသော အမည်ရှိကုန်သော
သုံးခုသောကျောင်းတိုက်တို့ကို ဆောက်လုပ်စေ၍ အဘယဂိရိမည်သော
မြောက်ဖက်ကျောင်းတိုက်၌ နေကုန်သော ရဟန်းတို့အား လှူလေသည်။

မိဖုယား၏ ဆွဲဆောင် တိုက်တွန်းခြင်းကြောင့် ဓမ္မရက္ခတောင် ၌
ကျောင်းကိုဆောက်လုပ်စေ၍ထေရဝါဒီရဟန်းတို့အားလှူလေသည်”ဟု

မိန့်ဆိုထားပေသည်။

သို့သော်လည်း ထိုမဟာနာမမင်း၏လက်ထက်၌ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကို ပြီးဆုံး
စေသည်ဟူ၍ကား မယူနိုင်ပေ။ အကြောင်းမူကား ထိုမဟာနာမမင်း၏ နန်းစံ
၂၁-နှစ်မြောက်၌ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ပြီးဆုံးစေ၏။ ထိုမင်းသည်လည်း
နန်းစံ ၂၂-နှစ်မြောက်၌ နတ်ရွာစံလေ၏။ ဤကာလအတွင်း၌ တနှစ်ကျော်
ကျော်မျှဖြင့် နိကာယ်အဋ္ဌကထာ လေးကျမ်းတို့ကို၎င်း၊ အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာ
သုံးကျမ်းတို့ကို၎င်း၊ ဤဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကို၎င်း အလုံးစုံသော ဤအဋ္ဌကထာ
တို့ကိုပြီးဆုံးစေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပေ။

ပရမတ္ထဇောတိကာအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

ခုဒ္ဒကပါဌနှင့် သုတ္တနိပါတ်၏အဖွင့်ဖြစ်သော ပရမတ္ထဇောတိကာ မည်သော
အဋ္ဌကထာကို တစုံတယောက်ကမျှ တောင်းပန်ခြင်းမရှိပဲ မိမိ၏ အလိုဆန္ဒဖြင့်

[ညား]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

သာလျှင် ရေးသားစီရင်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ခုဒ္ဓကပါဌ အဋ္ဌကထာ၏ ကျမ်းဦးစကား၌ အောက်ပါအတိုင်းမိန့်ဆိုထားပေသည်။

“ယခုအခါ ဤခုဒ္ဓကပါဌ၏အနက်ကို ပရမတ္ထဇောတိကာ မည်သော အဋ္ဌကထာ၌ဖွင့်ပြဝေဘန်ရန် အောက်ပါဂါထာအပေါင်းကို ဆိုအပ်၏။

ရှိခိုးအပ် ရှိခိုးထိုက်သောဝတ္ထုတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ရတနာ သုံးပါးကိုရှိခိုးပြီးလျှင် အချို့သော ခုဒ္ဓက ခေါ် သုတ်ငယ် သုတ်တိုတို့၏ အနက်အဖွင့်ကို ပြုစီရင်ပေအံ့။

ခုဒ္ဓကခေါ် သုတ်ငယ် သုတ်တိုတို့သည် အလွန် နက်နဲသောကြောင့် သာသနာတော်ကို မသိသေးသော ငါသို့သော သူသည် ၎င်းတို့၏ အဖွင့်ဖြစ်သော ဤအဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်ရန် လွန်စွာ ခဲယဉ်းသည် ကားမှန်ပေ၏။

သို့သော်လည်း ရှေးဆရာတို့၏ အဆုံးအဖြတ်သည် ယခုအခါ၌လည်း မပြတ်မစဲဖြစ်လျက်ရှိ၏။ ထို့အတူပင် မြတ်စွာဘုရား၏ အင်္ဂါ ၉-ပါးရှိသော သာသနာတော်သည်လည်း တည်တံ့လျက် ရှိပေ၏။

ထို့ကြောင့် ငါသည် သာသနာတော်ကို၎င်း၊ ရှေးဆရာတို့၏ အဆုံး အဖြတ်ကို၎င်း မှီ၍ ဤအနက် အဖွင့်အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်ရန် အလိုရှိ ပေသည်။

မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက်လိုသဖြင့်လည်း မဟုတ်မူ၍ သူတပါးတို့အား ရှုတ်ချခြင်းငှါလည်း မဟုတ်မူ၍ သူဘော်ကောင်းတရားကို များစွာ လိုလားသဖြင့်သာလျှင် (ပြုသော ငါ၏) ထိုအဋ္ဌကထာကို တည်ကြည် သော စိတ်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ နာယူပါကုန်လော့။”

စူးစမ်း ဆင်ခြင်လေ့ရှိသော များစွာသော ပညာရှိတို့ကမူ ဤကျမ်းဦး ဂါထာတို့ကို ဆင်ခြင်ပြီးလျှင် “ဤစကားကတော့ အဋ္ဌကထာဆရာတော် အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသမထေရ်၏ စကားနှင့်မတူ” ဟူ၍ ဆိုကြ၏။ ဤဆိုလတံ့သော စကားမှာ ထိုပညာရှိတို့၏ စိစစ်ပုံ အခြင်းအရာ ဖြစ်ပေသည်-အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော် သည် တစုံတခုသော ကျမ်းကိုပြုလျှင် သီလစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံ

ဇာတ်အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

[၄]

သော အခြားပုဂ္ဂိုလ်က တောင်းပန်မှသာလျှင် ပြုလေ့ရှိ၏။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား တောင်းပန်သူ တစ်စုံတယောက်မျှ မရှိ။ ထို့ပြင်လည်း အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိဆရာတော် သည် “ရှေးဟောင်း သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာကို ဘာသာပြန်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ပြုမည်” ဟူ၍၎င်း၊ “မဟာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့၏ ပွဲချစဉ်ကို မှီ၍ ပြုမည်” ဟူ၍၎င်း ဝန်ခံ၍သာလျှင် ပြုလေ့ရှိ၏။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား ထိုသို့သော ဝန်ခံချက်လည်း မရှိ။ ထို့ပြင်လည်း အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိ ဆရာတော်သည် အနက်အဓိပ္ပါယ်လွန်စွာ နက်နဲကုန်သော နိကာယ်ကြီး ၄-ပါးတို့၏၎င်း၊ အဘိဓမ္မာ ပိဋက၏၎င်း အဖွင့် အဋ္ဌကထာတို့၏ ကျမ်းဦး၌သော်လည်း ခဲယဉ်းကြောင်းကို မပြောကြား မညည်းတူးပေ။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ကား “သာသနာတော်ကို မသိသေးသော ငါသို့သောသူ” ဟူ၍ မိမိကိုယ်တိုင်က သာသနာတော်ကို မသိသေးကြောင်း ဖော်ပြ ဝန်ခံပြီးလျှင် “လွန်စွာ ခဲယဉ်းသည်” ဟူ၍လည်း ညည်းတူးပြောဆိုသေး၏။ ထို့ကြောင့် “ဤစကားကတော့ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိ ဆရာတော်၏ စကားနှင့်မတူ” ဟူ၍ဆိုကြ၏။ ထိုစိစစ်ချက်မှာ သင်သကဲ့သို့ ရှိပေ၏။ အကြောင်းမှာ.... အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိဆရာတော်သည် မိမိ၏ အဋ္ဌကထာကျမ်း နိဂုံးတို့၌ “အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋကသုံးပုံဟူသော ပရိယတ်ကျမ်းဂန် အထူးအပြားရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်၌ အပိတ်အပင် အဆီးအတားကင်းသော ဉာဏ်စွမ်းရည်နှင့် ပြည့်စုံသော (ဗုဒ္ဓဘောဓိ)” ဟူ၍ မိမိ၏ဉာဏ်စွမ်းရည်ကို ဖော်ပြထားပေသည်။ ထိုသို့ ဖော်ပြသော အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိ ဆရာတော်သည် “သာသနာတော်ကို မသိသေးသော ငါသို့သော သူသည် ပြုရန် လွန်စွာ ခဲယဉ်းသည်” ဟူ၍ ဤသို့သောစကားကို မဆိုတန်ရာသည်သာတည်း။ ထို့ပြင် မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်း သူတပါးတို့အား ရှုတ်ချလိုခြင်း ကင်းကြောင်းကိုလည်း အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိဆရာတော်အနေနှင့် ဆိုလျှင် ဖော်ပြနေရန် လိုမည်မဟုတ်ပေ။

ဇာတ်အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူခြင်း

ဇာတ်အဋ္ဌကထာကိုလည်း အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိ ဆရာတော် မထေရ်သည် ပင်လျှင် ပြုစီရင်သည်-ဟု ဆိုကြ၏။ ဤအရာ၌ လုံလောက်သော အကြောင်းကိုကား မတွေ့ရပေ။ အသေအချာ ဆိုနိုင်သည်မှာမူ ထိုဇာတ် အဋ္ဌကထာကို

[၃၁]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

အတ္တဒဿိမထေရ် ဗုဒ္ဓမိတ္တမထေရ် နှင့် မဟိသာသက ဂိုဏ်းသားဖြစ်သော ဗုဒ္ဓ
ဒေဝမထေရ် ဟူသော ဤမထေရ် သုံးပါးတို့က တောင်းပန်သောကြောင့်
မတာဝိဟာရဝါသီ မထေရ်တို့၏ ပို့ချဟောပြောစဉ်ကို မှီ၍ ပြုစီရင်သည်ဟူ၍သာ
ဆိုနိုင်ပေသည်။ ဤအဋ္ဌကထာမှာလည်း အမည်အထူး မရှိပေ။ ထို့ကြောင့်
ကျမ်းဦးစကား၌ အောက်ပါဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“မြတ်စွာဘုရား၏ အနွယ်ကို ပြတတ်သော ဇာတကကျမ်း၏ ရှည်စွာ
တည်တံ့ခြင်းကို အလိုရှိသော အတ္တဒဿိမထေရ်က တရိတသေလာ၍
တောင်းပန်သောကြောင့်၎င်း၊

ရာယုက်ခြင်းကင်းသော နေခြင်းဖြင့် အခါခပ်သိမ်း စင်ကြယ်စွာ နေ
လေ့ရှိသော ငြိမ်သက်သော စိတ်နှလုံးရှိသော ဗုဒ္ဓမိတ္တမည်သော ပညာရှိ
မထေရ်ကလည်း ထို့အတူပင် တောင်းပန်သောကြောင့်၎င်း။

မဟိသာသကဂိုဏ်း၏ အနွယ်အဆက်၌ ဖြစ်သော ဇာတာဘျူဟော
ပြောနည်းကို တတ်သိနားလည်သော စင်ကြယ်သော ဉာဏ်ပညာနှင့်
ပြည့်စုံသော ဗုဒ္ဓဒေဝမည်သော ရဟန်းကလည်း ထို့အတူပင် တောင်းပန်
သောကြောင့်၎င်း။

ဘုရားအလောင်းတော် ယောကျ်ားမြတ်၏ အကျင့်တို့၏ မကြံစည်
နိုင်ကောင်းသောအစွမ်း အာနုဘော်ကို ထွန်းလင်းဖော်ပြတတ်သော
ထိုဇာတကကျမ်း၏ အနက်အဖွင့် အဋ္ဌကထာကို-မဟာဝိဟာရဝါသီ
မထေရ်တို့၏ ပို့ချဟောစဉ်ကို မှီ၍ (တိုက်ရိုက်ပြန်လျှင်၊ မှီသော
အဋ္ဌကထာကို-ဟု ဖြစ်၏) ဆိုပေအံ့၊ ထို အဋ္ဌကထာကိုဆိုသော ငါ၏
ထံမှ သင် သူတော်ကောင်းတို့သည် ကောင်းစွာ နာယူပါကုန်လော့။”

ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ ဆရာတော် အရှင် ဗုဒ္ဓဃောသ
မထေရ်၏ ကျမ်းအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားကုန်သော အဋ္ဌကထာ အားလုံးတို့နှင့်တကွ
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း ပြုစီရင်ပုံ အခြင်းအရာ အပြားကို ထင်ရှားပြုအပ်ပြီး ဖြစ်လေပြီ။

တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့ခြင်း၏အကြောင်း

[၆]

တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့ခြင်း၏အကြောင်း

(ဇ) ထို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့ပါသနည်းဟူသော မေးခွန်း၌ (၁) စင်ကြယ်သော ပါဠိ ပိဋကလျှင် မှီရာရှိခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၂) သိက္ခာသုံးပါးကို အကျဉ်းချုံး သိမ်းသွင်းထားခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၃) ရှေး အဋ္ဌကထာဟောင်း တို့၏ ဘာသာပြန်ကျမ်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၄) တပါးသော ဂိုဏ်းသားတို့၏ အယူကို ကြံခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၅) မိမိဂိုဏ်း အယူ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၆) သီလ ဓုတင် သမထ အဘိညာဉ် ပညာ အပြား စသည်တို့ကို အပြည့်အစုံ ဝေဖန်ပြခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၇) အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် အကျင့်ပဋိပတ်နည်းကို အပြည့်အစုံ ပြခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၈) ပေါ်လွင်ထင်ရှား၍ ရှုပ်ထွေးခြင်း ကင်းသောပုဒ် ဝါကျတို့ဖြင့် ပြစီရင်ထားခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၉) သိလွယ်သော အနက်ရှိခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၁၀) ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်းကုန်၍ တွေ့မြင် ကြားသိရာကို အတုလိုက်ကျင့်ခြင်းသို့ ရောက်စေနိုင်သော ဝတ္ထုကြောင်းတို့ကို ပြခြင်းကြောင့်၎င်း ဤသို့ အစရှိကုန်သော အရာမက များစွာကုန်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကြောင့် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းသည် တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့လျက် ရှိပေသည်။

(၁) ချဲ့၍ ပြရလျှင် ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းသည် သံဂါယနာ သုံးတန်တင်ထားသော ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော ပါဠိ ပိဋကကိုသာလျှင် မှီ၍ ရေးသားစီရင်ထားပေသည်။ မဟာသင်္ဃီကဂိုဏ်း အစရှိကုန်သော တဆယ့်ခုနစ်ပါးသော ဂိုဏ်းကဲ့တို့၏ ပိဋကကိုလည်း မမှီပေ၊ မဟာယာန ဂိုဏ်းသားတို့၏ ပိဋကကိုလည်း မမှီပေ၊

(၂) အခြံအရံနှင့် တကွသော သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာ သုံးပါး အပေါင်းကိုလည်း ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အပြည့်အစုံပင်လျှင် အကျဉ်းချုံး သိမ်းသွင်း၍ ပြထားပေသည်။ မုန်ပေ၏-အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသ ဆရာတော်သည် နိကာယ် အဋ္ဌကထာတို့တွင် ကျမ်းဦးစကား၌ အောက်ပါ ဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“သီလကို ပြဆိုသောစကားကို၎င်း၊ ဓုတင် အကျင့်တရားတို့ကို၎င်း၊ အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို၎င်း၊ စရိုက် အစီအရင်နှင့်တကွ ဈာန်သမာပတ် အကျယ်ကို၎င်း၊

[၉]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

အလုံးစုံသော အဘိညာဉ်တို့ကို၎င်း၊ ပညာကိုပေါင်း၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို
၎င်း၊ ခန္ဓာ ဓာတ် အာယတန ဣန္ဒြေတို့ကို၎င်း၊ အရိယသစ္စာလေးပါး
တို့ကို၎င်း၊

ကောင်းစွာ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်၍ သိမ်မွေ့သော နည်းရှိသော
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာကို၎င်း၊ မလွတ်မကင်းသော ပါဠိအစဉ်ရှိသော
ဝိပဿနာဘာဝနာကို၎င်း၊

ဤဆိုင်သော အလုံးစုံကို ငါသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၌ အပြည့်အစုံ
စင်ကြယ်စွာ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ထိုအလုံးစုံကို ဤအဋ္ဌကထာ၌
အပိုအလွန်ထပ်၍ မစိစစ်ကုန်တော့အံ့။”

(၃-၄-၅) ထို့ပြင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို လေးစောင်သော နိကာယ် အဋ္ဌကထာ
ကြီးတို့၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့် ပြုစီရင်ထား၏။ ထို့ကြောင့် ထိုနိကာယ်
အဋ္ဌကထာတို့ကဲ့သို့ပင် ရှေး သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ကို ဘာသာပြန်သည်၏
အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဆိုထားသော အနက်တို့ကို အကျဉ်း
ချုံးသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ တပါးသော ဂိုဏ်းသားတို့၏ အယူကို
ကြည်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းသားတို့၏ ထက်ဝန်း
ကျင် စင်ကြယ်သော အဆုံးအဖြတ်ဟု ဆိုအပ်သော မိမိအယူကို ပြသည်၏
အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း ပြုစီရင်ထား၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာ
တော်က—

“ထို အဋ္ဌကထာဟောင်းမှ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်ရှား၍ ပါဠိတော်
နည်းအားလျော်သော အပြစ်ကင်းသော နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ရှိသော
ပါဠိဘာသာသို့ တင်လျက်၊

အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော မထေရ်တို့၏ အနွယ်ကို ပြတတ်သော
ဆီမီးတန်ဆောင်သဖွယ် ဖြစ်ကုန်သော အလွန်သိမ်မွေ့သော အဆုံး
အဖြတ်ရှိကုန်သော မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေလေ့
ရှိကုန်သော မထေရ်တို့၏ အယူကို မဆန့်ကျင်စေမူ၍ ထပ်ကာ ထပ်ကာ

တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့ခြင်း၏ အကြောင်း

[၃]

လာသောအနက်ကို ပယ်ရှားလျက် (ပါဠိတော်၏) အနက်ကို ပြပေအံ့”
ဟူ၍၎င်း—

“ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းသည် နိကာယ်လေးရပ်တို့၏ အလယ်၌ တည်လျက်
ထိုနိကာယ်လေးရပ်တို့၌ ဟောထားတိုင်းသော အနက်ကို ပြပေလတံ့ဟု
ရည်ရွယ် မြော်လင့်၍သာလျှင် ထို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ငါ ရေးသားစီရင်
ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဤ အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ထို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုလည်း ယူ၍
ဒီဃနိကာယ်ကိုမှီသောအနက်ကို သိကုန်လော့” ဟူ၍၎င်း—

“ထို အဋ္ဌကထာသစ်သည် မဟာအဋ္ဌကထာ၏ အနှစ်သာရကို ယူ၍
တကြိမ်တလှည့်ရွတ်စာ ဘာဏဝါရတို့၏ အရအားဖြင့် ဂာ-ဘာဏဝါရ
အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဠိဖြင့် ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်လေပြီ။ တကြိမ်
တလှည့်ရွတ်စာ ဘာဏဝါရတို့ဖြင့် ၅၉-ဘာဏဝါရ အတိုင်းအရှည်ရှိသော
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုလည်း ဤ နိကာယ်လေးရပ်တို့၏ အနက်ကို ပြခြင်း
အကျိုးငှါ ရေးသားစီရင်ခဲ့၏။

ထို့ကြောင့် ထို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့်တကွ ဤ ဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာသည်
ဘာဏဝါရ အရေအတွက်အားဖြင့် ကောင်းစွာ ချင့်ချိန် ရေတွက်
ပိုင်းခြားလျှင် ဘာဏဝါရ ၁၄၀-ရှိ၏” ဟူ၍၎င်း—

မိန့်ဆိုထားပေသည်။

အကယ်၍ ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိဆရာတော်သည် နိကာယ်
အဋ္ဌကထာတို့ကဲ့သို့ မပြုမူ၍ ရှေး သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ကိုလည်း မကြည့်
ရှုမူ၍ မိမိ၏ ဉာဏ်စွမ်းသက်သက်ဖြင့်သာလျှင် ပြစီရင်သည် ဖြစ်ငြားအံ့။ သို့ဖြစ်
လျှင် ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို “နိကာယ်အဋ္ဌကထာတို့၏ အစိတ်အပိုင်း” ဟု ယူသင့်
ယူထိုက်သည် မဖြစ်လေရာ၊ စင်စစ်သော်ကား “နိကာယ်အဋ္ဌကထာတို့သည်
မဟာအဋ္ဌကထာ၏ အနှစ်သာရဖြစ်ကုန်၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည်ကား ထိုမဟာ
အဋ္ဌကထာ၏ အနှစ်သာရမဟုတ်။ အရှင် ဗုဒ္ဓဘောဓိဆရာတော်၏ အလို အယူ
သက်သက်ဖြင့်သာလျှင် ပြစီရင်ထားသည်” ဟု ဤသို့သာလျှင် ဆိုသင့် ဆိုထိုက်
သည် ဖြစ်ရာ၏။ အမှန်အားဖြင့်မူကား ထိုသို့ မိမိဉာဏ်စွမ်းသက်သက်ဖြင့် စီရင်

[၁၂]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

သော အခြင်းအရာအားဖြင့် မပြုမူ၍ ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့သော နိကာယ်အဋ္ဌကထာတို့၏ အစိတ်အပိုင်း အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင် ပြုစီရင်အပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကိုလည်း ထိုနိကာယ်အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင် ပြုစီရင်သည်ဟူ၍၎င်း၊ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် မဟာအဋ္ဌကထာ၏ အနှစ်သာရဖြစ်သည်ဟူ၍၎င်း မှတ်အပ်ပေ၏။

စူးစမ်းဝေဖန်လေ့ရှိသော အချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကမူကား မြောက်ပိုင်းသာသနာဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်ကုန်သော အဿဗောသ၊ နာဂဇ္ဇုန၊ ဝသုဗန္ဓ၊ အစရှိသော ရဟန်းတို့၏ ကျမ်းတို့၌ကဲ့သို့ အရှင်ဗုဒ္ဓဗောဓသမာတော်၏ ကျမ်းတို့၌ ရှေးကျမ်းဂန်တို့ကို မမှီမူ၍ မိမိ၏ဉာဏ်ဖြင့်သာလျှင် ကြံဆ၍ ပြထားသော တရားစကား အထူးအဆန်းကို မထွေရသောကြောင့် အားမရကုန်သည်ဖြစ်၍ “ဗုဒ္ဓဗောဓသည် တပါးသော ကျမ်းကိုမမှီမူ၍ မိမိ၏ဉာဏ်စွမ်းဖြင့်သာလျှင် ကျမ်းဂန်အသစ် ရေးသားစီရင်သည်ကို မထွေရ”ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုစကားသည် ထိုအချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလိုအားဖြင့် ကဲ့ရဲ့စကားပင် ဖြစ်ငြားသော်လည်း ထေရဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့် ချီးမွမ်းစကားသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏-ထေရဝါဒီတို့သည် ဤသို့ ယူဆသိမြင်ကြကုန်၏.... “ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် မှန်စွာသိတော်မူသော ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည်သာလျှင် အသစ်ဖြစ်သော တရားကိုလည်း ဟောအပ် ဟောထိုက်၏။ အသစ်ဖြစ်သော ဝိနည်းကိုလည်း ပညတ်အပ် ပညတ်ထိုက်၏။ ထိုတရားတော် ဝိနည်းတော်ကို အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ဟောအပ်ပြီးလည်း ဖြစ်၏။ ပညတ်ပြီးလည်း ဖြစ်၏။ ထိုတရားတော် ဝိနည်းတော်ကိုသာလျှင် သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော ရဟန်းတို့သည်၎င်း၊ လူတို့သည်၎င်း ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ကျင့်အပ် ကျင့်သင့် ကျင့်ထိုက်၏။ ထိုတရားတော် ဝိနည်းတော်မှ အခြားတပါးသော တရား ဝိနည်းကို ကြံဆ၍ မရှာမှီးအပ် မရှာမှီးထိုက်။ အကယ်၍ အခြားတပါးသော တရား ဝိနည်းကို တစုံတယောက်က ကြံဆ၍ဟောခဲ့လျှင် ထိုတရား ဝိနည်းသည် ထိုကြံဆသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာလျှင်အဆုံးအမ သာသနာဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမသာသနာကား မဟုတ်။ အလျော်အားဖြင့်ကား မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော် ဝိနည်းတော်၌ အနက်အားဖြင့် မထင်ရှားသောပုဒ် ဝါကျရှိလျှင် ထိုထိုပုဒ်ဝါကျ၌ ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါး အဘိညာဉ်ခြောက်ပါး အစရှိသော ဂုဏ်

တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့ခြင်း၏အကြောင်း

[၉၃]

ကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံကုန်သော မြတ်စွာဘုရား၏အလိုတော်ကို သိကုန်သော ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့ ဖွင့်ပြထားသောနည်းဖြင့် အနက်ကိုယူအပ် ယူထိုက်၏။ မိမိအလို-အတ္တနောမတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့်မူကား မယူအပ် မယူထိုက်”ဟူ၍ ယူဆသိမြင်ကုန်၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓ သရာတော်သည်လည်း ထိုထေရဝါဒီတို့ တွင် တပါးအပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓသရာတော် သည်လည်း ဤအတိုင်းပင်လျှင် ယူဆသိမြင်တော်မူပေသည်။ မှန်ပေ၏- အရှင် ဗုဒ္ဓဘောဓ သရာတော်သည် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ ကျမ်းဦးစကား၌ အောက်ပါ ဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“မြတ်စွာဘုရားသည် အကြင်တရားတော်ကို၎င်း၊ အကြင်ဝိနည်းတော် ကို၎င်း ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုတရားတော်နှင့် ဝိနည်းတော်ကို မြတ်စွာ ဘုရား၏ သားတော်စစ်ဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတြာအစရှိသော မထေရ် တို့သည် ထိုဘုရားဟောထားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင် သိနားလည်တော်မူကုန်၏။ ထိုသို့ သိနားလည်တော်မူကြသော အရှင် သာရိပုတြာအစရှိသော မထေရ်မြတ်တို့၏ အလိုအယူကို မစွန့်ကုန်မူ၍ သိဟိဋ္ဌဆရာတော်တို့သည် ရှေးကာလ၌ အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစီရင်တော် မူကြလေကုန်ပြီ။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော စကားဟူသမျှသည် မေ့လျော့၍ ရေးကူးမိသော ပမာဒလေခမှ တပါးဆိုလျှင် အလုံးစုံပင် ဤသာသနာတော်တွင် သိက္ခာသုံးပါးတို့၌ ရှိသေခြင်းရှိကုန်သော ပညာရှိတို့၏ စံချိန်သဖွယ်ဖြစ်သော ပမာဏပေတည်း။

ထို အဋ္ဌကထာဟောင်းမှ သိဟိဋ္ဌဘာသာစကားကိုသာလျှင် ပယ်၍ ကျယ်ဝန်းသော စကားအစဉ်ကိုလည်း ချုံး၍။ပ။ ဤအဋ္ဌကထာသစ် သည်လည်း ဖြစ်ပေလတံ့။ ထို့ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကိုလည်း ရှိသေစွာ သင်ယူအပ်ပေသတည်း။”

ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓသရာတော်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ဝိနည်းတော်ကို ဖြစ်စေ၊ ရှေးဟောင်းအဋ္ဌကထာကိုဖြစ်စေ မမှီမူ၍ မိမိဉာဏ်ဖြင့် ကြံဆ၍သော်၎င်း၊ မိမိလေ့လာဘူးသော လောကီကျမ်းတို့မှ

[၃]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-နိဒါန်း

ယူ၍သော်၎င်း တစုံတခုသောကျမ်းကိုမျှ မပြုခဲ့ပဲရှိလေသည်။ အပြစ်ကိုပြုရလျှင် အကယ်၍ ထိုသို့သဘောရှိသောကျမ်းကို ပြုခဲ့ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုကျမ်းကို ထေရဝါဒီတို့သည် မဟာပဒေသသုတ်၌ ဟောတော်မူသောနည်းဖြင့် “ဤစကားသည် ဧကန်စင်စစ်ပင် ထိုမြတ်စွာဘုရား၏စကားတော်လည်းမဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓဘောသထေရ်၏သာလျှင် မကောင်းသဖြင့် ယူဆထားချက်မျှသာတည်း”ဟု ဆုံးဖြတ်၍ စွန့်ပယ်လေကုန်ရာသည်သာတည်း။ အမှန်အားဖြင့်သော်ကား ရှေးအဋ္ဌကထာတို့ကို ဘာသာပြန်ခြင်းစသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်သည် ပြုစီရင်ခဲ့ပေ၏။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ထေရဝါဒီတို့သည် ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို မဟာပဒေသသုတ်၌ ဟောတော်မူသောနည်းဖြင့် “ဤစကားသည် ဧကန်စင်စစ်ပင် ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ပေတည်း၊ အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော်၏ ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ယူဆထားချက်လည်း ဖြစ်ပေသည်”ဟု ဆုံးဖြတ်၍ လက်ခံကြပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည် တတမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိပေသည်။

(၆-၇-၈-၉) ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ သီလဓုတင် စသည်တို့ကို ဝေဖန်ဖွင့်ပြခြင်းသည်၎င်း၊ အကျင့်ပဋိပတ်နည်းကို အပြည့်အစုံပြခြင်းသည်၎င်း ထင်ရှားသည်သာတည်း။ ထို့ပြင် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို သိလွယ်သော ပုဒ်ဝါကျတို့ဖြင့်၎င်း၊ ရှုပ်ထွေးခြင်းကင်းသော ပုဒ်ဝါကျတို့ဖြင့်၎င်း၊ ပါဠိတော်နည်းအားလျော်သော ပါဠိအသွား-ပါဠိဂတိဖြင့်၎င်း ကောင်းစွာပြုစီရင်ထားပေ၏။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်သည်လည်း သိလွယ်ပေ၏။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို စင်ကြယ်သော အလိုအဇ္ဈာသယရှိကုန်သော ပညာရှိတို့သည် ကြည့်ရှုလျှင် ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သဘောပေါက် သိမြင်ကုန်သည်ဖြစ်၍၎င်း၊ ပါဠိစကားအသွားကို သဘောပေါက် သိမြင်ကုန်သည်ဖြစ်၍၎င်း များပြားလှစွာသော ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းခြင်း ပီတိသောမနဿကို ခံစားရပေကုန်၏။

(၁၀) ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၌ ကြည်ညိုဖွယ်ကို ဆောင်တတ်ကုန်သော မဟာတိဿမထေရ်၏ ဝတ္ထု အစရှိကုန်သော များစွာသော သီဟိုဠ်ဝတ္ထုတို့ကို၎င်း၊ တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတြာမထေရ်၏ ဝတ္ထု အစရှိကုန်

တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့ခြင်း၏အကြောင်း [၉၁]

သော ဗျူဒိပ်(အိန္ဒိယ)ဝတ္ထုတို့ကို၎င်း ပြထားပေ၏။ ထိုဝတ္ထုတို့ကို ကြည့်ရှု၍ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့အား အားကြီးသော ကြည်ညိုခြင်း သဒ္ဓါတရားသည် တဖွားဖွားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ “ငါတို့သည်လည်း အဘယ်အခါကာလ၌ ဤသို့ သဘောရှိကုန်သည် ဖြစ်ရပါကုန်အံ့နည်း”ဟု တွေ့မြင်ကြားသိရာကို အတုလိုက်၍ ကျင့်ခြင်းသို့ ရောက်လိုသော သမ္မာဆန္ဒသည်လည်း တဖွားဖွားဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဤသို့လျှင် စင်ကြယ်သော ပါဠိပိဋကလျှင် မှီရာရှိခြင်း အစရှိကုန်သော အရာမက များစွာကုန်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကြောင့် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည် တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိပေသည်ဟု သိအပ်၏။ ဤမျှသာ မကသေး ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကဲ့သို့ပင် အရှင်ဗုဒ္ဓဘောသဆရာတော် စီရင်ရေးသားထားသော အခြားပိဋကသုံးပုံ၏အဖွင့် သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာတို့သည်လည်း ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့၏ ဘာသာပြန်ဖြစ်ခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကြောင့် တကမ္ဘာလုံး၌ ပျံ့နှံ့သည်သာလျှင် ဖြစ်ကြပေသတည်း။

ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့်လည်း “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို အဘယ်အကျိုးငှါ ပြုစီရင်သနည်း” ဤသို့ အစရှိသော မေးခွန်းပြဿနာတို့၏ အနက်ကို အကျယ်ဝိတ္ထာရအားဖြင့် ထင်ရှားပြပြီး ဖြစ်ပါတော့သတည်း။

ဤတွင် မြန်မာစကားပြေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဒါန်း ပြီး၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ပဌမတွဲ

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
မြန်မာပြန်ကျမ်းဦးစကား	၁
နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်	၃-မှ ၂၃
မူရင်းပါဠိဂါထာ	၃
မူရင်းဂါထာ၏ မြန်မာပြန်အကျဉ်းချုပ်	၃
နတ်သားတဦးက မေးပုံ	၄
တဏှာရှုပ်ထွေးပုံ	၅
အကျိုး ကျမ်းပြုပုံနှင့်တကွ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကိုပြုရန် ဝန်ခံချက်	၉
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-ဟူသောအမည်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်	၁၀
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မည်သော ဒေသနာအမျိုးမျိုး	၁၁
အဖြေဂါထာ၏ အကျဉ်းချုပ်အဖွင့်	၁၃
မူရင်းဂါထာ၏ မြန်မာပြန်အကျယ်(မှတ်ချက်၂)	၁၇
သိက္ခာ ၃-ပါး စသည်ကို ပြကြောင်း ဖွင့်ပြခြင်း	၁၈
၁-သီလနိဒ္ဒေသ-သီလကို အကျယ်ပြချက်	၂၃-မှ ၁၈၂
သီလ၏ သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက်	၂၃
(က) သီလဟူသည် အဘယ်နည်း	၂၄
(ခ) အဘယ် အနက်သဘောကြောင့် သီလမည်သနည်း	၂၇
(ဂ) သီလ၏ လက္ခဏာစသည်ကို ပြဆိုချက်	၂၇
(ဃ) သီလ၏အကျိုးကား အဘယ်နည်း	၃၀

[ခုနား]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သီလအပြားကို ပြဆိုချက်

....

....

၃၃

စာရိတ္တနှင့် ဝါရိတ္တသီလ ခွဲပြခြင်း

....

....

၃၅

အာဘိသမာစာရိကနှင့် အာဒိဗြဟ္မစရိယက

....

....

၃၆

ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက အဆုံးအဖြတ်(မှတ်ချက်)

....

....

၃၇

ကာလပိုင်းခြား၍ သီလဆောက်တည်ပုံ(မှတ်ချက်)

....

....

၄၁

အယုတ် အလတ် အမြတ် သီလ ၃-မျိုး

....

....

၄၄

အတ္တာဓိပတေယျစသော သီလ ၃-မျိုး

....

....

၄၅

ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိသော သီလစသည် ၄-မျိုး

....

....

၄၈

ပါတိမောက္ခသံဝရစသော သီလ ၄-ပါး

....

....

၅၀

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ

....

....

၅၅-မှ ၆၈

အာစာရနှင့် အနာစာရအဖွင့်

....

....

၅၇

ဂေါစရနှင့် အဂေါစရအဖွင့်

....

....

၆၀

ယင်း အာစာရစသည်တို့ကို နိဗ္ဗေသပါဠိနည်းဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်း....

....

....

၆၂

ယင်းတို့ကို အဋ္ဌကထာနည်းဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်း

....

....

၆၄

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ

....

....

၆၈-မှ ၇၄

မဟာတိဿမထေရ်အကြောင်း

....

....

၇၁

စက္ခုန္တေဉ္စ မစောင့်စည်းခြင်း စောင့်စည်းခြင်း ဖြစ်ပုံကို ရှင်းပြခြင်း

....

....

၇၂

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ

....

....

၇၅မှ ၉၈

ကုဟနာ-အံ့ဖွယ် ဟန်ဆောင်ခြင်း

....

....

၇၆

လပနာ-ပစ္စည်းလှူရေး လမ်းကြောင်းပေး၍ ပြောဆိုခြင်း

....

....

၇၈

နေမိတ္တိကတာ-လှူချင်အောင် အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း

....

....

၇၉

နိပ္ပေသိကတာ-ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေ၍ ပြောဆိုခြင်း....

....

....

၇၉

ရပြီးလာဘ်ဖြင့်မျှား၍ လာဘ်ရှာခြင်း

....

....

၈၁

မာတိကာ

[၅]

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
မလိုချင်ယောင် ဟန်ဆောင်၍ အံ့ဩစေခြင်း	၇၂
တရားထူးရယောင် ဟန်ဆောင်၍ အံ့ဩစေခြင်း	၇၃
ဣရိယာပုတ်ဖြင့် အံ့ဩစေခြင်း	၇၇
တေလကန္တရိကာဝတ္ထု(မှတ်ချက်)	၉၁
ကုလူပကရဟန်းဝတ္ထု	၉၃
ပစ္စယသန္နိသိတသီလ	၉၈-မှ ၁၁၅
သင်္ကန်းကို ဆင်ခြင်ပုံ အဖွင့်	၉၈
ဆွမ်းကို ဆင်ခြင်ပုံ အဖွင့်	၁၀၁
အစားကြူးသော ပုဏ္ဏား ၅-ယောက် ဥပမာ	၁၀၆
ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာကို ဆင်ခြင်ပုံအဖွင့်	၁၀၉
ဆေးပစ္စည်းကို ဆင်ခြင်ပုံ အဖွင့်	၁၁၀
စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ပြည့်စုံစေပုံ အစီအရင်	၁၁၅-မှ ၁၄၄
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို သဒ္ဓါဖြင့် ပြီးစေအပ်ကြောင်း	၁၁၅
တိတိတူးငှက်မ၊ မိခင်၊ မျက်စိတဖက်ပျက်သူတို့သည် မိမိဥ၊ တဦးတည်းသောသား၊ ကျန်မျက်စိတဖက်တို့ကို စောင့် ရှောက်သကဲ့သို့ သီလကို စောင့်ရှောက်အပ်ကြောင်း	၁၁၆
အသက်ကို မငဲ့ပဲ သီလကို စောင့်ရှောက်ပုံဝတ္ထုများ	၁၁၇
သမသီသီရဟန္တာအကြောင်း(မှတ်ချက်)	၁၁၇
ဣန္ဒြိယသံဝရကို အမှတ်ရမှု-သတိဖြင့် ပြီးစေအပ်ကြောင်း	၁၁၈
အရှင်ဝဂီသ၏ စောင့်စည်းပုံ	၁၂၃
ကုရုဏ္ဏကလိုဏ်နေ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်ဝတ္ထု	၁၂၄
မယ်တော်၏ရောဂါကို သစ္စာဖြင့်ကုသော မဟာမိတ္တမထေရ်ဝတ္ထု	၁၂၆
အရှင်သာရိပုတြာဝတ္ထု	၁၃၁
စိရဂုဗ္ဗဝါသီ မဟာတိဿမထေရ်ဝတ္ထု (မှတ်ချက်)	၁၃၄

[၄၁]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ

အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိကို ဝီရိယဖြင့် ပြီးစေအပ်ကြောင်း....		၁၃၅
ပစ္စယသန္နိဿိတသီလကို ပညာဖြင့်ပြီးစေအပ်ကြောင်း		၁၃၅
ပရိဘောဂ ၄-ပါးကို ပြခြင်း		၁၃၆
ဒေသနာသုဒ္ဓိစသည် ၄-ပါး		၁၃၈
သံဃရက္ခိတသမဏောတ္ထု		၁၄၃
ပဌမသီလပဉ္စက		၁၄၄-မှ ၁၅၃
သိက္ခာပုဒ်ပေါင်း ကုဋေကိုးထောင်တရာရှစ်ဆယ်နှင့်		
ထို့ပြင်ငါးသန်းသုံးသောင်းခြောက်ထောင်ရှိကြောင်း		၁၄၅
စိရဂုဗ္ဗဝါသီ မဟာတိဿမထေရ်ဝတ္ထုအကျယ်		၁၄၆
ကိုယ်အင်္ဂါစသည်အတွက် ဥစ္စာစသည်ကို စွန့်အပ်ကြောင်း		၁၄၆
မဟာသံဃရက္ခိတမထေရ်ဝတ္ထု (သေခါနီးမှာ အားထုတ်၍		
မကြာမီပင် ရဟန္တာဖြစ်သည်)		၁၄၇
သုတ သီလ ၂-ပါးစုံရှိသင့်ကြောင်း ဩဝါဒ		၁၄၉
ပေါင်ကိုရိုက်ချိုး၍ အာမခံပေးသောအရှင်တိဿ		၁၅၀
ရောဂါ-ဒုက္ခဝေဒနာကိုရှု၍ ရဟန္တာဖြစ်သောမထေရ်အကြောင်း		၁၅၀
ဒုတိယသီလပဉ္စက		 ၁၅၃-မှ ၁၅၈
အနိစ္စာနုပဿနာစသောတဆဲ့ရှစ်ပါးသော မဟာဝိပဿနာတို့ဖြင့်		
ပယ်ခြင်းသည် ပဟာနသီလမည်ကြောင်း		၁၅၃
သီလ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း		၁၅၈
မေထုန်ငယ် (၇)ပါးဖြင့် သီလညစ်ညူးပုံ		၁၅၉
သီလပျက်စီးခြင်း၏ အပြစ်များ		၁၆၆
အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ်တရားတော်		၁၆၉
သီလပြည့်စုံခြင်း၏အကျိုးများကို တနည်းပြခြင်း		၁၇၉

မာတိကာ

[ခု]

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၂-ဓုတင်္ဂနိဋ္ဌေသ-ဓုတင်္ဂကို အကျယ်ပြချက်	 ၁၈၃-မှ ၂၆၇
ဓုတင်္ဂအားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောစကား	 ၁၈၃
ဓုတင် ၁၃-ပါး	 ၁၈၅
ပုံသကူလစသောပုဒ်တို့၏သဒ္ဒါအနက်	 ၁၈၆
ဓုတင်္ဂပုဒ်၏သဒ္ဒါအနက်	 ၁၉၂
၁။ ပုံသကူဓုတင်္ဂကို ပြဆိုချက်	 ၁၉၇
ဆောက်တည်ပုံ	 ၁၉၈
ကျင့်ပုံအစီအရင်	 ၁၉၉
ပုံသကူသင်္ကန်း ၂၃-မျိုး	 ၁၉၉
ပုံသကူဖြစ် မဖြစ် စိစစ်ပြခြင်း	 ၂၀၂
ပုံသကူဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး	 ၂၀၄
ပုံသကူဓုတင်ပျက်ခြင်း	 ၂၀၅
ပုံသကူဓုတင်ဆောင်ခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်	 ၂၀၅
၂။ တိစိစရိတ်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်	 ၂၀၇
ဆောက်တည်ပုံ	 ၂၀၇
ကျင့်ပုံအစီအရင်	 ၂၀၇
တိစိစရိတ်ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး	 ၂၀၈
အကျိုးအာနိသင်	 ၂၁၀
၃။ ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်ကိုပြဆိုချက်	 ၂၁၁-မှ ၂၁၆
ဆောက်တည်ပုံ	 ၂၁၁
ကျင့်ပုံအစီအရင်	 ၂၁၁
ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး	 ၂၁၂
အကျိုးအာနိသင်	 ၂၁၄

[၆]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၄။ သပဒါနစာရိကဓုတင်ကို ပြဆိုချက်	 ၂၁၆-မှ ၂၁၉
ဆောက်တည်ပုံ	 ၂၁၆
ကျင့်ပုံအစီအရင်	 ၂၁၆
ယင်းဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး	 ၂၁၇
အကျိုးအာနိသင်	 ၂၁၈
၅။ ကောသနိကဓုတင်ကို ပြဆိုချက်	 ၂၁၉-မှ ၂၂၂
ဆောက်တည်ပုံ	 ၂၁၉
ကျင့်ပုံအစီအရင်	 ၂၁၉
ယင်းဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး	 ၂၂၀
အကျိုးအာနိသင်	 ၂၂၁
၆။ ပတ္တပိုဏ်ဓုတင်ကိုပြဆိုချက်	 ၂၂၂-မှ ၂၂၆
ဆောက်တည်ပုံ	 ၂၂၂
ကျင့်ပုံအစီအရင်	 ၂၂၃
ယင်းဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး	 ၂၂၃
အကျိုးအာနိသင်	 ၂၂၅
၇။ ခလုပစ္ဆာဘတ်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်	 ၂၂၆-မှ ၂၂၉
ဆောက်တည်ပုံ	 ၂၂၆
ကျင့်ပုံအစီအရင်	 ၂၂၆
ယင်းဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး	 ၂၂၇
အကျိုးအာနိသင်	 ၂၂၈
၈။ အာရညကင်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်	 ၂၂၉-မှ ၂၃၅
ဆောက်တည်ပုံ	 ၂၂၉
ကျင့်ပုံအစီအရင်	 ၂၂၉

မာတိကာ

[၁၂]

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ရွာနှင့်ရွာ၏ ဥပစာ			၂၂၉
တောရကျောင်းအရပ်ကို တိုင်းတာပုံ			၂၃၀
ယင်းစုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး			၂၃၃
ယင်းစုတင် ပျက်ခြင်း			၂၃၃
အကျိုးအာနိသင်			၂၃၄
၉။ ရုက္ခမူစုတင်ကို ပြဆိုချက်			၂၃၆-မှ ၂၄၀
ဆောက်တည်ပုံ			၂၃၆
ကျင့်ပုံအစီအရင်			၂၃၆
ယင်းစုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး			၂၃၆
အကျိုးအာနိသင်			၂၃၈
၁၀။ အဗ္ဗောကာသိကစုတင်ကို ပြဆိုချက်			၂၄၀-မှ ၂၄၃
ဆောက်တည်ပုံ			၂၄၀
ကျင့်ပုံအစီအရင်			၂၄၀
ယင်းစုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး			၂၄၁
အကျိုးအာနိသင်			၂၄၂
၁၁။ သုသာန်စုတင်ကို ပြဆိုချက်			၂၄၃-မှ ၂၄၈
ဆောက်တည်ပုံ			၂၄၃
ကျင့်ပုံအစီအရင်			၂၄၄
ယင်းစုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး			၂၄၆
အကျိုးအာနိသင်			၂၄၇
၁၂။ ယထာသန္တတိ စုတင်ကို ပြဆိုချက်			၂၄၈ မှ ၂၅၁
ဆောက်တည်ပုံ			၂၄၈
ကျင့်ပုံအစီအရင်			၂၄၈

[၅၂]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ယင်းစုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး		၂၄၉
အကျိုးအာနိသင်		၂၅၀
၁၃။ နိသဇ္ဇိစုတင်ကို ပြဆိုချက်		၂၅၂-မှ ၂၅၅
ဆောက်တည်ပုံ		၂၅၂
ကျင့်ပုံအစီအရင်		၂၅၂
ယင်းစုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါး		၂၅၂
အကျိုးအာနိသင်		၂၅၄
စုတင်တို့၌ ပြီးပြောင်းပြဆိုချက်		၂၅၆-မှ ၂၆၇
ကုသလတိက်အားဖြင့် အဆုံးအဖြတ်		၂၅၆
အကုသိုလ်စုတင် မရှိကြောင်း		၂၅၆
ပညတ်စုတင်ဟု ဆိုသောဝါဒ မသင့်ကြောင်း		၂၆၀
စုတ စုတဝါဒ စုတဓမ္မ စုတင်တို့ကို ခွဲပြခြင်း		၂၆၀
စုတင်ကိုမှီဝဲရန် သင့်လျော်သူ		၂၆၃
စုတင် အကျဉ်းအကျယ် အဆုံးအဖြတ်		၂၆၄
ရဟန်း-ရဟန်းမ သာမဏေ လူတို့အားရသော စုတင်များ		၂၆၅
၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ-ကမ္မဋ္ဌာန်းယူပုံကို အကျယ်ပြချက်		၂၆၈-မှ ၃၆၁
သမာဓိ၏ သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက်		၂၆၈
(က) သမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း		၂၆၉
(ခ) အဘယ်ကြောင့် သမာဓိမည်သနည်း		၂၆၉
(ဂ) သမာဓိ၏ လက္ခဏာစသည်		၂၇၀
သမာဓိ၏ အပြား		၂၇၀
သမာဓိ တပါးနှစ်ပါးစသည် ဖွင့်ပြချက်		၂၇၁
သမာဓိ သုံးပါး ဖွင့်ပြချက်		၂၇၃

မာတိကာ

[၄၅]

		စာမျက်နှာ
အကြောင်းအရာ		
သမာဓိ လေးပါး ဖွင့်ပြချက်		၂၇၅
သမာဓိ ငါးပါးဖွင့်ပြချက်		၂၈၁
(င-စ) သမာဓိ၏ ညစ်ညူးကြောင်းနှင့် ဖြူစင်ကြောင်း		၂၈၂
ပလိဗောဓ ၁၀-ပါးဖွင့်ပြချက်		၂၈၃-မှ ၃၀၅
(၁) အာဝါသပလိဗောဓ		၂၈၄
အနုရာဓမြို့မှ ထွက်၍ ရဟန်းပြုသော အရှင် ၂-ပါးဝတ္ထု		၂၈၅
(၂) ကုလပလိဗောဓ		၂၈၈
ကောရဏ္ဍကကျောင်းမှ ပဉ္စင်းငယ်ဝတ္ထု		၂၈၈
ရထဝိနီတသုတ်၌လာသော အကျင့် (မှတ်ချက်)		၂၉၂
မောနေယျ အကျင့် (မှတ်ချက်)		၂၉၂
တုဝဋ္ဌကသုတ်၌လာသောအကျင့် (မှတ်ချက်)		၂၉၃
မဟာအရိယဝံသ အကျင့် (မှတ်ချက်)		၂၉၃
(၃) လာဘ်ပလိဗောဓ		၂၉၄
(၄) ဂိုဏ်းပလိဗောဓ		၂၉၅
(၅) အမှုကိစ္စ ပလိဗောဓ		၂၉၆
(၆) ခရီးပလိဗောဓ		၂၉၇
ရှင်ပြုပေးချိန်ကို မင်္ဂလာဆောင်ကဲ့သို့ပင် သိတိုင်း၌ အလေးပြုသည် (မှတ်ချက်)		၂၉၇
(၇) ဉာတိပလိဗောဓ		၂၉၇
(၈) အနာရောဂါ ပလိဗောဓ		၂၉၉
(၉) ကျမ်းဂန် ပလိဗောဓ		၃၀၀

[၄]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ကျမ်းဂန် ပလိဗောဓ မဖြစ်သော မထေရ်များဝတ္ထု	 ၃၀၀
တိပိဋကစူဠာဘယ မထေရ်ဝတ္ထု	 ၃၀၁
(၁၀) တန်ခိုးပလိဗောဓ	 ၃၀၄
ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူကို ဖွင့်ပြချက်	 ၃၀၅
သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း	 ၃၀၈
ပါရိဟာရိယ ကမ္မဋ္ဌာန်း	 ၃၀၈
(ကလျာဏမိတ္တ) မိတ်ဆွေကောင်း	 ၃၀၈
အဿဂုတ္တ မထေရ်သည် ကောင်းကင်၌ သားရေပိုင်းပေါ်တည်လျက်	
ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုဟောကြောင်း	 ၃၁၀
ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာထံသွားပုံ အစီအစဉ်	 ၃၁၂
စရိုက်ကို ဖွင့်ပြချက်	 ၃၁၉-မှ ၃၄၁
စရိုက် ၆၄-ပါးဖြစ်ပုံ (မှတ်ချက်)	 ၃၂၀
စရိုက်တို့၏ အကြောင်းကိုဆိုသော ဝိမုတ္တိမဂ်ဝါဒ	 ၃၂၂
ယင်းဝါဒကို စိစစ်၍ ပယ်ခြင်း	 ၃၂၄
အဋ္ဌကထာ၌ဆိုသော စရိုက်တို့၏အကြောင်း	 ၃၂၅
ရာဂစရိုက်ရှိသူ စသည်ကို ဣရိယာပုထ်ဖြင့် သိပုံ	 ၃၂၉
။ လုပ်ကိုင်မှု ကိစ္စဖြင့် သိပုံ	 ၃၃၀
။ ဘောဇဉ်ဖြင့် သိပုံ	 ၃၃၁
။ ကြည့်ရှုခြင်း စသည်ဖြင့် သိပုံ	 ၃၃၂
။ မာယာ သာဌေယျ စသည်ဖြင့် သိပုံ	 ၃၃၃
ရာဂစရိုက်ရှိသူနှင့် လျော်သော ကျောင်းစသည်	 ၃၃၅
ဒေါသစရိုက်ရှိသူနှင့် လျော်သော ကျောင်းစသည်	 ၃၃၇
မောဟစရိုက်ရှိသူနှင့် လျော်သော ကျောင်းစသည်	 ၃၃၉
သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူနှင့် လျော်သော ကျောင်းစသည်	 ၃၄၀

မာတိကာ

[ငွေ]

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသူမှာ အလုံးစုံပင်လျော်ကြောင်း		၃၄၀
ဝိတက်စရိုက်ရှိသူနှင့် လျော်သော ကျောင်းစသည်		၃၄၀
ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်ကို ဖွင့်ပြချက်		၃၄၁-မှ ၃၆၁
(၁) ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ် သရုပ်ထုတ်ပြချက်		၃၄၃
(၂) ဥပစာနှင့် အပ္ပနာကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ခွဲပြခြင်း		၃၄၄
(၃) ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ဈာန် ဝေဘန်ပြခြင်း		၃၄၄
(၄) အင်္ဂါနှင့် အာရုံ ကျော်လွန်ပုံ		၃၄၅
(၅) ပွားစေရန် သင့် မသင့်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ		၃၄၅
သောပါက သာမဏေ၏ အဖြေဖြင့် ရှင်းပြခြင်း		၃၄၆
သိင်္ဂီလပိတု မထေရ်အား ဖြစ်သော အဋ္ဌိကသညာသည်		
လွန်လွန်ကဲကဲ ဖြစ်သော သညာမျှ ဖြစ်ကြောင်း		၃၄၆
အသုဘဈာန်ကို ပရိတ္တာရမ္မဏ စသည်ဖြင့် ဟောရာ၌ ရည်ရွယ်ချက်		
ကို ဖော်ပြခြင်း		၃၄၇
အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်း စသည်ကိုလည်း မပွားစေအပ်ကြောင်း		၃၄၇
(၆) ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ သဘာဝအာရုံ စသည်ကို ဝေဘန်၍ ပြခြင်း		၃၅၀
(၇) ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ဘုံကို ဝေဘန်၍ ပြခြင်း		၃၅၁
(၈) မြင်ခြင်းစသည်ဖြင့် ရှုအပ် မရှုအပ်သည်ကို ပြခြင်း		၃၅၁
(၉) အခြားဈာန် စသည်၏ အကြောင်းဖြစ်ဟန်ကို ဝေဘန်၍ ပြခြင်း		၃၅၂
(၁၀) စရိုက်နှင့် လျော်သည်ကို ဝေဘန်၍ ပြခြင်း		၃၅၂
ကမ္မဋ္ဌာန်း တောင်းယူပုံ		၃၅၄
မိမိကိုယ်ကို ဘုရားအား အပ်နှင်းပုံ		၃၅၅
။ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆရာအား အပ်နှင်းပုံ		၃၅၆

[ငွေ]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

စူဠပိဏ္ဍပါတိက မထေရ်၏ တပည့်များ ဝန်ခံပုံ		၃၅၆
ကောင်းမြတ်သော အလိုနှင့် နှလုံးသွင်းနှင့် ပြည့်စုံပုံ		၃၅၇
ဗောဓိဉာဏ်ကို ရင့်သန်စေတတ်သော အဇ္ဈာသယ ၆-ပါး		၃၅၇
ပထဝီကသိုဏ်းကို ဟောလျှင် ကသိုဏ်းအပြစ် ကသိုဏ်းလုပ်ပုံ		
စသော အခြင်းအရာ ၉-ပါးကို ဟောအပ်ကြောင်း		၃၆၀

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ — ပထဝီကသိုဏ်းကို အကျယ်ပြချက်၃၆၂-မှ ၃၇၃

မသင့်လျော်သောကျောင်း ၃၆၃

ကျောင်း၌ အပြစ် ၁၈-မျိုး ၃၆၃

သင့်လျော်သောကျောင်း ၃၇၂

ပလိဗောဓအငယ် ဖြတ်ခြင်း ၃၇၃

ဘာဝနာအစီအရင် ၃၇၄-မှ ၃၈၆

ကသိုဏ်းဝန်း ပြုလုပ်ပုံ ၃၇၆

ကသိုဏ်းဝန်းပုံအနီး၌ ထိုင်လျက် ဆင်ခြင်ပုံ ရှုပုံ ၃၇၈

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်သောအခါ ပြုကျင့်ပုံ ၃၈၁

နီဝရဏကွာ၍ ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်ပုံ ၃၈၂

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ် ထူးခြားပုံ ၃၈၂

ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်လျှင် နီဝရဏကင်းကွာ၍ ဥပစာသမာဓိဖြင့်

စိတ်တည်ကြည်ကြောင်း ၃၈၄

ဥပစာသမာဓိနှင့် အပ္ပနာသမာဓိ ကွဲပြားပုံ ၃၈၅

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ရှိသေစွာစောင့်ရှောက်အပ်ကြောင်း ၃၈၅

သပ္ပာယ် ခုနစ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၃၈၆

အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်း (အပ္ပနာကောသလ္လ) ဆယ်ပါး ၃၉၁

မာတိကာ

[၄]

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၁) ဝတ္ထုတို့၏ သန့်ရှင်းမှုကို ပြခြင်း	၃၉၁
(၂) ဣန္ဒြေတို့၏ ညီမျှခြင်းကို ပြီးစေခြင်း	၃၉၂
(၃) နိမိတ်၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း	၃၉၈
(၄) စိတ်ကို ပင့်မြှောက်ခြင်း	၃၉၉
ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း (၇)ပါး	၄၀၄
ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း (၁၁) ပါး	၄၀၅
ပီတိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း (၁၁) ပါး	၄၀၈
(၅) စိတ်ကို နှိပ်ခြင်း	၄၀၉
ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း (၇)ပါး	၄၁၂
သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း (၁၁) ပါး	၄၁၃
ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း (၅) ပါး	၄၁၄
(၆) စိတ်ကို ရှောင်လွှဲခြင်း	၄၁၅
(၇) စိတ်ကို လျှစ်လျူရှုခြင်း	၄၁၆
(၈) သမာဓိကင်းသူကို ရှောင်ခြင်း	၄၁၆
(၉) သမာဓိရှိသူကို မှီဝဲခြင်း	၄၁၇
(၁၀) ထိုအပွနာသမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်ခြင်း	၄၁၇
ပန်းဝတ်မှု စသည်၌ ပျားလိမ္မာ စသည်ကဲ့သို့ ပြုကျင့်ရန်	၄၁၈
နိမိတ်သို့ ရှေ့ရှု ဖြစ်စေခြင်း	၄၁၉
ပဌမဈာန်ကို ပြဆိုချက်	၄၂၂-မှ ၄၅၁
အဘိဓမ္မာဆောင် ဂေါဒတ္တမထေရ်၏ဝါဒ	၄၂၆
ဆောင်ပြအပ်သော ပဌမဈာန်ကဏ္ဍာ မှီခို၏မြန်မာပြန်	၄၂၈

[၄၁း]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ယင်းဈာနကထာ၏အဖွင့်	 ၄၂၈-မှ ၄၅၁
ဝိတက် ဝိစာရ အဖွင့်	 ၄၃၈
ပီတိငါးပါး	 ၄၄၄
ဥဗ္ဗေဂါပီတိဖြင့် ကောင်းကင်၌ ပျံတက်သွားသော မဟာတိဿမထေရ်အကြောင်း	 ၄၄၄
ထို့အတူပင် ပျံတက်သွားသော အမျိုးသွီးတဦး	 ၄၄၅
ပီတိက ပဿဒ္ဓိကို၊ ပဿဒ္ဓိက သုခကို၊ သုခက ခဏိက၊ ဥပစာ၊ အပ္ပနာ ဟူသော သမာဓိ ၃-ပါးကို ပြတတ်ကြောင်း	 ၄၄၆
သုခ၏ အဖွင့်	 ၄၄၇
ပယ်အပ်သော အင်္ဂါငါးပါးစသည်	 ၄၅၁-မှ ၄၅၅
ပြည့်စုံသော ဈာန်အင်္ဂါများ	 ၄၅၂
ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ပကတိကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ခဏထက် ဥပစာခဏ၌ သာ၍အားကြီးကြောင်း ထို့ထက် အပ္ပနာခဏ၌ သာ၍အားကြီးကြောင်း	 ၄၅၄
ကောင်းခြင်းသုံးပါး	 ၄၅၅
ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းကို ပြီးစေခြင်း	 ၄၆၄-မှ ၄၇၀
နိမိတ်ကို ပွားစေခြင်း	 ၄၇၀
ဝသီဘော်ခေါ် နိုင်နင်းခြင်း ငါးပါးကို ပြဆိုချက်	 ၄၇၆
ဒုတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက်	 ၄၇၉-မှ ၄၉၀
ဆောင်ပြသော ဒုတိယဈာန ကထာပါဠိ၏ မြန်မာပြန်	 ၄၈၀
ယင်းဈာနကထာ၏ အဖွင့်	 ၄၈၁
အဇ္ဈတ္တတရား ၄-မျိုး (မှတ်ချက်)	 ၄၈၁

မာတိကာ

[၃]

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
တတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက်	 ၄၉၀-မှ ၅၁၀
ဆောင်ပြသော တတိယဈာန်ကထာပါဠိ၏ မြန်မာပြန်	 ၄၉၁
ယင်းဈာန်ကထာ၏ အဖွင့်	 ၄၉၂
ဥပေက္ခာဆယ်ပါး	 ၄၉၅
သင်္ခါရုပေက္ခာနှင့် ဝိပဿနပေက္ခာတို့သည် တရားကိုယ်တူလျက် ကိစ္စအားဖြင့် ကွဲပြားကြောင်း	 ၅၀၁
စတုတ္ထဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၁၀-မှ ၅၂၈
ဆောင်ပြသော စတုတ္ထဈာန်ကထာပါဠိ၏ မြန်မာပြန်	 ၅၁၂
ယင်း ဈာန်ကထာ၏ အဖွင့်	 ၅၁၃
ပဉ္စကဈာန် (ဈာန်ငါးပါးအပေါင်း)ကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၂၆
၅-သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ-ကြွင်းကသိုဏ်းများကို အကျယ်ပြချက်	 ၅၂၉-မှ ၅၄၈
အာပေါကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၂၉
တေဇောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၃၁
ဝါယောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၃၃
နီလကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၃၄
ပီတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၃၅
လောဟိတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၃၆
ဩဒါတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၃၇
အာလောကကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	 ၅၃၇

[၃၁]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသ ကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်			၅၃၉
---------------------------------------	------	------	-----

ဘုရားဟောသုတ် ပါဠိ၌ ရူပဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းတို့ကို ရှစ်ပါးသာဟောထားသော်လည်း အာလောကကသိုဏ်းကို သြဒါတကသိုဏ်း၌ သွင်း၍၎င်း၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသ ကသိုဏ်းကို အာကာသကသိုဏ်း၌သွင်း၍၎င်းဟောထားသည်ဟု နှလုံးသွင်း၍ ကသိုဏ်းဆယ်ပါးကို ဘုရား ဟောသည်-ဟု မိန့်ဆိုကြောင်း ဋီကာအဖွင့် (မှတ်ချက်)			၅၄၀
---	------	------	-----

ပြီးပြီ ပြဆိုချက်			၅၄၁
-------------------	------	------	-----

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ မာတိကာ ပြီး၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ကျမ်းဦးစကား

- ၁။ ဘုရား တရား၊ သံဃာအား၊ ညွတ်တွားရှိဦးတင်။
- ၂။ ထိုခိုက် ဖြစ်လတ်၊ ရုပ်နာမ်ဓာတ်၊ ရှုမှတ်သိပြီးလျှင်။
- ၃။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ၊ မြတ်ကျမ်းစာ၊ မြန်မာပြန်စီရင်။
- ၄။ ကျိုက်ထိုဆရာ၊ ပြုခဲ့ပါ၊ မြန်မာ ဝိသုဒ္ဓိကျမ်း။
- ၅။ မြန်စာ တတ်က၊ ကြည့်ခွင့်ရ၊ ကောင်းစွာ ထိုသည့်ကျမ်း။
- ၆။ သို့သော် နိဿယ၊ အတိုင်းပြ၊ ဝါကျ မဖြောင့်တန်း။

မှတ်ချက်

အမှတ် ၁-၂-၃-အပိုဒ်တို့ဖြင့် ရတနာသုံးပါး ရှိခိုးခြင်းနှင့် ထိုရှိခိုးခိုက်၌ ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို ဝိပဿနာရှုခြင်းများကို ပြုပြီးလျှင် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ် မြန်မာပြန် ကျမ်းသစ်ကို စီရင်ကြောင်း ပြသည်။

အမှတ် ၄-အပိုဒ်ဖြင့် ကျိုက်ထိုမြို့ ဘုရားသုံးဆူတောင်-ဆရာတော် အရှင်နန္ဒမာလာ မထေရ်မြတ် ပြုစီရင်ထားသော မြန်မာဘာသာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းရှိနေကြောင်း ပြသည်။ အမှတ် ၅-အပိုဒ် ထင်ရှား၏။ အမှတ် ၆-၇-၈-အပိုဒ်တို့ဖြင့် ကျမ်းသစ်ရေးရခြင်း၏ အကြောင်းအချို့ကို ပြသည်။

ထိုတွင် အမှတ် ၆-အပိုဒ်ဖြင့် ထိုအရှင်နန္ဒမာလာ၏ မြန်မာဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ ပြည်မှုနိဿယကြီး၌ရှိသည့်အတိုင်းပင် ရှေးခေတ်သုံးစကားများကိုလည်း ရေးကူးထုတ်ယူကာ ပြထားသောကြောင့် ယခုခေတ်သုံး မြန်မာစကားဝါကျ မဖြောင့်မတ် မချောမော မပြေပြစ်ပဲ ရှိနေကြောင်း ပြသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၁-ပ-ပ-ပ-ပ

၂

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်ကျမ်းဦးစကား

- ၇။ နိဿယဆောင်နက်၊ ရောထွေးယှက်၊ သိခက် မူရင်းကျမ်း။
 ၈။ ပါဠိမတတ်၊ ယင်းကျမ်းဖတ်၊ ခက်လတ် အခဏ်းခဏ်း။
 ၉။ ထိုကျမ်းရှုသူ၊ အများလူ၊ ညည်းညူ မရွှင်လန်း။
 ၁၀။ ထို့ကြောင့် လွယ်စွာ၊ သိစိမ့်ငှါ၊ မြန်မာပြန်သစ်ကျမ်း။
 ၁၁။ မူရင်းတိကျ၊ ဋီလည်းပြ၊ ရှင်းစွာ မရောပြွမ်း။
 ၁၂။ ရေးစီရင်လတ်၊ လူတိုင်းဖတ်၊ စိတ်ဓာတ် ကြည်ရွှင်လန်း။
 ၁၃။ သဘောဉာဏ်ပေါက်၊ လမ်းမှန်လျှောက်၊ ဆိုက်ရောက်နိဗ္ဗာန်နန်း။

မှတ်ချက်

အမှတ် ၇-အပိုဒ်ဖြင့် ပြည်မှုနီသျှ၌ ပြထားသော ပါဠိသေသ-ပါဠိကြွင်း ခေါ် ဆောင်ပါဠိတို့၏ အနက်များ၊ ဋီကာအဖွင့် အနက်များကိုပါ မခွဲခြားပဲ ရောထွေးပြထားသောကြောင့် မူရင်းဝိသုဒ္ဓိမဂ်စကားကို တိတိကျကျ ခွဲခြားသိရန် ခဲယဉ်းကြောင်း ပြသည်။ ကြွင်းသော အမှတ် ၈-အပိုဒ်စသည်တို့မှာ ထင်ရှား၏။

အထူးသတိပြုရန်မှာ - မြန်မာပြန်ကျမ်းဖြစ်၍ ကျမ်းဦးစကားကို မြန်မာ သက်သက်ဖြင့်သာ ပြထားကြောင်း ဖြစ်သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ကိလေသာမှ ဝေးကွာစင်ကြယ်၍ မှန်စွာကိုယ်တိုင် သိတော်မူသော
ထို မြတ်စွာဘုရားအား ရှိခိုးပါ၏။

နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်

[၁]† ၁။† သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ။
အာတာပီ နိပကော ဘိက္ခု၊ သော ဣမံ ဝိဇဇယေ ဇဉ်။ +

၁။ “ပညာရှိသော လူသည် သီလ၌တည်၍ ပူပန်စေမှု(လုံ့လ)”
ရှိလျက် ရင့်ကျက်သည်(ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသည်)ဖြစ်၍ စိတ်ကို

မှတ်ချက်

† - ဤသို့သော ထောင့်ကွင်းအတွင်းရှိ ဂဏန်းမှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ပါဠိစာအုပ်မှ
စာမျက်နှာနံပါတ်ဖြစ်သည်။ ကွင်းမပါသော ပုဒ်မကြီးနှင့်ဂဏန်းမှာ ၎င်းစာအုပ်မှ
စာပိုဒ်နံပါတ်ဖြစ်သည်။

+ - ဤဂါထာသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်တကျမ်းလုံး၌ ဖွင့်ဆိုသွားမည့် သဂါထာဝဂ်
သံယုတ်ပါဠိတော်လာ မူရင်းပါဠိဂါထာ ဖြစ်သည်။

၁ - (လုံ့လ) (ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသည်) ဤသို့ လက်သည်းကွင်းဖြင့် ပြထား
သော မြန်မာပုဒ်များ စာပိုဒ်များမှာ အနက်အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှားစေရန် သရုပ်
ဖော်ပြချက်၊ သို့မဟုတ် ဖြည့်စွက်၍ ဖွင့်ပြချက်များ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို
ချန်ကျော်၍လည်း ဖတ်သွားနိုင်သည်။ နောက်၌လည်းနည်းတူပင်မှတ်ပါ။

၎င်း၊ ပညာကို၎င်း၊ ပွားစေသော်၊ ထိုသို့သောရဟန်းသည်
ဤအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပေ၏”-ဟူသော....

ဤ(ဂါထာ)စကားကို ဤသို့သာလျှင် ဟောကြားတော်မူ(အပ်)၏။

အဘယ့်ကြောင့် ဤစကားကို ဟောကြားတော် မူသနည်းဟူမူ....
သာဝတ္ထိပြည်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာ
ဘုရားကို ညဉ့်အဖို့(သန်းခေါင်ယာမ်အချိန်)၌ တဦးသောနတ်သားသည်
ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် မိမိ၏ယုံမှားကို ပယ်နုတ်ရန်အလို့ငှါ....

“အတွင်းအရှုပ်အထွေး၊ အပြင်အရှုပ်အထွေး (ဟူသော နှစ်မျိုး
သော) အရှုပ်အထွေးသည် သတ္တဝါ (အပေါင်း) ကို ရှုပ်ထွေး
စေ (အပ်) ပါ၏။ အရှင် ဂေါတမ၊ ထို့ကြောင့် အရှင်ဘုရားကို
မေးပါ၏-အဘယ်သူသည် ဤ အရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပါ
သနည်း”-ဟု....

ဤ ပြဿနာကို မေးလျှောက်လေသတတ်။

မှတ်ချက်

၁-ဤဂါထာ၏အနက်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ပင် အကျယ် ဖွင့်ပြဦးမည် ဖြစ်၍
ထိုအဖွင့်များနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်သောအခါ အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံကို သဘောပေါက်
စေရန်၊ ပါဠိရင်းနှင့် အဋ္ဌကထာအဖွင့်တို့ကို ခွဲခြားနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်၍ တိကျ
နိုင်သမျှ တိကျစွာ အကျဉ်းချုပ် ပြန်ဆိုထားသည်။ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်များကိုပါ
ယူ၍ အပြည့်အစုံ အကျယ်ပြန်ဆိုချက်ကို စာမျက်နှာ(၁၇)၌ အောက်ခြေ
မှတ်ချက်တွင် ကြည့်ပါ။

၂-ဟောကြားတော်မူ(အပ်)၏-ဤသို့သော ပုဒ်တို့၌ (အပ်)ဟူသောသဒ္ဒါ
မှာ ကံဟောပစ္စည်းဖြစ်သည်။ ကံအနက်ကို ပဓာနပြု၍ဆိုသော ပါဠိဝါကျ၌
ကံဟောကြိယာပုဒ်ကို သဒ္ဒါနည်းအရ အတိအကျ မြန်မာပြန်လျှင် “ဝုတ္တိ-
ဟောအပ်၏။ ဇဋ္ဌိတာ-ရှုပ်ထွေးစေအပ်၏-” ဤသို့စသည်ဖြင့် (အပ်)ဟူသော

နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်

၅

ထိုပြဿနာ (ဂါထာ)၏ အကျဉ်းချုပ်အနက်ကား....(ဇဋ္ဌာ) အရှုပ်အထွေးဟူသော ဤအမည်သည် ကွန်ရက်(အရှုပ်အထွေး) များစွာရှိသော တဏှာ၏ အမည်ပေတည်း။ ထိုတဏှာသည် အဆင်း(ရူပါရုံ)အစရှိသော အာရုံ(၆-ပါး)တို့၌ အောက်မှာဖြစ်ချည် အထက်မှာဖြစ်ချည် အလိုအားဖြင့် အဖန်ဖန်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြောင့် ချုပ်စပ်ခြင်း သဘောအားဖြင့် ဝါးရုံစသည်တို့၏အခက်အလက် ကွန်ရက်ဟုဆိုအပ်သော အရှုပ်အထွေးနှင့်တူ၏။

မှတ်ချက်

ပစ္စည်းနှင့်တကွ ပြန်ဆိုရသည်။ ထို့ကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ အဖွင့်များနှင့် တိုက်ဆိုင်၍ ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် အတိအကျ ဖော်ပြသောအရာတို့၌ ထိုသို့သော အတိတိကံဟောပုဒ်များကို (အပ်)ပစ္စည်းနှင့်တကွ ပြန်ဆိုဖော်ပြသွားမည်။ သို့သော် ထိုသို့ဖော်ပြထားရာ၌ (အပ်)ဟူသောပစ္စည်းဖြင့် သင့်-ဟူသော အနက်၊ ထိုက်-ဟူသော အနက်တို့ကိုကား မယူရ။ ထို့ပြင် ပါဠိသဒ္ဒါနည်းကို အတိအကျ မလိုက်နိုင်သော၊ သို့မဟုတ် မလိုက်လိုသော သူတို့မှာမူ “ဟောတော်မူ()၏၊ ရှုပ်ထွေးစေ()၏” - ဤသို့စသည်ဖြင့်(အပ်)ပစ္စည်းကို ခုန်ကျော်ခြင်းချန်၍ ဖတ်နိုင် ယူနိုင်သည်။ ထိုသို့ ဖတ်နိုင် ယူနိုင်စေရန်အတွက်ပင် ရည်ရွယ်၍ ၎င်းကို လက်သည်းကွင်းဖြင့် ပိုင်းခြားဖော်ပြထားသည်။ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာများနှင့် တိုက်ဆိုင်ရန် မလိုသောအရာတို့၌၎င်း၊ (အပ်)ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖော်ပြသော်လည်း အကျိုးထူး မရှိနိုင်သောအရာတို့၌၎င်း ထိုသို့သော ကံဟောပုဒ်များကိုလည်း ကတ္တားဟောပုဒ်ကဲ့သို့ပင် (အပ်)ပစ္စည်း မပါပဲ ပြန်ဆိုသွားမည်။

၁- (ဇာလ)ကွန်ရက်ဟူသည်မှာ ဤအရာ၌ အချင်းချင်း ဆက်စပ်ရှုပ်ထွေးနေသော အရှုပ်အထွေးကိုပင် ဆိုလိုသည်။ ဇာလိနီ-ပုဒ်၌ ပါဝင်သော ဤ-ပစ္စည်းမှာလည်း ရှိကာမျှကို ပြသည်မဟုတ်၊ များစွာရှိသည်ကိုသာ ပြဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဇာလိနီယာ-ပုဒ်ကို ကွန်ရက်(အရှုပ်အထွေး)များစွာရှိသောဟု ပြန်ဆိုသည်။ များစွာ ရှုပ်ထွေးသောတဏှာ-အလွန်ရှုပ်ထွေးသော တဏှာဟု ဆိုလို၏။

၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ထို့ကြောင့် (ဇဋ္ဌာ)အရှုပ်အထွေး မည်၏။ ထိုတဏှာဟူသော ဤအရှုပ်အထွေးသည် မိမိ၏အသုံးအဆောင်၊ သူတပါး၏အသုံးအဆောင်တို့၌၎င်း၊ မိမိ၏ အတ္တဘော (ခန္ဓာကိုယ်)، သူတပါးတို့၏ အတ္တဘော (ခန္ဓာကိုယ်) တို့၌၎င်း၊ အတွင်းအာယတန^၁၊ အပြင်အာယတန^၂ တို့၌၎င်း ဖြစ်တတ်သောကြောင့် “အတွင်းအရှုပ်အထွေး၊ အပြင်အရှုပ်အထွေး” ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ဤဆိုခဲ့သည်အတိုင်း ဖြစ်နေသော ထို(တဏှာ)အရှုပ်အထွေးသည် သတ္တဝါအပေါင်းကို ရှုပ်ထွေးစေ(အပ်)၏။ ဥပမာအားဖြင့် ဝါးရုံ၏အရှုပ်အထွေး စသည်တို့သည်^၃ ဝါးပင်စသည်တို့ကို ရှုပ်ထွေးစေကုန်သကဲ့သို့ပင် ထိုတဏှာအရှုပ်အထွေးသည်သတ္တဝါအပေါင်းဟုဆိုအပ်သောဤ(ပဇာဟုခေါ်သော)

မှတ်ချက်

၁-တဏှာသည် ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံ ၆-ပါးတို့၌ အောက်ရူပါရုံစသည်မှ အထက်သို့၎င်း၊ အထက်ဓမ္မာရုံစသည်မှ အောက်သို့၎င်း ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန် အပန်ပန်ဖြစ်နေသောကြောင့် အဝတ်စ ၂-ခုကို ချုပ်စပ်သော အပ်ချည်ကဲ့သို့ပင် ချုပ်စပ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ထိုချုပ်စပ်ခြင်း သဘောအားဖြင့် ဝါးရုံစသည်တို့၏ အရှုပ်အထွေးနှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် (ဇဋ္ဌာ)အရှုပ်အထွေးမည်သည်-ဟု ဆိုလို၏။

၂-စိတ်စေတသိက် အသိနာမ် တရားတို့၏ ဖြစ်ရာဌာနကို အာယတနဟု ခေါ်သည်။ အကျယ်ကို အာယတန နိဒ္ဒေသ-အာယတနကို ပြဆိုချက်၌ကြည့်လေ။

၃-ဤ၌ စသည်-ဟူသောစကားဖြင့် ချုံအရှုပ် နွယ်အရှုပ် စသည်တို့ကိုယူ။

၄-ဤ၌လည်း စသည်-ဟူသော စကားဖြင့် ချုံအပင် နွယ်အပင် စသည်တို့ကိုယူ။

နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်

၇

သတ္တဝါ အလုံးစုံကိုလည်း၊ ရှုပ်ထွေးစေ(အပ်)၏။ မြေးယုက်(အပ်)၏။ “ချုပ်စပ်(အပ်)၏” - ဤကား (ဇဋ္ဌိတာ - ရှုပ်ထွေးစေအပ်၏-ဟူသော ပုဒ်၏) အနက်တည်း။

အရှင်ဂေါတမ၊ ထို့ကြောင့် အရှင်ဘုရားကို မေးပါ၏-ဟူသည်ကား- ဤဆိုခဲ့သည်အတိုင်း (တဏှာအရှုပ်အထွေးက) ရှုပ်ထွေးစေသောကြောင့် အရှင်ဘုရားကို မေးပါ၏(ဟု ဆိုလို၏)။ အရှင်ဂေါတမဟူသောပုဒ်ဖြင့်ကား

မှတ်ချက်

၁- ပါဠိ၌ ပဇာ-ဟူသောပုဒ်သည် သတ္တဝါဟူသောအနက်ကို ပြ၏။ ဤဂါထာ၌ကား သတ္တဝါတဦးတယောက်ကိုသာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ သတ္တဝါအများစု အပေါင်းကို ဆိုလိုသည်ဟု သိစေရန် (သတ္တနိကာယသင်္ခါတာ-သတ္တဝါအပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော)ဟု ဖွင့်ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် မြန်မာပြန်၌ ထိုပဇာပုဒ်ကို သတ္တဝါ(အပေါင်း)ဟု ပြန်ဆိုခဲ့ပေသည်။ ဤအရာ၌ကား အဖွင့်နှင့် တစပ်တည်း တည်ရှိနေသောကြောင့် ဤသတ္တဝါဟု ပဇာပုဒ်၏အနက်ရင်းမျှကိုသာ ဖော်ပြထားသည်။

၂- ဤ၌ “လည်း”-ဟူသော မြန်မာသဒ္ဒါသည် သဗ္ဗာဏ်ဟူသောပုဒ်မှ အဝိ-သဒ္ဒါ၏ ဘာသာပြန်ဖြစ်သည်။ ၎င်းဖြင့် သတ္တဝါအလုံးစုံကိုသာ ရှုပ်ထွေးစေသည်မဟုတ်။ သတ္တဝါတဦးချင်း အသီးအသီးကိုလည်း ရှုပ်ထွေးစေသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ကို ပေါင်းဆည်းဖော်ပြ၏။

၃- ရှုပ်ထွေးစေ-ဟူသည်မှာ ချုပ်စပ်ခြင်းပင်ဟု ဆိုလို၏။

၄- မူရင်းပါဠိ၌ “တံ တံ ဂေါတမ-ထို့ကြောင့် သင်ကို အရှင်ဂေါတမ”ဟု ဤသို့ ပုဒ်အစဉ်ရှိသော်လည်း မြန်မာစကား ပြေပြစ်စေရန် “အရှင်ဂေါတမ၊ ထို့ကြောင့် အရှင်ဘုရားကို”ဟု ပြန်ဆိုခဲ့၏။ ဤပြန်ဆိုချက်အတိုင်းပင် ဤအရာ၌လည်း သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-ဖွင့်ရန် တည်ပုဒ်-အဖွင့်ခံပုဒ်ကို ထုတ်ပြထားသည်။

၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားကို (ဂေါတမ)အနွယ်ဖြင့် ရှေးရှု (တိုက်ရိုက်)ခေါ်ငင်၏။

အဘယ်သူသည် ဤ အရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပါသနည်း ဟူသည် ကား- ဤဆိုခဲ့သည်အတိုင်း ဓာတ်သုံးပါးကို ရှုပ်ထွေးစေလျက်တည်သော ဤအရှုပ်အထွေးကို အဘယ်သူသည် ဖြေရှင်းနိုင်ပါသနည်း၊ ဖြေရှင်းခြင်းငှါ အဘယ်သူသည် စွမ်းနိုင်ပါသနည်းဟု မေး၏။

[၂] ဤသို့ မေးလျှောက်လတ်သော် ထိုနတ်သားအား^၁ အလုံးစုံသော တရားတို့၌ အပိတ်အပင် အဆီးအတားမရှိ ဉာဏ်သွားတော်မူသော နတ်တို့၏(ကိုးကွယ်ရာ)နတ်မြတ်ဖြစ်တော်မူသော သိကြားတို့ထက် လွန်ကဲသော သိကြားမင်းကြီးဖြစ်တော်မူသော ဗြဟ္မာတို့ထက်လွန်ကဲသော ဗြဟ္မာမင်းကြီး ဖြစ်တော်မူသော လေးပါးသော ဝေသာရဇ္ဇ(ရဲရင့်သူ ဖြစ်ကြောင်း) ဉာဏ်တော်တို့ဖြင့် ရဲရင့်တော်မူသော ဉာဏ်တော်အား ဆယ်ပါးကို ဆောင်တော်မူသော အပိတ်အပင်ကင်းသော (အနာဝရဏ) ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံတော်မူသော ထက်ဝန်းကျင်(မြင်နိုင်သည့်သဗ္ဗညုတဉာဏ်) မျက်စိရှိတော်မူသော ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ထို (မေးလျှောက်သည့်)အနက်ကို ဖြေကြားတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍—

မှတ်ချက်

၁-ဓာတ်သုံးပါးဟူသည်မှာ ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဟူသော လောကသုံးပါးကို ဆိုသည်။ ဤလောကသုံးပါးလုံးကို အနှံ့အပြား ရှုပ်ထွေးမြွေးယှက်နေသဖြင့်၊ အလွန်ကြီးမား ကျယ်ပြန့်လှသော အရှုပ်အထွေးကို အဘယ်သို့သောသူသည် ဖြေရှင်းနိုင်ပါအံ့နည်းဟု သံသယဖြင့် မေးလျှောက်သည်။

၂-“ဤသို့ မေးလျှောက်လတ်သော် ထိုနတ်သားအား”ဟူသော ပုဒ်တို့ကို “ဖြေကြားတော်မူလိုသည် ဖြစ်၍...ဟောတော်မူပေသည်”ဟူသော ကြိယာပုဒ် တို့နှင့် ဆက်စပ်ယူပါ။

နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်

၉

ပညာရှိသော လူသည် သီလ၌တည်၍ ပူပန်စေမှု(လုံ့လ)ရှိလျက်
ရင့်ကျက်သည်(ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသည်)ဖြစ်၍ စိတ်ကို၎င်း၊ ပညာကို
၎င်း ပျိုးစေသော၊ ထိုသို့သော ရဟန်းသည် ဤ အရှုပ်အထွေးကို
ဖြေရှင်းနိုင်ပေ၏-ဟူသော

ဤဂါထာကို ဟောတော်မူပေသည်။

၂။ ယခုအခါ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူခဲ့သော ဤဂါထာ၏
သီလစသည် အပြားရှိသော မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောအနက်
ကို ဖွင့်ပြလျက်။

မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်၌ အလွန်ရခဲသော ရှင်ရဟန်း
အဖြစ်ကို ရကုန်ပြီး၍ သီလစသည်တို့ဖြင့် ရေတွက်(သိမ်းယူ)
အပ်သော ဘေးကင်းသော ဖြောင့်မတ်သော နိဗ္ဗာန်၏
(ရောက်ကြောင်းအကျင့်)လမ်းကို။

မှန်ကန်စွာမသိကုန်သော ယောဂီတို့သည် ဤ(သာသနာတော်)၌
စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကြ၍ အားထုတ်ပါကုန်သော်
လည်း စင်ကြယ်သောနိဗ္ဗာန်ကိုမရပဲ ရှိနေကုန်၏။

မှတ်ချက်

၁-ယခုအခါ....ဖွင့်ပြလျက်....ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ဆိုပေအံ့-ဟု ဤသို့ ဆက်စပ်
ယူပါ။

၂-ဤ၌ဂါထာတပုဒ်ဆုံးသောကြောင့် ဝါကျမဆုံးပဲ စာပိုဒ်ဖြတ်ထားသည်၊
နောက်၌လည်း အလားတူတွေ့လျှင် နည်းတူပင်မှတ်ပါ။

၃-ရေတွက်အပ်သော ဘေးကင်းသော ဖြောင့်မတ်သော....လမ်းကို-ဟု
ဆက်စပ်ယူပါ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ထိုသို့သော ယောဂီတို့အား နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေ
နိုင်သော ကောင်းစွာစင်ကြယ်သည့် အဆုံးအဖြတ်တို့နှင့် ပြည့်စုံ
သော မဟာဝိဟာရဝါသီမထေရ်မြတ်တို့၏ ဟောနည်း(သင်ကြား
နည်း)ကို မှီ(၍ပြုလုပ်)သော။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် (နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်း) ကို ဆိုပေအံ့၊
စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကုန်သော အလုံးစုံသော
သင် သူတော်ကောင်းတို့သည် ရှိသေ့စွာ ဆိုလတံ့သော ငါ၏
ထို(ဝိသုဒ္ဓိမဂ်)ကို (ရှိသေ့စွာ) နာယူမှတ်သားပါကုန်လော့။

၃။ အထက်ပါ ဝန်ခံချက်စကားထဲမှ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဟူသောပုဒ်၌ ဝိသုဒ္ဓိ
ဟူသော အမည်ဖြင့် အညစ်အကြေးအလုံးစုံကင်းသော စင်စစ် ထက်ဝန်း
ကျင် စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ဆိုသည်။ မဂ္ဂ-မဂ်ဟူသော အမည်ဖြင့်
ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်လမ်းကို ဆိုသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤကျမ်း၌
ပြဆိုမည့် ကျင့်စဉ်သည် ထိုစင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း
အကျင့်လမ်းဖြစ်သောကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မည်၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း
အကျင့်လမ်းကို ဆိုပေအံ့-ဤသည်ကား (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ဆိုပေအံ့-ဟူသော
စကား၏)အနက်တည်း။

မှတ်ချက်

၁- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ရေးစဉ်ကာလက သီဟိုဠ်၌ မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်း၊
အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်း၊ ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်းဟူ၍ ထင်ရှားသော ဂိုဏ်းကြီး ၃-ခု
ကွဲပြားလျက်ရှိရာ ပဌမဂိုဏ်းဝင် မထေရ်တို့၏ နည်းကိုမှီ၍ ရေးသည်ဟု သိစေ
သည်။

၂- ဤစာပိုဒ်ဝါကျ၌ မြန်မာစကားချောစေရန် ရှေးနောက် အနည်းငယ်
ပြင်၍ ပြန်ဆိုထားသည်။

နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်

၁၁

ထိုသို့ သဘောရှိသော ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို အချို့သုတ်တို့၌ ဝိပဿနာမျှ၏ အစွမ်းအားဖြင့် သာလျှင် (မြတ်စွာဘုရား) ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ....

“အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့ မမြဲကုန်ဟု အကြင်အခါ၌ (ဝိပဿနာ ဉာဏ်) ပညာဖြင့် မြင်၏။ ထိုအခါဝယ် (သင်္ခါရ) ဆင်းရဲ၌ ငြီးငွေ့၏။ ဤ(ငြီးငွေ့ခြင်း) သည် ဝိသုဒ္ဓိ (စင်ကြယ်သောနိဗ္ဗာန်) ၏ မဂ် (ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်း) ပေတည်း”-ဟု

ဟောတော်မူ၏။

အချို့သုတ်တို့၌ ဈာန်နှင့်ပညာတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် (ဟောတော်မူ ခဲ့၏)။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ....

“အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌ ရှုမှု-ဈာန်သည်၎င်း၊ သိမှု-ပညာသည်၎င်း ရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် စင်စစ် နိဗ္ဗာန်၏အနီး(အဌာန်)၌(တည်၏)”ဟု

ဟောတော်မူ၏။

အချို့သုတ်တို့၌ ကံစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် (ဟောတော်မူခဲ့၏)။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ....

မှတ်ချက်

၁- ဝိပဿနာမျှ၏ အစွမ်းအားဖြင့်-ဟူရာ၌ အစွမ်းဟူသော စကားဖြင့် အစွမ်းသတ္တိဟူသော အနက်ကိုလည်း မယူရ။ အခြားတပါးသော အနက်မျိုး ကိုလည်း မယူရ။ စကားအဆင်တန်ဆာမျှသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိပဿနာ မျှဖြင့် ဟောသည်”ဟု ဆိုလို၏။ အစွမ်းဟူသော စကားကို အလိုဟူသော စကား နှင့်လည်း လဲလှယ်၍ “ဝိပဿနာမျှ၏ အလိုအားဖြင့်”ဟူ၍လည်း ဆိုနိုင်၏။ နောက်ပုဒ်တို့၌လည်း နည်းတူပင်။

၂- နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သည်ဟု ဆိုလို၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ ဘုရားဌာန်၌ တည်သည်ဟုဆိုလျှင် ဘုရားဆီသို့ရောက်သည်ဟု သိရသကဲ့သို့ပင်တည်း။

၁၂

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

[၃] “(မဂ်စေတနာဟူသော)ကံ၊ (သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော)ဝိဇ္ဇာ၊ (သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ ဝါယာမ၊ သတိ၊ သမာဓိဟူသော) အရိယမဂ်တရား၊ (သမ္မာဝါစာ၊ ကမ္မန္တဟူသော) သီလ၊ (သမ္မာအာဇီဝ ဟူသော) မြတ်သောအသက်မွေးမှု၊ ဤတရားအပေါင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့သည် စင်ကြယ်ကုန်၏၊ အမျိုးအနွယ်ဖြင့်သော်၎င်း၊ ဥစ္စာဖြင့်သော်၎င်း မစင်ကြယ်ကုန်”-ဟု

ဟောတော်မူ၏။

အချို့သုတ်တို့၌ သီလစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် (ဟောတော်မူခဲ့၏)။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ....

“အခါခပ်သိမ်း သီလနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ (လောကီ လောကုတ္တရာ) ပညာနှင့်ပြည့်စုံသော ကောင်းစွာ တည်ကြည်သော၊ စိတ်ကို (နိဗ္ဗာန်သို့)စေလွှတ်ထားလျက် ပြင်းစွာအားထုတ်သည့် လုံ့လရှိသော သူသည် ကူးမြောက်နိုင်ခဲ့သော ရေအယဉ်ကို ကူးမြောက်၏”-ဟု

ဟောတော်မူ၏။

အချို့သုတ်တို့၌ သတိပဋ္ဌာန်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် (ဟောတော်မူခဲ့၏)။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ....

“ရဟန်းတို့၊ အကြင် သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးတို့သည် (ရှိကုန်၏)၊ ဤ (သတိပဋ္ဌာန်လမ်း)သည် သတ္တဝါတို့၏ စင်ကြယ်ရန်အလို့ငှါ။ပ။

မှတ်ချက်

၁- ကံစသည်တို့၏အရာကို ခိုကာ၌ တနည်းဖွင့်ပြသေး၏။

၂- တည်ကြည်သော....သူသည်-ဟု စပ်ပါ။

နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်

၁၃

နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုရန် အလို့ငှါ တကြောင်းတည်းသော လမ်း
ပေတည်း” - ဟု

ဟောတော်မူ၏။

သမ္မပ္ပဓာန်စသည်တို့၌လည်း (ဟောပုံမှာ) ဤနည်းအတူပင်တည်း။

ဤပြဿနာ၏ အဖြေ၌ကား၊ သီလစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟော
တော်မူခဲ့ပေ၏။

အဖြေဂါထု၏ အကျဉ်းချုပ်အဖွင့်

၄။ ထို(အဖြေဂါထာ)၌ ဤ(ဆိုလတံ)သည်ကား အကျဉ်းချုပ်အဖွင့်
ဖြစ်သည်....(သီလေ ပတိဋ္ဌာယ) သီလ၌ တည်၍-ဟူသည်ကား (သီလကို
ဖြည့်ကျင့်သောအားဖြင့်)၊ သီလ၌တည်၍ (ဤကားအနက်)။ မှန်ပေ၏။
ဤအရာ၌ သီလကိုဖြည့်ကျင့်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာလျှင် “သီလ၌တည်သည်”ဟု
ဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “သီလကိုဖြည့်ကျင့်သောအားဖြင့် သီလ၌တည်၍”
ဟူသော ဤအနက်သည် ဤအရာ၌ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်။

(နရော)လူ-ဟူသည်ကား ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါကို ဆိုသည်။

မှတ်ချက်

၁- “သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော=ပညာရှိသော လူသည် သီလ၌
တည်၍” စသည်ဖြင့် ထုတ်ပြခဲ့သော အဖြေဂါထာကို ဆိုသည်။

၂- ဖွင့်ရန် ထုတ်ပြသော အဖွင့်ခံသံဝဏ္ဏတဗ္ဗပုဒ်ရင်းနှင့် အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာ
စကားတို့ ကွဲပြားစေရန်၎င်း၊ နောက်ဆက် ထောက်ခံချက်စကားနှင့် ဆီလျော်
စေရန်၎င်း ဖြည့်စွက်ပြဆိုထားသည်။

(သပညော) ပညာရှိ-ဟူသည်ကား တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၌ ပါဝင်သော ကမ္မဇ(ကံကြောင့်ဖြစ်သော)ပညာ(အလိုအား)ဖြင့် ပညာနှင့်ပြည့်စုံသော သူကို ဆိုသည်။

(စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ) စိတ်ကို၎င်း၊ ပညာကို၎င်း ပွားစေသော်-ဟူသည် ကား သမာဓိကို၎င်း ဝိပဿနာကို၎င်း ပွားစေသော် (ဤကားအနက်)။ မှန်ပေ၏။ ဤဂါထာ၌ စိတ်ကိုဦးခေါင်း(ပဓာန)ပြု၍ သမာဓိကို ညွှန်ပြ ထားသည်။ ပညာဟူသော အမည်ဖြင့်လည်း ဝိပဿနာကို ညွှန်ပြထား သည်။

(အာတာပီ) ပူပန်စေမှုရှိလျက်-ဟူသည်ကား လုံ့လ ဝီရိယရှိလျက် (ဟု ဆိုလို၏)။ ကိလေသာတို့ကို ရှေးရှု(တိုက်ရိုက်)ပူစေတတ်၊ ထက်ဝန်း ကျင်(သွယ်ဝိုက်၍) ပူစေတတ်သောကြောင့်၊ ဝီရိယကို “(အာတာပ)

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ ပညာရှိဟူသည်မှာ ပဋိသန္ဓေပညာနှင့် ပြည့်စုံသူဟု ဆိုလို၏။ ဘဝ၌ အစစဖြစ်သော ကံ၏အကျိုး ဝိပါကစိတ်သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်မည်၏။ ထိုစိတ်နှင့် ယှဉ်လျက် အလောဘ အဒေါသ အမောဟဟူသော ဟိတ် ၃-ပါးပါလျှင် ထို ပဋိသန္ဓေကို တိဟိတ်ဟုခေါ်သည်။ ထိုပဋိသန္ဓေမှာပင် အမောဟခေါ် ပညာ ပါလာသောကြောင့် ထိုသို့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို (သပညော)ပညာရှိဟု ဆိုသည်။ ၎င်းကို တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။

၂-နေပူကြောင့် ရေ ခြောက်သကဲ့သို့ ကိလေသာတို့ကို ခြောက်သွေ့ ကင်းပျောက်စေသည်ကို ပူပန်စေသည်ဟု ဆိုသည်။ အားထုတ်ဆဲ၌ အားထုတ်မှု သက်သက်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ကင်းစေသည်မှာ (အာတာပန) ရှေးရှု(တိုက် ရိုက်)ပူပန်စေသည် မည်၏။ အားထုတ်မှုကြောင့်ဖြစ်သော သတိ သမာဓိ ပညာ တို့၏အစွမ်းဖြင့် ခေတ္တဖြစ်စေ၊ အတန်ကြာအောင် ဖြစ်စေ၊ အမြဲတန်းဖြစ်စေ ကိလေသာတို့ကို ကင်းစေသည်မှာ (ပရိတာပန) ထက်ဝန်းကျင် (သွယ်ဝိုက်၍) ပူပန်စေသည်မည်၏။

နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်

၁၅

ပူပန်စေမှု”ဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ ထိုသို့သော ပူပန်စေမှုရှိသော ကြောင့်(အာတာပိ) ပူပန်စေမှုရှိသူ မည်၏။

(နိပကော)ရင့်ကျက်သည်-ဟူရာ၌ ပညာကို “(နေပက္က) ရင့်ကျက်သူ ဖြစ်ကြောင်း”ဟု ဆိုအပ်၏။ ထို(ရင့်ကျက်ကြောင်းပညာ)နှင့် ပြည့်စုံ သည်-ဤကား အနက်။ ဤပုဒ်ဖြင့် ပါရိဟာရိကပညာကို ပြ၏။

အမေးပြဿနာ၏ အဖြေဖြစ်သော ဤဂါထာ၌ ပညာသည် ၃-ကြိမ် တိုင်တိုင် ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ ထိုတွင် ပဌမအကြိမ်ပညာသည် ပဋိသန္ဓေပညာ

မှတ်ချက်

၁-နိပကော-ပုဒ်၏အနက်ကို ဋီကာ၌ “ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ခြောက်စေသည်” ဟူ၍၎င်း၊ “ဆန့်ကျင်ဘက်မှ မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်သည်”ဟူ၍၎င်း ဖွင့်ပြ၏။ ထိုအလိုအားဖြင့် နေပက္ကပုဒ်ကို “ခြောက်စေသူဖြစ်ကြောင်း၊ စောင့်ရှောက်သူ ဖြစ်ကြောင်း”ဟု ပြန်ဆိုရပေမည်။ သို့သော် ထိုအနက်တို့ဖြင့် သမ္ပဇဉ်ဟုခေါ် သော ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို သိနားလည်စေရန် ခဲယဉ်း၏။ ထို့ကြောင့် နိပကော ပုဒ်ကို နိ+ပစ+ဏပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပြီးသည်ဟု ယူ၍ “ရင့်ကျက်သည်”ဟု ရှေး၌ ပြန်ဆိုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ဤအရာ၌လည်း နေပက္က-ပုဒ်ကို “ရင့်ကျက်သူ ဖြစ်ကြောင်း”ဟု ပြန်ဆိုသည်။ ဤသို့ ပြန်ဆိုရာ၌ ရင့်ကျက်-ဟူသည်မှာလည်း ဉာဏ်ဖြင့် ရင့်ကျက်သည်ကို ယူအပ်၏။ ထင်ရှားစေအံ့၊ အရွယ်နုနယ်သော ကလေးသူငယ်တို့သည် ဉာဏ်မရင့်ကျက်သေးသောကြောင့် အကျိုးရှိ မရှိ၊ သင့် မသင့်ကို မဆင်ခြင်တတ်ကြ၊ အရွယ်ရောက်သော လူကြီးတို့သည်ကား ဉာဏ်ရင့် သောကြောင့် ဆင်ခြင်တတ်ကြ၏။ ထိုအတူပင် ဉာဏ်ရင့်သော ယောဂီအား သမ္ပဇဉ်ဟုခေါ်သော ဆင်ခြင်ဉာဏ်ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှား၏။

၂-ပါရိဟာရိကပညာ-ဟူသည်မှာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အမြဲဆောင်ခြင်း၌ယှဉ်သော၊ ဝါ၊ အမြဲမပြတ် ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုဆောင်ရာ၌ ကျေးဇူးပြုသော သတ္တကသမ္ပဇဉ် သပ္ပါယသမ္ပဇဉ်ခေါ်သော ဆင်ခြင်ဉာဏ်ပင်တည်း။

၁၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအကြိမ်ပညာသည်၊ ဝိပဿနာပညာ ဖြစ်သည်။ တတိယ အကြိမ်ပညာသည်၊ အလုံးစုံသောကိစ္စတို့ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်၍ ဆောင် ရွက်တတ်သော ပါရိဟာရိကပညာ ဖြစ်သည်။

သံသရာ၌ ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးကို မျှော်ရှု တတ်သောကြောင့် (ဘိက္ခု)ရဟန်း၊ မည်၏။

(သောဣမံ ဝိဇဇယေ ဇဉ့်) ထိုသို့သော ရဟန်းသည် ဤအရှုပ်အထွေး ကို ဖြေရှင်းနိုင်ပေ၏-ဟူရာ၌ (အနက်ကား)....ဤပြဆိုခဲ့သော (၁) သီလ၊ (၂) စိတ်ကို ပဓာနပြု၍ ညွှန်ပြထားသော သမာဓိ၊ (၃-၄-၅) သုံးပါး အပြားရှိသော ပညာ၊ (၆) ပူပန်စေမှု လုံ့လဝီရိယဟူသော ဤ၆-ပါး သော ဂုဏ်အင်္ဂါတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ထိုရဟန်းသည်၊ ဥပမာအားဖြင့် (ခွန်အားဗလနှင့်ပြည့်စုံသော) ယောက်ျားသည် ညီညွတ်သောမြေပြင်၌ ကြံ့ကြံ့ရပ်တည်၍ ကောင်းစွာသွေးထားသော ထားလက်နက်ကိုချီမြှောက် ၍ ကြီးစွာသော ဝါးရုံကို ခုတ်ဖြတ်ဖြေရှင်းရာသကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင် သီလ

မှတ်ချက်

၁-ဒုတိယ-ဟူသည်မှာ ပါဠိဂါထာ၌ အစဉ်အတိုင်း ဆိုထားသည်။ မြန်မာ ပြန်၌ အစဉ်အားဖြင့် တတိယအကြိမ် ပညာဖြစ်သည်။

၂-တတိယ-ဟူသည်မှာ ပါဠိဂါထာ၌အစဉ်ပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြန်၌ အစဉ် အားဖြင့် ဒုတိယ ဖြစ်သည်။

၃-ဘယ-ဘေး+ဣက္ခ-ရှု+ဥ-တတ်=ဘိက္ခု-ဘေးကိုရှုတတ်သူ-ရဟန်း။

၄-ဤ၌ ၃-ပဋိသန္ဓေပညာ၊ ၄-ဝိပဿနာပညာ၊ ၅-ပါရိဟာရိက ပညာတို့ ဖြစ်သည်။

၅-ထိုရဟန်းသည် သီလတည်းဟူသော မြေပြင်၌ ရပ်တည်၍....ဖြေရှင်းနိုင် ပေ၏....ခွဲစိတ်နိုင်ပေ၏-ဟု ဆက်စပ်ပါ။

တည်းဟူသော မြေပြင်၌ [၄] ရပ်တည်၍ သမာဓိတည်းဟူသော ကျောက်၌ ကောင်းစွာသွေးထားသော ဝိပဿနာပညာတည်းဟူသော ထားလက်နက် ကို ဝီရိယတည်းဟူသော ခွန်အားက ထောက်ပံ့အားပေး(အပ်)သော ပါရိဟာရိကပညာဟူသော လက်ဖြင့်ချီမြှောက်၍ မိမိ၏(ရုပ်နာမ်အစဉ်) သန္တာန်၌ကျရောက်လျက်ရှိသော အလုံးစုံသော ထိုတဏှာအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပေ၏။ အကြွင်းမဲ့ ပိုင်းဖြတ်နိုင်ပေ၏။ အကြွင်းမဲ့ ခွဲစိတ်နိုင်ပေ၏ (ဤကားအနက်)။ ဆက်၍ရှင်းပြဦးအံ့။ ဤရဟန်းသည် မဂ်ခဏ၌ ထို တဏှာအရှုပ်ကို ဖြေရှင်းဆဲမည်၏။ ဖိုလ်ခဏ၌ တဏှာအရှုပ်ကို ဖြေရှင်းပြီး သည် ဖြစ်၍ နတ်နှင့်တကွသော တလောကလုံး၏ မြတ်သောအလှူကို ခံတော်မူထိုက်သော ရဟန္တာမြတ်ကြီး ဖြစ်သွားပေ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည်....

ပညာရှိသော လူသည် သီလ၌ တည်၍ ပူပန်စေမှု(လုံ့လ)ရှိလျက် ရင့်ကျက်သည် (ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသည်)ဖြစ်၍ စိတ်ကို၎င်း ပညာကို ၎င်း ပွားစေသော၊ ထိုသို့သော ရဟန်းသည် ဤအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပေ၏-ဟု

ဟောကြားတော်မူ၏။

မှတ်ချက်

၁- မဂ်ခဏ ဖိုလ်ခဏဟူသည်မှာ အရဟတ္တမဂ်ခဏ အရဟတ္တဖိုလ်ခဏတို့ကို ယူအပ်၏။

၂- ဤဂါထာကို အဋ္ဌကထာ အဖွင့်များနှင့် တကွ အကျယ် ပြန်ဆိုလျှင် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၌ ပါဝင်သော ကမ္မဇ-ကံကြောင့်ဖြစ်သည့် ပညာနှင့်ပြည့်စုံ သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖြည့်ကျင့်သောအားဖြင့် သီလ၌တည်၍ ကိလေသာတို့ကို ပူလောင်သွေ့ခြောက် ကင်းပျောက်စေတတ်သော သမ္ပပ္ပဓာန် လုံ့လဝီရိယနှင့်

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၂-ပ-ပ-သ-၈

၅။ ထို(ဂါထာ)၌ (လူဟူ၍၎င်း၊ ရဟန်းဟူ၍၎င်း ဆိုခဲ့သော) ဤ (ယောဂီ)ကို အကြင်(ပဋိသန္ဓေ)ပညာဖြင့် ပညာရှိဟူ၍ ဆိုခဲ့၏။ ထို (ပညာ)၌ ဤ(ယောဂီ)အား ပြုဖွယ်ကိစ္စမရှိပေ။ အကြောင်းမှာ ထို (ယောဂီ)အား ထိုပညာသည် ရှေးကံ၏အစွမ်းဖြင့်ပင်လျှင် ပြီးစီးပြည့်စုံပြီး ဖြစ်ပေသည်။ အမှန်အားဖြင့်သော်ကား (အာတာပီ)ပူပန်စေမှုရှိလျက်- ဟူသောပုဒ်၌ ဟောထားသော လုံ့လဝီရိယအလိုအားဖြင့် ထိုယောဂီသည် မပြတ်ပြုလေ့(အားထုတ်လေ့)ရှိလျက်၊ (နိပကော)ရင့်ကျက်သည်-ဟူသော ပုဒ်၌ ဟောထားသော (ပါရိဟာရိက)ပညာအလိုအားဖြင့် ကောင်းစွာ သိလျက်(ဆင်ခြင်လျက်)ပြုလေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ သီလ၌တည်၍ စိတ်နှင့်ပညာ တို့အလိုဖြင့် ဟောထား(အပ်ကုန်)သော သမထနှင့် ဝိပဿနာတို့ကို ပွားစေ အပ်ကုန်၏(ပွားစေရမည်)ဟူ၍ ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုဂါထာ၌ သီလ သမာဓိ ပညာတို့ကို ပဓာနပြုသောအားဖြင့် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ် (နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းအကျင့်လမ်း)ကို ပြတော်မူ၏။

(သီလ သမာဓိ ပညာကို ပဓာနပြု၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုပြသော) ဤမျှ (သောဒေသနာ)ဖြင့် သိက္ခာ ၃-ပါးကို၎င်း၊ ကောင်းခြင်း ၃-ပါးနှင့်ပြည့်စုံ သော သာသနာကို၎င်း၊ တေဝိဇ္ဇရဟန္တာအဖြစ် စသည်တို့၏ ဥပနိဿယ ကို၎င်း၊ အစွန်း၂-ပါးကိုကြည့်၍ အလယ်အလတ်အကျင့်ကို မှီဝဲခြင်းကို

မှတ်ချက်

ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ရင့်ကျက်သော ပါရိဟာရိက သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ စိတ်ကိုပဓာနပြု၍ ဟောအပ်သော သမာဓိကို၎င်း ဝိပဿနာပညာကို၎င်း ပွားစေသည်ရှိသော်၊ သံသရာဘေးကို ရှုမြင်တတ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤ တဏှာအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပေ၏။

၁- အားကြီးသော ပဓာနအကြောင်းကို ဥပနိဿယဟု ခေါ်သည်။

၂- အန္တ-ပုဒ်ကို ကောဠာသ-အဖို့ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဖွင့်ပြ၏။ မြန်မာ ဘာသာ၌ အဖို့ဟူသော စကားသည် အသုံးနည်း၍ မထင်ရှားသည့်ပြင် တင်း

နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်

၁၉

၎င်း၊ အပါယ်စသည်တို့ကို လွန်မြောက်ခြင်း၏အကြောင်းကို၎င်း၊ ၃-ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကိလေသာကိုပယ်ခြင်းကို၎င်း၊ ဝီတိက္ကမစသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို၎င်း၊ သံကိလေသ ၃-ပါးတို့ကို သုတ်သင်ခြင်းကို၎င်း၊ သောတာပန်စသည်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၎င်း ထင်ရှားပြ(အပ်)ပြီး ဖြစ်သွားပေသည်။

ထင်ရှားပြပုံကား ဤ (သီလ သမာဓိ ပညာ) တို့တွင် သီလဖြင့် အဓိသီလသိက္ခာကို ပြ၏၊ သမာဓိဖြင့် အဓိစိတ္တသိက္ခာကို၊ ပညာဖြင့် အဓိပညာသိက္ခာကို ပြ၏။

ထို့ပြင် သီလဖြင့် သာသနာတော်၏ အစဉ်ကောင်းခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။ “ကုသိုလ်တရားတို့၏ အစကား အဘယ်နည်း၊ ကောင်းစွာစင်ကြယ်သော သီလသည်လည်း (အစဖြစ်သည်)”ဟု ဟောသောကြောင့်၎င်း၊ “အလုံးစုံသော မကောင်းမှုကို မပြုရခြင်းသည်(ဘုရား

မှတ်ချက်

လွန်းသောအဖို့ လျော့လွန်းသော အဖို့တို့ကဲ့သို့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါကိုလည်း အလယ်အလတ်အဖို့ဖြစ်သောကြောင့် အန္တဟု ခေါ်သင့်သကဲ့သို့ ထင်မြင်ဖွယ်လည်း ရှိ၏။ အလယ်မဟုတ်သောအရာကို ဟိုဘက်အစွန်း၊ ဒီဘက်အစွန်းဟု ခေါ်လေ့ရှိ၏။ အန္တ-သဒ္ဒါသည်လည်း အစွန်းဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌အစွန်းဟု ပြန်ဆိုသည်။ အယုတ်တရားဟူ၍လည်း ပြန်ဆိုကြသေး၏။ သာကေ အဖွင့်ကား မထင်။

၁-ဂါထာ၌(သီလေ ပတိဋ္ဌာယ)သီလ၌တည်၍ ဟူသောစကားဖြင့် သီလကို ပြ၏။ ထိုသီလသည် အဓိသီလသိက္ခာပင်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ အဓိသီလသိက္ခာကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်လေတော့သည်။ နောက်၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

မကောင်း၊ မ၊ ရှောင်
ကောင်း၊ မ၊ ဆောင်
ဇေယျာန် ခြံရံကုသော

ရှင်တို့၏ အဆုံးအမတော်ဖြစ်သည်)”ဟု (ဂါထာ၏)အစ၌ ဟောသော
ကြောင့်၎င်း၊ သီလသည် သာသနာတော်၏အစ ဖြစ်သည်၊ ၎င်းသည်လည်း
စိတ်နှလုံး၏ ကြည်သာရွှင်လန်းခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို
ဆောင်တတ်(ဖြစ်ပေါ်စေတတ်)သောကြောင့် ကောင်းပေ၏။ သမာဓိဖြင့်
အလယ်၌ကောင်းခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြ၏။ မှန်ပေ၏။ “ကုသိုလ်ကို
ပြည့်စုံစေခြင်းသည် (ဘုရားရှင်တို့၏ အဆုံးအမတော်ဖြစ်သည်)”ဟု ဤသို့
စသည်ဖြင့် ဟောသောကြောင့် သမာဓိသည် သာသနာတော်၏ အလယ်
ဖြစ်သည်၊ ၎င်းသည်လည်း (ဣဒ္ဓိဝိဓ) တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်းစသော ဂုဏ်
ကျေးဇူးတို့ကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ကောင်းပေ၏။ ပညာဖြင့်
သာသနာတော်၏အဆုံး၌ ကောင်းခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြ၏။ မှန်ပေ၏။
“မိမိ၏စိတ်ကို ဖြူစင်စေခြင်းသည် ဘုရားရှင်တို့၏အဆုံးအမတော်ဖြစ်သည်”
ဟု ဟောသောကြောင့်၎င်း၊ [၅]ပညာလျှင်-အလွန်အကဲဆုံး အမြတ်ဆုံး
ရှိသောကြောင့်၎င်း ပညာသည် သာသနာတော်၏ အဆုံးဖြစ်သည်၊
၎င်းသည်လည်း ဣဋ္ဌအနိဋ္ဌ-အကောင်းအဆိုးတို့၌ အလားတူရှိနိုင်သည်၏
အဖြစ်(တာဒိဘာဝဂုဏ်)ကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ကောင်းပေ၏။

“တခဲနက်(တလုံးတခဲတည်း)သော ကျောက်တောင်သည် (အရပ်
၄-မျက်နှာမှ လာသော)လေကြောင့် မတုန်လှုပ်သကဲ့သို့၊ ဤအတူ
ပင် ပညာရှိတို့သည် ကဲ့ရဲ့ခြင်း ချီးမွမ်းခြင်းတို့ကြောင့် မတုန်လှုပ်
ကုန်”-ဟု (မြတ်စွာဘုရား) ဟောတော်မူပေ၏။

မှတ်ချက်

၁-အလုံးစုံသော မကောင်းမှုကို မပြုရခြင်း၊ ကုသိုလ်ကို ပြည့်စုံစေခြင်း၊
မိမိ၏စိတ်ကို ဖြူစင်စေခြင်း၊ ဤ(၃-ပါး)သည် ဘုရားရှင်တို့၏ အဆုံးအမတည်း-
ဟူသော ဂါထာတွင် ဒုတိယ တတိယအပိုဒ်တို့ဖြင့် သမာဓိပညာကို ပြ၍ ပဌမ
အစအပိုဒ်၌ သီလကိုပြသောကြောင့် ဂါထာ၏အစ၌-ဟု ဆိုသည်။

နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက်

၂၁

ထို့ပြင် သီလဖြင့် တေဝိဇ္ဇရဟန္တာ ဖြစ်ခြင်း၏ ဥပနိဿယကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။ သီလပြည့်စုံခြင်းကို မှီ၍ ၃-ပါးသော ဝိဇ္ဇာဉာဏ်တို့ကို ရောက်၏။ ထို့ထက် အလွန်မရောက်နိုင်။ သမာဓိဖြင့် ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာ ဖြစ်ခြင်း၏ ဥပနိဿယကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။ သမာဓိပြည့်စုံခြင်းကိုမှီ၍ ၆-ပါးသော အဘိညာဉ်တို့ကို ရောက်၏။ ထို့ထက် အလွန် မရောက်နိုင်။ ပညာဖြင့် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် အထူး၏ ဥပနိဿယကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။ ပညာပြည့်စုံခြင်းကို မှီ၍ ၄-ပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါတို့ကို ရောက်၏။ ထိုမှတစ်ပါးသော အကြောင်းဖြင့် မရောက်နိုင်။

ထို့ပြင် သီလဖြင့် ကာမချမ်းသာခံစားမှုကို အားထုတ်ခြင်း (ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ) ခေါ်သော အဖို့-အစွန်း-အယုတ်တရားကို ကြဉ်ခြင်းကို ပြ၏။ သမာဓိဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ပင်ပန်းစေမှုကို အားထုတ်ခြင်း (အတ္တကိလမထာနုယောဂ) ခေါ်သော (အဖို့-အစွန်း-အယုတ်တရားကို ကြဉ်ခြင်းကို ပြ၏)။ ပညာဖြင့် အလယ်အလတ်အကျင့် (မဇ္ဈိမပဋိပတ်) ကို မှီဝဲခြင်းကို ပြ၏။

ထို့ပြင် သီလဖြင့် အပါယ်ဘဝကို လွန်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏။ သမာဓိဖြင့် ကာမဓာတ်ကို လွန်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပညာဖြင့် အလုံးစုံသော ဘဝကို လွန်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏။

ထိုမှတစ်ပါး သီလဖြင့် တဒင်္ဂပဟာန်အလိုအားဖြင့် ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းကို ပြ၏။ သမာဓိဖြင့် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန် အလိုအားဖြင့် ပညာဖြင့် သမုစ္ဆေဒပဟာန် အလိုအားဖြင့် (ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းကို ပြ၏)။

ထို့ပြင် သီလဖြင့် (ကာယကံ ဝစီကံမြောက် ကျူးလွန်သော) ဝိတိက္ကမကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြ၏။ သမာဓိဖြင့် (စိတ်သန္တာန်၌ ထကြွ နှိပ်စက်သော) ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို

ပြ၏။ ပညာဖြင့် (အကြောင်းညီညွတ်လျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သဖြင့် ကိန်းနေသည်ဟု ဆိုအပ်သော) အနုသယကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြ၏။

ထို့ပြင် သီလဖြင့် ဒုစ္စရိတ်သံကိလေသကို သုတ်သင်ခြင်းကို ပြ၏။ သမာဓိဖြင့် တဏှာသံကိလေသကို သုတ်သင်ခြင်းကို ပြ၏။ ပညာဖြင့် ဒိဋ္ဌိသံကိလေသကို သုတ်သင်ခြင်းကို ပြ၏။

ထို့ပြင် သီလဖြင့် သောတာပန် သကဒါဂါမ် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏။ သမာဓိဖြင့် အနာဂါမ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ပညာဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။ သောတာပန်ကို၎င်း၊ သကဒါဂါမ်ကို၎င်း (သီလေသု ပရိပူရကာရီ) သီလတို့၌ အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်သောသူ-ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။ [၆] အနာဂါမ်ကို (သမာဓိသို့ ပရိပူရကာရီ) သမာဓိ၌ အပြည့်အစုံဖြည့်ကျင့်သောသူ-ဟူ၍ (ဟောတော်မူ၏)။ ရဟန္တာကိုကား (ပညာယ ပရိပူရကာရီ) ပညာ၌ အပြည့်အစုံဖြည့်ကျင့်သောသူ-ဟူ၍ (ဟောတော်မူ၏)။

ဤပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဤမျှ (သောဒေသနာ) ဖြင့် (၁) သိက္ခာ ၃-ပါး၊ (၂) ကောင်းခြင်း ၃-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော သာသနာ၊ (၃) တေဝိဇ္ဇာရဟန္တာအဖြစ် စသည်တို့၏ ဥပနိဿယ၊ (၄) အစွန်း ၂-ပါးကို ကြည့်၍ အလယ်အလတ်အကျင့်ကို မှီဝဲခြင်း၊ (၅) အပါယ်စသည်တို့ကို လွန်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း၊ (၆) သုံးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကိလေသာကို

မှတ်ချက်

၁-ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ဒုစ္စရိတ် ၁၀-ပါးသည်ပင် ထိုဒုစ္စရိတ်ရှိသူ၏ ရုပ်နာမ်အစဉ်သန္တာန်ကို အပါယ်ဆင်းရဲစသည်ဖြင့် နှိပ်စက်တတ် ပူပန်စေတတ်သောကြောင့် သံကိလေသမည်၏။ ထို့အတူ တဏှာသည်ပင် သံကိလေသမည်၏။ ဒိဋ္ဌိသည်ပင် သံကိလေသမည်၏။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက် ၂၃

ပယ်ခြင်း (၇) ဝိတိက္ကမစသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၊ (၈) သံကိလေသ ၃-ပါးကို သုတ်သင်ခြင်း၊ (၉) သောတာပန် စသည် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟူသော ဤ ၉-ပါးသော ဂုဏ်တိက်တို့ကို၎င်း၊ ထိုမှတစ်ပါးသော အလားတူ ဂုဏ်တိက်တို့ကို၎င်း၊^၁ ထင်ရှားပြု(အပ်)ပြီးဖြစ်ကြောင်း သိအပ်၏။

(နိဒါန်းစသည်ကို ပြဆိုချက် ပြီး၏)

သီလနိဒ္ဒေသ-သီလကို အကျယ်ပြုချက်

သီလ၏ သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက်

[၇] ၆။ ဤသို့(ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း) များစွာသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို သိမ်းယူနိုင်ကုန်သော သီလ သမာဓိ ပညာတို့ကို အမှူးထားလျက် ဟောကြားထားသော်လည်း (နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်းဖြစ်သော) ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည် အလွန်ကျဉ်းစွာ ဟောထားသောကြောင့် အလုံးစုံသော သူတို့အား? ကျေးဇူးပြုခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သေး၊ ထို့ကြောင့် ထို(ဝိသုဒ္ဓိမဂ်)၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရ(အဖွင့်)ကို ပြရန်အလို့ငှါ (သမာဓိပညာတို့မှ) ရှေးဦးစွာ

မှတ်ချက်

၁- ဂုဏ - ချီးမွမ်းဘွယ် - ဂုဏ် + တိက-တိက် - သုံးခုပေါင်း = ဂုဏ်တိက် - ချီးမွမ်းဘွယ်ဂုဏ် သုံးခုအပေါင်း = ဂုဏ် ၃-ခုတွဲ။

၂- အခြားသော အလားတူ ဂုဏ်တိက်တို့ကို ဝိဝေက ၃-ပါး၊ ကုသိုလ်မူလ ၃-ပါး၊ ဝိမောက္ခမုခု ၃-ပါး၊ ဣဒန္တ ၃-ပါး စသည်တို့ဖြစ်ကြောင်း ဋီကာ၌ ထုတ်ပြန်။

၃- အကျဉ်းကို နှစ်သက်သူ ဥစ္ဆိတညူ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အားသာလျှင် ကျေးဇူးပြုနိုင်၍ မကျဉ်းမကျယ်ကို နှစ်သက်သူ အကျယ်ကိုနှစ်သက်သူ ဝိပဉ္စိတညူ၊ နေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ကျေးဇူးမပြုနိုင်သောကြောင့် ထိုသို့ဆိုပေသည်။

သီလကို အကြောင်းပြု၍ အောက်ပါမေးခွန်း ပြဿနာအပေါင်းကို ထုတ်ပြ အပ်၏။

- (က) သီလ-ဟူသည် အဘယ်နည်း၊
- (ခ) အဘယ်အနက်သဘောကြောင့် သီလမည်သနည်း၊
- (ဂ) ထိုသီလ၏ လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား အဘယ် သည်တို့နည်း၊
- (ဃ) သီလ၏အကျိုးကား အဘယ်နည်း၊
- (င) သီလသည် အဘယ်မျှ အပြားရှိသနည်း၊
- (စ) သီလ၏ ညစ်ညူးကြောင်းကား အဘယ်နည်း၊
- (ဆ) သီလ၏ ဖြူစင်ကြောင်းကား အဘယ်နည်း။

ထို(မေးခွန်းအပေါင်း)၏ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

(က) သီလ-ဟူသည် အဘယ်နည်း-ဟူသော မေးခွန်း၌....(ပါဏာတိ ပါတ)သတ္တဝါကို သတ်ခြင်းအစရှိသည်တို့မှ ကြဉ်ရှောင်သော သူ၏၎င်း၊ (ဥပဇ္ဈာယ်ဝတ်အစရှိသော)ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို ဖြည့်ကျင့်သောသူ၏၎င်း၊ (ကုသိုလ်)စေတနာအစရှိသော တရားတို့သည် (သီလမည်၏)။ ထို့ကြောင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌....

*Virtue as volition
Virtue as restraint
Virtue as resolution*

“သီလ-ဟူသည် အဘယ်နည်း-ဟူရာ၌ စေတနာသည် သီလမည်၏၊ စေတသိက်သည် သီလမည်၏၊ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသည် သီလ မည်၏၊ မလွန်ကျူးခြင်းသည် သီလမည်၏”ဟု....

ဟောတော်မူပေ၏။

ထို(ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်)၌ (ဆိုသော) စေတနာသီလမည်သည်မှာ သတ္တဝါ ကို သတ်ခြင်းအစရှိသည်တို့မှ ကြဉ်ရှောင်သောသူ၏၎င်း၊ (ဥပဇ္ဈာယ်ဝတ်

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက် ၂၅

အစရှိသော) ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို ဖြည့်ကျင့်သောသူ၏၎င်း (ကုသိုလ်) စေတနာပေတည်း။ စေတသိက်သီလမည်သည်မှာ သတ္တဝါကိုသတ်ခြင်း အစရှိသည်တို့မှ ကြဉ်ရှောင်သောသူ၏ ကြဉ်ရှောင်မှု(ဝိရတီစေတသိက်)ပေ တည်း။ တနည်းအားဖြင့် စေတနာသီလမည်သည်မှာ သတ္တဝါကိုသတ်ခြင်း စသည်တို့ကို ပယ်စွန့်သောသူ၏ ခုနစ်ပါးသော(ကုသိုလ်)ကမ္မပထစေတနာ တို့ပေတည်း။ စေတသိက်သီလမည်သည်မှာ “သူတပါး၏စည်းစိမ်ကို ရလို သမှု ရှေးရှုကြခြင်းဟူသော အဘိဇ္ဈာကိုပယ်၍ အဘိဇ္ဈာကင်းသော စိတ်ဖြင့် နေ၏” ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဟောထား(အပ်ကုန်)သော အနာဘိဇ္ဈာ-အဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိ တရားတို့ပေတည်း။

(သံဝရော သီလံ) ပိတ်ဆို့ စောင့်စည်းခြင်းသည် သီလမည်၏- ဟူရာ၌ စောင့်စည်းခြင်း-သံဝရသည် (၁) ပါတိမောက္ခသံဝရ၊ (၂) သတိ သံဝရ၊ (၃) ဉာဏသံဝရ၊ (၄) ခန္တီသံဝရ၊ (၅) ဝီရိယသံဝရ-ဟူ၍ ငါးပါး အပြားရှိ၏။

ထိုငါးပါးတို့တွင် “ဤပါတိမောက္ခသံဝရနှင့် ပြည့်စုံ၏ ကောင်း စွာပြည့်စုံ၏” ဟူသော ဒေသနာ၌ (လာသော) ဤစောင့်စည်းမှုသည် ပါတိမောက္ခသံဝရပေတည်း။

“စက္ခုန္တေကို စောင့်ရှောက်၏ ဝက္ခုန္တေ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်း သို့ ရောက်၏” ဟူသော ဒေသနာ၌ (လာသော) ဤ စောင့်စည်းမှုသည် သတိသံဝရပေတည်း။

“အဇိတ ဟု ခေါ်တော်မူ၍ မြတ်စွာဘုရားက ဟောတော်မူသည် မှာ-လောက၌ အကြင် (ကိလေသာ) ရေအယဉ်တို့သည် (ရှိကုန် ၏)၊ ထို (ကိလေသာ) ရေအယဉ်တို့ကို တားမြစ်စရာကား အမှတ် ရမှု-သတိပေတည်း။ (ကိလေသာ) ရေအယဉ်တို့ကို ပိတ်ဆို့စရာကို

၂၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ပြောပြမည်၊ ၎င်းတို့ကို ပညာဖြင့်ပိတ်ဆို့ရာ၏” ဟူသော ဒေသနာ၌....

Restraints
Patient

(လာသော) ဤ စောင့်စည်းမှုသည် ဉာဏသံဝရပေတည်း။ ပစ္စည်းတို့ကိုမှီဝဲ (ရာ၌ ဆင်ခြင်) မှုသည်လည်း ဤဉာဏသံဝရ၌ အတွင်းဝင်၏။

“အအေးကို အပူကို သည်းခံတတ်၏” ဤသို့အစရှိသော နည်းဖြင့် ဟောထားသော စောင့်စည်းမှုသည်ကား ခန္တိသံဝရမည်၏။”

“ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမအကြံအစည်ကို လက်မခံ” ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဟောထားသော စောင့်စည်းမှုသည်ကား ဝီရိယသံဝရမည်၏။ အသက်မွေးမှု၏ စင်ကြယ်ခြင်း-အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသည်လည်း ဤဝီရိယသံဝရ၌ အတွင်းဝင်၏။

ဤ ပြဆိုခဲ့သော ငါးပါးသော သံဝရကို၎င်း၊ မကောင်းမှုမှ ကြောက်တတ်သော အမျိုးကောင်းသားတို့၏၊ တွေ့ကြုံရသော (ဒုစူရိတ်) ဝတ္ထုမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း(ဝိရတီ)ကို၎င်း၊ ဤအလုံးစုံကို သံဝရသီလဟု သိအပ်၏။

“မလွန်ကျူးခြင်းသည် သီလမည်၏” ဟူရာ၌.... သီလ ဆောက်တည်ထားသော သူ၏ ကိုယ်၌ ဖြစ်သော မလွန်ကျူးခြင်း၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော မလွန်ကျူးခြင်းကိုဆိုသည်။ ဤဆိုခဲ့သော စကားစုသည် “သီလဟူသည် အဘယ်နည်း” ဟူသော မေးခွန်း၏ အဖြေ ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်

၁-၂-ဤ ၂-ပိုဒ်တို့၌ နာမ-ပုဒ် ပါသောကြောင့် မည်၏-ပါ ထည့်၍ ပြန်ထားသည်။

၃- အမျိုးကောင်းသားတို့၏-ကြဉ်ရှောင်ခြင်းကို၎င်း-ဟု စပ်။

၄- သူ၏....မကျူးလွန်ခြင်း-ဟု စပ်။

၇။ ကြွင်းသောမေးခွန်း(၆-ခု)တို့တွင် (ခ) “အဘယ်အနက် သဘောကြောင့် သီလမည်သနည်း” ဟူသော မေးခွန်း၌ သီလန အနက်သဘောကြောင့် သီလမည်၏။ ဤ သီလန အနက်မည်သည် အဘယ်နည်း၊ (သမာဓာန) ကောင်းစွာ ထားခြင်းသည် မူလည်း (သီလနမည်၏)၊ ကိုယ်အမှု နှုတ်အမှုတို့ကို ကောင်းသောသီလရှိသူ ဖြစ်ကြောင်း (သီလစောင့်မှု) အလိုအားဖြင့် ဖရိုဖရဲ မကြုံစေခြင်း (ပရမ်းပတာ မဖြစ်စေခြင်း) သည် (ကောင်းစွာ ထားခြင်းဟူသောပုဒ်၏) ဆိုလိုရင်းအနက်ဖြစ်သည်။ (ဥပဓာရဏ) လွန်စွာဆောင်ခြင်းသည်မူလည်း (သီလနမည်၏)၊ (သမာဓိပညာ) ကုသိုလ်တရားတို့၏ အရင်းခံတည်ရာအလိုအားဖြင့် တည်ရာ၏အဖြစ်သည် (လွန်စွာဆောင်ခြင်းဟူသောပုဒ်၏) ဆိုလိုရင်းအနက်ဖြစ်သည်။ ဤအနက် ၂-ပါးကိုသာလျှင် ဤအရာ၌ သဒ္ဒလက္ခဏာကို တတ်သိသောပညာရှိတို့သည် အခွင့်ပြုလက်ခံကုန်၏။ အခြားတပါးသော ဆရာတို့သည်ကား “(သိရ) ဦးခေါင်းဟူသော အနက်သည် သီလ၏အနက်၊ (သီတလ) အေးမြခြင်း အနက်သည် သီလ၏အနက်” ဟူ၍ ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့်လည်း သီလ၏အနက်ကို ဖွင့်ပြကုန်သေး၏။

Nature

၈။ ယခုအခါ (ဂ) “ထိုသီလ၏ လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား အဘယ်သည်တို့နည်း” ဟူသော မေးခွန်း၌—

သီလသည် များစွာသော အပြားအားဖြင့် ကွဲပြားငြားသော်လည်း သီလန(ကောင်းစွာထားခြင်း၊ လွန်စွာဆောင်ခြင်း)သည် ယင်းသီလ၏ မှတ်အပ်သော သဘောလက္ခဏာ ဖြစ်ပေသည်။ ဥပမာ—အဆင်းရုပ်သည် များစွာသော အပြားအားဖြင့် ကွဲပြား

မှတ်ချက်

၁-နှုတ်အမှုတို့ကို...ဖရိုဖရဲ မကြုံစေခြင်းသည်-ဟု စပ်။

ငြားသော်လည်း (မျက်စိဖြင့်) မြင်အပ်သော သဘောရှိသည်၏ (မြင်နိုင်ကောင်းသည်၏)အဖြစ်သည် ထိုအဆင်းရုပ်၏ မှတ်အပ်သော သဘောလက္ခဏာဖြစ်သကဲ့သို့ ပေတည်း။

ခွဲ၍ပြရလျှင်=အညို့ အဝါ အစရှိသော အပြားအားဖြင့် များပြားစွာ ကွဲပြားငြားသော်လည်း မြင်အပ်သော သဘောရှိသည်၏ (မြင်နိုင်ကောင်းသည်၏)အဖြစ်သည် အဆင်းရုပ်(ရူပါယတန)၏ မှတ်အပ်သော သဘောလက္ခဏာဖြစ်၏။ (အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ) အညို့အစရှိသော အပြားအားဖြင့် များပြားစွာ ကွဲပြားငြားသော်လည်း (ထိုအဆင်းရုပ်သည်) မြင်အပ်သော သဘောရှိသည်၏ (မြင်နိုင်ကောင်းသည်၏)အဖြစ်ကို မလွန်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ ထို့အတူပင် သီလသည် စေတနာအစရှိသော အပြားအားဖြင့် များပြားစွာ ကွဲပြားငြားသော်လည်း ကိုယ်အမှုနွှတ်အမှုတို့ကို ကောင်းစွာထားခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ (သမာဓိပညာ) ကုသိုလ်တရားတို့၏ အရင်းခံတည်ရာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း ပြဆိုခဲ့သော သီလနည်းသည် (၎င်းသီလ၏)လက္ခဏာ ဖြစ်ပေ၏။ (အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ) စေတနာအစရှိသော အပြားအားဖြင့် များပြားစွာ ကွဲပြားငြားသော်လည်း (ထိုသီလသည်) ကောင်းစွာထားခြင်းနှင့် အရင်းခံတည်ရာအဖြစ်တို့ကို မလွန်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ ဤသို့သော လက္ခဏာရှိသော ထိုသီလ၏—

(ဒုဿီလျ ဝိဒ္ဓိသန) သီလမဲ့သူ၏အဖြစ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းကို၎င်း၊ ထို့ပြင် အပြစ်ကင်းသော ဂုဏ်ကို၎င်း (အစဉ်အတိုင်း)ကိစ္စအနက်၊ သမ္ပတ္တိအနက်အားဖြင့် ရသဟု ဆိုအပ်၏။

မှတ်ချက်

၁-ထိုသီလ၏....ရသ ဟု ဆိုအပ်၏-ဟု စပ်။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက်

၂၉

၇၄

[၉] ထို့ကြောင့် ဤသီလမည်သည်မှာ ကိစ္စ(ပြုဖွယ်)အနက်ရှိသော ရသအားဖြင့် (ဒုဿိလျဝိဒ္ဓိသန) သီလမဲ့သူအဖြစ် (သီလပျက်ခြင်း)ကို ဖျက်ဆီးခြင်း(ကင်းစေခြင်း)ကိစ္စရှိ၏။ သမ္ပတ္တိ(ပြည့်စုံခြင်း)အနက်ရှိသော ရသအားဖြင့် (အနဝဇ္ဇ) အပြစ်ကင်းခြင်း ဂုဏ်ရှိ၏ဟူ၍ သိအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ လက္ခဏာစသည်တို့ကိုဆိုရာ၌ ကိစ္စကိုသာလျှင် ဖြစ်စေ၊ သမ္ပတ္တိ(ပြည့်စုံခြင်း-ဂုဏ်)ကိုသာလျှင်ဖြစ်စေ ရသဟု ပြဆိုအပ်ပေ၏။

ထိုသို့သော ရသရှိသော ဤသီလမှာ စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်လျှင် ပစ္စုပဋ္ဌာန်၂ ရှိ၏။ (မကောင်းမှုမှ)ရှက်ခြင်း၊ ကြောက်ခြင်းကို ထို(သီလ)၏ ပဒဋ္ဌာန်ဟု ပညာရှိတို့ ပြဆို(အပ်)၏။

ချဲ့၍ပြရလျှင်—သီလမှာ “ကာယဒွါရ၌ စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ် (စင်ကြယ်ခြင်း), ဝစီဒွါရ၌ စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်, မနောဒွါရ၌ စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်”ဟူ၍ ဟောတော်မူ(အပ်)သော စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ် (စင်ကြယ်ခြင်း)လျှင် ပစ္စုပဋ္ဌာန်၂ ရှိ၏။ စင်ကြယ်သောသူ၏အဖြစ်ဖြင့် (ရှုဆင်ခြင်သောသူတို့၏ဉာဏ်၌) ရွေးရှုထင်၏။ “ယူဆအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏” (ဤကား ရွေးရှုထင်၏-ဟူသောပုဒ်၏အနက်)။ ထိုမှတပါး (မကောင်းမှုမှ)ရှက်ခြင်း ကြောက်ခြင်းကို ထို(သီလ)၏ ပဒဋ္ဌာန်ဟူ၍ ပညာရှိတို့ ပြဆို(အပ်)၏။ “နီးသောအကြောင်း”-ဤသည်ကား(ပဒဋ္ဌာန်-ပုဒ်၏) အနက်တည်း။ မှန်ပေ၏။ (မကောင်းမှုမှ)ရှက်ခြင်း ကြောက်ခြင်း ရှိလျှင် သီလသည် (ဆောက်တည်သောအားဖြင့်) ဖြစ်လည်း ဖြစ်၏။ (မကျူးလွန်သောအားဖြင့်) တည်လည်းတည်၏။ မရှိလျှင်ကား (သီလ

မှတ်ချက်

၁-သီလမှာ...ပစ္စုပဋ္ဌာန်ရှိ၏-ဟု စပ်။

၂- ကြည့်ရှုဆင်ခြင်သော သူတို့၏ဉာဏ်၌ ရွေးရှုထင်သော အခြင်းအရာကို ပစ္စုပဋ္ဌာန်-ဟု ခေါ်သည်။

သည်) ဖြစ်လည်းမဖြစ်၊ တည်လည်း မတည်ဟု (သိအပ်၏)။ ဤဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း သီလ၏လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တို့ကို သိအပ်ကုန်၏။

၉။ (ဃ) “သီလ၏ အကျိုးကား အဘယ်နည်း” ဟူသော မေးခွန်း၌- (သီလသည်) စိတ်နှလုံး ကြည်သာရွှင်လန်းခြင်း အစရှိသော များစွာ သော ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ထို့ကြောင့်....

“အာနန္ဒာ၊ အပြစ်မရှိ ကောင်းသော သီလအကျင့်တို့သည် စိတ်နှလုံး၏ ကြည်သာ ရွှင်လန်းခြင်း အကျိုးရှိကုန်၏၊ စိတ်နှလုံး၏ ကြည်သာ ရွှင်လန်းခြင်း အာနိသင် ရှိကုန်၏-” ဟု ဟောတော်မူပေ၏။ ထို့ပြင်....

“သူကြွယ်တို့၊ သီလရှိသောသူမှာ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၏ အကျိုးတို့ သည် ဤငါးပါးတို့ပေတည်း။ အဘယ်ငါးပါးတို့ နည်းဟူမူ- သူကြွယ်တို့၊ ဤလောက၌ သီလရှိသော သီလနှင့် ပြည့်စုံသော သူသည် မမေ့လျော့ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကြီးစွာ ၇ သော စည်းစိမ်အစုကို ရတတ်၏၊ ဤသည်ကား သီလရှိသောသူမှာ သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ပဌမအကျိုးပေတည်း။ သူကြွယ်တို့၊ တဖန် တပါးသော အကျိုးကား-သီလရှိသော သီလနှင့် ပြည့်စုံသော သူ၏ ကောင်းသော ကျော်စောသတင်းသည် အနံ့ အပြားကျော် ကြားဖြစ်ပေါ်၏၊ ဤသည်ကား သီလရှိသောသူမှာ သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ဒုတိယ အကျိုးပေတည်း။ သူကြွယ်တို့၊ တဖန်တပါး သော အကျိုးကား- သီလရှိသော သီလနှင့်ပြည့်စုံသော သူသည် မင်းပရိသတ်သို့ ဖြစ်စေ၊ (ဗြာဟ္မဏ) ပုဏ္ဏားပရိသတ်သို့ ဖြစ်စေ၊ သူကြွယ်ပရိသတ်သို့ ဖြစ်စေ၊ ရဟန်းပရိသတ်သို့ဖြစ်စေ၊ တစုံတခု သော ပရိသတ်သို့ ချဉ်းကပ်ဝင်ရောက်လျှင်၊ မကြောက်မရွံ့ ရဲရင့် ၈ လျက် ကြည်သာ ရွှင်လန်းသောမျက်နှာရှိလျက် ချဉ်းကပ်ဝင်ရောက်

ရ၏။ ဤသည်ကား-သီလရှိသော သူမှာ သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ တတိယအကျိုးပေတည်း။ သူကြွယ်တို့၊ တဖန် တပါးသောအကျိုးကား-သီလရှိသော သီလနှင့်ပြည့်စုံသော သူသည် (ပြုဘူးသော

၉ ကောင်းမှုတို့ကိုသာ ထင်မြင်လျက်) မတွေ့မဝေ သေရ၏။ ဤသည်ကား- သီလရှိသောသူမှာ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၏ စတုတ္ထ အကျိုးပေတည်း။ သူကြွယ်တို့၊ တဖန် တပါးသော အကျိုးကား- သီလရှိသော သီလနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ [၁၀] နောက်ကာလ၌ ကောင်းမှုရှိသူတို့၏ လားရောက်ရာ (သုဂတိ) နတ်ပြည်လောကသို့ ကပ်ရောက်၍ ဖြစ်ရ၏။ ဤသည်ကား-သီလရှိသောသူမှာ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၏ ပဉ္စမ အကျိုးပေတည်း” ဟူ၍လည်း ဟောတော်မူ၏။

ထို့ပြင် “ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် အကယ်၍ ဤသို့ လိုလားတောင့်တငြားအံ့ - ငါသည် သီတင်းသုံးဘော်တို့ ချစ်ခင်ကြည်ညို ခံရသူ၊ မေတ္တာအပို့ခံရသူ (အမြတ်နိုးခံရသူ)၊ အလေးပြုခံရသူ၊ အချီးမွမ်းခံရသူ ဖြစ်ရပါစေ-ဟု (လိုလားတောင့်တငြားအံ့)၊ သီလတို့၌ သာလျှင် အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်သည်ဖြစ်ရာ၏”-ဟု

ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ချစ်ကြည်ညိုခြင်းမေတ္တာပို့ခြင်းအစ၊ အာသဝေါကုန်ခြင်း အဆုံးရှိကုန်သော အခြားတပါး များစွာကုန်သော သီလ၏ အကျိုးတို့ကိုလည်း ဟောတော်မူသေး၏။ ဤပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သီလသည် စိတ်နှလုံး၏ ကြည်သာ ရွှင်လန်းခြင်း အစရှိသော များစွာသောဂုဏ်ကျေးဇူးဟူသော အကျိုးရှိပေ၏။

တနည်းအားဖြင့် ချီးကျူးဖော်ပြရလျှင်—

(မြတ်စွာဘုရား၏) သာသနာတော်၌ အမျိုးကောင်းသားတို့အား အကြင် သီလကိုကြဉ်ဖယ်ထား၍ (သီလမှ တပါးသော) ထောက်

တည်ရာမည်သည် မရှိချေ၊ ထိုသီလ၏ အကျိုး အာနိသင် အပိုင်း အခြားကို အဘယ်သူသည် (အကုန်အစင်) ပြောပြ နိုင်ပါအံ့နည်း၊ (မပြောပြနိုင်သည်သာတည်း)။

ဤလောက၌ သတ္တဝါတို့၏ အကြင် ကိလေသာအညစ် အကြေးကို သီလတည်း ဟူသောရေစင်သည် သုတ်သင် စင်ကြယ်စေနိုင်ပေ၏၊ သတ္တဝါတို့၏ ထိုကိလေသာ အညစ်အကြေးကို ဂင်္ဂါမြစ် ရေသည် ၎င်း၊ ယမုနာမြစ်ရေသည်၎င်း၊ အသံတဟဲဟဲမြည်သော သရဘူ မြစ်ရေသည်၎င်း၊ အစိရဝတီမြစ်ရေသည်၎င်း၊ မဟီမည်သော မြစ်ကြီး၏ရေသည်၎င်း၊ သုတ်သင်စင်ကြယ်စေရန် မစွမ်းနိုင်ချေ။

ဤလောက၌ သတ္တဝါတို့၏ အကြင်ရာဂစသော အပူအလောင်ကို ကောင်းစွာ စောင့်ထိန်းထားသော စင်ကြယ်သော စင်စစ်အေးမြ စွာသော ဤသီလသည် ငြိမ်းအေးစေနိုင်ပေ၏၊ ထိုရာဂစသော အပူအလောင်ကို မိုဗ်းရေနှင့်တကွ လေအေးတို့သည်လည်း မငြိမ်း စေနိုင်ကုန်၊ စန္ဒကူးရွှေသည်လည်း မငြိမ်းစေနိုင်၊ ပုလဲသွယ်တို့ သည်လည်း မငြိမ်းစေနိုင်ကုန်၊ ကျောက်ပတ္တမြားတို့သည်လည်း မငြိမ်းစေနိုင်ကုန်၊ လရောင်ညွန့်တို့သည်လည်း မငြိမ်းစေနိုင်ကုန်။ အကြင်သီလ၏ အနံ့သည် လေကြေ၌၎င်း၊ လေညာ၌၎င်း အညီ အမျှ ပြန့်နှံ့ကြိုင်လှိုင်ပေ၏။ သီလ၏ အနံ့နှင့်တူစွာ မွေးပြန့်ကြိုင် လှိုင်သော အနံ့သည် အဘယ်မှာရှိပါအံ့နည်း။

မှတ်ချက်

၁-ဤအရာ၌ ပါဠိဂါထာဝယ် ဆန်းဂိုဏ်းပြည့်စေရန် မဟာနဒီ-ဟူသော ပုဒ်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထား၏၊ ထိုပုဒ်အရ မြစ်ကြီးရေဟု ပြန်ဆိုထားသည်၊ ၎င်းက ဂင်္ဂါထက်ကြီးသည် ဟူ၍ကား မယူရ၊ မြစ်ကြီးငါးသွယ်တို့တွင် ဂင်္ဂါ သာလျှင် အကြီးဆုံးဖြစ်သည်။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၃၃

နတ်ပြည်သို့တက်ရန် သီလနှင့်တူသော အခြားတပါးသော စောင်းတန်းလှေကားမည်သည် အဘယ်မှာရှိပါအံ့နည်း။ ထို့ပြင် နိဗ္ဗာန်မြို့တော်သို့ ဝင်ရန်လည်း သီလနှင့်တူသော အခြားတပါးသော တံခါးပေါက်မည်သည် အဘယ်မှာရှိပါအံ့နည်း။

သီလတည်းဟူသော အဆင်တန်ဆာဖြင့် ဆင်မြန်းကုန်သော ရဟန်းတော်တို့သည် တင့်တယ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ပုလဲပတ္တမြားအဆင်တန်ဆာဖြင့် ဆင်မြန်းကုန်သော ပြည့်ရှင်မင်းတို့သည် ထိုအတူမတင့်တယ်ကြကုန်။

သီလသည် သီလနှင့်ပြည့်စုံသော သူတို့အား မိမိကိုယ်ကို မိမိကိုယ်တိုင် စွပ်စွဲခြင်းဟူသော အတ္တာနုဝါဒဘေး အစရှိသော ဘေးအပေါင်းကို အကြွင်းမဲ့ဖျက်ဆီးတတ်(ကင်းစေတတ်)၏။ ဂုဏ်သတင်းကျော်စောခြင်းနှင့် ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုလည်း အခါခပ်သိမ်း ဖြစ်စေတတ်ပေ၏။

[၁၁] ဤဆိုခဲ့သော စကားရပ်ကို “လောကီ လောကုတ္တရာ ဂုဏ်ကျေးဇူးဟူသမျှတို့၏ အမြစ်အရင်း မူလဘူတဖြစ်သော” ကိလေသာဟူသော အပြစ်ဒေါသတို့၏ လွန်ကျူးခြင်း ခွန်အားကို ဖျက်ဆီးတတ်သော သီလ၏အကျိုးအာနိသင်ကို အရိပ်အမြှင်မျှပြဆိုသော စကား”ဟု သိအပ်၏။

သီလပုဘေဒကထာ-သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၀။ ယခုအခါ (င) “သီလသည် အဘယ်မျှအပြားရှိသနည်း”ဟူသော မေးခွန်း၌ အဖြေကိုပြပေအံ့။ အလုံးစုံသော ဤသီလသည် မိမိ၏သီလန

မှတ်ချက်

၁-မူလဘူတဖြစ်သော....သီလ၏-ဟု စပ်ပါ။

၃-အုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၃-ပ-ဇ-သ-၈

ဟူသော သဘောလက္ခဏာအားဖြင့် အကဲ့အပြားမရှိ တပါးတည်းသာ တည်း။

စာရိတ္တသီလ၊ ဝါရိတ္တသီလအားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။ ထို့အတူ အာဘိသမာစာရိကသီလ၊ အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလအားဖြင့်၎င်း၊ ဝိရတိသီလ၊ အဝိရတိသီလအားဖြင့်၎င်း၊ နိဿိတသီလ၊ အနိဿိတသီလအားဖြင့်၎င်း၊ ကာလပရိယန္တသီလ၊ အာပါဏကောဋိကသီလအားဖြင့်၎င်း၊ သပရိယန္တသီလ၊ အပရိယန္တသီလအားဖြင့်၎င်း၊ လောကီသီလ၊ လောကုတ္တရာသီလအားဖြင့်၎င်း ၂-ပါးစီ အပြားရှိ၏။

၄၆။ ဟိနသီလ၊မဇ္ဈိမသီလ၊ ပဏီတသီလအားဖြင့် ၃-ပါး အပြားရှိ၏။ ထို့အတူ အတ္တာဓိပတေယျသီလ၊ လောကာဓိပတေယျသီလ၊ ဓမ္မာဓိပတေယျသီလအားဖြင့်၎င်း၊ ပရာမဋ္ဌသီလ၊ အပရာမဋ္ဌသီလ၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓသီလအားဖြင့်၎င်း၊ ဝိသုဒ္ဓိသီလ၊ အဝိသုဒ္ဓိသီလ၊ ဝေမတိကသီလ အားဖြင့်၎င်း၊ သေက္ခသီလ၊ အသေက္ခသီလ၊ နေဝသေက္ခနာသေက္ခသီလအားဖြင့်၎င်း ၃-ပါးစီအပြားရှိ၏။

ဟာနဘာဂိယသီလ၊ ဌိတိဘာဂိယသီလ၊ ဝိသေသဘာဂိယသီလ၊ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသီလအားဖြင့် ၄-ပါးအပြားရှိ၏။ ထို့အတူ ဘိက္ခုသီလ၊ ဘိက္ခုနီသီလ၊ အနုပသမ္ပန္နသီလ၊ ဂဟဋ္ဌသီလ အားဖြင့်၎င်း၊ ပကတိသီလ၊ အာစာရသီလ၊ ဓမ္မတာသီလ၊ ပုဗ္ဗဟေတုကသီလ အားဖြင့်၎င်း၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ အားဖြင့်၎င်း ၄-ပါးစီ အပြားရှိ၏။

ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ စသည်အားဖြင့် ၅-ပါးအပြားရှိ၏။ မှန်ပေ၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌- “သီလတို့သည် ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ ပဋိပ္ပ-

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၃၅

သဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိသီလဟူ၍ ငါးပါးတို့တည်း”ဟူသော ဤစကားကိုဟောတော်မူ၏။ ထို့အတူ ပဟာနသီလ၊ ဝေရမဏိသီလ၊ စေတနာသီလ၊ သံဝရသီလ၊ အဝီတိက္ကမသီလအားဖြင့်လည်း ၅-ပါးအပြားရှိ၏။

၁၁။ ထိုတွင် တပါးတည်းအဖို့၌ အနက်ကို ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင် သိအပ်၏။ ၂-ပါးအပြားအဖို့၌- “ဤ (ကျင့်ဝတ်)ကို ပြုကျင့်အပ်၏” ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ် (သီလ)ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းသည် စာရိတ္တသီလ မည်၏။ “ဤ (ဒုစရိတ်)ကို မပြုအပ်” ဟူ၍ (မြတ်စွာဘုရား) ပယ်မြစ်ထားသော အမှုကို မပြုခြင်းသည် ဝါရိတ္တသီလ မည်၏။ ထို(၂-ပုဒ်)တို့၌ ဤသည်ကား (သဒ္ဓါဖြစ်ကြောင်း ဗျူပွတ်အနက်ကို ပြသော) ဝိဂ္ဂိုဟ်ဝစနတ္ထတည်း- (စာရိတ္တသီလနှင့် ဖြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) သီလတို့၌ အပြည့်အစုံပြုကျင့်လေ့ ရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ထို(စာရိတ္တသီလ)၌ ကျင့်ကုန်၏၊ မပြတ်ဖြစ်ကုန်၏၊ ထိုသို့ကျင့်ရာ မပြတ်ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် စာရိတ္တ မည်၏။ တားမြစ်ထားသော အမှုကို ထို (ဝါရိတ္တသီလ) ဖြင့် စောင့်ရှောက်ကုန်၏၊ ဤသို့ စောင့်ရှောက်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်

မှတ်ချက်

၁-ဤသီလသည် အခြားမဲ့ဒုက်၌ ပြုလုပ်သော အာဘိသမာစာရိက သီလပင် ဖြစ်သည်။

၂-ဝါရိတ္တသီလကို ကျင့်ရုံမျှဖြင့် သီလသည် လုံးဝ မပြည့်စုံသေး၊ စာရိတ္တသီလကိုပါ ဖြည့်ကျင့်မှ လုံးဝပြည့်စုံသည်။ ထို့ကြောင့် အပြည့်အစုံကျင့်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်သော အားဖြင့် စာရိတ္တသီလ၌ မပြတ်ဖြစ်လျက် ရှိကုန်၏၊ ဤသို့ ကျင့်သောအားဖြင့် မပြတ်ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် စာရိတ္တမည်သည်ဟု ဆိုလို၏။ စရဓာတ် + ဣတ္တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေအပ်၏။

ဝါရိတ္တမည်၏။ ထိုတွင် စာရိတ္တသီလကို သဒ္ဓါနှင့်ဝိရိယတို့ဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ ဝါရိတ္တသီလကို သဒ္ဓါဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ ဤသို့လျှင် စာရိတ္တသီလ၊ ဝါရိတ္တသီလအားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိ၏။

[၁၂] ဒုတိယဒုက်၌ အဘိသမာစာရဟူသည်ကား မြတ်သော အကျင့်တည်း။ အဘိသမာစာရသည်ပင်လျှင် အဘိသမာစာရိက မည်၏။ တနည်းကား အဘိသမာစာရမည်သော မြတ်သောအကျင့် (မဂ်သီလ ဖိုလ်သီလ) ကို ရည်ရွယ်၍ ပညတ်ထားသော သီလအကျင့်သည် အဘိသမာစာရိက မည်၏။ ၎င်းသည် အာဇီဝလျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော (အာဇီဝဋ္ဌမက) သီလမှ ကြွင်းသောသီလ၏ အမည်ပေတည်း။ အရိယာမဂ်ဟူသော မြတ်သော အကျင့် (မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ) ၏ အစ၌ (ရှေးအဖို့၌) ဖြစ်စေအပ်-ပြီးစေအပ်သော သီလဖြစ်သောကြောင့် အာဒိဗြဟ္မစရိယက မည်၏။ ၎င်းသည် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ၏ အမည်ပေတည်း။ မှန်ပေ၏။ ထိုသီလသည် ရှေးအဖို့ကပင်လျှင်

မှတ်ချက်

၁-ဝါရိတ- တားမြစ်ထားသောအမှုကို+ တာ- စောင့်ရှောက်ခြင်း+ အ- အကြောင်း။ ဝါရိတ္တ-တားမြစ်ချက်ကို စောင့်ရှောက်ကြောင်း သီလ- ဟု ဆိုလို၏။

၂-“ထိုသီလကို ကျင့်ခြင်းဖြင့် အကျိုးရှိသည်”ဟု ယုံကြည်သောသဒ္ဓါ၊ မပျင်းမရိကျင့်လိုသော ဝိရိယဟူသော ဤ ၂-ပါးလုံးနှင့်ပြည့်စုံပါမှ စာရိတ္တသီလကို ပြည့်စုံစေနိုင်သည်ဟု ဆိုလို၏။

၃-မကျင့်လျှင် အပြစ်ဖြစ်သည်၊ ကျင့်လျှင် အကျိုးရှိသည်ဟု ယုံကြည်သောသဒ္ဓါ အားကောင်းပါမှ ဝါရိတ္တသီလကို ပြည့်စုံစေနိုင်သည်ဟု ဆိုလို၏။

၄-ဒု-နှစ်ခု+က-အပေါင်း=ဒုက-ဒုက်- နှစ်ခုအပေါင်းဟု ဆိုလို၏။

ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်စေအပ်သောကြောင့် မဂ်၏အစဉ် ဖြစ်စေအပ် ပြီးစေအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ပေ၏။ ထို့ကြောင့်—

“(ဝိပဿနာရှုဆဲ၌ သမာဓိ ပညာ မဂ္ဂင်ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော) ထို ယောဂီရဟန်းအား ကာယကံသည်၎င်း၊ ဝစီကံသည်၎င်း၊ အသက်မွေးမှု အာဇီဝသည်၎င်း ရွေးအဖို့၌ပင်လျှင် ကောင်းစွာ စင်ကြယ်ပြီးဖြစ်ပေသည်”-ဟု

ဟောတော်မူပေ၏။

တနည်းကား ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒက (အသေးအဖွဲ့) သိက္ခာပုဒ်တို့သည် အဘိ သမာစာရိကသီလ မည်၏၊ ကြွင်းသော သိက္ခာပုဒ် အပေါင်းသည်

မှတ်ချက်

၁- စူဠဝဂ္ဂပါဠိ ၃-၁၈၄၊ စာပိုဒ် ၄၄၁ ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒက သိက္ခာပဒကထာ၌ ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်တို့ကို အချို့မထေရ်တို့က “ပါရာဇိကမှ ကြွင်းသော သိက္ခာ ပုဒ်တို့”ဟု ဆိုကုန်၏။ အချို့က “ပါရာဇိက၊ သံဃာဒိသိသိတို့မှ ကြွင်းသော သိက္ခာပုဒ်တို့”ဟု ဆိုကုန်၏။ အချို့က “ပါရာဇိက၊ သံဃာဒိသိသိ၊ အနိယတတို့မှ ကြွင်းသော သိက္ခာပုဒ်တို့”ဟု ဆိုကုန်၏။ အချို့က “ပါရာဇိက။ပ။အနိယတ၊ နိဿဂ္ဂိယပါစိတ်တို့မှ ကြွင်းသော သိက္ခာပုဒ်တို့”ဟု ဆိုကုန်၏။ အချို့က “ပါရာဇိက။ပ။နိဿဂ္ဂိယပါစိတ်၊ သုဒ္ဓပါစိတ်တို့မှ ကြွင်းသော သိက္ခာပုဒ်တို့”ဟု ဆိုကုန်၏။ အချို့က “ပါရာဇိက။ပ။သုဒ္ဓပါစိတ်၊ ပါဠိဒေသနီတို့မှ ကြွင်းသော သိက္ခာပုဒ်တို့”ဟု ဆိုကုန်၏။ မိလိန္ဒပဉ္စာ ၃-၁၄၆ ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒကပဉ္စာ၌ကား— “မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဒုက္ကဋ်သည် ခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်ပေတည်း၊ ဒုဗ္ဘာသိသည် အနုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်ပေတည်း”ဟု မိန့်ဆို၏။

(အံ ၁-၂၃၃) ပဌမသိက္ခာသုတ်၌ သီလတို့၌ အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်သော သောတာပန် သကဒါဂါမ် ရဟန်း၊ သီလ၊သမာဓိတို့၌ အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့် သော အနာဂါမ်ရဟန်း၊ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့၌ အပြည့်အစုံဖြည့်ကျင့်သော

မှတ်ချက်

ရဟန္တာရဟန်းတို့သည် ခုဒ္ဓါနုဒ္ဓကအာပတ်တို့သို့ ရောက်နိုင်ကြောင်း၊ ၎င်းတို့မှလည်းကုစားလျက် ထနိုင်ကြောင်း၊ အာဒိဗြဟ္မစရိယက သိက္ခာပုဒ်တို့၌ကား ခိုင်မြဲသော သီလရှိကြောင်းများကို ပြဆိုထား၏။ ထိုသုတ်၏အဖွင့် အဋ္ဌကထာ (၂-၂၁၆)၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ပြထား၏။

“ခုဒ္ဓါနုဒ္ဓကတို့”ဟူသည်ကား - ပါရာဇိက ၄-ပါးတို့ကို ထား၍ ကြွင်းသော သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း။ ထိုတွင်လည်း သံဃာဒိသိသသည် ခုဒ္ဓကမည်၏။ ထုလ္လစဉ်းသည် အနုဒ္ဓကမည်၏။ ထုလ္လစဉ်းသည်လည်း ခုဒ္ဓကမည်၏။ ပါစိတ်သည် အနုဒ္ဓကမည်၏။ ပါစိတ်သည်လည်း ခုဒ္ဓကမည်၏။ ပါဠိဒေသနီ ဒုက္ကဋ် ဒုဗ္ဘာသီတို့သည် အနုဒ္ဓကမည်၏။ အင်္ဂုတ္တရ မဟာနိကာယ်ကို သုံးဆောင်သော ဤဆရာတို့သည်ကား ပါရာဇိက ၄-ပါးတို့ကိုထား၍ ကြွင်းသောသိက္ခာပုဒ်အလုံးစုံတို့ကိုလည်း “ခုဒ္ဓါနုဒ္ဓကတို့”ဟူ၍ ဆိုကုန်၏။ “၎င်း(သိက္ခာပုဒ်အာပတ်)တို့သို့ ရောက်လည်းရောက်၏ (၎င်းတို့မှ)ထလည်း ထ၏”ဟူရာ၌ကား - ရဟန္တာသည် လောကဝဇ္ဇအာပတ်သို့မရောက်၊ ပဏ္ဏတ္တဝဇ္ဇအာပတ်သို့သာလျှင် ရောက်၏။ (ထိုသို့)ရောက်လတ်သော်ကား ကိုယ်ဖြင့်လည်းရောက်၏။ နှုတ်ဖြင့်လည်း စိတ်ဖြင့်လည်း ရောက်၏။ ကိုယ်ဖြင့်ရောက်လတ်သော် ကဋ္ဌိကာရ၊ သဟသေယျ အစရှိသော အာပတ်တို့သို့ ရောက်၏။ နှုတ်ဖြင့်ရောက်လတ်သော် သဗ္ဗရိတ္တ၊ ပဒေသောဓမ္မ အစရှိသော အာပတ်တို့သို့ရောက်၏။ စိတ်ဖြင့်ရောက်လတ်သော် ရူပိယပဋိဂ္ဂဟဏ အာပတ်သို့ ရောက်၏။ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ “ရဟန်းတို့၊ ဤအရာ၌ မဖြစ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို ငါမဟောအပ်ပေ” ဟူသည်ကား-ရဟန်းတို့၊ ဤသို့သဘောရှိသော အာပတ်သို့ ရောက်ခြင်း (၎င်းမှ) ထခြင်းဟူသော ဤအရာ၌ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အား မဖြစ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို ငါမဟော (အပ်)ပေ။ “အာဒိဗြဟ္မစရိယက သိက္ခာပုဒ်တို့” ဟူသည်ကား- မဂ်ဟူသော မြတ်သော အကျင့်၏ အစပိုင်းဖြစ်ကုန်သော လေးပါးကုန်သော (ပါရာဇိကမည်သော) မဟာသီလသိက္ခာပုဒ်တို့ ပေတည်း။

အထက်ပါအတိုင်း သိက္ခာသုတ်ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့၌ မိန့်ဆိုထားသော ခုဒ္ဓါ-နုဒ္ဓက သိက္ခာပုဒ်တို့ကိုပင် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရည်သည်ဟု ယူအပ်၏။ အထူးသတိ

ဗြဟ္မစရိယကသီလ မည်၏။ တနည်းကား ဥဘတောဝိဘင်း၌ ပါဝင်သော သိက္ခာပုဒ် အပေါင်းသည် အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလ မည်၏။ ခန္ဓကဝတ်၌^၂ ပါဝင်သော သိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည် အာဘိသမာစာရိကသီလ မည်၏။ ထို အာဘိသမာစာရိကသီလပါ ပြည့်စုံပါမှ အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလ ပြည့်စုံနိုင်၏။ ထို့ကြောင့်....

“ရဟန်းတို့ထို (တစုံတယောက်သော) ရဟန်းသည် အာဘိသမာစာရိကကျင့်ဝတ်သီလကိုမပြည့်ကျင့်မှီ၍ အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလကို ပြည့်စေနိုင်လိမ့်မည်ဟုဤသို့သော အကြောင်းသည် မရှိချေ”-ဟု^၃

ဟောတော်မူ၏။ ဤသို့လျှင် အာဘိသမာစာရိကသီလ၊ အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလအားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိ၏။

မှတ်ချက်

ပြုရန်မှာ လောကဝဇ္ဇဖြစ်သော သံဃာဒိသိသ်၊ ထုလ္လစူဉ်း၊ ပါစိတ် စသည်တို့ကို ကား အာဒိဗြဟ္မစရိယကသိက္ခာပုဒ်၌ ထည့်သွင်းယူအပ်ကုန်၏။

၁-ဘိက္ခုပါတိမောက်၏အဖွင့် ဝိနည်းဒေသနာကို “ဘိက္ခုဝိဘင်း-မဟာ-ဝိဘင်း” ဟု ခေါ်သည်။ သိက္ခာပုဒ် (၂၂၇) ပါးရှိသည်။ ဘိက္ခုနီပါတိမောက်၏ အဖွင့် ဝိနည်းဒေသနာကို “ဘိက္ခုနီဝိဘင်း” ဟု ခေါ်သည်။ သိက္ခာပုဒ် (၃၁၁) ပါး ရှိသည်။ ၎င်းဝိဘင်းနှစ်မျိုးကို “ဥဘတောဝိဘင်း” ဟု ခေါ်သည်။ ပါရာဇိကကဏ္ဍပါဠိနှင့် ပါစိတ္တိယပါဠိတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၂-မဟာဝဂ္ဂ စူဠဝဂ္ဂပါဠိတို့၌လာသော အာစရိယပဇ္ဈာယဝတ် အစရှိသော ကျင့်ဝတ်အပေါင်းကို ခန္ဓကဝတ်ဟု ဆို၏။

၃-အာဘိသမာစာရိက ကျင့်ဝတ်မပြည့်စုံလျှင် ဝတ္ထဘေဒဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်၍ အာဒိဗြဟ္မစရိယက သီလလည်း မပြည့်စုံဘဲ ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း ဟောတော်မူသည်။

တတိယဒုက်၌ သတ္တဝါကို သတ်ခြင်း စသည်တို့မှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း မျှသည် ဝိရတိသီလ မည်၏။ (ထိုမှ) ကြွင်းသောစေတနာ အစရှိသောသီလ သည် အဝိရတိ (ကြဉ်ရှောင်မှု-ဝိရတိ မဟုတ်သော) သီလ မည်၏။ ဤသို့ လျှင် ဝိရတိသီလ၊ အဝိရတိသီလအားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။

စတုတ္ထဒုက်၌ နိဿယ-မှီရာ ဟူသည်ကား၊ မှီရာတို့သည် တဏှာ ဟူသော မှီရာ ဒိဋ္ဌိဟူသော မှီရာဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် “ငါသည် ဤသီလ ဖြင့် (ထင်ရှားသော) နတ်သော်၎င်း၊ မထင်ရှားသော သာမန်နတ်သော်၎င်း ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်” ဟု ဤသို့ (ဘဝသမ္ပတ္တိ) ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော ဘဝကို မြှော်လင့်တောင့်တ၍ ဖြစ်စေ (အပ်) သော သီလသည် တဏှာနိဿိတ (တဏှာကို မှီသော) သီလ မည်၏။ သီလမျှဖြင့် သံသရာ ဆင်းရဲမှ စင်ကြယ် (လွတ်မြောက်) သည်ဟု ဤသို့သော သုဒ္ဓိဒိဋ္ဌိ (စင်ကြယ်ရေးအယူ) ဖြင့်ဖြစ် စေ(အပ်) သော သီလသည် ဒိဋ္ဌိနိဿိတ (ဒိဋ္ဌိကိုမှီသော) သီလ မည်၏။ လောကုတ္တရာသီလသည်၎င်း၊ ထို (လောကုတ္တရာသီလ) ၏ အကြောင်း အထောက်အပံ့ဖြစ်သော လောကီသီလသည်၎င်း၊ ဤ (သီလ ၂-မျိုး) သည် အနိဿိတ(မမှီသော)သီလ မည်၏။ ဤသို့လျှင် နိဿိတသီလ၊ အနိဿိတ-သီလ အားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိ၏။

မှတ်ချက်

၁-ဤစတုတ္ထဒုက်၌ “နိဿိတ-မှီသောသီလ၊ အနိဿိတ-မမှီသောသီလ” ဟူ၍သာရှိ၏။ “နိဿယ-မှီရာ” ဟူ၍ကား မရှိခဲ့။ သို့သော် “နိဿိတ-မှီသည်” ဟု ဆိုလျှင် နိဿယ-မှီရာသည် အတူ၎င်း ဝင်လျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းကို သံဝဏ္ဏေ-တဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြသည်။

၂-သမာဓိပညာကို မပွားရဘဲ သီလသက်သက်ဖြင့် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်နိုင်သည်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်နိုင်သည်ဟု ယူဆ၍ ကျင့်သုံးသော သီလကို “ဒိဋ္ဌိနိဿိတ-ဒိဋ္ဌိကိုမှီသောသီလ” ဟု ဆိုလို၏။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၄၁

ပဉ္စမဒုက်၌ ကာလအပိုင်းအခြားပြု၍^၁ ဆောက်တည်သော သီလသည် ကာလပရိယန္တ (ကာလအပိုင်းအခြား ရှိသော) သီလ မည်၏။ အသက် ထက်ဆုံး ဆောက်တည်၍ ထိုဆောက်တည်သည့် အတိုင်းသာလျှင် ဖြစ်စေ (အပ်) သောသီလသည် အာပါဏကောဋိက (အသက်ထက်ဆုံး) သီလ မည်၏။ ဤသို့လျှင်ကာလပရိယန္တသီလ၊ အာပါဏကောဋိကသီလအားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။

ဆဋ္ဌဒုက်၌ လာဘ်၊ အခြံအရံ၊ ဆွေမျိုး၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၊ အသက်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အဆုံး အပိုင်းအခြား (ပျက်စီးခြင်း)ကို မြင်ရသောသီလ သည် သပရိယန္တ (အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော) သီလ မည်၏။ (ထိုမှ) အပြန်ဖြစ်သောသီလသည် အပရိယန္တ (အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော) သီလမည်၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌....

မှတ်ချက်

၁-ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ ၁-၁၁၈၌ “ကတမော ကာလပရိယန္တော၊ ဥပါသကောပါသိကာ ဒါနံ ဒဒမာနာ ပရိဝေသနပရိယန္တံ သီလံ သမာဒိယန္တိ။ ဝိဟာရဂတာဝိဟာရပရိယန္တံ သီလံ သမာဒိယန္တိ။ ဧကံဝါဒ္ဓေ ဝါ တယော ဝါ ဘိယျော ဝါ ရတ္တိန္ဒြိဝါနိ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ သီလံ သမာဒိယန္တိ။ အယံ ကာလပရိယန္တော။ ကာလ အပိုင်းအခြားသည် အဘယ်နည်း။ ရတနာသုံးပါးကို ဆည်းကပ်သော ဥပါသကာ ယောက်ျား ဥပါသိကာ မိန်းမတို့သည် အလှူဒါနကို ပေးလှူကုန်စဉ် ကျွေးမွေးခြင်းလျှင် အပိုင်းအခြားရှိသော (ကျွေးမွေးချိန် ဆုံးသည်တိုင်အောင် ပိုင်းခြား၍) သီလကို ဆောက်တည်ကုန်၏။ ကျောင်းတိုက်၌ တည်သော ဥပါသကာ ဥပါသိကာမတို့သည် ကျောင်းတိုက်လျှင် အပိုင်းအခြားရှိသော သီလကို ဆောက်တည်ကုန်၏။ တညဉ့်တနေ့ဖြစ်စေ၊ နှစ်ညဉ့်နှစ်နေ့ဖြစ်စေ၊ သုံးညဉ့်သုံးနေ့ ဖြစ်စေ၊ ထို့ထက်အလွန် ညဉ့်နေ့တို့ပတ်လုံးဖြစ်စေ ပိုင်းခြား၍ သီလကို ဆောက်တည်ကုန်၏။ ဤသည်ကား ကာလအပိုင်းအခြား ပေတည်း” ဟု မိန့်ဆို၏။ ထိုမိန့်ဆိုချက်ကို ထောက်မှီ၍ ကာလအပိုင်းအခြားပြုပုံကို သိအပ်၏။

“သပရိယန္တမည်သော ထိုသီလကား အဘယ်နည်း၊ လာဘ်လျှင်အဆုံး အပိုင်းအခြားရှိသော သီလသည် ရှိ၏၊ အခြံအရံလျှင် အဆုံး အပိုင်း အခြားရှိသော သီလသည်ရှိ၏၊ [၁၃]ဆွေမျိုးလျှင် အဆုံး အပိုင်း အခြားရှိသော သီလသည်ရှိ၏၊ ကိုယ်အင်္ဂါလျှင် အဆုံး အပိုင်းအခြားရှိသော သီလသည်ရှိ၏၊ အသက်လျှင် အဆုံး အပိုင်း အခြားရှိသော သီလသည်ရှိ၏။ လာဘ်လျှင် အဆုံး အပိုင်း အခြားရှိသော ထိုသီလကား အဘယ်နည်း၊ ဤလောက၌ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆောက်တည်ထားပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို လာဘ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်(လာဘ်ကို အကြောင်းပြု၍) ကျူးလွန်၏။ ဤသည်ကား လာဘ်လျှင် အဆုံး အပိုင်း အခြားရှိသော ထိုသီလပေတည်း”ဟု

ဟောတော်မူ၏။ ဤနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ဤမှတပါး အခြားသော(အခြံအရံလျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသောသီလ အစရှိသော)သီလတို့ကိုလည်း ခွဲ၍ သိအပ်ကုန်၏။ အပရိယန္တ သီလ၏ အဖြေ၌လည်း....

“လာဘ်လျှင် အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော ထိုသီလကား အဘယ်နည်း၊ ဤလောက၌ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆောက်တည်ထားပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို လာဘ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် (လာဘ်ကို အကြောင်းပြု၍) ကျူးလွန်ရန် စိတ်အကြံကို သော်လည်း မဖြစ်စေ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ်မှာ ကျူးလွန်တော့အံ့နည်း၊ ဤသည်ကား လာဘ်လျှင် အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော ထိုသီလပေတည်း”ဟု

ဟောတော်မူ၏။ ဤနည်းဖြင့် ပင်လျှင် ဤမှတပါး အခြားသော (အခြံအရံလျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော သီလအစရှိသော)သီလတို့ကိုလည်း ခွဲ၍ သိအပ်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် သပရိယန္တသီလ, အပရိယန္တသီလအားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။

သတ္တမဒုက်၌ အလုံးစုံသော (သာသဝ) အာသဝေါ၏ အာရုံဖြစ်သော သီလသည်(လောကီယ) လောကီသီလမည်၏။ အာသဝေါ၏ အာရုံမဟုတ်သော သီလသည် လောကုတ္တရာသီလမည်၏။ ထိုတွင် လောကီသီလသည် ဘဝအထူးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ဘဝမှ ထွက်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း အဆောက်အဦလည်း ဖြစ်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောသနည်း? ဟူမူ...

“ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်သည် (ကိုယ်နှင့် နှုတ်တို့ကို) စောင့်စည်းခြင်းအကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ စောင့်စည်းခြင်းသည် စိတ်နှလုံး ကြည်သာရွှင်လန်းခြင်းအကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ စိတ်နှလုံး ကြည်သာရွှင်လန်းခြင်းသည် နှစ်သိမ့်ခြင်း (ပါမောဇ္ဇ) အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ နှစ်သိမ့်ခြင်းသည် ဝမ်းမြောက်ခြင်း (ပီတိ) အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် ကိုယ်စိတ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်း (ပဿဒ္ဓိ) အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ ငြိမ်းအေးခြင်းသည် ချမ်းသာခြင်း (သုခ) အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ ချမ်းသာခြင်းသည် စိတ်တည်ကြည်ခြင်း (သမာဓိ) အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ စိတ်တည်ကြည်ခြင်း (သမာဓိ) သည် မှန်စွာ သိမြင်သော ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်သည် ငြီးငွေ့ခြင်း (နိဗ္ဗိဒါ) အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ ငြီးငွေ့ခြင်းသည် ဝိရာဂခေါ် တပ်မက်ကင်းသော မဂ်အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ ဝိရာဂသည် ဝိမုတ္တိခေါ် လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ ဝိမုတ္တိသည် လွတ်မြောက်သည်ကို ပြန်လှည့်၍ ဆင်ခြင်သော ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်သည် အစွဲအလမ်းကင်း၍ ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းခြင်း (ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံခြင်း) အကျိုးငှါ ဖြစ်၏။ အစွဲအလမ်းကင်းလျက် စိတ်၏ အကြင်လွတ်မြောက်ခြင်း (ဝိမောက္ခ) သည် ရှိ၏။ (ဝိနည်းကို) ပြောဆိုခြင်းသည် ဤလွတ်မြောက်ခြင်း (ဝိမောက္ခ) အကျိုးရှိ၏။ (ဝိနည်းကို) ဆွေးနွေးစိစစ်ခြင်းသည် ဤလွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးရှိ၏။ (ဝိနည်းကို စောင့်စည်းခြင်း အစရှိသော) အကြောင်းအဆက်ဆက်သည် ဤ

လွတ်မြောက်ခြင်း အကျိုးရှိ၏။ (ဝိနည်းကို) နာကြားခြင်းသည် ဤ လွတ်မြောက်ခြင်း အကျိုးရှိ၏”ဟု ဟောတော်မူ၏။

လောကုတ္တရာသီလသည် ဘဝမှ လွတ်မြောက်ခြင်းကို ဆောင်တတ်၏။ ပြန်လှည့်၍ ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏ဖြစ်ရာဘုံ အာရုံလည်း ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် လောကီသီလ လောကုတ္တရာသီလ အားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိ၏။

၁၂။ တိက်တို့တွင်^၁ ပဌမတိက်၌ ယုတ်ညံ့သော ဆန္ဒဖြင့်သော်၎င်း၊ စိတ်ဖြင့်သော်၎င်း၊ ဝီရိယဖြင့်သော်၎င်း၊ (ဝိမံသ) ပညာဖြင့်သော်၎င်း ဖြစ်စေ (အပ်) သော သီလသည် ဟိန (ယုတ်ညံ့သော) သီလ မည်၏။ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ဆန္ဒစသည်တို့ဖြင့် ဖြစ်စေ (အပ်) သော သီလ သည် မဇ္ဈိမ (အလယ်အလတ်) သီလ မည်၏။ မြတ်သောဆန္ဒ စသည် တို့ဖြင့် ဖြစ်စေ (အပ်) သော သီလသည် ပဏီတ (မြတ်သော) သီလမည်၏။ တနည်းကား—အခြံအရံ အကျော်အစောကို အလိုရှိသဖြင့် ဆောက်တည် သော သီလသည် ဟိန မည်၏။ ကောင်းမှု၏ အကျိုးကို အလိုရှိသဖြင့် ဆောက်တည်သော သီလသည် မဇ္ဈိမ မည်၏။ “ဤသီလစောင့်သုံးမှုကို ပြုသင့်သည်သာတည်း”ဟု စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ် (စင်ကြယ်ခြင်း) ကို မှီ၍ ဆောက်တည်သော သီလသည် ပဏီတ မည်၏။ တနည်းကား— “ငါသည် သီလနှင့် ပြည့်စုံ၏၊ ကောင်းသောအကျင့်ရှိ၏၊ အခြားသော ဤရဟန်းတို့သည်ကား သီလမရှိကုန်၊ ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိကုန်၏” ဟု ဤသို့ မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်း၊ သူတပါးတို့ကို ရွတ်ချခြင်း စသည် တို့ဖြင့် ညစ်ညူးသော သီလသည် ဟိန မည်၏။ ထိုကဲ့သို့ မညစ်ညူးသော

မှတ်ချက်

၁—တိ-သုံးခု+က-အပေါင်း=တိက-တိက်-သုံးခုအပေါင်း ဟု ဆိုလို၏။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၄၅

လောကီသီလသည် မဇ္ဈိမ မည်၏။ လောကုတ္တရာသီလသည် ပဏီတ မည်၏။
တနည်းကား-တဏှာ၏အစွမ်းဖြင့် ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိ အလို့ငှါ ဖြစ်စေ
(အပ်) သောသီလသည် ဟိန မည်၏။ မိမိ၏ သံသရာမှ လွတ်မြောက်ခြင်း
အကျိုးငှါ ဖြစ်စေ (အပ်) သော သီလသည် မဇ္ဈိမ မည်၏။ အလုံးစုံသော
သတ္တဝါတို့၏ လွတ်မြောက်ခြင်း အကျိုးငှါ ဖြစ်စေ (အပ်) သော ပါရ-
မိတာ (ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ ပါရမီတော်) သီလ သည် ပဏီတ
မည်၏။ ဤသို့လျှင် ဟိနသီလ၊ မဇ္ဈိမသီလ၊ ပဏီတသီလအားဖြင့် ၃-ပါး
အပြားရှိ၏။

[၁၄] ဒုတိယတိက်၌ မိမိနှင့်မလျော်ကန်သော မကောင်းမှုကို ပယ်လို
သဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အလေးပြု၍ မိမိ၌ ရိုသေလေးစားသောအားဖြင့်
ဖြစ်စေ(အပ်)သော သီလသည် အတ္တာဓိပတေယျသီလ မည်၏။ လောက
(လူအပေါင်း)၏ ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို ရှောင်လိုသဖြင့် လောကကို အလေးပြု၍
လောက၌ ရိုသေလေးစားသောအားဖြင့် ဖြစ်စေ(အပ်)သော သီလသည်
လောကာဓိပတေယျသီလ မည်၏။ တရား၏ မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို
ပူဇော်လိုသဖြင့် တရားကို အလေးပြု၍ တရား၌ ရိုသေလေးစားသော
အားဖြင့် ဖြစ်စေ(အပ်)သော သီလသည် ဓမ္မာဓိပတေယျသီလ မည်၏။
ဤသို့လျှင် အတ္တာဓိပတေယျသီလ အစရှိသောအားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိ၏။

တတိယတိက်၌ ဒုက်တို့၌ နိဿိတသီလဟု ဆိုခဲ့သော သီလသည်
တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်(အပ်)သောကြောင့် 'ပရာမဋ္ဌသီလ

မှတ်ချက်

၁-ဋီကာအလိုအားဖြင့်-“ဖျက်ဆီးလျက် သုံးသပ်အပ်သောကြောင့်” ဟု
ပြန်ဆိုအပ်၏။

၄၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

မည်၏။ ကလျာဏပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏^၁ မဂ်၏အကြောင်း အဆောက်အဦ ဖြစ်သော သီလသည်၎င်း၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မဂ်နှင့်ယှဉ်သော သီလသည် ၎င်း အပရာမဋ္ဌသီလ မည်၏။ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သောသီလသည် ပဋိပ္ပဿဒ္ဓ(တဖန်ငြိမ်းစေသော)သီလ မည်၏။ ဤသို့ လျှင် အပရာမဋ္ဌသီလစသည်အားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိ၏။

စတုတ္ထတိက်၌ အာပတ်မသင့်စေမူ၍ ဖြည့်ကျင့်(အပ်)သော သီလ သည်၎င်း၊ အာပတ်သင့်လျှင်မူလည်း(ဒေသနာပြောကြားခြင်းစသည်ဖြင့်) ကုစား(အပ်)ပြီးသော သီလသည်၎င်း ဝိသုဒ္ဓ(စင်ကြယ်သော)သီလမည်၏။ အာပတ်သင့်ပြီးသော ရဟန်း၏ မကုစားရသေးသော သီလသည် အဝိသုဒ္ဓ (မစင်ကြယ်သော)သီလမည်၏။ (လွန်ကျူးမိသော) ဝတ္ထု၌သော်၎င်း၊ အာပတ်၌သော်၎င်း၊ လွန်ကျူးမှု၌သော်၎င်း ယုံမှားရှိသော ရဟန်း၏ သီလသည် ဝေမတိက(ယုံမှားရှိသော)သီလမည်၏။ ထိုတွင် ယောဂီရဟန်း သည် မစင်ကြယ်သောသီလကို စင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်အပ်၏။ (အပ် မအပ်)ယုံမှားသံသယဖြစ်လတ်သော်^၂ ဝတ္ထု၌ လွန်ကျူးခြင်းကို မပြုမူ၍ ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်အပ်၏။ ဤသို့ပြုလျှင် ထိုရဟန်းအား (ဈာန်စသည်ကိုရရန်)ချမ်းသာသောအကျင့် ဖြစ်ပါလဘုံ၊ ဤသို့လျှင် ဝိသုဒ္ဓသီလစသည်အားဖြင့် ၃-ပါး အပြားရှိ၏။

မှတ်ချက်

၁-မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ရည်သံ၍ သီလစသည်ကို ဖြည့်ကျင့်နေသောကြောင့် ပုထုဇဉ်တို့တွင် ကောင်းသောသူ၊ ကောင်းသောပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုလို၏။

၂-မပြုလုပ်မီ မကျူးလွန်မီက မိမိပြုလိုသောအမှုနှင့် စပ်၍ ပြုအပ် မပြုအပ်၊ ပြုကောင်း မပြုကောင်း ယုံမှားသံသယဖြစ်ခဲ့လျှင်-ဟု ဆိုလို၏။

ပဉ္စမတိက်၌ လေးပါးသော အရိယာမဂ်တို့နှင့်၎င်း၊ သုံးပါးသော (အောက်)သာမညဖိုလ်တို့နှင့်၎င်း ယှဉ်သောသီလသည် သေက္ခ(ကျင့်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏)သီလမည်၏။ အရဟတ္တဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သီလသည် အသေက္ခ (ကျင့်ဆဲမဟုတ်-ကျင့်ပြီးပုဂ္ဂိုလ်၏)သီလမည်၏။ ကြွင်းသော လောကီသီလ သည် နေဝသေက္ခ နှာသေက္ခသီလမည်၏။ ဤသို့လျှင် သေက္ခသီလ စသည် အားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိ၏။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ကား^၂ လောက၌ တိုထိုသတ္တဝါတို့၏ ပကတိ ပင်ကိုရင်း အလေ့အကျင့် သဘောကိုလည်း သီလဟု ခေါ်ဆိုကြ၏။ ယင်းပင်ကိုရင်း သဘောကိုပင် ရည်၍ “ဤသူသည် ကောင်းသောသီလရှိ၏ (ကောင်းသော အလေ့အကျင့်ရှိ၏)။ ဤသူသည် ဆိုးသောသီလရှိ၏ (ဆိုးသောအလေ့အကျင့်ရှိ၏)။ ဤသူသည် ရန်ဖြစ်ခြင်းအလေ့အကျင့်ရှိ၏၊ ဤသူသည် တန်ဆာဆင်ခြင်း အလေ့အကျင့်ရှိ၏”ဟူ၍ ပြောဆိုကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုလောကဝေါဟာရ ပရိယာယ်အားဖြင့် “သီလတို့သည် ကုသိုလ်သီလ အကုသိုလ်သီလ အဗျာကတသီလအားဖြင့် ၃-ပါးတို့တည်း” ဟူ၍ ဤသို့ ကုသိုလ်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း ၃-ပါးအပြားရှိ၏ ဟု ဟောထားလေသည်။ ထိုတွင် အကုသိုလ်သီလသည် ဤအရာ၌ အလိုရှိ အပ်သော သီလ၏လက္ခဏာ စသည်တို့တွင် တခုနှင့်မျှသော်လည်း မညီချေ။

မှတ်ချက်

၁- သမဏ-ကိလေသာမီးငြိမ်းသော အရိယာရဟန်း+ကျ-ဖြစ်ကြောင်း= သာမည ကိလေသာငြိမ်းသော အရိယာဖြစ်ကြောင်း မဂ်တရား ၄-ပါး၊ သာမည ဖလ-သာမညမည်သော မဂ်၏အကျိုး အရိယာဖိုလ် ၄-ပါး။

၂- ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ကား ... “သီလတို့သည် ကုသိုလ်သီလ, အကုသိုလ်သီလ, အဗျာကတသီလအားဖြင့် ၃-ပါးတို့တည်း”ဟူ၍ ဟောထားလေ သည်ဟု စပ်ပါ။

ထို့ကြောင့် ဤအရာ၌ (ကုသလတိက်ကို) ဆောင်၍ မပြဘဲ ခြင်းချန်ထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုခဲ့သော (တိက် ၅-ခုအရ) နည်းဖြင့်သာလျှင် ဤသီလ၏ ၃-ပါးအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို သိအပ်၏။

၁၃။ စတုက္ကတို့တွင် ပဌမစတုက္က၌...

ဤ(သာသနာ)၌ အကြင်ရဟန်းသည် သီလမရှိသော ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီဝဲ၏။ သီလရှိသော သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မမှီဝဲ၊ အမြော်အမြင် ပညာမရှိသည်ဖြစ်၍ အာပတ်သင့်ကြောင်း ဝတ္ထုကို လွန်ကျူးခြင်း၌ အပြစ်ကိုမမြင်။

[၁၅] (ကာမဝိတက်အစရှိသော) မှားယွင်းစွာ ကြံခြင်းများသည်ဖြစ်၍ (မျက်စိအစရှိသော) ဣန္ဒြေတို့ကို မစောင့်ရှောက်၊ ဤသို့သော ရဟန်း၏ သီလသည် ဟာနဘာဂီယ(ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိသော) သီလမည်၏။

ဤ(သာသနာ)၌ အကြင်ရဟန်းသည် သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်းမျှဖြင့် ဝမ်းမြောက်အားရလျက်ရှိ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ခြင်း၌ လိုလားသောစိတ်ကို မဖြစ်စေ။

သီလမျှဖြင့် ရောင့်ရဲ၍ ထို့ထက်အလွန် (တရားထူးကိုရရန်) အားမထုတ်သော ထိုရဟန်း၏ ထိုသီလသည် ဌိတိဘာဂီယ(ရပ်တန့်နေခြင်း အဖို့ရှိသော) သီလမည်၏။

အကြင်ရဟန်းသည်ကား ပြည့်စုံစင်ကြယ်သော သီလရှိသည်ဖြစ်၍ (ဈာန်)သမာဓိအကျိုးငှါ အားထုတ်၏။ ဤသို့သောရဟန်း၏

မှတ်ချက်

၁-ကုသိုလ်သီလ အကုသိုလ်သီလ အဗျာကတသီလ- ဤသုံးပါးအပေါင်းကို ကုသလတိက်ဟု ဆိုသည်။

သီလသည် ဝိသေသဘာဂီယ(ထူးခြားသော အဖို့ရှိသော)သီလ
မည်၏။

အကြင်ရဟန်းသည် သီလမျှဖြင့် မရောင့်ရဲမရှ့် ငြီးငွေ့သော
(ဝိပဿနာ)ဘာဝနာကို မပြတ်အားထုတ်၏၊ ဤသို့သောရဟန်း
၏သီလသည် နိဗ္ဗေဓဘာဂီယ(ကိလေသာကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖို့
ရှိသော)သီလမည်၏။

ဤသို့လျှင် ဟာနဘာဂီယသီလစသည်အားဖြင့် ၄-ပါး အပြားရှိ၏။

ဒုတိယစတုက္က၌ ရဟန်းတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူ(အပ်)
သော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၎င်း၊ ရဟန်းမတို့အတွက် ပညတ်ထားသော
သိက္ခာပုဒ်ထဲမှ ရဟန်းတော်တို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့
သည်၎င်း ရှိကုန်၏၊ ဤ(သိက္ခာပုဒ်တို့နှင့် စပ်သောသီလ)သည် ဘိက္ခု
(ရဟန်း)သီလမည်၏။ ရဟန်းမတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူ
(အပ်)သော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၎င်း၊ ရဟန်းတို့အတွက် ပညတ်ထားသော
သိက္ခာပုဒ်ထဲမှ ရဟန်းမတို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၎င်း
ရှိကုန်၏၊ ဤ(သိက္ခာပုဒ်တို့နှင့်စပ်သောသီလ)သည် ဘိက္ခုနီ(ရဟန်းမ)
သီလမည်၏။ ရှင်သာမဏေနှင့် ရှင်သာမဏေမတို့၏ ၁၀-ပါးသီလတို့သည်
အနုပဿမ္ပန္န(သာမဏေ)သီလ မည်၏။ ဥပါသကာ ဥပါသိကာမတို့မှာ အမြဲ
စောင့်အပ်သော နိစ္စသီလအစွမ်းအားဖြင့် ငါးပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်
၎င်း၊ စွမ်းနိုင်ပါမူ ၁၀-ပါးသောသိက္ခာပုဒ်တို့သည်၎င်း၊ ဥပုသ်အင်္ဂါ၏
အစွမ်းအားဖြင့် ရှစ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၎င်း ရှိကုန်၏၊ ဤ(သိက္ခာ
ပုဒ်တို့နှင့်စပ်သောသီလ)သည် ဂဟဋ္ဌ(အိမ်နေလူတို့၏)သီလမည်၏။ ဤသို့
လျှင် ဘိက္ခုသီလစသည်အားဖြင့် ၄-ပါး အပြားရှိ၏။

တတိယစတုက္က၌ ဥတ္တရကုရု ကျွန်းသားလူတို့၏ (ငါးပါးသီလတို့ကို)
မလွန်ကျူးခြင်းသည် ပကတိ (ပင်ကိုရင်းသဘောဖြစ်သော) သီလ

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၄-ပ-မ-ဗ-သ-၈

မည်၏။ လူမျိုးတို့၏၎င်း၊ အရပ်ဒေသတို့၏၎င်း၊ ပါသဏ္ဌာ (ဗုဒ္ဓသာသနာမှ အပြင်ပအယူဝါဒရှိသူ) တို့၏၎င်း^၁ မိမိတို့၏ အသီးအသီးသော စည်းကမ်းကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်သည် အာစာရ (အလေ့အကျင့်) သီလ မည်၏။

“အာနန္ဒာ အကြင်အခါ၌ ဘုရားအလောင်းတော်သည် မယ်တော်၏ ဝမ်းတိုက်သို့ သက်ရောက်လျက်ရှိ၏။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်း၏ မယ်တော်အား ယောကျ်ားတို့၌ ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော (သာယာတပ်မက်သော) စိတ် မဖြစ်ပေါ်ရလေသည်။ ဤသို့မဖြစ်ခြင်းသည် ဖြစ်မြဲရိုးရာ ဓမ္မတာပေတည်း”-ဟု ဤသို့ ဟောထားသော ဘုရားအလောင်းမယ်တော်၏ သီလသည် ဓမ္မတာသီလ မည်၏။ အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော စင်ကြယ်သောသတ္တဝါတို့၏ သီလသည်၎င်း၊ (သီလဝမင်း၏ ဘဝ အစရှိသော) ထိုထိုဘဝတို့၌ ဘုရားအလောင်းတော်၏ သီလသည်၎င်း ပုဗ္ဗဟေတုက (ရှေးအကြောင်းရှိသော) သီလ မည်၏။ ဤသို့လျှင် ပကတိ သီလစသည်အားဖြင့် ၄-ပါး အပြားရှိ၏။

စတုတ္ထ စတုက္က၌ “(ဣဓ ဘိက္ခု ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတိ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝိ သမာ-

မှတ်ချက်

၁-ဗုဒ္ဓသာသနာမှ အပြင်ပ အယူဝါဒအမျိုးမျိုးရှိကြသော ပရိပိုင်ရသေ့ရဟန်း ၉၆-မျိုးကို ပါသဏ္ဌဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းတို့ကို မူလပဏ္ဏာသဒ္ဓိကာ ဒုတိယအုပ် စူဠသီဟနာဒသုတ်အဖွင့် စာမျက်နှာ ၁၂-၌ ထုတ်ပြထားသည်။ အဘယာရာမ ဆရာတော်၏ အဘိဓာန်နိဿယ ၄၄၁-ဂါထာ မှတ်ချက်၌ အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ဖော်ပြထားသည်။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက် ၅၁

ဒါယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု^၁ = ဤ (သာသနာတော်) ၌ ရဟန်းသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ (ဝါ၊ ပါတိမောက်သီလဟူသော အပိတ်အဆိုဖြင့် ကာယဝစီ ဒွါရတို့ကို အကုသိုလ်ရန်မဝင်နိုင်အောင် ပိတ်ဆိုသည် ဖြစ်၍) (သင့်လျော်သော) အကျင့် ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ နေ၏။ အဏုမြူမျှ သေးငယ်လှသော အပြစ်တို့၌ (သော်လည်း) ကြောက်ဖွယ်ဘေးကြီးဟု ရှုမြင်လျက် [၁၆] သိက္ခာပုဒ်တို့၌ (ကျင့်ဖွယ်ဟူသမျှကို) အကြွင်းမဲ့သိမ်းယူ၍ ကျင့်၏” ဟု ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ (အပ်) သော သီလသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ မည်၏။

ထိုမှတစ်ပါး “(သော စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတိ နာနုဗျဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ၊ ယတွာဓိကရဏမေန စက္ခုန္ဒြိယံ အသဝုတံ ဝိဟရန္တိ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အနာဿဝေယျံ၊ တဿ သံဝရာယ ပဋိပဇ္ဇတိ၊ ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ၊ စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတိ။ သောတေန သဒ္ဓိံ သုတွာ။ပ။ဃာနေန ဂန္ဓံ ဃာယိတွာ။ပ။ဇိဝှိယ ရသံ သာယိတွာ။ပ။ကာယေန ဖောဠဗ္ဗံ ဖုသိတွာ ။ပ။မနသာ ဓမ္မံ ဝိညာယ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ။ပ။မနိန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတိ) = (ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၌ တည်သော) ထိုရဟန်းသည် မျက်စိဖြင့် အဆင်းကို မြင်လျှင် (မိန်းမ

မှတ်ချက်

၁-ဤလက်သည်းကွင်း အတွင်းရှိ မူရင်း ပါဠိကို ဖော်ပြ ထားခြင်းမှာ နောက်၌ ဖွင့်ပြ လတ်သော အဖွင့် စကားများနှင့် တိုက်ဆိုင် ကြည့်နိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ ထိုပါဠိများကို ကျော်ပြီး ဖတ်သွားနိုင်ပါသည်။ နောက်၌လည်း ဤသို့ သော ပါဠိများကို ထုတ်ပြထားရာ၌ နည်းတူပင် ကျော်ဖတ်ပါ။

၂-ပါတိ-စောင့်ရှောက်သူကို + မောက္ခ-လွှတ်စေတတ်သော + သံဝရ-ပိတ်ဆို့ စောင့်စည်းမှု = ပါတိမောက္ခသံဝရ-စောင့်ရှောက်သူကို အပါယ်ဆင်းရဲ စသည်မှ လွတ်စေတတ်သော ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းမှု။

ယောက်ျားစသော ကိလေသာဖြစ်ကြောင်းအပေါင်းပုံသဏ္ဌာန်) နိမိတ်ကိုလည်း မှတ်ယူလေ့မရှိ၊ (အဖန်ဖန်ဆင်ခြင်လျှင် ကိလေသာတို့ကို အဆင့်ဆင့် ထင်ရှားကြီးထွားလာစေတတ်သော လက် ခြေ ပြုံးရယ်ဟန်စသော အသေးစိတ် အင်္ဂါအခြင်းအရာ) အနုဗျဉ္ဇနကိုလည်း မှတ်ယူလေ့မရှိ၊ စက္ခုန္ဓေ (မျက်စိ) ကို မပိတ်ဆို့ မစောင့်စည်းပဲ နေခဲ့သော် ထို(မစောင့်စည်းသောပုဂ္ဂိုလ်)ကို (မစောင့်စည်းပဲ လွှတ်ထားသော စက္ခုန္ဓေဟူသော) အကြင်အကြောင်းကြောင့် အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿဟူသော ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အစဉ်လိုက်လာကုန်ရာ၏၊ (ထို့ကြောင့် ထိုသို့လိုက်ပါမလာကြစေရန်) ထို(စက္ခုန္ဓေ)ကို ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းငှါ ကျင့်၏၊ စက္ခုန္ဓေကို စောင့်ရှောက်၏၊ စက္ခုန္ဓေ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်၏။ နားဖြင့် အသံကိုကြားသိလျှင်။ ပ။ နှာခေါင်းဖြင့် အနံ့ကိုနံသိလျှင်။ ပ။ လျှာဖြင့် အရသာကို လျက်သိလျှင်။ ပ။ ကိုယ်ဖြင့် တွေ့ထိဖွယ်ကို ထိသိလျှင်။ ပ။ စိတ်ဖြင့် သဘောအာရုံကို ကြံသိလျှင် နိမိတ်ကိုလည်း မှတ်ယူလေ့မရှိ။ ပ။ မနိန္ဓေ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်၏။ ဟု ဟောတော်မူ (အပ်) သော သီလသည် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ မည်၏။

ထိုမှတစ်ပါး အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူ (အပ်) သော ၆-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို လွန်ကျူးခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော မိစ္ဆာဇီဝမှ ဤရှောင်ခြင်းသည်၎င်း၊ “(ကုဟနာ) သူတပါး အထင်ကြီးအောင် အံ့ဖွယ်ဟန်ဆောင်ခြင်း၊ (လပနာ) ပစ္စည်းလှူရေး လမ်းကြောင်းပေး၍ ပြောဆိုခြင်း၊ (နေမိတ္တိကတာ) လှူလိုစိတ်ပေါ်

မှတ်ချက်

၁-မိစ္ဆာ-မှားယွင်းသော + အာဇီဝ-အသက်မွေးမှု = မိစ္ဆာဇီဝ-မတရားသော နည်းလမ်းဖြင့် ပစ္စည်းရှာ၍ အသက်မွေးမှု။

၂- ကြံရှောင်ခြင်းသည်၎င်း.....အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏-ဟု စပ်ပါ။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၅၃

အောင် အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း၊ (နိပေသိကတာ) မလှူပဲ မနေသာအောင်
ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေ၍ ပြောဆိုခြင်း၊ (လာဘေန လာဘံ နိဇိဂိသနတာ) ရပြီး
လာဘ်ဖြင့် များ၍ လာဘ်ကို ရှားမှီးခြင်း” ဤသို့ အစရှိကုန်သော
ယုတ်မာသောအကျင့်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော မိစ္ဆာဇီဝမှ
ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည်၎င်း အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။

“(ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော စိဝရံ ပဋိသေဝတိ ယာဝဒေဝ သီတဿ
ပဋိဘာတာယ) = သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သင်္ကန်းကို
မှီဝဲ၏။ အအေးကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှါသာလျှင် (မှီဝဲသုံးဆောင်၏)”။
ဤသို့အစရှိသော နည်းဖြင့် ဟောတော်မူ (အပ်) သော ဆင်ခြင်ခြင်း

မှတ်ချက်

၁-ဤသို့ အစရှိသော-ဟု ချုံးပြသော စကားဖြင့် အောက်ပါ ပါဠိနှင့် မြန်မာ
ပြန်တို့ကို သိစေ၏။

“ဥဏှဿ ပဋိဘာတာယ ခုံသမကသဝါတာတပသရိသပသမ္ပဏာနံ ပဋိဘာ-
တာယ၊ ယာဝဒေဝ ဟိရိကောပိနပုဋိစ္ဆာဒနတ္ထံ။ = အပူကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ
အကျိုးငှါသာလျှင်၊ မှက် ခြင် လေ နေပူ မြွေကင်းတို့၏ ကိုက်ခဲထိပါးခြင်း
အတွေ့တို့ကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှါသာလျှင် (မှီဝဲသုံးဆောင်၏)။ ဟိရိ
ဂုဏ် ပျက်ပြယ်ကြောင်း ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးလွှမ်းရုံမျှအကျိုးငှါသာလျှင် (ဝါ၊ ဖုံး
ကွယ်သင့်သော ရှက်ဖွယ်အင်္ဂါကို ဖုံးကွယ်ရုံမျှ အကျိုးငှါသာလျှင်) (သင်္ကန်းကို
မှီဝဲသုံးဆောင်၏)။

ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော ပိဏ္ဍပါတံ ပဋိသေဝတိ၊ နေဝ ဒဝါယ န မဒါယ န
မဏ္ဍနာယ န ဝိဘူသနာယ၊ ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ ယာပနာယ
ဝိဟိ သူပရတိယာ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယ၊ ဣတိ ပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ ပဋိဟင်္ခါမိ၊
နဝဉ္စ ဝေဒနံ န ပုပ္ဖါဒေဿာမိ၊ ယာတြာ စ မေ ဘဝိဿတိ အနဝဇ္ဇတာ စ
ဖာသုဝိဟာရော စ။ = သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ဆွမ်း (စား
သောက်ဖွယ်)ကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ပျော်မြူးရန် အတွက် မဟုတ်သည်သာ။

မှတ်ချက်

မာန်ယစ်ရန်အတွက် မဟုတ်သည်သာ၊ အရေအဆင်း ကြည်လင် တင့်တယ်ရန် အတွက် မဟုတ်သည်သာ၊ အသားအသွေး တိုးပွားပြည့်ဖြိုးရန်အတွက် မဟုတ် သည်သာ၊ (စင်စစ်မှာမူ) ဤရုပ်ကိုယ်၏ တည်မြဲတည်ရန် အတွက် သာလျှင် မျှတ နိုင်ရန်အတွက်သာလျှင် ဆာလောင်ပင်ပန်းမှု ငြိမ်းရန်အတွက်သာလျှင် အကျင့် မြတ်ကို ကျင့်သုံး ချီးမြှောက်နိုင်ရန်အတွက်သာလျှင် မှီဝဲ သုံးဆောင်၏။ ဤသို့ မှီဝဲ သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲ ဝေဒနာ ဟောင်းကိုလည်း ပယ်ဖျောက်အံ့၊ ဆင်းရဲဝေဒနာအသစ်ကိုလည်း မဖြစ်စေအံ့၊ (ဣရိယာပုထ် ၄-ပါး၏) သွားမြဲ သွားခြင်း-မျှတခြင်း သည်လည်း ငါအား ဖြစ်ပေါ်မိမည်၊ ကဲ့ရဲ့ဖွယ် အပြစ် ကင်းခြင်း ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်လည်း ဖြစ်ပေါ်မိမည် (ဟု ဆင်ခြင်၍ ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏)။

ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော သေနာသနံ ပဋိသေဝတိ၊ ယာဝဒေဝ သိတဿ ပဋိ-
ဃာတာယ ဥဏှဿ ပဋိဃာတာယ ခုံသမကသဝါတာတပသရီသပသမ္ပဿာနံ
ပဋိဃာတာယ၊ ယာဝဒေဝ ဥတုပရိဿယဝိနောဒန ပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထံ။=သင့်
သော အကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ကျောင်းအိပ်ရာနေရာကို မှီဝဲသုံးဆောင်
၏၊ အအေးကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှါသာလျှင် အပူကို....မှက်ခြင်....အတော
တို့ကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှအကျိုးငှါသာလျှင် (မှီဝဲသုံးဆောင်၏)၊ ဥတုဘေးရန်ကို
ပယ်ဖျောက်ခြင်းနှင့် ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်း အကျိုးငှါသာလျှင် (ကျောင်း
အိပ်ရာနေရာကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏)။

ပဋိသင်္ခါ ယောနိယော ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရံ ပဋိသေဝတိ၊ ယာဝ-
ဒေဝ ဥပ္ပန္နာနံ ဝေယျာဗာဓိကာနံ ဝေဒနာနံ ပဋိဃာတာယ အဗျာပဇ္ဈပရမ-
တာယ။=သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ဆေးကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏၊
ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော အနာရောဂါကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဆင်းရဲဝေဒနာတို့ကို
ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှါသာလျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခကင်းရုံမျှ အကျိုးငှါသာလျှင်
(ဆေးကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏)။”

ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော^၁ ပစ္စည်း ၄-ပါးကို သုံးဆောင်ခြင်းသည် ပစ္စယသန္နိသိတသီလမည်၏။^၂

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ

၁၄။ ထို (ပါတိမောက္ခသံဝရစသည်) တို့၌ ယခုဆိုမည့်စကားသည် (ဣဓ ဘိက္ခု စသည်ဖြင့် ဟောထားသော ဒေသနာ၏) အစမှစ၍ ပုဒ်စဉ် အတိုင်း အဖွင့်နှင့်တကွ အဆုံးအဖြတ် (ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော) စကားပေတည်း။ (ဣဓ) ဤ၌-ဟူသည်ကား ဤသာသနာတော် ၌ (ဟုဆိုလို၏)။ (ဘိက္ခု) ရဟန်းဟူသည်ကား သံသရာ၌ (တွေ့ကြုံရမည့်) ကြောက်ဖွယ်ဘေးကို မျှော်ရှုတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ (အဖိုး၊ အတွေ့၊ အဆင်းအားဖြင့်) ပျက်စီးသော^၃ အဝတ်သင်္ကန်းကို ဆောင်တတ်သူ စသည်၏

မှတ်ချက်

အထက်ပါ စကားရပ်များသည် ပစ္စယသန္နိသိတသီလ ဆိုင်ရာ ဘုရားဟောပါဠိနှင့် ယင်း၏ မြန်မာပြန်များဖြစ်သည်။ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ နှာ ၁၂၊ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ ၃-၃၄၁-တို့၌ ရှိသည်။ ဤပါဠိတို့ကို အပြည့်အစုံ ထုတ်ပြခြင်းမှာ နောက်၌ ဖွင့်ပြလတုံသော အဖွင့်များနှင့် အလွယ်တကူ တိုက်ဆိုင်ကြည့်နိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ပုံကို အပြည့်အစုံ သိနားလည်ရန်လည်း ဖြစ်ပေသည်။

၁-ဟောတော်မူ(အပ်)သော.... စင်ကြယ်သော....သုံးဆောင်ခြင်းသည်-ဟု စပ်ပါ။

၂-ပစ္စယသန္နိသိတသီလ-ပစ္စည်းတို့ကိုမှီသောသီလ-ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်မှုနှင့် စပ်၍ ဖြစ်သော သီလဟု ဆိုလို၏။

၃-အဝတ်အထည်ကောင်းကို သင်္ကန်းချုပ်ရန် ဖြတ်ပိုင်းလိုက်ခြင်းကြောင့် တန်ဖိုးပျက်၏၊ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ချုပ်ရိုးဖြင့် အတွေ့ပျက်၏၊ ဆိုးခြင်းကြောင့် အဆင်းပျက်၏၊ ဤသို့ သုံးပါးအပြားအားဖြင့် ပျက်စီးသည်ဟု ဆိုလို၏။

၅၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အဖြစ်ကြောင့်၎င်း ဤသို့ (ဘိက္ခု-ဟု) ရအပ်သော အမည်ရှိသော (သာသနာတော်ကို ထွက်မြောက်ကြောင်းဟု) ယုံကြည်၍ ရဟန်းပြုသော အမျိုးသားပေတည်း။ ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော-ဟူသော ဤပါဠိ၌ ပါတိမောက္ခ-ဟူသည်မှာ (စာရိတ္တ ဝါရိတ္တ) သိက္ခာပုဒ် (တို့ဖြင့် ပညတ် ထားသော) သီလပေတည်း။ မှန်ပေ၏။ အကြင်သူသည် ထိုသိက္ခာပုဒ် သီလကို စောင့်ရှောက်၏။ ထိုစောင့်ရှောက်သောသူကို ယင်း သီလက အပါယ်ဆင်းရဲ စသည်တို့မှ လွတ်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပါတိမောက္ခ-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။ ပိတ်ဆိုကြောင်းသည် သံဝရမည်၏။ ၎င်းသည် ကိုယ်၌ နှုတ်၌ ဖြစ်သော မလွန်ကျူးခြင်း၏ (ဝါ၊ လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော စောင့်စည်းမှု၏) အမည်ပေတည်း။ ပါတိမောက္ခ (ပါတိမောက် သီလ) သည်ပင်လျှင် အပိတ်အဆို သံဝရပေတည်း။ (ထို့ကြောင့်) ပါတိ မောက္ခသံဝရမည်၏။ ထိုပါတိမောက်သီလဟူသော အပိတ်အဆိုဖြင့် ပိတ်ဆို သည် (ဖြစ်၍)၊ “(ထိုသီလသို့) ကပ်ရောက်သည်(ထိုသီလနှင့်)ပြည့်စုံသည် (ဖြစ်၍)” ဤကား ဆိုလိုသောအနက်ပေတည်း။ (ဝိဟရတိ) နေ၏

မှတ်ချက်

၁- ပါတိ-စောင့်ရှောက်သူကို+မောက္ခ-လွတ်စေတတ်သည်=ပါတိမောက္ခ-စောင့်ရှောက်သူကို လွတ်စေတတ်သောသီလ။

၂- ပါတိမောက္ခသံဝရေန သံဝုတော-ဟူသော ဝစနတ္ထ-နှင့် ပါတိမောက္ခ-သံဝရသံဝုတော-ဟူသော နိပ္ပန္နပုဒ်သည် ပါဠိ၌ ကွဲပြားသော်လည်း မြန်မာပြန် လျှင်ကား မကွဲပြားပဲ ထပ်တူသာ ဖြစ်နေမည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဝစနတ္ထနှင့် နိပ္ပန္န ပုဒ်တို့ကို ဤ၌ တပေါင်းတည်း ပြန်ထား၏။ ထို့ပြင် ဤသို့သော ဝစနတ္ထအဖွင့် များသည် ပါဠိ၌ အကျိုးများသော်လည်း မြန်မာပြန်၌ကား အကျိုးမများ သည့်ပြင် သုတ နည်းသူတို့မှာ ရှုပ်ထွေးနေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤသို့သောပုဒ် အဖွင့်များ၌ နားမလည်လျှင် စိတ်အပန်းမခံပဲ ကျော်၍ ဖတ်သင့်၏။

ဟူသည်ကား (ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောကို) မပြတ်ဖြစ်စေ၏ (တည်မြဲတည်စေ၏-ဟု ဆိုလို၏)။

အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော အစရှိသောပုဒ်တို့၏ အနက်ကို အဘိဓမ္မာဈာန ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ လာသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် သိအပ်ပေ၏။ မှန်ပေ၏။ (ထိုဝိဘင်းပါဠိတော်၌) —

“(အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော) အကျင့် ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်—ဟူရာ၌ သင့်သောအကျင့်သည် ရှိ၏။ မသင့်သော အကျင့်သည် ရှိ၏။ [၁၇] ထိုတွင် မသင့်သော အကျင့်သည် အဘယ်နည်း? ကိုယ်၌ဖြစ်သော (သိက္ခာပုဒ်ကို) လွန်ကျူးခြင်း၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးခြင်း ကိုယ်၌ နှုတ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးခြင်း (ဟူသော) ဤအကျင့်ဆိုးကို မသင့်သောအကျင့်ဟု ဆိုအပ်၏။ သီလပျက်သူဖြစ်ကြောင်း (အကျင့်) အလုံးစုံကိုလည်း (မသင့်သော အကျင့်ဟု ဆိုအပ်၏)။ ဤ (သာသနာတော်)၌ အချို့သောရဟန်းသည် ဝါးပေးခြင်းဖြင့်၎င်း၊ သစ်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ပန်းပေးခြင်းဖြင့်၎င်း၊ သစ်သီးပေးခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ကသယ်မှုန်

မှတ်ချက်

၁-ဤပုဒ် အဖွင့်မျိုးသည်လည်း ပါဠိကျမ်း၌သာ အကျိုးများသည်။ မြန်မာပြန်၌ကား အကျိုးမများ၊ သို့သော်လည်း ကျမ်းရင်း၌ရှိသမျှ စုံလင်စေရန် ပြန်ထားခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ ဤသို့သော အဖွင့်များကိုလည်း နားမလည်လျှင် ကျော်သွားပါလေ။

၂-မိမိအား ကြည်ညိုစေရန် ရဟန်းက ဒကာ ဒကာမတို့အား ဝါးကိုပေးသည်။ ထိုဒကာ ဒကာမတို့က ဝါးပေးဘူးသော ထိုရဟန်းအား ပစ္စည်းလေးပါးကို လှူတတ်သည်။ ထိုပစ္စည်းကို သုံးဆောင်လျှင် ထိုရဟန်းမှာ မိစ္ဆာဇီဝ ဖြစ်သည်။ ထန်းရွက် စသော သစ်ရွက်ပေးခြင်းစသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင်။

(ဆပ်ပြာ) ပေးခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ဒန်ပူပေးခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ပျူပျူငါ့ငါ့ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ပဲနောက်ဟင်းတူစွာ အမှန် နည်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၎င်း၊ (ဒါယကာတို့၏ ကလေးသူငယ်ကို) ချီပိုး ထိန်းကျောင်းခြင်းဖြင့်၎င်း၊ (ဒါယကာတို့၏ အမှာ

မှတ်ချက်

၁- မိမိကိုယ်ကို ကျွန်သဖွယ် နိမ့်သောအရာ၌ ထား၍ (လူဒကာဟူသော) သူတပါး၏ ချွတ်ချော်တိမ်းပါးသောစကားကို ဖေးမဖာထေးကာ ကောင်းစွာ ထား၍ မိမိအား ချစ်ခင်ကြည်ညို စေလိုသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် လူဒကာတို့ကို မြှောက်ပင့်ကာ ပြောဆိုခြင်းသည် (စာဠုကမ္ပတာ) ပျူပျူငါ့ငါ့ပြောဆိုခြင်း မည်၏။ (ဋီကာ)

၂- ပဲနောက်ဟင်းချက်လျှင် အများက နူးနပ်လျက် ကျက်၍ အနည်းငယ်သာ မနူးမနပ်ပဲ မာလျက် ကျန်နေသကဲ့သို့ အများများ၍ အမှန်နည်းသော စကားသည် (မုဂ္ဂသူပျတာ) ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသောစကား မည်၏။ (ဋီကာမှ လိုရင်းကို ထုတ်ပြထားသည်)

၃- ချီပိုးထိန်းကျောင်းတတ်သောကြောင့် ပရိဘဂ္ဂမည်၏။ သူတပါးတို့၏ သား သူငယ်တို့ကို ထိန်းကျောင်းသူ=ကလေးထိန်းကို ရ၏။ ကလေးထိန်း၏ အမှုသည် ပါရိဘဂ္ဂ မည်၏။ ထိုသည်ပင်လျှင် ပါရိဘဂ္ဂတာမည်၏။ ဤအမည်သည် (အလင်္ကာရဏာဒိနာ) တန်ဆာဆင်ပေးခြင်း စသည်ဖြင့် အမျိုးဒကာတို့၏ သူငယ်တို့ကို ထိန်းခြင်း၏ အမည်ပေတည်း။ (ဋီကာ) ဤဋီကာ၌ အလင်္ကာရဏာဒိနာ-ဟူသော ပါဠိသည် မူရင်းဟုတ်ဟန်မတူ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း? ဟူမူ ရဟန်းမှာ သူငယ်တို့အား ပြင်ဆင်ပေးရန် အဆင်တန်ဆာရှိသည့် ခဲယဉ်းသောကြောင့်၎င်း၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပြုလုပ်သော “အကော်န ဝါ ခန္ဓေန ဝါ ပရိဘဂ္ဂတိ=ရင်ခွင်ဖြင့်၎င်း၊ ပခုံးဖြင့်၎င်း ချီဆောင်ထိန်းကျောင်း၏” ဟူသော စကားနှင့် မညီသောကြောင့်၎င်းပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍ ဤဋီကာပါဠိ၌ “အလင်္ကာရဏာဒိနာ အရာတွင် “အကော် ကရဏာဒိနာ=ရင်ခွင်၌ ပြုခြင်း-ထားခြင်း စသည်ဖြင့်”-ဟု မူလပါဠိရင်း ဖြစ်သင့်၏။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၅၉

စကားကို ပို့ဆောင်ကာ) ခြေသလုံး အစေအပါးခံခြင်းဖြင့် ၎င်း၊
မြတ်စွာဘုရားတို့ ကဲ့ရဲ့တားမြစ်အပ်သော တမျိုးမျိုးသော မှား
သော အသက်မွေးမှုဖြင့်၎င်း အသက်မွေးခြင်းကို ပြု၏။ ဤ
(ဝါးပေးခြင်းစသော) ပြုမှုကို မသင့်လျော်သော အကျင့်ဟု
ဆိုအပ်၏။

ထိုတွင် သင့်လျော်သောအကျင့်သည် အဘယ်နည်း? ကိုယ်၌
ဖြစ်သော မလွန်ကျူးခြင်း၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော မလွန်ကျူးခြင်း၊
ကိုယ်၌ နှုတ်၌ ဖြစ်သော မလွန်ကျူးခြင်း (ဟူသော) ဤအကျင့်
ကောင်းကို သင့်လျော်သောအကျင့်ဟု ဆိုအပ်၏။ သီလစောင့်
စည်းမှုအလုံးစုံကိုလည်း (သင့်လျော်သောအကျင့်ဟု) ဆိုအပ်၏။
ဤ (သာသနာတော်)၌ အချို့သော ရဟန်းသည် ဝါးပေးခြင်းဖြင့်မူ
လည်း (အသက်မွေးခြင်းကို) မပြု၊ သစ်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့်မူလည်း....၊
ပန်းပေးခြင်းဖြင့်မူလည်း....၊ သစ်သီးပေးခြင်းဖြင့်မူလည်း....၊ ကသယ်
မှုန့် (ဆပ်ပြာ) ပေးခြင်းဖြင့်မူလည်း....၊ ဒန်ပူပေးခြင်းဖြင့်မူလည်း....၊
ပျူပျူငှါငှါပြောဆိုခြင်းဖြင့်မူလည်း....၊ ပဲနောက်ဟင်းတူစွာပြောဆို
ခြင်းဖြင့်မူလည်း....၊ ချီပိုးထိန်းကျောင်းခြင်းဖြင့် မူလည်း....၊ ခြေ
သလုံး အစေအပါးခံခြင်းဖြင့် မူလည်း (အသက်မွေးခြင်းကို) မပြု၊
မြတ်စွာဘုရားတို့ ကဲ့ရဲ့ တားမြစ်အပ်သော တမျိုးမျိုးသော

မှတ်ချက်

၁-တမျိုးမျိုးသော- ဟူသည်ကား ဤ ဆိုခဲ့သော ဝါးပေးခြင်း စသော
အသက်မွေးမှုတို့တွင်၎င်း၊ ဆေးကုမှု ပစ္စည်းထိန်းသိမ်းမှု ဆွမ်းတို့ပေးမှု သံဃာ
ပစ္စည်း စေတီ၏ပစ္စည်းတို့ဖြင့် လာဘ်ကိုဖြစ်စေမူ အစရှိကုန်သော မိစ္ဆာဇီဝဖြင့်
အသက်မွေးခြင်းကိုပြုသော အမှုတို့တွင်၎င်း အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော (မှား
သော အသက်မွေးမှုဖြင့် ဟု ဆိုလို၏)။ (ဋီကာ)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

မှားသော အသက်မွေးမှုဖြင့်မူလည်း အသက်မွေးခြင်းကို မပြု
၍ (ဝါးပေးခြင်းစသည်ဖြင့် အသက်မွေးမှု မပြုခြင်း) ကို
သင့်လျော်သောအကျင့်ဟု ဆိုအပ်၏။

ကျက်စားရာဟူရာ၌ (ဆွမ်း စသည်တို့အတွက် ချဉ်းကပ်ရန်)
သင့်လျော်သော ကျက်စားရာသည် ရှိ၏။ မသင့်လျော်သော
ကျက်စားရာသည် ရှိ၏။ ထိုတွင် မသင့်လျော်သော ကျက်စား
ရာသည် အဘယ်နည်း? ၍(သာသနာတော်)၌ အချို့သောရဟန်း
သည် ပြည့်တန်ဆာမလျှင်မူလည်း (ရင်းရင်းနှီးနှီး ချဉ်းကပ်)
ကျက်စားရာရှိ၏။ မုဆိုးမလျှင်မူလည်း ကျက်စားရာရှိ၏။ အပျို
ကြီးလျှင်မူလည်း ကျက်စားရာရှိ၏။ ပဏ္ဍုက်လျှင်မူလည်း ကျက်စား
ရာရှိ၏။ ဘိက္ခုနီမလျှင်မူလည်း (ရင်းရင်းနှီးနှီး) ကျက်စားရာရှိ၏ ။

မှတ်ချက်

၁-ပြည့်တန်ဆာမတို့ကို ချဉ်ကျွမ်းဝင်သော မိတ်ဆွေအဖြစ်ဖြင့် မချဉ်းကပ်
အပ်ကုန်၊ အကြောင်းမှာ- ရဟန်းအဖြစ် (သီလ) ၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်
သောကြောင့်၎င်း၊ စိတ်အလို စင်ကြယ်သော ရဟန်းပင် ဖြစ်ငြားသော်လည်း
ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်
ကြီးပျားကြောင်းအလှူမြတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် သတိကို ထင်စေ၍ ချဉ်းကပ်အပ်
ကုန်၏။ (ဋီကာ)

၂-ဘိက္ခုနီမတို့သည် များသောအကျင့်မြတ်ရှိကုန်၏။ ဘိက္ခုတို့သည်လည်း
ထိုအတူပင်၊ ထိုဘိက္ခုနီနှင့် ဘိက္ခုတို့သည် အချင်းချင်းဝိသဘာဝဝတ္ထုများ
ဖြစ်ကြသောကြောင့် ရင်းနှီးအကျွမ်းဝင်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ချဉ်းကပ်လျှင်
ရက်အနည်းငယ်ဖြင့်ပင်လျှင် အကျင့်မြတ်၏ အန္တရာယ်ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့်
မချဉ်းကပ် အပ်ကုန်။ ဂီလာန မေးခြင်း စသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ချဉ်းကပ်
လျှင် သတိပြုလေ့ရှိသည် ဖြစ်ရာ၏။ (ဋီကာ)

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၆၁

သေရည်ဆိုင်လျှင်မူလည်း ကျက်စားရာရှိ၏၊ မင်းတို့နှင့်၎င်း မင်း၏ အမတ်ကြီးတို့နှင့်၎င်း တိတ္ထိတို့နှင့်၎င်း တိတ္ထိတို့၏ တပည့်ဒကာတို့ နှင့်၎င်း (သိက္ခာသုံးပါးအား) မလျော်သော ရောနှောဆက်ဆံခြင်းဖြင့် ရောနှောဆက်ဆံလျက် နေ၏၊ တနည်းအားဖြင့်မူ အကြင်အမျိုး (အိမ်ထောင်စုလူ) တို့သည် (ကံ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော) သဒ္ဓါတရား မရှိကုန်၊ (ရတနာသုံးပါးကို) မကြည်ညိုကုန်၊ စတုဒိသာရေကန် ရေတွင်းသဖွယ်မဖြစ် (၍ ရဟန်းတို့ ချည်းကပ်ရန် မလျောက်ပတ်) ကုန်၊ ရဟန်းတို့ကို၎င်း ရဟန်းမိန်းမတို့ကို၎င်း ဥပါသကာတို့ကို၎င်း ဥပါသိကာမတို့ကို၎င်း ဆဲရေးကြိမ်းမောင်းတတ်ကုန်၏၊ အကျိုးမဲ့ကို အလိုရှိကုန်၏၊ စီးပွားမဲ့ကို အလိုရှိကုန်၏၊ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းကို အလိုမရှိကုန်၊ ဘေးရန်နှင့် ယှဉ်မူ၏ကုန်ခြင်း (ဘေးငြိမ်းခြင်း) ကို အလိုမရှိကုန်၊ ထိုသို့သော အမျိုး(အိမ်ထောင်စုလူ)တို့ကို မှီဝဲ၏ ချည်းကပ်၏ ကပ်ရောက်၏၊ ဤ(ပြည့်တန်ဆာစသော) ကျက်စားရာအရပ်ကို မသင့်လျော်သော ကျက်စားရာဟု ဆိုအပ်၏။

ထိုတွင် သင့်လျော်သော ကျက်စားရာသည် အဘယ်နည်း? ဤ(သာသနာတော်)၌ အချို့သော ရဟန်းသည် ပြည့်တန်ဆာမလျှင်မူလည်း (ရင်းရင်းနှီးနှီး) ကျက်စားရာမရှိ ။ပ။ သေရည်ဆိုင်လျှင်မူလည်း ကျက်စားရာမရှိ၊ မင်းတို့နှင့်၎င်း....တိတ္ထိတို့၏ တပည့်ဒကာတို့နှင့်၎င်း မလျော်သော ရောနှောဆက်ဆံခြင်းဖြင့် ရောနှောဆက်ဆံလျက် မနေ၊ တနည်းအားဖြင့်မူ အကြင်အမျိုးတို့သည် သဒ္ဓါတရားရှိကုန်၏၊ ကြည်ညိုကုန်၏၊ စတုဒိသာရေကန် ရေတွင်းသဖွယ် ဖြစ်ကုန်၏၊ သင်္ကန်းရောင်ဖြင့် တောက်ပကုန်၏၊ ရဟန်းတို့၏(သွားလာလှုပ်ရှားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော)လေဖြင့် တိုက်ခတ်

သောလေရှိကုန်၏၊ ရဟန်းတို့၏၎င်း....ဥပါသိကာမတို့၏၎င်း အကျိုးကို အလိုရှိကုန်၏၊ စီးပွားကို အလိုရှိကုန်၏၊ ချမ်းသာစွာ နေခြင်းကို အလိုရှိကုန်၏၊ ဘေးရန်နှင့်ယှဉ်မှု၏ ကုန်ခြင်း (ဘေးငြိမ်းခြင်း) ကို အလိုရှိကုန်၏၊ ထိုသို့သော အမျိုးတို့ကို မှီဝဲ၏ ချဉ်းကပ်၏ ကပ်ရောက်၏။ ဤ (သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသော အမျိုးစသော) ကျက်စားရာအရပ်ကို သင့်လျော်သော ကျက်စားရာဟု ဆိုအပ်၏။ ဤသို့လျှင် ဤဆိုခဲ့သော သင့်လျော်သော အကျင့်နှင့်၎င်း၊ ဤဆိုခဲ့သော သင့်လျော်သော ကျက်စားရာနှင့်၎င်း [၁၈] ပြည့်စုံ၏ ကောင်းစွာပြည့်စုံ၏ ကပ်၏ ကောင်းစွာကပ်၏၊ ကပ်ရောက်၏ တပေါင်းတည်းဖြစ်၏၊ တကွမကွာ အစဉ်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် (သင့်လျော်သော) အကျင့် ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ဟု ဆိုအပ်၏။

တနည်းသော်ကား ဤ (ပါတိမောက္ခသီလနိဒ္ဒေသ) ၌ ဤဆိုလတုံသော (နိဒ္ဒေသပါဠိ) နည်းဖြင့်လည်း အကျင့်နှင့် ကျက်စားရာတို့ကို သိအပ်ကုန်၏။ သိပုံကား၊ မသင့်လျော်သောအကျင့်သည် ကိုယ်၌ဖြစ်သောအကျင့်၊ နှုတ်၌ဖြစ်သောအကျင့် (ဟူ၍) ၂-ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ကိုယ်၌ဖြစ်သော မသင့်လျော်သောအကျင့်သည် အဘယ်နည်း? ဤ (သာသနာတော်) ၌ အချို့သောရဟန်းသည် သံသယအစည်းအဝေးသို့ ရောက်လတ်သော်မူလည်း ရိုသေမှုကို မပြုမူ၍ ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို တိုးဝှေ့ထိပါးလျက်လည်း ရပ်နေ

မှတ်ချက်

၁-၂-၃-ဤ ၃-ပုဒ်သည် ဥပပန္နော သမ္ပန္နော သမန္နာဂတော-ဟူသော ၃-ပုဒ်တို့၏ သဒ္ဓါနက် ဖြစ်သည်။ ဥပေတော ပြည့်စုံ၏-ဟူသော ပဌမဆုံးပုဒ် အနက်နှင့်ထပ်တူ မဖြစ်စေရန် သဒ္ဓါနက်ပြန်ထားသည်။ မြန်မာဝေါဟာရ အနက် အားဖြင့်မူ ၃-ပုဒ်လုံး၌ပင် ပြည့်စုံ၏- ဟူ၍ချည်း ဖြစ်သည်။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၆၃

၏။ တိုးဝှေ့ထိပါးလျက်လည်း ထိုင်နေ၏။ ရွှေ၌လည်း ရပ်နေ၏။ ရွှေ၌လည်း ထိုင်နေ၏။ မြင့်သောနေရာ၌လည်း ထိုင်နေ၏။ ဦးခေါင်းပါခြုံရုံလျက်လည်း ထိုင်နေ၏။ ရပ်လျက်လည်း ပြောဆို၏။ လက်ရုံးဆန့်တန်းလျက်လည်း ပြောဆို၏။ ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့သည် ဘိနပ်မစီးပဲ စင်္ကြံသွားနေကြစဉ် ဘိနပ်စီးလျက် စင်္ကြံသွား၏။ နိမ့်သောအရပ်၌ စင်္ကြံသွားနေကြစဉ် မြင့်သောအရပ်၌ စင်္ကြံသွား၏။ မြေပြင်၌ စင်္ကြံသွားနေကြစဉ် စင်္ကြံ၌ စင်္ကြံသွား၏။ ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို တိုးဝှေ့လျက်လည်း ရပ်နေ၏။ တိုးဝှေ့လျက်လည်း ထိုင်နေ၏။ သီတင်းငယ် ရဟန်းတို့ကိုလည်း နေရာဖြင့် တားမြစ်၏။ ချွေးဇရုံးအိမ်၌လည်း ထေရ်ကြီး ရဟန်းတို့ကို မပန်ကြားပဲ ထင်းကို (မီးဖို၌) ထည့်၏။ တံခါးကို ပိတ်၏။ ရေဆိပ်၌လည်း ထေရ်ကြီး ရဟန်းတို့ကို တိုးဝှေ့ထိပါးလျက်လည်း သက်ဆင်း၏။ ရွှေမှလည်း သက်ဆင်း၏။ တိုးဝှေ့တိုက်ခိုက်လျက်လည်း ရေချိုး၏။ ရွှေမှလည်း ရေချိုး၏။ တိုးဝှေ့ထိပါးလျက်လည်း တက်၏။ ရွှေမှလည်း တက်၏။ ရွာတွင်းသို့ ဝင်လတ်သော်လည်း ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို တိုးဝှေ့ထိပါးလျက် သွား၏။ ရွှေမှလည်း သွား၏။ နံပါးမှဖဲ့ကာ ကျော်တက်၍လည်း ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့၏ ရွှေမှ ရွှေမှ သွား၏။ အမျိုး(အိမ်ထောင်စုလူ)တို့၏ အကြင် အိပ်ရာတိုက်ခန်းတို့သည် လျှိုဝှက်အပ်ကုန်သည်၎င်း အခန်းဆီးစသည်တို့ဖြင့် ကာကွယ်အပ်ကုန်သည်၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်း အိပ်ရာတိုက်ခန်းတို့၌(အိမ်ထောင်သည်)အမျိုးမိန်းမတို့သည်၎င်း အမျိုးသမီးပျိုတို့သည်၎င်း နေကုန်၏။ ထိုသို့သော တိုက်ခန်းတို့၌လည်း အဆောတလျင် ဝင်၏။ သတို့သားငယ်၏ ဦးခေါင်းကိုလည်း သုံးသပ်၏။ ဤ ဆိုအပ်ခဲ့သော အပြုအမူအလုံးစုံကို ကိုယ်၌ဖြစ်သော မသင့်လျော်သော အကျင့်ဟု ဆိုအပ်၏။

ထိုကွင် နှုတ်၌ဖြစ်သော မသင့်လျော်သောအကျင့်သည် အဘယ်နည်း? ဤ (သာသနာတော်)၌ အချို့သောရဟန်းသည် သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့

၆၄

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ရောက်လတ်သော်မူလည်း ရိုသေမှုကို မပြုမူ၍ ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို မပန်ကြားပဲ တရားကို ဟော၏။ ပြဿနာကို ဖြေ၏။ ပါတိမောက်ကို ပြ၏။ ရပ်လျက်လည်း ပြောဆို၏။ လက်ရုံးဆန့်တန်းလျက်လည်း ပြောဆို၏။ ရွာတွင်းသို့ ဝင်လတ်သော်လည်း အိမ်ထောင်သည် မိန်းမကိုသော်၎င်း၊ အမျိုးသမီးပျိုကိုသော်၎င်း ဤသို့သောစကားကို ဆို၏။ “(ဟဲ့) ဤအမည် ရှိသော ဒကာမ၊ (ဟဲ့) ဤအနွယ်ရှိသော ဒကာမ၊ အဘယ်စားသောက်ဖွယ် ရှိသနည်း၊ ယာဂု ရှိသလော၊ ထမင်း ရှိသလော၊ ခဲဖွယ် ရှိသလော၊ အဘယ်ကို ငါတို့သောက်ရကုန်အံ့နည်း၊ အဘယ်ကို ခဲရကုန်အံ့နည်း၊ အဘယ်ကို စားရကုန်အံ့နည်း၊ အဘယ်အရာကိုမူလည်း ငါ့အား လှူကုန်အံ့နည်း”ဟု အထွေထွေပြောဆို၏။ ဤပြောဆိုပုံအလုံးစုံကို နှုတ်၌ဖြစ်သော မသင့်လျော်သော အကျင့်ဟု ဆိုအပ်၏။ သင့်လျော်သော အကျင့်ကိုမူကား ထိုမသင့်လျော်သော အကျင့်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အစွမ်းအားဖြင့် သိအပ်၏။

[၁၉] နိဒ္ဒေသပါဠိနည်းမှတစ်ပါး အဋ္ဌကထာလာတနည်းကား—ရဟန်းသည် ရိုသေလေးစားခြင်းရှိသည် တုပ်ဝပ်နှိမ်ချခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍^၁ အရှက်အကြောက်နှင့် ပြည့်စုံသည် သေခံယနှင့်အညီ ကောင်းစွာဝတ်ရုံသည်ဖြစ်၍ ကြည်ညိုဖွယ်ကိုဆောင်သော ရွှေသို့တက်ခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်း တူရူကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်း ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ချအပ်သောမျက်လွှာရှိသည် ကြည်ညိုဖွယ်ဣရိယာပုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေ ၆-ပါးတို့၌ လုံခြုံစွာပိတ်ဆို့အပ်သော တံခါးရှိသည်

မှတ်ချက်

၁-ဖြစ်၍ ဟူသော ဤပုဒ်ကို ဤဝါကျ၏ အဆုံးဖြစ်သော နေ၏-ဟူသော ပုဒ်နှင့်စပ်ပါ။ နောက်ပုဒ်များကိုလည်း နည်းတူပင် စပ်ပါ။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၆၅

ဖြစ်၍ ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသည်။ နီးကြားခြင်းကို အမြဲ
ကြောင့်ကြပြုသည်ဖြစ်၍၊ အမှတ်သတိသမ္ပဇဉ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည် အလို
နည်းသည် ရောင့်ရဲလွယ်သည် အားထုတ်သောလုံ့လရှိသည်ဖြစ်၍ အာဘိ
သမာစာရိကခေါ်သော ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ ၀၊ ခန္ဓကသိက္ခာပုဒ်တို့၌
ရိသေစွာ ပြုကျင့်လေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ အလေးပြုသင့်သောအရာတို့၌ အလေး
ပြုခြင်းများသည်ဖြစ်၍ နေ၏။ (ရိသေလေးစားခြင်းအစရှိသော) ဤ
အလုံးစုံကို အကျင့်(အာစာရ)ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း
ရှေ့ဦးစွာ အကျင့်(အာစာရ)ကို သိအပ်၏။

ကျက်စားရာ(ဂေါစရ)သည်ကား (သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့၏)
အားကြီးသောမှီရာ အကြောင်းဖြစ်သော (ဥပနိဿယဂေါစရ-ခေါ်)
ကျက်စားရာ၎င်း၊ (စိတ်၏)အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သော (အာရက္ခဂေါစရ-
ခေါ်) ကျက်စားရာ၎င်း၊ စိတ်ကိုဖွဲ့ချည်ရာ(ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ)ဖြစ်သော
(ဥပနိဗ္ဗန္တဂေါစရ-ခေါ်)ကျက်စားရာ၎င်း—ဤသို့အားဖြင့် ၃-ပါးအပြား
ရှိ၏။ ထိုတွင် အားကြီးသောမှီရာ အကြောင်းဖြစ်သော ကျက်စားရာသည်

မှတ်ချက်

၁—ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသည်- ဟူသည်ကား သုံးဆောင်အပ်
သောကြောင့် ဘောဇန-ဘောဇဉ်ဟု မှတ်အပ်သော ပစ္စည်း ၄-ပါးလုံး၌လည်း
ရှာခြင်း ခံယူခြင်း သုံးဆောင်ခြင်း စသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အချင်းခပ်သိမ်း
အတိုင်းအရှည်ကို သိသည် ဟု (ဆိုလို၏)။ (ဋီကာ)

၂—နီးကြားခြင်းကို အမြဲ ကြောင့်ကြပြုသည်- ဟူသည်ကား (တနေ့လုံး
နှင့်တကွ)ညဉ့်ဦးယာမ် မိုးသောက်ယာမ်ပတ်လုံး ဘာဝနာကို နှလုံးသွင်းခြင်းဟု
ဆိုအပ်သော နီးကြားခြင်းကို အမြဲမပြတ် ပြုလေ့ရှိသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်
အဖန်တလဲလဲ ယှဉ်သည် ထိုနီးကြားမှု၌ မပြတ်အားထုတ်သည် ဟု(ဆိုလို၏)။
(ဋီကာ)

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၅-ပ-မ-ဇ-သ ၈

အဘယ်နည်း? ၁၀-ပါးသော ကထာဝတ္ထုတို့နှင့် ပြည့်စုံသော^၁ ကလျာဏ မိတ္တပုဂ္ဂိုလ်ပေတည်း။ ယင်းကလျာဏမိတ္တပုဂ္ဂိုလ်ကိုမှီ၍ မကြားဘူးသေးသော တရားကို ကြားနာရ၏။ ကြားဘူးပြီးသောတရားကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းရ၏။ ယုံမှားသံသယကို လွန်မြောက်နိုင်၏။ မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်ကို ဖြောင့်မတ်စေနိုင်၏။ စိတ်ကိုကြည်လင်စေနိုင်၏။ တနည်းအားဖြင့် မူကား ယင်းကလျာဏမိတ္တ၏ (ကျင့်ပုံကို) အတူလိုက်၍ ကျင့်သောသူသည် သဒ္ဓါတရားဖြင့် တိုးတက်ကြီးပွား၏။ သီလဖြင့် တိုးတက်ကြီးပွား၏။ သုတဖြင့် တိုးတက်ကြီးပွား၏။ စာဂဖြင့် တိုးတက်ကြီးပွား၏။ ပညာဖြင့် တိုးတက်ကြီးပွား၏။ ဤဆိုခဲ့သော ကလျာဏမိတ္တကို (သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့၏) အားကြီးသောမှီရာ အကြောင်းဖြစ်သော ကျက်စားရာဟု ဆိုအပ်၏။

(စိတ်၏) အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သော ကျက်စားရာသည် အဘယ်နည်း? ဤ(သာသနာတော်)၌ ရဟန်းသည် ရွာတွင်းသို့ဝင်လတ်၍ (ဆွမ်းခံရန်)လမ်း၌ လှည့်လည်လတ်သော် ချအပ်သောမျက်လွှာရှိသည်ဖြစ်၍

မှတ်ချက်

၁—ကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါး-ဟူသည်ကား (၁) အပ္ပိစ္ဆာကထာ-အလိုနည်းခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၂) သန္တောသကထာ-ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၃) ပဝိဝေကကထာ-ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၄) အသံသဂ္ဂ-ကထာ-မငြိတူယ်ခြင်းနှင့်စပ်သောစကား၊ (၅) ဝီရိယာရမ္မကထာ-တင်းတင်းရင်းရင်း အားထုတ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၆) သီလကထာ-သီလနှင့်စပ်သောစကား၊ (၇) သမာဓိကထာ-သမာဓိနှင့် စပ်သောစကား၊ (၈) ပညာကထာ-ပညာနှင့် စပ်သောစကား၊ (၉) ဝိမုတ္တိကထာ-အရိယာဖိုလ်နှင့် စပ်သော စကား၊ (၁၀) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနကထာ-ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် စပ်သော စကား—ဟူသော ဤ ၁၀-ပါးပင် ဖြစ်သည်။ ၃၂-ပါးသော တိရစ္ဆာန်ကထာတို့ကို ကြည့်၍ ဤကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါးတို့ကို ပြောလေ့ရှိသည်-ဟု ဆိုလို၏။

လေးတောင်မျှသာကြည့်လျက် ဣန္ဒြေကို ကောင်းစွာ စောင့်စည်းသည်ဖြစ်၍ သွား၏၊ ဆင်ကို မကြည့်မူ၍သွား၏၊ မြင်းကို....ရထားကို....ခြေသည်ကို.... မိန်းမကို....ယောက်ျားကိုမကြည့်မူ၍သွား၏၊ အထက်သို့ မော်မကြည့်မူ၍.... အောက်သို့ ငုံ့မကြည့်မူ၍....တူရူအရပ် အထောင့်အရပ်ကို မကြည့်မူ၍ သွား၏၊ ဤ(စက္ခုစသောဣန္ဒြေကို စောင့်ထိန်းသောသတိ)ကို (စိတ်၏) အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သော ကျက်စားရာဟု ဆိုအပ်၏။

စိတ်ကိုဖွဲ့ချည်ရာဖြစ်သော ကျက်စားရာသည် အဘယ်နည်း? အကြင် (သတိပဋ္ဌာန်အာရုံ ၄-ပါး)တို့၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ကပ်၍ဖွဲ့ချည်ရ၏။ ဤ လေးပါးသော သတိပဋ္ဌာန်တို့သည် (စိတ်ကိုဖွဲ့ချည်ရာဖြစ်သော ကျက်စား ရာမည်၏)၊ မှန်ပေ၏၊ မြတ်စွာဘုရားသည် “ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် ခမည်းတော်ဘုရား၏ အမေ့ဥစ္စာဖြစ်သော ကိုယ်ပိုင်နယ်ပယ်ဖြစ်သော ကျက်စားရာသည် အဘယ်နည်း? ဤ ၄-ပါးသော သတိပဋ္ဌာန်တို့ပင်တည်း” ဟူသော ဤစကားကို ဟောတော်မူ(အပ်)၏။ ဤသတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး ဟူသော အာရုံကို “စိတ်ကိုဖွဲ့ချည်ရာဖြစ်သော ကျက်စားရာ”ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤသို့လျှင် ဤအကျင့် (အာစာရ)နှင့်၎င်း ဤကျက်စားရာ(ဂေါစရ)နှင့် ၎င်း ပြည့်စုံ၏။ပ။တကမကွာ အစဉ်လာ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း “(သင့် လျော်သော)အကျင့် ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်”ဟု ဆိုအပ်ပေ၏။

(အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ) အဏုမြူမျှ သေးငယ်လှသော အပြစ်တို့၌ ကြောက်ဖွယ်ဘေးကြီးဟု ရှုမြင်လျက်-ဟူသည်ကား အဏုမြူ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော လွန်ကျူးလို့သော စေတနာမရှိပဲ ရောက်မိသော သေခံယဝတ် နှင့် အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်းစသည် အပြားရှိကုန်သော အပြစ်

မှတ်ချက်

၁-သေခံယဝတ်ဟူသော စကားဖြင့် ဝတ္တက္ခန္ဓက စသည်တို့၌ လာသော ကျင့်ဝတ်တို့ကိုလည်း ယူအပ်၏၊ ထိုကျင့်ဝတ်တို့၌ စေတနာမရှိပဲလည်း ရောက်

၆၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အသေးအငယ်တို့၌(သော်လည်း) (မြင့်မိုရ်တောင်ပမာ ကြီးလှစွာသော) ကြောက်ဖွယ်ဘေးကြီးဟု ရှုလေ့ရှိလျက်။ (သမာဒါယ သိက္ခာတိ သိက္ခာ-ပဒေသ)သိက္ခာပုဒ်တို့၌ အကြွင်းမဲ့သိမ်းယူ၍ ကျင့်၏-ဟူသည်ကား သိက္ခာပုဒ်တို့၌ (မူလပညတ် အနုပညတ်စသည်) အလုံးစုံသော ကျင့်အပ်သော သီလကျင့်ဝတ်ဟူသမျှကို အကြွင်းမဲ့သိမ်းယူ၍ ကျင့်၏။ ဆက်၍ ရှင်းပြဦးအံ့၊ ဤဈာနဝိဘင်းပါဠိ၌ “ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံသည်”ဟူသော [၂၀]ဤစကားမျှဖြင့်ပင်လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်လျှင် တည်ရာရှိသော (ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်) ဒေသနာဖြင့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ပြတော်မူ(အပ်)၏။ “အကျင့်-အာစာရတို့နှင့်ပြည့်စုံသည်” ဤသို့အစရှိသော(ကြွင်းသော)စကားအလုံးစုံကိုမူ ထိုပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၏ ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်ကို ပြခြင်းငှါ ဟောတော်မူ(အပ်)သည်ဟု သိအပ်၏။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ

၁၅။ ထိုမှတပါး ထိုပါတိမောက္ခသီလ၏ အခြားမဲ့၌ “(သော စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ) ထို(ရဟန်း)သည် မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်ပြီး၍ (ဝါ၊ မြင်လျှင်)” ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် ပြတော်မူ(အပ်)သော ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၌ (အဆုံးအဖြတ်ကို ဤဆိုလတုံသောနည်းဖြင့် သိအပ်၏)။ (သော) ထိုသည်-ဟူသည်ကား ပါတိမောက္ခသီလ၌ (ပြည့်ကျင့်သောအားဖြင့်) တည်သော ထိုရဟန်းသည်(ဟု ဆိုလို၏)။ (စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ)မျက်စိဖြင့် အဆင်းကို မြင်ပြီး၍-ဝါ၊ မြင်လျှင်-ဟူသည်ကား (မဆက်ဆံသော)

မှတ်ချက်

နိုင်၏၊ ပါတိမောက္ခလာ သေခံယ ကျင့်ဝတ်တို့၌ကား လွန်ကျူးလိုသော စေတနာ ရှိမှသာ အာပတ် သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် စေတနာမရှိပဲ ရောက်မိသော-ဟူသော စကားဖြင့် ခန္ဓကလာ သေခံယတို့ကို ယူအပ်၏။ (ဋီကာကိုမိမ့်ပြသည်)။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၆၉

အကြောင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် (စက္ခု) မျက်စိဟု ရအပ်သော အမည်ရှိသော အဆင်းကို မြင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် အဆင်းကိုမြင်ပြီး၍ (ဟု ဆိုလို၏)။ ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်ကား “မျက်စိသည် စိတ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အဆင်းကိုမမြင်တတ်၊ စိတ်သည် မှီရာမျက်စိ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မမြင်တတ်၊ စင်စစ်သော်ကား စက္ခုဒွါရနှင့် ရူပါရုံတို့၏ အချင်းချင်းထိခိုက်ခြင်းရှိလတ်သော်၊ ဝါ၊ စက္ခုဒွါရ၌ ရူပါရုံထင်လတ်သော် (စက္ခုပသာဒခေါ်) မျက်စိလျှင် မှီရာရှိသော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်ဖြင့် မြင်၏။ သို့သော်လည်း (မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်၏ဟူသော) ဤသို့သော စကားသည် ‘လေးဖြင့်ပစ်ဖောက်၏’ ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကဲ့သို့ (သမ္မာ ရကထာ) မြင်ခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သည့် စိတ်ကို ပြသော စကား

မှတ်ချက်

၁-အဆင်း ရူပါရုံ စသော အကြောင်းတို့သည် မနောဝိညာဏ် စသည်တို့၏ လည်း အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် အခြားစိတ်နှင့် ဆက်ဆံသော အကြောင်း များဖြစ်ကြ၏။ မျက်စိရုပ်သည်ကား အခြားစိတ်များ၏ အကြောင်း မဖြစ်၊ စက္ခုဝိညာဏ် စိတ်၏သာလျှင် အကြောင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မဆက်ဆံသော အကြောင်းဟု ဆိုသည်။

၂-မျက်စိ သက်သက်မှာ မြင်တတ်သော စိတ်မရှိ၊ မြင်တတ်သော စိတ်လည်း မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် မျက်စိရုပ်သက်သက်သည် မမြင်တတ်-ဟု ဆိုလို၏။

၃-စိတ်သည်လည်း မှီရာ မျက်စိမရှိလျှင်၊ မျက်စိ ရုပ်ကိုမှီ၍ မဖြစ်ရလျှင် မမြင်တတ်ဟု ဆိုလို၏။

၄-ဝိဇ္ဇတိ- ပစ်ဖောက်၏ ဟူသော စကားသည် ထိုးဖောက်-စူးဝင်စေ၏-ဟူသော အနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် လေးသက်သက်ဖြင့် ထိုးဖောက်ခြင်း-စူးဝင်စေခြင်းကို မပြီးစေနိုင်၊ မြားသက်သက်ဖြင့်လည်း အဝေး၌ တည်သော အရာကို မထိုးဖောက်-မစူးဝင်စေနိုင်၊ စင်စစ်သော်ကား လေးနှင့်တကွသော မြားဖြင့်

မည်၏။ ထို့ကြောင့် ‘မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်ပြီး၍’ဟူသော ဤစကား၌ ‘မျက်စိကိုမှီသော စိတ်ဝိညာဏ်ဖြင့် အဆင်းကိုမြင်ပြီး၍’ဟု ဤသို့သော အနက်ကို မှတ်အပ်၏”ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုကုန်၏။ (န နိမိတ္တဂါဟီ) နိမိတ်ကို မှတ်ယူလေ့မရှိ-ဟူသည်ကား မိန်းမပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ် ယောက်ျားပုံသဏ္ဌာန် နိမိတ်မူလည်းဖြစ်သော တင့်တယ်ဟန် သုဘနိမိတ်စသည်မူလည်းဖြစ်သော ကိလေသာဖြစ်ကြောင်း အာရုံနိမိတ်ကို မမှတ်ယူ၊ မြင်ရရုံမျှ၌သာလျှင် ကောင်းစွာတည်၏။ (နာနုဗျဉ္ဇနဂါဟီ) အနုဗျဉ္ဇနကိုလည်း မှတ်ယူလေ့မရှိ-ဟူသည်ကား ကိလေသာတို့ကို အဖန်ဖန်အဆင့်ဆင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်း ကို ပြုတတ်သောကြောင့် အနုဗျဉ္ဇနဟု ရအပ်သောအမည်ရှိသော လက်၊ ခြေ၊ ပြုံးခြင်း၊ ရယ်ခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်း၊ တူရူကြည့်ခြင်း၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်း စသည် အပြားရှိသော အခြင်းအရာအဖို့အစုကို မယူ၊ ထိုမြင်ရသောကိုယ်၌ ထင်ရှားရှိသော ဆံပင် မွေးညှင်းအစရှိသော ရွှံ့ရှာဖွယ်အဖို့အစုကိုသာလျှင်၊ ဝါ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၍ စင်စစ်ဟုတ်မှန်သော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ် မျှကိုသာလျှင် ယူ၏။ (အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့နည်း? ဟူမူ) စေတိယတောင့်၌ သီတင်းသုံးနေလေ့ရှိသော မဟာတိဿမထေရ်ကဲ့သို့ပင်တည်း။

မှတ်ချက်

သာလျှင် ထိုကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သည်။ ထိုသို့ အကြောင်း အဆောက်အဦ လေး နှင့်တကွ မြားဖြင့် ပစ်ဖောက်သည်ကိုပင် “လေးဖြင့် ပစ်သည်”ဟု ဆိုသော သာသမ္ဘာရကထာ-အကြောင်း အဆောက်အဦနှင့်တကွဖြစ်သော စကားကဲ့သို့-ဟု ဆိုလို၏။

၁-ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်တို့၌ စက္ခုဝိညာဏ် ဟူသော ကရိုဏ်းဖြင့် ကြွင်းသော ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တားက အဆင်းကိုမြင်သည်-ဟု ဆိုလို၏။ ဤအရာ၌ “စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်နှင့်တကွ ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်း ပုဂ္ဂိုလ် ကတ္တားက အစိတ်ဖြစ်သော စက္ခုပသာဒရုပ် ဟူသော ကရိုဏ်းဖြင့် အဆင်းကို မြင်သည်”ဟု ယူလျှင် ပါဠိ၌ ရှိရင်းအတိုင်းလည်း သင့်သကဲ့သို့ ရှိပေ၏။

ကြားဘူးသည်မှာ.....တယောက်သောမိန်းမသည် လင်နှင့်ရန်ဖြစ်၍ နတ်သမီးကညာကဲ့သို့ ကောင်းစွာဖီးလိမ်းပြင်ဆင်လျက် နံနက်စောစောက ပင်လျှင် အနုရာဇမြို့မှထွက်၍ မိဘဆွေမျိုးအိမ်သို့ သွားလတ်သော် လမ်း ခုလတ်၌ စေတီယတောင်မှ အနုရာဇမြို့သို့ ဆွမ်းခံရန်ကြွလာသော မဟာ တိဿမထေရ်ကိုမြင်၍ ရာဂဖြင့် ဖောက်ပြန်သောစိတ် ရှိသောကြောင့် ပြင်းစွာရယ်သတတ်။ မဟာတိဿမထေရ်သည် ဤရယ်သောအသံကား အဘယ်နည်းဟု ကြည့်ရှုလတ်သော် ထိုအမျိုးသမီး၏ သွားရိုး၌ အသုဘ သညာကိုရ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေ၏။ ထို့ကြောင့်—

“မဟာတိဿမထေရ်သည် ထိုမိန်းမ၏ သွားရိုးကိုမြင်၍ ရှေး၌ ရဘူးသော အရိုးစုသညာကို အမှတ်ရလေ၏။ ထိုအရပ်၌ပင်လျှင် ရပ်တည်လျက် ယင်းမဟာတိဿမထေရ်သည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေ၏”ဟု (ရှေးဆရာတို့) မိန့်ဆို(အပ်)ခဲ့ပေသည်။

[၂၁] ဝတ္ထုကြောင်းကို ဆက်ဦးအံ့၊ ထိုအမျိုးသမီး၏လင်ယောက်ျား သည် ခရီးစဉ်အတိုင်း လိုက်လာလတ်သော် မဟာတိဿမထေရ်ကို တွေ့ မြင်၍ “အရှင်ဘုရား တစုံတယောက်သော မိန်းမကို တွေ့မြင်ခဲ့ပါသလော” ဟု မေးလျှောက်၏။ မဟာတိဿမထေရ်သည် ထိုယောက်ျားအား—

မှတ်ချက်

၁—ကုလသုဏှာ-ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်၍ အမျိုးချွေးမ-ဟု ပြန်သင့်သော်လည်း မြန်မာ၌ ထိုသို့သော စကားအသုံး မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ မိန်းမဟု သာမည ပြန်ခြင်းဖြင့်လည်း ဆိုလိုသော အနက် ပြီးစီးနိုင်သောကြောင့်၎င်း မိန်းမ-ဟု သာမညသာ ပြန်ထားသည်။

“ဤအရပ်မှ သွားလေသောသူသည် မိန်းမဖြစ်သည် ဟူ၍၎င်း၊
ယောက်ျားဖြစ်သည်ဟူ၍၎င်း ငါမသိ၊ စင်စစ်မူကား အရိုးစု
ဖြစ်သော ထိုသူသည် လမ်းမ၌ သွားလေ၏”ဟု—

ပြန်ကြားပြောဆိုလေသည်။

(ယတွာဓိကရဏမေနံ) “ထို (မစောင့်စည်းသောပုဂ္ဂိုလ်)ကို အကြင်
အကြောင်းကြောင့်” ဤသို့ အစရှိသည်၌ (အနက်ကို ဤဆိုလတံသော
နည်းဖြင့် သိအပ်၏)။ အကြင် စက္ခုမြွေကို မစောင့်ခြင်းဟူသောအကြောင်း
ကြောင့် သတိဟူသောတံခါးရွက်ဖြင့် စက္ခုမြွေကို မပိတ်ဆို့ မစောင့်စည်း
သော (မပိတ်ဆို့အပ်သော) မျက်စိတံခါး (စက္ခုဒွါရ) ရှိသည် ဖြစ်၍
နေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဤအဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်
အစဉ်လိုက်လာကုန်ရာ၏။ (တဿ သံဝရာယ ပဋိပဇ္ဇတိ) ထို(စက္ခုမြွေ)ကို
ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းငှါ ကျင့်၏-ဟူသည်ကား ထိုစက္ခုမြွေကို သတိတည်း
ဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆို့ခြင်းအကျိုးငှါ ကျင့်၏။ ဤသို့ ကျင့်သော
ရဟန်းကိုပင်လျှင် “စက္ခုမြွေကို စောင့်ရှောက်သည်၊ စက္ခုမြွေကို ပိတ်ဆို့
စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်သည်” ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်ပေ၏။ ထိုစကားရပ်ဝယ်
စက္ခုမြွေ၌စောင့်စည်းခြင်း(သံဝရ)သည်၎င်း၊ မစောင့်စည်းခြင်း(အသံဝရ)
သည်၎င်းမရှိပေ၊ အကြောင်းမူကား စက္ခုပဿာဒကိုမှီ၍ အမှတ်ရမှု သတိ
သည်၎င်း၊ သတိလွတ်ခြင်း-အမှတ်မရခြင်း မေ့ခြင်းသည်၎င်း မဖြစ်တတ်
သောကြောင့်ပေတည်း။ သို့သော်လည်း အကြင်အခါ၌ အဆင်းရူပါရုံသည်
မျက်စိအား ထင်ခြင်းသို့ရောက်၏။ ထိုအခါ၌ ဘဝင် ၂-ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီး
လျှင် (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းခေါ်) ကြိယာမနောဓာတ်သည် ဆင်ခြင်ခြင်းကိစ္စကို
ပြီးစေလျက် ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင်စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည်မြင်ခြင်းကိစ္စကို
(ပြီးစေလျက် ဖြစ်၍ချုပ်၏)။ ထို့နောင် (သမ္ပဒိစ္စိန္တုန်းခေါ်) ဝိပါကမနော
ဓာတ်သည် လက်ခံခြင်းကိစ္စကို (ပြီးစေလျက် ဖြစ်၍ချုပ်၏)။ ထို့နောင်

(သန္တီရဏ-ခေါ်) ဝိပါက မနောဝိညာဏဓာတ်သည် စုံစမ်းခြင်း ကိစ္စကို (ပြီးစေလျက် ဖြစ်၍ချုပ်၏)၊ ထို့နောင် (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း-ခေါ်) ကြိယာ အဟိတ် မနောဝိညာဏဓာတ်သည် ဆုံးဖြတ်ခြင်း (ဝုဋ္ဌော)ကိစ္စကို ပြီးစေ လျက် ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထိုဝုဋ္ဌောစိတ်၏အခြားမဲ့၌ဇောစိတ်သည် အဟုန်ဖြင့် လျင်စွာဖြစ်၏။

ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌လည်း၊ ဝါ၊ ထိုဘဝင်စိတ် စသည်တို့တွင်လည်း ဘဝင် ဖြစ်ခိုက်၌ စောင့်စည်းခြင်းသည်၎င်း၊ မစောင့်စည်းခြင်းသည်၎င်း မရှိသေး သည်သာ၊ အာဝဇ္ဇန်းအစ ဝုဋ္ဌောစိတ်အဆုံးရှိသောစိတ်တို့တွင် တပါးပါး၏ ဖြစ်ခိုက်၌လည်း မရှိသေးသည်သာ၊ စင်စစ်သော်ကား ဇောဖြစ်ခိုက်၌ သီလမရှိသူဖြစ်ကြောင်း ကာယဝစီဒုစ္စရိုက် (ဟူသော ဒုဿီလျ) သည်၎င်း၊ သတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်ဟူသော သတိလွတ်ခြင်း-သတိမေ့ခြင်း (မုဋ္ဌသစ္စ)သည်၎င်း၊ ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မောဟ (ဟူသော အညာဏ) သည်၎င်း၊ သည်းခံမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဒေါသ(ဟူသော အက္ခန္တိ)သည်၎င်း၊ ပျင်းသောသူ၏အဖြစ်ဟူသောပျင်းရိခြင်း(ကောသဇ္ဇ)သည်၎င်း အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့၊ (ထိုသို့ဖြစ်ခဲ့သော်) စောင့်စည်းမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မပိတ်ဆို့ မစောင့်စည်းခြင်း (ဟူသော အသံဝရ)သည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ အသံဝရသည် စက္ခုမြေ့၌မရှိ၊ ဇောခဏကျမှ ရှိငြားသော်လည်း ဤသို့ဇောခဏ၌ဖြစ်သော ထို(မစောင့်စည်းခြင်းအသံဝရ)ကို စက္ခုမြေ့၌မစောင့်စည်းခြင်း(အသံဝရ) ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။အဘယ်ကြောင့်နည်း?ဟူမူ ထိုဇောခဏ၌(မစောင့်စည်းခြင်း အသံဝရ)ရှိလတ်သော် ဒွါရသည်လည်း မလုံခြုံ၊ ဘဝင်သည်လည်း(မလုံခြုံ)၊ အာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ဝီထိစိတ်တို့သည်လည်း (မလုံခြုံကုန်)၊ ထို့ကြောင့် ပေတည်း။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း?ဟူမူ မြို့၌ တံခါး ၄-ပေါက်တို့ကို မပိတ်အပ် ကုန်သည်ရှိသော် မြို့တွင်း၌ အိမ်တံခါးမုခ် တိုက်ခန်း အစရှိသည်တို့ကို ကောင်းစွာ ပိတ်ထားသော်လည်း မြို့တွင်း၌ အလုံးစုံသောဥစ္စာကို မစောင့်

ရှောက်အပ်မလုံခြုံစေအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏။ မှန်ပေ၏။ မပိတ်အပ်သော မြို့တံခါးဖြင့် ဝင်ကုန်၍ သူခိုး ဒုဗ္ဗိတို့သည် အလိုရှိရာရာကိုပြုကုန်ရာသကဲ့သို့ ဤအတူပင်လျှင် ဇော၌ ဒုဿီလျှံ စသည်တို့ ဖြစ်ကုန်လတ်သော် ထိုဇော၌ မစောင့်စည်းခြင်း အသံရရှိလတ်သော် ဒွါရသည်လည်း မလုံခြုံ၊ ဘဝင် သည်လည်း (မလုံခြုံ)၊ အာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ဝီထိစိတ်တို့သည်လည်း (မလုံခြုံကုန်)။

[၂၂] အလျော်အားဖြင့်မူကား-ထိုဇော၌ သီလ စသည်တို့ ဖြစ်ကုန် လတ်သော် ဒွါရသည်လည်း လုံခြုံ၏၊ ဘဝင်သည်လည်း (လုံခြုံ၏)၊ အာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ဝီထိစိတ်တို့သည်လည်း (လုံခြုံကုန်၏)၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း? ဟူမူ မြို့တံခါးတို့ကို ကောင်းစွာ ပိတ်ထားအပ်ကုန်သည်ရှိသော် မြို့တွင်း၌ အိမ် စသည်တို့ကို မပိတ်အပ်ကုန်သော်လည်း မြို့တွင်း၌ အလုံးစုံသောဥစ္စာသည် ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်အပ် လုံခြုံစေအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်၏။ မှန်ပေ၏။ မြို့တံခါးတို့ကိုပိတ်ထားအပ်ကုန်သည်ရှိသော် သူခိုး ဒုဗ္ဗိ တို့၏ ဝင်နိုင်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့ ဤအတူပင်လျှင် ဇော၌ သီလ စသည်တို့ ဖြစ်ကုန်လတ်သော် ဒွါရသည်လည်းလုံခြုံ၏၊ ဘဝင်သည်လည်း (လုံခြုံ၏)၊ အာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ဝီထိစိတ်တို့သည်လည်း (လုံခြုံကုန်၏)။ ထို့ကြောင့် ဇောခဏ၌ ဖြစ်ငြားသော် လည်း (ထိုပိတ်ဆို့စောင့်စည်းမှု သံဝရကို) စက္ခုမြေ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းမှု (သံဝရ) ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

“နားဖြင့်အသံကိုကြား၍” ဤသို့အစရှိသောစကားတို့၌လည်း ဤဆိုခဲ့ သောနည်းပင်လျှင်တည်း။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အကျဉ်းအားဖြင့် ရူပါရုံ စသည်တို့၌ ကိလေသာအစဉ် လိုက်လာကြောင်းဖြစ်သော နိမိတ်စသည်ကို မှတ်ယူခြင်းကို ကြဉ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဤသီလကို “ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ” ဟူ၍သိအပ်၏။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ

၁၆။ ယခုအခါ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၏ အခြားမဲ့၌ ပြဆိုခဲ့သော အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၌ (အနက်အဖွင့်ကိုပြအံ့)။ အသက်မွေးမှုဟူသောအကြောင်းကြောင့် ပညတ်တော်မူအပ်ကုန်သော ၆-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ ဟူသည်ကား...

(၁) “အသက်မွေးမှုဟူသောအကြောင်းကြောင့်ယုတ်မာသောအလိုရှိသည်ဖြစ်၍ အလိုရမက် နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားမရှိသော (မိမိသန္တာန်၌) မဖြစ်စဘူး၍ မဟုတ်မမှန်သော(ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော) လူမြတ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားကို ဝါကြားပြောဆိုငြားအံ့၊ ပါရာဇိကအာပတ်သို့ ရောက်၏။

(၂) အသက်မွေးမှုဟူသောအကြောင်းကြောင့် အောင်တမန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အောင်သွယ်ပေးခြင်းသို့ ရောက်ငြားအံ့၊ သံဃာဒိသိသ်အာပတ်သို့ရောက်၏။

(၃) အသက်မွေးမှု ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ‘သင်ဒကာ၏ ကျောင်း၌ နေသောရဟန်းသည် ရဟန္တာပေတည်း’ဟု (မိမိကိုပင်ရည်၍) ပြောဆိုငြားအံ့၊ (ထိုဒကာက) နားလည်လျှင် ထုလွှစဉ်း အာပတ်သို့ရောက်၏။

(၄) အသက်မွေးမှုဟူသောအကြောင်းကြောင့် ရဟန်းသည် မကျန်းမာသူမဟုတ်ပါ။ ဝါ-ကျန်းမာပါလျက် အမွန်အမြတ်ဘောဇဉ်တို့ကို မိမိ၏အကျိုးငှါတောင်း၍စားငြားအံ့၊ ပါစိတ်အာပတ်သို့ရောက်၏။

မှတ်ချက်

၁-အမွန်အမြတ်ဘောဇဉ်တို့ဟူသည်မှာ ထောပတ် ဆီဦး ဆီ ပျား တင်လဲငါး အမဲ နို့ နို့ဓမ္မ၊ ဟူသော အမွန်အမြတ်တို့နှင့် တကွဖြစ်သော ဆွမ်းဘောဇဉ်တို့ ဖြစ်သည်။

၇၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

(၅) အသက်မွေးမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့် ရဟန်းမိန်းမသည် မကျန်းမာသူ မဟုတ်ပါပဲ အမွန်အမြတ် ဘောဇဉ်တို့ကို မိမိအကျိုးငှါ တောင်း၍စားငြားအံ့၊ ပါဠိဒေသနီအာပတ်သို့ရောက်၏။

(၆) အသက်မွေးမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဟင်းကိုဖြစ်စေ ထမင်းကိုဖြစ်စေ မကျန်းမာသူမဟုတ်ပါပဲ မိမိအကျိုးငှါ တောင်း၍စား ငြားအံ့၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ရောက်၏”ဟူ၍ ဤသို့ပညတ်တော်မူအပ်ကုန်သော ၆-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ပေတည်း။”

ကုဟနာအစရှိသော (ဆိုခဲ့သော)စကားရပ်တို့၌ ဤဆိုလတုံသည်ကား (မှီရာမူရင်းဖြစ်သော) ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်းပါဠိတော်ပေတည်း—

“ထို(ပြဆိုခဲ့သောအကျဉ်းခေါင်းစဉ်စကား)၌ ကုဟနာဟူသည်အဘယ် နည်း?(ရအပ်သောသင်္ကန်းစသော သာမန်ပစ္စည်းဟူသော)လာဘ်, (အဓိ အသေပြု၍ လှူအပ်သော ထူးခြားသော ပစ္စည်းဟူသော) သက္ကာရနှင့် ကျော်စောခြင်းကို (တဏှာဖြင့်)မှီသော၊ (မိမိ၌မရှိသော သဒ္ဓါ သီလ စသောဂုဏ်ကို ရှိလေယောင် ဟန်ဆောင်ပြလိုသော) ယုတ်မာသော အလို

မှတ်ချက်

၁—ဆန္ဒ သိက္ခာပဒါနံ - ဟူသော ပုဒ်အဖွင့် ဖြစ်ငြားသော်လည်း မြန်မာပြန်၌ ဝိဘတ်အနက်ကား လိုရင်းမဟုတ်၊ သိက္ခာပုဒ် ၆-ပါး၏ သရုပ်သာလျှင် လိုရင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဖွင့်ခံပုဒ်နှင့် အဖွင့်ပုဒ် ၂-ပါးလုံးတို့၌ ‘တို့၏’-ဟူသော ဝိဘတ်ကို မပြတော့ပဲ သိက္ခာပုဒ် ၆-ပါး၏ သရုပ်မျှကိုသာလျှင် ပြထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

၂—မှီသော.... အလိုရှိသော.... ရဟန်း၏-ဟု စပ်ပါ။

ရှိသော အလိုရမက်နှိပ်စက်အပ်သော ရဟန်း၏ ပစ္စည်းကို မှီဝဲခြင်း (ပစ္စယ ပဋိသေဝန) ဟု ဆိုအပ်သော အံ့ဖွယ်ကိုဖြစ်စေခြင်း (ကုဟနဝတ္ထု) ဖြင့်၎င်း၊ (ဈာန်မဂ်ဖိုလ်နှင့်စပ်၍ မိမိကို သူတပါးကဲ့သို့ပြု၍) အနီး၌ ပြောဆိုခြင်း (သာမန္တဇပိတ) ဟူသော အံ့ဖွယ်ကိုဖြစ်စေခြင်း (ကုဟနဝတ္ထု) ဖြင့်၎င်း၊ (အကြင် မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းသည် မျက်မှောင်ကုပ်လေ့ရှိသည်၏ အဖြစ် သည် အံ့ဩစေခြင်း အံ့ဩခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်းသည် အံ့ဩစေသော သူ၏ အဖြစ်သည်ရှိ၏) ၄-ပါးသော ဣရိယာပုထ်ကိုမူလည်း (အဋ္ဌပနာ)၊ အစ စွာထားခြင်း၊ ဝါ၊ ရှိသေစွာထားခြင်း (ဋ္ဌပနာ) ထားသော အခြင်းအရာ (သဏ္ဌပနာ) ကောင်းစွာ ထားခြင်း၊ ဝါ၊ ပြုပြင်ခြင်း-ဟူသော အကြင် (ဘာကုဋိကာ) မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းသည်? (ဘာကုဋိယ) မျက်မှောင် ကုပ်လေ့ရှိသည်၏အဖြစ်သည် (ကုဟနာ) အံ့ဩစေခြင်းသည် (ကုဟယနာ)

မှတ်ချက်

၁-သီဟိန္ဒူမူ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပစ္စယပဋိသေဝန-ဟု ရှိ၏။ ထိုအလိုအားဖြင့် ပစ္စည်း ကိုမြစ်ပယ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အံ့ဖွယ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့်-ဟု ဆိုရာ၏။ အကျယ် ဖွင့်ပြရာ၌ ဒါယကာတို့လှူသော သင်္ကန်း-စသည်ကို မလိုချင်ယောင် ဟန်ဆောင် ၍ ပယ်ပုံကို ပြထားသောကြောင့် ထိုပါဌ်သင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ သို့သော် “မသင် သော နည်းလမ်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော ပစ္စည်းတို့ကို မှီဝဲခြင်းဟု ဤသို့ ဆိုအပ်သော” ဟု ဖွင့်ပြသောဋီကာနှင့်မူ ထိုပါဌ် မညီပေ။

၂-ဤ လက်သည်းကွင်း အတွင်းရှိ မူရင်း ပါဠိကို ထုတ်ပြ ထားခြင်းမှာ နောက်၌ ပြလတံသောအဖွင့်နှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရန် ဖြစ်သည်။ နောက်၌လည်း လက်သည်းကွင်းအတွင်းရှိ မူရင်းပါဠိတို့ကို ထုတ်ပြထားခြင်းမှာ နည်းတူပင် ဖြစ်သည်။

၃-ဤ၌ (ဘာကုဋိကာ) မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်း ဟူသော ဝေါဟာရသည် မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းသက်သက်ကိုသာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ အံ့ဩဖွယ်ပြုမှု အလုံး

အံ့ဩခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်းသည် (ကုဟိတတ္တံ) အံ့ဩစေသောသူ၏ အဖြစ်သည်(ရှိ၏)။ ဤ (၃-ပါးသော ကုဟနဝတ္ထုဖြင့်) အံ့ဖွယ် ပြုခြင်းကို ကုဟနာ-ဟု ဆိုအပ်၏။

[၂၃] ထို(ပြဆိုခဲ့သော အကျဉ်းခေါင်းစဉ်စကား)၌ လပနာ-ဟူသည် အဘယ်နည်း? လာဘ်၊ သက္ကာရနှင့် ကျော်စောခြင်းကို (တဏှာဖြင့်) မှီသော ယုတ်မာသော အလိုရှိသော အလိုရမက်နှိပ်စက်အပ်သော ရဟန်း၏ အကြင် (အာလပနာ) (လှူရေးနှင့် စပ်သောစကားကို) ရှေးဦးစွာစ၍ ပြောဆိုခြင်းသည် (လပနာ)မေး၍ပြန်ကြားပြောဆိုခြင်းသည်(သလ္လပနာ) ကောင်းစွာ အဖန်ဖန်ပြောဆိုခြင်းသည် (ဥလ္လပနာ) မြှောက်ပင့်၍ပြောဆိုခြင်းသည်(သမုလ္လပနာ) အချင်းခပ်သိမ်း မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်းသည် (ဥန္နဟနာ) (မလှူပဲ မနေသာအောင်)အဆင့်ဆင့်တက်ကာ ချည်တုပ်၍ ပြောဆိုခြင်းသည်(သမုန္နဟနာ)အချင်းခပ်သိမ်း ချည်တုပ်၍ ပြောဆိုခြင်းသည် (ဥက္ကာစနာ)မြှောက်ပင့်၍ဖော်ပြခြင်းသည် (သမုက္ကာစနာ)အချင်းခပ်သိမ်း မြှောက်ပင့်၍ ဖော်ပြခြင်းသည် (အနုပ္ပိယဘာဏိတာ) (အမှန်နှင့်တရားကိုမငဲ့ပဲ) အဖန်တလဲလဲ ချစ်ဖွယ်ကိုသာ ဆိုတတ်သော သူ၏ အဖြစ်သည် (စာဠုကမ္ပတာ) (ဒကာတို့ ချစ်မြတ်နိုးစေရန်) မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်နှိမ့်ချချ ပြောဆိုသောသူ၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊အောက်ကြို၍ ခေယယ ပြောခြင်းသည်(မုဂ္ဂသူပျတာ) ပဲနောက်ဟင်းနှင့် တူသော စကားရှိသူ၏ အဖြစ်သည် (ပါရိဘဠုတာ) ကလေးထိန်းနှင့်တူစွာ သူငယ်တို့ကို ချီပိုး

မှတ်ချက်

စုံကိုပင် တင်စား၍ဆိုသောစကား ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူသင့်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဤအရာ၌ ဣရိယာပုထံ ပြုပြင်ထားခြင်းကိုလည်း ဘာကုဋိက-ဟူ၍ပင် ဟောထားပေသည်။

ထိန်းကျောင်းကာ ယုယုယယပြောဆိုခြင်းသည်^၁(ရှိ၏)။ ဤသို့ပြောဆိုခြင်းကို လပနာ-ဟု ဆိုအပ်၏။

ထို(ပြဆိုခဲ့သော အကျဉ်းခေါင်းစဉ်စကား)၌ နေမိတ္တိကတာ-ဟူသည် အဘယ်နည်း? လာဘ်၊ သက္ကာရနှင့် ကျော်စောခြင်းကိုမှီသော ယုတ်မာသော အလိုရှိသော အလိုရမက်နှိပ်စက်အပ်သော ရဟန်း၏ တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဝါ၊ ဒါယကာတို့အား(နိမိတ္တ)ပစ္စည်းလှူရန် အမှတ်ရစေတတ်သော ပြုမူပြောဆိုခြင်းသည်၊ (နိမိတ္တကမ္မ)အမှတ်နိမိတ်ကို ပြုခြင်းသည်၊ (ဩဘာသ)မိမိအလိုကို အရိပ်ပြသောစကားသည်၊ (ဩဘာသကမ္မ)မိမိလိုချင်သည်ကို အရိပ်ပြသောအမှုသည်၊ (သာမန္တဇပ္ပ)(လိုချင်သော ပစ္စည်းနှင့်)ပွတ်သိ၍ပြောဆိုခြင်းသည်၊ (ပရိကထာ)ပစ္စည်းရအောင် တရစ်ဝဲဝဲ ထပ်တလဲလဲပြောဆိုခြင်းသည်(ရှိ၏)။ ဤဆိုခဲ့သော ကိုယ်အမှု နှုတ်အမှု အလုံးစုံကို နေမိတ္တိကတာ ဟု ဆိုအပ်၏။

ထို(ပြဆိုခဲ့သော အကျဉ်းခေါင်းစဉ်စကား)၌ နိဗ္ဗေသိကတာ-ဟူသည် အဘယ်နည်း? တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဝါ၊ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့ကို အကြင် ဆဲရေးခြင်းသည်၊ ရှုတ်ချခြင်းသည်၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည်၊ (ဥက္ကေပနာ) ဒါယကာစသည်၏အဖြစ်မှ အပပြု၍ ပစ်ပယ်ခြင်းသည်၊ ဝါ၊ မလှူသူကို မြင်လျှင် ဩော်-အလှူရှင်ပါတကားဟု ချီဆောင့်၍ ဆိုခြင်းသည်^၂၊

မှတ်ချက်

၁- ဤ၌(ပါရိဘုဉ္ဇတာ)ကလေးထိန်းသူ၏အမှုဟု ဆိုငြားသော်လည်း နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်းကိုပြသော လပနာ-ပုဒ်၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် ကလေးထိန်းကဲ့သို့ ချော့ချော့ မော့မော့ ယုယုယယ ပြောဆိုခြင်းကိုသာ လိုရင်းဟု မှတ်အပ်၏။

၂- ဥ-ပင့်ချီ၍ + ခေပနာ ပစ်ချခြင်း - ဆောင့်ချခြင်း = ဥက္ကေပနာ- မရှိသော ဂုဏ်ဖြင့် မြှောက်ချီ၍ ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ ဆောင့်ချခြင်း-ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့်

(သမုက္ခေပနာ) အလှူရှင်ကြီးပါတကားဟု အလွန်ချီဆောင်၍ ဆိုခြင်းသည်၊ (ခိပနာ)ငေါ့၍ စကားစောင်းပစ်ခြင်းသည်၊ ဝါ၊ အသွမ်းပြက်ရယ်ပြောဆိုခြင်းသည်၊ (သံခိပနာ)လွန်စွာ အသွမ်းပြက်ရယ်ပြောဆိုခြင်းသည်၊ (ပါပနာ) မလှူသူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းသည်၊ (သမ္ပာပနာ)အချင်းခပ်သိမ်း ရောက်စေခြင်းသည်၊ (အဝဏ္ဏဟာရိတာ) ကျေးဇူးမဲ့ကို ဆောင်တတ်သူ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ၊ မကောင်းသတင်းလွှင့်ခြင်းသည်၊ (ပရပိဋ္ဌိမံသိကတာ)သူတပါး၏ ကျောက်ကုန်းသားကို ခဲစားတတ်သော သူ၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ၊ မျက်မှောက်၌ချီးမွမ်း၍ မျက်ကွယ်၌ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချတတ်သော သူ၏အဖြစ်သည်(ရှိ၏)။ ဤဆိုခဲ့သော ဆဲရေးမှုစသည် အလုံးစုံကို နိပ္ပေသိကတာ-ဟု ဆိုအပ်၏။

ထို(ပြဆိုခဲ့သော အကျဉ်းခေါင်းစဉ်စကား)၌ လာဘ်ဖြင့် လာဘ်ကို ရှာသောသူ၏အဖြစ် ဟူသည် အဘယ်နည်း? လာဘ်၊ သက္ကာရနှင့် အကျော်အစောက်မရှိသော ယုတ်မာသောအလိုရှိသော အလိုရမက်နှိပ်စက်အပ်သော ရဟန်းသည် ဤအိမ်မှရခဲ့သော ဆွမ်းစသော အာမိသကို ထိုအိမ်သို့ ဆောင်၍ပေး၏။ ထိုအိမ်၌မူလည်း ရခဲ့သော ဆွမ်းစသော အာမိသကို ဤအိမ်သို့ ဆောင်၍ပေး၏။ ဤသို့သဘောရှိသော (ရပြီးသောအာမိသဖြင့် (မရသေးသော)အာမိသကို အကြင်အလိုရှိခြင်းသည်၊ ရှာမှီးခြင်းသည်၊

မှတ်ချက်

ဤ၌ “ချီဆောင်၍ ဆိုခြင်း”ဟု ပြန်ထားသည်။ ဟံသာဝတီရိုက် ပြည်မှန်သယံဇာတလည်း “ချီဆောင်၍ ဆိုခြင်း”ဟူ၍ပင် ရှိသည့်ပြင် (ချီးမြှောက် မဟုတ် ချီဆောင်ဟူလို)ဟူ၍လည်း မှားထားခဲ့၏။ ယင်းစကားသည် ချီးမွမ်းခြေဆောင်ဟူသော စကား၊ မြှောက်ထိုးပင့်ကော်ဟူသော စကားတို့နှင့် တူ၏။ ထောက်ခံသလိုလိုနှင့် ကန့်ကွက်သော စကားကို ထောက်ကွက်-ဟု ဆိုသည်နှင့်လည်း ခပ်တူတူပင် ဖြစ်သည်။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၈၁

အဖန်ဖန်ရှာခြင်းသည်”(ရှိ၏)။ ဤ ရပြီးသောလာဘ်ဖြင့် မရသေးသော လာဘ်ကို ရှာခြင်းကို “လာဘ်ဖြင့်လာဘ်ကို ရှာသောသူ၏အဖြစ်”ဟု ဆိုအပ်၏။

၁၇။ (ထုတ်ပြခဲ့သော) ဤပါဠိအနက်ကို ဤဆိုလတုံသောနည်းဖြင့် သိအပ်၏။ ကုဟနာ-ပုဒ်၏ အဖွင့်နိဒ္ဒေသ၌ ရှေးဦးစွာ လာဘ် သက္ကာရ အကျော်အစောကိမ္မိသော-ဟူသည် ရအပ်သောသက်န်းစသော သာမန် ပစ္စည်းဟူသော လာဘ်ကို၎င်း၊ အရိုအသေ ကောင်းစွာပြုပြင်၍လှူအပ် သော ထူးခြားသောပစ္စည်းဟူသော သက္ကာရကို၎င်း၊ ဂုဏ်သတင်း ကျော်စောသံကို၎င်း (တဏှာဖြင့်)မှီသော၊ “(တဏှာဖြင့်)လိုချင်တောင့်တ သော-”ဟု ဆိုလို၏။ ယုတ်မာသောအလိုရှိသော-ဟူသည်ကား မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိသော သဒ္ဓါသီလစသောဂုဏ်ကို ရှိလေယောင် ဟန်ဆောင်၍ ပြခြင်းငှါ အလိုရှိသော(ဟု ဆိုလို၏)။ အလိုရမက် နှိပ်စက်အပ်သော- ဟူသည်ကား (ယုတ်မာသော)အလိုသည် သမ္မာအာဇီဝမှ ကင်းစေအပ် သော၊ ဝါ၊ ကျေးဇူးမဲ့ပြုအပ်သော’ နှိပ်စက်အပ်သော-ဟု ဆိုလို၏။

မှတ်ချက်

၁-သေနာ ဂဝေသနာ ပရိယေသနာ-ဟူသော ပုဒ်တို့၏အနက်သည် ငွေ ဂဝေဠိ ပရိယေဠိ-ဟူသော ပုဒ်တို့၏အနက်နှင့် ထပ်တူဖြစ်နေသောကြောင့် ယင်း ၆-ပုဒ်ကို တပေါင်းတည်းပြု၍ ၃-နက်သာ ပြန်ထားသည်။

၂-သန္နိသိတ မှီ-ဟူသည်မှာ တဏှာဖြင့်မှီခြင်း ခိဋ္ဌိဖြင့်မှီခြင်းဟု ၂-မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် ဤအရာ၌ တဏှာဖြင့်မှီခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ပတ္ထယန္တယ လိုချင်တောင့်တသော”ဟု ဖွင့်ပြသည်။

၃-ဤ၌ ပဌမ အနက်သည် ဋီကာတို့၌ ဖွင့်ပြသောအနက် ဖြစ်သည်။ “(ယုတ် မာသော)အလိုသည် ကျေးဇူးမဲ့ပြုအပ်သော”ဟူသောဒုတိယ အနက်သည်ကား ကျေးဇူးပြုခြင်းဟော ဥပကတပုဒ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သင့်သော

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၆-၁-၁-၁-၁-၁

ဤပုဒ်မှနောက်၌ (၁)ပစ္စယပဋိသေဝန (၂)သာမန္တဗျေဒန (၃)ဣရိယာပထသန္တိသိတတို့၏အစွမ်းအားဖြင့် မဟာနိဒ္ဒေသ၌ ၃-ပါးအပြားရှိသော ကုဟနဝတ္ထုလာသောကြောင့် ထို ၃-ပါးသော ကုဟနဝတ္ထုကို ပြခြင်းငှါ ပစ္စယပဋိသေဝနသင်္ခါတေန ဝါ-(ပစ္စည်းကိုမှီဝဲခြင်းဟု ဆိုအပ်သော) ဤသို့အစရှိသော စကားကို(ဝိဘင်းပါဠိ၌) ဟောတော်မူ(အပ်)၏။ ထိုစကားရပ်၌ သင်္ကန်းစသည်တို့ကို (အလှူခံရန်) ဘိတ်မန်လျှောက်ထားအပ်သည်ရှိသော် ထိုသင်္ကန်းစသည်ကို အလိုရှိသည်သာ ဖြစ်ပါလျက် ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်၏အဖြစ်ကိုမှီ၍ မြစ်ပယ်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ တဖန် ထိုဒါယကာတို့သည် “ဤအရှင်သည် ဪ အလိုနည်းပေစွ၊ တစုံတခုကိုမျှ ခံယူရန်အလိုမရှိပေ၊ အကယ်၍ အနည်းငယ်မျှသော်လည်း တစုံတခုကို ခံယူငြားအံ့၊ ငါတို့မှာ စင်စစ်အရတော်သည်ဖြစ်ရာ၏”ဟု နှလုံးသွင်းကုန်၍ အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် (လျှောက်ထားကုန်၍) မွန်မြတ်သော သင်္ကန်းစသည်တို့ကို[၂၄]ကပ်လှူကုန်လတ်သော် ထိုလှူလိုသောဒါယကာ

မှတ်ချက်

အနက်ဖြစ်သည်။ မှန်ပေ၏။ ဥပကာရ ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ အပကာရ-ကျေးဇူးမဲ့ပြုခြင်း-ဟူသော ပုဒ်တို့ကဲ့သို့ ဥပကတ-ကျေးဇူး ပြုအပ်သည်၊ အပကတ-ကျေးဇူးမဲ့ပြုအပ်သည်ဟူသော ပုဒ်အနက်တို့သည်ဖြစ်သင့်ကုန်၏။ ဤဣစ္ဆာပကတဿ-ဟူသော ပုဒ်၌ “အလိုက ကျေးဇူးမဲ့ပြုသည်”ဟူသည်မှာ မကောင်းပြုခြင်း အကျိုးမဲ့ပြုခြင်း နှိပ်စက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဥပဒ္ဓုတဿ-နှိပ်စက်အပ်သော”ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်ပြထားခဲ့ပေသည်။ ဋီကာတို့၌ကား ယင်း ဥပဒ္ဓုတဿ-ပုဒ်ကို အာဇီဝဟူသော ဥပဒ္ဓဝေါဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော ဟု ဖွင့်ပြထား၏။

၁-ဤပုဒ်မှ နောက်၌....ပြခြင်းငှါ....ဟောတော်မူအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-မြစ်ပယ်ခြင်းဖြင့်၎င်း....ခံယူခြင်းဖြင့်၎င်း....အံ့ဩစေခြင်းကို-ဟု စပ်ပါ။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၈၃

တို့ မိမိအပေါ်၌ ကောင်းစွာတည်တံ့သော ကြည်ညိုသဒ္ဓါရှိကြကြောင်းကို သိ၍ ထိုဒါယကာတို့အား ချီးမြှောက်လိုသည်၏အဖြစ်ကိုသာလျှင် ထင်ရှားပြ၍ ခံယူခြင်းဖြင့်၎င်း ထိုနေ့မှစ၍ လှည်းဖြင့်တင်ဆောင်အပ်သော ပစ္စည်းတို့ကိုသော်လည်း ကပ်လှူခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော အံ့ဩစေခြင်းကို ပစ္စယပဋိသေဝန(ပစ္စည်းတို့ကို မှီဝဲခြင်း)ဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုဟု သိအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ဤဆိုလတုံသော အောက်ပါစကားကို ဟောတော်မူ(အပ်)ပေ၏။

“ပစ္စယပဋိသေဝန ဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုသည် အဘယ်နည်း ? ဤလောက၌ လူဒါယကာတို့သည် ရဟန်းကို သင်္ကန်း ဆွမ်းကျောင်း ဆေးတို့ဖြင့်(အလှူခံရန်)ဘိတ်မန်လျှောက်ထားကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ယုတ်မာသောအလိုရှိသည်ဖြစ်၍ အလိုရမက် နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ အလိုရှိပါလျက် သင်္ကန်း ဆွမ်း ကျောင်း ဆေးတို့၏ သာ၍များခြင်းကို အလိုရှိသောကြောင့် (ဘိတ်မန်သော) သင်္ကန်းကို မြစ်ပယ်၏၊ ဆွမ်းကိုမြစ်ပယ်၏၊ ကျောင်းကို မြစ်ပယ်၏၊ ဆေးပစ္စည်းကို မြစ်ပယ်၏။ ထိုရဟန်းက ဤသို့ (ဟန်ဆောင်၍) ဆို၏၊ ‘ကိလေသာငြိမ်းအောင် ကျင့်သောရဟန်းမှာ အဖိုးတန်သောသင်္ကန်းဖြင့် အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း၊ ရဟန်းသည် သုသာန်မှဖြစ်စေ အမှိုက်ပုံမှဖြစ်စေ ဈေးအနီးမှဖြစ်စေ စုတ်ပြတ်ဟောင်းရိ အနားမရှိကုန်သော အဝတ်တို့ကို ကောက်ယူကာ သင်္ကန်းပြု၍ဝတ်ရုံရာ၏၊ ဤသို့ဝတ်ရုံခြင်းသည် သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။ ရဟန်းမှာ အဖိုးတန်သော ဆွမ်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ရဟန်းသည် ဆွမ်းခံခြင်းဖြင့် (ရသော) တလုပ်တခဲဆွမ်းဖြင့် အသက်မွေးခြင်းကိုပြုရာ၏၊ ဤသို့အသက်မွေးခြင်းသည် သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။ ရဟန်းမှာ အဖိုးတန်သောကျောင်းဖြင့် အဘယ်

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ရဟန်းသည် သစ်ပင်အောက်၌ နေလေ့ရှိသည် ၎င်း၊ ဟင်းလင်းပြင်အရပ်၌ နေလေ့ရှိသည်၎င်း ဖြစ်ရာ၏။ ဤသို့ သစ်ပင်အောက် ဟင်းလင်းပြင်၌ နေခြင်းသည် သင့်လျော် လျောက်ပတ်၏။ ရဟန်းမှာ အဖိုးတန်သော ဆေးပစ္စည်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ရဟန်းသည် နွားကျင်ငယ်ရေဖြင့်သော် ၎င်း ဖန်ခါးသီးပိုင်းဖြင့်သော်၎င်း ဆေးကိုပြုရာ၏။ ဤသို့ နွား ကျင်ငယ်ရေ ဖန်ခါးသီးကိုဆေးပြု၍ သုံးဆောင်ခြင်းသည် သင့် လျော်လျောက်ပတ်၏' ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ဆိုသော မိမိစကားကို အကြောင်းပြု၍ ခေါင်းပါးယုတ်ညံ့သော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံ၏။ ခေါင်းပါးယုတ်ညံ့သောဆွမ်းကို သုံးဆောင်၏။ ခေါင်းပါးယုတ်ညံ့ သော ကျောင်းကို မှီဝဲ၏။ ခေါင်းပါးယုတ်ညံ့သောဆေးကို သုံး ဆောင်၏။ ထိုသို့ အယုတ်အညံ့ကို သုံးဆောင်သော ဤရဟန်းကို လူ ဒါယကာတို့သည် ဤသို့ အသိအမှတ်ပြုကုန်၏။ 'ဤရဟန်း သည် အလိုနည်းလှပေ၏။ ရောင့်ရဲလွယ်ပေ၏။ ဆိပ်ငြိမ်ခြင်းကို အလို ရှိပေ၏။ လူဒါယကာ ဒါယိကာမတို့နှင့် ရောနှောခြင်းမရှိပေ။ အပြင်း အထန် အားထုတ်သော လုံ့လရှိပေ၏။ ကိလေသာကို ခါထုတ် ခြင်း-ပယ်ခြင်းကို ပြောဆိုလေ့ရှိပေ၏' ဟု အသိအမှတ်ပြုကာ တိုး၍ တိုး၍ သင်္ကန်း ဆွမ်း ကျောင်း ဆေးတို့ဖြင့် (အလှူခံရန်) ဘိတ်မန်လျှောက်ထားကုန်၏။ (ထိုအခါ) ထိုရဟန်းသည် ဤသို့ ဆို၏။ 'သုံးပါးသောအကြောင်းတရားတို့၏ မျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်း- ရှိခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါတရားရှိသော အမျိုးသားသည် များစွာသော ကောင်းမှုကို ဖြစ်ပွားစေ၏။ (၁) သဒ္ဓါတရား၏ မျက်မှောက်ဖြစ် ခြင်းကြောင့်.... (၂) လှူဖွယ်ဝတ္ထု၏မျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်.... (၃) မြတ်သောအလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါတရားရှိသော အမျိုးသားသည် များစွာသော ကောင်းမှုကို

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၈၅

ဖြစ်ပွားစေ၏။ သင်ဒါယကာတို့မှာလည်း ဤသဒ္ဓါတရားသည် ရှိပေ၏။ လှူဖွယ်ဝတ္ထုသည်လည်း ထင်ရှားရှိပေ၏။ အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော ငါသည်လည်း ရှိပေ၏။ အကယ်၍ ငါက အလှူ မခံငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် သင်တို့သည် ကောင်းမှုမှအပဖြစ်ကြရချေ တော့မည်၊ ငါ့မှာမူ (သင်တို့လှူသော) ဤပစ္စည်းဖြင့် အလိုမရှိပေ၊ သို့သော်လည်း သင်တို့ကိုသာလျှင် အစဉ်သနားသဖြင့် အလှူခံ ပါ၏ဟု ဆို၏။ ထိုသို့သောစကားကို အစွဲပြု၍ ဝါ၊ ထိုအခါမှစ၍ များစွာသောသင်္ကန်းကိုလည်း ခံယူ၏။ များစွာသော ဆွမ်းကို လည်း။ ပ။ များစွာသော ဆေးကိုလည်း ခံယူ၏။ [၂၅] ဤသို့ သဘောရှိသော အကြင်မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းသည် မျက်မှောင် ကုပ်သည်၏အဖြစ်သည် အံ့ဩစေခြင်းသည် အံ့ဩခြင်းကို ဖြစ်စေ သော အခြင်းအရာသည် အံ့ဩစေသောသူ၏အဖြစ်သည် (ရှိ၏)။ ဤသို့ အံ့ဩစေခြင်းသည် ပစ္စယပဋိသေဝန ဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုမည်၏” ဤကား နိဒ္ဒေသပါဠိတည်း။

ထိုမှတစ်ပါး ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်သာဖြစ်သော ရဟန်း၏ ဈာန်မဂ် ဖိုလ်တရားရခြင်းကို ဖော်ပြသောစကားဖြင့် ထိုထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်အံ့ဩ စေခြင်းကို သာမန္တဇပ္ပန (သူတပါးကိုကဲ့သို့ပြု၍ မိမိအနီး၌ ပြောဆိုခြင်း- ပွတ်သိ၍ ပြောဆိုခြင်း)ဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုဟူ၍ သိအပ်၏။ (မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ၌)ဟောပုံကား—

“သာမန္တဇပ္ပနဟုဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုသည် အဘယ်နည်း? ဤ(သာသနာတော်)၌ အချို့သောရဟန်းသည် ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ အလိုရမက် နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ သူတပါးက မိမိအား ချီးမွမ်းခြင်းကို အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ ‘ဤသို့ ပြောလျှင် ငါ့ကို လူများကချီးမွမ်းကြလိမ့်မည်’ဟု ရည်ရွယ်၍ အရိယာတို့၏ မဂ် ဖိုလ်

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

တရားကိုမှီသော စကားကို ပြောဆို၏။ ‘ဤသို့သော သင်္ကန်းကို
ဝတ်ရုံသောရဟန်းသည် တန်ခိုးကြီး၏’ဟု (မိမိကိုပင် ရည်၍)
ပြောဆို၏။ ‘ဤသို့သော သပိတ်ကို...ကြေးခွက်ကို... ဓမ္မကရိုဏ်
ရေစစ်ကို ...အဝတ်ရေစစ်ကို...သံကောက်(သော)ကို... ဤသို့
သော ခါးပန်းကြိုးကို...ဘိနပ်ကို သုံးဆောင်သော ရဟန်းသည်
တန်ခိုးကြီး၏’ဟု ပြောဆို၏။ အကြင်ရဟန်း၏ ဥပဇ္ဈာယ်သည်
ဤသို့သဘောရှိ၏။ နိဿယည်းဆရာသည် ဤသို့ သဘောရှိ၏။
ဥပဇ္ဈာယ်တူသော သီတင်းသုံးဘော်သည်...ဆရာတူသော သီတင်း
သုံးဘော်သည်... မိတ်ဆွေသည်...တွေ့မြင်ဘူးကာမျှ (သန္နိဋ္ဌ)
အဆွေသည် ...မြဲမြံစွာပေါင်းသင်းချဉ်းကပ်ခြင်းရှိသော(သမ္ပတ္တ)
အဆွေသည် ဤသို့ သဘောရှိ၏။ ထိုရဟန်းသည် တန်ခိုးကြီး၏။
အကြင်ရဟန်းသည် ဤသို့သဘောရှိသောကျောင်း၌ နေ၏။
တဖက်စောင်းမိုး ကျောင်း၌...ပြာသာဒ်၌...ဦးပြည်းတိုက်ကတုံး
၌...ဂူ၌ ...လိုဏ်၌...ကုဋီ၌ . အထွဋ်တပ်သောကျောင်း၌...
ပစ်စင် ပြအိုး၌ .. တန်ဆောင်းဝန်း၌... ဘဏ္ဍာတိုက် ဂိုဒေါင်
၌...စည်းဝေးဆောင်၌...မဏ္ဍပ်၌...ဤသို့ သဘောရှိသော
သစ်ပင်ရင်း၌ နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် တန်ခိုးကြီး၏’ဟု (မိမိကိုပင်
ရည်၍) ပြောဆို၏။ တနည်းသော်ကား (ဤ သာသနာတော်၌
အချို့သော ရဟန်းသည်) စက်ဆုပ်ဖွယ်မြူမျိုး အလိုဆိုးဖြင့်
ကိုယ်နှုတ်ကို အကျိုးမဲ့ အလွန်နှိပ်ကွပ် ချုပ်တည်းသည်ဖြစ်၍”

မှတ်ချက်

၁- ကု-စက်ဆုပ်ဖွယ်+ရဇ-မြူ-ကြေး-ညောင်-အညစ်အကြေး၊ ကုရဇ-
စက်ဆုပ်ဖွယ်မြူ။ ဤ၌ကား ထိုမြူကြေးညောင်နှင့် အလားတူသော ယုတ်မာသော

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အကျိုးကို ပြဆိုချက်

၈၇

အလွန်မျက်မှောင်ကုပ်သည်ဖြစ်၍ အလွန်အံ့ဖွယ် ပြုသည်ဖြစ်၍ အလွန်အပြောကြီးသည်ဖြစ်၍ မိမိစကားမျှဖြင့် သူတပါးအချိုးမုန်းခံရသည်ဖြစ်၍ ‘ဤရဟန်းသည် ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော ငြိမ်သက် သိမ်မွေ့ကုန်သော ဝိဟာရသမာပတ်တို့ကို ရ၏’ဟု (မိမိကိုပင် ရည်၍) ထိုသို့ သဘောရှိသော နက်နဲသော လျှို့ဝှက် သိမ်မွေ့ဖုံးကွယ်သော လောကုတ္တရာဖြစ်သော သင်္ခါရဆိတ်သုဉ်းရာ နိဗ္ဗာန်နှင့်စပ်သောစကားကို ပြောဆို၏။ ဤသို့သဘောရှိသော အကြင်မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းသည် မျက်မှောင်ကုပ်သည်၏ အဖြစ်သည် အံ့ဩစေခြင်းသည် အံ့ဩခြင်းကို ဖြစ်စေသော အခြင်းအရာသည် အံ့ဩစေသောသူ၏ အဖြစ်သည် (ရှိ၏) ၊ ဤသို့ မိမိအနီး၌ အံ့ဩဖွယ်ကိုဆောင်၍ ပြောဆိုခြင်းသည် သာမန္တဇဗ္ဗနဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုမည်၏”ဟူ၍ ပင်တည်း။

ထိုမှတစ်ပါး ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ရဟန်း၏ မိမိကို ချီးမွမ်းစေချင်သော အလိုဆိုးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ဣရိယာပုထ်ဖြင့် အံ့ဩစေခြင်းကို (ဣရိယာပထသန္နိသိတ) ဣရိယာပုထ်ကိုမိသော ကုဟနဝတ္ထုဟု သိအပ်၏။ ဟောတော်မူပုံကား—

မှတ်ချက်

အလိုဆိုးကို ကုရဇ-ဟု ဆိုလို၏။ ထို အလိုဆိုးဖြင့် ကိုယ်နှုတ်တို့ကို ဟန်ဆောင်၍ ချုပ်တည်းစောင့်ရှောက်ခြင်းကို ကောရဇိက-ဟု ဆိုသည်။ ဤ အရာ၌ ကောရဇိကကောရဇိကော-ဟု ၂-ပုဒ်ထပ်ဆင့်၍ ဆိုထားသောကြောင့် “အလိုဆိုးဖြင့် ကိုယ်နှုတ်တို့ကို အလွန်နှိပ်ကွပ် ချုပ်တည်းသည်”ဟု အလွန်-ဟူသော စကားပါ ထည့်၍ ပြန်ရသည်။ အလွန်နှိပ်ကွပ် ချုပ်တည်းသည် ဖြစ်၍-ဟူသော ဤပုဒ်ကို “နိဗ္ဗာန်နှင့် စပ်သော စကားကို ပြောဆို၏” ဟူသော ပုဒ်နှင့် စပ်ပါ။ ဖြစ်၍-ဟူသော နောက် ၄-ပုဒ်ကိုလည်း ထို့အတူပင် စပ်ပါ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

“ဣရိယာပုထ်ဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုသည် အဘယ်နည်း? ဤ(သာသနာတော်)၌ အချို့သောရဟန်းသည် ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ အလိုရမက် နှိပ်စက်အပ်သည် ဖြစ်၍ မိမိအား ချီးမွမ်းခြင်းကို အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ ‘ဤသို့ ပြုသည်ရှိသော် ငါ့ကို လူများ ချီးမွမ်းလိမ့်မည်’ဟု ရည်ရွယ်၍ သွားခြင်း ဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာ ပြုပြင်ထား၏။ [၂၆] ရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာ ပြုပြင်ထား၏။ ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာ ပြုပြင်ထား၏။ လျောင်းခြင်းဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာ ပြုပြင် ထား၏။ (အရိယာ ရဟန္တာထင်ကြစေရန်) ရည်သန်တောင့်တ၍ သွား၏။ ရည်သန်တောင့်တ၍ ရပ်၏။ ရည်သန်တောင့်တ၍ ထိုင်၏။ ရည်သန်တောင့်တ၍ လျောင်းခြင်းကို ပြု၏။ တည်ကြည်သော သမာဓိရှိသကဲ့သို့သွား၏။ ရပ်၏။ ထိုင်၏။ လျောင်းခြင်းကိုပြု၏။ လူများမြင်နိုင်ရာအရပ်၌ ဈာန်ဝင်စားသကဲ့သို့ ပြုလျက်နေ၏။ ဤသို့သဘောရှိသော ‘ဣရိယာပုထ်ကို ရှေးဦးစွာထားခြင်း၊ ထားသောအခြင်းအရာ၊ ကောင်းစွာ ပြုပြင်ထားခြင်း’ဟု ဆိုအပ်သော အကြင် မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းသည် မျက်မှောင်ကုပ်သည်၏ အဖြစ် သည် အံ့ဩစေခြင်းသည် အံ့ဩခြင်းကိုဖြစ်စေသော အခြင်းအရာ သည် အံ့ဩစေသော သူ၏အဖြစ်သည် (ရှိ၏)။ ဤ ဣရိယာပုထ် ပြုပြင်ထားခြင်းကို ဣရိယာပုထ်ဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုဟု ဆိုအပ်၏”ဟူ၍ပင်တည်း။

ထိုနိဒ္ဒေသပါဠိ၌ ပစ္စယပဋိသေဝနသင်္ခါတေန-ဟူသည်ကား ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်ခြင်းဟု ဤသို့ဆိုအပ်သော^၁ (အံ့ဖွယ်ပြုခြင်းဖြင့်)၊ တနည်းကား

မှတ်ချက်

၁- ရှေး၌ ပါဠိတော်ကိုပြန်ရာဝယ် ဤ ပဌမ အဖွင့်နှင့်အညီ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၈၉

ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော (အံ့ဖွယ်ပြုခြင်းဖြင့်)။ သာမန္တဗျူဟာ-ဟူသည်ကား (သူတပါးကိုကဲ့သို့ ပြု၍ မိမိ၏) အနီး၌ ပြောဆိုခြင်းဖြင့်။ ဣရိယာပထသု ဝါ-ဟူသည်ကား ၄-ပါးသော ဣရိယာပုထ်ကို။ အဋ္ဌပနာ-ဟူသည်ကား အစစစွာထားခြင်းတည်း။ တနည်းကား ရှိသေစွာ ထားခြင်းတည်း။ ဌပနာ-ဟူသည်ကား ထားသောအခြင်းအရာတည်း။ သဏ္ဌပနာ-ဟူသည်ကား ပြုပြင်ခြင်းတည်း။ ‘ကြည်ညိုဖွယ်ဆောင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်း၊ ဝါ၊ ကြည်ညိုဖွယ်ရှိအောင် ပြုပြင်ခြင်း’ ဟု ဆိုလို၏။ ဘာကုဋ္ဌိကာ-ဟူသည်ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်က မွေ့နှောက်ချေမှုန်းထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် မျက်မှောင်ကုပ်မှုကို ပြုခြင်းတည်း။ မျက်နှာတုန်ရွံ့ခြင်းဟု ဆိုလို၏။ မျက်မှောင်ကုပ်မှုကို ပြုခြင်းအလေ့ရှိသောသူသည် ဘာကုဋ္ဌိ(က)မည်၏။ မျက်မှောင်ကုပ်လေ့ရှိသောသူ၏အဖြစ်သည် ဘာကုဋ္ဌိယမည်၏။ ကုဟနာ-ဟူသည်ကား အံ့ဩစေခြင်းတည်း။ အံ့ဩခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်းသည် ကုဟာယနာ မည်၏။ အံ့ဩစေသောသူ၏အဖြစ်သည် ကုဟိတတ္ထမည်၏။

လပနာ ပုဒ်၏အဖွင့် နိဒ္ဒေသ၌ အာလပနာ-ဟူသည်ကား ကျောင်းသို့ရောက်လာသော လူ ဒါယကာတို့ကို မြင်လျှင် “အမောင်ဒါယကာတို့၊ ဘယ်ကိစ္စအတွက် လာကြသနည်း၊ ရဟန်းတို့ကို ပင့်ရန် လာကြသလော၊ သို့ဖြစ်လျှင် သွားနှင့်ကြဟေ့၊ ငါ ရဟန်းတို့ကို ပင့်ဆောင်၍ နောက်မှ လာခဲ့မည်” ဟု ဤသို့ (မေးလျှောက်ခြင်း မရှိပါပဲ) အစစ (ရှေးဦးစွာ) ပင်လျှင် (လှူရေး ပင့်ရေးနှင့်စပ်၍ လမ်းကြောင်းပေးကာ) ပြောဆိုခြင်းတည်း။ တနည်းကား “တိဿမထေရ်ဟူသည်မှာ ငါပင်တည်း၊ ပြည့်ရှင်မင်းသည် ငါ့ကို ကြည်ညို၏၊ မင်း၏ဤမည်သောအမတ်ကြီး ဤမည်သောအမတ်ကြီးသည်လည်း ငါ့ကို ကြည်ညို၏” ဟု ဤသို့ မိမိကိုယ်ကို ဆောင်၍ ကိုယ်ရည်သွေးကို ပြခြင်းရှိသော ပြောဆိုခြင်းသည် အာလပနာ မည်၏။ လပနာ-

ဟူသည်ကား (အရှင်တိဿဟူသည်မှာ အဘယ်မထေရ်ပါနည်း ဤသို့ စသည်ဖြင့်) မေးလျှောက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ဆိုခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော ပြောဆိုခြင်းမျိုးပေတည်း။ သန္တပနာ-ဟူသည်ကား လူ ဒါယကာတို့၏ ပျင်းရိငြီးငွေ့ခြင်း၌ စိုးရိမ်သည်ဖြစ်၍ (ယင်းဒါယကာတို့အား) စကားပြော ခွင့်ပေး၍ ပေး၍ ကောင်းစွာ အဖန်ဖန်ပြောဆိုခြင်းတည်း။ ဥဇ္ဈပနာ-ဟူသည်ကား “သူကြွယ်ကြီး၊ လှေပိုင်ရှင်ကြီး၊ ဝါ၊ သင်္ဘောပိုင်ရှင်ကြီး၊ အလှူရှင်ကြီး” ဟု ဤသို့ အထက်၌ မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်းတည်း။ သမုဇ္ဈပနာ-ဟူသည်ကား ခပ်သိမ်းသော အဖို့အားဖြင့်၊ ဝါ၊ အခြင်းခပ်သိမ်း အထက်၌ပြု၍၊ ဝါ၊ မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်းတည်း။

ဥန္တဟနာ-ဟူသည်ကား “ဥပါသကာတို့ ရှေးက ဤသို့သော ကာလ၌ ကောက်သစ်အလှူကို သင်တို့ ပေးလှူကုန်၏။ ယခုအခါ ယခုနှစ်၌ မလှူကြတော့ပြီလော” ဟု ဤသို့စသည်ဖြင့် “လှူပါကုန်အံ့ အရှင်ဘုရား၊ အခွင့်ကို မရကြပါသေး” ဟု ဤသို့သော ဝန်ခံစကားတို့ကို ပြောဆိုကြသည်တိုင် အောင် (အထက်အထက်) နောက်နောက်၌ ချည်တုပ်၍ ပြောဆိုခြင်းတည်း။ ‘ရစ်ပတ်၍ ပြောဆိုခြင်း’ ဟု ဆိုလို၏။ တနည်းကား [၂၇] လက်၌ ကြံရှိသော သူကိုမြင်လျှင် “ဥပါသကာ သင်ဘယ်ကယူဆောင်လာခဲ့သနည်း” ဟုမေး၏။ ကြံခင်းမှ ယူဆောင်လာခဲ့ပါသည် ဘုရားဟု လျှောက်ထား၏။ အသို့နည်း ထိုကြံခင်း၌ ကြံသည် ချိုပါ၏လောဟု မေးပြန်၏။ ခဲကြည့်လျှင် (စုတ်ကြည့်လျှင်) သိနိုင်ပါသည် ဘုရားဟု လျှောက်ထားပြန်လျှင် “ဥပါသကာရေ ရဟန်းမှာ ကြံကို လှူကြပါဟု မပြောကောင်းဘူး” ဟု ဆို၏။ (လူဒါယကာက လွှတ်အောင်) ဖြေငြားသော်လည်း (မလွတ်နိုင်အောင်) ရစ်ပတ်လျက်ဆိုသော ဤသို့သောစကားသည် ဥန္တဟနာ မည်၏။ ခပ်သိမ်းသော အဖို့အားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ (ထပ်ကာ ထပ်ကာ) ချည်တုပ်၍ ပြောဆိုခြင်းသည် သမုဇ္ဈပနာ မည်၏။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၉၁

ဥက္ကာစနာ-ဟူသည်ကား “ထိုအမျိုး ထိုအိမ်ထောင်စုလူများသည် ငါ့ကို သာလျှင် သိ၏။ ဤအမျိုး ဤအိမ်ထောင်စု၌ လှူဖွယ်ပစ္စည်းဖြစ်ပေါ် လာလျှင် ငါ့အားသာလျှင် လှူ၏” ဟု ဤသို့ (ဒါယကာ၏ဂုဏ်ကို) မြှောက် ပင့်ဖော်ပြခြင်းသည် ဥက္ကာစနာမည်၏။ “မြှောက်၍ပြခြင်း” ဟု ဆိုလို၏။ ဤ အရာ၌ တေလကန္တရိကဝတ္ထုကို ပြောသင့်၏။ ခပ်သိမ်းသော အဖို့အားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်းသည် သမုက္ကာစနာ မည်၏။

အနုပ္ပိယဘာဏိတာ-ဟူသည်ကား အမှန်အား လျော်သည်ကို၎င်း၊ တရား အား လျော်သည်ကို၎င်း မငဲ့မှု၍ အဖန်တလဲလဲ ချစ်ဖွယ်ကိုသာ ဆိုခြင်း တည်း။ စာဠုကမ္ပတ-ဟူသည်ကား နိမ့်သောဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ် တည်း။ မိမိကိုယ်ကို အောက်အောက်၌ထား၍ ပြောဆိုခြင်းတည်း။ မုဂ္ဂသူ ပျတ-ဟူသည်ကား ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသည်၏ အဖြစ်တည်း။ ချဲ့၍ပြအံ့၊ ပဲနောက်တို့ကို ချက်လျှင် တလုံးတလေသာလျှင် မကျက်ပဲရှိ၏။ ကြွင်းသော ပဲနောက်တို့သည် ကျက်ကုန် နူးနပ်ကုန်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ် ၏ စကား၌ တလုံးတလေသာလျှင် မှန်၏။ ကြွင်းသောစကားအလုံးစုံသည်

မှတ်ချက်

၁- ရဟန်း ၂-ပါးတို့သည် တခုသောရွာသို့ဝင်၍ ဆွမ်းစားဇရပ်၌ ထိုင်နေ ကြပြီးလျှင် သတို့သမီးတယောက်ကို (မြင်၍) ခေါ်ယူကုန်၏။ ထို သတို့သမီး လာသောအခါ ထို ၂-ပါးတို့တွင် တပါးက အခြားတပါးကို “ဤ သူငယ်မသည် အဘယ်သူ၏ သမီးပါနည်း အရှင်ဘုရား” ဟု မေး၏။ “ငါတို့၏ အလုပ်အကျွေး ဖြစ်သော တေလကန္တရိကမည်သော ဒကာမ၏သမီး ဖြစ်သည်။ ဤ သူငယ်မ၏ အမိသည် ငါအိမ်သို့ သွားလတ်သော် ထောပတ်ကိုလှူလျှင် ထောပတ်အိုးဖြင့် ပင် ကပ်လှူ၏။ ဤ သူငယ်မသည်လည်း သူ၏ အမေကဲ့သို့ ထောပတ်အိုးဖြင့်ပင် ကပ်လှူ၏” ဟု မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုသတတ်။ ဤ အကြောင်းအရာကို ရည်၍ “ဤအရာ၌ တေလကန္တရိကဝတ္ထုကို ပြောသင့်သည်” ဟု ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ) သမ္မောဟဝိနောဒနီ နှာ ၄၆၄-၌လည်း ဤဝတ္ထု ရှိ၏။

မှား၏။ ဤသို့သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသော စကားရှိသူဟု
ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ထိုပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသော စကားရှိသောသူ၏အဖြစ်
သည်၊ ဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ပြောဆိုခြင်းသည် မုဂ္ဂသူပျတာမည်၏။
ပါရိဘဋ္ဌတာ-ဟူသည်ကား ကလေးထိန်းအမှု၏ အဖြစ်တည်း။ ချဲ့ဦးအံ့၊
အကြင်ရဟန်းသည် လူ ဒါယကာတို့၏ သားသူငယ်တို့ကို ကလေးထိန်းကဲ့သို့
ရင်ခွင်ဖြင့်သော်၎င်း ပခုံးဖြင့်သော်၎င်း ချီပိုးထိန်းကျောင်း၏။ ‘ချီပိုး
ထမ်းဆောင်သည်’ဟုဆိုလို၏။ ထိုကလေးသူငယ်တို့ကို ချီပိုးထိန်းကျောင်း
သောသူ၏အမှုသည်၊ ဝါ၊ ထိန်းကျောင်းခြင်းအလုပ်သည် ပါရိဘဋ္ဌမည်၏။
ကလေးထိန်းကျောင်းခြင်းအမှု၏ အဖြစ်သည် ပါရိဘဋ္ဌတာမည်၏။”

နေမိတ္တိကတာ-ပုဒ်၏အဖွင့် နိဒ္ဒေသ၌ နိမိတ္တ-နိမိတ်ဟူသည်ကား တပါး
သော လူဒါယကာတို့အား ပစ္စည်းကို ပေးလှူခြင်း၌ အမှတ်သညာကို
ဖြစ်စေတတ်သော ကိုယ်အမှု နှုတ်အမှု တစုံတခုပေတည်း။ နိမိတ္တကမ္မ-
ဟူသည်ကား ခဲဖွယ်ကို ကိုင်ယူ၍ သွားသော လူတို့ကို မြင်လျှင် “အသိနည်း
ခဲဖွယ်ကို ရခဲကုန်သလော” ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် (လှူရန်) အမှတ်
နိမိတ်ကို ပြုခြင်းတည်း။ ဩဘာသ-ဟူသည်ကား ပစ္စည်းနှင့်စပ်သော

မှတ်ချက်

၁-ကလေးထိန်းကျောင်းခြင်းအမှု(ပါရိဘဋ္ဌ) သည်ပင်လျှင် ပါရိဘဋ္ဌတာ
မည်၏။ (ဋီကာ) ဤ အလိုအားဖြင့် ပါရိဘဋ္ဌနှင့် ပါရိဘဋ္ဌတာသည် အနက်
အားဖြင့် အတူတူပင်-ဟု မှတ်ရာ၏။ သာ၍ရှင်းပေ၏။

၂-နိမိတ္တကမ္မ-ဟူသည်ကား ပစ္စည်းလှူရန် အမှတ်နိမိတ်ကို ပြုခြင်း၌
ကျွမ်းကျင်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်ပေတည်း။ ထို နိမိတ္တကမ္မ၌ ဤဆိုလတ်
သည်ကား ဝတ္ထုပေတည်း။ တဆင့် ကြားဘူးသည်မှာ....တပါးသော ဆွမ်းခံ
ရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေး ဒကာဖြစ်သော ပန်းပဲသမား၏ အိမ်တံခါးသို့
သွား၍(ပန်းပဲသမား ဒကာက) “ဘာလဲ အရှင်ဘုရား”ဟု မေးအပ်သည်ရှိသော်

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၉၃

စကားတည်း။ ဩဘာသကမ္မ-ဟူသည်ကား နွားငယ်ကျောင်းသော သူငယ်တို့ကို မြင်လျှင် “အသိုနည်း ဤ နွားငယ်တို့သည် နို့ရည်စို့ရသော နွားငယ်တို့လော၊ သို့မဟုတ် ရက်တက်ရည်သောက်ရသော နွားငယ်တို့လော” ဟု မေးပြီးလျှင် “နို့ရည်စို့ရသော နွားငယ်တို့ပါ၊ ဘုရား” ဟု ဆိုလတ်သော် “နို့ရည်စို့ရသော နွားငယ်တို့ မဖြစ်နိုင်ကုန်၊ အကယ်၍ နို့ရည်စို့ရသော နွားငယ်တို့ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ ရဟန်းတို့သည်လည်း နွားနို့ကို ရကုန်ရာ၏” ဟု ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ထိုနွားကျောင်းသားသူငယ်တို့၏ မိဘတို့အား (၎င်းတို့က) ပြောကြား၍ နွားနို့ကို လှူစေခြင်း အစရှိသော (မိမိအလိုကို) အရိပ်ပြမှု ပြုခြင်းတည်း။ သာမန္တဗျေဟူသည်ကား (အလိုရှိသောပစ္စည်းနှင့်) အနီးပြု၍၊ ဝါ၊ ပွတ်သိ၍ ပြောဆိုခြင်းတည်း။ ဤ အရာ၌ ကုလူပကရဟန်း၏ ဝတ္ထုကို ပြောကြားသင့်၏။

[၂၀] တဆင့်ကြားဘူးသည်မှာ- (ဆွမ်းခံ ထိုင်အိမ်အဖြစ်ဖြင့်) အိမ်သို့ ကပ်သော (ကုလူပက) ရဟန်းတပါးသည် ဆွမ်းစားလိုသည်ဖြစ်၍

မှတ်ချက်

သင်္ကန်းအကြားဖြင့် လက်ကိုထုတ်၍ ပဲခွပ်ပေါက်ဟန် အခြင်းအရာကို ပြု၏။ ပန်းပဲသမား ဒကာသည် “တပည့်တော် ကောင်းစွာ မှတ်မိပါပြီ အရှင်ဘုရား” ဟု ဆိုကာ ပဲခွပ်ကို ပြုလုပ်၍ ပေးလှူလေသတည်း။ (သမ္မောဟဝိနောဒနိ နှာ-၄၆၅)

၁- မိမိ၏ အလိုကို ပြခြင်းသည် ဩဘာသ မည်၏။ ထိုဩဘာသကား- အဘယ်နည်း? ဟူမူ “ယခုအခါ၌ ရဟန်းတို့မှာ ပစ္စည်းများ ရခဲကုန်၏၊ (ရှားပါးကုန်၏)၊” ဤသို့ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့နှင့်စပ်သော စကားပေတည်း။ (ဋီကာ)

၂- အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထု၏အနီး၌ ပြောဆိုခြင်းသည် သာမန္တဗျေ မည်၏။ (ဋီကာ)

အိမ်တအိမ်သို့ ဝင်ပြီးလျှင် ထိုင်နေသတတ်။ အိမ်ရှင်မသည် ထိုရဟန်းကို မြင်လျှင် မလှူလိုသောကြောင့် “ဆန်မရှိ”ဟု ဆိုကာ ဆန်ကို ဆောင်ယူ လို၍ သွားသကဲ့သို့ အိမ်နီးချင်းအိမ်သို့ သွားလေ၏။ ထိုရဟန်းသည်လည်း အိမ်အခန်းအတွင်းသို့ ဝင်၍ ကြည့်ရှုလတ်သော် တံခါးရှက်ထောင့်၌ ကြံကို ၎င်းအိုးထဲ၌ တင်လဲကို၎င်း၊ ခြင်းတောင်းထဲ၌ ငါးခြောက်ပြားခြမ်းကို၎င်း၊ ဆန်အိုးထဲ၌ ဆန်တို့ကို၎င်း၊ ထောပတ်အိုးထဲ၌ ထောပတ်ကို၎င်း တွေ့မြင် ပြီးလျှင် အပြင်သို့ ထွက်၍ ထိုင်နေလေ၏။ အိမ်ရှင်မသည် ‘ဆန်မရခဲ့’ ဟု ညည်းတွားလျက် ပြန်လာ၏။ ထိုရဟန်းသည် “ဥပါသိကာမရေ ယနေ့ ဆွမ်းမပြည့်စုံလတုံဟု စောစောကပင် နိမိတ်ကိုမြင်ခဲ့ပြီ”ဟု ဆို၏။ အဘယ်သို့သောနိမိတ်ကို မြင်ခဲ့ပါသနည်း အရှင်ဘုရားဟု မေးလတ်သော် “တံခါးရှက်ထောင့်၌ ထားသော ကြံချောင်းကဲ့သို့သော မြေကို မြင်ခဲ့၏။ ‘ထိုမြေကို ပုတ်ခတ်အံ့’ဟု ကြည့်ရှုလတ်သော် အိုးထဲ၌ထားသော တင်းလဲ ခဲတို့နှင့်တူသော ကျောက်ခဲတို့ကို မြင်ခဲ့၏။ ကျောက်ခဲဖြင့် ပစ်ခတ်အပ်သော မြေက ပြုအပ်သော ပါးပျဉ်းကို ခြင်းတောင်း၌ ထားသော ငါးခြောက် ပြားခြမ်းနှင့်တူစွာ မြင်ခဲ့၏။ ထိုခဲကို ကိုက်လိုသော ထိုမြေ၏ သွားတို့ကို ဆန်အိုးထဲက ဆန်တို့နှင့်တူစွာ မြင်ခဲ့၏။ ထိုအခါ အမျက်ထွက်သော ထို မြေ၏ ပါးစပ်မှထွက်လာသော အဆိပ်နှင့်ရောသော တံထွေးကို ထောပတ် အိုးထဲ၌ ထည့်ထားသော ထောပတ်နှင့်တူစွာ မြင်ခဲ့၏”ဟု ဆို၏။ ထိုအိမ်ရှင်မသည် “ဦးပြည်းကို လှည့်စားခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်”ဟု ဆင်ခြင်၍ ကြံကိုကပ်ပြီးလျှင် ထမင်းကိုချက်၍ ထောပတ် တင်းလဲ ငါးခြောက်တို့နှင့် တကွ အလုံးစုံကို ကပ်လှူရလေ၏။ ဤသို့ (အလိုရှိအပ်သော ပစ္စည်းနှင့်) အနီးပြု၍၊ ဝါ၊ ပွတ်သိ၍ ပြော ဆိုခြင်းကို သာမန္တဇပွန-ဟု သိအပ်၏။ ပရိကထာ-ဟူသည်ကား အလိုရှိအပ်သော ထိုပစ္စည်းကိုရအောင် ပြန်လှည့်၍ ပြန်လှည့်၍ ပြောဆိုခြင်းတည်း။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၉၅

နိပေသိကတာ-ပုဒ်၏အဖွင့်နိဒ္ဒေသ၌ ဆဲရေးခြင်း-ဟူသည်ကား ၁၀-ပါးသော ဆဲရေးကြောင်း ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဆဲရေးခြင်းတည်း။ ရှုတ်ချခြင်း-ဟူသည်ကား နှိပ်စက်၍ ဆိုခြင်းတည်း။ ကဲ့ရဲ့ခြင်း-ဟူသည်ကား (ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော) သဒ္ဓါတရား မရှိ (ရတနာသုံးပါးကို) မကြည်ညို-ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် အပြစ်တင်ခြင်းတည်း။ ဥက္ကေပနာ-ဟူသည်ကား ဤဒါယကာကို ဤလှူဒါန်းသောအရာ၌ (ထည့်၍) မပြောဆိုကြလင့်ဟု စကားဖြင့် (လှူသူအဖြစ် စသည်မှ) ထုတ်ပယ်ခြင်းတည်း။ ခပ်သိမ်းသောအဖို့အားဖြင့် တည်ရာမှီရာနှင့်တကွ အကြောင်းနှင့်တကွ ပြု၍ ထုတ်ပယ်ခြင်းသည် သမုက္ကေပနာမည်၏။ တနည်းကား မပေးလှူသောသူကိုမြင်လျှင် “ဪ-အလှူရှင်ပါတကား” ဟု ဤသို့မြှောက်ပင့်ချီဆောင်၍ ပြောဆိုခြင်းသည် ဥက္ကေပနာမည်၏။ အလှူရှင်ကြီးပါတကားဟု ဤသို့လွန်ကဲစွာ မြှောက်ပင့်ချီဆောင်၍ ပြောဆိုခြင်းသည် သမုက္ကေပနာမည်၏။ ခိပနာ-ဟူသည်ကား မျိုးစေ့ကိုစားသုံးနေသော ဤသူ၏ အသက်ရှင်ခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်းဟု ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြက်ရယ်ဆိုခြင်းတည်း။ သံခိပနာ-ဟူသည်ကား ဤဒါယကာကို မပေးလှူတတ်ဟူ၍ အဘယ်

မှတ်ချက်

၁-၁၀-ပါးသော ဆဲရေးကြောင်း ဝတ္ထုတို့ဟူသည်မှာ (၁) အမျိုးဇာတ်၊ (၂) အမည်၊ (၃) အနွယ်၊ (၄) အမူ-အလုပ်အကိုင်၊ (၅) အတတ်ပညာ၊ (၆) အနာဓောဂါ၊ (၇) အရပ် အနိမ့် အမြင့်၊ အသား အမည်း အဖြူ စသော အသွင်သဏ္ဌာန်၊ (၈) လောဘ ဒေါသစသော ကိလေသာ၊ (၉) အာပတ်၊ (၁၀) နွားပဲ၊ ခွေးပဲ၊ တိရစ္ဆာန်ပဲ စသည်ဖြင့် အထွေထွေ ဆဲရေးခြင်းဟူသော ဤ ၁၀-ပါးတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၂-ဆဲရေးမည်မှ ကြောက်ခြင်း ကြောင့်သော်လည်း ပေးလှူတန်ရာ၏-ဟု ကြံ၍ ၁၀-ပါးသော ဆဲရေးကြောင်း ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဆဲရေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ရှုတ်ချခြင်း စသည်တို့သည်လည်း ထို့အတူပင်။ (ဋီကာ)

ကြောင့်ဆိုကြသနည်း၊ ဤဒကာသည် အမြဲတမ်း ခပ်သိမ်းသော ကာလ ပတ်လုံး အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် အားလုံးတို့အားလည်း မရှိဟူသော စကားကိုလှူနေ သည်မဟုတ်လောဟုသာ၍ လွန်စွာ ပြက်ရယ်ဆိုခြင်းတည်း။ ပါပနာ-ဟူသည် ကား မပေးလှူသူအဖြစ်သို့သော်၎င်း ကျေးဇူးမဲ့သို့သော်၎င်း ရောက်စေ ခြင်းတည်း။ ခပ်သိမ်းသောအဖို့အားဖြင့် ရောက်စေခြင်းသည် သမ္မာပနာ မည်၏။ အဝဏ္ဏဟာရိတာ-ဟူသည်ကား ဤသို့ ကျေးဇူးမဲ့ကို ပြောဆိုသည် ရှိသော်(သူ၏) ကျေးဇူးမဲ့ကို ပြောဆိုမည်မှ ကြောက်သောကြောင့်လည်း ငါ့အား လှူလတံ့ဟု မြော်လင့်၍ တအိမ်မှ တအိမ်သို့ တရွာမှ တရွာသို့ ဇနပုဒ်တခုမှ ဇနပုဒ်တခုသို့ ကျေးဇူးမဲ့ကိုဆောင်ခြင်း မကောင်းသတင်း လွှင့်ခြင်းတည်း။ ပရပိဋ္ဌိမံသိကတာ-ဟူသည်ကား မျက်မှောက်၌ ချီသာသော စကားကိုဆို၍ မျက်ကွယ်၌ ကျေးဇူးမဲ့ကို ဆိုတတ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ မှန်ပေ၏။ ဤသို့သော ပြောဆိုခြင်းသည် ရွှေ့ရှုမျက်နှာချင်းဆိုင် [၂၉] ကြည့်ရန် မဝံ့သောသူ မျက်နှာချင်းမဆိုင်ရဲသောသူက တဖက်သို့ မျက်နှာ လှည့်နေသောသူတို့၏ ကျောက်ကုန်းသားကိုခဲစားသည်နှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ပရပိဋ္ဌိမံသိကတာ-ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤဆဲရေးမှုစသည်အလုံးစုံကို နိပေသိကတာ ဟုဆိုအပ်၏-ဟူသည်ကား ကိုယ်၌လိမ်းထားသော နယ်ဆီကို ဝါးခြမ်း စိတ်ဖြင့် ခြစ်၍သုတ်သကဲ့သို့ သူတပါးဂုဏ်ကို ခြစ်တတ် သုတ်တတ်၏။ (ထို့ကြောင့် နိပေသိကတာဟု ဆိုအပ်၏)။ တနည်းကား နံ့သာမျိုးကို ကြိတ်ချေ၍ သွေး၍ နံ့သာကိုရှာခြင်းကဲ့သို့ သူတပါးဂုဏ်တို့ကိုကြိတ်ချေ၍ မှန်မှန်ညက်ညက်ချေဖျက်၍ ဤလာဘ်ကိုရှာမှီးခြင်းသည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် နိပေသိကတာ-ဟု ဆိုအပ်၏။

လာဘ်ဖြင့် လာဘ်ကို ရှာမှီးခြင်း-ပုဒ်၏ အဖွင့်နိဒ္ဒေသ၌ ရှာမှီးသည်၏ အဖြစ်-ဟူသည်ကား ရှာမှီးခြင်းတည်း။ (ဤအရာ၌ ဖွင့်ပြထားသော ဣတော လဒ္ဓိ ပုဒ်၊ အမုတြပုဒ်၊ ငွေပုဒ်၊ ဂဝေဋ္ဌိပုဒ်၊ ပရိယေဋ္ဌိပုဒ်တို့၏

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၉၇

သဒ္ဓါနက်များမှာ ရှေး၌ မြန်မာပြန်ခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤ၌ ထပ်၍ပြသော်လည်း အကျိုးများမည်မဟုတ်သောကြောင့် ယင်းပုဒ် အဖွင့် တို့ကို ချန်ထားသည်။ အစအိမ်မှစ၍ရတိုင်း ရတိုင်းသော ဆွမ်းကို ထိုထို အိမ်၌ အိမ်သား သူငယ်တို့အား ပေး၍ နောက်ဆုံး၌ နွားနို့ ယာဂုကိုသာ ရ၍သွားသော ရဟန်း၏ ဝတ္ထုကို ဤအရာ၌ ပြောဆိုသင့်၏။ ဤဆိုခဲ့သော စကားသည် ကုဟနာ အစရှိသောပုဒ်တို့၏ အနက်တည်း။

ယခုအခါ၌ “ဤသို့အစရှိကုန်သောယုတ်မာသောအကျင့်တို့၏” ဟူသော ဤစကားရပ်၌ အစရှိ ဟူသော စကားဖြင့် “ထို့ပြင်လည်း အချို့သော အရှင်သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည် (အများပြည်သူတို့က) ယုံကြည်၍လှူသော သုံးဆောင်ဖွယ်တို့ကို သုံးဆောင်ကြပြီးလျှင် မှားသော အသက်မွေးမှုဖြစ် သော ဤသို့သော (တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာခေါ်) ဖိလာအတတ်ဖြင့်^၂ အသက် မွေးကြ၏။ ယင်းအတတ်တို့ကား အဘယ်နည်း? အင်္ဂကျမ်း နိမိတ်ကျမ်း ဥပ္ပါတကျမ်း အိပ်မက်ကျမ်း လက္ခဏာကျမ်း ကြွက်ကိုက်ကျမ်း မီးပူဇော် ခြင်း ယောက်မဖြင့်ပူဇော်ခြင်း” ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဗြဟ္မဇာလ သုတ်၌ ဟောထားအပ်ကုန်သော များစွာကုန်သော ယုတ်မာသော အကျင့် တို့ကို ယူခြင်းကိုသိအပ်၏။ ဤသို့လျှင် အသက်မွေးမှု ဟူသော အကြောင်း ကြောင့် ပညတ်အပ်ကုန်သော ၆-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို လွန်ကျူး ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း “ကုဟနာ လပနာ နေမိတ္တိကတာ နိပ္ပေသိကတာ လာဘေန လာဘံ နိဇီဂိသနတာ” ဤသို့ အစရှိကုန်သော ယုတ်မာသော

မှတ်ချက်

၁-အစရှိ ဟူသော စကားဖြင့်....ယုတ်မာသော အကျင့်တို့ကို ယူခြင်းကို သိအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-နတ်ရွာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် အတတ်ကို ဖိလာအတတ်-ဟု ဆိုသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၇-ပ-ပ-ဇ-သ-၈

အကျင့်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း ဖြစ်သော ဆိုခဲ့ပြီးသော မိစ္ဆာဇီဝခေါ် အကြင်မှားသော အသက်မွေးမှုသည် (ရှိ၏)၊ အလုံးစုံသောအပြားရှိသော ထို မိစ္ဆာဇီဝဟူသမျှမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းဟူသော ဤသီလသည် အာဇီဝပါရိ သုဒ္ဓိသီလ မည်၏။

ထိုပုဒ်၌ ဤဆိုလတုံသည်ကား ဝစနတ္ထခေါ် သဒ္ဓါနက်ပေတည်း။ (ပစ္စည်း ရှာကြောင်းဖြစ်သော) ဤလုံ့လကို စွဲမိ၍ အသက်ရှင်ကုန်၏၊ ထိုအသက် ရှင်ခြင်း၏မှီရာ အကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လသည် အာဇီဝမည်၏၊ ထိုလုံ့လ ကားအဘယ်နည်း? ပစ္စည်းတို့ကိုရှာမှီးကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လပေတည်း။ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်သည် ပါရိသုဒ္ဓိမည်၏၊ အသက်မွေး မှု၏၊ ဝါ၊ အသက်မွေးကြောင်း ဖြစ်သော ပစ္စည်းရှာမှီးသော လုံ့လ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ မည်၏။

ပစ္စယသန္နိသိတသီလ

၁၈။ ထိုမှတပါး ထိုအာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၏ အခြားမဲ့၌ ပြဆိုခဲ့သော ပစ္စယသန္နိသိတသီလ၌။ ဝါ၊ ပစ္စယသန္နိသိတသီလဆိုင်ရာဒေသနာပါရှိ၌။ (အနက်အဆုံးအဖြတ်ကို ဤသို့သိအပ်၏)။ ပဋိသန္ဓေ ၁ ယောနိသော-ဟူသည် ကား သင့်သော အကြောင်းဖြင့် နည်းလမ်းမှန်ဖြင့် သိ၍ “ဆင်ခြင်၍”ဟု ဆိုလို၏။ [၃၀]ဤအရာ၌ အအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ ဤသို့ အစရှိသော

မှတ်ချက်

၁-မြန်မာပြန်ပုဒ်ကို အဖွင့်ခံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြုလျှင် အဖွင့်စကားနှင့် ထပ် တူဖြစ်နေမည့် အရာ၌၎င်း၊ သဒ္ဓါအနက်ကို ဖွင့်ပြသော အရာ၌၎င်း ပါဠိကို အဖွင့်ခံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြုသည်၊ မြန်မာပြန်ပုဒ်ကို ထုတ်ပြုသင့်သော အရာ၌မူ မြန်မာပြန်ပုဒ်ကို ထုတ်ပြုသည်။ အချို့အရာ၌ ပါဠိနှင့်မြန်မာ ၂-မျိုးလုံးကို ထုတ်ပြထားသည်။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၉၉

နည်းဖြင့် ဆိုအပ်သောဆင်ခြင်ခြင်းကိုပင်လျှင် “သင့်သောအကြောင်းအား ဖြင့် ဆင်ခြင်ခြင်း” ဟူ၍ သိအပ်၏။ ထိုစကားရပ်၌ သင်္ကန်းကို-ဟူသည်ကား သင်းပိုင် အစရှိသည်တို့တွင် တစုံတခုသောသင်္ကန်းကို။ မှီဝဲ၏-ဟူသည်ကား သုံးဆောင်၏။ “ဝတ်မှုလည်းဝတ်၏ ရုံမူလည်းရုံ၏” ဟု ဆိုလို၏။ ယာဝဇေဝ- (မျှသာလျှင်) ဟူသောပုဒ်သည် (ရည်ရွယ်အပ်သော) အကျိုး၏ နယ်ပယ် အပိုင်းအခြားကို သတ်မှတ်ကြောင်း ဖြစ်သော စကားတည်း။ မှန်ပေ၏။ “အအေးကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ” ဤသို့အစရှိ(သည်ဖြင့်ရည်ရွယ်အပ်)သော အကြင်အကျိုးသည်(ရှိ၏)။ ဤမျှသည်သာလျှင် ယောဂီရဟန်း၏ သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်း၌ (အလိုရှိအပ်သော) အကျိုးပေတည်း။ ဤထက်အလွန် မရှိပြီ။ အအေးကို-ဟူသည်ကား ကိုယ်တွင်းသန္တာန်၌ ဓာတ်ချောက်ချား ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်သော်၎င်း၊ အပြင်ပ၌ ဥတုဖောက်ပြန်ခြင်း၏ အစွမ်း အားဖြင့်သော်၎င်း ဖြစ်ပေါ်သော အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော အအေးကို။ ပဋိဿာတာယ-ဟူသည်ကား ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ “ကိုယ်၌ နှိပ်စက် ခြင်းကို မဖြစ်စေနိုင်အောင် ထိုအအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှါ” (ဟု ဆိုလို၏)။ မှန်ပေ၏။ ကိုယ်ကို အအေးနှိပ်စက်လတ်သော် စိတ်ပျံ့လွင့် သည်ဖြစ်၍ အသင့်လမ်းမှန်အားဖြင့် တရားအားထုတ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “အအေးကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ သင်္ကန်းကိုမှီဝဲအပ်၏” ဟု မြတ်စွာဘုရားက ခွင့်ပြုတော်မူပေသည်။ နောက်အပိုဒ် အလုံးစုံတို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ဤနောက်အပိုဒ်တို့၌ သက်သက်ထူးသည်မှာ အပူကို- ဟူသည်ကား မီးအပူကို (ဟုဆိုလို၏)။ ထိုမီးအပူ၏ဖြစ်သင့်ခြင်းကို တောမီး လောင်ခြင်း စသည်တို့၌ သိအပ်၏။ ခုံသမကသဝါတာတပသရိသပ-

မှတ်ချက်

၁-တောမီးလောင်ခြင်း စသည်မှာ တွေ့ကြုံခဲ့သောကြောင့် သင်္ကန်းဖြင့် ၎င်း၊ ကျောင်းဖြင့်၎င်း မီးပူကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးသည် နယ်ပယ်အလွန်

သမ္မဿာနံ-ဟူသော ဤပုဒ်၌ကား ခုံသတို့-ဟူသည်မှာ ကိုက်တတ်သော ယင်ကောင် (ဟု ဆိုအပ်သောမှက်) တို့တည်း။ ‘ယင်ကန်းတို့’ ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်ကုန်၏။ မကသတို့-ဟူသည် ခြင်တို့ပင်လျှင်တည်း။ ဝါတ-လေတို့ ဟူသည်ကား မြူပါသောလေ မြူမပါသောလေ စသည် အပြားရှိကုန်သော လေတို့တည်း။ အာတပ-ဟူသည်ကား နေပူရောင်တည်း။ သရီသပတို့- ဟူသည်ကား (ကိုယ်ဖြင့်) တွား၍ သွားတတ်ကုန်သော ကိုယ်ရှည်သော အကောင်မျိုးဖြစ်ကုန်သော မြွေအစရှိကုန်သော အလုံးစုံသောတွားသွား ကောင်တို့တည်း။ ထိုမြွေအစရှိသော တွားသွားကောင်တို့၏ အတွေ့သည် ကိုက်ခြင်းအတွေ့ ထိခြင်းအတွေ့အားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။ ထို ၂-ပါးလုံး သောအတွေ့သည်လည်း သင်္ကန်းကိုရုံ၍နေသော ရဟန်းကို မနှိပ်စက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုသို့ သဘောရှိသော (မြွေ စသည်ပေါသော) ဌာနတို့၌ ထိုမြွေ စသည်တို့၏ အတွေ့တို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ (ရဟန်းသည် သင်္ကန်းကို) မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ယာဝဒေဝ-ဟူသော ဤပုဒ်ကို တဖန်ထပ်၍ ဟောခြင်းသည် အမြဲတမ်းရသောအကျိုး၏ နယ်ပယ် အပိုင်းအခြားကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ဖြစ်သည်။ မှန်ပေ၏။ ဟိရိုဂုဏ်ကို ပျက်စေတတ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းသည် အမြဲတမ်းရသော အကျိုးပေတည်း။ ဤမှ

မှတ်ချက်

ကျဉ်း၏။ ထို့ကြောင့် နေပူရောင်မှ တပါး တခြားသော အပူဟူသမျှတို့ကို ဤ အရာ၌ ဥဏှအရ အပူဟု ယူလျှင်လည်း သင့်ရာ၏။ မှန်ပေ၏။ အလွန်ပူပြင်း သော အရပ်ဒေသတို့၌ ရာသီဥတုကြောင့်ဖြစ်သော အပူကို အဝတ်သင်္ကန်းဖြင့် ၎င်း၊ အဆောက်အဦဖြင့်၎င်း ကာကွယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် “သီတံ ဥဏှံ ပဋိ-ဟန္တိ = (ကျောင်းအဆောက်အဦက) အအေးကို၎င်း၊ အပူကို၎င်း ကာကွယ် ပယ်ဖျောက်သည်”ဟူသော စူဠဝါ ပါဠိတော်၏အဖွင့် အဋ္ဌကထာ နှာ ၅၇၇-၌ “အအေးကို၎င်း၊ အပူကို၎င်းဟူသော စကားကို သဘောမတူသော ဥတု၏ အလိုအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည်”ဟု ဖွင့်ပြတော်မူပေသည်။

တပါးသော အကျိုးတို့သည်ကား တရံတခါ၌သာဖြစ်ကုန်၏။ ထိုစကားရပ်၌
 ဟိရိကောပီန-ဟူသည်မှာ ထိုထိုကျဉ်းမြောင်းသော ကိုယ်အင်္ဂါဌာနတည်း။
 မှန်ပေ၏။ အကြင်အကြင် ကိုယ်အင်္ဂါကို မဖုံးပဲထားလျှင် ရှက်ခြင်းဟူသော
 ဟိရိဂုဏ်သည်ပျက်စီး၏။ ဟိရိဂုဏ်ကို ပျက်စေတတ်သောကြောင့် ထိုထို
 ကိုယ်အင်္ဂါကို 'ဟိရိကောပီန' ဟု ဆိုအပ်၏။ ဟိရိဂုဏ်ကို ပျက်စေတတ်သော
 ထိုကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးကွယ်ခြင်း အကျိုးငှါ ဖြစ်သောကြောင့် ဟိရိကောပီန-
 ပဋိစ္စာဒနတ္ထမည်၏ ၊ ဟိရိကောပီန ပဋိစ္စာဒနတ္ထ-ဟူ၍လည်း မူကဲ့ရှိ၏။

ပိဏ္ဍပါတ် (ဆွမ်းကို) ဟူသည်ကား အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော (စားအပ်
 သော) အစာအာဟာရကို (ဟုဆိုလို၏) ။ မှန်ပေ၏။ အမှတ်မရှိတစုံတခုသော
 အာဟာရသည် ရဟန်း၏ ဆွမ်းခံခြင်းဖြင့် သပိတ်၌ကျစေအပ်သောကြောင့်
 (၎င်းကို) ပိဏ္ဍပါတ-ဟုဆိုအပ်၏ ၊ တနည်းကား (အိမ်များစွာမှ) ဆွမ်းတို့၏

မှတ်ချက်

၁- ကပံ အဝဓာရဏံ ဝါ ပဋိစ္စာဒနံ အရဟတီတိ-တနည်းကား ဖုံးကွယ်ခြင်း
 ကို ထိုက်သောကြောင့် ကောပီန-မည်၏။ ရှက်ဖွယ် အနက်သဘောကြောင့်
 ဟိရိလည်း မည်၏။ ၎င်းသည် (ဖုံးကွယ်ထိုက်သောကြောင့်) ကောပီနလည်း
 မည်၏။ ထို့ကြောင့် ဟိရိကောပီန မည်၏။ (ဋီကာ)၌ အလိုအားဖြင့် “ရှက်ဖွယ်
 ဖြစ်၍ ဖုံးကွယ်ထိုက်သော အင်္ဂါကို ဖုံးကွယ်ခြင်း အကျိုးငှါ” ဟူ၍ ပြန်ဆိုအပ်၏။
 ရှေး အောက်ခြေ မှတ်ချက်၌ ဤ အနက်ကို “ဝါ၊ ဖုံးကွယ်သင့်သော ရှက်ဖွယ်
 အင်္ဂါကို” ဟု ပြခဲ့ပြီ။

၂- ပိဏ္ဍောလျ - ဆွမ်းခံခြင်းဖြင့် + ပါတ - ကျစေအပ်သည် လောင်းထည့်
 အပ်သည် = ပိဏ္ဍောလျပါတ - ပိဏ္ဍပါတ-ဆွမ်းခံခြင်းဖြင့် (သပိတ်၌) ကျစေ
 အပ်သောဆွမ်း။

၁၀၂

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အပေါင်းသည် ပိဏ္ဏပါတ မည်၏။ “ထိုထို အိမ်၌ရအပ်ကုန်သော ဆွမ်းတို့၏ အပေါင်းအစု” ဟု ဆိုလို၏ ။

နေဝ ဒဝါယ-ဟူသည်ကား ရွာသားသူငယ်တို့ကဲ့သို့ မြူးတူးပျော်ပါး ကစားခြင်းအကျိုးငှါ မဟုတ်ပေ။ “ကစားခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် မဟုတ်၊ ဝါ၊ ကစားနိုင်ရန်အတွက် မဟုတ်” ဟု ဆိုလို၏။ န မဒါယ-ဟူ သည်ကား လက်ဓမ္မသွား လက်ပမ်းသွား စသည်တို့ကဲ့သို့ ခွန်အားမာန် ယောက်ျားမာန်ဖြင့် ယစ်ခြင်းအကျိုးငှါ မဟုတ်ပေ။ “ခွန်အားကို မှီ၍ဖြစ် သော ယစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် မဟုတ်” ဟု ဆိုလို၏။ န မဏ္ဍ- နာယ-ဟူသည်ကား [၃၁] နန်းတွင်းသူ ပြည့်တန်ဆာမ အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့ အင်္ဂါကြီးငယ်ကို ပြည့်ဖြိုးစေခြင်းငှါ မဟုတ်ပေ။ “အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ပြည့်ဖြိုးသည်၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် မဟုတ်” ဟု ဆိုလို၏။ န ဝိဘူသနာယ-ဟူသည်ကား ကချေသည် ကျွမ်းသွား စသည်တို့ကဲ့သို့ အရေအဆင်းကြည်လင်တောက်ပခြင်း အကျိုးငှါ မဟုတ်ပေ။ “ကြည်လင် တောက်ပသော အရေအဆင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသောအကြောင်းကြောင့် မဟုတ်” ဟု ဆိုလို၏။ ဤ ၄-ပုဒ်တို့တွင် နေဝ ဒဝါယ-ဟူသော ပုဒ်ကို

မှတ်ချက်

၁- ပိဏ္ဏ-တလုပ်တခဲ ဆွမ်းတို့၏+ပါတ-အပေါင်း=ပိဏ္ဏပါတ-တလုပ်တခဲ ဆွမ်းတို့၏အပေါင်း။

၂- န မဏ္ဍနာယ-ဟူသည်ကား ကိုယ်၏ ကြည်လင်ခြင်း အကျိုးငှါ စားသည် မဟုတ်။ ထိုစကားရပ်၌ ရုပ်ကိုမှီ၍ အသက်မွေးကုန်သော မာတုဂါမတို့သည်၎င်း၊ နန်းတွင်းသူ စသည်တို့သည်၎င်း ထောပတ် တင်လဲ မည်သည်ကို သောက်ကုန် ၏၊ ထိုမာတုဂါမတို့နှင့် နန်းတွင်းသူ စသည်တို့သည် “ဤဘောဇဉ်ကို သုံးဆောင် ခြင်းဖြင့် ငါတို့၏ ရုပ်ကိုယ်သည် (အချိုးကျ၍) ကောင်းသောပုံသဏ္ဌာန်ရှိသည် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်၊ ကိုယ်အရေအဆင်းသည် ကြည်လင်ပေလိမ့်မည်” ဟု ရည်ရွယ်

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၀၃

မောဟ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော ပျော်မြူးခြင်းကို ပယ်ခြင်းငှါ၊
 ဝါ၊ မောဟ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းကို
 ပယ်ခြင်းငှါ ဟောတော်မူ(အပ်)၏။ န မဒါယ-ဟူသော ဤပုဒ်ကို ဒေါသ
 ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော မာန်ယစ်ခြင်းကို ပယ်ခြင်းငှါ၊ ဝါ၊
 ဒေါသ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းကို ပယ်ခြင်း
 ငှါ ဟောတော်မူ(အပ်)၏။ န မဏ္ဍနာယ န ဝိဘူသနာယ-ဟူသော ဤပုဒ်
 ၂-ခုအပေါင်းကို ရာဂ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော အသွေးအသား
 တိုးပွားခြင်း၊ အရေအဆင်း ကြည်လင်တောက်ပခြင်းတို့ကို ပယ်ခြင်းငှါ၊ ဝါ၊
 ရာဂ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းကို ပယ်ခြင်း
 အကျိုးငှါ ဟောတော်မူ (အပ်) ၏။ တနည်းကား နေဝ ဒဝါယ န
 မဒါယ-ဟူသော ဤပုဒ် ၂-ခုအပေါင်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်သူ ဟူသော မိမိမှာ
 သံယောဇဉ်ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းငှါ ဟောတော်မူ (အပ်) ၏။ န
 မဏ္ဍနာယ န ဝိဘူသနာယ-ဟူသော ဤပုဒ် ၂-ခုအပေါင်းကို တပါးသော
 ပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း သံယောဇဉ်ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှါ ဟော
 တော်မူ (အပ်) ၏။ တနည်းကား ဤ ၄-ပုဒ်လုံးတို့ဖြင့်လည်း မသင့်သော
 အကြောင်းဖြင့် ပြုကျင့်ခြင်း (မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်း) ကို၎င်း၊ ကာမချမ်းသာ၌
 ကပ်ငြိသော တဏှာဖြင့် သုံးဆောင်ခံစားခြင်း (ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ)
 ကို၎င်း ပယ်ခြင်းကို ဟောတော်မူ (အပ်) ၏ ဟု သိအပ်ပေသည်။

မှတ်ချက်

မြော်လင့်၍ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ဘောဇဉ်ကို စားသောက်ကုန်၏။ ဤ ယောဂီ
 ရဟန်းသည်ကား ဤသို့ ရည်ရွယ်မြော်လင့်၍ စားသောက်သည် မဟုတ်ပေ။
 (အဋ္ဌသာလိနီ ၃၁-၄၃၀) ရှေး အောက်ခြေမှတ်ချက်ဝယ် ပါဠိကို မြန်မာပြန်ရာ၌
 ဤ အဖွင့်နှင့်အညီ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။

၁၀၄

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ယာဝဒေဝ-ဟူသော ပုဒ်မှာ ဖွင့်အပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာတည်း။
 ဣမဿ ကာယဿ-ဟူသည်ကား မဟာဘုတ် ၄-ပါးကို မှီသော ဤရုပ်
 အပေါင်းကိုယ်၏။ ဌိတိယာ-ဟူသည်ကား အဆက်ဆက်ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်
 အားဖြင့် တည်ခြင်းငှါ။ ယာပနာယ-ဟူသည်ကား အသက်ဟုခေါ်သော
 ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ မပြတ်စဲခြင်း အကျိုးငှါ။ တနည်းကား (ရုပ်ကိုယ်၏) ရှည်မြင့်
 စွာသော (အသက်တမ်းရှိသမျှ) ကာလပတ်လုံးတည်ခြင်းငှါ။ ဥပမာဖြင့်
 ထင်စွာပြအံ့၊ အိမ်အို၏ အရှင်သည် (မလဲ မပြိုရန်အတွက်) အိမ်ကို
 ကျားထောက်ကန်ခြင်းကို ပြုသကဲ့သို့၎င်း၊ လှည်းရှင်သည် (ညင်သာစွာ
 လိမ့်ရန်အတွက်) လှည်းဆီထိုးခြင်းကို ပြုသကဲ့သို့၎င်း ဤအတူပင် ရုပ်
 အပေါင်းကိုယ်၏ တည်မြဲတည်ခြင်းငှါ၎င်း ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး
 ဖြစ်မြဲဖြစ်ခြင်း သွားမြဲသွားစေခြင်းငှါ၎င်း ဤယောဂီရဟန်းသည် ဆွမ်းကို
 သုံးဆောင်၏။ “ပျော်ရွှင်မြူးတူးခြင်း၊ မာန်ယစ်ခြင်း၊ အင်္ဂါကြီးငယ် ပြည့်ဖို့
 စေခြင်း၊ အရေအဆင်းတောက်ပစေခြင်း အကျိုးငှါ မှီဝဲသုံးဆောင်သည်
 မဟုတ်”။ တနည်းသော်ကား ဌိတိ-ဟူသော ဤအမည်သည် ဇီဝိတိန္ဒြေ၏
 အမည်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ ယာပနာယ”
 ဟူသော ဤမျှသော စကားဖြင့် “ဤ ရုပ်အပေါင်း ကိုယ်၏တည်ကြောင်း
 ဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေကို မပြတ်ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှါ” ဟူ၍လည်း ဆိုလို
 သည်ဟု သိအပ်၏။

ဝိဟိံ သူပရတိယာ-ဟူသည်ကား နှိပ်စက်ခြင်း သဘောကြောင့်
 ဆာလောင်ခြင်းသည် ဝိဟိံသာမည်၏။ ထိုဆာလောင်ခြင်း ဟူသော
 နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲတတ်သော အနာ၏ ကင်းငြိမ်းခြင်းငှါလည်း ဤယောဂီ
 ရဟန်းသည် ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ (ဥပမာ) အိုင်း အမာရှိသော
 သူသည် အမာလိမ်းဆေးကို မှီဝဲသကဲ့သို့၎င်း၊ အပူအအေး စသည်တို့
 ရှိလတ်သော် ထိုအပူအအေးစသည်ကို ငြိမ်းစေတတ်သော အအေး အပူ

စသည်ကို မှီဝဲသကဲ့သို့၎င်း (ဤ ယောဂီရဟန်းသည် ဆွမ်းကိုမှီဝဲသုံးဆောင်၏)။ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟယ-ဟူသည်ကား အလုံးစုံသော ဘုရား အဆုံးအမတော်ဟူသော မြတ်သောအကျင့် (သာသနဗြဟ္မစရိယ) ကို၎င်း၊ အရိယာမဂ်ဟူသော မြတ်သောအကျင့် (မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ) ကို၎င်း၊ ချီးမြှောက်ခြင်း (ကျင့်ခြင်း) အကျိုးငှါ (ဟု ဆိုလို၏)။ မှန်ပေ၏။ ဤ ယောဂီရဟန်းသည် ဆွမ်းကို သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကိုယ်ခွန်အားကိုမှီ၍ သိက္ခာသုံးပါးကို အစဉ်မပြတ် ကြောင့်ကြပြုသောအားဖြင့် ဘဝဟူသော ခရီးခဲကို ကျော်လွန်ခြင်းငှါ ကျင့်သည်ဖြစ်၍ ၂-ပါးသော အကျင့်မြတ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ (ဆွမ်းကို) မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်း? ဟူမူ) အစာ ရေ မရှိသော ခရီးခဲကို ကျော်လွန်လိုသော ဇနီးမောင်နှံတို့သည် သား၏အသားကို (မက်မောခြင်းမရှိပဲ) မှီဝဲသုံးဆောင်ကြသကဲ့သို့၎င်း၊ မြစ်ကို ကျော်လွန်လိုသော သူတို့သည် ဖောင်ကို (မက်မောခြင်းမရှိပဲ) မှီဝဲသုံးဆောင်ကြသကဲ့သို့၎င်း၊ သမုဒ္ဒြာကို ကူးမြောက်လိုသော သူတို့သည် သင်္ဘောကို (မက်မောခြင်း မရှိပဲ) မှီဝဲသုံးဆောင်ကြသကဲ့သို့၎င်း (ဖြစ်ပေသည်)။

ဣတိ ပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ ပဋိဟင်္ခါမိ နဝဉ္စ ဝေဒနံ န ဥပ္ပါဒေသာမိ-
ဟူသည်ကား ဤသို့ ဆွမ်းကိုသုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် (ဆွမ်းမစားမီ) ရှေးအဖို့က

မှတ်ချက်

၁-ဘုရားအဆုံးအမတော်ဖြစ်သော လောကီ လောကုတ္တရာ သီလ သမာဓိ ပညာ အကျင့်ဟူသမျှကို သာသနဗြဟ္မစရိယ-ဟု ခေါ်သည်။ အရိယာမဂ်၌ အတွင်းဝင်သော မဂ္ဂင် ၈-ပါးဟူသော လောကုတ္တရာ သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာသုံးပါးကို မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ-ဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့ ဗြဟ္မစရိယ ၂-ပါး၏ အထူးကို မှတ်အပ်၏။

၂-နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိ နှာ ၃၂၂-ပုတ္တမံသုပမသုတံ၌ ကြည့်ပါ။

၃-မူလပဏ္ဏာသပါဠိ နှာ ၁၈၈-အလဂဒ္ဒူပမသုတံ၌ ကြည့်ပါ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဖြစ်ခဲ့သော ဆာလောင်ခြင်းဝေဒနာနှင့် ဆာလောင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော
 ဝေဒနာကိုလည်း ပယ်ဖျောက်အံ့။ အတိုင်းအရှည်မရှိ စားခြင်းလျှင်
 အကြောင်းရှိသော အသစ်ဖြစ်လတံ့သော ဝေဒနာကိုလည်း “လက်ကိုဆွဲထူ
 ပါ ဆိုရသည်တိုင်အောင် စားသော ပုဏ္ဏား၊ ဝမ်းဗိုက်ကား၍ ပုဆိုးမဝတ်နိုင်
 လောက်အောင် စားသောပုဏ္ဏား၊ ဝမ်းဝန်လေးသဖြင့် မထနိုင်၍ ထိုစားရာ
 အရပ်၌ပင် လူးလှိမ့်နေရအောင် စားသော ပုဏ္ဏား၊ ခံတွင်းဝမှ ကျီးနှိုက်
 စားနိုင်အောင် စားသော ပုဏ္ဏား၊ အန်ထွက်အောင် စားသော ပုဏ္ဏား
 တို့တွင် တယောက်ယောက်ကဲ့သို့” မဖြစ်စေအံ့ဟု ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍လည်း
 မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်း?ဟူမူ) သူနာသည် ဆေးကို မှီဝဲ
 သကဲ့သို့ပင်တည်း။ တနည်းကား အကြင် ဒုက္ခဝေဒနာသည် မသင့်လျော်
 သောအစာကို စားခြင်းနှင့် အတိုင်းအရှည်မရှိ စားခြင်းကို စွဲမှီ၍ ယခု
 ဘဝ၌ (ဖြစ်ငြားသော်လည်း) ရှေးကံအကြောင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်၏။
 ထို့ကြောင့် (ထိုဒုက္ခဝေဒနာကို) [၃၂] ‘ဝေဒနာဟောင်း’ ဟု (ကာရ-
 ဏပစာအားဖြင့်) ဆိုအပ်၏။ သင့်လျော်သော အစာကို စားခြင်း၊ တိုင်းထွာ
 ချင့်ချိန်၍ စားခြင်းဖြင့် ထိုဝေဒနာဟောင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော
 ကံဟောင်းကို (အကျိုးပေးခွင့် မရအောင်) ဖျက်ဆီးပယ်ဖျောက်လျက်
 ထို ဝေဒနာအဟောင်းကို ပယ်ဖျောက်အံ့^၁။ ယခုဘဝ၌ ပြုအပ်သော^၂
 ပစ္စဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်မှု၍သုံးဆောင်ခြင်း ဟူသော ဆည်းပူးအပ်သော

မှတ်ချက်

၁-ပယ်ဖျောက်အံ့....အသစ်ဖြစ်လတံ့သော ဝေဒနာကိုလည်း.... မဖြစ်စေအံ့
 ဟု ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍လည်း-ဟု စပ်ပါ။

၂- ဝေဒနာဟောင်းကို ပယ်ဖျောက်အံ့....ထိုဝေဒနာသစ်ကိုလည်း မဖြစ်စေ
 အံ့-ဟု ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍လည်း-ဟု စပ်ပါ။

၃- ပြုအပ်သော....ကံကို-ဟု စပ်ပါ။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၀၇

ကံကို၊ ဝါ၊ (ပစ္စဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်မှု၍ သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော) မသင့်သော သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ဆည်းပူးအပ်သော ကံကို စွဲမှီ၍ အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်လတံ့သောကြောင့် (အပါယ်စသည်တို့ ဖြစ်မည့်) အကြင်ဒုက္ခဝေဒနာကို ‘ဝေဒနာသစ်’ ဟု ဆိုအပ်၏။ (ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခြင်း ဟူသော) သင့်သော သုံးဆောင်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုဝေဒနာသစ်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော မဆင်ခြင်ပဲ သုံးဆောင်ခြင်းတည်းဟူသော ကံကို မဖြစ်စေမှု၍ ထိုဝေဒနာသစ်ကိုလည်း မဖြစ်စေအံ့ဟု ဤသို့လုံးသွင်း၍ မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ဤနည်းဖြင့်လည်း ဤပါဌ်၌ အနက်ကို မှတ်အပ်၏။ “ဝေဒနာအဟောင်းကိုလည်း ပယ်ဖျောက်အံ့၊ ဝေဒနာအသစ်ကိုလည်း မဖြစ်စေအံ့” ဟူသော ဤမျှသော ပုဒ် ၂-ခုဖြင့်၊ ဝါ၊ ဆာလောင်မှတ်သိပ်ခြင်း၏ ငြိမ်းခြင်း-စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ဤမျှသော ပုဒ် ၄-ခုဖြင့် “လျောက်ပတ်သော သုံးဆောင်ခြင်းကို သိမ်းယူခြင်းကို၎င်း၊ ကိုယ်ပင်ပန်းစေသော အကျင့်ကို အားထုတ်ခြင်း (အတ္တကိလမဃာနုယောဂ) ကို ပယ်ခြင်းကို၎င်း၊ တရားနှင့်လျော်သော ချမ်းသာသုခကို မစွန့်ခြင်းကို၎င်း ပြအပ်သည်” ဟု သိအပ်၏။

ယာတြာ စ မေ ဘဝိဿတိ-ဟူသည်ကား အတိုင်းအရှည် ရှိသော ဘောဇဉ်ကို သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်တတ်သော သို့မဟုတ် ဣရိယာပုထ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဘေးရန်၏ မရှိခြင်းကြောင့် အကြောင်းနှင့်စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းရှိသော ဤရုပ်ကိုယ်၏ ရှည်စွာသော (အသက်တမ်းအပိုင်းအခြား) ကာလပတ်လုံး သွားနိုင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော သွားမြဲသွားခြင်း မျှနိုင်ခြင်းသည်လည်း ငါ့အား ဖြစ်ပေလိမ့်မည် ဟူ၍လည်း ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ (ဥပမာအားဖြင့်) မတ်တတ်နာရောဂါ ရှိသောသူသည် ထိုအနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဆေးကို၊ ဝါ၊ ထိုအနာပျောက်ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော ဆေးကို မှီဝဲ သုံးဆောင်သကဲ့သို့ပင်တည်း။

အနဝဇ္ဇတာ ၈ ဖာသုဝိဟာရော ၈-ဟူသည်ကား မသင့်သောအားဖြင့် ရှာမှီးခြင်း၊ ခံယူခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်းတို့ကို ကြဉ်သဖြင့် အပြစ်ကင်းသည် ၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ အတိုင်းအရှည်ရှိလျက် သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်၎င်း၊ တနည်းကား မသင့်လျော်သော အာဟာရကို သုံးဆောင်ခြင်း၊ အတိုင်းအရှည်မရှိ အလွန်အကျွံ သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်(ဖြစ်တတ်သော) (ဆိတ်ငြိမ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းနှင့် ဘာဝနာကုသိုလ် တရားတို့၌) မပျော်မွေ့ခြင်း၊ အိပ်ငိုက်ခြင်း၊ (ထိနမိဒ္ဓ နှိပ်စက်သဖြင့်) ကိုယ်လက် တဆန့်ငင်ငင်ရှိခြင်း၊ ပညာရှိတို့၏ အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း အစရှိသော အပြစ်များမရှိသဖြင့် အပြစ်ကင်းသည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ သင့်သော အာဟာရကို သုံးဆောင်ခြင်း အတိုင်းအရှည်ရှိလျက် သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကာယဗလ ဖြစ်သဖြင့် ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်၎င်း၊ တနည်းကား အလိုရှိတိုင်း ဝမ်းပြည့်အောင် စားခြင်းကို ကြဉ်သဖြင့်၊ အိပ်နေခြင်းဖြင့် ရအပ်သောချမ်းသာ၊ ဘယ်ညာနံတောင်းပြောင်း၍ အိပ်ခြင်းဖြင့် ရအပ်သောချမ်းသာ၊ တမိုန်းမိုန်းအိပ်ခြင်းဖြင့် ရအပ်သော ချမ်းသာတို့ကို ပယ်ခြင်းကြောင့်အပြစ်ကင်းသည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ လေးငါးလုပ်ခန့်မျှ လျှော့၍ စားခြင်းဖြင့် ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးအား လျော်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းကြောင့် ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရခြင်းသည်၎င်း ငါ့အား ဖြစ်ပေလိမ့်မည် ဟူ၍လည်း ဆင်ခြင်၍ (ဆွမ်းကို) မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ မှန်ပေ၏။

“လေးငါးလုပ်တို့ကို မသုံးဆောင်မှု၍ ရေကို သောက်ရာ၏။
ဤသို့ ပြုကျင့်လျှင် (ကိုယ်အသက်၌ မငဲ့ပဲ) နိဗ္ဗာန်သို့ စိတ်ကို

မှတ်ချက်

၁- ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်၎င်း.....ငါ့အား ဖြစ်ပေလိမ့်မည်-ဟု စပ်ပါ။

၂- ကြဉ်သဖြင့်.....ပယ်ခြင်းကြောင့်-ဟု စပ်ပါ။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၀၉

စေလွှတ်ထားသေး ရဟန်းအား ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရခြင်းငှါ
သင့်လျော် လျှောက်ပတ်ပေ၏”ဟူသော -

ဤစကားကို ဟောတော်မူ(အပ်)ပေ၏။

ဤမျှသော (ယာတြာ-စသော) စကားရပ်ဖြင့် “မြော်လင့်အပ်သော
(ပယောဇဉ်) အကျိုးကို သိမ်းယူခြင်းနှင့် မဇ္ဈိမပဋိပဒါအကျင့်ကို ပြအပ်
သည်”ဟူ၍ သိအပ်၏။

သေနာသန-ဟူသည်ကား သေနခေါ်သော အိပ်ရာနှင့် အာသန ခေါ်
သော နေထိုင်ရာပေတည်း။ ထင်စွာပြအံ့၊ အကြင်အကြင်သို့သော ၂-ဖက်
မိုးသော ကျောင်း၌၎င်း၊ တဖက်စောင်းမိုးသော ကျောင်းစသည်၌၎င်း
အိပ်၏။ ထိုအိပ်ရာ၌၌ ကျောင်းသည် သေန(အိပ်ရာ) မည်၏။ အကြင်
အကြင်သို့သော ၂-ဖက်မိုးသော ကျောင်း၌၎င်း၊ တဖက်စောင်း မိုးသော
ကျောင်း စသည်၌၎င်း ထိုင်နေ၏။ ထို ထိုင်နေရာ၌၌ ကျောင်းသည်
အာသန(နေရာ) မည်၏။ ထို အိပ်ရာနှင့် နေရာကို တပေါင်းတည်း ပြု၍
သေနာသန-ဟု ဆိုအပ်၏။ ဥတု ပရိသယ ဝိနောဒန ပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထံ-
ဟူသည်ကား နှိပ်စက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် အအေး-အပူ
ဥတုသည်ပင်လျှင် ဥတုဘေးရန် မည်၏။ [၃၃] ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်
ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ (စိတ်လွင့်ပါးရာ အထူးထူးသော အာရုံမှ ဖဲ့ခွဲ၍
ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စိတ်၏ ကပ်ငြိခြင်း ဟူသော) ကိန်းအောင်းခြင်းနှင့်
မွေ့လျော်ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း (ဤကား သဒ္ဓါနက်)။ “ကိုယ်ကို နှိပ်စက်
တတ် စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းကိုလည်း ပြုတတ်သော မလျှောက်ပတ်သော အကြင်
ဥတုကို ကျောင်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ပယ်ဖျောက်နိုင်၏။ ထို
မလျှောက်ပတ်သော ဥတုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ (အချွေ
အရံဟူသော အပေါင်း၊ ကိလေသာဟူသော အဖော်မရှိပဲ) တကိုယ်တည်း
နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း ချမ်းသာ အကျိုးငှါ၎င်း” ဟု

ဆိုလို၏။ အအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း စသည်ဖြင့်ပင်လျှင် ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးကို ဆိုအပ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ငြားသော်လည်း သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရာ၌ ဟိရိုဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း အကျိုးသည် အမြဲတမ်း အကျိုးဖြစ်၏။ ထိုမှတပါးကုန်သော အအေးအပူကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း စသော အကျိုးတို့သည် တရံတခါ၌သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏ ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဤကျောင်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရာ၌လည်း အမြဲတမ်း အကျိုးဖြစ်သော ဥတုဘေးရန် ပယ်ဖျောက်ခြင်းကို ရည်၍ ဥတုပရိဿယဝိနောဒနတ္ထံ-ဟူသော ဤပုဒ်ကို ဟော (အပ်) သည်ဟု သိအပ်၏။ တနည်းကား အအေး-အပူ ဟူ၍၎င်း၊ မလျောက်ပတ်သော ဥတုဘေးရန်ဟူ၍၎င်း ဆိုခဲ့သော ဤ ဥတုသည် ဥတုသာလျှင် မည်၏။ (ပရိဿယ မမည်။) ပရိဿယ မည်သော ဘေးရန်သည်ကား ထင်ရှားသော ဘေးရန်၊ မထင်ရှားသော ဘေးရန် ဟူ၍ ၂-ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ထင်ရှားသော ဘေးရန်တို့သည် ခြင်္သေ့ ကျား စသည်တို့ပေတည်း။ မထင်ရှားသော ဘေးရန်တို့သည် ရာဂ ဒေါသ စသည်တို့ပေတည်း။ ယင်း ထင်ရှားသော မထင်ရှားသော ဘေးရန်တို့သည် အကြင်လိုခွံသော ကျောင်း၌ (နေသော ရဟန်းကို) မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်၊ ထို လိုခွံသော ကျောင်းကို ဤ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း (၂-ပါးသော ဘေးရန်တို့ မနှိပ်စက်နိုင်ရာ ဟူ၍) အသိအမှတ်ပြုလျက် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးဆောင်သော ရဟန်းကို “သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မလျောက်ပတ်သော ဥတုနှင့် ထင်ရှားသော မထင်ရှားသော ဘေးရန်တို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှါ ကျောင်းကို သုံးဆောင်သည်”ဟူ၍ သိအပ်၏။

ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရံ-ဟူသော ဤပုဒ်၌ အနာ၏ (ပဋိ-အယနဋ္ဌေန) ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အနက်သဘောကြောင့် ပစ္စယမည်၏။ “ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော အနက်သဘောကြောင့်” ဤကား

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၁၁

ပဋိအယနဋ္ဌေန-၏ အနက်။ ပစ္စယဟူသော ဤ အမည်သည် (အနာရောဂါ ပျောက်ရန်) သင့်လျော် လျောက်ပတ်သော တစုံတခုသော ဆေး၏ အမည် ပေတည်း။ သမားတော်ကြီးနှင့်တူသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ခွင့်ပြုအပ် သော ဆေး၏အဖြစ်ကြောင့် ဘိသက္က (သမားတော်ကြီး) မည်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ပြုအပ်သော အမှုဖြစ်သော ဆေးပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ဘေသဇ္ဇမည်၏။ (ဂိလာနပစ္စယ) သူနာတို့၏ ရောဂါကို ပျောက်စေတတ် သော ဆေးသည်ပင်လျှင် ဘေသဇ္ဇမည်၏။ ထို့ကြောင့် ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇ မည်၏။ သူနာအား လျောက်ပတ်သော ဆေးသမား၏ အမှုဖြစ်သော ဆီ ပျား တင်လဲ အစရှိသော တစုံတခု (သော ဆေးပစ္စည်း) ဟု ဆိုလို၏။ ထိုမှတစ်ပါး “သတ္တဟိ နဂရပရိက္ခာရေဟိ သုပရိက္ခိတ္တံ ဟောတိ= (၇) ပါး ကုန်သော မြွေကိုရ၍ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်ကုန်သော ကျုံးမြောင်း မြွေရိုး စသည်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာရံအပ်၏” ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိတို့၌ အကွယ်

မှတ်ချက်

၁-ပတိ-အနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်+ အယ-ဖြစ်သည်=ပစ္စယ- အနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်။ ဝါ၊ အနာကို ပျောက်ငြိမ်းစေတတ်သည်။ ဂိလာန- သူနာ+ပစ္စယ-အနာကို ပျောက်ငြိမ်းစေတတ်သည်=ဂိလာနပစ္စယ-သူနာ၏ အနာကို ပျောက်ငြိမ်းစေတတ်သောပစ္စည်း။ ဒွိကာအဖွင့်ကား-ဓာတ်ချောက် ချားခြင်းလက္ခဏာရှိသော ရောဂါနှင့် ထိုဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့်ဖြစ် သော ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော လက္ခဏာရှိသော ရောဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အဖြစ် သည် ပဋိအယနဋ္ဌ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သဘောမည်၏။ ထို့ကြောင့် “ဆန့် ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော အနက်သဘောကြောင့်” ဤကား ပဋိအယ- နဋ္ဌေန-၏ အနက်ဟု ဆိုပေသည်။ ပျောက်ငြိမ်းစေတတ်သောသဘောကြောင့် ဟု ဆိုလို၏။ ဤဒွိကာနှင့်အညီ ဂိလာနပစ္စယပုဒ်၌ ပစ္စယပုဒ်ကို “အနာကို ပျောက်ငြိမ်းစေတတ်သော ပစ္စည်း”ဟု ပြန်သင့်၏။

၂-(သတ္တဟိ) နဂရပရိက္ခာရေဟိ-ဟူသည်ကား မြွေကို လှည့်ပတ်ခြံရံ၍ စောင့်ရှောက်သော အရံအတားတို့ဖြင့် (ဤအရာ၌) (၁) မြွေပတ်လည် ဟင်း

အကာ အရံအတားကို ပရိက္ခာရဟု ဆိုအပ်၏။ “ရထော သီလပရိက္ခာရော၊ ဈာနက္ခော စက္ကဝီရိယော=သီလဟူသော အဆင်တန်ဆာရှိသော ဈာန်ဟူသော ဝင်ရိုးရှိသော ဝီရိယဟူသော ဘီးရှိသော အရိယာမဂ်ဟူသော ရထားသည်” ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိတို့၌ အဆင်တန်ဆာကို ပရိက္ခာရဟု ဆိုအပ်၏။ “ယေ စ ခေါ ဣမေ ပဗ္ဗဇိတေန ဇီဝိတပရိက္ခာရာ သမုဒါနေ-တဗ္ဗာ=ရဟန်းသည် အလုံးစုံကုန်သော ဤအသက်၏ အကြောင်း အဆောက်အဦတို့ကို ကောင်းစွာ စုဆောင်းအပ်ကုန်၏” ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိတို့၌ အကြောင်း အဆောက်အဦကို ပရိက္ခာရဟု ဆိုအပ်၏။ ဂိလာန-ပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရံ-ဟူသော ဤပုဒ်၌ကား အကြောင်းအဆောက်အဦဟူသော အနက်သည်၎င်း၊ အကာအကွယ် အရံအတားဟူသော အနက်သည်၎င်း သင့်၏။ သင့်ပုံကား — သူနာတို့၏ ရောဂါကို ပျောက်စေတတ်သော ထိုဆေးသည် အသက်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အနာဖြစ်ခွင့်ကို မပေးမူ၍ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်တတ်သောကြောင့် အသက်၏ အစောင့်

မှတ်ချက်

လင်းပြင်အရပ်၊ ဝါ၊ ဟင်းလင်းပြင်မြို့ပတ်လမ်း၊ (၂) ကျုံး၊ (၃) မြို့ရိုး၏ ဆင်ခြေလျှောအခြေ၊ (၄) မြို့ရိုးတံတိုင်း၊ (၅) တံခါးတိုင်၊ (၆) တံခါးမင်း ဒုတ်-တံခါးဂလန့်၊ (၇) ပါကာရပတ္တဏှိလခေါ် မြို့ရိုးတံတိုင်း၏ အလွန်ကြမ်းသော မြေဟူသော ဤ(၇)ပါးတို့သည် မြို့၏အရံအတားတို့တည်းဟူ၍ ဆရာတို့ ဆိုကုန်၏။ (ဋီကာ)။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ ဒုတိယတွဲ နှာ ၄၇၈- နဂရေပမသုတ်၌ကား (၁) မြေစင်နက်သော တံခါးတိုင်၊ (၂) နက်၍ကျယ်သောကျုံး၊ (၃) မြင့်၍ ကျယ်သောမြို့ပတ်လမ်း၊ (၄) များစွာသောလက်နက်၊ (၅) များစွာသော စစ်သည်အပေါင်း၊ (၆) ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော တံခါးစောင့်၊ (၇) မြင့်၍ ကျယ်သော မြို့ရိုးတံတိုင်းဟူသော ဤ(၇)ပါးတို့ကို မြို့၏ အကာအကွယ် အရံအတား (၇)ပါးဟု ပြဆိုထား၏။ ယင်းသုတ်သည် ဤ၌ ထုတ်ပြထားသော သာဓကသုတ်ပင် ဖြစ်သည်။

အရှောက် အကာအကွယ်လည်း ဖြစ်၏။ အကြင် အခြင်းအရာဖြင့် (အကြောင်းဖြစ်လတ်သော်) ရှည်စွာသော (အသက်တမ်းအပိုင်းအခြား) ကာလပတ်လုံး (အသက်သည်) မပြတ်ဖြစ်လျက် တည်၏။ ဤသို့သော အခြင်းအရာဖြင့် ထိုအသက်၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် အသက်၏ အကြောင်း အဆောက်အဦလည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပရိက္ခာရဟု ဆိုအပ်၏။ ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ဆီ ပျား တင်လဲ စသော ထိုဆေးသည် သူနာတို့၏ ဧရာဂါကို ပျောက်စေတတ်သော ဆေးသမား၏အမှု (ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇ) လည်း မည်၏။ အသက်၏ အကာအကွယ် (ပရိက္ခာရ)လည်း မည်၏။ ဝါ၊ အသက်ရှည်စွာ တည်ကြောင်း အဆောက်အဦလည်း မည်၏။ ထို့ကြောင့် ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရ မည်၏။ ဂိလာနပစ္စယ ဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရ မည်သော ထိုဆေးကို၊^၁ (ဆိုလိုသည်မှာ) သူနာအား လျှောက်ပတ်သော

မှတ်ချက်

၁-ဂိလာနပစ္စယ-သူနာ၏ အနာကို ပျောက်စေတတ်သော+ဘေသဇ္ဇ-ဆေး-ပရိက္ခာရ- အကာအကွယ်အရံအတား= ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရ-သူနာ၏ အကာအကွယ်အနာပျောက်ဆေး၊ ဝါ၊ သူနာ၏ကာကွယ်ရေးအနာ ပျောက်ဆေး၊ ဤသို့ ပုဒ်စေ့ပါဌ်စေ့ အနက်ဖြစ်ငြားသော်လည်း ဆေးဟူ၍၎င်း၊ ဆေးပစ္စည်းဟူ၍၎င်း ဤမျှဖြင့်ပင်လျှင် လိုအပ်သောအနက်ကို သိစေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေး၌ ဤဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရဟူသောပုဒ်ကို ဆေးဟူ၍၎င်း၊ ဆေးပစ္စည်းဟူ၍၎င်း အတိုချုပ်သာ မြန်မာပြန်ခဲ့သည်။

၂-“ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရမည်သောထိုဆေးကို” ဟူသောဤအဖွင့်သည် ပါဠိမှရင်း၌ ရှိရင်းအတိုင်း ပြန်၍ပြသောအဖွင့်ဖြစ်သည်။ ၎င်းအဖွင့်ကို ဝိဘတျန္တသဝဏ္ဏနာ- ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော ပုဒ်အဖွင့်ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ဤသို့သောအဖွင့်သည် ပါဠိ၌ အကျိုးများသော်လည်း မြန်မာပြန်၌ကား အကျိုးမများပေ။ သို့သော်လည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှိရင်းအတိုင်း ပြည့်စုံစေရန် အပြည့်အစုံ ပြန်ဆို၍ ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (၁) ၈-၁-၈-၁-၈

သမားတော်နှင့်တူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ခွင့်ပြုအပ်သော ဆီ ပျား တင်လဲ အစရှိသော အသက်၏ အကာအကွယ် အဆောက်အဦဖြစ်သော တစုံတခုသော ဆေးကို ဟု ဆိုလို၏။ [၃၄] ဥပ္ပန္နာနံ-ဟူသည်ကား (ကိုယ်၌) ဖြစ်ပေါ်ကုန်ပြီးသော^၁။ ဝေယျာဗာဓိကာနံ-ဟူသော ဤပုဒ်၌ ဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကို၎င်း၊^၂ ထိုဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့် ဖြစ် ကုန်သော နှုနာ အိုင်းနာ အဖုလုံးနာ အစရှိသော အနာတို့ကို၎င်း (အနာ ရှင်ကို နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲတတ်သောကြောင့်) ဗျာဗာဓ-ဟု ဆိုအပ်၏။ အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲတတ်သော အနာ ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သောကြောင့် (ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည်) ဝေယျာဗာဓိက မည်ကုန်၏။^၃ ဝေဒနာနံ-ဟူသော ပုဒ်၌ (ဝေဒနာတို့-ဟူသည်မှာ) အကု သလဝိပါက် ဒုက္ခဝေဒနာတို့တည်း။ ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော အနာရှင်ကို နှိပ်စက်တတ်သော အနာရောဂါကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို (ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ ဆေးကို မှီဝဲ၏) အဗျာပဉ္စပရမတာယ- ဟူသည်ကား ဆင်းရဲကင်းရာကာလ အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော

မှတ်ချက်

၁-ဇာတာနံ ဘူတာနံ နိဗ္ဗတ္တနံ-ဟူသော ၃-ပုဒ်တို့ကို တပေါင်းတည်း ပြန် ထားသော အနက်ဖြစ်သည်။

၂-ဓာတ်တပါးဖြစ်စေ ၂-ပါး ၃-ပါးဖြစ်စေ ၄-ပါးလုံးဖြစ်စေ ပျက်ခြင်းကို ဓာတ်ချောက်ချားခြင်းဟု ဆိုသည်။ ယင်းဓာတ်ပျက်ခြင်းကိုလည်း နှိပ်စက်တတ် သောကြောင့် အာဗာဓ-အနာ-ဟု ခေါ်သည်။

၃-ဝိ-အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်+ အာဗာဓ- နှိပ်စက်တတ် သော အနာကြောင့်+ ဣက-ဖြစ်ကြသော ဝေဒနာများ=ဝေယျာဗာဓိက- အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် နှိပ်စက်တတ်သော အနာကြောင့်ဖြစ် သော ဒုက္ခဝေဒနာများ။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက် ၁၁၅

အကျိုးငှါ ရောဂါကြောင့်ဖြစ်သော ထိုဆင်းရဲအလုံးစုံသည် (အကြင်မျှလောက်) အကြင်အခါ၌ ပျောက်ကင်း၏။ ထိုပျောက်ကင်းသည်တိုင်အောင် အတွက်သာလျှင် မှီဝဲသည်ဟု ဆိုလို၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အကျဉ်းအားဖြင့် (ဆိုလျှင်) သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပစ္စည်းကို သုံးဆောင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဤသီလကို ပစ္စယသန္နိသိတသီလဟူ၍ သိအပ်၏။ ဤပုဒ်၌ ဝစနတ္ထကား.... သင်္ကန်းစသည်တို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် (အသက်အပိုင်းအခြား အဆုံးတိုင်အောင်) သွားနိုင်ကုန် ရောက်နိုင်ကုန်၏။ မပြတ် ဖြစ်လျက်တည်ကုန်၏။ ဝါ၊ အသက်ရှင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ကန်း အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကို ပစ္စယ^၁ ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ထိုသင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းတို့ကို ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်သဖြင့် ကောင်းစွာမှီ၏။ ထို့ကြောင့် ပစ္စယသန္နိသိတမည်၏။

စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ပြည့်စုံစေပုံအစီအရင်

၁၉။ ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ၄-ပါး အပြားရှိသော ဤသီလတွင် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို (ဘုရားကို ယုံကြည်သော) သဒ္ဓါတရားဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည် သဒ္ဓါတရားဟူသော ပြီးစီးကြောင်းရှိ၏။ အကြောင်းမူကား သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ခြင်းသည် သာဝကတို့၏ အရာကို လွန်ခြင်းကြောင့်ပေတည်း။ ဝါ၊ သာဝကတို့ ဉာဏ်မမှီနိုင်သော အရာဖြစ်ခြင်းကြောင့်ပေတည်း။ ဤအရာ၌ သိက္ခာပုဒ်

မှတ်ချက်

၁-ပဋိ-စွဲမှီကုန်၍-သုံးဆောင်ကုန်၍+ အယ-အသက်တမ်း အဆုံးတိုင် ရောက်ကြသည်- ဖြစ်ကြသည်= ပစ္စယ-အသက်အဆုံးတိုင် သွားရောက်နိုင်အောင် မှီရာ သုံးဆောင်ရာ-သုံးဆောင်အပ်သော ပစ္စည်းများ။

၁၁၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ပညတ်ရန် အရှင်သာရိပုတြာ တောင်းပန်ချက်ကို မြစ်ပယ်ခြင်း သည်လည်း ညွှန်ပြသော သာဓကပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ပညတ်တော်မူတိုင်းသော သိက္ခာပုဒ်ကို သဒ္ဓါတရားဖြင့် အကြွင်းမဲ့သိမ်းယူ၍ အသက်၌ သော်လည်း ငဲ့ကွက်ခြင်းကို မပြုမူ၍ ကောင်းစွာပြည့်စုံစေအပ်၏။” မှန်ပေ၏။ ဤ ဆိုလတုံသော ဂါထာစကားကို မိန့်ဆိုတော်မူ (အပ်) ပေသည်။

“တီတိတူး ငှက်မသည် (အသက်ကိုမငဲ့ပဲ) မိမိဥကို စောင့်ရှောက် သကဲ့သို့၎င်း၊ စမရီမည်သော သားကောင်သည် မိမိအမြီးဆံကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၎င်း၊ (မိခင်သည်) ချစ်အပ်လှစွာသော တဦး တည်းသော သားကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၎င်း၊ (မျက်စိတဖက် ပျက်သောသူသည်) တလုံးတည်းသာ ကျန်ရှိသော မျက်စိကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၎င်း ထို့အတူပင်လျှင် (သင်တို့သည်) သီလကို အစဉ်စောင့်ရှောက်ရှာကုန်သည်ဖြစ်၍ အလွန်ချစ်အပ်သော သီလ ရှိကုန်သည် (ငယ်စဉ် ပျိုစဉ်ရော အိုစဉ်ပါ) အခါခပ်သိမ်း ရှိသေ လေးစားခြင်း ရှိကုန်သည် ဖြစ်ကြပါကုန်လော့။

(ထို့ပြင်) တပါးသော အောက်ပါစကားကိုလည်း မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ (အပ်) ပေ၏။

မှတ်ချက်

၁- မြတ်စွာဘုရားသည် ပညတ်သင့်သည်ကို သိတော်မူ၍ ပညတ်တော်မူ သည်။ ယင်းပညတ်ကို လွန်ကျူးလျှင် အကုသိုလ်ဖြစ်၍ အပါယ်ဆင်းရဲစသည်သို့ ရောက်စေတတ်သည်။ မလွန်ကျူးပဲ ရှိသလိုက်နာကျင့်လျှင် ကုသိုလ်ဖြစ်၍ သုဂတိနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သည်။ သမာဓိ ပညာတို့၏ အခြေခံအကြောင်း ရင်းလည်း ဖြစ်သည်ဟု တထစ်ချ ယုံကြည်၍ အသက်ကိုပင် မငဲ့ပဲ သိက္ခာပုဒ် ဟူသမျှကို ရှိသေစွာ ကျင့်ရမည်ဟု ဆိုလို၏။

“ပဟာရာဒ အသုဓိနံ၊ (သမုဒြာသည် ကမ်းကိုမလွန်သကဲ့သို့)
ဤအတူပင် ငါဘုရားပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ်ကို ငါဘုရား၏
တပည့်ဖြစ်သော အရိယာသာဝကတို့သည် အသက်ဟူသော
အကြောင်းကြောင့်သော်လည်း မလွန်ကျူးကုန်။”

(အသက်ကြောင့်သော်လည်း သိက္ခာပုဒ်ကို မလွန်ကျူးဟု ဆိုသော)
ဤအရာ၌ တောအုပ်၌ ခိုးသူတို့ တုပ်နှောင်ထားသော မထေရ်တို့၏ဝတ္ထုတို့
ကို (သာဓက အဖြစ်ဖြင့်) သိအပ်ကုန်၏။

တဆင့်ကြားဘူးသည်မှာ-မဟာဝတ္ထနီမည်သော တောအုပ်၌ တပါး
သောမထေရ်ကို ခိုးသူတို့သည် (တခြားသို့သွား၍ မပြောကြားနိုင်စေရန်)
နွယ်ငန်းတို့ဖြင့် တုပ်နှောင်၍ လဲလျောင်းအိပ်နေစေကုန်၏။ ထိုမထေရ်သည်
လျောင်းမြဲ လျောင်းလျက်သာလျှင် ၇-ရက်ပတ်လုံး ဝိပဿနာကိုပွားစေ
ကာ အနာဂါမိဖိုလ်သို့ရောက်၍ ထိုအရပ်၌သာလျှင် ကွယ်လွန်၍ ဗြဟ္မာ့
ပြည်၌ ဖြစ်လေသတတ်။

[၃၅] အခြားမထေရ်တပါးကိုလည်း သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ခိုးသူတို့သည်
ဆင်သမနွယ်ဖြင့် တုပ်နှောင်၍ လဲလျောင်းအိပ်နေစေကုန်၏။ ထိုမထေရ်
သည်လည်း တောမီးလောင်လတ်သော် နွယ်ကိုမဖြတ်မူ၍ ဝိပဿနာကို
ပွားစေလျက် သမသီသီမည်သော ရဟန္တာဖြစ်၍^၁ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ

မှတ်ချက်

၁-သမသီသီရဟန္တာဟူသည်ကား (ဤအရာ၌) ဝဋ်၏ ဦးခေါင်း ဇီဝိတိန္ဒြေ
နှင့် ကိလေသာ၏ဦးခေါင်း အဝိဇ္ဇာ၏ တပြိုင်နက်ကဲ့သို့ အညီအမျှ ကုန်ခန်း
ပြတ်စဲသွားသော ရဟန္တာပေတည်း။ ချဲ့၍ပြအံ့၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား ကိလေ-

လေသတတ်။ ဒီဆန်ကာယ်ဆောင် အဘယမထေရ်သည် ငါးရာသော ရဟန်းတို့နှင့်တကွ လာလတ်သော် ထိုမထေရ်၏အလောင်းကို တွေ့မြင်၍ မီးသဂြိုဟ်စေပြီးလျှင် စေတီပြုလုပ်တည်ထားစေ၏။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါတရား နှင့်ပြည့်စုံသော အခြားတပါးသော အမျိုးသားသည်လည်း—

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ဖြူစင်စေလိုလျှင် မိမိ၏အသက်ကို သော်လည်း စွန့်ရာ၏။ လူသုံးပါးတို့၏ကိုးကွယ်ရာ ဘုရားမြတ်သည် ပညတ်အပ်သော သီလစောင့်စည်းမှုကို မဖျက်မစွန့်ရာ။

ထိုမှတပါး ပါတိမောက္ခသံဝရကို သဒ္ဓါဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်သကဲ့သို့ ဤအတူ ဣန္ဒြိယသံဝရကို အမှတ်ရမှု-သတိဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုဣန္ဒြိယသံဝရသီလသည် အမှတ်ရမှု-သတိဟူသော ပြီးစီးကြောင်းရှိ၏။ အကြောင်းမူကား သတိတရားက စောင့်ရှောက်အုပ်ချုပ်အပ်ကုန်သော စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့ကို အဘိဇ္ဈာအစရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အစဉ်မလိုက်နိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့်—

မှတ်ချက်

သာဓ်ဦးခေါင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာကို မဂ် ၄-ပါးအစဉ်ဖြင့် အရဟတ္တမဂ်က ကုန်စေ၏။ ထို့နောင် ၁၉-ကြိမ်မြောက် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၌တည်၍ ဘဝင်သို့ သက်လတ်သော် ဝဋ်၏ဦးခေါင်းဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေကို စုတိစိတ်က ကုန်စေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို(ကိလေသာ၏ ဦးခေါင်းကို ကုန်စေသော ပစ္စဝေက္ခဏာနှင့်တကွ မဂ္ဂ-ဝိထိဝါရနှင့် ဝဋ်၏ဦးခေါင်းကို ကုန်စေသော စုတိစိတ်ဝါရဟူသော) ဝါရ ၂-ခု တူညီသည်၏အဖြစ်ကြောင့် သမသီသီဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ထိုမထေရ်သည်လည်း ထိုအခြင်းအရာဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလေ၏။ ထို့ကြောင့် “သမသီသီမည်သော ရဟန္တာဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသတတ်”ဟု မိန့်ဆိုပေသည်။ (ဒွိကာ) ဤဒွိကာ၌ ၁၉-ခုမြောက် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဟူသောစကားသည် အောက်မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ၁၅-ခုပါ ပေါင်း၍ဆိုသော စကားဖြစ်သည်။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၃၉

“ရဟန်းတို့ ရဲရဲပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော ထက်ဝန်း ကျင်တောက်ပသော တခဲနက်မီးလျှံသဖွယ်ဖြစ်သော လောလော ပူသော သံချောင်းဖြင့် စက္ခုမြေ့ခေါ်သော မျက်စိကို ထက်ဝန်း ကျင်မှ သုံးသပ်ထိုးဖောက်ခြင်းသည်” ကောင်းမြတ်သေး၏။ မျက်စိဖြင့် မြင်သိအပ်ကုန်သော ရူပါရုံတို့၌ အနုဗျဉ်နုခေါ်သော အသေးစိတ်အင်္ဂါအားဖြင့် မိန်းမယောက်ျား တင့်တယ်ဟန် အစရှိ သော ပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ်ကို ယူခြင်းသည် မသင့် မမြတ်သည်သာ လျှင်တည်း။”

ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် (ဟောထားသော) အာဒိတ္တဒေသနာတော် ကို အောက်မေ့ဆင်ခြင်၍ ရူပါရုံအစရှိကုန်သော အာရုံတို့၌ စက္ခုဒွါရ စသည်တို့၌ဖြစ်သော ဇောဝိညာဏ်၏ အဘိဇ္ဈာစသည်တို့ အစဉ်လိုက်အပ် သော နိမိတ်ကို စွဲလမ်းခြင်းကို အမှတ်ရမှုသတိဖြင့် တားမြစ်သည်ဖြစ်၍ ဤဣန္ဒြိယသံဝရကို ကောင်းစွာပြည့်စုံစေအပ်၏။ မပြည့်စုံစေခြင်း၏ အပြစ် ကား-ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ဣန္ဒြိယသံဝရကို မပြည့်စုံစေသည်ရှိသော် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည်လည်း အရှည်မခံ အရှည်မတည်တံ့နိုင်ပေ။ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်း? ဟူမူ) ကောင်းစွာစီရင်ပြုလုပ်ထားအပ်သည့် ဆူးခက်

မှတ်ချက်

၁-ဤအနက်သည် သမ္ပလိမဋ္ဌိ-ဟူသောပုဒ်၏ မြန်မာပြန်ဖြစ်သည်။ ဒွိကာ၌ ယင်းပုဒ်ကို “ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သုံးသပ်အပ်၏။ မျက်စဉ်း ခတ်အပ်၏” ဟု ဖွင့်ထားသည်။ ဤ၌ကား ‘သံချောင်းဖြင့်’ ဟူသော ကရိုဏ်းအား လျော်စွာ ‘ထိုးဖောက်ခြင်း’ ဟူ၍လည်း ပြန်ထား၏။

၂-ဆင်ခြင်၍...တားမြစ်သည်ဖြစ်၍ ဤဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ကောင်းစွာ ပြည့်စုံစေအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၃-ဇောဝိညာဏ်၏...စွဲလမ်းခြင်းကို...တားမြစ်သည်ဖြစ်၍-ဟု စပ်ပါ။

၄-အစဉ်လိုက်အပ်သော...စွဲလမ်းခြင်းကို-ဟု စပ်ပါ။

အရံအတားမရှိသော ကောက်ပင် စပါးပင်သည် အရှည်မခန့် အရှည်မတည် နိုင်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ ထို့ပြင် သူ့ဥစ္စာကို လုယက်ခိုးယူတတ်ကုန်သော လူဆိုးတို့သည် တံခါးဟင်းလင်းပွင့်လျက်ရှိသောရွာကို နှိပ်စက်ကုန်သကဲ့သို့ စက္ခုန္တရသောတံခါးကို မပိတ်ပဲ ဟင်းလင်းဖွင့်ထားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို ကိလေသာခိုးသူတို့သည် နှိပ်စက်ကုန်၏။ ဣန္ဒြေကိုမစောင့်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၏ စိတ်ကိုလည်း ထုဂသည် ထက်ဝန်းကျင်မှထိုးဖောက်ဝင်လျက် နှိပ်စက်၏။ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်း? ဟူမူ) မကောင်းသဖြင့် မိုးအပ်သောအိမ်ကိုမိုးရေပေါက် သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်ဝင်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ မှန်ပေ၏၊ အောက်ပါဂါထာစကားကို မိန့်ဆိုဟောကြားတော်မူ(အပ်)၏။

“ရူပါရုံတို့ကြောင့်၎င်း၊ သဒ္ဓါရုံတို့ကြောင့်၎င်း၊ ထို့ပြင် ဂန္ဓာရုံ တို့ကြောင့်၎င်း၊ ရသာရုံတို့ကြောင့်၎င်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကြောင့်၎င်း (ဖြစ်လတံ့သော အကျိုးမဲ့မှ) စက္ခုစသောဣန္ဒြေကို စောင့်ရှောက် လော့။ မစောင့်ရှောက်ခြင်း၏အပြစ်ကား သူတပါး၏ဥစ္စာကို လုယက်ခိုးယူတတ်သော လူဆိုးတို့သည်(တံခါးမပိတ်သော)ရွာကို လုယက်နှိပ်စက်ကုန်သကဲ့သို့ သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ် အပ်သည်ဖြစ်၍ ဟင်းလင်းပွင့်ကုန်သော မစောင့်ရှောက်အပ်ကုန် သော ဤစက္ခုစသော ဒွါရတို့သည်^၁(သတိတံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ်ဆို

မှတ်ချက်

၁- ရူပါရုံတို့ကြောင့်၎င်း.... (ဖြစ်လတံ့သော အကျိုးမဲ့မှ) ဟု စပ်ပါ။
နောက်ဟိတ် ၄-ပုဒ်တို့ကိုလည်း နည်းတူပင် စပ်ပါ။

၂- ဒွါရတို့သည် နှိပ်စက်ကုန်၏ဟု ဆိုသောစကားသည် ကာရဏပစ္စာဖြင့် ဆိုသောစကားဖြစ်၏။ စင်စစ်မှာမူ ဒွါရကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော အဘိဇ္ဈာ စသော ကိလေသာတို့ကသာ နှိပ်စက်တတ်ပေသည်။ ယင်းကိလေသာတို့က နှိပ်စက်သည်ကိုပင် ဒွါရတို့က နှိပ်စက်သည်ဟု တင်စား၍ ဆိုထားသည်။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၂၁

မစောင့်ရှောက်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို) နှိပ်စက်ကုန်၏။ (တနည်းကား) ကိလေသာ၏အာရုံဖြစ်သော အဆင်းစသော ဤအာရုံတို့သည် သတိဟူသောတံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ဟင်းလင်းပွင့်နေသော မစောင့်ရှောက်အပ်သော စက္ခုစသောဒွါရကြောင့် (သတိတံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ်ဆို မစောင့်ရှောက်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို) နှိပ်စက်ကုန်၏။

မကောင်းသဖြင့် မိုးအပ်သောအိမ်ကို မိုးရေပေါက်သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်ဝင်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် (သမာဓိပညာဖြင့်) မထုံစေအပ်-မပွားစေအပ်သောစိတ်ကို ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်ဝင်လျက် နှိပ်စက်၏။

ပြည့်စုံစေခြင်း၏အကျိုးကား—ထိုဣန္ဒြိယသံဝရကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေသည်ရှိသော် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည်လည်း အရှည်ခံ၍ အရှည်တည်နိုင်၏။ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်း?ဟူမူ) ကောင်းစွာစီရင်ပြုလုပ်ထားအပ်သည့် ဆူးခက်အရံအတားရှိသော ကောက်ပင် စပါးပင်သည် အရှည်ခံ အရှည်တည်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။ ထို့ပြင် သူ့ဥစ္စာကို လုယက်ခိုးယူတတ်ကုန်သော လူဆိုးတို့သည် ကောင်းစွာတံခါးပိတ်ထားသောရွာကို မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်သကဲ့သို့ စက္ခုန္ဓေစသော တံခါးကိုကောင်းစွာ ပိတ်ဆို့ထားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ကိလေသာခိုးသူတို့သည် မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။ [၃၆] ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်းသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်ကိုလည်း ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်ဝင်လျက် မနှိပ်စက်နိုင်၊ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်း?ဟူမူ) ကောင်းစွာ

မှတ်ချက်

၁-ဤအာရုံတို့သည် နှိပ်စက်ကုန်၏ဟူရာ၌လည်း ကာရကူပစာပင် ဖြစ်သည်။ စင်စစ်မှာမူ ရူပါရုံစသော အာရုံလျှင် အကြောင်းရှိသော ကိလေသာတို့ကသာ နှိပ်စက်တတ်ပေသည်။

မိုးထားသောအိမ်ကို မိုးရေပေါက်သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်မဝင်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။ မှန်ပေ၏။ အောက်ပါဂါထာစကားကို မိန့်ဆိုဟောကြားတော်မူ(အပ်)၏။

“ရူပါရုံတို့ကြောင့်၎င်း၊ သဒ္ဓါရုံတို့ကြောင့်၎င်း၊ ထို့ပြင် ဂန္ဓာရုံတို့ကြောင့်၎င်း၊ ရသာရုံတို့ကြောင့်၎င်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကြောင့်၎င်း (ဖြစ်လတံ့သော အကျိုးမဲ့မှ) စက္ခုစသောဣန္ဒြေကို စောင့်ရှောက်လော့။ စောင့်ရှောက်ခြင်း၏ အကျိုးကား.... သူတပါး၏ဥစ္စာကို လုယက်ခိုးယူတတ်သော လူဆိုးတို့သည် (တံခါးပိတ်ထားသော) ရွာကို မလုယက် မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်သကဲ့သို့ သတိဟူသောတံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်၍ ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်အပ်ကုန်သော စက္ခုစသောဒွါရတို့သည် (သတိတံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို) မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။ (တနည်းကား) ကိလေသာ၏ အာရုံဖြစ်သော အဆင်းစသောအာရုံတို့သည် သတိဟူသောတံခါးရွက်ဖြင့်ပိတ်၍ ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်အပ်သော စက္ခုစသောဒွါရကြောင့် (သတိဟူသောတံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို) မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။ ကောင်းစွာ မိုးထားသောအိမ်ကို မိုးရေပေါက်သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်မဝင်နိုင်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် (သမာဓိပညာဖြင့်) ကောင်းစွာ ထုံစေအပ် ပွားစေအပ်သောစိတ်ကို ရာဂသည် ထိုးဖောက်ဝင်လျက် မနှိပ်စက်နိုင်။”

ဤဆိုခဲ့ပြီးသော ဒေသနာသည်ကား အလွန်အကဲအားဖြင့် ဟောထားသောဒေသနာပေတည်း။ (လူတို့၏) ဤစိတ်မည်သည်ကား လျင်သော အပြန်ရှိ၏။ ဝါ၊ လျင်စွာပြန်လှန်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောရာဂကို အသုဘဟု နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် ယယ်ဖျောက်၍ ဣန္ဒြိယသံဝေ

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၂၃

ကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ (အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့နည်း? ဟူမူ) ရဟန်းဖြစ်ပြီး ခါစဖြစ်သော ဝဂီသမထေရ်ကဲ့သို့ပင်တည်း။

တဆင့်ကြားရသည်မှာ....ရဟန်းဖြစ်ပြီးခါစဖြစ်သော ဝဂီသမထေရ်မှာ ဆွမ်းခံကြွနေစဉ် တယောက်သောမိန်းမကိုမြင်၍ ရာဂသည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို—

“ဂေါတမအနွယ်ဖြစ်သော အရှင်အာနန္ဒာ....အကျွန်ုပ်ကို ကာမ ရာဂဟူသော မီးသည် လောင်ပါ၏။ အကျွန်ုပ်၏စိတ်ကို ပြင်းစွာ လောင်ပါ၏။ တောင်းပန်ပါ၏။ အကျွန်ုပ်ကို သနားသဖြင့် ရာဂမီး ငြိမ်းအေးကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းကို ဟောကြားတော်မူ ပါလော့” ဟု လျှောက်၏။

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည်—

“ငါ့ရှင်ဝဂီသ အမှတ်သညာ၏(အသုဘ၌ သုဘဟု)ဖောက်ပြန် ခြင်းကြောင့် သင်၏စိတ်ကို(ရာဂမီး) ပြင်းစွာလောင်ချေသည်။ ရာဂဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော (တင့်တယ်ဟန်ထင်သော) သုဘနိမိတ်ကို ကြဉ်ရှောင်ဘိလော့။ တခုတည်းသော အသုဘအာရုံ ရှိလျက် ကောင်းစွာ တည်တံ့အောင် အသုဘဘာဝနာဖြင့် စိတ်ကို ထုံစေ ပွားစေလော့။

မှတ်ချက်

၁-ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏ ဟူသည်ကား “တဖန် ဤသို့ မပြုတော့အံ့” ဟု အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းဟူသော စင်ကြယ်ကြောင်းဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။(ဋီကာ)

၁၂၄

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

သင်္ခါရတရားတို့ကို သူစိမ်းပြင်ပဟု ရှုလော့၊ ဒုက္ခဟု အတ္တမဟုတ်
ဟူ၍လည်း ရှုလော့၊ ကြီးစွာသော ရာဂမီးကို ငြိမ်းစေလော့၊
အဖန်တလဲလဲ ထပ်၍ မပူလောင်စေလင့်”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

အရှင်ဝဂီသမထေရ်သည် ရာဂကို ပယ်ဖျောက်ပြီးလျှင် (ဆက်၍)
ဆွမ်းခံကြွတော်မူလေ၏။

တနည်းသော်ကား ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ဖြည့်လိုသောရဟန်းသည်
ကုရုဏ္ဏကလိုက်ကြီး၌ သီတင်းသုံးနေသော စိတ္တဂုတ္တမထေရ်ကဲ့သို့၎င်း၊
စောရကကျောင်းတိုက်ကြီး၌ သီတင်းသုံးနေသော မဟာမိတ္တမထေရ်ကဲ့သို့
၎င်း ဖြစ်သင့်၏။

တဆင့်ကြားဘူးသည်မှာ....ကုရုဏ္ဏကလိုက်၌ ဝိပဿီစသော (၇) ဆူ
သော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ တောထွက်ခန်း ပန်းချီကားသည်(ကြည့်ရှုသူတို့)
နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ရှိသတတ်၊ များစွာသော ရဟန်းတို့သည် ကျောင်းစဉ်
လှည့်၍ ကြည့်ကုန်လတ်သော် (ထိုလိုက်၌) ပန်းချီဆေးရေးကိုမြင်၍ [၃၇]
“အရှင်ဘုရား ပန်းချီဆေးရေးသည် နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ် ရှိပေ၏”ဟု
လျှောက်ကုန်၏။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည်“ငါ့ရှင်တို့ ဤလိုက်၌ ငါနေသည်မှာ
ဝါခြောက်ဆယ်ကျော်ပြီ၊ ပန်းချီဆေးရေးရှိသည် မရှိသည်ကို ငါမသိပေ၊
ယနေ့ ယခုမူကား မျက်စိကောင်းသော ငါ့ရှင်တို့ကို မှီ၍ သိရပေသည်”ဟု
မိန့်ဆိုလေသည်။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် ဤမျှဝါခြောက်ဆယ်ကျော်ကာလ
ပတ်လုံး လိုက်၌ နေပါလျက် မျက်စိကို ဖွင့်၍ လိုက်ကို မော်မကြည့်ဘူး

မှတ်ချက်

၁-ရာဂသည် ကာမ ရူပ အရူပ ဟူသော ဘုံသုံးပါးကို လွှမ်းမိုး၍ဖြစ်သော
ကြောင့် ဖြစ်ရာနယ်ပယ် ကြီးမားကျယ်ဝန်း၏၊ ထို့ကြောင့် ကြီးစွာသော ရာဂ
ဟု ဆိုသည်။ (ဋီကာ)

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၂၅

သတတ်။ ထိုမထေရ်၏ လိုဏ်ဝဋ်လည်း ကံကော်ပင်ကြီးသည့် ရှိသတတ်။ ထိုကံကော်ပင်ကြီးကိုလည်း စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် မော်၍ မကြည့်ဘူး သတတ်။ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း မြေပြင်၌ ကြွေကျသော ပန်းဝတ်ဆံကို မြင်မှသာ လျှင် ထိုကံကော်ပင်ပွင့်ကြောင်း သိသတတ်။

(ကာကဝဏ္ဏတိဿ) မင်းသည် (ထို) မထေရ်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံပုံကို ကြားသိရ၍ ဖူးမြော်ကန်တော့လိုသောကြောင့် သုံးကြိမ် တိုင်တိုင် ပင့်စေသော်လည်း မထေရ်မကြွလာလတ်သော် ထိုမဟာဂါမ၌ နို့စို့သူငယ်ရှိကုန်သော မိန်းမတို့၏ သားမြတ်တို့ကို (ရင်လွမ်းဖြင့်) ဖွဲ့စည်း စေ၍ မင်းတံဆိပ်ခတ်စေ၏။ “စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် (နန်းတော်သို့) မကြွ လာသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး သူငယ်တို့သည် နို့ရည်ကို စို့ခွင့်မရစေကုန် သတည်း”ဟု (အမိန့်တော်ပြန်၍) မင်းတံဆိပ်ခတ်စေ၏။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ် သည် သူငယ်တို့အား သနားတော်မူသဖြင့် မဟာဂါမသို့ ကြွတော်မူလေ၏။ မင်းသည် (မထေရ်) ကြွလာကြောင်း ကြားရ၍ “အချင်းအမတ်တို့ သွား ချေကုန်၊ မထေရ်ကို နန်းတွင်းသို့ ပင့်ခွဲကုန်လော့၊ သီလတို့ကို ခံယူကုန်အံ့” ဟု နန်းတော်တွင်းသို့ ပင့်ဆောင်စေပြီးလျှင် ရှိခိုးကန်တော့၍ ဆွမ်းကျွေး ပြီးသောအခါ “အရှင်ဘုရား ယနေ့ သီလဆောက်တည်ရန် အခွင့်မရှိပါပြီ၊ နက်ဖြန် သီလတို့ကို ခံယူဆောက်တည်ပါကုန်အံ့”ဟု လျှောက်၍ မထေရ်၏ သပိတ်ကိုယူကာ အနည်းငယ်လိုက်ပို့ပြီးလျှင် မိဖုရားနှင့်တကွ ရှိခိုး၍ ပြန်ခဲ့၏။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် မင်းကြီးက ရှိခိုးသည်ဖြစ်စေ၊ မိဖုရားက ရှိခိုးသည်ဖြစ်စေ “မြတ်သောမင်းကြီး ချမ်းသာပါစေ”ဟူ၍သာလျှင် မိန့်ဆို ဆုပေးတော်မူ၏။ ဤနည်းဖြင့် (၇) ရက်တို့သည် လွန်လေကုန်၏။ ရဟန်း တို့သည် “အရှင်ဘုရားတို့သည် မင်းက ရှိခိုးသည်ဖြစ်စေ၊ မိဖုရားက ရှိခိုး သည်ဖြစ်စေ မင်းကြီးချမ်းသာပါစေ”ဟူ၍သာလျှင်အဘယ်ကြောင့်ဆိုတော် မူပါကုန်သနည်းအရှင်ဘုရား”ဟု မေးလျှောက်ကုန်၏။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည်

“ငါ့ရှင်တို့ ငါသည် မင်းဟူ၍၎င်း မိဖုရားဟူ၍၎င်း ခွဲခြားခြင်းကို မပြု”ဟု ဆို၍(၇) ရက်လွန်လတ်သော် “မထေရ်၏ ဤမဟာဂါမ၌ သီတင်းသုံးရခြင်း သည် ဆင်းရဲပေသည်”ဟု နှလုံးသွင်း၍ မင်းက လွှတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ကုရုဏ္ဏ ကလိုဏ်ကြီးသို့ ပြန်ကြွပြီးလျှင် ညဉ့်အဖို့၌ စင်္ကြံသို့ သက်တော်မူ၏။ ကံ့ကော် ပင်စောင့်နတ်သည် မီးရှူးစွဲကိုင်၍ ရပ်တည်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ထိုစိတ္တဂုတ္တ မထေရ်အား ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အလွန်သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ ထင်ပေါ် လေ၏။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် “အသို့နည်း၊ ယနေ့ ငါ့အား ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အလွန်လျှင်ထင်ပေါ် သည်မဟုတ်လော”ဟု ဆင်ခြင်လျက်ဝမ်းမြောက်သည် ဖြစ်၍ သန်းခေါင်ယာမိ၏ အခြားမဲ့၌ တတောင်လုံးကို တခဲနက်မြည်ဟီးစေ လျက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေ၏။ ထို့ကြောင့် စိတ္တဂုတ္တမထေရ် မှ တပါးသော မိမိအကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိသော အမျိုးကောင်းသားသည် လည်း —

တောကြီး၌ မျောက်ကဲ့သို့၎င်း၊ တော၌ မရပ်မတည် လှည့်လည် တုန်လှုပ်နေသော သမင်ကဲ့သို့၎င်း၊ (မိဘဆွေမျိုး အားကိုးရမည့် သူကင်း၍) ကြောက်လန့်နေသော ကလေးသူငယ်ကဲ့သို့၎င်း ထိုထို ဤဤ လှည့်လည်ရှုမျှော် လျှပ်ပေါ်သော မျက်စိရှိသည်မဖြစ်ရာ။ မျက်စိတို့ကို အောက်သို့ချရာ၏။ ရထားထမ်းပိုးတပြန်မျှသာ ကြည့် လေ့ရှိသည် ဖြစ်ရာ၏။ တောမျောက်တူလျှော် လျှပ်ပေါ် တုန်လှုပ် သော စိတ်၏အလိုနိုင်ငံသို့ မလိုက်ရာ။

[၃၈] ထိုမှတပါး မဟာမိတ္တမထေရ်၏ မယ်တော်အား ဝိသဂဏ္ဌခေါ် သော ဆိပ်အိုင်းနာသည် ဝါ၊ နို့အိုင်းနာသည် ပေါက်၏။ ထိုဥပါသိကာ မကြီး၏ သမီးသည်လည်း ဘိက္ခုနီတို့၌ ရဟန်းပြုလျက်ရှိ၏။ ထိုမိခင် ဥပါ သိကာမကြီးသည် ထိုသမီးဘိက္ခုနီမကို “ရှင်မ သွားပါချေ၊ သင့်မောင်တော် ထံသို့ သွား၍ ငါ၏ မကျန်းမမာခြင်းကို ပြောကြား၍ ဆေးကို တောင်းယူ

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလင်္ဂအပြားကို ပြဆိုချက်

၁၂၇

ခဲ့ပါလော့”ဟု ဆို၏။ ထိုသမီးဘိက္ခုနီမသည် သွား၍ (မောင်တော်အား) လျှောက်ကြား၏။ မဟာမိတ္တမထေရ်သည် “ငါကား ဆေးမြစ်စသည်တို့ကို စ၍ ဆေးကို ကြိုချက်ရန် နားမလည်ပေ၊ သို့သော်လည်း ဆေးကို ပြောကြားလိုက်ပေအံ့၊ ငါသည် ရဟန်းပြုပြီးသည်မှ စ၍တပ်မက်သော လောဘနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် စက္ခုစသောဇုန္ဒြေတို့ကို ဖျက်၍ မာတုဂါမ၏ အဆင်းကို မကြည့်စဘူးပေ၊ ဤမှန်ကန်သော သစ္စာစကားကြောင့် ငါ၏ မယ်တော်အား ချမ်းသာခြင်းဖြစ်ပါစေသတည်း၊ သင်သွားလော့။ ဤသစ္စာစကားကိုဆို၍ ဥပါသိကာမကြီး၏ ကိုယ်ကို သုံးသပ်လေလော့”ဟု ဆို၏။ နှမတော်ဘိက္ခုနီမသည် မိခင်ထံသို့ သွား၍ ဤအကြောင်းကို ပြောကြားပြီးလျှင် ထိုမထေရ်မိန့်မှာလိုက်သည့်အတိုင်း သစ္စာပြုလေ၏။ မယ်တော်ဥပါသိကာမကြီး၏ အိုင်းအနာသည် ထိုခဏ၌ပင်လျှင် ရေမြုပ်စိုင်ကဲ့သို့ ကျေ၍ ပျောက်လေ၏။ ထိုမယ်တော် ဥပါသိကာမကြီးသည် (အိပ်ရာမှ)ထ၍ “မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် အကယ်၍ ထင်ရှားရှိငြားအံ့၊ ငါ့သားနှင့်တူသော ရဟန်းကောင်း၏ ဦးခေါင်းကို ကွန်ယက်ဇာလက္ခဏာတော်ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ရွှေလက်တော်ဖြင့် အဘယ့်ကြောင့် မသုံးသပ်ပဲ ရှိအံ့နည်း (သုံးသပ်တော်မူရာသည်သာတည်း)”ဟု ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သောစကားကို ကျူးရင့်မြွက်ဆိုလေ၏။ ထို့ကြောင့်—

ယခုအခါ၌ မဟာမိတ္တထေရ်မှ တပါးသော အမျိုးသားသည်
လည်း သာသနာတော်၌ ရဟန်းပြုပြီးလျှင် မဟာမိတ္တမထေရ်ကဲ့သို့
မြတ်သော ဣန္ဒြိယသံဝရ၌ တည်ရာ၏။

မှတ်ချက်

၁-ဤဂါထာ၌ ကုလပုတ္တမာနိ အညောပိ-ဟု ရှိသောပါဌ်ကား မသင့်၊ ကုလပုတ္တော ဒါနိ အညောပိ-ဟု ရှိသောပါဌ်သာ သင့်သည်၊ ထိုပါဌ်အရ ဤ၌ ပြန်ထားသည်။

၁၂၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ထိုမှတပါး ဣန္ဒြိယသံဝရကို သတိဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိကို ဝီရိယဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုအာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသည် ဝီရိယဟူသော ပြီးစီးကြောင်းရှိ၏။ (အဘယ့်ကြောင့် နည်း? ဟူမူ) ကောင်းစွာ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော ရဟန်းအား မိစ္ဆာဇီဝကို ပယ်ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် သာသနာ တော်အား မလျှောက်ပတ်သော အနေသနခေါ် မသင့်သောရှာမှီးခြင်းကို ပယ်၍ ဝီရိယဖြင့် ဆွမ်းခံအကျင့်အစရှိကုန်သော သင့်သောရှာမှီးခြင်းတို့ ဖြင့် စင်ကြယ်စွာသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စည်းတို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်သည် ဖြစ်၍ မစင်မကြယ်ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စည်းတို့ကို အဆိပ်ပြင်းသော မြွေဆိုး တို့ကိုကဲ့သို့ ရှောင်ကြဉ်သည်ဖြစ်၍ ဤအာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ် ၏။ ထိုစင်ကြယ်စွာဖြစ်၊ မစင်မကြယ်ဖြစ်သောပစ္စည်း ၂-ပါးတို့တွင် ဓုတင် မဆောင်သောရဟန်းအား သံဃာမှိုင်း၊ ဂိုဏ်းမှိုင်း၊ ထိုရဟန်း၏စင်ကြယ် သော စိတ်ထားဖြင့် တရားဟောခြင်းအစရှိသောဂုဏ်တို့ကြောင့် ကြည်ညို ကုန်သော လူတို့၏အထံမှိုင်း ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စည်းတို့သည် စင်ကြယ်စွာ ဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့မည်ကုန်၏။ အထူးကား ဆွမ်းခံခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စည်းတို့သည် အလွန်စင်ကြယ်စွာဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့ မည်ကုန်သည်သာတည်း။ ဓုတင်ဆောင်သော ရဟန်းအားမူ ဆွမ်းခံခြင်း စသည်တို့ဖြင့်၎င်း၊ ထိုဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ဓုတင်ဂုဏ်ကျေးဇူး၌ ကြည်ညို

မှတ်ချက်

၁- အစရှိ-ဟူသောစကားဖြင့် “အကြားအမြင်များခြင်း၊ ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ် တို့ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၊ ကြည်ညိုဖွယ် ဣရိယာပုထ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း” စသည်တို့ကို ယူအပ်၏။ (ဋီကာ)

၂- စသည်-ဟူသောစကားဖြင့် “မိတ်ဆွေ၊ ချစ်ကျွမ်းဝင်သောသူ၊ ပုံသကူ ရှာခြင်း” စသည်တို့ကို ယူအပ်၏။ (ဋီကာ)

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၂၉

ကုန်သော လူတို့၏အထံမှ ဓုတင်၌ သတ်မှတ်အပ်သောအကျင့်အားလျော်
သဖြင့်၎င်း ဖြစ်သောပစ္စည်းတို့သည် စင်ကြယ်စွာဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့
မည်ကုန်၏။ အထူးကား ထိုဓုတင်ဆောင်ရဟန်းအား တခုသောအနာ
ရောဂါကို ငြိမ်းစေခြင်းအကျိုးငှါ နွားကျင်ငယ်ရေဖြင့် ထုံအပ်သော
ဖန်ခါးသီးနှင့် စတုမဇ္ဈဆေးတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်လတ်သော် စတုမဇ္ဈ
ဆေးကို အခြားသီတင်းသုံးဘော်တို့သည် သုံးဆောင်ကုန်လတ်ဟု နှလုံး
သွင်း ကြံစည်၍ ဖန်ခါးသီးပိုင်းကိုသာလျှင် သုံးဆောင်လျက် ဓုတင်ကို
ဆောင်ခြင်းသည် လျှောက်ပတ်ပေ၏။ မှန်ပေ၏။ ဤသို့သော ဓုတင်
ဆောင်ရဟန်းကို အရိယာအနှယ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေ၏။
ထိုမှတပါး သင်္ကန်းအစရှိကုန်သော ပစ္စည်းတို့တွင် ဓုတင်ဆောင် မဆောင်
အမှတ်မရှိ တပါးပါးသော အသက်မွေးမှုကို [၃၉] စင်ကြယ်စေလိုသော
ရဟန်းအား သင်္ကန်း၌၎င်း၊ ဆွမ်း၌၎င်း နိမိတ် သြဘာသ ပရိကထာ ဝိညတ်
တို့သည် မအပ်ကုန်၊ ကျောင်း၌မူကား ဓုတင်မဆောင်သော ရဟန်းအား
နိမိတ် သြဘာသ ပရိကထာတို့သည် အပ်ကုန်၏။ ထိုနိမိတ် စသည်တို့တွင်
ကျောင်းအလိုငှါ မြေပြင်ကိုသုတ်သင်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကိုပြုသော ရဟန်း
အား “အရှင်ဘုရား အဘယ်အမှုကို ပြုပါသနည်း၊ အဘယ်သူက ပြုစေပါ
သနည်း”ဟု လူတို့က မေးလတ်သော် “တစုံတယောက်ကမ္မ မပြုစေပါ”ဟု
ပြန်ကြားခြင်းသည် အလိုကို သိစေသော နိမိတ္တမည်၏။ အခြားတပါး
သော ဤသို့သော အလိုကို သိကြောင်း နိမိတ်တခုခုကို ပြုခြင်းသည်လည်း
နိမိတ္တမည်၏။ “ဥပါသကာတို့ သင်တို့သည် အဘယ်၌ နေကုန်သနည်း”ဟု
မေးပြီးလျှင် “အရှင်ဘုရား ပြာသာဒ်၌နေပါကုန်၏”ဟု ဆိုလတ်သော် “ဥပါ-

မှတ်ချက်

၁- နိမိတ်မည်သည်ကား (သင်္ကန်းစသော) ပစ္စည်းတို့ကို ရည်၍ (မိမိ)
အလိုကို သိအောင် နိမိတ်ပြုခြင်းတည်း။ (ဒီကာ)

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (၉) -- ပ-မ-ဗ-သ-၁

၁၃၀

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

သကာတို့ ရဟန်းတို့အား ပြဿာဒ်သည် (နေရန်) မအပ်သလော” ဟု ပြောဆိုခြင်းသည် အရိပ်အရောင်ပြသော ဩဘာသမည်၏။ အခြားတပါးသော ဤသို့သော အရိပ်အရောင်ပြခြင်းအမှု တစုံတခုသည်လည်း ဩဘာသမည်၏။ “ရဟန်း သံဃာအား ကျောင်းသည် ကျဉ်းမြောင်း၏” ဟု (ကျောင်းလှူစေရန် ရည်ရွယ်၍) ဆိုခြင်းသည် ပရိယာယ်အားဖြင့်ပြောဆိုသော ပရိကထာမည်၏။ အခြားတပါးသော ဤသို့သော ပရိယာယ်အားဖြင့်ဆိုခြင်း တစုံတခုသည်လည်း ပရိကထာ မည်၏။ ဆေးပစ္စည်း၌ နိမိတ်ပြုခြင်းစသော အလုံးစုံသည် အပ်၏။ “ထိုနိမိတ်ပြုခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ဆေးကိုမူ ရောဂါပျောက်ကင်းလတ်သော် သုံးဆောင်ခြင်းငှါ အပ်သလော မအပ်သလော” ဟု မေးငြားအံ့။ ထိုမေးခွန်း၌ ဝိနည်း ဆောင်သော ဆရာတို့သည် “မြတ်စွာဘုရားက သုံးဆောင်ခြင်း၏ အခွင့်ကို ပေးတော်မူအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အပ်၏” ဟူ၍ ဆိုကုန်၏။ သုတ္တန်ဆောင် ဆရာတို့သည်ကား “အာပတ်မသင့်ငြားသော်လည်း (ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေသော) အာဇီဝသီလကို ပျက်စေတတ်သောကြောင့် (သလ္လေခပဋိပတ်၌ တည်သော ရဟန်းအား) မအပ်” ဟူ၍ သာလျှင် ဆိုကုန်၏။

အထူးကား အကြင်ရဟန်းသည် မြတ်စွာဘုရားခွင့်ပြုတော် မူအပ်ကုန်သော်လည်း နိမိတ် ဩဘာသ ပရိကထာ ဝိညာတ်တို့ကို မပြုမူ၍ အလိုနည်းသည်၏ အဖြစ် အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကိုသာလျှင် မှီ၍ သေလောက်သော အနာ စွဲကပ်ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း ဩဘာသစသည်တို့ကိုကြည့်၍

မှတ်ချက်

၁-ဩဘာသ-မည်သည်ကား ဖြောင့်ဖြောင့်တိုက်ရိုက် မပြောမူ၍ မိမိအလိုထင်ရှားပေါ်အောင် အရိပ်အရောင်ပြလျက် ပြောဆိုခြင်းတည်း။ (ဋီကာ)

၂-ပရိကထာ-မည်သည်ကား ပရိယာယ်အားဖြင့် ပြောဆိုခြင်းတည်း။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၃၁

သာလျှင် စင်ကြယ်စွာဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ဤရဟန်း
ကို “အလွန်ခေါင်းပါးသော အကျင့်ရှိသော ရဟန်း” ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။
အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ အရှင်သာရိပုတြာမထေရ်ကဲ့သို့ပင်တည်း။

တဆင့်ကြားရသည်မှာ ထိုအရှင်သာရိပုတြာသည် အခါ တပါး၌
(အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ဟူသော) ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိဝေကကို ပွားစေအပ်သည်
ဖြစ်၍ အရှင် မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်နှင့်တကွ တခုသော တော၌ သီတင်း
သုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ တနေ့သ၌ အရှင်သာရိပုတြာအား ဝမ်းဗိုက်၌
လေနာသည် ဖြစ်ပေါ်၍ အလွန်ဆင်းရဲခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ရှင်မဟာ
မောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်သည် ညနေချမ်း၌ အရှင်သာရိပုတြာအား ခစား
ခြင်းငှါ ကြွလတ်သော် အရှင်သာရိပုတြာ လျောင်းနေသည်ကို တွေ့
မြင်၍ ထိုလျောင်းနေခြင်း၏ အကြောင်းကို မေးပြီးလျှင် “ငါ့ရှင်
ရှေးကာလ၌ သင့်အား အဘယ်ဆေးဖြင့် ချမ်းသာဘူးသနည်း” ဟုမေး၏။
အရှင်သာရိပုတြာမထေရ်က “ငါ့ရှင်လူဖြစ်စဉ်တုန်းက ငါ၏ မယ်တော်သည်
ထောပတ် ပျားသကာတို့နှင့် ရောနှော၍ ရေမပါသော ဃနာနို့ထမင်းကို
ပေး၏။ ထိုနို့ထမင်းဖြင့် ငါ့အား ချမ်းသာဘူး၏” ဟုဆို၏။ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်
ကလည်း “ငါ့ရှင် ထိုသို့ဖြစ်ပါစေ၊ ငါ့အား၎င်း သင့်အား၎င်း ဘုန်းကံရှိ
လျှင် နက်ဖြန်ခါ နို့ဆွမ်းကို ရကောင်းရပါလိမ့်မည်” ဟု ဆို၏။

ထိုမထေရ် ၂-ပါးတို့၏ အပြန်အလှန်ပြောဆိုသော ဤစကားကိုစင်စစ်
သစ်ပင်၌နေသော ရုက္ခဇိုးနတ်သည် ကြား၍ “နက်ဖြန် အရှင်မြတ်အား
ဃနာနို့ဆွမ်းကိုဖြစ်စေအံ့” ဟု ကြံပြီးလျှင် ထိုခဏ၌ပင်လျှင် အရှင်သာရိ
ပုတြာမထေရ်၏ [၄၀] အလုပ်အကျွေးအိမ်သို့သွား၍ သားကြီး၏ကိုယ်၌
ပူးဝင်၍နှိပ်စက်ခြင်းကိုပြု၏။ ထိုအခါ ထိုသားကြီးအား ကုစားရန်အလို့ငှါ
စည်းဝေးကုန်သော ဆွေမျိုးတို့ကို “နက်ဖြန်ခါ အရှင်သာရိပုတြာမထေရ်
အား ဤသို့သော ဃနာနို့ဆွမ်းကို အကယ်၍ လှူကုန်ငြားအံ့၊ (ထိုသို့

လှူလျှင်) သားကြီးကိုငါလွှတ်အံ့”ဟု (နတ်က)ဆို၏။ ထိုဆွေမျိုးတို့သည် “သင်နတ်က မပြောသော်လည်း ငါတို့သည် မထေရ်တို့အား အမြဲမပြတ် ဆွမ်းကိုလှူနေကုန်၏”ဟု ဆိုပြီးလျှင် နောက်တနေ့၌ ထိုသို့သဘောရှိသော ဃနာနို့ဆွမ်းကို ချက်ပြုတ် စီမံကုန်၏။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်သည် နံနက်စောစောကပင် လာပြီးလျှင် “ငါ့ရှင်သာရိပုတြာ ငါဆွမ်းခံသွားပြီး ပြန်လာသည်တိုင်အောင် ဤအရပ်၌ သာနေပါလော့”ဟုဆို၍ ရွာသို့ဝင်တော်မူလေ၏။ အလုပ်အကျွေး ဖြစ်သော ထိုလူ ဒါယကာတို့သည်လည်း ခရီးဦး ကြိုဆို၍ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်၏ သပိတ်ကိုယူကာ ဆိုခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော ဃနာနို့ဆွမ်းဖြင့် ပြည့်စေ၍ ကပ်လှူကုန်၏။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်သည် သွားအံ့သောအခြင်းအရာကိုပြု၏။ ထိုလူ ဒါယကာတို့သည် “အရှင်ဘုရား အရှင်တို့သည် ဘုန်းပေးတော်မူပါကုန်၊ တပါးသော ဃနာနို့ဆွမ်းကိုလည်း လှူပါကုန်အံ့”ဟုဆို၍ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်ကို ဘုန်းပေးစေပြီးလျှင် တဖန် သပိတ်အပြည့် ဃနာနို့ဆွမ်းကို ကပ်လှူကုန်၏။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်သည်(အရှင်သာရိပုတြာထံ)သွား၍ “ငါ့ရှင်သာရိပုတြာ ရေခဲ(ယူလော့)ဘုန်းပေးလော့”ဟု ဆို၍ပေး၏။ အရှင်သာရိပုတြာမထေရ်သည်လည်း ထိုဃနာနို့ဆွမ်းကို မြင်လတ်သော် “ဃနာနို့ဆွမ်းသည်အလွန် နှစ်သက်ဖွယ်ရှိ၏။(ဝါ၊ ကောင်းလှပါပေ၏)၊အဘယ်သို့သောအကြောင်းဖြင့် ဖြစ်ခဲ့လေသနည်း”ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်လတ်သော် ထိုနို့ဆွမ်း၏ ဖြစ်ခဲ့ခြင်း အကြောင်းကိုမြင်၍ “ငါ့ရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ဃနာနို့ဆွမ်းသည် သုံးဆောင်ခြင်းငှါမထိုက်”ဟုဆို၏။ ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည်လည်း“ငါသို့သော ပုဂ္ဂိုလ်ဆောင်ခဲ့သောဆွမ်းကို မသုံးဆောင်ပဲရှိချေသည်”ဟု ဤသို့သော စိတ်ကွက်ခြင်းမျှကိုသော်လည်းမဖြစ်စေမူ၍ တခွန်းတည်းသော စကားဖြင့် ပင်လျှင်သပိတ်ကိုနုခမ်းရေး၌ကိုင်၍ သင့်တော်သောတနေရာ၌ မှောက်သွန်

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၃၃

လေ၏။ ဃနာန္တိဆွမ်း မြေ၌တည်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အရှင်သာရိပုတြာ မထေရ်၏ လေနာရောဂါသည် ကွယ်ပျောက်လေ၏။ ထိုအခါမှစ၍ အနှစ် လေးဆယ်ပတ်လုံး ၊ တဖန်မဖြစ်ပေါ်လာတော့ပြီ။ ထို့နောင် အရှင်မဟာ-မောဂ္ဂလ္လာန်ကို “ငါ့ရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ဝစီဝိညတ်ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဃနာန္တိဆွမ်းသည် အူမခွေတို့ထွက်၍ မြေ၌ (အစာရှာရန်) သွားကုန်သော် လည်း ၊ သုံးဆောင်ခြင်းငှါ မသင့်သော သဘောရှိ၏”ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုပြီးလျှင် အောက်ပါ ဥဒါန်းစကားကိုလည်း ကျူးရင့်မြှက်ဆိုတော်မူ၏။—

“ဝစီဝိညတ်၏ ပြန့်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ၊ နှုတ်မြှက်မိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ချိုမြိန်သော ဃနာန္တိဆွမ်းကို ငါစားမိလျှင် ငါ၏ အသက်မွေးခြင်းသည် သူတော် ကောင်းတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်သည် ဖြစ်ရာ၏။

မှတ်ချက်

၁-ဤအနက်သည် စတ္တာဠိသဝဏ္ဏာနိ-ဟူသော သီဟိုဠ်မူကွဲအရ ပြန်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အရှင်သာရိပုတြာ၏ ရဟန်းဝါမှာ ၄၄-ဝါမျှသာရှိသောကြောင့် ပဉ္စစတ္တာလိသဝဏ္ဏာနိ-ဟူသော ပါဠိကား မသင့်။

၂-“အူမခွေတို့ထွက်၍ မြေ၌ အစာရှာသွားသည်”ဟူသောစကားမှာ ထိုစဉ် ကာလက သုံးစွဲရိုး လောကဝေါဟာရစကားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဇွီကာ၌ ဗဟိစရေ-ဟူသောပါဠိကို အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ပြထားသည်။

ဗဟိစရေ-ပြင်ပ၌ ကျက်စားရာ၏-ဟူသည်ကား တည်ရာမှ ထွက်၍ အစာရှာ ကျက်စားသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အပြင်ပ၌ အကယ်၍ လှည့်လည်ကျက်စား ငြားအံ့(ဟု ဆိုလို၏)။ အလွန် အလိုနည်းခြင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ လောက ဝေါဟာရစကားဖြင့်ပင်လျှင် ဤသို့ မိန့်ဆိုပေသည်။ မှန်ပေ၏။ လောက၌ မသင့်သောအစာကို စားလေ့ရှိသော အစားကြူးသောသူကို ကဲ့ရဲ့ကုန်သည် ရှိသော် “ထိုသူ၏ အူတို့သည် အဘယ်ကြောင့် အပြင်သို့ ကျက်စားလေကုန်သိ သနည်း”ဟု ဤသို့ ပြောဆိုတတ်ကုန်၏။ (ဇွီကာ)

ငါ၏ အူမခွေသည် တည်ရာမှထွက်၍ အပြင်ပ၌ အစာရှာ ကျက်စားသည် ဖြစ်စေကာမူ၊ အသက်ကိုသော်လည်း စွန့်ရစေ ကာမူ အာဇီဝသီလကို ငါ မဖျက်နိုင်သည်သာတည်း။

ငါသည် မိမိ၏စိတ်ကို အစမှစ၍ နှစ်သက်အားရစေအံ့၊ မလျော် သော ရှာမှီးခြင်းကို ကြဉ်ရှောင်အံ့။ မြတ်စွာဘုရား ကဲ့ရဲ့စက်ဆုပ် အပ်သော မသင့်သော ရှာမှီးခြင်းကို မပြုအံ့သည်သာတည်း။”
(ဤကား ဥဒါန်းဂါထာ ၃-ခု ဖြစ်သည်)။

စိရဂုဗ္ဗအရပ်၌ နေလေ့ရှိသောသရက်သီးတို့ကို ကောက်ယူ၍ မစားသော မဟာတိဿမထေရ်၏ ဝတ္ထုကိုလည်း ဤအရာ၌ ဆိုသင့်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်လည်း—

မှတ်ချက်

၁-တဆင့်ကြားဘူးသည်မှာ မဟာတိဿမထေရ်သည် အစာရှားပါးသော ဒုဗ္ဗိက္ခကာလ၌ ခရီးသွားလတ်သော် ဆွမ်းပြတ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ခရီးပန်းခြင်း ကြောင့်၎င်း ပင်ပန်းသောကိုယ်ရှိလျက် အားနည်းသည်ဖြစ်၍ အသီးရှိသော တခုသောသစ်ပင်၏ အနီး....အောက်အရပ်၌ လည်းလျောင်းနေရလေသတတ်။ များစွာကုန်သော သရက်သီးတို့သည် ထိုထို အရပ်၌ ကြွေကျလျက်ရှိကုန်၏။ ထိုအရပ်၌ ထိုမထေရ်ထက် အသက်ကြီးသော ဥပါသကာကြီးတယောက်သည် မထေရ်၏အထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ ပင်ပန်းနေခြင်းကို သိသောကြောင့် သရက်သီး ဖျော်ရည်ကို တိုက်၍ မိမိ၏ကျောက်ကုန်းသို့ တင်ပြီးလျှင် မိမိနေရာအရပ်သို့ ဆောင်သွား၏။ မဟာမိတ္ထမထေရ်သည်—

“ဤဥပါသကာကြီးသည် သင်၏ အဘလည်း မဟုတ်ပေ၊ အမိ လည်း မဟုတ်ပေ၊ ဆွေမျိုးလည်း မဟုတ်ပေ၊ မိတ်ဆွေလည်းမဟုတ်ပေ၊ သို့ဖြစ်ပါလျက် သီလရှိသည်၏အဖြစ် ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဤသို့

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၃၅

[၄၁] “သဒ္ဓါ၍ ရဟန်းပြုသော မြော်မြင်တတ်သော ရဟန်းသည် မသင့်သော(နည်းဖြင့်) ရှာမှီးခြင်းငှါ စိတ်ကိုမျှသော်လည်း မဖြစ်စေမူ၍ အာဇီဝ(ပါရိသုဒ္ဓိသီလ)ကို ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်စေရာ၏။”

ထိုမှတစ်ပါး အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ဝီရိယဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလကို ပညာဖြင့် ပြီးစီး ပြည့်စုံစေအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုပစ္စယသန္နိဿိတသီလသည် ပညာဟူသော ပြီးစီးကြောင်းရှိ၏။ (အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ) ပညာရှိသော ရဟန်းမှာ ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့၌ (ဣဏပရိဘောဂနှင့် အာပတ်ဟူသော) အပြစ်နှင့်၊ (ဣဏပရိဘောဂနှင့် အာပတ်မှ လွတ်ခြင်းဟူသော) အကျိုးတို့ကို မြင်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ထို(သို့ပညာဖြင့် ပြီးစေအပ်သော)ကြောင့် ပစ္စည်းတို့၌ မက်မောသော တဏှာကို ပယ်၍ တရားနှင့် ညီညွတ်သော ကိုယ်၊နှုတ် အကျင့်ဖြင့် (ဝါ၊ တရားနှင့် ညီစွာ)ရသောပစ္စည်းတို့ကို(အအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ အစရှိသည်ဖြင့်) ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော (အပြားရှိသော) အစီအရင်ဖြင့် ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်လျက် သုံးဆောင်သည် ဖြစ်၍ (ထို ပစ္စယသန္နိဿိတသီလကို) ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။

မှတ်ချက်

သဘောရှိသော ပခုံးဖြင့် ထမ်းဆောင်ခြင်း အစရှိသော ကိစ္စကို ပြုပါပေ၏”ဟု-

မိမိကိုယ်ကို ဆုံးမပြီးလျှင် ရှုခြင်း သုံးသပ်ခြင်းကို အားထုတ်၍ ဝိပဿနာကို ပူးစေပြီးလျှင် ဥပါသကာကြီး၏ ကျောက်ကုန်းထက်၌ တည်လျက်ပင် မင်္ဂလေးပါးအစဉ်ဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မျက်မှောက်ပြုတော်မူလေ၏။ ဤအကြောင်းအရာကို ရည်ရွယ်၍ “သရက်သီးတို့ကို ကောက်ယူ၍ မစားသော မဟာမိတ္တမထေရ်၏ ဝတ္ထုကိုလည်း ဤအရာ၌ ဆိုသင့်၏”ဟု (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌)မိန့်ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ)

၁၃၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

(ဆင်ခြင်လျက် ဟူသော)ထိုစကား၌ ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ပစ္စည်းတို့ကို ရသောကာလ၌ ဆင်ခြင်ခြင်း၊ သုံးဆောင်သော ကာလ၌ ဆင်ခြင်ခြင်း ဟူ၍ ၂-ပါး အပြားရှိ၏။ မှန်ပေ၏။ ရသောကာလ၌လည်း ဓာတ်၏ အစွမ်း အားဖြင့်၎င်း၊ ပဋိကူလ၏အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ဆင်ခြင်၍ ထားအပ် ကုန်သော သင်္ကန်းစသည်တို့ကို ထိုကာလမှနောက်၌ သုံးဆောင်သော ရဟန်း၏ သုံးဆောင်ခြင်းသည် အပြစ်မရှိသည်သာတည်း။ သုံးဆောင် သော ကာလ၌လည်း (ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်သောရဟန်း၏ သုံးဆောင် ခြင်းသည် အပြစ်မရှိသည်သာလျှင်တည်း)။ ထို(သုံးဆောင်သောအခါ ဆင်ခြင်ခြင်း)၌ ဤဆိုမည့်စကားသည် ယုံမှားမရှိ ပြီးပြတ်စေနိုင်သော အဆုံးအဖြတ်ပေတည်း။

ချဲ့၍ပြအံ့၊ သုံးဆောင်ခြင်း(ပရိဘောဂ)တို့သည်—

(၁) ထေယျပရိဘောဂ

(၂) ဣဏပရိဘောဂ

မှတ်ချက်

၁-ဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း-ဟူသည်ကား သင်္ကန်းစသည်နှင့် ထို သင်္ကန်းစသည်ကို သုံးဆောင်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဤအရာသည် အကြောင်း အားလျော်စွာ မပြတ်ဖြစ်နေသော ဓာတ်သဘောမျှသာလျှင်တည်းဟု ဤသို့ ဓာတ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း (ဟု ဆိုလို၏)။ (ဋီကာ)

၂-ပဋိကူလ၏အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း-ဟူသည်ကား ရှေးဦးစွာ ဆွမ်း၌ အာဟာရပဋိကူလသညာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် (အလုံးစုံသော သင်္ကန်းစသည်တို့ ၌မူ) “သင်္ကန်းအစရှိသော အလုံးစုံသော ပစ္စည်းတို့သည် (သူပင်ကိုသဘော အားဖြင့်) စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်ကုန်၊ သို့သော်လည်း ဤရှုပ်ကိုယ်ဟူသော အပုပ်ကောင်သို့ ရောက်ကြလျှင် အလွန်လျှင် စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကြသည်ဖြစ်ကုန် လတုံ”ဟု ဤသို့ စက်ဆုပ်ဖွယ် နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်၎င်း(ဟု ဆိုလို၏)။ (ဋီကာ)

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၃၇

(၃) ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂ

(၄) သာမိပရိဘောဂ ဟူ၍ ၄-ပါးတို့တည်း။

ထို ၄-ပါးတို့တွင် သံဃာ့အလယ်၌သော်လည်း ထိုင်၍ (မထိုက်တန်ပဲ) သုံးဆောင်သော ဒုဿီလရဟန်း၏ သုံးဆောင်ခြင်းသည် ခိုးသူ၏အဖြစ်ဖြင့် သုံးဆောင်ခြင်း(ထေယျပရိဘောဂ)မည်၏။ သီလရှိသောရဟန်း၏ မဆင်ခြင်မှု၍ သုံးဆောင်ခြင်းသည် ကြွေးမြီချေးယူ၍ သုံးဆောင်ခြင်းနှင့် တူသော သုံးဆောင်ခြင်း(ဣဏပရိဘောဂ)မည်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ကန်းကို(ကိုယ်မှလွတ်ပြီးနောက်တဖန်)ဝတ်ရုံတိုင်း ဝတ်ရုံတိုင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဆွမ်းကို အလုပ်တိုင်း အလုပ်တိုင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။ ထိုသို့ ဝတ်ရုံတိုင်း

မှတ်ချက်

၁-ထေယျပရိဘောဂ — မည်သည်ကား မထိုက်တန်သော ဒုဿီလ၏ သုံးဆောင်ခြင်းတည်း။ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း မိမိ၏ သာသနာတော်၌ သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား ပစ္စည်းတို့ကို ခွင့်ပြုတော်မူ (အပ်ကုန်)၏။ ဒုဿီလအား ခွင့်ပြုတော်မမူ (အပ်ကုန်)၊ ဒါယကာတို့၏ (စွန့်လှူခြင်းသည်လည်း) သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် စွန့်လှူခြင်းဖြစ်ပေ၏။ ဒုဿီလအား စွန့်လှူခြင်း မဟုတ်ပေ။ (အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်) မိမိ၏ ကောင်းမှုတို့၏ အကျိုးကြီးသည်၏အဖြစ်ကို တောင့်တခြင်းကြောင့်ပေတည်း။ ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားက ခွင့်မပြုအပ်သောကြောင့်၎င်း၊ ဒါယကာတို့က မစွန့်လှူအပ်သောကြောင့်၎င်း ဒုဿီလ၏ သုံးဆောင်ခြင်းသည် ခိုးခြင်းဖြင့် သုံးဆောင်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ထေယျပရိဘောဂမည်၏။ (ဋီကာ)

၂-ကြွေးမြီ၏ အလိုအားဖြင့် သုံးဆောင်ခြင်းသည် ဣဏပရိဘောဂမည်၏။ အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်မှ အလှူ စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော သီလအင်္ဂါ၏ (အပြည့်အစုံ) မရှိခြင်းဟူသောကြောင့်ကြောင့် ကြွေးယူ၍ သုံးဆောင်ခြင်းနှင့်တူ၏။ ဤကား ဣဏပရိဘောဂပုဒ်၏ ဆိုလိုသောအနက်တည်း။ (ဋီကာ)

၁၃၇

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဆွမ်းလုပ်တိုင်း ဆင်ခြင်ရန် မစွမ်းနိုင်လျှင် (မုန်းမတည့်မီ) နံနက်ပိုင်း (မုန်းလွဲ) ညနေပိုင်း ညဉ့်ဦးယာမ် သန်းခေါင်ယာမ် မိုးသောက်ယာမ်တို့၌ (၄-ကြိမ်ဖြစ်စေ ၃-ကြိမ်ဖြစ်စေ ၂-ကြိမ်ဖြစ်စေ ၁-ကြိမ်သာဖြစ်စေ) ဆင်ခြင်အပ်၏။ ထိုရဟန်းသည် မဆင်ခြင်မီပင်လျှင် အရုဏ်တက်လတ်သော် ဣဏပရိဘောဂအရာ၌ တည်၏။ ကျောင်းကိုလည်း ဝင်တိုင်း ဝင်တိုင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဆေးကို ခံခြင်း၌၎င်း သုံးဆောင်ခြင်း၌၎င်း သတိဟူသော အကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်သည် သင့်၏။ သို့သော်လည်း ခံခြင်း၌ သတိပြု၍ သုံးဆောင်ခြင်း၌ (သတိ) မပြုသောရဟန်းအားသာလျှင် အာပတ်သင့်၏။ ခံခြင်း၌ သတိမပြုမူ၍ သုံးဆောင်ခြင်း၌ (သတိ) မပြုသောရဟန်းအားမူ အာပတ်မသင့်။

စင်ကြယ်ကြောင်း (သုဒ္ဓိ) သည်လည်း—

- (၁) ဒေသနာသုဒ္ဓိ^၁
- (၂) သံဝရသုဒ္ဓိ
- (၃) ပရိယေဋ္ဌသုဒ္ဓိ
- (၄) ပစ္စဝေက္ခဏသုဒ္ဓိဟူ၍ ၄-ပါးအပြားရှိ၏။

မှတ်ချက်

၁-စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် သုဒ္ဓိမည်၏။ ဝိနည်းတရားအား လျော်စွာ အာပတ်ကို ပြောကြားခြင်း (ဒေသနာ) သည်ပင်လျှင် စင်ကြယ်ကြောင်း (သုဒ္ဓိ) မည်၏။ (ထို့ကြောင့်) ဒေသနာသုဒ္ဓိမည်၏။ သံဃာဒိသိသ် အာပတ်မှထခြင်း (ဝုဋ္ဌာန) ကိုလည်း ဤအရာ၌ ဒေသနာဖြင့်သာလျှင် ရေတွက်ခြင်းကို မှတ်အပ်၏။ ပါရာဇိကအာပတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှား ရဟန်းမဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကို ဝန်ခံခြင်းသည်ပင်လျှင် ဒေသနာပြောကြားခြင်း မည်၏။ (ဋီကာ)

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၃၉

ထို ၄-ပါးတို့တွင် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည် ဒေသနာကြားခြင်းလျှင် စင်ကြယ်ကြောင်းရှိသော (ဒေသနာသုဒ္ဓိ)သီလမည်၏။ မှန်ပေ၏။ ထို ပါတိမောက်သီလကို ဒေသနာပြောကြားခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် ဒေသနာသုဒ္ဓိဟု ဆိုအပ်၏။ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလသည် သံဝရသုဒ္ဓိမည်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို “တဖန် ဤသို့ မပြုအံ့”ဟု စိတ်ကို ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့် အထူးပြုအပ်သော ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့်သာ လျှင် စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် သံဝရသုဒ္ဓိဟု ဆိုအပ်၏။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ သီလသည် ပရိယေဋ္ဌသုဒ္ဓိမည်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုအာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို မသင့်သောရှာမှီးခြင်းကို ပယ်စွန့်ကြဉ်ရှောင်၍ တရားနှင့်ညီညွတ်သော ကိုယ်နှုတ်အကျင့်ဖြင့် (ဝါ၊ တရားနှင့်ညီစွာ)ပစ္စည်းတို့ကို ဖြစ်စေသော ရဟန်းအား ရှာမှီးခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် [၄၂] ပရိယေဋ္ဌသုဒ္ဓိဟု ဆိုအပ်၏။ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလသည် ပစ္စဝေက္ခဏသုဒ္ဓိမည်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုပစ္စယသန္နိဿိတသီလကို (အအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ အစရှိသည် ဖြင့်) ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော (အပြားရှိသော)ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်း ကြောင့် ပစ္စဝေက္ခဏသုဒ္ဓိဟုဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့်“ခံယူခြင်း၌ သတိမပြုမူ၍ သုံးဆောင်ခြင်း၌ (သတိ) ပြုသောရဟန်းအား အာပတ်မသင့်”ဟူ၍ ငါ ဆိုအပ်ခဲ့ပေသည်။

၇-ပါးသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏ ပစ္စည်းကို သုံးဆောင်ခြင်းသည် ဒါယဇ္ဇ ပရိဘောဂမည်၏။ အကြောင်းမူကား ထို သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြတ်စွာ

မှတ်ချက်

၁-စင်ကြယ်ကြောင်းရှိသော သီလတို့၌မူ ဒေသနာဟူသော စင်ကြယ် ကြောင်း (သုဒ္ဓိ)ရှိသောကြောင့် ဒေသနာသုဒ္ဓိမည်၏။ ကြွင်းသော သံဝရသုဒ္ဓိ သီလ စသည်တို့၌လည်း (ဝစနတ္ထသည်) ဤနည်းပင်တည်း။ (ဇီကာ)

၁၄၀

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဘုရား၏ သားတော်ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အဘဘုရား၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့၏ အမွေခံဖြစ်ကြလျက် ထိုပစ္စည်း ၄-ပါးတို့ကို သုံးဆောင်ကုန်၏။ မေးခွန်းသွင်း၍ ရှင်းပြဦးအံ့၊ ဤသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်ကုန်သလော၊ သို့မဟုတ် လူဒါယကာတို့၏ ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်ကုန်သလောဟူမူ လူ ဒါယကာတို့က လှူအပ်ကုန်သည် ဖြစ်ငြားသော်လည်း မြတ်စွာဘုရားက ခွင့်ပြုထားသော ပစ္စည်းများဖြစ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ဥစ္စာမည်ကုန်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “မြတ်စွာဘုရား၏ ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်သည်မည်ကုန်၏” ဟု သိအပ်၏။ ဤအရာ၌ ဓမ္မဒါယာဒသုတ်သည်လည်း ပြီးစေတတ်သော သာဓကပေတည်း။

ရဟန္တာတို့၏ သုံးဆောင်ခြင်းသည် သာမိပရိဘောဂမည်၏၊ အကြောင်းမူကား ထိုရဟန္တာတို့သည် တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်ကို ကျော်လွန်ကြပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ပိုင်ရှင်ဖြစ်ကြလျက် ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်ကုန်၏။ (ထို့ကြောင့် ရဟန္တာတို့၏ သုံးဆောင်ခြင်းသည် သာမိပရိဘောဂမည်၏။)

ဤ ၄-ပါးသော ပရိဘောဂတို့တွင် သာမိပရိဘောဂသည်၎င်း ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂသည်၎င်း အလုံးစုံသော အရိယာပုထုဇဉ်တို့အား (ဖြစ်ရန်) သင့်ပေ၏။ ဣဏပရိဘောဂသည်ကား မသင့်၊ ထေယျပရိဘောဂ၌ ဆိုဖွယ် မရှိသည်သာတည်း။ ဆက်ဦးအံ့၊ သီလရှိသောသူ၏ ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခြင်းသည် ဣဏပရိဘောဂ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် အာဏဏျပရိဘောဂ (မြီကင်းသောသူ၏အဖြစ်ဖြင့် သုံးဆောင်ခြင်း) မူလည်းဖြစ်၏။ ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂ၌သာလျှင် ရေတွက်ခြင်းသို့မူလည်း ရောက်၏။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက် ၁၄၁

အကြောင်းမူကား သီလရှိသောရဟန်းသည်(အဓိသီလဟူသော)ဤသိက္ခာနှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့် (ကျင့်ဆဲ) သေက္ခဟူ၍သာလျှင် ရေတွက်ခြင်းသို့ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် သီလရှိသော ရဟန်း၏ ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခြင်းသည် ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂ၌သာလျှင် ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ အထူးကား ၄-ပါးသော ပရိဘောဂတို့တွင် သာမိပရိဘောဂသည် မြတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသာမိပရိဘောဂကို တောင့်တသော ရဟန်းသည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော (အပြားရှိသော) ပစ္စဝေက္ခဏာဖြင့် ဆင်ခြင်လျက် သုံးဆောင်သည်ဖြစ်၍ ပစ္စယသန္နိသိတသီလကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ အကျိုးကား ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခြင်းကို ပြသောရဟန်းသည် ပြသင့်သောကိစ္စကို ပြလေ့ရှိသောသူမည်၏။ မှန်ပေ၏။ ဤဆိုလတံ့သော အောက်ပါ ဂါထာအပေါင်းစကားကို ဟောကြားတော်မူ(အပ်)ပေ၏။

“မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော် မူအပ်သော (သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သင်္ကန်းကို မှီဝဲ၏-ဤသို့အစရှိသော)တရားကို ကြားနာ၍ မြတ်သော ပညာရှိသော ဘုရား၏ တပည့်သည် ဆွမ်းကို၎င်း၊ကျောင်းကို၎င်း(ညောင်စောင်းစသော) အိပ်ရာနေရာကို၎င်း၊ သင်္ကန်း၌ ကပ်သော မြူအညစ်အကြေးကို ဆေးလျှော်ကြောင်းဖြစ်သောရေကို၎င်း (ဝါ၊ ရေကို၎င်း၊ မြူဖုံကို တားမြစ်ကာကွယ်တတ်သောသင်္ကန်းကို၎င်း) ဆင်ခြင်၍သာလျှင်

မှတ်ချက်

၁ - သီလသိက္ခာနှင့်ပြည့်စုံလျှင် ထိုသီလကို ကျင့်ဆဲဖြစ်သောကြောင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်ဟု ဆိုလို၏။

၂-ဤ၌ ပဌမအနက်သည် အာပဉ္စ သံသာဠိရဇ္ဇပဝါဟနံ-ဟူသောပါဠိကို အဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်များနှင့်အညီ ပြန်ဆိုအပ်သော အနက်ဖြစ်သည်။ ထိုအနက်၌ သင်္ကန်းပစ္စည်းကိုလည်း ပဓာနအားဖြင့် မရ၊ မြူအညစ်အကြေးကို

မှီဝဲသုံးဆောင်ရာ၏။ [၄၃] ထို (သို့ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသော) ကြောင့် ကြာဖက်၌ ရေပေါက်သည် မကပ်ငြိသကဲ့သို့ ထိုအတူ ရဟန်းသည် ဆွမ်း၌၎င်း၊ (ကျောင်း၌၎င်း) အိပ်ရာနေရာ၌၎င်း၊ ရေ၌၎င်း၊ မြူဖိုကို တားမြစ်ကာကွယ်တတ်သောသင်္ကန်း၌၎င်း ဤပစ္စည်း ၄-ပါးတို့၌ မကပ်ငြိပဲရှိပေသည်။ (သုတ္တနိပါတ် ဓမ္မိကသုတ်) (အရိယာတို့၏ သုံးဆောင်ရာ) ကာလ၌ (လူဒါယကာဟူသော) သူတပါးထံမှရ၍ ထိုရဟန်းသည် ချီးမြှောက်သောအားဖြင့် ခဲဘွယ်တို့၌၎င်း၊ စားဘွယ် တို့၌၎င်း၊ လျက်ဖွယ်တို့၌၎င်း အမာကိုဆေးလိမ်းခြင်းဖြင့် အသားနဲ့ တက်စေရာ၌ကဲ့သို့ (ဝါ၊ အသားနုတက်အောင် ဆေးလိမ်းရာ၌ ကဲ့သို့) အခါခပ်သိမ်း သတိထင်သည်ဖြစ်၍ (များစွာကို ကပ်လှူ သော်လည်း) အတိုင်းအရှည်ကို သိရာ၏။

ခရီးခဲ၌ သား၏အသားကို သုံးဆောင်ကုန်သော ဇနီးမောင်နှံတို့ ကဲ့သို့၎င်း၊ လှည်းဝင်ရိုးကို ဆီထိုးသကဲ့သို့၎င်း ဤအတူ ကိုယ်ခန္ဓာ မျှစေခြင်းငှါ အစာအာဟာရကို မမက်မော မတွေ့ဝေသည်ဖြစ်၍ သုံးဆောင်ရာ၏။” (ဤကား ဟောကြားမိန့်ဆိုအပ်သော ဂါထာ အပေါင်းဖြစ်သည်) ။

မှတ်ချက်

ဆေးလျော်ကြောင်းဖြစ်သော ရေဟူသောစကားဖြင့်လည်း ဂိလာနပစ္စယ-ဘောသဇ္ဇ-ဟူသော သူနာသုံးဆေးပစ္စည်းဟု ဆိုရန် မလျော်လှချေ။ ထို့ကြောင့် ရဇူပဝါဟနံ-ဟူသောပုဒ်ကို ရဇောပဝါရဏံ-ဟူသောပုဒ်ကဲ့သို့ ကြံ၍ “ရေကို၎င်း မြူဖိုကို တားမြစ်ကာကွယ်တတ်သော သင်္ကန်းကို၎င်း”ဟု ဒုတိယအနက်ကို ပြန်ဆိုထားသည်။ ဤပြန်ဆိုချက်၌ သင်္ကန်းကိုလည်း ပဓာနအားဖြင့် ရ၏။ သောက်ရေဟူသော သူနာသုံး ဆေးကိုလည်းရ၏။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၄၃

ဆက်ဦးအံ့၊ ဤပစ္စယသန္နိဿိတသီလ၏ လုံးဝပြည့်စုံအောင် ပြုကျင့်လေ့ရှိသည်၏အဖြစ်၌” (မဟာသံဃရက္ခိတ၏) တူတော် သံဃရက္ခိတသာမဏေ၏ ဝတ္ထုကို ပြောကြားသင့်၏။ မှန်ပေ၏၊ ထိုတူတော် သံဃရက္ခိတသည် ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ပေ၏၊ (သူ၏) မိန့်ဆိုပုံမှာ……

“ကောင်းကောင်းငြိမ်းအေးပြီးသော သလေးဆွမ်းကို သုံးဆောင်နေသောငါ့ကို ဦးရီးတော် ဥပဇ္ဈာယ်သည် ‘သာမဏေ သင်သည် (ဆင်ခြင်မှုဖြင့်) မစောင့်စည်းပဲ၊ ဝါ၊ မဆင်ခြင်ပဲ လျှာကို မလောင်စေလင့်’ ဟူ၍ မိန့်ဆိုလေပြီ။ ထိုအခါ ငါသည် ဥပဇ္ဈာယ်၏စကားကို ကြားရ၍ ထိတ်လန့်ခြင်း (သံဝေဂ) ကို ရခဲ့ပြီ၊ တနေရာတည်း၌ ထိုင်လျက်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ခဲ့ပြီ။ ထို(သို့ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်သော) ငါသည် လဆန်း ၁၅-ရက်၌ တက်ထွန်းသောလပြည့်ဝန်းကဲ့သို့ ပြည့်စုံသောနုလုံးအကြံရှိသည်၎င်း အာသဝေါခပ်သိမ်းကုန်ငြိမ်းပြီးသည်၎င်း ဖြစ်ပေပြီ၊ ယခုအခါ တဖန် အသစ်ဖြစ်လတံ့သောဘဝမရှိပေပြီ” ဟူ၍ ပင်တည်း။

ထို့ကြောင့် သံဃရက္ခိတသာမဏေမှ တပါးသော အမျိုးသားသည်လည်း ဆင်းရဲ၏ကုန်ရာဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို လိုချင်တောင့်တလတ်သော် သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပစ္စည်းတို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရာ၏။ ဤကား (အနုသာသနီတည်း)။

မှတ်ချက်

၁-ဤအရာ၌ သဒ္ဓါနက်အတိအကျပြန်လျှင် “ဤ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ၏ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံသည်ကို ပြုလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်၌” ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ပြန်လျှင် မြန်မာစကား မချောသောကြောင့် မြန်မာစကားချောစေရန် အထက်ပါအတိုင်း ပြန်ဆိုထားသည်။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ စသည်တို့၏ အစွမ်းအား ဖြင့် ၄-ပါးအပြားရှိ၏။

ပဌမသီလပဉ္စက

၂၀။ ၅-ပါးအပြားရှိသော အဖို့၏ ပဌမပဉ္စက၌ လူ သာမဏေတို့၏ သီလစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အနက်ကို သိအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ပဋိ-သမ္ဘဒါမဂ်ပါဠိတော်၌—

[၄၄] “ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? အရေ အတွက်အားဖြင့် အပိုင်းအခြားရှိသော သိက္ခာပုဒ်ရှိကုန်သော လူ သာမဏေတို့၏ (သီလပေတည်း)။ ဤသီလသည် ပရိယန္တပါရိ- သုဒ္ဓိသီလမည်၏။ အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? အပိုင်းအခြားမရှိသော သိက္ခာပုဒ်ရှိကုန်သော (ဝိပဿနာယောဂီ ဖြစ်သော ကလျာဏပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာတို့မှ တပါးကုန်သော) ရဟန်းတို့၏ (သီလပေတည်း)။ ဤသီလသည် အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိ သီလမည်၏။ ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? ဝိပဿနာ ကုသိုလ်အကျင့်၌ မပြတ်ယှဉ်ကုန်သော သေက္ခတရားလျှင် အပိုင်း အခြားရှိသော (ဂေါတြဘူတိုင်အောင်ဖြစ်သော) ကုသိုလ်တရား၌ အပြည့်အစုံ ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိကုန်သော ကိုယ်နှင့်အသက်၌ မငဲ့ကုန် မူ၍ စွန့်အပ်သော အသက်ရှိကုန်သော ကလျာဏပုထုဇဉ်တို့၏ (သီလပေတည်း)။ ဤသီလသည် ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိသီလမည်၏။ အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? ၇-ပါးသော သေက္ခ-

မှတ်ချက်

၁-ကုန်သော-ဟူသော ဤဝိသေသနပုဒ်တို့ကို ကလျာဏပုထုဇဉ်တို့၏-ဟူ သောပုဒ်နှင့် စပ်ပါ။

ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သီလပေတည်း)၊ ဤသီလသည် အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိ သီလမည်၏။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? မြတ်စွာ ဘုရား၏ တပည့်ဖြစ်ကုန်သော ရဟန္တာတို့၏၎င်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ ၎င်း၊ ရှေးဘုရားတို့နှင့် အလားတူဖြစ်တော်မူကုန်သော ပူဇော် အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်ကုန်သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား တို့၏၎င်း (သီလ ပေတည်း)၊ ဤသီလသည် ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိ သီလမည်၏။”ဟူသော ဤစကားကို ဟောတော်မူ (အပ်)၏။

ထိုပါဠိ၌၊ ဝါ၊ ထိုငါးပါးသော သီလတို့တွင် လူ သာမဏေတို့၏ သီလ သည် အရေအတွက်အားဖြင့် အပိုင်းအခြားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ^၁မည်၏ ဟူ၍ သိအပ်၏။ ရဟန်းတို့၏သီလကို—

“မြတ်စွာဘုရားပညတ်တော်မူ (အပ်ကုန်) သော သံဝရဝိနည်း ခေါ် ဤသိက္ခာပုဒ်တို့သည် ကုဋေ ကိုးထောင် တရားရှစ်ဆယ်နှင့် ထို့ပြင် ငါးသန်း သုံးသောင်း ခြောက်ထောင်ရှိကုန်၏။ ဤသိက္ခာပုဒ်တို့ကို ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ပေယျာလအမြွက်ဖြင့် (သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်မြတ်တို့) ချုံး၍ ပြထား (အပ်)ကုန်၏” ဟု—

ဤသို့ အရေအတွက် အစွမ်းအားဖြင့် အပိုင်းအခြား ရှိငြားသော်လည်း အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် ဆောက်တည်မှုဖြစ်ခြင်းကို၎င်း၊ လာဘ် အခြံအရံဆွေမျိုး ကိုယ်အင်္ဂါအသက်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အပိုင်းအခြားကို မမြင်ရခြင်းကို

မှတ်ချက်

၁-ပရိယန္တ-အပိုင်းအခြားရှိသော+ပါရိသုဒ္ဓိသီလ-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသောသီလ=ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ-အပိုင်းအခြားရှိသော ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသောသီလ။

ဝိသုဒ္ဓိဖြန့် (ပ) ၁၀-ပ-၈-၄-သ-၈

၁၄၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

၎င်း ရည်၍ အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလဟူ၍ ဟောတော်မူ (အပ်)ပေသည်။
(အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) စိရဂုဗ္ဗအရပ်၌ သီတင်းသုံးသော သရက်သီးတို့ကို
ကောက်၍မစားသော မဟာတိဿထေရ်၏ သီလကဲ့သို့ပေတည်း။ ချဲ့၍ပြအံ့၊
ထိုအရှင်သည်—

“မြတ်သော ကိုယ်အင်္ဂါဟူသောအကြောင်းကြောင့် (လမ်းခြေ
စသော ခိုးသူလူဆိုးတို့ နှိပ်စက်အပ်သော) လူသည် ဥစ္စာကို
စွန့်ရာ၏၊ (မြွေကိုက်ခံရသော ကာလစသည်၌) အသက်ကို စောင့်
လိုသောသူသည် ကိုယ်အင်္ဂါကိုစွန့်ရာ၏၊ သူတော်ကောင်းတရားကို
ဆင်ခြင်အောက်မေ့သောသူသည် (သုတသောမ မင်းကြီး စသည်
ကဲ့သို့) ကိုယ်အင်္ဂါကို၎င်း၊ ဥစ္စာကို၎င်း၊ အသက်ကို၎င်း အလုံးစုံကို
စွန့်ရာ၏။” ဟူသော—

ဤသူတော်ကောင်းတို့၏အကျင့် ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းကို မစွန့်သည်
ဖြစ်၍ (ဆာလောင်ခြင်းကြောင့် သေရှင် ၂-ချက်) အသက်၌ ယုံမှားရှိငြား
သော်လည်း (အကပ်မခံပဲ မသုံးဆောင်ရန် တားမြစ်သော) သိက္ခာပုဒ်ကို
မလွန်ကျူးမူ၍ ထိုအပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလကိုပင် မှီ၍ ဥပါသကာ၏
ကျောက်ကုန်းထက်၌ စီးလျက်ပင်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူ
လေ၏။ ထိုအရှင်၏မိန့်ဆိုပုံကား—

မှတ်ချက်

၁-အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ-အပိုင်းအခြားမရှိသော ထက်ဝန်းကျင် စင်
ကြယ်ခြင်းရှိသောသီလ။

၂-မျက်စိ နား နှာ လက် ခြေ စသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်းမှ
ကင်းစေလိုလျှင် နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးမည့် ထိုလူဆိုးတို့အား မိမိမှာရှိသော ဥစ္စာကို
စွန့်ရာ၏၊ ပေးရာ၏-ဟု ဆိုလို၏။

“ဤဥပါသကာကြီးသည် သင်၏အဘလည်း မဟုတ်ပေ၊ အမိလည်း မဟုတ်ပေ၊ ဆွေမျိုးလည်း မဟုတ်ပေ၊ မိတ်ဆွေလည်း မဟုတ်ပေ၊ သို့ဖြစ်ပါလျက် သီလရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဤသို့သဘောရှိသော (ပခုံးဖြင့် ထမ်းဆောင်ခြင်း အစရှိသော) ကိစ္စကို ပြုပါပေ၏။ (ဟု)

[၄၇] ထိပ်လန့်ခြင်းသံဝေဂကို ဖြစ်စေပြီးလျှင် အသင့်လမ်းမှန် အားဖြင့် သုံးသပ်၍ ထိုဥပါသကာ၏ ကျောက်ကုန်းထက်၌ တည်လျက်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေ၏”ဟူ၍ ပင်တည်း။

ကလျာဏပုထုဇဉ်ရဟန်းတို့၏ သီလသည် ပဉ္စင်းဖြစ်သည်မှစ၍ ကောင်းစွာ သွေးအပ်ပြီးသော ပတ္တမြားစစ်ကဲ့သို့၎င်း၊ ကောင်းစွာကြည်အပ်ပြီးသော ရွှေစင်ကဲ့သို့၎င်း အလွန်စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ကိလေသာစိတ်ဖြစ်ကာမျှသော်လည်း ဖြစ်သောအညစ်အကြေးမှ ကင်းသည်ရှိသော် အရဟတ္တဖိုလ်၏သာလျှင် နီးသောအကြောင်း (ပဒဋ္ဌာန်) ဖြစ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် (ယင်းသီလကို) ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) မဟာသံဃရက္ခိတမထေရ်နှင့် တူတော် စူဠသံဃရက္ခိတမထေရ်တို့၏ သီလကဲ့သို့ပေတည်း။

ဝါခြောက်ဆယ်လွန်ပြီးသော မဟာသံဃရက္ခိတမထေရ်ကို သေအံ့သောညောင်စောင်း၌ လျောင်းနေစဉ် ရဟန်းသံဃာသည် လောကုတ္တရာတရားရခြင်းကို မေးသတတ်။ မဟာသံဃရက္ခိတမထေရ်သည် “(ငါ့မှာ) လောကုတ္တရာ

မှတ်ချက်

၁-ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိ-ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံသော ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သီလ။

တရား မရှိ”ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ ထိုမထေရ်၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော ရဟန်းငယ်သည် “အရှင်ဘုရား အရှင်တို့သည် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူကုန်အံ့-ဟု (သတင်းကြား၍) ၁၂-ယူဇနာတိုင်အောင်သော ပတ်ဝန်းကျင်အရပ်မှ လူတို့သည် စုရုံးရောက်ရှိလျက် နေပါကုန်၏။ အရှင်ဘုရားတို့၏ ပုထုဇဉ် အဖြစ်ဖြင့် စုတေခြင်းကြောင့်(ဝါ၊ စုတေခြင်းဖြစ်ပါလျှင်) များစွာသော လူအပေါင်းတို့အား နှလုံးမသာခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်”ဟု လျှောက်၏။ “ငါ့ရှင် ငါသည် မေတ္တေယျမြတ်စွာဘုရားကို ဖူးအံ့ဟုကြံ၍ ဝိပဿနာကို အားမထုတ်ပဲ နေခဲ့၏။ ထိုသို့ သင်ပြောသည့်အတိုင်း ဖြစ်ပါမူ ငါ့ကိုထူ၍ (အားထုတ်ရန်) ခွင့်ပြုဦးလော့”ဟု ဆိုလတ်သော် ထိုရဟန်းငယ်သည် မထေရ်ကြီးကို ထူပေးပြီးလျှင် အပြင်သို့ထွက်လေ၏။ မထေရ်ကြီးသည် ထိုရဟန်းငယ် (အခန်းပြင်သို့) ထွက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၍ လက်ဖျစ်သံဖြင့် အမှတ်သညာကိုပေး၏။ ရဟန်းသံဃာသည် စည်းဝေးလာရောက်၍ “အရှင်ဘုရား ဤသို့သဘောရှိသော သေခါနီး ကာလ၌ လောကုတ္တရာတရားကို အလျင်အမြန်ဖြစ်စေနိုင်သော အရှင် ဘုရားတို့သည် ပြုနိုင်ခဲ့သောအမှုကိုပြုတော်မူပါပေကုန်၏”ဟု လျှောက်၏။ “ငါ့ရှင်တို့ ဤသေခါနီး၌ လောကုတ္တရာတရားကို လျင်စွာဖြစ်စေခြင်းသည် ခဲယဉ်းသောအမှု မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်သော်ကား ခဲယဉ်းသောအမှုကို သင်တို့အား ငါပြောကြားပေအံ့၊ ငါ့ရှင်တို့ ငါသည် ရဟန်းဖြစ်သော ကာလမှစ၍ အမှတ်သတိကင်းသဖြင့် မသိမူ၍ ချွတ်ယွင်းစွာပြုမိသော အမှုမည်သည်ကို မမြင်ပေ”ဟု မိန့်ဆိုပြောကြားတော်မူ၏။ ထိုမဟာသံဃ ရက္ခိတမထေရ်၏ တူတော်သည်လည်း ဝါငါးဆယ်ရှိသောအခါ၌ ဤအတူပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေ၏။

ကြားနာအပ်သော တရားသုတမ္မကင်းသည်လည်း ဖြစ်ငြားအံ့၊
သီလတို့၌လည်း ကောင်းစွာမတည်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် သီလ

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၄၉

အားဖြင့်၎င်း၊ သုတအားဖြင့်၎င်း ၂-ပါးစုံအားဖြင့် ထိုရဟန်းကို ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့ကုန်၏။

နည်းသောသုတရှိငြားသော်လည်း သီလတို့၌ ကောင်းစွာတည်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုရဟန်းကို သီလအားဖြင့် ချီးမွမ်းကုန်၏၊ ထိုရဟန်း၏ သုတသည်(နည်းသော်လည်း) ပြည့်စုံပေ၏။

ကြားနာမှတ်သားထားသော သုတများစွာရှိစေကာမူ သီလတို့၌ ကောင်းစွာမတည်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် သီလအားဖြင့် ထိုရဟန်းကို ကဲ့ရဲ့ကုန်၏၊ ထိုသီလကင်းသောရဟန်း၏ သုတသည်(မိမိအကျိုး သူတပါးအကျိုးကို မဆောင်နိုင်သောကြောင့်)ပြည့်စုံသည် မမည်။ များသောသုတရှိသည်၎င်း၊ သီလတို့၌ ကောင်းစွာတည်သည်၎င်း ဖြစ်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် သီလအားဖြင့်၎င်း၊ သုတအားဖြင့်၎င်း ၂-ပါးစုံအားဖြင့် ထိုရဟန်းကို ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းကုန်၏။

[၄၆] ကြားနာမှတ်သား သုတများသော သီလစသောဂုဏ်ကျေးဇူး၏ တည်ရာဖြစ်သော လောကီ လောကုတ္တရာပညာနှင့် ပြည့်စုံသော မြတ်စွာဘုရား၏တပည့်ဖြစ်သော ထိုသို့သောရဟန်းကို အဘယ်သူသည် ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှါ ထိုက်အံ့နည်း၊ ဇမ္ဗူရစ်ရွှေစင်၏ တနိက္ခာအချိန်ရှိသော ရွှေသားကိုကဲ့သို့ပင် (မည်သူမျှမကဲ့ရဲ့ထိုက်ပေ)၊ နတ်တို့သည်သော်လည်း ထိုရဟန်းကို ချီးမွမ်းကုန်၏၊ ဗြဟ္မာသည်လည်း ချီးမွမ်းထိုက်သည်သာတည်း။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ထိုမှတပါး သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သီလကို ဒိဋ္ဌိ၏အစွမ်းအားဖြင့် မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလဟူ၍ သိအပ်၏။ တနည်းကား ပုထုဇဉ်တို့၏ ဘဝရာဂ၏အစွမ်းအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သော သီလကို အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလဟူ၍ သိအပ်၏။ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) သူကြွယ်၏သားဖြစ်သော တိဿမထေရ်၏ သီလကဲ့သို့ပေတည်း။ ချဲ့၍ပြအံ့၊ ထိုအရှင်တိဿသည် ထိုသို့သဘောရှိသော သီလကို မှီ၍ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လိုသောကြောင့် ရန်သူလူဆိုးတို့ကို—

“အမောင်တို့ ငါသည် ခြေထောက် ၂-ချောင်းတို့ကို ရိုက်ချိုးပြီးလျှင် သင်တို့ကို (တခြားသို့ ထွက်မပြေးမည့်အကြောင်း) သိစေပါအံ့၊ ငါသည် ရာဂနှင့်တကွ သေခြင်းကို စက်ဆုပ်ပါ၏။ ရှက်နိုးပါ၏”ဟု ပြောဆိုတောင်းပန်ရှာ၏။

(ရာဂနှင့် သေရမည်မှာ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှက်ဖွယ်ဖြစ်သည်ဟု) ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် စဉ်းစားကြံစည်ပြီးလျှင် အသင့်လမ်းမှန်အားဖြင့် သုံးသပ်၍ အရုဏ်တက်ချိန် ရောက်လတ်သော် ငါသည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခဲ့ပေပြီ”ဟု ဥဒါန်းကိုလည်း ကျူးရင့် မြွက်ဆိုလေ၏။

မထင်ရှားသော မထေရ်တပါးသည်လည်း အသည်းအထန် မကျန်းမာသည်ဖြစ်၍ မိမိလက်ဖြင့် အာဟာရကိုသော်လည်း သုံးဆောင်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍ မိမိ၏ကျင်ကြီးကျင်ငယ်၌ ကျွံ့နစ်လျက် တပြောင်းပြန်ပြန်လူးလို့မ့်နေရ၏။ ထိုသို့လူးလို့မ့်နေရသော မထေရ်ကို ရဟန်းငယ်တပါးက မြင်၍ “ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့်စပ်သော သင်္ခါရတို့သည် ဩော် ဆင်းရဲကုန်စွ”ဟူ၍

မှတ်ချက်

၁-အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလ-ငါ ငါ၏ဥစ္စာဟု မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ်အပ်သော ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သီလ။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်

၁၅၁

ညည်းတွားပြောဆိုမိ၏။ ထိုရဟန်းငယ်ကို မထေရ်ကြီးက “ငါ့ရှင် ငါသည် ယခုသေသည်ရှိသော် နတ်စည်းစိမ်ကိုရအံ့၊ ဤသို့ရအံ့သည်၌ ငါ့မှာ ယုံမှား မရှိပေ၊ သို့သော်လည်း ဤရဟန်းသီလကိုဖျက်၍ ရသောနတ်စည်းစိမ် မည် သည် သိက္ခာကိုစွန့်၍ရသော လူ့အဖြစ်နှင့်တူ၏၊ (ထို့ကြောင့် အလိုမရှိ)” ဟုဆိုပြီးလျှင် “သီလနှင့်သာ အတူတကွ သေအံ့”ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ဆိုပြီး နောက် ထိုအိပ်ရာ၌ပင်လျှင် လျောင်းလျက် နာကျင်ခံခက် နှိပ်စက်သော ထိုရောဂါဝေဒနာကိုပင် သုံးသပ်လျက် ‘အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ပြီးလျှင် ရဟန်းသံဃာအား အောက်ပါဂါထာတို့ဖြင့် ပြောကြားတော်မူလေ၏။

“ငါ့ရှင်တို့ တခုသောအနာရောဂါက တွေ့ထိနှိပ်စက်(အပ်)သည် ဖြစ်၍ အသည်းအထန် ဆင်းရဲရောက်လျက် ဖောက်ပြန်သော ကိုယ်ရှိသော ငါ၏ ဤကိုယ်ကောင်သည် နေပူရောင်ဖြင့် ပူလောင် (အပ်)သော မြေမှုန့်ပေါ်၌ ပစ်ချထား(အပ်)သော ပန်းကဲ့သို့ လျင်စွာ အကုန်ခြောက်သွေ့သွားလတံ့။

အကြင်အပုပ်ကောင်၌ (ရာဂကြောင့်) မေ့လျော့ကုန်သော (ရာဂ ဖြင့်) မက်မောတွေ့ဝေကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် သုဂတိဘဝသို့

မှတ်ချက်

၁-ရောဂါကို သုံးသပ်လျက်-ဟူသည်ကား ရောဂါဖြစ်၍ဖြစ်သော ဝေဒနာကို ၎င်း၊ ဝါ၊ ရောဂါဟူသော ဝေဒနာကို၎င်း၊ ဝေဒနာကို ပဓာနပြုသဖြင့် ကြွင်း သော နာမ်တရားတို့ကို၎င်း၊ ရုပ်တရားတို့ကို၎င်း သိမ်းဆည်း၍ ဝိပဿနာရှုလျက် (ဟု ဆိုလို၏)။ ဤအဋ္ဌကထာ ဋီကာစကားတို့ဖြင့် ရောဂါဟုဆိုအပ်သော ဒုက္ခ ဝေဒနာကိုရှုလျက် အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် ရနိုင်ကြောင်း မြဲမြံစွာ မှတ်သား အပ်၏။

ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော သီလကို(သော်လည်း)⁹ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးစေကုန်ဘိ၏။

နှစ်သက်ဖွယ်မဟုတ် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်ပါလျက် နှစ်သက်ဖွယ်ဟု (မသိသူတို့က)ပြောဆိုအပ်သော မစင်ကြယ်သည် ဖြစ်ပါလျက် စင်ကြယ်သည်ဟု သမုတ်အပ်သော (ကျင်ကြီးကျင်ငယ်စသော) အပုပ်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် အတိပြည့်သော (ပညာမျက်စိဖြင့်) မမြင်နိုင်သော လူပြိန်းအား နှစ်သက်ဖွယ်ထင်အောင် အယောင်ဆောင်ပြတတ်သော [၄၇] (ရောဂါအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့်) နာကျင်သော ပုပ်ညှီသောအနံ့ရှိသော သန့်ရှင်းစင်ကြယ် တပ်မက်ဖွယ်ကင်းသော နာခြင်းသဘောရှိသော ဤအပုပ်ကောင် ရုပ်ကိုယ်၏ ရှံဖွယ်သည်၊ ဝါ၊ ဤအပုပ်ကောင်ရုပ်ကိုယ်ကို စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းသည် သင်တို့အား ဖြစ်ပါစေလော့၊ ဝါ၊ ဖြစ်ပါစေသတည်း။”

ထိုမှတပါး ရဟန္တာပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့၏ သီလကို အလုံးစုံသော ကိလေသာပူပန်မှု၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်၎င်း ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိသီလဟူ၍⁹ သိအပ်၏။

မှတ်ချက်

၁- ဤ၌ ‘သော်လည်း’ဟူသောစကားဖြင့် သီလကိုသော်လည်း ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးစေကုန်သေး၏။ ဈာန် စသည်တို့ကို ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးစေကုန်သည်မှာ ဆိုဖွယ် မရှိပြီဟု ဆိုလို၏။ (ဒွိကာအဖွင့်)

၂- ဤဝါကျသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ တတိယဂါထာ၏ နောက်ပိုင်း ထက်ဝက်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယင်းသည် အနိယတ်ဝါကျဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယဂါထာ၏ ရှေး၌ ဆောင်၍ ပြန်ဆိုသည်။

၃- ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိသီလ-ကိလေသာတို့၏ တဖန် ငြိမ်း အေးခြင်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သီလ။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် (သီလသည်) ငါးပါးအပြားရှိ၏ဟူ၍ သိအပ်၏။

ဒုတိယသီလပဉ္စက

ဒုတိယပဉ္စက၌ပါဏာတိပါတ စသည်တို့ကို ပယ်ခြင်းစသည်တို့၏အစွမ်း အားဖြင့် အနက်ကို သိအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိ၌ ဤဆိုလတံ့ သော အောက်ပါစကားကို ဟောတော်မူ(အပ်)၏။

“သီလတို့သည် ငါးပါးတို့တည်း၊ ပါဏာတိပါတကို ပယ်ခြင်း (ပဟာန)သည်၊ ဝါ၊ ပယ်ကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် သည်^၁ သီလမည်၏။ (ပါဏာတိပါတမှ)ကြဉ်ခြင်း(ဝေရမဏီ)သည် သီလမည်၏။ (ပါဏာတိပါတ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော) စေတနာသည် သီလမည်၏။ (ပါဏာတိပါတကို) ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်း (သံဝရ) သည် သီလမည်၏။ (ပါဏာတိပါတကို) မလွန်ကျူးခြင်း (အဝီတိက္ကမ) သည် သီလမည်၏။ (ဤသို့ ငါးပါးတို့တည်း)။ အဒိန္နဒါန်ကို ပယ်ခြင်းသည်……ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကို……မုသာဝါဒကို……ပိသုဏဝါစာကို … ဖရုသဝါစာကို……သမ္ပပ္ပလာပကို……

မှတ်ချက်

၁-ဤပဌမအနက်သည် နောက်၌ ပြလတံ့သော အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်အညီ ပြန်ဆိုအပ်သော အနက်ဖြစ်သည်။

၂-ဤဒုတိယအနက်သည်ကား “ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ ကရုဏာ လောဘ စသည် အမှူးရှိသော အကြင် ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် ပါဏာတိပါတကို ပယ်အပ်၏။ ပါဏာတိပါတကို ပယ်ကြောင်းဖြစ်သော ထိုကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် သီလန အနက်သဘောကြောင့် သီလ မည်၏”ဟူ၍ ဖွင့်ပြသော ဋီကာနှင့်အညီ ပြန်ဆို အပ်သောအနက်ဖြစ်သည်။

အဘိဇ္ဈာကို....ဗျာပါဒကို....မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို....လောကမှ ထွက်မြောက်
 ကြောင်းဖြစ်သော နေက္ခမ္မဖြင့်၊ ဝါ၊ အလောဘပြဇာန်းသော
 ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် ကာမတ္တန္တကို ပယ်ခြင်းသည်....မေတ္တာဟူ
 သော အဗျာပါဒဖြင့် ဗျာပါဒကို....အလင်း၌ အမှတ်သညာဖြင့်
 ထိနမိဒ္ဓကို....ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းဟူသော ဓမ္မ-
 ဝဝတ္ထာန်ဖြင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို....ဉာဏ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာကို....ပါမောဇ္ဇဖြင့်
 ဈာန်သမာပတ်တို့၌ မဇ္ဈလျော်ခြင်းကို....ပဌမဈာန်ဖြင့် နိဝရဏတို့
 ကို....ဒုတိယဈာန်ဖြင့် ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို....တတိယဈာန်ဖြင့် ပီတိ
 ကို စတုတ္ထဈာန်ဖြင့် သုခဒုက္ခတို့ကို အာကာသာနဉ္စာယတန

မှတ်ချက်

၁ - နေက္ခမ္မန-ဟူသည်ကား အလောဘပြဇာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့်
 (ဟု ဆိုလို၏)၊ မှန်ပေ၏၊ ကာမ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်တရား
 တို့ကို ဤအရာ၌ နေက္ခမ္မဟု အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ (ဋီကာ)

၂-ယခုအခါ၌ သမာပတ် စသည်တို့ကို ရကြောင်းနှင့်တကွ ဂ-ပါးသော
 သမာပတ်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် (ပဟာနသီလစသည်တို့ကို) ပြခြင်းငှါ
 ဉာဏေန-ဉာဏ်ဖြင့် စသည်ကို ဟောတော်မူ(အပ်)ပေ၏၊ မှန်ပေ၏၊ နာမရူပ-
 ပရိဂ္ဂဟဉာဏ် ကခါဝိတရဏဉာဏ်တို့၏ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော မောဟ
 ကို ဝေးအောင်ပြုသဖြင့် ဉာတပရိညာ၌တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား အနိစ္စသညာ
 စသည်တို့သည် ပြီးကုန်၏၊ ထို့ပြင် ဈာန် သမာပတ်တို့၌ မဇ္ဈလျော်ခြင်း၏
 အကြောင်းဖြစ်သော ပါမောဇ္ဇဖြင့် ထိုဈာန်သမာပတ်တို့၌ မဇ္ဈလျော်ခြင်းကို
 ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသည်ရှိသော် ထိုဈာန် စသည်တို့ကို ရခြင်း ပြီးစီး၏။
 ထို့ကြောင့် သမာပတ်နှင့် ဝိပဿနာတို့၏ ရကြောင်းသည် အရတိခေါ်သော
 မပျော်မေ့ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းနှင့် အဝိဇ္ဇာကို ဖောက်ခွဲ ပယ်ဖျက်ခြင်း
 စသည်ပင်တည်း။ (ဋီကာ) ဤဋီကာအလိုအားဖြင့် “ဉာဏ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာကို
 ပယ်ခြင်း”ဟူသည်မှာ နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ဖြင့် ယင်းတို့၏
 ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာကို ပယ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူအပ်၏။

သမာပတ်ဖြင့် ရူပသညာကို၎င်း၊ ပဋိသညာကို၎င်း၊ နာနတ္တသညာ
 ကို၎င်း ပယ်ခြင်းသည်....ဝိညာဏဉာယတနသမာပတ်ဖြင့် အာကာ-
 သာနဉာယတနသညာ ကို အာကိဉ္ဇညာ ယတနသမာပတ်ဖြင့်
 ဝိညာဏဉာယတနသညာကို နေဝသညာနာသညာယတနသမာ-
 ပတ်ဖြင့် အာကိဉ္ဇညာယတနသညာကို ပယ်ခြင်းသည်။အနိစ္စာ-
 နုပဿနာဖြင့် နိစ္စသညာကို....ဒုက္ခာနုပဿနာဖြင့် သုခသညာကို....
 အနတ္တာနုပဿနာဖြင့် အတ္တသညာကို....နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဖြင့် နန္ဒီ
 မည်သော အားရနှစ်သက်ခြင်းကို....ဝိရာဂါနုပဿနာဖြင့် တပ်မက်
 သောရာဂကို....နိရောဓာနုပဿနာဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကို....ပဋိနိဿဂ္ဂါ-
 နုပဿနာဖြင့် စွဲလမ်းခြင်းကို....ခယာနုပဿနာဖြင့် တလုံးတခဲတည်း
 ဟု ထင်သော ဃနသညာကို....ဝယာနုပဿနာဖြင့် ပေါင်းစုအား
 ထုတ်ခြင်းကို....ဝိပရိဏာမာနုပဿနာဖြင့် မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်ဟု ထင်
 သော ဓုဝသညာကို....အနိမိတ္တာနုပဿနာဖြင့် တည်မြဲဟန်နိမိတ်
 ကို....အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာဖြင့် တောင့်တခြင်းကို သုညတာ-
 နုပဿနာဖြင့် အတ္တဟုမှားသော နှလုံးသွင်းခြင်းကို....အဓိပ္ပာဓမ္မ-
 ဝိပဿနာဖြင့် အနှစ်ရှိသည်ဟု ယူသောနှလုံးသွင်းခြင်းကို....ယထာ
 ဘူတ ဉာဏ်အမြင်ဖြင့် တွေ့ဝေသော နှလုံးသွင်းခြင်းကို....အာဒိနဝါ-
 နုပဿနာဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ အားကိုးရာဟု မှားသောနှလုံးသွင်းခြင်း
 ကို ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဖြင့် တဖန်မဖြစ်ခြင်းကို ဝိဝဋ္ဌနာ-
 နုပဿနာဖြင့် ယှဉ်တွဲငြိကပ်သောအားဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ မှားယွင်းစွာ

မှတ်ချက်

၁-ဤဈာန်သမာပတ် ၈-ပါးတို့နှင့် ယင်းတို့ဖြင့် ပယ်အပ်သောတရားတို့ကို
 နောက်ဈာန်အခန်း၌ အကျယ်ပြုလေ့။

၂-ဤ ၁၈-ပါးသော မဟာဝိပဿနာတို့နှင့် ယင်းတို့ဖြင့် ပယ်အပ်သော
 တရားတို့ကို နောက် ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာအခန်းတို့၌ အကျယ် ပြုလေ့။

နလုံးသွင်းခြင်းကိုပယ်ခြင်းသည် သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် [၄၇] ဒိဋ္ဌိနှင့်
 အတူ တဦးတည်း၏သန္တာန်၌ တည်သော ကိလေသာတို့ကို....
 သကဒါဂါမိမဂ်ဖြင့် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ကိလေသာတို့ကို....
 အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် သိမ်မွေ့သော ကိလေသာတို့ကို....အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်
 အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းသည် သီလမည်၏။
 ကြည်ခြင်းသည် စေတနာသည် ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်းသည်
 မလွန်ကျူးခြင်းသည်သီလမည်၏။ ဤသို့သဘောရှိသော သီလတို့
 သည် စိတ်၏သာယာရွှင်လန်းခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ နုသောပီတိ
 အလို့ငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ အားကြီးသောပီတိအလို့ငှါ ဖြစ်ကုန်၏။
 ကိုယ်စိတ် ငြိမ်းအေးခြင်းအလို့ငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ ရွှင်လန်းဝမ်းသာ
 ခြင်းအလို့ငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ (သမာဓိကို) မှီဝဲထုံခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။
 (သမာဓိကို) ပွားခြင်းငှါဖြစ်ကုန်၏။ အကြိမ်များစွာပြုခြင်းငှါ ဖြစ်
 ကုန်၏။ (သမာဓိ၏အဆင်တန်ဆာ (ဖြစ်သော သဒ္ဓိန္ဒြေစသည်တို့၏
 ဖြစ်ခြင်း) အလို့ငှါဖြစ်ကုန်၏။ (သမာဓိ၏)အထောက်အပံ့အလို့ငှါ
 ဖြစ်ကုန်၏။ (သမာဓိ၏) အခြံအရံ (ဖြစ်သော သတိ ဝီရိယစသော
 တရားအပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း) အလို့ငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ (သမာဓိ၏)
 ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ စင်စစ်ဦးငွေ့ခြင်းငှါ
 တပ်မက်ကင်းခြင်းငှါ ချုပ်ခြင်းငှါ ငြိမ်းခြင်းငှါ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်
 သိခြင်းငှါ သစ္စာလေးပါးကို သိခြင်းငှါ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်
 ပြုခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ (ဤကား ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိ)

အထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိ၌ (ပဟာန) ပယ်ခြင်းဟူသည်မှာ ဆိုအပ်
 ပြီးသော အပြားရှိကုန်သော ပါဏာတိပါတစသည်တို့ကို မဖြစ်စေခြင်းမျှမှ
 တပါး၊ ဝါ၊ မဖြစ်စေခြင်းမျှကို ကြည်၍ တစုံတခုသော တရားမည်သည်

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ ညစ်ညူးကြောင်း၊ ဖြူစင်ကြောင်း ၁၅၇

မရှိပေ။ သို့သော်လည်း ထိုထို (ပါဏာတိပါတစသည်ကို မဖြစ်စေခြင်း ဟူသော) ပယ်ခြင်းသည် ထိုထို (ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ နောက်နောက်) ကုသိုလ် တရား၏ တည်ရာအဖြစ်ဖြင့် လွန်စွာ ဆောင်တတ်သော တည်ရာ (ဥပဓာရဏ) ဖြစ်ပေ၏။ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည်ကို ပြုသဖြင့် ကောင်းစွာ အညီ အညွတ်ထားခြင်း (သမာဓာန) လည်း ဖြစ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေး (သီလ ၏အနက်ကို ပြရာ)၌ ဆိုခဲ့ပြီးသာလျှင်ဖြစ်သော (ဥပဓာရဏ) လွန်စွာ ဆောင်ခြင်း (သမာဓာန) ကောင်းစွာ ထားခြင်းဟု ဆိုအပ်သော သီလ အနက်ဖြင့် သီလဟူ၍ ဟောအပ်ပေသည်။ ဤပဟာနမှတစ်ပါးကုန်သော ဝေရမဏိ စေတနာ သံဝရ အဝီတိက္ကမ ဟူသော ၄-ပါးသော တရားတို့ကို ထိုထို ပါဏာတိပါတစသည်မှ ကြဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ထိုထို ပါဏာတိပါတစသည်ကို ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ထို ၂-ပါးသောကြဉ်ခြင်း ပိတ်ဆို့ စောင့်ရှောက်ခြင်းတို့နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ ထိုထို ပါဏာတိပါတစသည်ကို မလွန် ကျူးသောပုဂ္ဂိုလ်၏ မလွန်ကျူးခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏ ရှိခြင်းကိုရည်၍ ဟောအပ်ကုန်၏။ ထိုဝေရမဏိ-ကြဉ်ခြင်းစသော ၄-ပါး တို့၏ သီလအဖြစ်ကိုမူ ရှေး၌ ပြအပ်ပြီးသည်သာတည်း။ ဤဆိုအပ်ခဲ့သည့် အတိုင်း ပဟာနသီလစသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ၅-ပါး အပြားရှိ၏။

ဤမျှသောစကားအစဉ်ဖြင့် “(က) သီလဟူသည် အဘယ်နည်း၊ (ခ) အဘယ်အနက်သဘောကြောင့် သီလမည်သနည်း၊ (ဂ) ထိုသီလ၏ လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား အဘယ်သည်တို့နည်း၊ (ဃ)

မှတ်ချက်

၁- ပါဠိကို မြန်မာပြန်ခဲ့ရာ၌ ပဟာနံ-ပုဒ်ကို ပယ်ခြင်းဟု ပြန်ခဲ့သည်မှာ ဤ အဋ္ဌကထာအပွင့်နှင့်အညီပင် ဖြစ်သည်။

သီလ၏ အကျိုးကား အဘယ်နည်း၊ (င) သီလသည် အဘယ်မျှ အပြား ရှိသနည်း”ဟူသော ဤ ပြဿနာတို့၏အဖြေသည် ပြီးဆုံးပေပြီ။

သီလ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း

၂၁။ (စ) သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်းကား အဘယ်နည်း?

(ဆ) သီလ၏ဖြူစင်ကြောင်းကား အဘယ်နည်း?

ဟူသော မေးခွန်းတို့၌ ကျိုးခြင်းအစရှိသည်သည် သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း ပေတည်း၊ မကျိုးခြင်း အစရှိသည်သည်(သီလ၏)ဖြူစင်ကြောင်းပေတည်း။ ထိုတွင် သီလ၏ကျိုးခြင်းစသည်ကို လာဘ် အခြံအရံ (ဆွေမျိုး ကိုယ်အင်္ဂါ အသက်) စသည်တို့က အကြောင်းပြု၍ ပျက်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ (၇) ပါးသော မေထုဇယံတို့နှင့် စပ်ယှဉ်ခြင်းဖြင့်၎င်း ရေတွက်အပ် (သိမ်းယူအပ်) ၏။

မှန်ပေ၏။ အကြင်ရဟန်း၏ (၇) ပါးသော အာပတ်အစုတို့တွင် အစ၌ သော်၎င်း၊ အလယ်၌သော်၎င်း သိက္ခာပုဒ်သည် ပျက်ငြားအံ့၊ ထိုရဟန်း၏ သီလသည် အနားအစွန်း၌ ပြတ်သောအဝတ်ကဲ့သို့ ကျိုးသည် ပြတ်သည် မည်၏။ [၄၉] ထိုမှတပါး အကြင်ရဟန်း၏ သိက္ခာပုဒ်သည် အလယ်၌ ပျက်ငြားအံ့၊ ထိုရဟန်း၏ သီလသည် အလယ်၌ ပေါက်သောအဝတ်ကဲ့သို့ ပေါက်သည်မည်၏။ အကြင်ရဟန်းမှာ အစဉ်အတိုင်း ၂-ပါး ၃-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည် ပျက်ကုန်ငြားအံ့၊ ထိုရဟန်း၏သီလသည် ကျောက်ကုန်း ၌သော်၎င်း၊ ဝမ်း၌သော်၎င်းဖြစ်ပေါ်သော အမျိုးကွဲအဆင်းဖြင့် အမည်း အနီ စသည်တို့တွင် တပါးပါးသော ကိုယ်အဆင်းရှိသော နွားမကဲ့သို့

မှတ်ချက်

၁-မဂ္ဂေန မဂ္ဂပဋိပတ္တိ-ဟု ခေါ်သော လိင်ချင်း စပ်ယှက်မှု မေထုန်နှင့် ကွဲပြားစေရန် ဤ (၇) ပါးကို မေထုန်ဇယံဟု ငယ်-ဟူသော ဝိသေသနနှင့် တကွ ပြန်ဆိုထားသည်။

၁-သီလနိဗ္ဗေသ၊ သီလ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း ၁၅၉

ကြောင်ကျားသည်မည်၏။ အကြင်ရဟန်းမှာ အကြားအကြား၌ သိက္ခာပုဒ်တို့သည် ပျက်ကုန်ငြားအံ့၊ ထိုရဟန်း၏ သီလသည် အကြားအကြား၌ အမျိုးကဲ့သောအဆင်း အပြောက်အကွက်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သောအဆင်းရှိသော နှားမကဲ့သို့ အပြောက်အကွက်ရှိသည်မည်၏။ လာဘ်စသည်လျှင် အကြောင်းရှိသောပျက်ခြင်းဖြင့် (သီလ၏) ကျိုးခြင်းစသည်သည် ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်၏။

(၇) ပါးသောမေထုန်ငယ်တို့နှင့် စပ်ယှဉ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် (ကျိုးခြင်းစသည်သည်) ဤဆိုလတုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်၏။ မှန်ပေ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် (မေထုန်သုတ်၌ အောက်ပါ အတိုင်း) ဟောတော်မူ (အပ်)ပေ၏။

“ဇာဏုဿောဏိပုဏ္ဏား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏ ဖြစ်စေ၊ ဗြာဟ္မဏဖြစ်စေ မြတ်သောအကျင့်(သီလ)ကို ကောင်းစွာ ကျင့်သူဟု ဝန်ခံပါလျက် မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ၂-ယောက် ၂-ယောက်တို့ ရောက်အပ်သော မေထုန်ကြီးသို့၊ မရောက်ငြားသော်လည်း မာတုဂါမ၏ (နံ့သာ စသည်ဖြင့်) လိမ်းကျံ ပွတ်သပ်ပေးခြင်း၊ နှိပ်နယ်ပေးခြင်း၊ ရေချိုးပေးခြင်း၊ ဆုပ်နယ်ပေးခြင်းကို သာယာလက်ခံ၏။ ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏသည် ထိုမာတုဂါမ၏ လိမ်းကျံပွတ်သပ်ပေးခြင်းစသည်ကို နှစ်သက်သာယာ၏။ အလိုရှိ၏။ ထိုမာတုဂါမ၏ လိမ်းကျံ ပွတ်သပ်ပေးခြင်း စသည်ဖြင့်လည်း

မှတ်ချက်

၁-ဝန်ခံပါလျက်....မေထုန်ကြီးသို့ မရောက်ငြားသော်လည်း....ဆုပ်နယ်ပေးခြင်းကို သာယာ လက်ခံ၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-(၇)ပါးသော မေထုန်ငယ်နှင့် ကွဲပြားစေရန် မေထုန်ကြီးဟု ကြီး-ဟူသော ဝိသေသနုပုဒ်နှင့်တကွ ပြန်ဆိုထားသည်။

နှစ်သက်အားရ၏။ ပုဏ္ဏား ဤသို့ မာတုဂါမ၏ ပြုစုမှုကို သာယာခြင်း စသော အမှုသည်လည်း မြတ်သော အကျင့် (သီလ) ၏ ကျိုးပျက်ခြင်းလည်းမည်၏။ အပေါက်လည်း မည်၏။ အကြောင်အကျားလည်း မည်၏။ အပြောက် အကွက်လည်း မည်၏။ ပုဏ္ဏား ဤသို့သော သမဏ ဗြာဟ္မဏကို မေထုန်ငယ်နှင့် စပ်ယှဉ်ခြင်းဖြင့် စပ်ယှဉ်လျက် မြတ်သောအကျင့်ကို မစင်မကြယ် ကျင့်သူဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း အိုခြင်း သေခြင်း ပူဆွေးခြင်း ငိုကျွေးခြင်း ဆင်းရဲခြင်း နှလုံးမသာယာခြင်း ပြင်းစွာ ပူပန်ခြင်းတို့မှ မလွတ်သေး၊ ဆင်းရဲဒုက္ခမှ မလွတ်သေးဟူ၍ ငါဆို၏။ (၁)

ပုဏ္ဏား တဖန်တမျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏ ဖြစ်စေ၊ ဗြာဟ္မဏဖြစ်စေ မြတ်သော အကျင့် (သီလ) ကိုကောင်းစွာ ကျင့်သူဟု ဝန်ခံပါလျက်၊ မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ၂-ယောက် ၂-ယောက်တို့ ရောက်အပ်သော မေထုန်ကြီးသို့ မရောက်ငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမ၏လိမ်းကံ့ပွတ်သပ်ပေးခြင်း၊ ဆုပ်နယ်ခြင်းကိုလည်း မသာယာငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ပြင်းစွာရယ်၏။ (ကိုယ်လက်ထိပါး?) ကစား၏။ ယုယုယယပြောဆို

မှတ်ချက်

၁-ပြခဲ့သော မေထုန်ကြီးနှင့် ကွဲပြားစေရန် မေထုန်ငယ်ဟု ပြန်ဆိုထားသည်။

၂-ဝန်ခံပါလျက် မရောက်ငြားသော်လည်း မသာယာငြားသော်လည်း ပြင်းစွာ ရယ်၏ ကစား၏ ယုယ ပြောဆိုပြုမူ၏-ဟု စပ်ပါ။

၃-လက်သည်းကွင်းအတွင်းရှိ “ကိုယ်လက်ထိပါး” ဟူသော ဤစကားကို “ကာယသံသဂ္ဂဝသေန ကိဠတိ-ကိုယ်လက် နှီးနှောခြင်း၏ အစမ်းအားဖြင့် ကစား၏” ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် မိမိ

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း ၁၆၁

ပြုမူ၏။ ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏသည် ထိုပြင်းစွာရယ်ခြင်း စသည်ကို နှစ်သက်သာယာ၏။ အလိုရှိ၏။ ထိုပြင်းစွာရယ်ရခြင်း စသည်ဖြင့် လည်း နှစ်သက် အားရ၏။ ပ။ ဆင်းရဲဒုက္ခမှ မလွတ်သေးဟု ငါဆို၏။ (၂)

ပုဏ္ဏား တဖန်တမျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သောသမဏ ဖြစ်စေ။ ပ။ မေထုန်ကြီးသို့မရောက်ငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမ၏ လိမ်းကျံ ပွတ်သပ်ပေးခြင်း နှိပ်နယ်ပေးခြင်း ရေချိုးပေးခြင်း ဆုပ်နယ်ခြင်းကိုလည်း မသာယာငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ပြင်းစွာ မရယ် မကစား မယုယငြားသော်လည်း မာတုဂါမ၏ မျက်စိကို မိမိမျက်စိဖြင့် (မျက်နှာချင်းဆိုင်) စူးစိုက်၍ ကြည့်၏။ (တစိတစောင်း) စောင်းငဲ့၍ ကြည့်၏။ ထိုသမဏဗြာဟ္မဏ သည် ထိုကြည့်ရခြင်းကို သာယာ၏။ ပ။ ဆင်းရဲဒုက္ခမှ မလွတ် သေးဟု ငါဆို၏။ (၃)

[၅၀] ပုဏ္ဏား တဖန်တမျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏ ဖြစ်စေ။ ပ။ မေထုန်ကြီးသို့ မရောက်ငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမ၏.... ဆုပ် နယ်ခြင်းကိုလည်း မသာယာငြားသော်လည်း မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ပြင်းစွာ မရယ် မကစား မယုယငြားသော်လည်း မာတုဂါမ၏ မျက်စိကို မိမိမျက်စိဖြင့် စူးစိုက်၍မကြည့် စောင်းငဲ့၍မကြည့်ငြားသော်လည်း နံရံ

မှတ်ချက်

က တွေ့ထိရအောင် ကြောင့်ကြမပြုပဲ မာတုဂါမ၏ အတွေ့အထိကို သာယာ လက်ခံသော ပဌမ မေထုန်ငယ်ထက် ဤဒုတိယမေထုန်ငယ်က သာ၍ ရှုနိုးရင်း သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ကာယသံသဂ္ဂဝသေန-အရာတွင် ကာယဝိကာရ-ဝသေန-ကိုယ်၏ ဖောက်ပြန်သော အမူအရာဖြင့် ကျီစယ်ကစားသည်ဟု ဋီကာ၌ ရှိလျှင် သင့်တော်၏။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၁၁-ပ-မ-ဗ-သ-၈

တဖက်မှဖြစ်စေ တံတိုင်းတဖက်မှဖြစ်စေ မာတုဂါမ၏ ရယ်သံ ပြောဆိုသံ သီချင်းဆိုသံ ငိုသံကို နားထောင်၏။ ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏသည် ထိုအသံကို နှစ်သက် သာယာ၏။ပ။ ဆင်းရဲဒုက္ခမှ မလွတ်သေးဟု ငါဆို၏။ (၄)

ပုဏ္ဏားတဖန်တမျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သောသမဏဖြစ်စေ။ပ။ မေထုန်ကြီးသို့ မရောက်ငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမ၏.... ဆုပ်နယ်ခြင်းကိုလည်း မသာယာငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ပြင်းစွာမရယ် မကစား မယုယငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမ၏ မျက်စိကို မိမိမျက်စိဖြင့် စူးစိုက်၍မကြည့် စောင်းငဲ့၍ မကြည့်ငြားသော်လည်း၊ နံရံတဖက်မှ ဖြစ်စေ....ငိုသံကိုလည်း နားမထောင်ငြားသော်လည်း၊ ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏသည် (အကျင့်ကို ဆောက်တည်သည်မှ) ရှေးကာလ၌ မာတုဂါမနှင့်အတူ ရယ်ရွှင်ပြောဆို(ကိုယ်လက်ထိပါး)ကစားဘူးသော အမူအရာတို့ကိုအဖန်ဖန် အောက်မေ့၏။ ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏသည် ထိုရယ်ရွှင် ပြောဆိုဘူး ကစားဘူးသော အမူအရာတို့ကို နှစ်သက် သာယာ၏။ပ။ ဆင်းရဲဒုက္ခမှ မလွတ်သေးဟု ငါဆို၏။ (၅)

ပုဏ္ဏား တဖန်တမျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သောသမဏဖြစ်စေ။ပ။ မေထုန်ကြီးသို့ မရောက်ငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမ၏ ...ဆုပ်နယ်ခြင်းကိုလည်း မသာယာငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ပြင်းစွာမရယ် မကစား မယုယငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမ၏မျက်စိကို မိမိမျက်စိဖြင့် စူးစိုက်၍မကြည့် စောင်းငဲ့၍ မကြည့်ငြားသော်လည်း၊ နံရံတဖက်မှဖြစ်စေ.... ငိုသံကို နားမထောင်ငြားသော်လည်း၊ ရှေးကာလ၌ မာတုဂါမနှင့်အတူ ရယ်ရွှင်ပြောဆိုဘူး ကစားဘူးသော အမူအရာတို့ကို မအောက်မေ့ငြားသော်လည်း၊ ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့နှင့်တကွ ဖြစ်လျက် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ စံပယ်ပျော်ပါး ကစားနေသော သူကြွယ်ကိုဖြစ်စေ သူကြွယ်၏ သားကိုဖြစ်စေ (သာယာသောစိတ်ဖြင့်) ကြည့်ရှုတွေ့မြင်၏။ ထိုသမဏ

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း ဖြစ်ကြောင်း ၁၆၃

ဗြာဟ္မဏသည် ထိုတွေ့မြင်ရသော ကာမဂုဏ်ကို နှစ်သက်သာယာ၏။ပ။ ဆင်းရဲဒုက္ခမှ မလွတ်သေးဟုငါဆို၏။ (၆)

ပုဏ္ဏား တဖန်တမျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏဖြစ်စေ ဗြာဟ္မဏဖြစ်စေ မြတ်သောအကျင့်(သီလ)ကို ကောင်းစွာ ကျင့်သူဟုဝန်ခံ ပါလျက် မာတုဂါမနှင့်အတူတကွ ၂-ယောက် ၂-ယောက်တို့ ရောက်အပ် သော မေထုန်ကြီးသို့မရောက်ငြားသော်လည်း၊မာတုဂါမ၏....ဆုပ်နယ်ခြင်း ကိုလည်း မသာယာငြားသော်လည်း၊ မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ပြင်းစွာ မရယ် မကစား မယုယငြားသော်လည်း၊နံရံတဖက်မှဖြစ်စေ....ငိုသံကိုနားမ ထောင်ငြားသော်လည်း၊ ရှေးကာလ၌ မာတုဂါမနှင့်အတူ ရယ်ရွှင်ပြောဆို ဘူး ကစားဘူးသောအမှုအရာတို့ကို မအောက်မေ့ငြားသော်လည်း၊ ငါးပါး အာရုံ ကာမဂုဏ်တို့နှင့်တကွ ဖြစ်လျက် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ စံပယ်ပျော်ပါး ခံစားနေသောသူကို (သာယာသော စိတ်ဖြင့်) မကြည့်ရှု မတွေ့မြင်ငြား သော်လည်း “ငါသည် ဤသီလဖြင့်” သော်၎င်း၊ ဤကျင့်ဝတ်ဖြင့်သော်

မှတ်ချက်

၁- ‘သီလဖြင့်’အစရှိသည်တို့၌ ယမ နိယမ စသည်ကို ဆောက်တည်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် သီလ မည်၏၊ မလွန်ကျူးခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝတ (ကျင့်ဝတ်)မည်၏၊ (ဆောက်တည်ခြင်းသည် သီလ မည်၏၊ ဆောက်တည်ထား သည့်အတိုင်း မလွန်ကျူးခြင်းသည် ဝတ မည်၏-ဟု ဆိုလို၏)။ တနည်းကား ဆောက်တည်ခြင်း မလွန်ကျူးခြင်းဟူသော ၂-ပါးလုံးသည်လည်း သီလမည်၏၊ ပြုနိုင်ခဲ့သော အကျင့်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောအကျင့်သည် ဝတ မည်၏။ တနည်းကား မပြုသင့်သောအမှုဟု သမုတ်အပ်သော ထိုထိုအမှုမှ ဆုတ်နုတ်ခြင်း ကြဉ်ရှောင်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော အကျင့်သည် သီလ မည်၏၊ ထိုထို ဆောက်တည်ခြင်းရှိသောသူ၏ အသွင်အပြင်ကို ဆောင်ခြင်း၊ ဘောဇဉ်နှင့် အမှုကို ပြုခြင်း (ဝါ၊ ခဲယဉ်းစွာ ပြုခြင်း) အစရှိသော ထူးသော အကျင့်သည် ဝတ မည်၏။ ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း ပြုနိုင်ခဲ့သော (ဒုက္ကရ-

၎င်း၊ ဤ(ပြုနိုင်ခဲ့သော)ခြိုးခြံသော အကျင့်ဖြင့်သော်၎င်း၊ ဤ(မေထုန်မှ ကြဉ်ခြင်းဟူသော) အကျင့်မြတ်ဖြင့်သော်၎င်း နတ်မင်းသော်လည်းဖြစ်အံ့၊ သာမန်နတ်သော်လည်းဖြစ်အံ့”ဟု တမျိုးမျိုးသောနတ်ပြည်ကို တောင့်တ၍ မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်၏။ ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏသည် ထိုနတ်ပြည်ကို နှစ်သက်သာယာ၏။ အလိုရှိ၏။ ထိုနတ်ပြည်ဖြင့်လည်း နှစ်သက် အားရ၏။ ပုဏ္ဏား ဤသို့ နတ်ပြည်ကိုသာယာခြင်း အစရှိသောအမှုသည် မြတ်သော အကျင့်(သီလ)၏ ကျိုးပျက်ခြင်းလည်း မည်၏။ အပေါက်လည်း မည်၏။ အကြောင်အကျားလည်းမည်၏။ အပြောက်အကွက်လည်း မည်၏။ ပုဏ္ဏား ဤသို့သော သမဏ ဗြာဟ္မဏကို မေထုန်ငယ်နှင့် စပ်ယှဉ်ခြင်းဖြင့် စပ်ယှဉ် လျက် မြတ်သောအကျင့်ကို မစင်မကြယ် ကျင့်သူဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ပဋိသန္ဓေ နေခြင်း အိုခြင်း သေခြင်း ပူဆွေးခြင်း ငိုကြွေးခြင်း ဆင်းရဲခြင်း နှလုံး မသာခြင်း ပြင်းစွာပူပန်ခြင်းတို့မှ မလွတ်သေး၊ ဆင်းရဲဒုက္ခမှမလွတ်သေးဟု ငါဆို၏။ (၇)”ဟူ၍ပင်တည်း။ (မေထုနသုတ်)

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း လာဘ်စသည်လျှင် အကြောင်းရှိသော ပျက်ခြင်း ဖြင့်၎င်း (၇)ပါးသောမေထုန်ငယ်တို့နှင့် စပ်ယှဉ်ခြင်းဖြင့်၎င်း (သီလ၏) ကျိုးခြင်းစသည်ကို ရေတွက်(သိမ်းယူ)အပ်၏ဟု သိအပ်ပေသည်။

(သီလ၏) မကျိုးခြင်း စသည်ကိုမူ သိက္ခာပုဒ်တို့၏ အချင်းခပ်သိမ်း မပျက်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ပျက်သောသိက္ခာပုဒ်တို့ကို ကုစားကောင်းပါက တဖန် ကုစားခြင်းဖြင့်၎င်း၊ (၇)ပါးသော မေထုန်ငယ်နှင့် မစပ်ယှဉ်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ [၅၁] ထို့ပြင် “အပျက်ထွက်ခြင်း၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၊ သူ့ကျေးဇူးကို ချေဖျက် ခြင်း၊ ဂုဏ်မြင့်သူနှင့်တန်းတူပြု၍ ဖက်ပြိုင်ခြင်း၊ မနာလိုခြင်း၊ ဝန်တိုခြင်း၊

မှတ်ချက်

စရိယာ)အကျင့်သည် ခြိုးခြံသောအကျင့် (တပ) မည်၏။ မေထုန်မှ ကြဉ်ခြင်း သည် အကျင့်မြတ် (ဗြဟ္မစရိယ) မည်၏။ (ဋီကာ)

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း ၁၆၅

ကိုယ်အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်ခြင်း၊ ဂုဏ်ရှိဟန်ဆောင်ခြင်း၊ အရှိအသေ မပြုနိုင်အောင် ခက်ထန်ခြင်း၊ သူ့ထက်သာအောင်ပြု၍ ချုပ်ခြယ်ခြင်း၊ အထင်ကြီးခြင်း၊ အလွန်မာန်မူခြင်း၊ မာန်ယစ်ခြင်း၊ မေ့လျော့ခြင်း” ဤသို့ အစရှိသောယုတ်မာသောတရားတို့၏ မဖြစ်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ “အလိုနည်းခြင်း၊ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း၊ ကိလေသာကိုခေါင်းပါးစေခြင်း” အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့၏ဖြစ်ခြင်းဖြင့်၎င်း ရေတွက်(သိမ်းယူ)အပ်၏။

မှန်ပေ၏။ အကြင်သီလတို့သည် လာဘ်စသည်တို့၏ အကျိုးငှါသော်လည်း မပျက်ကုန်၊ မေ့လျော့ခြင်းဟူသော အပြစ်ကြောင့် ပျက်ကုန်ငြားသော်လည်း တဖန်ကုစားအပ်ကုန်ပြီးမူလည်းဖြစ်ကုန်၏။ မေထုန်ငယ်တို့နှင့် စပ်ယှဉ်ခြင်းတို့သည်၎င်း၊ အမျက်ထွက်ခြင်း ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း အစရှိသော ယုတ်မာသောတရားတို့သည်၎င်း မနှိပ်စက် မပျက်ဆီးအပ်ကုန်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသို့သော သီလတို့ကို “အချင်းခပ်သိမ်းမကျိုးကုန်၊ မပေါက်ကုန်၊ မကြောင်ကျားကုန်၊ မပြောက် မကွက်ကုန်”ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ထိုမကျိုးမပေါက် မကျားမပြောက်သော သီလတို့သည်ပင်လျှင် (ဝိဝဇ္ဇူပနိဿယဖြစ်၍ တဏှာအရှင်၏ကျွန်အဖြစ်မှလွတ်စေလျက်)တော်လှန်သည်၏ အဖြစ်ကိုပြုသောကြောင့် ဘုဇိဿ (တော်လှန်သည်) လည်း မည်ကုန်၏။ ပညာရှိ ချီးမွမ်းအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝိညူပသတ္တလည်း မည်ကုန်၏။ တဏှာဒိဋ္ဌိဖြင့် မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အပရာမဋ္ဌလည်း မည်ကုန်၏။ ဥပစာသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် သမာဓိသံဝတ္တနိကလည်း မည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ မကျိုးခြင်း အစရှိသည်ကို “ဖြူစင်ကြောင်း”ဟု သိအပ်၏။

ထိုသီလ၏ ဖြူစင်ကြောင်း ဂုဏ်အပေါင်းသည် သီလပျက်စီးခြင်း၏ အပြစ်ကို ရှုမြင်ခြင်း၊ သီလပြည့်စုံ စင်ကြယ်ခြင်း၏ အကျိုးကို ရှုမြင်ခြင်း

ဟူသော ဤအကြောင်း ၂-ပါးတို့ဖြင့် ပြီးစီး ပြည့်စုံတတ်ပေသည်။ ထို ၂-ပါးသော အကြောင်းတို့တွင် “ရဟန်းတို့ ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလပျက်စီးခြင်း၏ အပြစ်တို့သည် ဤ ငါးပါးတို့ပေတည်း” ဤသို့ အစရှိသောသုတ်၌ လာသောနည်းဖြင့်^၁ သီလပျက်ခြင်း၏ အပြစ်ကို မှတ်အပ်၏။

တနည်းသော်ကား ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလပျက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် နတ်လူတို့၏ နှလုံးကို မပွားစေတတ် မနှစ်သက် မမြတ်နိုးအပ်သည်၎င်း၊ သီတင်းသုံးဘော်တို့က မဆုံးမ အပ်သည်၎င်း၊ သီလပျက်ခြင်းကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် လွန်စွာဖြစ်သော ဆင်းရဲရှိသည်၎င်း၊ သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ချီးမွမ်းခြင်းတို့ကြောင့် (ငါကား အကျင့်ကောင်းကို မကျင့်မိချေဟု ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်မိတိုင်း) နှလုံးမသာခြင်း ရှိသည်၎င်း ဖြစ်ရလေ၏။ ထိုမှတစ်ပါး ထိုသီလ ပျက်ခြင်းဖြင့် ပိုက်ဆံလျှော် ပုဆိုးကဲ့သို့ (ဂုဏ်အဆင်း ကိုယ်အဆင်း ကင်းသည်ဖြစ်၍) အဆင်းလည်း မလှ၊ ထို့ပြင် ထို ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြုကျင့်ပုံကို တွေ့မြင်သဖြင့် အတုလိုက်၍ ကျင့်သော ရဟန်းတို့အား ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး အပါယ်ဆင်းရဲကို ဆောင်တတ် ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သော အတွေ့ဆိုးလည်း ရှိ၏။ အကြင် ဒါယကာတို့၏ လှူဘွယ်ဝတ္ထုကို (ဒုဿီလ ရဟန်းသည်) အလှူခံ၏။ ထို အလှူရှင် ဒါယကာတို့အား အကျိုးများသည်၏ အဖြစ်ကို မပြုခြင်းကြောင့် နည်းသော တန်ဖိုးလည်း

မှတ်ချက်

၁-ဤသုတ်၌လာသောနည်းကို ရှေးစာမျက်နှာနံပါတ် ၃၀-၌ “သူကြွယ်တို့ သီလရှိသောသူမှာ သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၏ အကျိုးတို့သည် ဤငါးပါးတို့ပေတည်း” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထုတ်ပြခဲ့ပြီးသော ဒေသနာမှ ပြန်သောအားဖြင့် သိအပ်၏။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း ၁၆၇

ရှိ၏။ ၀၊ အဖိုးလည်း မတန်။ နှစ်ပေါင်းများစွာ စုဝေးနေသော မစင်
တို့ဖြင့်ပြည့်သော မစင်တွင်းကဲ့သို့ သုတ်သင်ခြင်းငှါလည်း ခဲယဉ်း၏။ သူ
သေကောင်ဖုတ်သော ထင်းကုလားကဲ့သို့^၂ လူ့စည်းစိမ် ရဟန်းစည်းစိမ်
ဟူသော ၂-မျိုးသော စည်းစိမ်မှလည်း အပဖြစ်၏။ ရဟန်းအဖြစ်ကို ဝန်ခံ

မှတ်ချက်

၁-ပိုက်ဆံလျှော်ပုဆိုးကဲ့သို့-ဟူသော စကားမှ ဤတိုင်အောင်သောစကား
ရပ်ဖြင့် “ပိုက်ဆံလျှော်ပုဆိုးသည် အဆင်းမလှသကဲ့သို့၎င်း၊ ကြမ်းတမ်း၍
အတွေ့ဆိုးသကဲ့သို့၎င်း၊ အဖိုးမတန်သကဲ့သို့၎င်း ထို့အတူပင် ဒုဿီလသည်လည်း
အဆင်းမလှ၊ အတွေ့ဆိုး ရှိ၏။ အဖိုးမတန်”ဟု သိစေ၏။

၂-“သူသေကောင် ဖုတ်သော ထင်းကုလားသည် မြို့ရွာ၌လည်း အသုံး
မဝင်၊ တောအရပ်၌လည်း အသုံးမဝင်သကဲ့သို့”ဟု ဆိုလို၏။ ထိုသို့ အသုံးမဝင်
ပုံကို သံယုတ်အဋ္ဌကထာ ဒုတိယတွဲ နှာ ၂၇၀-၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ပြထား
သည်။

ဆဝါလာတ-ထင်းကုလား ဟူသည်ကား ဆဝဟု ခေါ်သော သူသေ
ကောင်တို့ကို ဖုတ်ရာ၌(အလာတ)ထင်းမီးစပေတည်း။ အတိုင်းအထွာ
အားဖြင့် လက် ၈-သစ်မျှ ရှိ၏။ ၂-ဖက်သောအစွန်းဌာနတို့၌ မီးလောင်
ထား၏။ အလယ်၌ မစင်ဖြင့် လူးလဲနေ၏။ ထိုထင်းစသည် ထမ်းပိုးတုံး
ထွန်တုံး အခြင် ခေါင်အုပ် စသည်တို့အကျိုးငှါ ထည့်ရန် ဖြစ်နိုင်လျှင် မြို့
ရွာ၌ သစ်သားကိစ္စကို ပြီးစေရာ၏။ လယ်တ၌သစ်သားအခင်း ညောင်
စောင်း စသည်တို့အကျိုးငှါ ထည့်ရန်ဖြစ်နိုင်လျှင် တောအရပ်၌ သစ်
သားကိစ္စကို ပြီးစေရာ၏။ သို့သော် ထို ၂-ပါးသော အခြင်းအရာအား
ဖြင့်လည်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဤသို့ မြို့ရွာ၌ သစ်သားကိစ္စကို မပြီး
စေနိုင်၊ တော၌ သစ်သားကိစ္စကို မပြီးစေနိုင်” ဟု မိန့်ဆိုတော် မူလေ
သည်။

ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ထောက်ဆကြည့်လျှင် ဆဝါလာတပုဒ်ကို ‘တံရွေးဝါး’
ဟု ပြန်ခြင်းသည် သင်အံ့မထင်။

သော်လည်း ရဟန်းအစစ် မဟုတ်သည်သာတည်း။ (ဥပမာ) နွားအပေါင်းတို့ကို အစဉ်လိုက်သော မြည်းနှင့် တူ၏။ ခပ်သိမ်းသော သူတို့၏ ရန်သူဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ အမြဲမပြတ် ထိတ်လန့်ရ၏။ (လူအပေါင်းတို့အလယ်၌) သူသေကောင်ကဲ့သို့ (သံဃာ့အလယ်၌ တည်နေသော်လည်း သုံးပါးသော သံဝါသတို့ဖြင့်^၁) ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်းကိုလည်း မထိုက်။ သူသေကောင် ဖုတ်သော သုသာန်မီးသည် မီးပူဇော်သော ဗြာဟ္မဏတို့၏ ပူဇော်ခြင်းကို မထိုက်သကဲ့သို့ သုတစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံပါသော်လည်း သီတင်းသုံးဘော် သံဃာတော်တို့၏ ပူဇော်ခြင်းကို မထိုက်ချေ။ မျက်စိနှစ်ကွင်း အလင်းမရသော သူသည် အဆင်းကို မြင်ခြင်း၌ မဖြစ်ထိုက်သကဲ့သို့ ဈာန်မဂ် ဖိုလ် တရားထူးကို ရခြင်း၌ မဖြစ်ထိုက်တော့ချေ။ ဒွန်းစဏ္ဍား လူငယ်သည် မင်းအဖြစ်၌ မြှော်လင့်တောင့်တခြင်းကင်းသကဲ့သို့ (သမထဝိပဿနာ အကျင့်ဟူသော) ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မ (မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ဟူသော) ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မ၌ မြှော်လင့်တောင့်တခြင်းလည်း ကင်း၏။ ချမ်းသာပေသည်ဟု (သူဟာသူ) ထင်မှတ်ရသော်လည်း (ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်သည်) အဂ္ဂိက္ခန္ဓာပမသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ဆင်းရဲအဖို့အစုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဆင်းရဲနေသည်သာတည်း။

[၁၂] ချဲ့၍ပြဦးအံ့။ ငါးပါးသော ကာမဂုဏ်ကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာ၊ သူတပါးတို့ပြုသော ရှိခိုးခြင်း မြတ်နိုးခြင်း စသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာ အစရှိသော ချမ်းသာ၌ သာယာ

မှတ်ချက်

၁-သုံးပါးသော သံဝါသတို့ ဟူသည်မှာ (၁) အတူတကွ သံဃကံကို ပြုခြင်းဟူသော ဧကကမ္မ၊ (၂) အတူတကွ ပါတိမောက်ပြုခြင်း ဟူသော ဧကုဒ္ဓေသ၊ (၃) သီလရှိသော ရဟန်းတိုင်းပင် သိက္ခာပုဒ်ဟူသမျှကို အညီအမျှကျင့်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သမသိက္ခာတာ-ဤသုံးပါးတို့ပင်တည်း။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း ဖြစ်စေကြောင်း ၁၆၉

သဖြင့် မက်မောသော စိတ်ရှိကုန်သော ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့၏^၁ ထိုဆိုးခဲ့ပြီးသော ချမ်းသာ၌ သာယာခြင်းလျှင်အကြောင်းရှိသော^၂ ဆင်ခြင်ကြည့်ကာမျှဖြင့် သော်လည်း နှလုံး၏ ပူပန်ခြင်းကို ဖြစ်စေ၍ ပူသော သွေးအန်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော^၂ အလွန်ဆိုးဝါး အခံခက်လှစွာသော ဆင်းရဲကို ပြတော် မူလိုသည်ဖြစ်၍ ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကံ၏အကျိုးကို မျက်မှောက်မြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် (ဆိုလတုံသော အောက် ပါ စကားကို) ဟောကြားတော်မူပေ၏။

“ရဟန်းတို့ ရဲရဲတောက်သော ထက်ဝန်းကျင်မှ တောက်ပ သော တခဲနက် မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော ထိုမီးပုံကြီးကို သင်တို့ မြင်ကုန်၏လော”ဟု မေးတော်မူ၏။ “အရှင် မိန့်တော် မူသည့်အတိုင်းပင် မြင်ပါကုန်၏ဘုရား”ဟု လျှောက်ကုန်၏။

“ရဟန်းတို့ ယခု ငါဆိုမည့်စကားကို (သင်တို့) အဘယ်သို့ မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? ရဲရဲတောက်သော ထက်ဝန်းကျင်မှ တောက်ပ သော တခဲနက် မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော ထိုမီးပုံကြီးကို (ရဟန်းတပါးသည်) ပေ့ဖက်၍ ကပ်လျက်မူလည်း ထိုင်နေရာ၏၊ ကပ်လျက်မူလည်း အိပ်နေရာ၏၊ သို့မဟုတ် နူးညံ့နုနယ်သော ခြေ လက်ရှိသော မင်းမျိုး သွီးကညာကို ဖြစ်စေ၊ ပုဏ္ဏားမျိုး သွီးကညာ ကို ဖြစ်စေ၊ သူကြွယ်မျိုး သွီးကညာကို ဖြစ်စေ ပေ့ဖက်၍ ကပ်လျက် မူလည်း ထိုင်နေရာ၏၊ ကပ်လျက်မူလည်း အိပ်နေရာ၏၊ (ဤ ၂မျိုး တို့တွင်) အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?”ဟု မေးတော်မူ၏။ “နူးညံ့ နုနယ်သော လက်ခြေရှိသော မင်းမျိုးသွီးကညာကို ဖြစ်စေ၊

မှတ်ချက်

၁-ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့၏.... ဆင်းရဲကို-ဟု စပ်ပါ။

၂-အကြောင်းရှိသော.... ဖြစ်စေနိုင်သော.... ဆင်းရဲကို-ဟု စပ်ပါ။

ပုဏ္ဏားမျိုး သွီးကညာကို ဖြစ်စေ၊ သူကြွယ်မျိုး သွီးကညာကို ဖြစ်စေ ပေ့ဖက်၍ ကပ်လျက်မူလည်း ထိုင်နေရာ၏။ ကပ်လျက်မူလည်း အိပ်နေရာ၏။ ဤ (သို့ သွီးကညာကို ပေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း အိပ်နေခြင်း) သည် သာလျှင် ကောင်းမြတ်ပါသည် အရှင်ဘုရား၊ ရဲရဲတောက်သော....ထို မီးပုံကြီးကို ပေ့ဖက်၍ ကပ်လျက် ထိုင်နေခြင်း အိပ်နေခြင်းသည်ကား ဆင်းရဲလှပါသည် အရှင်ဘုရား” ဟု လျှောက်ကုန်၏။

“ရဟန်းတို့ ‘ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိသူ မစင်ကြယ်သည် ဖြစ်၍ ရွှံ့ရှားသဖြင့် အောက်မေ့အပ်သော အကျင့်ရှိသူ ဖုံလွှမ်းအပ်သော အမှုရှိသူ ရဟန်းမဟုတ်ပါလျက် ရဟန်းဟု ဝန်ခံနေသူ မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သူမဟုတ်ပါပဲ မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သူဟု ဝန်ခံနေသူ ကိုယ်တွင်း၌ (သီလယူက်ခြင်း ဟူသော) အပုပ်ရှိသော (ကိလေသာ မိုးရည်ဖြင့်) စိုစွတ်သူ အမှိုက်သဖွယ်ဖြစ်သူ’ ဟု ဆိုအပ်သော ထိုဒုဿိလရဟန်း၏ ရဲရဲတောက်သော ထက်ဝန်းကျင်မှ တောက်ပသော တခဲနက်မီးလျှံ အပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော ထိုမီးပုံကြီးကို ပေ့ဖက်၍ ကပ်လျက် မူလည်း ထိုင်နေရာ၏။ ကပ်လျက်မူလည်း အိပ်နေရာ၏။ ထိုမီးပုံကြီးကို ပေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း အိပ်နေခြင်းသည် သာလျှင် ကောင်းမြတ်ပေ၏။ ထိုသို့ ကောင်းမြတ်သည်ဟု ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကို သင်တို့အား ငါ ပြောကြားပေအံ့၊ ငါ သိနားလည်စေအံ့၊ (ဒုဿိလရဟန်း၏ မီးပုံကြီးကို ပေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း အိပ်နေခြင်း၏) ထို ကောင်းမြတ်သည်၏ အဖြစ်သည် အဘယ့်ကြောင့် နည်းဟူမူ (ထိုမီးပုံကြီးကို ပေ့ဖက်၍ ထိုင်နေသော အိပ်နေသော) ထို ဒုဿိလရဟန်းသည် ထိုမီးပုံကြီးကို ပေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း ဖြစ်ကြောင်း ၁၇၁

အိပ်နေခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် သေခြင်းသို့မူလည်း ရောက်ရာ၏။ သေလောက်သော ဆင်းရဲသို့မူလည်း ရောက်ရာ၏။ (သို့သော်လည်း) ထိုမီးပုံကြီးကို ပွေဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း အိပ်နေခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေသည်မှ နောက်၌ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘုံ ပျက်စီး၍ ကျရာဖြစ်သော ငရဲဘုံ၌ မူကား မဖြစ်ရာသည်သာတည်း။ (ရဟန်းတို့ စင်စစ်သော်ကား ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိသူ...အမှိုက်သဖွယ် ဖြစ်သူဟု ဆိုအပ်သော ထို ဒုသီလရဟန်းသည် မင်းမျိုး သွီးကညာကိုဖြစ်စေ၊ ပုဏ္ဏားမျိုး သွီးကညာကို ဖြစ်စေ၊ သူကြွယ်မျိုး သွီးကညာကို ဖြစ်စေ ပွေဖက်၍ ကပ်လျက်မူလည်း ထိုင်နေငြားအံ့၊ ကပ်လျက်မူလည်း အိပ်နေငြားအံ့။ ရဟန်းတို့ ထိုဒုသီလ၏ ထိုသွီးကညာကို ပွေဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း အိပ်နေခြင်းသည် ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး စီးပွားမဲ့အလို့ငှါ ဆင်းရဲရန်အလို့ငှါ ဖြစ်၏။ ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေသည်မှ နောက်၌ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘုံ ပျက်စီး၍ ကျရာဖြစ်သော ငရဲဘုံ၌ ဖြစ်ရာ၏။ ”ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မီးပုံကြီးဥပမာဖြင့် မိန်းမနှင့်စပ်သော ကာမဂုဏ် ငါးပါးကို သုံးဆောင်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ဆင်းရဲကို ပြတော်မူပြီး၍ (မြတ်စွာဘုရားသည်) ဤသို့သော နည်းဖြင့်ပင်လျှင်—

“ရဟန်းတို့ ယခု ငါဆိုမည့် စကားကို အဘယ်သို့ မှတ်ထင် ကုန်သနည်း? အားကောင်းသော ယောကျ်ားသည် ခိုင်စွာသော

မှတ်ချက်

၁-ဤလက်သည်းကွင်း အတွင်း၌ရှိသော စကားရပ်များသည် အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ်ရင်းမှ ထုတ်ဆောင်၍ပြသော စကားများ ဖြစ်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ကား ဤစာပိုဒ်များကို မဖော်ပြပဲ ခြွင်းချန်ထားသည်။

သားမြီးကြိုးဖြင့် ခြေသလုံး ၂-ဖက်တို့ကို ရစ်ပတ်၍ ပွတ်ဆွဲ ဆွဲရာ၏။ ထိုခိုင်စွာသော သားမြီးကြိုးသည် အပေါ် အရေပါးကို ဖြတ်ရာ၏။ အပေါ် အရေပါးကို ဖြတ်ပြီး၍ အတွင်းအရေထူကို ဖြတ်ရာ၏။ အတွင်းအရေထူကို ဖြတ်ပြီး၍ အသားကို ဖြတ်ရာ၏။ အသားကို ဖြတ်ပြီး၍ အကြောကို ဖြတ်ရာ၏။ အကြောကို ဖြတ်ပြီး၍ အရိုးကို ဖြတ်ရာ၏။ အရိုးကို ဖြတ်ပြီး၍ ရိုးတွင်းခြင်ဆီကို ထိဆိုက်၍ တည်ရာ၏။ [၅၃] သို့မဟုတ် ခတ္တိယမဟာသာလခေါ် မင်း၊ သေဌေး တို့၏သော်၎င်း၊ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလခေါ် ပုဏ္ဏား သေဌေး တို့၏သော်၎င်း၊ ဂဟပတိမဟာသာလခေါ် သူကြွယ် သေဌေး တို့၏သော်၎င်း၊ ချိခိုးခြင်းကို (ဒုဿီလရဟန်းသည်) သာယာ လက်ခံရာ၏။ (ထို ၂-မျိုးတို့တွင်) အဘယ်သည် ကောင်း မြတ်ပါသနည်း?'' ဟူ၍၎င်း။

မှတ်ချက်

၁- အကြင် သူကြွယ်၏အိမ်၌ အောက်ထစ်ဆုံး အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ကုဋေ လေးဆယ်သော ဥစ္စာကို မြှုပ်နှံသိမ်းဆည်းထား၏။ နေ့စဉ် သုံးငွေ အဖြစ်ဖြင့် ကျပ်ငွေ ငါးတင်းထွက်၏။ ဤ သူကြွယ်သည် ဂဟပတိမဟာသာလ မည်၏။ အကြင်ပုဏ္ဏား၏အိမ်၌ အောက်ထစ်ဆုံး အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ကုဋေရှစ်ဆယ် သော ဥစ္စာကို မြှုပ်နှံသိမ်းဆည်းထား၏။ နေ့စဉ် သုံးငွေ အဖြစ်ဖြင့် ကျပ်ငွေ ဆယ်တင်းထွက်၏။ ဤ ပုဏ္ဏားသည် ဗြာဟ္မဏမဟာသာလမည်၏။ အကြင် မင်း၏အိမ်၌ အောက်ထစ်ဆုံး အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ကုဋေတရာသော ဥစ္စာကို မြှုပ်နှံ သိမ်းဆည်းထား၏။ နေ့စဉ် သုံးငွေအဖြစ်ဖြင့် ကျပ်ငွေ တင်းနှစ်ဆယ်ထွက် ၏။ ဤမင်းသည် ခတ္တိယမဟာသာလမည်၏။ (သမ္မောဟဝိနောဒနိ နှာ ၅၀၂)။ ထို့ပြင် (ဒီ ဌ ၂-၁၇၈) စသည်တို့၌လည်း အလားတူအဆိုရှိသေး၏။ ဤအရာ၌ မဟာသာလ ခေါ် သေဌေးတို့ကို ပြဆိုခြင်းမှာ ပဓာနနည်းမျှသာတည်း။ စင်စစ် သော်ကား သာမန် လူ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၏ ရှိခိုးခြင်းကိုလည်း ယူအပ် သည်သာတည်း။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း ၁၇၃

“ရဟန်းတို့ ယခု ငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့ မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? အားကောင်းသော ယောက်ျားသည် ဆီဖြင့် သွေးထားသော ထက်စွာသော လှံမဖြင့် ရင်လယ်တည့်တည့်၌ ထိုးရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်း၊ သေဌေးကြီး တို့၏သော်၎င်း.... သူကြွယ် သေဌေးတို့၏သော်၎င်း လက်အုပ်ချီခြင်းအမှုကို (ဒုဿီလရဟန်းသည်) သာယာလက်ခံရာ၏။ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍၎င်း။

“ရဟန်းတို့ ယခု ငါ ဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့ မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? အားကောင်းသော ယောက်ျားသည် လောလောပူသော.....တခဲနက် မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော သံပြားဖြင့် ကိုယ်ကို ရစ်ပတ်ရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်း၊ သေဌေးတို့၏သော်၎င်း.... သူကြွယ်သေဌေးတို့၏သော်၎င်း (ကံ ကံ၏အကျိုးနှင့် ရဟန်းသီလကို) ယုံကြည်၍ လှူအပ်သော သင်္ကန်းကို (ဒုဿီလရဟန်းသည်) သုံးဆောင်ရာ၏။ (ထို ၂-မျိုးတို့တွင်) အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍၎င်း။

“ရဟန်းတို့ ယခု ငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့ မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? အားကောင်းသော ယောက်ျားသည် လောလောပူသော....တခဲနက် မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော သံညှပ်ကြီးဖြင့် ခံတွင်းကိုဖွင့်၍ လောလောပူသော....တခဲနက် မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော သံတွေခဲကို ခံတွင်း၌ထည့်ရာ၏။ ထိုသံတွေခဲသည် ထိုရဟန်း၏ နှုတ်ခမ်းကိုလည်း လောင်ရာ၏။ ခံတွင်းကိုလည်း.... လျှာကိုလည်း....လည်ချောင်းကိုလည်း....ဝမ်းကိုလည်းလောင်ရာ၏။ အူမကိုလည်း အူသိမ်ကိုလည်းယူ၍ အောက်အဖို့မှ ထွက်သွားရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်း၊ သေဌေးတို့၏သော်၎င်း.....သူကြွယ်သေဌေးတို့၏

သော်၎င်း ယုံကြည်၍လှူအပ်သော ဆွမ်းကို(ဒုဿီလရဟန်းသည်) သုံးဆောင်ရာ၏။ (ထို ၂-မျိုးတို့တွင်) အဘယ်သည် ကောင်းမြတ် ပါသနည်း?”ဟူ၍၎င်း။

“ရဟန်းတို့ ယခု ငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့ မှတ်ထင်ကုန် သနည်း? အားကောင်းသော ယောကျ်ားသည် ဦးခေါင်း၌ကိုင်၍ ဖြစ်စေ၊ လည်ကုပ်၌ကိုင်၍ဖြစ်စေ လောလောပူသော....တခဲနက် မီးလှူအပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော သံညောင်စောင်း၌ သော်၎င်း၊ သံအင်းပျဉ်၌သော်၎င်း ထိုင်မှုလည်း ထိုင်နေစေရာ၏။ အိပ်မှုလည်း အိပ်စေရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်းသေဌေး....သူကြွယ်သေဌေးတို့၏ သော်၎င်း ယုံကြည်၍လှူအပ်သော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ကို (ဒုဿီလရဟန်းသည်) သုံးဆောင်ရာ၏။ (ထို ၂-မျိုးတို့တွင်) အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍၎င်း။

“ရဟန်းတို့ ယခု ငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့ မှတ်ထင်ကုန် သနည်း? အားကောင်းသော ယောကျ်ားသည် ဦးခေါင်းဇောက် ထိုး ခြေကားမိုးမျှော် ဆွဲကိုင်၍လောလောပူသော....[၅၄]တခဲနက် မီးလှူအပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော သံရည်အိုးကြီးထဲ၌ ပစ်ချရာ၏။ ထိုပစ်ချခံရသောသူသည် အမြှုပ်တစီစီထစေလျက် ကျက်သည် ဖြစ်၍ တကြိမ်လည်း အထက်သို့တက်လာရာ၏။ တကြိမ်လည်း အောက်သို့ မြုပ်သွားရာ၏။ တကြိမ်လည်း ဖီလာသွားရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်းသေဌေးတို့၏သော်၎င်း :.....သူကြွယ်သေဌေးတို့၏ သော်၎င်း ယုံကြည်၍လှူအပ်သော ကျောင်းကို(ဒုဿီလရဟန်း သည်) သုံးဆောင်ရာ၏။ (ထို ၂-မျိုးတို့တွင်) အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍၎င်း-ဤသို့မေးတော်မူလျက်—

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း ဖြစ်စေကြောင်း ၁၇၅

ဤသားမြီးကြိုးဥပမာ၊ ထက်လှစွာသော လှံမဥပမာ၊ သံပြားဥပမာ၊ သံတွေခဲဥပမာ၊ သံညောင်စောင်း သံအင်းပျဉ် ဥပမာ၊ သံရည်အိုးဥပမာတို့ဖြင့် ရှိခိုးခြင်း လက်အုပ်ချီခြင်းကို သာယာလက်ခံခြင်းနှင့် သက်န်း ဆွမ်းညောင်စောင်း အင်းပျဉ် ကျောင်းကို သုံးဆောင်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ဆင်းရဲကို ပြတော်မူလေပြီ။ ထို့ကြောင့်—

မီးပုံကြီးကို ပွေဖက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲထက် လွန်ကဲသော ဆင်းရဲအဖြစ်ဖြင့် အလွန်ဆိုးဝါးလှသော ဆင်းရဲဟူသော အကျိုးရှိသော ကာမချမ်းသာကို မစွန့်သော သီလပျက်သော ရဟန်းအား အဘယ်မှာ ချမ်းသာရှိအံ့နည်း။ (မရှိသည်သာတည်း)။

ကြမ်းသောသားမြီးကြိုးဖြင့် ပွတ်ဆွဲ ဆွဲတိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲထက်လွန်ကဲသော ဆင်းရဲအဖို့ရှိသော သီလပျက်သော ရဟန်းအား (လူတို့၏) ရှိခိုးခြင်းကို သာယာလက်ခံခြင်းကြောင့် ချမ်းသာမည်သည် အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း။ (မရှိသည်သာတည်း)။ သီလမရှိသော ရဟန်းအား သဒ္ဓါတရားရှိသောလူတို့၏ လက်အုပ်ချီခြင်းကို သာယာလက်ခံခြင်းကြောင့် ချမ်းသာမည်သည် အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း။ ယင်းသာယာလက်ခံခြင်းသည် (ရင်ဝဉ္စ) လှံမဖြင့် ထိုးဆွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောဆင်းရဲထက် လွန်ကဲသောဆင်းရဲ၏ အကြောင်းသာဖြစ်ချေ၏။

(ကိုယ်နှုတ်နှလုံးကို မစောင့်သောရဟန်းသည်) အကြင်သင်္ကန်းကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ငရဲ၌အလျှံတပြောင်ပြောင်တောက်သော

မှတ်ချက်

၁—ထို့ကြောင့်....ဤသို့ အစရှိသော ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်....အပြစ်ကိုမြင်ခြင်းကို ၎င်း.... အကျိုးကို မြင်ခြင်းကို၎င်း သိအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

သံပြားဖြင့် ရစ်ပတ်ခြင်းအတွက် ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး ခံစားအပ်၏။ ဝါ၊ ခံစားရလတုံ၊ ကိုယ်နှုတ်နှလုံးကို မစောင့်သော ထိုဒုဿီလရဟန်း၏ ထိုသင်္ကန်းကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ် သော ချမ်းသာသည် အဘယ်မည်သော ချမ်းသာပေနည်း။ ဝါ၊ ဆင်းရဲကြောင်းဖြစ်၍ ချမ်းသာမဟုတ် ဆင်းရဲသာတည်း။

သီလမရှိသောရဟန်းသည် အကြင်သုံးဆောင်အပ်သော ဆွမ်း ကြောင့်၊ ဝါ၊ ဆွမ်းကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ရဲရဲတောက်ကုန် သော သံတွေခဲတို့ကို ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး မျှီအပ် ကုန်၏။ ဝါ၊ မျှီရလတုံ၊ ထိုဆွမ်းသည် ကောင်းသောအရသာရှိပါ သော်လည်း ထိုသီလမရှိသောရဟန်းအား လတ်တလောသေစေ တတ်သော အဆိပ်နှင့်တူချေ၏။

(ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကို သုံးဆောင်သော) အကြင်ဒုဿီလ ရဟန်းကို ရဲရဲတောက်သော သံညောင်စောင်း အင်းပျဉ်တို့သည် (ငရဲ၌)ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး နှိပ်စက်ကုန်လတုံ၊ သီလ မရှိသော ထိုရဟန်း၏ ထိုညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ကို သုံးဆောင် ခြင်းသည် ချမ်းသာဟု သမုတ်အပ်သော်လည်း ဆင်းရဲ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဆင်းရဲသာတည်း။

အကြင်ဒုဿီလရဟန်းသည် ရဲရဲတောက်ကုန်သော သံရည်အိုးတို့၌ နေရာရာ၏။ ဝါ၊ နေရလတုံ၊ ယုံကြည်၍လှူအပ်သော ကျောင်း၌ ထိုဒုဿီလရဟန်း၏ ကိန်းအောင်းမွေလျော် ထိုနေပျော်ခြင်းသည် အဘယ်သို့သော နေပျော်ခြင်းပေနည်း။ ဝါ၊ အဘယ်အကျိုးရှိ အံ့နည်း။

အကြင် ဒုဿီလရဟန်းကို “ရွံ့ရှားသဖြင့် အောက်မေ့အပ်သော အကျင့်ရှိသူ” ဟူ၍၎င်း၊ “အမှိုက်သဖွယ်ဖြစ်သူ” ဟူ၍၎င်း၊

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း ၁၇၇

“(ကိလေသာမိုးရည်ဖြင့်) စိုစွတ်သူ”ဟူ၍၎င်း၊ “ယုတ်မာသော သူ”ဟူ၍၎င်း၊ “ကိုယ်တွင်း၌အပုပ်ရှိသူ”ဟူ၍၎င်း ကဲ့ရဲ့တော်မူလျက် တလောကလုံး၏ အလေးပြုအပ်သော ဆရာဘုရားသည် မိန့်ကြားတော်မူလေပြီ။

ကိုယ်နှုတ်(နှလုံး)ကို မစောင့်စည်းသူ ရဟန်းစစ် ရဟန်းကောင်း မဟုတ်ပါပဲလျက် ရဟန်းကောင်း ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၏ အသွင်ကို ဆောင်သူ(ကုသိုလ်မူလကို တူးဖွံ့သဖြင့်) တူးဖွံ့အပ်ပြီးဖြစ်သော (သီလဗျဿနဖြင့်) နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးအပ်ပြီး- သတ်အပ်ပြီးဖြစ်သော အတ္တဘောကို (ပြုစုစောင့်ရှောက်သောအားဖြင့်) ဆောင်နေသူ (ဟူသော) ထိုဒုဿီလ၏ အသက်ရှင်နေခြင်းသည် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ကောင်းလေစွာ။

မှတ်ချက်

၁-အထက်ပါ အနက်သည်—

မိ ဇီဝိတံ အသညတဿ၊ တဿ သမဏဇနဝေသဓာရိဿ။

အဿမဏဿ ဥပဟတံ၊ ခတမတ္တာနံ ဝဟန္တဿ။

ဟူသော ဂါထာ၌ “ဥပဟတံ ခတံ”ဟူသော ပုဒ်တို့ကို အတ္တာနံ - ပုဒ်၏ ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့်ယူ၍ ပြန်ဆိုအပ်သော အနက်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပြန်ဆိုသင့်ခြင်း၏ အကြောင်းမှာ—

“ခတာယံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ-ရဟန်းတို့ ဤအဇာတသတ်မင်းသည် (မဂ်ဖိုလ် ရောက်ကြောင်း ကုသိုလ်မူလကို တူးဖွံ့သောအားဖြင့် သူကိုယ်တိုင်ပင်) တူးဖွံ့အပ်ပြီး ဖြစ်ချေ၏၊ ဥပဟတာယံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ-ရဟန်းတို့ ဤအဇာတသတ် မင်းသည် (သူကိုယ်တိုင်ပင်) နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးအပ်ပြီး ဖြစ်ချေ၏”ဟူသော (ဒီ ၃-ဂ) သာမညဗလသုတ် ပါဠိတော်၌ကဲ့သို့၎င်း၊ ခတံ ဥပဟတံ အတ္တာနံ ပရိဟရတိ- တူးဖွံ့အပ် ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ကိုယ်ကို ဆောင်၏ (အံ ၁-ဂဂ-၁၀၃) ဟူသော အင်္ဂုတ္တရပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့၎င်း ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ပေ

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၁၂-ပ-မ-ဗ-သ-၈

[၅၅] ဤလောက၌ တန်ဆာဆင်လိုသော လူလင်ပျိုတို့သည် မစင်ကို ကြည်ရှောင်ကုန်သကဲ့သို့၎င်း၊ အပုပ်ကောင်ကို ကြည်ရှောင် ကုန်သကဲ့သို့၎င်း အကြင် ဒုဿီလရဟန်းကို သီလရှိကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် ကြည်ရှောင်ကုန်၏။ ထိုဒုဿီလရဟန်း၏ ထိုအသက်ရှင်ခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။

ဒုဿီလရဟန်းသည် အတ္တာနုဝါဒစသော အလုံးစုံသောဘေးတို့မှ မလွတ်ရှာချေ၊ (ဥပစာဈာန်မှစ၍) အလုံးစုံသော ရသင့်ရထိုက်

မှတ်ချက်

တည်း။ ထိုပုဒ်တို့ဖြင့် ဆိုလိုသည်မှာ သမာဓိပညာ ကုသိုလ်တို့၏ မူလအခြေ အမြစ်ဖြစ်သော သီလကို တူးမြိုလိုက်သဖြင့် ထိုဒုဿီလ၏ အတ္တဟူသော အတ္တဘောကိုလည်း တူးမြိုပြီးဖြစ်၏။ သီလကို နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးလိုက်သဖြင့်၊ ဝါ၊ သတ်လိုက်သဖြင့် ထိုဒုဿီလ၏ အတ္တဟူသော အတ္တဘောကိုလည်း နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးအပ်ပြီး သတ်အပ်ပြီး ဖြစ်၏။ ထိုသို့ အခြေအမြစ်ကို တူးမြိုအပ်ပြီး နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးအပ်- သတ်အပ်ပြီးဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောကို ပြုစုစောင့်ရှောက်နေသော ထိုဒုဿီလ၏ အသက်ရှင်နေခြင်းသည် စက်ဆုပ်ဖွယ် ကောင်းလှ သည်-ဟု ဆိုလို၏။

ပြည်မှု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ၌မူ ဥပဟတံ ခတံ- ဟူသော ထိုပုဒ်တို့ကို ဇီဝိတံ- ဟူသော ပုဒ်၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် အနက်ယောဇနာထားလေ၏။ ထိုအလို အားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ကိုယ်နှုတ်နှလုံးကို မစောင့်စည်းသော ရဟန်းကောင်း မဟုတ်ပါ ပဲလျက် ရဟန်းကောင်း ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၏ အသွင်ကိုဆောင်လျက် မိမိ အတ္တဘောကို (မွေးမြူလျက်) ဆောင်သော ထိုဒုဿီလ၏ (သီလဗျသနဖြင့်) နှိပ်စက်အပ်သော (ကုသိုလ်မူလကို တူးမြိုသဖြင့် မိမိကိုပင်) တူးမြိုတတ်သော၊ ဝါ၊ (ဂုဏ်ကျေးဇူး အပေါင်းဟူသော ကိုယ်၌) တူးမြိုရွှေ့ဖွဲ့၍ ရအပ်သော အသက်မွေးခြင်းသည် စက်ဆုပ် ရှုံ့ရှာအပ်စွာ၊ ဝါ၊ အသက်မွေးခြင်းအား စက်ဆုပ်ရှုံ့ရှာခြင်း ဖြစ်ပါစေ သတည်း။

၁-သီလနိဒ္ဒေသ၊ သီလ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း ၁၇၉

သောဈာန်မဂ်ဖိုလ် ချမ်းသာတို့မှ လက်လွှတ်ဖြစ်ရရှာချေ၏။ ပိတ်ထားသော နတ်ရွာတံခါးရှိ၏။ အပါယ်လေးပါးသို့ ရောက်ကြောင်း လမ်းသို့ တက်ရောက်လျက် သွားလျက်ရှိ၏။

ကရုဏာကြီးသောသူ၏ သနားခြင်းကရုဏာ၏ တည်ရာအာရုံ ဖြစ်သော ဒုဿီလနှင့်တူသော အခြားတပါးသောသူသည် အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း။ မရှိတော့သည်သာတည်း။ ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ဒုဿီလအဖြစ်၌ အပြစ်တို့သည် များသောအပြားရှိကုန်၏။

ဤသို့ အစရှိသော ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် သီလပျက်စီးခြင်း၌ အပြစ်ကို မြင်ခြင်းကို၎င်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှ ပြန်သောအားဖြင့် သီလပြည့်စုံခြင်း၌ အကျိုးကို မြင်ခြင်းကို၎င်း သိအပ်၏။ တနည်းသော်ကား—

အကြင်ရဟန်း၏သီလသည် ကောင်းစွာအညစ်အကြေးကင်း၏။ ထိုရဟန်း၏ သပိတ်သင်္ကန်းကိုဆောင်ခြင်း (သုံးဆောင် ဝတ်ရှိခြင်း) သည် ကြည်ညိုဖွယ်ရှိပါပေ၏။ ထိုရဟန်း၏ ရဟန်းပြုခြင်းသည် အကျိုးရှိပါပေ၏။

အမိုက်တိုက်သည် နေ၏အလင်းရောင်သို့ မဝင်ရောက်နိုင်သကဲ့သို့ စင်ကြယ်သောသီလရှိသော ရဟန်း၏နှလုံးသို့ အတ္တာနုဝါဒစသော ဘေးသည် မဝင်ရောက်နိုင်။

မှတ်ချက်

၁-ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှ ပြန်သောအားဖြင့်- ဟူသည်ကား သီလပျက်စီးခြင်း အရာ၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော အခြင်းအရာ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့်၊ ဝါ၊ ပြောင်းပြန်အားဖြင့် “သီလနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလပြည့်စုံခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် နတ်လူတို့၏ နှလုံးကို ပွားစေတတ် နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်သည် သာလျှင်တည်း” ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် (သိရမည်ဟု ဆိုလို၏)။ (ဋီကာ)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အလင်းရောင်၏ ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် လသည် ကောင်းကင်၌ တင့်တယ် သကဲ့သို့ သီလ၏ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ရဟန်းသည် မြိုးခြံစွာကျင့်ရာ ဖြစ်သော သာသနာတော်တည်းဟူသော တောအုပ်၌ တင့်တယ် ပေ၏။

သီလရှိသောရဟန်း၏ ကိုယ်အနံ့သည်သော်လည်း နတ်တို့အား သော်လည်း နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ပြုတုံ့သေး၏။ သီလ အနံ့၌ကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိအံ့နည်း။

သီလတည်းဟူသောအနံ့သည် အလုံးစုံသော နံ့သာမျိုးတို့၏ ပြည့်စုံ ခြင်း ကောင်းခြင်းဂုဏ်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်၏။ အဆီးအတား အပိတ် အပင်မရှိမူ၍ အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့သို့ ပြန့်လွှင့်၏။

သီလရှိသောရဟန်း၌ ပြုအပ်ကုန်သော ကောင်းမှုတို့သည် အနည်း ငယ် ဖြစ်ကုန်သော်လည်း ကြီးမားသော အကျိုးရှိကုန်၏။

မှတ်ချက်

၁- ဤအရာ၌ ဂန္ဓော ဣသိန် စီရဒိက္ခိတာနံ-အစချီသောဂါထာကို ချဲ့ပြရ မည်ဟု ခွဲကာ၌ ဆို၏။ ထိုဂါထာသည် စတ္တာလီသနိပါတ် သရဘင်္ဂဇာတ်၌ ရှိ၏။ ထိုဇာတ်၌ ဘုရားအလောင်းတော် သရဘင်္ဂရသေ့အမှူးရှိသော ရသေ့များထံသို့ သိကြားမင်းက လာရောက်ဆည်းကပ်ရာဝယ် ရသေ့တို့၏ လေအောက်အရပ်၌ တည်နေသဖြင့် ရသေ့တို့၏ကိုယ်မှ ထွက်သော အနံ့ဆိုးများ မနံစေရန် အခြား နေရာသို့ ရွှေ့နေဘို့ လက်ထောက်တပည့်ရသေ့က ပြော၏။ ထိုအခါ သိကြား မင်းက—

ကြာမြင့်စွာက ရသေ့ ရဟန်းပြုခဲ့ကြသော (သီလနှင့်ပြည့်စုံသူ) ရသေ့တို့၏ ကိုယ်မှ အနံ့သည် အကျွန်ုပ်တို့ထံသို့ လာပါစေ၊ ထိုအနံ့ကို အကျွန်ုပ်တို့က မွေးကြိုင်သော ပန်းယနွံကဲ့သို့ပင် အလိုရှိကြပါသည်။ သီလရှိသော သူတို့၏ ထိုကိုယ်အနံ့၌ နတ်တို့က စက်ဆုပ်ဖွယ် မထင်မှတ်ပါကုန်ဟု ပြန်ကြား ပြောဆို လေသည်။

၁-သီလနိဇ္ဈေသ၊ သီလ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဖြစ်စင်ကြောင်း ၁၈၁

ထို့ကြောင့် သီလရှိသောရဟန်းသည် ပူဇော်ခြင်း၊ တရိတသေပြု၍ လှူခြင်းတို့၏ တည်ရာဖြစ်ပေ၏။

သီလရှိသောရဟန်းကို မျက်မှောက်၌ဖြစ်ကုန်သော (သတ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်းစသော) အာသဝမည်သော ဘေးရန်တို့သည် မနှိပ် စက်နိုင်ကုန်၊ သီလရှိသောရဟန်းသည် နောင်တမလွန်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲတို့၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော သီလပျက်စီးမှုကို တူးဖွံ့ ဖျက်ဆီးနိုင်၏။ ဝါ၊ ပယ်ရှားနိုင်၏။

လူတို့၌ အကြင်စည်းစိမ်ချမ်းသာသည်၎င်း၊ နတ်တို့၌ အကြင်စည်း စိမ်ချမ်းသာသည်၎င်း ရှိ၏။ ထို ၂-မျိုးသော စည်းစိမ်ချမ်းသာ သည် အလိုရှိပါမူ သီလရှိသော ရဟန်းအား ရခဲသည်မဟုတ်၊ ဝါ၊ ရလွယ်သည်သာတည်း။

အကြင် နိဗ္ဗာန်စည်းစိမ်ချမ်းသာသည် အပိုင်းအခြား အကန့် အသတ်မရှိ (စင်စစ်) ငြိမ်းအေးပေ၏။ သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် ထိုနိဗ္ဗာန်စည်းစိမ်သို့သာလျှင် အစဉ်ပြေးဝင်လျက် ရှိပေ၏။

[၅၆] ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားအားဖြင့် ပညာရှိသည် အလုံး စုံသော လောကီ လောကုတ္တရာစည်းစိမ်တို့၏ မူလဖြစ်သော သီလ၌ များစွာသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ပြွမ်းသော အကျိုးအာနိသင်ကို ထင်စွာပြရာ၏။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ “ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏” ဟူသည်မှာ သူတပါးအား ပြရန် မဟုတ်ပေ၊ မိမိစိတ်ထဲ ဉာဏ်ထဲ၌ ထင်ရှားပေါ်စေရာ၏-ထင်ရှားပေါ်အောင် နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်ရာ၏-ဟူ၍သာ ဆိုလိုပေသည်။ ထိုသို့ ယူမှ ပြလတုံသော အခြားမဲ့ ဝါကျအရ အကျိုးပေါ်လာနိုင်ပေမည်။

ထိုသို့ ပြခြင်း၏အကျိုးကား ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် ထင်စွာ ပြသောရဟန်း၏ စိတ်သည် သီလပျက်အံ့သည်မှ ထိတ်လန့်၍ သီလပြည့်စုံခြင်းသို့ ညွတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့တိုင်းသော သီလပျက်ခြင်း၏ ဤအပြစ်ကို၎င်း၊ သီလပြည့်စုံခြင်း၏ ဤအကျိုးကို၎င်း ကြည့်ရှုမြော်မြင်၍ အလုံးစုံသော ရီသေခြင်းဖြင့်၊ ဝါ၊ အကြွင်းမဲ့ရီသေခြင်းဖြင့် သီလကို ဖြူစင်စေအပ်၏။ ဤကား အနုသာသနီတည်း။

ဤမျှသောစကားအစဉ်ဖြင့် “ပညာရှိသောလူသည် သီလ၌တည်၍” ဟူသော ဤဂါထာ၌ သီလ သမာဓိ ပညာကို ပဓာနပြုသဖြင့် ဟောတော်မူ (အပ်)သော နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းလမ်းဖြစ်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှေးဦးစွာ သီလကို အပြည့်အစုံပြအပ်ပြီးဖြစ်ပေပြီ။

ဤသည်ကား သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့၏ နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်ခြင်းငှါ စီရင်အပ်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းဝယ် သီလကို အကျယ် ပြချက် (သီလနိဒ္ဒေသ) မည်သော ရှေးဦးစွာသော အပိုင်းအခန်းပေတည်း။

သီလကိုအကျယ်ပြချက်ပြီး၏။

မှတ်ချက်

၁- ဆိုအပ်ခဲ့ တိုင်းသော....ဤ အပြစ်ကို၎င်း....ဤ အကျိုးကို၎င်း-ဟု စပ်ပါ။ ဆိုလိုသည်မှာ ရှေး၌ ဆိုအပ်ခဲ့သမျှသော သီလပျက်ခြင်း၏အပြစ်နှင့် သီလပြည့်စုံခြင်း၏ အကျိုးကို ကြည့်ရှုမြော်မြင်၍ သီလကို ဖြူစင်စေရမည် စင်ကြယ်စေရမည်ဟု ဆိုလို၏။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ဓုတင်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောစကား ၁၈၃

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ-ဓုတင်ကို အကျယ်ပြုချက်
သာဓကကထာ-ဓုတင်အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သောစကား

[၅၇] ၂၂။ ယခုအခါ၌^၁(အပ္ပိစ္ဆတာ) အလိုနည်းခြင်း၊ (သန္တုဋ္ဌိတာ) ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်းအစရှိကုန်သော အကြင်ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ဖြင့်၊ ဝါ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကြောင့်^၂ (သီလနိဒ္ဒေသ၌) ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော သီလ၏ ဖြူစင်ခြင်းသည် ပြီးစီး၏။ ထို(အလိုနည်းခြင်း ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း အစရှိသော) ဂုဏ်တို့ကို ပြည့်စုံစေခြင်းငှါ^၃ ဆောက်တည်အပ်ပြီးသည့် သီလရှိသော ယောဂီရဟန်းသည် ဓုတင်ဆောက်တည်ခြင်းကို ပြုသင့်၏။ အကျိုးကား ဤသို့ ဓုတင်ဆောက်တည်လတ်သော် ထိုယောဂီရဟန်း၏^၄ “အလိုနည်းခြင်း၊ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း၊ ကိလေသာတို့ကို ခေါင်းပါးစေခြင်း၊ ဆိပ်ငြိမ်ရာ၌ နေခြင်း၊ ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးသောအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း၊ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိခြင်း၊ ဒါယကာတို့က ပြုစုမွေးမြူလွယ်ခြင်း” အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတည်းဟူသော ရေစင်ဖြင့် ဆေးလျှော်အပ်ပြီးသော အညစ်အကြေးရှိသည်ဖြစ်၍၊ ဝါ၊ အညစ်အကြေးကို ဆေးလျှော်ပယ်ရှင်းပြီးသည်ဖြစ်၍ သီလသည်လည်း အလွန်စင်ကြယ်သည်ဖြစ်ပေလတုံ၊

မှတ်ချက်

၁- ယခုအခါ၌....ဓုတင်ကို ဆိုသောစကားကို (ပြရန်) အားထုတ်ကုန်အံ့-ဟု စပ်ပါ။

၂- ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကြောင့်.... ပြီးစီး၏-ဟု စပ်ပါ။

၃- ပြည့်စုံစေခြင်းငှါ.... ဓုတင် ဆောက်တည်ခြင်းကို ပြုသင့်၏-ဟု စပ်ပါ။

၄- ပြုသင့်၏။ ထို(သို့ဓုတင် ဆောက်တည်ခြင်းကို ပြုသင့်သော)ကြောင့်-ဟု စပ်ပါ။

၅- ထိုယောဂီ ရဟန်း၏.... သီလသည်လည်း အလွန်စင်ကြယ်သည် ဖြစ်ပေလတုံ၊ ဓုတင်အကျင့်တို့သည်လည်း ပြည့်စုံကြပေလတုံ-ဟု စပ်ပါ။

ဓုတင်အကျင့်တို့သည်လည်း ပြည့်စုံကြပေလတုံ၊ ဤသို့ (သီလစင်ကြယ်ခြင်း၊ ဓုတင်ပြည့်စုံခြင်း) ဖြစ်လတ်သော် အပြစ်ကင်းသောသီလနှင့် ဓုတင်အကျင့် ဟူသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ဖြင့် စင်ကြယ်သော အလုံးစုံသော ကိုယ် နှုတ် စိတ် အမူအရာအကျင့်ရှိသော ယောဂီသည် (ဘုရားအစရှိသော) ရှေး သူတော်ကောင်းတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော^၁ အရိယဝံသအကျင့်သုံးပါးအပေါင်း ခွဲတည်၍ ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ၄-ခု မြောက်ဖြစ်သော အရိယဝံသကို ရထိုက်သည် ဖြစ်ပေလတုံ၊ (ဤကား ဓုတင်ဆောက်တည်ခြင်း၏ အကျိုးတည်း၊) ထို(သို့ ဓုတင်ဆောက်တည် ခြင်းကို ပြုသင့်သော)ကြောင့် ဓုတင်ဆိုင်ရာစကားကို (ပြရန်) အားထုတ် ကုန်အံ့။

မှန်ပေ၏၊ မြတ်စွာဘုရားသည် (လာဘ် သက္ကာရ စသော) လောကာ မိသကို ပယ်စွန့်ထားကုန်သော ကိုယ်နှင့်အသက်၌ ငဲ့ကွက်ခြင်းကင်းကုန် သော (နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းအား) လျော်သော ဝိပဿနာဘာဝနာအကျင့်ကို သာလျှင် ပြီးစေခြင်းငှါ အလိုရှိကုန်သော အမျိုးကောင်းသားတို့အား ၁၃-ပါးသော ဓုတင်တို့ကို ခွင့်ပြုတော်မူ(အပ်ကုန်)၏။ ဤဓုတင်တို့မှာ—

မှတ်ချက်

၁—ဤအနက်သည် ပေါရာဏေ-ဟု ရှိသောပါဌ်နှင့် ယင်း၏အဖွင့်ဋီကာအား လျော်စွာပြန်အပ်သော အနက်ဖြစ်သည်။ ထိုအရဆိုလျှင် ပ-ဒု-တ အရိယဝံသ များသာလျှင် ပေါရာဏဖြစ်၍ စတုတ္ထအရိယဝံသသည် ပေါရာဏမဖြစ်သကဲ့ သို့ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ပေါရာဏေ အရာ၌ ပုရိမေ-ဟု မူလပါဌ်ရင်း ရှိသင့်သည် ထင်၏။ ထိုသို့ ပါဌ်ရှိလျှင် ရှေးဖြစ်သော အရိယဝံသ အကျင့်သုံးပါး အပေါင်း- ဟူသော စကားနှင့် ၄-ခုမြောက်ဖြစ်သော အရိယဝံသ-ဟူသော စကားသည် ရှေးနောက် ညီညွတ်လျက် ရှိပေ၏။

၂-ဓုတင်နိဒ္ဒေသ၊ ဓုတင်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောစကား ၁၈၅

- (၁) ပံသုကူလိကင်္ဂ-ပံသုကူဓုတင်
- (၂) တေစိဝရိကင်္ဂ-တိစိဝရိကဓုတင်
- (၃) ပိဏ္ဍုပါတိကင်္ဂ-ပိဏ္ဍုပါတဓုတင်
- (၄) သပဒါနစာရိကင်္ဂ-သပဒါနစာရိကဓုတင်
- (၅) ကောသနိကင်္ဂ-ကောသနိကဓုတင်
- (၆) ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂ-ပတ္တပိဏ္ဍိဓုတင်
- (၇) ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂ-ခလုပစ္ဆာဘတ်ဓုတင်
- (၈) အာရညိကင်္ဂ-အာရညကဓုတင်
- (၉) ရုက္ခမူလိကင်္ဂ-ရုက္ခမူဓုတင်
- (၁၀) အဗ္ဗောကာသိကင်္ဂ-အဗ္ဗောကာသိကဓုတင်
- (၁၁) သောသာနိကင်္ဂ-သုသာန်ဓုတင်
- (၁၂) ယထာသန္တတိကင်္ဂ-ယထာသန္တတိဓုတင်
- (၁၃) နေသဇ္ဇိကင်္ဂ-နိသဇ္ဇိဓုတင်—ဟူသော

ဤ ၁၃-ပါးတို့ပေတည်း။ ထို ၁၃-ပါးသော ဓုတင်တို့၌—

သဒ္ဓါနက်အားဖြင့်၎င်း၊ လက္ခဏာစသည်တို့ဖြင့်၎င်း၊ ဆောက်တည်ပုံနှင့် ကျင့်ပုံအစီအရင်အားဖြင့်၎င်း၊ အပြားအားဖြင့်၎င်း၊ ဓုတင်ပျက်ခြင်းအားဖြင့်၎င်း၊ ထိုထို ဓုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်အားဖြင့်၎င်း။

မှတ်ချက်

၁-မြန်မာပြန်၌ ဤသို့သော ပါဠိအမည်ရင်းများကို ထုတ်ပြခြင်းမှာ နောက်၌ ပြလတ်သော အဖွင့်စကားနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရန် ဖြစ်သည်။

ကုသလတိက်အားဖြင့်၎င်း၊ စုတင်စသည်တို့ကို ဝေဘန်သော အားဖြင့်၎င်း၊ အကျဉ်းအကျယ်အားဖြင့်၎င်း အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်၏။

၂၃။ ထိုတွင် ရှေးဦးစွာ သဒ္ဓါနက်အားဖြင့်ဟူရာ၌-ရထားလမ်းမ၊ သုသာန်၊ အမှိုက်ပုံစသည်တို့တွင် အမှတ်မရှိသောအရပ်၌ မြေမှုန့်တို့၏အထက်၌ (စွန့်ပစ်ထား၍) တည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် လွှမ်း၍ မြင့်တက်ခြင်း သဘောအားဖြင့် ထိုထိုအမှိုက်ပုံ စသည်တို့၌ မြေမှုန့်တို့၏ အထက်၌ လွှမ်း၍ မြင့်တက်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ် တည်တတ်သောကြောင့် ထိုသင်္ကန်းသည် ပံသု-ကူလမည်၏။ တနည်းကား (သုသာန်အစရှိသော တည်ရာ) မြေမှုန့်ကဲ့သို့ စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်သို့ ရောက်တတ်သောကြောင့် ပံသုကူလမည်၏။ ဤသို့ ရအပ်သော သဒ္ဓါနက်ရှိသော ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း (ဝတ်ရုံခြင်း) သည် ပံသုကူလမည်၏။ ထိုပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းဟူသော အလေ့

မှတ်ချက်

၁-ပံသု-မြေမှုန့်-ဖုံမှုန့်+ကူလ-မြစ်ကမ်းသဖွယ် မြင့်တက်သည် = ပံသုကူလ-မြေမှုန့်ပေါ်၌ မြင့်တက်နေသော အဝတ်သင်္ကန်း။

၂-ပံသု-မြေမှုန့်ကဲ့သို့+ ကု-စက်ဆုပ်ဖွယ် အဖြစ်သို့ + ဥလ-ရောက်သည်= ပံသုကူလ-မြေမှုန့်ကဲ့သို့ စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ် ရောက်သော အဝတ်သင်္ကန်း။ ဤ ဝါကျ၏ အခြားမဲ့၌ ဥလတိ-ရောက်သည်-ဟူသော အနက်ကို ဂစ္ဆတိ-ဟု ထပ်၍ ဖွင့်ပြထား၏။ ထိုအဖွင့်မှာ မြန်မာပြန်၌ အကျိုးမရှိသောကြောင့် မပြပဲ ချန်ထားသည်။ နောက်၌လည်း ဤသို့သော ချန်ထားချက်များကို နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ ပံသုကူလ-မြေမှုန့်အလိမ်းလိမ်းကပ်သော သင်္ကန်း-ဟူသော အနက်ကား ဤ၌ မရှိ။

၃-ပံသုကူလ ဓာရဏ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဓာရဏ-ပုဒ်ကို ချေထားသည်။ ပံသု-ကူလ-ပုဒ်ဖြင့်ပင် ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း (ဝတ်ရုံခြင်း)ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်ဟု ဆိုလို၏။

၂-ဓုတင်နိဗ္ဗေသ၊ ဓုတင်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောစကား ၁၈၇

ရှိသောကြောင့် ပံသုကူလိကမည်၏။ ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း အလေ့ရှိသော (ပံသုကူလိက) ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါသည် ပံသုကူလိကင်္ဂ(ပံသုကူဓုတင်)မည်၏။ (ဤ၌) အကြောင်းကို အင်္ဂါဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် အကြင်ဆောက်တည်ကြောင်းဖြစ်သော စေတနာဖြင့်၊ ဝါ၊ စေတနာကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ပံသုကူလိကမည်၏။ ဤ ပံသုကူလိကင်္ဂဟူသော အမည်သည် ထိုဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ၏ အမည်ဖြစ်သည်ဟု သိအပ်၏။

ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ၂-ထပ်သင်္ကန်းကြီး ကိုယ်ရုံ ကေစီ ခါးဝတ်သင်းပိုင်ဟု ဆိုအပ်သော သုံးထည်သောသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း အလေ့ရှိသောကြောင့် တေစီဝရိကမည်၏။ သင်္ကန်းသုံးထည်ကို ဆောင်လေ့ရှိသော (တေစီဝရိက) ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ စေတနာသည် တေစီဝရိကင်္ဂ-(တိစီဝရိကဓုတင်)မည်၏။

မှတ်ချက်

၁-ပံသုကူလ-ပံသုကူကို ဆောင်ခြင်း+ဣက-အလေ့ရှိသော ရဟန်း=ပံသုကူလိက-ပံသုကူကို ဆောင်ခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်း။ ဤဝါကျ၌ ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းသည် ပံသုကူလိကမည်၏-ဟု ပြန်လျှင် မြန်မာစကားသာ၍ချော၏။ သို့သော်လည်း “တံ သီလမဿာတိ”ဟူသော ဝစနတ္ထ၏ ဘာသာပြန် ဖြစ်သောကြောင့် ထို မူရင်းနှင့် နီးစပ်စေရန် အထက်ပါအတိုင်း ပြန်ထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူပင်။

၂-ပံသုကူလိက-ပံသုကူ သင်္ကန်းကို ဆောင်လေ့ရှိသော ရဟန်း၏+အင်္ဂ-အကြောင်းအင်္ဂါ=ပံသုကူလိကင်္ဂ-ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်လေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ။ ထိုအင်္ဂါ၏ အရကို နောက်၌ ဆက်၍ ပြသွားသည်။ နောက် ဓုတင်တို့၌လည်း ပုဒ်အနက်ခွဲပုံကို နည်းတူပင် သိပါ။

၃-တိစီဝရ-သင်္ကန်းသုံးထည်ကို ဆောင်ခြင်း+ဣက-အလေ့ရှိသည်=တေစီဝရိက-သင်္ကန်းသုံးထည်ကို ဆောင်လေ့ရှိသော ရဟန်း။ တေစီဝရိက+အင်္ဂ=

[၅၈] တောင်းခံအပ်သော ဆွမ်းဟု ဆိုအပ်ကုန်သော အာမိသအလုပ် အခဲတို့၏ ကျခြင်းသည် ပိဏ္ဏပါတ်မည်၏။ အခြားသူတို့က လှူအပ်ကုန်သော တလုပ်တခဲဆွမ်းတို့၏ သပိတ်၌ ကျခြင်းဟု ဆိုလို၏။ ထိုတလုပ်တခဲ ဆွမ်းတို့၏ ကျခြင်းကို ထိုထိုအိမ်သို့ကပ်လျက် ရှာမှီးတတ်သောကြောင့် ပိဏ္ဏပါတ်ကမည်၏။ တနည်းကား ဆွမ်းအလို့ငှါ လှည့်လည်ရန် ကျင့်ဝတ် ရှိသောကြောင့် ပိဏ္ဏပါတ်မည်၏။ ပိဏ္ဏပါတ်သည်ပင်လျှင် ပိဏ္ဏပါတ်က မည်၏။ တလုပ်တခဲဆွမ်းတို့၏ ကျခြင်းကို ရှာလေ့ရှိသောရဟန်း၊ ဝါ၊ ဆွမ်းအလို့ငှါ လှည့်လည်ရန် ကျင့်ဝတ်ရှိသော ရဟန်းဟူသော (ပိဏ္ဏပါတ်က) ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်း အင်္ဂါ စေတနာသည် ပိဏ္ဏပါတ်က (ပိဏ္ဏပါတ်စုတင်) မည်၏။

အစဉ်ကို ဖြတ်ခြင်းကို ဒါနဟု ဆိုအပ်၏။ အစဉ်ကို ဖြတ်ခြင်းမှ ကင်းသောကြောင့် အပဒါန မည်၏။ အပြတ်အခြား မရှိဟု ဆိုလို၏။ အပြတ်အခြားမရှိသည်နှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် သပဒါန မည်၏။ “အပြတ်အခြားကင်းလျက် အိမ်စဉ်အတိုင်း”ဟု ဆိုလို၏။ အပြတ်အခြားကင်းလျက် (ဝါ၊ အိမ်စဉ်အတိုင်း) လှည့်လည်ရန် အလေ့ရှိသောကြောင့် သပဒါနစာရီ မည်၏။ သပဒါနစာရီသည်ပင်လျှင် သပဒါနစာရိက မည်၏။ အိမ်စဉ်

မှတ်ချက်

တေစိဝရိကင်္ဂ-သင်္ကန်းသုံးသည်ကို ဆောင်လေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်း အင်္ဂါ။

၁-ပိဏ္ဏပါတ်-တောင်းခံအပ်သော တလုပ်တခဲ ဆွမ်းတို့၏ ကျခြင်းကို+ဣက-ရှာသောသူ=ပိဏ္ဏပါတ်က-တလုပ်တခဲဆွမ်းတို့ ကျခြင်းကို ရှာသောသူ။ တနည်း ပိဏ္ဏ-ဆွမ်းအလို့ငှါ+ပါတ်-လှည့်လည်ရန်+ဤ-ကျင့်ဝတ်ရှိသောသူ= ပိဏ္ဏပါတ်-ဆွမ်းအလို့ငှါ လှည့်လည်ရန် ကျင့်ဝတ်ရှိသူ။ ဝါ-ဆွမ်းခံကျင့်ဝတ်ရှိသူ။ ထိုပုဒ်သည်ပင် က-အကွရာနှင့်တကွ ပိဏ္ဏပါတ်က ဖြစ်လာကြောင်း ဆက်ပြ၏။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ဓုတင်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောစကား ၁၈၉

အတိုင်း ဆွမ်းခံလှည့်လည်လေ့ရှိသော ထို (သပဒါနစာရိက) ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ စေတနာသည် သပဒါနစာရိက(သပဒါနစာရိကဓုတင်) မည်၏။

တထိုင်တည်း၌ စားခြင်းသည်^၁ ကောသနမည်၏။ တထိုင်တည်း၌ စားခြင်းအလေ့ရှိသောကြောင့် ကောသနိကမည်၏။ တထိုင်တည်း၌စားလေ့ ရှိသော ထို (ကောသနိက) ရဟန်း၏ အကြောင်း အင်္ဂါ စေတနာသည် ကောသနိက^၂ (ကောသနိကဓုတင်)မည်၏။

၂-ခုမြောက်သောခွက်ကို ပယ်အပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့် သက်သက် တခုတည်းသောခွက်၌သာလျှင် တည်သောဆွမ်းသည် ပတ္တပိဏ္ဍမည်၏။ ယခု အခါ၌ တခုတည်းသောခွက်၌တည်သောဆွမ်းကိုယူခြင်း၌ ပတ္တပိဏ္ဍဟူသော အမည်ကိုပြု၍ တခုတည်းသော စားခွက်၌ တည်သောဆွမ်းကို ယူခြင်း စားခြင်း အလေ့ရှိသောကြောင့် ပတ္တပိဏ္ဍိက မည်၏။ တခုတည်းသော စားခွက်၌တည်သော ဆွမ်းကို ယူခြင်း စားခြင်းအလေ့ရှိသော ထို (ပတ္တ-ပိဏ္ဍိက)ရဟန်း၏ အကြောင်း အင်္ဂါ စေတနာသည် ပတ္တပိဏ္ဍိက(ပတ္တပိဏ္ဍိက-ဓုတင်) မည်၏။

မှတ်ချက်

၁-တထိုင်တည်း၌ စားခြင်းဟူသောစကားကို ယေဘုယျနည်းဟု ယူရာ၏။ အကြောင်းမူကား မထိုင်နိုင်သော ဂိလာနအား တနေရာတည်း၌ လျောင်းလျက် ရပ်လျက် စားခြင်းကိုလည်း ယူသင့်သောကြောင့်ပေတည်း။

၂-ကောသနိက-တထိုင်တည်း၌ စားလေ့ရှိသူ၏ +အင်္ဂ-အကြောင်းအင်္ဂါ= ကောသနိကင်္ဂ-တထိုင်တည်း၌ စားလေ့ရှိသူ၏ အကြောင်းအင်္ဂါ။

၃-ပတ္တပိဏ္ဍ - တခွက်တည်း၌ ဆွမ်းကို စားခြင်း +ဣက - အလေ့ရှိသည်= ပတ္တပိဏ္ဍိက-တခွက်တည်း၌ ဆွမ်းကိုစားလေ့ရှိသူ။ ပတ္တပိဏ္ဍိက +အင်္ဂ=ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂ-တခွက်တည်း၌ ဆွမ်းကို စားလေ့ရှိသူ၏ အကြောင်းအင်္ဂါ။

ခလု-သဒ္ဓါသည် မြစ်ခြင်းအနက်ဟောနိပါတ်တည်း။ (ဆွမ်းစားနေစဉ် တန်ပြီဟုပယ်မြစ်မိ၍) ပဝါရိတ်သင့်သော ရဟန်းမှာ^၁ (ပဝါရိတ်သင့်သည်မှ) နောက်၌ရသောဆွမ်းသည် ပစ္စာဘတ္တမည်၏။ ထိုပစ္စာဘတ်ဆွမ်းကို (ဝိနည်းကံဖြင့် အကြွင်းအကျန်ပြု၍) စားခြင်းသည် ပစ္စာဘတ္တဘောဇနမည်၏။ ထိုပစ္စာဘတ္တဘောဇန (နောက်ရဆွမ်းကိုစားခြင်း) ၌ ပစ္စာဘတ္တဟူသော အမည်ကိုပြု၍ (ပဝါရိတ်သင့်သည်မှ) နောက်၌ရသောဆွမ်းကို စားခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းသည် ပစ္စာဘတ္တိကမည်၏။^၂ ပဝါရိတ် သင့်သည်မှ နောက်၌ ရသောဆွမ်းကို စားလေ့ရှိသူမဟုတ်သော ရဟန်းသည် ခလုပစ္စာဘတ္တိကမည်၏။^၃ ခလုပစ္စာဘတ္တိကဟူသော ဤအမည်သည် ဓုတင်ဆောက်တည်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် (အတိရိတ်ဝိနည်းကံအရ) အကြွင်းအကျန်ပြုအပ်

မှတ်ချက်

၁-(၁) သြဒန-ထမင်း-ဆွမ်း၊ (၂) ကုမ္မာသ-ဂျုံမုံ၊ (၃) သတ္တု-လှော်အပ်ပြီးသော ဂျုံမှုန့် ဆန်မှုန့်၊ (၄) မစ္ဆ-ငါး၊ (၅) မိသ-အသားဟူသော ဤဘောဇဉ်ငါးပါးတွင် တပါးပါးကို စားနေဆဲ ရဟန်းသည် အခြား ရဟန်းရှင်လူက လက်လှမ်း၍ ပေးသော ဘောဇဉ်တစ်ခုခုကို တန်ပြီဟု မြစ်ပယ်မိလျှင် ပဝါရိတ် သင့်၏။ ထိုသို့သော ရဟန်းမှာဟု ဆိုလို၏။

၂-ပစ္စာ-ပဝါရိတ် သင့်ပြီးသည်မှ နောက်၌+ဘတ္တ-ရသောဆွမ်း=ပစ္စာ-ဘတ္တ-ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသည်မှ နောက်၌ ရသောဆွမ်း။ ဤ၌ကား ထိုသို့သောဆွမ်းကိုစားခြင်းသည် ပစ္စာဘတ္တ မည်၏။ ပစ္စာဘတ္တ-ပဝါရိတ်သင့်ပြီးမှ နောက်ရဆွမ်းကို စားခြင်း+ဣက - အလေ့ရှိသူ=ပစ္စာဘတ္တိက-ပဝါရိတ်သင့်ပြီးမှ နောက်ရဆွမ်းကို စားလေ့ရှိသူ။

၃-ခလု-မ-မဟုတ်+ပစ္စာဘတ္တိက - ပဝါရိတ်သင့်ပြီးမှ နောက်ရဆွမ်းကို စားလေ့ရှိသူ=ခလုပစ္စာဘတ္တိက-ပဝါရိတ်သင့်ပြီးမှ နောက်ရဆွမ်းကို စားလေ့ရှိသူမဟုတ်၊ ဝါ-နောက်ရဆွမ်းကို စားလေ့မရှိသောသူ၊ ဝါ-နောက်ရဆွမ်းကို မစားသောသူ။

၂-ဓုတင်္ဂနီဇ္ဇေသ၊ ဓုတင်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောစကား ၁၉၁

သောဘောဇဉ်ကို ပယ်သောရဟန်း၏အမည်ပေတည်း။ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားသည်မှာ “ခလုဟူသည်ကား ငှက်တမျိုးတည်း။ ထိုခလုငှက်သည် နှုတ်သီးဖြင့် သစ်သီးကိုယူ၍ ထိုသစ်သီး ပြုတ်ကျသွားလျှင် တဖန် အခြား သစ်သီးကိုမစားတော့ချေ။ ဤဓုတင်ဆောင်သောရဟန်းသည်လည်း(တန်ပြီ ဟု မြစ်ပြီးသည်နောက်မှရသောအစာကိုမစားသောအားဖြင့်) ထိုခလုငှက် နှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့်ခလုပစ္စဘာတ္တိကမည်၏” (ဟူ၍ပင်တည်း)။ ထိုခလု ပစ္စဘာတ္တိကရဟန်း၏အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာသည် ခလုပစ္စဘာတ္တိကင်္ဂ (ခလုပစ္စဘာတဓုတင်)မည်၏။

တော၌ နေလေ့ရှိသောကြောင့် အာရညိကမည်၏။ ထိုအာရညိက ရဟန်း၏ အကြောင်း အင်္ဂါစေတနာသည် အာရညိကင်္ဂ (အာရညကင်-ဓုတင်မည်၏။

သစ်ပင်ရင်း (သစ်ပင်အောက်) ၌ နေထိုင်ခြင်းသည် ရုက္ခမူလမည်၏။ ထိုသစ်ပင်ရင်း၌ နေလေ့ရှိသောကြောင့် ရုက္ခမူလိကမည်၏။ ရုက္ခမူလိက ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာသည် ရုက္ခမူလိကင်္ဂ (ရုက္ခမူဓုတင်) မည်၏။ အဗ္ဗောကာသိကင်္ဂ^၁ သောသာနိကင်္ဂ^၂ ပုဒ်တို့၌လည်း ဤနည်းပင် တည်း။

[၅၉] အကြင်နေရာကိုသာလျှင် ခင်းအပ်-ညွှန်ကြားချထားအပ်၏။ (ထို့ကြောင့် ထိုနေရာသည်)ယထာသန္တတမည်၏။ ဤယထာသန္တတဟူသော

မှတ်ချက်

၁-အဗ္ဗောကာသ-အမိုးမရှိသော ဟင်းလင်းပြင်အရပ်၌နေခြင်း+ဣက-အလေ့ရှိသူ+အင်္ဂ-အကြောင်းအင်္ဂါ=အဗ္ဗောကာသိကင်္ဂ - ဟင်းလင်းပြင်၌ နေလေ့ရှိသူ၏ အကြောင်းအင်္ဂါ။

၂-သုသာန-သုသာန်၌နေခြင်း+ဣက-အလေ့ရှိသူ+အင်္ဂ - အကြောင်းအင်္ဂါ=သောသာနိကင်္ဂ-သုသာန်၌ နေလေ့ရှိသူ၏ အကြောင်းအင်္ဂါ။

အမည်သည် “ဤနေရာ၌ သင့်အားရောက်၏”ဟု ဤသို့ရှေးဦးစွာ ညွှန်ကြား ချထားအပ်သော အိပ်ရာနေရာကျောင်း၏ အမည်တည်း။ ထိုခင်းမြဲတိုင်း ညွှန်ကြားမြဲတိုင်းသော အိပ်ရာနေရာကျောင်း၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသောကြောင့် ယထာသန္တတိကမည်၏။ ထိုယထာသန္တတိက ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ စေတနာသည် ယထာသန္တတိကံ (ယထာသန္တတိ ဓုတင်) မည်၏။

အိပ်ခြင်းကိုပယ်၍ ထိုင်ခြင်းဖြင့် နေခြင်းအလေ့ ရှိသောကြောင့် နေသဇ္ဇိကမည်၏။ ထိုထိုင်ခြင်းဖြင့် နေလေ့ရှိသော (နေသဇ္ဇိက) ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ စေတနာသည် နေသဇ္ဇိကံ (နိသဇ္ဇိဓုတင်) မည်၏။

အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော ဓုတင်-ပုဒ်၏ အနက်ကား—အလုံးစုံသာ လျှင်ဖြစ်ကုန်သော ပံသုက္ကလိကံ စသည်တို့သည် ထိုထို ပံသုက္ကလိကံ စသည်ကို ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့် (တဒင်္ဂပဟာန်အားဖြင့်) ခါထုတ် (ဖျက်ဆီး) အပ်ပြီးသောကိလေသာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တဏှာစသော ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ပြီးသူ (ဓုတ) မည်သော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့ ဖြစ်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဓုတင်မည်ကုန်၏။ တနည်းကား ကိလေသာကို ခါထုတ် (ဖျက်ဆီး) တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဓုတဟုရအပ်သော အမည်ရှိသော ဉာဏ်သည် ဤပုံသကဲ့ရတင် ဆောက်တည်ခြင်း စသည်တို့၏ (ရှေ့သွားဖြစ်သော) အကြောင်းအင်္ဂါ

မှတ်ချက်

၁—စသည်တို့သည်...ဖြစ်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဓုတင်မည်ကုန်၏ စသည်ဖြင့် စပ်ပါ။

၂—သမာဒါနေန-ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ဤအရာ၌ ပြည်မှုနိဿယမှာလည်း ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့်-ဟု ဘောအနက်ပင် ပြန်သည်။ ဆောက်တည်ကြောင်း စေတနာဖြင့်-ဟု ကရိုဏ်းအနက် မပြန်၊ ဤ အချက်ကို အထူးသတိ ပြုအပ်၏။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ဓုတင်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောစကား ၁၉၃

ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ဓုတင်္ဂမည်ကုန်၏။ တနည်းသော်ကား ထိုပုံသကဲ့သို့ ဓုတင်ဆောက်တည်ခြင်း စသည်တို့သည် ဆန့်ကျင်ဖက် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ် (ဖျက်ဆီး) တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဓုတလည်း မည်ကုန်၏။ (သီလစသော) အကျင့်ပဋိပတ်၏^၂ အကြောင်းတို့လည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်လည်း ဓုတင်္ဂမည်ကုန်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ၁၃-ပါးသော ဓုတင်တို့၌ ရှေးဦးစွာ သဒ္ဓါနက်အားဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်၏။

ထိုမှတစ်ပါး အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော ဤဓုတင်တို့သည် ဆောက်တည်ကြောင်းဖြစ်သော စေတနာလျှင်^၃ မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိကုန်၏။ ဝါ။ ဤဓုတင်တို့ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာဟု မှတ်အပ်ကုန်၏။ မှန်ပေ၏။

မှတ်ချက်

၁-ဓုတ-ကိလေသာကို ခါထုတ် ဖျက်ဆီးတတ်သောဉာဏ်+အင်္ဂ-ရွှေ့သွား အကြောင်းရှိသည်=ဓုတင်-ဉာဏ် ရွှေ့သွား အကြောင်းရှိသော ဆောက်တည်ခြင်း။ ဤအရာ၌ ဋီကာက အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ပြ၏။

“ဉာဏ်သည် ဤ ပုံသကဲ့သို့ ဓုတင် ဆောက်တည်ခြင်း စသည်တို့၏ အကြောင်း အင်္ဂါပေတည်း”ဟူသော ဤ ဝစနတ္ထဖြင့် ထိုပုံသကဲ့သို့ ဓုတင်စသည်တို့ကို ဆောက်တည်ခြင်း၏ ဉာဏ်ရွှေ့သွားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ထင်စွာပြတော်မူ၏။ (ဋီကာ)

၂-ပဋိပတ္တိယာ-ဟူသည်ကား သီလစသော ကောင်းမြတ်သော အကျင့် ပဋိပတ်၏-ဟု ဋီကာ၌ ဖွင့်ပြထားသောကြောင့် (သီလစသော)ဟု ဝိသေသန ဖြည့်စွက်၍ ပြန်သည်။

၃-ဆောက်တည်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် သမာဒါနမည်၏။ ဆောက်တည်ကြောင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော စေတနာကို ရ၏-ဟူသော ဋီကာအဖွင့်နှင့် အညီ ဤ၌ ဆောက်တည်ကြောင်းဖြစ်သော စေတနာဟု ပြန်သည်။ သို့သော် ပြုလတ်သော အဋ္ဌကထာနှင့် နှိုင်းနှိုင်းရန် လိုသေး၏။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၁၃-ပ-မ-၈-သ-၈

“အကြင်ကတ္တားသည် ဆောက်တည်၏၊ ထိုဆောက်တည်သော ကတ္တားသည် ပုဂ္ဂိုလ်ပေတည်း၊ အကြင်တရားအပေါင်းကရိုဏ်းဖြင့် ဆောက်တည်၏၊ ဤ ဆောက်တည်ကြောင်းကရိုဏ်းဖြစ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့သည် စိတ်စေတသိက်တို့ပေတည်း၊ အကြင်ဆောက်တည်ကြောင်း (သမာဒါန) ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော စေတနာသည် (ရှိ၏)၊ ထိုသမာဒါနစေတနာ (ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ) သည် ဓုတင်မည်၏၊ အကြင်ကံအနက်ကို ပယ်၏၊ ထိုပယ်အပ်သော ကံအနက်သည် ဝတ္ထုပေတည်း” ဟူသော

မှတ်ချက်

၁- ရှေးအခြားမဲ့မှတ်ချက်၌ ပြခဲ့သော ဋီကာအဖွင့်နှင့်အညီ ဤအရာ၌လည်း ဆောက်တည်ကြောင်းဟူ၍ပင် ပြန်သည်။ ဤ ပြန်ချက်သည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဆောက်တည်ကြောင်း ကရိုဏ်းဟုဆိုသော စကားနှင့် ထပ်နေသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဆောက်တည်သော ကတ္တားအရ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၎င်း၊ ဆောက်တည်ကြောင်း ကရိုဏ်းအရ သမ္ပယုတ်တရားတို့ဟူ၍၎င်း ဆိုသောစကားနှင့် မထပ်စေရန် ဤ အရာ၌ သမာဒါန-ပုဒ်ကို ဘာဝသာဓနပြု၍ ဆောက်တည်ခြင်း ကြံယာဖြစ်သော စေတနာဟုယူလျှင် သင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤသာဓကပါ၌ သမာဒါနကို ဆောက်တည်ခြင်း ကြံယာဟုယူလျှင် သာဓုဖြစ်သော သမာဒါန စေတနာလက္ခဏာနီ-ဟူသောပါဠိ၌လည်း ဆောက်တည်ခြင်း စေတနာလျှင်မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏-ဟု ပြန်ရာ၏။ ထို့ပြင် ဤအရာ၌ ဆောက်တည်မှု စေတနာကိုသာ ဓုတင်၏ အရ ကောက်၍ ပြသော်လည်း ကျင့်ဆောင်သော စေတနာသည်လည်း ဓုတင်မည်သေးသည် သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သမာဒါန စေတနာကိုသာ ဓုတင်ဟု ယူခြင်းသည် ထိုစေတနာလျှင် အရင်းခံ ရှိခြင်းကြောင့် ပေတည်း၊ (သို့သော်) ဆောက်တည်သားသည့်အတိုင်း ကျင့်ဆောင်သော စေတနာသည်လည်း ဓုတင်မည်သေးသည်သာတည်း” ဟု ပြဆိုထားပေသည်။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ဓုတင်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောစကား ၁၉၅

ဤစကားကို ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားပေ၏။ အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်သော ဓုတင်တို့သည် (ကုသိုလ်တဏှာကို လွန်စွာ လုယက်တတ်သော) လောလုပ္ပတဏှာကို ဖျက်ဆီးခြင်းကိစ္စရှိကုန်၏။ လောလုပ္ပတဏှာကင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်ကုန်၏။ စင်ကြယ်သောသီလ စသော တရားလျှင် နီးသောအကြောင်းရှိကုန်၏။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် ဤ ၁၃-ပါးသော ဓုတင်တို့၌ လက္ခဏာစသည်တို့ဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်၏။

ထိုမှတပါး “ဆောက်တည်ခြင်းနှင့် ကျင့်ပုံအစီအရင်အားဖြင့်” ဤသို့ အစရှိသော ငါးဌာနတို့၌ (အဆုံးဖြတ်ကို ဤသို့ သိအပ်၏။) အလုံးစုံ

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ လုပ္ပ လုပ္ပ-မှ လောလုပ္ပ ဖြစ်လာသည်ဟု ယူ၍ ဋီကာအဖွင့်နှင့် မညီ “ကုသိုလ်တဏှာကို လွန်စွာ လုယက်တတ်သော တဏှာ”ဟု အနက်ဖော်ထားသည်။ သို့သော် ဤ အနက်ဖြင့် တဏှာ၏ မက်မောခြင်း သဘောကို မပေါ်စေပေ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် လုဘ လုဘ-မှ လောလုဘ ဖြစ်ပြီးလျှင် ထိုမှ တဖန် လောလုပ္ပ ဖြစ်လာသည်ဟု ယူလျှင် သာ၍ သင့်ရာ၏။ အလွန်မက်မောတတ်သော တဏှာဟု အနက် ဖော်ရာ၏။

၂-ဋီကာ၌ ပရိသုဒ္ဓသီလာဒိသဒ္ဓမ္မပဒဋ္ဌာနာနိ-ဟု ဖွင့်ပြထားသောကြောင့် (သီလစသော)ဟု ဖော်လျက်ပြန်ထားသည်။ သို့သော် ယခုလက်ရှိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စာကိုယ်၌ကား အပ္ပိစ္ဆတဒိအရိယဓမ္မပဒဋ္ဌာနာနိ-ဟု ရှိ၏။ ထို ပါဠိအရအားဖြင့် “အလိုနည်းသည်၏ အဖြစ် အစရှိသော စင်ကြယ်သော တရားလျှင် နီးသော အကြောင်း ရှိကုန်၏”ဟု ပြန်ရာ၏။ ပြည်မှဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ၌ ဋီကာအဖွင့်နှင့် မညီသောကြောင့် အပ္ပိစ္ဆတဒိ-ပိုသည်ဟု ဆို၏။ သို့သော် သီလနှင့် ပြည့်စုံသော်လည်း အပ္ပိစ္ဆတ စသည်နှင့် မပြည့်စုံလျှင် ဓုတင်ကျင့်ဝတ်ကို ကျင့်နိုင်မည် မဟုတ်သောကြောင့် ယခု လက်ရှိဖြစ်သော အပ္ပိစ္ဆတဒိ-ပုဒ်ကိုလည်း အလေးပြုသင့်၏။

သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော ဓုတင်တို့ကို မြတ်စွာဘုရား ထင်ရှားရှိတော်မူလျှင် မြတ်စွာဘုရားအထံ၌သာလျှင် ဆောက်တည်အပ်ကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးလတ်သော် မဟာသာဝက၏အထံ၌ (ဆောက်တည် အပ်ကုန်၏)၊ ထိုမဟာသာဝက မရှိလတ်သော် ရဟန္တာ၏အထံ၌.... (ရဟန္တာ မရှိလတ်သော်) အနာဂါမ်၏အထံ၌.... သကဒါဂါမ်၏အထံ၌.... သောတာပန် ၏ အထံ၌.... ပိဋကတ် ၃-ပုံဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်၏အထံ၌.... ပိဋကတ် ၂-ပုံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်၏အထံ၌.... ပိဋကတ် ၁-ပုံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်၏အထံ၌.... နိကာယ်ငါးရပ် တွင် တပါးပါးသော နိကာယ်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အထံ၌..... အဋ္ဌကထာ (၌ လေ့လာ ကျေပြန်သော) ဆရာ၏အထံ၌^၂ (ဆောက်တည်အပ်ကုန်၏)။ ထိုအဋ္ဌကထာ (၌ လေ့လာကျေပြန်သော) ဆရာမရှိလတ်သော် ဓုတင် ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အထံ၌ (ဆောက်တည်အပ်ကုန်၏)။ ထိုဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း မရှိလတ်သော် စေတီယင်ပြင်ကို တံမြက်လှည်းပြီးလျှင် ဆောင်ကြောင့်ထိုင်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ အထံ၌ လျှောက်ထားသကဲ့သို့ ဆောက်တည်အပ်ကုန်၏။ တနည်းသော်ကား (မည်သူထံ မည်သည့်နေရာ သို့မဟုတ် မသွားမူ၍) ကိုယ်တိုင်လည်း ဆောက်တည်ခြင်းငှါ အပ်သည်သာ လျှင်တည်း။ ဤကိုယ်တိုင်ဆောက်တည်ကောင်းသည်ဟု ဆိုရာဝယ် စေတီ ယတောင်၌ (သီတင်းသုံးနေကုန်သော) ညီနောင်မထေရ် ၂-ပါးတို့တွင်

မှတ်ချက်

၁- (ဘုရားထံ၌သာလျှင် ဆောက်တည်အပ်၏-ဟူသော) ဤစကားကို အကြားကာလ၌ မပြတ်ခြင်း၊ မပျက်ခြင်းအကျိုးငှါ ဆိုအပ်ပေသည်။ (ဥပမာ) မင်းကိုမှီ၍ အသက်မွေးသောသူသည် မင်းထံ၌ ဝန်ခံထားသော ကိစ္စကို ကေန့် မချွတ်ဟွင်းစေသကဲ့သို့ ပင်တည်း။ ကြွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်များထံ ဆောက်တည်ရာ ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ (ဋီကာ)

၂- အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏(ထံ၌)ဟူသည်ကား အကြင်ဆရာအား အဋ္ဌကထာ အစဉ်သည်သာလျှင် ကျေပြန်၏၊ ထိုဆရာ၏ (ထံ၌ဟု ဆိုလို၏)။ (ဋီကာ)

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၁-ပုံသကူဓုတင်္ဂကို ပြဆိုချက်

၁၉၇

နောင်တော်မထေရ်၏ ဓုတင်္ဂဆောင်ဂုဏ်နှင့်စပ်၍ အလိုနည်းခြင်း၏ဝတ္ထုကို ပြောဆိုသင့်၏။ ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား အလုံးစုံသောဓုတင်္ဂတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော စကားပေတည်း။

၁-ပုံသကူဓုတင်္ဂကို ပြဆိုချက်

၂၄။ ယခုအခါ၌ တပါးတပါးသောဓုတင်္ဂ၏ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံ အစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်စီးခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြကုန်အံ့။ ရှေးဦးစွာ (ပြထားသော) ပုံသကူဓုတင်္ဂကို။

မှတ်ချက်

၁- နောင်တော်မထေရ်၏ ဓုတင်္ဂဆောင်ဂုဏ်နှင့် စပ်၍ အလိုနည်းခြင်း၏ ဝတ္ထု-ဟူသည်ကား ထို နောင်တော်မထေရ်သည် နိဿိဇ္ဇိဓုတင်္ဂဆောင်သတတ်၊ ထို မထေရ်၏ ထို ဓုတင်္ဂဆောင်ခြင်းကို တစုံတယောက်မျှ မသိသတတ်၊ ထိုအခါ တနေ့သ၌ ညဉ့်အခါ အိပ်ရာအင်းပျဉ်၌ ထိုင်နေသည်ကို လျှပ်စစ်ရောင်ဖြင့် ညီမထေရ်က မြင်၍ “အရှင်ဘုရား အရှင်တို့သည် နိဿိဇ္ဇိဓုတင်္ဂ ဆောင်ကြပါ သလား”ဟု မေးလေ၏။ ထို နောင်တော်မထေရ်သည် ဓုတင်္ဂဆောင်ဂုဏ်နှင့် စပ်၍ အလိုနည်းခြင်းကြောင့် (ဝါ၊ ဓုတင်္ဂဆောင်သည်ကို မသိစေလိုသော ကြောင့်) ထိုခဏ၌ပင်လျှင် လဲလျောင်းပြီးလျှင် နောက်ကာလ၌ ဆောက်တည် ပြန်လေသည်ဟု ဤသို့ လာသော ဝတ္ထုပေတည်း။ (ဋီကာ)

မ-ဋ္ဌ ၂၊ ၄၆၊ အံ-ဋ္ဌ ၁၊ ၅၉-တို့၌ကား အောက်ပါအတိုင်း ဝတ္ထုကို တွေ့ရ၏။

စေတီယတောင်၌ ညီနောင်မထေရ် ၂-ပါးတို့သည် သီတင်းသုံးနေကြလေ သည်၊ (တနေ့သောအခါ) ညီ မထေရ်သည် အလုပ်အကျွေး ဒကာ က ပို့လိုက် သော ကြံပိုင်းတို့ကို ယူလာပြီးလျှင် နောင်တော်ထံသွား၍ “သုံးဆောင်ခြင်းကို ပြပါကုန်ဘုရား”ဟု လျှောက်လေ၏။ နောင်တော်မထေရ်မှာ ဆွမ်းစားပြီး၍ နှုတ်ခံတွင်း ဆေးနေသောအခါဖြစ်၏၊ ထို နောင်တော်မထေရ်သည် “ငါ့ရှင် တန်ပြီ အလိုမရှိပါ”ဟု ဆို၏။ “အသို့နည်း အရှင်ဘုရား ကောသနိကံ ဓုတင်

“ဂဟပတိဒါနစီဝရံ ပဋိက္ခိပါမိ-အိမ္မံရှင်ဟုဆိုအပ်သော ဒါယကာ လှူသော သင်္ကန်းကို” ပယ်ပါ၏။

ပံသုကူလိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ-ပံသကူသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာကို ဆောက်တည်ပါ၏။

[၆၀] ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။ ဤသည်ကား ဤပံသကူစုတင်၌ ရှေးဦးစွာ ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။

မှတ်ချက်

ဆောင်ကြပါသလား”ဟု မေး၏။ (ထိုအခါ) “ကြံပိုင်းများကို ယူခဲ့ပါ ငါ့ရှင်” ဟု ဆိုပြီးလျှင် အနှစ်ငါးဆယ်ပတ်လုံး ကောသနိက စုတင်ဆောင်လာသည် ဖြစ်ပါလျက် စုတင်ကို လျှိုဝှက်လိုသောကြောင့် (ကြံပိုင်းများကို) သုံးဆောင်၍ ခံတွင်းကို ဆေးပြီးလျှင် တဖန် စုတင်ကို ဆောက်တည်၍ သွားလေ၏။

၁- ဂဟပတိဒါနစီဝရံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌ လှူသူ၏အဖြစ်ဖြင့် သင်္ကန်းလှူသော ရဟန်းတို့သည်လည်း ဥက္ကဋ္ဌပံသကူဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဂဟပတိ-အိမ္မံရှင် ဒကာအဖို့သို့ ဝင်ကြသည်ဟု မှတ်အပ်၏။ “ရဟန်း ကောက်ယူလိမ့်မည်”ဟု ရည်၍ ပစ်ထားသော အဝတ်သည် ဂဟပတိစီဝရ-အိမ္မံရှင်ဒကာ၏သင်္ကန်းဖြစ်နိုင်၏။ သို့သော် ဂဟပတိဒါနစီဝရ-အိမ္မံရှင် ဒကာက လှူသောသင်္ကန်းကား မဖြစ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သော သင်္ကန်းကို (မပယ်ပဲ) ခြွင်းချန်ထားရန်အတွက် (ဂဟပတိ-ဟူ၍သာ မဆိုပဲ) ဂဟပတိဒါန-ဟု ဒါနကိုပါ ထည့်၍ ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ)

၂- ပါဠိသက်သက်ဖြင့်လည်း ဆောက်တည်အပ်၏။ မြန်မာသက်သက်ဖြင့်လည်း ဆောက်တည်အပ်၏။ ပါဠိမြန်မာ ၂-မျိုးလုံးဖြင့်လည်း ဆောက်တည်အပ်၏။ ပါဠိဖြင့် ဆောက်တည်လိုလျှင် ဂဟပတိဒါနစီဝရံ ပဋိက္ခိပါမိ-ဟူသော ဤစကားဖြင့်လည်း ဆောက်တည်အပ်၏။ ပံသုကူလိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ-ဟူသော ဤစကားဖြင့်လည်း ဆောက်တည်အပ်၏။ ထိုစကား ၂-ရပ်လုံးဖြင့်လည်း ဆောက်

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၁-ပုံသကူဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁၉၉

ဤ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ထိုရဟန်းသည်
 (၁) (သောသာနိက) သုသာန်၌ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊ (၂)
 (ပါပဏိက) ဈေးတံခါး၌ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊ (၃) (ရထိယ
 စောဠ) ရထားလမ်းမ၌ စွန့်ပစ်ထားသောအဝတ်၊ (၄) (သင်္ကာရ
 စောဠ) အမှိုက်ပုံ၌ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊ (၅) (သောတ္ထိယ)
 ကိုယ်ဝန် အညစ်အကြေးသုတ်၍ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊ (၆) (နာန
 စောဠ) မှော်ဆရာတို့က ရေချိုးစေပြီးလျှင် စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊
 (၇) (တိတ္ထစောဠ) ရေချိုးဆိပ်၌ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊ (၈)
 (ဂတပစ္စာဂတ) သုသာန်သို့ အသွားအပြန်ဝတ်ပြီးလျှင် စွန့်ပစ်ထားသော
 အဝတ်၊ (၉) (အဂ္ဂိဒုဗ္ဗ) မီးလောင်၍ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊ (၁၀)
 (ဂေါခါယိတ) နွားစား၍ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊ (၁၁) (ဥပစိကာ-
 ခါယိတ) ခြစား၍ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊ (၁၂) (ဥန္ဒူရခါယိတ)
 ကြွက်ကိုက်၍ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊ (၁၃) (အန္တစ္ဆိန္ဒ) အနားပြတ်၍
 စွန့်ပစ်ထားသောအဝတ်၊ (၁၄) (ဒဿစ္ဆိန္ဒ) အမြိတ်အဆာပြတ်၍ စွန့်ပစ်
 ထားသောအဝတ်၊ (၁၅) (ဓဇာဟဠ) တံခွန် အလံ ထူသော အဝတ်၊
 (၁၆) (ထူပစိဝရ) တောင်ပို့ကို ရစ်ပတ်၍ နတ်ပူဇော်ထားသောသင်္ကန်း၊
 (၁၇) (သမဏစိဝရ) ရဟန်းက လှူသော သင်္ကန်း၊ (၁၈) (အာဘိ-
 သေကိက) မင်း၏ အဘိသိက်ခံရာအရပ်၌ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်၊
 (၁၉) (ဣဒ္ဓိမယ) ဧဟိဘိက္ခုခေါ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်သော သင်္ကန်း၊

မှတ်ချက်

တည်အပ်၏။ မြန်မာဖြင့် ဆောက်တည်လျှင်လည်း နည်းတူပင်။ တကြိမ်မျှ
 ဆိုခြင်းဖြင့်လည်း ဆောက်တည်ခြင်းကိစ္စ ပြီး၏။ သို့သော် လေးနက်စေရန်
 သုံးကြိမ်ဆို၍ ဆောက်တည်အပ်၏။ နောက်ဓုတင်တို့ကို ဆောက်တည်ရာ၌
 လည်း နည်းတူပင်။

(၂၀) (ပဏ္ဍိက) လမ်းခရီး၌ကျနေသော အဝတ်။ (၂၁) (ဝါတာဟဋ္ဌ) လေတိုက်ခတ်ဆောင်လာသော အဝတ်။ (၂၂) (ဒေဝဒတ္တိယ) နတ်တို့က လှူသော အဝတ်။ (၂၃) (သာမုဒ္ဓိယ) သမုဒြာလှိုင်းပုတ်တင်သော အဝတ် ဟူသော ဤ ၂၃-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသော သင်္ကန်း (လျှာအဝတ်) ကို ကောက်ယူပြီးလျှင် ဆုတ်ဖြတ်၍ အားနည်းသော အပိုင်းကို ပယ်ပြီးလျှင် ခိုင်ခံ့သောအပိုင်းတို့ကို ဖွပ်လျှော်၍ သင်္ကန်းပြုပြီးလျှင် လူ ဒါယကာတို့ လှူသော ရွေးသင်္ကန်းဟောင်းကို ပယ်ရှား၍ သုံးဆောင်အပ်၏။

ထို ၂၃-ပါးသော အဝတ်အထည်တို့တွင် သောသနိကအဝတ်-ဟူသည် ကား သုသာန်၌ (စွန့်ပစ်ထား၍) ကျနေသော အဝတ်တည်း။ ပါပဏိက အဝတ်-ဟူသည်ကား ဈေးတံခါး၌ (စွန့်ပစ်ထား၍) ကျနေသောအဝတ် တည်း။ ရထိယစောဠ-ဟူသည်ကား ကောင်းမှုဖြင့်အလိုရှိသော သူတို့သည် လေသာပြတင်းပေါက်အကြားဖြင့် ရထားလမ်းမ၌ စွန့်ပစ် ထားသော အဝတ်တည်း။ သင်္ကာရစောဠ-ဟူသည်ကား အမှိုက်ပုံအရပ်၌ စွန့်ပစ်ထား သော အဝတ်တည်း။ သောတ္ထိယအဝတ်-ဟူသည်ကား ကိုယ်ဝန်အညစ် အကြေးကို သုတ်ပြီးလျှင် စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်တည်း။ တိဿအမတ်၏ မိခင်သည် တရာတန်သောအဝတ်ဖြင့် ကိုယ်ဝန် အညစ်အကြေးကို သုတ်စေ ပြီးလျှင်“ပုံသကူဆောင် ရဟန်းတို့သည် ကောက်ယူကုန်လတံ့”ဟု ရည်ရွယ်၍ တာလဝေဠိလမ်း၌ စွန့်ပစ်စေသတတ်။ ရဟန်းတို့သည် (မိမိသင်္ကန်း၏) ဆွေးမြည့်ရာအရပ်၌ (ဖာလောကရုံ) အကျိုးငှါသာလျှင် (အနည်းငယ် အနည်းငယ်) ယူကုန်၏။ နှာနစောဠ-ဟူသည်ကား ဘုတ်မန္တရားအတတ် တတ်သော မှော်ဆရာတို့က ဦးခေါင်းပါ ရေချိုးစေအပ်ပြီးသော သူတို့ သည် (ထိုသူ့ ရေချိုးစေပြီးလျှင်) အကြင်အဝတ်ပုဆိုးကို အသရေမရှိသော ပုဆိုးဟု ယူဆလျက် စွန့်ပစ်၍သွားကုန်၏။ (ထို အဝတ်ပုဆိုးပင်တည်း)။

တိတ္ထစောဋ္ဌ-ဟူသည်ကား ရေချိုးဆိပ်၌ စွန့်ပစ်ထားသော ပုဆိုးနွမ်းတည်း။ ဂတပစ္စာဂတအဝတ်-ဟူသည်ကား အကြင်အဝတ်ကို လူတို့သည် (ဝတ်ရုံလျက်) သုသာန်သို့သွား၍ ပြန်လာကုန်လတ်သော် ရေချိုးပြီးလျှင် (အမင်္ဂလာ အဝတ်ဟု ယူဆ၍) စွန့်ပစ်ကုန်၏။ ထိုအဝတ်ပေတည်း။ အင်္ဂုဉ္စုအဝတ်-ဟူသည်ကား မီးလောင်အပ်သော အပေါက်အစွန်းရှိသော အဝတ်တည်း။ မှန်ပေ၏။ ထိုမီးလောင်ရာရှိသော အဝတ်ကို လူတို့သည် (အမင်္ဂလာဟု ယူဆ၍) စွန့်ပစ်ကုန်၏။ ဂေါခါယိတ-နွားစားအပ်သော အဝတ်စသည်တို့သည် ထင်ရှားကုန်သည်သာတည်း။ မှန်ပေ၏။ ထိုသို့သော အဝတ်တို့ကိုလည်း လူတို့သည် (အမင်္ဂလာဟု ယူဆ၍) စွန့်ပစ်ကုန်၏။ ဇောဟဋ္ဌအဝတ်-ဟူသည်ကား သင်္ဘောသို့ တက်ကုန်သည်ရှိသော် တံခွန်အလံထူ၍ တက်ကုန်၏။ ထိုတံခွန် အလံအဝတ်ကို ထို သင်္ဘောသားတို့၏ မျက်စိအမြင်ကို လွန်သည်ရှိသော် ကောက်ယူခြင်းငှါ အပ်၏။ စစ်မြေပြင်၌ အကြင်အောင်လံကို ဖွဲ့၍ထူ၍ ထားအပ်၏။ ထိုအောင်လံကိုလည်း နှစ်ဖက်စစ်တပ်တို့ ပြန်သွားသော ကာလ၌ ကောက်ယူခြင်းငှါ အပ်၏။

ထူပစိဝရ-ဟူသည်ကား (အကြင်အဝတ်ဖြင့်) တောင်ပို့ကို ရစ်ပတ်၍ နတ်ပူဇော်ခြင်းအမှုကို ပြု၏။ (ထိုအဝတ်ပင်တည်း)။ သမဏစိဝရ-ဟူသည်ကား ရဟန်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သင်္ကန်းတည်း။ အာဘိသေကိကအဝတ်-ဟူသည်ကား မင်း၏ ဘိသိက်ခံရာအရပ်၌ စွန့်ပစ်ထားသော သင်္ကန်းတည်း။ ဣဒ္ဓိမယ သင်္ကန်း-ဟူသည်ကား ဟေိ ဘိက္ခု ရဟန်းတို့အား တန်ခိုးဖြင့် ပြီးသော သင်္ကန်းတည်း။ ပဉ္စိကအဝတ်-ဟူသည်ကား လမ်းခရီးအကြား၌ (လမ်းခလတ်၌) ကျနေသော အဝတ်တည်း။ ဆက်ဦးအံ့၊ အကြင်အဝတ်သည် ပိုင်ရှင်တို့၏ မေ့လျော့ခြင်းဖြင့် ကျရစ်၏။ ထိုကျရစ်သော အဝတ်ကို

အတန်ငယ် ကာလကြာအောင် မယူသေးပဲ စောင့်ဆိုင်း၍ ကောက်ယူအပ်၏။ ဝါတာဟဋ္ဌအဝတ်-ဟူသည်ကား လေသည် ဆောင်၍ အဝေး၌ ကျစေအပ်သော အဝတ်တည်း။ ဆက်ဦးအံ့၊ ပိုင်ရှင်တို့ကို [၆၁] မမြင်ရသော ရဟန်းသည် ထိုလေဆောင်လာသော အဝတ်ကို အတန်ငယ်ကာလမျှ စောင့်ဆိုင်း၍ ကောက်ယူခြင်းငှါ အပ်၏။ ဒေဝဒတ္တိယအဝတ်-ဟူသည်ကား အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်အား ဇာလီနတ်သမီး လှူအပ်သော အဝတ်ကဲ့သို့ နတ်တို့လှူအပ်သော အဝတ်တည်း။ သာမုဒ္ဓိယအဝတ်-ဟူသည်ကား သမုဒြာလှိုင်းတို့သည် ကမ်းစပ်ကုန်းပေါ်သို့ ပုတ်တင်သော အဝတ်တည်း။

ပုံသကူ ဖြစ်၊ မဖြစ် စိစစ်၍ ပြဦးအံ့၊ အကြင် သင်္ကန်းကို 'သံဃာအား လှူပါကုန်၏'ဟု ဆို၍မူလည်း လှူအပ်၏။ အဝတ်သင်္ကန်းခံရန် လှည့်လည်သော ရဟန်းတို့သည်မူလည်း ရအပ်၏။ ထို ၂-ပါးသော သင်္ကန်းသည် ပုံသကူ မဖြစ် ။ ရဟန်းက လှူသော သင်္ကန်း၌လည်း အကြင် သင်္ကန်းကို (ပုံသကူဆောင် ရဟန်းတို့၏) ဝါစဉ်ဖြင့် ယူစေ၍ လှူအပ်၏^၂၊ ကျောင်း၌ နေသော ရဟန်းတို့အားရည်၍ လှူအပ်သော သင်္ကန်းမူလည်း ဖြစ်၏^၃၊ ထို ၂-ပါးသော သင်္ကန်းသည် ပုံသကူ မဖြစ်။ (ပုံသကူဆောင် ရဟန်း၏

မှတ်ချက်

၁-သံဃိကသင်္ကန်း၊ အလှူခံ၍ရလာသော အများဆိုင်သင်္ကန်းတို့မှ ဝေပုံကျရလာသော သင်္ကန်းသည် ပုံသကူ ၂၃-မျိုးတွင် ၁၇-ခုမြောက် သမဏစိဝရလည်း မဟုတ်၊ အခြား ၂၂-မျိုးလည်း မဟုတ်သောကြောင့် ပုံသကူမဖြစ်ဟု ဆိုလို၏။

၂-ပုံသကူဆောင်ရဟန်းတို့အား ဝါစဉ်ဖြင့် ခံယူရန် လှူသောကြောင့် ဝါစဉ်ဖြင့် ခံယူရသော သင်္ကန်းဟု ဆိုလို၏။

၃-ကျောင်းနေရဟန်းတို့အား လှူထားသော သင်္ကန်းမှ ဝေပုံကျရသော သင်္ကန်းဟု ဆိုလို၏။

ဝါစဉ်အားဖြင့်) မယူစေမူ၍^၁ (မိမိဝါစဉ်ဖြင့် ယူပြီးလျှင်^၂ ထိုရဟန်းက) ပေးလှူအပ်သော သင်္ကန်းသည်သာလျှင် ပုံသကူသင်္ကန်း မည်၏။ ထို (ဝါစဉ်ဖြင့် မယူစေမူ၍ ရဟန်းက ပေးလှူသော) သင်္ကန်း၌လည်း အကြင် သင်္ကန်းကို ဒါယကာတို့က ရဟန်း၏ ခြေရင်း၌ ချထားအပ်၏။ သင်္ကန်း ရသော ထိုရဟန်းသည်ကား ပုံသကူဆောင်ရဟန်း၏ လက်၌ထည့်ထား၍ ပေးအပ်၏။ ထိုရဟန်းလှူသော သင်္ကန်းသည် တဖက်မှ စင်ကြယ်ခြင်း ရှိသော သင်္ကန်းမည်၏။ အကြင်သင်္ကန်းကို ရဟန်း၏ လက်၌ ထည့်ထား၍ (ဒါယကာတို့က) လှူအပ်၏။ ထိုသင်္ကန်းရသော ရဟန်းသည်ကား ထို သင်္ကန်းကို (ပုံသကူဆောင်ရဟန်း၏) ခြေရင်း၌ ထားအပ်၏။ ထိုသင်္ကန်း သည်လည်း တဖက်မှ စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သင်္ကန်းမည်၏။ အကြင် သင်္ကန်း ကိုမူ ရဟန်း၏ ခြေရင်း၌ (ဒါယကာတို့က) ထားအပ်၏။ သင်္ကန်းရသော ထိုရဟန်းကလည်း နည်းတူပင် (ပုံသကူဆောင်ရဟန်း၏ ခြေရင်း၌ ထား၍) လှူအပ်၏။ ထိုသင်္ကန်းသည် ၂-ဖက်လုံးမှ စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သင်္ကန်း မည်၏။ (ရဟန်း၏) လက်၌ထား၍ (ဒါယကာတို့က လှူအပ်သော) အကြင်သင်္ကန်းကို ရအပ်၏။ (သင်္ကန်းရသော ရဟန်းကလည်း ပုံသကူ

မှတ်ချက်

၁-ပုံသကူဆောင်ရဟန်းတို့အား ဝါစဉ်ဖြင့် မယူစေပဲ သီးသန့်ပုဂ္ဂလိက အနေဖြင့် လှူသောသင်္ကန်း၊ သို့မဟုတ် ပုံသကူဆောင်ရဟန်းတို့ ဦးရာပုဂ္ဂိုလ် ကောက်ယူရန် လှူသောသင်္ကန်းဟု ဆိုလို၏။

၂- မိမိဝါစဉ်ဖြင့် ယူပြီးလျှင်-ဟူသော စကားဖြင့် “သံဃိကမှဖြစ်စေ ဂဏိ- ကမှဖြစ်စေ မိမိအတွက် ဝေပုကျရသော သင်္ကန်း”ဟု သိစေ၏။ သီးသန့်ပုဂ္ဂလိက အဖြစ်ဖြင့် ရလှသော သင်္ကန်းကိုလည်း ယူအပ်၏။ ထိုသင်္ကန်းမျိုးကို ပိုင်ရှင် ရဟန်းက ပုံသကူဆောင်ရဟန်း၏ ခြေရင်း၌ ချထား၍ဖြစ်စေ၊ လက်ထဲ၌ ထည့် ၍ဖြစ်စေ လှူလျှင် သမဏဇီဝရခေါ် ၁၇-ခုမြောက် ပုံသကူသင်္ကန်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုလို၏။

ဆောင်ရဟန်း၏) လက်၌ပင်လျှင် ထည့်ထား၍ လှူအပ်၏။ ထိုသင်္ကန်းသည် ဥက္ကဋ္ဌမဟုတ်သော သင်္ကန်းမည်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဤပုံသဏ္ဌာန်အပြားကိုသိ၍ ပုံသဏ္ဌာန်ဆောင်ရဟန်းသည် သင်္ကန်းကို သုံးဆောင်အပ်၏။ ဤသည်ကား ဤပုံသဏ္ဌာန်စုတင်၌ ကျင့်ပုံ အစီအရင်ပေတည်း။

ထိုမှတစ်ပါး ဤဆိုလေတုံသည်ကား (ပုံသဏ္ဌာန် စုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်၏) အပြားတည်း။ ပုံသဏ္ဌာန်ဆောင်ရဟန်းတို့သည် (၁) ဥက္ကဋ္ဌ-ဥက္ကဋ္ဌ-အမြတ်စားပုဂ္ဂိုလ်၊ (၂) မဇ္ဈိမ-မဇ္ဈိမ-အလတ်စားပုဂ္ဂိုလ်၊ (၃) မုဒု-နူးညံ့သောပုဂ္ဂိုလ်ဟု ၃-ပါးအပြားရှိကုန်၏။ ထို၃-ပါးတို့တွင် သုသာန်၌ ပစ်ချထားသော သင်္ကန်းကိုသာလျှင် ဝါ- သုသာန်၌ပစ်ချထားသော သင်္ကန်း စသည်တို့ကိုသာလျှင် ကောက်ယူသောရဟန်းသည် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ ရဟန်းတို့ကောက်ယူကုန်လေတုံ ပစ်ချထားသော သင်္ကန်းကိုကောက်ယူသော ရဟန်းသည် မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ ခြေရင်း၌ထား၍ လှူအပ်သော သင်္ကန်းကို ကောက်ယူသော ရဟန်းသည် မုဒုပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ ဤသည်ကား ပုံသဏ္ဌာန်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်အပြားပေတည်း။

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ ပဌမအနက်သည် သောသာနိကယေဝ-ဟူသောပါဌ်ကို ရှိရင်းအတိုင်း အတိအကျ ပြန်အပ်သောအနက်ဖြစ်သည်။ ထိုအလိုအားဖြင့် ပုံသဏ္ဌာန် ၂၃-ပါး ရှိရာတွင် သုသာန်တစ်ဌာနတည်းက သင်္ကန်းကို သုံးဆောင်မှသာလျှင် ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သည်။ ကျန် ၂၂-ဌာနမှ သင်္ကန်းကို သုံးဆောင်လျှင် ဥက္ကဋ္ဌမဖြစ်ဟု မလိုအပ်သောအနက် ကျရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသောသာနိကယေဝ-အရာ၌ သောသာနိကာဒိကယေဝ-ဟု မူလရင်းပါဌ် ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆပြီးလျှင် ဝါ-တနည်းအနက် ထပ်၍ပြန်သည်။ ပြည်မှု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ၌ကား ဝေသဒ္ဓါကို သမုစ္စည်းအနက်ဟု ဆို၏။ သင့်အံ့မထင်။

ဤ ၃-ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမှတ်မရှိ တပါးပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်အား မိမိ၏အလိုအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ (ဒါယကာတို့က တောင်းပန်၍ သုံးဆောင်ရန်) လက်ခံခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်စေ လူတို့လှူအပ်သော အဝတ်ကို သာယာသော ခဏ၌ ဓုတင်သည် ပျက်၏။ ဤသည်ကား ဤပုံသကူဓုတင်၌ ပျက်ခြင်း ပေတည်း။

ဤဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင် ပေတည်း။ (၁) “ပုံသကူ သင်္ကန်းကို အမှီပြု၍ ရဟန်းအဖြစ်သည် (မျှတ တည်နေရ၏)” ဟူသော ဘုရားစကားတော်ကြောင့် (ရဟန်းဖြစ်စက ဝန်ခံခဲ့သော ဒုတိယ) နိဿယ နှင့် လျော်သော အကျင့် ပဋိပတ်ရှိခြင်း၊ (၂) (အရိယဝံသ ၄-ပါးတို့ တွင်) ပဌမအရိယဝံသ၌ တည်ခြင်း၊ (၃) သင်္ကန်းကို စောင့်ရှောက်ရ ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဆင်းရဲ၏ မရှိခြင်း၊ (၄) သူတပါးနှင့် မစပ်သော အသက်မွေးမှုရှိခြင်း၊ (၅) ခိုးသူဘေးဖြင့် ဘေးကင်းသည်၏အဖြစ်၊ (၆) သုံးဆောင်ရာ၌ တပ်မက်သော တဏှာမဖြစ်ခြင်း၊ (၇) ရဟန်းတို့အား လျှောက်ပတ်သော ပရိက္ခရာရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၈) “အဖိုးလည်းနည်းကုန် ၏၊ ရလည်း ရလွယ်ကုန်၏၊ ထိုအဖိုးနည်း၍ ရလွယ်သော ပုံသကူတို့သည် အပြစ်လည်းမရှိကုန်”ဟု မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော ပစ္စည်းရှိ

မှတ်ချက်

၁- ဤအရာဝယ် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ယခုလက်ရှိစာကိုယ်အချို့၌ ခန္တိယာပုန် လိုနေ ၏။ သို့သော် ဋီကာ၌ ခန္တိယာတိ နိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ-ဟု ဖွင့်ပြထားသောကြောင့် ထိုပုန်မချပင် ရှိရမည်။ မိမိအလိုသက်သက်ဖြင့် လက်ခံလျှင်ဖြစ်စေ၊ ဒါယကာ တို့ကို ငဲ့သဖြင့် သုံးဆောင်ရန် လက်ခံလျှင်ဖြစ်စေ ထိုသာယာလက်ခံသော ခဏ၌ ဤပုံသကူဓုတင် ပျက်သည်ဟု ဆိုလို၏။ မိမိသုံးဆောင်ရန် မရည်ရွယ်ပဲ ဒါယကာတို့ကို ငဲ့သဖြင့် သူတပါးအား တဆင့်လှူရန်ရည်၍ လက်ခံလျှင် ဤ ဓုတင်မပျက်ဟု စူဠဋီကာ၌ဆိုကြောင်း ပြည်မှု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ၌ ထုတ်ပြ ထား၏။

၂၀၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

သည်၏ အဖြစ်၊ (၉) ကြည်ညိုခြင်းကို ဆောင်တတ်သည်၏ အဖြစ်၊ ဝါ၊ ကြည်ညိုဖွယ်ရှိခြင်း၊ (၁၀) အလိုနည်းသည်၏အဖြစ် စသည်တို့၏ အကျိုး ပြီးခြင်း၊ (၁၁) (အထက်ဖြစ်သော) ကောင်းမြတ်သော အကျင့်ကို ပွားစေခြင်း၊ (၁၂) နောင်လာ နောက်ပွား တပည့်သား အပေါင်းအား မြင်ဘူးသည်ကို အတုလိုက်၍ ကျင့်ခြင်း (ဟူသော ဒိဋ္ဌာနဂတိ)သို့ ရောက် စေခြင်း။ ဤသည်ကား ပုံသကူစုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

ဖွဲ့အပ် ဝတ်ဆင်အပ်ပြီးသော ချပ်တန်ဆာရှိသော မင်းသည် စစ်မြေပြင်၌ တင့်တယ်သကဲ့သို့ ကိလေသာမာရ်စစ်သည်ကို ဖျက် ဆီးခြင်းငှါ ပုံသကူကို ဆောင်သော ရဟန်းသည် တင့်တယ်ပါ ပေ၏။

[၆၂] တလောကလုံး၏ ဆရာဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား သည် ကာသိဘိုင်းဖြစ် အစရှိကုန်သော မြတ်သောအဝတ်အထည် တို့ကိုပယ်၍ အကြင် ပုံသကူသင်္ကန်းကို ဆောင်တော်မူလေပြီ။ ထို ပုံသကူသင်္ကန်းကို အဘယ်မည်သော ရဟန်းသည် မဆောင်နိုင်ပဲ ရှိအံ့နည်း။

ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ရဟန်းသည်(ရဟန်းဖြစ်စက အာမ ဘန္တေ- ဟု ဝန်ခံခဲ့သော) မိမိ၏ ပဋိညာဉ်ကို ကောင်းစွာ အောက်မေ့

မှတ်ချက်

၁- ဘုရားဖြစ်တော်မူ၍ ပဌမဝါကျွတ်ပြီးသည့်နောက် ဥရုဝေလတောသို့ ကြွ၍ ဥရုဝေလကဿပအမှူးရှိသော ရသေ့တို့ကို တန်ခိုးအမျိုးမျိုးပြ၍ ချွတ် တော်မူစဉ်အခါ ပုဏ္ဏာမည်သော ကျွန်မ၏အလောင်းကို ရစ်ပတ်ခြုံရုံ၍ သုသာန် ၌ စွန့်ပစ်ထားသောအဝတ်ကို ပုံသကူကောက်၍ သုံးဆောင်တော်မူသည်။ ထို ပုံသကူသင်္ကန်းကို ရည်၍ ဆိုသည်။

၂-ခုတင်နိဒ္ဒေသ၊ ၂-တိစိဝရိက်စုတင်ကို ပြဆိုချက် ၂၀၇

လျက် ယောဂီရဟန်း၏ အကျင့်အားလျော်သော ပုံသကူသင်္ကန်း၌ နှစ်သက်မွေ့လျော်သည်ဖြစ်ရာ၏။ ဤကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား ရှေးဦးစွာ ပုံသကူစုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံ အစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်စီးခြင်း၊ အာနိသင်တို့ကို ဖွင့်သော စကား တည်း။

၂-တိစိဝရိက် စုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၅။ ထိုမှတစ်ပါး ထို ပုံသကူစုတင်၏ အခြားမဲ့၌ ဆိုခဲ့သော တိစိဝရိက် စုတင်ကို—

“စတုတ္ထကစိဝရံ ပဋိက္ခိပါမိ၊ (ဝတ်လောက် ရုံလောက်) လေးထည်မြောက် သင်္ကန်းကို ပယ်ပါ၏”။

“တေစိဝရိကံ” သမာဒိယာမိ၊ ၃-ထည်သော သင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအရာကို စေတနာ ကို ဆောက်တည်ပါ၏”

ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသော စကားဖြင့် ဆောက် တည်အပ်၏။ (ဤကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ကျင့်ပုံကား-တိစိဝရိက်စုတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်းသည် သင်္ကန်းလျှာ ပုဆိုးကို ရပြီးလျှင် မကျန်းမမာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သင်္ကန်းချုပ်လုပ် ရန် မစွမ်းနိုင်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ဖြစ်စေ၊ သင်္ကန်းချုပ်ရန် စီရင်

မှတ်ချက်

၁-လေးထည်မြောက်သင်္ကန်းကို-ဟူသည်ကား ဝတ်ခြင်း ရုံခြင်းငှါ လျှောက် ပတ်သော ၄-ထည်မြောက် သင်္ကန်းကိုဟု ဆိုလို၏။ အကြောင်းမူကား အံသကိုဋ် သင်္ကန်းကို မပယ်အပ်သောကြောင့်ပေတည်း။ (ဋီကာ)

တတ်သောသူကို မရသေးသမျှကာလပတ်လုံး ဖြစ်စေ၊ အပ်စသည်တို့တွင် တစုံတခုသော အဆောက်အဦ မပြည့်စုံသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ဖြစ်စေ သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားအပ်၏။ ထိုသို့ ထားခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် အပြစ်မရှိပေ၊ သို့သော်လည်း ဆိုးပြီးသော ကာလမှစ၍ ထားခြင်းငှါ မအပ်၊ (ထိုသို့ ထားခဲ့လျှင်) ဓုတင်ခိုး မည်၏။ ဤသည်ကား တိစိဝရိက် ဆောင်သော ထို ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံ အစီအရင်တည်း။

ထိုမှတပါး အပြားအားဖြင့် တိစိဝရိက်ဓုတင်ဆောင်ရဟန်းသည်လည်း ၃-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌသည် သင်္ကန်းဆိုးသောအခါ၌ ရှေးဦးစွာ သင်းပိုင်ကိုသော်လည်း ဆိုးပြီးလျှင် ထိုသင်းပိုင်ကို ဝတ်၍ ကိုယ်ရုံကို ဆိုးအပ်၏။ ကိုယ်ရုံကိုသော်လည်း ရှေးဦးစွာ ဆိုးပြီးလျှင် ထိုကိုယ်ရုံကို ဝတ်၍ သင်းပိုင်ကို ဆိုးအပ်၏။ (သင်းပိုင်ကို ဝတ်၍) ထိုကိုယ်ရုံကို ရံပြီးလျှင် ၂-သင်္ကန်းကြီးကိုဆိုးအပ်၏။ ၂-ထပ်သင်္ကန်းကြီးကိုမူ ဝတ်ရန် မသင့်၊ ဤသည်ကား တိစိဝရိက်ဓုတင်ဆောင် ရဟန်း၏ ရွာနီးကျောင်း၌ ကျင့်ရန် ဝတ်တည်း။ တောကျောင်း၌မူ သင်းပိုင် ကိုယ်ရုံ ၂-ထပ်တို့ကို တပြိုင်နက် ဖွပ်လျှော်၍ ဆိုးခြင်းငှါ အပ်၏။ သို့သော်လည်း တစုံ တယောက်ကိုမြင်လျှင် သင်္ကန်းကိုဆွဲငင်၍ ကိုယ်ပေါ်၌ ဖုံးလွှမ်းနိုင်အောင် ထိုသင်္ကန်း၏ အနီးအရပ်၌ နေသင့်၏။ မဇ္ဈိ ရဟန်းအားမူ သင်္ကန်းဆိုးရုံ၌ ဆိုးခိုက် သုံးဆောင်ရန် သင်္ကန်းမည်သည် ရှိ၏။ ထိုသင်္ကန်းကို ဝတ်၍သော် ၎င်း၊ ရံ၍သော်၎င်း ဆိုးခြင်းအမှုကို ပြုခြင်းငှါ အပ်၏။ မုဒုရဟန်းအား သဘောတူသော ရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်းတို့ကို ဝတ်၍သော်၎င်း၊ ရံ၍သော် ၎င်း ဆိုးခြင်းအမှုကို ပြုခြင်းငှါ အပ်၏။ ထိုနေရာကျောင်း၌ (အိပ်ရာ

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှာ တဝါကျတည်း ဖြစ်သော်လည်း သိလွယ်စေရန် ၂-ဝါကျခွဲ၍ ပြန်ထားသည်။

၂-ဓုတဂ်နိဒ္ဒေသ၊ ၂-တိစိဝရိက်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၀၉

လွမ်းအဖြစ်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်တင်ထားသော မိမိဥစ္စာ သူတပါးဥစ္စာဖြစ်သော) အိပ်ရာလွမ်းသည်လည်း ထိုမုဒုရဟန်းအားအပ်၏။ သို့သော်လည်း သွားလေရာရာ ဆောင်ခြင်းငှါကား မအပ်၊ သဘောတူသော ရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်းကိုလည်း ကြိုးကြား ကြိုးကြားသုံးဆောင်ခြင်းငှါ မအပ်။ အလျော်ကား ဓုတင်တိစိဝရိက်ဆောင်ရဟန်းအား လေးထည်မြောက် သင်္ကန်းဖြစ်လတ်သော် အံသကိဋ္ဌိသည်သာလျှင် အပ်၏။ ထိုအံသကိဋ္ဌိသည်လည်း အနံအားဖြင့် တထွာ အလျားအားဖြင့် သုံးတောင်သာလျှင် အပ်၏။ (ဤကား အပြားပေတည်း။)

ထိုမှတပါး ဤ၃-ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓုတင်သည် ဝတ်လောက် ရုံလောက် လေးထည်မြောက်သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင်ရန် သာယာသော ခဏ၌ပင်လျှင် ပျက်၏။ ဤသည်ကား ဤတိစိဝရိက်ဓုတင်၌ ပျက်ခြင်း ပေတည်း။

မှတ်ချက်

၁-အံသကိဋ္ဌိသည် ပရိက္ခာရစောဠပေတည်း။ သို့ဖြစ်၍ အိပ်ရာလွမ်း အိပ်ရာခင်းနှင့် အံသကိဋ္ဌိဟူသော ဤ ၂-ထည်တို့သည် သင်္ကန်းသုံးထည်မှ အပိုအလွန်သင်္ကန်းအရာ၌ တည်ကုန်သော်လည်း ဓုတင်ပျက်ခြင်းကို မပြုတတ်ကုန်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုကြောင်း ဆရာတို့ ဆိုကုန်၏။ (ဋီကာ)

၂-အနံအားဖြင့် တထွာ-ဟူသောစကားသည် အဓိဋ္ဌာန်မလောက်သော အနံပမာဏကို ပြသောစကားပေတည်း။ ဤစကားဖြင့် “အဓိဋ္ဌာန်တင်လောက်သောအနံမှ ယုတ်လျော့လျှင် အပ်သည်”ဟု သိစေအပ်၏။ သုံးတောင်သာလျှင်ဟူသောပုဒ်သည်ကား ကိုယ်၌ အသီးအခြားရစ်ပတ်နိုင်လောက်သော ပမာဏကို ပြသောစကားတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုသုံးတောင်ထက် အနည်းငယ် ပိုလွန်သော်လည်း အဓိဋ္ဌာန်လောက်သည်၏အဖြစ် မရှိခြင်းကြောင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိသည်သာတည်း။ (ပြည်မှု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ၌ ပြထားသော စူဠဋီကာ)

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၁၄-ပ-မ-ဗ-သ-၈

[၆၃] ဤ ဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ တိစိဝရိက် ဓုတင်ဆောင်သော ရဟန်းသည် ကိုယ်ကိုဆောင်နိုင်ရုံမျှ စောင့်ရှောက်နိုင်ရုံ မျှဖြစ်သေ သင်္ကန်းဖြင့် ရောင့်ရဲ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတိစိဝရိက်ဓုတင်ဆောင် ရဟန်းအား^၁ (၁) ငှက်၏ပျံသွားခြင်းကဲ့သို့ (ပရိက္ခရာကို) ယူ၍သာလျှင် သွားလိုရာသွားနိုင်ခြင်း၊ (၂) နည်းသောကိစ္စရှိခြင်း၊ (၃) အဝတ်အထည် သိုမှီးထားခြင်းကို ကြဉ်ခြင်း၊ (၄) ပေါ့သော အသက်မွေးခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ (၅) သုံးထည်ထက်ပိုသော သင်္ကန်း၌ မက်မောသော လောလုပ္ပ တဏှာကို ပယ်ခြင်း၊ (၆) အပ်သည်၌ သုံးထည်အတိုင်း အရှည်မျှ ပြုလေ့ရှိခြင်းကြောင့် ခေါင်းပါးသော အသက်မွေးမှု ရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၇) အလိုနည်းသည်၏အဖြစ် စသည်တို့၏ အကျိုးပြီးခြင်း— ဤသို့အစ ရှိကုန်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့သည် ပြည့်စုံကုန်၏။ ဤ သည်ကား တိစိဝရိက် ဓုတင်၏ အကျိုး အာနိသင်ပေတည်း။

သင်္ကန်းသုံးထည်ကို ဆောင်သော ပညာရှိသော ယောဂီသည် သုံးထည်ထက် ပိုလွန်သော အဝတ်၌ တပ်မက်သောတဏှာကို ပယ်ပြီးလျှင် သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းကို ကြဉ်သည်ဖြစ်၍ ရောင့်ရဲ ခြင်း၌ ချမ်းသာဟူသော အရသာကို သိပေ၏။

ထိုသို့ သိသောကြောင့် မိမိအတောင်နှင့်တကွ သွားလိုရာ သွားနိုင်သော (ဝါ၊ မိမိအတောင်လျှင် ဝန်ရှိသော)^၂ ငှက်ကဲ့သို့ ကိုယ်၌ ရုံထားသော သင်္ကန်းနှင့်တကွ ဖြစ်လျက်သာလျှင်

မှတ်ချက်

၁-ရဟန်းအား....ပြည့်စုံကုန်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-ဒီ ၁၊၆၇-သာမညဗလသုတ်စသည်တို့၌ သပတ္တဘာဓောဝ ခေတိ-ဟူသော စကားကဲ့သို့ ဤ၌လည်း သပတ္တဘာဓော-ဟု ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆ၍ ပြန်အပ်သော အနက်ဖြစ်သည်။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၃-ပိဏ္ဏပါတ်ဓုတင်္ဂကို ပြဆိုချက် ၂၁၁

ချမ်းသာစွာ လိုရာရာ သွားခြင်းငှါ အလိုရှိသော ယောဂီသူမြတ်
သည် သင်္ကန်းကို သုံးထည်မျှကန့်သတ်၍ ဆောင်ရာ၌ မွေ့လျော်
ပျော်ပိုက်ခြင်းကို ပြုရာ၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား တိစိဝရိုက် ဓုတင်္ဂ၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံ
အစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်စီးခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသော
စကားတည်း။

၃-ပိဏ္ဏပါတ်ဓုတင်္ဂကို ပြဆိုချက်

၂၆။ ပိဏ္ဏပါတ် ဓုတင်္ဂကိုလည်း—

“အတိရေကလာဘံ ပဋိက္ခိပါမိ-ဆွမ်းခံ၍ရသော ဆွမ်းထက်
အပိုအလွန်ဖြစ်သော (သံဃဘတ် အစရှိသော) လာဘ်ကို ပယ်
ပါ၏”။

“ပိဏ္ဏပါတိကင်္ဂ” သမာဒိယာမိ-ဆွမ်းအလိုငှါ လှည့်လည်ခြင်း
(ဆွမ်းခံခြင်း)အလေ့ရှိသော^၁ ရဟန်း၏အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာ
ကို ဆောက်တည်ပါ၏”။

ဟူသော ဤ ၂-မျိုးသော စကားတို့တွင် တမျိုးမျိုးသော စကားဖြင့်
ဆောက်တည်အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ထိုမှတစ်ပါး ပိဏ္ဏပါတ်ဓုတင်္ဂဆောင်သော ထိုရဟန်းသည် “(၁) သံဃာ
အားလုံးအား လှူသော သံဃဘတ်၊ (၂) သံဃဘုထံမှ ညွှန်ကြားစေ၍
လှူသော ဥဒ္ဓေသဘတ်၊ (၃) ပင့်ဘိတ်၍ လှူအပ်သော နိမန္တနဘတ်

မှတ်ချက်

၁-ဤပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပြရာ၌ ဝတ-ကျင့်ဝတ်ရှိသည်ဟု အထူးပြခဲ့သော်
လည်း အခြားပုဒ်များနှင့်အတူတမျိုးတည်း မှတ်ယူလွယ်စေရန် ဤပုဒ်၌လည်း
အလေ့ရှိသောဟူ၍ပင် ပြန်ထားသည်။

(၄) စာရေးတံမဲချ၍ လှူသော သလာကဘတ်၊ (၅) လဆန်းလဆုတ် တပက္ခ၌ တကြိမ်လှူသော ပက္ခိကဘတ်၊ (၆) လပြည့်လကွယ် ဥပုသ်နေ့၌ လှူသော ဥပေါသထိကဘတ်၊ (၇) လဆန်းတရက် လဆုတ်တရက်နေ့၌ လှူသော ပါဠိပဒိကဘတ်၊ (၈) အာဂန္တု ရဟန်းတို့ကိုရည်၍ လှူသော အာဂန္တုကဘတ်၊ (၉) ခရီးသွား ရဟန်းတို့ကို ရည်၍လှူသော ဂမိကဘတ်၊ (၁၀) သူနာရဟန်းတို့ကို ရည်၍လှူသော ဂိလာနဘတ်၊ (၁၁) သူနာပြုသူကို ရည်၍လှူသော ဂိလာနုပဋ္ဌာကဘတ်၊ (၁၂) ကျောင်းကို ရည်၍လှူသော ဝိဟာရဘတ်၊ (၁၃) ဆွမ်းခံဝင်ရာ အဦးအစ အိမ်၌ ပင်လျှင် တည်ထား၍လှူသော ဓုရဘတ်၊ (၁၄) အလှည့်ကျဖြင့် လှူသော ဝါရကဘတ်”ဟူသော ဤ(၁၄)ပါးသော ဘတ်တို့ကို မသာယာအပ်လက်မခံအပ်ကုန်။ အလျော်ကား “သံဃဘတ်ကို ခံယူတော်မူပါကုန်” ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့် မဆိုမူ၍ “အကျွန်ုပ်တို့၏အိမ်၌ သံဃာသည် ဆွမ်းကို ခံယူ၏၊ အရှင်တို့သည်လည်း ဆွမ်းကို ခံယူတော်မူလှည့်ပါကုန်”ဟု (ဆွမ်းခံဆွမ်း ဟူသော ဝေါဟာရဖြင့်) လျှောက်ထား၍ လှူကုန်သည် ရှိသော် ထို ဆွမ်းတို့ကို သာယာလက်ခံခြင်းငှါ အပ်၏။ သံဃာ့ထံမှ (ရသော) ယာဝကာလိကမှ တပါးသော ဆေးစသည်နှင့် ယှဉ်သော စာရေးတံသည်၎င်း၊ ကျောင်းတိုက်၌ (ဒါယကာတို့က) ချက်၍လှူသော ဆွမ်းသည်၎င်း အပ်သည်သာတည်း။ ဤသည်ကား ထို ပိဏ္ဍပါတ် ဓုတင်ဆောင် ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံ အစီအရင်တည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ၃-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသည် မရောက်သေးသော ရွှေအိမ်

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ အစရှိ-ဟူသောစကားဖြင့် ဥဒ္ဓေသဘတ်စသည်ကို သိမ်းယူ၏။ (ဋီကာ)

မှိုင်း၊ လွန်ခဲ့ပြီးသော နောက်အိမ်မှိုင်း ဆောင်ခဲ့သောဆွမ်းကိုလည်း ခံယူ၏။ ရောက်ဆဲအိမ်တံခါး၌တည်၍ သပိတ်ကိုယူကုန်သော ဒါယကာတို့ အားလည်း(သပိတ်ကို)ပေး၏။ ဆွမ်းစားဇရပ်သို့ (အိမ်မှ)ဆောင်ခဲ့၍ လှူသောဆွမ်းကိုလည်း ခံယူ၏။ (သို့သော်) ထိုနေ့အဖို့၌ (စောင့်မြှောက်ကာ) ထိုင်နေ၍ကား (ဘိတ်မံထားသော)ဆွမ်းကို မခံယူ။ မဇ္ဈိ ရဟန်းသည် ထိုနေ့အဖို့၌ (စောင့်မြှောက်ကာ)ထိုင်လျက်လည်း(လာ၍လှူသော ဆွမ်းကို) ခံယူ၏။ သို့သော် နက်ဖြန်သုံးဆောင်ခြင်းငှါ ဝါ- နက်ဖြန် အတွက်(ဘိတ်သောဆွမ်းကိုကား)လက်မခံ။ မုဒုရဟန်းသည် နက်ဖြန် အကျိုးငှါ၎င်း၊ သန်ဘက်ခါအကျိုးငှါ၎င်း ဆွမ်းကိုလက်ခံ၏။ ထို၂-ပါးသော မဇ္ဈိ မုဒုတို့သည် မိမိအလိုအတိုင်း နေရခြင်းနှင့်စပ်သော ချမ်းသာကို မရကုန်၊ ဥက္ကဋ္ဌသည်သာလျှင် (ထိုချမ်းသာကို)ရ၏။ [၆၄] ကြားရဘူးသည်မှာ—တခုသောရွာ၌ အရိယဝံသသုတ်နှင့်စပ်သော တရားပွဲဖြစ်သတတ်၊ ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသည် မဇ္ဈိ မုဒုတို့ကို “ငါ့ရှင်တို့ တရားနာရန် လာသွားကြစို့”ဟု ဆို၏။ ထို ၂-ပါးတို့တွင် တပါးသော(မဇ္ဈိ)ရဟန်းသည် “အရှင်ဘုရား တပည့်တော်ကို တဦးသော ဒါယကာက(ဆွမ်းအလို့ငှါဘိတ်မံ၍)စောင့်နေစေပါသည်”ဟု ဆို၏။ အခြား(မုဒု)ရဟန်းသည် “အရှင်ဘုရား တပည့်

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ ဆောင်ခဲ့၍ လှူသောဆွမ်း-ဟူသည်မှာ ဓုတင်္ဂဆောင်ရဟန်းထံမှ သပိတ်ကို မယူပဲ အိမ်မှ ထည့်စရာခွက်စသည်ဖြင့်ထည့်၍ ယူလာပြီးလျှင် လှူသောဆွမ်းကို ဆိုသည်။ ဤအရာ၌ ဋီကာတွင် ပတ္တံ ဂဟေတွာ-ဟု ရှိသောပါဌ်မှာ မသင့်၊ ပတ္တံ အဂ္ဂဟေတွာ-ဟု ရှိမှ သင့်သည်။ အကြောင်းမူကား ဤဓုတင်ဆောင်ရဟန်းသည် ဆွမ်းခံရောက်ဆဲ အိမ်၌သာ သပိတ်ကို လက်မှ လွှတ်၏။ လွန်ခဲ့သော နောက်အိမ်၊ မရောက်သေးသည့် ရွှေအိမ်များသို့ပင် သပိတ်ကို မလွှတ်မပေးသောကြောင့်ပေတည်း။ သပဒါနစာရိကဓုတင်အရာ၌ သာ၍ ထင်ရှားလတ်ပုံ။

တော်သည် နက်ဖြန်အလို့ငှါ တဦးသောဒါယကာ၏ဆွမ်းကို လက်ခံထားပါသည်”ဟု ဆို၏။ သို့ဖြစ်၍ ထို ၂-ဦးသော ရဟန်းတို့သည် (မိမိအလိုအတိုင်း နေရခြင်းနှင့်စပ်သော ချမ်းသာမှု၊ ဝါ- တရားနှင့်စပ်သော ပါမောဇ္ဇစသော အရသာမှု) ဆုံးရှုံးကုန်၏။ ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည်သာလျှင် နံနက်စောစောကပင် ဆွမ်းအလို့ငှါလှည့်လည်၍ (တရားပွဲရှိရာသို့)သွားပြီးလျှင် တရားနှင့်စပ်သော ပါမောဇ္ဇစသော အရသာကို ခံစားရလေသည်။ (ဤသည်ကား ပိဏ္ဏပါတ်စုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်အပြားပေတည်း)။

ထိုမှတပါး ဤ ၃-ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စုတင်သည် ဆွမ်းခံဆွမ်းမှပိုလွန်သော (သံဃာတတ်စသော)လာဘ်ကို သာယာလက်ခံသောခဏ၌ပင်လျှင် ပျက်၏။ ဤသည်ကား ဤပိဏ္ဏပါတ်စုတင်၌ ပျက်ခြင်းပေတည်း။

ဤဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ (၁) “ဆွမ်းခံ၍ ရသော တလုပ်တခဲ ဆွမ်းဘောဇဉ်ကိုမှီ၍ ရဟန်းအဖြစ်သည်(မျှတတည်နေရ၏)”ဟူသော မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ကြောင့် (ရဟန်းဖြစ်စက ဝန်ခံခဲ့သော ပဌမ) နိဿယနှင့်လျော်သော အကျင့်ရှိခြင်း၊ (၂) ဒုတိယ အရိယဝံသ၌ တည်ခြင်း၊ (၃) သူတပါးနှင့်မစပ်သော အသက်မွေးမှုရှိခြင်း၊ (၄) “အဖိုးလည်းနည်းကုန်၏၊ ရလည်း ရလွယ်ကုန်၏၊ ထိုအဖိုးနည်း၍ ရလွယ်သောပစ္စည်းတို့သည် အပြစ်လည်းမရှိကုန်”ဟု မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်းအပ်သော ပစ္စည်းရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၅) ဆွမ်းခံရန်ပျင်းရိခြင်းကို နှိမ်နင်းနိုင်သည်၏အဖြစ်၊ (၆) စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိခြင်း၊ (၇) သေခံယကျင့်ဝတ်၏ ပြည့်ခြင်း၊ (၈) သူတပါးကို မမွေးမြူရသည်၏ အဖြစ်၊ (၉) (ဆွမ်းလောင်လှူသော) သူတပါးတို့အား ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြုခြင်း၊ (၁၀) (အောက်ဆုံးဖြစ်သော အသက်မွေးမှု၌တည်သဖြင့်) မာန်မာနကို ပယ်ရခြင်း၊ (၁၁) ရသတဏှာကို တားမြစ်ပယ်ရှားနိုင်ခြင်း၊ (၁၂) ဂဏဘောဇနသိက္ခာပုဒ်၊ ပရမ္မရဘောဇနသိက္ခာပုဒ်၊ စာရိတ္တသိက္ခာပုဒ်

၂-စုတင်နိဒ္ဒေသ၊ ၃-ပိဏ္ဍပါတ်စုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၁၅

တို့ဖြင့် အာပတ်မသင့်ခြင်း၊ (၁၃) အပ္ပိစ္ဆတာစသည်တို့အား လျော်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၁၄) ကောင်းမြတ်သော အကျင့်ပဋိပတ်ကို ပွားစေခြင်း၊ (၁၅) နောင်လာနောက်ပွား အမျိုးသားအပေါင်းကို (ဒိဋ္ဌာနဂတိသို့ ရောက်စေခြင်းဖြင့်) ချီးမြှင့်ရခြင်း။ ဤသည်ကား ပိဏ္ဍပါတ်စုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

ဆွမ်းခံ၍ရသော တလုပ်တခဲသောဆွမ်းဖြင့် ရောင့်ရဲသော^၁ သူတပါးနှင့် မစပ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသော^၂ အစာအာဟာရ၌ မက်မောသော လောလုပ္ပတဏှာကို ပယ်ပြီးသော ရဟန်းသည် အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ အပိတ်အပင်ကင်း၍ အလိုရှိရာသို့ သွားနိုင်ပေ၏။

ပျင်းရိခြင်းကိုလည်း ပယ်ဖျောက်နိုင်၏။ ထိုပိဏ္ဍပါတ်စုတင်ဆောင် ရဟန်း၏ အသက်မွေးမှုသည် စင်ကြယ်ပေ၏။ ထို(၃-ပါးသော အကြောင်း)ကြောင့် ကောင်းသောပညာနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ဆွမ်းခံသောအကျင့်ကို မထိမဲ့မြင် မအောက်မေ့ရာ။

မှန်ပေ၏၊ ဤသို့သဘောရှိသော^၂ -

ကိုယ့်ကိုယ်ကိုသာ မွေးမြူသည်ဖြစ်၍ သူတပါးကိုမမွေးမြူသော^၂ (ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို အတူပြု၍ ရှုနိုင်သဖြင့်) တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော^၂ ဆွမ်းခံလေ့ရှိသော ရဟန်းအား^၃ အကယ်၍ လာဘ်

မှတ်ချက်

၁-ရောင့်ရဲသော....အသက်မွေးခြင်းရှိသော....ရဟန်းသည်-ဟု စပ်ပါ။

၂-ဤဝိသေသနပုဒ်တို့ကို ရဟန်းအား-ဟူသော ပုဒ်နှင့် စပ်ပါ။

၃-ရဟန်းအား....ချစ်မြတ်နိုးကုန်သေး၏-ဟု စပ်ပါ။

အကျော်အစောကို မမှီပါမူ(သိကြားစသော) နတ်တို့သော်လည်း
ချစ်မြတ်နိုးကုန်သေး၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား ပိဏ္ဍပါတ်စုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံ၊
အစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်စီးခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသော
စကားတည်း။

၄-သပဒါနစာရိကစုတင်ကို ပြဆိုချက်

[၆၅] ၂၇။ သပဒါနစာရိကစုတင်ကိုလည်း—

“လောလုပ္ပစာရံ ပဋိက္ခိပါမိ-မဂ်မောသော လောလုပ္ပတဏှာ
ဖြင့်(အိမ်စဉ်ကျော်လွှား၍)ဆွမ်းခံသွားခြင်းကို ပယ်ပါ၏”။

“သပဒါနစာရိကင်္ဂံ” သမာဒိယာမိ-အိမ်စဉ်အတိုင်း ဆွမ်းခံ
သွားလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာကို ဆောက်
တည်ပါ၏—

ဟူသော ဤ၂-မျိုးသော စကားတို့တွင် တမျိုးမျိုးသောစကားဖြင့်
ဆောက်တည်အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း)။

ထိုမှတပါး သပဒါနစာရိကစုတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်းသည် ရွာ
တံခါး၌ရပ်၍(ဆင် မြင်း ကျွဲ နွားစသော) ဘေးရန်မရှိခြင်းကို ကောင်းစွာ
မှတ်အပ်၏။ အကြင်လမ်း အကြင်ရွာ၌(ဆင် မြင်း ကျွဲ နွားစသော)ဘေးရန်
ရှိငြားအံ့၊ (ဘေးရန်ရှိသော)ထိုလမ်း ထိုရွာကို ပယ်၍ တပါးသောလမ်း
တပါးသောရွာသို့ သွားခြင်းငှါ အပ်၏။ အကြင်အိမ်တံခါး အကြင်လမ်း
အကြင်ရွာ၌ တစုံတခုကိုမျှ မရငြားအံ့၊ ထိုအိမ်တံခါး ထိုလမ်း ထိုရွာကို
ရွာမဟုတ်ဟု အမှတ်ပြု၍ (တခြားသို့) သွားအပ်၏။ အကြင်အိမ်တံခါး
အကြင်လမ်း အကြင်ရွာ၌ တစုံတခုကို ရငြားအံ့၊ ထိုအိမ်တံခါး ထိုလမ်း

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၄-သပဒါနစာရိကဓုတင်ကို ပြဆိုချက် ၂၁၇

ထိုရွာကိုပယ်၍ (တခြားသို့) သွားခြင်းငှါမအပ်။ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့၊ ဤသပဒါနစာရိကဓုတင်ဆောင် ရဟန်းသည် နံနက်စောစောကပင်လျှင်(ဆွမ်းခံ) ဝင်သင့်၏။ အကျိုးကား ဤသို့ဆွမ်းခံစောစောဝင်သည်ရှိသော် (ဘေးရန် ရှိသဖြင့်) မချမ်းသာသောအရပ်ကို ပယ်၍ အခြား အရပ်သို့သွားခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်လတံ့။ ဆက်ဦးအံ့၊ ထိုသပဒါနစာရိကဓုတင်ဆောင်ရဟန်းအား ကျောင်း၌အလှူပေးသော သူတို့သည်၎င်း၊ ခရီးအကြား လမ်းခုလတ်၌ လာနေကုန်သော လူတို့သည်၎င်း သပိတ်ကိုယူ၍ ဆွမ်းကို အကယ်၍ လှူကုန်ငြားအံ့၊ (ခံယူခြင်းငှါ)အပ်၏။ ဆက်ဦးအံ့၊ ဤသပဒါနစာရိကဓုတင်ဆောင် ရဟန်းသည် ခရီးသွားစဉ်သော်လည်း ဆွမ်းခံချိန်၌ ဆိုက်ရောက်သောရွာကို မကျော်မူ၍သာလျှင် ဆွမ်းခံသွားအပ်၏။ ထို ဆိုက်ရောက်သောရွာ၌ မရလျှင်ဖြစ်စေ အနည်းငယ်ရပြီးလျှင်ဖြစ်စေ ရွာစဉ်ဖြင့် လှည့်လည်အပ်၏။ ဤသည်ကား ထိုသပဒါနစာရိကဓုတင်ဆောင် ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံအစီအရင်ပေတည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤသပဒါနစာရိကဓုတင်ဆောင် ရဟန်းသည် လည်း ၃-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းသည် မရောက်သေးသော ရွှေအိမ်မှ ဆောင်လာ၍ လှူလင့်သောဆွမ်းကို၎င်း၊ လွန်ခဲ့ပြီးသော နောက်အိမ်မှလိုက်၍ လှူသောဆွမ်းကို၎င်း၊ ဆွမ်းစားဇရပ်သို့ဆောင်လာ၍ လှူသောဆွမ်းကို၎င်း မခံယူ။ စင်စစ်သော်ကား ရောက်ဆဲအိမ်တံခါး၌ သပိတ်ကို(ဆွမ်းထည့်လှူရန်)လက်မှလွှတ်၍ ပေး၏။ မှန်ပေ၏။ ဤဓုတင်၌ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်နှင့် တူသောသူမည်သည် မရှိပေ၊ ထိုအရှင် မဟာကဿပမထေရ်လည်း (ယက္ကန်းသည်ယောင်ဆောင်၍ လှူသော သိကြားမင်းအား)သပိတ်ကို လက်မှလွှတ်၍ပေးသောအရာ ထင်သည် သာတည်း။ မဇ္ဈိရဟန်းသည် မရောက်သေးသော ရွှေအိမ်မှ၎င်း၊ လွန်ခဲ့ပြီး သော နောက်အိမ်မှ၎င်း ဆောင်လာ၍လှူသည်ကိုလည်း ခံယူ၏။ ဆွမ်း

စားဇရပ်သို့ ဆောင်လာသောဆွမ်းကိုလည်း ခံယူ၏။ ရောက်ဆဲအိမ်တံခါး၌လည်း သပိတ်ကိုလွှတ်၍ပေး၏။ သို့သော်လည်း(ဒါယကာတို့က) ထိုနေ့အတွက် ဘိတ်မံထားသော ဆွမ်းကို စောင့်ဆိုင်းငံ့လင့်၍ကား မနေပေ။ ဤသို့မနေခြင်းဖြင့် ထိုသပဒါနစာရိကဓုတင်ဆောင် မဇ္ဈိရဟန်းသည် ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်ဆောင် ဥက္ကဋ္ဌရဟန်းအား လျော်ပေ၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ထိုနေ့အတွက် ဘိတ်မံသည်ကို ထိုင်၍စောင့်ဆိုင်းငံ့လင့်၏။ (ဤသည်ကား သပဒါနစာရိကဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်အပြားပေတည်း။)

ထိုမှတပါး ဤ ၃-ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ဓုတင်သည် (ဆွမ်းကောင်းဟင်းကောင်း၌) မက်မောသော လောလုပ္ပတဏှာဖြင့် အိမ်စဉ်ကိုလွန်၍ သွားခြင်းဖြစ်ကာမျှ၌ ပျက်၏။ ဤသည်ကား ဤသပဒါနစာရိကဓုတင်၌ ပျက်ခြင်းပေတည်း။

ဤဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ (၁) ဒါယကာတို့၌ အမြဲတမ်း လူသစ်ဖြစ်နေခြင်း၊ (၂) လနှင့်တူသည်၏အဖြစ်၊ (၃) ကုလမစ္ဆေဌကိုယ်ခြင်း (၄) ဒါယကာတို့၌ အညီအမျှ သနားခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၅) ဒါယကာတို့၏အိမ်သို့ ကပ်ခြင်း၌ (သိမ်းသွင်းခြင်း၊ ရောနှောခြင်းစသော) အပြစ်မရှိခြင်း၊ (၆) ဘိတ်မပင့်ခေါ်ခြင်းကို လက်မခံခြင်း၊ (၇) ပို့လာသော ဆွမ်းပွဲဖြင့် အလိုမရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၈) အပို့စ္ဆတာစသည်တို့အား လျော်သောအကျင့်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဤသည်ကား သပဒါနစာရိကဓုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

[၆၆] ဤသာသနာတော်၌ အိမ်စဉ်မပြတ် ဆွမ်းရပ်လေ့ရှိသော ရဟန်းသည် (ခပ်သိမ်းသောအရပ်၌ မကပ်ငြိသော စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဖြူစင်အေးချမ်းသော စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်) လနှင့်လည်း တူပေ၏။ အမြဲတမ်း လူသစ်သည်လည်း ဖြစ်ပေ၏။ (ဒါယကာတို့၌ ဝန်တိုခြင်းဟူသော) ကုလမစ္ဆေဌိယလည်း ကင်းပေ၏။ ခပ်သိမ်း

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၅-ကောသနိကဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၁၉

သော ဒါယကာတို့၌ အညီအမျှသနားခြင်းလည်း ရှိပေ၏။
 ဒါယကာတို့အိမ်၌ ထိုင်၍ ဆွမ်းဘုန်းပေးသော ကုလူပကရဟန်း
 တို့အား ရောက်တတ်သော အပြစ်မှလည်း လွတ်ပေ၏။
 ထို့ကြောင့် မြေအပြင်၌ မိမိအလိုအတိုင်း သွားနိုင်ခြင်းကို
 အလိုရှိသော ပညာရှိသည် လောလုပ္ပတဏှာဖြင့် အိမ်စဉ်ကျော်
 သွားခြင်းကိုပယ်၍ ချအပ်သော မျက်လွှာရှိလျက် ၄-တောင်ခန့်
 သာ ကြည့်လေ့ရှိသည် ဖြစ်၍ အိမ်စဉ်မပြတ် ဆွမ်းရပ်သော
 ကျင့်ဝတ်ကို ကျင့်ရာ၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား သပဒါနစာရိကဓုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံ
 အစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်စီးခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသော
 စကားတည်း။

၅-ကောသနိကဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၀။ ကောသနိကဓုတင်ကိုလည်း—

“နာနာသနဘောဇနံ ပဋိက္ခိပါမိ-နေရာအများ၌ စားခြင်းကို
 ပယ်ပါ၏။”

“ကောသနိကံ” သမာဒိယာမိ-တထိုင်တည်း၌သာ စားလေ့
 ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ စေတနာကို ဆောက်တည်
 ပါ၏။”

ဟူသော ဤ၂-မျိုးသော စကားတို့တွင် တမျိုးမျိုးသော စကားဖြင့်
 ဆောက်တည်အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ကျင့်ပုံကား ကောသနိကဓုတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်းသည် ဆွမ်းစား
 ဇရပ်၌ ထိုင်သည်ရှိသော် မထေရ်ကြီးတို့၏နေရာ၌ မထိုင်မူ၍ “ဤ နေရာ

သည် ငါ့အား ရောက်လတံ့”ဟု ခန့်မှန်းလျက် သင့်လျော်သော နေရာကို မှတ်၍ ထိုင်သင့်၏။ ထိုရဟန်း၏ ဆွမ်းစားခြင်းကိစ္စမပြီးသေးမီ ဆရာဖြစ်စေ ဥပဇ္ဈာယ်ဖြစ်စေ ကြွလာငြားအံ့၊ ထ၍ ဝတ်ကိုပြုသင့်၏။ သို့သော်လည်း “ဆွမ်းစားဆဲဖြစ်သော ကောသနိကဓုတင်ဆောင် ရဟန်းကို နေရာသည်မူလည်း (ဆွမ်းစားပြီးသည်တိုင်အောင် မထပါမူ ဓုတင်ပျက်ခြင်းမှ) စောင့်ရ၏။ (စားဆဲ မဟုတ်ပါမူ) ဘောဇဉ်သည်မူလည်း စောင့်ရ၏။ ဤ ဓုတင်ဆောင်ရဟန်းမှာကား မပြီးသေးသော ဆွမ်းစားခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်ဝတ်ကိုကား (ထ၍) ပြုပါစေတော့၊ ဆွမ်းကိုမူကား တဖန် မစားပါလင့်”ဟု တိပိဋကစူဠာဘယမထေရ်က ဆို၏။ ဤသည်ကား ထို ကောသနိက ဓုတင်ဆောင် ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံ အစီအရင်ပေတည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤ ကောသနိကဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ၃-ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည် နည်းသည်ဖြစ်စေ များသည်ဖြစ်စေ (သုံးဆောင်အံ့ဟု) လက်ကိုချမိသော ဘောဇဉ်မှတစ်ပါး အခြားသောဘောဇဉ်ကို ယူခြင်းငှါ မရတော့ပြီ။ “မထေရ်သည် တစုံတခုကိုမျှ မဘုန်းပေးရသေး”ဟု လူတို့က ထောပတ်စသည်တို့ကို အကယ်၍ ဆောင်ကပ်ကုန်ငြားအံ့၊ ဆေးအကျိုးငှါသာလျှင် အပ်၏။ အာဟာရအကျိုးငှါ မအပ်။ မဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်သည် သပိတ်၌ ဆွမ်းမကုန်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး တပါးသော ဘောဇဉ်ကို ယူခြင်းငှါ ရ၏။ မှန်ပေ၏။ ဤ မဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘောဇဉ်ကုန်ခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသောပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။ မုဒု

မှတ်ချက်

၁-ဆွမ်းစားနေဆဲရဟန်းသည် ထ၍ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့အား ဝတ်ပြုလျှင် စားဆဲဖြစ်သောကြောင့် ဆွမ်းဘောဇဉ်ကလည်း ဓုတင်မပျက်အောင် မစောင့်၊ နေရာမှထသောကြောင့် နေရာကလည်း မစောင့်၊ ထို့ကြောင့် တဖန် မစားအပ်၊ စားလျှင် ဓုတင်ပျက်သည်ဟု ဆိုလို၏။

ပုဂ္ဂိုလ်သည် နေရာမှ မထသေးသမျှကာလပတ်လုံး စားခြင်းငှါ ရ၏။ မှန်ပေ၏။ ထို မုဒုပုဂ္ဂိုလ်သည် သပိတ်ဆေးရေကို မယူသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး စားခြင်းကြောင့် သပိတ်ဆေးရေ ယူခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသည် မူလည်း ဖြစ်၏။ နေရာမှ မထသေးသမျှကာလပတ်လုံး စားခြင်းကြောင့် နေရာမှ ထခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသည်မူလည်း ဖြစ်၏။ (ဤသည်ကား ကောသနိက ဓုတင်္ဂဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် အပြားပေတည်း။)

[၆၇] ထိုမှတပါး ဤ ၃-ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓုတင်္ဂသည် နေရာအများ၌ ဘောဇဉ်ကို စားသောခဏ၌ ပျက်၏။ ဤသည်ကား ဤ ကောသနိကဓုတင်္ဂ၌ ပျက်ခြင်းတည်း။

ဤ ဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ (၁) အနာကင်းခြင်း၊ (၂) ကိုယ်ဆင်းရဲ ကင်းခြင်း၊ (၃) ပေါ့ပါးလျှင်မြန်စွာ ထနိုင်ခြင်း၊ (၄) ခွန်အားဗလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ (၅) ချမ်းသာစွာ နေရခြင်း၊ (၆) အတိရိတ်ဝိနည်းကံမပြုပဲ စားခြင်းကြောင့်ဖြစ်နိုင်သော အာပတ်မသင့်ခြင်း၊ (၇) ရသတဏှာကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊ (၈) အပ္ပိစ္ဆတာစသည်တို့အားလျော်သော အကျင့်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဤသည်ကား ဤကောသနိကဓုတင်္ဂ၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

တနေရာတည်း စားခြင်း၌ မွေ့လျော်သော ရဟန်းကို(အကြိမ်ကြိမ်) စားခြင်းကြောင့် ဖြစ်တတ်ကုန်သော အနာရောဂါတို့သည် မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။ အရသာ၌ မမက်မောသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏ ပြုသင့်သော ရဟန်းကိစ္စကို မယုတ်စေပဲ ပြည့်စုံစေနိုင်ပေ၏။

ထို့ကြောင့် ချမ်းသာစွာ နေရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော^၁
 တဏှာကို ခေါင်းပါးစေတတ်သော^၂ စင်ကြယ်သော အကျင့်၌
 မွေ့လျော်သော သူမြတ်တို့ မှီဝဲအပ်သော တထိုင်တည်း စားခြင်း၌
 မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်ခြင်းကို အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော စိတ်နှလုံး
 ရှိသော ရဟန်းသည် ဖြစ်စေရာ၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီ
 ပေတည်း။

ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား ကောသနိကဓုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံ
 အစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်ခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသော စကား
 ပေတည်း။

၆-ပတ္တပိုဏ်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၉။ ပတ္တပိုဏ်ဓုတင်ကိုလည်း—

“ဒုတိယကဘာဇနံပဋိက္ခိပါမိ - ၂-ခုမြောက်သော စားခွက်ကို
 ပယ်ပါ၏။”

“ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ-တခွက်တည်း၌ စားဖွယ်ကိုသာ
 ယူ၍ စားလေ့ရှိသောရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာကို
 ဆောက်တည်ပါ၏။”

ဟူသော ဤ ၂-မျိုးသောစကားတို့တွင် တမျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်
 တည်အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံတည်း။)

မှတ်ချက်

၁-ဖြစ်သော....တထိုင်တည်းစားခြင်း၌-ဟု စပ်ပါ။

၂-ခေါင်းပါးစေတတ်သော....အကျင့်၌-ဟု စပ်ပါ။

ကျင့်ပုံကား ပတ္ထပိုဏ်စုတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်းသည် ယာဂုသောက်သောအခါ ခွက်၌ ထည့်၍ အမဲ ငါး စသော ဟင်းလျာကို ရလတ်သော် ဟင်းလျာကိုမူလည်း ရှေးဦးစွာ စားအပ်၏။ ယာဂုကိုမူလည်း ရှေးဦးစွာ သောက်အပ်၏။ အကြောင်းမူကား ယာဂု၌ အကုယ်၍ ထည့်ငြားအံ့၊ ပုပ်သောငါးပိကောင် စသောဟင်းလျာကို ထည့်မိခဲ့သော် ယာဂုသည် ရွံ့ဖွယ်ဖြစ်ရာ၏။ စင်စစ်မူကား ရွံ့ဖွယ်မဖြစ်အောင် ပြု၍သာလျှင် စားခြင်းငှါ သင့်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့ရွံ့ဖွယ်ရှိသော ဟင်းလျာကို ရည်ရွယ်၍ (ဟင်းလျာကိုမူလည်း ရှေးဦးစွာ စားအပ်၏၊ စသော) ဤ စကားကို ငါဆိုအပ်ခဲ့ပေသည်။ ရွံ့ဖွယ်မဟုတ်သော ပျားသကာစသည်ကိုမူ (ယာဂု၌) ထည့်ကောင်း၏။ ခံယူသောအခါ၌လည်း ဝမ်းပမာဏနှင့် တန်ရုံကိုသာလျှင် ခံယူအပ်၏။ (သရက်ရွက်နုစသော) ဟင်းရွက်စိမ်းကိုမူ လက်ဖြင့်ကိုင်၍ စားခြင်းငှါ အပ်၏။ သို့သော်လည်း ထိုသို့ (သာရဗ္ဗမဖြစ် လက်တကိုင်ကိုင်) မပြုမူ၍ သပိတ်၌သာလျှင် ထည့်အပ်၏။ ၂-ခုမြောက်သော စားခွက်ကို ပယ်အပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အခြားတပါးခွက်ဆိုလျှင် (ထည့်စရာ) သစ်ရွက်သည်သော်လည်း မအပ်ပေ။ ဤသည်ကား ထိုပတ္ထပိုဏ်စုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံအစီအရင်ပေတည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤပတ္ထပိုဏ်စုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ၃-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်အား ကြံစုတ်သောကာလမှတပါး

မှတ်ချက်

၁-ဂဏှန္တေန-ပုဒ်၏ ဆိုလိုအပ်သော အနက်ဖြစ်သည်။ သဒ္ဓါနက်အားဖြင့် ဆိုလျှင် ခံယူသောသူသည်၊ ဝါ-ခံယူလတ်သော်၊ ဝါ-ခံယူစဉ်-ဟူ၍ ဖြစ်၏။

၂-တခွက်စာမျှကိုသာလျှင် ခံယူသည်-ဟု နှလုံးသွင်းကာ များစွာကို ခံယူပြီးလျှင် (အပိုအကျန်ကို) မစွန့်ပစ်အပ်-မပျက်စီးစေအပ်။ (ဋီကာ)

အခြားကာလ၌ (ငါးရိုး စပါးလုံးစသော စွန့်အပ်သော) အမှိုက်ကိုလည်း (၂-ခုမြောက်ခွက်၌ ထည့်၍) စွန့်ခြင်းငှါ မအပ်။ ထမင်းခဲငါး အမဲ မှုံတို့ကိုလည်း [၆၈] ခွဲ၍ (ဖဲ့၍) စားခြင်းငှါ မအပ်။ မဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်အား လက်တဖက်ဖြင့် ခွဲ၍ စားခြင်းငှါ အပ်၏။ ဤမဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်သည် လက်ယောဂီမည်၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား သပိတ်ယောဂီမည်၏။ ထိုမုဒုပုဂ္ဂိုလ်အား အကြင်ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို သပိတ်၌ ထည့်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်၏။ ထိုအလုံးစုံကို

မှတချက်

၁- ဤ၌ (၂-ခုမြောက်ခွက်၌ ထည့်၍) ဟူသော လက်သည်းကွင်းအတွင်းရှိ စကားများသည် ပြည်မှု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ၌ ပြထားသောစကားများဖြစ်သည်။ ထိုအလိုအားဖြင့် စားခွက်သာ မဟုတ်၊ အမှိုက်ထည့်ရန်ခွက်လည်း အပိုမရှိစေရ ဟု ဆိုလို၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ထွေးခံကိုလည်း ဆွမ်းစားရာ၌ မထားအပ်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုလိုသည်မှာ ဤသို့သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ကြံစုတ်သော အခါ၌ မစုတ်မီ ကြံအခွန်များကို ခွါ၍ စွန့်ပစ်ကောင်း၏။ ထိုမှတပါးဆိုလျှင် သပိတ်ထဲမှ အမှိုက်ကိုလည်း စောစောက ကောက်မပစ်အပ်၊ ပါးစပ်ထဲရောက်မှ ထုတ်ပစ်ရမည်-ဟု ဆိုလိုဟန်ရှိ၏။ ဤသို့ မရွေးချယ်ပဲစားလျှင် ထိုထိုကောင်းနိုး ရာ၌ဖြစ်သော ရသာဘာဏှာကို ပယ်နိုင်ခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ထိုအကျိုးအတွက် ပြဆိုဟန်ရှိပေသည်။

၂- ဤ၌လည်း (ဖဲ့၍) ဟူသောအနက်မှာ ပြည်ဆရာတော်၏ အနက်ပေတည်း။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ကြီးမားသော ထမင်းခဲ အသားတုံးစသည်ကိုလည်း မဖဲ့ပဲ တခါတည်း စားရမည်ကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဤ၌လည်း အဋ္ဌကထာဆရာဆိုလိုသည်မှာ ထမင်းခဲ ငါး အမဲ မှုံတို့ကို အသီးအသီး ခွဲထား၍ အသီးအသီး တခုစီ ခွဲထုတ်ကာ အရသာခံ၍ မစားအပ်၊ အကုန်လုံး ရောမွှေ၍ မခွဲခြားပဲ စားရမည်ဟု ဆိုလိုဟန် ရှိပေသည်။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၆-ပတ္ထပိုဏ်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၂၅

လက်ဖြင့်သော်၎င်း၊ သွားတို့ဖြင့်သော်၎င်း ခွဲ၍ (ဖဲ့စိတ်၍)၊^၁ စားခြင်းငှါ အပ်၏။ (ဤသည်ကား ပတ္ထပိုဏ်ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်အပြားပေတည်း။)

ထိုမှတပါး ဤ ၃-ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓုတင်သည် ၂-ခုမြောက်သော စားခွက်ကို သာယာလက်ခံသောခဏ၌ ပျက်၏။ ဤသည်ကား ပတ္ထပိုဏ် ဓုတင်၌ ပျက်ခြင်းပေတည်း။

ဤဆိုလတံ့သည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း၊ (၁) အထူးထူး သော အရသာ၌ တဏှာကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊ (၂) ထိုထိုအသီးအသီးသော ခွက်၌တည်သော အထူးထူးသောအရသာ၌ အလိုရှိသူ၏အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်း၊ (၃) အစာအာဟာရ၌ (ဘုရားခွင့်ပြုတော်မူသော) အကျိုးမျှကိုသာ ကြည့်ရှု မြော်လင့်လေ့ရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၄) အပိုအမိုပန်းကန်ခွက်ယောက်စသည်ကို ဆောင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်း၏မရှိခြင်း၊ (၅) (အခြားခွက် တို့၌) ပျံ့လွင့်ခြင်းမရှိပဲ စားလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၆) အပို့စွတာ အစရှိ သည်တို့အား လျော်သောအကျင့်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဤသည်ကား ပတ္ထပိုဏ် ဓုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

ကောင်းသောကျင့်ဝတ်ရှိသော ကောင်းသောစိတ်နှလုံးရှိသော ပတ္ထပိုဏ်ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အထူးထူးသော စားခွက်တို့၌ ကပ်ငြိခြင်းကိုပယ်၍ ရသတဏှာ၏ အခြေအမြစ်တို့ကို တူးဖော်

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ကား သပိတ်ထဲ၌ ရှိသမျှကို လက်ဖြင့် အသီးအသီး ခွဲခြား၍၎င်း၊ သွားဖြင့် ကိုက်ဖဲ့၍ ခွဲသင့်ရာ၌ သွားဖြင့် ကိုက်ဖဲ့ခွဲခြား၍၎င်း စားအပ်သည်။ စားနိုင်သည်-ဟု ဆိုလို၏။

ဧည့်သည် (ပ) ၁၅-၈-၈-၁-၈

ဖျက်ဆီးနေဘိသကဲ့သို့ သပိတ်တလုံးတည်း၌သာ စူးစိုက်ချထား
သောမျက်လွှာရှိသည်ဖြစ်၍။

မိမိအတ္တဘောဟူသောရုပ်ကို ဆောင်သကဲ့သို့ ရောင့်ရဲခြင်းကို
ဆောင်လျက် (သပိတ်တလုံးတည်း၌) အာဟာရကို ဘုန်းပေး
သုံးဆောင်နိုင်ရာ၏။ သူမှတပါး အခြားသော အဘယ်သူသည် ဘုန်း
ပေးသုံးဆောင်နိုင်အံ့နည်း။ ဤသည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား ပတ္တပိုဏ်စုတင်၌ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံအစီအရင်၊
အပြား၊ ပျက်ခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသော စကားပေတည်း။

၇-ခလုပစ္ဆာဘတ်စုတင်ကို ပြဆိုချက်

၃၀။ ခလုပစ္ဆာဘတ်စုတင်ကိုလည်း—

“အတိရိတ္တဘောဇနံ ပဋိက္ခိပါမိ-အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြု၍ စား
ခြင်းကို ပယ်ပါ၏”။

“ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကံ” သမာဒိယာမိ- မြစ်ပြီးသည်မှ နောက်၌
ရသောဆွမ်းကို မစားသောရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာ
ကို ဆောက်တည်ပါ၏”။

ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်
တည်အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ကျင့်ပုံကား ခလုပစ္ဆာဘတ်စုတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်းသည်
(တန်ပြီဟု) မြစ်ပြီးလျှင် တဖန် (ဣရိယာပုထ်တပါး၌ရသော) ဘောဇဉ်ကို

၂-ဓုတင်္ဂီဒိဒ္ဓေသ၊ ၇-ခလုပစ္ဆာဘတ်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက် ၂၂၇

စားကောင်းအောင်(ဝိနည်းပရိယာယ်ဖြင့်)ပြုစေ၍ မစားအပ်၊ ဤသည် ကား ထိုခလုပစ္ဆာဘတ်ဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံအစီအရင်ပေတည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤခလုပစ္ဆာဘတ်ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်း ၃-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဌမဆွမ်းလုပ်၌ ပဝါရိတ်သင့်ခြင်းမရှိသေး၊ ထိုပဌမဆွမ်းလုပ်ကို မျှီအပ်ပြီးလတ်သော်ကား တပါးသောဘောဇဉ်ကို ပယ်မြစ်သောရဟန်းအား ပဝါရိတ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဤသို့ ပဝါရိတ်သင့်ပြီးလတ်သော် ပဌမဆွမ်းလုပ်ကို မျှီပြီးလျှင် ဒုတိယဆွမ်းလုပ်ကို မစားတော့ပေ။ မဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြင်ဘောဇဉ်ကို (စားနေစဉ်) ပဝါရိတ်သင့်ငြားအံ့၊ ထို(စားဆဲကျန်ရှိနေသေးသော) ဘောဇဉ်ကိုသာလျှင် စား၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား နေရာမှ မထသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး(ကပ်လာသော အစာကို)စား၏။ (ဤသည်ကား ခလုပစ္ဆာ ဘတ်ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်အပြား ပေတည်း။

မှတ်ချက်

၁-ပဝါရိတ်သင့်သော သာမန်ရဟန်းသည် အခြားဣရိယာပုထ်၌ ဘောဇဉ် ကို တဖန်စားလိုလျှင် ထိုဘောဇဉ်ကို ဝိနည်းတတ်သော ရဟန်းထံဆောင်၍ “အတိရိတ္တံ ကရေတ ဘန္တေ-စားကြွင်းပြုပေးပါကုန် အရှင်ဘုရားတို့”ဟု ဆိုရ၏။ ထိုရဟန်းက အနည်းငယ်ယူ၍ စားပြီးလျှင် “အလမေတံ သဗ္ဗံ-ဤအလုံးစုံကိုတန် ပြီ”ဟု ဆို၍ စားကြွင်းပြုပေးရ၏။ ထိုစားကြွင်းပြုပြီးဘောဇဉ်ကို ပဝါရိတ် သင့်သော ထိုရဟန်းစားအပ်၏။ ဤဓုတင်ဆောင် ရဟန်းသည်ကား ထိုကဲ့သို့ စားကြွင်းပြုစေ၍ မစားအပ်-ဟု ဆိုလို၏။

၂-ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည်...ပဝါရိတ်သင့်ပြီးလတ်သော် ပဌမဆွမ်းလုပ်ကို မျှီ ပြီးလျှင် ဒုတိယဆွမ်းလုပ်ကို မစားတော့ပေ-ဟု စပ်ပါ။

ထိုမှတပါး ဤ ၃-ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓုတင်သည် ပဝါရိတ်သင့်ကြပါလျက် (ဣရိယာပုတ်တပါး၌ ရသောဘောဇဉ်ကို) အပ်အောင်ပြုစေ၍ စားကြသောခဏ၌ ပျက်၏။ ဤသည်ကား ဤခလုပစ္စာဘတ်ဓုတင်၌ ပျက်ခြင်းပေတည်း။

[၆၉] ဤဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ (၁) အတိရိတ်ဝိနည်းကံမပြုပဲ စားခြင်းကြောင့် သင့်ကောင်းသောအာပတ်မှ ဝေးသည်၏အဖြစ်၊ (၂) ဝမ်းအလိုလိုက်လျက် အစားကြူးခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၃) အာမိသ၌ သိမီးခြင်းကင်းသည်၏အဖြစ်၊ (၄) တဖန်ရှာမှီးမှု၏ မရှိခြင်း၊ (၅) အပ္ပိစ္ဆတာစသည်တို့အား လျော်သောအကျင့်ရှိသည်၏အဖြစ်။ ဤသည်ကား ခလုပစ္စာဘတ်ဓုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

ခလုပစ္စာဘတ်ဓုတင်ဆောင်သော ပညာရှိယောဂီသည် တဖန် ဝမ်းစာရှာမှီးခြင်းကြောင့် ပင်ပန်းခြင်းသို့ မရောက်၊ သိမီးသိမ်းထားခြင်းကိုလည်း မပြု၊ ဝမ်းအလိုလိုက်လျက် အစားကြူးသူအဖြစ်ကိုလည်း ပယ်၏။

ထို့ကြောင့် အလိုကြီးခြင်းစသော အပြစ်တို့ကို ခါထုတ်လိုသော ယောဂီသည် မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်းအပ်သော^၁ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း

မှတ်ချက်

၁-အပ်အောင်ပြုစေ၍-ဟူသော ဤဝိသေသနဖြင့် ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်အား လျော်စွာ ဝိနည်း၌ ရိသေခြင်းရှိသည်ကို ပြ၏။ အပ်အောင် အတိရိတ်ဝိနည်းကံမပြုပဲ စားလျှင်မူ ဓုတင်ပျက်ရုံမျှမက အာပတ်လည်းသင့်၏။

၂- ချီးမွမ်းအပ်သော....ဤခလုပစ္စာဘတ်ဓုတင်ကို-ဟု စပ်ပါ။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ဂ-အာရညကင်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၂၉

စသည်တို့၏ ပွားခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော ဤခလုပစ္စာဘတ်ဓုတင်ကို ချဉ်းကပ်မှီဝဲရာ၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား ခလုပစ္စာဘတ်ဓုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ ကျင့်ပုံ အစီအရင် အပြား ပျက်စီးခြင်း အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသောစကား ပေတည်း။

ဂ-အာရညကင်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၃။ အာရညကင်ဓုတင်ကိုလည်း—

“ဂါမန္တသေနာသနံ ပဋိက္ခိပါမိ-ရွာနီးကျောင်း ရွာကျောင်းကို ပယ်ပါ၏”။

“အာရညိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ-တော၌နေလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာကို ဆောက်တည်ပါ၏”။

ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ကျင့်ပုံကား ထိုအာရညကင်ဓုတင်ဆောင် (တောနေ) ရဟန်းသည် ရွာနီးကျောင်း ရွာကျောင်း(၌ အရုဏ်ဘက်စေခြင်း)ကို ပယ်၍ တော၌ အရုဏ်ကို တက်စေအပ်၏။

ထို (ဂါမန္တသေနာသနနှင့် အရည-ဟူသော) စကားရပ်၌ (ရွာနီးကျောင်းနှင့် တောအရပ်ကို ဤသို့ သိအပ်၏) ရွာအနီး ဥပစာနှင့်တကွ ရွာသည်ပင်လျှင် ဂါမန္တသေနာသန-ရွာနီးကျောင်း ရွာကျောင်းမည်၏။

တအိမ်တည်းသာ ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ အိမ်များစွာရှိသည်ဖြစ်စေ၊ အရံအတားရှိသည်ဖြစ်စေ၊ အရံအတား မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ လူရှိသည်ဖြစ်စေ၊

(တခြားသို့ ခေတ္တသွားနေသောကြောင့်) လူမရှိသည်ဖြစ်စေ အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော (လူတို့၏နေရာ) အရပ်သည် ရွာမည်၏။ အယုတ်ဆုံးအပိုင်း အခြားဖြင့် (ပြောရလျှင်) လေးလထက်အလွန် စခန်းချ၍နေပြီးသော ခြေကုန်သည် လှည်းကုန်သည် လှေကုန်သည်တို့၏ နေရာအရပ် တစုံတခု သည်လည်း ရွာမည်၏။

အနုရာဓမြို့မှာကဲ့သို့ အရံအတားရှိသောရွာမှာ ၂-ခုသော တံခါးခုံတို့ ရှိကြလျှင် အတွင်းတံခါးခုံ၌ ရပ်တည်လျက် အားအလယ်အလတ်ရှိသော ယောက်ျား၏ (ပစ်လိုက်သော) ခဲ၏ကျရာအရပ်သည် ရွာ၏အနီးဥပစာ မည်၏။ ထိုခဲကျရာအရပ်၏ လက္ခဏာကို လုလင်ပျိုတို့သည် မိမိ၏ခွန်အားကို ပြလိုကြသောကြောင့် လက်မောင်းကို ဆန့်တန်း၍ ခဲကို ပစ်ကြသကဲ့သို့ ဤပုံဤနည်းဖြင့် ပစ်အပ်သောခဲ၏ ကျရာအရပ်၏ အတွင်းဘက်ဟူ၍ ဝိနည်းခိုရ်ဆရာတို့က (မိန့်ဆိုဆုံးဖြတ်ကုန်၏)။ သုတ္တန်ဆောင်ဆရာတို့ကမူ ကျီးခြောက်သည့်နည်းဖြင့် ပစ်လိုက်သောခဲ၏ (ကျရာအရပ်၏ အတွင်း ဘက်) ဟူ၍ မိန့်ဆိုဆုံးဖြတ်ကုန်၏။ အရံအတားမရှိသောရွာ၌ အလုံးစုံ တို့၏ အစွန့်ဖြစ်သော အိမ်၏ တံခါး၌ ရပ်တည်လျက် မာတုဂါမသည် အိုးခွက်ဖြင့် အကြင်ရေကို စွန့်သွန်ပစ်ရာ၏။ ထိုရေ၏ ကျရာအရပ်သည် အိမ်၏ဥပစာမည်၏။ ထိုဥပစာမှ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် ခဲတကျ အရပ်သည် ရွာ(နယ်ဆုံး) မည်၏။ (ထိုခဲတကျအရပ်မှ) ဒုတိယခဲတကျအရပ်သည် ရွာ၏ဥပစာမည်၏။

တောကိုမူ ဝိနည်းဒေသနာအရအားဖြင့် “ရွာနှင့်ရွာ၏ ဥပစာကို ချန်ထား၍ (ထိုမှတပါး) ဤအလုံးစုံသောအရပ်သည် တောမည်၏”ဟူ၍

မှတ်ချက်

၁-လက္ခဏာကို....ကျရာအရပ်၏ အတွင်းဘက်ဟူ၍.... မိန့်ဆိုဆုံးဖြတ်ကုန်၏ ဟု စပ်ပါ။

၂-ခုတင်နီဒွေသ၊ ဂ-အာရညကင်စုတင်ကို ပြဆိုချက် ၂၃၁

ဆိုအပ်၏။ အဘိဓမ္မာဒေသနာအရအားဖြင့်မူ “တံခါးခုံမှထွက်၍ အပြင်ပ ဖြစ်သော [၇၀] ဤအလုံးစုံသောအရပ်သည် တောမည်၏”ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ဤအာရညကင်စုတင်ပဋိပတ်အရာ၌မူ သုတ္တန်နည်းအားဖြင့် “(ရွာမှ) ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာရှိသော ကျောင်းသည် (ရွာနှင့်) အနီးဆုံး တောကျောင်းမည်၏”ဟူ၍ (အာရညကသိက္ခာပုဒ်၌ တောကျောင်းနေ ရဟန်းကိုရည်၍ ဟောထားသော) ဤအတိုင်း အရှည်ပမာဏသည်သာလျှင် မှတ်သင့် မှတ်ထိုက်သော လက္ခဏာပေတည်း။ ထိုကုလလေးတာ အပြန် ငါးရာရှိသော တောကျောင်းကို တင်ထားသော ညို့ ရှိသော အတတ်သင် ဆရာ၏ လေးဖြင့်အရံအတားရှိသော ရွာဖြစ်လျှင် တံခါးခုံမှစ၍၊ အရံ အတားမရှိလျှင် ပဌမခဲတကျအရပ်မှစ၍ ကျောင်း၏ အရံတိုင်အောင် တိုင်းတာ၍ ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်၏။

သို့မဟုတ် ကျောင်းတိုက်မှာ အရံအတားမရှိပါမူ (ရွာမှလာလျှင်) အလုံးစုံတို့၏ ရှေးဦးစွာ တွေ့ရသော ကျောင်းဆောင်ဖြစ်စေ၊ ဆွမ်းစား ကျောင်းဖြစ်စေ၊ အမြဲစည်းဝေးရာအရပ်ဖြစ်စေ၊ ဗောဓိပင်ဖြစ်စေ၊ စေတီ ဖြစ်စေ (ရှိရာ၏)၊ ကျောင်း (မကြီး) မှ ဝေးသောအရပ်၌ ဖြစ်စေကာမူ ထိုရှေးဦးစွာတွေ့ရသော ကျောင်းဆောင် ဆွမ်းစားကျောင်းစသော အရပ် ကို အပိုင်းအခြားပြု၍ တိုင်းတာအပ်သည်ဟု ဝိနည်းအဋ္ဌကထာတို့၌ ဆို(အပ်)၏။ မဇ္ဈိမနိကာယ်အဋ္ဌကထာ၌မူ ရွာ၏ဥပစာကိုကဲ့သို့ အရံ မရှိသောကျောင်း၏ ဥပစာကိုလည်း (ကျီးခြောက်နည်း ခဲတကျတို့ဖြင့်) ဆောင်၍ (ရွာနယ် ကျောင်းနယ်မှ ပစ်သော) ခဲကျရာအရပ် ၂-ခုတို့ အကြား၌ တိုင်းတာအပ်သည်ဟု ဆို(အပ်)၏။ ဤမဇ္ဈိမနိကာယ် အဋ္ဌ

မှတ်ချက်

၁-တောကျောင်းကို....တိုင်းတာ၍ ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

ကထာစကားသည်သာလျှင် တောကျောင်းအကွာအဝေးကို တိုင်းတာရာ၌ ပမာဏပေတည်း။

ရွာသည် အနီး၌ဖြစ်စေကာမူ၊ ကျောင်း၌ တည်ကုန်လျက် ရွာသူ ရွာသားတို့၏ အသံကို ကြားရစေကာမူ ထိုသို့ပင် နီးငြားသော်လည်း တောင် မြစ် စသည်တို့ ခြားနေသောကြောင့် အဖြောင့်အားဖြင့် သွားရန် မစွမ်းနိုင်ငြားအံ့၊ လှေဖြင့် ကူး၍သွားနိုင်ငြားသော်လည်း ထိုရွာ၏ သွားရိုး လမ်းဖြင့်သာလျှင် ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာကို ယူအပ်၏။ သို့သော် အကြင်ရဟန်းသည် ရွာ၏နီးသောလမ်းကို တောရအင်္ဂါ တာငါးရာ ပြည့်စုံ စေခြင်းငှါ ထိုထိုအရပ်မှ ပိတ်ဆို့ငြားအံ့၊ ထိုရဟန်းသည် ဓုတင်ခိုးသူမည်၏။

တောရဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဖြစ်စေ၊ ဆရာဖြစ်စေ မကျန်း မမာဖြစ်၍ တောကျောင်း၌ လျှောက်ပတ်သော ဆေးပစ္စည်းစသည်ကို မရလျှင် ထို တောရဓုတင်ဆောင်ရဟန်းသည် မကျန်းမာသော ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်ကို ရွာကျောင်းသို့ ပင့်ဆောင်၍ ပြုစုအပ်၏။ သို့သော်လည်း နံနက်စောစောကပင် ရွာကျောင်းမှ ထွက်၍ တောရအင်္ဂါလောက်ရာ အရပ်၌ အရုဏ်တက်စေအပ်၏။ အရုဏ်တက်ချိန်အခါ၌ ထိုဆရာဥပဇ္ဈာယ် တို့၏ အနာရောဂါ တိုးတက်နေလျှင်မူ ထိုဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့၏သာလျှင်

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ ပမာဏ-ဟူသော စကားသည် လောကီကျမ်းဆရာတို့ အလေး အမြတ်ပြုသောစကားဖြစ်သည်။ မှန်ပေ၏။ နျာယကျမ်း၌ မှန်စွာ သိမြင်ဆုံးဖြတ် နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဤပမာဏကို (၁) ပစ္စက္ခ-မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ခြင်း၊ (၂) အနုမိတိ-အနုမာန-မျက်မြင်နှင့် နှိုင်းဆခြင်း၊ (၃) ဥပမာန-ပုံတူ ဥပမာ၊ (၄) သဒ္ဓ-ခိုင်လုံသောကျမ်းဂန်အဆို စသောစကား-ဟူ၍ ၄-ပါး ပြဆိုထားလေသည်။ ဤအရာ၌ ထိုလေးပါးတွင် စတုတ္ထ ၄-နံပါတ်အရ ခိုင်လုံ သော ကျမ်းဂန်စကားဟု ဆိုလို၏။

လုပ်ကျွေး ပြုစုဖွယ်ကိစ္စကို ပြုအပ်၏။ ဓုတင်ကို သုတ်သင်ခြင်း၌ ကြောင့်ကြ ပြုသည်မဖြစ်ရာ။ ဤသည်ကား ထိုအာရညကင် ဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံအစီအရင်ပေတည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤအာရညကင်ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်း သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည် (ဆောင်း နွေ မိုး ဥတုဟူသော) အခါခပ်သိမ်း တော၌ အရုဏ်တက်စေအပ်၏။ မဇ္ဈပုဂ္ဂိုလ် သည် မိုးလေးလတို့ပတ်လုံး ရွာကျောင်း၌ နေခြင်းငှါ ရ၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ် သည် (မိုးလေးလအပြင်) ဆောင်းလေးလတို့ပတ်လုံးလည်း (ရွာကျောင်း ၌ နေခြင်းငှါ ရ၏)။ (ဤသည်ကား အာရညကင်ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် အပြားပေတည်း။)

ထိုမှတပါး ဤသုံးပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓုတင်သည် ပိုင်းခြား၍ပြခဲ့ တိုင်းသောကာလ၌^၁ တောမှလာ၍ ရွာကျောင်း၌ တရား(နာပွဲ)ကို^၂ နာနေကုန်စဉ် အရုဏ်တက်ငြားသော်လည်း မပျက်၊ တရားနာပြီး၍ သွားကုန်လတ်သော် လမ်းခုလတ်၌ အရုဏ်တက်သော်လည်း မပျက်။ သို့သော် တရားဟောပုဂ္ဂိုလ် ထသွားပြီးသော်လည်း “တမုဟုတ် တအောင့် လောက် အိပ်ပြီးမှ သွားကုန်အံ့”ဟု ကြံလျက် အိပ်ပျော်နေကုန်စဉ် အရုဏ် တက်ငြားအံ့၊ သို့မဟုတ် (ရွာကျောင်း၌ နေလိုသော) မိမိအလိုအားဖြင့်

မှတ်ချက်

၁-ဥက္ကဋ္ဌအား ဥတုသုံးပါးလုံး၊ မဇ္ဈအား ဆောင်းနှင့် နွေ ဥတု ၂-ပါး၊ မုဒုအား နွေဥတု တပါးဟူသော ပြခဲ့သောကာလ၌-ဟု ဆိုလို၏။

၂-ဓမ္မဿဝနံ-ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်၍ တရားနာပွဲ-ဟု သဒ္ဒါနက် ပြန်သည်။ ယခု ကာလ အခေါ်အားဖြင့်မူ တရားပွဲ-ဟု ဆိုရပေမည်။ ထိုတရားပွဲ၌ ဟောသော တရားကို နာနေတုန်း အရုဏ်တက်သွားသော်လည်း ဓုတင်မပျက်-ဟု ဆိုလို၏။

ရွာကျောင်း၌ အရုဏ်ကို တက်စေကုန်ငြားအံ့၊ ဓုတင်ပျက်၏။ ဤသည် ကား ဤအာရညကင်ဓုတင်၌ ပျက်ခြင်းပေတည်း။

ဤဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ (၁) အာရညကင် ဓုတင်ဆောင်သော ရဟန်းသည် တောဟူသောအမှတ်ကို နှလုံးသွင်းလျက် မရသေးသော သမာဓိကိုမူလည်း ရနိုင်၏။ ရပြီးသော သမာဓိကိုမူလည်း စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ ဖြစ်နိုင်၏။ (၂) မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ထို တောနေရဟန်းအား အားရဝမ်းမြောက်တော်မူ၏။ ဘုရား ဟောတော်မူ ပုံကား-“ချစ်သား နာဂိတ ထိုတောနေရဟန်း၏ ထိုသို့ တော၌ နေခြင်း ဖြင့် ငါသည် ဝမ်းမြောက်ပေ၏” ဟူ၍ပင်တည်း။ (၃) အစွန်ကျ၍ ဝေး ကွာလှသော တောကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော ထိုရဟန်း၏ စိတ်ကို မလျှောက်ပတ်သော ရူပါရုံစသည်တို့သည်လည်း မပျံ့လွင့်စေနိုင်ကုန်၊ (၄) ထိတ်လန့်ခြင်းကင်း၏။ (၅) အသက်၌ တွယ်တာသော နိကန္တိကိုလည်း ပယ်စွန့်နိုင်၏။ (၆) ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာဟူသော အရသာကိုလည်း ခံစားရ၏။ (၇) ပုံသကူဓုတင်ဆောင် စသည်တို့အဖြစ် (ဟူသော ကြွင်းသောဓုတင်ဆဲနှစ်ရပ်) သည်လည်း ထို တောနေ ရဟန်းအား သင့်လျော်လျှောက်ပတ်ပေ၏။ ဤ သည်ကား အာရညကင်ဓုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

ဆိတ်ငြိမ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသော^၁ လူသူတို့နှင့် မရောနှောသော^၂ အစွန်ကျသော တောကျောင်း၌ ပျော်မွေ့သော^၃ တောရနေခြင်း ဖြင့် မြတ်စွာဘုရား၏ စိတ်နှလုံးတော်ကို အားရ နှစ်သက်စေ နိုင်သော^၄။

မှတ်ချက်

၁-ဤဝိသေသနပုဒ်များကို ရဟန်းသည်-ဟူသော ဝိသေသပုဒ်နှင့် စပ်ပါ။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ဂ-အာရညကင်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက် ၂၃၅

ရဟန်းသည် တောကျောင်း၌ တပါးတည်း နေသည်ဖြစ်၍ အကြင် ဝိဝေကချမ်းသာကို ရ၏။ ထိုတောနေရဟန်း၏ ထိုသို့သော ဝိဝေက ချမ်းသာကို သိကြားမင်းနှင့်တကွ နတ်တို့သည်သော်လည်း မရကြ မခံစားကြရကုန်။

ပုံသကူ သင်္ကန်းကိုလည်း ချပ်ဝတ်တန်ဆာကဲ့သို့ ဝတ်ဆင်လျက် ကြွင်းသော ဓုတင်ဟူသော လက်နက်ရှိသည်ဖြစ်၍ တောအရပ် တည်းဟူသော စစ်မြေပြင်သို့ ဝင်ရောက်သော ဤရဟန်းသည် သာလျှင်^၁

စစ်တပ်နှင့် တကွသော ကိလေသာမာရ်ကို မကြာမြင့်မီပင်လျှင် အောင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိသည် တောကျောင်းနေခြင်း၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက်ခြင်းကို ပြုရာ၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား အာရညကင်ဓုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံ အစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်ခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသော စကား တည်း။

မှတ်ချက်

၁-ဤတွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဂါထာတပုဒ် ဆုံးသောကြောင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့် သူများအား ရှင်းလင်းစေရန် ဖြတ်ထားသည်။ သို့သော် ဝါကျကား မဆုံးသေး။ ထို့ကြောင့် ဤရဟန်းသည်သာလျှင်...စွမ်းနိုင်ပေ၏-ဟု နောက်အပိုဒ်၌ စပ်ပါ။

၉-ရုက္ခမူရတင်ကို ပြဆိုချက်

၃၂။ ရုက္ခမူရတင်ကိုလည်း—

“ဆန္ဒ ပဋိက္ခိပါမိ-(အုတ်ကြွပ်စသော အမိုးငါးမျိုးဖြင့်) မိုးအပ်
သော အရိပ်အာဝါသကို ပယ်ပါ၏”။

“ရုက္ခမူလိကံ” သမာဒိယာမိ-သစ်ပင်ရင်း သစ်ပင်အောက်၌
နေလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ စေတနာကို ဆောက်
တည်ပါ၏”။

ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသော စကားဖြင့်
ဆောက်တည်အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ကျင့်ပုံကား ရုက္ခမူရတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်းသည် (၁) မင်း ၂-ပါး
တို့၏ တိုင်းပြည်နယ်စပ် သစ်ပင်၊ (၂) ပူဇော်အပ်သော နတ်စိုးသစ်ပင်၊
(၃) သစ်စေးပင် အစရှိသော အစေး အသုံးဝင်သော သစ်ပင်၊ (၄)
သရက်အစရှိသော အသီးပင်၊ (၅) လင်းခိုရှိသော သစ်ပင်၊ (၆) (မြွေ
ကင်းစသည် အောင်းနိုင်သည့်) အခေါင်းရှိသော သစ်ပင်၊ (၇) ကျောင်း
တိုက်အလယ်ရှိ သစ်ပင်ဟူသော ဤသစ်ပင်တို့ကို ကြဉ်၍ ကျောင်းတိုက်၏
အစွန်၌ တည်သောသစ်ပင်ကို ယူအပ်၏။ ဤသည်ကား ထိုရုက္ခမူရတင်
ဆောင်သော ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံ အစီအရင်ပေတည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤ ရုက္ခမူရတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း
သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည် သဘောကျ နှစ်သက်ရာ

မှတ်ချက်

၁-အမိုး ငါးမျိုးဟူသည်မှာ (၁) အုတ်ကြွပ်၊ (၂) ကျောက်ပြား၊ (၃)
အင်္ဂတေ၊ (၄) သက်ကယ်မြက်၊ (၅) ထန်းရွက် အင်ဖက်စသောသစ်ရွက်-ဤ
ငါးမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ (ဝိ ၄-၃၀၁)

သစ်ပင်ကို ယူပြီးလျှင် ရှင်းလင်းသုတ်သင်စေခြင်းငှါ မရ၊ ကြွေကျနေသော သစ်ရွက်အပေါင်းကို ခြွေဖြင့် ဖယ်ရှား၍ နေရာ၏။ မဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်သည် ထို သစ်ပင် အောက်အရပ်သို့ ရောက်လာသော သူတို့ကိုသာလျှင် သုတ်သင် စေခြင်းငှါ ရ၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရာမ်စောင့် ဒကာများ၊ သာမဏေ များကို ခေါ်ယူလျက် သုတ်သင်ရှင်းလင်းစေ၍ အညီအညွတ် ပြုစေ၍ သဲဖြူ ခင်းစေ၍ စောင်ရန်းအကာအရံကို ပြုစေ၍ [၇၂] တံခါးတပ်စေ၍ နေရာ ၏။ ပူဇော်ပွဲနေ့၌မူ ရုက္ခမူရတင်ဆောင် ရဟန်းသည် ထို သစ်ပင်အောက်၌ မနေမူ၍ (ရုက္ခမူရတင်ဆောင်အဖြစ်ကို လျှို့ဝှက်ရန်) တပါးသော ဖုံးလွှမ်း ကွယ်ဝှက်ရာအရပ်၌ နေရာ၏။ (ဤသည်ကား ရုက္ခမူရတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ် အပြားပေတည်း ။

ထိုမှတပါး ဤသုံးပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓုတင်သည် အုတ်ကြွပ်စသည် ဖြင့် မိုးအပ်သော အရိပ်၌ နေလိုသောဆန္ဒဖြင့်(ဝင်၍)နေခြင်းကို ပြသော ခဏ၌ ပျက်၏။ သိလျက် အမိုးအောက်၌ အရုဏ်တက်စေကာမျှ၌ (ပျက်

မှတ်ချက်

၁-(ဝိ ၁-၂၆၄၊ ဝိ ၄-၃၅၉-တို့၌) “ဒေဝဒတ်၊ ရှစ်လပတ်လုံး သစ်ပင်ရင်း ကျောင်း၌ နေခြင်းကို ငါဘုရားခွင့်ပြုထားပြီ”ဟု မိန့်တော်မူချက်ရှိသောကြောင့် ၎င်း၊ (ဝိ-ဋ္ဌ ၂-၁၈၉-၌) “မိုးလေးလတို့ပတ်လုံး မူကား သစ်ပင်ရင်းကျောင်း၌ နေခြင်းကို မြစ်ပယ်ထားသည်သာတည်း”ဟု ဖွင့်ပြထားသောကြောင့်၎င်း၊ (ဝိ ၃-၂၁၂-၌) “ဟင်းလင်းပြင်၌ ဝါမကပ်အပ်” “ကျောင်းမရှိပဲ ဝါမကပ်အပ်” ဟု ပညတ်တော်မူချက်များရှိသောကြောင့်၎င်း မိုးလေးလအတွင်း၌ ရုက္ခမူရ တင်နှင့်အဗ္ဘောကာသိကဓုတင်ကို မဆောက်တည်ကောင်းသကဲ့သို့ရှိ၏။ သို့သော် တံခါးနှင့်တကွ မိုးလုံသောကျောင်းရှိလျှင် ဝါကပ်ကောင်း၏။ ထိုကျောင်းအမိုး အောက်သို့ မဝင်လျှင် ဓုတင်လည်း ပျက်ဖွယ်မရှိပေ။ ဤအထူးကိုလည်း ဤ အရာ၌ မှတ်သားအပ်၏။

သည်)။ ဟု အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင်တို့က ဆိုကုန်၏။ ဤသည်ကား ဤ ရုက္ခမူရတင်၌ ပျက်ခြင်းပေတည်း။

ဤ ဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ (၁) “သစ်ပင် ရင်း တည်းဟူသော ကျောင်းကိုအမှီပြု၍ ရဟန်း၏အဖြစ်သည် (မျှတ တည်နေရ၏)”ဟူသော မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ကြောင့် (တတိယ) နိဿယအား လျော်သောအကျင့် ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ (၂) “အဖိုးလည်း နည်းကုန်၏၊ ရလည်း ရလွယ်ကုန်၏၊ ထို အဖိုးနည်း၍ ရလွယ်သော ကျောင်းတို့သည် အပြစ်လည်း ကင်းကုန်၏” ဟု မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်း အပ်သောပစ္စည်း ရှိသည်၏အဖြစ်၊ (၃) သစ်ရွက်တို့၏ မပြတ်ပြောင်း လဲ ဖောက်ပြန်ခြင်းကို မြင်ရသဖြင့် အနိစ္စသညာကို ဖြစ်စေနိုင်သည် ၏ အဖြစ်၊ (၄) ကျောင်း၌ ဝန်တိုခြင်း၊ အမှုသစ် အလုပ်အကိုင်၌ မွေ့လျော်ခြင်းတို့၏ မရှိခြင်း၊ (၅) ရုက္ခဇိုင်းနတ်တို့နှင့် အတူတကွ နေရ သည်၏အဖြစ်၊ (၆) အပ္ပိစ္ဆတာ စသည်တို့အား လျော်သော အကျင့် ရှိသည်၏အဖြစ်။ ဤသည်ကား ရုက္ခမူရတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

ဘုရားမြတ်စွာသည် (အဖိုးလည်း နည်းကုန်၏ စသည်ဖြင့်) ချီးမွမ်းအပ်သော^၁ ရဟန်းအဖြစ်၏ မှီရာနိဿယဟူ၍လည်း ဟော

မှတ်ချက်

၁-အဖိုးအောက်၌ နေခြင်းကို ပြုခြင်းသည် (ဓုတင်ကို မပျက်စေနိုင်သော) တရားနာခြင်းစသည်တို့အတွက်လည်း ဖြစ်တတ်သေး၏။ ထို့ကြောင့် “သိလျက် အရုဏ်တက်စေကာမူ၌”ဟူ၍ ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ)

၂-သစ်ပင်၌တည်သော ဗိမာန်တို့၌ နေကုန်သော ထိုရုက္ခဇိုင်းနတ်တို့သည် လည်း သစ်ပင်တို့၌ နေကုန်၏။ ဤရုက္ခမူရတင်ဆောင်ရဟန်းသည်လည်း သစ် ပင်၌ နေ၏။ ထို့ကြောင့် အတူတကွနေသည်၏အဖြစ်(ဟု ဆိုသည်)။ (ဋီကာ)

၃-ဤဝိသေသနပုဒ်ကို နေရာသည်-ဟူသော ဝိသေသျှပုဒ်နှင့် စပ်ပါ။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၉-ရုက္ခမူရုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၃၉

တော်မူအပ်သော^၁ သစ်ပင်ရင်းနှင့် တူသော^၂ ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းကို အလိုရှိသော ယောဂီ၏ နေရာသည် အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း။

ဤသို့ ဆိုရခြင်းအကြောင်းကား အာဝါသမဇ္ဈေရကိုပယ်ဖျောက်ရာ ဖြစ်သော^၁ ရုက္ခဇိုင်းနတ်တို့သည် စောင့်ရှောက်အပ်သော^၂ လူသူ ကင်းဆိတ်သော သစ်ပင်ရင်း၌ နေသော ကောင်းသောအကျင့် ရှိသော ယောဂီသည်^၃။

(နုခါစ၌) စက်စက်နီကြ၍ (ရင့်သောအခါ) စိမ်းကြပြီးလျှင် (မှည့်သောအခါ) ဝါရော်ကုန်လျက် အညာမှ ကြွေကျကုန်သော သစ်ရွက်တို့ကို တွေ့မြင်ရသည်ဖြစ်၍ မြဲသည်ဟု ထင်သော အမှတ် သညာကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ပေ၏။

ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ အမေ့တော်ဖြစ်သော^၄ ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်သော သူတို့၏ နေရာဖြစ်သော ဆိတ်ငြိမ်သော သစ်ပင် ရင်းကို အမြော်အမြင် ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် မထိမဲ့မြင်မပြုပဲ အလေးအမြတ်ပြုရာ၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီ ပေတည်း။

မှတ်ချက်

၁-ဤဝိသေသနပုဒ်တို့ကို နေရာသည်-ဟူသော ဝိသေသျှပုဒ်နှင့်စပ်ပါ။

၂-ဤဝိသေသနပုဒ်တို့ကို သစ်ပင်ရင်း၌-ဟူသော ဝိသေသျှနှင့် စပ်ပါ။

၃-ယောဂီသည်....တွေ့မြင်ရသည်ဖြစ်၍....ပယ်ဖျောက်နိုင်ပေ၏-ဟု စပ်ပါ။

၄-မြတ်စွာဘုရား၏ ပွားတော်မူခြင်း ဘုရားဖြစ်တော်မူခြင်း မေ့စကြာ တရားကို ဟောတော်မူခြင်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းတို့သည် သစ်ပင်ရင်း၌သာ လျှင် ဖြစ်ကြသောကြောင့် “ဘုရား၏ အမေ့တော်ဖြစ်သော....သစ်ပင်ရင်းကို” ဟု ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ)

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား ရုက္ခမူရုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံအစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်ခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသော စကားတည်း။

၁၀-အဗ္ဗောကာသိက ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၃၃။ အဗ္ဗောကာသိကဓုတင်ကိုလည်း—

“ဆန္ဒဉ္စ ရုက္ခမူလဉ္စ ပဋိက္ခိပါမိ - အမိုးကိုလည်း ပယ်ပါ၏။
သစ်ပင်ရင်းကိုလည်း ပယ်ပါ၏”။

“အဗ္ဗောကာသိကင်္ဂံ သမာဒိယာမိ - အမိုးမရှိသော ဟင်း
လင်းပြင်အရပ်၌ နေလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ
စေတနာကို ဆောက်တည်ပါ၏”။

ဟူသော ဤ စကား ၂ - မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသော စကားဖြင့်
ဆောက်တည်အပ်၏။ (ဤ သည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ကျင့်ပုံ အစီအရင်ကား အဗ္ဗောကာသိကဓုတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်း
အား တရားနာရန်ဖြစ်စေ၊ ဥပုသ်ပြုရန်ဖြစ်စေ ဥပုသ်အိမ်သို့ ဝင်ရန် အပ်၏။
ဝင်ပြီးသောအခါ မိုးရွာငြားအံ့၊ မိုးရွာနေစဉ် မထွက်မူ၍ မိုးစဲသောအခါ၌
ထွက်အပ်၏။ ဆွမ်းစားကျောင်းသို့ ဖြစ်စေ၊ မီးတင်းကုပ်သို့ ဖြစ်စေ ဝင်၍
ဝတ်ပြုခြင်းငှါ အပ်၏။ ဆွမ်းစားကျောင်း၌ မထေရ်ကြီး ရဟန်းတို့ကို
ဆွမ်းဖြင့် (ဝင်၍) ပန်ကြားရန် အပ်၏။ ပါဠိသင်ပေးသော ဆရာရဟန်း
သည်၎င်း၊ ပါဠိသင်ယူသော တပည့်ရဟန်းသည်၎င်း (ပါဠိသင်ဆဲ အချိန်၌)
အမိုးအောက်သို့ ဝင်ခြင်းငှါ အပ်၏။ အပြင်ပ၌ မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်
ကုန်သော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ် စသည်တို့ကို အတွင်းသို့ သွင်းခြင်းငှါ
လည်း အပ်၏။ ခရီးသွားသော ရဟန်းသည် [၇၃] သီတင်းကြီးရဟန်းတို့၏
ပရိက္ခရာကို ယူထားသည် ဖြစ်အံ့၊ မိုးရွာလတ်သော် လမ်းအလယ် (လမ်း

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၁၀-အဗ္ဗောကာသိကဓုတင်ကို ပြဆိုချက် ၂၄၁

ပေါ်)၌ တည်သော (ရင်ခွဲ) ဇရပ်သို့ ဝင်ခြင်းငှါ အပ်၏။ (သီတင်းကြီး ရဟန်းတို့၏) ပရိက္ခရာ တစုံတခုကို ယူထားသည် မဟုတ်ငြားအံ့၊ ဇရပ်၌ ရပ်တည် (၍မိုးခို)အံ့ ဟု ကြံလျက် လျင်သောအဟုန်ဖြင့် သွားခြင်းငှါ မအပ်။ သို့သော် သွားရိုးသွားစဉ်ဖြင့် သွား၍ (ဇရပ်သို့)ဝင်ပြီးလတ်သော် မိုးစဲသည်တိုင်အောင် (ဇရပ်၌)တည်၍ သွားအပ်၏။ ဤသည်ကား ထို အဗ္ဗောကာသိက ဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံ အစီအရင်ပေတည်း။ ရုက္ခမူ ဓုတင်ဆောင် ရဟန်း၏ (ကျင့်ပုံအစီအရင်၌)လည်း (တရားနာရန် ဖြစ်စေ စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သော) ဤ အဗ္ဗောကာသိက၏ ကျင့်ပုံနည်းကို ပင်လျှင်၊ ဝါ-ကျင့်နည်းအတိုင်းပင်လျှင် သိအပ်၏။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤ အဗ္ဗောကာသိက ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ် သည်လည်း သုံးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်အား သစ်ပင်ကို၎င်း၊ တောင်ကို၎င်း၊ အိမ်ကို၎င်း ကပ်မှီ၍နေခြင်းငှါ မအပ်၊ ဟင်းလင်းပြင် အရပ်၌သာလျှင် သင်္ကန်းဖြင့်မိုးသော ကုဋိပြု၍ နေသင့်၏။ မဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ် အား သစ်ပင် တောင် အိမ်တို့ကို ကပ်မှီ၍ အတွင်းမဝင်ပဲ^၁ နေခြင်းငှါ အပ်၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်အား (မိုးမယိုအောင်) အမိုးအသွင်ဖြင့် ပြုအပ်သော အပိုင်းအခြား မရှိသော တောင်ချိုင့်တောင်ဝှမ်းသည်၎င်း၊ သစ်ခက်တို့ဖြင့် ကျဲကျဲမိုးသော မဏ္ဍပ်သည်၎င်း၊ ကစီတင်သော ဖယောင်းပုဆိုး အမိုးသည် ၎င်း၊ လယ်စောင့်သွား စသည်တို့ စွန့်ထားသော ထိုအရပ်၌ တည်သော တဲကုပ်သည်၎င်း အပ်၏။ ဤသည်ကား (အဗ္ဗောကာသိက ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်အပြားတည်း။)

မှတ်ချက်

၁- သစ်ပင်၏ အတွင်းမည်သည် သစ်ပင်ရင်း သစ်ပင်အောက်အရပ်တည်း၊ တောင်၏ အတွင်းမည်သည်မှာမူ တောင်ဝှမ်းတောင်ချိုင့် တောင်ခေါင်းနှင့် တူသော တောင်စွန်းတောင်စွယ်အောက်အရပ်ပေတည်း။ (ဋီကာ)

ဝိသုဒ္ဓိဖြန့် (ပ) ၁၆-ပပ-ဗသ-၈

ထိုမှတပါး ဤသုံးပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓုတင်သည် နေခြင်းအကျိုးငှါ အမိုးအောက်သို့၎င်း၊ သစ်ပင်ရင်းသို့၎င်း ဝင်သောခဏ၌ ပျက်၏။ “ထို အမိုးအောက် သစ်ပင်ရင်း၌ သိလျက်” အရုဏ်တက်စေကာမျှ၌ (ပျက် သည်)”ဟု အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင်တို့က (ဆိုကြ၏)။ ဤသည်ကား ဤ အဗ္ဘောကာသိကဓုတင်၌ ပျက်ခြင်းပေတည်း။

ဤ ဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ (၁) အာဝါသ ပလိဗောဓ၏ ပြတ်ခြင်း၊ (၂) ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊ (၃) “ရဟန်းတို့သည် သမင်တို့ကဲ့သို့ ငြိတုယ်ခြင်း မရှိပဲ သွားကုန်သည် ဖြစ်၍ နေရာကျောင်း မရှိကုန်ပဲ နေကြကုန်၏”ဟု (နတ်၏) ချီးမွမ်းခြင်းအား လျော်သည်၏ အဖြစ်၊ (၄) အရိပ်အာဝါသ၌ ငြိတုယ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ (၅) အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ အပိတ်အပင်ကင်းသော သွားခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ (၆) အပိစ္ဆတာ စသည်တို့အားလျော်သော အကျင့်

မှတ်ချက်

၁- သိလျက်ဟူသည်ကား တရားနာခြင်းစသည်အလို့ငှါ အမိုးအောက် သစ် ပင်ရင်းသို့ ဝင်၍ နေစဉ် ယခုပင် အရုဏ်တက်တော့မည်ဟု သိလျက် (ဟု ဆိုလို ၏)။ (ဋီကာ)

၂- အချို့သော သစ်ပင်ရင်း၌လည်း နေ၍ ချမ်းသာခြင်း-နေကောင်းခြင်း သည် ရှိသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ထိုသစ်ပင်ရင်း၌ ငြိကပ်တုယ်တာခြင်း ရွှေသွား ရှိသော အာဝါသပလိဗောဓသည် ဖြစ်နိုင်သေး၏။ ဟင်းလင်းပြင်၌ကား မဖြစ် နိုင်ပေ၊ ထို့ကြောင့် ဤဓုတင်၌သာလျှင် အာဝါသပလိဗောဓ ပြတ်ခြင်းအကျိုးကို ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ)

၃- ဤမည်သောအရပ်၌ နေထိုင်စရာ (ကျောင်း) မရှိသောကြောင့် ထို အရပ်သို့ သွားခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်-ဟု ဤသို့သော ကြံစည်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့် အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ အပိတ်အပင်ကင်းသော သွားခြင်းရှိပေသည်။ (ဋီကာ)

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၁၁-သုသာန်ဓုတင်္ဂကို ပြဆိုချက်

၂၄၃

ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဤသည်ကား အဗ္ဘောကာသိကဓုတင်္ဂ၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

အိမ်နေလူတို့၏ စီးပွားရေး အလုပ်အကိုင် မရှိသည့်ရဟန်း အဖြစ်အားလျော်သော ရလွယ်လှစွာသော ကြယ်တာရာတို့ဖြင့် ပြီးသည့်ပတ္တမြားမျက်နှာကြက်ရှိသော လတည်းဟူသော ဆီမီးခွက်ကြီးဖြင့် ထွန်းလင်း တောက်ပရာဖြစ်သော ဟင်းလင်းပြင်၌ ထိန်မိဒ္ဒကို ပယ်ဖျောက်လျက် သမင်စိတ်သဖွယ် ဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် နေသော ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကို မှီသော ရဟန်းသည်။

ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာ ဟူသော သာယာဖွယ်အရသာကို မကြာမီပင် ရနိုင်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဟင်းလင်းပြင်အရပ်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်သည် ဖြစ်ရာ၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား အဗ္ဘောကာသိကဓုတင်္ဂ၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံ အစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်ခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသော စကားပေတည်း။

၁၁-သုသာန်ဓုတင်္ဂကို ပြဆိုချက်

[၇၄] ၃၄။ သုသာန်ဓုတင်္ဂကိုလည်း—

“နသုသာနံ ပဒ္ဓိက္ခိပါမိ-သုသာန်မဟုတ်သော အရပ်ကို ပယ်ပါ၏”။

“သောသာနိကင်္ဂံ” သမာဒိယာမိ-သုသာန်၌ နေလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အကြောင်း အင်္ဂါစေတနာကို ဆောက်တည်ပါ၏”။

မှတ်ချက်

၁-ရဟန်းသည်...မကြာမီပင် ရနိုင်ပေ၏-ဟု စပ်ပါ။

ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသော စကားဖြင့်ဆောက်တည်အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ကျင့်ပုံကား သုသာန်စုတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်းသည် ရွာသစ်ကို တည်ထောင်ကုန်သော လူတို့သည် “ဤအရပ်သည် သုသာန်ဖြစ်စေ”ဟူ၍ အကြင်အရပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားကုန်၏။ ထိုမှတ်သားကာမျှဖြစ်သော အရပ်၌ မနေသင့်သေး။ အကြောင်းမူကား သူသေကောင်ကို မဖုတ်ရသေး (မမြှုပ်ရသေး)သည်ရှိသော် ထိုမှတ်သားအပ်ကာမျှဖြစ်သော အရပ်သည် သုသာန်မမည်သေးသောကြောင့်ပေတည်း။ စင်စစ်သော်ကား သူသေကောင်ဖုတ်ပြီး(မြှုပ်ပြီး)သောကာလမှစ၍ ၁၂-နှစ်တိုင်အောင် (သူသေကောင် မဖုတ်ပဲ မမြှုပ်ပဲ)စွန့်ပစ်ထားအပ်သော်လည်း ထိုအရပ်သည် သုသာန်မည်သည်သာတည်း။

အထူးသတိပြုဖွယ်ကား ထိုသုသာန်၌နေသော ရဟန်းသည် စင်္ကြံမဏ္ဍပ် စသည်တို့ကို ပြုစေ၍ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ကို ခင်းစေ၍ သောက်ရေ သုံးရေကို တည်ထားစေ၍ တရားစာပေကို သင်ကြားပို့ချလျက် မနေအပ်။ ဤစုတင်သည် ဆောင်နိုင်ခဲ့၍ လေးလံ၏။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သော

မှတ်ချက်

၁- ထိုရဟန်းသည်.... ထိုမှတ်သားအပ်ကာမျှဖြစ်သော အရပ်၌ မနေသင့်သေး-ဟု စပ်ပါ။

၂- သူသေကောင် အိပ်ကာမျှ၌ သုသာန်လက္ခဏာသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့် သုသာန်မည်သည်သာတည်း။ မှန်ပေ၏။ ဆဝသယန-သူသေကောင်၏ အိပ်ရာကို သုသာန်ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။ (ဋီကာ) ဆဝ-သူသေကောင်၏+သယန-အိပ်ရာ-ယင်း ဆဝသယန-မှ သုသာန-သုသာန် ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုလို၏။

ဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်ရန်အတွက် သံဃာ့မထေရ်ကို၎င်း၊ မင်းကခန့်ထားသော ရွာသူကြီးစသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၎င်း(မိမိသုသာန်၌ နေကြောင်းကို) သိစေ၍(ဘေးရန်မတွေ့ရအောင်) မမေ့မလျော့ နေအပ်၏။ စင်္ကြံကြွသည် ရှိသော် ထက်ဝက်သောမျက်စိဖြင့် သူကောင်ဖုတ်ရာ(မြှုပ်ရာ)အရပ်ကို ကြည့်လျက် စင်္ကြံသွားအပ်၏။

သုသာန်သို့ သွားသောအခါ၌လည်း သွားရိုးလမ်းမမှ ဖဲ၍ သွားရိုးမဟုတ်သောဖြတ်လမ်းဖြင့် (လျှိုလျှိုဝှက်ဝှက်)သွားအပ်၏။ နေ့ခင်းကပင် (သွား၍ သစ်ငုတ် သစ်ပင် တောင်ပို့စသည်ဖြင့် ညဉ့်အခါ၌ မှိုမှိုမဲမဲ မြင်ကောင်းသော)အာရုံကို ပိုင်းခြားမှတ်သားထားအပ်၏။ အကျိုးကား ဤသို့ မှတ်သားထားသည်ရှိသော် ညဉ့်အခါ၌ ထိုသစ်ငုတ်စသော ဝတ္ထုသည် ထိုရဟန်းအား (တစ္ဆေအသွင်)ကြောက်ဖွယ်ထင်သည် မဖြစ်လှတံ။ ညဉ့်အခါ၌ ဘီလူးတို့သည် ဟစ်အော်ကုန်၍ လှည့်လည်ကုန်သော်လည်း (ထိုဘီလူးတို့ကို) တစုံတခုသော မြေခဲကျောက်ခဲစသည်ဖြင့် မပစ်ခတ်အပ်။ သုသာန်သို့ တနေမျှသော်လည်း မသွားဘဲနေခြင်းငှါ မအပ်။ “သုသာန်၌ သန်းခေါင်ယာမကို ကုန်စေ၍ မိုးသောက်ယာမ၌ သုသာန်မှ ဖဲခြင်းငှါ သင့်၏”ဟု အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင်ဆရာတို့က ဆိုကုန်၏။ ဘီလူးတို့

မှတ်ချက်

၁- သုသာန်မည်သည်မှာ လူတို့၏ လျှိုဝှက်အပ်သော မကောင်းမှုကို ပြုနိုင်ရာအရပ်ဖြစ်သောကြောင့် ခိုးမှုလုယက်မှုကို ပြုပြီးသော ခိုးသူ မပြုရသေးသော ခိုးသူတို့ ဝင်ရောက်နေရာဖြစ်၏။ ထိုသုသာန်၌ ခိုးသူတို့က ဥစ္စာရှင် (နှင့် ပုလိပ်) တို့ကို မြင်၍ ရဟန်း၏အနီး၌ ခိုးထုပ်ကိုပစ်၍ ပြေးကြလျှင် ရဟန်းကို ခိုးသူဟု ထင်ကာ ဖမ်း၍ ပုတ်ခတ်ကုန်ရာ၏။ ထိုသို့သော ဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ရန်အတွက် သံဃထေရ် ရွာသူကြီးစသည်တို့အား ပန်ကြား အသိပေးထားရသည်။ (ဋီကာ)အနည်းငယ် ချုံးထားသည်။

ကြိုက်နှစ်သက်သော(ဆီထွေး)နှမ်းထောင်း၊ ပဲထမင်း၊ ငါး၊ အမဲ၊ နို့၊ ရည်၊ ဆီ၊ တင်လဲအစရှိသော ခဲဘွယ်စားဖွယ်ကို မမှီဝဲအပ်။ ဒါယကာတို့အိမ်သို့ (သုသာန်မှအပြန်၌) မဝင်အပ်။ ဤသည်ကား ထိုသုသာန်ဓုတင်ဆောင် ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံအစီအရင်ပေတည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤသုသာန်ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ၃-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြင်သုသာန်၌ သူသေ ကောင်ကို(နေ့စဉ်)မပြတ်ဖုတ်ခြင်း၊ သူသေကောင်၏အပုပ်နံ့မပြတ်ခြင်းနှင့် (နေ့စဉ်)မပြတ် ငိုကြွေးသံတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုသုသာန်၌သာလျှင် နေအပ်၏။ မဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်အား မပြတ်ဖုတ်ခြင်း၊ အပုပ်နံ့မပြတ်ခြင်း၊ မပြတ် ငိုကြွေးသံဟူသော ၃-ပါးတို့တွင် တပါးပါးရှိသော်လည်း နေခြင်းငှါအပ်၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်အား ရှေး၌ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် သုသာန်လက္ခဏာသို့ ရောက် ကာမျှဖြစ်သော သုသာန်၌ နေခြင်းငှါအပ်၏။ (ဤသည်ကား သုသာန် ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်အပြားပေတည်း။)

ထိုမှတပါး ဤ ၃-ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ဓုတင်သည် သုသာန်မဟုတ်သော အရပ်၌နေခြင်းကို ပြုခြင်းကြောင့်ပျက်၏။ “သုသာန်သို့ မသွားသောနေ့၌

မှတ်ချက်

၁- ဤနှမ်းထောင်းဟူသောအနက်သည် တိလပိဋ-ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ဇီကာ၌ ဤပုဒ်ကို ပလလ-ဟု ဖွင့်၏။ သက္ကတအဘိဓာန်၌ ပလလ-ကို ထောင်း ထုအပ်သော နှမ်းဟု ပြထားသည်။ မဟာဇီကာ ဒုတိယတွဲ ၃၅၅-၌မူ တိလပိဋကို တိလစုဏ္ဏ-နှမ်းမှုန့်-ဟု ဖွင့်ပြထား၏။ ထို့ကြောင့် နှမ်းထောင်းဟူသော အနက် အသင့်ပင်။ ဆီကြိတ်ဆဲ၌ ထုတ်ယူအပ်သော နှမ်းမှုန့်ကို ဆီထွေးခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆီထွေး-ဟူသော အနက်လည်း သင့်ရာ၏။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၁၁-သုသာန်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၄၇

ပျက်သည်”ဟု အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင် ဆရာတို့က ဆိုကုန်၏။ ဤသည် ကား ဤသုသာန်ဓုတင်၌ ပျက်ခြင်းပေတည်း။

ဤဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ (၁) သေရချေအံ့ဟု အမှတ်သတိကို ရခြင်း၊ (၂) မမေ့မလျော့ နေလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ (၃) အသုဘအာရုံနိမိတ်ကိုရခြင်း၊ (၄) ကာမရာဂကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊ (၅) ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အသုဘသဘောကို အဖန်တလဲလဲမြင်နိုင်ခြင်း [၇၅] (၆) သံဝေဂအဖြစ်များခြင်း၊ (၇) (ဖျားနာ၍၊ အိုမင်း၍ သေသူတို့ကို မြင်ရသောကြောင့်) ကျန်းမာခြင်း၊ ပျို့နခြင်း၊ အသက်ရှင်ခြင်း၌မှီ၍ ဖြစ်သော မာန်ယစ်မှုကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊ (၈) ဘေးကြီးဘေးငယ်ကို သည်းခံနိုင်ခြင်း၊ (၉) နတ်တို့အလေးပြုအပ် ချီးမွမ်းအပ်သည်၏အဖြစ်၊ (၁၀) အပ္ပိစ္ဆတစသည်တို့အား လျော်သော အကျင့်ရှိသည်၏အဖြစ်။ ဤသည်ကား သုသာန်ဓုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

သုသာန်၌ နေလေ့ရှိသောရဟန်းကို အိပ်ပျော်နေစဉ်သော်လည်း မေ့လျော့ခြင်းဟူသောအပြစ်တို့သည် သေခြင်းတရားကို အောက် မေ့မှုဘာဝနာ၏ အာနုဘော်ကြောင့် (အိပ်မက်အလိုအားဖြင့်) မထိပါး မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။ များစွာသော သူသေကောင်တို့ကို မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်ရသောကြောင့် ထိုသုသာန်၌ နေလေ့ ရှိသောရဟန်း၏ စိတ်သည်လည်း ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ အဖန်တလဲလဲ တပ်စွဲသော ရာဂ၏အလိုသို့ လိုက်သည်သော်လည်း မဖြစ်ပေ။

မှတ်ချက်

၁-မိုးသောက်ယာမ၌ သုသာန်မှ ဖဲခြင်းငှါ သင့်၏-ဟု အလိုရှိအပ်သော ကြောင့် “သုသာန်သို့ မသွားသောနေ့၌ ပျက်သည်”ဟု အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဆောင်ဆရာတို့က ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ)

အကြီးအကျယ် ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်သောကြောင့် မာန်ယစ်ခြင်းသို့ မရောက်တော့ပေ။ ထို့ပြင် ငြိမ်းအေးရာနိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တသည်ဖြစ်၍ ကောင်းစွာအားထုတ်၏။ ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် များစွာသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ဆောင်တတ်-ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်သည့်စိတ်နှလုံးရှိသော ယောဂီသည် သုသာန်စုတင်ကို မပြတ်မှီဝဲသင့်လှပေ၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား သုသာန်စုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံအစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်ခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသောစကားတည်း။

၁၂-ယထာသန္တတိစုတင်ကို ပြဆိုချက်

၃၅။ ယထာသန္တတိစုတင်ကိုလည်း—

“သေနာသနလောလုပုံ ပဋိက္ခိပါမိ-ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌ လျှပ်ပေါ် မက်မောသောတဏှာကို ပယ်ပါ၏”။

“ယထာသန္တတိကံ” သမာဒိယာမိ-ညွှန်ကြားချထားတိုင်းသော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌ နေလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာကို ဆောက်တည်ပါ၏”။

ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ကျင့်ပုံကား ယထာသန္တတိစုတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်းသည် “ဤကျောင်းသည် သင့်အား ရောက်၏”ဟု အကြင်ကျောင်းကို (ချထား

မှတ်ချက်

၁-ထိုရဟန်းသည်....ကျေနပ်ရောင့်ရဲအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၁၂-ယထာသန္တတိဓုတင်္ဂကို ပြဆိုချက် ၂၄၉

ရေးပုဂ္ဂိုလ်က) ထိုဓုတင်ဆောင်ရဟန်းအား ယူစေအပ် (ချထားအပ်)၏။ ထိုချထားသော ကျောင်းဖြင့်သာလျှင် ကျေနပ်ရောင့်ရဲအပ်၏။ တပါးသော သီတင်းငယ်ရဟန်းကို (ရပြီးနေရာမှ) မထစေအပ်။ ဤသည်ကား ထို ယထာသန္တတိဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံအစီအရင်ပေတည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤယထာသန္တတိ ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်း ၃-ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိအား ရောက်သောကျောင်းကို ဝေးသလောဟူ၍၎င်း၊ နီးသလောဟူ၍၎င်း၊ ဘီလူး မြွေ စသည်တို့ နှိပ်စက်အပ် နှောင့်ရှက်အပ်သလောဟူ၍၎င်း၊ ပူသလောဟူ၍၎င်း၊ အေးသလောဟူ၍၎င်း မေးခြင်းငှါ မရ။ မဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ် သည် မေးခြင်းငှါ ရ၏။ သို့သော် လောလုပ္ပတဏှာဖြင့် သွား၍ကြည့်ခြင်းငှါ မရ။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်သည် သွား၍ကြည့်ပြီးလျှင် ထိုညွှန်ပြထားသောကျောင်း သည် ထိုရဟန်းအား (မကျန်းမာသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ကျန်းမာရေး မပြည့်စုံသောကြောင့်)၊ မနှစ်သက် မသင့်လျော်ပါမူ အခြား (သင့်လျော်

မှတ်ချက်

၁- သံဃိကကျောင်း၌ နေရာချထားသောပုဂ္ဂိုလ်က ထေရ်စဉ်ဝါစဉ်အရ နေရာချထားပေးရသည်။ ထေရ်ကြီးရဟန်းက သီတင်းငယ်၏ နေရာကို အလိုရှိ လျှင် ထိုနေရာကို ပေးရသည်။ ထိုသို့ ချထားပေးလျှင် သီတင်းငယ်ရဟန်းမှာ ပြောင်းရွှေ့ရသဖြင့် ဒုက္ခရောက်၏။ ဤဓုတင်ဆောင်ရဟန်းသည်ကား နေရာ ချထားရေး ပုဂ္ဂိုလ်က ချထားသော နေရာ၌သာလျှင် နေ၏။ တပါးသော ရဟန်းတို့၏ နေရာကို မတောင်းရ မယူရ။ ထို့ကြောင့် သီတင်းငယ်ရဟန်းကို နေရာမှ မထစေအပ်-ဟု ဆိုပေသည်။

၂- အဖာသုကဘာဝေန-ဟူသော ဋီကာဖြည့်စွက်အဖွင့်၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ပြည်မှီသုဒ္ဓိမဂ် နိဿယ၌ကား ဝိဝေကအစရှိသည်ကို ရခြင်းငှါ မချမ်းသာ

သော) ကျောင်းကို ယူခြင်းငှါ ရ၏။ (ဤသည်ကား ယထာသန္တတိဓုတင် ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်အပြားပေတည်း။)

ထိုမှတပါး ဤသုံးပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓုတင်သည် ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာ၌ လျှပ်ပေါ်မက်မောသော လောလုပ္ပတဏှာ ဖြစ်ကာမျှ၌ ပျက်၏။ ဤသည်ကား ယထာသန္တတိဓုတင်၌ ပျက်ခြင်းပေတည်း။

ဤဆိုလတံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း၊ (၁) “ရသည့်ဝတ္ထု ပစ္စည်းဖြင့် ကျေနပ်ရောင်းရဲရမည်”ဟု (မြတ်စွာဘုရား) မိန့်တော်မူသော ဩဝါဒကို လိုက်နာခြင်း၊ (၂) သီတင်းသုံးဘော်ငယ်တို့၏ အစီးအပွားကို လိုလားသည်၏ အဖြစ်၊ (၃) အယုတ် အမြတ်-ကောင်း မကောင်းကြံဆ ခြင်းကို စွန့်ပယ်ခြင်း၊ (၄) နှစ်သက်ခြင်း မနှစ်သက်ခြင်းကို ပယ်ခြင်း။

မှတ်ချက်

သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်-ဟု အနက်ပြန်ထား၏။ ဋီကာ၌ မုဒုအား လောလုပ္ပ ဖြစ်ပုံကို “ရောဂါမရှိပဲ အခြားကျောင်းကို ယူခြင်းသည် လောလုပ္ပ မည်၏”ဟု ဖွင့်ပြ ချက်နှင့် နှိုင်းနှိုင်းကြည့်ရာ၏။

၁-မုဒုအား ရောဂါမရှိလျှင် (ဝါ-ရောဂါမရှိပါပဲ) ယူစေအပ်-ချထားအပ်ပြီး သော ကျောင်းကို ပယ်၍ အခြားကျောင်းကို ယူခြင်းသည် လောလုပ္ပမည်၏။ မဇ္ဈိအား သွား၍ကြည့်ခြင်းသည် လောလုပ္ပမည်၏။ ဥက္ကဋ္ဌအား မေးမြန်း စုံစမ်းခြင်းသည် လောလုပ္ပမည်၏။ အလုံးစုံသော ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါးလုံးတို့အား သီတင်းငယ်ကို နေရာမှ ထစေ၍ ယူရာ၌ လောလုပ္ပ ဖြစ်သည်ကို ဆိုဖွယ်ပင်မရှိ တော့ပြီ။ (ဋီကာ)

၂-ထ(၍နေရာပေး)စေရန် ပြောနိုင်ကောင်းသော သီတင်းငယ်တို့ကိုလည်း နေရာမှထစေရန် မပြောသဖြင့် သီတင်းသုံးဘော်ငယ်တို့၏ အစီးအပွားကို လိုလားသည်၏အဖြစ်။ (ဋီကာ)

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၁၂-ယထာသန္တတိဓုတင်ကို ပြဆိုချက် ၂၅၁

(၅) မိမိမရသော အခြားကျောင်း၌ လိုချင်မှု၏ ဝင်ပေါက်တံခါးကို ပိတ်ခြင်း၊ (၆) အပ္ပိစ္ဆတာစသည်တို့အား လျော်သောအကျင့်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဤသည်ကား ယထာသန္တတိဓုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

[၇၆] ယထာသန္တတိဓုတင်ဆောင် ရဟန်းသည် (ကျောင်းကောင်း မကောင်း) ကြံခြင်းမရှိပဲ ရသည့်ကျောင်းဖြင့် ရောင့်ရဲသည်ဖြစ်၍ မြက်အခင်းတို့၌သော်လည်း ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရပေ၏။

ထိုယထာသန္တတိ ဓုတင်ဆောင်ရဟန်းသည် ကောင်းမြတ်သော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌ မတပ်မက်ပေ၊ အယုတ်အညံ့ကို ရသော် လည်း စိတ်မပျက်ပေ၊ သီတင်းသုံးဘော်ငယ်တို့ကို အကျိုးစီးပွား ဖြင့် သနားစောင့်ရှောက် ချီးမြှောက်ရာရောက်ပေ၏။

ထို့ကြောင့် အရိယာသူမြတ်တို့ မပြတ်လေ့ကျက်အပ်သော^၁ မုနိ တကာတို့၏ရွှေသွား မြတ်ဘုရား ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော^၂ ညွှန်ချ အပ်တိုင်းသော ကျောင်း၌ မွေ့လျော်သည်၏ အဖြစ်(ဟူသော အကျင့်)ကို ပညာရှိရဟန်းသည် အားထုတ်ကျင့်သုံးရာ၏။ ဤ သည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား ယထာသန္တတိဓုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံ အစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်ခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသောစကား ပေတည်း။

မှတ်ချက်

၁ — လေ့ကျက်အပ်သော ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော မွေ့လျော်သည်၏ အဖြစ်-ဟု စပ်ပါ။

၁၃-နိသဇ္ဇိဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၃၆။ နိသဇ္ဇိဓုတင်ကိုလည်း—

“သေယျံ ပဋိက္ခိပါမိ-လဲလျောင်းအိပ်ခြင်းကို ပယ်ပါ၏”။

“နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ” သမာဒိယာမိ-ထိုင်လျက် နေလေ့ရှိသောသူ၏ အကြောင်းအင်္ဂါစေတနာကို ဆောက်တည်ပါ၏”။

ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည် အပ်၏။ (ဤသည်ကား ဆောက်တည်ပုံပေတည်း။)

ကျင့်ပုံကား နိသဇ္ဇိဓုတင်ဆောင်သော ထိုရဟန်းသည် ညဉ့်သုံးယာမိ တွင် တယာမိ၌၊ ဝါ-တယာမိပတ်လုံးထ၍ စင်္ကြံလျှောက်အပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးတို့တွင် လဲလျောင်းအိပ်ခြင်းငှါသာလျှင် မအပ်ပေသည်။ (အခြားဣရိယာပုထ်သုံးပါးလုံးပင် အပ်ပေ၏)။ ဤသည်ကား ထိုနိသဇ္ဇိ ဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ကျင့်ပုံအစီအရင်ပေတည်း။

အပြားအားဖြင့်မူကား ဤနိသဇ္ဇိဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ၃-ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်အား နောက်မှီတက်ပျဉ်သည် (သုံးဆောင် ရန်) မအပ်သည်သာတည်း။ ပုဆိုးပတ်လည်း မအပ်၊ အာယောဂပဋ္ဌ

မှတ်ချက်

၁-ဒုဿပလ္လတ္တိကာ-ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ဒုဿ-ပုဆိုး-အဝတ်+ပလ္လတ္တ ပရိအတ္တ-ဒူးနှစ်ဖက်ကို သိမ်းပိုက်၍ ထိုင်နေခြင်း အကျိုးငှါ+ဣကာ-ဖြစ်သည်= ဒုဿပလ္လတ္တိကာ-ဒူးနှစ်ဖက်ကို သိမ်းပိုက်၍ ထိုင်ရန် အဝတ်၊ တနည်း-ဒုဿ-အဝတ် ပုဆိုးဖြင့်+ပလ္လတ္တိကာ-သိမ်းပိုက်ရစ်ပတ်၍ ထိုင်ခြင်း။ ဤပလ္လတ္တိကာကို ဝိ ဌ ၃-၁၆၉-သေခိယအဖွင့်၌(၁)အာယောဂပလ္လတ္တိကာ-ရစ်ပတ် ဖွဲ့ချည်စရာကြိုးပြား အဝတ်ပြားဖြင့် ဒူးနှစ်ဖက်ကို သိမ်းပိုက်၍ ထိုင်ခြင်း၊ (၂)ဟတ္ထပလ္လတ္တိကာ-လက် ဖြင့် ဒူးနှစ်ဖက်ကို သိမ်းပိုက်၍ထိုင်ခြင်း၊ (၃)ဒုဿပလ္လတ္တိကာ-အဝတ်ပုဆိုးဖြင့် ဒူး

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၁၃-နိသဇ္ဇိဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၅၃

လည်း မအပ်။ မဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်အား (နောက်မှီတကဲ့ပျဉ်စသော) ဤ ၃-ပါး
 တို့တွင် တပါးပါးသည် (သုံးဆောင်ရန်) အပ်၏။ မုဒုပုဂ္ဂိုလ်အား
 နောက်မှီတကဲ့ပျဉ်၊ အဝတ်ပတ်၊ အာယောဂပဋိတို့လည်း အပ်ကုန်၏။
 နောက်မှီအုံးလည်း အပ်၏။ ပဉ္စင်ခေါ် အင်္ဂါငါးပါးရှိသော အင်းပျဉ်
 ထိုင်ခုံနှင့် သတ္တင်ခေါ် အင်္ဂါ (၇) ပါးရှိသော အင်းပျဉ်ထိုင်ခုံလည်း
 အပ်၏။ (ထိုတွင်) နောက်မှီတကဲ့နှင့်တကွ ပြုလုပ်ထားသော အင်းပျဉ်
 ငယ်သည် အင်္ဂါငါးပါးရှိသော (ပဉ္စင်) အင်းပျဉ်မည်၏။ နောက်မှီတကဲ့နှင့်
 ၎င်း၊ ဝဲယာနံပါးတို့၌ အမှီ လက်ရုံးတန်းတို့နှင့်၎င်း တကွပြုလုပ်ထားသော
 အင်းပျဉ်သည် အင်္ဂါ (၇) ပါးရှိသော (သတ္တင်) အင်းပျဉ်မည်၏။ ထို

မှတ်ချက်

နှစ်ဖက်ကို သိမ်းပိုက်ရပ်ပတ်၍ ထိုင်ခြင်းဟူ၍ ၃-မျိုး ပြဆိုထား၏။ ထိုတွင်
 ဤအရာ၌ ၃-နံပါတ် ဒုဿပလ္လတ္တိကာကို ဆိုသည်။

၁-အာယောဂပဋိ-အာယောဂပဋိ-ဟူသည်မှာ ခူးနှစ်ဖက်ကို သိမ်းပိုက်ရပ်
 ပတ်ထိုင်စရာ ကြိုးပြားဖြစ်သည်။ ယင်းကို ဝိနည်း စူဠဝါပါဠိတော်၌ အောက်ပါ
 အတိုင်း ပြဆိုထား၏။

ရဟန်းတပါးသည် နာဖျားသဖြင့် အာယောဂပဋိနှင့် ကင်း၍ မချမ်းသာ။
 မြတ်စွာဘုရားအား ဤအကြောင်းကို လျှောက်ကြကုန်၏။ အာယောဂပဋိကို
 ငါ ခွင့်ပြု၏-ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အဘယ်သို့ ပြုလုပ်ရမည်နည်း-ဟု အကြံဖြစ်၏။
 လျှောက်ကြကုန်၏။ ရက်ကန်းစင် လက်ခတ်ချပ် ကြေးတံဝါးဟူသော ရက်ကန်း
 အဆောက်အဦ အလုံးစုံကို ငါ ခွင့်ပြု၏-ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (စူဠဝါ မြန်မာပြန်
 ၂၇၉) အာယောဂ-ရပ်ပတ်ရန်+ပဋိ-ကြိုးပြား။

၂-အခြေ ၄-ချောင်းနှင့် နောက်မှီတကဲ့ဟူသော ဤအင်္ဂါငါးပါးတို့ဖြင့်
 ပဉ္စင် မည်၏။ “ပေါင် ၄-ခုနှင့် နောက်မှီတကဲ့ဖြင့် ပဉ္စင် မည်သည်”ဟု တပါး
 သော ဆရာတို့က ဆိုကြ၏။ (ဇိကာ)

သတ္တဂံအင်းပျဉ်ကို မိဋ္ဌာဘယမထေရ်အား ပြု၍ လှူကုန်သတတ်။ မိဋ္ဌာ-
ဘယမထေရ်သည် အနာဂါမ်ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေပြီ။ (ဤသည်
ကား နိသဇ္ဇိဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်အပြားပေတည်း။)

ထိုမှတပါး ဤ၃-ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဓုတင်သည် (ခေါင်းချ၍)
လျောင်းအိပ်ခြင်းကို ပြုကာမျှ၌ ပျက်၏။ ဤသည်ကား ဤ နိသဇ္ဇိဓုတင်၌
ပျက်ခြင်းပေတည်း။

ဤဆိုလတုံသည်ကား အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။ (၁) “လျောင်း
အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကို ဝဲယာနံစောင်း ပြောင်း၍အိပ်ခြင်း
ကြောင့် ချမ်းသာကို တမှိုန်းမှိုန်းအိပ်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာ
ကို အဖန်တလဲလဲယှဉ်လျက်နေ၏” ဟု ဟောတော်မူအပ်သော စိတ်အနှောင်
အဖွဲ့ကို ဖြတ်ကြောင်း လက်နက်ကောင်းဖြစ်ခြင်း၊ (၂) ခပ်သိမ်းသော
ကမ္မဋ္ဌာန်းကို (မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုမဆို) အားထုတ်သော သူအား
လျော်သည်၏အဖြစ်၊ (၃) ကြည်ညိုဖွယ် ဣရိယာပုထ်ရှိသည်၏ အဖြစ်၊
(၄) (ဘာဝနာကို) ပြင်းစွာ အားထုတ်ခြင်းအား လျော်သည်၏အဖြစ်၊
(၅) (သီလစသော) ကောင်းမြတ်သော အကျင့် ပဋိပတ်ကို ပွားစေခြင်း။
ဤသည်ကား နိသဇ္ဇိဓုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

မှတ်ချက်

၁-နံပါး ၂-ဖက်နှင့် နောက်ဖက်၌ အလိုရှိတိုင်း မှီ၍နေသော နိသဇ္ဇိဓုတင်
ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဓုတင်မဆောင်သောပုဂ္ဂိုလ်မှ အထူးကား အဘယ်နည်း
ဟူသော ယူခြင်း စဉ်းစားခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းငှါ “မိဋ္ဌာဘယမထေရ်သည်
အနာဂါမ်ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူလေပြီ”ဟု အဘယထေရ်ကို သာဓက
အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြပေသည်။ (ဋီကာ)

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ၁၃-နိသဇ္ဇိဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၂၅၅

တင်ပလ္လင်ဖွဲ့ ခွေ၍ အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို ဖြောင့်မတ်စွာ ထားလျက် ထိုင်နေသော ရဟန်းသည် မာရ်မင်း၏ စိတ်ကို တုန်လှုပ်စေ၏။

[၇၇] အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာနှင့် တမိုန်းမိုန်း အိပ်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာကို ပယ်စွန့်ကာ ပြင်းစွာ အားထုတ်သော လုံ့လရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုင်နေခြင်း၌ မွေ့လျော်သော ရဟန်းသည် ခြိုးခြံသောအကျင့်ကို ကျင့်ရာ သာသနာတော် တည်းဟူသော အင်ကြင်းတောကို^၂ တင့်တယ်စေလျက်။

ကာမဂုဏ် ဟူသော အာမိသကင်းသော ပီတိသုခကို ရနိုင်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိယောဂီသည် ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုတ်နှင့် ဆိုင်သော ဓုတင်္ဂကျင့်ဝတ်ကို ကောင်းစွာကျင့်သုံး အားထုတ်ရာ၏။ ဤသည်ကား အနုသာသနီပေတည်း။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား နိသဇ္ဇိဓုတင်၌ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံအစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်ခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြသော စကားတည်း။

မှတ်ချက်

၁-တုန်လှုပ်စေ၏-ဟူသည်မှာ အလို၏ပျက်ခြင်း-အလိုအတိုင်း မဖြစ်ခြင်းကို ပြသည်ဟု ဆိုလို၏။

၂-ခြိုးခြံသော...အင်ကြင်းတောကို-ဟူသော အနက်သည် တပေါဝနံ-ပုဒ်၏ အနက်ကို ပြည့်စုံ၍ ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ တပ-ကိလေသာကို ပူလောင် သွေ့ခြောက် ကင်းပျောက်စေတတ်သော အကျင့် + ဝန- တော = တပေါဝန-ကိလေသာကို ပူစေတတ်သော အကျင့်တည်းဟူသော တော၊ သီလသမာဓိ ပညာ-ဟူသော သာသနာတော်ပင် ဖြစ်သည်။

၂၅၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဓုတင်တို့၌ ပြုံးပြုံးပြဆိုချက်

၃၇။ ယခုအခါ—

ကုသလတိက်အားဖြင့်၎င်း၊ ဓုတင်စသည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်
၎င်း၊ အကျဉ်းအကျယ်အားဖြင့်၎င်း အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်၏။

ဟူသော ဤ ဂါထာ၏ အလိုအားဖြင့် ဖွင့်ပြပေအံ့။

ထိုဂါထာဝယ် ကုသလတိက်အားဖြင့်—ဟူရာ၌ (အဆုံးအဖြတ်ကို ဤသို့
သိအပ်၏) အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော ဓုတင်တို့သည် သေက္ခပုထုဇဉ်
နှင့် ရဟန္တာတို့၏ အလိုအားဖြင့် အချို့ကား ကုသိုလ်တို့ပေတည်း။ အချို့
ကား အဗျာကတတို့ပေတည်း။ အကုသိုလ် ဓုတင်ကား မရှိဟူ၍ မှတ်
အပ်၏။

ဝါဒကွဲကိုထုတ်၍ ရှင်းပြဦးအံ့။ “ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်ဖြစ်၍
ယုတ်မာသောအလိုက နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ တော၌ နေလေ့ရှိ၏—ဤသို့
အစရှိသည်ကို အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် အကုသိုလ်
ဓုတင်သည်လည်း ရှိ၏”ဟု တစုံတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်က ဆိုငြားအံ့။
ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို (ဤသို့) ဖြေရှင်း ပြောဆိုအပ်၏—ငါတို့သည် “အကုသိုလ်
စိတ်ဖြင့် တော၌ မနေ” ဟူ၍ မဆိုပါကုန်၊ မှန်ပေ၏။ တော၌ နေခြင်း
ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရညိက မည်ပေ၏။ ထိုတော၌နေသော ပုဂ္ဂိုလ်
သည်လည်း ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်မူလည်း ဖြစ်ရာ၏။ နည်းသော
အလိုရှိသည်မူလည်း ဖြစ်ရာ၏။ စင်စစ်သော်ကား “ဤ ပံသုကူလိကင်္ဂ

မှတ်ချက်

၁—ပုထုဇဉ်နှင့် သေက္ခတို့၏ ဓုတင်ကို ဆိုသည်။

၂—ရဟန္တာ၏ ဓုတင်ကို ဆိုသည်။

စသည်တို့သည် ထိုထိုဆောက်တည်ခြင်းဖြင့် ခါထုတ်ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ကိလေသာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ခါထုတ်ပြီးသူ (ဓုတ) မည်သော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့ ဖြစ်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဓုတင်္ဂ မည်ကုန်၏။ တနည်းကား ကိလေသာကို ခါထုတ် ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဓုတဟု ရအပ်သော အမည်ရှိသော ဉာဏ်သည် ဤပုံသကဲ့သို့ ဓုတင် ဆောက်တည်ခြင်း စသည်တို့၏ အကြောင်းအင်္ဂါပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ဓုတင်္ဂမည်ကုန်၏။ တနည်းသော်ကား ထိုပုံသကဲ့သို့ ဓုတင် ဆောက်တည်ခြင်း စသည်တို့သည် ဆန့်ကျင်ဖက် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဓုတလည်း မည်ကုန်၏။ (သီလစသော) အကျင့်ပဋိပတ်၏ အကြောင်း (အစိတ်အပိုင်း အင်္ဂါ) တို့လည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်လည်း ဓုတင်္ဂ မည်ကုန်၏” ဟူ၍ (ရှေး နှာ ၁၉၂-၃-၅)

မှတ်ချက်

၁-ဤစကားဖြင့် ဓုတဿ-ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ + အင်္ဂါနိ-အကြောင်း အင်္ဂါတို့=ဓုတင်္ဂါနိ-ဓုတ၏ အင်္ဂါ-ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အင်္ဂါများ-ဟူ၍ တပျူရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထကို ပြသည်။ ပါဠိ သဒ္ဒါတတ်သူတို့၏ အရာသာ ဖြစ်သည်။

၂-ဤစကားဖြင့် ဓုတံ အင်္ဂံ ဧတေသံ-ဓုတမည်သော ဉာဏ်သည် ဤဆောက်တည်ကြောင်း စေတနာတို့၏ ရွှေ့သွား အကြောင်းပေတည်း။ ဝါ-ဤဆောက်တည်ကြောင်း စေတနာတို့မှာ ဓုတ မည်သော ဉာဏ်ဟူသော ရွှေ့သွား အကြောင်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဓုတင်္ဂ မည်ကုန်၏-ဟူသော ဗဟုဗ္ဗိဟိဝစနတ္ထကို ပြသည်။ ပါဠိ သဒ္ဒါတတ်သူတို့၏ အရာပင်တည်း။

၃-ဤစကားဖြင့် ဓုတာနိ စ တာနိ အင်္ဂါနိ စ-ဤဆောက်တည်ကြောင်း စေတနာတို့သည် ဓုတလည်း မည်ကုန်၏။ အင်္ဂါလည်း မည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်

ဝိသုဒ္ဓိဖြန် (ပ) ၁၇-ပ-ပ-ပ-သ-စ

ငါ ဆိုခဲ့ပြီ။ ဆက်၍ ရှင်းပြဦးအံ့၊ အကုသိုလ်ဖြင့် (ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့်) ဓုတမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစုံတယောက်မျှ မရှိချေ၊ (အကယ်၍ ရှိပါမူ) ဤပုံသကဲ့သို့စသည်ကို ဆောက်တည်ခြင်းတို့သည် ယင်းဓုတပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းအင်္ဂါဖြစ်ပေကုန်ရာ၏။ ထို့ပြင် အကုသိုလ်သည် တစုံတခုသော ကိလေသာကိုမျှ (ဆန့်ကျင်ဘက် မဟုတ်သောကြောင့်) မခါထုတ် မဖျက်ဆီးနိုင်ချေ၊ (အကယ်၍ ခါထုတ်ဖျက်ဆီးနိုင်ပါမူ) ထိုအကုသိုလ်သည် (ဓုတမည်သော ဉာဏ်ကဲ့သို့ ဓုတမည်လျက်) အကြင်ဆောက်တည်ခြင်းတို့၏ အကြောင်းအင်္ဂါပေတည်းဟု (ဗဟုဗ္ဗိဘိဝေဒနတ္ထကို) ပြု၍ ထိုဆောက်တည်ခြင်းတို့ကို

မှတ်ချက်

ဓုတင်-ဓုတင် မည်ကုန်၏-ဟူသော ကမ္မဓာရယသမာသ် ဝေဒနတ္ထကို ပြသည်။ ပါဠိ သဒ္ဓါတတ်သူတို့၏ အရာသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ အဆိုများကို သဘောမပေါက်လျှင် ငါတို့၏ အရာမဟုတ်ဟု မှတ်ရာ၏။

၁-ဟောန္တိ-ဟု တိတိကျကျ မဆိုပဲ ဘဝေယျံ-ဖြစ်ပေကုန်ရာ၏-ဟု ပရိကပ္ပအားဖြင့် ဆိုထားသောကြောင့် ပါဠိမူရင်း၌ရှိသည့် အစဉ်အတိုင်း ပြန်ထားသည်။ အနိယတဝါကျမှ စ၍ပြန်လျှင်မူ “ဤဆောက်တည်ကြောင်း စေတနာတို့သည် အကြင် ဓုတမည်သောသူ၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့ ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ အကုသိုလ်ဖြင့် (ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်သောကြောင့်) ဓုတမည်သော ထိုသူသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစုံတယောက်မျှ မရှိပေ”ဟူ၍ ဖြစ်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ အကုသိုလ်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်တတ်သောကြောင့် ဓုတမည်သောသူဟူ၍ တစုံတယောက်မျှ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်သည် ဓုတမည်သောသူဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်၊ ထိုသူ မဟုတ်သောကြောင့် အကုသိုလ်သည် ဓုတ မည်သူ၏ အကြောင်းအင်္ဂါ-ဓုတင် မမည်-ဟု ဆိုလို၏။ ပြခဲ့သော ဝေဒနတ္ထ ၃-ခုတို့တွင် ပဌမ ဝေဒနတ္ထအရ ဓုတင်-ဓုတင် မမည်ကြောင်းကို ပြသည်။ ပါဠိ သဒ္ဓါတတ်သူတို့၏အရာပင်။

ဓုတင်္ဂ-ဓုတင်္ဂတို့ဟူ၍ ဆိုအပ်-ဆိုထိုက်ကုန်ရာ၏။ ထို့ပြင် အကုသိုလ်သည် သင်္ကန်း၌မက်မောသော လောလုပ္ပတဏှာစသည်တို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီး တတ်သည်လည်း မဟုတ်၊ (သီလစသော)အကျင့်ပဋိပတ်၏ အကြောင်း (အစိတ်အပိုင်းအင်္ဂါ)လည်း မဖြစ်ချေ။ ထို့ကြောင့် “အကုသိုလ်ဓုတင် မည်သည် မရှိ”ဟု ဆိုခဲ့သော ဤစကားသည် ကောင်းစွာချင့်ချိန်၍ ဆိုအပ်သော စကားပါပေတည်း-ဟူ၍ ဖြေရှင်းပြောဆိုအပ်၏။

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌လည်း ပါဠိ၌ ရှိရင်းအစဉ်အတိုင်း ပြန်ထားသည်။ အနိယတ်ကို ရှေးဦးစွာပြန်လျှင် “ထိုအကုသိုလ်သည် အကြင် ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ တို့၏ ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်၍ ဓုတမည်သော ရွှေသွားအကြောင်းတည်း ဟု ဗဟုဗွိဟိ ဝစနတ္ထပြု၍ ထိုဆောက်တည်ကြောင်း စေတနာတို့ကို ဓုတင်္ဂ-ဟု ဆိုအပ်ကုန်ရာ၏။ သို့သော် အကုသိုလ်သည် တစုံတခုကိုမျှ မခါထုတ်တတ်”ဟူ၍ ဖြစ်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ အကုသိုလ်သည် ဉာဏ်ကဲ့သို့ ကိလေသာကို မခါထုတ် တတ်၊ အကယ်၍ ခါထုတ်တတ်ပါလျှင် ဉာဏ်ကဲ့သို့ ဓုတ မည်ရာ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ဓုတ အင်္ဂံ ဧတေသံ-ဤဆောက်တည်ကြောင်း စေတနာတို့အား ကိလေသာ ကို ခါထုတ်တတ်သော အကုသိုလ်ဟူသော အကြောင်းအင်္ဂါ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဆောက်တည်ကြောင်း အကုသိုလ် စေတနာတို့သည် ဓုတင်္ဂ မည်ကုန်၏-ဟု ဒုတိယဗဟုဗွိဟိဝစနတ္ထ အရအားဖြင့် အကုသိုလ်သည် ဓုတင်္ဂမည်ရာ၏၊ သို့သော် အကုသိုလ်သည် ဓုတပင် မမည်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဝစနတ္ထပြု၍ ဓုတင်္ဂ လည်း မမည်ဟု ဆိုလို၏။ ပါဠိ သဒ္ဒါတတ်သူတို့၏ အရာပင်။

၂-အကုသိုလ်သည် သင်္ကန်း၌ မက်မောခြင်း စသော ကိလေသာတို့ကို မခါထုတ်တတ်သောကြောင့် ဓုတလည်း မမည်၊ သီလ စသော အကျင့်၏ အကြောင်း အစိတ် အင်္ဂါ မဟုတ်သောကြောင့် အင်္ဂလည်း မမည်၊ ထို့ကြောင့် “ဓုတနှင့် အင်္ဂံ ၂-ပါးလုံး မည်သောကြောင့် ဓုတင်္ဂ မည်၏”ဟူသော တတိယ-ကမ္မဓာရယဝစနတ္ထအရအားဖြင့်လည်း အကုသိုလ်သည် ဓုတင်္ဂ-ဓုတင်-မမည်ဟု ဆိုလို၏။ ဤအဆိုကိုမူ သဒ္ဒါမတတ်သော်လည်း သဘောပေါက်နိုင်ရာ၏။

[၇၀] (ဓုတင်ဟူသည်မှာ ပညတ်မျှသာဟု ဆိုကုန်သော) အကြင် အဘယဂိရိဝါသီဆရာတို့၏ (ဝါဒ၌)လည်း ဓုတင်သည် ကုသလတိက်မှ လွတ်၏။ ထိုဆရာတို့၏(ဝါဒ၌) ပရမတ္ထအားဖြင့် ဓုတင်သည်ပင်လျှင် မရှိတော့ပေ။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော ပညတ်သည် အဘယ် သို့သော ကိလေသာကို ခါတတ်ဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့်ဓုတင်မည်သည် ဖြစ်ပါအံ့နည်း။ ထို့ပြင် ထိုဆရာတို့၏ဝါဒ၌ “ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏”ဟူသော ပါဠိတော်စကားနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းအပြစ်သည်လည်း ရောက်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအဘယဂိရိ ဝါသီဆရာတို့၏စကားကို မယူအပ်ပေ။ ဤသည်ကား ရှေးဦးစွာ ကုသလ တိက်အားဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်းပေတည်း။

ဓုတမည်တို့ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့် ဟူရာ၌ ဓုတကို သိအပ်၏။ ဓုတ ဝါဒကို သိအပ်၏။ ဓုတဓမ္မတို့ကို သိအပ်ကုန်၏။ ဓုတင်တို့ကို သိအပ်ကုန်၏။ အဘယ်သူအား ဓုတင်ကိုမှီဝဲခြင်းသည် လျောက်ပတ်သနည်းဟူသော ဤ ပြဿနာ၏အဖြေကို သိအပ်၏။

ထိုတွင် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၎င်း၊ ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သော တရားသည်၎င်း၊ ဓုတမည်၏။

မှတ်ချက်

၁- ရဟန္တာဟူသမျှသည် ကိလေသာကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးပြီးချည်းသာဖြစ်၍ ဓုတမည်သည်ချည်းပင်၊ သို့သော်လည်း ဤအရာ၌မူ ဓုတင်ကို မှီဝဲခြင်းကို ရွှေ့သွားပြု၍ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးပြီး၍တည်သော ရဟန္တာကို ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးပြီးသော (ဓုတကိလေသာ) ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုလိုပေ၏။ (ဋီကာ)

၂- အလုံးစုံသော အရိယာမဂ်သည် မုချအားဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သောတရား မည်ပေ၏။ အထူးအားဖြင့် အရဟတ္တမဂ်သည်

၂-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ၊ ဓုတင်္ဂတို့၌ပွားပြွမ်းပြဆိုချက်

၂၆၁

ဓုတဝါဒဟူသော ဤပုဒ်၌ကား ဓုတသာမည်၍ ဓုတဝါဒမမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှိ၏။ ဓုတမမည်မူ၍ ဓုတဝါဒသာမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှိ၏။ ဓုတလည်းမမည် ဓုတဝါဒလည်းမမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ရှိ၏။ ဓုတလည်း မည်၍ ဓုတဝါဒလည်းမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှိ၏။

ထို ၄-ပါးတို့တွင် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဓုတင်ဖြင့် မိမိ၏ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးခဲ့လေပြီ။ သူတပါးကိုမူ ဓုတင်ဖြင့် ဆုံးမ မညွှန်ကြားပေ။ (ဥပမာ) အရှင်ဗာကုလမထေရ်ကဲ့သို့ပင်တည်း။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ဓုတသာ မည်၍ ဓုတဝါဒကား မမည်ပေ။ “ထိုအရှင်ဗာကုလမထေရ်သည် မိမိသာ ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်၍ သူတပါးကိုမူ ဓုတင်ဖြင့် ဆုံးမဟောပြောခြင်း မရှိပေ”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူသည်နှင့် အညီပေတည်း။

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ဓုတင်ဖြင့် မိမိ၏ကိလေသာတို့ကို မခါထုတ် မဖျက်ဆီးပဲ သက်သက် အခြားသူတို့ကိုသာလျှင် ဓုတင်ဖြင့် ဆုံးမ ညွှန်ကြား၏။ (ဥပမာ) ဥပနန်ထေရ်ကဲ့သို့ပင်တည်း။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ဓုတ မမည်မူ၍ ဓုတဝါဒသာမည်၏။ “သာကီဝင်မင်းသားဖြစ်သော ထိုအရှင် ဥပနန်သည် မိမိကိုယ်တိုင် ကိလေသာကို မခါထုတ်မူ၍ သူတပါးကိုမူ ဓုတင်ဖြင့် ဆုံးမဟောပြောခြင်း ရှိပေ၏”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူသည်နှင့် အညီ ပေတည်း။

မှတ်ချက်

ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ် ဖျက်ဆီးတတ်သောတရား မည်ပေ၏။ မုချ မဟုတ် သော ဥပစာပရိယာယ်အားဖြင့်မူ ဝိပဿနာဉာဏ်စသည်သည်လည်း ကိလေသာ တို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သောတရား မည်ပေ၏။ အောက်ဆုံး အပိုင်းအခြား အားဖြင့်မူ ဓုတင်စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကို “ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ် ဖျက်ဆီးတတ်သောတရား”ဟု မှတ်အပ်၏။ (ဋီကာ)

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား လာဠုဒါယီမထေရ်ကဲ့သို့ ၂-ပါးလုံးမပြည့်စုံပဲ ချိုယွင်း၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ဓုတလည်းမမည်၊ ဓုတဝါဒလည်း မမည်။ “ထို အရှင်လာဠုဒါယီသည် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်တတ်၊ သူတပါးတို့အားလည်း ဓုတင်ဖြင့် ဆုံးမဟောပြောခြင်းမရှိ”ဟု မိန့်ဆို တော်မူသည်နှင့် အညီပေတည်း။

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကဲ့သို့ပင် နှစ်ပါးလုံးနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ဓုတလည်းမမည်။ ဓုတဝါဒလည်း မမည်။ “ထိုအရှင်သာရိပုတ္တရာသည် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်တတ်၏။ သူတပါးကိုလည်း ဓုတင်ဖြင့် ဆုံးမ ဟောပြောခြင်းရှိပေ၏”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူသည်နှင့် အညီပေတည်း။

ဓုတဓမ္မတို့ကို သိအပ်ကုန်၏ ဟုရာ၌ (၁) အလိုနည်းသည်၏အဖြစ်၊ (၂) ရောင်ရဲလွယ်သည်၏အဖြစ်၊ (၃) ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေတတ် သည်၏အဖြစ်၊ (၄) ဆိတ်ငြိမ်(ခြင်းကိုလိုလား)သည်၏အဖြစ်၊ (၅) ဤ ဓုတင်ကုသိုလ်တရားဖြင့် အလိုရှိသည်၏အဖြစ် ဟူကုန်သော ဓုတင်စေတနာ ၏ အခြံအရံဖြစ်ကုန်သော ငါးပါးသောတရားတို့သည် “အလိုနည်းခြင်း ကိုသာလျှင် မှီ၍” ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ဓုတဓမ္မ (ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်သောတရား) မည်ကုန်၏။ ထိုငါးပါးတို့တွင် အလိုနည်းသည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ရောင်ရဲလွယ်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း (တရားကိုယ်အားဖြင့်) အလောဘပေတည်း။ ကိလေသာကို ခေါင်းပါး စေတတ်သည်၏အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းကို လိုလားသည်၏အဖြစ် သည်၎င်း အလောဘနှင့်အမောဟဟူသော ဤတရားနှစ်ပါးတို့၌ ကျရောက် သက်ဝင်၏။ ဤ ဓုတင်ကုသိုလ်တရားဖြင့် အလိုရှိသည်၏အဖြစ်သည် ဉာဏ်သာလျှင်တည်း။ [၇၉] ထိုအလောဘ အမောဟတို့တွင် အလောဘ

ဖြင့် (ထိုထိုဓုတင်ဖြင့်)ပယ်အပ်သော ၂ ဒကာလှူသည့် သင်္ကန်းအစရှိသော ဝတ္ထုတို့၌ လောဘကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီး၏။ အမောဟဖြင့် ထိုပယ်အပ်သော ဝတ္ထုတို့၌ပင်လျှင်(စောင့်ရှောက်ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲ၊ သူတပါး နှင့်စပ်သောဖြစ်ခြင်း၊ ခိုးသူဘေးအစရှိသော)အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်တတ်သော မောဟကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီး၏။ တနည်းကား အလောဘဖြင့် (ဆန္ဒရာဂ ကင်းသော သုံးဆောင်ခြင်း အလိုအားဖြင့် ဘုရား)ခွင့်ပြုတော်မူအပ်ကုန် သော (နှူးညံ့သော အတွေ့ရှိသည့် အခင်း ခြုံထည်အစရှိသော)ဝတ္ထုတို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကာမသုခခံစားခြင်းကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီး၏။ အမောဟဖြင့် ဓုတင်တို့၌ အလွန်ခေါင်းပါးစေသော အကျင့်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကိုယ်ပင်ပန်းဆင်းရဲအောင် ပြုကျင့် ခြင်းကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီး၏။ ထို့ကြောင့် ဤဆိုခဲ့သော(အလိုနည်းသည်၏ အဖြစ် အစရှိသော)တရားတို့ကို ဓုတဓမ္မတို့ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။

ဓုတင်တို့ကိုသိအပ်ကုန်၏ ဟူရာ၌ (၁) ပုံသကူဓုတင်။ပ။ (၁၃) နိသဗ္ဗိ ဓုတင်ဟူသော ၁၃-ပါးသော ဓုတင်တို့ကို သိအပ်ကုန်၏။ ထိုဓုတင်တို့ကို အနက်အားဖြင့်၎င်း၊ လက္ခဏာစသည်တို့ဖြင့်၎င်း ဆိုအပ်ခဲ့ကုန်ပြီးသည်သာ တည်း။

အဘယ်သူအား ဓုတင်ကို မှီဝဲခြင်းသည်လျောက်ပတ်သနည်း ဟူရာ၌ ရာဂစရိုက်ရှိသောသူအား၎င်း၊ မောဟစရိုက်ရှိသောသူအား၎င်း (လျောက် ပတ်ပေ၏)။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ ဓုတင်ကို မှီဝဲခြင်းသည် ဆင်းရဲ သော အကျင့်လည်းဖြစ်ပေ၏။ ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေသော နေခြင်း

မှတ်ချက်

၁-အလောဘဖြင့်....လောဘကို ခါထုတ် ဖျက်ဆီး၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-ပယ်အပ်သော....ဝတ္ထုတို့၌-ဟု စပ်ပါ။

လည်း ဖြစ်ပေ၏။ (ထိုတွင်) ဆင်းရဲသောအကျင့်ကို မှီ၍ ရာဂသည် ငြိမ်း၏။ ခေါင်းပါးစေသော နေခြင်းကို မှီ၍ မမေ့မလျော့သောပုဂ္ဂိုလ်အား မောဟသည် ကင်းပျောက်၏။ တနည်းကား ဤ ၁၃-ပါးသော ဓုတင်တို့ တွင် အာရညကင်၊ ရုက္ခမ္ပ၊ ဓုတင်တို့ကို မှီဝဲခြင်းသည် ဒေါသစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား လျောက်ပတ်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုတောအရပ်၊ သစ်ပင်ရင်းတို့၌ သူတပါးနှင့် ထိပါးခြင်းမရှိပဲ နေရသောပုဂ္ဂိုလ်အား ဒေါသသည် ငြိမ်း၏။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကား ဓုတစသည်တို့ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့် ဖွင့်ပြ ခြင်းပေတည်း။

အကျဉ်းအကျယ်အားဖြင့် ဟူရာ၌ကား ဤဓုတင်တို့သည် အကျဉ်း အားဖြင့် ခေါင်းတည်အင်္ဂါ ၃-ပါး၊ ရောယှက်ခြင်းမရှိသော သီးသန့်အင်္ဂါ ၅-ပါးဟူ၍ ရှစ်ပါးတို့သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုတွင် သပဒါနစာရိကဓုတင် ကောသနိကဓုတင် အဗ္ဗောကာသိကဓုတင်ဟူသော ဤ ၃-ပါးတို့သည် ခေါင်းတည်အင်္ဂါတို့ပေတည်း။ မှန်ပေ၏။ သပဒါနစာရိကဓုတင်ကို စောင့်ရှောက်သည်ရှိသော် ပိဏ္ဍုပါတ်ဓုတင်ကိုလည်း စောင့်ရှောက်နိုင်လတံ့။ ထို့ပြင် ကောသနိကဓုတင်ကို စောင့်ရှောက်သောသူသည် ပတ္တပိုဏ်ဓုတင် ခလုပစ္ဆာ ဘတ်ဓုတင်တို့ကိုလည်း လွယ်ကူစွာ စောင့်ရှောက်နိုင်လတံ့။ အဗ္ဗောကာ သိကဓုတင်ကို စောင့်ရှောက်သောသူအား ရုက္ခမ္ပဓုတင် ယထာသန္တတိ ဓုတင်တို့၌ စောင့်ရှောက်ဖွယ်မည်သည် မရှိတော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ဤ ၃-ပါးတို့သည် ခေါင်းတည်အင်္ဂါမည်ကုန်၏။ ထို့ပြင် အာရညကင်ဓုတင် ပုံသကူဓုတင် တိစီဝရိကဓုတင် နိသဇ္ဇိဓုတင် သုသာန်ဓုတင်ဟူသော ဤ ငါးပါးတို့သည် ရောယှက်ခြင်းမရှိသော သီးသန့်ဓုတင်တို့မည်ကုန်၏။ ဤ သို့အားဖြင့် ၈-ပါးတို့သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

တဖန် သင်္ကန်းနှင့်စပ်သော ဓုတင် ၂-ပါး၊ ဆွမ်းနှင့်စပ်သော ဓုတင် ၅-ပါး၊ ကျောင်းနှင့်စပ်သော ဓုတင် ၅-ပါး၊ ဝီရိယနှင့်စပ်သော ဓုတင်တပါး

ဟူ၍ ဤသို့အားဖြင့် (ဓုတင်တို့သည်) လေးပါးတို့သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုလေးပါးတို့တွင် ဝီရိယနှင့်စပ်သော ဓုတင်သည် နိသဇ္ဇိဓုတင်ပေတည်း။ အခြားဓုတင် ၃-ပါးတို့ကား ထင်ရှားကုန်သည်သာတည်း။

တဖန် ဓုတင်အလုံးစုံတို့သည်ပင်လျှင် ပစ္စည်းကို မှီသော ဓုတင် ၁၂-ပါး ဝီရိယကိုမှီသော ဓုတင်တပါးဟူ၍ မှီရာ၏အစွမ်းအားဖြင့် ၂-ပါးတို့ သာလျှင်ဖြစ်ကုန်၏။ မှီဝဲအပ်သောဓုတင်၊မမှီဝဲအပ်သောဓုတင်တို့၏ အစွမ်း အားဖြင့်လည်း ၂-ပါးတို့ပင် ဖြစ်ကုန်၏။ မှန်ပေ၏။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား ဓုတင်ကို မှီဝဲသည်ရှိသော် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် တိုးပွား၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် (ဓုတင်ကို)မှီဝဲအပ်၏။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား မှီဝဲသည်ရှိသော် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဆုတ်ယုတ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် မမှီဝဲအပ်။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား ဓုတင်ကို မှီဝဲသည်ဖြစ်စေ၊ မမှီဝဲသည်ဖြစ်စေ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် တိုးပွားသည်သာတည်း။ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းမရှိ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း နောင်လာနောက်ပွား လူအများ ကို ချီးမြှင့်သည်ဖြစ်၍ မှီဝဲအပ်၏။ [၈၀] အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အားလည်း ဓုတင် တို့ကို မှီဝဲသည်ဖြစ်စေ၊ မမှီဝဲသည်ဖြစ်စေ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် မတိုးပွား၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း နောင်အခါ အလေ့အကျင့်ကောင်း အထုံဝါသနာ အကျိုးငှါ မှီဝဲအပ်သည်သာတည်း။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မှီဝဲအပ်သောဓုတင်၊ မမှီဝဲအပ်သောဓုတင်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိကုန်သော်လည်း အလုံးစုံတို့သည်ပင်လျှင် စေတနာ၏အစွမ်းအားဖြင့် တပါးတည်းအဖို့ရှိကုန်၏။ မှန်ပေ၏။ ဆောက် တည်ကြောင်းစေတနာဟူသော ဓုတင်သည် တပါးတည်းသာတည်း။ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌လည်း “အကြင်ဆောက်တည်ကြောင်း စေတနာသည် ရှိ၏။ ထိုစေတနာသည် ဓုတင်မည်၏-ဟု ဆိုကုန်၏”ဟူ၍ မိန့်ဆိုအပ်လေပြီ။

အကျယ်အားဖြင့်မူကား ရဟန်းတို့အား ၁၃-ပါး၊ ဘိက္ခုနီတို့အား ၈-ပါး၊ သာမဏေတို့အား ၁၂-ပါး၊ သိက္ခမာန်နှင့် သာမဏေရီတို့အား

၂၆၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

(၇) ပါး၊ ဥပါသကာနှင့် ဥပါသိကာမတို့အား ၂-ပါး၊ ဤသို့အားဖြင့် ၄၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ ချဲ့၍ပြအံ့၊ ဟင်းလင်းပြင်အရပ်၌ တောကျောင်း အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော သုသာန်ရှိပါမူ ရဟန်းတပါးတည်းသော်လည်း တပြိုင်နက်အားဖြင့် အလုံးစုံသော ဓုတင်တို့ကို ကျင့်သုံးနိုင်ပေ၏။ ဘိက္ခုနီတို့အားမူ အာရညကင်နှင့် ခလုပစ္ဆာဘတ်ဟူသော ဓုတင် ၂-ပါးတို့ကို သိက္ခာပုဒ်ဖြင့်လျှင် ပယ်မြစ်ထားကုန်၏။ အပ္ပောကာသိကဓုတင် ရုက္ခမူ ဓုတင် သုသာန်ဓုတင်ဟူသော ဤ ၃-ပါးတို့သည် ဘိက္ခုနီတို့ ဆောင်နိုင်ခဲ ကုန်၏။ မှန်ပေ၏။ ဘိက္ခုနီသည် အဖော်ဘိက္ခုနီနှင့်ကင်း၍ နေခြင်းငှါ မအပ်။ ဤသို့ သဘောရှိသောဌာန၌ အလိုဆန္ဒတူသော အဖော်ဘိက္ခုနီကို ရခဲ၏။ အကယ်၍ ရစေကာမူ ရောနှောသော နေခြင်းမှ မလွတ်နိုင်။ ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော် အကြင်ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းအကျိုးငှါ ဓုတင်ကို မှီဝဲရာ၏။ ထို ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းအကျိုးသည်ပင် ယင်း ဘိက္ခုနီအား မပြည့်စုံလေရာ။ ဤသို့ ဆောင်နိုင်ခဲသောကြောင့် ငါးပါးသောဓုတင်တို့ကို လျှော့၍ ဘိက္ခုနီတို့အား ၈-ပါးတို့သာလျှင် ဖြစ်ကြသည်ဟု သိအပ်ကုန်၏။ ထိုမှတပါး ဆိုခဲ့ပြီးသော ဓုတင်တို့တွင် တိစိဝရိက်ဓုတင်ကို ချန်ထား၍ ကြွင်းသော

မှတ်ချက်

၁- အာရညကင်ဓုတင်ကို ဂိုဏ်းမှ ချန်နေရန်ခြင်းဆိုင်ရာ ဩဟိယနသိက္ခာ ပုဒ်ဖြင့် ပယ်မြစ်ထား၏။ ခလုပစ္ဆာဘတ်ဓုတင်ကို ဘိက္ခုနီပိစိတ် အာရာမဝဂ်၌ ၄-ခုမြောက် ပဝါရိတသိက္ခာပုဒ်ဖြင့် ပယ်မြစ်ထား၏။ (ဋီကာစာမူ၌ အနုတိရိတ္တ-ဘောဇနသိက္ခာပဒေန-ဟု ရှိ၏။ ထိုပါ၌ သင့်အံ့ မထင်။)

၂- ဘိက္ခုနီအား ရင်လွမ်း၊ ရေသနပ် သင်္ကန်းတို့နှင့်တကွ ငါးထည်တို့ ဖြစ် ကုန်ငြားသော်လည်း တိစိဝရိက်-သင်္ကန်း ၃-ထည်ဟု ရေတွက်ခြင်းသို့သာလျှင် ရောက်ကုန်၏ဟု နှလုံးသွင်း၍ (တိစိဝရိက် ဓတင်နှင့်တကွ) ရှစ်ပါးတို့သာလျှင် ဖြစ်ကြသည်(ဟု ဆိုပေသည်)။ (ဋီကာ)

၁၂-ပါးသောဓုတင်္တိုကို သာမဏေတို့နှင့် ဆိုင်သည်ဟု သိအပ်ကုန်၏။
 (၇) ပါးသော ဓုတင်္တိုကို သိက္ခမာန် သာမဏေတို့နှင့် ဆိုင်သည်ဟု သိအပ်ကုန်၏။ ဥပါသကာနှင့် ဥပါသိကာမတို့မှာမူ ကောသနိက်နှင့် ပတ္တ ပိုက်ဟူသော ဤဓုတင် ၂-ပါးတို့သည် သင့်လည်းသင့်လျော်ကုန်၏။ ကျင့်သုံးခြင်းငှါလည်း စွမ်းနိုင်ကုန်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အကျယ် အားဖြင့် ၄၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသည်ကား အကျဉ်းအကျယ်အားဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်းပေတည်း။

ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့် “ပညာရှိသောလူသည် သီလ၌တည်၍” ဟူသော ဤဂါထာ၌ သီလ သမာဓိ ပညာကို ပဓာနပြုသဖြင့် ဟောထားသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “အလိုနည်းသည်၏အဖြစ်၊ ရောင့်ရဲလွယ်သည်၏အဖြစ်” အစရှိကုန်သော အကြင်ဂုဏ်တို့ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော သီလ၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ပြီးစီး၏။ ထိုဂုဏ်တို့ကို ပြည့်စုံစေခြင်းငှါ ဆောက်တည်အပ်သော ဓုတင်္တိုကို ဆိုရာစကားသည် ပြဆိုအပ်ပြီး ဖြစ်ပေပြီ။

ဤသည်ကား သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့၏ နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်ခြင်း အကျိုးငှါ စီရင်အပ်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းဝယ် ဓုတင်္တိုကို အကျယ် ပြဆိုချက် (ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ) မည်သော ၂-ခုမြောက်ဖြစ်သော အပိုင်း အခန်းပေတည်း။

ဓုတင်္တိုကို အကျယ်ပြဆိုချက် ပြီး၏။

မှတ်ချက်

၁-ဘိက္ခုနီတို့မှာ ရသော ဓုတင်္ဂရှစ်ပါးမှ တိစိဝရိုက်ကို နှုတ်၍ ခုနစ်ပါး ဖြစ်သည်။

၂၆၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ

ကမ္မဋ္ဌာန်းယူပုံကို အကျယ်ပြချက်

[ဂ] ၃၈။ ယခုအခါ ဤသို့(ဓုတင်အကျယ်ပြချက်၌ ပြခဲ့သည့် အတိုင်း)ဓုတင်ကို ဆောင်ခြင်းဖြင့် ပြည့်စုံစေ(အပ်)ပြီးဖြစ်ကုန်သော အလိုနည်းခြင်း အစရှိကုန်သော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်သော (သီလကို အကျယ်ပြချက်၌ ပြခဲ့ပြီးသော)ဤသီလ၌တည်သော ရဟန်းသည် “ပညာရှိသောလူသည် သီလ၌တည်၍ စိတ်ကို၎င်း ပညာကို၎င်း ပွားစေအပ်သော်”-ဟု ဟောထားသောကြောင့် စိတ်ကို ခေါင်းတပ်၍ ညွှန်ပြထားသော သမာဓိကို ပွားစေအပ်၏။ ထို(သမာဓိ)ကိုလည်း (စိတ်ကို ပွားစေအပ်သော်ဟု) အလွန်ကျဉ်းစွာ ဟောထားသောကြောင့် သိန်းလည်ရန်ပင် မလွယ်ကူပဲ ရှိချေသည်။ ပွားစေရန်(မလွယ်ကူသည်)မှာ ဆိုဖွယ်ပင် မရှိတော့ပြီ။ ထို(၂-ပါးသောအကြောင်း)ကြောင့်? ထို(သမာဓိ)၏ အကျယ်အဖွင့်ကို၎င်း ပွားစေပုံ ဘာဝနာနည်းကို၎င်း ပြရန် အတွက် အောက်ပါမေးခွန်းပြဿနာအပေါင်းကို ထုတ်ပြအပ်၏။

သမာဓိ၏ သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက်

- (က) သမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း၊
- (ခ) အဘယ်အနက်သဘောကြောင့် သမာဓိမည်သနည်း၊

မှတ်ချက်

- ၁- ယခုအခါ.....ပြဿနာအပေါင်းကို ထုတ်ပြအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။
- ၂- ရဟန်းသည်.....သမာဓိကို ပွားစေအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။
- ၃- သမာဓိကို ပွားစေအပ်ခြင်း၊ ယင်းကို ပွားစေရန်လည်း မလွယ်ကူခြင်း ဟူသော ဤအကြောင်း ၂-ပါးကြောင့်-ဟု ဆိုလို၏။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ သမာဓိ၏သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက် ၂၆၉

- (ဂ) ထိုသမာဓိ၏ လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား အဘယ်သည်တို့နည်း၊
- (ဃ) သမာဓိသည် အဘယ်မျှ အပြားရှိသနည်း၊
- (င) သမာဓိ၏ ညစ်ညူးကြောင်းကား အဘယ်နည်း၊
- (စ) သမာဓိ၏ ဖြူစင်ကြောင်းကား အဘယ်နည်း၊
- (ဆ) သမာဓိကို အဘယ်သို့ ပွားစေအပ်သနည်း၊
- (ဇ) သမာဓိကို ပွားစေခြင်း(သမာဓိဘာဝနာ)၏ အကျိုးကား အဘယ်နည်း။

ထို(မေးခွန်းအပေါင်း)၏အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။

(က) “သမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း”ဟူသော မေးခွန်း၌....သမာဓိသည် (ကုသိုလ်သမာဓိစသည်အားဖြင့်)များသော (အဖို့အစု အကွဲ) အပြားရှိ၏။ (အာရုံကွဲပြားခြင်း စသည်အားဖြင့်)အထူးထူးအပြားပြား (အသေးစိတ် အကွဲအပြား)ရှိ၏။ ထိုအကွဲအပြား အလုံးစုံကို ပြရန် အားထုတ်လျှင် (ထိုသို့သော)ဖြေရှင်းချက်သည် အလို့ရှိအပ်သော အကျိုးကိုလည်း မပြီးစေနိုင်ရာ၊ ထို့ပြင် ပျံ့လွင့်(လျက် မဆိုင်ရာရောက်)သွားဖို့ ရန်လည်း ဖြစ်လေရာ၏။ ထို့ကြောင့် ဤအရာ၌ အလို့ရှိအပ်သော သမာဓိကိုသာလျှင် ဆိုကုန်အံ့၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော စိတ္တေကဂ္ဂတာ(စိတ်၏ တအာရုံတည်းရှိခြင်း-တည်ကြည်ခြင်း)သည် သမာဓိပေတည်း။

(ခ) “အဘယ်အနက်သဘောကြောင့် သမာဓိမည်သနည်း”ဟူသော မေးခွန်း၌....(သမာဓာန) ကောင်းစွာထားခြင်း အနက်သဘောကြောင့် သမာဓိမည်၏။ ဤကောင်းစွာထားခြင်း(သမာဓာန)ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ တခုတည်းသော အာရုံ၌ စိတ်နှင့်စေတသိက်တို့ကို(ဖရိုဖရဲ မပြန့်ကြဲအောင်)အညီအညွတ်ထားခြင်းသည်၎င်း၊ (မပျံ့လွင့် မပြေးသွားအောင်)

ကောင်းစွာထားခြင်းသည်၎င်း သမာဓာနမည်၏။ (ထားခြင်းဟူသည် မှာလည်း) တည်တံ့စေခြင်းပင်ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်နှင့်စေတသိက် တို့သည် အကြင်(သမာဓိ)တရား၏အစွမ်းဖြင့် ဖရိုဖရဲ မပြန့်ကြဲကုန်မူ၍ တခုတည်းသော အာရုံ၌ အညီအညွတ်လည်း တည်တံ့ကုန်၏။ မပျံ့လွင့် မပြေးသွားကုန်မူ၍ ကောင်းစွာ (ငြိမ်သက်စွာ) လည်း တည်တံ့ကုန်၏။ ဤသမာဓိတရားကိုပင် သမာဓာနဟူ၍ သိအပ်၏။

(ဂ) “ထိုသမာဓိ၏ လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား အဘယ်သည်တို့နည်း”ဟူသော ဤမေးခွန်း၌....သမာဓိသည် မပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ပျံ့လွင့်ခြင်းကို ဖျက်ဆီးခြင်းကိစ္စရှိ၏။ မတုန်မလှုပ်သော သဘောဟု (ရှုဆင်ခြင်သူ၏ ဉာဏ်၌) ရှေးရှုထင်၏။ “ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာခြင်း ရှိသောသူ၏ စိတ်သည် တည်ကြည်၏”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ချမ်းသာခြင်း-သုခသည် ထိုသမာဓိ၏ နီးသောအကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် ပေတည်း။

သမာဓိအပြားကို ပြဆိုချက်

(ဃ) “သမာဓိသည် အဘပ်မျှအပြားရှိသနည်း”ဟူသော မေးခွန်း ၌....(သမာဓိ)သည် မပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့် အကွဲအပြားမရှိ တပါးတည်းသာတည်း။

ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိအားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။ ထို့အတူ လောကီသမာဓိ၊ လောကုတ္တရာသမာဓိအားဖြင့်၎င်း၊ သပ္ပိတိကသမာဓိ၊ နိပ္ပိတိကသမာဓိအားဖြင့်၎င်း၊ သုခသဟဂုတ်သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သမာဓိအားဖြင့်၎င်း ၂-ပါးစီအပြားရှိ၏။

ဟိနသမာဓိ၊ မဇ္ဈိမသမာဓိ၊ ပဏီတသမာဓိအားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိ၏။ ထို့အတူ သဝိတက္ကသဝိစာရသမာဓိစသည်အားဖြင့်၎င်း၊ ပီတိသဟဂုတ်

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ သမာဓိတပါးနှစ်ပါးတို့ကို ဖွင့်ပြချက် ၂၇၁

သမာဓိစသည်အားဖြင့်၎င်း၊ ပရိတ္တသမာဓိ၊ မဟဂ္ဂတသမာဓိ၊ အပ္ပမာဏ သမာဓိအားဖြင့်၎င်း ၃-ပါးစီ အပြားရှိ၏။

ဒုက္ခပဋိပဒါ-ဒန္တာဘိညာသမာဓိ စသည်အားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။
ထို့အတူ ပရိတ္တ-ပရိတ္တာရမ္မဏသမာဓိ စသည်အားဖြင့်၎င်း၊ လေးပါးသော
ဈာန်တို့၏ အင်္ဂါအားဖြင့်၎င်း၊ ဟာနုဘာဂီယသမာဓိစသည်အားဖြင့်၎င်း၊
ကာမာဝစရသမာဓိစသည်အားဖြင့်၎င်း၊ အဓိပတိလေးပါးတို့၏ အစွမ်း
အားဖြင့်၎င်း လေးပါးစီအပြားရှိ၏။

ပဉ္စကနည်း၌ ငါးပါးသောဈာန်တို့၏အင်္ဂါအားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိ၏။

သမာဓိတပါး နှစ်ပါးတို့ကို ဖွင့်ပြချက်

ထိုတွင် တပါးတည်းအဖို့သည် သိသာထင်ရှားသော အနက်ရှိသည်သာ
တည်း။ နှစ်ပါးအပြားအဖို့၌ (ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဓမ္မ၊ သံဃ၊ သီလ၊ စာဂ၊
ဒေဝတာနုဿတိဟူသော) အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းခြောက်ပါး၊ မရဏဿတိ
ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အာဟာရေပဋိကူလသညာ
ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်ကမ္မဋ္ဌာန်း-ဟူသော ဤ (၁၀-ပါးသော
ကမ္မဋ္ဌာန်း) တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရ(အပ်)သော သမာဓိသည်၎င်း၊
အပ္ပနာဈာန်သမာဓိတို့၏ ရှေးအဖို့၌ (ရအပ်သော) သမာဓိသည်၎င်း၊
ဥပစာရသမာဓိမည်၏။ “ပဌမဈာန်၏ ပရိကံသည် ပဌမဈာန်အား

မှတ်ချက်

၁-ဥပ-အပ္ပနာဈာန်၏ အနီး၌+စာရ-ဖြစ်သော+သမာဓိ-စိတ်တည်ကြည်
ခြင်း=ဥပစာရ သမာဓိ-အပ္ပနာဈာန်၏အနီး၌ဖြစ်သော စိတ်တည်ကြည်ခြင်း။
ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အစ ဓာတုဝဝတ္ထာန်အဆုံးရှိသော အထက်ပါ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါး
တို့၌ဖြစ်သော သမာဓိသည် အပ္ပနာဈာန်၏အနီး၌ မဖြစ်ကြငြားသော်လည်း
နိဝရဏတို့ကို ကင်းစေခြင်းအားဖြင့် အပ္ပနာဈာန်၏ အနီး၌ဖြစ်သော ဥပစာရ

အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် (ဂေါတြဘူဟူသော) ပရိကံသမာဓိ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော သမာဓိသည် အပ္ပနာသမာဓိမည်၏။ ဤသို့လျှင် ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။

ဒုတိယဒုက်၌ (ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဟူသော) ဘုံသုံးပါးတို့၌ ကုသိုလ်စိတ္တကဂ္ဂတာသည် လောကီသမာဓိမည်၏။ အရိယာမဂ်နှင့်ယှဉ်သော ကေဂ္ဂတာသည် လောကုတ္တရာသမာဓိမည်၏။ ဤသို့လျှင် လောကီသမာဓိ၊ လောကုတ္တရာသမာဓိအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။

တတိယဒုက်၌ စတုက္ကနည်းအရ ဈာန်နှစ်ပါး ပဉ္စကနည်းအရ ဈာန်သုံးပါးတို့၌ ကေဂ္ဂတာသည် သပ္ပိတိက (ပီတိရှိသော) သမာဓိမည်၏။ ကြွင်းသော ဈာန်နှစ်ပါးတို့၌ တေဂ္ဂတာသည် နိပ္ပိတိက (ပီတိမရှိသော) သမာဓိမည်၏။ ဥပစာရသမာဓိသည်ကား အချို့ သပ္ပိတိကသမာဓိမည်၏။ အချို့ နိပ္ပိတိကသမာဓိမည်၏။ ဤသို့လျှင် သပ္ပိတိကသမာဓိ၊ နိပ္ပိတိကသမာဓိအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။

မှတ်ချက်

သမာဓိနှင့်တူသောကြောင့် ဥပစာရ သမာဓိ မည်ပေသည်။ (သာဓကကို အလိုရှိလျှင် မဟာဒ္ဓိကာ ပဌမ ၄၃၆-၌ ကြည့်ပါ)။ တနည်းကား ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည်ကို ပွားနေစဉ် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပီတိ စသည်ကို ဝိပဿနာရှု၍ အရိယာမဂ် အပ္ပနာသမာဓိသို့ ရောက်နိုင်၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် မဂ်အပ္ပနာ သမာဓိ၏အနီး၌ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဥပစာရသမာဓိမည်သည်ဟူ၍လည်း ဆိုသင့်၏။

၁-နာ ၂၇၈ တတိယစာပိုဒ်၌ ကြည့်ပါ။

၂-နာ ၂၈၁ တတိယစာပိုဒ်၌ ကြည့်ပါ။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ သမာဓိသုံးပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၇၃

စတုတ္ထဒုတိယ ဧကန္တနည်းအရ ဈာန်သုံးပါး၊ ပဉ္စကနည်းအရ ဈာန်လေးပါးတို့၌ ဧကဂ္ဂတာသည် သုခသဟဂုတ် (သုခနှင့် တကွဖြစ်သော) သမာဓိမည်၏။ ကြွင်းသောဈာန်၌ ဧကဂ္ဂတာသည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် (ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သော) သမာဓိမည်၏။ ဥပစာရသမာဓိသည်ကား အချို့ သုခသဟဂုတ်သမာဓိမည်၏၊ အချို့ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သမာဓိမည်၏။ ဤသို့လျှင် သုခသဟဂုတ်သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သမာဓိအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။

သမာဓိသုံးပါးကို ဖွင့်ပြချက်

တိက်တို့တွင် ပဌမတိက်၌ ရကာမျှဖြစ်သော သမာဓိသည် ဟိန(ယုတ်ညံ့သော) သမာဓိမည်၏။ လွန်စွာမပွားစေအပ်သေးသော သမာဓိသည် မဇ္ဈိမ (အလယ်အလတ်) သမာဓိမည်၏။ ကောင်းစွာပွားစေအပ်ပြီးသော နိုင်နင်းခြင်းသို့ရောက်သော သမာဓိသည် ပဏီတ (မြတ်သော) သမာဓိမည်၏။ ဤသို့လျှင် ဟိနသမာဓိ၊ မဇ္ဈိမသမာဓိ၊ ပဏီတသမာဓိအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။

• [၇၃] ဒုတိယတိက်၌ ဥပစာရသမာဓိနှင့်တကွ ပဌမဈာန်သမာဓိသည် သဝိတက္ကသဝိစာရ (ဝိတက် ဝိစာရရှိသော) သမာဓိမည်၏။ ပဉ္စကနည်းအရ ဒုတိယဈာန်သမာဓိသည် အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တ (ဝိတက်ကင်း၍ ဝိစာရမျှသာရှိသော) သမာဓိမည်၏။ မှန်ပေ၏။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိတက်မျှသာလျှင် အပြစ်ကို မြင်ပြီးလျှင် ဝိစာရ၌ အပြစ်မမြင်မူ၍ ဝိတက်သက်သက်ကို ပယ်ရုံမျှသာလျှင် လိုလားတောင့်တလျက် (အားထုတ်၍) ပဌမဈာန်ကို လွန်မြောက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိတက်ကင်း၍ ဝိစာရမျှသာရှိသော သမာဓိကိုရ၏။ ထိုသို့သောသမာဓိကို ရည်၍ ဤ(အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တသမာဓိဟူသော) စကားကို ဆိုပေသည်။ စတုတ္ထနည်းအရ ဒုတိယဈာန်အစရှိသော ဈာန်သုံးပါးတို့၌၎င်း၊ ပဉ္စကနည်းအရ တတိယဈာန် အစ

ရှိသော ဈာန်သုံးပါးတို့၌၎င်း၊ ကေဂ္ဂတာသည် အဝိတက္ကအဝိစာရ (ဝိတက် ဝိစာရကင်းသော) သမာဓိမည်၏။ ဤသို့လျှင် သဝိတက္ကသဝိစာရ သမာဓိ စသည်အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။

တတိယတိက်၌ စတုက္ကနည်းအရ အစမှ ဈာန်နှစ်ပါးတို့၌၎င်း၊ ပဉ္စကနည်းအရ အစမှ ဈာန်သုံးပါးတို့၌၎င်း၊ ကေဂ္ဂတာသည် ပီတိသဟဂုတ် (ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော) သမာဓိမည်၏။ ထို(စတုက္ကနည်း ပဉ္စကနည်း)တို့၌ ပင်လျှင် (စတုက္ကနည်းအရ) တတိယဈာန်၌၎င်း၊ (ပဉ္စကနည်းအရ) စတုတ္ထဈာန်၌၎င်း၊ ကေဂ္ဂတာသည် သုခသဟဂုတ် (သုခနှင့်တကွဖြစ်သော) သမာဓိမည်၏။ အဆုံးဈာန်၌ (ကေဂ္ဂတာသည်) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် (ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သော) သမာဓိမည်၏။ ဥပစာရသမာဓိသည်ကား ပီတိသဟဂုတ် သုခသဟဂုတ်သော်လည်းဖြစ်၏။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သော်လည်း ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ပီတိသဟဂုတ်သမာဓိ စသည်အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။

စတုတ္ထတိက်၌ ဥပစာဘုံ (အဆင့်) ၌ ကေဂ္ဂတာသည် ပရိတ္တ (ကာမာဝစရ) သမာဓိ^၁ မည်၏။ ရူပါဝစရကုသိုလ် အရူပါဝစရကုသိုလ်တို့၌ ကေဂ္ဂတာသည် မဟဂ္ဂတ (မဟဂ္ဂုတ်) သမာဓိ^၂ မည်၏။ အရိယာမဂ်နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိသည် အပ္ပမာဏသမာဓိ^၃ မည်၏။ ဤသို့လျှင် ပရိတ္တသမာဓိ၊ မဟဂ္ဂတသမာဓိ၊ အပ္ပမာဏသမာဓိအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။

မှတ်ချက်

၁-ပရိတ္တ-တန်ခိုး အာနုဘော် နည်းသဖြင့် သေးငယ် သေးနုပသော+သမာဓိ-စိတ်တည်ကြည်ခြင်း။

၂-မဟဂ္ဂတ-မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော-ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သော+သမာဓိ-စိတ်တည်ကြည်ခြင်း။

၃-အပ္ပမာဏ-အတိုင်းအရှည်မရှိသော-အလွန်မြင့်မြတ်သော+သမာဓိ-စိတ်တည်ကြည်ခြင်း။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ သမာဓိလေးပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၇၅

သမာဓိလေးပါးကို ဖွင့်ပြချက်

စတုက္ကဘို့တွင် ပဌမစတုက္က၌ ဒုက္ခပဋိပဒါ (ဆင်းရဲသောအကျင့် ရှိသော) ဒန္တာဘိညာ (နှေးသော အသိဉာဏ်ထူးရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။ ဒုက္ခပဋိပဒါ(ဆင်းရဲသောအကျင့်ရှိသော)ခိပ္ပါဘိညာ(လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ထူးရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။ သုခပဋိပဒါ (ချမ်းသာသော အကျင့်ရှိသော) ဒန္တာဘိညာ (နှေးသော အသိဉာဏ်ထူးရှိသော) သမာဓိ သည် ရှိ၏။ သုခပဋိပဒါ (ချမ်းသာသောအကျင့်ရှိသော) ခိပ္ပါဘိညာ (လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ထူးရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။

ထို့တွင် ရှေးဦးစွာ နှလုံးသွင်းသည်မှစ၍ ထိုထိုစဉ်၏ ဥပစာရသမာဓိ ဖြစ်ပေါ်သည်တိုင်အောင် ဖြစ်ခဲ့သော သမာဓိဘာဝနာကို ပဋိပဒါ (ရောက်ကြောင်းအကျင့်)ဟု ခေါ်သည်။ ဥပစာရသမာဓိမှစ၍ အပ္ပနာ စွာန်တိုင်အောင်ဖြစ်သော ပညာကို အဘိညာဟု ခေါ်သည်။ ထိုပဋိပဒါ သည် အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဆင်းရဲ၏၊ “နိဝရဏအစရှိသော ဆန့်ကျင် ဘက်တရားတို့၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း ရှုပ်ထွေးထူထပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ခဲယဉ်း၏၊ ၎င်းကို မှီဝဲရသည်မှာ မချမ်းသာ (မလွယ်ကူ)”^၁ ဤသည် ကား (ဒုက္ခ-ဆင်းရဲ၏ ဟူသောပုဒ်၏) ဆိုလိုသော အနက်တည်း။ အချို့ သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုသို့သော အရှုပ်အထွေးမရှိသောကြောင့် ချမ်းသာ (လွယ်ကူ)၏။ အဘိညာသည်လည်း အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်အား နှေး၏၊ နံ့၏၊ လျင်စွာဖြစ်ခြင်းမရှိ။ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်အား လျင်မြန်၏၊ မနံ့နှေး၊ လျင်စွာဖြစ်ခြင်းရှိ၏။

မှတ်ချက်

၁- ဤအဖွင့်အပိတ်ကော်မာ ၂-ရပ်အတွင်းရှိ စကားများသည် ရှေးအခြား မဲ့၌ဆိုခဲ့သော “ဆင်းရဲ၏”ဟူသော စကား၏ အဖွင့်များ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤသည်ကား စသည်ဖြင့် ဆက်၍ ညွှန်ပြသွားပေသည်။

ထို(ပဋိပဒါအဘိညာ)တို့တွင် နောက်၌ ပြဆိုမည့် လျောက်ပတ်
မလျောက်ပတ်သော အရာများ၊ ပလိဗောဓကို ဖြတ်ခြင်း အစရှိသော
ပုဗ္ဗကိစ္စများ၊ (အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာမှုဟူသော) အပ္ပနာကောသလ္လ
များတို့တွင် [၈၄] မလျောက်ပတ်သည်ကို မှီဝဲသောသူအား ဒုက္ခပဋိပဒါ
(ဆင်းရဲသောအကျင့်) သည်၎င်း၊ ဒန္တာဘိညာ (နှေးသော အသိဉာဏ်ထူး)
သည်၎င်း ဖြစ်၏။ လျောက်ပတ်သည်ကို မှီဝဲသောသူအား သုခပဋိပဒါ
(ချမ်းသာသောအကျင့်) သည်၎င်း၊ ခိပ္ပါဘိညာ (လျင်မြန်သော အသိ
ဉာဏ်ထူး) သည်၎င်း ဖြစ်၏။ (ဥပစာရဈာန်မရမီ) ရွှေ့အဖို့၌ မလျောက်ပတ်
သည်ကိုမှီဝဲ၍ (ဥပစာရဈာန်ရသည်မှ) နောက်အဖို့၌ လျောက်ပတ်သည်
ကို မှီဝဲသော သူအား၎င်း၊ ရွှေ့အဖို့၌ လျောက်ပတ်သည်ကိုမှီဝဲ၍ နောက်
အဖို့၌ မလျောက်ပတ်သည်ကို မှီဝဲသော သူအား၎င်း (ပဋိပဒါအဘိညာ
တို့၏) ရောနှောသည်၏အဖြစ်ကို သိအပ်၏။ ထိုမှတစ်ပါး ပလိဗောဓကို
ဖြတ်ခြင်းအစရှိသော ပုဗ္ဗကိစ္စကို မပြုမူ၍ ဘာဝနာကို အားထုတ်သော
သူအား ဒုက္ခပဋိပဒါ (ဆင်းရဲသော အကျင့်) သည် ဖြစ်၏။ ထိုမှ ပြန်သော
အားဖြင့် သုခပဋိပဒါ (ချမ်းသာသောအကျင့်) သည် ဖြစ်၏။ အပ္ပနာကော-
သလ္လတို့နှင့် မပြည့်စုံသော သူအား ဒန္တာဘိညာ (နှေးသော အသိဉာဏ်ထူး)
ဖြစ်၏။ ၎င်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသော သူအား ခိပ္ပါဘိညာ (လျင်မြန်သော
အသိဉာဏ်ထူး) ဖြစ်၏။

တနည်းအားဖြင့်မူကား တဏှာနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊
သမထနှင့် ဝိပဿနာတို့၌ အဓိကာရ (လွန်စွာအားထုတ်ဘူးခြင်း) ၏
အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း ဤ ပဋိပဒါအဘိညာတို့၏ အထူးအပြားကို သိအပ်၏။

မှတ်ချက်

၁- ထို(ပဋိပဒါ အဘိညာ)တို့တွင်....ဒုက္ခ ပဋိပဒါသည်၎င်း၊ ဒန္တာဘိညာ
သည်၎င်း ဖြစ်၏-စသည်ဖြင့် စပ်ပါ။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ သမာဓိလေးပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၇၇

ချဲ့၍ ပြရလျှင် တဏှာလွှမ်းမိုးသောသူအား ဒုက္ခပဋိပဒါဖြစ်၏။ မလွှမ်းမိုးသော သူအား သုခပဋိပဒါဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာလွှမ်းမိုးသောသူအား ဒန္တာဘိညာဖြစ်၏။ မလွှမ်းမိုးသောသူအား ခိပ္ပါဘိညာဖြစ်၏။ ထိုမှတစ်ပါး သမထ၌ လွန်စွာ အားထုတ်ခြင်းကို မပြုဘူးသောသူအား^၁ ဒုက္ခပဋိပဒါဖြစ်၏။ လွန်စွာ အားထုတ်ခြင်းကိုပြုဘူးသောသူအား^၂ သုခပဋိပဒါဖြစ်၏။ ဝိပဿနာ၌ လွန်စွာအားထုတ်ခြင်းကို မပြုဘူးသောသူအား ဒန္တာဘိညာဖြစ်၏။ လွန်စွာအားထုတ်ခြင်းကို ပြုဘူးသောသူအား ခိပ္ပါဘိညာဖြစ်၏။

ထို့ပြင် (ကာမစ္ဆန္တ စသော) ကိလေသာနှင့် (သဒ္ဓါ စသော) ဣန္ဒြေတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း ဤ ပဋိပဒါ၊ အဘိညာတို့၏ အထူးအပြားကို သိအပ်၏။ ချဲ့၍ပြရလျှင် ကိလေသာထက်သန်၍ ဣန္ဒြေသောသူအား ဒုက္ခပဋိပဒါသည်၎င်း၊ ဒန္တာဘိညာသည်၎င်း ဖြစ်၏။ ဣန္ဒြေထက်သောသူအား မူကား ခိပ္ပါဘိညာသည် ဖြစ်၏။ ကိလေသာနဲ့၍ ဣန္ဒြေသောသူအား သုခပဋိပဒါသည်၎င်း၊ ဒန္တာဘိညာသည်၎င်း ဖြစ်၏။ ဣန္ဒြေထက်သောသူအား ခိပ္ပါဘိညာသည် ဖြစ်၏။

ဤဆိုခဲ့သော ပဋိပဒါ အဘိညာတို့တွင် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုက္ခပဋိပဒါ (ဆင်းရဲသော အကျင့်)ဖြင့်၎င်း၊ ဒန္တာဘိညာ (နွေးသော အသိဉာဏ်ထူး)ဖြင့်၎င်း အပ္ပနာသမာဓိသို့ ရောက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သမာဓိကို ဒုက္ခပဋိပဒါ

မှတ်ချက်

၁-လွန်စွာ အားထုတ်မှုကို မပြုဘူးသောသူဟူသည်ကား ရှေးဘဝတစ်ပါး၌ အလေ့အကျင့်ကို မပြုဘူးသောသူပေတည်း။ ကျေပြန့်စွာ ပြုပြီး၍ စွန့်ပစ်ထားသောကျမ်းသည် အနည်းငယ်မျှ အားထုတ်မှုဖြင့် ကောင်းစွာ နှုတ်တက်သည်သာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် ရှေးဘဝ၌ အလေ့အကျက်ပြုဘူးသော သူ၏ ဘာဝနာသည် မပင်မမန်း ချမ်းသာစွာသာလျှင် ပြည့်စုံတတ်၏။ ထို့ကြောင့် လွန်စွာ အားထုတ်မှုကို ပြုဘူးသောသူအား သုခပဋိပဒါ ဖြစ်၏ဟု ဆို၏။ (ဋီ)

ဒန္တာဘိညာသမာဓိဟု ခေါ်သည်။ ကြွင်းသော သမာဓိသုံးပါး၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ဤသို့လျှင် ဒုက္ခပဋိပဒါဒန္တာဘိညာသမာဓိ စသည်အားဖြင့် လေးပါး အပြားရှိ၏။

ဒုတိယ စတုက္က၌ ပရိတ္တ ပရိတ္တာရမ္မဏ (သေးငယ်၍ သေးငယ်သော အာရုံရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။ ပရိတ္တ အပ္ပမာဏာရမ္မဏ (သေးငယ်၍ ကြီးကျယ်သော အာရုံရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။ အပ္ပမာဏပရိတ္တာရမ္မဏ (ကြီးကျယ်၍ သေးငယ်သော အာရုံရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။ အပ္ပမာဏ အပ္ပမာဏာရမ္မဏ (ကြီးကျယ်၍ ကြီးကျယ်သော အာရုံရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။ ဤသို့ လေးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အကြင်သမာဓိသည် မကျေပြန်သေးသည်ဖြစ်၍ အထက်စွာ၏ အကြောင်းမဖြစ်နိုင်သေး။ ဤသမာဓိသည် ပရိတ္တ (သေးငယ်သော) သမာဓိ မည်၏။ အကြင် သမာဓိသည်ကား မပွားစေအပ်သေးသောအာရုံ၌ ဖြစ်၏။ ဤသမာဓိသည် ပရိတ္တာရမ္မဏ (သေးငယ်သော အာရုံရှိသော) သမာဓိ မည်၏။ အကြင် သမာဓိသည် ကောင်းစွာ ပွားစေအပ်ပြီးသည် ကျေပြန်သည်ဖြစ်၍ အထက်စွာ၏ အကြောင်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤသမာဓိသည် အပ္ပမာဏ (ကြီးကျယ်သော) သမာဓိ မည်၏။ အကြင် သမာဓိသည်ကား ပွားစေအပ်ပြီးသော အာရုံ၌ ဖြစ်၏။ ဤသမာဓိသည် အပ္ပမာဏာရမ္မဏ (ကြီးကျယ်သော အာရုံရှိသော) သမာဓိ မည်၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသော လက္ခဏာတို့ ရောနှောသောအားဖြင့် (ပရိတ္တအပ္ပမာဏာရမ္မဏသမာဓိ၊ အပ္ပမာဏပရိတ္တာရမ္မဏသမာဓိ ဟု) ရောနှောသော နည်းကို သိအပ်၏။ ဤသို့လျှင် ပရိတ္တ ပရိတ္တာရမ္မဏသမာဓိ စသည်အားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။

[၇၅] တတိယစတုက္က၌ နိဝရဏကို ပယ်ခွါကုန်ပြီးသော ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ သမာဓိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အင်္ဂါငါးပါးရှိသော ပဌမဈာန် ဇာပါး၊ ထိုဈာန်မှ (အထက်၌) ဝိတက် ဝိစာရ ကင်းငြိမ်းသည်ဖြစ်၍ (ပီတိ၊

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ သမာဓိလေးပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၇၉

သုခ, သမာဓိအားဖြင့်) အင်္ဂါသုံးပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်တပါး၊ ထိုဈာန်မှ (အထက်၌) ပီတိကင်းသည်ဖြစ်၍ (သုခ, သမာဓိအားဖြင့်) အင်္ဂါနှစ်ပါး ရှိသော တတိယဈာန်တပါး၊ ထိုဈာန်မှ (အထက်၌) သုခကို ပယ်ပြီးသည် ဖြစ်၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွ သမာဓိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် အင်္ဂါနှစ်ပါး ရှိသော စတုတ္ထဈာန်တပါး၊ ဤသို့ (ဈာန်လေးပါး ပြားသောကြောင့်) ဤဈာန်လေးပါးတို့၏ အင်္ဂါဖြစ်သော သမာဓိတို့သည် လေးပါး ဖြစ်ကုန် ၏။ ဤသို့လျှင် လေးပါးသော ဈာန်တို့၏ အင်္ဂါအားဖြင့် လေးပါး အပြားရှိ၏။

စတုတ္ထ စတုက္ကဋ္ဌ ဟာနဘာဂိယ (ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိသော) သမာဓိ သည် ရှိ၏။ ဌိတိဘာဂိယ (ရပ်တန့်ခြင်းအဖို့ရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။ ဝိသေသဘာဂိယ (ထူးခြားခြင်းအဖို့ရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယ (သစ္စာတို့ကို ဖောက်ထွင်းသိမြင်ခြင်း အဖို့ရှိသော) သမာဓိသည် ရှိ၏။ ထိုတွင် ဆန့်ကျင်ဖက်တို့ ဖြစ်ပေါ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဖို့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို သိအပ်၏။ ထိုရဆဲဈာန်အား လျော်သော သတိ၏ တည်နေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်^၁ ရပ်တန့်ခြင်းအဖို့ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို

မှတ်ချက်

၁- (သတိ၏ တည်နေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်-ဟူရာ၌) ထိုသတိသည်ကား ထိုရဆဲဈာန်၌ သာယာသောတဏှာဟု ဆိုအပ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော ထိုတဏှာ နှင့်ယှဉ်သော နာမ်ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော မိစ္ဆာသတိပင် ဖြစ် သည်-ဟူ၍ သမ္မောဟဝိနောဒနိအဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုလေပြီ။ ထိုရဆဲဈာန်၌ ငဲ့ခြင်း ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အထက်တရားထူးကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် နှစ်သက်တွယ်တာမှုမကင်းမူ၍ ထိုထိုဈာန်ကို ဆောင်သော သတိဟူ၍လည်းဆို ရန် သင့်သေး၏။ ထို့ကြောင့် (သတိ၏-ဟု ကေန်ဆိုထားသော အဋ္ဌကထာ စကားအရာ၌) သတိ၏သော်၎င်း၊ နိကန္တိ၏သော်၎င်း-ဟူ၍ နှစ်သွယ်နှစ်ခွ ဆို ထားခြင်းသည်လည်း သင့်ပေ၏။ (မဟာဋီကာ) နိကန္တိကိုသော်၎င်း၊ နိကန္တိနှင့်

သိအပ်၏။ အထက်ဈာန်အထူးကို ရ(စေနိုင်)ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထူးခြားခြင်းအဖို့ရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိအပ်၏။ ငြီးငွေ့သော (ဝိပဿနာ) ဉာဏ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းမှုတို့ ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် သစ္စာတို့ကို ဖောက်ထွင်း သိမြင်ခြင်းအဖို့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို သိအပ်၏။ (ဤစကားနှင့်အညီ) အဘယ်ကဲ့သို့ဟောတော်မူ သနည်းဟူမူ—

“ပဌမဈာန်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကာမနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော (ကာမကို အာရုံပြုကုန်သော) အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းမှုတို့ သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန်ခြားအံ့၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ပညာသည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိ၏။ ထို(ပဌမဈာန်) နှင့် လျော်သော သတိ ရမှုသည် တည်ရှိနေခြားအံ့၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ပညာသည် ရပ်တန့် ခြင်း အဖို့ရှိ၏။ ဝိတက်ကင်းသော ဈာန်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းမှုတို့သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန်ခြားအံ့၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ပညာသည် ထူးခြားခြင်း အဖို့ရှိ၏။ ငြီးငွေ့သော (ဝိပဿနာ) ဉာဏ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော အမှတ်သညာနှင့် နှလုံး သွင်းမှုတို့သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန်ခြားအံ့၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏) ပညာ သည် တပ်မက်ကင်းသော မဂ်နှင့် စပ်သည်ဖြစ်၍ သစ္စာတို့ကို ဖောက်ထွင်း သိမြင်ခြင်း အဖို့ရှိ၏” ဟူ၍ ဟောတော်မူပေ၏။

ထိုပညာလေးပါးနှင့် ယှဉ်သော သမာဓိတို့သည်လည်း လေးပါးပင် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ဟာနဘာဂိယသမာဓိ စသည်အားဖြင့် လေးပါး အပြားရှိ၏။

မှတ်ချက်

တကွဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ် (စိတ်စေတသိက်အပေါင်း)ကိုသော်၎င်း မိစ္ဆာသတိ— ဟု (အဋ္ဌကထာဆရာ) ဆို၏။ (သမ္မောအဖွင့် မူလဒီကာ။)

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ သမာဓိငါးပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၈၁

ပဉ္စမစတုက္ကဋ္ဌ ကာမာဝစရသမာဓိ ရူပါဝစရသမာဓိ အရူပါဝစရသမာဓိ အပရိယာပန္န (လောက၌ အတွင်းမဝင်သော) သမာဓိဟူ၍ သမာဓိတို့သည် လေးပါးအပြား ရှိကုန်၏။ ထိုတွင် အလုံးစုံသော ဥပစာရ ကေဂ္ဂတာသည် ကာမာဝစရသမာဓိမည်၏။ ထို့အတူ ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် စသည်တို့နှင့် ယှဉ်သော ကေဂ္ဂတာတို့သည် ဤမှ တပါးသော သမာဓိသုံးပါးမည်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ကာမာဝစရသမာဓိစသည်အားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။

ဆဋ္ဌစတုက္ကဋ္ဌ ရဟန်းသည် ဆန္ဒကို အကြီးအမှူးပြု၍ သမာဓိကို ရငြားအံ့၊ စိတ်၏ တအာရုံတည်း၌ တည်ခြင်း (ကေဂ္ဂတာ) ကို ရငြားအံ့၊ ဤ သမာဓိကို ဆန္ဒသမာဓိဟု ဆိုအပ်၏။ ရဟန်းသည် ဝီရိယကို အကြီးအမှူးပြု၍ သမာဓိကို ရငြားအံ့။ ပ။ ဝီရိယသမာဓိဟု ဆိုအပ်၏။ ရဟန်းသည် စိတ်ကို အကြီး အမှူးပြု၍ သမာဓိကို ရငြားအံ့။ ပ။ စိတ္တသမာဓိဟု ဆိုအပ်၏။ ရဟန်းသည် ပညာကို အကြီးအမှူးပြု၍ သမာဓိကို ရငြားအံ့၊ စိတ်၏တအာရုံတည်း၌ တည်ခြင်းကို ရငြားအံ့၊ ဤ သမာဓိကို ဝိမံသသမာဓိဟု ဆိုအပ်၏။ ဤသို့လျှင် အဓိပတိ (အကြီးအမှူး) လေးပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် လေးပါး အပြားရှိ၏။

သမာဓိငါးပါးကို ဖွင့်ပြချက်

[၈၆] ပဉ္စက (သမာဓိ ငါးပါးအပေါင်း) ၌ (အကျယ်ကား) စတုက္က (နည်းအရ သမာဓိ) အပြား (ကို ပြရာ) ၌ ဆိုခဲ့သော ဒုတိယဈာန်ကိုပင် “ဝိတက်မျှကို ကျော်လွန်သောအားဖြင့် ဒုတိယဈာန်တပါး၊ ဝိတက်ဝိစာရ တို့ကို ကျော်လွန်သောအားဖြင့် တတိယဈာန်တပါး” ဟု ဤသို့ ၂-ပါးခွဲ၍

မှတ်ချက်

၁-တတိယစတုက္က အရ သမာဓိ ၄-ပါးကိုပြရာ၌ ဝိတက်ဝိစာရ ၂-ပါးလုံး ကင်းသော ပီတိသုခကေဂ္ဂတာအားဖြင့် အင်္ဂါ ၃-ပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်ကို

ငါးပါးသောဈာန်တို့ကို သိအပ်ကုန်၏။ ထိုဈာန်ငါးပါးတို့၏ အင်္ဂါဖြစ်သော သမာဓိတို့သည်လည်း ငါးပါးပင် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ငါးပါးသော ဈာန်တို့၏ အင်္ဂါအားဖြင့် သမာဓိသည် ငါးပါး အပြားရှိ၏။

၄၀။ (င-စ) “သမာဓိ၏ ညစ်ညူးကြောင်းကား အဘယ်နည်း၊ သမာဓိ၏ ဖြူစင်ကြောင်းကား အဘယ်နည်း” ဟူသော မေးခွန်းတို့၌ အဖြေမှာ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဟောထားပြီးပင် ဖြစ်သည်။ ထို ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ “ညစ်ညူးကြောင်း ဟူသည်ကား ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိသော တရားတည်း၊ ဖြူစင်ကြောင်း ဟူသည်ကား ထူးခြားခြင်းအဖို့ရှိသော တရားတည်း”ဟု ဟောတော်မူပေ၏။ ထိုစကားရပ်၌ “ပဌမဈာန်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကာမ နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော(ဝါ-ကာမကို အာရုံပြုကုန်သော)အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းမှုတို့သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏)ပညာသည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဖို့ရှိ၏” ဤသို့အစရှိသော ဒေသနာနည်းဖြင့် ဆုတ်ယုတ် ခြင်းအဖို့ရှိသော တရားကို သိအပ်၏။ “ဝိတက်ကင်းသော ဈာန်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းမှုတို့သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန် ငြားအံ့၊ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏)ပညာသည် ထူးခြားခြင်းအဖို့ရှိ၏” ဤသို့အစရှိသော ဒေသနာနည်းဖြင့် ထူးခြားခြင်းအဖို့ရှိသော တရားကို သိအပ်၏။

မှတ်ချက်

ပြခဲ့၏။ ထိုဈာန်ကို ဝိတက်မျှသာကင်း၍ ဝိစာရပီတိသုခ ကေဂ္ဂတာအားဖြင့် အင်္ဂါလေးပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်တပါး၊ ဝိစာရပါကင်း၍ ပီတိသုခ ကေဂ္ဂတာ အားဖြင့် အင်္ဂါ ၃-ပါးရှိသော ဤအရာ၌ တတိယဈာန်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဈာန်တပါးဟု ဤသို့ ၂-ပါးခွဲ၍ ယူလိုက်လျှင် ထိုစတုက္ကအရာ၌ ပြခဲ့သောတတိယ၊ စတုတ္ထဈာန်တို့ကို ဤအရာ၌ စတုတ္ထဈာန်၊ ပဉ္စမဈာန်ဟု ခေါ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဈာန်ငါးပါးဖြစ်လေသည်။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၇၃

ပလိဗောဓ ၁၀-ပါးကို ဖွင့်ပြချက်

၄၁။ (ဆ) “သမာဓိကို အဘယ်သို့ ပွားစေအပ်သနည်း” ဟူသော မေးခွန်း၌ “လောကီသမာဓိ၊ လောကုတ္တရာသမာဓိအားဖြင့် ၂-ပါး အပြား ရှိ၏” ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြခဲ့ပြီးသော သမာဓိအပြားတို့၌ အရိယာမဂ်နှင့် ယှဉ်သော အကြင်သမာဓိကို ပြဆိုခဲ့၏။ ထိုအရိယာမဂ် သမာဓိကို ပွားစေ ရန် (ဘာဝနာ)နည်းသည် ပညာကိုပွားစေသော ဘာဝနာနည်း၌ပင်လျှင် အတွင်းဝင်လျက် ရှိ၏။ အကြောင်းမူကား မဂ်ပညာကိုပွားစေပြီး ဖြစ်လတ် သော် ထိုမဂ်သမာဓိကိုလည်း ပွားစေပြီး ဖြစ်လေတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း မဂ်သမာဓိကို ရည်ရွယ်၍ “ဤသို့ ပွားစေရမည်”ဟု တစုံတရာမျှ အသီးအခြား ပြဆိုခြင်းကို မပြုကုန်တော့အံ့။

လောကီသမာဓိကိုမူကား ၊ (သီလနိဒ္ဒေသ၌) ပြဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် သီလတို့ကို သုတ်သင်ပြီးလျှင် ကောင်းစွာ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော သီလ၌ တည်၍၊ ပလိဗောဓ ၁၀-ပါးတို့တွင် တစုံတခုသော ပလိဗောဓ ရှိပါမူ ထို ပလိဗောဓကို ဖြတ်ပြီးလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသော ကလျာဏမိတ္တ (မိတ်ဆွေကောင်း ဆရာမြတ်)ကို ချဉ်းကပ်၍၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်တို့တွင် မိမိ၏ စရိုက်အားလျော်သော တပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုယူ၍၊ သမာဓိ ဘာဝနာနှင့် မလျော်သောကျောင်းကို ပယ်ပြီးလျှင် လျော်သောကျောင်း ၌ နေလျက် ပလိဗောဓ အငယ်ကိုလည်း ဖြတ်၍ ပွားစေပုံ ဘာဝနာ အစီအရင် အလုံးစုံကို မယုတ်လျော့စေပဲ ပွားစေအပ်၏။ ဤစကားသည် (သမာဓိဘာဝနာကို ပြသော) ဤအရာ၌ အကျဉ်းချုပ်ပေတည်း။

မှတ်ချက်

၁- လောကီ သမာဓိကိုမူကား ... မယုတ်လျော့စေပဲ ပွားစေအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

ဤ ဆိုလတုံသည်ကား အကျယ်တည်း။ “ပလိဗောဓ ၁၀-ပါးတို့တွင် တစုံတခုသော ပလိဗောဓ ရှိပါမူ ထိုပလိဗောဓကို ဖြတ်ပြီးလျှင်” ဟူ၍ ရှေးဦးစွာဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကား၌—

ကျောင်း၊ ဒါယကာ၊ လာဘ်၊ ဂိုဏ်း၊ အမှုကိစ္စ၊ ခရီး၊ ဆွေမျိုး၊ အနာ
ရောဂါ၊ ကျမ်းဂန်၊ တန်ခိုးဟူ၍ ထို ပလိဗောဓတို့သည် ဆယ်ပါးတို့
တည်း-ဟု (ဆိုအပ်ကုန်သော) —

[၈၇] ဤ ဆယ်ပါးတို့သည် ပလိဗောဓ (အနှောက်အယှက်) မည်ကုန်
၏။ ထိုဆယ်ပါးတို့တွင် ကျောင်းသည်ပင်လျှင် အာဝါသပလိဗောဓ
(ကျောင်းအနှောက်အယှက်) မည်၏။ ဒါယကာစသည်တို့၌လည်း ဤနည်း
ပင်တည်း။

(၁) အာဝါသပလိဗောဓ

(ကျောင်းသည်ပင်လျှင် အာဝါသပလိဗောဓမည်၏-ဟူသော) ထိုစကား
ရပ်၌ တိုက်ခန်းတခုကိုဖြစ်စေ၊ ပရိဝုဏ် တခုကိုဖြစ်စေ၊ အလုံးစုံသော
သံဃာ့အာရုံကိုဖြစ်စေ ကျောင်း-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။ ထိုကျောင်းသည်
အလုံးစုံသော ယောဂီအားပင် ပလိဗောဓဖြစ်သည်မဟုတ်ပေ။ ဤ ကျောင်း
တွင် အမှုကိစ္စစသည်တို့၌ ကြောင့်ကြစိုက်သောသူ၊ (သပိတ်သင်္ကန်းစသော)
များစွာသော ပစ္စည်းတို့ကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားသောသူ၊ တစုံတခုသော
အကြောင်းကြောင့် ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ တွယ်တာသော စိတ်ရှိသူတို့
အားသာလျှင် ပလိဗောဓဖြစ်၏။ ဤမှ တပါးသောသူအား မဖြစ်ပေ။

မှတ်ချက်

၁- (တစုံတခုသော) အကြောင်းကြောင့်-ဟူရာ၌ အရိပ်အာဝါသ ရေတို့နှင့်
ပြည့်စုံခြင်း၊ ဆွမ်းရလွယ်ခြင်း- ဤသို့ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့် (ဟု ဆို
လို၏)။ (ဋီကာ)

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၇၅

ထိုသို့ ပလိဗောဓမဖြစ်ရာ၌ ဤဆိုလတုံသော ဝတ္ထုကို (မှတ်အပ်ပေသည်)။ နှစ်ယောက်သော အမျိုးကောင်းသားတို့သည် အနုရာဇမြို့မှ ထွက်ခဲ့ပြီးလျှင် အစဉ်အတိုင်းသွား၍ ထူပါရုံကျောင်း၌ ရဟန်းပြုကြကုန်သတတ်။ ထိုရဟန်းနှစ်ပါးတို့တွင် တပါးသည် ဒေသမာတိကာကို နှုတ်တက်ရအောင်ပြု၍ ငါးဝါရှိလတ်သောအခါ ပဝါရဏာပြုပြီးလျှင် ပါစိနခဏ္ဍရာဇီ မည်သော အရပ်သို့ ကြွသွားလေ၏။ တပါးကမူ ထိုထူပါရုံကျောင်း၌ပင် သီတင်းသုံးနေ၏။ ပါစိနခဏ္ဍရာဇီအရပ်သို့ ကြွသွားသော ရဟန်းသည် ထိုအရပ်၌ ကြာမြင့်စွာ နေပြီးနောက်(ဆယ်ဝါပြည့်မြောက်)ထေရ်အဖြစ်သို့ ရောက်သောအခါ“ ဤအရပ်သည် တကိုယ်တည်း ကိန်းအောင်းဘို့ရာ သင့်လျော်၏။ ယခု မိတ်ဆွေအားလည်း ထို(အရပ်အကြောင်း)ကို ပြောကြားအံ့” ဟု ကြံစည်လေ၏။ (ထိုသို့ ကြံစည်ပြီးနောက်) ထိုအရပ်မှ ထွက်ခဲ့ပြီးလျှင် အစဉ်အတိုင်းသွား၍ ထူပါရုံကျောင်းသို့ ဝင်လေ၏။ ဝင်လာစဉ်ပင်လျှင် ထိုမထေရ်ကိုမြင်လတ်သော် ဝါတူဖြစ်သော (မိတ်ဆွေ) မထေရ်သည် ခရီးဦးကြိုဆို၍ သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူကာ ဝတ်ပြု၏။ အာဂန္တုမထေရ်သည်

မှတ်ချက်

၁- အနုပုဗ္ဗန-ဟူသော ပုဒ်၏ဆိုလိုသော အနက်ဖြစ်သည်။ ထိုပုဒ်ဖြင့် မြို့မှ ထွက်ပြီးနောက် ထူပါရုံကျောင်းသို့ရောက်အောင် အနည်းငယ်သွားရသေးသည်ကို ပြ၏။

၂- ပါစိန-အရှေ့အရပ်-အရွှေဘက် + ခဏ္ဍ-အပြတ် + ရာဇီ-အရေး-အကြောင်း အတန်း=ပါစိနခဏ္ဍရာဇီ - အရွှေဘက် တောတန်း အပြတ်၊ ဝါ - တောင်တန်း အပြတ်။

၃- ထေရော ဟုတွာ-ထေရ် ဖြစ်ပြီး၍၊ ဝါ-ဖြစ်ပြီး လတ်သော်-ဟူသော စကားကို မြန်မာဝါကျ ချောမောစေရန် ထေရ်အဖြစ်သို့ ရောက်သောအခါ-ဟု ပြန်ထားသည်။

ကျောင်းသို့ ဝင်ပြီးနောက် “ငါ၏ အဆွေသည် ထောပတ်ကို ဖြစ်စေ၊ တင်လဲ ကိုဖြစ်စေ၊ အဖျော်ကိုဖြစ်စေ ယခု အပို့လွှတ်လိမ့်မည်၊ ပို့နိုင်စရာအကြောင်း ကတော့ ဤအဆွေသည် ဤမြို့၌ အနေကြာပေပြီ” ဟု ကြံတွေးမြော်လင့်၏။ ထို(အာဂန္တု) မထေရ်သည် ညည့်အခါ၌ (မြော်သည့်အတိုင်း) မရလတ်သော် နံနက်အခါ၌ “အလုပ်အကျွေးဒါယကာတို့ ယူလာသော ယာဂု ခဲဖွယ်ကို ယခု အပို့ လွှတ်ပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံတွေးမြော်လင့်ပြန်၏။ ထို ယာဂုခဲဖွယ်ကိုလည်း မမြင်လတ်သော် “ပို့သူဒါယကာများ မရှိကြပေ၊ (ရွာသို့ ဆွမ်းခံ) ဝင်သောအခါ လှူကြလိမ့်မည် ထင်၏” ဟု ကြံတွေးလျက် နံနက်စောစောကပင်လျှင် ထို (အာဝါသိက) မထေရ်နှင့် အတူ ရွာသို့ ဝင်လေ၏။ ထိုရဟန်းနှစ်ပါးတို့သည် တခုသောလမ်းကို လှည့်လည်ဆွမ်းခံသည် ရှိသော် တမှုတ်မျှသော ယာဂုကိုရ၍ ဆွမ်းစားဇရပ်၌ ထိုင်ပြီးလျှင် သောက်ကြ၏။ ထို့နောင် အာဂန္တုမထေရ်သည် “အမြဲတမ်း ယာဂုဝတ် ရှိဟန်မတူပေ၊ ယခု ဆွမ်းစားချိန် ကာလ၌ လူတို့သည် မွန်မြတ်သော ဆွမ်းကို လှူကြပေလိမ့်မည်” ဟု ကြံတွေးပြန်၏။ ထို့နောက် ဆွမ်းစားချိန်၌လည်း ဆွမ်းခံလှည့်လည်၍ ရ(အပ်)သော ဆွမ်းကိုသာလျှင် ဘုန်းပေးကြပြီးနောက် (အာဂန္တုမထေရ်က) “အရှင်ဘုရား အခါခပ်သိမ်း ဤသို့(ပင်) မျှတနေပါသလော” ဟု အာဝါသိကမထေရ်ကို မေးမြန်းလေသည်။ “ဟုတ်

မှတ်ချက်

၁-ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပါဠိမူစာအုပ်တို့၌ ဣတရော အာဟ-ဟု ရှိသော ပါဠိသည် မသင့်။ အကြောင်းမူကား- ရွေးဝါကျ၌ အာဂန္တုကော စိန္တေသိ-အာဂန္တု မထေရ်က ကြံတွေးပြန်၏-ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထိုသို့ဆိုပြီးနောက် ဤဝါကျ၌ ဣတရော-ဤမှ တပါးသော မထေရ်က-ဟု ဆိုလျှင် အာဝါသိကမထေရ်က-ဟု ဆိုရာမှန်၏။ အမှန်မှာ အာဂန္တုမထေရ်ကပင် အာဝါသိကမထေရ်ကို မေးသောအရာ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဣတရမာဟ-ဟူ၍သာ ပါဠိရှိသင့်ပေသည်။ ထိုရှိသင့်သော ပါဠိအရ ဤ၌ အာဝါသိက မထေရ်ကို-ဟု ပြန်ထားသည်။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၇၇

ပေ၏ ငါ့ရှင်”ဟု (ပြန်ကြား ပြောဆိုလေ၏)။ “အရှင်ဘုရား ပါစိနခဏ္ဍရာဇိအရပ်သည် ချမ်းသာပါသည်။ ထိုအရပ်သို့ သွားကြပါကုန်အံ့” ဟု (အာဂန္တုမထေရ်က လျှောက်ထား၏)။ အာဝါသိကမထေရ်သည် မြို့မှ တောင်တံခါးဖြင့် ထွက်၍ အိုးထိန်းသည် ရွာလမ်းသို့ ကြွလေ၏။ အာဂန္တုမထေရ်က “အရှင်ဘုရား ဤလမ်းသို့ အဘယ့်ကြောင့် ကြွပါသနည်း” ဟု မေး၏။ “ငါ့ရှင် သင်သည် ပါစိနခဏ္ဍရာဇိအရပ်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပြောဆိုသည် မဟုတ်လော” ဟု (ဖြေ၏)။ အာဂန္တုမထေရ်က “အရှင်ဘုရား အရှင်ဘုရားတို့အား ဤမျှလောက် ကာလပတ်လုံး နေရာအရပ်၌ တစုံတခုသော အပိုပရိက္ခရာ မရှိပါသလော” ဟု (မေး၏)။ “မရှိပါ ငါ့ရှင် ညောင်စောင်းနှင့် အင်းပျဉ်သည် သံသိက ဖြစ်၏။ ထိုညောင်စောင်းနှင့် အင်းပျဉ်ကိုလည်း သိမ်းဆည်း(အပ်)ပြီးသာလျှင် ဖြစ်၏။ အခြား ပစ္စည်းတစုံတရာမျှ မရှိပါ” ဟု (အာဝါသိကမထေရ်က ပြော၏)။ “အရှင်ဘုရား တပည့်တော်မှာမူ [၈၀]တောင်ဝေး၊ ဆီကျည်တောက်၊ သိန်အိတ်တို့သည် ထို(ထူပါရုံ) ကျောင်း၌ပင် ရှိကြပါသေးသည်” ဟု (အာဂန္တုမထေရ်က လျှောက်၏)။ “ငါ့ရှင် သင်သည် တနေ့တာ(မျှ) နေ၍ ဤမျှလောက် (များပြားသော ပရိက္ခရာ)ကို ထားခဲ့ပေသကဲ့” ဟု (အာဝါသိကမထေရ်က အံ့အားသင့်လျက် ပြောကြား၏)။ “မှန်ပါသည် အရှင်ဘုရား” (ဟု အာဂန္တုမထေရ်က ဝန်ခံ လျှောက်ထား၏)။ ထို အာဂန္တုမထေရ်သည် ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ အာဝါသိကမထေရ်ကိုရှိခိုးပြီးလျှင် “အရှင်ဘုရား အရှင်ဘုရားကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အလုံးစုံသော အရပ်တို့၌ (မည်သည့် နေရာ၌မဆို) တော၌ နေသည်သာ မည်ပါသည်။ ထူပါရုံစေတီသည် လေးဆူသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ပရိဘောဂ ဓာတ်တော်များနှင့် သရီရဓာတ်တော်များကို ဌာပနာရာ အရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ကြေးပြာသာဒ်၌ သင့်လျော်သော တရားတော်များကို နာကြားခြင်း၊ မဟာစေတီကို ဖူးမြော်ခြင်း၊ မထေရ်တို့ကို ဖူးမြော်ခြင်းများကိုလည်း ရ(အပ်)

ပါပေသည်၊ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသောအခါကဲ့သို့ ဖြစ်ပါပေသည်။
 ဤအရပ်၌ပင် အရှင်ဘုရားတို့ သီတင်းသုံးတော်မူကြပါကုန်”ဟု (လျှောက်
 ထား၍) နောက်တနေ့၌ သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူပြီးလျှင် မိမိချည်းသာလျှင်
 ကြွသွားလေ၏။ ဤကား ဝတ္ထုတည်း။ ဤ အာဝါသိကမထေရ်ကဲ့သို့သော
 ပုဂ္ဂိုလ်အား ကျောင်းသည် ပလိဗောဓမဖြစ်ပေ။ (အာဝါသပလိဗောဓနှင့်
 စပ်သော စကားရပ်ပြီး၏)။

(၂) ကုလပလိဗောဓ

ဆွေမျိုး ဒါယကာကိုဖြစ်စေ၊ အလုပ်အကျွေး ဒါယကာကို ဖြစ်စေ
 (ကုလ) ဒါယကာ-ဟု (ဆိုအပ်ပေသည်)။ မှန်ပေ၏။ “ဒါယကာတို့
 ချမ်းသာသည်ရှိသော် မိမိလည်း ချမ်းသာ၏” အစရှိသော နည်းဖြင့်
 (ဒါယကာတို့နှင့်) ကျွမ်းချစ် နှီးနှော ရောယှက်လျက်နေထော အချို့ရဟန်း
 အား အလုပ်အကျွေးဒါယကာသော်လည်း ပလိဗောဓဖြစ်၏။ ထိုသို့သော
 ရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေး လူဒါယကာတို့နှင့် ကင်း၍ အနီးအပါး
 ကျောင်းသို့ သော်လည်း တရားနာရန် မသွားနိုင်ပေ။ အချို့သော ရဟန်း
 အားမူ အမိအဘတို့သော်လည်း ပလိဗောဓမဖြစ်ကြပေ။ ကောရဏ္ဍက
 ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးသော မထေရ်၏ တူ ပဉ္စင်းငယ်ကဲ့သို့တည်း။

ထိုပဉ္စင်းငယ်သည် ပါဠိသင်ယူခြင်းငှါ ရောဟဏဇနပုဒ်သို့ ကြွသွား
 သတတ်။ မထေရ်၏ နှမဖြစ်သော ဥပါသိကာမသည်လည်း မထေရ်ကို
 (သားဖြစ်သူ) ထိုပဉ္စင်းငယ်၏ အကြောင်းကို အမြဲတစေ မေးလျှောက်၏။
 တနေ့သ၌ မထေရ်သည် ပဉ္စင်းငယ်ကို ခေါ်ဆောင်မည်ဟု ကြံစည်၍
 ရောဟဏဇနပုဒ်သို့ ရှေးရှုကြွသွားလေ၏။ ပဉ္စင်းငယ်သည်လည်း “ငါသည်
 ဤအရပ်၌ ကြာမြင့်စွာနေခဲ့ပြီ၊ ယခုအခါ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကို ဖူးမြော်၍
 မိခင်ဥပါသိကာမ၏ အကြောင်းကိုလည်း သိရပြီးလျှင် ပြန်လာအံ့-ဟု

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၈၉

ကြံစည်၍ ရောဟဏဇနပုဒ်မှ ထွက်ခွါခဲ့၏။ ထိုတူဦးရီး နှစ်ပါးလုံးတို့သည် ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်း၌ တွေ့ဆုံမိကြလေ၏။ ပဉ္စင်းငယ်သည် တခုသော သစ်ပင် ရင်း၌ မထေရ်အား ဝတ်ပြု၏။ “အဘယ်အရပ်သို့ သွားမည်နည်း”ဟု (မထေရ်က) မေးလျှင် မိမိလာခဲ့ခြင်းအကြောင်းကို လျှောက်ထားလေ၏။ မထေရ်က “သင်သည် (ရပ်ရွာသို့ ပြန်လာခြင်းဖြင့်) ကောင်းသော အမှုကို ပြု (အပ်) ပေသည်၊ (သင့်မယ်တော်) ဥပါသိကာမသည်လည်း အမြဲတစေ (ငါအား) မေးလျှောက်နေ၏၊ ငါသည်လည်း (သင့်ကို ခေါ်ဆောင်ရန်) ဤအကျိုးငှါသာလျှင် လာခဲ့သည်၊ သင် သွားပေတော့၊ ငါကား ဤအရပ် ၌ပင် ဤဝါကပ်တော့အံ့” ဟု မိန့်ကြား၍ ပဉ္စင်းငယ်ကို လွှတ်လိုက်လေ၏။ ပဉ္စင်းငယ်သည် ဝါကပ်သော နေ၌ပင်လျှင် ထိုကောရဏ္ဍကကျောင်းသို့ ရောက်လေ၏။ ကျောင်းသည်လည်း သူ၏ဘခင် လှူဒါန်းထားသော ကျောင်းပင် သူ့အား ကျရောက်လေ၏။

ထိုအခါ သူ၏ဘခင် ဥပါသကာသည် နောက်တနေ့၌ ကျောင်းသို့လာ၍ “အရှင်ဘုရားတို့၊ တပည့်တော်တို့၏ ကျောင်းသည် အဘယ် ရဟန်းတော် အား ကျရောက်ပါသနည်း”ဟု မေးလျှောက်သည်ရှိသော် “အာဂန္တုပဉ္စင်း ငယ်အား (ကျရောက်သည်)”ဟု ကြားရ၍ ထိုပဉ္စင်းငယ်ထံ ချဉ်းကပ်ပြီး လျှင် ရှိခိုး၍ “အရှင်ဘုရား တပည့်တော်တို့၏ ကျောင်း၌ ဝါကပ်သော ရဟန်းတော်အား ဝတ်ရှိပါသည်”ဟု လျှောက်၏။ “အဘယ်ဝတ်နည်း

မှတ်ချက်

၁-ဤဖြစ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ရှိသော မဟာဝေလိဂင်္ဂါ-ဟု ခေါ်သော မြစ်ဖြစ်သည်။

၂-ဝတ္ထိ ကတွာ-ဟူသော ပါဌ်အရ ဝတ်ပြု၍-ဟု အတိအကျ ပြန်သင့်သော် လည်း မြန်မာစကား သာ၍ရှင်းလင်းပြတ်သားစေရန် ဤတွင် တဝါကျခွဲ၍ ပြန်သည်။

၂၉၀

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဥပါသကာ”ဟု (မေးလတ်သော်) “ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး တပည့်တော်တို့၏ အိမ်၌သာလျှင် ဆွမ်းခံ၍ ပဝါရဏာပြုပြီးနောက် ကြွသွားသောအခါ၌ (တပည့်တော်တို့အား) ပြောကြားရပါမည်ဘုရား”ဟု လျှောက်လေ၏။ ပဉ္စင်းငယ်သည် ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်းဖြင့် လက်ခံလိုက်၏။ ဥပါသကာသည် လည်း အိမ်သို့ ပြန်သွား၍ “ငါတို့၏ ကျောင်း၌ [၈၉] အာဂန္တု အရှင်မြတ် တပါးကြွရောက်နေပေပြီ၊ ရှိရှိသေသေလုပ်ကျွေးပြုစုရမည်”ဟု ပြောလေ၏။ ဥပါသကာမသည် “ကောင်းပါပြီ”ဟု ဝန်ခံ၍ မွန်မြတ်သော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ် ကို စီမံလေ၏။ ပဉ္စင်းငယ်သည်လည်း ဆွမ်းစားချိန်၌ (မိဘ) ဆွေမျိုးအိမ်သို့ ကြွလေ၏။ (သို့ရာတွင်) ထိုပဉ္စင်းငယ်ကို တစုံတယောက်မျှ မမှတ်မိချေ။

ပဉ္စင်းငယ်သည် သုံးလပတ်လုံး ထိုအိမ်၌ပင် ဆွမ်းဘုဉ်းပေး၍ ဝါကျွတ် လတ်သော် “ဦးပဉ္စင်း သွားတော့မည်”ဟု ပန်ကြားလေ၏။ ထိုအခါ၌ ပဉ္စင်းငယ်အား ဆွေမျိုးတို့က “အရှင်ဘုရား နက်ဖြန်မှ ကြွပါကုန်”ဟု (လျှောက်ထားကြပြီးလျှင်) နောက်တနေ့၌ အိမ်မှပင် ဆွမ်းကပ်လျက် ဆီကျည်တောက်ကို အပြည့်ထည့်ပေးပြီးလျှင် တင်လဲ တခဲနှင့် ကိုးတောင် ရှိသော အဝတ်စကိုလှူ၍ “ကြွကြပေတော့ အရှင်ဘုရား”ဟု လျှောက်ကြ လေ၏။ ပဉ္စင်းငယ်သည် အနုမောဒနာတရား ဟောကြားပြီးလျှင် ရောဟဏ ဇနပုဒ်သို့ ရွေးရှုကြွသွားလေ၏။

ပဉ္စင်းငယ်၏ (ဦးရီးတော်) ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည်လည်း ပဝါရဏာပြုပြီး၍ ခရီးရင်ဆိုင်လာလတ်သော် ရွေးက တွေ့ဆုံခဲ့ရာအရပ်၌ပင်လျှင် ထိုပဉ္စင်း ငယ်ကို တွေ့လေ၏။ ပဉ္စင်းငယ်သည် တခုသော သစ်ပင်ရင်း၌ မထေရ်အား

မှတ်ချက်

၁- ဂစ္ဆထ ဘန္တေ-၏ မြန်မာပြန် ဖြစ်သည်။ တပါးတည်းကို ဤသို့ ဗဟုဝုဓ် ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် ပါဠိနည်းအရ အလေးအမြတ်ပြု၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၉၁

ဝတ်ပြု၏။ ထိုအခါ၌ပဉ္စင်းငယ်ကို “မျက်နှာရွှင်သာသော ငါ့ရှင် သင်သည် (မယ်တော်) ဥပါသိကာမကို တွေ့ခဲ့ပြီလော” ဟု မထေရ်က မေးလေ၏။ ပဉ္စင်းငယ်သည် “တွေ့ခဲ့ပါပြီ အရှင်ဘုရား” ဟု (အစချီကာ) အကြောင်း စုံကို လျှောက်ထားပြီးလျှင် (မိဘအိမ်မှရခဲ့သော) ထိုဆီဖြင့် မထေရ်၏ ခြေတို့ကို ပွတ်လိမ်း၍ တင်လဲခဲ့ဖြင့် အဖျော်ဖျော် (ကာကပ်) ပြီးလျှင် ထို အဝတ်စကိုလည်း မထေရ်အားပင် လှူပြီးနောက် မထေရ်ကို ရှိခိုး၍ “အရှင်ဘုရား တပည့်တော်အား ရောဟဏဇနပုဒ်သည်သာလျှင် လျှောက်ပတ်ပါသည်” ဟု (လျှောက်ထား၍) သွားလေ၏။ မထေရ်သည် လည်း ကျောင်းသို့ လာရောက်ပြီးလျှင် နောက်တနေ့၌ ကောရဏ္ဍကရွာသို့ ဝင်လေ၏။

ဥပါသိကာမသည်လည်း “ငါ၏ အစ်ကို (မထေရ်) သည် ငါ့သားကို ခေါ်၍ ယခုလာလိမ့်မည်” ဟု အမြဲမပြတ်လိမ်းကို မျှော်ကြည့်လျက်သာလျှင် တည်ရှိနေ၏။ ထိုဥပါသိကာမသည် တပါးတည်းသာလျှင် ကြွလာသော မထေရ်ကို မြင်လတ်သော် “ငါ၏ သားသည် သေလေပြီ ထင်သည်။ ဤ မထေရ်သည် တပါးတည်းသာလျှင် ကြွတော်မူလာ၏” ဟု (စဉ်းစားမိသဖြင့်) မထေရ်၏ ခြေရင်း၌ဝပ်၍ ဖွဲ့နွဲ့မြည်တမ်းလျက် ငိုကြွေး၏။ မထေရ်သည် “ပဉ္စင်းငယ်သည် အလိုနည်းပါးခြင်းကြောင့် မိမိကို မသိစေမှု၍သာလျှင် သွားဟန်တူပေသည်” ဟု ထို (နှမ) ဥပါသိကာမကို နှစ်သိမ့်စေ၍ အဖြစ် သနစ်အလုံးစုံကို ပြောကြားပြီးလျှင် သပိတ်အိတ်(ထဲ)မှ ထို (ပဉ္စင်းငယ်လှူ လိုက်သော) အဝတ်စကို ထုတ်၍ပြလေ၏။

ဥပါသိကာမသည်ကြည့်ညို့သောကြောင့် သားပဉ္စင်းငယ်သွားရာအရပ်သို့ ရှေးရွာက ရင်ဖြင့်ဝပ်၍ ရှိခိုးလျက် “ငါ၏ သားနှင့်တူသောရဟန်းကို မျက်

မှောက်သက်သေပြု၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ရထဝိနီတသုတ်၌လာ အကျင့်ကို
၎င်း၊ နာလကရဟန်းအား ဟောသော မောနေယျ အကျင့်ကို၎င်း၊

မှတ်ချက်

၁-မဇ္ဈိမနိကာယ် မူလပဏ္ဏာသ ရထဝိနီတသုတ်၌ ကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါးကို
၎င်း၊ ရထဝိနီတခေါ် မြင်းလိမ္မာရထားတို့ဖြင့် ဥပမာပြု၍ ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးတို့ကို
၎င်း ပြဆိုထား၏။ ထိုအကျင့်ကို ဆိုသည်။ ထိုတွင် ကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါးဟူသည်
မှာ (၁) အလိုနည်းခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၂) ရောင့်ရဲခြင်းနှင့်စပ်သော
စကား၊ (၃) ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၄) မရေယှက်ခြင်းနှင့်
စပ်သောစကား၊ (၅) ပြင်းစွာအားထုတ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ (၆-၁၀)
သီလ သမာဓိ ပညာ ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန တို့နှင့် စပ်သော စကားများပင်
ဖြစ်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးကား ထင်ရှား၏။

၂- မောနေယျအကျင့်ဟူသည်မှာ သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ နှာ ၃၀၈-၌ “မောနေယျံ
တေ ဥပညိဿံ - ကိလေသာကင်းဆိတ်သော ရဟန်း၏ အကျင့်ကို သင်အား
ပညတ်ဟောကြားပေအံ့”- ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟောထားသော အကျင့်ဖြစ်သည်။
ထိုသုတ်၌ အထူးအားဖြင့်—

ရဟန်းသည် ရွာသို့ ဝင်ရောက်လတ်သော် ဒါယကာတို့နှင့်အတူတကွ ရော
နှောလျက် မနေရာ၊ အစာအာဟာရ ဆွမ်းရှာရာ၌ စကားမပြောတတ်
သော သူအကဲ့သို့ ဖြစ်လျက် ဆွမ်းရရေးနှင့်စပ်သော စကားကိုမဆိုရာ -

ဟူသော ဂါထာလည်း ပါရှိ၏။ ထို့ပြင်လည်း အလိုနည်းခြင်း စသည်နှင့် စပ်သော
ကျင့်ပုံကျင့်နည်း များစွာတို့လည်း ပါရှိ၏။ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်မူ-တောထဲတွင်
သစ်ပင်အောက်၌ ရပ်လျက် ဖြစ်စေ၊ ထိုင်လျက် ဖြစ်စေ ဘာဝနာအလုပ်ကိုမပြတ်
အားထုတ်နေရသည်။ နံနက်ကာလ ရွာသို့ ဆွမ်းခံဝင်သောအခါ အိမ်စဉ်အတိုင်း
လှည့်၍ ရသောဆွမ်းကို ဘုန်းပေးရသည်။ အိမ်သို့ ပင့်သည်ကို၎င်း၊ လာ၍
ပို့သည်ကို၎င်း လက်မခံရ၊ ဒကာ ဒကာမတို့နှင့် ပြောဟောမနေရ။ တခုသော
တော တခုသောသစ်ပင်၌ တနေ့သာ နေရသည်။ တခုသော ရွာ၌လည်း

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၉၃

တုဝဏ္ဏကသုတ်၌လာသော အကျင့်ကို၎င်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး၌ ရောင်ရဲခြင်းနှင့် ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်ခြင်းကို ပြတတ်သော မဟာအရိယဝံသ အကျင့်ကို၎င်း၊^၂ ဟောတော်မူခဲ့ဟန် တူပေသည်။ မွေးသည့်မိခင်၏ အိမ်၌ သုံးလပတ်လုံး ဆွမ်းဘုဉ်းပေးနေပါလျက်လည်း [၉၀] 'ဦးပဉ္စင်းက

မှတ်ချက်

တနေ့သာ ဆွမ်းခံရသည်။ နောက်တနေ့၌ အခြားတော အခြားသစ်ပင် အခြားရွာသို့ ပြောင်းရွှေ့ရသည်။ ဤကား မောနေယျအကျင့် အကျဉ်းချုပ်ပေတည်း။ အကျယ်အပြည့်အစုံကို သိလိုလျှင် သုတ်ရင်း၌ကြည့်ပါလေ။

၁- တုဝဏ္ဏက အကျင့်ဟူသည်မှာ သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ နှာ ၄၂၁-၌ “မူလံ ပပဉ္စသင်္ခါယ၊ မန္တော အသ္မိတိ သဗ္ဗမုပရုန္ဓေ - အကျယ်ချဲ့တတ်သော ပပဉ္စတရားဟု ဆိုအပ်သော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ၏ အမြစ်အရင်းအဝိဇ္ဇာကို၎င်း၊ ငါ ဖြစ်သည်ဟု ထင်သော မာနကို၎င်း ပညာဖြင့် အလုံးစုံ ချုပ်ထိန်းပယ်ရှင်းရာ၏” စသည်ဖြင့် ဟောထားသော အကျင့်ဖြစ်သည်။ ထိုသုတ်၌ အထူးအားဖြင့်—

ရွာ၌လည်း ဒါယကာတို့နှင့် ရောယှက်မနေရာ၊ ဆွမ်းသင်္ကန်းစသော လာဘ်ကို အလိုရှိသဖြင့် လူကို လာဘ်ရရန် မပြောဆိုရာ —

ဟူသော ဤစကားကို ပြဆိုထား၏။ ဤစကားကိုပင် ဤအရာ၌ ရည်ရွယ်သည် ဖြစ်ရာ၏။

၂- အရိယဝံသသုတ် (အံ ပ၊ ၃၃၆)၌ (၁) တမျိုးမျိုးသော သင်္ကန်းဖြင့် ရောင်ရဲခြင်း၊ (၂) တမျိုးမျိုးသော ဆွမ်းဖြင့် ရောင်ရဲခြင်း၊ (၃) တမျိုးမျိုးသော ကျောင်းဖြင့် ရောင်ရဲခြင်း၊ (၄) ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်ခြင်း ဟူသော ဤအကျင့် ၄-ပါးကို ပြထား၏။ ထိုအကျင့်ကိုပင် ဤ၌ ဆိုသည်။ ထိုတွင် ဆွမ်း၌ရောင်ရဲခြင်းဖြင့် ဆေး၌ ရောင်ရဲခြင်းကိုလည်း သိမ်းယူအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ စတုပစ္စယသန္တောသ - ပစ္စည်း ၄-ပါး၌ ရောင်ရဲခြင်းဟု မိန့်ဆိုပေသည်။

ဒါယိကာမကြီး၏သား၊ ဒါယိကာမကြီးက ဦးပဉ္စင်း၏ မယ်တော်’ ဟု ဤမျှကိုသော်မှ မပြောပဲ နေနိုင်တော်မူပါပေသည်။ အံ့ဩဘွယ်ယောက်ျား ပါတကား” ဟု ပြောဆိုလျှောက်ထားလေ၏။ ဤသို့ သဘောရှိသောရဟန်း အား အမိအဘတို့သော်မှလည်း ပလိဗောဓမဖြစ်ပေ၊ အခြားသော အလုပ် အကျွေး ဒါယကာမူကား အဘယ် ဆိုဘွယ်ရာရှိအံ့နည်း။ ကုလပလိဗောဓ နှင့် စပ်သော စကားရပ်ပြီး၏။

(၃) လာဘပလိဗောဓ

ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို လာဘ်-ဟု (ဆိုအပ်ပေသည်)။ ထိုပစ္စည်းလေးပါး တို့သည် အဘယ်သို့လျှင် ပလိဗောဓ ဖြစ်သနည်း။ အဖြေကား ဘုန်းတန်း ကြီးမားသော ရဟန်းအား ရောက်လေရာရာအရပ်၌ လူတို့သည် များပြား သော အခြံအရံရှိသော^၁ ပစ္စည်းတို့ကို လှူဒါန်းကြ၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိုလူတို့အား အနုမောဒနာပြုလျက် ဟုဏ္ဏဟောရသည်ဖြစ်၍ ရဟန်း တရားကို အားထုတ်ခြင်းငှါ အခွင့်မရတော့ပေ။ နေအရုဏ်တက်သည်မှ ပဌမယာမ်ဘိုင်အောင် လူတို့နှင့် ရောယှက်မှု မပြတ်တော့ပေ။ တဖန် မိုးလင်းလုနီး နံနက်စောစောကြီး၌ပင် ပစ္စည်းများခြင်းကို လိုလားသော ပိဏ္ဏပါတ်စုတင်ဆောင်ရဟန်းတို့သည် လာကြ၍ “အရှင်ဘုရား ဤမည်သော ဥပါသကာသည်၊ ဥပါသိကာမသည်၊ အမတ်သည်၊ အမတ်၏သမီးသည် အရှင်ဘုရားတို့ကို ဖူးမြင်လိုပါသည်” ဟု လျှောက်ကြ၏။ ထိုဘုန်းကြီး သော ရဟန်းသည် ‘ငါ့ရှင် သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူခဲ့လော့’ ဟု (အလုပ်

မှတ်ချက်

၁- ဆွမ်းကိုလှူရာ၌ ဘုရားအားပူဇော်ခြင်းနှင့် သပိတ်သင်္ကန်း စသည်တို့ကို ထိုဆွမ်းအလှူ၏ အခြံအရံပြု၍ လှူကြ၏။ သင်္ကန်း စသည်ကို လှူရာ၌လည်း ထိုအတူပင်၊ ဤသို့သော အခြံအရံကိုရည်၍ ဆိုသည်။ (ဋီကာ)

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၉၅

အကျွေးတပည့်ရဟန်းကို စေခိုင်း၍) သွားခြင်းငှါ စီမံရ၏။ ဤနည်းဖြင့်^၁ (ဒါယကာတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်း၌) အမြဲ ကြောင့်ကြစိုက်ရ၏။ ထိုသို့သော ရဟန်းအားသာလျှင် ထိုပစ္စည်းလေးပါးတို့သည် ပလိဗောဓဖြစ်ကြပေသည်။ ထိုဘုန်းကြီးသော ရဟန်းသည် ဒါယကာအပေါင်းကို စွန့်ခွါ၍ မိမိကို^၂ သိသူတို့ မရှိကြရာအရပ်၌^၃ တပါးတည်း ကျင့်သင့်ပေသည်။ ဤသို့ ကျင့်သည် ရှိသော် ထိုပလိဗောဓပြတ်လေ၏။ လာဘပလိဗောဓနှင့်စပ်သော စကားရပ် ပြီး၏။

(၄) ဂိုဏ်းပလိဗောဓ

သုတ္တန်ဆောင်ဂိုဏ်းကိုဖြစ်စေ၊ အဘိဓမ္မာဆောင်ဂိုဏ်းကိုဖြစ်စေ ဂိုဏ်း-ဟု (ဆိုအပ်ပေသည်)။ ထိုဂိုဏ်းအား ပါဠိကိုဖြစ်စေ၊ အဋ္ဌကထာကို ဖြစ်စေပို့ချ ပေးရသည်ဖြစ်၍ ရဟန်းတရား(အားထုတ်ခြင်း)၏ အခွင့်မရသော ရဟန်းအားသာလျှင် ဂိုဏ်းသည်ပလိဗောဓဖြစ်ပေသည်။ (ဂိုဏ်းပလိဗောဓရှိသော) ထိုရဟန်းသည် ထိုပလိဗောဓကို ဤဆိုလတံအတိုင်း ဖြတ်အပ်၏။ အကယ်၍ ထို(သင်ယူသူ) ရဟန်းတို့သည် များစွာသင်ယူ(အပ်)ပြီးသည်ဖြစ်၍ အကြွင်း

မှတ်ချက်

၁-ဣတိ - ပုဒ်၏ မြန်မာပြန် ဖြစ်သည်။ လူတို့နှင့် ရောယှက်မှုမပြတ်စဲခြင်း၊ သတင်းကြားရာ ပင့်လျှောက်ရာသို့ သွားရန် စီမံရခြင်းကိုပင် ရည်ရွယ်သည်။

၂-နံ- ထိုရဟန်းကို-ဟု အတိအကျပြန်လျှင် မြန်မာစကားဝါကျ၌ မပြတ်သားပဲရှိနေ၏။ သို့ကြောင့် ပြတ်သားရှင်းလင်းစေရန် မိမိကို-ဟု ပြင်၍ ပြန်ထားသည်။

၃-ယတ္ထ န ဇာနန္တိ၊ တတ္ထ-၏ အတိုချုပ်ပြန်ဆိုချက် ဖြစ်သည်။ မသိကြရာ အရပ်၌-ဟု ပြန်လျှင် နားလည်နိုင်သော်လည်း သာ၍ ရှင်းလင်းပြတ်သားစေရန် အထက်ပါအတိုင်း ပြင်၍ ပြန်ထားသည်။

၂၉၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အကျန်နည်းသည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုအကြွင်းအကျန်ကို အပြီးသတ်၍ တောသို့ဝင်အပ်၏။ အကယ်၍ အနည်းငယ်သာ သင်ယူရသေးသည်ဖြစ်၍ အကြွင်းအကျန်များသေးသည်ဖြစ်အံ့၊ တယူဇနာထက် အလွန်မသွားပဲ တယူဇနာအပိုင်း အခြားအတွင်း၌ ဂိုဏ်းအား စာပေပို့ချတတ်သော အခြားရဟန်းသို့ ချဉ်းကပ်၍ “ဤ ရဟန်းတို့ကို အရှင်သည် ပါဠိသင်ပေးခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူပါ”ဟု ပြောဆိုလျှောက်ထားအပ်၏။ ဤသို့ (လွဲအပ်ရမည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို) မရသောရဟန်းသည် “ငါ့ရှင်တို့ ငါ့မှာ ကိစ္စတခုရှိနေ၏၊ သင်တို့သည် ချမ်းသာရာအရပ်များသို့ သွားကြပါကုန်”ဟု (ဆို၍) ဂိုဏ်းကိုစွန့်ပြီး လျှင် မိမိ၏ ရဟန်းကိစ္စကို ပြုသင့်ပေသည်။ ဂိုဏ်းပလိဗောဓနှင့်စပ်သော စကားရပ်ပြီး၏။

(၅) အမှုကိစ္စပလိဗောဓ

အမှုသစ်ကို အမှုကိစ္စ-ဟု(ဆိုအပ်ပေသည်)။ ထိုအမှုကိစ္စကိုပြုသော ရဟန်းသည် လက်သမားစသည်တို့ (လုပ်ခ)ရသည် မရသည်ကို သိအပ်၏။ ပြုပြီးသောအမှု မပြုရသေးသောအမှု၌ (သိအောင်) ကြောင့်ကြစိုက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အခါခပ်သိမ်း ပလိဗောဓဖြစ်ပေသည်။ ထိုအမှုကိစ္စဟူသော ပလိဗောဓကိုလည်း ဤဆိုလတံအတိုင်း ဖြတ်အပ်၏။ အကယ်၍(အမှုကိစ္စသည်)အနည်းငယ် ကြွင်းကျန်နေငြားအံ့၊ (ထို)အမှုကိစ္စသည် သံဃာ့အမှုကိစ္စဖြစ်မှု သံဃာအားဖြစ်စေ သံဃာ့ဝန်ဆောင်ရဟန်းတို့အားဖြစ်စေ လွှဲအပ်သင့်၏။ မိမိ၏အမှုကိစ္စဖြစ်မှု မိမိ၏ဝန်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား လွှဲအပ်သင့်၏။ ထိုသို့သဘောရှိသော(လွှဲအပ်ရမည့်)သူကို မရသောရဟန်းသည် သံဃာအား စွန့်၍ သွားသင့်ပေသည်။ အမှုကိစ္စပလိဗောဓနှင့်စပ်သော စကားရပ်ပြီး၏။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၉၇

(၆) ခရီးပလိဗောဓ

[၉၁] ခရီးသွားခြင်းကို ခရီး-ဟု (ဆိုအပ်ပေသည်)။ အကြင်ရဟန်းအား တစုံတခုသောအရပ်၌ ရှင်ပြုပေးရမည့် ရှင်လောင်းသော်လည်း ရှိငြားအံ့၊ ရသင့်ရထိုက်သော တစုံတခုသော ပစ္စည်းသော်လည်း ရှိငြားအံ့၊ အကယ်၍ (ထိုရှင်လောင်း) ထိုပစ္စည်းကို မရလျှင် သည်းမခံနိုင်ပါမူ တောသို့ ဝင်၍ ရဟန်းတရားကိုအားထုတ်နေသော်လည်း ခရီးသွားလိုသောစိတ်ကို ဖျောက်နိုင်ခဲ၏။ ထို့ကြောင့် သွား၍ ထိုအမှုကို ပြီးဆုံးစေပြီးမှသာလျှင် ရဟန်းတရား၌ ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်း-အားထုတ်ခြင်းကို ပြုသင့်ပေသည်။ ခရီးပလိဗောဓနှင့်စပ်သော စကားရပ်ပြီး၏။

(၇) ဉာတိပလိဗောဓ

ဆွေမျိုး-ဟူသည်ကား ကျောင်း၌ ဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ၊ အတူနေတပည့်^၂၊ အနီးနေတပည့်^၃၊ ဥပဇ္ဈာယ်တူသီတင်းသုံးဘော်၊ ဆရာတူသီတင်းသုံးဘော်တို့သည် (ဆွေမျိုးမည်၏)။ အိမ်၌ အမိ၊ အဘ၊ အစ်ကို ဤသို့အစရှိသော သူတို့သည် (ဆွေမျိုးမည်၏)။ ထိုဆရာစသည်တို့သည် မကျန်းမမာ

မှတ်ချက်

၁-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အမျိုးသားသူငယ်တို့ကို ရှင်ပြုပေးခြင်းသည် သားသမီးတို့ကို ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ ပြုပေးခြင်းနှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသော ထိုနေရက်ကို ကျော်လွန်စေရန် မဖြစ်နိုင်။ (ဋီကာ) သီဟိုဠ်၌ နေကောင်း အချိန်ကောင်းရွေးချယ်သော အလေ့သည် ယခုထက်တိုင် ရှိသေး၏။

၂-သဒ္ဓိဝိဟာရိကခေါ် အတူနေတပည့်-ဟူသည်မှာ ဥပဇ္ဈာယ်ယူထားသော တပည့် ဖြစ်သည်။

၃-အန္တေဝါသိကခေါ် အနီးနေတပည့်-ဟူသည်မှာ ဥပဇ္ဈာယ်မှ တပါးသော ဆရာတို့၏တပည့် ဖြစ်သည်။

ကုန်လတ်သော် ဤယောဂီရဟန်း၏ ပလိဗောဓဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဆရာစသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို လုပ်ကျွေးပြုစု၍ ပကတိအတိုင်း ကျန်းမာ အောင်ပြုခြင်းဖြင့် ထိုပလိဗောဓကို ဖြတ်အပ်၏။

ထိုဆရာစသည်တို့တွင် ရှေးဦးစွာ (ပြရန်မှာ) ဥပဇ္ဈာယ်သည် မကျန်းမမာဖြစ်၍ ရောဂါမှလျင်စွာမထငြားအံ့၊ တသက်လုံးသော်လည်း လုပ်ကျွေးပြုစုအပ်၏။ ရှင်ပြုပေးသော သရဏဂုံဆရာ၊ ရဟန်းပြုပေးသော ကမ္မဝါဆရာ၊ အတူနေတပည့်၊ မိမိက ကမ္မဝါဖတ်၍ ရဟန်းပြုပေးထားသော အနီးနေတပည့်၊ သရဏဂုံပေး၍ ရှင်ပြုပေးထားသော အနီးနေတပည့်၊ ဥပဇ္ဈာယ်တူသီတင်းသုံးဘော်တို့ကိုလည်း ထို့အတူပင် လုပ်ကျွေးပြုစုအပ်၏။ နိဿယည်းဆရာ၊ ကျမ်းဂန်သင်ကြားပေးသောဆရာ၊ နိဿယည်းယူတပည့်၊ ကျမ်းဂန်သင်ယူသည့် တပည့်၊ ဆရာတူသီတင်းသုံးဘော်တို့ကိုမူကား နိဿယည်း (သို့မဟုတ်) ကျမ်းဂန်သင်ကြားမှု မပြတ်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး လုပ်ကျွေးပြုစုအပ်၏။ စွမ်းနိုင်ပါမူ ထိုထက်အလွန်လည်း လုပ်ကျွေးပြုစုအပ်သည်သာတည်း။

အမိအဘတို့၌ ဥပဇ္ဈာယ်ကဲ့သို့ ကျင့်အပ်၏။ မိဘတို့သည် မင်းအဖြစ်၌ တည်နေစေကာမူ သား (ရဟန်း) ထံမှ လုပ်ကျွေးပြုစုမှုကို တောင့်တငြားအံ့၊ လုပ်ကျွေးပြုစုရမည်သာတည်း။ အကယ်၍ မိဘတို့အား ဆေးမရှိငြားအံ့၊ မိမိ၏ပစ္စည်းကို ပေးရမည်။ (မိမိ၌လည်း ဆေး) မရှိလတ်သော် ဆေးအလှူခံသောအကျင့်ဖြင့် ရှာဖွေ၍ ပေးရမည်သာတည်း။ ညီအစ်ကိုအစ်မ နှမတို့အားမူ ထိုသူတို့၏ဥစ္စာကိုသာလျှင် ဆေးဖော်စပ်၍ ပေးရမည်။ အကယ်၍ (ထိုသူတို့အား) ဆေးမရှိငြားအံ့၊ မိမိ၏ဆေးကို အခိုက်အတံ့ (ချေးသည့်သဘောဖြင့်) ပေး၍ နောက်အခါ၌ (အစားပြန်) ရလျှင် ယူအပ်၏။ မရလျှင် (ထိုသူတို့ကို) မတောင်းအပ်။ ဆွေမျိုးမတော်သော ယောက်ဖအား ဆေးကျခြင်း ဆေးပေးခြင်းငှါ မအပ်ပေ။ “သင်၏ခင်ပွန်း

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၂၉၉

သည်အား ပေးလော့”ဟု ဆို၍ (မိမိ)နမအားမူ ပေးအပ်၏။ အစ်ကို၏ ဇနီးဖြစ်သော မရီး(သို့မဟုတ်)ညီ၏ဇနီးဖြစ်သော ခယ်မ၌လည်း ဤနည်း တူပင်တည်း။ ထိုယောက်ဖ မရီး ခယ်မတို့၏ သားသမီးတို့သည်ကား ဤ ရဟန်း၏ ဆွေမျိုးတို့သာလျှင် ဖြစ်သောကြောင့် ဆေးကုအပ်ပေသည်။ ဆွေမျိုးပလိဗောဓနှင့်စပ်သော စကားရပ်ပြီး၏။

(ဂ) အနာရောဂါပလိဗောဓ

အနာရောဂါ—ဟူသည်ကား တစုံတခုသော အနာရောဂါတည်း။ ထို အနာရောဂါသည် နာကျင် ခံခက် နှိပ်စက်လတ်သော် (ရဟန်းအား) ပလိဗောဓ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် (ထိုပလိဗောဓကို) ဆေးကုခြင်းဖြင့် ဖြတ်ရမည်။ အကယ်၍ ရက်အနည်းငယ် ဆေးကုသော်လည်း မပျောက် ငြိမ်းငြားအံ့။ “ငါသည် ခန္ဓာကိုယ်တည်းဟူသော သင်၏ကျွန်မဟုတ်၊ အစစ(လည်း)မဟုတ်၊ [၉၂] သင့်ကိုသာလျှင် လုပ်ကျွေးလျက် အစ မထင်သော သံသရာဝဋ်၌ ဆင်းရဲသူရောက်ခဲ့ရလေပြီ”ဟု ခန္ဓာကိုယ်ကို ကဲ့ရဲ့၍ ရဟန်းတရားကိုသာလျှင် အားထုတ်သင့်ပေသည်။ အနာရောဂါ ပလိဗောဓနှင့်စပ်သော စကားရပ်ပြီး၏။

မှတ်ချက်

၁-ကတိပါဟံ-ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ယင်းရက်အနည်းငယ်သည် ၂-ရက် ၃-ရက်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ လေးငါးခြောက်ရက်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ အနာရောဂါ သည် ၂-ရက် ၃-ရက်မျှဖြင့် ပျောက်နိုင်သည်လည်းရှိ၏။ လေးငါး ရက် စသည် ကြာမှ ပျောက်နိုင်သည်လည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အနာရောဂါ အားလျော်စွာ သင့်သလို ယူနိုင်စေရန် ဤ၌ ရက်အနည်းငယ်-ဟု အနက်ရင်းအတိုင်းသာ ပြန် ထားသည်။ ပြည်မှုနိဿယ၌ကား ၂-ရက် ၃-ရက်-ဟု ပြန်ထား၏။ ထိုပြန်ချက် လည်း အဇ္ဈေဝ ကိစ္စမာတပုံ - ဟူသော ဒေသနာတော်နှင့် လျော်ပေ၏။

(၉) ကျမ်းဂန်ပလိဗောဓ

ကျမ်းဂန်-ဟူသည်ကား (ပိဋကတ်ဟူသော) ပရိယတ်ကို ဆောင်ရွက်ခြင်းတည်း။ ထိုကျမ်းဂန်ကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်း စသည်ဖြင့် အမြဲကြောင့်ကြစိုက်နေရသော ရဟန်းအား ပလိဗောဓ ဖြစ်၏။ အမြဲကြောင့်ကြစိုက်မနေရသောရဟန်းအားမူ ပလိဗောဓမဖြစ်ပေ။ ထိုပလိဗောဓမဖြစ်ရာ၌ ဤဆိုလတုံသည်တို့ကား ဝတ္ထုများပေတည်း။

မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် ဒေဝမထေရ်သည် မလယဝါသီ(မလယအရပ်၌ နေသော)ဒေဝမထေရ်၏အထံသို့ သွား၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်းလေသတတ်။ မလယဝါသီဒေဝထေရ်သည် “ငါ့ရှင် ပရိယတ်၌ အဘယ်သို့သော သဘောရှိသနည်း”ဟု မေးလေသည်။ “မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို နှုတ်တက်ဆောင်ပါသည်ဘုရား”ဟု(လျှောက်လေသည်)။“ငါ့ရှင် ဤမဇ္ဈိမနိကာယ်မည်သည် ဆောင်ရန် ခက်ခဲ၏။မူလပဏ္ဏာသကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်သူအား မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသသည် နှုတ်သို့ရောက်လာတတ်၏။ ထိုမဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်သောသူအား ဥပရိပဏ္ဏာသသည် နှုတ်သို့ရောက်လာတတ်၏။ သင့်အား အဘယ်မှာလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်း(နှလုံးသွင်းမှု)ဖြစ်နိုင်လိမ့်မည်နည်း”ဟု (မိန့်လေ၏။) “အရှင်ဘုရားတို့အထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရပြီးသည်ရှိသော် (ပရိယတ်ကို) နောက်တဖန်ပြန်၍ မကြည့်ပါတော့အံ့ အရှင်ဘုရား”ဟု (လျှောက်ထား၍) ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူပြီးလျှင် ၁၉-နှစ်ပတ်လုံး ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို မပြုပဲ အနှစ်နှစ်ဆယ်မြောက်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေ၏။ ထိုအခါ”

မှတ်ချက်

၁-ပတ္တာ-ရောက်၍၊ ဝါ-ရောက်ပြီးလတ်သော်-ဟူသော ပုဒ်ကို မြန်မာစကားပြတ်သားရှင်းလင်းစေရန် “ရောက်လေ၏၊ ထိုအခါ”ဟု ဝါကျပါ ခွဲ၍ပြန်ထားသည်။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၃၀၁

သရဇ္ဈာယ်ခြင်းငှါ လာကြကုန်သော ရဟန်းတို့အား “ငါ့ရှင်တို့ ငါသည် ပရိယတ်ကို မကြည့်သည်မှာ အနှစ်နှစ်ဆယ်ရှိပေပြီ၊ (သို့သော်လည်း) ငါသည် ဤမဇ္ဈိမနိကာယ်၌ လေ့လာကျေပြန်ပြီး ဖြစ်၏၊ အားထုတ်ကြ ပါကုန်”ဟု ဆိုပြီးလျှင် အစမှစ၍အဆုံးတိုင်အောင် အက္ခရာတလုံးမျှ၌ သော်လည်း ထို (မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် ဒေဝ) မထေရ်အား ယုံမှားမှု မဖြစ်ပေ။

ကရုဠိယတောင်၌ သီတင်းသုံးနေသော နာဂမထေရ်သည်လည်း ၁၈-နှစ် ပတ်လုံး ပရိယတ်ကို စွန့်လွှတ်ပြီးနောက် ရဟန်းတို့အား ဓာတုကထာကို ပို့ချလေသည်။ အနုရာဓမြို့နေ မထေရ်တို့နှင့်အတူ နှီးနှောတိုက်ဆိုင်ကြည့် ကြသော ထို(နာဂမထေရ်ထံမှ သင်ယူသော)ရဟန်းတို့အား တခုသော ပဉ္စာသော်လည်း အစဉ်ချတ်လျက် နှုတ်တက်သည်မရှိပေ။

မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်၌လည်း တိပိဋကစူဠာဘယမည်သော မထေရ်သည် အဋ္ဌကထာကို မသင်ယူပဲပင် နိကာယ်ငါးရပ်ကိုသင်ယူပြီး သော ပရိသတ်၌ ပိဋကတ်သုံးပုံကို ဖွင့်ဆိုမည်-ဟု စည်တော်ကို တီးခတ်စေ လေသည်။ ရဟန်းသံဃာက “အဘယ်ဆရာ၏ ပို့ချစဉ်နည်း၊ မိမိဆရာ၏ ပို့ချစဉ်ကိုသာလျှင် ဆိုလော့၊ တပါးသောပို့ချစဉ်ဖြင့် ဆိုခြင်းငှါ(ခွင့်)မပေး ကုန်အံ့”ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ထိုအဘယမထေရ်၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကလည်း မိမိထံ ဆည်းကပ်ဝတ်ပြုလာစဉ် ထိုအဘယမထေရ်ကို “ငါ့ရှင် သင်သည် စည်ကိုတီးခတ်စေသလော”ဟု မေးလေ၏။ “မှန်ပါသည် အရှင်ဘုရား”ဟု (လျှောက်၏)။ “အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း”ဟု (မေးပြန်၏)။ “ပရိယတ်(ပိဋကတ်)ကို ဖွင့်ဆိုမည်ဟု (ရည်ရွယ်သောကြောင့်ပါ) အရှင်

မှတ်ချက်

၁- မသင်ယူပဲပင်.... တီးခတ်စေလေသည်-ဟု စပ်ပါ။

ဘုရား”ဟု (လျှောက်၏)။ “ငါ့ရှင် အဘယ ဆရာတို့သည် ဤပုဒ်ကို အဘယ်သို့ ဖွင့်ဆိုကြသနည်း”ဟု (မေးပြန်၏)။ “ဤသို့ ဖွင့်ဆိုကြပါသည် အရှင်ဘုရား”ဟု (လျှောက်၏)။ ဥပဇ္ဈာယ်မထေရ်က “ဟုန်” ဟု ဆိုကာ တားမြစ်လိုက်၏။ တဖန် ထိုအဘယမထေရ်သည် အခြားအခြားသော ပရိယာယ်ဖြင့် “ဤသို့ ဖွင့်ဆိုကြပါသည် အရှင်ဘုရား”ဟု သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် (ပြင်၍ ပြင်၍) လျှောက်ထားပြန်၏။ ဥပဇ္ဈာယ်မထေရ်က “ဟုန်” ဟု ဆိုကာ တားမြစ်ပြီးလျှင် “ငါ့ရှင် သင် [၉၃] ပဌမဆိုသော အဖွင့်သည်သာလျှင် ဆရာတို့၏ ပို့ချစဉ်ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် (သင်သည်) ဆရာတို့၏နှုတ်မှ သွင်ယူ(ထား)သည် မဟုတ်သောကြောင့် ဤသို့ ဆရာတို့ဖွင့်ဆိုကြပါသည်” ဟု ကြံကြံတည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပဲ ရှိချေသည်။ သွားပါချေ။ မိမိဆရာတို့၏ အထံ၌ နာယူချေဦး”ဟု (ပြောကြားလေ၏)။ “အဘယ်အရပ်သို့ သွားရ ပါမည်နည်း အရှင်ဘုရား”ဟု (မေးလျှောက်၏)။ “ဂင်္ဂါမြစ်တဖက်တွင် ရောဟဏဇနပုဒ်ဝယ် တုလာဓာရတောင်ကျောင်း၌ အလုံးစုံသော (ပိဋကတ်သုံးပုံ) ပရိယတ်၌ ကောင်းစွာ ပိုင်နိုင်ကျွမ်းကျင်သော မဟာဓမ္မရက္ခိတမည်သော မထေရ်သည် သီတင်းသုံးလျက်ရှိ၏။ ထိုမထေရ်၏အထံသို့ သွားလေလော့”ဟု (ညွှန်ကြားလေ၏)။ (စူဠာဘယမထေရ်သည်) “ကောင်းပါပြီ အရှင်ဘုရား”ဟု (ဆို၍) ဥပဇ္ဈာယ်မထေရ်ကို ရှိခိုးပြီးလျှင် ရဟန်းငါးရာတို့နှင့်တကွ မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်၏အထံသို့သွား၍ ရှိခိုးလျက်

မှတ်ချက်

၁- “ဤပုဂ္ဂိုလ်၌ ကောင်းစွာဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော ပိဋကတ်သုံးပုံဟူသော ပရိယတ်သည် တည်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သဗ္ဗပရိယတ္တိက-ပရိယတ် အလုံးစုံရှိသူမည်၏။ တေပိဋက-ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်-ဟု အနက်ရသည်” ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ မြန်မာပြန်စာဖတ်သူတို့ နားလည်လွယ်စေရန် အနည်းငယ်ပြင်၍ ပြန်ထားသည်။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓဆယ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၃၀၃

နေလေ၏။ မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်က “အဘယ်ကြောင့်လာသနည်း”ဟု မေးလေ၏။ “အဋ္ဌကထာဓမ္မကိုနာယူခြင်းငှါ(လာပါသည်)အရှင်ဘုရား”ဟု လျှောက်လေ၏။ “ငါ့ရှင် အဘယ ဒီဃနိကာယ် မဇ္ဈိမနိကာယ်တို့၌ ငါ့ကို ရံဖန်ရံခါ မေးကြ၏။ ကြွင်းသောနိကာယ်ကိုမူ ငါသည် အနှစ်သုံးဆယ် ပတ်လုံး ပြန်၍ မကြည့်စဘူး။ သို့သော်လည်း သင်သည် ညဉ့်အခါ၌ ငါ၏အထံတွင် ပါဠိတော်ကို ပြန်ပြပါ။ ငါသည် သင့်အား နေ့အခါ၌ အဋ္ဌကထာကို ပို့ချပေးမည်”ဟု (ပြောကြားလေ၏)။ အဘယမထေရ်သည် “ကောင်းပါပြီအရှင်ဘုရား”ဟု (ဆို၍) ထိုမထေရ်မိန့်ဆိုတိုင်း ပြုလုပ်လေ၏။ ပရိဝုဏ်တံခါး၌မဏ္ဍပ်ကြီးကို ဆောက်လုပ်စေ၍ ရွာသူရွာသားတို့သည် နေ့တိုင်း နေ့တိုင်း တရားနာခြင်းငှါ လာကြ၏။ အဘယမထေရ်သည် ညဉ့်အခါ၌ ပါဠိတော်ကို ပြန်၏။ ထိုညဉ့်၌ပြန်ဆိုသော ပါဠိတော်ကို နေ့အခါ၌ ဖွင့်ပြလျက် မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်သည် အစဉ်သဖြင့် ဒေသနာကို ပြီးဆုံးစေပြီးလျှင် (အင်းပျဉ်ထက်မှဆင်းကာ)ဖျာပေါ်၌ထိုင်၍ “ငါ့ရှင် ငါ့အား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပါ”ဟု တောင်းပန်လေ၏။ “အရှင်ဘုရား အဘယ်သို့ ဆိုပါကုန်သနည်း၊ တပည့်တော်သည် အရှင် ဘုရားတို့၏ အထံ၌သာလျှင် နာယူရသည် မဟုတ်လော၊ တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားတို့ မသိ(အပ်)သေးသော တရားကို အဘယ်သို့ ဟောကြားနိုင် ပါမည်နည်း”ဟု (အဘယထေရ်က လျှောက်လေ၏)။ ထိုအခါ၌ ထိုတပည့် အဘယထေရ်ကို ဆရာမဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်သည် “ငါ့ရှင် အဘယ

မှတ်ချက်

၁- ကထယန္တော-ပုဒ်ကို “ဖွင့်ပြသော မထေရ်သည်”ဟု အတိအကျပြန်လျှင် မြန်မာစကား မချောသောကြောင့်“ဖွင့်ပြလျက် မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်သည်” ဟု ဖြည့်စွက်ပြန်သည်။

၂-အစဉ်သဖြင့်-ဟူသည်မှာ အစဉ်အတိုင်း ဖွင့်ပြသောအားဖြင့်-ဟု ဆိုလို၏။

ပဋိပတ်(ကိုယ်တွေ့အကျင့်)ဟူသော သွားခြင်းဖြင့် သွားပြီး သိပြီးသော သူ၏ ဤအကျင့်လမ်းက တပါးတခြား ဖြစ်ပါသည်”ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုစဉ် အခါ၌ အဘယမထေရ်သည် သောတာပန် ဖြစ်နေ သတတ်။ (ထို့ကြောင့်) ထိုအခါ အဘယမထေရ်သည် မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်အား ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးပြီးလျှင် ပြန်လာ၍ ကြေးပြာသာဒ်၌ ပိဋကတ်သုံးပုံပါဠိတော် ကို ဖွင့်ဆိုပို့ချနေ၏။ ထိုသို့ ပို့ချနေစဉ် “မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုလေပြီ”ဟု ကြားသိရလေ၏။ ကြားသိပြီး၍ “ငါ့ရှင်တို့ သင်္ကန်းယူခဲ့ကြပါ” ဟု (ဆိုပြီးလျှင် သန့်ပြန့်သော) သင်္ကန်းကိုရုံ၍ “ငါ့ရှင်တို့ ငါတို့၏ ဆရာအား အရဟတ္တမဂ်သည် လျှောက်ပတ်လှပါပေသည်၊ ငါ့ရှင်တို့ ငါတို့၏ဆရာသည် ဖြောင့်(လည်း)ဖြောင့်မတ်၏၊ အာဇာနည်မထေရ်(လည်း)ဖြစ်ပေ၏။ ထို ငါတို့ဆရာသည် မိမိတပည့် စာသင်သား၏ အထံ၌ ဖျာပေါ်မှာထိုင်၍ ‘ငါ့အား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပါလော့’ဟု တောင်းပန်ပေ၏။ ငါ့ရှင်တို့ ငါတို့ဆရာမထေရ်အား အရဟတ္တမဂ်သည် လျှောက်ပတ်လှပါပေသည်” ဟု (ပြောဆိုလေ၏)။ ဤ ဒေဝ,နာဂ,မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်တို့ကဲ့သို့ သဘော ရှိသော ရဟန်းတော်တို့အား ကျမ်းဂန်သည် ပလိဗောဓမဖြစ်ပေ။ ကျမ်းဂန် ပလိဗောဓနှင့် စပ်သော စကားရပ်ပြီး၏။

(၁၀) တန်ခိုးပလိဗောဓ

တန်ခိုးဟူသည်ကား ပုထုဇဉ်တို့၌ ဖြစ်သော တန်ခိုးတည်း။ မှန်ပေ၏။ ထို ပုထုဇဉ်တန်ခိုးသည် ပက်လက်အိပ်တတ်ကာမျှ သူငယ်ကဲ့သို့၎င်း၊ ကောက်နု ကဲ့သို့၎င်း (မပျက်အောင်) ဆောင်ထားရန် ခက်ခဲ၏။ အနည်းငယ်မျှသော

မှတ်ချက်

၁- ပရိဝတ္တေန္တေ ၁-ပုဒ်ကို မြန်မာစကား ရှင်းလင်းစေရန် “ဖွင့်ဆိုပို့ချနေ၏၊ ထိုသို့ ပို့ချနေစဉ်” ဟု ဝါကျပါ ခွဲ၍ ပြန်ထားသည်။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူကို ဖွင့်ပြချက် ၃၀၅

အနှောက်အယှက်ဖြင့်ပင် ပျက်စီးတတ်၏။ ထိုတန်ခိုးသည် ဝိပဿနာ၏ (သာ) ပလိဗောဓဖြစ်သည်။ သမာဓိ၏(ပလိဗောဓကား)မဖြစ်ပေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သမာဓိသို့ ရောက်ပြီးမှ(သာ) (ထိုတန်ခိုးသို့) ရောက်နိုင်ခြင်း ကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာကို အလိုရှိသောသူသည် တန်ခိုးဟူသော ပလိဗောဓကို(လည်း) ဖြတ်အပ်၏။ သမာဓိကို အလိုရှိသောသူသည်ကား ကြွင်းသော ပလိဗောဓ ကိုးပါးတို့ကို(သာ) (ဖြတ်အပ်ပေသည်)။ တန်ခိုးပလိဗောဓနှင့်စပ်သော စကားရပ်ပြီး၏။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကား ရှေးဦးစွာ (အစဉ်ကျသော) ပလိဗောဓနှင့်စပ်သော စကားရပ်၌ အကျယ်ပေတည်း။

ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူကို ဖွင့်ပြချက်

[၉၄] ၄၂။ “ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သော မိတ်ဆွေကောင်းသို့ ချဉ်းကပ်၍” ဟူသော ဤခေါင်းစဉ်စကားရပ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အရာခပ်သိမ်း၌ အလိုရှိအပ်သော သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အမြဲ ဆောင်ထားအပ်သော ပါရိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာန်းဟူ၍ ၂-မျိုး ရှိ၏။ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်း ၂-မျိုးတို့တွင် (၁) ရဟန်းသံဃာစသည်တို့၌ (ပွားစေအပ်သော) မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၎င်း၊ (၂) မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၎င်း သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏။ (၃) အသုဘသညာသည်လည်း (သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏) ယူ၍ အချို့က (ဆိုကြ၏)။”

မှတ်ချက်

၁-သဗ္ဗ-အရာခပ်သိမ်း၌+အတ္ထက-အလိုရှိအပ်သော+ကမ္မဋ္ဌာန-ကမ္မဋ္ဌာန်း။

၂-စတုရာရက္ခာတိ။ ။ဗုဒ္ဓါနုဿတိ မေတ္တာ စ၊ အသုဘ မရဏဿတိ-ဟူသော ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်း၌ ဗုဒ္ဓါနုဿတိနှင့်တကွ ဤ သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း ၃-ပါးကိုပင် စတုရာရက္ခ-အစောင့်အရှောက် ၄-ပါးဟု ပြဆိုထား၏။ ထို အလိုအားဖြင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိကိုလည်း သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ဆိုသင့်ပေ၏။

ချဲ့ဦးအံ့၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားအားထုတ်သော ရဟန်းသည် ရွှေဦးစွာ (ဤ ကျောင်း၌ရှိသည့် အလုံးစုံသော ရဟန်းများ-ဟု) ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ဥပစာရသိမ်ခေါ် ကျောင်းတိုက်ရှိ ရဟန်းသံဃာ၌ “(ဤကျောင်းတိုက် တွင်းရှိ ရဟန်းအားလုံးတို့သည်) ချမ်းသာကြပါစေ၊ စိတ်ဆင်းရဲကင်းကြ ပါစေ”ဟု မေတ္တာကို ပွားစေအပ်၏။ ထို့နောက် ဥပစာရသိမ်တွင်းရှိ နတ်တို့ ၌၊ ထို့နောက် ဆွမ်းခံရွာတွင် အစိုးရသော လူကြီး၌၊ ထို့နောက် ထိုဆွမ်းခံ ရွာ၌ (နေသော) လူတို့ကို အစပြု၍ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌ (မေတ္တာကို ပွားစေအပ်၏)။ ထိုသို့ ပွားစေခြင်း၏အကျိုးကား-ရဟန်းသံဃာ၌ (ပွားစေ အပ်သော) မေတ္တာဖြင့် အတူနေ သီတင်းသုံးဘော်တို့၏ စိတ်ကို သိမ်မွေ့ နူးညံ့စေ၏။^၁ ထိုအခါ၌ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်သော ရဟန်းအား ထိုအတူနေ သီတင်းသုံးဘော်ရဟန်းတို့သည် ချမ်းမြေ့ပြေပြစ်သောဆက်ဆံ ခြင်းရှိကုန်၏။ ဥပစာရသိမ်တွင်းရှိ နတ်တို့၌ (ပွားစေအပ်သော) မေတ္တာဖြင့် သိမ်မွေ့နူးညံ့စေအပ်သော စိတ်ရှိကြသော နတ်တို့သည် (ထိုကမ္မဋ္ဌာန်း တရားအားထုတ်သော ရဟန်းကို) တရားနှင့်လျော်သော စောင့်ရှောက် ခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ကုန်၏။^၂ ဆွမ်းခံရွာတွင် အစိုးရသော လူကြီး၌ (ပွားစေအပ်သော) မေတ္တာဖြင့် (သူတို့၏) စိတ်အစဉ်ကို သိမ်မွေ့ နူးညံ့စေသောကြောင့်^၃ (ထို) အစိုးရသူတို့သည် (ထိုရဟန်း၏) ပရိက္ခရာကို

မှတ်ချက်

၁- နူးညံ့သောစိတ် ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဖြစ်စေ၏-ဟု အတိအကျပြန်လျှင် ပါဠိမသင်ဘူးသူတို့က နားမလည်ပဲ ရှိရာသောကြောင့် အနက်တူ ပရိယာယ်ဖြင့် လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။

၂- ဤ၌လည်း နားလည်လွယ်စေရန် ပရိယာယ်တပါးဖြင့် လဲလှယ်၍ ပြန် ထားသည်။

၃- ဤ၌လည်း နားလည်လွယ်စေရန် ဟေတုမန္တ ဝိသေသနလည်း ပြုကာ ပရိယာယ်တပါးဖြင့် လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူကို ဖွင့်ပြချက် ၃၀၇

တရားနှင့်လျော်သော စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ကြ၏။ ဆွမ်းခံရွာ၌ (နေသော) လူတို့၌ (ပွားစေအပ်သော) မေတ္တာဖြင့် (ထိုလူတို့၏) စိတ်ကို ကြည်လင်စေနိုင်သောကြောင့် ထိုလူတို့၏ နှိပ်စက်နှောက်ယှက်ခြင်းမရှိပဲ သွားလာနေထိုင်ရ၏။ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌ (ပွားစေအပ်သော) မေတ္တာဖြင့် အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့၌ အထိအခိုက် အနှောက်အယှက်မရှိပဲ လှည့်လည်သွားလာရ၏။ သေခြင်းတရားကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အောက်မေ့ခြင်း (မရဏဿတိ) ဖြင့် “ငါသည် မုချ သေရလေတုံ” ဟု ဆင်ခြင်အောက်မေ့မိသောကြောင့်၊ မအပ်သောနည်းဖြင့် ပစ္စည်းရှာမှီးခြင်းကို စွန့်၍ အဆင့်ဆင့်သံဝေဂကို ပွားစေလျက်၊ (မှန်သော အကျင့်၌) မတူန့်ဆုတ်သော စိတ်ဖြစ်ခြင်းရှိ၏။ အသုဘသညာ၌ လေ့လာပြီးသော စိတ်ရှိသော ထိုသူ၏ စိတ်ကို နတ်၌ဖြစ်သော အာရုံတို့သည် သော်လည်း လောဘ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်မှ မဆွဲဆောင်နိုင်ကြကုန်။

မှတ်ချက်

၁-သုရက္ခိတပရိက္ခာရာ-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်အပ်သော ပရိက္ခရာရှိ၏-ဟု အတိအကျပြန်လျှင် ပါဠိမဘတ်သူတို့ နားလည်ရန် ခက်၏။ ထို့ကြောင့် “(ထိုရဟန်း၏) ပရိက္ခရာကို...ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ကြ၏”ဟု ပရိယာယ်တပါးဖြင့် ပြန်ထားသည်။

၂-ဤ၌လည်း နားလည်လွယ်စေရန် စကားအသုံး အနည်းငယ် ပြင်၍ ပြန်ထားသည်။

၃-ဟေတုမန္တဝိသေသန အဖြစ်ယူ၍ ပြန်ထားသည်။ ယင်း ဟိတ်ပုဒ်ကို စွန့်၍-၌ စပ်ပါ။

၄-ပွားသော သံဝေဂရှိလျက်-ဟု အတိအကျပြန်လျှင် မပေါ်လွင် မပြတ်သားလှသောကြောင့် “သံဝေဂကို ပွားစေလျက်”ဟု စကားအသုံး လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။

ဤသို့ ကျေးဇူးများလှသဖြင့် အရာခပ်သိမ်း၌^၁ (ရွှေသွားအဖြစ်ဖြင့်) အလိုရှိအပ်သောကြောင့်၎င်း၊ လိုရင်းဖြစ်သော ဘာဝနာအားထုတ်မှု၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်၎င်း သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း^၂ ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်သော ယောဂီ၏ စရိုက်နှင့် လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ထိုယောဂီက အမြဲအားထုတ်ခြင်းဖြင့် ဆောင်ထားအပ်သောကြောင့်၎င်း၊ အထက် အထက် ဖြစ်သော ဘာဝနာအမှု၏ နီးသောအကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ပါရိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာန်း^၃ ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။ ဤသို့ ၂-ပါးအပြားရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပေးတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူ မည်ပေ၏။

မိတ်ဆွေကောင်း-ဟူသည်မှာ

ချစ်ခင် အပ်သည်၊ လေးစား အပ်သည်၊ ချီးမွမ်း အပ်သည်၊ (သူတပါးတို့ကို) ဆိုဆုံးမတတ်သည်၊ (မိမိက) ဆိုဆုံးမခံနိုင်သည်၊ (သစ္စာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စသော) နက်နဲသော စကားကို ပြောဟောတတ်သည်၊ မလျော်သောအရာ၌ မတိုက်တွန်းတတ်ပေ-ဟု ဟောထားသော

မှတ်ချက်

၁- အရာခပ်သိမ်း၌-ဟူသည်မှာ အလုံးစုံသော ရဟန်းကိစ္စ၌၊ သို့မဟုတ် အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ရာ၌-ဟု ဆိုလို၏။ (ဋီ)

၂- သဗ္ဗတ္ထက-အရာခပ်သိမ်း၌ အလိုရှိအပ်သော + ကမ္မ-ဘာဝနာ အားထုတ်မှု၏ + ဌာန-အကြောင်း။

၃- ပါရိဟာရိယ-အမြဲ ဆောင်ထားအပ်သော + ကမ္မ- အထက် အထက် ဘာဝနာအမှု၏ + ဌာန-နီးသောအကြောင်း။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူကို ဖွင့်ပြချက် ၃၀၉

ဤသို့ အစရှိသော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ကေန့်မုချ အကျိုးစီးပွားကို ရှာတတ်သော သီလ သမာဓိ ပညာ ကြီးပွားရေးအဖို့၌ တည်သော မိတ်ဆွေ ကောင်းပေတည်း။

[၉၅] “အာနန္ဒာ ငါဘုရား တည်းဟူသော မိတ်ဆွေကောင်းကို အကြောင်းပြု၍ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း သဘောရှိသော သတ္တဝါတို့သည် ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းမှ လွတ်မြောက်ကြကုန်၏”ဟူသော ဤသို့ အစရှိသည်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်သာလျှင် အလုံးစုံသော အခြင်းအရာနှင့် ပြည့်စုံသော မိတ်ဆွေကောင်းမည်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ရှိတော်မူလျှင် ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အထံတော်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူခြင်းသည် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပေသည်။ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံ တော်မူပြီးဖြစ်လျှင်မူကား ရှစ်ကျိပ်သော မဟာသာဝကတို့တွင် သက်တော် ထင်ရှားရှိသော မဟာသာဝက၏ အထံ၌ ယူခြင်းငှါ သင့်ပေသည်။ ထို မဟာသာဝက မရှိလျှင်မူ မိမိယူလိုသော ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ပင် လျှင် စတုက္က ပဉ္စကဈာန်တို့ကို ဖြစ်စေ၍ ဈာန်ကို အခြေခံပြုကာ ၂ ဝိပဿနာကို ပွားစေလျက် အာသဝေါကုန်ခန်းခြင်းသို့ ရောက်သော ရဟန္တာ၏ အထံ၌ ယူသင့်ပေသည်။

မှတ်ချက်

၁-ယူအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ကောင်းစွာယူအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်၏ ဟု ဆိုလျှင် ပါဠိမတတ်သူတို့ နားလည်ရန် ခက်၏။ ထို့ကြောင့် “ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူခြင်းသည် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပေသည်”ဟု စကားအသုံး လဲလှယ်၍ ပြန် ထားသည်။

၂-ဈာန်လျှင် နီးသော အကြောင်းရှိသော ဝိပဿနာကို ပွားစေလျက်-ဟု အတိအကျပြန်လျှင် အချို့က နားမလည်နိုင်ရာသောကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း ပြင်၍ ပြန်ထားသည်။

အသို့နည်း ရဟန္တာသည် “ငါ ရဟန္တာ” ဟူ၍ မိမိဂုဏ်ကို ထင်ရှားဖော်ပြပါသလော? ဤကား အမေး။ အဘယ်မှာ (ဤသို့) မေးဖွယ် ရှိအံ့နည်း။ “ဘာဝနာအမှုကိုပြုသူ=ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူ” ဟု သိလျှင် (ငါ ရဟန္တာ-ဟု) ထင်ရှားပြတတ်ပေ၏။ အဿဂုတ္တမထေရ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော ရဟန်းအား “ဤ သူသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူတည်း” ဟု သိသောကြောင့် ကောင်းကင်၌ သားရေပိုင်းကို ခင်း၍ ထိုသားရေပိုင်း၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ ခေ့ထိုင်နေလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောဘူးသည် မဟုတ်ပါလော့။ ဤကား အဖြေ။

ထို့ကြောင့် အကယ်၍ (ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သူ) ရဟန္တာကို ရငြားအံ့၊ ဤသို့ ရခြင်းသည် ကောင်းလှပါပေ၏။ အကယ်၍ (ရဟန္တာကို) မရငြားအံ့၊ အနာဂါမ်၊ သကဒါဂါမ်၊ သောတာပန်၊ ဈာန်ရပုထုဇဉ်နှင့် ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင်၊ ၂-ပုံဆောင်၊ တပုံဆောင် (ပုထုဇဉ်) ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် ရှေးရှေး ပုဂ္ဂိုလ်၏

မှတ်ချက်

၁- ဤ၌ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်က ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော ရဟန်းအား မိမိဂုဏ်ကို ပြသည်-ဟု ဆိုရာတွင် လူ သာမဏေတို့အား ပြသည်မဟုတ်၊ ရဟန်းအားသာ ပြသည်-ဟု မှတ်ယူရ၏။ အကြောင်းမူကား-လူ သာမဏေတို့အား မိမိ၏ အရိယာအဖြစ် ရဟန္တာအဖြစ်ကို ပြောလျှင် ပြလျှင် ဘူတာရောစနသိက္ခာပုဒ်ဖြင့် ပါစိတ်အာပတ် သင့်၏။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ဟူသမျှသည်လည်း သိလျက် ဝိနည်း-သိက္ခာပုဒ်ကို ကျူးလွန်ရိုး မရှိပေ။ ထို့ကြောင့်ပင်တည်း။

၂- ဤတိုင်အောင် အာဂမသုတ အဓိဂမသုတ-ဟူသော အကြားအမြင် ၂-ပါးလုံးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ပြသည်။ ထိုတွင် သောတာပန်တိုင်အောင် လောကီ လောကုတ္တရာ အဓိဂမသုတ ၂-မျိုးလုံးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်။ ဈာန်ရပုထုဇဉ်သည်ကား လောကီဈာန်ဟူသော အဓိဂမသုတ တမျိုးတည်းနှင့်သာ ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။ ထိုမှ နောက်၌ ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင်-စသော ပုထုဇဉ်တို့သည်ကား အာဂမသုတ-ဟူသော အကြားနှင့်သာ

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူကို ဖွင့်ပြချက် ၃၁၁

အထံ၌ (ယူသင့်ပေသည်။) ပိဋကတ်တပုံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်ပင် မရှိလတ်သော် နိကာယ်တခုမျှသော်လည်း အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ကျွဲပြန်စွာ လေ့လာထား၍ လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်လည်းဖြစ်သောသူ၏ အထံ၌ ယူသင့်ပေသည်။ သုတ်ပါဠိတော်ကို ဆောင်သော(ဘုရားနှင့် ဘုရားတပည့်တော် သာဝကတို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး) အနွယ်ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်သော ဆရာအစဉ်အဆက်၏ သင်ရိုးကိုအစဉ် ထိန်းသိမ်းသော ဤကဲ့သို့သော ဆရာသည် မိမိဆရာ၏အယူအဆကိုသာ ပြတတ်၏။ မိမိ၏အယူကို မပြတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ရှေးမထေရ် ကျော်တို့သည်“လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်စောင့်ရှောက်လိမ့်မည်၊ လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်စောင့်ရှောက် လိမ့်မည်”ဟု သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် မိန့်ဆိုကြလေပြီ။

(ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော) ဤကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ မိတ်ဆွေကောင်းတို့တွင် ရှေး၌ ဆိုခဲ့သော ရဟန္တာအစရှိသည်တို့သည် မိမိတို့ရထားသော အကျင့်လမ်း ကိုသာလျှင် ပြောဆိုတတ်ကြပေသည်။ အကြားအမြင်များသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆရာသည်ကား ထိုထိုဆရာသို့ ချဉ်းကပ်၍ ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့ကို(ကျွဲပြန် စွာ လေ့လာခြင်းဖြင့်) သုတ်သင်ထားပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထိုထိုနိကာယ်မှ

မှတ်ချက်

ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်။ ပရိယတ်စာတွေ့သက်သက် ပုဂ္ဂိုလ်များဟု ဆိုလို၏။ သို့သော် ထိုသို့သော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ကိုလည်း အလေးပြုထိုက်ကြောင်း ဆက်၍ ပြဆိုထားပေသည်။

၁-ဣတော စိတော စ-ထိုမှ ဤမှလည်း-ဟူသော ပြန်ရိုးပြန်စဉ်အတွက် သင့်လျော်သော မြန်မာစကားလှယ် ဖြစ်သည်။ ထိုပါဠိသည် “ဣတး တတး” ဟူသော သက္ကတနှင့် မိတ္တူဖြစ်သောကြောင့် “ဣတော တတော”ဟု ဤမျှသာ ရှိသင့်၏။ သို့သော် ယခု ခေတ်စာတို့၌ စ-သဒ္ဒါနှင့်တကွ “ဣတော စိတော စ” ဟူ၍ချည်း ရှိသည်။ ဋီကာ၌ ငါးပါးသော နိကာယ်တို့တွင်-ဟု နိဒ္ဒါရဏ စွက်၍ ဖွင့်ပြသောကြောင့် ဤ၌ “ထိုထို နိကာယ်မှ”-ဟု နိဒ္ဒါရဏီယ အစိတ်ပါ ဖော်၍ ပြန်ထားသည်။

(ထိုထိုကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်လျော်သော) သုတ်ကို၎င်း၊ (ထိုသုတ်သို့ အစဉ်လိုက်သော) အကြောင်းယုတ္တိကို၎င်း၊ ကောင်းစွာမှတ်သားလျက် လျော်သည် မလျော်သည်ကို ယှဉ်စေ၍၊ ချုပ်ပိတ်ပေါင်းထူထပ်သောအရပ်၌ သွားသော ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ (ကမ္မဋ္ဌာန်းအစီအရင်ဟူသော) လမ်းမကြီးကိုပြုလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သော ဤသို့သဘောရှိသော မိတ်ဆွေကောင်းသို့ ချဉ်းကပ်၍ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ မိတ်ဆွေကောင်းအား (ပြုသင့်သော) ဝတ်အကျင့်ကို ပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူသင့်ပေသည်။

[၉၆] အကယ်၍ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ မိတ်ဆွေကောင်းကို မိမိနှင့် တကျောင်းတည်း၌သာလျှင်ရပါမူ ကောင်းလှပေ၏။ အကယ်၍ (မိမိနေ

မှတ်ချက်

၁- သုတ္တာနုဂတံ ယုတ္တိဉ္စ-ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ ပြန်ထားသည်။ ထိုတွင် သုတ်သို့ အစဉ်လိုက်သော အကြောင်းယုတ္တိ-ဟူသည်မှာ သုတ်ကိုယူလိုက်လျှင် ထိုသုတ်နှင့် အလျော်အားဖြင့် အတွင်းဝင်ကာ လိုက်ပါလာသော အကြောင်း ယုတ္တိ ဖြစ်သည်ဟု ယူရာ၏။

၂- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နာယူသော တပည့်အား သပ္ပာယ် ဖြစ်သည် မဖြစ်သည်ကို (ယုတ္တိမဂ္ဂနေန) အသင့်ယုတ္တိကို ရှာခြင်း၊ စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် ယှဉ်စေ၍၊ တနည်းကား တပည့်အား သပ္ပာယ် ဖြစ်သည် မဖြစ်သည်ကို ကောင်းစွာသာလျှင် နှလုံး၌ထား၍။ (ဋီကာ) ဤ ဋီကာမှ ပဌမ အဖွင့်အရ အထက်၌ ပြန်ထားသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သပ္ပာယ်ဖြစ်သော အရာကို မှီဝဲရန်၊ သပ္ပာယ် မဖြစ်သော အရာကို ရှောင်ရန် စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ ညွှန်ကြားသည်-ဟူ၍ပင် ဆိုလိုသည်။ ဒုတိယ အဖွင့်အရ ပြည်မှုနိဿယ၌ ပြထားသည်မှာ “မိမိ၏နှလုံး၌ ကောင်းစွာထား၍” ဟု ဖြစ်သည်။ ထို အလိုအားဖြင့် ထို သပ္ပာယ် အသပ္ပာယ်ကို ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ၏ စိတ်ထဲ၌ စွဲမှတ်ထားခြင်းကို ယူအပ်၏။ တပည့်၏ စိတ်ထဲ၌ သွင်းထားခြင်းကို ယူလျှင်လည်း သင့်ရာ၏။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူကို ဖွင့်ပြချက် ၃၁၃

သောကျောင်း၌) မရပါမူ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ မိတ်ဆွေကောင်းရှိရာ ကျောင်းသို့ သွားအပ်၏။ (ထိုသို့) သွားသောရဟန်းသည်လည်း ခြေတို့ကို ရေဆေး၍ ဆီပြောင်အောင်လိမ်းလျက် ဘိနပ်စီး ထီးဆောင်း၍ ဆီကျည် တောက် ပျားရည် တင်လဲစသည်တို့ကို သယ်ယူစေကာ တပည့်များ ခြံရံ လျက်မသွားသင့်ပေ။ ခရီးသွားရဟန်းတို့ ပြုရမည့်ဝတ်ကို ပြည့်စုံစေပြီးလျှင် မိမိ၏သပိတ်သင်္ကန်းကို ကိုယ်တိုင်ပင်ဆောင်ယူလျက် လမ်းခရီးအကြားတွင် မိမိဝင်ရာကျောင်းဟူသမျှ၌ (ဝင်စဉ်အခါ အာဂန္တုကဝတ်, ထွက်စဉ်အခါ ဂမိကဝတ်ဟူသော) ဝတ်အကျင့်ကို ပြုလျက် ပေါ့ပါးသော ပရိက္ခရာနှင့် အလွန်ခေါင်းပါးသော အကျင့်ရှိသည်ဖြစ်၍ သွားသင့်ပေသည်။

ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ မိတ်ဆွေကောင်း၏ကျောင်းသို့ ဝင်မည့်ရဟန်းသည် (လာခဲ့ရာ) ခရီးအကြား၌ ဒန်ပူကိုကပ္ပိစေပြီးလျှင် ဆောင်ယူခဲ့၍ဝင်သင့်၏။ “တခဏမျှ အမောအပန်းဖြေပြီးလျှင် ခြေထောက်ကိုဆေးကြောခြင်း

မှတ်ချက်

၁- ဆေး၍ ဆီလိမ်းအပ်ကုန်သော ခြေတို့ဖြင့်-ဟု အတိအကျ ပြန်လျှင် အများအားဖြင့် နားမလည်နိုင်ရာသောကြောင့် အထက်ပါအတိုင်းစကားအသုံး လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။

၂- ကျောင်းတိုက်သို့ဝင်သောအခါ အာဂန္တုကဝတ်, ထွက်သောအခါ ဂမိက- ခရီးသွားသူ၏ဝတ် ဟူသော ထိုထို ဝတ်ကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဖြည့်ကျင့် လျက်။ (ဋီကာ)

၃- ရဟန်းမှာ သစ်ပင်မှ သစ်သားကို “ဤသစ်သား ဤသစ်ကိုင်း ခုတ်ပေး ပါ”ဟု မခိုင်းကောင်း၊ ဣမံ ကပ္ပိယံ ကဏေဟိ-ဤသစ်သားကို ကပ္ပိပေးပါ- အပ်အောင်ပြုပေးပါ-ဟု ဤသို့သော ကပ္ပိယ ဝေါဟာရ-အပ်စပ်သော စကား ဖြင့်သာ ခိုင်းကောင်းသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာအား ဝတ်ပြုသောအခါ ဒန်ပူ အသင့်ရှိစေရန်အတွက် ဆရာထံသို့ မရောက်မီကပင် ဒန်ပူသား ကပ္ပိစေခဲ့ (ခုတ်စေခဲ့) ဘို့ ညွှန်ကြားသော စကားဖြစ်သည်။

ဆီလိမ်းခြင်းစသည်တို့ကို ပြုပြီးမှ ဆရာ၏အထံသို့ သွားရမည်”ဟု (ရည်ရွယ်လျက်) အခြားသောပရိဝုဏ်(ကျောင်းဝင်း)သို့ မဝင်သင့်။ အဘယ်ကြောင့်နည်း? အကယ်၍ ထိုပရိဝုဏ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားအားထုတ်မည့် ရဟန်း၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာနှင့် သဘာဝမဖြစ်သော ရဟန်းတို့ရှိနေကြပါမူ ထိုရဟန်းတို့သည် လာခြင်း၏အကြောင်းကို မေးပြီးလျှင် (ထို)ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ၏ ကျေးဇူးမဲ့ကိုပြု၍ “အကယ်၍သာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏အထံသို့ လာသည်မှန်လျှင် သင်တော့ ပျက်စီးလေပြီ”ဟု စိတ်မချမ်းမြေ့မှုကို ဖြစ်စေကြရာ၏။ ယင်းသို့ဖြစ်စေခြင်းကြောင့် ထိုပရိဝုဏ်မှပင်လျှင် ပြန်လှည့်လာခဲ့ရလေရာ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ သီတင်းသုံးရာအရပ်ကို မေးမြန်း၍ ထိုဆရာရှိရာ ကျောင်းသို့သာလျှင် ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း သွားသင့်ပေသည်။

အကယ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာက (ကမ္မဋ္ဌာန်းယူမည့်တပည့်အောက်) ဝါငယ်မူ (ဆရာ၏)သပိတ်သင်္ကန်းလှမ်းယူခြင်းစသည်တို့ကို (ကမ္မဋ္ဌာန်းယူမည့်တပည့်က)မသာယာသင့်ပေ။ အကယ်၍ (ဆရာက) ဝါကြီးမူ (တပည့်သည်) သွား၍ ဆရာကိုရှိခိုးလျက် ရပ်နေရမည်။ “ငါ့ရှင် သပိတ်သင်္ကန်းကို ချထားပါ”ဟု (ဆရာက)ပြောကြားလျှင်၊ ချထားရမည်။ “ရေသောက်ပါ”ဟု (ဆရာက)ပြောကြားလျှင်၊ သောက်လို့မူ သောက်ရမည်။ “ခြေဆေးပါ”ဟု (ဆရာက)ပြောကြားလျှင်၊ ခြေတို့ကိုအလျင်စလို

မှတ်ချက်

၁- ဝါငယ်သော ရဟန်းက အရိအသေ ဝတ်ပြုသည်ကို ဝါကြီးသော ရဟန်းက လက်ခံသင့်သော်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ ဖြစ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝတ်ပြုမှုကိုမူ လက်မခံသင့်သောကြောင့် ဤသို့ ညွှန်ကြားပေးသည်။

၂- ဝုတ္တေန-ဆိုအပ်သော ရဟန်းသည်၊ ဝါ၊ ဆိုအပ်လျှင်-ဟု အတိအကျပြန်လျှင် မြန်မာစကား မချောလှသောကြောင့် လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။ နောက်၌လည်း ဤသို့သောပုဒ်များ၌ နည်းတူပင် မှတ်ပါ။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူကို ဖွင့်ပြချက် ၃၁၅

မဆေးသင့်သေးပေ။ အကယ်၍ ဆရာခပ်ထားသော ရေဖြစ်ပါမူ (တပည့်က ခြေဆေးရန်) မသင့်လျော်ပေရာ။ “ဆေးသာဆေးပါ ငါ့ရှင် ငါခပ်ထားသောရေ မဟုတ်ပါ။ အခြားသူများ ခပ်ထားသောရေ (ဖြစ်ပါသည်)” ဟု (ဆရာက) ပြောကြားလျှင် ဆရာမမြင်လောက်သော အကာအကွယ်ရှိရာ အရပ်၌ဖြစ်စေ၊ လွှင်ပြင်၌ဖြစ်စေ၊ ကျောင်း၏သော်လည်း တခုသော အစွန်း၌ဖြစ်စေ^၁ ထိုင်၍ ခြေတို့ကို ဆေးသင့်ပေသည်။

အကယ်၍ ဆရာက ဆီကျည်တောက်ကို ယူဆောင်လာပါမူ ထ၍ လက်နှစ်ဖက်တို့ဖြင့် ရိုသေစွာ ခံယူအပ်၏။ (အပြစ်ကား) ထိုသို့ မယူလျှင် ဤရဟန်းသည် ယခုအချိန်ကပင်လျှင် အစပြု၍ အတူတကွ သုံးဆောင်ခြင်း (ဆက်ဆံခြင်း) ကို ပျက်စေ၏-ဟု (ယူဆကာ) ဆရာ၏ (စိတ်သည် တမျိုး တမည်ဖြစ်လေရာ၏)။ ယူပြီးလျှင် (လည်း) ခြေတို့ကို စ၍ မလိမ်းသင့်။ (အပြစ်ကား) ထိုဆီသည် ဆရာ၏ ကိုယ်လိမ်းဆီ ဖြစ်မူ (တပည့်၏ခြေကို လိမ်းခြင်းသည်) မသင့်လျော်ပေရာ။ ထို့ကြောင့် ဦးခေါင်းကို (ရှေးဦးစွာ) [၉၇] လိမ်းပြီးမှ ပခုံးစသည်တို့ကို လိမ်းသင့်ပေသည်။ “ငါ့ရှင် ဤဆီသည်

မှတ်ချက်

၁- မူရင်းအတိုင်းပြန်ချက် ဖြစ်သည်။ အဗ္ဗောကာသဝိဟာရဿဝိ-ဟု ရှိသော (သိ၊ ဣ) မူအရ “အကာအကွယ်မရှိ ဟင်းလင်းဖြစ်နေသော ကျောင်းဖြစ်လျှင် မူလည်း (ထိုကျောင်း၏) တဖက်အစွန်း၌ဖြစ်စေ” ဟု ပြန်အပ်၏။ ထိုမူကွဲက သာ၍ ကောင်းပေသည်။

၂- အချင်းချင်း ပစ္စည်းအပေးအယူပြုခြင်း-ဟူသော ပစ္စယသမ္ဘောဂ-ပစ္စည်းကို အတူတကွ သုံးဆောင်ခြင်းကို သီလစင်ကြယ်သော ရဟန်းတို့နှင့်သာ ပြုရသည်။ မစင်ကြယ်သော ရဟန်းတို့နှင့် မပြုရ။ ပြုလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်၏။ ထိုသိက္ခာပုဒ်အရအားဖြင့် မိမိအား သီလစင်ကြယ်သူ အဖြစ်ဖြင့် မယုံကြည်ဘူး-ဟု ယူဆကာ စိတ်အထင်လွဲခြင်း ဖြစ်ရာသည်-ဟု ဆိုလို၏။

(ကိုယ်အင်္ဂါ) အားလုံးအတွက် ဆောင်ထည့်အပ်-လိမ်းအပ်သော ဆီ (ဖြစ်သည်)။ ခြေတို့ကိုလည်း လိမ်းပါ”ဟု(ဆရာက)ခွင့်ပေးလျှင် အနည်းငယ်ကို ဦးခေါင်း၌ ထည့်၍ ခြေတို့ကို လိမ်းကျံပြီးလျှင် “ဤဆီကျည် တောက်ကို ထားပါရစေ အရှင်ဘုရား”ဟု ခွင့်တောင်း၍ ဆရာက ခံယူလျှင် ပေးလိုက်ရမည်။

ရောက်လာသောနေ့မှ စ၍ “တပည့်အား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောပြတော် မူပါအရှင်ဘုရား”ဟု ဤသို့မလျှောက်ထားသင့်သေး။ နောက်တနေ့မှစ၍^၁ ဆရာအား လုပ်ကျွေးနေကျ တပည့်ရှိပါမူ ထိုလုပ်ကျွေးနေကျ တပည့်ကို တောင်းပန်ပြီးလျှင် အာစရိယဝတ်ကို ပြုအပ်၏။ တောင်းပန်(အပ်)သော် လည်း (ထိုလုပ်ကျွေးနေကျ တပည့်က) အကယ်၍ (အခွင့်) မပေးငြားအံ့၊ အခွင့်ရသောအခါ၌သာလျှင် (အာစရိယဝတ်ကို) ပြုအပ်၏။ အာစရိယဝတ် ကို ပြုသောရဟန်းသည် အငယ် အလတ် အကြီးဖြစ်ကုန်သော ဒန်ပူ သုံး ချောင်းတို့ကို ဆက်ကပ်အပ်၏။ ရေအေး ရေနှေးဟူသော ၂-မျိုးသော မျက် နှာသစ်ရေကို၎င်း၊ ချိုးရေကို၎င်း စီမံထားအပ်၏။ (စီမံထားသော)ထိုရေ၂-

မှတ်ချက်

၁- အားလုံးအတွက် ဆောင်အပ်သော ဆီ-ဟူသည်ကား အလုံးစုံသော ကိုယ် အင်္ဂါတို့အတွက် သို့မဟုတ် အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့အတွက် (ပရိဟရိ-တဗ္ဗ) ဆောင်ထည့်အပ်-ဆောင်ထည့်သင့်-လိမ်းထည့်သင့်သော ဆီ (ဟု ဆိုလို၏)။ (ဋီကာ) ဤ၌ ပရိဟရိတဗေလ-ဟု ဆိုလျှင် ဆောင်ထားသော ဆီ-ဟု ပြန်နိုင်၏။ သို့သော် တဗ္ဗပစ္စည်းနှင့် ရှိသောကြောင့် ထိုသို့ မပြန်နိုင်၊ ဆောင်ထည့် သင့်-လိမ်းထည့်သင့်သော ဆီ-ဟူ၍သာ ပြန်သင့်ပေသည်။

၂- ဦးခေါင်း၌ အနည်းငယ် ထည့်ခြင်းမှာ အရိအသေပြုသော သဘောပင် ဖြစ်သည်။

၃- နောက်တနေ့မှစ၍....အာစရိယဝတ်ကို ပြုအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူကို ဖွင့်ပြချက် ၃၁၇

မျိုးမှ သုံးရက်ပတ်လုံး ဆရာသုံးဆောင်သော ရေမျိုးကိုသာလျှင် အမြဲဆက်ကပ်အပ်၏။ (အအေးအပူ) သတ်မှတ်ခြင်းကို မပြုပဲ မည်သည့်ရေကိုမဆို သုံးဆောင်သောဆရာအား ရရာရေကို ဆက်ကပ်အပ်၏။ များစွာအကျယ်ပြောနေခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိပေ။ “ရဟန်းတို့ အနီးနေတပည့်သည် ဆရာ၌ ကောင်းစွာ ကျင့်အပ်၏။ ထိုအာစရိယဝတ်၌ ဤဆိုလတံ့သည်ကား ကောင်းစွာကျင့်ခြင်းတည်း။ (အနီးနေတပည့်သည်) စောစောထ၍ ဘိနပ်ချွတ်ပြီးလျှင် လက်ဝဲတဖက် ပခုံးထက်၌ ကေသီကို စံပယ်တင်လျက် ဒန်ပူကို ဆက်ကပ်ရမည်။ မျက်နှာသစ်ရေကို ဆက်ကပ်ရမည်။ နေရာခင်းရမည်။ ယာဂုရှိမှု ခွက်ကိုဆေး၍ ယာဂုဆက်ကပ်ရမည်” ဤသို့အစရှိသော ခန္ဓက၌ မြတ်စွာဘုရား ကောင်းစွာပညတ်ထားသော အာစရိယဝတ် အလုံးစုံကို ပြုအပ်၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဝတ်၏ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ဆရာကို နှစ်သက်အားရစေလျက် (ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းယူမည့်ရဟန်းသည်) ညချမ်းအခါ၌ (ဆရာကို) ရှိခိုးပြီးလျှင် “သွားတော့”ဟု (ဆရာက) လွှတ်သောအခါကျမှ သွားရမည်။ “မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် လာသနည်း”ဟု ဆရာက မေးသောအခါ၌ လာခြင်း၏အကြောင်းကို လျှောက်ထားရမည်။ အကယ်၍ ဆရာက မေးခြင်းမရှိပဲ ဝတ်(ပြုခြင်း)ကိုမူ သာယာလက်ခံနေငြားအံ့၊ ဆယ်ရက်ဖြစ်စေ၊ တဆယ့်ငါးရက်ဖြစ်စေ လွန်လတ်သော်၊ တခုသောနေ့၌ လွတ်

မှတ်ချက်

၁-မဟာဝါ၊ စူဠဝါ ခန္ဓကတို့၌ ဘုရားဟောစကား ထင်ရှားရှိနေသောကြောင့် အကျယ်ပြောရန် မလိုပါ။ဟု ဆိုလို၏။

၂-ရှိခိုးပြီးလျှင်....လွှတ်သောအခါကျမှ သွားရမည်-ဟု စပ်ပါ။

၃-ဤ၌ ၁၀-ရက် ၁၅-ရက်ကြာအောင် ကမ္မဋ္ဌာန်းမတောင်းသေးပဲ ဆိုင်းငံ့နေရန် ညွှန်ကြားသော အစီအရင်မှာ စဉ်းစားဖွယ်ရှိ၏၊ အနာရောဂါပလိ

(အပ်)သော်လည်း မသွားသေးပဲ (လျှောက်ရန်) ခွင့်တောင်း၍ လာခြင်း ၏အကြောင်းကို လျှောက်ထားအပ်၏။ ထိုသို့မဟုတ် (တနည်းအားဖြင့်မူ) အချိန်မဲ့၌ သွား၍ “အဘယ်အကျိုးငှါ လာသနည်း”ဟု မေးလျှင် (လာခြင်း၏အကြောင်းကို) လျှောက်ထားအပ်၏။ “နံနက်မှပင် လာခဲ့တော့”ဟု ဆရာက ပြောဆိုပါမူ နံနက်မှပင် သွားရမည်။

မှတ်ချက်

ဗောဓကို ပြရာ၌ ရက်အနည်းငယ်အတွင်း ကုသ၍ မပျောက်သော အနာရောဂါကို လျစ်လျူရှုကာ ရဟန်းတရားကိုသာ အမြန်အားထုတ်ရန် ညွှန်ပြခဲ့ပြီ မဟုတ်ပါလော့၊ ထိုသို့ဆိုင်းငံ့နေသော ရက်ပိုင်းအတွင်း၌ သေသွားပါက အကျိုးမဲ့ ဆုံးရှုံးခြင်းဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော့၊ မြတ်စွာဘုရားကလည်း “အဇ္ဈေဝ ကိစ္စမာတပွံ၊ ကော ဇဉ္ဇော မရဏံ သုဝေ” စသည်ဖြင့် နက်ဖြန်သေမည်ကို ကော်မသိနိုင်သောကြောင့် မဆိုင်းပဲ ချက်ခြင်းအားထုတ်ရန် ဟောကြားခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော့၊ ဗာဟိယဒါရူစီရိယ-က မြတ်စွာဘုရားကို တွေ့လျှင် တွေ့ချင်း တရားဟောဘို့ တောင်းပန်ရာ မြတ်စွာဘုရားက ဆွမ်းခံကြွနေရင်းပင် ရပ်တော်မူလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ဟောကြားတော်မူသည် မဟုတ်ပါလော့၊ ဟိတေသိ ကလျာဏမိတ္တဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာမှာ အားထုတ်လိုသောသူအား ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ဟောကြားညွှန်ပြရန် ဝန်မလေးပဲ ရှိရာသည် မဟုတ်ပါလော့၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာကပင် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ချင်အောင်၊ မြန်မြန်အားထုတ်ချင်အောင် ဟောပြောတိုက်တွန်းနေရသည် မဟုတ်ပါလော့-ဤသို့ စသည်ဖြင့် စဉ်းစားဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာကိုမူ ငဲ့စရာ အားနာစရာအကြောင်း မရှိပေ၊ ခရီးပန်းလာသည့်အတွက် မိမိက အားမထုတ်နိုင်သေးလျှင် တရက်မျှသာ ဆိုင်းငံ့၍ နောက်တရက်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်းသင့်၏၊ ပင်ပန်းခြင်းမရှိ၍ အားထုတ်နိုင်ပါမူ ထိုရောက်စနေ၌ပင် သင့်လျော်သောအချိန်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်း၍ အားထုတ်သင့်လှပေ၏။

၁- ရှေးအခြားမဲ့၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မဟုတ်ပဲ အခြားတနည်းဖြင့် လျှောက်လိုပါမူ-ဟု ဆိုလို၏။

အကယ်၍ ထိုအချိန်၌ ထိုတပည့်ရဟန်း၏ သည်းခြေနာသည်မူလည်း ဝမ်းကို လောင်ငြားအံ့၊ ပါစကဝမ်းမီးညှို့ခြင်းကြောင့် အစာမူလည်း မကြေငြားအံ့၊ အခြားသောရောဂါ တစုံတရာသည်မူလည်း နှိပ်စက်ငြားအံ့၊ ထိုအနာရောဂါကို အမှန်အတိုင်း ဖော်ပြ လျှောက်ထား၍ မိမိအား လျှောက်ပတ်သောအချိန်ကို လျှောက်ထားပြီးလျှင် ထိုအချိန်၌ (ဆရာထံ) ချဉ်းကပ်ရမည်။ အချိန်ပြောင်းရခြင်း၏ အကြောင်းကား (မကျန်းမာ၍) မလျှောက်ပတ်သောအချိန်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟော(အပ်)သော်လည်း နှလုံးမသွင်းနိုင်ရာသောကြောင့်ပေတည်း။ ဤသည်ကား “ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သော မိတ်ဆွေကောင်း(ဆရာမြတ်)သို့ ချဉ်းကပ်၍”ဟူသော ဤစကား၌ အကျယ်ပေတည်း။

စရိုက်ကို ဖွင့်ပြချက်

[၉၈] ၄၃။ ယခုအခါ “မိမိ၏ စရိုက်အား လျော်သော” ဟူသော စကားရပ်၌ စရိုက်-ဟူသောစကား၏ (အကျယ်ကို ဆိုပေအံ့)။ အဖြစ်များခြင်းဟူသော စရိုက်တို့သည် ရာဂအဖြစ်များခြင်း၊ ဒေါသအဖြစ်များခြင်း၊ မောဟအဖြစ်များခြင်း၊ သဒ္ဓါအဖြစ်များခြင်း၊ ပညာအဖြစ်များခြင်း၊ ဝိတက်အဖြစ်များခြင်းဟူ၍ ၆-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ အချို့သောဆရာတို့သည် ကား ရာဂစသည်တို့၏ (အချင်းချင်းယှဉ်သောအားဖြင့်) ရောနှောခြင်းနှင့် (တသန္တာန်တည်း၌ အကျုံးဝင်သောအားဖြင့်) ပေါင်းဆုံခြင်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အခြားသောစရိုက်လေးပါး၊ သဒ္ဓါ ပညာ ဝိတက်တို့၏ (ရောနှောခြင်းနှင့် ပေါင်းဆုံခြင်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်) ထို့အတူ လေးပါး၊ ဤသို့ အားဖြင့် ဤရှစ်ပါးတို့နှင့်တကွ စရိုက် ၁၄-ပါးတို့ကို အလိုရှိကြ၏။ ဤသို့ အကဲ့အပြားကို ဆိုသည်ရှိသော် ရာဂစသည်တို့၏ သဒ္ဓါစသည်တို့နှင့် ရောနှော

ခြင်းကိုပြုလျှင် များစွာသော စရိုက်တို့ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အကျဉ်းအားဖြင့် ၆-ပါးသာဖြစ်သော စရိုက်တို့ကို သိသင့်ပေသည်။ (စရိယာ)-အဖြစ်များခြင်း၊ ပင်ကိုရင်းသဘော၊ ထူပြောလွန်ကဲခြင်း ဟူသော (ဤစကား ၃-ခုသည်) အနက်အားဖြင့် တူ၏။ ထိုစရိုက်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ရာဂထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဒေါသထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်၊ မောဟထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်၊ သဒ္ဓါထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ပညာထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝိတက်ထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ၆-ယောက် ဖြစ်၏။

ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၆-ယောက်တို့တွင် ရာဂထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်အား ကုသိုလ်ဖြစ်သောအခါ၌ သဒ္ဓါအားကြီး၏။ (အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်) (သဒ္ဓါသည်) ရာဂနှင့်ဂုဏ်ချင်းနီးသောကြောင့်ပေတည်း။ ထင်ရှားစေဦးအံ့။

မှတ်ချက်

၁-စရိုက်များစွာ ဖြစ်ပုံကား - (၁) ရာဂစရိုက်၊ (၂) ဒေါသစရိုက်၊ (၃) မောဟစရိုက်၊ (၄) ရာ-ဒေါ-စရိုက်၊ (၅) ရာ-မော၊ (၆) ဒေါ-မော၊ (၇) ရာ-ဒေါ-မော-ပေါင်း ၇-ပါး။ (၁) သဒ္ဓါစရိုက်၊ (၂) ဗုဒ္ဓိစရိုက်၊ (၃) ဝိတက်စရိုက်၊ (၄) သဒ္ဓါဗုဒ္ဓိ၊ (၅) သဒ္ဓါဝိတက်၊ (၆) ဗုဒ္ဓိဝိတက်၊ (၇) သဒ္ဓါဗုဒ္ဓိဝိတက် ပေါင်း ၇-ပါး။ ရှေး ၇-ပါးနှင့်ပေါင်းလျှင် ၁၄-ပါးရ၏။ ထိုတွင် ရှေး ၇-ပါးကို တခုချင်းမူတည်၍ နောက် ၇-ပါးနှင့်ယှဉ်တွဲလျှင် (၇)ခု(၇)လီ(၄၉)ပါးရ၏။ တွဲပုံကား (၁) ရာဂ-သဒ္ဓါ၊ (၂) ရာဂ-ဗုဒ္ဓိ၊ (၃) ရာဂ-ဝိတက်၊ (၄) ရာဂ-သဒ္ဓါဗုဒ္ဓိ၊ (၅) ရာဂ-သဒ္ဓါဝိတက်၊ (၆) ရာဂ-ဗုဒ္ဓိဝိတက်၊ (၇) ရာဂ-သဒ္ဓါဗုဒ္ဓိဝိတက် ဤသို့ ရာဂနှင့်တွဲ၍ ၇-ပါးရ၏။ ထို့အတူ ဒေါသနှင့်၎င်း၊ မောဟနှင့်၎င်း၊ ရာဂဒေါသနှင့်၎င်း၊ ရာဂမောဟနှင့်၎င်း၊ ဒေါသမောဟနှင့်၎င်း၊ ရာဂဒေါသမောဟနှင့်၎င်း တွဲ၍ ၇-ပါးစီပင် ရ၏။ ထို့ကြောင့် (၄၉)ပါး ဖြစ်သည်။ ရှေး(၁၄)ပါးနှင့်ပေါင်းလျှင် စရိုက်(၆၃)ပါးဖြစ်သည်။ ကေစိဝါဒအရ ဒိဋ္ဌိစရိုက် တခုပါထည့်လျှင်(၆၄)ပါး ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဖြစ်ပုံကို ရည်၍ “များစွာသော စရိုက်တို့ ဖြစ်ကုန်၏”ဟု မိန့်ဆိုပေသည်။ ဤစရိုက်(၆၃-၆၄)ပါး ပွားပုံကို အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝိနီ ၂၅၆၊ အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသိနီ ဒု၊ ၂၁၆-တို့မှ ယူ၍ပြသည်။

အကုသိုလ်အဖို့၌ ရာဂသည် စိုပြေညက်ညော၏။ အလွန်ခြောက်သွေ့ ကြမ်းတမ်းခြင်းမရှိပေ။ ထို့အတူ ကုသိုလ်အဖို့၌ သဒ္ဓါသည်(စိုပြေညက်ညော ၏။ အလွန်ခြောက်သွေ့ကြမ်းတမ်းခြင်းမရှိပေ)။ ရာဂသည် ဝတ္ထုကာမတို့ကို ရှာမှီးသကဲ့သို့ သဒ္ဓါသည် သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို ရှာမှီး၏။ ရာဂသည် အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို မစွန့်သကဲ့သို့ သဒ္ဓါသည် အကျိုးစီးပွားကို မစွန့်ပေ။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရာဂထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သဘောတူ၏။

ဒေါသထူပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ကုသိုလ်ဖြစ်သောအခါ၌ ပညာ အားကြီး၏။ (အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်) (ပညာသည်) ဒေါသနှင့်ဂုဏ်ချင်း နီးသောကြောင့်ပေတည်း။ ထင်ရှားစေဦးအံ့၊ အကုသိုလ်အဖို့၌ ဒေါသသည် အဆီအစေးမရှိသောကြောင့် မကပ်ငြိတတ်သကဲ့သို့ ကုသိုလ်အဖို့၌ ပညာ သည် (အဆီအစေးမရှိသောကြောင့် မကပ်ငြိတတ်ပေ)။ ဒေါသသည် မဟုတ်မမှန်သည်သော်လည်းဖြစ်သော အပြစ်ကိုသာ ရှာတတ်သကဲ့သို့ ပညာသည် ဟုတ်မှန်သော (သင်္ခါရတို့၏) အပြစ်ကိုသာ (ရှာတတ်၏)။ ဒေါသသည် သတ္တဝါကို ရှောင်ကြဉ်သော အခြင်းအရာဖြင့် ဖြစ်သကဲ့သို့ ပညာသည် သင်္ခါရကို ရှောင်ကြဉ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပညာထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒေါသထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သဘောတူ၏။

မောဟထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်အား မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ အားထုတ်သည်ရှိသော် များသောအားဖြင့် အန္တရာယ် ပြုတတ်သော မိစ္ဆာဝိတက်တို့ ဖြစ်ကုန်၏။ (အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်) (ဝိတက်သည်) မောဟနှင့် လက္ခဏာချင်းနီးသောကြောင့်ပေတည်း။ ထင်ရှားစေဦးအံ့၊ မောဟသည် ထက်ဝန်းကျင် ရှုပ်ထွေးသောကြောင့် မတည်တံ့သကဲ့သို့ ဝိတက်သည် အာရုံအမျိုးမျိုးကို ကြံစည်တတ်သော

ကြောင့်(မတည်တံ့ပေ)။ မောဟသည် အာရုံ၌ မသက်ဝင်တတ်သော ကြောင့် တုန်လှုပ်သကဲ့သို့ ဝိတက်သည် လျင်မြန်စွာ ကြံစည်တတ်သော ကြောင့် (တုန်လှုပ်၏)။ ထို့ကြောင့် ဝိတက်ထူပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မောဟထူပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သဘောတူ၏။

တပါးသော ဆရာတို့သည် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အခြားသောစရိုက် သုံးပါးတို့ကိုလည်း မိန့်ဆိုကြကုန်၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် တဏှာသည် ရာဂသာလျှင်တည်း၊ မာနသည်လည်း ထိုတဏှာနှင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထို(တဏှာ မာန) ၂-ပါးစုံသည် ရာဂစရိုက်ကို [၉၉] လွန်၍ မဖြစ်ပေ။ ဒိဋ္ဌိသည် မောဟဟူသော အကြောင်းရင်းရှိသောကြောင့် ဒိဋ္ဌိစရိုက်သည် မောဟစရိုက်သို့ အစဉ်လိုက်၏။ ဝါ၊ သက်ဝင်၏။

၄၄။ ထိုစရိုက်တို့သည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သနည်း။ “ဤပုဂ္ဂိုလ်ကား ရာဂစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကား ဒေါသစရိုက်စသည်တို့တွင် တမျိုးမျိုးသော စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု အဘယ်သို့ သိရမည်နည်း။ အဘယ်စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အဘယ်ကျောင်း ညောင်စောင်းစသည်သည် လျော်သနည်း။ ဤကား အမေးပြဿနာတည်း။

ထိုအမေးပြဿနာ၌ (အဖြေကား) “ရှေးဖြစ်သော ရာဂ ဒေါသ မောဟစရိုက် သုံးပါးတို့သည်” ရှေးဘဝ၌ ပြုလုပ်ခဲ့သော အလေ့အကျက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ပထဝီစသော ဓာတ်နှင့် လေ

မှတ်ချက်

၁- ဤအရာ၌ “ရှေးဦးစွာ ရှေးဖြစ်သော စရိုက်သုံးပါးတို့သည်”ဟု တာဝ-၏ အနက်ပါ အပြည့်အစုံပြန်လျှင် မြန်မာစကား၌ အကျိုးမရှိပဲ ရှုပ်ရုံမျှသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထို တာဝ-သဒ္ဒါကို အနက်မပြန်ပဲ ခြွင်းချန်ထားသည်။ နောက်၌လည်း မြန်မာစကား ရှုပ်ထွေးမည့်အရာတို့၌ တာဝ-၏ အနက်ကိုမပြန်ပဲ ချန်ထားမည်။

သလိပ်စသော ဒေါသဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏”ဟု (ဥပ-တိဿမထေရ်-ဟူသော) အချို့ဆရာတို့က (ဝိမုတ္တိမဂ္ဂကျမ်း၌) ဆိုကြ၏။ ထိုအချို့ ဆရာတို့အလိုမှာ-ရှေးဘဝ၌ နှစ်သက်ဖွယ် အမှုအရာ များသောသူ၊ တင့်တယ်သောအမှုကို အပြုများသောသူသည် ရာဂစရိုက်ရှိသူ (ရာဂထူပြောသူ) ဖြစ်၏။ နတ်ပြည်မှ စုတေ၍ လူ့လောက၌ လူဖြစ်လာသူ သည်လည်း (ရာဂစရိုက်ရှိသူဖြစ်၏)။ ရှေးဘဝ၌ ဖြတ်ခြင်း၊ သတ်ခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၊ ရန်မှုခြင်းအမှု များသောသူသည် ဒေါသစရိုက်ရှိသောသူ (ဒေါသထူပြောသူ) ဖြစ်၏။ ငရဲဘုံနှင့် နဂါးမျိုးတို့မှ စုတေ၍ ဤလူ့လောက၌ လူဖြစ်လာသူသည်လည်း (ဒေါသစရိုက်ရှိသူဖြစ်၏)။ ရှေးဘဝ၌ သေရည်အသောက် များသော သူသည်၎င်း၊ နာကြားခြင်း မေးမြန်းခြင်း ချို့တဲ့သော သူသည်၎င်း မောဟစရိုက်ရှိသူ (မောဟထူပြောသူ) ဖြစ်၏။ တိရစ္ဆာန်မျိုးမှ စုတေ၍ ဤလူ့လောက၌ ဖြစ်လာသော သူသည်လည်း (မောဟစရိုက်ရှိသူ ဖြစ်၏)။ ဤသို့ (ရာဂ ဒေါသ မောဟစရိုက်သုံးပါးတို့သည်) ရှေးဘဝ၌ ပြုခဲ့သော အလေ့အကျက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏-ဟု ဆိုကြ၏။ ဓာတ်နှင့် ဒေါသကြောင့် ဖြစ်ပုံမှာ-ပထဝီဓာတ်နှင့် အာပေါဓာတ်ဟူသော ဓာတ် ၂-ပါးလွန်ကဲ များပြားခြင်းကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် မောဟစရိုက်ရှိသူ ဖြစ်လေ၏။ တေဇောဓာတ်နှင့် ဝါယောဓာတ်ဟူသော ဓာတ် ၂-ပါးလွန်ကဲများပြားခြင်းကြောင့် (ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဒေါသစရိုက်ရှိသူ (ဖြစ်လေ၏)။ ဓာတ်လေးပါး အလုံးစုံညီမျှလျှင်ကား ရာဂစရိုက်ရှိသူ (ဖြစ်လေ၏)။ လေ သလိပ်စသော ဒေါသတို့တွင်လည်း သလိပ် ဒေါသ လွန်ကဲသူသည် ရာဂစရိုက်ရှိသူဖြစ်၏။ လေလွန်ကဲသူသည် မောဟစရိုက်ရှိသူ (ဖြစ်၏)။ တနည်းကား သလိပ်လွန်ကဲသူသည် မောဟစရိုက်ရှိသူ (ဖြစ်၏)။ လေလွန်ကဲသူသည် ရာဂစရိုက်ရှိသူ (ဖြစ်၏)။ ဤသို့ ပထဝီစသောဓာတ်နှင့် လေ သလိပ်စသော ဒေါသဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏-ဟု ဆိုကြ၏။

(အချို့ဆရာတို့ ဆိုကြသော) ထိုစကားရပ်၌ (စိစစ်ရလျှင်) ရှေးဘဝ၌ နှစ်သက်ဖွယ် အမူအရာများသောသူ၊ တင့်တယ်သောအမှုကို အပြုများသောသူတို့သည်၎င်း၊ နတ်ပြည်မှစုတေ၍ ဤလူ့လောက၌ လူဖြစ်လာသူတို့သည်၎င်း အားလုံးပင် ရာဂစရိုက်ရှိသူတို့ချည်းသာ ဖြစ်ကြသည် မဟုတ်ကုန်။ ဤမှတပါးသော သူတို့သည်မူလည်း (အားလုံးပင်) ဒေါသစရိုက်ရှိသူ၊ မောဟစရိုက်ရှိသူတို့ချည်းသာ ဖြစ်ကြသည် မဟုတ်ကုန်။ ထို့အတူ ဓာတ်တို့၏ ဆိုခဲ့တိုင်းသောနည်းဖြင့် လွန်ကဲများပြားခြင်း၏ ကိန်းသေမြဲခြင်းမည်သည် မရှိပေ။ လေ သလိပ်စသော ဒေါသကို ကိန်းသေသတ်မှတ်ရာ၌လည်း ရာဂ မောဟ ၂-ပါးကိုသာလျှင် ဆိုထားလေသည်။ ထို ၂-ပါး

မှတ်ချက်

၁-ယခုအခါ လှပန်ပြည်၌ တွေ့ရသော ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း၌ကား ဒေါသ၏ အကြောင်းကိုလည်း ကိန်းသေသတ်မှတ်လျက် ပြထားချက် ရှိသည် ဟူ၏။ ထို့ကြောင့် ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိကာရက အရှင်မြတ်တို့ ရေးသား၍ ငါတို့ မြန်မာပြန်ထားသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယနိဒါန်း (ဆွေ) စာမျက်နှာ၌ အောက်ပါအတိုင်း ရှိလေသည်—

သလိပ်စသော ဒေါသလျှင် အကြောင်းရှိသည်ကို ပြရာ၌မူကား “သလိပ် ဒေါသလွန်ကဲသော သူသည် ရာဂစရိုက် ရှိ၏၊ သည်းခြေဒေါသလွန်ကဲသော သူသည် ဒေါသစရိုက် ရှိ၏၊ လေဒေါသလွန်ကဲသောသူသည် မောဟစရိုက်ရှိ၏။ တနည်းကား သလိပ်ဒေါသလွန်ကဲသောသူသည် မောဟစရိုက် ရှိ၏၊ လေဒေါသလွန်ကဲသောသူသည် ရာဂစရိုက် ရှိ၏” ဟူ၍ ရာဂ ဒေါသ မောဟ သုံးပါးလုံးတို့ကိုလည်း အပြစ်ဒေါသဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းကို ပြဆိုထားပေ၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓစောသ ဆရာတော် ကြည့်ရှုရသော ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်းစာပေ၌မူကား “သည်းခြေဒေါသလွန်ကဲသောသူသည် ဒေါသစရိုက် ရှိ၏” ဟူသောပါဌ် ယုတ်လျော့နေသည် ဖြစ်ရာ၏။

အထက်ပါစကားသည် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်မြန်မာပြန် နိဒါန်း၌လည်း အလားတူနေရာ၌ ပါရှိ၏။

သည်လည်း ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင်သည်သာလျှင်တည်း။ သဒ္ဓါစရိုက်စသည် တို့တွင်လည်း တခုသောစရိုက်၏(မျှ)သော်လည်း အကြောင်းရင်းကို ဆိုထားခြင်း မရှိသည်သာလျှင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဤအချို့ဆရာတို့၏ အဆိုအလုံးစုံသည်(ပညာဖြင့်)ပိုင်းခြား၍ ဆိုအပ်သောစကား မဟုတ်ပေ။

ဤ စရိုက်တို့၏ အကြောင်းရင်းကိုဆိုရာ၌ ဤ ဆိုလတုံသည်ကား အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ အလိုသို့ အစဉ်လျှောက်သဖြင့်(ပြဆိုအပ်သော) အဆုံးအဖြတ်ပေတည်း။ မှန်ပေ၏။ ဤဆိုလတုံသောစကားကို ဥဿဒကိတ္တန ခေါ် ထူပြောလွန်က်သည်ကို ပြောကြားရာအခင်း၌ (ဆရာတို့)မိန့်ဆိုခဲ့ ပေသည်။

“ဤသတ္တဝါတို့သည် ရှေးဘဝ၌ဖြစ်ခဲ့သော ဟိတ်ဟူသောသတ်မှတ် ကြောင်း နိယာမဖြင့် လောဘလည်းထူပြောကုန်၏၊ ဒေါသလည်းထူပြော ကုန်၏၊ မောဟလည်း ထူပြောကုန်၏၊ အလောဘလည်း ထူပြောကုန်၏၊ အဒေါသလည်း ထူပြောကုန်၏၊ အမောဟလည်း ထူပြောကုန်၏။

[၁၀၀] “ခွဲ၍ပြရလျှင်-အကြင်သူအား ကံကို အားထုတ်ဆဲခဏ၌ လောဘအားကြီး၍ အလောဘအားနည်း၏၊ အဒေါသ အမောဟတို့ အားကြီး၍ ဒေါသ မောဟတို့ အားနည်းကုန်၏၊ ထိုသူ၏ အားနည်းသော အလောဘသည် (အားကြီးသော)လောဘကိုလွှမ်းမိုးခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပေ။ အဒေါသ အမောဟတို့သည်ကား အားကြီးကြသောကြောင့် (အားနည်း သော) ဒေါသ မောဟတို့ကို လွှမ်းမိုးခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသူသည် ထိုကံက ပေးသော ပဋိသန္ဓေဖြင့် ဖြစ်လတ်သော် လောဘကြီး၏၊ ကိုယ် နှုတ် စိတ် ပြေပြစ်၏၊ အမျက်ထွက်လေ့မရှိ၊ ပညာကြီး၏၊ စိန်သွား ကဲ့သို့ ထက်မြက်သောဉာဏ် ရှိ၏။ (၁)

“အကြင်သူအား ကံကို အားထုတ်ဆဲခဏ၌ လောဘ ဒေါသတို့ အားကြီး၍ အလောဘ အဒေါသတို့ အားနည်းကုန်၏၊ အမောဟ

အားကြီး၍ မောဟအားနည်း၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် (ထိုကံက ပေးသော ပဋိသန္ဓေဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်) လောဘအားကြီး၏၊ ဒေါသလည်း အားကြီး၏၊ သို့သော်လည်း ဒတ္တဘယမထေရ်ကဲ့သို့ ပညာကြီး၍ စိန်သွား ကဲ့သို့ ထက်မြက်သောဉာဏ်မူကား ရှိပေ၏။ (၂)

“အကြင်သူအား ကံကိုအားထုတ်ဆဲခဏ၌ လောဘ အဒေါသ မောဟတို့ အားကြီး၍ အလောဘ ဒေါသ အမောဟတို့ အားနည်းကုန်၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် (ထိုကံကပေးသော ပဋိသန္ဓေဖြင့် ဖြစ် လတ်သော်) လောဘကြီး၏၊ ဉာဏ်ပညာနဲ့ထိုင်း၏။ သို့သော်လည်း ကိုယ် နှုတ် စိတ် အမူအရာ ပြေပြစ်၏၊ အမျက်ထွက်လေ့မရှိ၊ ဗာကုလ မထေရ်နှင့် အလားတူ၏။ (၃)

“ထို့ပြင် အကြင်သူအား ကံကိုအားထုတ်ဆဲခဏ၌ လောဘ ဒေါသ မောဟတို့ သုံးပါးလုံးအားကြီး၍ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ အားနည်းကုန်၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် (ထိုကံကပေးသော ပဋိသန္ဓေဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်) လောဘကြီး၏၊ ဒေါသလည်းကြီး၏၊ တွေ့လည်း တွေ့ဝေ၏။ (၄)

“အကြင်သူအား ကံကိုအားထုတ်ဆဲခဏ၌ အလောဘ ဒေါသ မောဟတို့ အားကြီး၍ လောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ အားနည်းကုန်၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် (ထိုကံကပေးသော ပဋိသန္ဓေဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်) လောဘနည်း၏၊ ကိလေသာနည်း၏၊ နတ်၌ဖြစ်သော အာရုံကိုသော်လည်း မြင်ရ၍ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိပေ။ သို့ရာတွင် ဒေါသလည်းကြီး၍ ဉာဏ်ပညာ လည်း နဲ့ထိုင်း၏။ (၁)

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ သော်လည်း-ဟူသော စကားသည် ပိ-သဒ္ဒါ၏ ဘာသာပြန် ဖြစ်သည်။ နတ်၌ဖြစ်သောအာရုံကို ချီးမွမ်းမြှောက်ပင့်၍ ပြသောစကား

“အကြင်သူအား ကံကိုအားထုတ်ဆဲခဏ၌ အလောဘ အဒေါသ
မောဟတို့အားကြီး၍ လောဘ ဒေါသ အမောဟတို့ အားနည်းကုန်၏။
ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် (ထိုကံကပေးသော ပဋိသန္ဓေဖြင့်
ဖြစ်လတ်သော်) လောဘလည်းမကြီးပေ၊ ဒေါသလည်း မကြီးပေ၊ ကိုယ်
နှုတ် စိတ် အမူအရာလည်း ပြေပြစ်ပေ၏။ သို့ရာတွင် ဉာဏ်ပညာကား
နိုးထိုင်း၏။ (၂)

“ထို့ပြင် အကြင်သူအား ကံကိုအားထုတ်ဆဲခဏ၌ အလောဘ ဒေါသ
အမောဟတို့ အားကြီး၍ လောဘ အဒေါသ မောဟတို့ အားနည်းကုန်၏။
ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် (ထိုကံကပေးသော ပဋိသန္ဓေဖြင့်
ဖြစ်လတ်သော်) လောဘမကြီးမူ၍ ပညာကြီး၏။ သို့ရာတွင် ဒေါသကြီး၍
အမျက်ထွက်လေ့ရှိ၏။ (၃)

[၁၀၁] “အကြင်သူအား ကံကို အားထုတ်ဆဲခဏ၌ အလောဘ
အဒေါသ အမောဟတို့ သုံးပါးလုံးအားကြီး၍ လောဘ ဒေါသ မောဟတို့
အားနည်းကုန်၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် (ထိုကံကပေးသော
ပဋိသန္ဓေဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်) လောဘ ဒေါသမကြီးမူ၍ ပညာကြီး၏။
မဟာသံဃရက္ခိတမထေရ်နှင့် အလားတူသော ပုဂ္ဂိုလ်ပေတည်း။” (၄)

မှတ်ချက်

ဖြစ်သည်။ ထိုအာရုံမျိုးကိုတောင်မှ မြင်ရ၍ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ၊ လူ့လောက
အာရုံကို မြင်ရ၍ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည်မှာ ဆိုဘွယ်မရှိဟု သိစေ၏။ ထို့ကြောင့်
ထို ပိ-သော်လည်းဟူသော စကားသည် ယှဉ်သင့်ရာ၌ ယှဉ်ထားသော ဌာန
ပယောဂပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် မြန်မာ၌မူကား “နတ်၌ဖြစ်သော အာရုံကို
မြင်ရ၍သော်လည်း တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ”ဟု ဤသို့ သူနေရာမဟုတ်သည်၌ ယှဉ်၍
ဆိုမှ သာ၍ ချောမောပေါ်လွင်သည်။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသော (ဥဿဒကိတ္တန) စကားရပ်၌ လောဘကြီးသူ-ဟု ဆိုရသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရာဂစရိုက်ရှိသူပေတည်း။ ဒေါသကြီးသူ ဉာဏ်ပညာနဲ့ထိုင်းသူတို့သည် (အစဉ်အတိုင်း) ဒေါသစရိုက်ရှိသူ မောဟစရိုက်ရှိသူတို့ပေတည်း။ ပညာကြီးသူသည် ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသူပေတည်း။ လောဘမကြီးသူ ဒေါသမကြီးသူတို့သည် ကြည်လင်ခြင်း ပင်ကိုသဘောရှိသောကြောင့် သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူတို့ပေတည်း။ တနည်းဆိုရလျှင် အမောဟခြံရံသောကံကြောင့် ဖြစ်သူသည် ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသကဲ့သို့ အားကြီးသောသဒ္ဓါခြံရံသောကံကြောင့် ဖြစ်သူသည် သဒ္ဓါစရိုက်ရှိ၏။ ကာမဝိတက်စသည် ခြံရံသော ကံကြောင့် ဖြစ်သူသည် ဝိတက်စရိုက်ရှိ၏။ လောဘစသည်နှင့် ရောနှောသော အခြံအရံရှိသောကံကြောင့် ဖြစ်သူသည် ရောနှောသောစရိုက်ရှိ၏။ (ဤတွင် တရပ်ပြီး၏။) ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း လောဘစသည်တို့တွင် တပါးပါး ခြံရံသော ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေသည့်ကံသည် စရိုက်တို့၏အကြောင်းရင်း ဖြစ်သည်-ဟု သိအပ်ပေ၏။

၄၅။ “ဤပုဂ္ဂိုလ်ကား ရာဂစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်(ဟု) အဘယ်သို့ သိအပ်သနည်း” ဤသို့ အစရှိသော မေးခွန်းကို ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထိုမေးခွန်း၌ ဤဆိုလတံ့သည်ကား သိကြောင်းနည်းပေတည်း။

ဣရိယာပုဏ်အားဖြင့်၎င်း၊ ကိစ္စအားဖြင့်၎င်း၊ ဘောဇဉ်အားဖြင့်၎င်း၊ ကြည့်ရှုခြင်း စသည်အားဖြင့်၎င်း၊ (မာယာ သာဠေယျ စသော) တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၎င်း စရိုက်တို့ကို ပြရာ၏။ ဤကား သိကြောင်းနည်းတည်း။

မှတ်ချက်

၁-လက်သည်းကွင်းအတွင်းရှိ စကားရပ်သည် ပရိသမာပန ဣတိ-သဒ္ဓါ၏ မြန်မာပြန်ဖြစ်သည်။ ပါဠိ၌အကျိုးရှိသော်လည်း မြန်မာ၌ကား ပိုသကဲ့သို့ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် လက်သည်းကွင်းဖြင့်ပိုင်းခြားထားသည်။ နောက်၌လည်းနည်းတူပင်။

ထိုငါးမျိုးတို့တွင် ဣရိယာပုထ်အားဖြင့်-ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ရာဂ
စရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပကတိသွားနေကျဖြင့်သွားလျှင် တင့်တယ်စွာ
သွား၏၊ ခြေကို ဖြည်းဖြည်းချင်း၊ ညီညီညာညာချင်း၊ ညီညီညာညာကြွ၏၊
ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ခြေရာသည်လည်း အလယ်၌ ခုံး၏။ ဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်
သည် ခြေဖျားတို့ဖြင့် (မြေကို) တူးသကဲ့သို့ သွား၏၊ ခြေကို ကတိကရိုက်
ချင်း၊ ကတိကရိုက်ကြွ၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ခြေရာသည် နောက်ဖက်သို့ ဆွဲငင်
ထား၏။ မောဟစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ထက်ဝန်းကျင် ဖည်ယမ်း
ဖည်ယမ်းသွားခြင်းဖြင့် သွား၏။ ခြေကို ရွံသကဲ့သို့ ချင်း၊ ရွံသကဲ့သို့ ကြွ၏၊
ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ခြေရာသည် အလျင်စလို ဖိနင်းထားသော ခြေရာဖြစ်၏။
မာဂဏ္ဍိယသုတ်၏ အတ္ထုပ္ပတ်၌လည်း—

“ရာဂထူပြောသူ၏ ခြေရာသည် အလယ်၌ ခုံး၏၊ ဒေါသထူပြော
သူ၏ခြေရာသည် နောက်ဖက်သို့ ဆွဲငင်ထား၏၊ မောဟထူပြော
သူ၏ ခြေရာသည် အလျင်စလို ဖိနင်းထားသောခြေရာဖြစ်၏၊
ဤကဲ့သို့(ညီညီညာညာ ကောင်းစွာ ထိခြင်း) သဘောရှိသော
ဤခြေရာသည် (ကိလေသာဟူသော) အမိုးကို ဖွင့်လှစ်ပြီးသော
သူ၏ ခြေရာပေတည်း”ဟူသော ဤစကားကို ဆိုထားပေသည်။

[၁၀၂] ရာဂစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ရပ်ခြင်းသည် ကြည်ညိုဖွယ်ကို
ဆောင်၏၊ ယဉ်ကျေးတင့်တယ် နှစ်သက်ဖွယ်အခြင်းအရာရှိ၏။ ဒေါသ
စရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ရပ်ခြင်းသည် တောင့်ခိုင်သောအခြင်းအရာရှိ၏။
မောဟစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ရပ်ခြင်းသည် မသေမသပ် ရှုပ်ထွေးသော
အခြင်းအရာရှိ၏။ ထိုင်ခြင်း၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ရာဂစရိုက်ရှိသော
ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖြည်းဖြည်းသက်သာ ညီညီညာညာ အိပ်ရာကို ခင်းပြီးလျှင်
ဖြည်းညင်းစွာ လည်းလျောင်း၍ ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို သေသေသပ်သပ်
ထားလျက် ကြည်ညိုဖွယ်ကို ဆောင်သောအခြင်းအရာဖြင့် အိပ်၏။

(အိပ်ရာမှ) ထစေလျှင်(နှိုးလျှင်)လည်း အလျင်အမြန်မထပဲ ချွံရှားစိုးရိမ်သကဲ့သို့ ဖြည်းဖြည်းသက်သာ စကားတုံ့ပေး၏။ ဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် အိပ်ရာကို အလျင်စလို ဖြစ်ကတတ်ဆန်း ခင်းပြီးလျှင် ကိုယ်ကို ပစ်ချလျက် မျက်မှောင်ကြုတ်၍ အိပ်တတ်၏။ (အိပ်ရာမှ) ထစေလျှင်(နှိုးလျှင်)လည်း လျင်မြန်စွာထ၍ အမျက်ထွက်သကဲ့သို့ စကားတုံ့ပေးတတ်၏။ မောဟစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မတင့်မတယ် အိပ်ရာကို မသပ်မယပ် ခင်းပြီးလျှင် ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်ကို ဖရိုဖရဲပစ်လွှဲလျက် များသောအားဖြင့် မှောက်ခုံအိပ်တတ်၏။ (အိပ်ရာမှ) ထစေလျှင်(နှိုးလျှင်)လည်း ဟုန်းဟုန်းဟင်းဟင်းဟူသော ညည်းညူသံကို ပြုလျက် လေးလံစွာ ထတတ်၏။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ် စသည်ဘို့သည်ကား ရာဂစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ် စသည်တို့နှင့် သဘောတူသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ဣရိယာပုတ်ရှိတတ်ပေသည်။ (ဤဘွင် စကားတရပ်ပြီး၏။) ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရှေးဦးစွာ ဣရိယာပုတ်အားဖြင့် စရိုက်ကိုပြုရာ၏။

ကိစ္စအားဖြင့်-ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) တံမြက်လှည်းခြင်းစသော အလုပ်ကိစ္စတို့၌ ရာဂစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် တံမြက်စည်းကို ကောင်းမွန်စွာကိုင်၍ ဖြည်းဖြည်းသက်သာ သဲကို ဖရိုဖရဲ မပြန့်ကြဲစေပဲ ရေအုန်းနဲ့ပန်းကို ဖြန့်ခင်းသကဲ့သို့ ပြောင်စင်စွာ ညီညီညာညာ လှည်းတတ်၏။ ဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် တံမြက်စည်းကို မြဲမြံစွာကိုင်လျက် ဝဲယာနှစ်ဖက်၌ သဲကို ဖယ်ရှားလျက် ပြင်းထန်သောအသံဖြင့် မပြောင်မစင် မညီမညွတ် အလျင်စလို လှည်းတတ်၏။ မောဟစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် တံမြက်စည်းကို လျော့လျော့ကိုင်လျက် အပြန်ပြန် အလှန်လှန် မွေ့နှောက် ရှုပ်ထွေးစေလျက် မပြောင်မစင် မညီမညွတ် လှည်းတတ်၏။

(ထို့ပြင်) ရာဂစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် တံမြက်စည်းလှည်းခြင်း၌ ကဲ့သို့ပင် သင်္ကန်းလျော်ခြင်း ဆိုးခြင်းအစရှိသော ကိစ္စအားလုံးတို့၌လည်း

သိမ်သိမ်မွေမွေ သပ်သပ်ယပ်ယပ် ညီညီညာညာ ရိုရိုသေသေ ပြုလုပ်လေ့ ရှိ၏။ ဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မြဲမြံမြဲမြံ ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း မညီမညာ ပြုလုပ်လေ့ရှိ၏။ မောဟစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မသိမ်မွေ ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး မညီမညာ မပြတ်မသား ပြုလုပ်လေ့ရှိ၏။ ထို့ပြင် ရာဂ စရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်္ကန်းကိုင်ခြင်းသည်လည်း မလျော့လွန်း မတင်း လွန်းပဲ အဝန်းညီသည်ဖြစ်၍ ကြည်ညိုဖွယ်ကိုဆောင်၏။ ဒေါသစရိုက် ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ (သင်္ကန်းကိုင်ခြင်းသည်) အလွန်တင်းလွန်း၏၊ အဝန်း (လည်း) မညီပေ။ မောဟစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏(သင်္ကန်းကိုင်ခြင်းသည်) လျော့လျည်း၏၊ ရှုပ် (လည်း) ရှုပ်ထွေး၏။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ် စသည်တို့ကို ထိုရာဂစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့၏ အပြုအမူသို့ အစဉ် လိုက်သဖြင့်သာလျှင် သိအပ်ပေသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုရာဂ စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့နှင့် သဘောတူသောကြောင့်တည်း။ (ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။) ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကိစ္စအားဖြင့် စရိုက်တို့ကို ပြရာ၏။

ဘောဇဉ်အားဖြင့်-ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ရာဂစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် သည် နူးညံ့သိမ်မွေသောဘောဇဉ် ချိုမြိန်ကောင်းမွန်သော ဘောဇဉ်ကို ကြိုက်တတ်၏။ စားသောအခါ၌လည်း မကြီးလွန်းသော အဝန်းညီသော ဆွမ်းလုပ်ကိုပြု၍ အရသာခံလျက် ဖြည်းညှင်းသက်သာ စားတတ်၏။ ချိုမြိန် သော စားဖွယ်တစ်ခုခုကို ရလျှင် ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်တတ်၏။ [၁၀၃] ဒေါသစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြမ်းတမ်းသော ဘောဇဉ် ချဉ်သော ဘောဇဉ်ကိုကြိုက်တတ်၏။ စားသောအခါ၌လည်း ခံတွင်းပြည့်အောင် ဆွမ်း လုပ်ကိုပြု၍ အရသာမခံပဲ အလျင်စလို စားတတ်၏။ အရသာမကောင်းသော စားဖွယ် တစ်ခုခုကိုရလျှင် စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်တတ်၏။ မောဟစရိုက်ရှိ သောပုဂ္ဂိုလ်သည်(အစားအစာ)ကြိုက်နှစ်သက်မှု၌ ကိန်းသေသတ်မှတ်မှုမရှိ ပေ။ စားသောအခါ၌လည်း အဝန်းမညီသော သေးငယ်သော ဆွမ်းလုပ်ကို

ပြု၍ စားခွက်၌ ဆွမ်းလုံးတို့ကို ပြန့်ကြဲစေလျက် နှုတ်ခမ်းကို လူးပေစေလျက် ပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုထိုအာရုံကို ကြံတွေးလျက် စားတတ်၏။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့ကိုလည်း ထိုရာဂစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် စသည်တို့၏သာလျှင် အပြုအမူသို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့် သိအပ်ပေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် (ထိုသဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူ စသည်တို့သည်) ထိုရာဂစရိုက် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့နှင့် သဘောတူသောကြောင့်တည်း။ (ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။) ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဘောဇဉ်အားဖြင့် စရိုက်တို့ကို ပြရာ၏။

ကြည့်ရှုခြင်း စသည်အားဖြင့်-ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ရာဂစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အနည်းငယ်မျှသော်လည်း နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ရှိသော အဆင်း ကို မြင်သည်ရှိသော် အံ့ဩသကဲ့သို့ ကြာမြင့်စွာ ကြည့်တတ်၏။ ဂုဏ် အနည်းငယ်မျှ၌သော်လည်း ငြိမ့်တတ်၏။ ဟုတ်မှန်သော အပြစ်ကိုသော် လည်း မယူတတ်။ ဖဲခွါသွားသောအခါ၌လည်း မလွှတ်လို မခွါလိုပဲသာလျှင် ပြန်ဘလှည့်လှည့် ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိလျက် ဖဲခွါတတ်၏။ ဒေါသစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အနည်းငယ်မျှသော်လည်း ရွံ့မုန်းစက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော အဆင်း ကို မြင်သည်ရှိသော် ပင်ပန်းသော သဘောရှိသကဲ့သို့ ကြာမြင့်စွာ မကြည့်တတ်။ အပြစ်အနည်းငယ်မျှ၌သော်လည်း အမျက်ထွက်တတ်၏။ ဟုတ်မှန်သော ဂုဏ်ကိုသော်လည်း မယူတတ်။ ဖဲခွါသောအခါ၌လည်း

မှတ်ချက်

- ၁-ဤ၌လည်း “နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ် အနည်းငယ်မျှသာရှိသော အဆင်းကို မြင်လျှင်သော်လည်း (မြင်လျှင်တောင်မှ)”ဟု သူနေရာမဟုတ်သည့် ယှဉ်၍ ဆိုလျှင် သာ၍ပေါ်လွင်၏။
- ၂-ဤ၌လည်း “အနည်းငယ်မျှ ရွံ့မုန်းစက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော အဆင်းကို မြင်လျှင်တောင်မှ”ဟု မယှဉ်သင့်ရာ၌ ယှဉ်၍ဆိုလျှင် သာ၍ပေါ်လွင်၏။

လွတ်လိုချင်လိုသည်ဖြစ်၍သာလျှင် မငဲ့ကွက်ပဲ ဖဲ့ခါတတ်၏။ မောဟစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစုံတခုသော အဆင်းကို မြင်သည်ရှိသော် သူတပါးကို ပုံ၍ယုံတတ်၏။ သူတပါးကဲ့ရဲ့သံကို ကြားလျှင် ကဲ့ရဲ့တတ်၏။ ချီးမွမ်းသံကို ကြားလျှင် ချီးမွမ်းတတ်၏။ မိမိကိုယ်တိုင်မှာမူကား မသိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော လျစ်လျူရှုခြင်းဖြင့် လျစ်လျူရှုလျက်သာ နေတတ်၏။ အသံကြားရာစသည်တို့၌လည်း ဤနည်း(ပင်)တည်း။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့ကိုကား ထိုရာဂစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့၏ သဘောသို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့်သာလျှင် သိအပ်ပေသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် (ထိုသဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူ စသည်တို့သည်) ထိုရာဂစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့နှင့် သဘောတူသောကြောင့်တည်း။ (ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။) ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကြည့်ရှုခြင်းစသည်အားဖြင့် စရိုက်တို့ကို ပြရာ၏။

(မာယာ သာဠေယျစသော) တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသဘောအားဖြင့်-ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား)ရာဂစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား မိမိအပြစ်ကိုဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်ခြင်း-မာယာ၊ မိမိ၌မရှိသောဂုဏ်ကို ဖော်ပြလျက်စဉ်းလဲခြင်း-သာဠေယျ၊ မြင့်မောက်တက်ကြွခြင်း-မာန၊ အလိုဆိုးရှိခြင်း-ပါပိစ္ဆတာ၊ အလိုကြီးခြင်း-မဟိစ္ဆတာ၊ မရောင့်ရဲခြင်း-အသန္တုဋ္ဌိတာ၊ ဦးချိုသဖွယ် စံပယ်ကြောင်း ကိလေသာဟူသော-သိင်္ဂီ၊ လျှပ်ပေါ်ခြင်း-စာပလ္လဟူသော ဤသို့အစရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များကုန်၏။ ဒေါသစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အမျက်ထွက်ခြင်း-ကောဓ၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း-ဥပနာဟ၊ သူ့ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း-မက္ခ၊ ဂုဏ်ရည်သာသူကို တုပြိုင်ခြင်း-ပဠာသ၊

မှတ်ချက်

၁-ရှေးအခြားမဲ့ စာပိုဒ်၌ သဒ္ဓါစရိုတာဒယောပိ-ဟုရှိ၍ “သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် စသည်တို့ကိုလည်း”ဟု သမ္မိဉ္ဇနအနက် ပြခဲ့သည်။ ဤ၌ကား ပန-နှင့် တကွရှိသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရအနက်ပြန်သည်။ သင့်သည်ချည်းပင်။

မနာလိုခြင်း-ဣဿာ၊ ဝန်တိုခြင်း-မစ္ဆရိယဟူသော ဤသို့အစရှိသော (အကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များကုန်၏)။ မောဟစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား စိတ်၏ထိုင်းမှိုင်းခြင်း-ထိန၊ စေတသိက်တို့၏ ထိုင်းမှိုင်းခြင်း-မိဒ္ဓ၊ စိတ်၌လွင့်ခြင်း-ဥဒ္ဓစ္စ၊ နောင်တပူပန်ခြင်း-ကုက္ကုစ္စ၊ ယုံမှားခြင်း-ဝိစိကိစ္ဆာ၊ မသင့်သောအားဖြင့် မြဲမြံစွာစွဲယူခြင်း-အာဓာနဂါဟ၊ မိမိအယူမှားကို စွန့်လွှတ်နိုင်ခဲ့ခြင်း-ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂိတာ ဟူသော ဤသို့အစရှိသော (အကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များကုန်၏)။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား လွတ်လွတ်စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း၊ အရိယာတို့ကို ဖူးမြင်လိုခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရားကို နာကြားလိုခြင်း၊ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်မှု များခြင်း၊ မစဉ်းလဲခြင်း၊ မလှည့်ပတ်ခြင်း၊ ကြည်ညိုဖွယ်ကိုဆောင်သော ရတနာသုံးပါးတို့၌ ကြည်ညိုခြင်းဟူသော ဤသို့အစရှိသော (ကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များကုန်၏)။ ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား ဆိုဆုံးမလွယ်ခြင်း၊ မိတ်ဆွေကောင်းရှိခြင်း၊ ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကိုသိခြင်း၊ သတိသမ္ပဇဉ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ နိုးကြားခြင်း၌ မပြတ်အားထုတ်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ဖွယ်ဖြစ်သော (ဇာတိစသော) အရာတို့၌ ထိတ်လန့်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်သောသူ၏ နည်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် အားထုတ်ခြင်းဟူသော ဤသို့အစရှိသော (ကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များကုန်၏)။ ဝိတက်စရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား စကားများခြင်း၊ အခေါင်းအဖော်၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ ကုသိုလ်အားထုတ်မှု၌ မပျော်မွေ့ခြင်း၊ စိတ်မတည်ဘဲခြင်း၊ ညဉ့်အခါ၌ [၁၀၄] (နောက်တနေ့ပြုလုပ်ရမည့် ကိစ္စများကို ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းဟူသော)အခိုးလွှတ်ခြင်း၊ နေ့အခါ၌ (ညဉ့်အခါက ကြံစည်စဉ်းစားသားသည့် ကိစ္စများကို အားထုတ်ပြုလုပ်ခြင်းဟူသော) အသံ့လွှတ်ခြင်း၊ အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ကိုလွှတ်ပေးခြင်းဟူသော ဤသို့အစရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များကုန်၏။ (ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။) ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း (မာယာ သာဠေယျစသော)တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် စရိုက်တို့ကို ပြရာ၏။

ဤသို့ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း လူရိယာပုထ်စသည်အားဖြင့် စရိုက်တို့ကို ပြရာ၏ဟုဆိုသော်လည်း ဤစရိုက်တို့ကို ပြခြင်းအစီအရင်သည် ပါဠိတော်၌ လုံးဝပင် မလာပေ။ အဋ္ဌကထာ၌(လည်း)မလာပေ။ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ စကားမဖက် သက်သက်သော ဆရာတို့၏ အယူကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်(ဤ စရိုက်တို့ကို ပြခြင်းအစီအရင်ကို) ဆိုထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် အနှစ် သာရအားဖြင့် မယုံကြည်အပ်ပေ။ အကြောင်းသော်ကား- ရာဂစရိုက် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်ဆိုင်သည်ဟုဆိုခဲ့သော လူရိယာပုထ်စသည်တို့ကို ဒေါသ စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့သည်လည်း မမေ့မလျော့သတိပြု၍ နေကြ ပါမူ ပြုခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ကုန်၏။ ထို့ပြင်(ရာဂ ဒေါသစသည်)ရောနှောသော စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်းမှာပင် လက္ခဏာကွဲပြားသော လူရိယာပုထ် စသည်တို့သည် မရှိသင့်ကုန်၊ ထိုအကြောင်း ၂-ပါးကြောင့်ပေတည်း။ စင်စစ် သော်ကား အဋ္ဌကထာတို့၌ဆိုထားသော စရိုက်တို့ကိုပြခြင်း အစီအရင်ကို သာလျှင် အနှစ်သာရအားဖြင့် ယုံကြည်အပ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ “စေတော ပရိယဉာဏ်ကိုရသော ဆရာသည် စရိုက်ကိုသိ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောလတုံ၊ စေတောပရိယဉာဏ်ကို မရသောဆရာသည် တပည့်ကို မေးအပ်၏”ဟု (အဋ္ဌကထာတို့၌) ဆိုထားပေ၏။ ထို့ကြောင့် စေတောပရိယဉာဏ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ (ကမ္မဋ္ဌာန်းယူမည့်)ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို မေး၍ဖြစ်စေ “ဤပုဂ္ဂိုလ် ကား ရာဂစရိုက်ရှိသူတည်း၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကား ဒေါသ စသည်တို့တွင် တမျိုးမျိုးသော စရိုက်ရှိသူတည်း”ဟု သိအပ်၏။

၄၆။ “အဘယ်စရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား အဘယ်ကျောင်း ညောင် စောင်းစသည်သည် လျော်သနည်း”ဟူသော ဤစကားရပ်၌ ရှေးဦးစွာ ကျောင်းကို (ပြဆိုမည်)။ ရာဂစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား(သင့်လျော်သော ကျောင်းမှာ)“ညစ်ပေသော ဝရံတာရှိသောကျောင်း၊ မြေပြင်တထပ် တည်းသာရှိသောကျောင်း၊ နံရံကိုပြုပြင်မထားသော တောင်ဝှမ်း၊ မြက်မိုး

ကျောင်း၊ ဖက်ခိုးဖက်ကာကျောင်း” စသည်တို့တွင် တမျိုးမျိုးသောကျောင်း
 ဖြစ်သည့်ပြင် ယင်းကျောင်းသည် မြူမှုန်တို့ဖြင့်လည်း ရောပြွမ်း၏။
 လင်းနှိုတို့ဖြင့်လည်းပြည့်၏။ အကျိုးကျိုးအပြတ်ပြတ်လည်း ရှိ၏။ မြင့်လွန်း
 သည်မူလည်း ဖြစ်၏။ နိမ့်လွန်းသည်မူလည်း ဖြစ်၏။ ခြောက်သွေ့ယောင်း
 ကြမ်းတမ်းသော မြေအဖို့လည်းရှိ၏။ (ခြင်္သေ့ သစ်ကျား စသည်တို့ဖြင့်)
 ရွှံ့ရှားဖွယ်လည်းရှိ၏။ မသန့်ရှင်း မညီညွတ်သည့်လမ်းလည်း ရှိ၏။ ယင်း
 ကျောင်း၌ ကြမ်းပိုးတို့ဖြင့်ပြည့်လျက် မလှမပ ပုံပန်း(လည်း)မကျသော
 ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်လည်း ရှိ၏။ ယင်းကျောင်းကို ကြည့်သော
 သူအား မြင်ရုံမျှဖြင့်ပင် စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့သော
 ကျောင်းသည် (ရာဂစရိုက်ရှိသောသူအား) သင့်လျော်၏။ (သင်္ကန်းမှာ)
 အနားစုတ်ပြတ်လျက် ဖရိုဖရဲဘွဲ့လဲကျသော ချည်တို့ဖြင့် ရှုပ်ထွေးသော
 သင်္ကန်း၊ မုန့်ကွန်ရက်နှင့်တူစွာ အပေါက်အပေါက်ရှိသော သင်္ကန်း၊ သံရိုက်
 ထားသည့် အင်းပျဉ်ကဲ့သို့ အတွေ့ကြမ်းတမ်းသောသင်္ကန်း၊ ညစ်နွမ်း
 လေးလံသောသင်္ကန်း၊ (လေးလံ၍၎င်း၊ မကြာခဏချုပ်ရ၍၎င်း)ပင်ပန်း
 ဆင်းရဲစွာ ဆောင်ရသောသင်္ကန်း-ဤသို့သော ခါးဝတ်ကိုယ်ရုံသင်္ကန်းသည်
 (ရာဂစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား) သင့်လျော်၏။ သပိတ်သည်လည်း အဆင်း
 ပျက်သောမြေသပိတ်ဖြစ်စေ၊ စို့ မယ်န အဖာအထေး အဖုအထစ်တို့ဖြင့်
 မတင့်တယ်သော လေးလံလျက် ပုံပန်းပျက်သော လူ့ဦးခေါင်းခွံနှင့်တူ၍
 စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော သံသပိတ်ဖြစ်စေ သင့်လျော်၏။ ဆွမ်းခံလမ်း
 သည်လည်း နှစ်သက်ဖွယ်မရှိသော ရွှာနှင့်မနီးသော မညီမညွတ်သောလမ်း
 (ဖြစ်မှု)သင့်လျော်၏။ ဆွမ်းခံရွာသည်လည်း အကြင်ရွာ၌ လူတို့သည်
 (ဆွမ်းခံရဟန်းကို) မမြင်ကုန်သကဲ့သို့ သွားလာကုန်၏။ ယင်းရွာဝယ်တအိမ်၌
 သော်လည်း ဆွမ်းမရ၍ ထွက်လာသောရဟန်းကို “အရှင်ဘုရား လာပါ”ဟု
 (ခေါ်ကာ) ဆွမ်းစားဇရပ်သို့ဝင်စေ၍ ယာဂုကိုလှူပြီးလျှင် သွားကြသော
 အခါ နွားတို့ကို နွားခြံ၌သွင်း၍ သွားကုန်သကဲ့သို့ စောင်းငဲ့၍မျှ မကြည့်ပဲ

သွားကုန်၏။ ထိုသို့သဘောရှိသောရွာသည် သင့်လျော်၏။ အလုပ်အကျွေး တို့သည်လည်း အဆင်းမလှ အမြင်ဆိုးကုန်သော ညစ်နွမ်းသောအဝတ်ကို ဝတ်ကုန်လျက် အနံ့ဆိုး၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်သော ယာဂုဆွမ်းကို(ကပ်လှူ သောအခါ)စွန့်ပစ်သကဲ့သို့ မရိုမသေ လုပ်ကျွေးတတ်ကုန်သော အလုပ် အကျွေးမျိုးတို့ဖြစ်လျှင် သင့်လျော်၏။ ယာဂု ဆွမ်းခဲဖွယ်သည်လည်း ကြမ်းတမ်းသော [၁၀၅] ကြိတ် လမန်း၊ လူး၊ ဆန်ကဲ့ အစရှိသည်တို့ဖြင့် ချက်ထားသောဆွမ်း၊ ရက်တက်ပုပ်ရည်၊ ပအုန်းရည်၊ ဟင်းရွက်ကြမ်းဖြင့် ချက်သော အရည်သောက်ဟင်း၊ (ဤသို့အစရှိသော) ဝမ်းပြည့်ရုံမျှ သက်သက်ဖြစ်သော တစုံတခုသော (စားဖွယ် သောက်ဖွယ် ခဲဖွယ်သည်) သင့်လျော်၏။ ထိုရာဂစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား ဣရိယာပုထ်သည်လည်း ရပ်ခြင်းနှင့် စင်္ကြံလျှောက်ခြင်းသည် သင့်လျော်၏။ အာရုံသည်ကား နီလကသိုဏ်းစသော အဆင်းကသိုဏ်းတို့တွင် တစုံတခုသော မစင်ကြယ် သော အဆင်းကသိုဏ်းသည် သင့်လျော်၏။ ဤအလုံးစုံသည် ရာဂစရိုက် ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား သင့်လျော်၏။

ဒေါသစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား မမြင့်လွန်း မနိမ့်လွန်းသော (ကျောင်း) အရိပ် ရေတို့နှင့်ပြည့်စုံသော (ကျောင်း) ကောင်းစွာဝေဘန် စီမံထားသော နံရံ တိုင်နှင့် စောင်းတန်းလှေကားရှိသော (ကျောင်း) ကောင်းမွန်သေသပ်စွာ ပြုလုပ်ထားသော ခြူးပန်း ခြူးနွယ် အထူးထူး အထွေထွေသော ပန်းချီကားတို့ဖြင့် တင့်တယ်တောက်ပသော (ကျောင်း) ညီညွတ်ပြေပြစ်နူးညံ့သော မြေအပြင်ရှိသော (ကျောင်း) ဗြဟ္မာမင်း၏ ဗိမာန်ကဲ့သို့ ပန်းဆင်းတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သောအဆင်းရှိသော အဝတ် မျက်နှာကြက်တို့ဖြင့် ကောင်းမွန်စွာ တန်ဆာဆင်ထားသော (ကျောင်း) သန့်ရှင်းစင်ကြယ် နှစ်သက်ဖွယ်သော အခင်းတို့ကို သပ်ယပ်စွာ ခင်းထား သော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ရှိသော (ကျောင်း) ထိုထိုအရပ်၌ အမွှေး

အထုံအလို့ငှါထားသောပန်းတို့၏ မွှေးသောရနံ့တို့ဖြင့် အလွန်မွှေးကြိုင်သော (ကျောင်း) မြင်ကာမျှဖြင့်ပင် နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော (ကျောင်း) (ဤသို့သော) ကျောင်းသည် သင့်လျော်၏။ ထိုကျောင်း၏လမ်းသည်လည်း အလုံးစုံသော ဘေးရန်တို့မှ လွတ်ကင်း လျက် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စွာ ညီညာသော မြေမျက်နှာပြင်ရှိသော (လမ်း) တန်ဆာဆင်ခြင်းနှင့်စပ်သော (လမ်း) ဤသို့သော လမ်းသည်သာလျှင် သင့်လျော်၏။ ဤဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သင့်လျော်သောကျောင်း ၌ ပိုးဟပ်၊ ကြမ်းပိုး၊ မြွေ၊ ကြွက်-တို့၏ မှီခိုရာကို ဖြတ်တောက် ပယ်ရှား ခြင်းငှါ ကျောင်းအသုံးအဆောင်သည်လည်း မများလွန်းလျှင် သင့်လျော် ၏။ ညောင်စောင်းတခု အင်းပျဉ်တခုမျှသာလျှင် သင့်လျော်၏။ ထိုဒေါသ စရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ခါးဝတ်နှင့် ကိုယ်ရုံသည်လည်း တရပ်ပြည်ဖြစ် အဝတ်၊ သောမာရတိုင်းဖြစ်အဝတ်၊ ပိုးချည်အဝတ် နူးညံ့သော ဝါချည် အဝတ်၊ နူးညံ့သောခေါမ(ဂရိတ်)ပြည်ဖြစ် အဝတ်စသည်တို့တွင် ကောင်း မြတ်သောအဝတ်ဖြင့် (ချုပ်လုပ်ထားသော) ပေါ့ပါးသော ရဟန်းတော် တို့နှင့် သင့်လျော်အောင် ကောင်းစွာဆိုးထားသော စင်ကြယ်သော အဆင်းရှိသော တလွှာတည်းသင်္ကန်းဖြစ်စေ၊ နှစ်ထပ်သင်္ကန်းဖြစ်စေ သင့် လျော်၏။ သပိတ်သည်လည်း ရေပွက်(စီပေါင်း) ကဲ့သို့ ကောင်းသော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော မြကဲ့သို့ ကောင်းစွာချောညက်ပြေပြစ်သော အညစ် အကြေးကင်းလျက် ရဟန်းတော်တို့အား လျှောက်ပတ်သောအဆင်းဖြင့် ပတ်ပတ်လည် အလွန်စင်ကြယ်သောအဆင်းရှိသော သံသပိတ်သည် သင့် လျော်၏။ ဆွမ်းခံလမ်းသည် (လည်း) ဘေးရန်ကင်းလွတ်သော ညီညာ လျက် နှစ်သက်ဖွယ်ရှိသော ရွှာနှင့်မနီးလွန်း မဝေးလွန်းသော လမ်းသည် သင့်လျော်၏။ ဆွမ်းခံရွာသည်လည်း အကြင်ရွာ၌ လူတို့သည် “ယခုအခါ အရှင်မြတ်ကြွလာလိမ့်မည်”ဟု (မြော်လင့်လျက်) တံမြက်လှည်း၍ရေဖျန်း ထားသောအရပ်၌ နေရာခင်း၍ ခရီးဦးကြိုဆိုကာ သပိတ်သင်္ကန်းကို လှမ်း

ယူ၍ အိမ်သို့ ဝင်စေပြီးလျှင် ခင်းထားသောနေရာ၌ ထိုင်စေ၍ မိမိတို့လက်ဖြင့် ရှိသောစွာ လုပ်ကျွေးကြကုန်၏။ ထိုသို့သောဆွမ်းခံရွာသည် သင့်လျော်၏။ ထိုဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ အလုပ်အကျွေးတို့သည်ကား အဆင်းလှ၍ ကြည်ရွှင်စဖွယ်ရှိကြလျှင် ကောင်းစွာရေးချိုးပြီး၍ သေသပ်ညီညာနံ့သာလိမ်းကျံထားကြလျှင် အခိုးအထုံ ပန်းပေါင်းစုံတို့၏ အမွှေးရနံ့တို့ဖြင့် သင်းပျံ့မွှေးကြိုင်သည့် ရနံ့ရှိကြလျှင် အရောင်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဆိုးထားသည့် သန့်ရှင်းစင်ကြယ် နှစ်သက်ဖွယ်ရာ အဝတ်တန်ဆာတို့ဖြင့် ဆင်ပြင်ကြလျက် အရိအသေပြုလေ့ရှိကြလျှင် (ထိုသို့သော အလုပ်အကျွေးတို့သည်) သင့်လျော်ကုန်၏။ ယာဂု ဆွမ်းခဲဖွယ်သည်လည်း အဆင်း အနံ့အရသာနှင့် ပြည့်စုံလျက် သြဇာရှိသော စိတ်နှလုံးကို ပျော်မွေ့စေသော အခြင်းခပ်သိမ်း မွန်မြတ်သော အလိုရှိသလောက်ရသော ယာဂုဆွမ်းခဲဖွယ်သည် သင့်လျော်၏။ ထိုဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား ဣရိယာပုထ်သည်လည်း အိပ်ခြင်းနှင့် ထိုင်ခြင်းသည် သင့်လျော်၏။ အာရုံသည် နီလကသိုဏ်းစသော အဆင်းကသိုဏ်းတို့တွင် ထက်ဝန်းကျင်အလွန်စင်ကြယ်သော အဆင်းရှိသော ကသိုဏ်းတခုခုသည် (သင့်လျော်၏)။ ဤအလုံးစုံသည် ဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား သင့်လျော်၏။

[၁၀၆] မောဟစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား လွင်ပြင်သို့မျက်နှာမူသော မကျဉ်းမြောင်းသော (ကျောင်း၌) နေထိုင်သူအား အရပ်မျက်နှာသို့ ဟင်းလင်းပွင့်လျက်ထင်သော (အရပ်မျက်နှာတို့ကို လင်းလင်းချင်းချင်း တွေ့မြင်ရသော) ကျောင်းသည် သင့်လျော်၏။ ဣရိယာပုထ်တို့တွင် စင်္ကြံလျှောက်ခြင်းသည် သင့်လျော်၏။ ထိုမောဟစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား စကောငယ်ပမာဏ၊ သို့မဟုတ် စလောင်းဖုံးကြီးပမာဏရှိသော ကျဉ်းသော

မှတ်ချက်

၁-မကျဉ်းမြောင်းသော....ကျောင်းသည် သင့်လျော်၏ဟု စပ်ပါ။

ကသိုဏ်းဝန်းငယ်သည် မသင့်လျော်ပေ။ ကျဉ်းမြောင်းသောအရပ်၌ စိတ်သည် ပို၍ တွေ့ဝေသောကြောင့် ကျယ်ပြန့်သောကသိုဏ်းဝန်းကြီးသည် သင့်လျော်၏။ (မောဟစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား လျော်သော) ကြွင်းသော ဆိုဖွယ်သည် ဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အတွက်ဆိုအပ်ပြီးသည်နှင့် တူသည် သာတည်း။ ဤအလုံးစုံသည် မောဟစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အားသင့်လျော်၏။

သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဒေါသစရိုက်ရှိသူ၌ ဆိုခဲ့သောအစီအရင် အလုံးစုံသည်လည်း သင့်လျော်၏။ အာရုံတို့တွင်ကား သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသော သူအား (ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ခြောက်ပါးသော) အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် လည်း သင့်လျော်၏။

ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ကျောင်းစသည်တို့တွင် “ဤ မည်သော အရာသည် မလျောက်ပတ်”ဟု (ဆိုဖွယ်) မရှိပေ။

ဝိတက်စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဟင်းလင်းဖြစ်လျက် လွင်ပြင်သို့ မျက်နှာမူသော (ကျောင်းသည် မသင့်လျော်ပေ)၊ ယင်းကျောင်း၌ နေထိုင် သူအား စိတ်နှလုံးပျော်မွေ့ဖွယ်ရာဖြစ်သော ခြံ ဥယျာဉ် ရေကန်တို့သည် ၎င်း၊ ရွာ နိဂုံး ဇနပုဒ် စသည်တို့သည်၎င်း၊ စိမ်းညိုညို အရောင်ရှိသော တောင်တို့သည်၎င်း ထင်ပေါ် ကုန်၏။ ထိုသို့သော ကျောင်းသည် မသင့်လျော် ပေ။ ထိုကျောင်းသည် ကြံစည်တွေးတောလျက် စိတ်ပြေးသွားခြင်း၏သာ လျှင် အကြောင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် (ဝိတက်စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) နက်သော တောင်ချောက်အဝ၌ တောဖြင့်ဖုံးကွယ်သော ဆင်ဝမ်းဗိုက်နှင့် တူသော တောင်ဝှမ်း၌ရှိသော အရှင် မဟိန္ဒထေရ်၏ဂူနှင့်တူသောကျောင်း (မျိုး)၌ နေသင့်၏။ ထိုဝိတက်စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အာရုံသည်လည်း ကျယ်ပြန့်သော ကသိုဏ်းဝန်းသည် မသင့်လျော်ပေ။ ထိုသို့ သဘောရှိသော ကျယ်ပြန့်သော ကသိုဏ်းဝန်းသည် ကြံစည်တွေးတောခြင်းအားဖြင့် (စိတ်) ပြေးသွားခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ပေသည်။ ကျဉ်းသော ကသိုဏ်းဝန်းမူကား

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ပြချက် ၃၄၁

သင့်လျော်ပေ၏။ ကြွင်းသော ဆိုဖွယ်သည်ရာဂစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားနှင့်တူသည်သာတည်း။ ဤအလုံးစုံသည် ဝိတက်စရိုက် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သင့်လျော်၏။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသော အကျယ်စကားသည် “မိမိ၏စရိုက်အားလျော်သော” ဟူသည့် စကားရပ်၌ လာသော စရိုက်တို့ကို အကွဲအပြားကို ပိုင်းခြား ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ အကြောင်းရင်းကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ သိနိုင်ပုံပြခြင်း ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ လျော်သည်ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ခြင်း အားဖြင့် အကျယ်ပြဆိုခြင်းပေတည်း။ သို့ရာတွင် ထိုမျှလောက် စကားအစဉ်ဖြင့် စရိုက်အားလျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို(မူ) ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအား ဖြင့် မပြဆိုရသေးပေ။ ထိုစရိုက်အား လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အခြားမဲ့ဖြစ်သော မာတိကာပုဒ်၏ အကျယ်၌ သူ့အလိုလိုပင် ထင်ရှား ပေလေတုံ။

ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်ကို ဖွင့်ပြချက်

၄၇။ ထို(သို့စရိုက်အားလျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပြည့်အစုံမပြဆိုရ သေးသော) ကြောင့် “ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် တပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုယူ၍”ဟူသော ဤစကားရပ်၌—

မှတ်ချက်

၁-စရိုက်တို့ကို....အကျယ်ပြဆိုခြင်းပေတည်းဟု စပ်ပါ။

၂-အချို့သော ကသိဏ်းအနုဿတိဋ္ဌာနမျှကိုသာလျှင်(လျော် မလျော်သော အာရုံနှင့်)စပ်သဖြင့် ပြဆိုရသေးသောကြောင့် “စရိုက်အားလျော်သော၊မပြ ဆိုရသေးပေ”ဟု မိန့်ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ)အပြည့်အစုံ မပြရသေးဟု ဆိုလို၏။

၃-တသွာ-၏ မြန်မာပြန်ဖြစ်သည်။ ပြည်မုနိဿယကိုမှီ၍ အကျဉ်းချုပ် ပြန်ထားသည်။ ထိုသို့စရိုက်အားလျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အခြားမဲ့ဖြစ်သော

- (၁) လေးဆယ်ဟူသော သင်္ချာဖြင့် အကျဉ်းပြအပ်ပြီးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို အကျယ်ပြခြင်းအားဖြင့်၎င်း၊
- (၂) ဥပစာရနှင့် အပ္ပနာကို ဆောင်သောအားဖြင့်၎င်း၊
- (၃) ဈာန်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်၎င်း၊
- (၄) အင်္ဂါနှင့် အာရုံကို လွန်သောအားဖြင့်၎င်း၊
- (၅) ပူးစေအပ်၊ မပူးစေအပ်သည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်၎င်း၊
- (၆) အာရုံကို ဝေဘန်သော အားဖြင့်၎င်း၊
- (၇) ဘုံကို ဝေဘန်သော အားဖြင့်၎င်း၊
- (၈) ယူအပ်သည် မယူအပ်သည်ကို ဝေဘန်သော အားဖြင့်၎င်း၊
- (၉) အကြောင်းကို ဝေဘန်သော အားဖြင့်၎င်း။
- (၁၀) စရိုက်အားလျော်သည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်၎င်း၊

ဤသို့ ရွှေဦးစွာ ဤဆယ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်။

[၁၀၇] ထိုအခြင်းအရာဆယ်ပါးတို့တွင် (၁) “လေးဆယ်ဟူသော သင်္ချာဖြင့် အကျဉ်းပြအပ်ပြီးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို အကျယ်ပြခြင်း

မှတ်ချက်

မာတိကာပုဒ်၏ အကျယ်၌ သူ့အလိုလိုပင် ထင်ရှားပေလတုံ့ဟု ငါဆိုခဲ့သောကြောင့်-ဟူ၍လည်း ပြန်သင့်၏။ ယင်း ဟိတ်ပုဒ်ကို “ဤဆယ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်”ဟူသော စကားနှင့် စပ်၍ယူပါ။ ထိုဆယ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့တွင် (၁၀)စရိုက်အားလျော်သည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်-ဟူသော အခြင်းအရာ မာတိကာသည် ထိုဟိတ်နှင့် အသက်ဆိုင်ဆုံးဖြစ်သည်။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ပြချက် ၃၄၃

အားဖြင့်”ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) “ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင်” ဟူ၍ ဆိုခဲ့ပြီးသောစကား၌ ကသိုဏ်းဆယ်ပါး၊ အသုဘဆယ်ပါး၊ အနုဿတိ ဆယ်ပါး၊ ဗြဟ္မဝိဟာရလေးပါး၊ အာရပ္ပလေးပါး၊ သညာတပါး၊ ဝဝတ္ထာန် တပါးဟူသော ဤသည်တို့ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့ပေတည်း။

ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် ပထဝီကသိုဏ်း၊ အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း၊ နီလကသိုဏ်း၊ ပီတကသိုဏ်း၊ လောဟိတကသိုဏ်း၊ သြဒါတကသိုဏ်း၊ အာလောကကသိုဏ်း၊ ပရိစ္ဆိန္နာကာသ ကသိုဏ်းဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့ပေတည်း။

ဥဒ္ဓါမာတကအသုဘ၊ ဝိနီလကအသုဘ၊ ဝိပုဗ္ဗကအသုဘ၊ ဝိစ္ဆိဒ္ဓက- အသုဘ၊ ဝိက္ခယိတကအသုဘ၊ ဝိက္ခိတ္တကအသုဘ၊ ဟတဝိက္ခိတ္တကအသုဘ၊ လောဟိတကအသုဘ၊ ပုဠုဝကအသုဘ၊ အဋ္ဌိကအသုဘ ဟူသော ဤ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် အသုဘဆယ်ပါးတို့ပေတည်း။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဓမ္မာနုဿတိ၊ သံဃာနုဿတိ၊ သီလာနုဿတိ၊ စာဂါ- နုဿတိ၊ ဒေဝတာနုဿတိ၊ မရဏာနုဿတိ၊ ကာယဂတာသတိ၊ အာနာပါနုဿတိ၊ ဥပသမာနုဿတိဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် အနုဿတိ ဆယ်ပါးတို့ပေတည်း။

မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ဗြဟ္မဝိဟာရလေးပါးတို့ပေတည်း။

အာကာသာနဉ္စာယတန၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန၊ အာကိဉ္စာယတန၊ နေဝသညာနာသညာယတနဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် အာရပ္ပလေးပါး

မှတ်ချက်

၁- ဤသို့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအမည် ပါဠိတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်သည် အကျယ် ပြရာ၌ ထင်ရှားလတံ့။ ထို့ကြောင့် ဤအရာ၌ ယင်းတို့၏အနက်ကို မဖော် တော့ပဲ ခေါ်လွယ်စေရန် အကျဉ်းမျှသာ ပြထားသည်။

တို့ပေတည်း။ အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟူသော အမှတ်သညာသည် သညာတပါးပေတည်း။ စတုဓာတုဝဏ္ဏာန်သည် ဝဏ္ဏာန်တပါးပေတည်း။ ဤသို့လေးဆယ်ဟူသော သင်္ချာဖြင့် အကျဉ်းပြအပ်ပြီးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို အကျယ်ပြခြင်းအားဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်။

(၂) “ဥပစာရနှင့် အပ္ပနာကို ဆောင်သောအားဖြင့်” ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ကာယဂတာသတိနှင့် အာနာပါနဿတိကို ဖယ်ထား၍ ကြွင်းသော အနုဿတိရှစ်ပါး၊ အာဟာရေပဋိကူလသညာတပါး၊ စတုဓာတုဝဏ္ဏာန်တပါးဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်းဆယ်ပါးတို့သည် ဥပစာရကိုသာ ဆောင်ကုန်၏။ (ထိုဆယ်ပါးမှ) ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းသုံးဆယ်တို့သည် အပ္ပနာကို ဆောင်ကုန်၏။ ဤသို့ ဥပစာရနှင့် အပ္ပနာကို ဆောင်သောအားဖြင့် (အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်)။

(၃) “ဈာန်ကိုဝေဘန်သောအားဖြင့်” ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) အပ္ပနာကိုဆောင်သော ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းသုံးဆယ်တို့တွင် အာနာပါနဿတိနှင့် တကွ ကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့သည် ရူပါဝစရဈာန်လေးပါးတို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန်၏။ ကာယဂတာသတိနှင့် တကွ အသုဘဆယ်ပါးတို့သည် ရူပါဝစရပဌမဈာန်၏ အာရုံဖြစ်ကုန်၏။ (မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာဟူသော) ရွှေ့ပြဟွဝိဟာရသုံးပါးတို့သည် (အောက်) ရူပါဝစရဈာန်သုံးပါး၏ အာရုံဖြစ်ကုန်၏။ စတုတ္ထဗြဟ္မဝိဟာရနှင့် အာရူပလေးပါးတို့သည် စတုတ္ထဈာန်၏ အာရုံဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ ဈာန်ကိုဝေဘန်သောအားဖြင့် (အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်)။

မှတ်ချက်

၁- ဥပစာရသမာဓိကို ဖြစ်စေနိုင်ကုန်၏၊ ရစေနိုင်ကုန်၏-ဟု ဆိုလို၏။

၂- အပ္ပနာဈာန်တိုင်အောင် ဖြစ်စေနိုင်ကုန်၏၊ ရစေနိုင်ကုန်၏-ဟု ဆိုလို၏။

(၄) “အင်္ဂါနှင့်အာရုံကို လွန်သောအားဖြင့်” ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) လွန်မြောက်ခြင်းတို့သည် အင်္ဂါကိုလွန်မြောက်ခြင်းနှင့် အာရုံကိုလွန်မြောက်ခြင်းဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် ဈာန်သုံးပါး၏အာရုံဖြစ်သော ရွှေ့ပြဟ္မဝိဟာရသုံးပါး၊ ဈာန်လေးပါး၏အာရုံဖြစ်သော အာနာပါနဿတိနှင့် ကသိုဏ်းဆယ်ပါးဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း(၁၄-ပါး)တို့၌ [၁၀၀] အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ (အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်) ဝိတက် ဝိစာရ အစရှိသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို လွန်မြောက်၍ (ဗြဟ္မဝိဟာရ၊ အာနာပါနဿတိ၊ ကသိုဏ်းဟူသော) ထိုအာရုံတို့၌သာလျှင် ဒုတိယဈာန်စသည်တို့ကို ရအပ်သောကြောင့် ပေတည်း။ စတုတ္ထဗြဟ္မဝိဟာရ၌ ထို့အတူ အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုစတုတ္ထဗြဟ္မဝိဟာရကိုလည်း မေတ္တာစသည်တို့၏ အာရုံ၌သာလျှင် သောမနဿကို လွန်မြောက်၍ ရအပ်သောကြောင့်ပေတည်း။ အာရပ္ပလေးပါးတို့၌ အာရုံကို လွန်မြောက်ခြင်းဖြစ်၏။ မှန်ပေ၏။ ရွှေ့ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို လွန်မြောက်၍ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ရအပ်၏။ ကောင်းကင်ပညတ်စသည်တို့ကို လွန်မြောက်၍ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်စသည်တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ဗြဟ္မဝိဟာရလေးပါး၊ အာနာပါနဿတိ၊ ကသိုဏ်းဆယ်ပါး၊ အာရပ္ပလေးပါးတို့မှ) ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲတပါးတို့၌ အင်္ဂါနှင့်အာရုံကို လွန်မြောက်ခြင်းမရှိပေ။ ဤသို့ အင်္ဂါနှင့်အာရုံကို လွန်မြောက်သောအားဖြင့် (အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်)။

(၅) “ပွားစေအပ်၊ မပွားစေအပ်သည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်” ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ဤကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် ကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့ကိုသာလျှင် ပွားစေအပ်ကုန်၏။ အကျိုးကား ကသိုဏ်းဖြန့်ရာအရပ်အတွင်း၌ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဖြင့် အသံကိုကြားခြင်းငှါ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် အဆင်းတို့ကိုမြင်ခြင်းငှါ၊ စေတောပရိယအဘိညာဉ်စိတ်ဖြင့်

၃၄၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

သူတပါးတို့၏စိတ်ကိုသိခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်၏။ ကာယဂတာသတိနှင့် အသုဘတို့ကိုကား မပွားစေအပ်ကုန်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း? မိမိတည်ရာအရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသောကြောင့်၎င်း၊ အကျိုးမရှိသောကြောင့်၎င်း ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကာယဂတာသတိနှင့် အသုဘတို့ကို မိမိတို့တည်ရာအရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားပုံသည် ဘာဝနာနည်း၌ ထင်ရှားပေလိမ့်မည်။ ထိုကာယဂတာသတိနှင့် အသုဘတို့ကို ပွားစေလျှင် အကောင်ပုပ်အစုသာလျှင် ပွား၏။ အကျိုးတစုံတရာမျှ မရှိပေ။ သောပါကသာမဏေ၏ ပြဿနာအဖြေ၌ “ဘုန်းတော်ကြီးသောအရှင်ဘုရား ကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသောသညာသည် အလွန်ထင်ရှားပါသည်။ အရိုးစုကို အာရုံပြုသော သညာသည် မထင်ရှားပါဘုရား”ဟု ဆိုထားသော ဤသာဓကစကားလည်း ရှိပေ၏။ ထိုသာဓကစကား၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ပွားခြင်းအားဖြင့် ကသိုဏ်းရုပ်ကို အာရုံပြုသောသညာကို အလွန်ထင်ရှားပါသည်-ဟု ဆိုပေသည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်၏ မပွားခြင်းအားဖြင့် အရိုးစုကို အာရုံပြုသောသညာကို မထင်ရှားပါ-ဟု ဆိုပေသည်။

“အကြွင်းမဲ့အလုံးစုံသော ဤမြေကြီးအပြင်ကို အဋ္ဌိကသညာဖြင့် ပျံ့နှံ့စေပြီ”ဟူသော စကားသည်ကား (လွန်ကဲသောဝသီဘော်သို့ရောက်သော) အဋ္ဌိကသညာရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ထူးဖြစ်သော မထေရ်အား ထင်ပုံအခြင်းအရာအားဖြင့် ဟောထားသော စကားဖြစ်ပေသည်။ (ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပွားစေခြင်းအားဖြင့် ဟောထားသောစကားမဟုတ်ပေ)။ ဥပမာပြရလျှင် သီရိဓမ္မာသောကမင်းလက်ထက်၌ ကရဝိက်ငှက်သည် ပတ်ဝန်းကျင်မှ မှန်နံရံတို့၌ မိမိ၏အရိပ်ကို မြင်လတ်သော် “အလုံးစုံသောအရပ်မျက်နှာတို့၌ ကရဝိက်ငှက်အဖော်ရှိ၏”ဟု ထင်မှတ်သည်ဖြစ်၍ သာယာသောအသံကို တွန့်ကျူးသကဲ့သို့ ထို့အတူ (သင်္ဂါလပိတု) မထေရ်သည်လည်း အဋ္ဌိကသညာကို လွန်လွန်ကဲကဲရခြင်းကြောင့် အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့၌

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ပြချက် ၃၄၇

ထင်သောနိမိတ်ကို မြင်လတ်သော် “အကြွင်းမဲ့အလုံးစုံသော မြေကြီး အပြင်သည် အရိုးစုဖြင့် ပြည့်နေ၏”ဟု အောက်မေ့လေ၏။

ယင်းသို့ (အသုဘနိမိတ်ကို မပွားစေအပ်-ဟု) ဆိုသော် (ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိတော်၌) အသုဘကို အာရုံပြုသောဈာန်တို့၏ အတိုင်းမသိ ကြီးကျယ်သော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဟောတော်မူသောစကားသည် (မပွားစေအပ်ဟု ဆိုသော ဤစကားနှင့်) ဆန့်ကျင်နေသည်မဟုတ်လောဟု စောဒနာငြားအံ့။ အဖြေကား—ထိုဓမ္မသင်္ဂဏီစကားသည် မဆန့်ကျင်ပေ။ မှန်ပေ၏။ အချို့သောယောဂီသည် ကြီးသောဖူးဖူးယောင်သည့် အကောင်ပုပ်၌ ဖြစ်စေ၊ အရိုးစု၌ဖြစ်စေ နိမိတ်ယူ၏။ အချို့သောယောဂီသည် ငယ်သော (ဖူးဖူးယောင်သည့် အကောင်ပုပ်၌ဖြစ်စေ၊ အရိုးစု၌ဖြစ်စေ နိမိတ်ယူ၏)။ ဤ အကြီးအငယ်မတူသောအကြောင်းကြောင့် အချို့သောယောဂီအား ပရိတ္တာရမ္မဏခေါ် သေးငယ်သောအာရုံရှိသော ဈာန်သည် ဖြစ်၏။ အချို့သောယောဂီအား အပ္ပမာဏာရမ္မဏခေါ် အတိုင်းမသိ ကြီးကျယ်သော အာရုံရှိသောဈာန်သည် (ဖြစ်၏)။ ဤကား စောဒနာ၏ အဖြေစကားတည်း။ အဖြေတနည်းကား—တစုံတယောက်သောယောဂီသည် ထိုအသုဘနိမိတ်ကို ပွားစေခြင်း၌ အပြစ်ကို မမြင်သောကြောင့် ပွားစေ၏။ ထိုသို့သော ယောဂီကို ရည်ရွယ်၍ “အတိုင်းမသိ ကြီးကျယ်သောအာရုံရှိ၏”ဟု ဟောတော်မူပေသည်။ ထိုသို့အပြစ်မမြင်၍ ပွားစေသူကို ရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူသော်လည်း အကျိုးမရှိသောကြောင့် (အသုဘနိမိတ်တို့ကို) မပွားစေအပ်ကုန်။ ဤကား အဖြေတနည်းပေတည်း။

[၁၀၉] ဤအသုဘသည်တို့ကို မပွားစေအပ်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ကြွင်းသောအာနာပါနဿတိစသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတို့ကိုလည်း မပွားစေအပ်ကုန်။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် အာနာပါနနိမိတ်ကို ပွားစေလျှင် လေအစုသည်သာလျှင် ပွား၏။ (နှာသီးဖျားနှင့် အထက်

နှုတ်ခမ်းစသော) တည်ရာအရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်း ဖြစ်၏။ ဤသို့ (လေအစုမျှသာပွားခြင်းဟူသော) အပြစ်ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ တည်ရာအရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်သောကြောင့်၎င်း မပွားစေအပ်ပေ။ ဗြဟ္မဝိဟာရတို့သည် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုကုန်၏။ ထိုဗြဟ္မဝိဟာရတို့၏ နိမိတ်အာရုံကို ပွားစေလျှင် သတ္တဝါအစုသည်သာလျှင် ပွားရာ၏။ ထိုသတ္တဝါအစု၏ ပွားခြင်းဖြင့်လည်း အကျိုးမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုဗြဟ္မဝိဟာရတို့၏ အာရုံကိုလည်း မပွားစေအပ်ပေ။ “မေတ္တာနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်ဖြင့် တခုသောအရပ်မျက်နှာကို (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ဖြန့်၍” ဤသို့ အစရှိသောစကားကိုမူ (မသိမ်းဆည်းရသေးသော ဘာဝနာ ၏ အာရုံကို) သိမ်းဆည်းသောအားဖြင့်သာလျှင် ဟောတော်မူ(အပ်) ပေသည်။ (သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးသောအာရုံကို ပွားစေသောအားဖြင့် ဟော တော်မူသည်ကား မဟုတ်ပေ)။ တကျောင်း၌ နေသောပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ကျောင်း ၌ နေသောပုဂ္ဂိုလ် စသောအစဉ်ဖြင့် အရပ်မျက်နှာတခု၌ (နေသော) သတ္တဝါတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ ပွားစေသည်ကို “တခုသောအရပ်မျက်နှာကို ဖြန့်၍” ဟု ဆိုပေသည်။ အာရုံကို ပွားစေသည်ကို(ကား) ဆိုသည်မဟုတ်ပေ။ ဤဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ၌ ဤယောဂီက ပွားစေနိုင်ရာသော ပဋိဘာဂနိမိတ် သည်ပင်လျှင် မရှိပေ။ ဤဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ၌ သေးငယ်သော (ကျဉ်းသော) အာရုံရှိခြင်း၊ ကြီးကျယ်သောအာရုံရှိခြင်းကိုလည်း (ပုဂ္ဂိုလ် အနည်း၊ အများကို) သိမ်းဆည်းသောအားဖြင့်သာလျှင် သိအပ်၏။

မှတ်ချက်

၁-ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုသာလျှင် ပွားစေနိုင်သည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရတို့၌မူ ပဋိဘာဂနိမိတ်ပင် ထင်ခြင်းမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မဝိဟာရတို့၌ အာရုံကို မပွား စေအပ်-ဟု ဆိုလို၏။

၂-ပုဂ္ဂိုလ်တယောက် နှစ်ယောက်စသည် အနည်းငယ်မျှ၌ ပွားစေအပ်သော မေတ္တာဈာန် စသည်ကို ပရိတ္တာရမ္မဏ-သေးငယ်သော အာရုံရှိသော ဈာန်ဟူ၍

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ပြချက် ၃၄၉

အာရူပအာရုံတို့တွင်လည်း ကောင်းကင်ပညတ်သည် ကသိုဏ်းကို ခွါ၍ရထားသော နိမိတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယင်း ပညတ်အာရုံကို (မပွားစေအပ်ပေ)။ ထိုကောင်းကင်ပညတ်ကို ကသိုဏ်းကင်းကွာခြင်း အလိုအားဖြင့်သာလျှင် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ထိုကသိုဏ်းကင်းကွာခြင်းထက် လွန်၍ပွားစေသော်လည်း အကျိုးတစုံတခုမျှ မဖြစ်ပေ။ ပဌမာရူပဝိညာဏ်အာရုံသည် သဘာဝတရားဖြစ်သောကြောင့် ယင်း ဝိညာဏ်အာရုံကိုလည်း (မပွားစေအပ်ပေ)။ မှန်ပေ၏။ သဘာဝအာရုံကို ပွားစေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပေ။ 'ပဌမာရူပဝိညာဏ်၏ ကင်းခြင်း (နတ္ထိဘောပညတ်) အာရုံသည် ပဌမာရူပဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်းမျှဖြစ်သောကြောင့် ယင်း အာရုံကိုလည်း (မပွားစေအပ်ပေ)။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်၏ အာရုံကိုလည်း သဘာဝတရားဖြစ်သောကြောင့်ပင်လျှင် မပွားစေအပ်ပေ။ (ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော) ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်မဟုတ်သောကြောင့် (မပွားစေအပ်ကုန်)။ မှန်ပေ၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သာလျှင် ပွားစေနိုင်ကောင်းသည်မည်ရာ၏။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည်တို့၏ အာရုံသည်လည်း ပဋိဘာဂနိမိတ်မဖြစ်ပေ။ ထို့ကြောင့် (ထိုဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည်တို့၏) အာရုံကို မပွားစေအပ်ပေ။ ဤသို့ ပွားစေအပ်၊ မပွားစေအပ်သည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့် (အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်။)။

မှတ်ချက်

၎င်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်များစွာ၌ ပွားစေအပ်သော ဈာန်ကို အပ္ပမာဏာရမ္မဏ-အတိုင်းမသိကြီးကျယ်သော အာရုံရှိသော ဈာန်ဟူ၍၎င်း သိရမည်-ဟု ဆိုလို၏။

၁-နားလည်လွယ်စေရန် အနည်းငယ်ပြင်ဆင် ဖြည့်စွက်၍ ပြန်ထားသည်။

၂-ဝိညာဏဉာယတနဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော အာကာသာနဉာယတနစိတ်ကို ဆိုသည်။

၃-ပဋိဘာဂနိမိတ်အဖြစ်သို့ မရောက်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်မမည်ဟု ဆိုလို၏။

(၆) “အာရုံကိုဝေဘန်သောအားဖြင့်” ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ဤကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် ကသိုဏ်းဆယ်ပါး၊ အသုဘဆယ်ပါး၊ အာနာပါနုဿတိ၊ ကာယဂတာသတိဟူသော ဤနှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးတို့သည် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုကုန်၏။ ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတဆဲ့ရှစ်ပါးတို့သည် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံမပြုကုန်။ ထို့ပြင် အနုဿတိဆယ်ပါးတို့တွင် အာနာပါနုဿတိနှင့် ကာယဂတာသတိကို ဖယ်ထား၍ ကြွင်းသော အနုဿတိရှစ်ပါး၊ အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ် အမှတ်သညာတပါး၊ စတုဓာတုဝတ္ထုန်တပါး၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန၊ နေဝသညာနာသညာယတနဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်း တဆဲ့နှစ်ပါးတို့သည် သဘာဝတရားကို အာရုံပြုကုန်၏။ ကသိုဏ်းဆယ်ပါး၊ အသုဘဆယ်ပါး၊ အာနာပါနုဿတိ၊ ကာယဂတာသတိဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်းနှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးတို့သည် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုကုန်၏။ ကြွင်းသော ဗြဟ္မဝိဟာရလေးပါး၊ အာကာသာနဉ္စာယတန၊ အာကိဉ္စညာယတနဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းခြောက်ပါးတို့သည် သဘာဝတရားဟုလည်း မဆိုအပ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟုလည်း မဆိုအပ်သော (နဝတ္ထဗ္ဗ) အာရုံကို အာရုံပြုကုန်၏။ ထို့ပြင် ဝိပုဗ္ဗကအသုဘ၊ လောဟိတကအသုဘ၊ ပုဠုဝကအသုဘ၊ အာနာပါနုဿတိ၊ အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း၊ အာလောကကသိုဏ်း၌ နေ စသည်တို့၏ (လေသာပြတင်းစသည်တို့ဖြင့် ဝင်လာသော) အရောင်ဝန်းအာရုံဟူသော ဤရှစ်ပါးတို့သည် လှုပ်သောအာရုံတို့ပေတည်း။ ထိုရှစ်ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်လည်း (ပဋိဘာဂနိမိတ်မဖြစ်ပေါ်မီ) ရှေးအဖို့၌ (သာ) လှုပ်ကုန်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား ငြိမ်သက်သည်သာတည်း။ ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းသုံးဆဲ့ရှစ်ပါးတို့သည် မလှုပ်သောအာရုံတို့ပေတည်း။ ဤသို့ အာရုံကိုဝေဘန်သော အားဖြင့် (အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်)။

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ပြချက် ၃၅၁

[၁၁၀] (၇) “ဘုံကိုဝေဘန်သောအားဖြင့်”ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) အသုဘဆယ်ပါး၊ ကာယဂတာသတိ၊ အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ် အမှတ် သညာဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်း တဆဲ့နှစ်ပါးတို့သည် ကာမာဝစရနတ်ဘုံတို့၌ မဖြစ်ကုန်။ ထိုတဆဲ့နှစ်ပါးနှင့် အာနာပါနဿတိဟူသော ဤတဆဲ့သုံးပါး တို့သည် ဗြဟ္မဘုံ၌ မဖြစ်ကုန်။ အရူပဘုံ၌ကား အာရူပလေးပါးကို ဖယ်ထား၍ အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းမဖြစ်ပေ။ လူ့ဘုံတို့၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုံးစုံတို့သည်လည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ ဘုံကိုဝေဘန်သောအားဖြင့် (အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ် ပေသည်)။

(၈) “ယူအပ်သည်၊ မယူအပ်သည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်”ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ဤကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့၌ မြင်ရသောဝတ္ထု၊ တွေ့ရသော ဝတ္ထု၊ ကြားရသောဝတ္ထုဖြင့် ယူခြင်း (နှလုံးသွင်းခြင်း) အားဖြင့်လည်း အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်၏။ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် ဝါယော ကသိုဏ်းကို ဖယ်ထား၍ ကြွင်းသော ကသိုဏ်းကိုးပါး၊ အသုဘဆယ်ပါး ဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတဆဲ့ကိုးပါးတို့ကို မြင်ရသောဝတ္ထုဖြင့် ယူအပ် (နှလုံးသွင်းအပ်) ကုန်၏။ “(ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မထင်မီ) ရှေးအဖို့၌ မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းတဆဲ့ကိုးပါးတို့၏ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ယူအပ်၏”ဟူသော အနက်ကို(ဆိုလို၏)။ ကာယဂတာသတိ၌ တစပဉ္စကမ္မဋ္ဌာန်းကို မြင်ရ သောဝတ္ထုဖြင့်၊ ကြွင်းသောဝတ္ထုပဉ္စကစသည်ကို ကြားရသောဝတ္ထုဖြင့် (ကြားဘူးသော အခြင်းအရာ)ဖြင့် ယူအပ်၏။ ဤသို့ ထိုကာယဂတာသတိ ၏ အာရုံကို မြင်ရသောဝတ္ထု၊ ကြားရသောဝတ္ထု၊ (ကြားဘူးသောအခြင်း အရာ)ဖြင့် ယူအပ်၏။ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို တွေ့ရသောဝတ္ထုဖြင့်၊ ဝါယောကသိုဏ်းကို မြင်ရသောဝတ္ထု၊ တွေ့ရသောဝတ္ထုဖြင့် (ယူအပ်၏)၊ (ဆိုအပ်ပြီး နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးမှ) ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတဆဲ့ရှစ်ပါးကို ကြားရ သောဝတ္ထုဖြင့် ယူအပ်ကုန်၏။ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် ဥပေက္ခာဗြဟ္မ-

ဝိဟာရနှင့် အာရပ္ပလေးပါးဟူသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်းငါးပါးတို့ကို ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်စပုဂ္ဂိုလ်သည် (အစပြု၍) မယူအပ် (နှလုံးမသွင်းအပ်) ကုန်။ ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းသုံးဆဲ့ငါးပါးတို့ကိုကား (အားထုတ်စပုဂ္ဂိုလ်သည် အစပြု၍) ယူအပ် (နှလုံးသွင်းအပ်) ကုန်၏။ ဤသို့ ယူအပ်သည်၊ မယူအပ်သည်ကို ဝေဘန်သော အားဖြင့် (အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်)။

(၉) “အကြောင်းကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်” ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ဤကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် အာကာသကသိုဏ်းကို ဖယ်ထား၍ ကြွင်းသော ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့သည် အာရပ္ပဈာန်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်၏။ ကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့သည် အဘိညာဉ်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်၏။ ရွှေဗြဟ္မဝိဟာရသုံးပါးတို့သည် စတုတ္ထဗြဟ္မဝိဟာရ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်၏။ အောက်အောက်ဖြစ်သော အာရပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အထက်အထက်ဖြစ်သော အာရပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်း၏ (အကြောင်းဖြစ်၏)။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သည် နိရောဓသမာပတ်၏ (အကြောင်းဖြစ်၏)။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားလုံးတို့သည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေခြင်း၊ ဝိပဿနာရှုခြင်း၊ ဘဝသပ္ပတ္တိတို့၏ (အကြောင်းရင်းဖြစ်ကုန်၏)။ ဤသို့ အကြောင်းကို ဝေဘန်သောအားဖြင့် (အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်)။

(၁၀) “စရိုက်အားလျော်သည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့်” ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် စရိုက်အားလျော်သော အားဖြင့်လည်း အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်။ ဤစရိုက်အားလျော်ပုံမှာ အဘယ်နည်း? ဤကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် အသုဘဆယ်ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတဆဲ့တပါးတို့သည် ရာဂစရိုက်ရှိသူအား သင့်လျော်ကုန်၏။ ဗြဟ္မဝိဟာရလေးပါးနှင့် (နီလ၊ ပီတ၊ လောဟိတ၊ သြဒါတဟူသော) အဆင်းကသိုဏ်းလေးပါးဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းရှစ်ပါးတို့သည် ဒေါသစရိုက်ရှိသူအား (သင့်လျော်ကုန်၏)။ မောဟစရိုက်ရှိသူနှင့် ဝိတက်

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ဆိုချက် ၃၅၃

စရိုက်ရှိသူအား အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းတခုသာလျှင် (သင့်လျော်၏)။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူအား ရွှေအနုဿတိခြောက်ပါးတို့သည် (သင့်လျော်ကုန်၏)။ မရဏဿတိ၊ ဥပသမာနုဿတိ၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်နှင့် အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်အမှတ်သညာဟူသော လေးပါးတို့သည် ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသူအား (သင့်လျော်ကုန်၏)။ (အဆင်းကသိုဏ်းလေးပါးမှ) ကြွင်းသော ကသိုဏ်းခြောက်ပါးနှင့် အာရုပ္ပလေးပါးတို့သည် အလုံးစုံသော စရိုက်ရှိသူတို့အား (စရိုက်မရွေး) သင့်လျော်ကုန်၏။ ထို့ပြင် (အိုးဖုံးစလောင်းကြီးအရွယ်၊ စကောငယ်အရွယ်) သေးငယ်သောကသိုဏ်းသည် ဝိတက်စရိုက်ရှိသူအား (သင့်လျော်၏)။ (ကောက်နယ်တလင်းအရွယ် စသည်) ကြီးကျယ်သော ကသိုဏ်းသည် မောဟစရိုက်ရှိသူအား (သင့်လျော်၏)။ [၁၁၁] ဤသို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့၌ စရိုက်အားလျော်သောအားဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပေသည်။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ဆက်၍ဆိုဖွယ်ရှိသေး၏။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော စရိုက်အားလျော်စွာ ပြဆိုချက်) အလုံးစုံကို ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်သော အားဖြင့်၎င်း၊ အလွန်လျောက်ပတ်သောအားဖြင့်၎င်း ဆို (အပ်) ပေသည်။ သို့သော်လည်း ရာဂစသည်တို့ကိုမူလည်း မခွါတတ်သော သဒ္ဓါစသည်အားမူလည်း ကျေးဇူးမပြုတတ်သော ကုသိုလ်ဘာဝနာမည်သည် မရှိပေ။ မေဃိယသုတ်၌—

မှတ်ချက်

၁- ဤ()အလုံးစုံကို....ဆို(အပ်)ပေသည်-ဟု စပ်ပါ။ ရာဂစသည်နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့်၊ သို့မဟုတ် ရာဂစရိုက်ရှိသူ စသည်နှင့် အလွန်သင့်လျော်သောအားဖြင့် ပြဆိုခဲ့သည်-ဟု ဆိုလို၏။ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဖက်မဟုတ်သော၊ သို့မဟုတ် သာမန်သင့်လျော်ကာမျှဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများလည်း ရှိသေးသည်-ဟု သိစေ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၂၃-ပမ-ဗ-သ-၈

“နှလုံးသွင်းသင့်သော တရားလေးပါးတို့ကို အထက်၌(တိုးတက်၍) ပွားစေအပ်ကုန်၏။ ရာဂကို ပယ်ခြင်းငှါ အသုဘဘာဝနာတဆွဲ တပါးတို့ကို ပွားစေအပ်ကုန်၏။ ဒေါသကို ပယ်ခြင်းငှါ မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားစေအပ်၏။ မိစ္ဆာဝိတက်ကို ဖြတ်ခြင်းငှါ အာနာပါနဿတိဘာဝနာကို ပွားစေအပ်၏။ အသိမာနကို နုတ်ပယ်ခြင်းငှါ အနိစ္စာနုပဿနာကို ပွားစေအပ်၏” ဟူသော ဤ စကားကို (မေဃိယထေရ်တပါးတည်းအတွက်) ဟောလည်း ဟောတော်မူ၏။

ရာဟုလသုတ်၌လည်း “ရာဟုလာ မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားစေလော့” ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့် တပါးတည်းသာဖြစ်သော အရှင်ရာဟုလာ အား ကမ္မဋ္ဌာန်းခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့်(ဆိုခဲ့သမျှသော) စကားမျှ၌ မြဲမြံစွာစွဲလမ်းခြင်းမပြုပဲ အရာခပ်သိမ်း၌ (ထိုသို့ဆိုခြင်း၏) ရည်ရွယ်ချက်ကို ရှာဖွေအပ်၏။ ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား “ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူ၍” ဟူသော စကား၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် စပ်သောစကား အဆုံးအဖြတ်ပေတည်း။

၄၈။ ဤဆိုလတုံသည်ကား ယူ၍-ဟူသောပုဒ်၏ အနက်ကိုပြသော စကားတည်း။ “ထိုယောဂီသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သော မိတ်ဆွေကောင်းသို့ ချဉ်းကပ်၍” ဟူသော ဤစကား၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင် (ချစ်ခင်အပ်သည်၊ လေးစားအပ်သည် စသည်ဖြင့်) ဆိုအပ်ပြီးသော

မှတ်ချက်

၁-စကားမျှ၌-ဟူသည့်ကား “ဤမည်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဤမည်သော စရိုက်ရှိသောသူအား သင့်လျော်၏” ဟု ဤပုံ ဤနည်းဖြင့် ပြဆိုခဲ့သော စကားမျှ၌(ဟု ဆိုလို၏)။ ရည်ရွယ်ချက် (အဓိပ္ပါယ်) ဟူသည်ကား ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ဆိုခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်(အဓိပ္ပါယ်)ကို(ဟု ဆိုလို၏)။ ထိုရည်ရွယ်ချက်(အဓိပ္ပါယ်)ကိုမူ “ဤ()အလုံးစုံကို” အစရှိသော စကားဖြင့် ထင်ရှားပြဆိုခဲ့ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ (ဋီကာ)

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ဆိုချက် ၃၅၅

ဂုဏ်ထူးအပြားရှိသော မိတ်ဆွေကောင်းသို့ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် ဘုန်းတော်
ခြောက်ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာအား
မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်းကာ ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော အလို့ပြည့်စုံကောင်းမြတ်
သော နှလုံးသွင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို တောင်းအပ်၏။

(မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်းကာ-ဟူသော) ထိုစကား၌ “ဘုန်းတော်ကြီးသော
မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်သည် ဤ အတ္တဘောကို အရှင်ဘုရားတို့
အား စွန့်လှူပါ၏ အရှင်ဘုရား” ဟု ဤသို့ ဘုန်းတော်ကြီးသော ဗုဒ္ဓ
မြတ်စွာဘုရားအား မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်းသင့်ပေသည်။ မအပ်နှင်းခြင်း၌
အပြစ်ကား ဤသို့ မအပ်နှင်းပဲ အစွန့်အဖျားကျသော ကျောင်းတို့၌နေသော
ယောဂီရဟန်းသည် ကြောက်ဖွယ် အာရုံထင်လာလျှင် နေမြဲပင် ကြံ့ကြံ့
တည်ခိုင်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သဖြင့် ရွာနီးကျောင်းသို့ သွား၍ (နေကာ)
လူတို့နှင့် ရောလျက် မအပ်မရပ်စွည်းရှာခြင်းသို့ ရောက်၍ ပျက်စီးလေရာ၏။
အပ်နှင်းခြင်း၌ အကျိုးကား-မိမိကိုယ်ကို(မြတ်စွာဘုရားအား) အပ်နှင်းထား
သော ထိုယောဂီရဟန်းအား ကြောက်ဖွယ်အာရုံထင်လာစေကာမူ ကြောက်
ခြင်းမဖြစ်ပေါ်ပေ။ “သုခမိန့်၊ သင်သည် ရှေးမဆွကပင်လျှင် မိမိကိုယ်ကို
မြတ်စွာဘုရားအား အပ်နှင်းထားသည့် မဟုတ်လော” ဟု ဆင်ခြင်ကာ
ထိုယောဂီရဟန်းအား ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။ ဥပမာ
လူ(တယောက်)မှာ ကောင်းမွန်သော ကာသီတိုင်းဖြစ်အဝတ် (အထည်)
ရှိလေရာ၏။ ထိုအဝတ်ကို ကြွက်ဖြစ်စေ၊ ပိုးဖြစ်စေ ကိုက်လျှင် ထိုသူမှာ
စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်လေရာ၏။ [၁၁၂] အကယ်၍ (ထိုသူသည်) ထိုအဝတ်
ကို သက်န်းမရှိသော ရဟန်းအား လှူလိုက်လျှင် ထိုရဟန်းသည် ထိုအဝတ်
ကို အပိုင်းပိုင်းအပြတ်ပြတ် (ဖြစ်အောင်) ပြုလုပ်သည်ကို မြင်ရစေကာမူ
ထိုသူအား ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်းသာ ဖြစ်ပေရာ၏။ ဤ ဥပမာအတူပင်
ဤ ဥပမေယုဖြစ်ပုံကို သိအပ်ပေသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာအား (မိမိကိုယ်ကို) အပ်နှံသော ယောဂီသည်လည်း “အရှင်ဘုရား တပည့်တော်သည် ဤအတ္တဘောကို အရှင်ဘုရားတို့အား စွန့်လှူပါ၏ဘုရား” ဟု ဆို၍ အပ်နှံအပ်၏။ ထိုသို့ မအပ်နှံခြင်း၌ အပြစ်ကား- ဤသို့ မိမိကိုယ်ကို (ဆရာအား) အပ်နှံထားသော ယောဂီသည် (ဆရာက) ကြိမ်းမောင်းနိုင်ခွင့် မရှိသူဖြစ်၏။ (ဆရာ၏) ဆုံးမစကားကို မနာယူတတ်၍ ဆိုဆုံးမရခက်သူမူလည်းဖြစ်၏။ (ဆရာကို) မပန်ကြားပဲ မိမိအလိုရှိရာ အရပ်သို့ သွားတတ်သည်ဖြစ်၍ သွားလိုရာရာ သွားတတ်သူ မူလည်းဖြစ်၏။ ထိုသို့သော ယောဂီကို ဆရာသည် သင်္ကန်းစသော အာမိသဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဆုံးမဩဝါဒဟူသော ဓမ္မဖြင့်ဖြစ်စေ မချီးမြှောက်၊ လျှို့ဝှက်ခက်ခဲသော (ကမ္မဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာ) စာပေကျမ်းဂန်ကိုလည်း မပို့ချ။ ထိုရဟန်းသည် (အာမိ သနှင့်ဓမ္မဟူသော) ဤ ချီးမြှောက်ခြင်းနှစ်မျိုးကို မရသည်ရှိသော် သာသနာ ၌ ထောက်တည်ရာ မရနိုင်၊ မကြာမီပင် သီလပျက်ခြင်းသို့ ဖြစ်စေ၊ လူ့ အဖြစ်သို့ဖြစ်စေ ရောက်တတ်၏။ အပ်နှံခြင်း၌ အကျိုးကား-မိမိကိုယ်ကို (ဆရာအား) အပ်နှံထားသော ယောဂီသည် (ဆရာက) ကြိမ်းမောင်းနိုင်ခွင့် ရှိသူလည်းဖြစ်ပေ၏။ (ဆရာကို မပန်ကြားပဲ) သွားလိုရာရာ မသွားတတ်ပေ၊ ဆိုဆုံးမလွယ်သည်ဖြစ်၍ ဆရာနှင့်စပ်သော အသက်မွေးမှု (နေထိုင်မှု) ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။ ထိုယောဂီသည် ဆရာထံမှ (အဆိုပါ) ချီးမြှောက် ခြင်းနှစ်မျိုးကိုရသဖြင့် စူဠပိဏ္ဍပါတိက မထေရ်၏ အနီးနေ တပည့်တို့ကဲ့သို့ သာသနာတော်၌ ကြီးပွားခြင်း စည်ပင်ခြင်း ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်တတ် ပေသည်။

(ထိုစူဠပိဏ္ဍပါတိက) မထေရ်၏အထံသို့ ရဟန်းသုံးပါးတို့ လာကြကုန် သတတ်။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် တပါးက “အရှင်ဘုရား တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားတို့အတွက် (ပြုလုပ်ရမည်)-ဟု ဆိုလျှင် အသူတရာနက်သော ချောက်ကမ်းပါးပြတ်၌ ခုန်ချပုံပါသည်ဘုရား” ဟု လျှောက်၏။ ဒုတိယရဟန်း

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏ်နိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ဆိုချက် ၃၅၇

က “အရှင်ဘုရား တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရား၏အတွက် (ပြုလုပ်ရမည်) ဟု ဆိုလျှင် ဤ အတ္တဘောကို ဖနောင်မှစ၍ ကျောက်ပျဉ်၌ သွေးလျက် အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်ကုန်စေခြင်းငှါပြုပုံပါသည်ဘုရား” ဟု လျှောက်၏။ တတိယရဟန်းက “အရှင်ဘုရား တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားတို့အတွက် (ပြုလုပ်ရမည်) -ဟုဆိုလျှင် ထွက်သက်ဝင်သက်တို့ကိုပိတ်၍သေခြင်းငှါပြုပုံပါသည်ဘုရား” ဟု လျှောက်၏။ မထေရ်သည် “ဤ ရဟန်းတို့သည် စင်စစ်ကေနံ ထိုက်တန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပေတကား” ဟု (ဆင်ခြင်လျက်) ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောလေ၏။ ထိုရဟန်းသုံးပါးတို့သည် စူဠပိဏ္ဍပါတ်ကမထေရ်၏ အဆုံးအမဩဝါဒ ၌ တည်၍ သုံးပါးလုံးပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေကုန်၏။ ဤဆိုခဲ့ပြီး သည်ကား (မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဆရာတို့အား) မိမိကိုယ်ကို အပ်နှံခြင်း၌ (ရနိုင်သော) အကျိုးပေတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဆရာအား မိမိကိုယ်ကို အပ်နှံသော” ဟူ၍ (ငါ) ဆိုခဲ့ပေသည်။

၄၉။ “ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သောအလို၊ ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော နှလုံး သွင်းခြင်း-စိတ်ညွတ်ခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍” ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ထိုယောဂီ သည် မလိုချင် မမက်မောခြင်း အစရှိသော ဖိ-ပါးသော အခြင်းအရာ တို့ဖြင့် ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော အလိုရှိသူ ဖြစ်ရာ၏။ အကျိုးကား-ဤ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သောအလို အဇ္ဈာသယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် သည် (သာဝကဗောဓိ၊ ပစ္စေကဗောဓိ၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိ-ဟူသော) သုံးပါး သော ဗောဓိဉာဏ် (မဂ်ဉာဏ်) တို့တွင် တပါးပါးသောဉာဏ်သို့ ရောက်၏။ ဟောတော်မူပုံကား—

“ခြောက်ပါးသော အလိုအဇ္ဈာသယတို့သည် သစ္စာလေးပါးကို သိမည့် အလောင်းလျှာ သတ္တဝါတို့အား ဗောဓိဉာဏ်(မဂ်ဉာဏ်) ၏ ရင့်ကျက်ရန်အလို့ငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ သစ္စာလေးပါးကို သိမည့်

အလောင်းလျာ သတ္တဝါတို့သည် မလိုချင်မမက်မောသောအားဖြင့် ဖြစ်သော အလိုအဇ္ဈာသယရှိကြ၍ လိုချင်မက်မောခြင်း၌ အပြစ် မြင်လေ့ ရှိကုန်၏။ [၁၁၃] သစ္စာလေးပါးကို သိမည့် အလောင်း လျာ သတ္တဝါတို့သည် အမျက်မထွက်သောအားဖြင့်ဖြစ်သော အလို အဇ္ဈာသယရှိကြ၍ အမျက်ထွက်ခြင်း၌ အပြစ်မြင်လေ့ ရှိကုန်၏။ သစ္စာလေးပါးကို သိမည့် အလောင်းလျာ သတ္တဝါတို့သည် မတွေ့ ဝေသောအားဖြင့်ဖြစ်သော အလိုအဇ္ဈာသယရှိကြ၍ တွေ့ဝေခြင်း၌ အပြစ်မြင်လေ့ ရှိကုန်၏။ သစ္စာလေးပါးကို သိမည့် အလောင်း လျာ သတ္တဝါတို့သည် ရဟန်းအဖြစ်၌ ညွတ်ကိုင်သော အလို အဇ္ဈာသယရှိကြ၍ အိမ်ရာတည်ထောင်ခြင်း၌ အပြစ်မြင်လေ့ ရှိကုန်၏။ သစ္စာလေးပါးကို သိမည့် အလောင်းလျာ သတ္တဝါတို့ သည် အဖော်ကင်းဆိတ်ခြင်း(ပဝိဝေက)၌ ညွတ်ကိုင်သော အလို အဇ္ဈာသယရှိကြ၍ ပုဂ္ဂိုလ်အဖော်၊ ကိလေသာ အဖော်တို့နှင့် ပေါင်းဖက်ဆက်ဆံခြင်း၌ အပြစ်မြင်လေ့ ရှိကုန်၏။ သစ္စာလေးပါး ကို သိမည့် အလောင်းလျာ သတ္တဝါတို့သည် သင်္ခါရတို့မှ ထွက် မြောက်ခြင်း၌ ညွတ်ကိုင်သော အလိုအဇ္ဈာသယရှိကြ၍ အလုံးစုံ သော ဘဝ၊ ဂတိတို့၌ အပြစ်မြင်လေ့ ရှိကုန်၏။” ဟူ၍ပင်တည်း။

အခြင်းအရာ ခြောက်ပါးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော အလိုရှိသူ ဖြစ်သင့်ခြင်း၏ အကြောင်းကား— ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပေါ်လတ်ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ဖြစ်ကြသော သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ နှင့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားရှင် ဟူသမျှတို့သည် ဤ အခြင်းအရာ ခြောက်ပါး တို့ဖြင့်သာလျှင် မိမိ မိမိသည် ရောက်သင့် ရောက်ထိုက်သော တရားထူးသို့ ရောက်တော်မူကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအခြင်းအရာ ခြောက်ပါးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံ ကောင်းမြတ်သော အလိုရှိသူ ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ပြင် ထို(သမာဓိနှင့်

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ဆိုချက် ၄၅၉

နိဗ္ဗာန်)သို့ ညွတ်ခြင်းဖြင့် ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော နှလုံးသွင်းခြင်း- စိတ် ညွတ်ခြင်းရှိသူ ဖြစ်ရာ၏။ သမာဓိသို့ ညွတ်သူ၊ သမာဓိကို အလေးပြုသူ၊ သမာဓိသို့ ကိုင်းရှိုင်းသူ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်သူ၊ နိဗ္ဗာန်ကို အလေးပြုသူ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ကိုင်းရှိုင်းသူ ဖြစ်ရာ၏—ဟူသော အနက်ကို (ဆိုလိုပေသည်။)

၅၀။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကောင်းမြတ်ပြည့်စုံသောအလို၊ ကောင်း မြတ်ပြည့်စုံသော နှလုံးသွင်းခြင်း-စိတ်ညွတ်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း တောင်းလျှင်^၁ စေတောပရိယအဘိညာဉ်ကိုရသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာသည် ထိုယောဂီ၏စိတ်ဖြစ်ပုံကိုကြည့်၍ စရိုက်တို့ကို သိအပ်(ကုန်)၏။ စေတော- ပရိယအဘိညာဉ်ကို မရသောဆရာသည်ကား (သင့်မှာ) မည်သည့်စရိုက် ရှိသနည်း၊ မည်သည့်တရားတို့သည် သင့်အားအဖြစ်များသနည်း၊ မည်သည့် တရားကို နှလုံးသွင်းလျှင် သင့်အား စိတ်ချမ်းမြေ့သနည်း၊ မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ စိတ်ဝင်စားသနည်း”ဟူသော ဤသို့အစရှိသောနည်းတို့ဖြင့် မေး၍ (စရိုက်တို့ကို) သိအပ်(ကုန်)၏။ ဤသို့သိ၍ စရိုက်အားလျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောအပ်ပေသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောသောအချိန်အခါ၌လည်း ဆရာသည်^၂ သုံးပါးသော အပြားအားဖြင့် ဟောအပ်၏။ (၁) မူလကပင် သင်ယူဘူး နှလုံးသွင်းဘူး သော ယောဂီအား တထိုင်နှစ်ထိုင်(မျှ) (မိမိမျက်မှောက်၌) ရွတ်ဆို သရဇ္ဈာယ်စေ၍ (ကမ္မဋ္ဌာန်းကို) ပေးအပ်၏။ (၂) အနီး၌နေသော

မှတ်ချက်

၁- ယာစတော-တောင်းသော၊ ဝါ-တောင်းသည်ရှိသော်-၏ အစား ဖြစ် သည်။

၂- ကထေန္တေန စ-ဟောသောဆရာသည်လည်း-၏ အစား သာ၍ချောမော ပေါ်လွင်စေရန် “ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောသောအခါ၌ ဆရာသည်”ဟု အနည်းငယ် ဖြည့်စွက် ပြင်ဆင်၍ ပြန်ထားသည်။

ယောဂီအား လာတိုင်းလာတိုင်းသော ခဏ၌ ဟောအပ်၏။ (၃) ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူပြီးလျှင် အခြားအရပ်သို့ သွားလိုသော ယောဂီအား မကျဉ်းလွန်း မကျယ်လွန်းသည်ကိုပြု၍ ဟောအပ်၏။

ထိုဟောအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် ရှေးဦးစွာ (အစဉ်ကျရောက်သော) ပထဝီကသိုဏ်းကို ဟောသောဆရာသည် ကသိုဏ်း၏အပြစ်လေးပါး၊ ကသိုဏ်းလုပ်ပုံ၊ လုပ်ပြီးသောကသိုဏ်းကို ပွားပုံနည်း၊ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော) နိမိတ်နှစ်မျိုး၊ (ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော) သမာဓိနှစ်မျိုး၊ သပ္ပါယခုနစ်မျိုး၊ အသပ္ပါယခုနစ်မျိုး၊ အပ္ပနာ၌ လိမ္မာကြောင်းဆယ်မျိုး၊ ဝီရိယနှင့်သမာဓိညီမျှခြင်း၊ အပ္ပနာအစီအရင်ဟူသော အခြင်းအရာ ၉-ပါးတို့ကို ဟောအပ်ကုန်၏။ (ပထဝီကသိုဏ်းမှ) ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်း ထိုထိုကမ္မဋ္ဌာန်းအားလျော်သော (အခြင်းအရာကို) ဟောအပ်ပေသည်။

ဤသို့ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောပြစဉ်ကာလ၌ ထိုယောဂီသည် (မှတ်မိကြောင်း) နိမိတ်ကိုယူ၍ နားထောင်အပ်၏။ နိမိတ်ကို ယူ၍-ဟူသော ဤစကား၌ “ဤသည်ကား အောက်ပုဒ်၊ ဤသည်ကား အထက်ပုဒ်၊ ဤသည်ကား ဤပုဒ်၏[၁၁၄]အနက်၊ ဤသည်ကား ဤပုဒ်၏ ဆိုလိုသောအဓိပ္ပါယ်၊ ဤသည်ကား ဥပမာ”ဟူ၍ ဤသို့ ထိုထိုအခြင်းအရာကို (စိတ်၌)ဖွဲ့ချည်မှတ်သား၍-ဟူသော အနက်ကို(ဆိုလို၏)။ ဤသို့နိမိတ်ကိုယူ၍ ရှိရှိသေသေနာယူသောယောဂီသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကောင်းစွာယူ(အပ်)ပြီး ဖြစ်ပေ၏။ ထိုသို့ ကောင်းစွာယူသည်ရှိသော် ထို ယောဂီအား ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းကို အမှီပြု၍ တရားထူးရခြင်း ပြီးစီးပြည့်စုံတတ်ပေ၏။ ထိုသို့ ကောင်းစွာမယူသော ယောဂီအား (တရားထူးရခြင်း) မပြီးစီးမပြည့်စုံတတ်ပေ။

ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့် “ကလျာဏမိတ္တ (မိတ်ဆွေကောင်းဆရာမြတ်)ကို ချည်းကပ်၍၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် မိမိ၏စရိုက်

၃-ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကို ဖွင့်ဆိုချက် ၃၆၁

အားလျော်သော တပါးပါးသောကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူ၍”ဟူသော ဤပုဒ်တို့ကို အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ချဲ့၍ပြအပ်(ကုန်)ပေပြီ။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ဤသည်ကား သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့၏ နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ငှါစီရင်(အပ်)သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းဝယ် သမာဓိဘာဝနာအရာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း ယူခြင်းကို အကျယ်ပြချက် (ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ)မည်သော သုံးခု မြောက်ဖြစ်သော အပိုင်းအခန်းပေတည်း။

ကမ္မဋ္ဌာန်းယူပုံကို အကျယ်ပြချက်ပြီး၏။

မှတ်ချက်

၁-ချဲ့၍ ပြခြင်းကိစ္စ အလုံးစုံ ပြည့်စုံပြီးစီးပြီ-ဟု ဆိုလို၏။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ

ပထဝီကသိုဏ်းကို အကျယ်ပြချက်

[၁၁၅] ၅၁။ ယခုအခါ “သမာဓိဘာဝနာနှင့် မလျော်သောကျောင်းကို ပယ်ပြီးလျှင် လျော်သောကျောင်း၌ နေလျက်” ဟူသော စကားရပ်၌ (အကျယ်ကိုပြဆိုပေအံ့)။ ဆရာနှင့်အတူ တကျောင်းတည်း၌နေကာ (ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းခြင်းငှါ) ချမ်းသာသင့်လျော်ခြင်းရှိသော ရဟန်းသည် ထိုဆရာနေသောကျောင်း၌ပင်လျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်း (၌ ခက်ခဲဖုထစ်ရာ) ကို အပြည့်အစုံသုတ်သင်လျက် နေသင့်၏။ အကယ်၍ ထိုကျောင်း၌ မချမ်းသာ မသင့်လျော် ငြားအံ့၊ တဂါဝုတ်ဝေးသော အရပ်၌ဖြစ်စေ၊ ယူဇနာဝက်ဝေးသောအရပ်၌ဖြစ်စေ၊ တယူဇနာလောက်ဝေးသော အရပ်၌ဖြစ်စေ (ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းခြင်းငှါ) သင့်လျော်သော အခြားကျောင်းရှိမူ ထိုကျောင်း၌ နေသင့်၏။ ယင်းသို့နေခြင်း၌ အကျိုးကား - ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ တစုံတခုသာလျှင်ဖြစ်သော အရာဌာန၌ ယုံမှားရှိလျှင်ဖြစ်စေ၊ မေ့လျော့လျှင်ဖြစ်စေ စောစောကပင် ကျောင်း၌(ပြုသင့်သော)ဝတ်ကို ပြုပြီးလျှင် (ကျောင်းမှထွက်ခဲ့ကာ) လမ်းခုလတ်၌ ဆွမ်းခံ၍ ဆွမ်းကိစ္စပြီးဆုံးသော အခါ၌သာလျှင် ဆရာနေရာအရပ်သို့ သွား၍ ထိုနေ့တနေ့လုံး ဆရာ၏အထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သုတ်သင်ပြီးလျှင် နောက်တနေ့၌ ဆရာကို ရှိခိုးကန်တော့၍ ထွက်ခဲ့ကာ လမ်းခုလတ်၌(ပင်) ဆွမ်းခံ၍ မပင်မပန်းပဲသာလျှင် မိမိနေရာအရပ်သို့ ပြန်လာနိုင်ပေလိမ့်မည်။ တယူဇနာအကွာအဝေး၌သော်လည်း ချမ်းသာသင့်လျော်ရာအရပ်ကို မရနိုင်ပါမူ ထိုယောဂီသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ (အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်) ခက်ခဲဖုထစ်ရာဌာနကို ဖြတ်တောက်(ရှင်းလင်း)ကာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အလွန်သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင် ဆင်ခြင်ကာမျှ

၄-ပထဝီကသိဏနိဋ္ဌေသ၊ မသင့်လျော်သောကျောင်း ၃၆၃

ဖြင့် လွယ်ကူစွာ ထင်ပေါ်လာနိုင်အောင် ပြုပြီးလျှင် ဝေးသောအရပ်သို့ သော်လည်း သွား၍ သမာဓိဘာဝနာနှင့် မသင့်လျော်သော ကျောင်းကို ပယ်စွန့်လျက် သင့်လျော်သောကျောင်း၌ နေသင့်၏။

မသင့်လျော်သော ကျောင်း

၅၂။ ထိုသင့်လျော်သောကျောင်း၊ မသင့်လျော်သောကျောင်း နှစ်မျိုး တို့တွင် မသင့်လျော်သောကျောင်းမည်သည်ကား အပြစ်တဆဲ့ရှစ်မျိုးတို့ တွင် တမျိုးမျိုးနှင့်သော်လည်း ပြည့်စုံသော ကျောင်းပေတည်း။ ထို မသင့်လျော်သောကျောင်း၌ ဤဆိုလတုံသည်တို့ကား အပြစ်တဆဲ့ရှစ်မျိုး တို့ပေတည်း။

- (၁) ကြီးသောကျောင်း၊
- (၂) ကျောင်းသစ်၊
- (၃) အိုမင်းဆွေးမြေ့သောကျောင်း၊

မှတ်ချက်

၁-အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓိ-အာဝဇ္ဇန်းနှင့် စပ်သည်ကို ပြုခြင်းသည် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ကာမျှဖြင့် အလွယ်တကူ အလျင်အမြန် ထင်ပေါ်လာနိုင်အောင် ပြုခြင်း ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း ဖော်၍ ပြန်သည်။

၂-သွား၍....နေသင့်၏-ဟု စပ်ပါ။

၃-မဟတ္တိ-ပုဒ်အရ ကြီးသည်၏ အဖြစ်-ကြီးသောကျောင်း၏ အဖြစ်-ဟု အတိအကျပြန်သော်လည်း အများအားဖြင့် နားလည်ကြမည် မဟုတ်သော ကြောင့် အပြစ်ရှိသော ကျောင်းဖြစ်ကိုပင် ပဓာနပြု၍ ပြန်ထားသည်။ ကြီးသော ကျောင်း-ဟု ထိုသို့ ပြန်ထားရာ၌ ကြီးခြင်း-ဟူသော ထိုကျောင်း၏ ဂုဏ်သကတ် ဝိသေသနကိုပင် ယောဂီ ရဟန်းအတွက် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် အပြစ်-ဟု ယူရာ၏။ (၂) ကျောင်းသစ်၊ (၃) အိုမင်း

၃၆၄

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

- (၄) လမ်းမကြီးနှင့် နီးသောကျောင်း၊
- (၅) ကျောက်ရေကန်ရှိသောကျောင်း၊
- (၆) ဟင်းရွက်ခင်းရှိသောကျောင်း၊
- (၇) ပန်းပင်များရှိသောကျောင်း၊
- (၈) သစ်သီးပင်များရှိသောကျောင်း၊
- (၉) အလေးအမြတ် ချီးမွမ်းအပ်သောကျောင်း၊
- (၁၀) မြို့ရွာနီးသောကျောင်း၊
- (၁၁) သစ်ပင် ဝါးပင်ပေါများသောကျောင်း၊
- (၁၂) လယ်ကွင်းနှင့်စပ်သောကျောင်း၊
- (၁၃) အချင်းချင်းမသင့်မျှသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နေသောကျောင်း၊
- (၁၄) ရေဆိပ် ကုန်းဆိပ်နီးသောကျောင်း၊
- (၁၅) တိုင်းစွန်ပြည်ဖျား၌ ရှိသောကျောင်း၊
- (၁၆) တိုင်းပြည်နယ်ခြား၌ ရှိသောကျောင်း၊

မှတ်ချက်

ဆွေးမြေ့သောကျောင်း စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင်၊ အသစ်ဖြစ်ခြင်း၊ အိုမင်းဆွေးမြေ့ခြင်း စသော ထိုထို ကျောင်း၏ ဂုဏ် သကတ် ဝိသေသနများကိုပင် အပြစ်-ဟု ယူဆ၏။

၁-ပန္နနိဿိတ-လမ်းကို မှီသည်-ဟူသော စကားဖြင့် လမ်းမကြီးနှင့်နီးသည်ကိုပင် ဆိုလိုပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဆိုလိုသောအနက်ကိုပင် ဖော်၍ ပြန်ထားသည်။ နောက်၌လည်း သန္တိဿိတ သန္တိဿယပုဒ်တို့၏ အနက်ကို နည်းတူပင် ဆိုလိုရင်းကို ဖော်၍ ပြန်ထားသည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ မသင့်လျော်သောကျောင်း ၃၆၅

(၁၇) မလျောက်ပတ်သောကျောင်း၊

(၁၈) မိတ်ဆွေကောင်းမရှိသောကျောင်း—ဟူသော ဤအပြစ် တဆဲရှစ်မျိုးတို့တွင် အပြစ်တမျိုးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံသောကျောင်းသည် မသင့် လျော်သောကျောင်းမည်၏။ ထိုကျောင်း၌ မနေသင့်ပေ။

အဘယ်ကြောင့်နည်း? (၁) ကြီးသောကျောင်း၌ အလိုဆန္ဒအမျိုးမျိုး ရှိသော ရဟန်းတို့စုဝေးမိကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ကြခြင်းကြောင့် (ဗောဓိယင်္ဂဏစသော) ဝတ်ကို မပြုလုပ်ကြကုန်၊ ဗောဓိယင်္ဂဏစသည်တို့ကို တံမြက်မလှည်းကြကုန်၊ သောက်ရေ သုံးဆောင် ရေကို မတည်ထားကြကုန်။ ထိုဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်မပြုသောကျောင်း၌ ဤ ယောဂီရဟန်းသည် “ဆွမ်းခံရွာ၌ [၁၁၆] ဆွမ်းခံလှည့်လည်မည်” ဟု (ကြံစည်လျက်) သပိတ်သင်္ကန်းကိုယူ၍ ထွက်သောအခါ ဗောဓိယင်္ဂဏ စသောဝတ်ကို မပြုရသေးသည်ကို မြင်လျှင်ဖြစ်စေ၊ ရေအိုး၌ ရေမရှိသည်ကို မြင်လျှင်ဖြစ်စေ ဤယောဂီရဟန်းသည် ဝတ်ကို ပြုရ၏၊ ရေအိုးကို (ရေထည့်၍) တည်ထားရ၏။ ထိုသို့ မပြုလျှင် ဝတ်ပျက်ခြင်းကြောင့် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ ပြုပြန်လျှင်လည်း အချိန်လွန်သွား၍ နေမြင့်မှ ဆွမ်းခံ ဝင်ရသဖြင့် (အခြားရဟန်းများအား လောင်းလှူလိုက်ကြ၍) ဆွမ်းကုန် သွားသောအခါ တစုံတရာမျှ မရလိုက်တော့ပေ။ တကိုယ်တည်း ကိန်း အောင်းရာသို့ ကပ်ပြန်လျှင်လည်း ရှင်သာမဏေများနှင့် ရဟန်းငယ်တို့၏ ကျယ်လောင်စွာ ပြောဆိုကြသောအသံကြောင့်၎င်း၊ သံဃာ့အမှုကိစ္စတို့ (ကိုပြုလုပ်သံတို့)ကြောင့်၎င်း စိတ်ပျံ့လွင့်၏။ ဝတ်အားလုံးကို ပြုလုပ်ပြီးသည် သာ ဖြစ်သည့်ပြင် ဝတ်မှကြွင်းသော (အခြား) ထိခိုက်ခြင်းလည်း မရှိပါ။ ထိုသို့သော ကျောင်းကြီး၌ကား နေသင့်သေး၏။

(၂) ကျောင်းသစ်၌ (ပြုလုပ်ရန်) အမှုကိစ္စများပြား၏၊ မပြုလုပ် သောရဟန်းကို ကဲ့ရဲ့တတ်ကုန်၏။ “အရှင်မြတ်သည် ချမ်းသာသလို ရဟန်း

တရားကို အားထုတ်ပါ။ အမှုကိစ္စကို တပည့်တော်တို့လုပ်ကြပါမည်”ဟု ရဟန်းတို့က ပြောဆို (ခွင့်ပြု) ထားပါမူ ထိုသို့သောကျောင်းသစ်၌ကား နေသင့်သေး၏။

(၃) အိုမင်းဆွေးမြေ့သောကျောင်း၌ သုတ်သင်ပြုပြင်ဘွယ်ရာ များ စွာရှိသည်။ အနည်းဆုံး မိမိ၏အိပ်ရာနေရာမျှကိုသော်လည်း မသုတ်သင် မပြုပြင်သောရဟန်းကို ကဲ့ရဲ့တတ်ကုန်၏။ သုတ်သင်ပြုပြင်သောရဟန်းအား ကမ္မဋ္ဌာန်းဆုတ်ယုတ်၏။

(၄) လမ်းမကြီးနှင့် နီးသောကျောင်း၌ နေ့ရောညဉ့်ပါ အာဂန္တု များ (လာရောက်) စုဝေးကြကုန်၏။ အချိန်မဲ့ခါကျမှ လာသော အာဂန္တု တို့အား မိမိ၏ အိပ်ရာနေရာကို ပေး၍ (မိမိကမူ) သစ်ပင်ရင်း၌ဖြစ်စေ၊ ကျောက်ဖျာ(ပေါ်)၌ဖြစ်စေ နေရ၏။ နောက်တနေ့၌လည်း ထို့အတူပင် (နေရပြန်၏)။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရန် အခွင့်မရတော့ပေ။ ဤကဲ့သို့ အာဂန္တုကြောင့် နေရာကျဉ်းကျပ်ခြင်းမရှိပါမူ ထိုသို့သော လမ်းမကြီးနီးသောကျောင်း၌ကား နေသင့်သေး၏။

(၅) ကျောက်ရေကန်ရှိသောကျောင်း၌ ရေခပ်ရန် လူအများ လာရောက်စုဝေးကြ၏။ မြို့၌သီတင်းသုံးသော မင်းဆရာမထေရ်တို့၏ အနီး နေတပည့်တို့သည် သင်္ကန်းဆိုးရန်ကိစ္စအတွက် လာကြကုန်၏။ ဆိုးရေအိုး၊ ဆိုးရေကြိုရန် သစ်သား၊ သစ်သားဆိုးရေကျင်း စသည်တို့ကို မေးမြန်းသော ထိုရဟန်းတို့အား ဤမည် ဤမည်သော အရပ်၌-ဟု ပြရ(ကုန်)၏။ ဤသို့ အခါခပ်သိမ်းလည်း အမြဲကြောင့်ကြစိုက်နေရ၏။

မှတ်ချက်

၁-သောဏ္ဍိပုဒ်၏အနက်ကို ကျောက်ရေကန်ရှိသောကျောင်း-ဟု ပေါ်ပေါ် လွင်လွင် ပြန်ဆိုခဲ့ပြီဖြစ်သောကြောင့် ဤအရာ၌ ယင်းပုဒ်၏ အနက်အဖွင့်ကို မပြန်တော့ပဲ ချန်ထားသည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ မသင့်လျော်သောကျောင်း ၃၆၇

(၆) ဟင်းရွက်အမျိုးမျိုးရှိသောကျောင်း၌ ထိုရဟန်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံကို ယူ၍ နေ့သန်းရာ၌ နေ့စဉ်လည်း အနီးအပါး၌ ဟင်းရွက်ခူးသော အမျိုးသမီးတို့သည် သီချင်းဆိုကာ ဟင်းရွက်ခူးကြလျက် ဝိသဘာဝအသံ ထိခိုက်ခြင်းဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း၏အန္တရာယ်ကို ပြုကုန်၏။

(၇) ပန်းချိုအမျိုးမျိုးတို့ ဝေဝေဆာဆာပွင့်လျက်ရှိသော ကျောင်း၌ လည်း ထိုဟင်းရွက်ခင်းရှိသောကျောင်း၌ တွေ့ကြုံရတတ်သော သဘော ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ဘေးရန်အန္တရာယ်ကို (တွေ့ကြုံရတတ်၏)။

[၁၁၇] (၈) သရက် သပြေ ပိန့်စသော အသီး (အပင်) အမျိုးမျိုး ရှိသောကျောင်း၌ သစ်သီးလိုချင်သောသူတို့သည် လာ၍ တောင်းကြကုန် ၏။ မပေးသောရဟန်းအား စိတ်ဆိုးကြကုန်၏။ အနိုင်အထက်မူလည်း ယူကြကုန်၏။ ညနေချမ်းအခါဝယ် ကျောင်း၏အလယ်၌ စင်္ကြံလျှောက် သောရဟန်းသည် ထိုသစ်သီးဆွတ်နေသူတို့ကို မြင်၍ “ဥပါသကာတို့ အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ ပြုလုပ်ကြသနည်း”ဟု ပြောဆိုသည်ရှိသော် အလို ရှိတိုင်း ဆဲရေးတတ်ကြကုန်၏။ ထိုရဟန်း (ထိုကျောင်း၌) မနေနိုင်အောင် လည်း လုံ့လပြုတတ်ကြကုန်၏။

(၉) (ဆည်းကပ်ခြင်းစသည်ဖြင့်) တောင့်တအပ်သော လူတို့အလေး အမြတ်သမုတ်ထားသော^၁ ဒက္ခိဏဂိရိကျောင်း၊ ဟတ္ထိကုစ္ဆိကျောင်း၊ စေတိယဂိရိကျောင်း၊ စိတ္တလပဗ္ဗတကျောင်းတို့နှင့် အလားတူသော

မှတ်ချက်

၁-ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စာမူသစ်၌ရှိသော လေဏသမ္ပတေ-ကား မသင့်၊ လောက- သမ္ပတေ-ဟူသော မူဟောင်းသာ သင့်သည်။ ရဟန္တာ များစွာဖြစ်သော ကျောင်း ၄၄၈၊ ရဟန္တာများ သီတင်းသုံးသွားသောကျောင်း၄၄၈-စသည်ဖြင့် လူအများက အလေးအမြတ် သမုတ်ထားသောကျောင်းဟု ဆိုလို၏။

၃၆၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ကျောင်း၌ နေသောရဟန်းကို “ဤအရှင်သည် ရဟန္တာပေတည်း”ဟု ချီးမွမ်း၍ ရှိခိုးကန်တော့လိုကုန်သော လူတို့သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ စုရုံးလာရောက်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုယောဂီအား မချမ်းသာပေ။ သို့ရာတွင် ထိုကျောင်းနှင့် သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော ယောဂီသည်ကား နေ့အခါ အခြားနေရာသို့ သွား(နေ)၍ ညအခါ (ထိုကျောင်း၌) နေအပ်၏။

(၁၀) မြို့ရွာနီးသောကျောင်း၌ ဝိသဘာဂအာရုံတို့ ထင်ပေါ်လာကုန်၏။ ရေခပ်ကျွန်မတို့သည်လည်း ရေအိုးတို့ဖြင့် ပွတ်တိုက်တိုးဝှေ့ကုန်လျက် သွားကုန်၏။ ဘေးသို့ဖဲ၍ လမ်းမပေးကုန်။ အစိုးရလူတို့သည်လည်း ကျောင်းတိုက်အလယ်၌ တင်းတိမ်လိုက်ကာကို ကာရံ၍ နေတတ်ကြကုန်၏။

(၁၁) သစ်တော ဝါးတောကုမ္ပဏီသော (ကျောင်းဟု ဆိုအပ်သော) ထင်းနှင့်အိမ်စသော အဆောက်အဦ၏ အစိတ်အပိုင်းပြုလုပ်ရန် လျော်သော သစ်ပင် ဝါးပင်တို့ ပေါများသော ကျောင်း၌ ထင်းခွေသော အမျိုးသမီးတို့သည် ရှေး၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဟင်းရွက်ခူးအမျိုးသမီးတို့ကဲ့သို့ (ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းခြင်းငှါ) မချမ်းသာခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်၏။ “ကျောင်း၌ရှိသော သစ်ပင်တို့ကို ခုတ်ဖြတ်၍ အိမ်တို့ကို ဆောက်လုပ်ကြကုန်အံ့”ဟု ကြံကာ လူတို့သည်လာ၍ (ထိုသစ်ပင်တို့ကို) ခုတ်ဖြတ်ကြကုန်၏။ အကယ်၍

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ ဝိသဘာဂ-သဘောမတူသော အာရုံ-ဟူသည်မှာ ရဟန်းအတွက် ဖြစ်သောကြောင့် ရာဂဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော မာတုဂါမ အာရုံကိုသာ ရည်ရွယ်ဟန် ရှိ၏။ သို့သော် ဋီကာ၌မူ “ဝိသဘာဂအာရုံတို့သည် အလိုရှိအပ်သော ဣဋ္ဌာရုံတို့လည်း ရှိကုန်၏။ အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံတို့လည်း ရှိကုန်၏။ မှန်ပေ၏။ အနိဋ္ဌာရုံတို့(ထင်ပုံ)ကို ပြုခြင်းငှါ ‘ရေအိုးတို့ဖြင့် ပွတ်တိုက် တိုးဝှေ့ကုန်လျက်’ စသည်ကို မိန့်ဆိုပေသည်”ဟု ဖွင့်ပြထား၏။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ မသင့်လျော်သောကျောင်း ၃၆၉

ယောဂီရဟန်းသည် ညနေချမ်းအခါ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ ကျောင်းဆောင်မှ ထွက်၍ ကျောင်း၏အလယ်၌ စင်္ကြံလျှောက်နေစဉ် ထိုလူတို့ကို မြင်၍ “ဥပါသကာတို့ အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ပြုလုပ်ကြသနည်း” ဟု ပြောဆိုငြားအံ့၊ (ထိုလူတို့သည်) အလိုရှိတိုင်း ဆဲရေးတတ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်း (ထိုကျောင်း၌) မနေနိုင်အောင်လည်း အားထုတ်တတ်ကုန်၏။

(၁၂) ပတ်ဝန်းကျင်မှ လယ်များ ဝန်းရံလျက် တည်သည်ဖြစ်၍^၁ လယ်ကွင်းနှင့်စပ်သော ကျောင်း၌ လူတို့သည် ကျောင်း၏အလယ်၌ပင်လျှင် ကောက်နယ်တလင်းကို ပြုလုပ်၍ စပါးနယ်ကြကုန်၏။ ကျောင်းဦးတို့၌လည်း အိပ်ကြကုန်၏။ အခြားတပါး များစွာသော မချမ်းသာမှုကိုလည်း ပြုလုပ်ကြကုန်၏။ အကြင်ကျောင်း၌လည်း များစွာသော သံဃာ့အသုံးအဆောင် ဖြစ်သော လယ်ယာရှိ၏။ အာရာမစောင့်တို့သည် ဒါယကာတို့၏ နွားတို့ကို (ကောက်တို့ကို မစားစေရန်) ပိတ်ဆို့ကုန်၏။ (ဒါယကာတို့၏) လယ်ရေပေးလှည့်ကို တားမြစ်ကုန်၏။ လူတို့သည် ကောက်နှံတို့ကို ယူလာ၍ “အရှင်ဘုရားတို့၏ အာရာမစောင့်တို့၏ ပြုလုပ်ပုံကို ကြည့်ရှုကြပါကုန်” ဟု (ဆိုကာ) သံဃာအား ပြကြကုန်၏။ ထိုထို (သို့သော) အကြောင်းကြောင့် မင်း၊ မင်း၏အမတ်ကြီးတို့၏ အိမ်တံခါးသို့ သွားကြရ၏။ ဤသို့သော ကျောင်းကိုလည်း လယ်ရှိသော ကျောင်း၌ပင်လျှင် ထည့်သွင်း ရေတွက်အပ်ပေသည်။

(၁၃) အချင်းချင်း မသင့်မျှသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ရှိသောကျောင်း-ဟူသည် ကား အချင်းချင်း သဘောမသင့်မျှသဖြင့် ရန်သူဖြစ်နေသော ရဟန်းတို့ နေရာကျောင်းတည်း။ (ထိုကျောင်း၌) ယင်းမသင့်မျှသော ရဟန်းတို့သည်

မှတ်ချက်

၁- ပရိဝါရိတော-ဝန်းရံအပ်သည်ဖြစ်၍-ဟု သဒ္ဒါနက် အတိအကျပြန်လျှင် ပါဠိမတတ်သောသူတို့မှာ နားမလည်ပဲလည်း ရှိရာသောကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း အနည်းငယ်ပြင်၍ ပြန်ထားသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၂၄-ပ-မ-ဗ-သ-စ

ငြင်းခုံခိုက်ရန်အမှုကို ပြုကြသောအခါ “အရှင်ဘုရားတို့ ဤသို့ မပြုကြကုန်လင့်” ဟု (ယောဂီရဟန်းက) ဖြန့်ဖြေတားမြစ်လျှင် “ဤပုံသုက္ကုတင်ဆောင်ရဟန်း ရောက်လာသောအခါမှစ၍ (ငါတို့) ပျက်စီးရချေပြီ” ဟု ပြောဆိုတတ်ကုန်၏။

[၁၁၈] (၁၄) ရေဆိပ်ဖြစ်စေ၊ ကုန်းဆိပ်ဖြစ်စေ နီးသောကျောင်း၌ အမြဲမပြတ် လှေ၊ လှည်းတို့ဖြင့် လာကြသော လူတို့သည် “တည်းခိုခွင့် ပေးပါကုန်၊ သောက်ရေပေးပါကုန်၊ ဆားပေးပါကုန်” ဟု (ပြောဆိုတောင်းရမ်းကာ) ဆက်စပ်မှီခိုကုန်လျက် မချမ်းသာမှုကို ပြုကုန်၏။

(၁၅) တိုင်းစွန့်ပြည်ဖျားဝယ်ရှိသော ကျောင်း၌ လူတို့သည် ဘုရားအစရှိသော ရတနာသုံးပါးတို့၌ မကြည်ညိုကြကုန်။

(၁၆) တိုင်းပြည်၏ နယ်ခြားအနီး၌ရှိသော ကျောင်း၌ မင်းဘေးစိုးဘေးရှိ၏။ ထို (ကျောင်းရှိရာနယ်ခြား) အရပ်ကို မင်းတပါးက “ငါ၏အာဏာ၌မတည်” ဟု (ယူဆကာ) ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်၏။ အခြားမင်းတပါးကလည်း “ငါ၏ အာဏာ၌ မတည်” ဟု (ယူဆကာ) ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်၏။ ထိုမင်းနှစ်ပါးတို့၏ နှစ်နိုင်ငံတို့တွင် ဤရဟန်းသည် တခါတရံ ဤမင်း၏ နိုင်ငံ၌ လှည့်လည်သွားလာနေ၏။ တခါတရံ ထိုမင်း၏ (နိုင်ငံ၌ လှည့်လည်သွားလာနေ၏)။ ထိုသို့ လှည့်လည် သွားလာနေသည်ရှိသော် ထိုရဟန်းကို “ဤရဟန်းသည် သူလျှိုတည်း” ဟု ထင်မှတ်ကြခြင်းကြောင့် (ထိုရဟန်းကို) ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်ကုန်၏။

(၁၇) မလျှောက်ပတ်သောကျောင်း-ဟူသည်ကား ဝိသဘာဂဓူပါရုံစသည်တို့၏ လှည့်လည်သွားလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်စေ၊ ဘီလူးသိမ်းဆည်းထားသောကြောင့် ဖြစ်စေ မလျှောက်ပတ်သော ကျောင်းတည်း။ ထိုသို့ မလျှောက်ပတ်ပုံ၌ ဤဆိုလတံသည်ကား ဝတ္ထုတည်း။ မထေရ်တပါးသည်

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ မသင့်လျော်သောကျောင်း ၃၇၁

တောကျောင်း၌ နေသတတ်။ ထိုအခါ မထေရ်၏ သစ်ရွက်မိုး ကျောင်း တံခါး၌ ဘီလူးမတယောက် ရပ်လျက် သီချင်းဆိုလာ၏။ ထိုမထေရ်သည် ထွက်၍ တံခါး၌ ရပ်နေ၏။ ထိုဘီလူးမသည် သွား၍ စကြံဦး၌ သီဆိုပြန်၏။ မထေရ်သည်လည်း စကြံဦးသို့ သွားပြန်၏။ ထိုဘီလူးမသည် အသူတရာ နက်သော ချောက်ကမ်းပါးထိပ်၌ ရပ်လျက် သီဆိုပြန်၏။ မထေရ်သည် ပြန်လှည့်လာ၏။ ထိုအခါ ဘီလူးမသည် လျင်မြန်စွာလာ၍ မထေရ်ကို (ပခုံး၌)ကိုင်လျက် “အရှင်ဘုရား သင်လိုရဟန်းတို့ကို ကျွန်ုပ်စားခဲ့သည် မှာ တယောက်လည်းမက၊ နှစ်ယောက်လည်းမက (များလှပြီ)” ဟု ဆိုလေ၏။

(၁၈) မိတ်ဆွေကောင်းတို့ကို မရသောကျောင်း-ဟူသည်မှာ မိတ် ဆွေကောင်း ဖြစ်သော ဆရာကိုဖြစ်စေ၊ ဆရာနှင့်တူသူကိုဖြစ်စေ၊ ဥပဇ္ဈာယ် ကို ဖြစ်စေ၊ ဥပဇ္ဈာယ်နှင့်တူသူကိုဖြစ်စေ၊ မရနိုင်သော (ကျောင်းတည်း)။ ယင်းကျောင်း၌ ထိုမိတ်ဆွေကောင်း (ဆရာစသည်)တို့ကို မရခြင်းသည် (ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ရာ၌) ကြီးမားသော အပြစ် စင်စစ်ပေတည်း။ ဤသို့ အားဖြင့် ဤအပြစ်တဆဲ့ရှစ်မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံသောကျောင်း ကို “မသင့်လျော်သော ကျောင်း”ဟု သိအပ်ပေသည်။ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော အောက်ပါ (ဂါထာ ၃-ပုဒ်) စကားလည်းရှိပေ၏။

“ကြီးသောကျောင်း၊ ကျောင်းသစ်၊ အိုမင်း ဆွေးမြေ့သော ကျောင်း၊ လမ်းမကြီးနီးသောကျောင်း၊ ကျောက်ရေကန်ရှိသော ကျောင်း၊ ဟင်းရွက်ခင်းရှိသောကျောင်း၊ ပန်းပင်များရှိသော ကျောင်း၊ သစ်သီးပင်များရှိသောကျောင်း၊ အလေးအမြတ် ချီးမွမ်းအပ်သောကျောင်း၊

မြို့ရွာ နီးသောကျောင်း၊ သစ်ပင်ဝါးပင် ပေါများသောကျောင်း၊ လယ်ကွင်းနှင့်စပ်သောကျောင်း၊ အချင်းချင်းမသင့်မျှသောပုဂ္ဂိုလ်

တို့နေသောကျောင်း၊ ရေဆိပ် ကုန်းဆိပ်နီးသောကျောင်း၊ တိုင်းစွန့်
ပြည်ဖျား၌ရှိသောကျောင်း၊ တိုင်းပြည်နယ်ခြား၌ရှိသောကျောင်း၊
မလျောက်ပတ်သောကျောင်း၊ မိတ်ဆွေကောင်းမရှိသောကျောင်း၊

ဤ တဆဲ့ရှစ်မျိုးသော ကျောင်းဟူသော ဌာနတို့ကို ဤ ဆိုခဲ့
သည့်အတိုင်း (ဘာဝနာနှင့် မသင့်လျော်-ဟု) သိ၍ ပညာရှိ
ယောဂီသည် ဘေးရန်ရှိသော လမ်းကို (ရှောင်ကြဉ်သ)ကဲ့သို့
ဝေးစွာ ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။”

သင့်လျော်သောကျောင်း

ဆွမ်းခံရွာမှ မနီးလွန်းမဝေးလွန်းခြင်းအစရှိသော အင်္ဂါငါးနှင့် ပြည့်စုံ
သော ကျောင်းသည် သင့်လျော်သောကျောင်း မည်၏။ မှန်ပေ၏။

“ရဟန်းတို့၊ ကျောင်းသည် အဘယ်သို့လျှင် အင်္ဂါငါးပါးနှင့်
ပြည့်စုံသနည်း? ရဟန်းတို့၊ ဤ(သာသနာတော်)၌ကျောင်းသည်
(၁) (ဆွမ်းခံရွာနှင့်)နီးလည်း မနီးလွန်း ဝေးလည်းမဝေးလွန်း
(ဆွမ်းခံရွာသို့ သွားလာရေးအတွက် ဘေးရန်စသည် ကင်းရှင်း
သောလမ်းရှိခြင်းကြောင့်) သွားလာရန် သင့်လျော်လျောက်ပတ်
ပြည့်စုံကောင်းမြတ်၏။ (၂) နေအခါ၌ လူတို့နှင့်မရောပြွမ်း၊
ညဉ့်အခါ၌ လူသံတိတ်ဆိတ်၏။ အုတ်အော်သောင်းသင်း ဆူညံ
ခြင်းလည်း ကင်း၏။ (၃) မှက် ခြင် လေ နေပူ မြေ ကင်းတို့၏
ကိုက်ခဲထိပါးခြင်းအတွေ့တို့ မရှိပေ။ (၄) ထိုကျောင်း၌နေသော
ယောဂီရဟန်းအား သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်းနှင့် သူနာ၏အထောက်
အပံ့ကာကွယ်ရေး ဆေးတို့သည် မပင်ပန်းရပဲ လွယ်ကူစွာသာလျှင်
ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ (၅) ထိုကျောင်း၌ ပရိယတ်ကျမ်းဂန်များစွာကို
ကြားနာသင်ယူပြီးဖြစ်ကုန်သော ပရိယတ္တိဓမ္မကို နှုတ်တက်ရွှေ့

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ပလိဗောဓအငယ်ဖြတ်ခြင်း ၃၇၃

ဆောင်ထားကြကုန်သော(သုတ်အဘိဓမ္မာဟူသော)ဓမ္မကို ဆောင်
ကုန်သော ဝိနည်းကိုဆောင်ကုန်သော (သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်း
တို့၏)မာတိကာကို ဆောင်ကုန်သော ခိုင်မြဲသော သီလစသော
ဂုဏ်ထူးရှိကုန်သော ရဟန်းတော်တို့ သီတင်းသုံးနေထိုင်ကြကုန်၏။
ထိုရဟန်းတော်တို့(အထံ)သို့ ရံဖန်ရံခါချဉ်းကပ်၍ “အရှင်ဘုရား
ဤပုဒ်သည် (ရွှေနောက် အဆက်အစပ်အားဖြင့်) အဘယ်သို့ပါ
နည်း၊ ဤပုဒ်၏အနက်ကား အဘယ် ပါနည်း”ဟု ပါဠိ ပုဒ် ပါဠိကို
မေးမြန်း၏။ အနက်ကို မေးမြန်း စုံစမ်း၏။ ထိုယောဂီရဟန်းအား
ထိုအရှင်တို့သည် မဖွင့်ရသေးသော အနက်ကိုလည်း ဖွင့်ပြကုန်၏။
ပေါ်လွင်အောင် မပြုရသေးသည်ကိုလည်း ပေါ်လွင်အောင် ပြုပေး
ကုန်၏။ များစွာသော သံသယဖြစ်ဖွယ်ရာ ခက်ခဲ ဖုထစ်သော ပါဠိ
ရပ်တို့၌လည်း သံသယကို ပယ်ဖျောက်ပေးကုန်၏။ ရဟန်းတို့၊
ဤသို့လျှင် ကျောင်းသည် အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏”ဟူသော

ဤစကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသော စကားသည် “သမာဓိဘာဝနာနှင့် မသင့်လျော်သော
ကျောင်းကိုပယ်စွန့်၍ သင့်လျော်သောကျောင်း၌ နေလျက်”ဟူသော
ဤစကား၌ အကျယ်ပေတည်း။

ပလိဗောဓအငယ် ဖြတ်ခြင်း

၅၄။ “ပလိဗောဓအငယ်ကို ဖြတ်၍”ဟူရာ၌ (အကျယ်ကား) ဤဆိုခဲ့
သည့်အတိုင်း သင့်လျော်သောကျောင်း၌နေသော ယောဂီရဟန်းသည်
ပလိဗောဓအငယ်တို့ကိုလည်း ပယ်ဖြတ်အပ်ကုန်၏။ ထိုပလိဗောဓအငယ်တို့
ဟူသည် အဘယ်နည်း? ရှည်သော ဆံပင်၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်းနှင့်
မုတ်ဆိတ်ကြင်စွယ်တို့ကို ဖြတ်အပ်ကုန်၏။ ဆွေးမြေ့သော သင်္ကန်းတို့၌

ခိုင်မြဲအောင်ပြုမှုဟူသော ဗာထေးခြင်းကို၎င်း၊ (စုတ်ပြတ်ရာ၌) ချုပ်စပ်ခြင်းအမှုကို၎င်း ပြုအပ်၏။ အကယ်၍ သပိတ်၌ အညစ်အကြေးရှိငြားအံ့၊ သပိတ်ကို မီးထပ်၍ ဖုတ်အပ်၏။ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ် စသည်တို့ကို သုတ်သင်အပ်(ကုန်)၏။ ဤဆိုအပ်ပြီးသည်တို့ကား ပလိဗောဓအငယ်တို့ပေတည်း။ ဤသည်ကား “ပလိဗောဓအငယ်ကိုဖြတ်၍”ဟူသော ဤစကား၌ အကျယ်ပေတည်း။

ဘာဝနာအစီအရင်

၅၅။ ယခုအခါ “ပွားစေပုံဘာဝနာအစီအရင် အလုံးစုံကို မယုတ်လျော့စေပဲ ပွားစေအပ်၏”ဟူသော ဤစကား၌ ဤဆိုလတံ့သည်ကား ပထဝီကသိုဏ်းကို အစပြု၍ အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အကျယ်ပြဆိုသော စကားပေတည်း။

[၁၂၀] ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပလိဗောဓအငယ်ကို ဖြတ်ပြီးသော ယောဂီသည် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရာမှပြန်လာခဲ့၍ ဆွမ်းဆီယစ်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ပြီးလျှင် လူသူတိတ်ဆိတ်သော အရပ်၌ ချမ်းသာစွာထိုင်လျက် ပြုပြင်စီရင်ထားသော မြေ၌ဖြစ်စေ၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းမရှိသော ပကတိမြေ၌ဖြစ်စေ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ယူအပ်၏။ မှန်ပေ၏၊ (ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌) အောက်ပါစကားကို ဆိုထားပေ၏။

“ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ယူသော ယောဂီသည် ဆိုလတံ့သော ပထဝီအထူး၌ နိမိတ်ကိုယူ၏၊ ပြုပြင်စီရင်ထားသည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းမရှိ ပကတိအတိုင်းမူလည်းဖြစ်သော၊ အပိုင်းအခြားရှိသည်သာဖြစ်၍ အပိုင်းအခြားမရှိမဟုတ်သော၊ အစွန်းအနားရှိသည်သာဖြစ်၍ အစွန်းအနား မရှိ မဟုတ်သော၊ အဝန်းရှိသည်သာဖြစ်၍ အဝန်းမရှိမဟုတ်သော၊ အဆုံးရှိသည်သာ

ဖြစ်၍ အဆုံးမရှိမဟုတ်သော၊ စကောငယ်ပမာဏ ရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ အိုးစရည်းဖုံး စလောင်းကြီးပမာဏ ရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော(မြေဝန်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ယူ၏)။ ထိုရဟန်းသည် ထို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို (မျက်စိမှိတ်လျက် နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်လျှင် ပီပီ ပြင်ပြင် ထင်လာအောင်)ကောင်းစွာ ယူပါ၏။ ထပ်တလဲလဲ သတိ စွဲအောင် မြဲစွာမှတ်သား၏။ အဖန်ဖန်ဆင်ခြင်စဉ်းစား နှလုံး၌ထား ၏။ ထိုယောဂီသည် ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ကောင်းစွာ ယူ၍၊ မြဲစွာမှတ် သား၍၊ အဖန်ဖန် ဆင်ခြင် စဉ်းစား နှလုံး၌ထား၍ (အဒ္ဓါ ဣမာယ ပဋိပဒါယ ဇရာမရဏမှာ ပရိမုစ္စိဿာမိ) “ဤအကျင့်ဖြင့် အိုခြင်း သေခြင်းမှ မုချလွတ်ရပေလိမ့်မည်”ဟု အကျိုးဆက်ကို မြော်မြင် လျက် ရတနာမြတ်ဟု အမှတ်ပြုကာ လေးစားသောစိတ်ကိုဖြစ်စေ ၍ ကောင်းစွာမြတ်နိုးလျက် ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်အာရုံ၌သာလျှင် စိတ်ကို ဖွဲ့ချည်၏။ ထိုယောဂီသည် ကာမဂုဏ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်... ပဌမဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။”

အထက်ပါအဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ (အကျယ်ကား) အကြင်ရဟန်းသည် အတိတ်ဘဝ၌လည်း(ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏)သာသနာတော်၌ဖြစ်စေ၊ ရသေ့ရဟန်း အဖြစ်၌ဖြစ်စေ ရဟန်းပြု၍ ပထဝီကသိုဏ်း၌ စတုက္ကဈာန်၊ ပဉ္စကဈာန်တို့ကို

မှတ်ချက်

၁-သုဝေဏ္ဍိတံ ဝေတ္ထပေတိ-ပုဒ်ကို သဒ္ဓါနက် အတိအကျပြန်လျှင် ကောင်း စွာ အသီးအခြား ထား၏-ဟု ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ထားခြင်းမှာ ဤအရာ၌ အဖန်ဖန် ဆင်ခြင် စဉ်းစားလျက် နှလုံးသွင်းခြင်း စိတ်နှလုံး၌ ထားခြင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဤသို့ မြဲစွာ မှတ်သားအပ်ပြီးသော ထိုအာရုံနိမိတ်ကို အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်လျက် နှလုံးသွင်းလျက် ထိုအာရုံနိမိတ်ကိုပင်လျှင် အာရုံပြု၍ အဖန်ဖန် မှီဝဲခြင်း ပါးစေခြင်းကို အကြိမ်များစွာဖြစ်စေသောသူသည် သုဝေဏ္ဍိတံ ဝေတ္ထပေတိ မည်၏”ဟု ဖွင့်ပေသည်။

ဖြစ်စေဘူး၏။ ဤသို့သဘောရှိသော (သမထဘာဝနာတည်းဟူသော) ကောင်းမှုရှိသော အားကြီးသောအကြောင်း အထောက်အပံ့နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂီအား ပြုပြင်စီရင်ခြင်းမရှိသော ပကတိမြေပြင်ဝယ် ထွန်ထားရာအရပ်၌ဖြစ်စေ၊ ကောက်နယ်တလင်းဝန်း၌ဖြစ်စေ မလ္လကမထေရ်အား (ဖြစ်ပေါ်သ)ကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်^၁ ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုမလ္လကမထေရ်အရှင်အား ထွန်ထားရာအရပ်ကိုကြည့်စဉ် ထိုထွန်ထားရာအရပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်^၂ ဖြစ်ပေါ်လေသည်။ ထိုမထေရ်သည် ထိုနိမိတ်ကို ပွားစေပြီးလျှင်^၃ ပဉ္စကဈာန်တို့ကို ဖြစ်စေ၍ ဈာန်ကိုအခြေခံပြုကာ ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေ၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း (သမထဘာဝနာကုသိုလ်ဟူသော) လွန်ကဲသော ကောင်းမှုကို မပြုဘူးသော ယောဂီသည်ကား ဆရာ၏အထံ၌ သင်ယူခဲ့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအစီအရင်ကို မချွတ်မယွင်းစေပဲ ကသိုဏ်း၏အပြစ်လေးပါးတို့ကို ရှောင်လျက် ကသိုဏ်းဝန်းကို ပြုလုပ်အပ်၏။ ကသိုဏ်း၏ အပြစ်တို့သည်

မှတ်ချက်

၁- နိဗ္ဗတ္တိတပုဗ္ဗာနိ-ဖြစ်စေအပ်ဘူးကုန်၏-ဟု အတိအကျပြန်လျှင် အချို့မှာ နားမလည်ပုံရှိရာသောကြောင့် ရဟန်းသည်-ဟူသော ကတ္တားကိုငဲ့၍ အထက်ပါအတိုင်း ပြန်ထားသည်။

၂- နိမိတ္တံ-နိမိတ်သည်-ဟု သာမညဆိုထားသော်လည်း နိမိတ္တံ ဂဏီတဗ္ဗံ- ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ယူအပ်၏-ဟူသော ရှေးစကားနှင့် ဆက်စပ်သည့်အရာဖြစ်သောကြောင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု ဖော်၍ ပြန်သည်။

၃- ဤ၌လည်း နိမိတ်ဟူသည်မှာ ရှေးဝါကျ၌ပြခဲ့သော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဝနေတော-ပွားစေပြီးလျှင်-ဟု ဆိုရာ၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုသာလျှင် ပွားစေအပ်သောကြောင့် ဤအရာ၌ ပွားစေခြင်းဟူသည်မှာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မှ ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ရောက်စေခြင်း-ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်စေခြင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူရာ၏။

အညို အဝါ အနီ အဖြူရောင်ရှိသောမြေတို့နှင့် ရောသောအားဖြင့် လေးပါး ရှိကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအညိုရောင်စသည်အဆင်းရှိသော မြေကို မယူမူ၍ (ရာဝဏ) ဂင်္ဂါမြစ်ရေအယဉ်ဖြင့် တိုက်စားထားရာ ကမ်းပါးအရပ်၌ (ရှိသော) မြေနှင့်တူသည့် အရုဏ်ရောင်ရှိသော မြေညက်ဖြင့် ကသိုဏ်း ဝန်းကို ပြုလုပ်အပ်၏။ ထိုကသိုဏ်းဝန်းကိုလည်း ကျောင်းတိုက်အလယ် သာမဏေစသည်တို့၏ သွားလာရာအရပ်၌ မပြုလုပ်သင့်ပေ။ ကျောင်းတိုက် အစွန် ဖုံးကွယ်လျှို့ဝှက်ရာအရပ်ဝယ် တောင်ဝှမ်း၌သော်၎င်း၊ သစ်ရွက်မိုး ကျောင်း၌သော်၎င်း၊ ရွှေ့ပြောင်း၍ရစကောင်းသော ကသိုဏ်းဝန်းကို ဖြစ်စေ၊ ထိုအရပ်၌ အမြဲတည်သောကသိုဏ်းဝန်းကိုဖြစ်စေ ပြုလုပ်အပ်၏။ ထိုကသိုဏ်းဝန်း ၂-မျိုးတို့တွင် ရွှေ့ပြောင်း၍ရစကောင်းသော ကသိုဏ်း ဝန်းကို^၁ ဒုတိယ ၄-ချောင်းတို့၌ [၁၂၁] အဝတ်နှုန်းစကို ဖြစ်စေ၊ သားရေ ကိုဖြစ်စေ၊ သပေါ်ဖျာကိုဖြစ်စေ ချည်နှောင်ပြီးလျှင် ထိုအဝတ်နှုန်းစ-စသည် ၌^၂ မြက် သစ်မြစ် ကျောက်စရစ် အိုးခြမ်းတို့ကို ရွေးကောက်ဖယ်ထားပြီး သော ကောင်းစွာနယ်ထားပြီးသော မြေညက်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော (စကော ငယ်၊ သို့မဟုတ် စလောင်းဖုံးကြီး) ပမာဏရှိသော အဝန်းအဝိုင်းကို လိမ်းကျံ၍ ပြုလုပ်အပ်၏။ ထို(ရွှေ့ပြောင်း၍ ရစကောင်းသော)ကသိုဏ်း ဝန်းကို စတင်ရှုသောအခါမှာ မြေပြင်၌ ဖြန့်၍ ကြည့်ရှုအပ်၏။ ထိုအရပ်၌ အမြဲတည်သောကသိုဏ်းဝန်းကို(မူ) မြေပြင်၌ ပဒုမ္မာကြာချပ်သဏ္ဌာန်ဖြင့် သစ်ငုတ်တို့ကို စိုက်ပြီးလျှင် နွယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့ယှက်ချည်နှောင်၍ ပြုလုပ်အပ်၏။

မှတ်ချက်

- ၁- သစ်ရွက်မိုးကျောင်း၌သော်၎င်း....ပြုလုပ်အပ်၏-ဟု စပ်ပါ။
- ၂- ကသိုဏ်းဝန်းကို....ပြုလုပ်အပ်၏-ဟု စပ်ပါ။
- ၃- ထိုအဝတ်နှုန်းစ-စသည်၌....မြေညက်ဖြင့်....အဝန်းအဝိုင်းကို လိမ်းကျံ၍ ဟု စပ်ပါ။

အကယ်၍ ထိုအရုဏ်ရောင်မြေညက်သည် မလောက်ငြားအံ့၊ အောက်၌ အခြားမြေကိုထည့်၍ အထက်အဖို့၌ ကောင်းစွာသုတ်သင်ထားသော အရုဏ်ရောင်မြေညက်ဖြင့် အချင်းတထွာနှင့်လေးသစ်ရှိသော မြေအဝန်းအပိုင်းကို ပြုလုပ်အပ်၏။ ထိုအတိုင်းအရှည်ကိုပင်ရည်၍ “စကောငယ်ပမာဏရှိသည် မူလည်းဖြစ်သော၊ အိုးစရည်းဖုံး စလောင်းကြီးပမာဏရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော” ဟု ဆို(အပ်)ပေသည်။ “အပိုင်းအခြားရှိသည်သာဖြစ်၍ အပိုင်း အခြားမရှိမဟုတ်သော” ဤသို့ အစရှိသောစကားကိုမူ ထိုကသိုဏ်းဝန်း၏ အပိုင်းအခြားအလို့ငှါ ဆို(အပ်)ပေသည်။

၅၆။ ထိုသို့ အပိုင်းအခြားအလို့ငှါ ဆိုသောကြောင့် ဤသို့ ဆိုခဲ့ပြီးသော အချင်းတထွာနှင့် လေးသစ်ပမာဏကို (အဆင်းမတူသော အခြားမြေညက်ဖြင့်) အပိုင်းအခြားပြုပြီးလျှင်^၁ (စန္ဒကူးစသော) သစ်သားလက်သည် အရုဏ်ရောင်အဆင်းနှင့် သဘောမတူသောအဆင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သောကြောင့် ထိုသစ်သားလက်ကို မယူပဲ ကျောက်လက်ဖြင့် ပွတ်တိုက်၍ ညီညာသော စည်အပြင်နှင့်တူအောင် ပြုအပ်၏။ ထိုသို့ ပြုပြီးလျှင်^၂ ထိုကသိုဏ်းဝန်းထားရာအရပ်ကို တံမြက်လှည်း၍ ရေမိုးချိုးကာ ပြန်လာပြီးလျှင် ကသိုဏ်းဝန်းမှ နှစ်တောင်ထွာအတွင်းဖြစ်သောအရပ်ဝယ် ခင်းထားသော တထွာနှင့်လက်လေးသစ်အခြေရှိသော ညီညီညာညာ ချထားသော အင်းပျဉ်၌ ထိုင်အပ်၏။ ထိုနှစ်တောင်ထွာထက် ဝေးသော အရပ်၌ ထိုင်သောယောဂီအား ကသိုဏ်းဝန်းမထင်ပေ။ (ထိုနှစ်တောင်

မှတ်ချက်

၁- အပိုင်းအခြားပြုပြီးလျှင်....ကျောက်လက်ဖြင့်ပွတ်တိုက်၍....ပြုအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂- ကတော-ပြုပြီးလျှင်-ဟု အတိအကျပြန်လျှင် စကားမချောသောကြောင့် ယင်းပုဒ်ကို “ပြုအပ်၏၊ ထိုသို့ ပြုပြီးလျှင်” ဟု ဝါကျပါ ခဲ့၍ပြန်ထားသည်။

ထွာထက်) နီးသောအရပ်၌ (ထိုင်သောယောဂီအား) ကသိုဏ်း၏အပြစ်
တို့ ထင်ကုန်၏။ ထိုတထွာနှင့်လက်လေးသစ်အခြေရှိသော အင်းပျဉ်ထက်
မြင့်သော အင်းပျဉ်၌ ထိုင်သောယောဂီသည် လည်ကို အောက်သို့ ညှတ်၍
ကြည့်ရ၏။ (ထိုပမာဏအောက်) နိမ့်သောအင်းပျဉ်၌ (ထိုင်သောယောဂီ
အား) ဒူးဆစ်တို့ နာကျင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်
သာ ထိုင်ပြီးလျှင် “ကမဂုဏ်တို့သည် သာယာဖွယ်မရှိကုန်” ဤသို့
အစရှိသောနည်းဖြင့် ကမဂုဏ်တို့၌ အပြစ်ကို ဆင်ခြင်၍၊ ကမဂုဏ်တို့မှ
ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သည့်ပြင် ဒုက္ခအလုံးစုံကို လွန်မြောက်ခြင်း၏
အကြောင်းလည်းဖြစ်သော ဈာန်၌ အလိုဆန္ဒကို ဖြစ်ပေါ်စေလျက်၊
ဘုရားဂုဏ်၊ တရားဂုဏ်၊ သံဃာ့ဂုဏ်တို့ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်
နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေ၍၊ “ယခု ငါကျင့်မည့်အကျင့်သည်
အလုံးစုံသောဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် အရိယာသာဝကတို့ ကျင့်ကြသည့်
အကျင့်ပေတည်း”ဟု အကျင့်၌ ရှိသေလေးစားခြင်းကို ဖြစ်စေလျက်၊
“(စိတ္တဝိဝေကစသော) ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာဟူသော
အရသာ၏အဖို့ကို ရရှိပေတော့မည်”ဟု တက်ကြွသောလုံ့လကို ဖြစ်စေပြီး
လျှင် ညီမျှသောအခြင်းအရာဖြင့် မျက်စိတို့ကို ဖွင့်၍ (ပထဝီကသိုဏ်း၌
မျက်စိဖြင့် ယူပြီးသော) နိမိတ်ကို (စိတ်ဖြင့်) ယူလျက် ပွားစေအပ်၏။

မှတ်ချက်

၁-၂-၄-၅-၆-၇- “ ထိုင်ပြီးလျှင် ဆင်ခြင်၍ ဖြစ်ပေါ် စေလျက်....
ဖြစ်စေ၍....ဖြစ်စေလျက် ဖြစ်စေပြီးလျှင် မျက်စိတို့ကိုဖွင့်၍ နိမိတ်ကိုယူ
လျက် ပွားစေအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၈-ပွားစေအပ်၏-ဟူသည်ကား ထိုအခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သော နိမိတ်မှတ်ယူ
မှုကို ပွားစေအပ်၏ အဖန်ဖန် မှီဝဲအပ်၏ အကြိမ် များစွာ ပြုအပ်၏(ဟု ဆို
လို၏)။ (ဋီကာ)

မျက်စိကို ဖွင့်လွန်းသောယောဂီအား မျက်စိပင်ပန်း၏။ ကသိုဏ်းဝန်းသည်လည်း အလွန်ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ထိုယောဂီအား နိမိတ်မဖြစ်ပေါ်တတ်ပေ။ အလွန်မွေးမွေးဖွင့်သောယောဂီအား ကသိုဏ်းဝန်းလည်း မထင်ရှား။ စိတ်လည်းတုန်ဆုတ်၏။ ဤသို့ (ကြည့်လျှင်) လည်း နိမိတ်မဖြစ်ပေါ်တတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ကြေးမုံပြင်၌ မျက်နှာရိပ်ကို ကြည့်သောသူကဲ့သို့ ညီမျှသောအခြင်းအရာအားဖြင့် မျက်စိတို့ကို ဖွင့်၍ နိမိတ်ကို ယူလျက် ပွားစေအပ်၏။ အဆင်းကို မဆင်ခြင်အပ်ပေ။ (ခက်မာခြင်း) လက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းအပ်ပေ။ စင်စစ်မူ [၁၂၂] အဆင်းကို မလွှတ်ပဲ မှီရာပထဝီနှင့်တူသော အခြင်းအရာရှိသည်ကို ပြု၍ (ပထဝီဓာတ်၏) သတ္တိလွန်ကဲသောအားဖြင့် (ပထဝီဟူသော) ဝေါဟာရပညတ်၌ စိတ်ကိုထား၍ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ပထဝီ၊ မဟီ၊ မေဒိနီ၊ ဘူမိ၊ ဝသုဓာ၊ ဝသုန္ဓရာ(မြေ) ဤသို့ အစရှိသောမြေ၏အမည်တို့တွင် (ထိုယောဂီ ရွတ်ဆိုရန်) အလိုရှိသည့်ပြင် ထိုယောဂီအား (ရှေးကမှတ်ယူဘူးသော) အမှတ်သညာ၏အစွမ်းအားဖြင့် လျော်လည်းလျော်သော အမည်ကို ရွတ်ဆိုအပ်၏။ စင်စစ်အသင့်လျော်ဆုံးမှာမူ ပထဝီ-ဟူသော ဤအမည်သည်သာ လျှင် ထင်ရှားသောကြောင့် ထင်ရှားသော (ယင်း) အမည်၏အစွမ်း

မှတ်ချက်

၁-အဆင်းကသိုဏ်းတို့နှင့် မရောယှက်စေရန် ညွှန်ကြားသောစကား ဖြစ်သည်။

၂-ဓာတုဝတ္ထုနှင့် မရောယှက်စေရန် ညွှန်ကြားသောစကား ဖြစ်သည်။

၃-နိဿယေန သမာနာကာရံ၊ ယန္တိသိတော သော ဝဏ္ဏော၊ တာယ ပထဝီယာ သမာနဂတိကံ ကတွာ ဝဏ္ဏေန သဟေဝ ပထဝီတိ မနသိကာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော-ဟု ပြည်မှန်နိဿယ၌ရှိသော ဒွိကာအဖွင့် ပါဠိကိုမိ၍ ပြန်ထားသည်။ မှီရာ ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းပုံသဏ္ဌာန်အတိုင်း မြေ-ဟု နှလုံးသွင်းရမည်ဟု ဆိုလို၏။

အားဖြင့်သာလျှင် “ပထဝီ ပထဝီ”(မြေ မြေ)ဟု ပွားစေအပ်၏။ (မျက်စိကို) ရံခါဖွင့်၍ ရံခါမှိတ်၍ ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မဖြစ်ပေါ်သေးသမျှကာလပတ်လုံး အကြိမ်တရာ အကြိမ်တထောင်ပင် ဖြစ်စေ ထို့ထက်ပိုလွန်၍ပင်ဖြစ်စေ ဤဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင် ပွားစေအပ်၏။

၅၇။ ဤဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ပွားစေသော ထိုရဟန်းအား အကြင်အခါ၌ မျက်စိမှိတ်၍ ဆင်ခြင်စဉ် မျက်စိဖွင့်၍ ဆင်ခြင်သောအခါ၌ကဲ့သို့ပင် (စိတ်၌ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း)ထင်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဖြစ်ပေါ်သည်မည်၏။ ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါမှစ၍ ထို (ကသိုဏ်းဝန်းပုံရှိရာ) အရပ်၌ မနေသင့်တော့ပေ။ မိမိနေရာ(ကျောင်းခန်း)သို့ ဝင်၍ ထိုကျောင်းခန်း၌ ထိုင်လျက် ပွားစေအပ်၏။ ခြေဆေးခြင်း ကိစ္စအတွက် အချိန်ဖွင့်ခြင်းကို ရှောင်လွှဲရန်အလို့ငှါ ထိုယောဂီသည် လွှာချင်းဘိနပ်နှင့် (ဘေးရန်ကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အလို့ငှါ) တောင်ဌေးကို အလိုရှိအပ်၏။ အကယ်၍ နှသေးသော သမာဓိသည် မလျောက်ပတ်သော အကြောင်းတစုံတရာကြောင့် ပျက်သွားလျှင် ထိုယောဂီသည် ဘိနပ်စီးလျက် တောင်ဌေးကိုယူကာ ထိုကသိုဏ်းဝန်းပုံရှိရာအရပ်သို့ သွား၍ နိမိတ်ကို ယူပြီးလျှင် ပြန်လာ၍ ချမ်းသာစွာထိုင်လျက် ပွားစေအပ်၏။ အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ (သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော) ကြံစည်မှုဖြင့် ထုနှက်သလို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ အထူးကြံစည်မှုဖြင့် လှည့်ပတ်၍ ထုနှက်သလို အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ဤအတိုင်းပြုလုပ်သော ထိုယောဂီအား

မှတ်ချက်

၁-တက္က-ကြံစည်မှုဖြင့် + အာဟတ-ထုနှက်အပ်-ခေါက်အပ်သည်။ ကြံစည်မှုဖြင့် ထုနှက်-ခေါက်-ဟူသည်မှာ ဒုတ်ဖြင့် ထုနှက်သကဲ့သို့ ခေါက်သကဲ့သို့ အာရုံကို ထိထိမိမိ နှလုံးသွင်း ကြံစည်ခြင်းကိုပင် ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဒွိကာ၌

ဘာဝနာအစဉ်အားဖြင့်” နီဝရဏတို့သည် ကွာကုန်၏၊ ကိလေသာတို့သည် ငြိမ်ဝပ်ကုန်၏၊ ဥပစာရသမာဓိက စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထား (အပ်) ၏။ (ဝါ- ဥပစာရသမာဓိဖြင့် စိတ်သည် တည်ကြည်၏)၊ ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။

ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်နှစ်ပါးတို့တွင် ဤဆိုလတုံသည်ကား ရှေးဖြစ်သော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ဤ ပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ထူးခြားချက်ပေတည်း၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ကသိုဏ်း၏ (လက်ချောင်းရာ လက်နှောင့်ရာစသော) အပြစ်

မှတ်ချက်

“တက္ကာဟတံ ဝိတက္ကာဟတံ-ဟူသည်ကား ကြံစည်တတ်သောကြောင့်၎င်း၊ အထူးနှင့်တကွ(ထူးထူးခြားခြား)ကြံစည်တတ်သောကြောင့်၎င်း တက္က ဟူ၍၎င်း ဝိတက္ကဟူ၍၎င်း ဤသို့ အမည်ရသော ဘာဝနာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော(သမ္မာသင်္ကပ္ပဖြင့်)ရှေးဦးစွာ ထုနှက်ခြင်း လှည့်ပတ်၍ ထုနှက်ခြင်းကိစ္စရှိသော အဆင့်ဆင့် (အဖန်ဖန်)ဖြစ်သော သမ္မာသင်္ကပ္ပဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို ရှေးဦးစွာ ထုနှက်အပ်သည်ကို၎င်း၊ လှည့်ပတ်၍ ထုနှက်အပ်သည်ကို၎င်း ပြုအပ်၏၊ အားကောင်းသော ကြံစည်မှုဟူသော နှလုံးသွင်းခြင်းကို အကြိမ်များစွာ ဖြစ်စေအပ်၏-ဟူသော အနက်ကို ဆိုလို၏” ဟု ဖွင့်ပြထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် သိလ္လယံစေရန် အထက်ပါအတိုင်း အနည်းငယ်ပြင်၍ ဖော်၍ ပြန်ထားသည်။

၁-ဤအရာ၌ ပရိကမ္မဘာဝနာ ဥပစာရဘာဝနာတို့မှ တပါး အခြားဘာဝနာအစဉ်မည်သည် မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ဘာဝနာ အားကောင်းလေလေ ကာမစန္ဒန္တ စသော နီဝရဏတို့အဖြစ်နည်း၍ ကျဲ၍ ကင်းကွာကြလေလေဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုသည်ဟု ယူအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “အနုက္ကမေန-အစဉ်အားဖြင့်-ဟူသည်ကား ဘာဝနာ အစဉ်အားဖြင့်(ဟု ဆိုလို၏)။ သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေတို့အလွန် သန့်ရှင်းကုန် ထက်မြက်ကုန်လျက် ဖြစ်ကြသောအခါ အဿဒ္ဓိယ-မယုံကြည်မှု စသည်တို့၏ ဝေးကွာခြင်းကြောင့် အလွန်အကဲ အားကောင်းကုန်သော

သည် ထင်ရှား၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် အိမ်မှ ထုတ်အပ်သော ကြေးမုံဝိုင်းကဲ့သို့၎င်း၊ ကောင်းစွာဆေးကြောပွတ်တိုက်အပ်ပြီးသော ခရုသင်းခွက်ကဲ့သို့၎င်း၊ တိမ်တိုက်ကြားမှ ထွက်လာသော လဝန်းကဲ့သို့၎င်း၊ မိုးတိမ်ဝဉ်း(ပျံ့နေသော) ဥဗျိုင်းကဲ့သို့၎င်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ထွင်းဖောက်၍ ထွက်လာသကဲ့သို့ ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထက် အဆ အရာ အထောင် (မက) ထက်ဝန်းကျင် အလွန်စင်ကြယ်လျက် ထင်လာ၏။ ထို့ပြင် ထိုအလွန်စင်ကြယ်စွာ ထင်လာသော ပဋိဘာဂနိမိတ်မှာ အဆင်းမရှိပေ။ ပုံသဏ္ဌာန်(လည်း) မရှိပေ။ အကယ်၍ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဤကဲ့သို့ (အဆင်းနှင့်ပုံသဏ္ဌာန်) သဘောရှိငြားအံ့၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိစကောင်းရာ၏။ ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသည်ဖြစ်၍ (လက္ခဏာရေးသုံးပါးဖြင့်) သုံးသပ်နိုင်ကောင်းရာ၏။ လက္ခဏာရေးသုံးပါးဖြင့် မှတ်နိုင်ကောင်းရာ၏။ သို့သော် ဤ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ထိုသို့ သဘောရှိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ အဟုတ်သော်ကား ဤ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဥပစာရသမာဓိကို ရသော ယောဂီအား ထင်သော အခြင်းအရာမျှဖြစ်၍ ဘာဝနာသညာဖြင့် ဖြစ်စေ (အပ်) ကာမျှသာတည်း။ ဤကား ပဋိဘာဂနိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၏ ထူးခြားချက်ပေတည်း။

မှတ်ချက်

ခုနစ်ပါးသော ဗိုလ်-ခွန်အားတရားတို့က ထောက်ပံ့အားပေးခြင်းကို ရကုန်သည် ဖြစ်၍ ဝိတက် အစရှိကုန်သော ကာမာဝစရသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော ဈာန်တို့သည် (အကြိမ်) များစွာ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ထိုဈာန်တို့၏ ပြောင့်ပြောင့် ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်ကုန်သော ကာမတ္တန္တ စသော နိဝရဏတို့သည် ယင်းတို့နှင့် တည်ရာတူသော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်တကွ ဝေးကွာကုန်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ဖြစ်ခြင်း ထင်ခြင်းနှင့်တကွ (ဝါ-ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်သည်နှင့်တပြိုင်နက်) ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဥပစာရဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ‘နိဝရဏတို့သည် ကွာကုန်၏’-စသည်ကို မိန့်ဆိုပေသည်”ဟု ဖွင့်ပြထားပေသည်။

အကျိုးကား^၁ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်သောကာလမှစ၍ နိဝရဏတို့သည် ခွါအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။^၂ ထိုနိဝရဏနှင့် တည်ရာတူသော (ဝါ- အလားတူသော) ကိလေသာတို့လည်း^၃ ငြိမ်ဝပ်ကြပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ဥပစာရသမာဓိဖြင့် စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

[၁၂၃] မှန်ပေ၏။ သမာဓိသည် ဥပစာရသမာဓိနှင့် အပ္ပနာသမာဓိ ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ (ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဖက်တရားတို့မှ ဝေးခြင်း၊ ခိုင်မြဲခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းဟူသော) အကြောင်းနှစ်မျိုးတို့ကြောင့် ဥပစာရ အခိုက်၌၎င်း၊ ဈာန်ကို ရခိုက်၌၎င်း စိတ်ကိုအညီအညွတ် ကောင်းစွာထား နိုင်၏။ ထိုအခိုက်အတန့် နှစ်မျိုးတို့တွင် ဥပစာရ အခိုက်အတန့်၌ နိဝရဏ တို့ကို ပယ်ခြင်းဖြင့် (ဝါ- နိဝရဏတို့ ကင်းခြင်းကြောင့်) စိတ်ကို အညီ အညွတ် ကောင်းစွာထားနိုင်၏။ ဈာန်ကိုရခိုက်၌ ဈာန်အင်္ဂါများ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြောင့် (စိတ်ကို အညီအညွတ် ကောင်းစွာ ထားနိုင်၏။)

မှတ်ချက်

၁-ပြည်မှန်ဿယ၌ ဆိုထားသည့်အတိုင်း ပန-၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ပဋိ-ဘာဂနိမိတ်ဖြစ်ခါစကိုပြသော “ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏”ဟူသော ရှေ့စကား နှင့်စပ်၍ ကြည့်လျှင် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်ပြီးသောအခါ၌ အထူးကို ဆက်၍ ပြသောစကားလည်း ဖြစ်သင့်၏။

၂-နိဝရဏတို့ကို ခွါပြီး ဖြစ်သွားပြီ၊ ခွါခြင်းကိစ္စ ပြီးသွားပြီ၊ ၎င်းတို့ကို ခွါရန်အတွက် အားထုတ်ဖို့ မလိုတော့ပြီ-ဟု ဆိုလို၏။

၃-တဒေကဋ္ဌ-ထိုနိဝရဏတို့နှင့် တည်ရာတူသော ကိလေသာတို့ဟူသည်မှာ စိတ္တုပ္ပါဒ်တခုတည်း၌ ယှဉ်၍ဖြစ်သော ကိလေသာဟူသော သဟဇောကဋ္ဌ၊ တသန္တာန်တည်း၌ဖြစ်သော အလားတူ ကိလေသာဟူသော ပဟာနေကဋ္ဌ အားဖြင့် ၂-မျိုးရှိ၏။

ဤဆိုလတံသည်ကား ဥပစာရသမာဓိနှင့် အပ္ပနာသမာဓိတို့၏ အသီးအသီး ကဲ့ပြားခြင်း ခွဲခြားနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းပေတည်း။ ဥပစာရသမာဓိ (အခိုက်)၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် အားမရှိကြသေး။ (ထိုသို့) ဈာန်အင်္ဂါတို့ အားမရှိကြသေးသောကြောင့် ငယ်သေးသောကလေးသည် ချီမ၍ ရပ်ပေးထားသော်လည်း အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် မြေ၌ လည်းကျသကဲ့သို့ ဥပစာရသမာဓိဖြစ်ခိုက်၌ စိတ်သည် ရံခါ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ရံခါ ဘဝင်သို့ သက်ရောက်၏။ အပ္ပနာ (ဈာန်ဖြစ်ခိုက်)၌မူ အင်္ဂါတို့သည် အားရှိကုန်၏။ (ထိုသို့) အင်္ဂါတို့ အားရှိသောကြောင့် အားရှိသောလူကြီးသည် နေရာမှထ၍ တနေ့လုံးသော်လည်း ရပ်နေနိုင်ရာသကဲ့သို့ အပ္ပနာသမာဓိဖြစ်ခိုက်၌ စိတ်သည် ဘဝင်အစဉ်ကို တကြိမ်ဖြတ်ပြီးလျှင် တည်၌ လုံးသော်လည်း၊ တနေ့လုံးသော်လည်း တည်နေနိုင်၏။ ကုသိုလ်ဇော အစဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်နေ၏။ ဤကား အသီးအသီး ကဲ့ပြားခြင်း-ခွဲခြားနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းပေတည်း။

ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် နှစ်မျိုးတို့တွင် ဥပစာရသမာဓိနှင့် တကွ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းမည်သည် အလွန်ခက်ခဲ၏။ ထို့ကြောင့် ထို တင်ပလွှင်ခွေ တထိုင်တည်းဖြင့်သာလျှင် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပူးစေ၍ အပ္ပနာသို့ ရောက်စေနိုင်ပါမူ ကောင်းလှ၏။ အကယ်၍ မရောက်နိုင်ပါမူ ထို ရဟန်းသည် ထို ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို မမေ့မလျော့ဘဲ စကြာဝတေးမင်း လောင်းကိုယ်ဝန်ကို (စောင့်ရှောက်သ) ကဲ့သို့ စောင့်ရှောက်အပ်၏။ အကျိုးကား ဤသို့—

မှတ်ချက်

၁- ဘဝင်ဝါရံ-ဘဝင်၏ဝါရံ-ဘဝင်၏ အလှည့်ဟူသည်မှာ ဤအရာ၌ အလှည့်ကျ၍ မပြတ်ဖြစ်နေသော ဘဝင်အစဉ်ကိုပင် ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း ပြန်ထားသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၂၅-ပ-မ-ဗ-သ-စ

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်သော ယောဂီအား ရပြီးသော ပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း မရှိပေ။ (ယင်းသို့) စောင့်ရှောက်ခြင်း မရှိလျှင် ရတိုင်းရတိုင်းသော ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ပျောက်ပျက်သွားတတ်၏။

သပ္ပာယ်ခုနစ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက်

၅၉။ (ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ရမည် ဟူသော) ထိုစကား၌ ဤ ဆိုလတ်သည်ကား စောင့်ရှောက်ပုံ အစီအရင်ပေတည်း။

ကျောင်း၊ ဆွမ်းခံရွာ၊ စကား၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဘောဇဉ်၊ ဥတု၊ ဣရိယာပုထ် ဟူသော ဤ မလျှောက်ပတ်သောအရာ (အသပ္ပာယ်) ခုနစ်မျိုးတို့ကို ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။

လျှောက်ပတ်သောအရာ (သပ္ပာယ်) ခုနစ်မျိုးတို့ကို မှီဝဲရာ၏။ အကျိုးကား ဤသို့—(မလျှောက်ပတ်သည်ကိုရှောင်လျှောက်ပတ်သည်ကို ဆောင်လျက်)ကျင့်သော အချို့ယောဂီအား မကြာမြင့်မီပင်လျှင် အပ္ပနာ(ဈာန်) ဖြစ်ပေါ်၏။

ထို(လျှောက်ပတ် မလျှောက်ပတ်သော ကျောင်းအစရှိသော ခုနစ်မျိုးတို့)တွင် အကြင်ကျောင်း၌နေသော ယောဂီအား မဖြစ်သေးသောနိမိတ်သည်လည်း မဖြစ်ပေါ်၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးနိမိတ်သည်လည်း ပျောက်ပျက်၏။ မထင်သေးသောသတိသည်လည်း မထင်လှပေ၊ မတည်ကြည်သေးသော စိတ်သည်လည်း မတည်ကြည်လှပေ၊ ဤ(သို့သော)ကျောင်းသည် (ထိုယောဂီအား) မလျှောက်ပတ်ပေ။ အကြင်ကျောင်း၌ (နေသော ယောဂီအား) နိမိတ်သည် ဖြစ်လည်းဖြစ်ပေါ်၏၊ ခိုင်မြဲစွာလည်းတည်၏၊ [၁၂၄] သတိလည်းထင်၏၊ စိတ်လည်းတည်ကြည်၏၊ နာဂပဗ္ဗတကျောင်း၌ သီတင်းသုံးသော ပဓာနိယတိဿထေရ်အား(ဖြစ်ပုံ)ကဲ့သို့ ပေတည်း။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ သပ္ပာယ်နုစစ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၃၈၇

ဤ(သို့သော)ကျောင်းသည်(ထိုယောဂီအား)လျှောက်ပတ်၏။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းဆောင်များစွာရှိသော ကျောင်းတိုက်ဝယ် ကျောင်းဆောင်တခု တခု၌ သုံးရက် သုံးရက်စီ နေကြည့်၍ ထိုယောဂီသည် စိတ်တည်ကြည်မှုရရာ ကျောင်းဆောင်၌ နေသင့်ပေသည်။ ထိုသို့နေခြင်း၌ အကျိုးကိုထင်ရှား အောင်ပြရလျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် စူဠနာဂလိုဏ်၌ သီတင်းသုံးသော ရဟန်းငါးရာတို့သည် ကျောင်း၏လျှောက်ပတ်ခြင်းကြောင့် ထိုစူဠနာဂ လိုဏ်၌ပင်လျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုယူ၍ (အားထုတ်ကြသဖြင့်) အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေကုန်၏။ ထို့ပြင် သောတာပန်စသည်တို့၏၎င်း ၊ အခြား ကျောင်း၌ အရိယာဘုံသို့ရောက်၍ ထိုစူဠနာဂလိုဏ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း အရေအတွက်ကား (မည်ရွှေမည်မျှဟု) အကန့်အသတ်မရှိ-များလှ၏။ အခြားသော စိတ္တလပဗ္ဗတကျောင်းတိုက် စသည်တို့၌လည်း ဤအတူပင်တည်း။

မှတ်ချက်

၁-ပြည်မှုနိဿယနှင့်အညီ သောတာပန္နာဒီနံ-ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ဤ အနက် အလိုအားဖြင့် ထိုလိုဏ်၌ သောတာပန် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ် ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရေအတွက်လည်း များလှသည်-ဟု ယူရ၏။ သို့သော် အရဟတ္တ- ပုတ္တာနံ-ကဲ့သို့ သောတာပတ္တိဖလဒီပုတ္တာနံ-ဟု မဆိုသောကြောင့် ထိုအနက်ကို အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ အလိုကျ မကျ စဉ်းစားသင့်သေး၏။ အခြားဌာနများက သောတာပန်စသည် ဖြစ်ခဲ့ပြီးလျှင် ထိုလိုဏ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရေအတွက်လည်း များကြောင်းသာ ပြဆိုသည့်စကားလည်း ဖြစ်သင့်၏။ ထိုအလိုအားဖြင့် ဤဝါကျကို “ထို့ပြင် အခြားကျောင်းဌာနတို့၌ (သောတာပတ္တိဖိုလ်စသော) အရိယာဘုံသို့ ရောက်ခဲ့ကြပြီးလျှင် ထိုစူဠနာဂ လိုဏ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ကုန်သော သောတာပန်စသည် (ဖြစ်ခဲ့ပြီး သောပုဂ္ဂိုလ်) တို့၏လည်း အရေအတွက်သည် (မည်ရွှေမည်မျှ-ဟု) အကန့် အသတ်မရှိ များလှ၏”ဟု ပြန်ရ၏။

၃၈၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ထို့ပြင် အကြင်ဆွမ်းခံရွာသည် ကျောင်းတိုက်မှ မြောက်အရပ်၌ဖြစ်စေ တောင်အရပ်၌ဖြစ်စေ မဝေးလွန်းလှပဲ တကောသခွဲအတွင်း၌ ရှိ၏။ (ယင်းရွာ၌) ပြည့်စုံသင့်လျော်သော ဆွမ်းကိုလည်း ရလွယ်ပေ၏။ ထိုသို့ သော ဆွမ်းခံရွာသည် (ယောဂီအား) လျောက်ပတ်၏။ ထိုမှပြောင်းပြန် ဖြစ်သောရွာသည် မလျောက်ပတ်ပေ။

စကားဟူရာ၌ (နတ်ရွာမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်) ဖိလာဆန့်ကျင်သော ၃၂-ပါးသော စကားတို့၌ အကျုံးဝင်သော စကားသည် မလျောက်

မှတ်ချက်

၁-ကျောင်းနှင့် ဆွမ်းခံရွာ တောင်နှင့် မြောက်၌ တည်ရှိစေရန် ညွှန်ပြခြင်းသည် ဆွမ်းခံ အသွားအပြန်၌ နေနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင် မဖြစ်စေရန် ဖြစ်သည်။

၂-တကောသခွဲ-ဟူသည်မှာ ၇-တောင်တာဖြင့် တာ ၆၀၀-ရှိ၏။ ၄-တောင်ရှိ ဓနုတာဖြင့် တာ ၁၀၅၀-ရှိ၏။ ဋီကာ၌မူ ဓနုတာ ၁၀၀၀-အတိုင်း အရှည် ရှိသည် ဟု ပြဆိုထား၏။ ယင်းပြဆိုချက်မှာ “အနည်းငယ် အယုတ်အလွန်သည် မရေ တွက်လောက်”ဟူသော ပရိဘာသ စကားအရ အစွန်းတာ ၅၀-ကို မရေတွက်ပဲ ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ရာ၏။

၃-သုလဘသမ္ပန္နဘိက္ခော-ရလွယ်သော ပြည့်စုံသောဆွမ်း ရှိ၏-ဟု သဒ္ဓါနက် အတိအကျပြန်လျှင် နားလည်ရန်ခက်မည်ကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း ပြင်၍ ပြန်ထားသည်။

၄-ဤ၌ ဖိလာဆန့်ကျင်သော ၃၂-ပါးသော စကားတို့ဟူသည်မှာ မင်းနှင့် စပ်သောစကား၊ ခိုးသူနှင့်-အမတ်-အရာရှိနှင့်-စပ်သည်နှင့်-၊ ဘေးနှင့်-စပ်နှင့်-၊ စားဖွယ်နှင့်-၊ သောက်ဖွယ်နှင့်-၊ အဝတ်နှင့်-၊ အိပ်ရာနှင့်-၊ ပန်းနှင့်-၊ နံ့သာနှင့်-၊ ဆွေမျိုးနှင့်-၊ ယာဉ်နှင့်-၊ ရွာနှင့်-၊ နိဂုံးနှင့်-၊ မြို့နှင့်-၊ နယ်နှင့်-၊ မိန်းမနှင့်-၊ (ယောကျ်ား နှင့်-၊) သူရဲကောင်းနှင့်-၊ လမ်းနှင့်-၊ ရေခပ်ဆိပ်နှင့်-၊ သေလွန်သူနှင့်-၊ အထွေထွေ နှင့်-၊ လောကနှင့်-၊ သမုဒြာနှင့်-၊ ကြီးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်းနှင့်စပ်သော

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ သပ္ပာယ်နုစိပါးကို ဖွင့်ပြချက် ၃၈၉

ပတ်ပေ။ အပြစ်ကား ထိုမလျောက်ပတ်သော စကားသည် ထိုယောဂီ၏ ရပြီးနိမိတ်ကို ကွယ်ပျောက်စေတတ်၏။ (အပ္ပိစ္ဆတာစသော) ကထာဝတ္ထု ဆယ်ပါးကို မှီသောစကားသည် လျောက်ပတ်၏။ ထိုလျောက်ပတ်သော စကားကိုလည်း အတိုင်းအရှည်ဖြင့်(သာ) ပြောဆိုသင့်ပေသည်။

(လျောက်ပတ်သော) ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည်မှာလည်း(နတ်ရွာ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် တို့နှင့်) ဖိလာဆန့်ကျင်သောစကားကို မပြောဆိုသော သီလစသော ဂုဏ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ပေတည်း။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ကိုမှီ၍ မတည်ကြည် သေးသော စိတ်သည်လည်း တည်ကြည်၏။ တည်ကြည်ပြီးသောစိတ်သည် လည်းပို၍ခိုင်မြဲလာ၏။ ဤသို့သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လျောက်ပတ်၏။ ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်အောင် ပြုပြင်မွေးမြူရေး၌ အလေ့အလာများသော (နတ်ရွာမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်) ဖိလာဆန့်ကျင်သော စကားကိုပြောတတ် သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား မလျောက်ပတ်ပေ။ အပြစ်ကား ရွံ့ညွန်ရေသည်

မှတ်ချက်

စကားတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ဤဖိလာစကားတို့ကို သီလကွန်ပါဠိ မြန်မာပြန် နှာ ၇-စသည်၌ ကြည့်ရှုနိုင်၏။ ဤ စကားတို့၌ ၃၂-ပါး ပြည့်စေရန် တောနှင့် စပ်သောစကား၊ တောင်နှင့်-၊ မြစ်နှင့်-၊ ကျွန်းနှင့်စပ်သော စကားတို့ကို ဖြည့်စွက်ရန် ဋီကာ၌ ညွှန်ပြထား၏။

၁- ရပြီးနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ခြင်းငှါ ဖြစ်၏-ဟု အတိအကျပြန်လျှင် အချို့က နားမလည်ရာသောကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း လဲလှယ်၍ ပြန်သား၏။

၂- ကထာဝတ္ထု ဆယ်ပါးဟူသည်မှာ (၁) အပ္ပိစ္ဆတာ-အလိုနည်းခြင်း၊ (၂) သန္တုဋ္ဌိ-ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း၊ (၃) ပဝိဝေက-ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း၊ (၄) အသံသဂ္ဂ-မရောနှောခြင်း၊ (၅) ဝိရိယာရမ္ဘ-ပြင်းစွာအားထုတ်ခြင်း၊ (၆-၁၀) သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနတို့ပင် ဖြစ်သည်။ အပ္ပိစ္ဆာ စသည်တို့ နှင့်စပ်သောစကားကိုလည်း ကထာဝတ္ထု ဟူ၍ပင် ခေါ်အပ်သေး၏။ ကုလပလိ-ဗောဓကိုပြရာ နှာ(၂၉၂) ၌ အောက်ခြေ၌ မှတ်ချက် (၁)ကို ကြည့်ပါ။

ရေကြည်ကို နောက်ကျအောင် ပြုလုပ်တတ်သကဲ့သို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် (ထို
 ယောဂီကို ညစ်နွမ်းအောင်ပြုတတ်၏)။ ထိုသို့သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို
 အကြောင်းပြု၍ ကောဠပဗ္ဗတကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေသော ရဟန်းငယ်၏
 (သမာပတ်သည်ပျောက်ပျက်သ)ကဲ့သို့ သမာပတ်သော်လည်း ပျောက်ပျက်
 တတ်သေး၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိတော့အံ့နည်း။

ဘောဇဉ်သည်ကား အချို့သော ယောဂီအား အချို့သည် (လျှောက်
 ပတ်၏)။ အချို့သောယောဂီအား အချဉ်သည် လျှောက်ပတ်၏။ ဥတု
 သည်လည်း အချို့သောယောဂီအား အအေးသည်လျှောက်ပတ်၏။ အချို့
 သောယောဂီအား အပူသည်လျှောက်ပတ်၏။ ထို့ကြောင့် အကြင်ဘောဇဉ်၊
 အကြင်ဥတုကိုမှီဝဲလျှင် ချမ်းသာ၏။ မတည်ကြည်သောစိတ်သည်လည်း
 တည်ကြည်၏။ တည်ကြည်သောစိတ်သည်လည်း ပို၍ခိုင်မြဲ၏။ ထိုဘောဇဉ်
 ထိုဥတုသည် (ထိုယောဂီအား)လျှောက်ပတ်၏။ ဤမှတပါးသော ဘောဇဉ်
 ဥတုသည် မလျှောက်ပတ်ပေ။

ဣရိယာပုထ်တို့၌လည်း အချို့ယောဂီအား စကြံလျှောက်ခြင်းသည်
 လျှောက်ပတ်၏။ အချို့ယောဂီအား အိပ်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်းတို့တွင်
 တပါးပါးသည် (လျှောက်ပတ်၏)။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းကို(စုံစမ်းသ)ကဲ့သို့
 ထိုဣရိယာပုထ်ကို (ဣရိယာပုထ်တပါးပါး၌)သုံးရက်စီ(အားထုတ်ခြင်းဖြင့်)
 စုံစမ်း၍“မတည်ကြည်သေးသောစိတ်ကိုတည်ကြည်စေသည့်ပြင် တည်ကြည်
 ပြီးသောစိတ်ကိုလည်း ပို၍ခိုင်မြဲစေသော ဣရိယာပုထ်သည်(ယောဂီအား)
 လျှောက်ပတ်၏။ ဤမှတပါးသော ဣရိယာပုထ်သည် မလျှောက်ပတ်”ဟု
 သိအပ်ပေသည်။

[၁၂၅] ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မလျှောက်ပတ်သောအရာ(အသပ္ပါယ)
 ခုနစ်မျိုးကိုရှောင်ကြဉ်၍ လျှောက်ပတ်သောအရာ(သပ္ပါယခုနစ်မျိုး)ကိုမှီဝဲ
 အပ်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း (မလျှောက်ပတ်သည်ကိုရှောင်, လျှောက်ပတ်

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၃၉၁

သည်ကိုဆောင်ကာ) ကျင့်လျက် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို မှီဝဲခြင်းများသော အချို့ ယောဂီအား မကြာမြင့်မီပင်လျှင် အပ္ပနာဖြစ်ပေါ်၏။

အပ္ပနာ၌ကျွမ်းကျင်ကြောင်း အစီအရင်ဆယ်ပါး

၆၀။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကျင့်သော်လည်း အပ္ပနာမဖြစ်သောယောဂီ သည် အပ္ပနာကောသလ္လခေါ် အပ္ပနာ၌ကျွမ်းကျင်ကြောင်း အစီအရင် ဆယ်မျိုးကိုပြည့်စုံစေအပ်၏။ ထိုသို့ပြည့်စုံစေရာ၌ ဤသည်ကား သိကြောင်း ဖြစ်သောနည်းပေတည်း။ ဆယ်ပါးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းအစီအရင်ကို အလိုရှိအပ်၏။ (ယင်းဆယ်ပါးတို့မှာ—)

- (၁) ဝတ္ထုတို့၏သန့်ရှင်းမှုကို ပြုလုပ်ခြင်း၊
- (၂) ဣန္ဒြေတို့၏ညီမျှခြင်းကို ပြီးစေခြင်း၊
- (၃) နိမိတ်၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊
- (၄) စိတ်ကို ပင့်မြှောက်သင့်သည့်အခါ၌ ပင့်မြှောက်ခြင်း၊
- (၅) နှိပ်သင့်သည့်အခါ၌ နှိပ်ခြင်း၊
- (၆) ရှင်စေသင့်သည့်အခါ၌ ရှင်စေခြင်း၊
- (၇) လျစ်လျူရှုသင့်သည့်အခါ၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- (၈) သမာဓိကင်းသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၉) သမာဓိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၁၀) ထိုအပ္ပနာသမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်ခြင်း ဟူသည်တို့ပင်တည်း။

(၁) ဝတ္ထုတို့၏သန့်ရှင်းမှုကို ပြုလုပ်ခြင်း

၆၁။ ထိုတွင် ဝတ္ထုတို့၏သန့်ရှင်းမှုကို ပြုလုပ်ခြင်းမည်သည်မှာ အတွင်း အပြင်ဖြစ်သော ဝတ္ထုတို့၏ သန့်ရှင်းမှုကို ပြုလုပ်ခြင်းပေတည်း။ အကျယ်

ကား ဆံပင်၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်း၊ မှတ်ဆိတ် ကြင်စွယ်တို့ရှည်သောအခါ ကိုယ်ကို ချွေးအညစ်အကြေးစွန်းငြိလူးကပ်သောအခါတို့၌ အတွင်းဝတ္ထု မသန့်ရှင်းမစင်ကြယ်ပေ။ ထိုယောဂီ၏သင်္ကန်းသည် ဆွေးမြေ့ညစ်နွမ်း၍ အနံ့ဆိုးနံ့သောအခါ၊ ကျောင်းသည်မူလည်း အမှိုက်ရှုပ်သောအခါတို့၌ အပြင်ဝတ္ထုမသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်ပေ။ အတွင်းဝတ္ထု အပြင်ဝတ္ထု မသန့်ရှင်းသောအခါ ဖြစ်ပေါ်ကြသော စိတ်စေတသိက်တို့၌ (မှီသော) ဉာဏ်သည်လည်း မသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်ပေ။ (ဥပမာပြရလျှင်) မစင်ကြယ်သော ဆီမီးခွက်၊ မီးစာ၊ ဆီတို့ကို မှီ၍ဖြစ်သော ဆီမီးလျှံ၏ အလင်းရောင်(သည် မစင်ကြယ်သ)ကဲ့သို့ပေတည်း။ မစင်ကြယ်သောဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို သုံးသပ်သောယောဂီအား သင်္ခါရတို့သည်လည်း မထင်ရှားကုန်၊ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောယောဂီအား ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်လည်း (အင်္ဂါထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဖြင့်) ကြီးပွားခြင်းသို့၊ (လေ့လာကျေပြန်ခြင်းဖြင့်) စည်ပင်ခြင်းသို့၊ (အချင်းခပ်သိမ်း ဝသီဘော်သို့ရောက်ခြင်းဖြင့်) ပြန့်ပြောခြင်းသို့ မရောက်ပေ။ ဤအတွင်းဝတ္ထု အပြင်ဝတ္ထုသန့်ရှင်းသောအခါ၌မူ ဖြစ်ပေါ်ကြသည့် စိတ်စေတသိက်တို့၌(မှီသော)ဉာဏ်သည်လည်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၏။ (ဥပမာပြရလျှင်) စင်ကြယ်သော ဆီမီးခွက်၊ မီးစာ၊ ဆီတို့ကို မှီ၍ဖြစ်သော ဆီမီးလျှံ၏အလင်းရောင်(သည် စင်ကြယ်သ)ကဲ့သို့ပေတည်း။ စင်ကြယ်သောဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို သုံးသပ်သောယောဂီအား သင်္ခါရတို့သည်လည်း ထင်ရှားကုန်၏။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောယောဂီအား ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်လည်း ကြီးပွားခြင်း စည်ပင်ခြင်း ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်၏။

(၂) ဣန္ဒြေတို့၏ ညီမျှခြင်းကို ပြီးစေခြင်း

၆၂။ ဣန္ဒြေတို့၏ ညီမျှခြင်းကို ပြီးစေခြင်းမည်သည်မှာ သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့၏ (ကိစ္စအားဖြင့်) မယုတ်မလွန် ညီမျှခြင်းကို ပြုခြင်းတည်း။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၃၉၃

အကယ်၍ ထိုယောဂီအား သဒ္ဓါန္တေအားကြီး၍ အခြားလူန္တေထို့ အားနည်း
ငြားအံ့၊ ထို(သို့ သဒ္ဓါန္တေအားကြီး၍ အခြားလူန္တေထို့ အားနည်းခြင်း)
ကြောင့် ဝီရိယိန္တေသည် [၁၂၆] ပင့်မြှောက်ခြင်းကိစ္စကို၊ သတိန္တေသည်
(အာရုံသို့)ကပ်၍ တည်ခြင်းကိစ္စကို၊ သမာဓိန္တေသည် မပျံ့လွင့်ခြင်းကိစ္စကို၊
ပညိန္တေသည် သိမြင်ခြင်းကိစ္စကို မပြုလုပ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် (အကြောင်း
အကျိုးစသော) တရားသဘောသဘာဝကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊
သဒ္ဓါန္တေအားကြီးစေတတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံး
မသွင်းခြင်းဖြင့်၎င်း၊ သဒ္ဓါန္တေကို ယုတ်လျော့စေအပ်၏။ ဤသဒ္ဓါန္တေ
လွန်ရာ၌ ဝဏ္ဏလိမထေရ်၏ဝတ္ထုသည် ပုံစံပြဝတ္ထုပေတည်း။ အကယ်၍

မှတ်ချက်

၁- တရားသဘော သဘာဝကို ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်-ဟူသည်ကား ယုံကြည်အပ်-
ကြည်ညိုအပ်သော ဝတ္ထုဖြစ်သော အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏ မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်
စသော ဂုဏ်တို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်း-သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း၏ အလွန်အကဲဖြစ်ခြင်း
ကြောင့် သဒ္ဓါန္တေသည် အားကြီးလျက် ဖြစ်၏။ ထိုကြည်ညိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏
အကြောင်းအကျိုး စသည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ စူးစမ်း
ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်- (ဟု ဆိုလို၏)။ (ဋီကာ)။ ဤဋီကာ၌ အကြောင်းအကျိုး
စသည်ကို ဝေဘန်သောအားဖြင့် ဟူရာဝယ်စသည်-အရဖြင့် ဆံပင် မွေးညှင်း
စသည်-ရုပ်နာမ်မျှ ခန္ဓာငါးပါးမျှ-အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တမျှ စသည်ကို ဝေဘန်ခြင်း
တို့ကိုလည်း ယူအပ်၏။ ထိုသို့ ဝေဘန်ခဲ့ခြင်း၍ ဆင်ခြင်လိုက်လျှင် ကြည်ညိုစရာ
ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဂုဏ်များပျောက်သွားသဖြင့် အကြည်ညိုလွန်မှု လျော့ပါးသွားနိုင်၏။

၂- ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် နှလုံးမသွင်းခြင်းဖြင့်-ဟူသည်ကား အကြင်
အခြင်းအရာအားဖြင့် ဘာဝနာကို အားထုတ်သော ယောဂီအား သဒ္ဓါန္တေ အား
ကောင်း၏။ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ဘာဝနာကို အားမထုတ်ခြင်းဖြင့်-ဟု
ဆိုလို၏။ (ဋီကာ)

၃- ဝဏ္ဏလိ မထေရ်သည် သဒ္ဓါဓိမုတ္တအရာ၌ ဆုပန်၍ ကောင်းမှုအထူးကို
ပြုခဲ့သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကို အလွန်ကြည်ညို၏။ ထို့ကြောင့် ရူပကာယ

၃၉၄

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဝိရိယိန္ဒြေအားကောင်းလျှင် သဒ္ဓိန္ဒြေသည် ယုံကြည်ခြင်းကိစ္စကို မပြုလုပ်နိုင်၊ သတိန္ဒြေစသည်တို့သည်လည်း အာရုံသို့ကပ်၍ တည်ခြင်းစသော ကိစ္စအထူးကို (မပြုလုပ်နိုင်ကုန်)။ ထို့ကြောင့် ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်စသည်ကို

မှတ်ချက်

ကိုယ်တော်ကို ဖူးမြော်ရန်သာ အားထုတ်လျက် ရှိ၏။ ဘာဝနာအလုပ်ကိုကား အားမထုတ်၊ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားက သင့်လျော်သော အခါ၌ “ဝက္ကလိ သင့်မှာ ငါ၏ ရုပ်ကိုယ် ဤအပုပ်ကောင်ကို ကြည့်ရှုနေခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း၊ တရားကို မြင်သောသူသည် ငါဘုရားကို မြင်သည် ဝက္ကလိ” ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ဩဝါဒပေးပြီးလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားအားထုတ်ရန် တိုက်တွန်းတော် မူသော်လည်း အားမထုတ်ပဲ ဘုရားအနီးအပါး၌သာ နေသောကြောင့် တခြားသို့သွားရန် နှင်တော်မူလိုက်၏။ ထိုအခါ ဝက္ကလိမထေရ်သည် အလွန် စိတ်နှလုံးမသာသည်ဖြစ်၍ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်မှ ခုန်ချသေရန် တောင်ကမ်းပါး ပြတ်သို့ တက်လေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်၌ နေတော်မူလျက်ပင် ရောင်ခြည်တော်လွှတ်၍ မိမိကို ဖူးမြင်စေပြီးလျှင်—

“ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ ကြည်ညိုသည်ဖြစ်၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်း အဖြစ် များသော ရဟန်းသည် သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ သန္တ-ပဒမည်သော နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရောက်နိုင်-ရရှိနိုင်ပေသည်” ဟူသော—

ဂါထာကို ဟောတော်မူ၍ “ဝက္ကလိလာခွဲလော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထိုအခါ ဝက္ကလိမထေရ်သည် အမြိုက်ရေစင်ဖြင့် သွန်းလောင်းခံရသကဲ့သို့ ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်လျက် ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေ၏။ သို့သော်လည်း သဒ္ဓါအားကြီးသော ကြောင့် ဝိပဿနာလမ်းမှန်သို့ မတက်နိုင်ပဲ ရှိနေလေ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက ဣန္ဒြေညီမျှခြင်းကို ပြီးစေလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သုတ်သင်၍ ပေးတော်မူ၏။ ဝက္ကလိမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရား ပေးသောနည်းဖြင့် ဝိပဿနာကို အားထုတ်၍ မဂ်အစဉ်ဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ (ဋီကာ)။ ဓမ္မပဒ-အဋ္ဌကထာ ဒု ၃၀၀-၌လည်း ဤ ဝတ္ထုကို ကြည့်နိုင်၏။ အနည်းငယ် ကဲ့ပြား၏။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ် နှာ ၉၇-ဝက္ကလိသုတ်၌မူ ဝက္ကလိမထေရ်သည် အိုးထိန်းသည်အိမ်၌

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၃၉၅

ပျားစေခြင်းဖြင့် ထိုဝီရိယိန္ဒြေကို ယုတ်လျော့စေအပ်၏။ ထိုဝီရိယိန္ဒြေလွန်ရာ၌လည်း သောဏမထေရ်၏ ဝတ္ထုကို ပုံစံပြအပ်၏။ ဤအတူပင် ကြွင်းသော ဣန္ဒြေတို့တွင်လည်း ဣန္ဒြေတပါး အားကောင်းလျှင် အခြားဣန္ဒြေတို့၏ မိမိကိစ္စတို့၌ မစွမ်းဆောင်နိုင်ပုံကို သိအပ်ပေသည်။ အထူးအားဖြင့် ဤဣန္ဒြေ

မှတ်ချက်

အသည်းအထန် မကျန်းမာနေကြောင်း၊ မြတ်စွာဘုရားက ကြံရောက်၍ ဩဝါဒပေးကြောင်း၊ ထို့နောက် ဣသိဂိလိတောင်ဝှမ်းသို့ ပြောင်းရွှေ့၍နေကြောင်း၊ ထိုအရပ်၌ ဝဏ္ဏလိမထေရ်သည် မိမိ၏လည်ကို သင်ခန်းဖြင့် လှီး၍ နောက်ဆုံးအချိန်၌ ဝိပဿနာရှုကာ ရဟန္တာဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသွားကြောင်းများကို ပြဆိုထားလေသည်။

၁-ခြေဖဝါးတို့၌ အမွေးများပေါက်ရောက်လျက် အလွန်နူးညံ့သော သေဋ္ဌေးသားဘဝမှ ရဟန်းပြုလာသော အရှင်သောဏမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားအထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းယူ၍ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ယင်းတိုက်တောသုသာန်၌ နေလျက် “ငါ၏ကိုယ်သည် နူးညံ့၏။ သက်သက်သာသာ ချမ်းသာစွာ နေခြင်းဖြင့်ပင်လျှင် (နိဗ္ဗာန်) ချမ်းသာကို ရရန် မဖြစ်နိုင်၊ ကိုယ်ကို ပင်ပန်းစေ၍သော်လည်း ရဟန်းတရားကို ပြုကျင့်သင့်သည်” ဟု နှလုံးသွင်းပြီးလျှင် ရပ်ခြင်းနှင့် စကြံသွားခြင်းကိုသာလျှင် ဆောက်တည်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ကို အားထုတ်သောကြောင့် ခြေဖဝါးအပြင်တို့၌ အဖုအလုံးများ ပေါက်ကုန်သော်လည်း ဒုက္ခဝေဒနာကို ဂရုမစိုက်ပဲ မြဲမြံသော လုံ့လကိုပြုလျက် အားထုတ်မှု ဝီရိယလွန်ကဲသောကြောင့် တရားထူးကို ဖြစ်စေရန် မစွမ်းနိုင်ပဲ ရှိလေသည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုယင်းတိုက်တောသုသာန်သို့ ကြွတော်မူပြီးလျှင် စောင်းဥပမာ ဩဝါဒဖြင့် ဆုံးမတော်မူ၍ ဝီရိယ၏ ညီမျှခြင်း အစီအရင်ကိုပြုလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သုတ်သင်တော်မူပြီးလျှင် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်သို့ ပြန်ကြွတော်မူလေသည်။ အရှင်သောဏမထေရ်သည်လည်း မြတ်စွာဘုရား ပေးတော်မူသည့်နည်းဖြင့် ဝီရိယ၏ညီမျှခြင်းကို ယှဉ်စေကာ ဝိပဿနာကို အားထုတ်လျက် အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လေ၏။ (ဋီကာ)။ ဝိနယပိဋက မဟာဝဂ္ဂပါဠိ စမ္မက္ခန္ဓကဉ္စ အကျယ်ရှိသည်။

၃၉၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ငါးပါးတို့တွင် သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ သမာဓိနှင့်ဝီရိယတို့၏ မယုတ်မလွန် ညီမျှခြင်းကို (ဆရာတို့) ချီးမွမ်းကြကုန်၏။ အကြောင်းသော်ကား သဒ္ဓါအားကြီး၍ ပညာနည်းသောသူသည် အချည်းနှီးသောပုဂ္ဂိုလ်၌ ကြည်ညိုတတ်၏။ ဝါ-မစူးစမ်းပဲ မိုက်မဲစွာကြည်ညိုတတ်၏။ ကြည်ညိုဖွယ်မဟုတ်သော ဝတ္ထု၌ ကြည်ညိုတတ်၏။ ပညာအားကြီး၍ သဒ္ဓါနည်းသောသူသည် ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသောအဖို့သို့ ရောက်တတ်၏။ ဆေးကြောင့်ဖြစ်သော ရောဂါကဲ့သို့ အကုခက်၏။ သဒ္ဓါပညာနှစ်ပါးတို့ မယုတ်မလွန် ညီမျှလျှင်

မှတ်ချက်

၁- ဤ၌ ပဌမအနက်သည် မုဗ္ဗသန္နော-ဟူသော ပါဌ်နှင့် လျော်၏။ ဒုတိယအနက်သည် မုဗ္ဗပ္ပသန္နော-ဟူသော ပါဌ်နှင့် လျော်၏။ မုဗ္ဗ-အချည်းနှီး-ဝါ-အချည်းနှီးပုဂ္ဂိုလ်၌ + ပသန္နော-ကြည်ညိုသည်။ ဤ၌ အချည်းနှီးပုဂ္ဂိုလ်-ကြည်ညိုဖွယ် မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ ကြည်ညိုသည်-ဟူသော အနက်သည် အဝတ္ထုသို့ ပသိ-ဒတိ-ကြည်ညိုဖွယ် မဟုတ်သော ဝတ္ထု၌ ကြည်ညိုတတ်၏-ဟူသော အခြားမဲ့စကားနှင့် ညီ၏။ သို့သော် ဝိနည်းပါဠိ ပဌမပါရာဇိက ဝိနီတဝတ္ထု၌ လာသော “သုပဗ္ဗာ နာမ ဥပါသိကာ မုဗ္ဗသန္နော-သုပဗ္ဗာမည်သော ဥပါသိကာမသည် အချည်းနှီး (အကျိုးမရှိရာ၌) ကြည်ညိုတတ်၏” ဟူသော စကားရပ်၌မူ အချည်းနှီး အကျိုးမဲ့ ကြည်ညိုသည်-ဟူသော အနက်သာ သင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ မစူးစမ်းပဲ မိုက်မဲစွာ ကြည်ညိုတတ်၏-ဟူသော ဒုတိယအနက်သည်ကား “န အဝေစ္စပ္ပသန္နော-ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင် သက်ဝင်မြင်သိ၍ ကြည်ညိုသည် မဟုတ်” ဟူသော ဒွိကာဗျတိရိက် အဖွင့်နှင့် လျော်ညီ၏။

၂- ကေရာဋ္ဌိကပက္ခ-ဟူသည်ကား ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသောအဖို့သို့ ချဉ်းကပ်၏ (ဟု ဆိုလို၏)။ သဒ္ဓါအားနည်းသည့် ဆင်ခြင်ဉာဏ်ဖြင့် “လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို မလှူပဲ စိတ်ကူးလျက် လှူရုံမျှဖြင့်လည်း ဒါနကုသိုလ် ဖြစ်၏” ဤသို့ စသည်တို့ကို ကြံဆ၏။ အကြောင်းတူတို့ဖြင့် အလှည့်စားခံရသောကြောင့် (ထိုသို့ ကြံဆမိပေသည်)။ ဤသို့ ကြံဆသော သူသည် အခြောက်တိုက် ကြံဆမှုက စိတ်ကောင်း စိတ်မြတ်ကို လုယက်ဖျက်ဆီးထားသောကြောင့် ပညာရှိတို့၏ စကားကို

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၃၉၇

ကြည်ညိုဖွယ်ရာဝတ္ထု၌သာလျှင် ကြည်ညို၏။ သမာဓိသည် ပျင်းရိသော အဖို့ရှိသောကြောင့် သမာဓိအားကြီး၍ ဝီရိယနည်းသောသူကို ပျင်းရိခြင်းက လွှမ်းမိုးတတ်၏။ ဝီရိယသည် ပျံ့လွင့်သောအဖို့ရှိသောကြောင့် ဝီရိယအားကြီး၍ သမာဓိနည်းသောသူကို ပျံ့လွင့်မှုဥစ္စက လွှမ်းမိုးတတ်၏။ သမာဓိကို ဝီရိယနှင့် မယုတ်မလွန်ယှဉ်စေလျှင် (ယင်း သမာဓိသည်) ပျင်းရိခြင်းအဖို့၌ မကျနိုင်ပေ။ ဝီရိယကို သမာဓိနှင့် မယုတ်မလွန်ယှဉ်စေလျှင် (ယင်း ဝီရိယသည်) ပျံ့လွင့်မှုဥစ္စကအဖို့၌ မကျနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ သမာဓိနှင့်ဝီရိယ (နှစ်ပါးစုံ)ကို မယုတ်မလွန် ညီမျှသော ကိစ္စရှိအောင် ပြုအပ်၏။ အကျိုးမှာ ထိုနှစ်စုံညီမျှလျှင် အပ္ပနာဖြစ်ပေါ်၏။ တနည်းကား သမထအလုပ်ကို အားထုတ်သူအား အားကြီးသောသဒ္ဓါသည်လည်း သင့်ပေ၏။ ဤသို့ သဒ္ဓါအားကြီးလျှင် (မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသော အစီအရင်သည် မချွတ်ပြည့်စုံပေလိမ့်မည်-ဟု) ယုံကြည်သည်ဖြစ်၍ (အာရုံသို့ စုပ်စုပ်မြုပ်အောင်) သက်ဝင်သည်ဖြစ်၍ (ထိုသမထအလုပ်ကို အားထုတ်သောယောဂီသည်) အပ္ပနာသို့ ရောက်ပေလိမ့်မည်။ သမာဓိ ပညာတို့တွင် သမထအလုပ်ကို အားထုတ်သောယောဂီအား သမာဓိအားကောင်းလျှင် သင့်လျော်၏။ ဤသို့ သမာဓိအားကောင်းလျှင် (သမထကို အားထုတ်သော) ထိုယောဂီသည် အပ္ပနာသို့ ရောက်၏။ ဝိပဿနာအလုပ်ကို အားထုတ်သောယောဂီအား ပညာအားကောင်းလျှင် သင့်လျော်၏။ ဤသို့ ပညာအားကောင်းလျှင် (ဝိပဿနာကို အားထုတ်သော) ထိုယောဂီသည် (အနိစ္စတာ စသော) လက္ခဏာကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ သမာဓိ ပညာနှစ်ပါးစုံတို့၏ ညီမျှခြင်းဖြင့်လည်း အပ္ပနာ

မှတ်ချက်

မနာယူ၊ (အကြောင်းယုတ္တိဖြင့် ပြောပြသော်လည်း) သဘောပေါက် နားလည်ခြင်းသို့ မရောက်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် “ဆေးကြောင့်ဖြစ်သော ရောဂါကဲ့သို့ အကုသိုလ်၏”ဟု မိန့်ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ)။

ဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း။ အလုံးစုံသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ သတိသည်ကား အားကောင်းလျှင် သင့်လျော်၏။ အားကောင်းသောသတိသည် စိတ်ကို ဥဒ္ဓစ္စအဖို့ရှိသော သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယနှင့် ပညာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ပျံ့လွင့်ခြင်း(ဥဒ္ဓစ္စ)အဖို့၌ ကျခြင်းမှ စောင့်ရှောက် ၏။ ပျင်းရိမှုကောသဇ္ဇအဖို့ရှိသော သမာဓိကြောင့် ပျင်းရိမှု၌ ကျခြင်းမှ စောင့်ရှောက်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသတိကို အလုံးစုံသော ဟင်းလျာတို့၌ ဆားခပ်ခြင်းကို (အလိုရှိအပ်သ) ကဲ့သို့၎င်း၊ မင်းမှုကိစ္စအားလုံး၌ အမှု ကိစ္စအားလုံးတို့ကို သိနားလည်သော အမတ်ကြီးကို (အလိုရှိအပ်သ)ကဲ့ သို့၎င်း အလုံးစုံသောကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌၊ ဝါ- အလုံးစုံသောတုန့်ဆုတ်ခြင်း ပျံ့လွင့်ခြင်းအဖို့တို့၌ အလိုရှိအပ်၏။ ထို့ကြောင့် (အဋ္ဌကထာ၌) —

“သတိကိုမူကား အလုံးစုံ၌ ယှဉ်စေအပ်၏-ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ(အပ်)၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စိတ်သည် သတိလျှင် ကိုးကွယ်လည်းလျောင်းရာရှိသောကြောင့် တကြောင်း၊ သတိသည် စောင့်ရှောက်တတ်သောတရားဟု ဉာဏ်အားရှေးရှု ထင်သောကြောင့်တကြောင်း၊ သတိနှင့်ကင်း၍ စိတ်ကို ပင့်မြှောက် ခြင်း၊ နှိပ်ခြင်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တကြောင်းပေတည်း” ဟု ဆိုထားပေသည်။

(၃) နိမိတ်၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း

၆၃။ ပထဝီကသိုဏ်းအစရှိသော မပြုရသေးသော စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏ အာရုံနိမိတ်ကို ပြုခြင်း၌ လိမ္မာခြင်းသည်၎င်း၊ ပြုအပ်ပြီး(စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏ အာရုံနိမိတ်)ကို ပွားစေခြင်း၌ လိမ္မာခြင်းသည်၎င်း၊ (ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို)

မှတ်ချက်

၁-ဤ ဝိသေသန ၂-ပုဒ်တို့ကို အာရုံနိမိတ်-နှင့်ချည်း စပ်ပါ။

၄-ပထဝီကသိကနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၃၉၉

ပွားစေခြင်းဖြင့် ရအပ်ပြီးသော စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏ အာရုံနိမိတ်ကို၊ ဝါ-
စိတ္တေကဂ္ဂတာဟူသော သမထနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း၌ လိမ္မာခြင်း
သည်၎င်း နိမိတ်၌ လိမ္မာခြင်းမည်၏။ (ထိုလိမ္မာခြင်းသုံးပါးတို့တွင်) ထိုစောင့်
ရှောက်ခြင်း၌ လိမ္မာခြင်းကို (အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်း အစီအရင်ကို
ပြဆိုသော) ဤအရာ၌ (နိမိတ်၌ လိမ္မာခြင်းဟူ၍) အလိုရှိအပ်ပေသည်။

(၄) စိတ်ကိုပင့်မြှောက်ခြင်း

[၁၂၇] ၆၄။ စိတ်ကိုပင့်မြှောက်သင့်သောအခါ၌ ပင့်မြှောက်ခြင်းသည်
အဘယ်သို့ပါနည်း? ဝီရိယအလွန်လျော့ခြင်းစသည်တို့ကြောင့် စိတ်တုန့်ဆိုတ်
သောအခါ၌ ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင်စသော သုံးပါးတို့ကို မပွားစေပဲ ဓမ္မဝိစယ
သမ္ပောဇ္ဈင်စသော သုံးပါးတို့ကိုပွားစေလျက် ပင့်မြှောက်ခြင်းပေတည်း။
မှန်ပေ၏။ ဤဆိုလတုံသော စကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူထား
ပေသည်—

“ရဟန်းတို့၊ ဥပမာပြရလျှင် ယောက်ျား(တယောက်)သည်
အနည်းငယ်သောမီးကို တောက်လောင်စေလိုသည်ဖြစ်၍ ထိုမီး၌
မြက်စိုတို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏။ နွားချေးစိုတို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏။
ထင်းစိုတို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏။ ရေနှင့်ရောသော လေကိုလည်း
ပေးရာ၏။ မြေမှုန့်ဖြင့်လည်း ပြူးထည့်ပေးရာ၏။ ရဟန်းတို့၊ ထို
ယောက်ျားသည် အနည်းငယ်သောမီးကို တောက်လောင်စေနိုင်
ရာသလောဟု (မေးတော်မူ၏)။ ဤသို့တောက်လောင်စေခြင်း

မှတ်ချက်

၁- အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်-ပြုခြင်း၌ လိမ္မာခြင်း၊ ပွားစေခြင်း၌ လိမ္မာခြင်း
တို့သည် ရှေးမဆွကပင် ပြီးစီးခဲ့ပြီ ဖြစ်သောကြောင့်ဟု ဆိုလို၏။ (ဋီကာ)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

သည် မဖြစ်နိုင်ပါဘုရား-ဟု (လျှောက်ထားကုန်၏)။ ရဟန်းတို့
 ဤအဘူပင် တွန့်ဆုတ်သောစိတ် ဖြစ်သောအခါ၌ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်
 ကို ပွားစေခြင်းငှါ သင့်လျော်သော အခါမဟုတ်ပေ၊ သမာဓိ
 သမ္မောဇ္ဈင်ကို....ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှါ သင့်လျော်
 သောအခါ မဟုတ်ပေ။ ထိုသို့ သင့်လျော်သောအခါ မဟုတ်
 ခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? ရဟန်းတို့၊ စိတ်သည်တွန့်ဆုတ်၏၊
 ထိုတွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို ပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်
 တရားတို့ဖြင့် မထစေနိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။ ရဟန်းတို့၊ စိတ်
 တွန့်ဆုတ်သောအခါ၌ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှါ
 သင့်လျော်သောအခါ ဖြစ်ပေသည်။ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေ
 ခြင်းငှါ သင့်လျော်သောအခါ ဖြစ်ပေသည်။ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို
 ပွားစေခြင်းငှါ သင့်လျော်သောအခါ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့သင့်လျော်
 သောအခါ ဟုတ်ခြင်းသည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း?
 ရဟန်းတို့၊ စိတ်သည်တွန့်ဆုတ်၏၊ ထိုတွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို
 ဓမ္မဝိစယ၊ ဝီရိယ၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်တရားတို့ဖြင့် လွယ်ကူစွာထစေနိုင်
 သောကြောင့်ပေတည်း။ ရဟန်းတို့၊ ဥပမာပြရလျှင် ယောက်ျား
 (တယောက်)သည် အနည်းငယ်သောမီးကို တောက်လောင်စေလို
 သည်ဖြစ်၍ ထိုမီး၌ မြက်ခြောက်တို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏၊ နွားချေး
 ခြောက်တို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏၊ ထင်းခြောက်တို့ကိုလည်း ထည့်
 ရာ၏၊ နှုတ်ဖြင့်မှုတ်သော လေကိုလည်း ပေးရာ၏၊ မြေမှုန့်ဖြင့်လည်း
 ပြူးထည့်မပေးရာ။ ရဟန်းတို့၊ ထိုယောက်ျားသည် အနည်း
 ငယ်သောမီးကို တောက်လောင်စေနိုင်ရာသလော-ဟု (မေးတော်
 မူ၏)။ ဤသို့ တောက်လောင်စေခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ပါသည်ဘုရား-
 ဟု (လျှောက်ထားကုန်၏)။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၄၀၁

ဤသို့ပွားစေရာ၌ မိမိ မိမိ၏အကြောင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်စသည်တို့ကို ပွားစေခြင်းကို သိအပ်၏၊ မှန်ပေ၏၊ ဤဆိုလတုံ သောစကား(သုံးရပ်)ကို မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူထားပေသည်—

“ရဟန်းတို့၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့သည် ရှိကုန်၏၊ အပြစ်ရှိ အပြစ်မဲ့တရားတို့သည် ရှိကုန်၏၊ ယုတ်ညံ့သောတရား မှန်မြတ်သောတရားတို့သည် ရှိကုန်၏၊ မည်းညစ်လျက် ဖြူစင်လျက် တူသောအဖို့ရှိသော တရားတို့သည် ရှိကုန်၏၊ ထိုကုသိုလ်စသော တရားတို့၌ အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် (ရှိ၏)။ ဤများစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဖြစ်ပြီးသော ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်းငှါ [၁၂၀] ပြန်ပြောခြင်းငှါ ပွားမှု(ဘာဝနာ)၏ ထက်ဝန်း ကျင်ပြည့်စုံခြင်းငှါဖြစ်သော အကြောင်းပေတည်း”။

မှတ်ချက်

၁-ဓမ္မဝိစယ-စသော ဗောဇ္ဈင်တို့၏ အသီးအသီးသော အကြောင်းတို့ကို ပွားစေသောအားဖြင့် ယင်းဗောဇ္ဈင်တို့ကို ပွားစေရမည်-ဟု ဆိုလို၏။

၂-အယံ-ပုဒ်၏အနက်ဖြစ်သည်။ ကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို သိရန်အတွက် အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်ဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုဟူသော ယောနိသောမနသိကာရကို များစွာပြုခြင်း၊ များစွာဖြစ်စေခြင်းသည်-ဟု ဆိုလို၏။

၃-သံဝတ္ထတိ-ပုဒ်ကို ဖြစ်၏-ဟု ပြန်ရမည့်အရာမှာ ကော မေ ဝန္တတိ-ဟူသော ပါဠိ၌ ဝန္တတိ-ပုဒ်ကို ရှိခိုးသောသည်-ဟု ပြန်ရသကဲ့သို့ မြန်မာစကားချောစေရန် အာဟာဇော-ပုဒ်၏ ဝိသေသနပြု၍ “ဖြစ်သော”ဟု ပြန်ထားသည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူပင်။ ဤ၌ပြည့်စုံခြင်းငှါဖြစ်သော အကြောင်း-ဟူသည်မှာ ပြည့်စုံရန်အကြောင်း-ပြည့်စုံစေတတ်သော အကြောင်း-ဟူ၍ပင် ဆိုလို၏။

ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၂၆-ပ-မ-ဗ-သ-၈

ထို့ပြင် “ရဟန်းတို့ (စတင်၍ အားထုတ်ခြင်းဟူသော) အာရမ္မဓာတ်သည်, (ပျင်းရိခြင်းမှ ထွက်မြောက်အောင် အားထုတ်ခြင်းဟူသော) နိက္ကမဓာတ်သည်, (အဆင့်ဆင့် တိုးတက်၍ အားထုတ်ခြင်းဟူသော) ပရက္ကမဓာတ်သည် ရှိ၏။ ထို(အားထုတ်မှု-ဓာတ်သုံးပါး)၌ အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်ဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် (ရှိ၏)။ ဤများစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဖြစ်ပြီးသော ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်းငှါ ပြန့်ပြောခြင်းငှါ ပွားမှု(ဘာဝနာ)၏ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံခြင်းငှါဖြစ်သော အကြောင်းပေတည်း”။

ထို့ပြင် “ရဟန်းတို့ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့၌ အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် (ရှိ၏)။ ဤများစွာနှလုံးသွင်းခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဖြစ်ပြီးသော ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းငှါ ပြန့်ပြောခြင်းငှါ ပွားမှု(ဘာဝနာ)၏ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံခြင်းငှါဖြစ်သော အကြောင်းပေတည်း”။

မှတ်ချက်

၁-ဓာတ်သုံးပါးတို့၌ အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်ဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု-ဟူသည်မှာ ထိုဓာတ်သုံးပါးဖြစ်ရန် နှလုံးသွင်းမှု(ယောနိသောဒမနသိကာရ)ပေတည်း။

၂-ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ဋ္ဌာနိယာ-ပုဒ်ကို ဋီကာ၌ အဓိကရဏသဘာဝဖြင့် ဖွင့်ပြထားသော်လည်း ပီတိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း-ဟု ဆိုမှ သိလွယ် နားလည်လွယ်သည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း ပြန်ထားသည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၄၀၃

ထိုစကားတော်(သုံးရပ်)၌ သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းမှုသည်^၁ ကုသိုလ် စသည်တို့၌ (ဝါ-ကုသိုလ်စသည်တို့ကို သိရန်) အကြောင်းမှန် လမ်းမှန် အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း(ယောနိသော မနသိကာရ)မည်၏။ အာရမ္မဓာတ် စသည်တို့ကို ဖြစ်စေသောအားဖြင့်ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းခြင်းသည်^၂ အာရမ္မဓာတ်စသည်တို့၌ (ဝါ-အာရမ္မဓာတ်စသည်တို့ဖြစ်ရန်) အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း (ယောနိသော မနသိကာရ)မည်၏။ ထိုအာရမ္မဓာတ်စသည်တို့တွင် စတင်၍ အားထုတ်ခြင်းဝီရိယကို အာရမ္မဓာတ်ခေါ်သည်။ ပျင်းရိခြင်းမှ ထွက်မြောက်သောကြောင့် ထိုအာရမ္မဓာတ်ထက် သာ၍အားကောင်းသော အားထုတ်မှုဝီရိယကို နိက္ကမဓာတ်ဟု (ခေါ်သည်)။ အဆင့်ဆင့် (မြင့်သည်ထက် မြင့်သော) အရာဌာနသို့ တိုးတက်သွားသောကြောင့် ထိုနိက္ကမဓာတ်ထက်လည်း သာ၍အားကောင်းသော အားထုတ်မှုဝီရိယကို ပရက္ကမဓာတ်ဟု (ခေါ်သည်)။ ထိုမှတစ်ပါး “ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့”ဟူသော ဤအမည်သည် (ရှေးရှေး)ပီတိ၏^၃ အမည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုပီတိ၏ ယောနိသော

မှတ်ချက်

၁- သဘာဝလက္ခဏာ....နှလုံးသွင်းမှု-ဟူသည်မှာ သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍သိအောင် နှလုံးသွင်းမှု-ဝါ-ထိုးထွင်း၍သိသော နှလုံးသွင်းမှု-ရှုမှုပင် ဖြစ်သည်။

၂- အာရမ္မဓာတ် စသည်ဖြစ်အောင်အားပေးသော နှလုံးသွင်းမှုဟုဆိုလို၏။

၃- ယခု အသစ်အသစ် ဖြစ်စေအပ်သော ပီတိသည် နောက်နောက် ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်ဌာနနိယ-ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းတရားမည်၏။ ဤသို့ အသစ်အသစ် ဖြစ်စေအပ်သော ပီတိကိုပင် နောက်နောက် ဖြစ်ပွားမည့် ပီတိတို့ကို ထောက်၍ “(ရှေးရှေး)ပီတိ”ဟု ဆိုထား

မနသိကာရ(အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု)မည်သည်မှာ လည်း (ထိုပီတိကို)ဖြစ်စေတတ်သော နှလုံးသွင်းမှုသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

တနည်းပြရလျှင်^၁ (၁) အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မေးမြန်းခြင်း၊ (၂) အတွင်းအပြင်ဝတ္ထုတို့၏ သန့်ရှင်းမှုကို ပြုခြင်း၊ (၃) သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့၏ ညီမျှခြင်းကို ပြီးစေခြင်း၊ (၄) ပညာမဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ (၅) ပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း၊ (၆) ဉာဏ်နက်နဲ သူတို့သာ ကျက်စားနိုင်သော ခန္ဓာ အာယတန စသည်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း။

မှတ်ချက်

သည်။ ထို့ကြောင့် လွန်ခဲ့ပြီးသော ရှေးရှေးပီတိကို အဘယ်သို့ ဖြစ်စေနိုင်ပါ သနည်းဟု စောဒနာဖွယ် မရှိပြီ။ ဤအရာ၌ ပီတိသမ္ပေဇာဇ္ဈင်္ဌာနိယ-ပီတိ သမ္ပေဇာဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းတရား-အရ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ-စသည်ကို ယူလျှင်လည်း သင့် သကဲ့သို့ ရှိပေ၏။

၁-ပါဠိ၌ တိုက်ရိုက်မလာသော အဋ္ဌကထာလာ တနည်းအားဖြင့် ပြရလျှင်- ဟု ဆိုလို၏။

၂-မေးမြန်းခြင်း-ဟူသည်မှာ ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် ဣန္ဒြေ ဗိုလ် ဗောဇ္ဈင် မဂ္ဂင် ဈာန် သမထ ဝိပဿနာတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မေးခြင်းပေတည်း။ (သံ-ဋ္ဌ ၃၊ ၁၃၃)စသည်ကို မှီသည်။

၃-ပညာမဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း-ဟူသည်မှာ ခန္ဓာအစရှိသော တရားတို့၌ သက်ဝင်လေ့ကျက်သော ပညာမရှိကြသော ပညာမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ဝေးစွာရှောင်ကြဉ်ခြင်းပေတည်း။

၄-ပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း-ဟူသည်မှာ ငါးဆယ်သော အဖြစ် အပျက်လက္ခဏာကို သိမ်းဆည်းသိမြင်သည့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံ သောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်းပေတည်း။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာဉာဏ်ကျမ်းကျင့်ကြောင်းဆယ်ပါး ၄၀၅

(၇) ပညာဟူသော ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း၊ ဟူသော တရားခုနစ်ပါးတို့သည် ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။

(၁) အပါယ်အစရှိသော^၁ ဘေးကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ (၂) ဝိရိယနှင့် စပ်၍ လောကီ လောကုတ္တရာတရားထူးကို ရခြင်းဟူသော အကျိုးကို ရှုလေ့ ရှိခြင်း၊ (၃) “ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် မဟာသာဝကတို့ သွားထားသော

မှတ်ချက်

၁-ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်းဟူသည်မှာ ထိုင်ဆဲ ရပ်ဆဲ စသည်တို့၌ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကိုဖြစ်စေရန် စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း ကိုင်းရှိုင်းခြင်း ပေတည်း။

၂-တရား ခုနစ်ပါးတို့သည် ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏-ဟူ၍ပင် အဖြောင့်အားဖြင့် ဆိုလို၏။ နောက်၌လည်း နည်းတူပင် သိပါလေ။

၃-၄-အပါယ်အစရှိသော-ဟူရာ၌ အစရှိ-ဟူသောစကားဖြင့် ဇာတိအစ ရှိသော ၄-ပါးသော ဆင်းရဲကို၎င်း၊ အတိတ်ကာလ၌ ဝဋ်လျှင် အကြောင်းရင်း ရှိသော ဆင်းရဲကို၎င်း၊ အနာဂတ်ကာလ၌ ဝဋ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဆင်းရဲကို၎င်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကာလ၌ အာဟာရကို ရှာဖွေရခြင်းလျှင် အကြောင်း ရင်းရှိသော ဆင်းရဲကို၎င်း သိမ်းယူ၏ (ဋီကာ)။ ဒီ-ဋ္ဌ ၂၊ ၃၇၈။ မ-ဋ္ဌ ၁၊ ၂၉၇။ သံ-ဋ္ဌ ၃၊ ၁၉၅။ အံ-ဋ္ဌ ၁၊ ၃၉၂။ ဝိဘင်္ဂ-ဋ္ဌ ၂၆၅-တို့၌ကား အပါယာယပစ္စဝေက္ခ-ဏတာ-အပါယ်ဘေးကို ဆင်ခြင်ခြင်းဟူ၍သာ ရှိ၏။ အစရှိသော-ဟု မပါရှိပေ။ အကျယ်ပြရာ၌လည်း ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ အသူရကာယဘုံများသို့ ရောက်၍ ကြီးစွာသော ဆင်းရဲကို ခံစားနေရစဉ်၌ ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ယခု လူဖြစ်စဉ်၌သာ ဖြစ်စေနိုင်သည်ကို ဆင်ခြင်ရန် ဤမျှသာ ပြဆိုထားပေသည်။ ဇာတိဒုက္ခသည်ကို ဆင်ခြင်ရန်ကိုကား ဤအရာ၌ မပြဆိုပေ။

၅-ဤ၌ ရှုပ်ဆင်ခြင်ပုံမှာ “ပျင်းရိသောသူသည် ၉-ပါးသော လောကုတ္တရာ တရားကို မရနိုင်၊ အပြင်းအထန်အားထုတ်သော ဝိရိယရှိသူသာလျှင် ဝိရိယ၏ (လောကုတ္တရာတရားဟူသော) ဤအကျိုးကို ရနိုင်ပေသည်”ဟု ဤသို့ ဝိရိယ၏ အကျိုးကို ရှုမြင်ဆင်ခြင်အပ်၏။

လမ်းကို ငါသွားသင့်ပေသည်။ ထိုလမ်းကိုလည်း ပျင်းရိသူသည် မသွားနိုင်” ဟု ဤသို့ သွားအပ်သောလမ်း (ကျင့်အပ်သောအကျင့်) ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ (၄) ဒါယကာတို့၏ (ကောင်းမှုကို) အကျိုးကြီးအောင်ပြုခြင်းဖြင့် ဆွမ်းကို တုံ့ပြန်ပူဇော်ခြင်း၊ (၅) “ငါ၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ဝိရိယကို မြဲစွာအားထုတ်ခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းတော်မူ၏။ ထိုဆရာဘုရား၏ အဆုံးအမကိုလည်း မကျူးကျော် မဖောက်ဖျက်သင့်ပေ။ (ထိုဆရာဘုရားသည်) ငါတို့မှာ ကျေးဇူးလည်းများလှပေ၏။ အကျင့်ဖြင့်သာလျှင် ပူဇော်ပါမှလည်း ကောင်းစွာ ပူဇော်ရာရောက်ပေသည်။ အာမိသဖြင့် ပူဇော်လျှင် (ကောင်းစွာပူဇော်ရာမရောက်ပေ)” ဟု ဤသို့ [၁၂၉] ဆရာ ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ မြင့်မြတ်ပုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ (၆) “ငါသည် သူတော်ကောင်းတရားတည်းဟူသော မြတ်သောအမှုကို ခံယူသင့်၏။ ထိုအမှုကိုလည်း ပျင်းရိပေါ့တန်သူသည် မခံယူနိုင်” ဟု ဤသို့ သူတော် ကောင်းတရားတည်းဟူသော အမှု၏ မြင့်မြတ်ပုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ (၇) အလင်းရောင်၌ ဖြစ်ဘူးသောအမှတ်သည်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း။

မှတ်ချက်

၁-သော စ အနုတိက္ကမနိယသာသနော-ဟူသောပါဌ်ကို “ထိုဆရာဘုရား သည်လည်း မကျူးကျော်အပ်သော အဆုံးအမ ရှိပေ၏” ဟု သဒ္ဓါနည်းအရ အတိအကျပြန်လျှင် ပါဠိမတတ်သူတို့ နားလည်နိုင်ကြမည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် အခြားနည်းဖြင့် မြန်မာစကားပရိယာယ် လဲလှယ်၍၎င်း၊ (ထိုဆရာဘုရားသည်) ဟု ဖြည့်စွက်၍၎င်း ပြန်ထားသည်။

၂-နေရောင် လရောင် မီးရောင် ဘာဝနာအလင်းရောင်တို့၌ စွဲမှတ် ဘူးသော သည်ကို ဖြစ်စေခြင်း- ထိုအလင်းရောင်တို့ကို ပြန်လည်၍ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်း-ဟု ဆိုလို၏။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာဉာဏ်ကျမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၄၀၇

ဣရိယာပုထ်ပြောင်းလဲခြင်း၊ ဟင်းလင်းပြင်၌နေခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ။
ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း၊ (၈) ပျင်းရိပေါ့တန်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို
ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ (၉) ဝီရိယကို မြဲစွာအားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း၊
(၁၀) သမ္မပ္ပဓာန်၏အာနုဘော်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ (၁၁) ဝီရိယ

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ စသည်-အရဖြင့် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် သတ္တနိပါတ် (နာ ၄၆၁)
ပစလာယမာနသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရား ဟောထားသော (၁) အိပ်ချင်ငိုက်မျည်း
ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်သည်ကို ပယ်ခြင်း၊ (၂) တရားကျမ်း
ဂန်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ (၃) တရားစာကို ရွတ်ဖတ်ခြင်း၊ (၄) နား ၂-ဖက်ကို
ဆွဲခြင်း၊ ကိုယ်ကို လက်ဖြင့် ပွတ်သပ်ခြင်း၊ (၅) မျက်နှာသစ်၍ ထိုထိုအရပ်ကို
ကြည့်ရှုခြင်း၊ ကြယ်တာရာတို့ကို မော်ကြည့်ခြင်း၊ (၆) အရောင်အလင်း၌
အမှတ်သည်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ (၇) စင်္ကြံလျှောက်ခြင်း-ဟူသော ၇-နည်း
တို့တွင် အမှတ်(၆)မှ တပါးသော(၆)နည်းကို ယူအပ်၏။

၂-ဤထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း-ဟူသော အကြောင်းသည် ဒီဃ-
နိကာယ အဋ္ဌကထာစသော အခြားအဋ္ဌကထာတို့၌ မရှိပေ။ ဤအရာတွင်
ထိုအခြားအဋ္ဌကထာတို့၌ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မြင့်မြတ်ခြင်းကို ဆင်ခြင်ပုံသာ
ရှိပေသည်။ ဆင်ခြင်ပုံအကျယ်မှာ-သင် ရဟန်းသည် ဇာတ်အားဖြင့် ယုတ်ညံ့
သည်မဟုတ်၊ မဟာသမ္မတမင်း၏ အဆက်အနွယ်ဖြစ်သော ဥက္ကာကရာဇ်မင်း၏
အနွယ်၌ဖြစ်သည်။ သုဒ္ဓေါဒနမင်း မဟာမာယာမိဖုရားတို့၏မြေး၊ အရှင်ရာဟုလာ
၏ညီတော် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့ မြင့်မြတ်သော ဘုရား၏သားတော် ဖြစ်ပါလျက်
ပျင်းရိ၍နေရန် မသင့်ပေ-ဟု ဤသို့ ဆင်ခြင်ရန် ပြထား၏။

၃-ဤဆင်ခြင်ပုံလည်း အခြားအဋ္ဌကထာတို့၌ မရှိ၊ ယင်း၏အစား အရှင်
သာရိပုတ္တ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်စသော သီတင်းသုံးဘော်တို့၏ မြင့်မြတ်ခြင်းကို
ဆင်ခြင်ပုံသာလျှင် ထိုအဋ္ဌကထာတို့၌ လာရှိပေသည်။

သမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း-ဟူသောတရား ၁၁-ပါးတို့သည် ဝိရိယ သမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။

(၁-မှ ၇) ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဓမ္မာနုဿတိ၊ သံဃာနုဿတိ၊ သီလာနုဿတိ၊ စာဂါနုဿတိ၊ ဒေဝတာနုဿတိ၊ ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ပွားများ အားထုတ်ခြင်း၊ (၈) ရတနာသုံးပါး၌ ကြည်ညိုမှုအဆီအစေးခြောက်ခန်း သဖြင့် စိတ်နှလုံးကြမ်းတမ်းသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ (၉) ရတနာ သုံးပါး၌ ကြည်ညိုမှုအဆီအစေးရှိသဖြင့် စိတ်နှလုံးနူးညံ့ညက်ညောသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း၊ (၁၀) ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်းသောသုတ်တို့ကို ဆင်ခြင် ခြင်း၊ (၁၁) ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း-ဟူသော တရား ၁၁-ပါးတို့သည် ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း ဆိုခဲ့ပြီးသော ဤအခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဤဆိုခဲ့သောတရား တို့ကို ဖြစ်စေလျှင် ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်စသည်တို့ကို ပွားစေသည်မည်၏။ စိတ်ကို ပင့်မြှောက်သင့်သောအခါ၌ ပင့်မြှောက်ခြင်းသည် ဤဆိုခဲ့သည့် အတိုင်းပင် ဖြစ်ပေသည် ။

မှတ်ချက်

၁-ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း....ဖြစ်စေလျှင်....ပွားစေသည် မည်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-ဆိုခဲ့ပြီးသော ဤအခြင်းအရာတို့-ဟူသည်မှာ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး၊ ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းတရား ၁၁-ပါး၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းတရား ၁၁-ပါးတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၃-ဤဆိုခဲ့သောတရားတို့-ဟူသည်မှာ ဓမ္မဝိစယ၊ ဝိရိယ၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင် တရားတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၄-ခေါင်းစဉ်အရာ၌၎င်း၊ အကျယ်ပြုရန် အစပျိုးသော မေးခွန်းအရာ၌၎င်း မြန်မာစကားချောစေရန် အနည်းငယ်ပြင်၍ ပြန်ခဲ့သည်အားလျော်စွာ ဤ နိဂုံးချုပ်အရာ၌လည်း အနည်းငယ်ပြင်၍ ပြန်ထားသည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၄၀၉

(၅) စိတ်ကိုနှိပ်ခြင်း

၆၅။ စိတ်ကို နှိပ်သင့်သောအခါ၌ နှိပ်ခြင်းသည် အဘယ်သို့ပါနည်း? ဝီရိယကို လွန်စွာအားထုတ်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ၊ စိတ်ပျံ့လွင့်သော အခါ၌ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်စသော သုံးပါးတို့ကို မပွားစေပဲ ပဿဒ္ဓိ သမ္မောဇ္ဈင်စသော သုံးပါးတို့ကို ပွားစေလျက် နှိပ်ခြင်းပေတည်း။ မှန်ပေ၏။ ဤဆိုလတုံသောစကားကို မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်—

“ရဟန်းတို့ ဥပမာပြရလျှင် ယောက်ျား (တယောက်)သည် ကြီးမားသောမီးပုံကို ငြိမ်းစေလိုသည်ဖြစ်၍ ထိုမီးပုံ၌ မြက်ခြောက် တို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏။ပ။ မြေမှုန့်ဖြင့်လည်း ဖြူးထည့်မပေးရာ၊ ရဟန်းတို့ ထိုယောက်ျားသည် ကြီးမားသောမီးပုံကို ငြိမ်းစေနိုင်ရာ သလောဟု (မေးတော်မူ၏)။ ဤသို့ ငြိမ်းစေခြင်းသည် မဖြစ် နိုင်ပါဘုရား - ဟု (လျှောက်ထားကုန်၏)။ ရဟန်းတို့ ဤ အတူပင် ပျံ့လွင့်သောစိတ်ဖြစ်သောအခါ၌ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် ကို ပွားစေခြင်းငှါ သင့်လျော်သောအခါ မဟုတ်ပေ။ ဝီရိယ သမ္မောဇ္ဈင်ကို....ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှါ သင့်လျော်သော အခါမဟုတ်ပေ။ ထိုသို့ သင့်လျော်သောအခါမဟုတ်ခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? ရဟန်းတို့ စိတ်သည် တက်ကြွပျံ့လွင့်၏။

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ စသည်-ဖြင့် ထိတ်လန့်မှု သံဝေဂဉာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်စေခြင်း စသည်ကို သိမ်းယူ၏။ (ဋီကာ)

၂-ဤ၌ စိတ်၏ တက်ကြွပျံ့လွင့်ခြင်းသည် မငြိမ်မသက်ဖြစ်ခြင်းသာတည်း။ ကာမအာရုံစသည်သို့ ပျံ့လွင့်ပြေးသွားခြင်းမျိုးကား မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ ဥဒ္ဓတ-တက်ကြွပျံ့လွင့်-ဟူသည်မှာ သမာဓိစသည်တို့၏ နှုံးခြင်းအား နည်းခြင်းကြောင့် မငြိမ်သက်(-ဟု ဆိုလိုသည်)-ဟူ၍ ဖွင့်ပြထားပေသည်။

ထိုတက်ကြွပျံ့လွင့်သောစိတ်ကို ထိုဓမ္မဝိစယ၊ ဝီရိယ၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင် တရားတို့ဖြင့် မငြိမ်းစေနိုင်သောကြောင့် ပေတည်း။ ရဟန်းတို့ စိတ်ပျံ့လွင့်သောအခါ၌ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှါ သင့်လျော်သောအခါ ဖြစ်ပေသည်။ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှါ သင့်လျော်သောအခါဖြစ်ပေသည်။ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှါ သင့်လျော်သောအခါဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ သင့်လျော်သောအခါဖြစ်ခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? ရဟန်းတို့ စိတ်သည် ပျံ့လွင့်၏။ ထိုပျံ့လွင့်သောစိတ်ကို ထိုပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်တရားတို့ဖြင့် လွယ်ကူစွာ ငြိမ်းစေနိုင်သောကြောင့် ပေတည်း။ ရဟန်းတို့ ဥပမာပြရလျှင် ယောက်ျား (တယောက်) သည် ကြီးမားသောမီးပုံကို ငြိမ်းစေလိုသည်ဖြစ်၍ ထိုမီးပုံ၌ မြက်စိုတို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏ ။ပ။ [၁၃၀] မြေမှုန့်တို့ဖြင့်လည်း ဖူးထည့်ပေးရာ၏။ ရဟန်းတို့ ထိုယောက်ျားသည် ကြီးမားသော မီးပုံကို ငြိမ်းစေနိုင်ရာသလော-ဟု (မေးတော်မူ၏)။ ငြိမ်းစေနိုင်ရာ ပါသည် အရှင်ဘုရား-ဟု (လျှောက်ထားကုန်၏)”။

ဤသို့ ပွားစေရာ၌လည်း မိမိ မိမိ၏ အကြောင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင် စသည်တို့ကို ပွားစေခြင်းကို သိအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ဤ ဆိုလတုံသောစကားတော်(သုံးရပ်)ကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ(အပ်) ပေသည်—

“ရဟန်းတို့ (စေတသိက်အပေါင်း-ကိုယ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်း ဟူသော) ကာယပဿဒ္ဓိသည်, (စိတ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဟူသော) စိတ္တပဿဒ္ဓိသည် ရှိ၏။ ထိုကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိတရားတို့၌ အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်း သည် (ရှိ၏)။ ဤသို့ များစွာနှလုံးသွင်းခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၄၁၁

ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဖြစ်ပြီးသော ပဿဒ္ဓိ သမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်းငှါ ပြန့်ပြောခြင်းငှါ ပျားမှု (ဘာဝနာ) ၏ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံခြင်းငှါ ဖြစ်သောအကြောင်းပေတည်း။”

ထို့ပြင် “ရဟန်းတို့ (ရှေးရှေးသမာဓိဟူသော) သမထနိမိတ် သည်၊ အာရုံ (တခုတည်းသာရှိ၍) အမျိုးမျိုးမရှိသော အဗျဂ္ဂနိမိတ် သည်” ရှိ၏။ ထိုသမထနိမိတ်၊ အဗျဂ္ဂနိမိတ်တို့၌ အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် (ရှိ၏)။ ဤ များစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင် ၏လည်း ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဖြစ်ပြီးသော သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း လွန် စွာ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းငှါ ပြန့်ပြောခြင်းငှါ ပျားမှု (ဘာဝ နာ) ၏ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံခြင်းငှါဖြစ်သော အကြောင်းပေ တည်း။”

ထို့ပြင် “ရဟန်းတို့ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား တို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုတရားတို့၌ အကြောင်းမှန် လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် (ရှိ၏)။ ဤ များစွာနှလုံးသွင်း ခြင်းသည်မဖြစ်သေးသော ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဖြစ်ပြီးသော ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏လည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန် အထပ် ထပ်ဖြစ်ခြင်းငှါ ပြန့်ပြောခြင်းငှါ ပျားမှု (ဘာဝနာ) ၏ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံခြင်းငှါ ဖြစ်သော အကြောင်းပေတည်း။”

မှတ်ချက်

၁- အ-မရှိ + ဝိ-အမျိုးမျိုး + အဂ္ဂ-အာရုံအဖို့ = အဗျဂ္ဂ-အာရုံအမျိုးမျိုး မရှိ- အာရုံတခုတည်းသာရှိသော သမာဓိ။

ထိုစကားတော်(သုံးရပ်)၌ ထိုယောဂီရဟန်းအား ပဿဒ္ဓိစသော တရားတို့ ဖြစ်ခဲ့ဘူးပုံ အခြင်းအရာကို မှတ်သား၍ ထိုပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်တရားတို့ကိုဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းမှုသည်^၁ ပင်လျှင် ထိုသုံးဝါကျလုံးတို့၌ ဝါ-ထိုသုံးဝါကျတို့ဖြင့် ပြအပ်သော တရားအစုသုံးပါးတို့၌ (ဝါ-ထိုတရားသုံးပါးတို့ဖြစ်ရန်) အကြောင်းလမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း (ယောနိသောမနသိကာရ)မည်၏။ သမထနိမိတ်-ဟူသော ဤအမည်သည် ရှေးရှေးသော သမထ၏သာလျှင် အမည်ဖြစ်ပေသည်။ အဗျဂ္ဂနိမိတ်-ဟူသော ဤအမည်သည်လည်း ပျံ့လွင့်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အနက်သဘောကြောင့် ထိုရှေးရှေးသမထ၏ပင်လျှင် အမည်ဖြစ်ပေသည်။

တနည်းပြရလျှင် (၁) သင့်မြတ်ကောင်းမွန်သော ဘောဇဉ်ကို မှီဝဲခြင်း၊ (၂) သင့်လျော်သော ဥတုကို မှီဝဲခြင်း၊ (၃) သင့်လျော်သော ဣရိယာပုထ်ကို မှီဝဲခြင်း၊ (၄) အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ကာယိကပယောဂကို^၂

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ မြန်မာလို အဖြောင့်အားဖြင့် ထိုပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်တရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော နှလုံးသွင်းမှု-ဟု ဆိုလို၏။

၂- မိမိ၏၎င်း၊ သူတပါး၏၎င်း ကံသာလျှင် ဥစ္စာရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းကို မဇ္ဈတ္တပယောဂ-ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ဤအလယ် အလတ် ပယောဂဖြင့် (ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်)ဖြစ်တတ်၏-ဟူ၍ ဒီ-ဋ္ဌ ၂၊၃၇၃-စသည်တို့၌ ဖွင့်ပြထား၏။ ထိုအဋ္ဌကထာတို့ အလိုအားဖြင့် ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းကို အလယ်အလတ်ပယောဂ-ဟု မှတ်အပ်၏။ သို့သော် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၌မူ “ပယောဂေါ စ ကာယိကော ပဝတ္ထိတော-(အလယ် အလတ် ဖြစ်သော)ကိုယ်အပြုအမူ ပယောဂကိုလည်း ဖြစ်စေအပ်၏”ဟု ဖွင့်ပြထား၏။ ဤဒီကာအလိုအားဖြင့် မနုလ္လန်း မကြမ်းလွန်းသော ကိုယ်အမူအရာကို ပြုနေ

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၄၁၃

ဖြစ်စေခြင်း၊ (၅) ကိုယ်စိတ်ပူပန်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို^၁ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
(၆) ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းအေးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း၊ (၇) ပဿဒ္ဓိ-
သမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်းဟူသော တရားခုနစ်ပါးတို့သည် ပဿဒ္ဓိ-
သမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။

[၁၃၁] (၁) အတွင်း အပြင်ဝတ္ထုတို့၏ သန့်ရှင်းမှုကို ပြုခြင်း၊ (၂)
နိမိတ်၌ လိမ္မာခြင်း၊^၂ (၃) ဣန္ဒြေတို့၏ညီမျှခြင်းကို ပြီးစေခြင်း၊ (၄)
စိတ်ကို နှိပ်သင့်သောအခါ၌ နှိပ်ခြင်း၊ (၅) စိတ်ကို ပင့်မြှောက်သင့်သော
အခါ၌ ပင့်မြှောက်ခြင်း၊ (၆) ငြိမ်သက်ခြင်းဟူသော သာယာဖွယ် ချမ်း
သာကင်းသောစိတ်ကို သဒ္ဓါနှင့် သံဝေဂတို့ဖြင့်^၃ ရွှင်လန်းသန့်စွမ်းစေခြင်း၊
(၇) ကောင်းစွာ အညီအညွတ်ဖြစ်နေသော ဘာဝနာစိတ်ကို (မမြှောက်
မနှိပ် မရွှင်စေပဲ) လျစ်လျူရှုခြင်း၊ (၈) သမာဓိမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို
ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ (၉) ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို

မှတ်ချက်

သောသူအား ပဿဒ္ဓိ ဖြစ်တတ်သည်ဟု ယူရ၏။ ဤဒွိကာအဖွင့်သို့ လိုက်၍
အလယ်အလတ်ဖြစ်သော(ကာယိက)ပယောဂကို-ဟု ပြန်ထားသည်။

၁-ခဲ ဒုတ် စသည်တို့ဖြင့် သူတပါးကို ညှဉ်းဆဲတတ်သောသူကို ကိုယ်စိတ်
ပူပန်သောပုဂ္ဂိုလ်-ဟု ဆိုသည်။ (ဒီ-ဋ္ဌ ၂၊ ၃၈၃)စသည်ကို မှီသည်။

၂-နိမိတ်၌ လိမ္မာခြင်းမည်သည်မှာ ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို မှတ်ယူခြင်း၌ လိမ္မာ
ခြင်းပေတည်း။ (ဒီ-ဋ္ဌ ၁၊ ၃၈၃)စသည်ပင်။

၃-ဤ၌ သဒ္ဓါ-ဟူသည်မှာ ဘုရား တရား သံဃာ ရတနာသုံးပါး၌
ကြည်ညိုသော ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားပေတည်း။ သံဝေဂ-ဟူသည်မှာ
စိတ်ကို ထိတ်လန့်စေတတ်သော သံဝေဂဝတ္ထု ရှစ်ပါးပေတည်း။ ယင်း
နှစ်မျိုးဖြင့် စိတ်ကို ရွှင်လန်း သန့်စွမ်းစေပုံကို စာပိုဒ်နိပါတ် ၆၆-၌
ပြုလတ်အတိုင်းပင် သိအပ်၏။

မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း၊ (၁၀) ဈာန်တည်းဟူသော ဝိမောက္ခတို့ကို အထပ်ထပ် သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်ခြင်း၊^၁ (၁၁) သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်းဟူသောတရား တဆဲ့တပါးတို့သည် သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင် ဖြစ်ခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။

(၁) ချစ်ခင်ဖွယ် သတ္တဝါတို့၌သော်လည်း လျစ်လျူရှုခြင်း၊ (၂) သင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊ (၃) သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌ တွယ်တာစွဲလမ်းခြင်း အားကြီးသူကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ (၄) သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုတတ်သူကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း၊ (၅) ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်းဟူသော တရားငါးပါးတို့သည် ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင် ဖြစ်ခြင်းငှါ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း၊^၂ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဤ အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊^၃ ဤဆိုခဲ့ပြီးသော တရားတို့ကို^၄ ဖြစ်စေလျှင် ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင် စသည်တို့ကို ပွားစေသည် မည်၏။ စိတ်ကို နှိပ်သင့်သောအခါ၌ နှိပ်ခြင်းသည် ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

မှတ်ချက်

၁- ဤ၌ ဆင်ခြင်ပုံကို ဇွဲကာ၌ “ဤသို့ ပွားစေခြင်း(ဖြစ်သည်) ဤသို့ ဝင်စားခြင်း(ဖြစ်သည်) ဤသို့ ဆောက်တည်ခြင်း(ဖြစ်သည်) ဤသို့ ဈာန်မှထခြင်း(ဖြစ်သည်) ဤသို့ဖြစ်လျှင် ညစ်နွမ်းသည် ဤသို့ဖြစ်လျှင် ဖြူစင်သည်”ဟု အထပ်ထပ် သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်ခြင်းပင်ဟူ၍ ဖွင့်ပြထား၏။

၂- ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း....ဖြစ်စေလျှင်....ပွားစေသည် မည်၏-ဟု စပ်ပါ။

၃- ဆိုခဲ့ပြီးသော ဤအခြင်းအရာတို့-ဟူသည်မှာ ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်းတရား ခုနစ်ပါး၊ သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်းတရား ၁၁-ပါး၊ ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်းတရား ၅-ပါးတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၄- ဤဆိုခဲ့ပြီးသော တရားတို့-ဟူသည်မှာ ပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်တရားတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၄၁၅

(၆) စိတ်ကို ရှင်လန်းစေခြင်း

၆၆။ စိတ်ကို ရှင်လန်းစေသင့်သောအခါ၌ ရှင်လန်းစေခြင်းသည် အဘယ်သို့ပါနည်း? ထိုယောဂီအား ပညာ၏ ကြောင့်ကြစိုက်မှု နှ့်ခြင်း ကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ငြိမ်သက်ခြင်းဟူသော ချမ်းသာကိုမရခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ဘာဝနာစိတ်မှာ သာယာဖွယ်ကင်းလျက် ရှိငြားအံ့၊ ထိုအခါ၌ သံဝေဂ ဝတ္ထုခေါ် ထိတ်လန့်စေတတ်သော အကြောင်းရှစ်ပါးတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း ဖြင့် ထိုစိတ်ကို ထိတ်လန့်စေလျက် ရှင်လန်းသန့်စွမ်းစေရ၏။ သံဝေဂဝတ္ထု ရှစ်ပါးတို့မည်သည်မှာ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းဟူသော လေးပါး၊ ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော အပါယ်ဆင်းရဲ၊ အတိတ်ကာလ၌ ဝဋ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဆင်းရဲ၊ အနာဂတ်ကာလ၌ ဝဋ်လျှင် အကြောင်း ရင်းရှိသော ဆင်းရဲ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကာလ၌ အာဟာရကို ရှာဖွေရခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဆင်းရဲဟူသော ဤ ရှစ်ပါးတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ထို

မှတ်ချက်

၁- ပဋိသန္ဓေနေခြင်း အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းတို့သည် ထိုက်သည်အား လျော်စွာ သုဂတိဘုံ ဒုဂ္ဂတိဘုံ ၂-မျိုးလုံး၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းဆင်းရဲ ၄-မျိုးတို့မှ တပါးသော (ငရဲဘုံ၌) ငါးပါးသော အနှောင်အဖွဲ့တို့ဖြင့် အနှောင် အဖွဲ့ခံရခြင်းစသည် (ပြိတ္တာဘုံ အသုရကာယ်ဘုံတို့၌) အစာငတ် ရေငတ်ခြင်း စသည် (တိရစ္ဆာန်ဘုံ၌) အချင်းချင်း နှိပ်စက်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲကို အပါယ်ဆင်းရဲဟု (သီးခြား) မှတ်အပ်၏။ (ပဋိသန္ဓေနေခြင်း အိုခြင်း နာခြင်း သေခြင်းနှင့် အပါယ်ဆင်းရဲဟူသော) ထိုအလုံးစုံကို ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝနှင့် ဆိုင်သည်ဟု ယူအပ်၏။ ထို့ကြောင့် အတိတ်ကာလ အနာဂတ်ကာလတို့၌ ဝဋ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဆင်းရဲတို့ကို အသီး အခြား ယူအပ်ကုန်၏။ ထို့ပြင် အာဟာရကိုမရှိ၍ အသက်ရှင်ရသော သတ္တဝါတို့ တွင် လုံ့လကိုမရှိ၍ အသက်ရှင်ရသောသတ္တဝါတို့၏ အာဟာရရှာရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဆင်းရဲသည် အစာမရှာရသော သတ္တဝါတို့နှင့် မဆိုင်၊ အစာ

၄၁၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ပြင် ဘုရား တရား သံဃာတော်တို့၏ ဂုဏ်တို့ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း ဖြင့်လည်း ထိုစိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေရ၏။ စိတ်ကို ရွှင်လန်းစေ သင့်သောအခါ၌ ရွှင်လန်းစေခြင်းသည် ဤ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်ပေ သည်။

(၇) စိတ်ကို လျစ်လျူရှုခြင်း

စိတ်ကို လျစ်လျူရှုသင့်သောအခါ၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသည် အဘယ်သို့ ပါနည်း? ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းကျင့်သော ထိုယောဂီ၏ ဘာဝနာစိတ်သည် မတုန်ဆုတ် မပျံ့လွင့်သည်ဖြစ်၍ သာယာဖွယ်လည်း မကင်းပဲ အာရုံ၌ အညီအမျှဖြစ်လျက် သမထအကျင့်လမ်းမှန်၌ သွားနေခြင်းအံ့၊ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီအား ပင့်မြှောက်ခြင်း၊ နှိပ်ခြင်း၊ ရွှင်စေခြင်းတို့၌ ကြောင့်ကြ စိုက်ဖွယ် မရှိတော့ပေ။ အညီအမျှ သွားနေသော မြင်းတို့၌ (ကြောင့်ကြ မစိုက်ရသော) ရထားထိန်းကဲ့သို့ပင်တည်း။ စိတ်ကို လျစ်လျူရှုသင့်သော အခါ၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

(၈) သမာဓိကင်းသူကို ရှောင်ခြင်း

သမာဓိကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ဆိုသည်မှာ ဈာန်ရ ကြောင်း အကျင့်လမ်းသို့ မတက်ဘူး မသွားဘူးသော ကိစ္စများစွာတို့၌ လုံ့လပြုသည်ဖြစ်၍ စိတ်နှလုံး မတည်မတံ့ ပျံ့လွင့်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ဝေးစွာစွန့်ပစ် ဖဲ့ခွါခြင်းပေတည်း။

မှတ်ချက်

အာဟာရ ရှာရခြင်းဟူသော အသက်မွေးမှုကြောင့်ဖြစ်သော ထိုဆင်းရဲကို ဂ-ခု မြောက် သံဝေဂဝတ္ထု-ဟု ဆိုထားပေးသည်-ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။ (ဋီကာ)

၁- ဤစကားရပ်ဖြင့် သဒ္ဓါတရား ဖြစ်ပွားစေလျက် စိတ် ရွှင်လန်း သန့်စွမ်း အောင် နှလုံးသွင်းပုံကို ပြသည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းဆယ်ပါး ၇၀၇

(၉) သမာဓိရှိသူကို မှီဝဲခြင်း

သမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်းဆိုသည်မှာ ဈာန်ရကြောင်း အကျင့်လမ်းသို့ သွားတူး ကျင့်ဘူးသည်ဖြစ်၍ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိကို ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သို့ ရံဖန်ရံခါ ချဉ်းကပ်ခြင်းပေတည်း။

(၁၀) ထို အပ္ပနာသမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်ခြင်း

[၁၃၂] ထို အပ္ပနာသမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်ခြင်း ဆိုသည်မှာ အပ္ပနာသမာဓိကို ဖြစ်စေခြင်း၌ (ဝါ-ဖြစ်စေရန်) နှလုံးသွင်းခြင်း၊ မပြတ်အားထုတ်ခြင်းပေတည်း။ သမာဓိကို အလေးပြုခြင်း၊ သမာဓိ၌ ညွတ်ခြင်း၊ သမာဓိ၌ ကိုင်းခြင်း၊ သမာဓိ၌ ရှိုင်းခြင်းဟူသော အနက်ကို (ဆိုလို၏)။ (၁၀)

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အပ္ပနာကောသလ္လခေါ် အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်း အစီအရင်ဆယ်ပါးကို ပြည့်စုံစေအပ်၏။

၆၇။ အကျိုးကား—ရအပ်ပြီးသော ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဤ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်း အစီအရင်ကို ပြည့်စုံစေသော ယောဂီအား အပ္ပနာသည် ဖြစ်ပေါ်၏။

ဤ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကျင့်သောယောဂီအား ထို အပ္ပနာသည် အကယ်၍ မဖြစ်ငြားအံ့၊ ထိုသို့ အပ္ပနာ မဖြစ်စေကာမူ ပညာရှိသော ယောဂီသည် အားထုတ်မှုကို မစွန့်လွှတ်ပဲ အားထုတ်မြဲ အားထုတ်ရာ၏။

မှန်စွာအားထုတ်မှု သမ္မာဝါယာမကို စွန့်လွှတ်၍၊ ဝါ-လျှော့၍ အနည်းငယ်မျှပင်ဖြစ်သော တရားထူးမည်သည်ကို (တစုံတယောက်သော) ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရနိုင်ရာ၏ဟူသော ဤသဘောသည် မရှိပေ။

ထိုသို့ မရှိသောကြောင့် ပညာရှိသည် စိတ်ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကို ကောင်းစွာမှတ်သားလျက် ဝီရိယ၏သာလျှင် (သမာဓိနှင့်) ညီမျှသော ကိစ္စရှိအောင် အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ယှဉ်စေရာ၏။

အနည်းငယ်မျှသော်လည်း တွန့်ဆုတ်လျှင် စိတ်ကို ပင့်မြှောက်ပေးရာသည်သာလျှင်တည်း။ အားထုတ်လွန်းသော ဝီရိယကို တားမြစ်၍ မလျော့မတင်းသာလျှင် ဖြစ်စေရာ၏။

ပန်းဝတ်မှုံစသည်၌ ပျားလိမ္မာစသည်ကဲ့သို့ ပြုကျင့်ရန်

ပန်းဝတ်မှုံ၊ ကြာရွက်၊ ပင့်ကူမျှင်၊ လှေ၊ ဆီကျည်တောက်တို့၌ ပျားစသည်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို (ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌) ကောင်းစွာ ဖွင့်ပြထားသကဲ့သို့။

ထို့အတူ တွန့်ဆုတ်ခြင်း ပျံ့လွင့်ခြင်းတို့မှ လွတ်မြောက်စေ၍ အခါခပ်သိမ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ရှေးရှု ဘာဝနာစိတ်ကို ပြီးစေ-
ဖြစ်စေရာ၏။

မှတ်ချက်

၁-ဋီကာ၌ ဖွင့်ပြထားသည့်အစဉ်အတိုင်း ပြန်ဆိုချက် ဖြစ်သည်။ ကောင်းစွာဖွင့်ပြထားသော ပျား စသည်တို့၏ ဖြစ်ပုံကဲ့သို့ ဟူ၍ ဆိုလို၏။ အောက်ပါအတိုင်းပြန်ဆိုလျှင် သာ၍ချောမောရှင်းလင်းရာ၏—

(အဋ္ဌကထာ၌) ကောင်းစွာ ချီးမွမ်း ပြဆိုထားသော (ဤပုဒ်ကို “ဖြစ်ပုံ” နှင့်စပ်) ပန်းဝတ်မှုံ၊ ကြာရွက်၊ ပင့်ကူမျှင်၊ လှေ၊ ဆီကျည်တောက်တို့၌ (လိမ္မာသော) ပျားစသည်တို့၏ ဖြစ်ပုံကဲ့သို့။

နိမိတ်သို့ ရှေးရှုဖြစ်စေခြင်း

၆၈။ ထို ပန်းဝတ်မှု အစရှိသော နှစ်ဂါထာ၌ ဤ ဆိုလတုံသည်ကား အနက်ကို ပြခြင်းပေတည်း—မကျွမ်းကျင်မလိမ္မာသော^၁ ပျားသည် ဤမည်သော သစ်ပင်၌ ပန်းပွင့်လေပြီ-ဟုသိ၍ လျင်မြန်သော အဟုန်ဖြင့် ပျံသွားသောကြောင့် ထိုသစ်ပင်ကို လွန်သွားပြီးမှ တဖန် ပြန်လာရသည် ဖြစ်၍ ပန်းဝတ်မှုကုန်မှ ရောက်လာ၏။ မကျွမ်းကျင်မလိမ္မာသော အခြား ပျားတကောင်သည် နွေးသော အဟုန်ဖြင့် ပျံသွားသောကြောင့် ပန်းဝတ်မှု ကုန်မှသာလျှင် ရောက်၏။ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ပျားသည်ကား မနွေးလွန်း မမြန်လွန်းသော အဟုန်ဖြင့် ပျံသွားသောကြောင့် ချမ်းသာစွာ ပန်းအစသို့ ရောက်၍ အလိုရှိတိုင်းဝတ်မှုကို သယ်ယူပြီးလျှင် ပျားရည်ကို ပြည့်စုံစေလျက် ပျား၏ အရသာကိုခံစားရသကဲ့သို့၎င်း။

[၁၃၃] ထို့ပြင် ခွဲစိတ်ကုသတတ်သော ဆရာ၏တပည့်တို့သည် ရေခွက်၌ထားသော ကြာရွက်၌ ဓားငယ်ဖြင့် ခွဲဖောက်ခြင်းစသောအမှုကို သင်ယူကုန်သည်ရှိသော် မကျွမ်းကျင်သော တပည့်တယောက်သည် အဟုန်ဖြင့် ဓားကို ချသဖြင့် ကြာရွက်ကို နှစ်ခြမ်းဖြတ်မိ၏။ ရေ၌မူလည်း နစ်စေ၏။ မကျွမ်းကျင်သော အခြားတပည့်တယောက်သည် (ကြာရွက်ကို) ဖြတ်မိမည်၊ ရေ၌နစ်စေမည်မှ စိုးရိမ်သောကြောင့် (ကြာရွက်ကို) ဓားငယ်ဖြင့် ထိရုံပင် မထိဝံ့ပေ။ ကျွမ်းကျင်သော တပည့်သည်ကား မမြန်လွန်း မနွေးလွန်းသော လုံ့လပယောဂဖြင့် ကြာရွက်၌ ဓားရာကိုပြု၍ (ခွဲစိတ်ခြင်း) အတတ်၌ ပြီးဆုံးအောင် တတ်သည်ဖြစ်၍ ထိုသို့ဖောက်ခွဲ၍ ကုသင့်သော သဘောရှိ

မှတ်ချက်

၁- ဤ၌ အတိဆေကော-ဟူသော သီဟိုဠ်မှုကဲ့အရ “အလွန် လိမ္မာ ပါးနပ်သော-လိမ္မာ ပါးနပ်လွန်းသော ပျားသည်”ဟူသော အနက်လည်း သင့်သကဲ့သို့ ရှိပေ၏။

သော အရာတို့၌ အကြောဖောက်ခြင်းစသော အမှုကို ပြု၍ (ဆေးကုခ)
လာဘ်ကို ရသကဲ့သို့၎င်း။

ထို့ပြင် “လေးလံ(၁၆-တောင်)ရှည်သော ပင့်ကူမျှင်ကို ယူဆောင်လာ
သောသူသည် အသပြာလေးထောင်ရမည်”ဟု ဘုရင်က ကျေညာသည်
ရှိသော် မကျွမ်းကျင်သော ယောက်ျားတယောက်သည် လျင်မြန်စွာ မင့်ကူ
မျှင်ကို ငင်ယူသဖြင့် (ပင့်ကူမျှင်သည်) ထိုထိုအရပ်၌ ပြတ်သည်သာလျှင်
တည်း။ မကျွမ်းကျင်သော အခြားယောက်ျားတယောက်သည် ပင့်ကူမျှင်
ပြတ်မည်မှ စိုးရိမ်သောကြောင့် လက်ဖြင့် (ပင့်ကူမျှင်ကို)ထိရုံပင်မထိဝံ့ပေ။
ကျွမ်းကျင်သော ယောက်ျားတယောက်သည်ကား အစွန်းမှစ၍ မမြန်လွန်း
မနှေးလွန်းသော လုံ့လပယောဂဖြင့် တုတ်တံ၌ ရစ်လျက်ယူသည်ရှိသော်
(လေးလံရှည်သော ပင့်ကူမျှင်ကို ယူဆောင်လာနိုင်သောကြောင့်) ဆုလာဘ်
ကို ရသကဲ့သို့၎င်း။

ထို့ပြင် မကျွမ်းကျင်သော လှေသူကြီးသည် အားကြီးသော လေ (လာ
သောအခါ)၌ ရွက်ကို(လေဖြင့်)ပြည့်စေသောကြောင့် လှေကို (ရောက်လို
သော အရပ်မှ)တပါးသော အရပ်သို့ ပြေးသွားစေ၏။ မကျွမ်းကျင်သော
အခြားလှေသူကြီးတယောက်သည် အားနည်းသော လေ (လာသောအခါ)
၌ ရွက်ကို ချထားသောကြောင့် လှေကို ထိုတည်မြဲနေရာ၌သာလျှင် တည်
စေ၏။ ကျွမ်းကျင်သော လှေသူကြီးသည်ကား အားနည်းသော လေ(လာ
သောအခါ)၌ တရွက်လုံးကို (လေဖြင့်) ပြည့်စေ၍၊ အားကြီးသောလေ
(လာသောအခါ)၌ ရွက်တဝက်ကို(သာ) လွှင့်၍ လိုရာအရပ်သို့ ချမ်းသာ
စွာရောက်သကဲ့သို့၎င်း။

ထို့ပြင် အပေါက်ကျဉ်းသော ဆီကျည်တောက်ကို မဖိတ်မလျှံစေပဲ ဆီဖြင့်
ပြည့်စေနိုင်သော (လောင်းထည့်နိုင်သော) သူသည် ဆုလာဘ်ရမည်-ဟု
ဆရာက တပည့်တို့ကို ပြောသည်ရှိသော် မလိမ္မာသော တပည့်တယောက်

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ နိမိတ်သို့ရှေးရှုဖြစ်စေခြင်း ၄၂၁

သည် ဆုလာဘ်၌ မက်မောသည်ဖြစ်၍ လျင်မြန်စွာ လောင်းထည့်သဖြင့် ဆီ ဖိတ်၏။ မလိမ္မာသော အခြားတပည့် တယောက်သည် ဆီဖိတ်မည်မှ စိုးရိမ်သော ကြောင့် လောင်းရုံပင် မလောင်းဝံ့ပေ။ လိမ္မာသော တပည့် သည်ကား မမြန်လွန်း မနှေးလွန်းသော လုံ့လပယောဂဖြင့် လောင်း ထည့်၍ ဆုလာဘ်ကို ရသကဲ့သို့၎င်း။

ဤအတူပင်လျှင် ရဟန်းတပါးသည် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်သည် ရှိသော် “လျင်မြန်စွာသာလျှင် အပ္ပနာသို့ရောက်တော့မည်”ဟု ပြင်းထန်စွာ ကြိုးစားအားထုတ်၏။ ထိုရဟန်း၏စိတ်သည် ဝီရိယကို လွန်စွာအားထုတ် ခြင်းကြောင့် ပျံ့လွင့်ခြင်း၌ ကျရောက်၏။ ထိုရဟန်းသည် အပ္ပနာသို့ မရောက်နိုင်ပေ။ အခြားရဟန်းတပါးသည် ဝီရိယကို လွန်စွာအားထုတ် ခြင်း၌ အပြစ်မြင်၍ “(ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ရပြီးသော) ယခုအခါ၌ ငါ့အား အပ္ပနာ(ရအောင် ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်း)ဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း”ဟု ဝီရိယကို လျော့လိုက်၏။ ထိုရဟန်း၏ စိတ်သည် ဝီရိယအလွန်တုန်ဆုတ် လျော့လျည်းသောကြောင့် ပျင်းရိခြင်း၌ ကျရောက်၏။ ထိုရဟန်းသည် ထည်း အပ္ပနာသို့ မရောက်နိုင်ပေ။ အကြင်ရဟန်းသည်ကား အနည်းငယ်မျှ သော်လည်း တုန်ဆုတ်လျှင် ဘာဝနာစိတ်ကို တုန်ဆုတ်ခြင်းမှ(လွတ်စေ၍) (အနည်းငယ်မျှသော်လည်း)တက်ကြွပျံ့လွင့်လျှင် ဘာဝနာစိတ်ကို တက်ကြွ ပျံ့လွင့်ခြင်းမှ လွတ်စေ၍ မလျော့မတင်းညီမျှသော [၁၃၄] ဝီရိယဖြင့် (ဘာဝနာစိတ်ကို)နိမိတ်သို့ ရှေးရှုဖြစ်စေ၏။ ထိုရဟန်းသည် အပ္ပနာသို့ ရောက်၏။ (အပ္ပနာသို့ရောက်သော) ထိုရဟန်းနှင့်တူသူ ဖြစ်သင့်၏။ ဤ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍—

“ပန်းဝတ်မှု၊ ကြာရွက်, ပင့်ကူမျှင်, လှေ, ဆီကျည်တောက်တို့၌ ပျား စသည်တို့၏ဖြစ်ပုံကို (ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌) ကောင်းစွာ ဖွင့်ပြထားသကဲ့သို့

ထို့အတူ တွန့်ဆုတ်ခြင်း ပျံ့လွင့်ခြင်းတို့မှ လွတ်မြောက်စေ၍ အခါ
ခပ်သိမ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ရွေးရှုဘာဝနာစိတ်ကို ပြီးစေ-ဖြစ်စေ
ရာ၏”-ဟူသော

ဤစကားကို ငါဆိုခဲ့ပေသည်။

ပဌမဈာန်ကို ပြဆိုချက်

၆၉။ ဤသို့ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း နိမိတ်သို့ရွေးရှု ဘာဝနာစိတ်ကို သွားစေ-
ဖြစ်စေသော ထိုယောဂီအား “ယခုအခါ အပ္ပနာပြည့်စုံတော့မည်”ဟု
(ဆိုသင့်သောခဏ၌) ဘဝင်ကိုဖြတ်ပြီးလျှင် “မြေ၊ မြေ”ဟု ရှုခြင်း
အားထုတ်ခြင်းဖြင့် (ဘာဝနာစိတ်၌) ထင်လာသော ထိုပထဝီကသိုဏ်း
ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် ဖြစ်ပေါ်၏။
ထိုမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမှ နောက်၌ ထိုပထဝီကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌
ပင်လျှင် ဇောလေးကြိမ်ဖြစ်စေ၊ ငါးကြိမ်ဖြစ်စေ စော (ကုန်) ၏။
ထိုလေးကြိမ် ငါးကြိမ်သော ဇောတို့တွင် နောက်ဆုံးဇောတခုသည်
ရူပါဝစရဇောတည်း။ ကြွင်းသော ဇောတို့သည် ကာမာဝစရဇောတို့
ပေတည်း။ ပကတိစိတ်(တို့၌ရှိသော ဝိတက်စသည်)တို့ထက် သာ၍

မှတ်ချက်

၁- ဖြတ်ပြီးလျှင်....အာရုံပြု၍....ဖြစ်ပေါ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂- အပ္ပနာဈာန်စိတ်နှင့် ဝိထိတူသော အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို
ပြ၏။

၃- လျင်သော ဉာဏ်ထူးရှိသော ခိပ္ပါဘိညပုဂ္ဂိုလ်အား ဇော လေးကြိမ်
ဖြစ်သည်၊ နှေးသော ဉာဏ်ထူးရှိသော ဒန္ဓာဘိညပုဂ္ဂိုလ်အား ဇော ငါးကြိမ်
ဖြစ်သည်၊ ဤသို့ လျင်သောအဟုန်ဖြင့် ဇောစိတ်ဖြစ်သည်ကိုပင် မြန်မာဝေါဟာရ
အားဖြင့် စောသည်-ဟု ဆိုသည်။

၄- ဇောလေးကြိမ်ဖြစ်လျှင် လေးကြိမ်မြောက်နောက်ဆုံးဇောသည် ရူပါ-
ဝစရ အပ္ပနာဈာန်ဇော၊ ကြွင်းသော ရှေ့ဇော သုံးကြိမ်သည် ကာမာဝစရဇော

အားကောင်းသည့် ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ စိတ္တေကဂ္ဂတာရှိကုန်သော ယင်းသုံးကြိမ် လေးကြိမ်သော ကာမာဝစရဇောတို့ကို အပ္ပနာကို ကြိုတင်၍ ပြုပြင်တတ်သောကြောင့် ပရိကံတို့ဟူ၍၎င်း၊ ရွာအစရှိသည်တို့၏ အနီး အရပ်ကို ရွာ၏ဥပစာ၊ မြို့၏ဥပစာ-ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အပ္ပနာနှင့် နီးကပ်သောကြောင့်၎င်း၊ (အပ္ပနာ၏) (မဝေးလှသော) အနီး၌ဖြစ်သော ကြောင့်၎င်း၊ ဥပစာရ (ဥပစာ) တို့ဟူ၍၎င်း၊ ဤကောဝဇ္ဇနဝိထိမှ

မှတ်ချက်

ဖြစ်သည်။ ငါးကြိမ်ဖြစ်လျှင် ငါးကြိမ်မြောက် နောက်ဆုံးဇောသည် ရူပါဝစရ အပ္ပနာများနှင့် ဇော၊ ကြွင်းသော ရှေ့ဇော လေးကြိမ်သည် ကာမာဝစရဇော ဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလို၏။

၁- ပရိ-အသင့်ဖြစ်စေရန် ကြိုတင်၍+ကမ္မ-ပြုပြင်တတ်သည်=ပရိကမ္မ-ပရိကံ-ကြိုတင်၍ ပြုပြင်တတ်သော ဇော၊ အစမ်းလေ့ကျင့်သကဲ့သို့ အပ္ပနာ ဖြစ်ရန် အတွက် အသင့် ပြုပြင်ထားနှင့်သော ဇော-ဟု ဆိုလို၏။

၂- အပ္ပနာနှင့် နီးကပ်သောကြောင့် ဥပစာ မည်ပါလျှင် ဥပစာဟူသော အမည်သည် အပ္ပနာနှင့် သာ၍နီးသော ဂေါတြဘူ၏ အမည်သာ ဖြစ်ရာ၏-ဟု ဆိုဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အနီး၌ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုပေသည်။ မှန်ပေ၏။ အလွန် မနီးလှသော်လည်း မဝေးလွန်းသော အရပ်၌ ဖြစ်လျှင် သမိပစာရီ-အနီး၌ ဖြစ်သည် မည်ပေ၏။ (ဋီကာ) ဤစကားဖြင့် ရှေ့အကြောင်းနှင့် နောက်အကြောင်း ထူးသည်ကို ပြ၏။

၃- ဥပ-အနီး၌+စာရ-ဖြစ်သည်=ဥပစာရ-ဥပစာ-အပ္ပနာ၏ အနီး၌ ဖြစ်သော ဇော။

၄- ကေ-တခုတည်းသော-ဝါ-တူသော+အာဝဇ္ဇန-အာဝဇ္ဇန်းရှိသည်=ကောဝဇ္ဇန-အပ္ပနာများနှင့် စိတ်အစဉ်အားဖြင့် တူသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော ဝိထိ၊ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူ-ဟု ခေါ်သော ကာမာဝစရဇောတို့၏ အာဝဇ္ဇန်းလည်း ဤအာဝဇ္ဇန်းပင်၊ အပ္ပနာများနှင့်ဇော၏ အာဝဇ္ဇန်းလည်း ဤအာဝဇ္ဇန်းပင်ဖြစ်၍ တခုတည်းသော-ဝါ-တူသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

ရှေးဖြစ်သော နာနာဝဇ္ဇနဝိထိ၌^၁ ပရိကံတို့နှင့် အထက်အပ္ပနာအားလျော်သောကြောင့် (အနုလောမ) အနုလုံတို့ဟူ၍၎င်း၊^၂ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဤပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံဟူသော သုံးကြိမ်လေးကြိမ်သော ဇောစိတ်တို့တွင် အားလုံးတို့၏ နောက်ဆုံးဖြစ်သော တတိယစိတ် သို့မဟုတ် စတုတ္ထစိတ်ကိုကား ကာမအန္တယ်ကို လွှမ်းမိုးကျော်လွန်တတ်သောကြောင့်၎င်း၊ မဟဂ္ဂုတ် အန္တယ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သောကြောင့်၎င်း ဂေါတြဘူ-ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်ပေသည်။ ဤသုံးကြိမ်လေးကြိမ်သော စိတ်တို့တွင် ယူအပ်ပြီးကိုမယူပဲ (ရေတွက်လျှင်) ပဌမစိတ်သည် ပရိကံမည်၏၊ ဒုတိယစိတ်သည် ဥပစာမည်၏၊ တတိယစိတ်သည် အနုလုံမည်၏၊ စတုတ္ထစိတ်သည် ဂေါတြဘူ

မှတ်ချက်

၁- နာနာ-များစွာသော-ဝါ-ကွဲပြားသော + အာဝဇ္ဇန-အာဝဇ္ဇန်း ရှိသည် = နာနာဝဇ္ဇန-များစွာသော-ဝါ-ကွဲပြားသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသောဝိထိ၊ အပ္ပနာဈာန် မဖြစ်မီ ရှေးအဖို့က ရှုခဲ့ ပွားများခဲ့သော ဘာဝနာဝိထိများ၌ ဝိထိ အကြိမ် များသလောက် အာဝဇ္ဇန်းလည်း များခဲ့၏၊ ယင်းအာဝဇ္ဇန်းများသည် နောက်ဆုံး အပ္ပနာဈာန်ဝိထိ၌ ပါဝင်သော အပ္ပနာဈာန်၏ အာဝဇ္ဇန်းမှလည်း ကွဲပြား၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုရှေးရှေး ဘာဝနာဝိထိများသည် နာနာဝဇ္ဇန-အာဝဇ္ဇန်းများသော ဝိထိ-ဝါ-အာဝဇ္ဇန်းကွဲပြားသော ဝိထိတို့ မည်ကြသည်။

၂- အပ္ပနာဈာန်ဝိထိ၌ ပါဝင်သော ကာမာဝစရဘာဝနာဇောများသည် ရှေးရှေး နာနာဝဇ္ဇနဝိထိတို့၌ပါဝင်သော ပရိကံ ဘာဝနာဇောတို့နှင့်လည်း လျော်၏၊ ဖြစ်လတ်သော အပ္ပနာဇောနှင့်လည်း လျော်၏။ ထို့ကြောင့်- အနုလောမ-အနုလုံ-ရှေးအဖို့က ဖြစ်ခဲ့သော ဝိထိကွဲ ပရိကံ ဘာဝနာနှင့်၎င်း၊ ဇောဆက်တည်းပင် ဖြစ်လတ်သော အပ္ပနာဈာန်နှင့်၎င်း လျော်သောဇော-ဟု ဆိုလို၏။

၃- ကာမာဝစရဇော သုံးကြိမ်ဖြစ်လျှင် တတိယစိတ်၊ လေးကြိမ်ဖြစ်လျှင် စတုတ္ထစိတ်-ဟု ဆိုလို၏။

မည်၏။ တနည်းရေတွက်လျှင်^၁ ပဌမစိတ်သည် ဥပစာမည်၏။ ဒုတိယစိတ်သည် အနုလုံမည်၏။ တတိယစိတ်သည် ဂေါတြဘူမည်၏။ စတုတ္ထစိတ်ဖြစ်စေ၊ ပဉ္စမစိတ်ဖြစ်စေ^၂ အပ္ပနာ(ဈာန်)စိတ်မည်၏။ မှန်ပေ၏။ လေးကြိမ်မြောက်စိတ်သာလျှင် ဖြစ်စေ၊ ငါးကြိမ်မြောက်စိတ်သာလျှင် ဖြစ်စေ အပ္ပနာဖြစ်၏။ (ဝါ-အာရုံ၌သက်ဝင်၏)။ ထို(လေးကြိမ်မြောက်ဖြစ်စေ၊ ငါးကြိမ်မြောက်ဖြစ်စေ ကိန်းသေမဟုတ်ပဲ) အပ္ပနာဖြစ်ခြင်းသည်လည်း ခိပ္ပါဘိညပုဂ္ဂိုလ် ဒန္ဓာဘိညပုဂ္ဂိုလ်တို့ အရအားဖြင့်(ထိုက်သလို ဖြစ်ခြင်းပေတည်း)။ ထိုလေးကြိမ်မြောက် သို့မဟုတ် ငါးကြိမ်မြောက် ဇောစိတ်မှ နောက်၌ (ခြောက်ကြိမ်မြောက် သို့မဟုတ် ခုနစ်ကြိမ်မြောက်) ဇောသည် (အဟုန်ကုန်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်) ကျသကဲ့သို့ဖြစ်၍^၃ ဘဝင်စိတ်၏ အလှည့်(သာလျှင်)ဖြစ်တော့၏။

မှတ်ချက်

၁-ကာမဇော သုံးကြိမ်မျှဖြစ်ရာ၌ ပရိကံ မပါပဲ ရေတွက်သော နည်းကိုဆိုသည်။

၂-ကာမဇော သုံးကြိမ်ဖြစ်လျှင် လေးကြိမ်မြောက်ဇောစိတ်သည် အပ္ပနာဈာန်စိတ် ဖြစ်သည်။ ကာမဇော လေးကြိမ်ဖြစ်လျှင် ငါးကြိမ်မြောက် ဇောစိတ်သည် အပ္ပနာဈာန်စိတ်ဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလို၏။

၃-ခိပ္ပါဘိညပုဂ္ဂိုလ်အား လေးကြိမ်မြောက်ဇောစိတ်သည် အပ္ပနာ ဖြစ်၏။ ဒန္ဓာဘိညပုဂ္ဂိုလ်အား ငါးကြိမ်မြောက်ဇောစိတ်သည် အပ္ပနာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ထိုက်သည်အားလျော်စွာဖြစ်သောကြောင့် ယတိပြတ် ကိန်းသေ သတ်မှတ်၍ မဆိုပဲ ထိုသို့ နှစ်သွယ် နှစ်ခွ ဆိုထားသည်ဟု ဆိုလို၏။

၄-ကာမဇောဝီထိ၌ ဇော ခုနစ်ကြိမ်ဖြစ်ရာတွင် ပဌမဇောထက် ဒုတိယဇောက အားကောင်း၏။ ထို့ထက် တတိယဇောက အားကောင်း၏။ ထို့ထက် စတုတ္ထဇောက အားကောင်း၏။ ပဉ္စမဇောသည်အားလျော့သွား၏။ ထို့အောက်

အဘိဓမ္မာဆောင် ဂေါတြတ္ထမထေရ်ကမူကား “ရှေးရှေးသော ကုသိုလ်တရားတို့သည် နောက်နောင်သော ကုသိုလ်တရားတို့အား အာသေဝနပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏” ဟူသော ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကို ရွတ်ဆို၍ အာသေဝနပစ္စည်းဖြင့် နောက်နောင်သောတရားသည် အားကောင်းသောကြောင့် ဆဋ္ဌဇောနှင့် သတ္တမဇောအရာ၌လည်း အပ္ပနာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုစကားကို အဋ္ဌကထာတို့၌ “ဤစကားသည် (အဘိဓမ္မိက ဂေါတြတ္ထ) မထေရ်၏ သူ့အကြိုက်အယူမျှသာ ဖြစ်သည်” ဟု ဆို၍ ပယ်သွားလေပြီ။ စင်စစ်သော်ကား စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမဇောတို့၌သာလျှင် အပ္ပနာဖြစ်ပေသည်။ ထိုဇောတို့မှ နောက်၌ ဆဋ္ဌဇော၊ သို့မဟုတ် သတ္တမဇောသည် ကျသည်မည်၏။ (အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်) ဘဝင်နှင့်နီးသောကြောင့်-ဟု [၁၃၅] (အဋ္ဌကထာတို့၌) ဆိုထားပေသည်။ (အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော) ထိုစကားသည်သာလျှင် စိစစ်၍ ဆိုထားသည့်စကားဖြစ်သောကြောင့် (ယင်းအဋ္ဌကထာစကားကို) ပယ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပေ။ ကမ်းပါးပြတ်သို့ ရှေးရှုပြေးသွားသောယောက်ျားသည်ရပ်လိုပါသော်လည်း ကမ်းပါး

မှတ်ချက်

ဆဋ္ဌဇောသည် အားလျော့၏။ ထို့အောက် သတ္တမဇောသည် အားလျော့၍ အရှိန်အဟုန် ကုန်သွား၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသတ္တမဇောနောင် ဘဝင်စိတ်သာ ဖြစ်သွားလေသည်။ ထိုနည်းအတူပင် ဤအပ္ပနာဈာန်ဝိထိ၌လည်း စတုတ္ထကမဇောတိုင်အောင် အစဉ်အတိုင်း အရှိန်အဟုန် တိုးတက်လာခဲ့၏။ ပဉ္စမအကြိမ်၌ အားလျော့နေကျဖြစ်သော်လည်း ကာမဇောထက် အားကောင်းသော အပ္ပနာဈာန်ဇောဖြစ်သောကြောင့် အားမလျော့ပဲ အား အကောင်းဆုံး ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ပဉ္စမအကြိမ်၌ အပ္ပနာမဖြစ်သေးပဲ ကာမဇောသာ ဖြစ်ပါမူ ထိုပဉ္စမအကြိမ်ကပင် အားလျော့လာခဲ့ပြီဖြစ်သောကြောင့် ထိုပဉ္စမဇောနောင် ဇောအဟုန် အားလျော့လျက် ကျဆင်းသွားသောကြောင့် အပ္ပနာဇော မဖြစ်နိုင်၊ ဘဝင်စိတ်ဖြစ်ရန်အလှည့်သာ ဖြစ်တော့သည်ဟု ဆိုလို၏။

စွန်း၌ ခြေကိုထား၍ ရပ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပဲ ကမ်းပါးပြတ်၌သာလျှင် ကျသကဲ့သို့ ထိုအတူ ဆဋ္ဌဇော၊ သို့မဟုတ် သတ္တမဇောအရာ၌ အပ္ပနာ ဖြစ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပေ။ (အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်) ဘဝင်နှင့် နီးသော ကြောင့်ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမဇောအရာတို့၌သာလျှင် အပ္ပနာ ဖြစ်သည်-ဟု သိအပ်ပေသည်။

ထိုအပ္ပနာဈာန်ဇောသည်လည်း စိတ္တက္ခဏတချက်မျှသာလျှင်ရှိ၏။ မှန်ပေ၏။ (ဈာန်သို့ရောက်ခါစ) အစဆုံးအပ္ပနာစိတ်၊ လောကီအဘိညာဉ်၊ မဂ်စိတ် လေးခု၊ မဂ်၏နောက်အခြားမဲ့၌ ဆက်၍ဖြစ်သော ဖိုလ်ဇောလေးခု၊ ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ဘဝင်ဖြစ်သော ဈာန်စိတ်၊ နိရောဓသမာပတ်အား ကျေးဇူးပြုသော နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်စိတ်၊ နိရောဓသမာပတ်မှထသော အနာဂါမ် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖလသမာပတ်ဟူသော ခုနစ်ဌာနတို့၌ အခွန်ကာလကိုပိုင်းခြားခြင်းမည်သည် မရှိပေ။ ဤ ခုနစ်ဌာနတို့တွင် မဂ်စိတ်၏နောက်အခြားမဲ့၌ ဆက်၍ဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်သည် သုံးကြိမ်ထက်ပိုလွန်၍ မဖြစ်ပေ။ နိရောဓသမာပတ်အား ကျေးဇူးပြုသော နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်စိတ်သည် နှစ်ကြိမ်ထက်ပိုလွန်၍ မဖြစ်ပေ။ ရူပဘုံ အရူပဘုံတို့၌ ဘဝင်စိတ်၏ (အကြိမ်) အတိုင်းအရှည် (ကား) မရှိပေ။ (အစဆုံး အပ္ပနာစိတ်၊ လောကီအဘိညာဉ်၊ မဂ်ခဏ၊ နိရောဓသမာပတ်မှထသော အနာဂါမ် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖိုလ်ခဏ ဟူသော) ကြွင်းသော ဌာနတို့၌ စိတ် တကြိမ်

မှတ်ချက်

၁- ရှေးနှာ ၄၂၅ မှတ်ချက် ၃-၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ငါးကြိမ်မြောက်၌ အပ္ပနာ မဖြစ်လျှင် ထိုငါးကြိမ်မြောက်မှစ၍ အဟုန်အရှိန် လျော့လျက် ကျဆင်းသွားမည် ဖြစ်၍ ခြောက်ကြိမ်မြောက် ခုနစ်ကြိမ်မြောက်သည် ဘဝင်စိတ်ဖြစ်ရန်အလှည့် ဖြစ်သောကြောင့် ဘဝင်နှင့် နီးသည်ဟု ဆိုပေသည်။ စိတ်အဟုန်အားနည်း၍ ဘဝင်ဖြစ်ရန် နီးနေပြီဟု ဆိုလို၏။

၄၂၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အစဆုံး အပ္ပနာသည် စိတ္တက္ခဏတချက်သာလျှင် ရှိ၏။ ထိုအပ္ပနာဈာန်စိတ်တကြိမ်မှ နောက်၌ ဘဝင်ကျ၏။ ထို့နောင် ဘဝင် ကို ဖြတ်၍ ဈာန်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းငှါ အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်၏။ ထို့နောင် ဈာန်ကိုဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာလောဖြစ်၏။ ဤကား ပဌမဈာန်ရပုံ အစဉ်ပေတည်း။

ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့၊ ဤမျှသော ဘာဝနာအစဉ်ဖြင့် ဤယောဂီသည် “(ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာ) ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် အကုသိုလ် တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍ (သာလျှင်) ဝိတက် ဝိစာရနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခရှိသော ပဌမဈာန်ကို ပြည့်စုံစေလျက် နေ၏”။ ဤသို့ နေသော ယောဂီသည် အင်္ဂါငါးပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော^၁ ကောင်းခြင်းသုံးပါး (လည်း) ရှိသော^၂ လက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော^၁ ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော ပဌမဈာန်ကို ရပြီး ဖြစ်ပေတော့၏။

ဈာနကထာ၏အဖွင့်

၇၀။ ထိုပဌမဈာန်ကိုပြသော စကား၌ “(ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာ) ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူရာ၌ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမ

မှတ်ချက်

၁- ဤအဖွင့်အပိုက် ကော်မာအတွင်း၌ရှိသော “ကာမတို့မှကင်းဆိတ်၍ သာလျှင်....ပဌမဈာန်ကို ပြည့်စုံစေလျက် နေ၏” ဟူသော စကားရပ်သည် ဘုရား ဟောပါဠိမှ ထုတ်ဆောင်၍ပြထားသော စကားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကား ရပ်ကို နောက်၌ ဖွင့်ပြသွားလိမ့်မည်။

၂- ဤဝိသေသန သုံးပုဒ်ကို ပဌမဈာန်-ဟူသောပုဒ်နှင့် စပ်ပါ။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ပဌမဈာန်ကို ပြဆိုချက်

၄၂၉

တို့မှ ကင်းကွာ၍သာလျှင်၊ အသီးအခြားဖြစ်၍သာလျှင်၊ ပယ်သောအားဖြင့် ဖဲ့ခွါ၍ သာလျှင်^၂ (ဟု ဆိုလို၏)။ ဆက်လက်၍ ရှင်းပြဦးအံ့။ “ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသော ဤစကား၌ (ပါဝင်သော) သာလျှင်ဟူသော စကားသည် မြစေခြင်း-သတ်မှတ်ခြင်း အနက်ရှိသည်-ဟု သိအပ်၏။ (ဤ သာလျှင်-ဟူသော စကား၏) မြစေခြင်းသတ်မှတ်ခြင်း အနက်ရှိသောကြောင့်ပင် ထိုပဌမဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေသော အခါ၌ ထင်ရှားမရှိကြသော်လည်း ကာမတို့သည် ပဌမဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်ကြခြင်းကို၎င်း၊ ကာမတို့ကိုစွန့်ခြင်းဖြင့်သာလျှင် ထိုပဌမဈာန်ကို ရခြင်းကို၎င်း (ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်-ဟူသော စကားဖြင့်) ပြပေသည်။

အဘယ်သို့ ပြသနည်း? “ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍ သာလျှင်” ဟု ဤသို့ သတ်မှတ်ခြင်းကို ပြုလျှင် ဤဆိုလတုံသော အကျိုးထင်ရှားပေသည်- “ကာမတို့သည် ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဖက် စင်စစ်ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်း ကာမတို့ရှိလျှင် ဈာန်မဖြစ်ပေါ်ပေ၊ (ဥပမာ) အမှောင်ရှိလျှင် ဆီမီးရောင် မရှိသကဲ့သို့ပေတည်း။ ထိုကာမတို့ကို စွန့်ပယ်ခြင်း (ကင်းစေခြင်း) ဖြင့်သာလျှင်၊ [၁၃၆] ထိုဈာန်ကို ရခြင်းဖြစ်ပေသည်၊ (ဥပမာ) ဤဘက်ကမ်းကို စွန့်ခြင်းဖြင့် ထိုဘက်ကမ်းသို့ ရောက်ခြင်းကဲ့သို့ပေတည်း”။ ထိုသို့ ထင်ရှားသောကြောင့် သတ်မှတ်ခြင်းကို ပြပေသည်။ ဤတွင် အဖွင့်တရပ် ပြီး၏။

မှတ်ချက်

၁-ဤပုဒ်ဖြင့် ကာမတို့မှ-ဟူသောပုဒ်ကို ဖွင့်ပြသည်။ တို့ကြောင့် ယင်းပုဒ်ကို မြန်မာပြန်ရာ၌ “(ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာ) ကာမတို့မှ” ဟု ဖြည့်စွက်၍ ပြန်ထားသည်။

၂- ကင်းကွာ၍သာလျှင်-စသော ဤသုံးပုဒ်ဖြင့် ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်-ဟူသောပုဒ်ကို အဆင့်ဆင့် ဖွင့်ပြသည်။

ထိုစကားရပ်၌ “အဘယ့်ကြောင့် ‘သာလျှင်’ ဟူသော ဤသတ်မှတ်ကြောင်းစကားကို ရွှေ့ပုဒ်၌သာ ဟောတော်မူ၍ နောက်ပုဒ်၌ ဟောတော်မမူသနည်း? အကုသိုလ်ဖြစ်သော နီဝရဏတရားတို့မှ မကင်းဆိတ်ပဲလည်း ဈာန်ကိုပြည့်စုံစေ၍ နေနိုင်ရာသလော” ဟု တစုံတယောက်၏ စောဒနာ ဖြစ်လာနိုင်၏။ (အဖြေကား) “သာလျှင်” ဟူသော သတ်မှတ်ကြောင်းစကားကို ရွှေ့ပုဒ်၌သာ ဟောတော်မူခြင်းကို ဤစောဒနာ ဆိုသည့်အတိုင်း မမှတ်သင့်ပေ။ အကျယ်ရှင်းပြဦးအံ့၊ (ထိုဈာန်သည်) ထိုကာမတို့၏ ထွက်သွားရာကင်းရာ ထွက်သွားကြောင်း-ကင်းကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်၊ “သာလျှင်” ဟူသော ဤသတ်မှတ်ကြောင်း စကားကို ရွှေ့ပုဒ်၌ ဟောတော်မူပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ကာမာဝကို လွှတ်မြှောက်ကြောင်းအကျင့်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ကာမရာဂ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ဤဈာန်သည် ကာမတို့၏သာလျှင် ထွက်သွားရာ-ထွက်သွားကြောင်း? ဖြစ်၏။ “ထိုဈာန်သည်

မှတ်ချက်

၁- ထိုစကားရပ်၌....တစုံတယောက်၏ စောဒနာ ဖြစ်လာနိုင်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂- နိဿရန္တိ နိဂုစ္ဆန္တိ ဧတေန ဧတ္ထ ဝါတိ-ထွက်သွားရာ ထွက်သွားကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် နိဿရဏ မည်၏။ အဘယ်အရာတို့ ထွက်သွားကုန်သနည်း ဟူမူ ကာမတို့ ထွက်သွားကုန်၏။ ထိုကာမတို့၏ ထွက်သွားရာ ထွက်သွားကြောင်း၊ ပဟာနု ပယ်ရာ ပယ်ကြောင်း၊ ကင်းရာ ကင်းကြောင်းသည် တန္တိဿရဏ မည်၏။ ထို ကာမတို့၏ (နိဿရဏ) ထွက်သွားရာ ထွက်သွားကြောင်း၊ ကင်းပျောက်ရာ ကင်းပျောက်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်-ဟူ၍ ဖွင့်ပြထားသော ဒွိကာနုဒ်အညီ နိဿရဏ-ပုဒ်ကို ထွက်သွားရာ ထွက်သွားကြောင်း-ဟု ပြန်သည်။ ယင်း အနက်ကိုပင် ပဟာနု-ဟု ထပ်၍ ဖွင့်ပြထားပြန်သောကြောင့် ထွက်သွားရာ ထွက်သွားကြောင်း-ဟူသည်မှာလည်း ကင်းပျောက်ရာ ကင်းပျောက်ကြောင်းပင် ဖြစ်သည်။

၃- ကာမာနုမေဝ နိဿရဏ-ကာမတို့၏သာလျှင် ထွက်သွားရာ ထွက်သွားကြောင်း-ဟူရာ၌လည်း ကာမတို့၏ ကင်းပျောက်ရာ ကင်းပျောက်ကြောင်းဟူ၍

ကာမတို့၏ ထွက်သွားရာ ထွက်သွားကြောင်းပေတည်း” ဟု ဟောတော်မူသည်နှင့်အညီ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ရွှေ့ပုဒ်၌သာ ဟောတော်မူသော်လည်း နောက်ပုဒ်၌လည်း “ရဟန်းတို့ ဤ သာသနာတော်၌သာလျှင် သောတာပန် ရဟန်းကို (ရအပ်၏)၊ ဤ သာသနာတော်၌ (သာလျှင်) ၊ သကဒါဂါမ်ရဟန်းကို (ရအပ်၏)” ဟူသော ဤစကား၌ “သာလျှင်” ဟူသော မှတ်ကြောင်းစကားကို (နောက်ပုဒ်၌လည်း) ဆောင်၍ ဆိုအပ်-ဆိုသင့်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် (ဤပဌမဈာန်ကို ဆိုရာစကား၌လည်း) (ဆောင်၍) ဆိုအပ်-ဆိုသင့်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ဤကာမတို့မှ တပါးကုန်သော နိဝရဏဟု ဆိုအပ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့မှလည်း မကင်းဆိတ်ပဲ ဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် “ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာ ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူ၍ ဤသို့ နှစ်ပုဒ်လုံး၌လည်း ဤ (သာလျှင်ဟူသော) သဒ္ဒါကို (ဆက်စပ်၍) မှတ်ယူအပ်ပေ၏။ ဆက်၍ရှင်းပြဦးမည်။ နှစ်ပုဒ်လုံး၌လည်း

မှတ်ချက်

ပင် ဆိုလို၏။ မြန်မာစကား အလိုအားဖြင့် ကာမတို့မှ ထွက်မြောက်ရာ ထွက်မြောက်ကြောင်း-ဟု ဆိုလျှင် နားလည်လွယ်သော်လည်း ပါဠိ၌ ကာမာနု-ကာမတို့၏-ဟူ၍၎င်း၊ ဋီကာ၌ ကာမတို့က ထွက်သွားကြသည်ဟူ၍၎င်း ပြဆိုထားသောကြောင့် ကာမတို့မှ-ဟူ၍ကား မပြန်နိုင်ပေ။ သို့ရာတွင် ကာမတို့မှ ထွက်မြောက်ရာ ထွက်မြောက်ကြောင်း-ဟူသော အနက်ကို “ပရိယာယ်တပါးဖြင့် လဲလှယ်၍ပြန်သည်”-ဟု ယူလျှင်ကား မဆန့်ကျင်ပေ။

၁- နောက်ပုဒ်၌လည်း....(ဆောင်၍)ဆိုအပ်-ဆိုသင့်ပေသည်-ဟု စပ်ပါ။

၂- ဤ ဒုတိယဝါကျ၌ (သာလျှင်) ဟူသော ဤ သတ်မှတ်ကြောင်း စကားသည် ရွှေ့ဝါကျမှ ဆောင်၍ ပြန်ဆိုထားသော စကားဖြစ်သည်။ ပါဠိရင်း၌မူ ထူ-ဤ သာသနာတော်၌-ဟူ၍ ဤမျှသာ ရှိသည်။

၄၃၂

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဆက်ဆံသော “ကင်းဆိတ်၍” ဟူသော ဤ စကားဖြင့် ၊ တဒင်္ဂဝိဝေက၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေက၊ သမုစ္ဆေဒဝိဝေက၊ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိဝေက၊ နိဿရဏဝိဝေကတို့ နှင့် ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဝိဝေက၊ ဥပဓိဝိဝေက ဟူသော ဝိဝေက အလုံးစုံတို့ သည်လည်း အတွင်းဝင်ကုန်၏။ ထိုသို့ ဝိဝေကအားလုံး အတွင်းဝင်ကြစေ ကာမူ ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဝိဝေက၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေက ဟူသော ဝိဝေက သုံးပါးတို့ကိုသာလျှင် ဤဈာန်ကို ပြဆိုရာစကား၌ မှတ်အပ်ပေသည်။

“ကာမတို့မှ” ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့် ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ၌ “ဝတ္ထုကာမတို့ ဟူသည် အဘယ်သည်တို့နည်း? စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ- နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော အဆင်းတို့၎င်း “ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့် ဟောထားသော ဝတ္ထုကာမကို၎င်း၊ ထို မဟာနိဒ္ဒေသနှင့် ဝိဘင်းကျမ်းတို့၌ “လိုလားခြင်းသည် ကာမ မည်၏၊ တပ်မက်ခြင်းသည် ကာမ မည်၏၊ လိုလားတပ်မက်ခြင်းသည် ကာမ မည်၏၊ (နိမိတ္တနှင့် အနုဗျဉ္ဇနတို့ကို နှစ်သက်၍) ကြံစည်ခြင်းသည် ကာမ မည်၏၊ (ထို့ထက် အားကြီးစွာ) တပ်စွဲခြင်းသည် ကာမ မည်၏၊ (ထို့ထက်သာ၍ အားကြီးစွာ) ကြံစည်တပ်စွဲ ခြင်းသည် ကာမ မည်၏၊ ဤလိုလားခြင်း စသည်တို့ကို ကိလေသာကာမ တို့ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏” ဟု ဤသို့ ဟောထားသော ကိလေသာကာမတို့ကို ၎င်း၊ ထို အလုံးစုံတို့ကိုပင် သိမ်းယူအပ်ကုန်၏ ဟူ၍သာလျှင် မှတ်အပ်ပေ

မှတ်ချက်

၁- စကားဖြင့်....အတွင်းဝင်ကုန်၏-ဟု စပ်ပါ။ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ-သိမ်းယူအပ် ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏-ဟု အတိအကျ ပြန်သင့်သော်လည်း နားလည်လွယ်စေရန် အတွင်းဝင်ကုန်၏-ဟု လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။ ဝိဝိဇ္ဇာ-ကင်းဆိတ်၍-ဟူသော စကားအရ ထိုဝါကျထဲ၌ ဝိဝေက အားလုံး ပါဝင်နိုင်သည်-ဟု ဆိုလို၏။

၂- ဤပုဒ်ဖြင့်....ဝတ္ထုကာမကို၎င်း....ကိလေသာကာမတို့ကို၎င်း ထို အလုံးစုံ တို့ကိုပင် သိမ်းယူအပ်ကုန်၏-ဟု စပ်ပါ။

သည်။ အကျိုးကား ဤသို့ သိမ်းယူလျှင် “ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသော စကား၌ “ဝတ္ထုကာမတို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်သည် သင့်လျော်ပေ၏။ ထိုဝတ္ထုကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့် ကာယဝိဝေကကို ဆိုအပ်၏။ “အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသော စကား၌ “ကိလေသာကာမနှင့် အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ် သင့်လျော်ပေ၏။ ထိုကိလေသာကာမနှင့် အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့် စိတ္တဝိဝေကကို ဆိုအပ်၏။ ဆက်၍ ရှင်းဦးအံ့၊ “ကာမတို့မှကင်းဆိတ်၍သာလျှင် အကုသိုလ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသော စကားနှစ်ရပ်၌ (ကာမတို့မှကင်းဆိတ်၍ သာလျှင်ဟူသော) ရှေးစကားဖြင့် ဝတ္ထုကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူသောကြောင့်ပင်လျှင် ဝတ္ထုကာမတို့ကို ခံစားသော ချမ်းသာကိုစွန့်ခြင်းကို (ထင်ရှားပြသည်)၊ (အလုံးစုံသောအကုသိုလ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် ဟူသော) နောက်ဒုတိယစကားဖြင့် ကိလေသာတို့မှကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူသောကြောင့် ဈာန်ချမ်းသာကို သိမ်းဆည်း (လက်ခံ)ခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။ ဤသို့ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူ

မှတ်ချက်

၁- ရှေးစကားဖြင့်-ဟူသော ပြန်ဆိုချက်သည် နောက်၌ ဆိုလတုံသော အလားတူပုဒ်တို့နှင့် တညီတည်း ဖြစ်စေရန် ပြန်ဆိုချက် ဖြစ်သည်။ ပုရိမေနာတိ ကာယဝိဝေကေန-ဟု ဖွင့်ပြသော ဒွိကာအလိုအားဖြင့်မူ “ရှေးဖြစ်သော ကာယဝိဝေကဖြင့်”-ဟု ပြန်ရာ၏။

၂- ဤ၌လည်း ဒွိကာအလိုအားဖြင့် “ဒုတိယဖြစ်သော စိတ္တဝိဝေကဖြင့်”-ဟု ပြန်ရာ၏။

သောကြောင့်ပင်လျှင် ထိုစကားနှစ်ရပ်တို့တွင် ပဌမစကားဖြင့် တဏှာ အစရှိသော သံကိလေသတို့၏ အကြောင်း အာရုံကိုပယ်ခြင်းကို၊ ဒုတိယ စကားဖြင့် တဏှာအစရှိသော သံကိလေသတို့ကို ပယ်ခြင်းကို (ထင်ရှား ပြသည်)။ (ထို့ပြင်) ပဌမစကားဖြင့် လျှပ်ပေါ်လော်လည်ခြင်း၏အကြောင်း (ဖြစ်သော ဝတ္ထုကာမ) ကို စွန့်ခြင်းကို၊ ဒုတိယစကားဖြင့် မိုက်ခြင်း-မသိ ခြင်းဟူသော အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်းကို ပယ်ခြင်းကို (ထင်ရှားပြသည်)။ ထို့ပြင် ပဌမစကားဖြင့် ကိုယ်နှုတ်အမူအရာပယောဂ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို၊ ဒုတိယစကားဖြင့် အဇ္ဈာသယကို စင်ကြယ်စေလျက် ပွားစေခြင်းကို ထင် ရှားပြသည်-ဟူ၍ သိအပ်ပေသည်။ ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား “ကမတို့မှ” ဟူသော ဤစကား၌ ဟောထားသောကမတို့တွင် ဝတ္ထုကာမအဖို့၌ (ရသင့်သော) နည်းပေတည်း။

ကိလေသကာမအဖို့၌ကား လိုလားခြင်း-ဟူ၍၎င်း၊ တပ်စွဲခြင်း-ဟူ၍ ၎င်း ဤသို့ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် များသောအပြားရှိသော ကာမစွန္ဒ ကိုသာလျှင် ကာမ-ဟု အလိုရှိအပ်၏။ ထိုကာမစွန္ဒသည် အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်ငြားသော်လည်း “ထိုတရားတို့တွင် ကာမသည် အဘယ်နည်း? ဆန္ဒသည် ကာမပေတည်း” ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် ဝိဘင်း၌ ဈာန်၏

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ကား “တေသန္တိ ယထာဝုတ္တာနံ ဒွိန္ဒု ပဒါနံ၊ နိဒ္ဒါရဏေ စေတ သမိဝစနံ”-ဟူသော ဋီကာနှင့် အညီပင်တည်း။ ဤ အနက်များနှင့် ညီစေရန် ပင် ရှေး၌လည်း “စကားဖြင့်”-ဟု ပြန်ခဲ့ပေသည်။

၂-သိအပ်၏-မှတ်အပ်၏-ယူအပ်၏-မှတ်ယူအပ်၏-ဟူသော စကားတို့နှင့် အရတူပင် ဖြစ်သည်။

၃-အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်ငြားသော်လည်း....သီးခြား ဟောထားပေ သည်-ဟု စပ်ပါ။

ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့်(ယင်း ကာမစွန္ဒကို) သီးခြားဟောထားပေသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် ကိလေသာကာမဖြစ်သောကြောင့် (ကာမတို့မှ ဟူသော) ရှေးစကား၌ ဟောထားပေသည်။ အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သောကြောင့် (အကုသိုလ်တရားတို့မှဟူသော) ဒုတိယစကား၌(ဟောထားပေသည်)။ ဆက်၍ရှင်းဦးအံ့၊ ထိုကာမသည် များသောအပြားရှိခြင်းကြောင့် “ကာမမှ”ဟု ကေဝုစံဖြင့် မဟောမူ၍ “ကာမတို့မှ”ဟု ဗဟုဝုစံဖြင့် ဟောထားပေသည်။

နိဝရဏတို့မှတပါးသော ဒိဋ္ဌိမာနစသောတရားတို့သည်လည်း အကုသိုလ်ဖြစ်ကြသော်လည်း” “(ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် အကုသိုလ်တရားတို့မှကင်းဆိတ်၍(သာလျှင်)ဟူသော) ထိုစကားရပ်၌ အကုသိုလ်တရားတို့ဟူသည် အဘယ်တို့ပေနည်း၊ ကာမစွန္ဒ၎င်း” ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဝိဘင်းကျမ်းဝယ် နောက်၌(ဟောရမည်)ဈာန်တို့၏^၂ (ပစ္စနိက)ရန်သူ

မှတ်ချက်

၁-တပါးသော တရားတို့သည်လည်း အကုသိုလ် ဖြစ်ကြသော်လည်း....နိဝရဏတို့ကို သာလျှင် ဟောတော်မူ (အပ်ကုန်) ၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-ပစ္စနိက-နှင့် ပဋိပက္ခ-ပုဒ်တို့သည် ရန်သူဟော ဆန့်ကျင်ဘက်ဟောချည်းဖြစ်ကြ၏။ သို့သော်လည်း ပစ္စနိကပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော-ပုဒ်၌ အချင်းချင်း ကွဲပြားစေရန် ပစ္စနိက-ပုဒ်ကို ရန်သူ-ဟု ပြန်၍ ပဋိပက္ခ-ပုဒ်ကို ဆန့်ကျင်ဘက်-ဟု ပြန်ထားသည်။ နိဝရဏတို့သည် ဈာန်တို့၏ ပစ္စနိက-ရန်သူ ဖြစ်သည်။ ဈာန်တို့သည်လည်း ထိုနိဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဈာန်တို့၏-ဟူသော ပုဒ်ကို ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ခြင်းကို-ဟူရာ၌ ဖြစ်ခြင်း-ဟူသော ပုဒ် တစိတ်နှင့် စပ်ပါ။ ဈာန်တို့က နိဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ခြင်းကို ပြသည်ဟု ဆိုလို၏။

၄၃၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဖြစ်သော နီဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ခြင်းကို ပြသောအားဖြင့် (ရန်သူ) နီဝရဏတို့ကိုသာလျှင် ဟောတော်မူ(အပ်ကုန်)၏။ မှန်ပေ၏။ နီဝရဏတို့သည် ဈာန်တို့၏ (ပစ္စုပ္ပန်) ရန်သူတို့ပေတည်း။ ဈာန်တို့သည် ပင်လျှင် ထိုနီဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ပေတည်း။ (ယင်း နီဝရဏတို့ကို) ဖျက်ဆီးတတ်သော တရားတို့ပေတည်း။ သတ်တတ်သော တရားတို့ပေတည်း- ဟု ဆိုလိုပေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် “သမာဓိသည် ကာမစွန္ဒ၏ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ ပီတိသည် ဗျာပါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ ဝိတက်သည် ထိနမိဒ္ဓ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ သုခသည် ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ ဝိစာရသည် ဝိစိကိစ္ဆာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း” ဟု ပေဋကမည်သောကျမ်း၌ မိန့်ဆိုထားပေသည်။

ဤသို့သောနည်းဖြင့် ဤစကားနှစ်ရပ်တို့တွင် “ကာမတို့မှကင်းဆိတ်၍ သာလျှင်” ဟူသော ဤစကားဖြင့် ကာမစွန္ဒ၏ ဝိက္ခမ္ဘနုဝိဝေက (ဝေးကွာ

မှတ်ချက်

၁-ပြသောအားဖြင့် ဟောတော်မူ၏-ဟူရာ၌ ပြလျက် ဟောတော်မူ၏-ဟု ဆိုလို၏။

၂-အရှင်မဟာကစ္ဆည်းထေရ် ဟောထားသော ပိဋကသုံးပုံတို့၏ အဖွင့်ကျမ်းသည် ပေဋက မည်၏။ ထို ပေဋကကျမ်း၌-ဟု ဒွိကာ၌ ဖွင့်ပြထား၏။ ဤ အလိုအားဖြင့် အရှင်မဟာကစ္ဆည်းထေရ် ဟောထားသောကျမ်း-ဟု ထင်ရှားနေသော နေတ္တိကျမ်းနှင့် ပေဋကောပဒေသကျမ်းတို့တွင် တခုခုကို ပေဋက ခေါ်သည်-ဟု ယူသင့်ပေ၏။ သို့သော် ဝိမတိဝိနောဒနီ မည်သော ဝိနည်းဒွိကာ (၁၊ ၃၁-၇၂) ၌ ပေဋကကျမ်း၌-ဟူသည်ကား မဟာကစ္ဆည်းထေရ် ပြုစီရင်ထားသော နေတ္တိကျမ်းနည်းသို့ အစဉ်လိုက်သော ကျမ်းပေတည်း။ ပေဋကမည်ပုံကို ဆက်၍ပြအံ့။ ထိုကျမ်းသည် ပိဋကသုံးပုံတို့၏ အဖွင့်ကျမ်း ဖြစ်သောကြောင့် (ယင်းကို) ပေဋကကျမ်း-ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ပေသည်။ ထို ပေဋကကျမ်း၌ ဤကား ပေဋကေ-ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သည်-ဟု ဖွင့်ပြထား၏။ ထိုအလိုအားဖြင့် ပေဋကော

သောအားဖြင့် ကင်းဆိတ်ခြင်း)ကို ဟောတော်မူ(အပ်)၏။ “အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍” ဟူသောစကားဖြင့် နိဝရဏငါးပါးလုံးတို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို(ဟောတော်မူ၏)။ မယူရသေးသည်ကို ယူသောနည်းဖြင့် (ရေတွက်လျှင်) ပဌမစကားဖြင့် ကာမစ္ဆန္ဒ၏၊ ဒုတိယစကားဖြင့် ကြွင်းသောနိဝရဏတရားတို့၏ (ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏)။ ထို့အတူ ပဌမပုဒ်ဖြင့် အကုသိုလ်မူလသုံးပါးတို့တွင် ကာမဂုဏ်ငါးပါး အထူးကို^၂ အာရုံပြုသော လောဘ၏၊ ဒုတိယစကားဖြင့် ရန်ငြိုးဖွဲ့ကြောင်း အာသာတဝတ္ထုကြီးပါးအထူးစသည်ကို အာရုံပြုသော ဒေါသနှင့် မောဟတို့၏ (ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏)။ တနည်းဆိုသော် ဩဃအစရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့တွင် ပဌမစကားဖြင့် ကာမောဃ၊ ကာမယောဂ၊ ကာမာသဝ၊ ကာမုပါဒါန်၊ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထ၊ ကာမရာဂသံယောဇဉ်တို့၏၊ ဒုတိယစကားဖြင့် ကြွင်းသော ဩဃယောဂအာသဝဥပါဒါန်ဂန္ထသံယောဇဉ်တို့၏ (ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏)။ ပဌမစကားဖြင့် တဏှာ၏၎င်း၊ ထိုတဏှာနှင့်ယှဉ်ဖက် တရားတို့၏၎င်း၊ ဒုတိယစကားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ၏၎င်း၊ အဝိဇ္ဇာနှင့် ယှဉ်ဖက်တရားတို့၏၎င်း (ဝိက္ခမ္ဘန

မှတ်ချက်

ပဒေသကျမ်းကို ပေဋကကျမ်း ခေါ်သည်ဟု သိအပ်ပေသည်။ သို့သော်လည်း “သမာဓိသည် ကာမစ္ဆန္ဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ပ။ ဝိစာရသည် ဝိစိကိစ္ဆာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း”ဟူသော ထိုသာဓကစကားကို ယခု လက်ရှိ နေတ္ထိကျမ်း ပေဋကောပဒေသကျမ်းတို့၌ မတွေ့ရပေ။

၁-ဤပုဒ်ကို(ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏)ဟူသော စကားနှင့် စပ်ပါ။ နောက်၌လည်း အလားတူ ပုဒ်တို့ကို နည်းတူပင် စပ်ပါ။

၂-ကာမဂုဏ်ငါးပါး အထူး-ဟူသည်မှာ ဝိသဘာဂနှင့်စပ်သော နှစ်သက်ဖွယ် အာရုံငါးပါးပင် ဖြစ်သည်။

၄၃၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏။ တနည်းပြရပြန်လျှင် ပဌမစကားဖြင့် လောဘနှင့်ယှဉ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရစ်ပါးတို့၏ ဒုတိယစကားဖြင့် ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်လေးပါးတို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ (အပ်) ပေသည်-ဟု သိအပ်၏။ ဤသည်ကား ရှေးဦးစွာ “ကိလေသာကာမ ဝတ္ထုကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍ (သာလျှင်) ဟူသော စကား၌ အနက်ကို ပြခြင်းပေတည်း။

[၁၃၈] ၇၁။ ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့် ပဌမဈာန်၏ ပယ်အပ်သော အင်္ဂါကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယှဉ်သောအင်္ဂါကိုပြခြင်းငှါ “ဝိတက် ဝိစာရနှင့်တကွဖြစ်သော” ဤသို့အစရှိသည်ကို ဟောတော်မူ (အပ်) ပေသည်။ (‘ဝိတက် ဝိစာရနှင့်တကွဖြစ်သော’ အစရှိသော) ထိုစကားရပ်၌ ကြံခြင်းသည် ဝိတက်မည်၏။ ကြံစည်ခြင်း-ဟု ဆိုလို၏။ ထိုဝိတက်သည် အာရုံ၌ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

မှတ်ချက်

၁- စကားအစဉ်ဖြင့်...ပြပြီး၍-ဟု စပ်ပါ။

၂-စိတ်သည် ကြံစည်မှု၏ အားအစွမ်းဖြင့် အာရုံသို့ တက်ဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကြံစည်မှု-ဝိတက်ကို “အာရုံ၌ စိတ်ကို တင်ပေးခြင်း လက္ခဏာရှိသည်”-ဟု ဆိုပေသည်။ ဥပမာ တစုံတယောက်သော သူသည် မင်းနှင့် အကျွမ်းဝင်သော ဆွေမျိုးကို ဖြစ်စေ၊ မိတ်ဆွေကို ဖြစ်စေ မှီ၍ မင်း၏အိမ်တော်သို့ တက်ရောက်ကာ နောက်မှလိုက်ဝင်ဘိသကဲ့သို့ ဤအတူပင် ကြံစည်မှု ဝိတက်ကို မှီ၍ စိတ်သည် အာရုံသို့ တက်ရောက်၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင် ဝိတက်ကင်းသော (ဒုတိယဈာန်စိတ်စသော) စိတ်သည် အာရုံသို့ အဘယ်သို့ တက်သနည်းဟူမူ ဝိတက်၏ အားအစွမ်းဖြင့်သာလျှင် (တက်ပေသည်)။ ခွဲ၍ပြအံ့၊ ဆိုခဲ့သော ထိုယောက်ျားသည် (မင်းအိမ်သို့ ဝင်ဖန်များ၍) အလေ့အကျင့် ရသဖြင့် ထိုရွှေဆောင် ဆွေမျိုး-မိတ်ဆွေနှင့် ကင်း၍လည်း ရွံရှားခြင်း မရှိပဲ မင်းအိမ်သို့ ဝင်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် (အာရုံသို့ တက်ဖန်များ၍) အလေ့အကျင့် ရသဖြင့်

အစဉ်(ထုနှက်)ခေါက်ခြင်း လှည့်ပတ်၍ခေါက်ခြင်းကိစ္စ (ရသ) ရှိ၏ ။
ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ထိုဝိတက်ဖြင့်^၂ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရုံကို ဝိတက်ဖြင့်
ရှေးဦးစွာ ခေါက်ခြင်းကို ဝိတက်ဖြင့်လှည့်ပတ်၍ခေါက်ခြင်းကို ပြုသည်-ဟု

မှတ်ချက်

ဝိတက်နှင့် ကင်း၍လည်း ဝိတက်ကင်းသော (ဒုတိယဈာန်စိတ် စသော) စိတ်သည်
အာရုံသို့ တက်ပေ၏။ အလေ့အကျင့်ရ-ဟူသည်မှာစိတ် အစဉ်သန္တာန်၌ ဖြစ်သော
ဝိတက်ဘာဝနာဟု ဆိုအပ်သော အလေ့အကျင့်ကို ရသဖြင့်-ဟု ဆိုလို၏။ မှန်ပေ၏။
စိတ်အစဉ် သန္တာန်၌ အဖန်ဖန်ဖြစ်နေသော ဝိတက်၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်၏
အာရုံသို့ တက်ခြင်းသည် ရှည်မြင့်စွာ အလေ့အကျင့် ရခဲ့ပေပြီ။ ထို့ကြောင့် ထို
စိတ်သည် တရံတခါ ဝိတက်နှင့် ကင်းသော်လည်း ထိုလေ့ကျက်ဘူးသော အာရုံ၌
ဖြစ်သည် သာလျှင်တည်း။ ဥပမာ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်လျက် သုံးသပ်သည်၏ အစွမ်း
အားဖြင့် ရှည်မြင့်စွာ အလေ့အကျင့် ရပြီးသော ထိုစိတ်သည် တရံတခါ ဉာဏ်နှင့်
မယှဉ်သော်လည်း သုံးသပ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သကဲ့သို့၎င်း၊ တနည်း
ဥပမာအားဖြင့် ကိလေသာနှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ဖြစ်ခဲ့သော စိတ်သည် ကိလေသာ
ကင်း(သည့် ရဟန္တာ သန္တာန်၌ဖြစ်) ငြားသော်လည်း ကိလေသာ အလေ့အလာ
ဝါသနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သေးသကဲ့သို့၎င်း ဤ ဝိတက်ကင်းလျက် စိတ်၏
အာရုံသို့ တက်ပုံကို ဤ အတူပင် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်အပ်ပေ၏။ (ဋီကာ)

၁-အစဉ် (ဝါ-ရှေးဦးစွာ) ခေါက်ခြင်းသည်၊ တနည်း ရှေးရှုခေါက်ခြင်း
သည် အာဟနန မည်၏။ ထက်ဝန်းကျင်မှ ခေါက်ခြင်းသည်၊ တနည်း လှည့်၍
ခေါက်ခြင်းသည် ပရိယာဟနန မည်၏။ “ရုပ် ရုပ်” ဟူ၍၎င်း၊ “မြေ မြေ” ဟူ၍
၎င်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထုနှက် တီးခေါက်သကဲ့သို့ (ရှုမှတ် နှလုံးသွင်းမှု၏) ဖြစ်
ခြင်းကို “(အာဟနန, ပရိယာဟနန) အစဉ် ခေါက်ခြင်း, ရှေးရှုခေါက်ခြင်း,
ထက်ဝန်းကျင်မှ ခေါက်ခြင်း, လှည့်၍ခေါက်ခြင်း”ဟု သိအပ်၏။ (ဋီကာ)

၂- ထို ဝိတက်ဖြင့်....ပြုသည်-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်-ဟု စပ်ပါ။

ဆိုအပ်ပေသည်။ အာရုံ၌ စိတ်ကိုဆောင်လာတတ်သောတရား ဆွဲငင်တတ်သောတရား-ဟု ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်တတ်၏။

အာရုံ၌လှည့်လည်ခြင်း၊ ဝါ၊ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းသည် ဝိစာရမည်၏။ အာရုံ၌ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် လှည့်ပတ်သွားလာခြင်း၊ ဝါ၊ အာရုံ၌ အထပ်ထပ်ကျက်စားခြင်းဟု ဆိုလို၏။ ထိုဝိစာရသည် အာရုံကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်သုံးသပ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ထိုအာရုံ၌ တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကိစ္စရှိ၏။ စိတ်ကို အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ်ဖွဲ့ချည်တတ်သောတရား-ဟု ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်တတ်၏။

ထိုဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့သည် အချို့သော (ပဌမဈာန်နှင့် ကာမ) စိတ်တို့၌ မကွေမကွာ ယှဉ်ကြသော်လည်း (ဝိစာရထက်) ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော အနက်သဘောနှင့် (ဝိစာရ၏) ရွှေသွားဖြစ်သော အနက်

မှတ်ချက်

၁-စိတ်ကို အာရုံ၌ ဆောင်ကပ်ပေးခြင်း-ပို့ပေးခြင်းသည် အာနယန-ဆောင်လာခြင်း မည်၏။ တနည်း (အာရုံသို့) ဆွဲငင်ခြင်း-ဆွဲပို့ခြင်းသည် အာနယနမည်၏။ (ဋီကာ)

၂-ဝိစာရထက် ရုန့်ရင်းသော သဘောကြောင့် (ဝါ-သဘောအားဖြင့်) ၎င်း၊ ဝိစာရ၏ပင်လျှင် ရွှေသွားဖြစ်သော သဘောကြောင့် (ဝါ-သဘောအားဖြင့်) ၎င်း၊ ဝိတက်သည် နောက်မှလိုက်၍ မြည်ဟည်းနေသော ခေါင်းလောင်းသံထက် ရုန့်ရင်းသော ထိုမြည်ဟည်းသံ၏ ရွှေသွားလည်းဖြစ်သော ခေါင်းလောင်းကို တီးခတ် (ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သောအ) သံနှင့် တူပေ၏။ တူပုံကား ခေါင်းလောင်းကို တီးခတ်သံသည် ရှေးဦးစွာကျခြင်း (ဖြစ်ပေါ်ခြင်း) သဘော ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် ဝိတက်သည် အာရုံသို့ စိတ်ကို ရှေးဦးစွာ တင်ပေးခြင်း သဘောကြောင့် (ဝါ-သဘောအားဖြင့်) (အာရုံ၌) စိတ်၏ ရှေးဦးစွာကျခြင်း သဘော ဖြစ်ပေသည်။ (ဋီကာ)

သဘောကြောင့် ခေါင်းလောင်း၏ ရွှေဦးစွာမြည်သောအသံကဲ့သို့ စိတ်၏ အာရုံသို့ ရွှေဦးစွာကျခြင်းသဘောသည် ဝိတက်မည်၏။ (ဝိတက်အောက်) သိမ်မွေ့သောအနက်သဘောနှင့် အာရုံကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် သုံးသပ် တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ခေါင်းလောင်း၏ အလျဉ်မပြတ် အထပ်ထပ်မြည်ဟည်းနေသော အသံကဲ့သို့ (စိတ်ကို အာရုံ၌) အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့ချည်တတ်သောသဘောသည် ဝိစာရမည်၏။ ထို့ပြင် ဤဝိတက် ဝိစာရ နှစ်ပါးတို့တွင် ဝိတက်သည် လှုပ်ရှား၏၊ ရွှေဦးဖြစ်စ ကာလ၌ စိတ်၏လှုပ်ရှား ခြင်းသဘော ဖြစ်ပေ၏။ (ဥပမာအားဖြင့်) ကောင်းကင်သို့ ပျံတက် လိုသော ငှက်ကြီး၏အတောင်ခတ်ခြင်းနှင့်တူ၏။ အနံ့သို့အစဉ်လိုက်သော စိတ်ရှိသော ပိတုန်း၏ ပဒုမ္မာကြာပွင့်သို့ ရွှေးရှုကျခြင်းနှင့်လည်းတူ၏။ ဝိစာရသည် ငြိမ်သက်သော ဖြစ်ခြင်းရှိ၏။ စိတ်၏ မလှုပ်ရှားလွန်းသော သဘောရှိ၏။ (ဥပမာအားဖြင့်) ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ပြီးသော ငှက်ကြီး၏ အတောင်ကို ဆန့်တန်းထားခြင်းနှင့်တူ၏။ ပဒုမ္မာကြာပွင့်သို့ ရွှေးရှုကျပြီးသောပိတုန်း၏ ပဒုမ္မာကြာပွင့်၏အထက်၌ ရစ်ဝဲနေခြင်းနှင့် လည်း တူ၏။ ဒုကနိပါတ်အဋ္ဌကထာ၌ကား—

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌ လှုပ်ရှားခြင်း ဟူသည်မှာ ပျံလွင့်ခြင်း မတည်ငြိမ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်။ ထိုင်းမှိုင်းတုန်းဆုတ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် တက်တက်ကြွကြွ လှုပ်လှုပ်ရွရွ သန်သန်စွမ်းစွမ်း ဖြစ်ခြင်းကိုသာ ဆိုလိုပေသည်။ ထို့ကြောင့် သာရတ္ထဒီပနီ ဋီကာ (ပဌမ၊ နှာ-၃၆၀) ၌ ဤသို့ ပြဆိုထား၏။ “ဤအရာ၌ ဝိတက်၏ ဝိပူရ-လှုပ်ရှားခြင်း မည်သည်မှာ ထိုင်းမှိုင်းခြင်း-ထိနမိဒ္ဓ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ အာရုံ၌ မတုန်ဆုတ်ခြင်း မကျုံ့ခြင်း ပေတည်း။ သို့သော် ယင်း မတုန်ဆုတ်ခြင်း မကျုံ့ခြင်းသည် အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်း သဘောအားဖြင့် လှုပ်ရှားသည်နှင့် တူပေ၏။ ထို့ကြောင့် ရည်ရွယ်ချက်အားဖြင့် ‘စိတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်းသဘော’ဟု ဆိုပေသည်။”

“ကောင်းကင်၌ ပျံသွားသောငှက်ကြီး၏ အတောင်နှစ်ဖက်
 တို့ဖြင့် လေကိုယူ၍ အတောင်တို့ကို ငြိမ်သက်စေ၍ သွားခြင်း
 ကဲ့သို့ အာရုံ၌ စိတ်ကို ရှေးရှုတက်စေသောအားဖြင့် ဖြစ်သော
 သဘောသည် ဝိတက်ပေတည်း။ လေကို ယူခြင်းငှါ အတောင်တို့ကို
 ခတ်သောငှက်ကြီး၏ ဖြစ်ပုံကဲ့သို့ အာရုံကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်
 သုံးသပ်သောအားဖြင့် ဖြစ်သောသဘောသည် ဝိစာရပေတည်း” ဟု

ဆိုထားလေသည်။ ထိုစကားသည် (ဥပစာ၌ဖြစ်စေ အပ္ပနာ၌ ဖြစ်စေ)
 အစဉ်မပြတ်ဖြစ်ခြင်း၌ သင့်လျော်၏။ ထိုဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့၏ ထိုအထူး
 သည် ပဌမဈာန်နှင့် ဒုတိယဈာန်တို့၌ ထင်ရှား၏။

တနည်းပြရလျှင် ဝိတက်သည် အညစ်အကြေးစွဲကပ်နေသော ကြေးခွက်
 ကို လက်တဖက်ဖြင့် မြဲမြံစွာကိုင်၍ အခြားလက်တဖက်ဖြင့် ဆပ်ပျာမှုန့်နှင့်
 ဆီသုတ်လိမ်းထားသော သိုးမွေးခေါင်းခုခွေဖြင့် လှည့်ပတ်ပွတ်တိုက်သော
 သူ၏ မြဲမြံစွာ ကိုင်ထားသောလက်နှင့်တူ၏။ ဝိစာရသည် လှည့်ပတ်
 ပွတ်တိုက်သောလက်နှင့်တူ၏။ ဝိတက်သည် တုတ်ဖြင့်ပုတ်လျက် အိုးထိန်း
 စက်ကို လည်စေ၍ အိုးခွက်ကို ပြုလုပ်သော အိုးထိန်းသည်၏ မြေကို ဖိနှိပ်
 သောလက်နှင့်တူ၏။ ဝိစာရသည် ထိုမှ ဤမှ လှည့်လည်သုံးသပ်သော
 လက်နှင့်တူ၏။ ထို့ပြင် စိတ်ကို အာရုံသို့ ရှေးရှုတင်ပေးတတ်သော ဝိတက်
 သည် (ကြေးခွက်စသည်၌ တစုံတခုသော) စက်ဝိုင်းကို ရေးခြစ်သောသူ၏
 [၁၃၉] (စက်ဝိုင်း) အလယ်၌ ဖိနှိပ်လျက် တည်သောစူးနှင့်တူ၏။ အာရုံကို
 အထပ်ထပ်သုံးသပ်တတ်သော ဝိစာရသည် ပြင်ပ၌ လှည့်လည်သော စူးနှင့်
 တူ၏။ သစ်ပင်သည် အပွင့်အသီးနှင့် (တကွဖြစ်သကဲ့သို့) ဤသို့ (ဆိုခဲ့
 တိုင်းသော သဘောရှိသော) ဤဝိတက်နှင့်၎င်း၊ ဤဝိစာရနှင့်၎င်း တကွ
 ဖြစ်သောကြောင့် ဤဈာန်ကို “ဝိတက် ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သည်” ဟူ၍
 ဆိုအပ်ပေသည်။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား “ဤဝိတက်နှင့်၎င်း၊ ဤဝိစာရနှင့်

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ပဌမဈာန်ကို ပြဆိုချက် ၄၄၃

၎င်း ပြည့်စုံ၏။ ကောင်းစွာပြည့်စုံ၏” ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်လျှင် တည်ရာရှိသော ဒေသနာကို ဟောတော်မူ(အပ်)၏။ အနက်ကို မူကား ထိုဝိဘင်းကျမ်း၌လည်း ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဖွင့်ပြထားသည်နှင့်အတူ ပင်လျှင် မှတ်အပ်ပေသည်။

“ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော” ဟူသော ဤစကား၌ (အနက်ကား) ကင်းဆိတ်ခြင်းသည် ဝိဝေကမည်၏။ နီဝရဏတို့မှကင်းဆိတ်ခြင်း-ဟူသော အနက်ကို(ဆိုလို၏)။ ကင်းဆိတ်တတ်၏။ ဝါ။ ကင်းဆိတ်စေအပ်၏။ ဟူသော အနက်ကြောင့်လည်း ဝိဝေကမည်၏။ နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော၊ ကင်းဆိတ်စေအပ်သော ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော တရားအစု-ဟူသောအနက်ကို (ယူအပ်၏)။ ထို(နီဝရဏတို့မှ)ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်(ဖြစ်သည်)။ တနည်း ထို(နီဝရဏတို့မှ) ကင်းဆိတ်သော၊ ဝါ။ ကင်းဆိတ်စေအပ်သော တရားအစု၌ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်ခြင်း၊ ဝိဝေက၌ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း ၂-ပါးကြောင့် (ဤပဌမဈာန်သည်) ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သည်၊ ဝိဝေက၌ ဖြစ်သည်မည်၏။

မှတ်ချက်

၁-နီဝရဏဝိဂမော-ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သည်။ နီဝရဏတို့၏ ကင်းဆိတ်ခြင်း-ဟူသော အနက်က သာ၍ သင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ သို့သော်လည်း နောက်အဖွင့် ၂-ရပ်နှင့် တညီတည်း ဖြစ်စေရန် အများပြန်ရိုးအတိုင်းပင် ပြန်ထားသည်။

၂-ပါဠိ၌ ဝိဝေကဇာတု ရှိသောပုဒ်ကို “ဝိဝေက (ကင်းဆိတ်ခြင်း)ကြောင့် ဖြစ်သော”ဟူ၍၎င်း၊ “ဝိဝေက (ကင်းဆိတ်သော တရားအစု၊ ဝါ-ကင်းဆိတ် စေအပ်သော တရားအစု)၌ ဖြစ်သော”ဟူ၍၎င်း ဤသို့ ဝိဘတ်နက်အလိုအား ဖြင့် ၂-နည်း အနက်ပြန်နိုင်ကြောင်း ဖွင့်ပြသည်။ ထိုတွင် “ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သော”ဟု ပဌမနည်းကိုသာ ရှေး၌ ပြန်ခဲ့သည်။

၇၂။ “ပီတိသုခရှိသော” ဟူသော ဤစကား၌ (အနက်ကား) နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲစေတတ်သောကြောင့် ပီတိမည်၏။ ထိုပီတိသည် နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ကိုယ်စိတ်တို့ကို ပွားစေခြင်းကိစ္စရှိ၏။ တနည်းကောင်းမြတ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ဖြင့် ကိုယ်ကို ပျံ့နှံ့စေခြင်းကိစ္စရှိ၏။ ကိုယ်စိတ်တို့၏ တက်ကြွသောသဘောဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။ ထိုပီတိ၏ အမျိုးအစား အကဲ့အပြားကို ပြဦးအံ့၊ ထိုပီတိသည် (၁) သေးငယ်သော နှစ်သိမ့်မှုဟူသော ခုဒ္ဓိကာပီတိ၊ (၂) တခဏတခဏမျှတည်သော နှစ်သိမ့်မှုဟူသော ခဏိကာပီတိ၊ (၃) သက်၍ သက်၍ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်မှုဟူသော ဩက္ကန္တိကာပီတိ၊ (၄) အထက်သို့ကြွတက်စေတတ်သော နှစ်သိမ့်မှုဟူသော ဥဗ္ဗေဂါပီတိ၊ (၅) ကောင်းသောစိတ္တဇရုပ်တို့ဖြင့် ကိုယ်ကိုပျံ့နှံ့စေတတ်သော နှစ်သိမ့်မှုဟူသော ဖရဏာပီတိ-ဟူ၍ ငါးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုပီတိငါးမျိုးတို့တွင် (၁) ခုဒ္ဓိကာပီတိသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ အမွှေးရွှင်ခြင်းမျှကိုသာလျှင်၊ ဝါ၊ ကြက်သီးမွှေးညှင်း ထခြင်းမျှကိုသာလျှင် ပြုနိုင်၏။ (၂) ခဏိကာပီတိသည် ခဏ ခဏ လျှပ်စီးလက်ခြင်းနှင့်တူစွာ ဖြစ်တတ်၏။ (၃) ဩက္ကန္တိကာပီတိသည် လှိုင်းတံပိုးသည် သမုဒ္ဒရာကမ်းကို (သက်၍ သက်၍ ပျက်သကဲ့သို့) ကိုယ်ကို သက်၍ သက်၍ (ပြန်၍ ပြန်၍) ပျက်တတ်၏။ (၄) ဥဗ္ဗေဂါပီတိသည် အားကြီး၏။ ကိုယ်ကို အထက်သို့ တက်စေ၍ ကောင်းကင်၌ ခုန်လွှားပျံတက်စေခြင်း အတိုင်းအရှည်သို့ ရောက်၏။ ထိုစကားမှန်ကြောင်း သာဓကပြရလျှင်—ပုဏ္ဏဝလ္လိကကျောင်း၌ သီတင်းသုံးသော မဟာတိဿထေရ်သည် လပြည့်နေ့ညချမ်း၌ (ထိုပုဏ္ဏဝလ္လိကကျောင်းတွင်းရှိ) စေတီယင်ပြင်သို့ ကြွသွား၍ လရောင်ကို ကြည့်ကာ မဟာစေတီဆီသို့ မျက်နှာမူလျက် “ဤအချိန်၌ ပရိသတ်လေးပါးတို့သည် မဟာစေတီကို ရှိခိုးနေကြပေလိမ့်မည်” ဟု (နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်မိ၍) ပကတိအားဖြင့် ရှေးကမြင်ဘူးသော စေတီတော်အာရုံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဘုရားဂုဏ်ကို အာရုံပြုသော ဥဗ္ဗေဂါပီတိကို ဖြစ်စေ၍ အင်္ဂတေလိမ်းကျံထား

သော သမိတလင်း၌ ပစ်ပေါက်အပ်သော ဆန်းကြယ်သည့် ကျင်(လှင်
ဘောလုံး)ကဲ့သို့ ကောင်းကင်၌ ပျံတက်၍ မဟာစေတီယင်ပြင်၌သာလျှင်
တည်ဘူးလေပြီ။ ထို့ပြင် ဂိရိကဏ္ဍကကျောင်းအနီးရှိ ဝတ္ထကာလရွာ၌ အမျိုး
သမီးတယောက်သည်လည်း ဘုရားဂုဏ်ကို အာရုံပြုသော အားကြီးသော
ဥဗ္ဗေဂါပီတိဖြင့် ကောင်းကင်၌ ပျံတက်သွားဘူးလေပြီ။

ထိုအမျိုးသမီး၏ မိဘတို့သည် ညနေချမ်း၌ တရားနာခြင်းငှါ ကျောင်း
သို့ သွားကြသောအခါ “ချစ်သမီး သင်သည် ကိုယ်လေးလက်ဝန် ရှိနေ
သဖြင့် အချိန်မဲ့၌ လှည့်လည်သွားလာခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်၊ ငါတို့သည် သင်၏
အဖို့ကို ပြု၍ တရားနာခဲ့ကြမည်”ဟု (ပြောဆိုမှသာထား၍) သွားကြကုန်၏။
ထိုအမျိုးသမီးသည် သွားလိုပါလျက် မိဘတို့၏စကားကို [၁၄၀] ငြင်းပယ်
ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သဖြင့် အိမ်၌နေရစ်ခဲ့ကာ အိမ်မျက်နှာစာ ကြမ်းပြင်၌ရပ်
လျက် လရောင်ဖြင့် ဂိရိကဏ္ဍကကျောင်းတိုက်ဝယ်တောင်ထွတ်၌တည်သော
စေတီကို ကြည့်လတ်သော် စေတီအား ဆီမီးပူဇော်ထားသည်ကို မြင်လေ၏။
ပရိသတ်လေးပါးတို့သည် ပန်း နံသာ အစရှိသည်တို့ဖြင့် စေတီပူဇော်ခြင်းကို
ပြု၍ စေတီကို လက်ျာရစ် လှည့်ကြသည်ကို၎င်း၊ ရဟန်းသံဃာ၏ အစုလိုက်
အပေါင်းလိုက် ရွတ်ဆိုသရဇ္ဈာယ်သံကို၎င်း ကြားလေ၏။ ထိုအခါ၌ ထိုအမျိုး
သမီးသည် “ကျောင်းသို့သွား၍ ဤသို့ သဘောရှိသော စေတီယင်ပြင်၌
လှည့်လည်ခြင်းငှါ၊ ဤသို့ သဘောရှိသော သာယာသော တရားသံကို နာ
ကြားခြင်းငှါ အခွင့်သာကြသော ဤ လူတို့သည် ဘုန်းကံကြီးမားကြပါ
ပေစွ”ဟု (နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်လျက်) ပုလဲစု ပုလဲပုံနှင့်တူသော စေတီကို
ကြည့်ရှုဖူးမြော်နေစဉ်ပင် ဥဗ္ဗေဂါပီတိ ဖြစ်ပေါ်လေ၏။ ထိုအမျိုးသမီးသည်
(ထိုဥဗ္ဗေဂါပီတိအစွမ်းဖြင့်) ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်၍ အမိအဘတို့၏
ရှေးဦးစွာပင်လျှင် ကောင်းကင်မှ စေတီယင်ပြင်၌ ဆင်းသက်၍ စေတီကို
ရှိခိုးပြီးလျှင် တရားနာလျက် တည်နေလေ၏။ ထိုအခါ (သူ၏)မိဘတို့သည်

လာ၍ ထိုအမျိုးသမီးကို “ချစ်သမီး သင်သည် အဘယ်လမ်းဖြင့် လာခဲ့သနည်း” ဟု မေးကြ၏။ ထိုအမျိုးသမီးက “ကောင်းကင်ဖြင့် လာခဲ့ပါသည်။ မြေပြင်လမ်းဖြင့် မလာပါ” ဟု ပြောလေလျှင် (သူ၏ မိဘတို့က) “ချစ်သမီး ကောင်းကင်ဖြင့် မည်သည် ရဟန္တာတို့(သာ) သွားလာနိုင်ကြသည်၊” သင်သည် အဘယ်သို့ လာနိုင်လိမ့်မည်နည်း” ဟု ပြောဆိုကြ၏။ ထိုအခါ (ထိုအမျိုးသမီးက) “ကျွန်မသည် လရောင်ဖြင့် စေတီကို ဖူးမြော်လျက် ရပ်နေစဉ် ဘုရားဂုဏ်ကိုအာရုံပြုသော အားကြီးသော ပီတိဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ ထိုအခါ ကျမသည် ရပ်နေသည် ထိုင်နေသည်ကို မသိတော့ပါ။ ယူပြီးသော ကုသိုလ် အာရုံနိမိတ်ကြောင့်သာလျှင် ကောင်းကင်၌ ပျံတက်၍ စေတီယင်ပြင်၌ တည်ပြီးဖြစ်နေသည်(ကိုသာ သိပါတော့သည်)” ဟု ပြောလေ၏။

ဤသို့ ဥဗ္ဗေဂါပီတိသည် အထက်သို့ ခုန်လွှားပျံတက်ခြင်းအတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ဖရဏာပီတိဖြစ်လျှင်ကား ခန္ဓာကိုယ် တကိုယ်လုံးသည် မှုတ်၍ (လေဖြင့်) ပြည့်စေအပ်သော စည်ဖောင်းကဲ့သို့၎င်း၊ ကြီးလှသော ရေအယဉ်စီးဝင်သော တောင်ဝှမ်းကဲ့သို့၎င်း အစဉ်မပြတ် ထက်ဝန်းကျင် တွေ့ထိပျံ့နှံ့လျက်ရှိ၏။

ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့၊ ထိုပီတိငါးပါးသည်(ပဿဒ္ဓိဖြစ်ကြောင်း) ကိုယ်ဝန်ကို ယူလျက် ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ ရောက်လျှင် ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိဟူသော

မှတ်ချက်

၁-အဘိညာဉ်ရသော အနာဂါမ် သကဒါဂါမ် သောတာပန် ပုထုဇဉ် တို့သည်လည်း ကောင်းကင်ဖြင့် သွားလာနိုင်ကြသေး၏။ ထို့ကြောင့် “အဘိညာဉ် ရသူတို့သာ သွားလာနိုင်ကြသည်” ဟု ဆိုမှ ပျံ့နှံ့ပြည့်စုံပေသည်။ သို့သော် ထိုအမျိုးသမီး၏ မိဘတို့သည် သုတမပြည့်စုံကြသောကြောင့် ထိုသို့ ပြောဆိုကြသည်သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။ ဥက္ကဋ္ဌနည်းအားဖြင့် အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြလို၍ ထိုသို့ ပြောဆိုကြသည်သော်လည်း ဖြစ်ရာ၏။

ပဿဒ္ဓိနှစ်ပါးကို ပြည့်စေ၏။ ပဿဒ္ဓိသည် (သုခဖြစ်ကြောင်း) ကိုယ်ဝန်ကို ယူလျက် ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ ရောက်လျှင် ကာယိက၊ စေတသိကဟူသော သုခနှစ်ပါးကို ပြည့်စေ၏။ သုခသည် (သမာဓိဖြစ်ကြောင်း) ကိုယ်ဝန်ကို ယူလျက် ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ ရောက်လျှင် ခဏိကသမာဓိ၊ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော သမာဓိ သုံးပါးကို ပြည့်စေ၏။ ထို ပီတိငါးပါး တို့တွင် အပ္ပနာသမာဓိ၏ အရင်းအမြစ်ဖြစ်၍ (ရှေး၌ဥပစာရသမာဓိ နှင့် ယှဉ်ခဲ့ပြီးလျှင် အစဉ်အတိုင်း) ပွားလျက် အပ္ပနာသမာဓိနှင့် ယှဉ်ခြင်းသို့ ရောက်သော ဖရဏာပီတိကို (“ပီတိသုခရှိသော” ဟူသော) ဤအရာ၌ ပီတိ-ဟု အလိုရှိအပ်ပေသည်။

၇၃။ ပီတိမှတစ်ပါးသော သုခဟူသော ပုဒ်(၏အနက်)ကိုမူကား (ယခု ပြမည့်အတိုင်း သိအပ်၏)။ ချမ်းသာခြင်းသည် သုခမည်၏။ တနည်းဆိုရ သော် ကိုယ်စိတ်၏ နှာကျင်ခြင်းကို၊ ဝါ၊ ကိုယ်နာ စိတ်နာကို ကောင်းစွာ စားတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ တူးဖြိုတတ်သောကြောင့်၎င်း သုခမည်၏။ ထိုသုခသည် သာယာစေတတ်သော သဘောဟူသော မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာ ရှိ၏။ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ပွားစေခြင်းကိစ္စ (ရသ) ရှိ၏။ ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်တတ်၏။ ဆက်၍

မှတ်ချက်

၁- ထို ပီတိငါးပါးတို့တွင်....ယှဉ်ခြင်းသို့ ရောက်သော ပီတိကို....အလိုရှိအပ် ပေသည်-ဟု စပ်ပါ။

၂- ဤ တနည်း အပွင့်၌ “သု - ကောင်းစွာ + ခါဒ - ခ - စားတတ်သည်။ သို့မဟုတ် + ခန - ခ - တူးဖြိုတတ်သည် = သုခ-ကောင်းစွာ စားတတ်သည်။ ဝါ - ကောင်းစွာ တူးဖြိုတတ်သည်-ဟု ဝစနတ္ထခေါ် သုခသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြ သည်။ ပါဠိ၌ ကျေးဇူးများသော်လည်း မြန်မာပြန်၌ကား ကျေးဇူးမများလှပေ။ သို့သော် အပြည့်အစုံ သိလိုသူတို့အတွက် အပြည့်အစုံပင် ပြန်ထားသည်။

ရှင်းဦးအံ့၊ ထို ပီတိနှင့် သုခတို့သည် ပဌမဈာန်စသော အချို့စိတ်၌ မကွေ
မကွာ ယှဉ်ကြသော်လည်း အလိုရှိအပ်သော အာရုံကို ရခြင်းကြောင့်
နှစ်သက်ခြင်းသည် ပီတိမည်၏^၁၊ ရ(အပ်)ပြီးသော အာရုံ၏ အရသာကို
ခံစားခြင်းသည် သုခမည်၏^၂၊ ပီတိရှိသောစိတ်၌ သုခ(လည်း) ရှိ၏၊ သုခ
ရှိသော စိတ်၌ကား ပီတိသည် ကိန်းသေ မြဲသောအားဖြင့် ရှိသည်
မဟုတ်ပေ။ ပီတိကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်၏၊ သုခကို
ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်၏။ [၁၄၁] ရေမရှိသော ခရီးခဲကို
သွားရခြင်းကြောင့် ပင်ပန်းသော ခရီးသွားယောက်ျားအား တောအုပ်နှင့်
ရေကိုမြင်ရ ကြားရသော အခါတို့၌(ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်ခြင်း)ကဲ့သို့ (အလို
ရှိအပ်သောအာရုံကို ရသောအခါ၌ ဖြစ်သော) ပီတိကို (မှတ်အပ်၏)။
(ထိုယောက်ျားအား) တောရိပ်သို့ ဝင်သောအခါ၊ ရေကိုသုံးဆောင်သော
အခါတို့၌(ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်း)ကဲ့သို့ (ရပြီးသောအာရုံ၏ အရသာကို
ခံစားသောအခါ၌ ဖြစ်သော) သုခကို (မှတ်အပ်ပေသည်)။ ဤဆိုခဲ့သော
စကားကိုလည်း ထိုထို မြင်ရကြားရသောအခါ၊ သုံးဆောင်သောအခါ၊
ရသောအခါ၊ ခံစားသောအခါ၌ (ပီတိနှင့် သုခတို့၏) ထင်ရှားခြင်းကြောင့်
ဆိုထားသော စကားဟူ၍ သိအပ်ပေသည်။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဤ ပီတိ
သည်၎င်း၊ ဤ သုခသည်၎င်း ဤဈာန်အား (ဤဈာန်မှာ) ရှိ၏၊ သို့မဟုတ်

မှတ်ချက်

၁- အလိုရှိသော အာရုံကို ရခါစ၌ နှစ်သိမ့်အားရမှု ဝမ်းမြောက်မှုကသာ၍
ထင်ရှားသည်၊ ထိုအခိုက်၌ သုခလည်းဖြစ်လျက် ရှိပေ၏၊ သို့သော် မသုံးဆောင်
မခံစားရသေးသောကြောင့် ယင်း သုခသည် မထင်ရှားလှသေးဟု သိစေ၏။

၂- ရပြီးသောအာရုံကို သုံးဆောင်ခံစားသော အခါ၌ ကိုယ်စိတ်၏ချမ်းသာ
ရွှင်လန်းမှု သုခက သာ၍ထင်ရှားသည်၊ ထိုအခိုက်၌ ပီတိ ရှိသော်လည်း
ယင်း ပီတိက မထင်ရှားလှဟု သိစေ၏။

ဤ ဈာန်၌ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ ဈာန်ကို ပီတိသုခ ရှိသည်-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

တနည်း ဖွင့်ပြရလျှင် ပီတိနှင့် သုခ (နှစ်ပါးအပေါင်း)သည် ပီတိသုခမည်၏။ ဓမ္မဝိနယ-သဒ္ဒါ စသည်တို့ကဲ့သို့ (မှတ်အပ်၏) ၂။ ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သော ပီတိနှင့် သုခသည် ထိုဈာန်အား ရှိ၏။ သို့မဟုတ် ထိုဈာန်၌ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခရှိသော (ဈာန်မည်၏) ၃။ မှန်ပေ၏။ ဈာန်သည်(ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သကဲ့သို့) ထို့အတူ ဤ ဈာန်၌ ပီတိသုခသည်လည်း ဝိဝေကကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ယင်း ပီတိသုခသည်လည်း ထိုဈာန်မှာ ရှိသောကြောင့် တပုဒ်တည်းဖြင့်ပင် “ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခရှိသော (ဈာန်)” ဟုလည်း ဆိုသင့်ပေသည်။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား “ဤ သုခသည်

မှတ်ချက်

၁-ဤ နောက်ဆုံး ၂-ဝါကျဖြင့် “ပီတိသုခ-ပီတိသုခရှိသော”-ဟူသော ပုဒ်တို့၌ ဒွန်သမာသ်နှင့် အာသတ္တိတဒ္ဓိတ် တွဲစပ်နည်းဖြင့် ပြီးကြောင်း ပြသည်။ ဤ အဖွင့်သည်လည်း ပါဠိ၌ ကျေးဇူးများသော်လည်း မြန်မာပြန်၌ကား ကျေးဇူးမများလှပေ။ ဤသို့ မှာထားခြင်းမှာလည်း ပါဠိမတတ်သူတို့အတွက် မိမိတို့၏ အရာမဟုတ်ဟု သိရန်၊ ထိုသို့ သိပြီးလျှင် ထို အဖွင့်များကို နားမလည်သော်လည်း စိတ်မပျက်ရန် မည်သည့်ရန် ဖြစ်သည်။

၂- ပီတိ-ပုဒ်နှင့် သုခ-ပုဒ် ဒွန်သမာသ်တွဲ၍ ပြီးပုံကို ပြသည်။ ပါဠိတတ်သူတို့အတွက်သာ ဖြစ်သည်။

၃- “ဝိဝေကဇာ-ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော” ဟူသောပုဒ်နှင့် “ပီတိသုခ-ပီတိသုခ”-ဟူသောပုဒ်တို့ကို ဗဟုဗျာဟိသမာသ်တွဲစပ်၍ တပုဒ်တည်းဖြစ်ပုံကို ပြသည်။ ဤ အဖွင့် အလိုအားဖြင့် “ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော” ဟူသော ဝိသေသနကို ပီတိသုခနှင့် စပ်အပ်၏။ ဝိဝေကဇာ-ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော-ဟူသော ပုဒ်က တခြား ပီတိသုခ-ပီတိသုခရှိသော-ဟူသော ပုဒ်က တခြား ဖွင့်ပြခဲ့သော

ဤပီတိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်၏” ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့် ဟောတော်
မူ(အပ်)ပေသည်။ အနက်ကိုကား ထိုဝိဘင်းကျမ်း၌လည်း ဤ အဋ္ဌကထာ
အဖွင့်အတိုင်းပင် မှတ်အပ်ပေသည်။

“ပဌမဈာန်”ဟူသော ဤစကားသည် နောက်၌ ထင်ရှားပေလေတုံ။
ဥပသမ္ပဇ္ဇ(ပြည့်စုံစေ၍)ဟူသည်မှာ ချဉ်းကပ်၍၊ ရောက်၍-ဟု ဆိုလို၏။
တနည်းကား ပြည့်စုံစေ၍၊ ပြီးစေ၍-ဟု ဆိုလို၏။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား
ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ပြည့်စုံစေ၍-ဟူသည်မှာ၊ ပဌမဈာန်ကို ရခြင်း ရောက်ခြင်း
ကောင်းစွာရောက်ခြင်း ထိတွေ့ခြင်း မျက်မှောက်ပြုခြင်း ပြည့်စုံစေခြင်း
ပေတည်း”ဟု ဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်။ ထိုဝိဘင်းကျမ်းလာ စကား၏

မှတ်ချက်

ရှေးအဖွင့် အလိုအားဖြင့် “ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော”ဟူသော ယင်းဝိသေသနကို
“ပဌမဈာန်ကို”-ဟူသောပုဒ်နှင့် စပ်အပ်၏။

၁-ဤ၌ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ကား အဖွင့်ခံပုဒ် ဖြစ်သည်။ ဥပဂန္ဓာ-ချဉ်းကပ်၍၊
ပါပုဏိတော-ရောက်၍၊ ဤ ၂-ပုဒ်ကား ယင်း ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ပုဒ်၏ အဖွင့် ဖြစ်သည်။
ယင်း အဖွင့် ၂-ပုဒ်ဖြင့် ဥပသမ္ပဇ္ဇ-၌ ဥပ-နှင့် သံ-တို့မှာ အနက်ထူး မရှိကြောင်း
ဖွင့်ပြသည်-ဟု ခွဲကာ၌ ဆို၏။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-၏ နောက်၌ လက်သည်းကွင်းနှင့်တကွ
ပြထားသော (ပြည့်စုံစေ၍) ဟူသော ပုဒ်မှာ ဤ မြန်မာပြန်၌ ပြန်ဆိုခဲ့သော
အနက်ကို သိရန် ပြထားခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။

၂-ပြည့်စုံစေ၍-ဟူသော ဤ အဖွင့်သည် ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ပုဒ်၏ အဖွင့် ဖြစ်သည်။
ယင်း အဖွင့်ကိုပင် ယူ၍ ဤ မြန်မာပြန်၌ ပြခဲ့ပေသည်။ ဤတနည်း အဖွင့်ဖြင့်
ကား ဥပ-နှင့် သံ-သဒ္ဒါတို့ အနက်ထူးရှိကြောင်း ပြသည်ဟု ခွဲကာ၌ ဆို၏။

၃-ဤ၌လည်း ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ပုဒ်သာလျှင် အဖွင့်ခံပုဒ် ဖြစ်သည်။ (ပြည့်စုံစေ၍)
ဟူသောပုဒ်မှာ ဤ၌ မြန်မာပြန် ဖြစ်သောကြောင့် ယင်း အဖွင့်ခံပုဒ်နှင့် တွဲ၍
ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ပယ်အပ်သော အင်္ဂါငါးပါးစသည် ၄၅၁

အနက်ကိုလည်း ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်းပင် မှတ်အပ်၏။ (ဝိဟရတိ) “နေ၏” ဟူသည်မှာ ထိုပဌမဈာန်အားလျောက်ပတ်သော ဣရိယာပုထ် ဟူသော နေခြင်းဖြင့် ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အတ္တဘော၏အမူအရာကို ဖြစ်ခြင်းကို^၁ စောင့်ရှောက်ခြင်းကို^၂ မျှတခြင်း ကို ကျက်စားခြင်းကို ဖြတ်၍ဆောင်ခြင်းဟူသော နေခြင်းကို ပြီးစေ၏(ဟု ဆိုလို၏။) ဝိဘင်းကျမ်း၌ (အတ္တဘော၏အမူအရာကို) ပြုလုပ်၏ ဖြစ်စေ ၏ (အတ္တဘောကို) စောင့်ရှောက်၏ မျှစေ၏ ကျက်စား၏ ဖြတ်၍ဆောင် ၏”ဟူသော ဤစကားကို ဟောတော်မူပေ၏။

ပယ်အပ်သော အင်္ဂါငါးပါးစသည်

၇၄။ “အင်္ဂါငါးပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံ သော”ဟု ဟောတော်မူ(အပ်)သော စကား၌ ကာမစွန္ဒ၊ ဗျာပါဒ၊ ထိနမိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၊ ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော ဤနိဝရဏငါးပါးတို့ကို ပယ်ခြင်းဖြင့် အင်္ဂါငါးပါးကို ပယ်ပြီးဖြစ်ကြောင်း သိအပ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ထိုနိဝရဏ တို့ကို မပယ်ရသေးလျှင် ဈာန်မဖြစ်ပေါ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုနိဝရဏတို့ကို ထိုဈာန်၏ ပယ်အင်္ဂါတို့-ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဆက်၍ရှင်းဦးအံ့၊ ဈာန်ခဏ၌

မှတ်ချက်

၁-အတ္တဘော၏ အမူအရာကို ပြီးစေ၏၊ အတ္တဘော၏ ဖြစ်ခြင်းကို ပြီးစေ၏၊ အတ္တဘော၏ မျှတခြင်းကို ပြီးစေ၏-စသည်ဖြင့် ဆက်စပ်ယူပါ။

၂-အတ္တဘောကို စောင့်ရှောက်ခြင်းကို ပြီးစေ၏-ဟု ဆိုလို၏။

၃-နေ၏-ဟူသော အနက်၏ ပါဠိရင်းဖြစ်သော ဝိဟရတိ-ဟူသော အဖွင့်ခံ ပုဒ်၌ ဝိ-ဖြတ်၍+ဟရတိ-ဆောင်၏=ဝိဟရတိ-တပါးသော ဣရိယာပုထ်၌ ဖြစ်သော ညောင်းညာ နာကျင်ခြင်းကို ဖြတ်၍ တပါးတခြား ဣရိယာပုထ်တို့ဖြင့် ပြောင်းလဲလျက် ဆောင်သည်-ဟု ဆိုလိုကြောင်း ဖွင့်ပြသည်။

အခြားအကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း (ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့်) ပယ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ ထိုနိဝရဏတို့သည်သာလျှင် အထူးသဖြင့် ဈာန်၏အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်၏။ ချွေမြဲပြဦးအံ့၊ ကာမတ္တန္တက အထူးထူးသော အာရုံဖြင့် ဖြားယောင်းအပ်သော စိတ်သည် အာရုံတခုတည်း၌ ကောင်းစွာ မတည်ပေ။ တနည်းဆိုသော် ကာမတ္တန္တ၏အလွမ်းမိုးခံရသော ထိုစိတ်သည် ကာမမာတ်(ကာမဘဝ)ကို ပယ်ရန်အကျင့်ဖြစ်သော ဈာန်ကို မကျင့်နိုင်ချေ။ ဗျာပါဒက အာရုံ၌နှိပ်စက်အပ်သော စိတ်သည် (ပျံ့လွင့်ခြင်း ဝိက္ခေပဖြင့်) မခြားမူ၍ [၁၄၂] မဖြစ်ပေ။ ထိနမိဒ္ဓအလွမ်းမိုး အနှိပ်စက်ခံရသော (စိတ်သည်) ဘာဝနာအမှု၌ မခံ့ပေ၊ ဝါ-ဘာဝနာအမှုအား မလျှောက်ပတ်ပေ။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၏ အနှိပ်စက်ခံရသော (စိတ်သည်) မငြိမ်သက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၍ လှည့်လည်လေလွင့်၏။ ဝိစိကိစ္ဆာ၏ အနှိပ်စက်ခံရသော (စိတ်သည်) ဈာန်ကိုရစေတတ်သော အကျင့်လမ်းသို့ မတက်ရောက်ပေ။ ဤသို့ အထူးသဖြင့် ဈာန်ကိုအန္တရာယ်ပြုတတ်သောကြောင့် ဤနိဝရဏငါးပါးတို့ကိုသာလျှင် ပယ်အင်္ဂါတို့-ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ပြည့်စုံသော အင်္ဂါတို့၏အကျယ်ကို ဆိုဦးအံ့၊ ဝိတက်သည် အာရုံ၌ စိတ်ကို ရွေးရှုတင်ပေးတတ်၏။ ဝိစာရသည် (အာရုံ၌ စိတ်ကို)အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့ချည်တတ်၏။ ထိုဝိတက်ဝိစာရတို့ဖြင့် မပျံ့လွင့်ခြင်းငှါ ဘာဝနာပယောဂ

မှတ်ချက်

- ၁- ကာမတ္တန္တ၏ အဖြားယောင်းခံရသော စိတ်သည်-ဟု ဆိုလို၏။
- ၂- ဗျာပါဒက နှိပ်စက်သောကြောင့် စိတ်သည် ပျံ့လွင့်သော စိတ်ဖြင့် အခြားမရှိပဲ အာရုံ၌ တစပ်တည်း မဖြစ်ဟု ဆိုလို၏။
- ၃- မပျံ့လွင့်ခြင်းငှါ....ပြီးစေခဲ့သော-ဟု စပ်ပါ။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ပယ်အပ်သော အင်္ဂါငါးပါးစသည် ၄၅၃

ကို ပြီးစေခဲ့သောစိတ်၏^၁ ဘာဝနာပယောဂ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသည် နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲခြင်းကို၊ သုခသည် ပွားခြင်းကို ပြုတတ်၏။ ထိုသို့ ပြုသည်ရှိသော် (ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခမှတစ်ပါးသော ဖဿစသော) ယှဉ်ဖက်တရားတို့နှင့် တကွသော ထိုစိတ်ကို^၂ ထိုဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ တို့က အာရုံ၌ ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း၊ အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ်ဖွဲ့ချည်ခြင်း၊ နှစ်သိမ့်စေခြင်း၊ ပွားစေခြင်းတို့ဖြင့် ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့အပ်သော^၃ ကေဂ္ဂတာသည်^၄ တခုတည်းသောအာရုံ၌ (ဣန္ဒြေငါးပါးညီမျှသဖြင့်)အညီအညွတ် (ဆန့်ကျင်ဖက်တို့မှ ဝေးခြင်း၊ တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းတို့ ကင်းခြင်း အားဖြင့်)ကောင်းစွာလည်း ထားအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာဟူသော ဤ(ဈာန်အင်္ဂါ)ငါးပါးတို့ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် (ပဌမဈာန်မှာ) အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းကို သိအပ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ထို(ဈာန်အင်္ဂါ)ငါးပါးတို့ဖြစ်လျှင် ဈာန်ဖြစ်သည်မည်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထို(ဝိတက်စသောတရား)ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော (ထိုဝိတက် စသည်တို့မှ) တပါးသာလျှင်ဖြစ်သော ဈာန်မည်သည် ရှိသေး၏ ဟူ၍ မယူသင့်ပေ။ ဥပမာဖြင့် ထင်ရှားစေဦးအံ့။ အင်္ဂါမျှ၏အစွမ်းအားဖြင့် သာလျှင် အင်္ဂါလေးပါးရှိသော စစ်တပ်၊ အင်္ဂါငါးပါးရှိသော တူရိယာ။

မှတ်ချက်

၁-ပြီးစေခဲ့သော စိတ်၏....နှစ်သိမ့် ရောင့်ရဲခြင်းကို....ပွားခြင်းကို ပြုတတ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-ထိုစိတ်ကို....အညီအညွတ် ကောင်းစွာလည်း ထားအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၃-ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့ခံရသော-ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့ခြင်းကို ရသော-ဟု ဆိုလို၏။

၄-ကေဂ္ဂတာသည်....ကောင်းစွာထားအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။ အညီအညွတ်လည်း ထားသည်၊ ကောင်းစွာလည်း ထားသည်-ဟု ဆိုလို၏။

အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသောမဂ်-ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဤဈာန်ကိုလည်း အင်္ဂါမျှ၏အစွမ်းအားဖြင့် အင်္ဂါငါးပါးရှိသော (ဈာန်) ဟူ၍၎င်း၊ အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော (ဈာန်) ဟူ၍၎င်း ဆိုအပ်သည်-ဟူ၍ သိအပ်ပေသည်။

ဆက်၍ရှင်းဦးအံ့၊ ဤအင်္ဂါငါးပါးတို့သည် (ပကတိကာမာဝစရစိတ် ခဏ၌လည်း ရှိကုန်၏)၊ ဥပစာရခဏ၌လည်း ရှိကုန်၏၊ သို့သော်လည်း ဥပစာရခဏ၌ ပကတိကာမာဝစရစိတ်ထက် သာ၍အားကြီးကုန်၏။ ထူးခြားသည်မှာ ဤဈာန်စိတ်၌ (ဤဈာန်အင်္ဂါတို့သည်) ဥပစာရ(ခဏ) ထက်လည်း သာ၍အားကြီးကုန်၏၊ ရူပါဝစရလက္ခဏာသို့ ရောက်ကုန်၏။ ချဲ့၍ပြဦးအံ့၊ ဤဈာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့တွင် ဝိတက်သည် အလွန်သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အာရုံ၌ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးလျက်ဖြစ်၏။ ဝိစာရသည် အာရုံကို အလွန်အကဲ ဆင်ခြင်သုံးသပ်လျက်ဖြစ်၏။ ပီတိနှင့်သုခသည် အလုံးစုံသောအစိတ်အပိုင်းရှိသောကိုယ်ကို၊ ဝါ-တကိုယ်လုံးကို ပျံ့နှံ့စေလျက် (ဖြစ်၏)။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် “ထိုဈာန်ရသောပုဂ္ဂိုလ်၏ အလုံးစုံသော အစိတ်အပိုင်းရှိသောကိုယ်၏၊ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခဖြင့် မတွေ့ မထိရသော တစုံတခုသော အစိတ်အပိုင်းမည်သည် မရှိပေ”ဟု (မြတ်စွာ

မှတ်ချက်

၁-ဤလက်သည်းကွင်း အတွင်းရှိ စကားသည် ပါဠိမူ၌ လိုနေသောကြောင့် ဖြည့်စွက်ပြသော စကား ဖြစ်သည်။ ဤစကား မရှိလျှင် သို့သော်လည်းအစချီသော နောက် ဂရဟာဝါကျ၌ အနက်အဓိပ္ပါယ်ချောအောင် ယူ၍ မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိမူ၌လည်း ဤအရာတွင် “တောနိ ၈ ပဉ္စင်္ဂါနိ ကိဉ္ဇာပိ ပကတိ-စိတ္တက္ခဏေပိ ဥပစာရက္ခဏေပိ အတ္ထိ”-ဟု အပြည့်အစုံပင် ရှိသင့်၏။ ပါဠိပညာရှိတို့ အထူး သတိပြုပါကုန်။

၂-အလုံးစုံသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော ကိုယ်၏....တစုံတခုသော အစိတ်အပိုင်း မည်သည် မရှိပေ-ဟု စပ်ပါ။

ဘုရား) ဟောတော်မူပေသည်။ အောက်ဖြစ်သော အုပ်အစ်အပြင်၌ အထက်အုပ်အစ်အဖုံးအပြင်သည် (ကောင်းစွာ စေ့စေ့စပ်စပ်ထိသကဲ့သို့) ကေဂ္ဂတာသည်လည်း အာရုံ၌ ကောင်းစွာထိလျက် ဖြစ်၏။ ဤသည်ကား (ရူပါဝစရလက္ခဏာသို့ရောက်သော) ထိုအင်္ဂါငါးပါးတို့၏ အခြားတပါးသော (ဥပစာရအခိုက်၌ဖြစ်သော) အင်္ဂါငါးပါးတို့မှ ထူးခြားချက်ပေတည်း။ ထိုဈာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့တွင် ကေဂ္ဂတာကို “ဝိတက် ဝိစာရနှင့်တကွဖြစ်သော” အစရှိသော ဤ(ပဌမဈာန်ကိုပြရာ) စကား၌ သရုပ်ထုတ်၍ မပြသော်လည်း ဝိဘင်းကျမ်း၌ “ဈာန်ဟူသည်မှာ ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ (တရားအပေါင်း) ပေတည်း”ဟု ဤသို့ ဟောတော်မူသောကြောင့် (ကေဂ္ဂတာသည်) ဈာန်အင်္ဂါသာလျှင်တည်း။ မှန်ပေ၏။ (ဝိတက်စသည် တို့နှင့် တကွဖြစ်သော ဈာန်တရားကိုပြရန် ရည်ရွယ်သော) အကြင် အလို ဆန္ဒတော်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် (သဝိတက္ကံ သဝိစာရံစသော) အကျဉ်း ဥဒ္ဓေသစကားကို ဟောတော်မူ(အပ်)၏။ ထိုအလိုဆန္ဒတော်ကိုသာလျှင် ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ဝိဘင်းကျမ်း၌ ပြတော်မူ(အပ်)ပေသည်။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ကောင်းခြင်းသုံးပါး

[၁၄၃] ၇၅။ “ကောင်းခြင်းသုံးပါးရှိသော လက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော”ဟူသော ဤစကား၌ (ဈာန်၏) အစ အလယ် အဆုံးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကောင်းခြင်းသုံးပါးရှိပုံကို (သိအပ်ပေသည်။) ထိုဈာန်၏ အစ အလယ် အဆုံးတို့၏သာလျှင် မှတ်အပ်သောလက္ခဏာ၊ ဝါ-မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် လက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံ ပုံကိုလည်း သိအပ်ပေသည်။

ထိုကောင်းခြင်းနှင့်လက္ခဏာတို့ကို ဖွင့်ပြရာ၌ ဤဆိုလတုံသည်ကား (သာဓက) ပါဠိပေတည်း—

“ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည် ပဌမဈာန်၏ အစပေတည်း။ ဥပေက္ခာ၏ ပွားခြင်းသည် အလယ်ပေတည်း။ ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်းသည် အဆုံးပေတည်း။ ဈာန်ရကြောင်း အကျင့်၏စင်ကြယ်ခြင်းသည် ပဌမဈာန်၏ အစပေတည်း။ အစ၏ လက္ခဏာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း? အစ၏ လက္ခဏာတို့သည် သုံးပါးတို့ပေတည်း။ (သုံးပါးတို့ဟူသည် အဘယ်သည်တို့နည်း)။ (၁) ထိုပဌမဈာန်၏ (နိဝရဏဟူသော) ဘေးရန်မှ စိတ်သည် စင်ကြယ်၏။ (၂) စင်ကြယ်သောကြောင့် စိတ်သည် အလယ် အလတ်ဖြစ်သော သမာဓိနိမိတ်ကို ကျင့်၏။ (၃) ကျင့်သော ကြောင့် ထိုသမာဓိနိမိတ်၌ စိတ်သည်ပြေးဝင်၏။ (ယင်းသို့) (၁) စိတ်သည် (နိဝရဏဟူသော) ဘေးရန်မှ စင်ကြယ်ခြင်း၊ (၂) စင်ကြယ်သောကြောင့် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော သမာဓိနိမိတ်ကို ကျင့်ခြင်း၊ (၃) ကျင့်သောကြောင့် ထိုသမာဓိနိမိတ်၌ ပြေးဝင် ခြင်း-ဟူသော ဤသုံးပါးတို့သည် ပဌမဈာန်၏ ရကြောင်းအကျင့် ဟူသော အစ၏ လက္ခဏာတို့ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ပဌမဈာန်ကို အစ၏ ကောင်းခြင်းနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ လက္ခဏာသုံးပါးနှင့် လည်း ပြည့်စုံ၏-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။”

“ဥပေက္ခာ၏ ပွားခြင်းသည် ပဌမဈာန်၏ အလယ်ပေတည်း။ အလယ်၏ လက္ခဏာတို့သည် အဘယ်မျှတို့ပေနည်း? အလယ်၏

မှတ်ချက်

၁- သမာဓိနိမိတ်ကို ကျင့်၏-ဟူသော ပြန်ဆိုချက်မှာ သမထနိမိတ္တံ ပဋိ-ပဇ္ဇတိ-ဟူသောပါဌ်ကို ပြန်ရိုးပြန်စဉ်အတိုင်း ပြန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ သမာဓိ နိမိတ်သို့ ရောက်၏-ဟု ဆိုလို၏။ ယင်းသို့ ရောက်ခြင်းမှာလည်း ကေတ္တနည်းအရ အားဖြင့် ထို သမာဓိနိမိတ်နှင့် စပ်ဆိုင်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ အကျယ်၌ ထင်ရှားလတ်။

လက္ခဏာတို့သည် သုံးပါးတို့ပေတည်း၊ (သုံးပါးတို့ဟူသည် အဘယ်သည်တို့နည်း)၊ (၁) စင်ကြယ်သောစိတ်ကို လျစ်လျူရှု၏၊ (၂) သမထလမ်းမှန်သွားသောစိတ်ကို လျစ်လျူရှု၏၊ (၃) (ကိလေသာအဖော်မရှိပဲ) တခုတည်း၏ အဖြစ်၌တည်သော အပ္ပနာစိတ်ကို လျစ်လျူရှု၏၊ (ယင်းသို့) (၁) စင်ကြယ်သောစိတ်ကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊ (၂) သမထလမ်းမှန်သွားသောစိတ်ကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊ (၃) (ကိလေသာအဖော်မရှိပဲ) တခုတည်း၏အဖြစ်၌ တည်သော အပ္ပနာစိတ်ကို လျစ်လျူရှုခြင်းဟူသော ဤသုံးပါးတို့သည် ပဌမဈာန်၏ ဥပေက္ခာ၏ပွားခြင်းဟူသော အလယ်၏ လက္ခဏာတို့ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ပဌမဈာန်ကို ‘အလယ်၏ကောင်းခြင်းနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏၊ လက္ခဏာသုံးပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏ဟု ဆိုအပ်ပေသည်’။

“ပဌမဈာန်၏ ရှင်လန်းကြည်လင်ခြင်းသည် အဆုံးပေတည်း၊ အဆုံး၏ လက္ခဏာတို့သည် အဘယ်မျှတို့နည်း? အဆုံး၏လက္ခဏာတို့သည် လေးပါးတို့ပေတည်း၊ (လေးပါးတို့ဟူသည် အဘယ်သည်တို့နည်း) (၁) ထိုပဌမဈာန်စိတ်၌ဖြစ်သောတရားတို့၏ အချင်းချင်း မလွန်ခြင်း ဟူသော သဘောဖြင့် ရှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း၊ (၂) ဣန္ဒြေတို့၏ တူသောကိစ္စရှိသော သဘောဖြင့် ရှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း၊ (၃) ထိုဣန္ဒြေတို့အား လျော်သောဝီရိယကို ဆောင်ခြင်း ဟူသောသဘောဖြင့် ရှင်လန်း ကြည်လင်ခြင်း၊ (၄) (ထိုတရားတို့ကို) မှီဝဲခြင်းဟူသော သဘောဖြင့် ရှင်လန်းကြည်လင်ခြင်းဟူသော ဤလေးပါးတို့သည် ပဌမဈာန်၏ ရှင်လန်းကြည်လင်ခြင်းဟူသော အဆုံး၏လက္ခဏာတို့ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ပဌမဈာန်ကို ‘အဆုံး၏ကောင်းခြင်းလည်း ရှိ၏၊ လက္ခဏာလေးပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏’ဟု ဆိုအပ်ပေသည်”။

[၁၄၄] ထိုပါဠိတော်စကားရပ်၌ “ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်း မည်သည်မှာ (အာဝဇ္ဇန်းကဲ့ ပရိကံ-ဟူသော) အကြောင်းအဆောက်အဦ^၂ နှင့်တကွသော (အာဝဇ္ဇန်းတူ) ဥပစာပေတည်း။ ဥပေက္ခာ၏ ပွားခြင်း မည်သည်မှာ အပ္ပနာပေတည်း။ ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း မည်သည်မှာ (ဈာန်ကို) ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာပေတည်း-ဟု ဤသို့အချို့သော (အဘယဂိရိဝါသီ) ဆရာတို့ ဆိုကုန်၏။ သို့ရာတွင် တူသော ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော အပ္ပနာစိတ်သည် ဈာန်ရကြောင်း အကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်းသို့လည်း ရောက်၏။ ဥပေက္ခာကိုလည်း ပွားစေ၏။ ဉာဏ်ကလည်း (ယင်းစိတ်ကို) ရွှင်လန်းစေအပ်၏”ဟု ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူသောကြောင့် အပ္ပနာ၏ အတွင်း(ဈာန်ခဏ)၌

မှတ်ချက်

၁-အာဝဇ္ဇန်းကဲ့ပရိကံ-ဟူသည်မှာ ဈာန်ဝီရိယ၏ ရှေးအဖို့က ဖြစ်ခဲ့သော ဘာဝနာ ဝီရိယများပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသမ္ဘာရ ဝီရိယများနှင့်တကွ-ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုအာဝဇ္ဇန်းကဲ့ပရိကံ ဘာဝနာများလည်း ဈာန်ရကြောင်း အကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်း၌ ပါဝင်သည်-ဟု ဆိုလို၏။

၂-သမ္ဘာရပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ဈာန်ကို မွေးမြူတတ် ဖြစ်စေတတ်သော အခြေခံ အကြောင်းဟု ဆိုလို၏။ အိမ်၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သော သစ်ဝါးစသည်တို့ကို အိမ်၏သမ္ဘာရ-အိမ်၏အဆောက်အဦဟု ဆိုသကဲ့သို့ပင်။

၃-အာဝဇ္ဇန်းတူ ဥပစာ ဟူသည်မှာ ဈာန်ဝီရိယ၌ ပါဝင်သော ကာမာဝစရ ဇောများပင် ဖြစ်သည်။

၄-ဥပေက္ခာကိုလည်း ပွားစေ၏-ဟူသော ဤအနက်သည် ပြည်မှုနိဿယကို မှီ၍ အကျဉ်းပြန်သော အနက်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဥပေက္ခာနုပုတ္တိဟိတဥ-ဟူသော ပုဒ်၏ အနက် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ စိတ္တံ-ဟူသော ပုဒ်နှင့် အရတူ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ယင်း စိတ်ကို ဥပေက္ခာက ပွားစေအပ်သည်-ဟူသော အနက်လည်း သင့်သကဲ့သို့ ရှိပေ၏။

သာလျှင် (ပရိကံဟူသော) လာခဲရာအကြောင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်^၁ ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို (သိအပ်ပေသည်)။ တတြ-မဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ကိစ္စ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဥပေက္ခာ၏ပျိုးခြင်းကို (သိအပ်ပေသည်)။ သမာဓိပညာတရားတို့၏ အချင်းချင်း မလွန်ခြင်း အစရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းဖြင့် ဖြူစင်စေတတ်သောဉာဏ်၏ ကိစ္စပြီးခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် ရှင်လန်းကြည်လင်ခြင်းကိုလည်း သိအပ်ပေသည်။

အဘယ်သို့သိအပ်သနည်း ဟူမူ အပ္ပနာဖြစ်ရာဇောဝါရ၌ နီဝရဏဟု ဆိုအပ်သော ကိလေသာအပေါင်းသည် ထိုဈာန်၏ ဘေးရန်ပေတည်း။ ထိုနီဝရဏဟု ဆိုအပ်သော ဈာန်၏ဘေးရန်မှ စိတ်သည် စင်ကြယ်၏။ (စိတ်) စင်ကြယ်သောကြောင့် ပိတ်ပင်ဖုံးလွှမ်းတတ်သော နီဝရဏကင်းသည်ဖြစ်၍ (ယင်းစိတ်သည်) အလယ်ဖြစ်သော သမာဓိနိမိတ်ကို ကျင့်၏။^၂ (တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း အစွန်းသို့မရောက်ပဲ) အညီအမျှ ဖြစ်သော အပ္ပနာသမာဓိသည်ပင်လျှင် အလယ်ဖြစ်သော သမာဓိနိမိတ်မည်၏။ ထိုအပ္ပနာသမာဓိ၏ (ရှေး) အခြားမဲ့ဖြစ်သော၊ ဝါ- ထိုအပ္ပနာသမာဓိအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော ရှေးဖြစ်သော ဂေါတြဘူစိတ်သည်^၃ တခုတည်းသောသန္တာန်၌ ညွတ်သောကေတ္တနည်းဖြင့်^၄ ထိုအပ္ပနာသမာဓိ၏

မှတ်ချက်

- ၁- လာခဲရာအကြောင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်.... (သိအပ်ပေသည်)-ဟု စပ်ပါ။
- ၂- ဤ၌လည်း သမာဓိနိမိတ်ကို ကျင့်၏-ဟူသည်မှာ သမာဓိ နိမိတ်သို့ ရောက်၏-ဟူ၍ပင် ဆိုလို၏။
- ၃- ဂေါတြဘူစိတ်သည် ကပ်ရောက်သည်ဖြစ်၍ ကျင့်သည် မည်၏ - ဟု စပ်ပါ။
- ၄- ကေသန္တတိပရိကာမနယေန - တခုတည်းသောသန္တာန်၌ ညွတ်သောနည်းဖြင့်-ဟူသည်ကား ထိုနို့ရည်သည်ပင်လျှင် နို့ဓိမ်း နို့ချဉ် ဖြစ်သည်-ဟူသော

အစွမ်းဖြင့် တည်ကြည်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်သည်ဖြစ်၍ အလယ်ဖြစ်သော သမာဓိနိမိတ်ကို ကျင့်သည်မည်၏။ ဤသို့ ကျင့်ခြင်းကြောင့် အပ္ပနာ သမာဓိ၏အစွမ်းဖြင့် တည်ကြည်ခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့် (ယင်းစိတ်သည်) ထိုသမာဓိနိမိတ်၌ ပြေးဝင်သည်မည်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရှေးဂေါတြ ဘူစိတ်၌ ရှိသောအခြင်းအရာတို့ကို ပြီးစေသော ပဌမဈာန်၏ ဥပါဒ်ဇာတိ သာလျှင် (ပရိကံဟူသော) လာခဲ့ရာအကြောင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဈာန်ရ ကြောင်းအကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။

ဤသို့ စင်ကြယ်ပြီးသော ထိုစိတ်ကို နောက်ထပ်တဖန် (စင်ကြယ် အောင်) သုတ်သင်ဖွယ်မရှိတော့သောကြောင့် သုတ်သင်ခြင်း၌ ကြောင့်ကြ မပြုသော ယောဂီသည်၊ ဝါ-ကြောင့်ကြမပြုခြင်းသည် စင်ကြယ်သော စိတ်ကို လျစ်လျူရှုသည် မည်ပေ၏။ သမထအဖြစ်သို့ ရောက်သဖြင့်

မှတ်ချက်

စကားကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ကာမစိတ်မဟဂ္ဂုတ်စိတ်အဖြစ်ဖြင့် ကဲ့ပြားသော်လည်း အကြောင်းပစ္စည်း အကျိုးပစ္စယုပ္ပန် အဖြစ်ဖြင့် ကဲ့ပြားသော်လည်း တခုတည်း သော စိတ်အစဉ်သန္တာန်၌သာလျှင် ညွတ်ခြင်း-ပြောင်းလဲခြင်းသို့ ရောက်သည်ကို သိစေသောနည်းဟူသော ဧကတ္တနည်းဖြင့် (ဟု-ဆိုလို၏)။ (ဋီကာအဖွင့်)

၁-ပြီးစေသော...စင်ကြယ်ခြင်းကို-ဟု စပ်ပါ။ ရှေး ဂေါတြဘူစိတ်၌ရှိသော အခြင်းအရာ တို့ကို ပြီးစေသော-ဟူသည်ကား ထို ဂေါတြဘူစိတ်၌ ရှိကုန်သော နိဝရဏ ဘေးရန်မှ စင်ကြယ်ခြင်း၊ အလယ်အလတ် သမထနိမိတ်ကို ကျင့်ခြင်း (ရောက်ခြင်း)၊ ပြေးဝင်ခြင်း-ဟူသော အခြင်းအရာတို့ကို ပြီးစေသော၊ ထို အခြင်းအရာဖြင့် ပြီးစီးသော (ဈာန်ရကြောင်း အကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို)- ဤကား ဆိုလိုသောအနက်။ မှန်ပေ၏။ အကြောင်းအထူးကြောင့် ဈာန်ဇာတိ ပါဝင် ပြီးစီးကုန်သော “ပဋိပဒါ-ဝိသုဒ္ဓိ-အကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်း”ဟု ခေါ်ဆို အပ်ကုန်သော ထိုအခြင်းအရာတို့ကိုပင်လျှင် “ဈာန်၏ ထိုအကျင့် စင်ကြယ်ခြင်း အထူးကို ပြီးစေကြသကဲ့သို့” ဟောထားပေသည်။ (ဋီကာ)

သမထလမ်းမှန်ကိုကျင့်သော (စိတ်ကို)ကောင်းစွာထားခြင်း၌ ကြောင့်ကြမပြုသော ယောဂီသည်၊ ဝါ-ကြောင့်ကြမပြုခြင်းသည် သမထအကျင့်လမ်းမှန်ကို လျစ်လျူရှုသည်မည်၏။ သမထလမ်းမှန်ကို ကျင့်သောကြောင့် ပင်လျှင် ကိလေသာအဖော်ကို စွန့်၍ တဦးတည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်တည်သော ထိုစိတ်၏ နောက်ထပ်တဖန် (ကိလေသာ အဖော်မရှိပဲ) တဦးတည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်တည်ခြင်း၌ ကြောင့်ကြမပြုသော ယောဂီသည်၊ ဝါ-ကြောင့်ကြမပြုခြင်းသည် (ကိလေသာ အဖော်မရှိပဲ) တဦးတည်း၏အဖြစ်ဖြင့် တည်သောစိတ်ကို လျစ်လျူရှုသည် မည်၏။ ဤသို့ တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ကိစ္စ၏အစွမ်းဖြင့် ဥပေက္ခာ၏ပွားခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။

ဤသို့ ဥပေက္ခာသည် ပွားစေအပ်သော ထိုဈာန်စိတ်၌^၁ ဖြစ်ကုန်သော သမာဓိပညာဟု ဆိုအပ်ကုန်သော အကြင်ရှဉ်းစုံ ဖွဲ့အပ်သောတရားတို့သည်

မှတ်ချက်

၁-ဘေးရန်မှ လွတ်ကင်းစင်ကြယ်ခြင်း၊ အလယ်အလတ် သမာဓိနိမိတ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ အလယ်အလတ် သမာဓိနိမိတ်သို့ ပြေးဝင်ခြင်းတို့ဖြင့် ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့် ပွားစေအပ်သော ဈာန်စိတ်၌ အခွင့်ရသော တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည် ယှဉ်ဖက်တရားတို့၌ အညီအမျှ ဆောင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်နေလျက်၊ ဝါ-ဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို (အနုဗြူဟေန္တိဝိယ) ပွားစေဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် “တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့် ဥပေက္ခာနုဗြူဟနာကို သိအပ်ပေသည်”ဟု မိန့်ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ) ဤဋီကာ၌ တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာက ပွားစေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပေ၏-ဟူသော စကား အလိုအားဖြင့် ဥပေက္ခာနုဗြူဟနာ-ပုဒ်ကို ဥပေက္ခာ၏ ပွားစေခြင်း-ဟု ပြန်သင့်သကဲ့သို့ ရှိပေ၏။ သို့သော် ပြည်မှုနိဿယကို မှီ၍ ဥပေက္ခာ၏ ပွားခြင်း-ဟူ၍သာ ပြန်ထားသည်။

၂-ဝေံ ဥပေက္ခာနုဗြူဟိတေ တတ္ထ-ဟူသော ပါဠိ၏ မြန်မာပြန် ဖြစ်သည်။ ဤပါဠိ အနက်၌ ဥပေက္ခာက ပွားစေအပ်သည်-ဟူ၍သာ သိရ၏။ ဥပေက္ခာကို

၄၆၂

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အချင်းချင်းမလွန်ပဲ ဖြစ်ကုန်၏။ သဒ္ဓါအစရှိသော အကြင် ဣန္ဒြေတို့သည် လည်း ကိလေသာအမျိုးမျိုးတို့မှ လွတ်သောကြောင့် (ကိလေသာတို့မှ) လွတ်ခြင်းကိစ္စဖြင့် တူသောကိစ္စရှိလျက် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤယောဂီသည် ထို အချင်းချင်း မလွန်ခြင်း၊ ကိစ္စတူခြင်းတို့အားလျော်သော ဝိရိယကိုလည်း ဖြစ်စေ၏။ ထိုဈာန်၏ ဘင်ခဏ၌ဖြစ်သော အကြင် မှီဝဲခြင်းသည်လည်း ရှိ၏။ ထိုအလုံးစုံသော အခြင်းအရာတို့သည်လည်း ညစ်ညူးခြင်း၊ စင်ကြယ် ခြင်းတို့၌ ထိုထိုအပြစ်နှင့် [၁၄၅] အကျိုးကို ပါရိဟာရိယဉာဏ်ဖြင့် (ရှေး မဆွကပင်) မြင်ခဲ့၍ (အချင်းချင်းမလွန်ပဲ ဖြစ်ခြင်းစသော) ထိုထို အခြင်း အရာဖြင့် ရွှင်စေအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်-သုတ်သင်အပ်ပြီး ဖြစ်သော ကြောင့်-ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်စေအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ပြီးစီးကုန် သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် “သမာဓိ ပညာတရားတို့၏ အချင်းချင်း မလွန်ခြင်း အစရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းဖြင့် ဖြူစင်စေတတ်သော ဉာဏ်၏ ကိစ္စပြီးခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရွှင်လန်း ကြည်လင်ခြင်းကိုလည်း သိအပ်ပေသည်”ဟု ငါ ဆိုခဲ့ပေသည်။

ထိုဘာဝနာစိတ်၌ ဥပေက္ခာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဉာဏ်သည် ထင်ရှား၏။ ဤ စကားသည် ယခုပြမည့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်နှင့် ညီညွတ်ပေ၏။

“ပျင်းရိခြင်း၌ မကျရောက်သော အခြင်းအရာဖြင့် စိတ်ကို ကောင်းစွာ လျစ်လျူရှု၏။ ဥပေက္ခာ၏ အစွမ်းဖြင့်၎င်း၊ ပါရိ-

မှတ်ချက်

ပွားစေသည်-ဟူ၍၎င်း၊ ဥပေက္ခာပွားသည်-ဟူ၍၎င်း မသိရပေ။ ထို့ကြောင့်လည်း ဥပေက္ခာနုပျူဟနာ-ပုဒ်ကို ဥပေက္ခာ၏ ပွားစေခြင်း-ဟူ၍၎င်း၊ ဥပေက္ခာဖြင့် ပွားစေခြင်း-ဟူ၍၎င်း ပြန်သင့်သကဲ့သို့ ရှိပေ၏။

၁-ဤ၌ ကြောင့်-ဟူသော ဟိတ် ၃-ပုဒ်တွင် ပဌမဟိတ်ကို ဒုတိယဟိတ်ဖြင့်၊ ယင်း ဟိတ်ကို တတိယဟိတ်ဖြင့် ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်ပြသည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ကောင်းခြင်းသုံးပါး

၄၆၃

ဟာရိယပညာ၏ အစွမ်းဖြင့်၎င်း အပ္ပနာပညိန္ဒြေသည် လွန်ကဲ၏။ ဥပေက္ခာ၏ အစွမ်းဖြင့် သဘောအမျိုးမျိုးရှိသော ကိလေသာ တို့မှ စိတ်သည် လွတ်မြောက်၏။ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက် ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ပါရိဟာရိယပညာ၏ အစွမ်းဖြင့် အပ္ပနာ ပညိန္ဒြေသည် လွန်ကဲ၏။ ကိလေသာတို့မှ လွတ်သောကြောင့် ထိုသဒ္ဓါအစရှိသော တရားတို့သည် တူသောကိစ္စ ရှိကုန်၏။”

ထိုသို့ ဥပေက္ခာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဉာဏ်ထင်ရှားခြင်းကြောင့် အပ္ပနာပညာ၏ ကိစ္စဖြစ်သော ရွှင်လန်း ကြည်လင်ခြင်းကို အဆုံး-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

ယခုအခါ“ပထဝီကသိုဏ်း(ကိုအာရုံပြုသော)ပဌမဈာန်ကို ရပြီးဖြစ်ပေ တော့၏”ဟူသော ဤစကား၌(အနက်ကိုပြဆိုပေအံ့) — (ဤဈာန်သည်) ရေတွက်ခြင်း အစဉ်အားဖြင့်^၂ ရှေးကျသောကြောင့် ပဌမ မည်၏၊ ရှေးဦး စွာဖြစ်သောကြောင့်လည်း^၃ ပဌမ မည်၏။ ပထဝီကသိုဏ်း အာရုံကိုကပ်၍ ရှုတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ ရန်သူနီဝရဏတရားတို့ကို လောင်တတ်သော

မှတ်ချက်

၁-ဤအရာ၌ ဈာန်၏လက္ခဏာ ၁၀-ပါးတို့ကို ပြဆိုခြင်းမှာ အလွန်နက်နဲလှ ပေသည်။ သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သဘောပေါက်ရန် ခဲယဉ်းပေလိမ့်မည်။ သဘော မပေါက်နိုင်လျှင် “မိမိတို့၏ အရာမဟုတ်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၏ အရာ သာ ဖြစ်သည်”ဟု နှလုံးသွင်းရ၏။

၂-ရေတွက်ခြင်း အစဉ်-ဟူသော စကားဖြင့် ဟောစဉ် ဒေသနာက္ခမကို ပြသည်။

၃-ဤအဖွင့်ဖြင့် ဖြစ်စဉ်-ပဝတ္တိက္ခမကို ပြသည်။

၄၆၄

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ကြောင့်၎င်း ဈာန် 'မည်၏။' မြေအဝန်းကို^၂ အလုံးစုံအကြွင်းမဲ့ ရှုအပ်သော အနက်သဘောကြောင့် ပထဝီကသိုဏ်း-ဟု^၃ ဆိုအပ်ပေသည်။ ထိုမြေအဝန်းကို မှီ၍ ရအပ်သော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို၎င်း၊ ထိုပထဝီကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်၌ ရအပ်သော ဈာန်ကို၎င်း (ပထဝီကသိုဏ်း-ဟုပင် ဆိုအပ်ပေသည်)။ ထိုသုံးပါးသော အနက်တို့တွင် “ပထဝီကသိုဏ်း (ကိုအာရုံပြုသော) ပဌမဈာန်ကို ရပြီးဖြစ်ပေတော့၏”ဟူသော ဤအရာ၌ ဈာန်ကို ပထဝီကသိုဏ်း-ဟု သိအပ်ပေသည်။ ယင်းသဘောကို ရည်ရွယ်၍ “ပထဝီကသိုဏ်း (ကိုအာရုံပြုသော) ပဌမဈာန်ကို ရပြီးဖြစ်ပေတော့၏”ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းကို ပြီးစေခြင်း

၇၆။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ထို ပဌမဈာန်ကို ရလျှင် ထိုယောဂီသည် သားမြီးမျှင်ကို မှန်အောင်ပစ်နိုင်သော လေးသမားကဲ့သို့၎င်း၊ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော စားတော်ကဲ ကဲ့သို့၎င်း (သင့်လျော်သော) အခြင်းအရာတို့ကို သိမ်းဆည်းမှတ်သား ထားအပ်(ကုန်)၏။ ချဲ့၍ပြဦးအံ့၊ အလွန် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော လေးသမားသည် သားမြီးမျှင်ကို ပစ်ဖောက်ခြင်းငှါ သင့်လျော်သော လေ့ကျင့်မှုကို ပြုလတ်သော် သားမြီးမျှင်ကို မှန်အောင်ပစ်မိသော

မှတ်ချက်

၁- ဈာန်-ဈာန်-ဟူသည်မှာ ကသိုဏ်းနိမိတ်စသော အာရုံကိုကပ်၍ ရှုတတ်သောတရား၊ တနည်းအားဖြင့် သူ၏ ဆန့်ကျင်ဖက် နီဝရဏတို့ကို လောင်ကျွမ်းစေတတ်သောတရား-ဟု ဆိုလို၏။

၂- မြေအဝန်းကို....ဆိုအပ်ပေသည်-ဟု စပ်ပါ။

၃- ပထဝီ-မြေ+ကသိဏ-ကသိုဏ်း-အလုံးစုံ=ပထဝီကသိဏ-ပထဝီကသိုဏ်း-အလုံးစုံ အကြွင်းမဲ့ ရှုအပ်သော မြေအဝန်း-ဟု ဆိုလို၏။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းကို ပြီးစေခြင်း ၄၆၅

အကြိမ်၌ နင်းထားသော ခြေလေးကိုင်း၊ လေးကြိုး၊ မြား (တို့) ၏ (တည်နေပုံ) အခြင်းအရာကို “ငါသည် ဤသို့ တည်လျက်၊ ဤသို့ လေးကိုင်းကို ဤသို့ လေးကြိုးကို ဤသို့ မြားကို ကိုင်၍ သားမြီးမျှင်ကို မှန်အောင်ပစ်မိလေပြီ” ဟု သိမ်းဆည်းမှတ်သားထားရာ၏။ ထို လေးသမားသည် ထို မှန်အောင်ပစ်နိုင်သော အကြိမ်မှ စ၍ ထို မှတ်သားထားသည့်အတိုင်းပင်လျှင် ထိုခြေနင်းပုံ လေးကိုင်းပုံစသော အခြင်းအရာတို့ကို ပြည့်စုံစေလျက် မလွဲစေပဲ သားမြီးမျှင်ကို ပစ်သကဲ့သို့ ဤ အတူပင်လျှင် ယောဂီသည်လည်း “ဤ မည်သော ဘောဇဉ်ကို စား၍ ဤသို့ သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်လျက် ဤသို့သဘောရှိသော ကျောင်း၌ ဤမည်သော ဣရိယာပုထ်ဖြင့် ဤအခါ၌ ဤဈာန်ကို ရခဲ့ပေသည်” ဟု ဘောဇဉ်၏ လျှောက်ပတ်ခြင်းစသော အခြင်းအရာတို့ကို သိမ်းဆည်းမှတ်သား ထားအပ်(ကုန်)၏။ အကျိုးကား ဤသို့ သိမ်းဆည်းမှတ်သားထားလျှင် ထို ယောဂီသည် [၁၄၆] ထိုနုသော သမာဓိပျောက်ပျက်သွားသည်ရှိသော် ထိုမှတ်သားထားသော အခြင်းအရာတို့ကို ပြည့်စုံစေ၍ တဖန် (ထို သမာဓိကို) ဖြစ်စေခြင်းငှါလည်း စွမ်းနိုင်၏။ မလေ့လာ မကျေပြန်သေးသော သမာဓိကို လေ့လာ ကျေပြန်အောင် ပြုလျက် အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် ဝင်စားခြင်းငှါလည်း စွမ်းနိုင်လတံ့။

ထိုမှ တပါး စားတော်ကဲအတတ်၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော စားတော်ကဲသည် အရှင်သခင်ကို ချက်ပြုတ်ကျွေးမွေးသောအခါ ထိုအရှင်သခင် နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် သုံးဆောင်သော ဘောဇဉ်ကို မှတ်သားထားပြီးလျှင် ထိုနေ့မှစ၍ ထို အရှင်သခင် နှစ်ခြိုက်စွာ သုံးဆောင်သော ဘောဇဉ်မျိုးကိုသာလျှင် ဆက်ကပ် ကျွေးမွေးသည်ရှိသော် ဆုလာဘ်ကို ရသကဲ့သို့ ဤအတူပင် ဤယောဂီသည်လည်း ရှေးဈာန်ရသောအခိုက်၌ ဘောဇဉ်

မှတ်ချက်

၁-ရှေးဈာန်ရသော အခိုက်၌...အခြင်းအရာတို့ကို-ဟု စပ်ပါ။
 ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၃၀-ပ-မ-ဗ-သ-၈

စသည်၌တည်ကုန်သော ၊ အခြင်းအရာတို့ကို သိမ်းဆည်းမှတ်သားထားပြီးလျှင် ထို အခြင်းအရာတို့ကို ပြည့်စုံစေလျက် သမာဓိပျောက်သွားတိုင်း ပျောက်သွားတိုင်း အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် အပ္ပနာဈာန်ကို(ပြန်၍) ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် သားမြီးမျှင်ကို မှန်အောင် ပစ်နိုင်သော ထိုလေးသမားကဲ့သို့ ၎င်း၊ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ထိုစားတော်ကဲကဲ့သို့၎င်း အခြင်းအရာတို့ကို သိမ်းဆည်း မှတ်သားထားအပ်ကုန်၏။ အောက်ပါစကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူထားသည်လည်း ရှိပေသည်။

“ရဟန်းတို့၊ ဥပမာပြရလျှင် (စားတော်ကဲအတတ်၌ လေ့လာထားသည့်) ပညာရှိသော (ယင်းအတတ်၌) တတ်သိသော (သင့်လျော်သောအရာ၌) ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော စားတော်ကဲသည် မင်းကိုဖြစ်စေ၊ မင်း၏အမတ်ကြီးကိုဖြစ်စေ အရသာမျိုးစုံရှိသော ဟင်းတို့ဖြင့် လုပ်ကျွေးပြုစုရာ၏။ ချဉ်သော အရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်း၊ ခါးသောအရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်း၊ စပ်သော အရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်း၊ ချိုသောအရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်း၊ ခရမ်းသီး မျှစ်စသည်နှင့်ရောသော ဟင်းကောင်း၊ ခရမ်းသီးမျှစ်စသည်နှင့် မရောသောဟင်းကောင်း၊ ဆားလေးသော ဟင်းကောင်း၊ ဆားပေါ့သောဟင်းကောင်းတို့ဖြင့် (လုပ်ကျွေးပြုစုရာ၏)။ ရဟန်းတို့ ပညာရှိသော တတ်သိသော ကျွမ်းကျင်

မှတ်ချက်

၁-ဘောဇနာဒိဂတေ-ဟူသော ဋီကာအဖွင့်နှင့်အညီ ဘောဇနာဒယော-ကို ဘောဇဉ်စသည်၌ တည်ကုန်သော-ဟု ပြန်ထားသည်။ ဘောဇနသပ္ပါယ အစရှိကုန်သော-ဟု ပြန်လျှင်လည်း ရှေး၌ ဆိုခဲ့သော စကားနှင့်ညီ၍ သင့်ရာ၏။

၂-ငါသာလျှင် ဤသို့ဆိုသည်မဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရား ဟောထားသော စကားလည်း ရှိပါ၏-ဟု ဆိုလို၏။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းကို ပြီးစေခြင်း ၄၆၇

လိမ္မာသော ထိုစားတော်ကဲသည် မိမိအရှင်သခင်၏ နှစ်နှစ်
 ခြိုက်ခြိုက် စားတော်ခေါ်ပုံ အခြင်းအရာနိမိတ်ကို ငါ၏အရှင်သည်
 ယနေ့ ဤဟင်းကိုနှစ်သက်၏၊ ဤဟင်းအတွက်မူလည်း လက်လှမ်း
 ၏၊ ဤဟင်းကိုမူလည်း များစွာနှိုက်၏၊ ဤဟင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို
 မူလည်း ချီးမွမ်းပြောဆို၏၊ ယနေ့ ငါ၏ အရှင်သည် ချဉ်သော
 အရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်းကိုမူလည်း နှစ်သက်၏၊ ချဉ်သော
 အရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်းအတွက်ကိုမူလည်း လက်လှမ်း၏၊
 ချဉ်သောအရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်းကိုမူလည်း များစွာနှိုက်၏၊
 ချဉ်သောအရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုမူလည်း
 ချီးမွမ်းပြောဆို၏။ပ။ဆားပေါ့သောဟင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုမူလည်း
 ချီးမွမ်းပြောဆို၏'ဟု မှတ်သားထား၏။ ရဟန်းတို့ ပညာရှိသော
 တတ်သိသော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ထိုစားတော်ကဲသည် အဝတ်
 အစား ဆုတော်လာဘ်တော်ကိုလည်း ရ၏၊ လခရိက္ခာကိုလည်း
 ရ၏၊ မင်းအတွက်(ဆက်သရန်)ယူဆောင်လာသော လက်ဆောင်
 ဆုလာဘ်တို့ကိုလည်း ရ၏။ ထိုသို့ရခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း?
 ရဟန်းတို့ ပညာရှိသော တတ်သိသော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော
 ထို စားတော်ကဲသည် မိမိ အရှင်သခင်၏ နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက်
 စားတော်ခေါ်ပုံအခြင်းအရာနိမိတ်ကို မှတ်သားထားသောကြောင့်
 ပေတည်း။ ရဟန်းတို့ ဤအတူပင် (ကမ္မဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်း၌ လေ့လာ
 ထားသည့်) ပညာရှိသော (ယင်းလုပ်ငန်း၌) တတ်သိသော (သင့်
 လျော်သည့်အရာ၌) ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော အချို့သော ယောဂီ
 ရဟန်းသည်(ကိလေသာကို ပူလောင်သွေ့ခြောက်ကင်းပျောက်စေ
 တတ်သော သမ္ပပ္ပဓာန်လုံ့လ၊ အမှတ်ရမှုသတိနှင့် မှန်စွာအပြား
 အားဖြင့်သိသော ပညာရှိသည်ဖြစ်၍) ရုပ်အပေါင်းကိုယ်၌ ရုပ်
 အပေါင်းမျှ-ဟု ရှုလျက် (ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးဟူသော လောက၌

မဂ္ဂမိလျှင် ဖြစ်နိုင်သည့် အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿကို ပယ်ဖျောက်၍) နေ၏။ ခံစားမှုမျှဖြစ်သော ဝေဒနာတို့၌ ခံစားမှုမျှ-ဟု ရှုလျက် နေ၏။ ကြံသိမှုမျှဖြစ်သောစိတ်၌ ကြံသိမှုမျှ-ဟု ရှုလျက် နေ၏။ ကိလေသာကို ပူလောင်သွေ့ခြောက် ကင်းပျောက်စေတတ်သော သမ္ပပ္ပဓာန်လုံ့လ၊ အမှတ်ရမှုသတိနှင့် မှန်စွာအပြားအားဖြင့် သိသော ပညာရှိသည်ဖြစ်၍ သဘောတရားတို့၌ သဘောတရားမျှ-ဟု ရှုလျက် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးဟူသော လောက၌ (မဂ္ဂမိလျှင် ဖြစ်နိုင်သော) အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿကို ပယ်ဖျောက်၍ နေ၏။ သဘောတရားတို့၌ သဘောတရားမျှ-ဟု ရှုလျက်နေသော ထို ယောဂီရဟန်း၏ စိတ်သည် တည်ကြည်၏။ စိတ်ကို ညစ်ညူးစေတတ်သော တရားတို့သည် ကင်းပျောက်ကုန်၏။ ထိုယောဂီရဟန်းသည် ထိုစိတ်တည်ကြည်ကြောင်း ကိလေသာ ကင်းပျောက်ကြောင်း ဖြစ်သော အခြင်းအရာနိမိတ်ကို မှတ်သားထား၏။ ရဟန်းတို့ ပညာရှိသော တတ်သိသော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ထိုယောဂီ ရဟန်းသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေရကြောင်း ဖြစ်သော (ခဏိက, ဥပစာ, အပ္ပနာဟူသော သုံးပါးသော သမာဓိ) တရားတို့ကိုလည်း ရ၏။ အမှတ်ရမှုသတိနှင့် သမ္ပဇဉ် ဉာဏ်ကိုလည်း ရ၏။ ထိုသို့ရခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? [၁၄၇] ရဟန်းတို့ ပညာရှိသော တတ်သိသော ကျွမ်းကျင် လိမ္မာသော ထိုယောဂီရဟန်းသည် မိမိစိတ်၏ တည်ကြည်ကြောင်း ကိလေသာကင်းပျောက်ကြောင်း အခြင်းအရာနိမိတ်ကို မှတ်သား ထားသောကြောင့်ပေတည်း။

ဆက်၍ရှင်းဦးအံ့၊ အခြင်းအရာနိမိတ်ကို မှတ်သားထားခြင်းဖြင့် ထို မှတ်သားထားတိုင်းသော အခြင်းအရာနိမိတ်တို့ကို ပြည့်စုံစေသော ယောဂီ

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းကို ပြီးစေခြင်း ၄၆၉

အား အပ္ပနာမျှသာလျှင် ပြည့်စုံပေ၏။ ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းသည် မပြည့်စုံသေးပေ။ ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းသည်ကား သမာဓိ၏ ဘေးရန်ဖြစ်သော နီဝရဏတရားတို့ကို ကောင်းစွာ စင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်ပြီးဖြစ်သော ကြောင့်(သာ)ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ကာမဂုဏ်တို့၏ အပြစ်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ကာမစ္ဆန္ဒကို ကောင်းစွာမခွါပဲ၊ ကာယပဿဒ္ဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် ကိုယ်၏ပူပန်ခြင်းကို ကောင်းစွာ ငြိမ်းအေးအောင် မပြုပဲ၊ စ၍ အားထုတ်ခြင်း အာရမ္မဓာတ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း စသည်ဖြင့် ထိနမိဒ္ဓကို ကောင်းစွာ မပယ်ဖျောက်ပဲ၊ သမထနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို ကောင်းစွာမပယ်နှုတ်ပဲ၊ အခြားသောသမာဓိ၏ ဘေးရန်ဖြစ်သည့် (ဝိစိကိစ္ဆာ၏ဖြစ်ရာတရား မဒ မာနစသော) တရားတို့ကို ကောင်းစွာ မသုတ်သင်ပဲ ဈာန်ကို ဝင်စားသောရဟန်းသည် မသုတ်သင် မရှင်းလင်းရသေးသော (ဝါးလုံး) ခေါင်းသို့ဝင်သော ပိတုန်းကဲ့သို့သိုင်း၊ ဘေးရန်ကို မသုတ်သင် မရှင်းလင်းရသေးသော ဥယျာဉ်သို့ ဝင်သော မင်းကဲ့သို့သိုင်း လျင်မြန်စွာပင် (ဈာန်မှ) ထွက်ရတတ်၏။ သမာဓိ၏ ဘေးရန်ဖြစ်သော (နီဝရဏစသော ကိလေသာ) တရားတို့ကို ကောင်းစွာ သုတ်သင် စင်ကြယ်စေပြီးမှ ဈာန်ဝင်စားသော ယောဂီသည်ကား ကောင်းစွာ သုတ်သင် ရှင်းလင်းပြီးသော (ဝါးလုံး) ခေါင်းသို့ ဝင်သော ပိတုန်းကဲ့သို့သိုင်း၊ ဘေးရန်ကို ကောင်းစွာ ရှင်းလင်းသုတ်သင်ပြီးသော ဥယျာဉ်သို့ ဝင်သောမင်းကဲ့သို့သိုင်း တနေ့လုံးသော်လည်း သမာပတ် အတွင်း၌သာလျှင် တည်လျက် ရှိတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့သည်—

“ကာမစ္ဆန္ဒ၊ ပဋိသ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၊ ထိနမိဒ္ဓနှင့် ငါးခုမြောက် ဝိစိကိစ္ဆာ(ဟူသော နီဝရဏ)ကို ပယ်ဖျောက်ရာ၏။ (ယင်းတို့ ပယ်ဖျောက်ပြီးလျှင်)နီဝရဏတို့ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော

ပါမောဇ္ဇကို ပြုလုပ်တတ် ဖြစ်စေတတ်သော စိတ်ဖြင့်^၁ ထောင့်စွန်းပါ
မကျန်အောင် ဘေးရန်ရှင်းလင်းသုတ်သင်ပြီးသော ဥယျာဉ်သို့
သွား၍နေသော မင်းကဲ့သို့ ထိုဈာန်၌ မွေ့လျော်ရာ၏”ဟု
မိန့်ဆိုခဲ့ကြပေသည်။

ထို့ကြောင့် ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော ယောဂီသည်
(သမာဓိ၏)ဘေးရန်ဖြစ်သော နီဝရဏတို့ကို သုတ်သင်စင်ကြယ်စေ၍
ဈာန်ကို ဝင်စားအပ်ပေသည်။ သမာဓိဘာဝနာ ပြန့်ပြောခြင်းငှါလည်း
ရထားတိုင်းသော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပွားစေအပ်၏။ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်၏
ပွားရာဘုံတို့သည် ဥပစာရနှင့် အပ္ပနာဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ မှန်ပေ၏။ ဥပစာရသို့
ရောက်၍လည်း ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပွားစေခြင်းငှါ သင့်၏။ အပ္ပနာသို့
ရောက်၍လည်း (ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပွားစေခြင်းငှါ သင့်၏)။ (ဥပစာရနှင့်
အပ္ပနာတို့တွင်) တခုခုသောအရာ၌ မချွတ် ပွားစေအပ်၏။ ထို့ကြောင့်
“ရထားတိုင်းသော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပွားစေအပ်၏”ဟု (ငါ)ဆိုခဲ့ပေသည်။

နိမိတ်ကို ပွားစေခြင်း

၇၇။ ဤဆိုမည့်စကားသည်ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပွားစေပုံနည်း
ပေတည်း။ ထိုယောဂီသည် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို^၂ သပိတ်ခွက်ယောက်ကို
ပွားစေသောနည်း၊ မုံကိုပွားစေသောနည်း၊ ထမင်းကိုပွားစေသောနည်း၊

မှတ်ချက်

၁- စိတ်ဖြင့်....ထိုဈာန်၌ မွေ့လျော်ရာ၏-ဟု စပ်ပါ။

၂- ထို ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို....မပွားစေပဲ.... ပိုင်းခြားပြီးလျှင် ပွားစေအပ်၏-
ဟု စပ်ပါ။

၃- အိုးလုပ်သမားသည် မြေညက်ဖြင့် သပိတ်ခွက်ကိုပြုလုပ်လျှင် ရှေးဦးစွာ
မပိုင်းခြားမူ၍သာလျှင် သပိတ်ခွက်ကို ပွားစေသကဲ့သို့ မပွားစေရ-ဟု ဆိုလို၏။
(ဋီကာ)

နွယ်ကိုပွားစေသောနည်း၊ အဝတ်ကိုပွားစေသောနည်းဖြင့် မပွားစေပဲ လယ်သမားသည် [၁၄၇] ထွန်ရမည့်နေရာကို ထွန်ဖြင့် သတ်မှတ်ပိုင်းခြား၍ ထိုအပိုင်းအခြား၏ အတွင်း၌(သာ) ထွန်သကဲ့သို့၎င်း၊ သိမ်ကို ဖွဲ့ကြ (သမုတ်ကြ)သော ရဟန်းတို့သည် ရှေးဦးစွာ(သိမ်)နိမိတ်တို့ကို မှတ်သား ပြီးလျှင် နောက်မှဖွဲ့ကြ(သမုတ်ကြ)သကဲ့သို့၎င်း ဤအတူပင် ရထားတိုင်း သော ထိုနိမိတ်၏ တလက်သစ်၊ နှစ်လက်သစ်၊ သုံးလက်သစ်၊ လေးလက်သစ် အတိုင်းအရှည်ကို ပိုင်းခြားပြီးလျှင် ပိုင်းခြားထားတိုင်း(သော နိမိတ်ကို)၊^၁ ပွားစေအပ်၏။ မပိုင်းခြားပဲ မပွားစေအပ်ပေ။ ထို့နောက်မှ တထွာ၊ တတောင်၊ ကျောင်းဦး၊ ကျောင်းဝိုင်း၊ ကျောင်းတိုက်ဥပစာတို့၏၎င်း ရွာ၊ နိဂုံး၊ ဇနပုဒ်၊ တိုင်းပြည်၊ သမုဒ္ဒရာနယ်နိမိတ်တို့၏၎င်း အပိုင်းအခြား၏ အစွမ်းဖြင့် တိုးချဲ့လျက် စကြဝဠာအပိုင်းအခြားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ထိုစကြဝဠာ ထက် အလွန်ဖြစ်စေ ပိုင်းခြား၍ ပွားစေအပ်၏။

ဟင်္သာငယ်တို့သည် အတောင်များ ပေါက်သောအချိန်မှစ၍ အနည်းငယ်အနည်းငယ်သောအရပ်သို့ ပျံသန်းလျက် အလေ့အကျင့်ပြု၍ အစဉ်

မှတ်ချက်

၁-(ပူဝေစုန-ဟူသည်မှာ) မှိုသည်၏ မှိုကို ပွားစေခြင်းတည်း။ ထမင်း၏ အထက်၌ ထမင်းကို (ထပ်၍) ထည့်ခြင်းသည် ထမင်းကို ပွားစေခြင်း မည်၏။ အဝတ်ကို ရေဆွတ်၍ ဆွဲခြင်းစသည်သည် အဝတ်ကို ပွားစေခြင်း မည်၏။ (ဋီကာ) ဤဋီကာ၌ နွယ်ပွားစေပုံကိုကား ပြခြင်းမရှိပေ။ နွယ်စတခု ဆုံးရာ၌ အခြားနွယ်ဖြင့် ဆက်ခြင်းကို ဆိုသည် ဖြစ်ရာ၏။

၂-ယထာပရိစ္ဆေဒံ-၏ အနက်ဖြစ်၍ “ပိုင်းခြားထားသည့်အတိုင်း”ဟု ဤမျှ ပြန်ခြင်းဖြင့် ပြည့်စုံသော်လည်း မူလကပုဒ်နှင့် ဝေးနေသောကြောင့် ယင်းကို သိလွယ်စေရန် “ပိုင်းခြားထားတိုင်း (သော နိမိတ်ကို)”ဟု လက်သည်းကွင်းဖြင့် ဖြည့်စွက် ပြန်ထားသည်။

အတိုင်း လ နေတို့၏အထံသို့ သွားကြသကဲ့သို့ ဤအတူပင် ယောဂီရဟန်း သည်ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် နိမိတ်ကို ပွားစေလျှင် စကြဝဠာအပိုင်းအခြား တိုင်အောင်ဖြစ်စေ၊ ထိုထက်အလွန်ဖြစ်စေ ပွားစေ၏။ ထိုအခါ၌ ထို ယောဂီ၏ ထိုနိမိတ်သည် ပွားစေရာ ပွားစေရာအရပ်၌ မြေ၏မြင့်ရာအရပ်၊ နိမ့်ရာအရပ်၊ မြစ်ရေအယဉ်တိုက်စားထားသော ချောက်ကမ်းပါးအရပ်၊

မှတ်ချက်

၁- ဟင်္သာတို့ လ နေ အထံ သွားကြသည်-ဟူသော ဤစကားကို ယခုခေတ် လူအချို့က စဉ်းစားဝေဖန်ဖွယ် ရှိ၏။ အကြောင်းမူကား-ယခုခေတ် အာကာသ စူးစမ်းရေး သိပ္ပံပညာရှင်တို့က ကမ္ဘာမြေနှင့် လ မိုင်ပေါင်း ၂၄၀,၀၀၀ (နှစ်သိန်းလေးသောင်း)ခန့် ကွာဝေးသည်-ဟူ၍၎င်း၊ ကမ္ဘာမြေနှင့် နေ မိုင် ပေါင်း ၉၂,၀၀၀ (ကိုးကုဋေနှစ်သိန်းရှစ်သိန်းကိုးသောင်းခုနစ်ထောင်)ခန့် ကွာဝေးသည်-ဟူ၍၎င်း ခိုင်လုံသော အထောက်အထားများနှင့်တကွ ပြောဆို ကြ၏။ ထိုအဆိုကို ယခုခေတ် ပညာရှိများက လက်ခံကြ၏။ ထို့ပြင် အမေရိက တိုက် ဖလော်ရီဒါကျွန်းဆွယ် ကနေဒီအငူမှ (၁၆-၇-၆၉)ရက်၌ အလွန်မြန်သော ဒုံးပျံ အဆင့်ဆင့်နှင့် အာကာသယာဉ်တို့ဖြင့် လသို့ တက်သွားကြရာ ၄-ရက်ခန့် ကြာမှ ရောက်သည်။ လပေါ်၌ ၂၁-နာရီကျော် စူးစမ်းလေ့လာခဲ့ပြီးနောက် ပြန်လာကြရာ (၂၄-၇-၆၉) ရက်၌ ကမ္ဘာမြေပြင် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာထဲသို့ ချော မောစွာ ပြန်ရောက်ကြသည်။ ထိုသို့ သွားကြပုံ ရောက်ကြပုံ လပေါ်၌ လေ့လာ နေကြပုံ ပြန်လည်ရောက်ကြပုံများကို အချို့က မျက်မြင်ဖြစ်၍ အချို့က တဆင့် ကြားဖြင့် အများပင် လက်ခံ အသိအမှတ် ပြုထားကြ၏။ လသို့ သွားသော အဆိုပါ ဒုံးပျံယာဉ်တို့၏ အမြန်နှုန်းဖြင့် နေသို့သွားလျှင် ရက်ပေါင်း တထောင့် ငါးရာကျော်ကြာမှ နေသို့ ရောက်ဖွယ်ရှိ၏။ ဤသို့သော အကြောင်းများကြောင့် ယခုခေတ် လူအချို့က အဆိုပါစကားကို စဉ်းစားဝေဖန်ဖွယ် ရှိနေပေသည်။ သို့သော် ယောနိသောမနသိကာရဖြင့် သင့်လျော်အောင် ယူလိုလျှင် “ထို ရှေး ခေတ်အခါက အိန္ဒိယနှင့် သီဟိုဠ်နိုင်ငံတို့၌ ယူန့် ထင်ရှား၍ အများက အသိအမှတ် ပြုလျက် လက်ခံထားသော ပုံပြင်မှယူ၍ နားလည်လွယ်စေရန် ဤအရာ၌

မညီမညွတ်သော တောင်အရပ်တို့၌ စို့တရာနှက်၍ ဖြန့်ကြက်ထားသော နွားကြီးသားရေကဲ့သို့(တပြေးတည်းညီစွာ)ဖြစ်၏။

ဆက်၍ဆိုပြီးအံ့၊ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်၌ ပဌမဈာန်ကို ရပြီးခါစဖြစ်သော ယောဂီသည် ဈာန်ဝင်စားခြင်းများသူ ဖြစ်ရာ၏။ (ဈာန်ကို)ဆင်ခြင်ခြင်း များသူ မဖြစ်ရာ။ အပြစ်ကား ဆင်ခြင်ခြင်းများသောယောဂီအား ဈာန် အင်္ဂါတို့သည် ရှန်ရင်းကြမ်းတမ်းကုန်သည်ဖြစ်၍ အားနည်းလျက် ထင် ကုန်၏။ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီအား ထိုဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဤသို့ရှန်ရင်း ကြမ်းတမ်း၍ အားနည်းစွာထင်သောကြောင့်၊ အထက်ဈာန်သို့ တက်ခြင်းငှါ အကြောင်း၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်။ ထိုယောဂီရဟန်းသည် (ရပြီး) ပဌမဈာန်ကို ကျေပြန်စွာမဝင်စားလျှင် (အထက်ဈာန်ကိုရအောင်)

မှတ်ချက်

ဥပမာအဖြစ် ပြထားသည်”ဟူ၍သော်၎င်း၊ ဟင်္သာတို့က လ၊ နေ တို့ အထံ ရောက် အောင် ပျံတက်နိုင်သည်ကို မဆိုလို၊ သူတို့၏အားကို စမ်းသောအားဖြင့် လ၊ နေ တို့ဆီသို့ အားစွမ်းရှိသမျှ ပျံတက်စမ်းကြသည်ကိုသာ ဆိုလိုသည်”ဟူ၍သော် ၎င်း ယူရာ၏။

၁- ပဌမဈာန်ကို ရပြီးသော အားထုတ်စ ယောဂီသည်-ဟု အတိအကျပြန် လျှင် မြန်မာစကား မချောသောကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း စကားပရိယာယ် လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။

၂- ဆင်ခြင်မှုများလျှင် ဈာန်အင်္ဂါများ အားနည်းသည်-ဟူ၍ မဆို၊ အား နည်းလျက် (ဆင်ခြင်သူအား) ထင်သည်-ဟူ၍သာ ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ အကြောင်းပြစကားဖြင့် အပြစ်မြင်ဟန်ကိုသာ ပြသည် ဖြစ်ရာ၏။

၃- မှတ်ချက် ၁-၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အပြစ်မြင်ဟန်ကိုသာ ပြခြင်းဖြစ်လျှင် “န အာပဇ္ဇန္တိ-မရောက်ကုန်” ဟူသော ဤအရာ၌ “အာပဇ္ဇန္တိ-ရောက်ကုန်၏-ဟု ရှိသော သိမှုနှင့် လက်ရှိဆဋ္ဌသံဂါယနာမူလည်း သင့်၏။ အကြောင်းမူကား-

အားထုတ်သော်လည်း ရပြီးပဌမဈာန်မှလည်း ဆုတ်ယုတ်ဆုံးရှုံးတတ်၏။ ဒုတိယဈာန်သို့ ရောက်ခြင်းငှါလည်း မစွမ်းနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် (ယခုပြမည့်စကားတော်ကို) မိန့်တော်မူခဲ့ပေသည်။

“ရဟန်းတို့ ဥပမာပြရလျှင် တောင်၌ များစွာကျက်စားလေ့ရှိသော (ဆင်ခြင်ဉာဏ်မရှိသဖြင့်) မိုက်မဲသော (တောင်တက်မှု၌) မတတ်မသိသော ကျက်စားရာခေတ်ကိုမသိသော နွားမသည် မညီမညွတ်သောတောင်၌ လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းငှါ မကျွမ်းကျင်မလိမ္မာပေရာ။ ထိုနွားမအား ‘အကယ်၍ ငါသည် မရောက်ဘူးသောအရပ်သို့မူလည်း ရောက်ရလျှင်၊ မစားဘူးသော မြက်တို့ကိုမူလည်း စားရလျှင်၊ မသောက်ဘူးသော ရေတို့ကိုမူလည်း သောက်ရလျှင် ကောင်းလေစွ’ ဟု ဤသို့သောအကြံအစည်ဖြစ်ပေါ်ရာ၏။ ထိုနွားမသည် ရွှေခြေကို မြဲမြံစွာမတည်စေပဲ နောက်ခြေကို ကြုံမိရာ၏။ (ထိုသို့ ကြုံမိလျှင်) ထိုနွားမသည် မရောက်ဘူးသော အရပ်သို့လည်း မရောက်ပေရာ၊ မစားဘူးသော မြက်တို့ကိုလည်း မစားရပေရာ၊ မသောက်ဘူးသော ရေကိုလည်း မသောက်ရပေရာ၊ ‘ငါသည် မရောက်ဘူးသော အရပ်သို့မူလည်း (ရောက်ရလျှင်)။ပ။

မှတ်ချက်

ဆင်ခြင်မှုများသောကြောင့် ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို အပြစ်မြင်၍ အချိန်မကျသေးပဲ အထက်ဈာန်သို့ တက်ရန် အားထုတ်ခြင်းဖြစ်နိုင်သည်ကို ပြဆိုခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။

၁-နွားမသည်...မလိမ္မာပေရာ-ဟူသော ပြန်ချက်သည် ပြည်မှုနိဿယသို့ လိုက်၍ ပြန်ချက် ဖြစ်သည်။ ထိုအရာ၌ “မညီညွတ်သည့် တောင်၌ လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းငှါ မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာသော နွားမသည် (ရှိရာ၏)ဟု ဤသို့လည်း ပြန်နိုင်၏။

(မသောက်ဘူးသော ရေကိုမူလည်း)သောက်ရလျှင် ကောင်းလေ
စွဲဟု စိတ်အကြံဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရာ မူလအရပ်သို့လည်း ချမ်းသာစွာ ပြန်
မရောက်ပေရာ။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းသည် အဘယ့်ကြောင့်နည်း?
ရဟန်းတို့ တောင်၌များစွာ ကျက်စားလေ့ရှိသော မိုက်မဲသော
မတတ်မသိသော ကျက်စားရာ ခေတ်ကို မသိသော နွားမသည်
မညီမညွတ်သောတောင်၌ လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းငှါမကျွမ်းကျင်
မလိမ္မာသောကြောင့် ပေတည်း။ ရဟန်းတို့ ဤအတူပင် ဤသာ
သနာတော်၌(သမာဓိ၏ ဘေးရန်တို့ကို သုတ်သင်ဖို့ရာ)နားမလည်
သော (ဈာန်ကိုကျေပြန်အောင် ဝင်စားခြင်း၌ ဉာဏ်မသက်ဝင်)
မတတ်မသိသော (အထက် ဈာန်၏အခြေခံဖြစ်သော) ခေတ်ကို
မသိသော အချို့သော ရဟန်းသည် ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာ
လျှင်။ပ။ပဌမဈာန်ကိုပြည့်စုံစေ၍ နေခြင်းငှါမကျွမ်းကျင် မလိမ္မာ
ပေ။ ထိုရဟန်းသည် ထိုနိမိတ်ကို မမှီဝဲ၊ မပွားစေ၊ အကြိမ်များစွာ
မပြုလုပ်၊ မြဲစွာတည်အောင် မဆောက်တည်၊ ထိုရဟန်းအား
“ငါသည် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ။ပ။ ဒုတိယ
ဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေရလျှင် ကောင်းလေစွဲ”ဟု ဤသို့သော
အကြံအစည်ဖြစ်၏။ ထိုရဟန်းသည် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်း
ကြောင့်။ပ။ဒုတိယဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပေ။
ထိုရဟန်းအား “ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်။ပ။ ပဌမဈာန်
ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေရလျှင် ကောင်းလေစွဲ”ဟု ဤသို့သောအကြံ

မှတ်ချက်

၁-ဤပြန်ချက်လည်း ပြည်မှုနိဿယသို့ လိုက်၍ ပြန်ချက်ပင် ဖြစ်သည်။
ယင်းပြန်ချက်အစား “ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်။ပ။ ပဌမဈာန်ကို
ပြည့်စုံစေ၍ နေခြင်းငှါ မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာသော အချို့သော ရဟန်းသည်
(ရှိ၏)”ဟု ဤသို့လည်း ပြန်နိုင်သေး၏။

အစည် ဖြစ်ပြန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍ သာလျှင် ။ပ။ ပဌမဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေခြင်းငှါ(လည်း)မစွမ်းနိုင်ပေ။ ရဟန်းတို့ ဤရဟန်းကို(ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် ဟူသော) ဈာန်နှစ်ပါးစုံမှ လျှောကျသူ ဈာန်နှစ်ပါးစုံမှ ဆုတ်ယုတ်ဆုံးရှုံးသူဟု ဆိုအပ်ပေသည်။ (အဘယ်ကဲ့သို့ နည်းဟူမူ) တောင်၌ များစွာ ကျက်စားလေ့ရှိသော မိုက်မဲသော မတတ်မသိသော ကျက်စားရာ ခေတ်ကိုမသိသော မညီမညွတ်သည့် တောင်၌ လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းငှါ မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာသော ထိုနွားမ(၏ ဖြစ်ပုံ)ကဲ့သို့ ပေတည်း”။

ထို့ကြောင့် ဤယောဂီသည် ထိုပဌမဈာန်၌သာလျှင် ငါးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်မှီဝဲသူ ဖြစ်ရာ၏။

ဝသီဘော်ခေါ် နိုင်နင်းခြင်းငါးပါးကို ပြဆိုချက်

ထိုစကားရပ်၌ အလိုအတိုင်းဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ- နိုင်နင်းခြင်းဟူသော ဝသီတို့သည် အာဝဇ္ဇနဝသီ၊ သမာပဇ္ဇနဝသီ၊ အဓိဋ္ဌာနဝသီ၊ ဝုဋ္ဌာနဝသီ၊ ပစ္စဝေက္ခဏဝသီ-ဟု ငါးပါးရှိ၏။ (ထိုဝသီငါးပါးတို့တွင်) ပဌမဈာန်ကို အလိုရှိရာအရပ်၌ အလိုရှိသော အချိန်၌။ ဝါ-အလိုရှိသောဈာန်အင်္ဂါကို အလိုရှိသလောက်ကာလပတ်လုံး ဆင်ခြင်နိုင်မှု၊ ဆင်ခြင်ခြင်း၌ နှေးကွေးခြင်းမရှိမှု အာဝဇ္ဇနဝသီ မည်၏။ ကြွင်းသော(အဓိဋ္ဌာန၊ ဝုဋ္ဌာန၊ ပစ္စဝေက္ခဏ) ဝသီတို့ကိုလည်း ဤအတူ ချဲ့အပ်ကုန်၏။

ယခုပြဆိုမည့်စကားသည်ကား ဤဝသီငါးပါး၌ အနက်ကို ပြသော စကားပေတည်း။ ပဌမဈာန်မှထ၍ ရှေးဦးစွာ ဝိတက်ကိုဆင်ခြင်သော ယောဂီအား ဘဝင်ကို ဖြတ်၍ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်း၏အခြားမဲ့၌ ဝိတက်ကို ပင်လျှင် အာရုံပြုသော (ဣန္ဒြေထက်သူအား) ဇောလေးကြိမ် (ဣန္ဒြေ

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ဝသီဘော်-နိုင်နင်းခြင်းငါးပါးကို ပြဆိုချက် ၄၇၇

မထက်လွန်းသူအား) ဇောငါးကြိမ် စော(ကုန်)၏။ ထိုဇောနောင်မှ ဘဝင်နှစ်ကြိမ်ဖြစ်၏။ ထိုဘဝင်နောင်မှ တဖန် ဝိစာရကိုအာရုံပြုသော အာဝဇ္ဇန်းဖြစ်၏။ (ထို့နောင် ဝိတက်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌) ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းအတိုင်း ပင်လျင် ဇောတို့သည် စောကုန်၏။ ဤသို့ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့၌ အခြားအပြတ်မရှိပဲ စိတ်ကို ပို့ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သောအခါ၌ ထိုယောဂီအား အာဝဇ္ဇနဝသီသည် ပြီးစီး၏။ ခေါင်ထိပ်သို့ရောက်သော ဤပြဆိုခဲ့ပြီးသော (ဘဝင်နှစ်ကြိမ်ခြား၍ ဇောလေးကြိမ်စောသော) အာဝဇ္ဇနဝသီကိုကား မြတ်စွာဘုရား၏ ရေမီးအစုံစသော ဘန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြရာ၌ [၁၅၀] ရအပ်၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာစသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏လည်း ဤသဘောရှိသောအခါ၌' (ရအပ်၏)။ (ဘဝင်နှစ်ကြိမ်ခြား၍ ဇောလေးကြိမ်စောသော) ဤအာဝဇ္ဇနဝသီထက် ပို၍လျင်မြန်သော အာဝဇ္ဇနဝသီမည်သည် မရှိပေ။

မှတ်ချက်

၁- ဝုတ္တနယာနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော-ဟု အတိအကျ မပြန်ပဲ အထက်ပါအတိုင်း လဲလှယ်၍ ပြန်ခြင်းသည် သာ၍ စကားချောသည့်ပြင် နားလည်လွယ်စေရန်လည်း ဖြစ်သည်။

၂- ဤသို့ သဘောရှိသော အခါ၌-ဟူသည်ကား အလွန်ထကြွလုံ့လပြု၍ လျင်သည်ထက် လျင်မြန်စွာ အာဝဇ္ဇနဝသီကို ဖြစ်စေသော အခါ၌-(ဟု ဆိုလို၏)။ (အရှင်သာရိပုတ္တရာစသည်တို့မှာ ရနိုင်သည်ဟု ဆိုသော) ထိုသို့ အလွန်လျင်မြန်စွာဖြစ်သော အာဝဇ္ဇနဝသီသည်လည်း ဖြစ်ချိန် တိုတောင်း၏။ အနည်းငယ်သော ကာလအတွင်း၌သာ ဖြစ်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ ရေ မီး စသည် အစုံအစုံသော မဟာပြာဋိဟာကို ပြရာ၌ကဲ့သို့ အလွန်ရှည်ကြာသော အစဉ်ရှိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ (ဋီကာ)

ထိုမှတပါး အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၏ နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းကို ဆုံးမရာ၌ ကဲ့သို့ လျင်မြန်စွာ ဝင်စားခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ခြင်းသည် သမာပဇ္ဇနဝသီမည်၏။

လက်ဖျောက်တချက်တီး အတိုင်းအရှည်ရှိသော ခဏပတ်လုံးဖြစ်စေ၊ လက်ဖျောက်ဆယ်ချက်တီး အတိုင်းအရှည်ရှိသော ခဏပတ်လုံးဖြစ်စေ (ဈာန်ကို) ထားခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ခြင်းသည် အဓိဋ္ဌာနဝသီ မည်၏။ ထို့အတူ (လက်ဖျောက်တချက်တီးခန့်ဖြစ်စေ၊ ဆယ်ချက်တီးခန့်ဖြစ်စေ၊ ဈာန်ဝင်စား၍ ဈာန်မှ) လျင်မြန်စွာ ထခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ခြင်းသည် ဝုဋ္ဌာနဝသီ မည်၏။ ထို(အဓိဋ္ဌာနဝသီ၊ ဝုဋ္ဌာနဝသီ) နှစ်ပါးကို ပြခြင်းငှါ ဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရ်၏ ဝတ္ထုကို ပြဆိုသင့်ပေသည်။

ဝတ္ထုအကျယ်မှာ ထိုအရှင်မြတ်သည် ရဟန်းရှစ်ဝါရ၍ အရှင်မဟိန္ဒမထေရ်တို့ဆင်းသက်ရာ သရက်ကုန်းတွင် မဟာဓောဟဏဂုတ္တမထေရ်အား သူနာပြုစုရန် ကြွလာသော တန်ခိုးရှင်ရဟန်းတော်သုံးသောင်းတို့၏ အလယ်၌ ထိုင်နေစဉ် မထေရ်အား ယာဂုကပ်သော နဂါးမင်းကို သုတ်ချီမည်-ဟု ကောင်းကင်မှ ထိုးဆင်းလာသော ဂဠုန်မင်းကိုမြင်လျှင် ချက်ခြင်းပင် တောင်ကိုဖန်ဆင်း၍ နဂါးမင်းကို လက်မောင်း၌ ကိုင်လျက် ထိုဖန်ဆင်းထားသော တောင်ခေါင်းသို့ ဝင်လေ၏။ ဂဠုန်မင်းသည် တောင်၌ ခိုက်မိ၍ ပြန်ပြေးလေ၏။ မဟာဓောဟဏဂုတ္တမထေရ်က “ငါ့ရှင်တို့ အကယ်၍သာ ဗုဒ္ဓရက္ခိတမရှိလျှင် (ငါတို့) အားလုံးပင် အကဲ့ရဲ့ခံကြရပေတော့မည်” ဟု မိန့်ဆိုလေ၏။

ပစ္စဝေက္ခဏဝသီ ကိုကား အာဝဇ္ဇနဝသီဖြင့်ပင်လျှင် ဆို (အပ်) ပြီးဖြစ်လေပြီ။ မှန်ပေ၏။ ထိုအာဝဇ္ဇနဝသီမှာ အာဝဇ္ဇနီ၏အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော ဇောတို့သည် ရှုဆင်ခြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့ပင်တည်း။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ဒုတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက်

၇၉။ ဤဝသီငါးပါး၌ နိုင်နင်းအောင် လေ့လာမှီဝဲပြီးသော ယောဂီသည် ကျေပြန်အောင် ဝင်စားထားသော ပဌမဈာန်မှထ၍ “ဤ(ပဌမဈာန်)သမာပတ်သည် နိဝရဏဟူသော ရန်သူနှင့် နီးကပ်၏” ဟူ၍၎င်း၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောကြောင့် (ဈာန်)အင်္ဂါအားနည်း၏”ဟူ၍၎င်း (ဆင်ခြင်လျက်) ထိုပဌမဈာန်၌ အပြစ်ကို မြင်၍ ဒုတိယဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောတရား-ဟု နှလုံးသွင်းလျက် ပဌမဈာန်၌ နှစ်သက်တွယ်တာခြင်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ ဒုတိယဈာန်ကို ရခြင်းငှါ ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ထိုသို့အားထုတ်လျှင် ပဌမဈာန်မှထ၍ သတိရလျက်^၁ သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်^၂ နှင့် ပြည့်စုံလျက် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ထိုယောဂီအား ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ထင်ကုန်၏။ ပီတိနှင့် သုခသည်၎င်း၊ ကေဂ္ဂတာသည်၎င်း ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုသို့ ထင်လာသောအခါ၌ ထိုယောဂီ

မှတ်ချက်

၁- ယောဂီသည်....ဈာန်မှထ၍ (ဆင်ခြင်လျှင်) မြင်၍ နှလုံးသွင်းလျက်.....ကုန်ခန်းစေ၍.....အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၂-သတော-သတိရလျက်-အမှတ်ရလျက်-ဟူသော စကားဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်ရန် သတိရခြင်းကိုပင် ယူအပ်၏။ အကယ်၍ ထိုသို့ သတိမရခဲ့ပါမူ တခြားကို နှလုံးသွင်းလျက် အချိန်ကုန်လွန်သွားလေရာ၏။

၃-ဤအရာ၌ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဟူသည်မှာ အကျိုးရှိ မရှိ ဆင်ခြင်သော သာတ္တကသမ္ပဇဉ်နှင့် သင့်လျော်သည် မသင့်လျော်သည်ကို ဆင်ခြင်သော သပ္ပာယ် သမ္ပဇဉ်များသာ ဖြစ်သင့်ပေသည်။ သမာဓိဉာဏ်များ ဖြစ်အောင် အားထုတ်ဆဲ မဟုတ်၍ ဂေါစရသမ္ပဇဉ်နှင့် အသမ္မောဟ သမ္ပဇဉ်များကား ဖြစ်ဖွယ် မရှိပေ။

၄၈၀

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

သည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှါ၎င်း၊ ငြိမ်သက်သော အင်္ဂါကို ရခြင်းငှါ၎င်း ထိုပထဝီကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် “မြေ မြေ”ဟု အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်း နေစဉ် “ယခုအခါ ဒုတိယဈာန် ဖြစ်ပေါ်တော့မည်”ဟု (ဆိုသင့်သော ဇောဝါရ၌) ဘဝင်ကိုဖြတ်၍ ထို ပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြုလျက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း [၁၅၁] ဖြစ်၏။ ထို့နောင်မှ ထို ပထဝီကသိုဏ်း အာရုံ၌ ပင်လျှင် ဇော လေးကြိမ်၊ ငါးကြိမ် စော(ကုန်)၏။ ယင်း ဇော လေးကြိမ်၊ ငါးကြိမ်တို့၏ အဆုံး၌ တခုသော (စတုတ္ထ သို့မဟုတ် ပဉ္စမ)ဇောသည် ရူပါ ဝစရ ဒုတိယဈာန် ဇောပေတည်း။ ကြွင်းသော သုံးကြိမ်၊ လေးကြိမ်သော ဇောတို့သည်(ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူ-ဟု)ဆိုအပ်ပြီးသော အပြား ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ကာမာဝစရဇောတို့ပေတည်း။ ဤကား ဒုတိယ ဈာန်ကို ရပုံ အစဉ်ပေတည်း။

ဤမျှသော ဘာဝနာအစဉ်ဖြင့် ဤ ယောဂီသည် “ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် (အဇ္ဈတ္တ)-မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော (သမ္ပသာဒန) ကြည် လင်သော၊ (တနည်း) စိတ်ကို ကြည်လင်စေတတ်သော စိတ်၏ ဧကောဒိ (မည်သော သမာဓိ)ကို ပွားစေတတ်သော ဝိတက်မရှိ ဝိစာရမရှိသော (ပဌမဈာန်) သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခရှိသော ဒုတိယဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏”။ ဤသို့နေသော ဤယောဂီသည် အင်္ဂါနှစ်ပါးကို

မှတ်ချက်

၁-မနုဿိကရောတော-ပုဒ်ကို မြန်မာစကား ချောပေရန် “နှလုံးသွင်း အပ်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းနေစဉ်”ဟု ဝါကျပါ ခွဲ၍ ပြန်ထားသည်။

၂-ဤ အဖွင့် အပိတ် ကော်မာအတွင်း၌ရှိသော “ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်း ခြင်းကြောင့်။ပ။ နေ၏”ဟူသော စကားရပ်သည် ဘုရားဟော ပါဠိမှ ထုတ် ဆောင်၍ ပြထားသောစကား ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားရပ်ကို နောက်၌ ဖွင့်ပြသွားလိမ့်မည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ဒုတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၈၁

ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ကောင်းခြင်းသုံးပါးနှင့် (လည်း)ပြည့်စုံသော လက္ခဏာ ဆယ်ပါးနှင့်(လည်း) ပြည့်စုံသော ပထဝီ ကသိုဏ်း(ကို အာရုံပြုသော) ဒုတိယဈာန်ကို ရ၏။

ဒုတိယ ဈာန်ကထာ၏ အဖွင့်

၈၀။ ထို ဒုတိယဈာန်ကို ပြရာစကားရပ်၌ “ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်” ဟူသည်မှာ ဝိတက်နှင့် ဝိစာရဟူသော ဤနှစ်ပါးတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် (ဤနှစ်ပါးတို့ကို)လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုတိယဈာန် ခဏ၌ ထင်ရှားမဖြစ်ခြင်းကြောင့်-ဟု ဆိုလို၏။ ပဌမဈာန်၌(ဖြစ်သော) ဖဿစသောတရားတို့က တပါးတခြားတို့သာလျှင်ဖြစ်၍ ဤ ဒုတိယဈာန်၌ (ဖြစ်သော ဖဿစသော တရားတို့က) တပါးတခြားတို့သာလျှင် ဖြစ်သော ကြောင့် ပဌမဈာန်၌ဖြစ်သော တရားတို့အားလုံးပင် ထို ဒုတိယဈာန်၌ မရှိကြပေ။ ထိုသို့ပင် မရှိကြသော်လည်း ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းသောအင်္ဂါ ကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့် ပဌမဈာန်မှ တခြားဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် စသည်တို့ကို ရပေသည်-ဟု ပြတော်မူခြင်းငှါ “ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်”ဟု ဤသို့ ဟောတော်မူ(အပ်)၏-ဟု သိအပ်ပေသည်။

အဇ္ဈတ္တ(မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော)-ဟူသော ဤစကား၌ နိယကဇ္ဈတ္တကို^၁

မှတ်ချက်

၁-မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာတရားတော်၌ အဇ္ဈတ္တ-ဟု ဟောထားသော တရားများသည် (၁) ဂေါစရဇ္ဈတ္တ၊ (၂) နိယကဇ္ဈတ္တ၊ (၃) အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ၊ (၄) ဝိဿယဇ္ဈတ္တ-ဟူ၍ ၄-မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် သမထ ဝိပဿနာတို့ဖြင့် ရှုအပ်သော အာရုံကို ဂေါစရဇ္ဈတ္တ-ဟု ခေါ်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ် အသီးအသီး၏ ကိုယ်တွင်း သန္တာန်၌ရှိသော တရားအပေါင်းကို နိယကဇ္ဈတ္တ-ဟုခေါ်သည်။ စက္ခု သောတ ဃာန ဇီဝှါ ကာယ မန-ဟူသော အတွင်းအာယတန ၆-ပါးကို အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ-ဟု

ဝိသုဒ္ဓိဖြန် (ပ) ၃၁-ပ-မ-ဗ-သ-၈

အလိုရှိအပ်၏။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား “အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တံ” ဟူ၍ ဤမျှကိုသာ ဟောတော်မူ(အပ်)၏။ ယင်းသို့ နိယကဇ္ဈတ္တကိုသာ အလိုရှိအပ်သော ကြောင့် မိမိ၌ဖြစ်သော မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော^၁-ဟူသော ဤအနက်ကို ဤအဇ္ဈတ္တ-ပုဒ်၌ (အလိုရှိအပ်ပေသည်)။ သမ္ပသာဒနံ (ကြည်လင်သည်- ကြည်လင်စေသည်)-ဟူသော ဤပုဒ်၌ သဒ္ဓါကို သမ္ပသာဒန-ဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် ဈာန်ကိုလည်း သမ္ပသာဒန-ဟု (ဆိုအပ်၏)။ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) ညှိသောအဆင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် (အဝတ် ကို) အဝတ်ညှိ-ဟု (ဆိုရသကဲ့သို့ပင်တည်း)။ တနည်း ဖွင့်ပြရလျှင် ဈာန်သည် သဒ္ဓါနှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့်၎င်း၊ လှုပ်ချောက်ချားတတ်သော ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေသောကြောင့်၎င်း စိတ်ကို ကြည်လင်စေတတ် ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း (ဈာန်ကို) သမ္ပသာဒန-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။ ဤ ဒုတိယအနက်အဖွင့် အတ္ထဝိကပ၌ “စိတ်ကို ကြည်လင်စေသော” ဟု ပုဒ်စပ် ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။ ရှေ့အတ္ထဝိကပ၌ကား “စေတသော-စိတ်၏”

မှတ်ချက်

ခေါ်သည်။ မြတ်စွာဘုရားတို့၏ အစိုးရရာဖြစ်သော ဖလသမာပတ်ကို ဝိသယဇ္ဈတ္တ ဟု ခေါ်သည်။ ထိုတွင် ဤအရာ၌ ဈာန်သည် မိမိ၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကို နိယကဇ္ဈတ္တ-ဟု ဆိုပေသည်။

၁- အဓိ+အတ္တ=အဇ္ဈတ္တ-မိမိ၌ ဖြစ်သည်။ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သည်။ ပတိ+ အတ္တ=ပစ္စတ္တ-အသီးအသီးသော မိမိ၌ဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်အသီးအသီး၌ဖြစ်သည်။

၂- ဤ၂-ပုဒ်သည် အဇ္ဈတ္တပုဒ်၏ အနက်ချဉ်း ဖြစ်သည်။ ၂-ပုဒ်လုံးအရတူ၏။

၃- ဈာန်သည်....စိတ်ကို ကြည်လင်စေတတ်၏-ဟု စပ်ပါ။

၄- ဈာန်က စိတ်ကို ကြည်လင်စေတတ်သည်-ဟူသော အနက်အဖွင့် အရ အားဖြင့် ပါဠိ၌ သမ္ပသာဒနံ စေတသော-ဟူသော ၂-ပုဒ်ကို စေတသော (စိတ်ကို) သမ္ပသာဒနံ (ကြည်လင်စေတတ်သော)ဟု ရှေ့နောက်ပြန်၍ စပ်ရန် ပြသည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ဒုတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၇၃

ဟူသောပုဒ်ကို “ကောသိဘာဝံ-မြတ်သော သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်သော”
ဟူသော ပုဒ်နှင့်ယှဉ်စပ်အပ်၏။

ထို“စေတသော ကောသိဘာဝံ”ဟူသော စကားရပ်၌ ယခုပြမည့်
စကားသည်ကား (ထိုနှစ်ပုဒ်တို့၏) အနက်ကို ယှဉ်စပ်ပြသော စကားပေ
တည်း။ မြတ်သည်ဖြစ်၍ တက်တတ်သောကြောင့် ကောသိ-မည်၏။ ဝိတက်
ဝိစာရတို့က မလွမ်းမိုး မနှိပ်စက်သောကြောင့် မြတ်သည်ဖြစ်၍ တက်တတ်
၏-ဟူသော အနက်ကို (ဆိုလို၏)။ မှန်ပေ၏။ လောက၌ မြတ်သော
သဘောကိုလည်း ကော-ဟု ဆိုအပ်၏။ တနည်းဖွင့်ပြရလျှင် ဝိတက် ဝိစာရ
ကင်းခြင်းကြောင့် အဖော်မမှီး တဦးတည်း (တက်တတ်၏)။ ဤ အကြောင်း
ကြောင့်လည်း (ကော-ဟု) ဆိုသင့်၏။ နောက်တနည်းဖွင့်ပြရလျှင် ယှဉ်
ဘက်တရားတို့ကို ထစေတတ်သောကြောင့် ဥဒိမည်၏။ ထကြွ ဖြစ်ပေါ်စေ
တတ်၏-ဟူသော အနက်ကို (ဆိုလို၏)။ မြတ်သော အနက်သဘောကြောင့်
ကေ-မည်သော တရားသည် (ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို ထကြွဖြစ်ပေါ်စေ
တတ်သောကြောင့်) ဥဒိလည်းမည်၏။ ဤ အကြောင်းနှစ်ပါးကြောင့်

မှတ်ချက်

၁-ကြည်လင်သော သဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ဈာန်သည် သမ္မသာဒန
မည်၏ဟု ပြခဲ့သော ပဌမ အနက်အဖွင့် အရအားဖြင့် စေတသော ကောသိဘာဝံ
ဟူသော ပါဠိ၌ သူရှိရင်းအတိုင်းပင် အစဉ်လိုက် စပ်ရန် ပြသည်။

၂-ကေ-မြတ်သည်+ဥဒိ-တက်တတ်-ဖြစ်တတ်သည်=ကောသိ-မြတ်သည်
ဖြစ်၍ တက်သည်-ဖြစ်သည်။

၃-ကေ-တခုတည်း-တကိုယ်တည်း+ဥဒိ-တက်သည်-ဖြစ်သည်=ကောသိ-
တကိုယ်တည်း တက်သည်-တကိုယ်တည်း ဖြစ်သည်။

ကောသိ-မည်၏။ [၁၅၂] ဤကောသိ-ဟူသော အမည်သည် သမာဓိ၏ အမည်ပေတည်း။ ဤသို့ ကောသိ-မည်သော သမာဓိကို ပူးစေတတ်သော ကြောင့် ဤဒုတိယဈာန်သည် ကောသိဘာဝမည်၏။ ထိုကောသိသည် စိတ်၏ (ကောသိသာတည်း)၊ (တိတ္ထိတို့ကြံဆအပ်သော) သတ္တနှင့် ဇီဝ၏

မှတ်ချက်

၁-ကေ-မြတ်သည်+ဥဒိ-ဖြစ်စေတတ်သည် = ကောသိ-မြတ်သည်ဖြစ်၍ (ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို) ဖြစ်စေတတ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ကြံရလျှင် ကောသိ-မှ ကောသိ-ဟု ပြောင်းလဲလာသည်ဟူ၍လည်း ကြံသင့်၏။ ထိုသို့ကြံလျှင် ကေ-တခုတည်းသော+ဩဓိ-အပိုင်းအခြား=ကောသိ-မှ ကောသိ-တခုတည်းသော အပိုင်းအခြားရှိသော သမာဓိ။ ဆိုလိုသည်မှာ သမာဓိ မရင့်သေးမီက ဆိုလျှင် ရှေးရှေးသမာဓိများနှင့် နောက်နောက်သမာဓိများသည် တည်ကြည်ပုံချင်းမတူ၊ ကွဲပြားလျက် ရှိ၏။ သမာဓိ ရင့်ကျက်ထက်သန်သော အခါ၌မူ ရှေးရှေး သမာဓိနှင့် နောက်နောက် သမာဓိသည် တည်ကြည်ပုံ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် တူညီလျက် ရှိ၏။ ပဌမစိတ် ဒုတိယစိတ်စသည်နှင့် ယှဉ်သော သမာဓိနှင့် ဒုတိယစိတ် တတိယစိတ် စသည်နှင့် ယှဉ်သော သမာဓိသည် တည်ကြည်ပုံ တူညီလျက် ရှိ၏။ ဤသို့သော သမာဓိကို ဆိုသည်ဟု ယူသင့်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် သမာဓိအမျိုးမျိုး ကျလာပုံကို ပြရာ ပါဠိ (မ ၃၊ ၁၃၁။ အံ ၁၊ ၄၇၅။ ပဋိသံ ၂၉၁-စသည်) တို့၌ ကောသိ ဟောတိ-တည်ကြည်ပုံတူသော အပိုင်းအခြား ရှိသည် ဖြစ်ပေ၏-ဟု ဟောတော်မူပေသည်။ ထိုပါဠိတို့၌ ယခုဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆိုလျှင် မြတ်သည်ဖြစ်၍ တက်သည် ဖြစ်ပေ၏-ဟူ၍၎င်း၊ တခုတည်း ဖြစ်၍ တက်သည် ဖြစ်ပေ၏-ဟူ၍၎င်း၊ မြတ်သည်ဖြစ်၍ ယှဉ်ဘက်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သည် ဖြစ်ပေ၏-ဟူ၍၎င်း အနက်ပြန်ရပေလိမ့်မည်။ နားလည်ရန် ခက်၏။ ထို့ပြင် ထိုပါဠိသည် ဒုတိယဈာန်ကိုသာ ပြသော စကား မဟုတ်ပေ။ ပဌမဈာန်သမာဓိ ကာမာဝစရ သမာဓိကိုလည်း ပြသော စကား ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိတက် ဝိစာရကင်း၍ အဖော်မမှီး တကိုယ်တည်း ဖြစ်သည်-ဟူသော အနက်ကား ထိုပါဠိ၌ မရသင့်ပေ။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ဒုတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၇၅

ကောသိမဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဤ ဒုတိယဈာန်ကို “စေတသော ကောသိ-
ဘာဝံ” ဟု ဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်။

ဤ သဒ္ဓါသည်၎င်း၊ ကောသိမည်သော ဤ သမာဓိသည်၎င်း ပဌမ
ဈာန်၌လည်း ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ သို့ရှိပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဤ
ဒုတိယဈာန်ကိုသာလျှင် “သမ္မသာဒနံ စေတသော ကောသိဘာဝံ” ဟု
ဟောတော်မူပါသနည်း-ဟု စောဒနာငြားအံ့။ ပြေဆိုအပ်ပေ၏။ အဖြေ
ကား ထိုပဌမဈာန်သည် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ချားခြင်း
ကြောင့် လှိုင်းတံပိုးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော ရေကဲ့သို့ ကောင်းစွာ မကြည်
လင်ပေ။ ထို့ကြောင့် (ထိုပဌမဈာန်၌) သဒ္ဓါရှိသော်လည်း “သမ္မသာဒနံ”
ဟု ဟောတော်မမူပေ။ ထိုမှတပါး ကောင်းစွာ မကြည်သောကြောင့်ပင်
ထိုပဌမဈာန်၌ သမာဓိသည်လည်း ကောင်းစွာမထင်ရှားပေ။ ထို့ကြောင့်
“ကောသိဘာဝံ” ဟူ၍လည်း ဟောတော်မမူပေ။ ဤ ဒုတိယဈာန်၌ကား
ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ နှောက်ယှက်ခြင်းမရှိသောကြောင့် အခွင့်ရသည်ဖြစ်၍
သဒ္ဓါသည် အားကောင်း၏။ အားကြီးသော သဒ္ဓါဟူသော အဖော်ကိုရ
ခြင်းကြောင့်ပင်လျှင် သမာဓိသည်လည်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ဤဒုတိယ
ဈာန်ကိုသာလျှင် ဤသို့ (သမ္မသာဒနံ စေတသော ကောသိဘာဝံ-ဟု)
ဟောတော်မူ (အပ်) ပေသည်-ဟု သိအပ်ပေသည်။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား
“သဒ္ဓါသည် ယုံကြည်ခြင်းသည် သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းသည် အလွန် ကြည်
လင်ခြင်းသည် ‘သမ္မသာဒနံ’ မည်၏။ စိတ်၏ တည်ခြင်းသည်။ပ။
ကောင်းစွာထားခြင်းသည် ‘စေတသော ကောသိဘာဝံ’ မည်၏” ဟု ဤမျှ
ကိုသာလျှင် ဟောတော်မူ (အပ်)၏။ ဤသို့ ဟောတော်မူ(အပ်)သော ထို

မှတ်ချက်

၁-စေတသော ကောသိဘာဝံ-စိတ်၏ ကောသိ (မည်သော သမာဓိ)ကို
ပွားစေတတ်သော။

၄၈၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

ဝိဘင်းပါဠိစကားနှင့် (သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်-စသော) ဤအနက်အဖွင့်သည် အကြင်အခြင်းအရာဖြင့် မဆန့်ကျင်၊ စင်စစ် နှီးလည်းနှီးနှောမိ၏၊ ညီလည်းညီ၏၊ ထိုအခြင်းအရာဖြင့် သိ(အပ်)ပေသည်။

၈၁။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ(ဝိတက်မရှိ၊ ဝိစာရမရှိသော)- ဟူသည်ကား ဘာဝနာဖြင့် ပယ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထိုစာရ်၌ ဝိတက်မရှိ၊ သို့မဟုတ် ထိုစာရ်အား ဝိတက်မရှိ၊ ထို့ကြောင့်(ထိုစာရ်သည်) အဝိတက္ကမည်၏။ ဤနည်းဖြင့်ပင်လျှင် အဝိစာရမည်၏။ ဝိဘင်းကျမ်း၌လည်း “ဤသို့လျှင် ဤဝိတက်သည်၎င်း၊ ဤဝိစာရသည်၎င်း ငြိမ်းကုန်၏၊ ငြိမ်းစေအပ်ကုန်၏၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းကုန်၏၊ ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်ကုန်၏၊ အထူးသဖြင့် ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်ကုန်၏၊ (ပျက်ခြင်းသို့) ရောက်စေအပ်ကုန်၏၊ အထူးသဖြင့် (ပျက်ခြင်းသို့) ရောက်စေအပ်ကုန်၏၊ ခြောက်သွေ့စေအပ်ကုန်၏၊ အထူးသဖြင့် ခြောက်သွေ့စေအပ်ကုန်၏၊ အစွန်းမျှမကျန်ရအောင် ကင်းသည်ကို ပြုအပ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့်(ထိုဒုတိယစာရ်ကို) ‘အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ (ဝိတက်မရှိ၊ ဝိစာရမရှိသော)-ဟု ဆိုအပ်၏’ဟူ၍ ဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်။

ဤနေရာ၌ “ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်”ဟူသော ဤစကားဖြင့် (ဝိတက် ဝိစာရမရှိခြင်း-ဟူသော) ဤအနက်သည် ပြီးစီးသည်မဟုတ်ပါလော၊ သို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ‘ဝိတက်မရှိ ဝိစာရမရှိသော’ဟု တဖန် ဟောတော်မူပြန်ပါသနည်း”ဟု (စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က) စောဒနာ၏။(အဖြေကို) ဆိုပေအံ့၊ ဤစောဒက ဆရာဆိုသောစကားသည်

မှတ်ချက်

၁-အ-မရှိ+ဝိတက္က-ဝိတက်=အဝိတက္က-ဝိတက်မရှိသော (စာရ်)။

၂-အ-မရှိ+ဝိစာရ-ဝိစာရ=အဝိစာရ-ဝိစာရ မရှိသော (စာရ်)။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ဒုတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၇၇

ဤသို့(ဆိုသည့်အတိုင်း)မှန်ပေ၏။ ဤ(ဝိတက် ဝိစာရမရှိခြင်း-ဟူသော) ဤအနက်သည် ပြီးစီးသည်သာတည်း။ သို့ရာတွင် (ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်-ဟူသော) ဤစကားသည် (ဝိတက် ဝိစာရမရှိခြင်းမျှ-ဟူသော) အနက်ကို ပြတတ်သည် မဟုတ်ပေ။ “ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းသော အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့် ပဌမဈာန်မှ တခြားဖြစ်သော ဒုတိယ ဈာန်စသည်တို့ကို ရပေသည်-ဟု ပြတော်မူခြင်းငှါ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်ဟု ဤသို့ဟောတော်မူ(အပ်)၏”ဟူ၍ (ငါတို့)ဆိုခဲ့ကုန်ပြီ မဟုတ်လော။

တနည်းပြရလျှင် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဤဒုတိယဈာန် သည် ကြည်လင်၏။ ဝါ- ကြည်လင်စေတတ်၏။ နိဝရဏကိလေသာ ဟူသော နောက်ကျခြင်း၏ (ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ကြည်လင်သည်) မဟုတ်ပေ။ ထို့ပြင် ဝိတက် ဝိစာရတို့ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် (ဤ ဒုတိယဈာန်သည်) မြတ်သောသမာဓိကို ပွားစေတတ်၏။ ဥပစာရဈာန်ကဲ့သို့ [၁၅၃] နိဝရဏ တို့ကို ပယ်ခြင်းကြောင့် (မြတ်သောသမာဓိကို ပွားစေသည်) မဟုတ်ပေ။ ပဌမဈာန်ကဲ့သို့ အင်္ဂါထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် (မြတ်သောသမာဓိကို ပွား စေသည်)လည်း မဟုတ်ပေ။ ဤသို့ “ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ” ဟူသော ဤစကားသည် ကြည်လင်ခြင်း၊ ဝါ- ကြည်လင်စေခြင်းနှင့် မြတ်သော သမာဓိကို ပွားစေခြင်းတို့၏ အကြောင်း(ဖြစ်သည်)ကို ပြတတ်၏။ ထို့ပြင် (ဤဒုတိယဈာန်သည်) ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဝိတက်လည်း မရှိ ဝိစာရလည်း မရှိခြင်းဖြစ်၏။ တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကဲ့သို့၎င်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့ကဲ့သို့၎င်း (ပင်ကိုသဘောအားဖြင့်ပင်) မရှိခြင်း ကြောင့် ဝိတက်လည်းမရှိ ဝိစာရလည်းမရှိသည် မဟုတ်ပေ။ ဤသို့

မှတ်ချက်

၁-ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ-ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်။

၄၈၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

(ဤဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ-ဟူသော စကားသည်) ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ပြတတ်၏။ ဝိတက် ဝိစာရမရှိခြင်းမျှ ကိုသာ ပြသည်မဟုတ်ပေ။ “အဝိတက္က အဝိစာရံ”ဟူသော ဤစကား သည်ကား ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်းကိုမျှသာပြတတ်၏။ ထို့ကြောင့်(ဝိတက္က- ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ-ဟူသော) ရွှေစကားကို ဆိုပြီးသော်လည်း (အဝိတက္က အဝိစာရံ-ဟူသော နောက်စကားကို) ဆိုသင့်သည်သာလျှင်တည်း။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

သမာဓိဇံ (သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော)- ဟူသည်ကား ပဌမဈာန် သမာဓိကြောင့် (ဖြစ်သော ဈာန်)၊ သို့မဟုတ် ယှဉ်ဘက်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော (ဈာန်)-ဟူသောအနက်ကို (ဆိုလို၏)။ ထို (ယှဉ်ဘက်သမာဓိ ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟူသော စကားရပ်)၌^၂ ပဌမဈာန်သည်လည်း ယှဉ်ဘက် သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သည်ပင် မှန်သော်လည်း ဤ ဒုတိယဈာန်သမာဓိကို သာလျှင်^၃ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ချားခြင်းကင်းသဖြင့် အလွန် လျှင်လျှင်ခြင်း မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ အလွန်ကြည်လင်သောကြောင့်၎င်း သမာဓိ-ဟု ဆိုထိုက်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ ဒုတိယဈာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး ကို ချီးမွမ်းခြင်းငှါ ဤဒုတိယဈာန်ကိုသာလျှင် “သမာဓိဇံ-သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော”ဟု ဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်။ ပီတိ သုခရှိသော-ဟူသော

မှတ်ချက်

၁-၄၈၇-နာ မှတ်ချက် ၁-ကိုပြန်ကြည့်။

၂-ထို စကားရပ်၌ (စောဒနာဖွယ်ကို ရှင်းပြဦးမည်-ဟု)ဆိုလို၏။

၃-ဤ ဒုတိယဈာန် သမာဓိကိုသာလျှင်.....သမာဓိဟု ဆိုထိုက်ပေသည်-ဟု စပ်ပါ။

၄-လှုပ်ရှားခြင်း အလွန်ကင်းသောကြောင့်၎င်း-ဟု ဆိုလို၏။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ဒုတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၈၉

ဤ စကားသည် (ပဌမဈာန်ကို ပြဆိုရာစကား၌) ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းရှိ သည်သာလျှင်တည်း။

ဒုတိယ-ဟူသည်ကား ရေတွက်ခြင်း အစဉ်အားဖြင့် နှစ်ခုမြောက် ဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယမည်၏။ ဤဈာန်ကို နှစ်ကြိမ်မြောက် ဝင်စား အပ်သောကြောင့်လည်း ဒုတိယမည်၏။ ထိုမှတစ်ပါး “အင်္ဂါနှစ်ပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော”ဟု ဆိုခဲ့သောစကား၌ ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂါနှစ်ပါးပယ်ပြီးဖြစ်ပုံကို သိအပ် ပေသည်။ ဆက်၍ပြဦးအံ့၊ ပဌမဈာန်၏ ဥပစာခဏ၌ နီဝရဏတို့ကို ပယ်အပ် ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဤ ဒုတိယဈာန်၏ (ဥပစာခဏ၌) ဝိတက် ဝိစာရ တို့ကို ပယ်အပ်သည်ကား မဟုတ်ကုန်။ စင်စစ်သော်ကား၊ ဤဒုတိယဈာန် သည် အပ္ပနာခဏ၌သာလျှင် ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့နှင့်ကင်း၍ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ဤဒုတိယဈာန်၏ “ပယ်အင်္ဂါတို့”ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ပီတိ သုခ စိတ္တေကဂ္ဂတာဟူသော ဤသုံးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း အားဖြင့် အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံပုံကို သိအပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိဘင်း ကျမ်း၌ “ကြည်လင်ခြင်း သမ္ပသာဒနသည် ပီတိသည် သုခသည် စိတ္တေ ကဂ္ဂတာသည် ဈာန်မည်၏”ဟူသော စကားကိုဟောခြင်းသည်^၂ အခြံအရံ နှင့်တကွဖြစ်သော ဈာန်ကို ပြခြင်းငှါ^၃ ပရိယာယ်အားဖြင့် ဟောတော် မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ စင်စစ်သော်ကား သမ္ပသာဒနကို ချန်ထား၍ မုချ

မှတ်ချက်

၁-ဝိတက် ဝိစာရတို့နှင့် ကင်းပေသည်-ဟူ၍ပင် ဆိုလို၏။

၂-အကြင်စကားကို ဟောအပ်ပေသည်၊ ထို စကားကို-ဟု အတိအကျ ပြန်လျှင် မြန်မာစကား မချောလှသောကြောင့် “စကားကို ဟောခြင်းသည်”ဟု လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။

၃-ဈာန်ကို သူ့အခြံအရံပါ ပြခြင်းငှါ-ဟု ဆိုလို၏။

၄၉၀

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အားဖြင့် စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုခြင်းလက္ခဏာသို့ ရောက်သောအင်္ဂါတို့၏ အစွမ်း အားဖြင့် ဤဈာန်သည် အင်္ဂါသုံးပါးသာ ရှိပေသည်။ (ဤစကားမှ) “ထိုအခါ၌ အဘယ်အင်္ဂါသုံးပါးရှိသော ဈာန်သည် ဖြစ်သနည်း၊ ပီတိ သုခ စိတ္တေကဂ္ဂတာ (ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးရှိသော ဈာန်ဖြစ်၏)” ဟု (မြတ်စွာဘုရား) ဟောတော်မူသည်နှင့် အညီပေတည်း။ ကြွင်းသော သိဖွယ်ဟူသမျှသည် ပဌမဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ လျှင်တည်း။

တတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက်

၇။ ဤ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရအပ်ပြီးသော ထိုဈာန်၌လည်း ဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ငါးပါးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် နိုင်နင်းအောင် လေ့လာ မှီဝဲပြီးသည်ဖြစ်၍ ကျေပြန်အောင် ဝင်စားထားသော ဒုတိယဈာန်မှ ထ၍ “ဤ ဒုတိယဈာန်သမာပတ်သည် ဝိတက် ဝိစာရဟူသော ရန်သူနှင့် နီးကပ် ၏” ဟူ၍၎င်း၊ “ထိုဒုတိယဈာန်၌” စိတ်၏ပေါ်လွင်သည့် သဘောဖြစ်သော၊ ဝါ- တမျိုးတမည်ဖြစ်၍ တက်ကြွခြင်း သဘောဖြစ်သော [၁၅၄] ပီတိဖြင့် ထို ဒုတိယဈာန်ကို ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်း၏-ဟူ၍ ဟောတော်မူပေသည်-ဟု ဆိုအပ်သော ပီတိ၏ ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် (ဈာန်) အင်္ဂါ အားနည်း၏” ဟူ၍၎င်း (ဆင်ခြင်လျက်) ထို ဒုတိယဈာန်၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ တတိယဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောတရား-ဟု နှလုံးသွင်းလျက် ဒုတိယဈာန်၌ နှစ်သက်တွယ်တာခြင်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ တတိယဈာန်ကိုရခြင်းငှါ ဘာဝနာ အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ထိုသို့အားထုတ်လျှင် ဒုတိယဈာန်မှ ထ၍ သတိရလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလျက် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို

မှတ်ချက်

၁-ထို ဒုတိယဈာန်၌ (ပါရှိသော)....ပီတိဖြင့်-ဟု စပ်ပါ။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ တတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၉၁

ဆင်ခြင်သော ထို ယောဂီအား ပီတိသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ သုခသည်၎င်း၊ ကေဂ္ဂတာသည်၎င်း ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုသို့ထင်လာသောအခါ၌ ထိုယောဂီသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှါ၎င်း၊ ငြိမ်သက်သောအင်္ဂါကို ရခြင်းငှါ၎င်း ထို ပထဝီကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် “မြေ၊မြေ”ဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ထိုသို့နှလုံးသွင်းနေစဉ် “ယခုအခါ၌ တတိယဈာန် ဖြစ်ပေါ်တော့မည်”ဟု (ဆိုသင့်သော ဇောဝါရ၌) ဘဝင်ကို ဖြတ်၍ ထို ပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်၏။ ထို့နောင်မှ ထို ပထဝီကသိုဏ်း အာရုံ၌ပင်လျှင် ဇော လေးကြိမ် ငါးကြိမ် စော(ကုန်)၏။ ယင်း ဇော လေးကြိမ် ငါးကြိမ်တို့၏ အဆုံး၌ တခုသော (စတုတ္ထသို့မဟုတ် ပဉ္စမ)ဇောသည် ရူပါဝစရ တတိယဈာန်ဇောပေတည်း။ ကြွင်းသော (သုံးကြိမ် လေးကြိမ်သော) ဇောတို့သည် (ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဂေါတြဘူ-ဟု) ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ကာမာဝစရဇောတို့ပေတည်း။ ဤကား တတိယဈာန်ကို ရပုံ အစဉ်ပေတည်း။

ဤမျှသော ဘာဝနာအစဉ်ဖြင့် ဤ ယောဂီသည် “ပီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်း (ငြိမ်းစေခြင်း)ကြောင့်၊ တနည်း ပီတိကို လွန်မြောက်ခြင်း (ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း)ကြောင့် လျစ်လျူရှုသည်ဖြစ်၍ သတိရှိလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံလျက်နေ၏။ ကာယိကသုခ စေတသိကသုခကို ရူပကာယ နာမကာယဖြင့် ခံစား၏။ တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ယင်း တတိယဈာန်ကြောင့် ဘုရားအစရှိသော အရိယာအရှင် မြတ်တို့သည် လျစ်လျူရှုသူ၊ သတိရှိသူ၊ ချမ်းသာစွာနေလေ့ရှိသူ-ဟု ပြော

မှတ်ချက်

၁-ဤ၌လည်း မြန်မာစကား ချောစေရန် မနသိကရောတော-ကို ခွဲ၍ ပြန်ထားသည်။

ဆိုကြ၏။ ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ထိုတတိယဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏”^၁။ (ဤ၌ တိ ပိဟန်ရှိ၏) ဤသို့နေသော ဤ ယောဂီ သည် အင်္ဂါတပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ကောင်းခြင်းသုံးပါးနှင့်(လည်း)ပြည့်စုံသောလက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့်(လည်း) ပြည့်စုံသော ပထဝီကသိုဏ်း(ကို အာရုံပြုသော) တတိယဈာန်ကို ရ၏။

တတိယဈာန်ကထာ၏ အဖွင့်

၇၃။ ထိုတတိယဈာန်ကိုပြုရာ စကားရပ်၌ ပီတိယာ စ ပိရာဂါ(ပီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း)” ဟူရာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော ပီတိ ကို စက်ဆုပ်ခြင်းသည်၎င်း လွန်မြောက်ခြင်းသည်၎င်း ဝိရာဂါ-စက်ဆုပ်ခြင်း မည်ပေသည်။ ဆက်၍ ရှင်းဦးအံ့၊ ပီတိယာနှင့် ဝိရာဂါနှစ်ပုဒ်တို့၏ အကြား ၌ စ-သဒ္ဓါသည် ပေါင်းခြင်း အနက်ရှိ၏။ ထိုစ-သဒ္ဓါသည် ပီတိကို ငြိမ်းစေ ခြင်းကိုမူလည်း ပေါင်း၏။ ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကိုမူလည်း ပေါင်း၏။ ထိုပေါင်းပုံနှစ်မျိုးတို့တွင် ပီတိကို ငြိမ်းစေခြင်းကိုသာလျှင် ပေါင်းသောအခါ၌ “ပီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ထို့ထက်ပို၍ ဆိုရ လျှင်၊ ဝါ၊ သည်မျှသာမကသေး (ပီတိကို) ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်၎င်း”ဟု ဤသို့ စကားယှဉ်စပ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။ ဆက်၍ ရှင်းပြန်ဦးအံ့၊ ဤ စကားယှဉ်စပ်ပုံ၌ ဝိရာဂ-သဒ္ဓါသည် စက်ဆုပ်ခြင်းအနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ပီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်၎င်း” ဟူသော ဤ အနက်ကို မှတ်အပ်ပေသည်။ ထိုမှ တပါး ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေ ခြင်းကိုပေါင်းသောအခါ၌ “ပီတိကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သည်မျှ

မှတ်ချက်

၁-“.....” ဤ အဖွင့် အပိုက် ကော်မာတို့၏ အတွင်း၌ ရှိသော စကားရပ် သည် ဘုရားဟော ပါဠိမှ ထုတ်ဆောင်၍ ပြထားသော စကားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားရပ်ကို နောက်၌ ဖွင့်ပြသွားလိမ့်မည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ တတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၉၃

သာမကသေး ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်၎င်း”ဟု ဤသို့ စကားယှဉ်စပ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။ ဆက်၍ ရှင်းဦးအံ့၊ ဤစကား ယှဉ်စပ်ပုံ၌ ဝိရာဂ-သဒ္ဓါသည် လွန်မြောက်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ပီတိကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း”၊ ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း ကြောင့်၎င်း”ဟူသော အနက်ကို မှတ်အပ်ပေသည်။

ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ဒုတိယဈာန်၌ပင်လျှင် ငြိမ်းခဲ့စေကာမူ ဤ တတိယဈာန်၏လမ်းကြောင်းကို ပြခြင်းငှါ၎င်း၊ ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်းငှါ၎င်း (ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်-ဟူသော) ဤစကားကို (ပေါင်းဆည်း၍) ဆိုခဲ့ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ “ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်း စေခြင်းကြောင့်ဟု ဆိုလျှင် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းသည် [၁၅၅] ဤ တတိယဈာန်၏လမ်းကြောင်း စင်စစ်ဖြစ်ပေသည်-ဟူသော ဤ သဘော သည် ထင်ရှား၏။ ဥပမာပြရလျှင်-တတိယအရိယာမဂ်၌ ပယ် (အပ်) သည်

မှတ်ချက်

၁-ပီတိကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း-ဟူသော ဤ အဖွင့်စကားသည် ရွှေနားတွင် ပြခဲ့သော အဖွင့်ခံစကားနှင့် ထပ်တူဖြစ်နေသောကြောင့် ပိုသည်ဟု ထင်မှတ်ဖွယ် ရှိ၏။ မြန်မာပြန် အလိုအားဖြင့် ဖွင့်ရန် မလိုတော့ပါ။ သို့သော် လည်း ပါဠိ၌မူ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ-ဟု ယှဉ်စပ်ပုံကို ပြသည့် အဖွင့်ခံအရာ၌ ရှိခဲ့သောကြောင့် ဝိရာဂါ-ပုဒ်ကို သမတိက္ကမာ- လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်-ဟု သိစေရန် ဤအရာ၌ ပီတိယာ စ သမတိက္ကမာ-ပီတိကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့် ၎င်း-ဟု ထပ်၍ ဖွင့်ပြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဤ မြန်မာပြန်၌လည်း ထိုအဖွင့်ကို ပြန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဌမယှဉ်စပ်ပုံကို ထပ်၍ ဖွင့်ရာ၌လည်း နည်းတူပင်။

၂-ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ-ပီတိကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း-ဟူရာ၌ စ သဒ္ဓါ (၎င်း-သဒ္ဓါ)ဖြင့် ပေါင်းဆည်းဆွဲငင်၍ ဆိုခဲ့သည်-ဟု ဆိုလို၏။ တိုက်ရိုက် ပြဆို ခြင်းကား မရှိပေ။

မဟုတ်ကြ ငြားသော်လည်း သက္ကာယဒိဋ္ဌိသည်တို့ကို “ဩရမ္ဘာဂိယ သံယောဇဉ်ငါးပါးတို့ကို” ပယ်ခြင်းကြောင့်”ဟူ၍ ဤသို့ ဟောတော်မူလျှင် (ထိုတတိယအရိယမဂ်ကို) ချီးမွမ်းရာရောက်သကဲ့သို့၎င်း၊ ထိုတတိယအရိယာ မဂ်ကိုရခြင်းငှါ အားထုတ်သောသူတို့၏ အားတက်သရော အားထုတ်ခြင်းကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့၎င်း ဤအတူပင် ဤ တတိယဈာန်၌ငြိမ်းသည် မဟုတ်ကြ ငြားသော်လည်း ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကို (ဤ၌) ဆိုလျှင်၊ (ဤတတိယဈာန်၏) ဂုဏ်ကိုချီးမွမ်းရာရောက်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် “ပီတိ ကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့် ၎င်း” ဟူသော ဤအနက်ကို (ငါ) ဆိုခဲ့ပေသည်။

၈၄။ ဥပေက္ခာကော စ ဝိဟရတိ(လျစ်လျူရှုလျက်လည်း နေ၏)-ဟူ သော ဤစကား၌ (အနက်ကား) အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာမည်၏ ။ အညီအမျှရှုတတ်၏၊ (သုခ ဒုက္ခတို့တွင်) တဖက်ဖက်၌ မကျပဲ ရှုတတ်၏-ဟူသော ဤအနက်ကို (ဆိုလို၏)။ (ညစ်ညူးကြောင်း

မှတ်ချက်

၁-ဩရမ္ဘာဂိယ-အောက်ကာမ လောက၌ ဖြစ်စေတတ်သော သံယောဇဉ် ငါးပါးဟူသည်မှာ (၁) သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ (၂) ဝိစိကိစ္ဆာ၊ (၃) သီလဗ္ဗတပရာ မာသ၊ (၄) ကာမရာဂ၊ (၅) ပဋိစ္စ-ဟူသော ဤငါးပါးတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့တွင် (၁-၂-၃) သံယောဇဉ်တို့ကို ပဌမမဂ်က ပယ်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့ကို ရည်၍ တတိယ အရိယာမဂ်၌ ပယ်(အပ်)သည် မဟုတ်ကြငြားသော်လည်း-ဟု ဆိုပေသည်။

၂-ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ-ဟူသော ပါဠိ၌ စ-သဒ္ဓါဖြင့် ပေါင်းဆည်း၍ ဟော သည်ဟု ဖွင့်ပြခဲ့သော အဋ္ဌကထာ စကားအရ “ဆိုလျှင်”ဟု ဆိုလို၏။

၃-ဥပ-အညီအမျှ-အသင့်အားဖြင့်+ဣက္ခာ-ရှုတတ်သည်=ဥပေက္ခာ-အသင့် အားဖြင့် ရှုတတ်သော တရား။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ တတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၉၅

သံကိလေသကင်းသဖြင့်)သန့်ရှင်းသော^၁(မဟဂ္ဂုတ်အဖြစ်သို့ရောက်သဖြင့်) ကြီးကျယ်ပြန့်ပြောသော^၂ (ပီတိကင်းသဖြင့်) မြဲမြံခိုင်ခံ့ တည်တံ့သော အားအစွမ်းသို့ရောက်သော^၃ ထိုဥပေက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် တတိယ ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို “လျစ်လျူရှုသောသူ”ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

ဆက်၍ဆိုဦးအံ့၊ ဥပေက္ခာသည် ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ၊ ဝိရိယပေက္ခာ၊ သင်္ခါရပေက္ခာ၊ ဝေဒနပေက္ခာ၊ ဝိပဿန- ပေက္ခာ၊ တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၊ ဈာနပေက္ခာ၊ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ-ဟု ဆယ်ပါး အပြားရှိ၏။

ထိုဥပေက္ခာဆယ်ပါးတို့တွင် “ရဟန်းတို့ ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်း သည် မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်လျှင် ဝမ်းမြောက်မှု(လည်း)မဖြစ်၊ စိတ် မချမ်းသာမှု(လည်း)မဖြစ်၊ အမှတ်ရကာ မှန်စွာအပြားအားဖြင့် သိသည် ဖြစ်၍ လျစ်လျူရှုလျက် နေ၏”ဟူ၍လာသော^၄ ရဟန္တာ၏ ဒွါရခြောက်ပါး တို့၌ ကောင်း မကောင်းသော အာရုံခြောက်ပါး(တွင် တပါးပါး) ထင်လာ လျှင် ထက်ဝန်းကျင် (ကိလေသာမှ) စင်ကြယ်ခြင်းဟူသော ပကတိ သဘောကို^၅ မစွန့်သော အခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သော ဥပေက္ခာသည် ဆဋ္ဌင်္ဂ- ပေက္ခာမည်၏။

မှတ်ချက်

၁-သန့်ရှင်းသော ကြီးကျယ်ပြန့်ပြောသော....ထို ဥပေက္ခာနှင့်-ဟု စပ်ပါ။

၂-မြဲမြံခိုင်ခံ့ တည်တံ့သည့် အားအစွမ်းရှိသော -ဟု ဆိုလို၏။

၃-လာသော....ဥပေက္ခာသည်-ဟု စပ်ပါ။

၄-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းဟူသော ပကတိသဘော-ဟူသည်မှာ ရဟန္တာ၏ ပင်ကိုသဘော ကိလေသာ ကင်းခြင်းသဘော ပေတည်း။ (ဋီကာ)

ထိုမှတပါး “ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် တခုသောအရပ် မျက်နှာကို ဖြန့်၍နေ၏”ဟု ဤသို့လာသော သတ္တဝါတို့၌ (ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်ဟုရှုလျက်) အလယ်အလတ်သဘောရှိသော အခြင်း အရာဖြင့်ဖြစ်သော ဥပေက္ခာသည် ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာမည်၏။

(ထိုမှတပါး) “ဝိဝေကကိုမှီသော ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်ကို ပွားစေ၏”ဟု ဤသို့လာသော တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့တွင်၊ ဝါ၊ တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့၌ အလယ်အလတ်သဘောရှိသော အခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သော ဥပေက္ခာသည် ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာမည်၏။

[၁၅၆] ထိုမှတပါး “ရံဖန်ရံခါ(အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ဝီရိယ-ဟု ဆိုအပ်သော) ဥပေက္ခာနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်း၏”ဟု ဤသို့လာသော မတင်းလွန်း မလျော့လွန်းသည့် ဝီရိယဟုဆိုအပ်သော ဥပေက္ခာသည် ဝီရိယုပေက္ခာမည်၏။

(ထိုမှတပါး) “အဘယ်မျှသော သင်္ခါရုပေက္ခာတို့သည် သမထ၏အစွမ်း ဖြင့် ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ အဘယ်မျှသော သင်္ခါရုပေက္ခာတို့သည် ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သနည်း။ ရှစ်ပါးသော သင်္ခါရုပေက္ခာတို့သည် သမထ ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏၊^၁ ဆယ်ပါးသော သင်္ခါရုပေက္ခာတို့သည် ဝိပဿနာ

မှတ်ချက်

၁- လာသော....ဥပေက္ခာသည်-ဟူ၍ပင် စပ်ပါ။ နောက်၌လည်း ဤပုဒ်မျိုး ကို နည်းတူပင် စပ်ပါ။

၂- “ပဌမဈာန်ကို ရရန်အတွက် နိဝရဏတို့ကို ရှုပြီး၍ ကောင်းစွာ တည် သော ပညာသည်။ပ။ ဒုတိယဈာန်ကို ရရန်အတွက် ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို။ပ။ နေဝသညာ နာသညာယတန သမာပတ်ကို ရရန်အတွက် အာကိဉ္ဇညာယတန-

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ တတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၉၇

၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏” ဟု ဤသို့လာသော နီဝရဏစသည်တို့ကို ရှုဆင်ခြင်၍ ကောင်းစွာတည်သော ယူခြင်း၌ အလယ်အလတ်သဘောရှိသော (ပညာဟူသော) ဥပေက္ခာသည် သင်္ခါရုပေက္ခာမည်၏။

ထိုမှတပါး “အကြင်အခါ၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်၏” ဟု ဤသို့လာသော ဒုက္ခလည်းမဟုတ်

မှတ်ချက်

သညာကို ရှုပြီး၍ ကောင်းစွာတည်သော ပညာသည် သင်္ခါရုပေက္ခာတို့၌ ဉာဏ်မည်၏” ဟု (ပဋိသံ၊ နှာ-၆၂-၌) ဤသို့ လာသော ဤ သင်္ခါရုပေက္ခာ ရှစ်ပါးတို့သည် သမထ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။ (ဋီကာ)

၁- “သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရရန်အတွက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို သင်္ခါရနိမိတ်ကို အားထုတ်ခြင်းကို ပဋိသန္ဓေကို လားရာဂတိကို ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကို ကပ်ရောက်၍ဖြစ်ခြင်းကို ဇာတိကို ဇရာကို ဗျာဓိကို မရဏကို သောကကို ပရိဒေဝကို ဥပါယာသကို ရှုပြီး၍ ကောင်းစွာတည်သော ပညာသည်။ ပ။ သောတာပတ္တိ ဖလသမာပတ်အတွက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို။ ပ။ အရဟတ္တမဂ်ကို ရရန်အတွက်။ ပ။ အရဟတ္တဖလသမာပတ်အတွက်။ ပ။ သုညတဝိဟာရသမာပတ်အတွက်။ ပ။ အနိမိတ္တဝိဟာရသမာပတ်အတွက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို။ ပ။ ပဋိသန္ဓေကို ရှုပြီး၍ ကောင်းစွာတည်သော ပညာသည် သင်္ခါရုပေက္ခာတို့၌ ဉာဏ်မည်၏” ဟု ဤသို့ (ပဋိသံ၊ နှာ-၆၂-၌) လာသော ဤ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဆယ်ပါးတို့သည် ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။ (ဋီ)။ ဤ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတွင် မဂ် ၄-ပါးအတွက် ၄-ဝါရတို့၌ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမှ ဥပါယာသ အထိ ကံပုဒ် ၁၅-ပုဒ်၊ ကျန် ဖလသမာပတ်များအတွက် ၆-ဝါရတို့၌မူ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမှ ပဋိသန္ဓေအထိ ကံပုဒ် ၅-ပုဒ်သာ ဟောထားသည်။

၂- ဤအရာ၌ ပဌမဈာန် စသည်တို့ဖြင့် ခါထားပြီးသော နီဝရဏ ဝိတက် ဝိစာရ စသည်တို့ကို သဘောမှန်အားဖြင့် ရှုပြီး၍ ဆုံးဖြတ်သည်၏ အစွမ်းအား ဝိသုဒ္ဓိမြန် (ပ) ၃၂-ပ-မ-ဇ-သ-စ

သုခလည်းမဟုတ်ဟု သမုတ်အပ်သော ဥပေက္ခာသည် ဝေဒနုပေက္ခာ မည်၏။

(ထိုမှတစ်ပါး) “အကြင် (တရားသဘော) သည် ရှိ၏၊ အကြင် (ခန္ဓာ ငါးပါးအပေါင်း) သည် ဖြစ်ပေါ်၏။” ထို (ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း) ကို

မှတ်ချက်

ဖြင့် တည်သော နိဝရဏ စသည်တို့ကို ရှုပြီး၍ ကောင်းစွာတည်သော (ပညာ သည်) အပြင်မြင်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထို နိဝရဏ စသည်တို့ကို ယူခြင်း- ဖြစ်ခြင်း၌ လျစ်လျူရှုသော (ဝိပဿနာ) ပညာသည် ယူခြင်း၌ အလယ် အလတ် သဘောဖြစ်သော ဥပေက္ခာ မည်၏။ (ဋီကာ) ဤ ဋီကာစကားရပ်၌ သမထပညာလည်း ပါဝင်သင့်သောကြောင့် ဝိပဿနာ-ဟူသော စကား ပိုဟန် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းကို လက်သည်းကွင်းဖြင့် ပြထားသည်။

၁- ယဒတ္ထိ ယံ ဘူတံ-ဟူသော ပါဠိ၏ မြန်မာပြန် ဖြစ်သည်။ ထိုပါဠိသည် မ ၃၊ ၅၃။ အံ ၂၊ ၄၅၀ တို့၌ ရှိ၍ ယင်းတို့၏ အဋ္ဌကထာတို့၌ “ယံ အတ္ထိ ယံ ဘူတံ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓပဉ္စကံ- အကြင် ပစ္စုပ္ပန် ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည် ရှိ၏၊ အကြင် ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည် ဖြစ်ပေါ်၏”ဟု ဤသို့သာလျှင် ဖွင့်ပြကြ၏။ ထိုအဖွင့်အလိုအားဖြင့် ယံ အတ္ထိ-အကြင် (တရားသဘော)သည် ရှိ၏-ဟူရာ ၌လည်း “တရားသဘော”ဟူသော စကားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းကိုသာ ယူအပ်၏။ ထို အနက်သည်သာလျှင် “တံ ပဇဟာမိ- ထို (ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း) ကို ပယ်စွန့်၏”ဟူသော နောက်စကားနှင့်၎င်း၊ “ထို ခန္ဓာငါးပါး၌ ဆန္ဒရာဂကို ပယ်သောအားဖြင့် ပယ်စွန့်၏”ဟု ဖွင့်ပြသော အဋ္ဌ ကထာနှင့်၎င်း ညီညွတ်ပေသည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၌ကား ယဒတ္ထိတိ ယံ အနိစ္စာဒိလက္ခဏတ္ထယံ ဥပလဗ္ဗတိ- အကြင်သည် ရှိ၏-ဟူသည်ကား အကြင် အနိစ္စစသောလက္ခဏာသုံးပါးအပေါင်းကို ရအပ်၏-ဟု ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်သည်

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ တတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၄၉၉

ပယ်စွန့်၏။ (ထိုသို့ ပယ်စွန့်သောသူသည် ထိုခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၌) လျစ်လျူရှုခြင်း-ဥပေက္ခာကို ရ၏။ ဟု ဤသို့လာသော ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၌ အလယ်အလတ်သဘောရှိသော ဥပေက္ခာသည် ဝိပဿနုပေက္ခာမည်၏။

မှတ်ချက်

သင့်အံ့မထင်ပေ။ အကြောင်းမူကား တံ ပဇဟတိ ပဇဟာမိ-ထိုကို ပယ်စွန့်၏-ဟူသော နောက်စကားနှင့် ဆက်စပ်လိုက်သောအခါ ထိုအနိစ္စစသော လက္ခဏာသုံးပါးကို ပယ်စွန့်၏-ဟု အနက်ရသောကြောင့်၎င်း၊ ပယ်စွန့် ဟူသည်မှာ မူလက ဆန္ဒရာဂဖြင့် သိမ်းပိုက်ထားသော ခန္ဓာကိုသာ ပယ်စွန့်အပ်သဖြင့် မူလက ဆန္ဒရာဂဖြင့် သိမ်းပိုက်မထားသော အနိစ္စ စသော လက္ခဏာ သုံးပါးကို မပယ်စွန့်အပ်သောကြောင့်၎င်း ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ထိုဦးကာ အဖွင့်ကို သဘောကျပါက အကြင် (တရားသဘော)သည် ရှိ၏-ဟူရာ၌ လက်သည်းကွင်းအတွင်းရှိ (တရားသဘော)ကို အနိစ္စ စသော လက္ခဏာ သုံးပါးအပေါင်း-ဟု ယူပါလေ။ ထိုသို့ ယူလိုရာ ယူနိုင်စေရန် (တရား သဘော) ဟု သာမညပြန်ထားသည်။

၁-တံ ပဇဟတိ၊ ဥပေက္ခံ ပဋိလဘတိ-ဟု ရှိသော အဋ္ဌကထာ မူရင်းအတိုင်း ပြန်ထားသော အနက်ဖြစ်သည်။ (မ ၃၊ ၅၁။ အံ ၂၊ ၄၅၀) ပါဠိတော်မူရင်းတို့၌ကား တံ ပဇဟာမိတိ ဥပေက္ခံ ပဋိလဘတိ-ဟု ရှိပေသည်။ ထို၏ အဖွင့် အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း တံ ပဇဟာမိတိ ဥပေက္ခံ ပဋိလဘတိတိ တံ တတ္ထ ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန ပဇဟာမိတိ ဝိပဿနုပေက္ခံ ပဋိလဘတိ-ထို (ခန္ဓာ ငါးပါးအပေါင်း)ကို ပယ်စွန့်၏ဟု (နှလုံးသွင်းသဖြင့်) ဥပေက္ခာကို ရ၏-ဟူသည်ကား ထို(ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း)၌ လိုလား တပ်စွဲမှု ဆန္ဒရာဂကို ပယ်သောအားဖြင့် ထို(ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း)ကို ပယ်စွန့်၏-ဟု (နှလုံးသွင်းသဖြင့်) ဝိပဿနုပေက္ခာကို ရ၏-ဟူ၍ ဖွင့်ပြထား၏။

ထိုမှတပါး “ယေဝါပန-သဒ္ဓါဖြင့် ဟောအပ်သော” ဆန္ဒ အစရှိသော ၊
တရားတို့၌ လာသော တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို အညီအမျှ ဆောင်တတ်
သော ဥပေက္ခာသည် တဩမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ မည်၏။

(ထိုမှတပါး) “လျစ်လျူရှုလျက်လည်း နေ၏”ဟု ဤသို့ လာသော
မြတ်သောသုခပင် ဖြစ်စေကာမူ ထို တတိယဈာန်သုခ၌ တဖက်သို့ကျခြင်းကို
မဖြစ်စေတတ်သော ဥပေက္ခာသည် ဈာနုပေက္ခာမည်၏။

ထိုမှတပါး “ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏ လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်းရှိသော
စတုတ္ထဈာန်ကို”ဟု ဤသို့လာသော (နိဝရဏ ဝိတက် ဝိစာရ စသော)
ဆန့်ကျင်ဖက်တရားအားလုံးတို့မှ လုံးဝစင်ကြယ်သော (ယင်း) ဆန့်ကျင်

မှတ်ချက်

၁=အဘိဓမ္မပိဋက ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိဝယ် စိတ်တခု တခု ဖြစ်ခိုက်၌ ပါဝင်၍
ဖြစ်ကြသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို “ထိုအခါ၌ ဖဿဖြစ်၏၊ ဝေဒနာ ဖြစ်၏”
စသည်ဖြင့် အများစုတရားတို့ကို သရုပ်ထုတ်လျက် ဖော်ပြပြီးလျှင် ကြွင်းကျန်
သော အချို့အနည်းငယ်သော တရားတို့ကိုလည်း သိမ်းယူရန်အတွက် “ယေ ဝါ
ပန တသ္မိံ” သမယေ အညေပိ အတ္ထိ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ အရူပိနော ဓမ္မာ၊ ဣမေ
ဓမ္မာ ကုသလာ-တနည်း အားဖြင့် ထိုအခါ၌ (ပြဆိုခဲ့သည့် ဖဿ စသည်တို့မှ)
တပါးကုန်သော အကြောင်းကို စွဲမှီ၍ဖြစ်ကုန်သော အကြင် နာမ်တရားတို့သည်
လည်းရှိကြသေး၏။ ဤ(ပြဆိုခဲ့သော ဖဿစသည်နှင့် ထိုမှတပါးသော ထိုအခါ၌
ဖြစ်ကြသော) တရားတို့သည် ကုသိုလ်မည်ကုန်၏-ဤသို့ စသည်ဖြင့် “ယေ ဝါ
ပန” သဒ္ဓါဖြင့် ဟောထားသည်ကို ဆိုသည်။

၂-ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ် အရာ၌ ထို ယေဝါပနက တရားတို့ကို အဋ္ဌ
ကထာ၌ ၉-ပါးထုတ်ပြထား၏။ ယင်းတို့မှာ (၁) ဆန္ဒ၊ (၂) အဓိမောက္ခ၊ (၃)
မနသိကာရ၊ (၄) တဩမဇ္ဈတ္တတာ၊ (၅) ကရုဏာ၊ (၆) မုဒိတာ၊ (၇) သမ္မာ
ဝါစာ၊ (၈) သမ္မာကမ္မန္တ၊ (၉) သမ္မာအာဇီဝ ဟူသော ဤ ၉-ပါး တို့ပင်
ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကိုပင် ရည်၍ ဆန္ဒ အစရှိသော ဟု ဆိုသည်။

ဖက်တရားတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း၌လည်း ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်းမရှိသော ဥပေက္ခာသည် ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာမည်၏။

ထိုဥပေက္ခာဆယ်ပါးတို့တွင် ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ၊ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၊ ဈာနပေက္ခာ၊ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာတို့သည် သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တူကုန်၏။ (ယင်းသရုပ်တရားကိုယ်မှာ) တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တူသော်လည်း ထိုထို အခိုက်အတန့်အထူးအားဖြင့် ထို တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ (ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ စသော) ဤအကဲ့အပြား ဖြစ်ရပေသည်။ (အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) သတ္တဝါတယောက်တည်းပင် ဖြစ်လျက် သူငယ်၊ လူလင်ပျို၊ လူကြီး၊ စစ်သူကြီး၊ မင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ကွဲပြားသကဲ့သို့ပေတည်း။ ထို(သို့ အခိုက်အတန့်အထူးအားဖြင့် ကွဲပြားခြင်း) ကြောင့် ထိုဥပေက္ခာခြောက်ပါးတို့တွင် ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာရှိသောစိတ်၌ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာစသည်တို့ မရှိကုန်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာရှိသော စိတ်၌လည်း ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာစသည်တို့ မရှိကုန်ဟု သိအပ်ပေသည်။

[၁၅၇] ဆက်၍ဆိုဦးအံ့၊ (ဆ၊ ဗြ၊ ဗော၊ တ၊ ဈာနှင့် ပ-ဟူသော) ဤဥပေက္ခာခြောက်ပါးတို့သည် သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တူကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ သင်္ခါရပေက္ခာနှင့် ဝိပဿနပေက္ခာတို့လည်း သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တူကုန်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုသင်္ခါရပေက္ခာနှင့် ဝိပဿနပေက္ခာသည် (သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့်) ပညာသာလျှင် ဖြစ်၍ ကိစ္စအားဖြင့် နှစ်မျိုး ကွဲပြားပေသည်။ ဥပမာဆောင်၍ပြရလျှင်-ညနေချမ်း၌ အိမ်သို့ ဝင်လာသော မြွေကို ဆိတ်ခွါသဏ္ဌာန်အခြေရှိသော တောင်ငွေ့ကိုယူ၍ ရှာဖွေသော ယောက်ျားသည် ထိုမြွေကို ဖဲ့ကျီ၌ လျောင်းနေသည်ကို မြင်၍

မှတ်ချက်

၁- ဆဋ္ဌင်္ဂ၊ ဗြဟ္မ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂ၊ တတြဈာန်၊ ပါ၊ ရတုသာ-ဟု အတိုချုပ်မှတ်ရာ၏။

“မြေဟုတ်လေသလော၊ မဟုတ်လေသလော”ဟု ကြည့်ရှုစဉ် လည်ရေးသုံးဆင့်ကို မြင်၍ ယုံမှားကင်းသဖြင့် “မြေလော၊ မြေမဟုတ်လေသလော” ဟု စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌ လျစ်လျူရှုသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဝိပဿနာအားထုတ်သောရဟန်းအား ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် (အနိစ္စစသော) လက္ခဏာသုံးပါးကို မြင်လျှင် သင်္ခါရတို့၏ မမြဲခြင်းစသည်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤလျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဝိပဿနပေက္ခာမည်၏။ ထို့ပြင် ဆိတ်ခါသဏ္ဌာန်အခြေရှိသော တောင်ဝှေးဖြင့် မြေကိုမြဲမြံကိုင်၍ “အဘယ်သို့လျှင် ဤမြေကို မညှဉ်းဆဲပဲ ငါ့ကိုလည်း ဤမြေမကိုက်စေပဲ လွှတ်ရပါမည်နည်း”ဟု လွှတ်ရမည့်အခြင်းအရာကိုသာလျှင် ရှာဖွေသော ထိုယောက်ျားအား ဖမ်းကိုင်ထားခြင်း၌ လျစ်လျူရှုသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် (အနိစ္စစသော) လက္ခဏာရေးသုံးပါးအပေါင်းကို (ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်) တွေ့မြင်သောကြောင့် မီးဟုန်းဟုန်းတောက်လောင်နေသော အိမ်တို့ကို (တွေ့မြင်နေရသကဲ့သို့) ဘုံသုံးပါးတို့ကို တွေ့မြင်သော ယောဂီအား (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်) သင်္ခါရတို့ကို စွဲလမ်းခြင်း၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤလျစ်လျူရှုခြင်းသည် သင်္ခါရပေက္ခာမည်၏။ ဤသို့ ဝိပဿနပေက္ခာပြီးစီးလျှင် သင်္ခါရပေက္ခာလည်း ပြီးစီးသည်သာတည်း။ ထိုသို့ပင် ပြီးသော်လည်း ဤပညာသည် စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် စွဲလမ်းခြင်းတို့၌ လျစ်လျူရှုခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ကိစ္စအားဖြင့် နှစ်မျိုးကွဲပြားပေသည်။ ဤကား ဝိပဿနပေက္ခာနှင့် သင်္ခါရပေက္ခာတို့၏ အကျယ်ပေတည်း။ ဝိရိယပေက္ခာနှင့် ဝေဒနပေက္ခာ (တို့) သည်ကား သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် အချင်းချင်းလည်း (ကွဲပြား၏)။ ကြွင်းသော ဥပေက္ခာရှစ်ပါးနှင့်လည်း ကွဲပြားသည်သာတည်း။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ဤသို့ ကွဲပြားကြသော ဤဥပေက္ခာဆယ်ပါးတို့တွင် (ဥပေက္ခာကော စ ဝိပရတိ-လျစ်လျူရှုလျက်လည်း နေ၏-ဟူသော) ဤအရာ၌ ဈာနပေက္ခာ

ကို(သာ) အလိုရှိအပ်ပေသည်။ ထိုဈာန်ပေက္ခာသည် လျစ်လျူရှုခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ (မွန်မြတ်သော တတိယဈာန်သုခ၌သော်လည်း) နှလုံးမသွင်းခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ (မွန်မြတ်သော သုခကိုသော်လည်း ခံစားရန်) ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်း မရှိသောတရား-ဟု ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်တတ်၏။ ပီတိကိုစက်ဆုပ်ခြင်းလျှင် နီးသောအကြောင်းရှိ၏။ ဤကား ဈာန်ပေက္ခာ၏လက္ခဏာ စသည်တို့ပေတည်း။ ဤနေရာ၌ “ဤဈာန်ပေက္ခာသည် သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသာလျှင် ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ထိုတဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်လည်း ပဌမဈာန်နှင့် ဒုတိယဈာန်တို့၌လည်း ရှိသည်မဟုတ်ပါလော၊ ထို့ကြောင့် ပဌမဈာန်နှင့် ဒုတိယဈာန်တို့၌လည်း ‘ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ-လျစ်လျူရှုလျက်လည်း နေ၏’ဟု ဤသို့ တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာကို ဟောသင့်ပေသည်။ (သို့ဟောသင့်ပါလျက်) ထိုတဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာကို အဘယ်ကြောင့်(ထိုပဌမဈာန်နှင့်ဒုတိယဈာန်တို့၌) ဟောတော်မမူခဲ့သနည်း”ဟု (စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က) စောဒနာ၏။ (အဖြေကား ထိုဈာန်တို့၌) လျစ်လျူရှုခြင်းကိစ္စ မထင်ရှားသောကြောင့်ပေတည်း။ ချဲ့၍ရှင်းဦးအံ့၊ ထိုပဌမဈာန်နှင့် ဒုတိယဈာန်တို့၌ ဝိတက် ဝိစာရပီတိတို့က လွှမ်းမိုးလျက်ရှိခြင်းကြောင့် ထိုတဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ကိစ္စသည် မထင်ရှားပေ။ ဤတတိယဈာန်၌ကား ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိတို့က လွှမ်းမိုးခြင်း မရှိသောကြောင့်၊ ဤတဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည် ခေါင်းထောင်လာသကဲ့သို့ ဖြစ်၍ (ယင်း၏) ကိစ္စထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့်(ဤတတိယဈာန်၌သာလျှင်) ဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

မှတ်ချက်

၁- အဘိဘူတတ္တာ-လွှမ်းမိုးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်-ဟု အတိအကျ ပြန်လျှင် အချို့က နားလည်မည် မဟုတ်သောကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်။

၂- ဤ၌လည်းအဘိဘူတတ္တာကို နားလည်လွယ်အောင် ပြန်ထားသည်။

“လျစ်လျူရှုလျက်လည်းနေ၏”ဟူသော ဤစံကား၏ အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အနက်ကိုဖွင့်ပြခြင်း ပြီးဆုံးပေပြီ။

၇၅။ ယခုအခါ၌ သတော စ သမ္ပဇာနော-(သတိရှိလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံလျက်) ဟူသော ဤပုဒ်၌ (အကျယ်ကို ဆိုပေအံ့) အမှတ်ရတတ်သောကြောင့် သတ-အမှတ်ရသူ-သတိရှိသူမည်၏။ မှန်စွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သောကြောင့် သမ္ပဇာန-မှန်စွာ အပြားအားဖြင့် သိသူ-ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသူမည်၏။ (သတိရှိသူ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသူ-ဟူသော) ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့် သတိနှင့် သမ္ပဇဉ်(ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်)ကို ဟောတော်မူ(အပ်) ၏။ သတိနှင့် သမ္ပဇဉ်တို့တွင် သတိသည် အမှတ်ရခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ မမေ့ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ (ကိလေသာတို့မှ) စောင့်ရှောက်တတ်သောတရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။ သမ္ပဇဉ်သည် မတွေ့မဝေ မှန်စွာသိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ (ကိစ္စပြီးဆုံးခြင်းဟူသော တဖက်ကမ်းသို့ ရောက်အောင်) ကူးခပ်ခြင်း(ဆုံးဖြတ်ခြင်း)ကိစ္စရှိ၏။ စူးစမ်း ဆင်ခြင်တတ်သောတရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။

[၁၅၇] ထိုဈာန်တို့တွင် ဤသတိနှင့် သမ္ပဇဉ်သည် ရှေးဖြစ်သော (ပဌမ ဒုတိယ) ဈာန်တို့၌လည်း ရှိကား ရှိပေ၏။ မှန်ပေသည်။ သတိ လွတ်လျက် သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်မရှိသောသူအား ဥပစာရမျှလည်း မပြည့်စုံပေ။ အပ္ပနာမူကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိမည်နည်း။ ထိုသို့ ပဌမဈာန် ဒုတိယ ဈာန်တို့၌လည်း သတိသမ္ပဇဉ်ရှိစေကာမူ ထိုဈာန်တို့၏ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် မြေ၌ ယောက်ျား၏ သွားခြင်းသည် လွယ်ကူသကဲ့သို့ (ထိုဈာန်တို့၌) စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည် လွယ်ကူ၏။ (ထို့ကြောင့်) ထိုဈာန်တို့၌ သတိနှင့် သမ္ပဇဉ်ကိစ္စသည် မထင်ရှားပေ။ စင်စစ်မှာ ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသော အင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့် ဤဈာန်၏သိမ်မွေ့ခြင်းကြောင့် သင်ဓုန်းသွား(များ ခင်းထားသောလမ်း)ပေါ်၌ သတိသမ္ပဇဉ်ဖြင့် သိမ်း

ဆည်းအပ်သော သွားခြင်းကိုအလိုရှိအပ်သကဲ့သို့ သတိသမ္ပဇဉ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော စိတ်၏ဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤတတိယဈာန်၌သာလျှင် (ဤ“သတော သမ္ပဇာနော-သတိရှိလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ်ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလျက်”ဟူသော နှစ်ပုဒ်ကို) ဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်။ သည်မျှသာမကသေး၊ အမိနွားမမှ ခွဲထားသော နို့မကွာသေးသည့် နွားမငယ်ကို စောင့်ရှောက်မထားလျှင် အမိနွားမသို့ပင် တဖန်ပြန်၍ ကပ်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် ဤတတိယဈာန်သုခကို ပီတိမှ ခွဲခွာထားအပ်၏၊ (သို့ရာတွင်) (ပီတိမှ ခွဲခွာထားသော) ယင်း တတိယဈာန်သုခသည် (သူ့ကို) သတိသမ္ပဇဉ်ဟူသော အစောင့်အရှောက်ဖြင့် စောင့်ရှောက် မထားလျှင် ပီတိသို့သာ တဖန် ပြန်၍ ကပ်လေရာ၏၊ ပီတိနှင့်ယှဉ်သည်သာဖြစ်လေရာ၏။ တနည်းဆိုသော် သုခ၌လည်း သတ္တဝါတို့သည် လွန်စွာ တပ်မက်တတ်ကုန်၏၊ ဤတတိယဈာန်သုခသည်လည်း အလွန်ကောင်းမြတ်သော သုခဖြစ်၏၊ (အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်) ထိုတတိယဈာန်သုခထက်သာလွန်သော သုခမရှိသောကြောင့်တည်း၊ စင်စစ်မှာ သတိသမ္ပဇဉ်အာနုဘော်ဖြင့် ဤတတိယဈာန်သုခ၌ တပ်မက်မှုမရှိခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အခြားသောအခြင်းအရာဖြင့် (တပ်မက်မှုမရှိခြင်း) မဟုတ်ပေ-ဟူသော ဤအနက်ထူးကိုလည်း ပြခြင်းငှါ ဤ“သတော သမ္ပဇာနော”ဟူသော နှစ်ပုဒ်ကို ဤတတိယဈာန်၌သာလျှင် ဟောတော်မူ(အပ်)၏-ဟု သိအပ်ပေသည်။

ယခုအခါ၌ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ (စေတသိကသုခကာယိကသုခကိုလည်း နာမကာယ ရူပကာယဖြင့် ခံစား၏)-ဟူသော

မှတ်ချက်

၁- စေတသိကသုခ-စိတ်၌ ဖြစ်သောချမ်းသာ။ ကာယိကသုခ-ကိုယ်၌ ဖြစ်သောချမ်းသာ။

၂- နာမကာယ-စိတ်စေတသိက နာမ်အပေါင်း၊ ရူပကာယ-ရုပ်အပေါင်းကိုယ်။

ဤစကား၌ (အကျယ်ကို ဆိုပေအံ့) တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သုခကို ခံစားမည်ဟူသော နှလုံးသွင်း မရှိစေကာမူ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ နာမကာယနှင့်ယှဉ်သော သုခကို (ခံစားပေရာ၏)။ တနည်းပြရလျှင် ထိုနာမကာယနှင့် ယှဉ်သည့် သုခကြောင့်ဖြစ်သော အလွန်ကောင်းမြတ်သော စိတ္တဇရုပ်ဖြင့် ထိုတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂီ၏ တိဇကာယကို ပျံ့နှံ့ထိပါးအပ်၏။ ယင်းတိဇကာယကို (အလွန်

မှတ်ချက်

၁- တဿ-ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏-ဟု ပြန်သင့်သော်လည်း ထိုသို့ပြန်လျှင် (ခံစားပေရာ၏) နှင့် စပ်ရန် ကတ္တား လိုနေသောကြောင့် အချို့က နားလည်မည် မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ယင်း တဿ-ပုဒ်ကို ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏-ဟု ပြင်၍ ပြန်ထားသည်။

၂- တတိယဈာန်ကို ဝင်စားသောသူသည် ထို ဝင်စားခိုက်၌ သုခကို ခံစားမည်ဟု နှလုံးမသွင်းသော်လည်း ထို အခိုက်၌ ဖြစ်သော တတိယဈာန် သုခကို ခံစားသည်သာ ဖြစ်ရာ၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သုခဝေဒနာဖြစ်လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်က ထိုဝေဒနာကို ခံစားသည်ဟု ဆိုအပ်သောကြောင့်ပေတည်း။ ဤစကားရပ်ဖြင့် ဈာန်ဝင်စားခိုက်၌ စေတသိကသုခကို နာမကာယဖြင့် ခံစားသည်ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။

၃- ဤ ဝိသေသန ၂-ပုဒ်ကို စိတ္တဇရုပ်နှင့် စပ်ပါ။ သုခကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်၊ အလွန် ကောင်းမြတ်သော စိတ္တဇရုပ်-ဟု ဆိုလို၏။

၄- စိတ္တဇရုပ်ဖြင့်...ပျံ့နှံ့ထိပါးအပ်၏-ဟု စပ်ပါ။ အလွန် ကောင်းမြတ်သော စိတ္တဇရုပ်က အခြားရုပ်အပေါင်း တကိုယ်လုံးကို ပျံ့နှံ့သွားသည်ဟု ဆိုလို၏။

၅- ဤ၌ တိဇကာယ-ဟူသည်မှာ စိတ္တဇရုပ်မှ တပါးသော ကမ္မဇ ၃တုဇ အာဟာရဇ ရုပ်အပေါင်းကို ဆိုသည်။

၆- ဗုဒ္ဓော-ပျံ့နှံ့ထိပါးအပ်၏-ဟူသည်မှာ ဈာန်သုခကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ကောင်းရုပ်မြတ် အပေါင်းက အခြားရုပ်အပေါင်း တကိုယ်လုံး၌ အနှံ့အပြား တွေ့ထိခြင်းကို ဆိုသည်။

ကောင်းမြတ်သော စိတ္တဇရုပ်ဖြင့်) ပျံ့နှံ့ထိပါးခြင်းကြောင့် ဈာန်မှထသော အခါ၌လည်း ကာယိကသုခကို ခံစားပေရာ၏။ ထို့ကြောင့် (စေတသိက သုခကို ခံစားခြင်းဟု ဆိုအပ်သော) ဤအနက်ကို ပြတော်မူလို၍ “သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ (စေတသိကသုခ ကာယိကသုခကို နာမကာယ ရူပကာယဖြင့် ခံစား၏)” ဟု ဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်။

၈၆။ ယခုအခါ၌ ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ (တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ယင်းတတိယဈာန် ကြောင့် ဘုရားအစရှိသော အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် လျစ်လျူရှုသူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာနေလေ့ရှိသူ-ဟု ပြောဆိုကြကုန်၏)-ဟူသော ဤ စကား၌ (အကျယ်ကိုဆိုပေအံ့) ယင်းတတိယဈာန်ဟူသောအကြောင်း ကြောင့်^၂ တတိယဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘုရားအစရှိသော အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် ပြောကြားကုန်၏၊ ဟောကြားကုန်၏၊ အပြား အားဖြင့် သိစေကုန်၏၊ ထားကုန်၏၊ ဖော်ပြကုန်၏၊ ဝေဘန်ကုန်၏။

မှတ်ချက်

၁-ဈာန်မှထသော အခါ၌လည်း ကိုယ်ထဲ၌ နေကောင်းထိုင်သာ ဖြစ်နေ သော ကာယိကသုခကို ထို ပုဂ္ဂိုလ်ခံစားရသည်-ခံစားနိုင်သည်-ဟု ဆိုလို၏။ ဤ စကားဖြင့် ဈာန်မှထသောအခါ ကာယိကသုခကို ရူပကာယဖြင့် ခံစားသည် ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။

၂-ယင်း တတိယဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်...ပြောကြားကုန်၏- စသည်၌ စပ်ပါ။

ပေါ်လွင်အောင်ပြုကုန်၏၊ ပြုကုန်၏။ “ချီးမွမ်းကုန်၏”ဟု ဆိုလိုသည်။
 အဘယ်သို့ (ချီးမွမ်းကုန်သ)နည်း? “လျစ်လျူရှုသူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာ
 နေလေ့ရှိသူ”ဟု (ချီးမွမ်းကုန်၏)။ ထိုတတိယဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏-ဟု
 (ယံ တံ အရိယာ - - - သုခဝိဟာရီ-စသော) ဤပါဠိ၌ ဤသို့ ရွှေ့နောက်
 စကားယှဉ်စပ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။

ဆက်၍ရှင်းဦးအံ့၊ အဘယ်ကြောင့် ထိုတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို ထိုဘုရားအစရှိသော အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် (လျစ်လျူရှုသူ
 သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာနေလေ့ရှိသူ-ဟု) ဤသို့ ချီးမွမ်းကုန်သနည်း၊
 ဤကား အမေး။ ချီးမွမ်းထိုက်သောကြောင့်ပေတည်း။ ချဲ့၍ရှင်းပြဦးအံ့၊
 ဤတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန်ကောင်းမြတ်သော
 သုခရှိသော၊ သုခ၏ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော တတိယဈာန်၌
 သော်လည်း လျစ်လျူရှုနိုင်၏၊ ထိုတတိယဈာန်၌ သုခမှာကပ်ငြိသော

မှတ်ချက်

၁- ဤ၌ ဟောကြားကုန်၏....ပြုကုန်၏-ဟူသော ဤပုဒ်တို့သည် ပါဠိ၌
 အဆင့်ဆင့် ဖွင့်ထားသည့် အတိုင်း ဒေသေန္တိ-စသည်တို့၏ မြန်မာပြန်များ
 ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွင့်များသည် ပါဠိ၌ အာစိက္ခန္တိ-ပုဒ်၏ အနက်ကို ပေါ်လွင်စေ
 နိုင်ခြင်း အကျိုးရှိသော်လည်း မြန်မာပြန်၌ကား အကျိုးမများလှပေ။

၂- ချီးမွမ်းကုန်၏-ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့် ပြောကြားကုန်၏-စသော ပုဒ်တို့၏
 ဆိုလိုရင်း အနက်ကို ပြ၏။

၃- အကြင် တတိယဈာန်ကြောင့် ချီးမွမ်းကုန်၏၊ ထို တတိယဈာန်ကို
 ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏-ဟု ဆက်စပ်ယူရန် ပြသည်။

၄- အလွန်ကောင်းမြတ်သော သုခရှိသော....တတိယဈာန်၌-ဟု စပ်ပါ။

၄ ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ တတိယဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၅၀၉

တဏှာက (သူ့ကို) မဆွဲငင်နိုင်ပေ။ ထို့ပြင် ပီတိ မဖြစ်ပေါ်နိုင်အောင် သတိထင်သောကြောင့် သတိနှင့်ပြည့်စုံပေ၏။ ထို့ပြင် အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သော အရိယာသူတော်စင်တို့ မှီဝဲအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော ညစ်နွမ်းခြင်းမရှိသော သုခကို နာမကာယဖြင့် ခံစားပေ၏။ ထို (အကြောင်းသုံးမျိုး)ကြောင့် ချီးမွမ်းထိုက်ပေသည်။ [၁၅၉] ဤသို့ ချီးမွမ်းထိုက်သောကြောင့် ထိုတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသူကို (ဘုရားအစရှိ သော) အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် ဤသို့ ချီးမွမ်းခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ဂုဏ်တို့ကိုပြလျက် “လျစ်လျူရှုသူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာနေလေ့ ရှိသူ”ဟု ချီးမွမ်းကြကုန်၏-ဟူ၍ သိအပ်ပေသည်။ (ဤကားအဖြေ)။

တတိယ-ဟူသည်ကား အရေအတွက်အစဉ်အားဖြင့် သုံးခုမြောက် ဖြစ်သောကြောင့် တတိယမည်၏။ ဤဈာန်ကို သုံးကြိမ်မြောက် ဝင်စား အပ်သောကြောင့်လည်း တတိယမည်၏။ “အင်္ဂါတပါးကို ပယ်ပြီးသည် ဖြစ်၍ အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော”ဟု ဟောတော်မူ(အပ်)သော စကား၌ ပီတိကိုပယ်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂါတပါးပယ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။ ဒုတိယ ဈာန်၏ (အပ္ပနာအခိုက်ကျမှသာလျှင်) ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို (ပယ်အပ် ကုန်သ)ကဲ့သို့ ဤပီတိကို(လည်း) (တတိယဈာန်၏) အပ္ပနာအခိုက်ကျမှ

မှတ်ချက်

၁-တတိယဈာန်သုခ၌ ကပ်ငြိသောတဏှာက မဆွဲငင်နိုင်၊ တဏှာဆွဲငင် ရာသို့ မလိုက်ပါပဲ လျစ်လျူရှုနိုင်သည်။ ထိုသို့ဆွဲငင်နိုင်မည့်တဏှာ မဖြစ်ဟူ၍ပင် ဆိုလို၏။ ဤသည်လည်း ချီးမွမ်းခြင်း၏ အကြောင်းတမျိုး ဖြစ်သည်။

၂-ဤသတိ ထင်ခြင်းလည်း အကြောင်းတမျိုး ဖြစ်သည်။

၃-ဤသည်လည်း အကြောင်းတမျိုး ဖြစ်သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

သာလျှင် ပယ်အပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုပီတိကို ဤတတိယဈာန်၏ ပယ်အင်္ဂါ-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။ သုခ စိတ္တေကဂ္ဂတာဟူသော ဤ(အင်္ဂါ) နှစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံပုံကို သိအပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိဘင်းကျမ်း၌ “ဥပေက္ခာသည် သတိသည် သမ္ပဇေသသည် သုခသည် စိတ္တဿေကဂ္ဂတာသည် ဈာန်မည်၏” ဟူသော စကားကို ဟောခြင်းသည် အခြံအရံနှင့်တကွဖြစ်သော ဈာန်ကိုပြခြင်းငှါ ပရိယာယ်အားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပေသည်။ စင်စစ်သော်ကား ဥပေက္ခာ သတိ သမ္ပဇေသတို့ကို ချန်ထား၍ မုချအားဖြင့် စူးစူးစိုက်စိုက်ရှုခြင်း လက္ခဏာသို့ ရောက်သော အင်္ဂါတို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ဤဈာန်သည် အင်္ဂါနှစ်ပါးသာ ရှိပေသည်။ (ဤစကားမှာ) “ထိုအခါ၌ အဘယ်အင်္ဂါနှစ်ပါးရှိသော ဈာန်သည် ဖြစ်သနည်း၊ သုခ စိတ္တေကဂ္ဂတာ(ဟူသော အင်္ဂါနှစ်ပါးရှိသော ဈာန် ဖြစ်၏)”ဟု (မြတ်စွာဘုရား)ဟောတော်မူသည်နှင့် အညီပေတည်း။ ကြွင်းသော သိဖွယ်ဟူသမျှသည် ပဌမဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည် သာလျှင်တည်း။

စတုတ္ထဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက်

၈၇။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရအပ်ပြီးသော ထိုဈာန်၌လည်း ဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ငါးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နိုင်နင်းအောင်လေ့လာ

မှတ်ချက်

၁- ဒုတိယဈာန်မှာ ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ဥပစာအခိုက်က မကင်းခဲ့သေး၊ အပ္ပနာဈာန်ဇော အခိုက်ကျမှသာ ကင်းကြသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် တတိယဈာန်မှာ ပီတိသည်လည်း ဥပစာအခိုက်၌ မကင်းခဲ့သေး၊ အပ္ပနာဈာန်ဇော အခိုက်ကျမှသာ ကင်းသည်ဟု ဆိုလို၏။

၂- ဤ၌လည်း မြန်မာစကား ချောစေရန် လဲလှယ်၍ ပြန်ထားသည်၊ နှာ ၄၈၉-မှတ်ချက် ၂-၌ ပြန်ကြည့်ပါ။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ပြဆိုချက်

၅၁၁

မှီဝဲပြီးသည်ဖြစ်၍ ကျေပြန်အောင်ဝင်စားထားသော တတိယဈာန်မှထ၍
 “ဤတတိယဈာန်သမာပတ်သည် ပီတိဟူသောရနံ့နှင့် နီးကပ်၏”ဟူ၍
 ၎င်း၊ “ထိုတတိယဈာန်၌ အကြင်အင်္ဂါကို သုခ-ဟု စိတ်၏နှလုံးသွင်းမှုဖြစ်၏၊
 ထိုအင်္ဂါဖြင့် ဤတတိယဈာန်ကို ရနံ့ရင်းကြမ်းတမ်း၏ဟူ၍ ဟောတော်မူ
 (အပ်)၏-ဟု ဤသို့ဆိုအပ်သော သုခ၏ ရနံ့ရင်းကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့်
 (ဈာန်) အင်္ဂါအားနည်း၏”ဟူ၍၎င်း ထိုတတိယဈာန်၌ အပြစ်ကိုမြင်၍
 စတုတ္ထဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောတရား-ဟု နှလုံးသွင်းလျက် တတိယဈာန်၌
 နှစ်သက်တူယံတာခြင်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ စတုတ္ထဈာန်ကိုရခြင်းငှါ ဘာဝနာ
 အားထုတ်ခြင်းကို ပြအပ်၏။ ထိုသို့အားထုတ်လျှင် တတိယဈာန်မှထ၍
 သတိရလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံလျက် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို
 ဆင်ခြင်သော ထိုယောဂီအား စိတ်၌ဖြစ်သော ရှင်လန်းဝမ်းသာမှုဟု
 ဆိုအပ်သော သုခသည် ရနံ့ရင်းကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ထင်လာ၏၊
 ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်စိတ္တေကဂ္ဂတာသည် ငြိမ်သက်သောအားဖြင့်ထင်လာ၏၊
 ထိုသို့ထင်လာသောအခါ၌ ထိုယောဂီသည် ရနံ့ရင်းကြမ်းတမ်းသော အင်္ဂါ
 ကိုပယ်ခြင်းငှါ၎င်း၊ ငြိမ်သက်သောအင်္ဂါကို ရခြင်းငှါ၎င်း ထိုပထဝီကသိုဏ်း
 ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် “မြေ-မြေ”ဟု အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။
 ထိုသို့နှလုံးသွင်းနေစဉ် “ယခုအခါ၌ စတုတ္ထဈာန်ဖြစ်ပေါ်တော့မည်”ဟု
 (ဆိုသင့်သော ဇောဝါရ၌) ဘဝင်ကိုဖြတ်၍ ထိုပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုပင်
 အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်၏။ ထို့နောင်မှ ထိုပထဝီကသိုဏ်းအာရုံ၌
 ပင်လျှင် ဇောလေးကြိမ် ငါးကြိမ် [၁၆၀] စောကုန်၏၊ ယင်းဇောလေးကြိမ်
 ငါးကြိမ်တို့၏အဆုံး၌ တခုသော (စတုတ္ထ သို့မဟုတ် ပဉ္စမ) ဇောသည်
 ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်ဇောပေတည်း၊ ကြွင်းသော(သုံးကြိမ်လေးကြိမ်သော)
 ဇောတို့သည် (ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူ-ဟူသော) ဆိုအပ်ပြီးသော
 အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ကာမာဝစရဇောတို့ပေတည်း။ ဤဆိုမည့်
 အချက်သည်ကား ထူးခြားချက်တည်း၊ သုခဝေဒနာသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာ

အား အာသေဝနပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးမပြုပေ^၁၊ ထို့ပြင် စတုတ္ထဈာန်၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ဖြစ်သင့်၏။ ထို(အကြောင်းနှစ်ပါး)ကြောင့် ထို (ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဂေါတြဘူနှင့် စတုတ္ထဈာန်)ဇောတို့သည် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ် သောကြောင့် ဤ (စတုတ္ထဈာန်) ၌ ပီတိသည်လည်း ယုတ်လျော့၏။ ဤကား ထူးခြားချက်ပေတည်း။

ဤမျှသော ဘာဝနာအစဉ်ဖြင့် ဤယောဂီသည် “(ရှေးမဆွကပင်) သုခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ရှေးမဆွကပင် သောမနဿနှင့် ဒေါမနဿတို့၏(လည်း) ချုပ်ခြင်းကြောင့်

မှတ်ချက်

၁-(ဂေါတြဘူခေါ်) ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမာစစရကုသိုလ်သည် မိမိနှင့် ဝေဒနာတူသော ရူပါဝစရကုသိုလ် အရူပါဝစရကုသိုလ် လောကုတ္တရာကုသိုလ် ဟူသော ဤသုံးပါးသော ကုသိုလ်အစုတို့အား အာသေဝနပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်၏။ (ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ-၃၇၃) ထိုအဋ္ဌကထာ၌ (သောမနဿ)- သုခသဟဂုတ် ဂေါတြဘူဇောက သုခသဟဂုတ် ရူပ-အရူပ-လောကုတ္တရာကုသိုလ် ဇောအား၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဂေါတြဘူဇောက ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ရူပ-အရူပ-လောကုတ္တရာကုသိုလ်ဇောအား၎င်း ဤသို့သာလျှင် အာသေဝနပစ္စယ-သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စတုတ္ထ ဈာန်ဇော၏ ရှေ့အခြားမဲ့၌ အာသေဝနပစ္စည်းဖြစ်သော ဂေါတြဘူဇောသည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ သောမနဿသဟဂုတ် မဖြစ်သင့်-ဟု သိစေ၏။ ဂေါတြဘူက ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်လျှင် ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဇော တို့လည်း ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သာ ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်အပ်၏။

၂-အောက်ဈာန် ၃-ခုတို့၌ သုခသဟဂုတ်ဖြစ်၍ သူတို့၏ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူဇောတို့သည်လည်း သုခသဟဂုတ် ဖြစ်ကြ၏။ ဤစတုတ္ထဈာန်၌ ကာမ ရူပဇော ၂-မျိုးလုံးပင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ချည်းသာ ဖြစ်ကြ၏။ ဤသို့ ထူးခြားသည်ဟု ဆိုလို၏။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၅၃၃

ဆင်းရဲချမ်းသာနှစ်မျိုးလုံးကင်းသော^၁ ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏ လုံးဝ စင်ကြယ်မှုရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏”^၂။ ဤသို့နေသော ဤယောဂီသည် အင်္ဂါတပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ကောင်းခြင်းသုံးပါးနှင့်(လည်း) ပြည့်စုံသော လက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့် (လည်း) ပြည့်စုံသော ပထဝီကသိုဏ်း(ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော) စတုတ္ထဈာန်ကို ရ၏။

စတုတ္ထဈာန်ကထာ၏ အဖွင့်

ဂဂ။ ထိုစတုတ္ထဈာန်ကို ပြဆိုရာစကားရပ်၌ သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ (သုခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်)-ဟူရာ၌ ကာယိကသုခနှင့် ကာယိကဒုက္ခ၏ ကင်းခြင်းကြောင့်(ဟု ဆိုလို၏)။ ရှေးမဆွကပင်-ဟူသည်မှာ ထို(ကင်းခြင်း)သည် လည်း^၃ ရှေးမဆွကပင် (ကင်းခဲ့ခြင်းပေတည်း)၊ စတုတ္ထဈာန်ခဏ၌ (ကင်းခြင်း) မဟုတ်(ဟု ဆိုလို၏)။ သောမနဿနှင့် ဒေါမနဿတို့၏

မှတ်ချက်

၁- နှစ်မျိုးလုံးကင်းသော စတုတ္ထဈာန်ကို-ဟု စပ်ပါ။

၂- ဤ အဖွင့် အပိုက် ကော်မာတို့၏ အတွင်းရှိ စကားရပ်သည် ဘုရားဟော ပါဠိမှ ထုတ်ဆောင်၍ပြသော စကားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း စကားရပ်ကို နောက်၌ ဖွင့်ပြသွားလိမ့်မည်။

၃- ပဟာနာ-ပယ်ခြင်းကြောင့်-ဟု သဒ္ဓါနက်ရသော်လည်း ဤအရာ၌ ကင်းခြင်းကိုပင် ဆိုလိုသည်။ ထို့ပြင် ကင်းခြင်းဟူသော အနက်သည် အတ္တင်္ဂမာချုပ်ခြင်းဟူသော နောက်စကားနှင့် ညီ၏။ ထို့ကြောင့် ဤအရာ၌ အဓိပ္ပါယ်နက် ပြန်ထားသည်။

၄- တဉ္စ-ထိုပယ်ခြင်း-ကင်းခြင်းသည်လည်း-ဟူသော ဤ စကားသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော သုခ ဒုက္ခ၏ ကင်းခြင်းကိုပင် ရည်ရွယ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးမဆွကပင်-

ချုပ်ခြင်းကြောင့်-ဟူသည်မှာ စေတသိကသုခနှင့် စေတသိကဒုက္ခဟူသော ဤနှစ်ပါးတို့၏လည်း ရှေးမဆွကပင် ချုပ်ခြင်းကြောင့် “ကင်းခြင်းကြောင့်” ဟူ၍ပင် ဆိုလို၏။

အဘယ်အခါ၌ (သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿ-ဟူသော) ထိုတရားတို့ကို ပယ်သနည်း^၁-ဟု (စောဒနာလျှင်) ဈာန်လေးပါးတို့၏ ဥပစာခဏ၌ ပယ်သည်^၂-ဟု (ဖြေအပ်၏)။ ချဲ့၍ ရှင်းဦးအံ့၊ သောမနဿကို စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာခဏ၌သာလျှင် ပယ်အပ်၏။ ဒုက္ခ ဒေါမနဿနှင့် သုခတို့ကို ပဌမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်နှင့် တတိယဈာန်တို့၏ ဥပစာခဏတို့၌ (ပယ်အပ်ကုန်၏)။ ဤသို့ ထိုသုခ ဒုက္ခစသည်တို့ကို ပယ်သောတရားအစဉ်ဖြင့် မဟောသော်လည်း^၂ ဣန္ဒြိယဝိဘင်း၌ (ဟောထားသော) ဣန္ဒြေတို့၏ ဥဒ္ဓေသအစဉ်ဖြင့် ပင်လျှင်^၃ ဤ(ဈာန်ကို ပြရာစကား)၌လည်း ဟောထား(အပ်ကုန်)

မှတ်ချက်

ဟူသော ဤပုဒ်ကို (ရှေးမဆွကပင်) သုခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်-ဟု စပ်စေလို၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ပါဠိစကားရပ်၏ မြန်မာပြန်၌ ယင်းပုဒ်ကို လက်သည်းကွင်းဖြင့်စပ်ရန် ပြထားသည်။

၁-ဤ၌လည်း နေသံ ပဟာနံ-ကို ထို တရားတို့၏ ကင်းခြင်း ဖြစ်သနည်း ကင်းခြင်းဖြစ်သည်-ဟု ပြန်နိုင်သော်လည်း စကားမချောသောကြောင့် အထက်ပါအတိုင်းပြန်ထားသည်။

၂-မဟောသော်လည်း.....သုခနှင့်ဒုက္ခ သောမနဿနှင့် ဒေါမနဿ တို့ကို ပယ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်ဟု စပ်ပါ။ ပယ်သော ပဌမ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထဈာန်လေးပါးအစဉ်ဖြင့် ဟောမထားသော်လည်း ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပယ်စဉ်ဖြင့် ဒုက္ခ ဒေါမနဿ သုခ သောမနဿတို့ကို ပယ်ခြင်းကို သိရမည်ဟု ဆိုလို၏။

၃-ဣန္ဒြိယဝိဘင်း၌ ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါးတို့၏ ခေါင်းစဉ်ကို ပြရာမှာ သုခိန္ဒြေ ဒုက္ခိန္ဒြေ သောမနဿိန္ဒြေ ဒေါမနဿိန္ဒြေ-ဟု ဤသို့ စဉ်လျက် ပြထား၏။ ထို ဥဒ္ဓေသ ခေါင်းစဉ်အတိုင်းပင် ဤ၌ ဟောထားသည်ဟု ဆိုလို၏။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၅၁၅

သော သုခနှင့်ဒုက္ခ သောမနဿနှင့် ဒေါမနဿတို့ကို ပယ်ခြင်းကို^၁ သိအပ်ပေသည်။

အကယ်၍ ထိုသုခ ဒုက္ခစသည်တို့ကို ထိုဈာန်၏ ဥပစာခဏ၌သာလျှင် ပယ်(အပ်)ကုန်ငြားအံ့၊ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့်—

“(မိမိ၏အကြောင်းတို့ကြောင့်) ဖြစ်ပေါ်သော ဒုက္ခိန္ဒြေသည် အဘယ်တရားကြောင့်၊ ဝါ- အဘယ်ဈာန်၌ အကြွင်းမဲ့ချုပ်သနည်း၊ ရဟန်းတို့ ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်....ပဌမဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။(မိမိ၏အကြောင်းတို့ကြောင့်)ဖြစ်ပေါ်သော ဒုက္ခိန္ဒြေသည် ဤပဌမဈာန်၌ အကြွင်းမဲ့ချုပ်၏။(မိမိ၏အကြောင်းတို့ကြောင့်) ဖြစ်ပေါ်သော ဒေါမနဿိန္ဒြေသည်....သုခိန္ဒြေသည် သောမနဿိန္ဒြေသည် အဘယ်တရားကြောင့်၊ ဝါ- အဘယ်ဈာန်၌ အကြွင်းမဲ့ချုပ်သနည်း၊ ရဟန်းတို့ ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် သုခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်....စတုတ္ထဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။(မိမိ၏အကြောင်းတို့ကြောင့်)ဖြစ်ပေါ်သော သောမနဿိန္ဒြေသည် ဤစတုတ္ထဈာန်၌ အကြွင်းမဲ့ချုပ်၏”ဟု—

ဤသို့ (ဥပစာခဏ၌ မဟုတ်ပဲ) ဈာန်တို့၌သာလျှင် (ထိုသုခ ဒုက္ခစသည်တို့၏) ချုပ်ခြင်းကို ဟောတော်မူ(အပ်)ပါသနည်း-ဟု (စောဒနာလျှင်) အလွန်အကဲချုပ်ခြင်းကြောင့်(ဟု ဖြေဆိုအပ်ပေသည်)။ မှန်ပေ၏၊ ထိုသုခ

မှတ်ချက်

၁-ဣန္ဒြိယဝိဘင်း၌ ချထားသော အစဉ်ဖြင့် ဤ၌ ဟောထားသော သုခနှင့်ဒုက္ခ သောမနဿနှင့် ဒေါမနဿတို့ကို ပယ်ခြင်းကိုမူ ဤ၌ ဖွင့်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း ဈာန် ၄-ပါးတို့၏ ဥပစာ ခဏတို့၌ အစဉ်အတိုင်း ဒုက္ခ ဒေါမနဿ သုခ သောမနဿတို့ကို ပယ်သည်ဟု သိရမည်ဟူ၍ ဆိုလို၏။

ဒုက္ခတို့၏ ပဌမဈာန်စသည်တို့၌ အလွန်အကဲ ချုပ်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။
ချုပ်သည်ဆိုရုံမျှသာမဟုတ်ပေ။ ဥပစာခဏ၌ကား ချုပ်သည်ဆိုရုံမျှသာ
ဖြစ်ပေသည်။ အလွန်အကဲချုပ်ခြင်းမဟုတ်ပေ။

[၁၆၁] ချဲ့၍ ရှင်းဦးအံ့၊အာဝဇ္ဇန်းကဲ့ပြားသော ပဌမဈာန်၏ဥပစာ၌
(ဒုက္ခိန္ဒြေ)ချုပ်ပြီးဖြစ်ငြားသော်လည်း၊ မှက် ခြင်စသည်တို့၏အတွေ့ကြောင့်
ဖြစ်စေ၊ မညီမညွတ်သော ထိုင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပူလောင်ပင်ပန်း
ခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ဒုက္ခိန္ဒြေသည် ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ အပ္ပနာအတွင်း၌ကား
မဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း။ တနည်းဆိုရလျှင် ဤဒုက္ခိန္ဒြေသည် ဥပစာခဏ၌
ချုပ်စေကာမူ ကောင်းစွာချုပ်သည်မဟုတ်ပေ။ (အဘယ်ကြောင့်ဆိုလျှင်)
ဆန့်ကျင်ဘက်တရားက မပယ်သတ် (အပ်) သေးသောကြောင့်တည်း။
အပ္ပနာအတွင်း၌ကား ပီတိ၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ပီတိကြောင့်ဖြစ်သော
ရုပ်ကောင်း ရုပ်နုတို့က ကိုယ်ကို ပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ကို သုခသက်ဝင်
ပျံ့နှံ့၏။ ကိုယ်ကို သုခသက်ဝင်ပျံ့နှံ့သောသူအား ဒုက္ခိန္ဒြေသည် ကောင်းစွာ

မှတ်ချက်

၁- အာဝဇ္ဇန်းကဲ့ပြားသော ဥပစာဟူသည်မှာ ဈာန်ဝီထိ၏ ရှေးအဖို့က
ဖြစ်ခဲ့သော ဥပစာများဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၏ အာဝဇ္ဇန်းများသည် ဈာန်ဝီထိ၏
အာဝဇ္ဇန်းမှ ကဲ့ပြားသောကြောင့် ယင်းတို့ကို အာဝဇ္ဇန်း ကဲ့ပြားသော ဥပစာ
ဟု ဆိုသည်။

၂- သင့်လျော်သော ဣရိယာပုထ်ဖြင့် နေလျှင် ထိုဥပစာခဏ၌ ကိုယ်တွင်း
အနိဋ္ဌအတွေ့များကြောင့် ဒုက္ခဝေဒနာ မဖြစ်နိုင်သည်ကို ပြ၏။

၃- ဒုက္ခိန္ဒြေဃာသ...သိသာ ဥပ္ပတ္တိ-ဒုက္ခိန္ဒြေ၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ရာ၏
ဟု အတိအကျပြန်လျှင် မြန်မာစကား မချောလှသောကြောင့် လဲလှယ်၍ ပြန်
ထားသည်။ နောက်၌လည်း ဤစာပိုဒ်အတွင်း၌ အလားတူ ပြန်ချက်များ
ရှိ၏။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၅၁၇

ချုပ်၏။ (အဘယ့်ကြောင့်ဆိုလျှင်) ဆန့်ကျင်ဘက်တရားက ပယ်သတ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိုမှတစ်ပါး အာဝဇ္ဇန်းကွဲပြားသည်သာလျှင် ဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာ၌ ပယ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ ဒေါမနသိန္ဓြေ သည် (ဖြစ်နိုင်ရာ၏)၊ ဤဒေါမနသိန္ဓြေသည် ဝိတက် ဝိစာရကြောင့်

မှတ်ချက်

၁-ဤစကားဖြင့် ဒုတိယဈာန်၏ အာဝဇ္ဇန်း ကွဲပြားသော ဥပစာ၌ပင် ဒေါမနသ ကင်းသည်ကို ပြ၏။

၂-ဤအရာ၌ အချို့(ကေ) ဆရာတို့က ဆိုသည်မှာ “ထိုဒုတိယဈာန်၏ အာဝဇ္ဇန်းကွဲပြား၌ ဒေါမသိန္ဓြေသည် (ဖြစ်နိုင်ရာ၏)ဟု ဆိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့အားလည်းဒေါမနသဖြစ်ခြင်း ရှိသေး၏”ဟု ပြအပ် ၏။ ထိုသို့ ပြခြင်းဖြင့် နီဝရဏ သဘော မရှိသော လောဘကဲ့သို့ (နီဝရဏ သဘော မရှိသော) ဒေါသလည်း ရှိသေးသည် ဟူ၍လည်းပြ၏။ အကြောင်း မူကား ဒေါသနှင့် ကင်း၍ ဒေါမနသ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ပင်။ ဤအရာ၌ ပဋ္ဌာန်း ပါဠိနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းကိုလည်း မကြံသင့်ပါ။ အကြောင်းမူကား ထိုပဋ္ဌာန်း ပါဠိ၌ ဆုံးရှုံးပျက်စီးသွားသော ဈာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ဒေါမနသကို ပြထားပေသည်။ ဤသို့ သိရခြင်း၏ အကြောင်းမှာ မဆုံးရှုံး မပျက် စီးသော ဈာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ဒေါမနသ မရှိသောကြောင့် ပေတည်း။ ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဒေါမနသ လုံးဝမဖြစ်ဟူ၍လည်း မဆိုနိုင်ပါ။ အကြောင်းမှာ သမာပတ်ရှစ်ပါးကိုရသော အသိတ ခေါ် ကာဠုဒေဝီလရသေ့ ကြီးမှားသော်လည်း (ဘုရားလောင်းတော် ဘုရားဖြစ်မည့် အခါ၌ မိမိမရှိတော့ မည့်အရေးကိုတွေး၍ ဝမ်းနည်းမှု-ဒေါမနသ)ဖြစ်ဘူးသောကြောင့် ပေတည်း။ “ထို အသိတရသေ့သည် ဈာန်လျှောကျဆုံးရှုံးသည်လည်း မဖြစ်ခဲ့သည်သာ” ဟူ၍ ဆိုကြ၏။ ထို ကေဆရာတို့၏ စကားသည် နီဝရဏသဘောမရှိသော ဒေါသ၏ မရှိခြင်းကြောင့် မသင့်ပေ။ အကယ်၍ (နီဝရဏ သဘောမရှိသော ဒေါသ) ရှိပါမူ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ ဗြဟ္မာတို့အားလည်း (ထိုသို့သောဒေါသ) ဖြစ်ရာ၏။ ဖြစ်ကား မဖြစ်ပေ။ မှန်ပေ၏။ “အရူပဘ၌ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏကို

ဖြစ်သော ကိုယ်ပင်ပန်းခြင်းနှင့် စိတ်ပင်ပန်းခြင်းရှိလျှင် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဝိတက် ဝိစာရမရှိလျှင် မဖြစ်ပေါ်ပေ။ အကြင်ဈာန်၏ ဥပစာ၌ (ဒေါမနဿိန္ဒြေ) ဖြစ်၏။ ထိုဈာန်၏ ဥပစာ၌ ဝိတက် ဝိစာရရှိသောကြောင့်ပေတည်း။ ဆက်၍၌င်းဦးအံ့၊ ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာ၌ ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို မပယ်

မှတ်ချက်

စွဲမှီ၍ ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏသည် ဥဒ္ဓစ္စနိဝရဏသည် အဝိဇ္ဇာနိဝရဏသည် (ဖြစ်၏) ” ဤသို့ အစရှိသော ပဋ္ဌာန်းဒေသနာစကားတို့၌ ဗျာပါဒ ကုက္ကုစ္စ နိဝရဏတို့ (ဖြစ်ကြောင်း) ကို မထုတ်ပြပေ။ ဤ အရာ၌ နိဝရဏ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ရှောင်လွှဲဖြေဆိုဖွယ်လည်း မရှိပါ။ အကြောင်းမှာ နိဝရဏ မဟုတ်သည်သာ ဖြစ်ကုန်သော ကာမစ္ဆန္တ စသည်တို့ကိုလည်း နိဝရဏနှင့် တူသောကြောင့် နိဝရဏ ဟူသော အမည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် ပေတည်း။ ထို့ပြင် “အသိတ- ရသေ့အားသော်လည်း (ဒေါမနဿ) ဖြစ်ဘူးသောကြောင့်” ဟု ဆိုသော အကြောင်းပြ စကားသည်လည်း မသင့်ပါ။ အကြောင်းမှာ ဒေါမနဿ ဖြစ်လျှင် ဈာန်မှ-လျှောကျသည့်ပြင် သေးငယ်သော အကြောင်းဖြင့် ဈာန်လျှောကျ သော်လည်း ထိုသို့သော ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် တဖန် ပြန်၍ရအောင် ပြုလုပ်ရန် မခဲယဉ်းကြသောကြောင့်ပင်ဟု မှတ်အပ်၏။ စင်စစ်သော်ကား “ထို ဒုတိယ ဈာန်၏ အာဝဇ္ဇန်းကဲ့ ဥပစာ၌ ဒေါမနဿိန္ဒြေသည် (ဖြစ်နိုင်ရာ၏)” ဟူသော ဤ စကားသည် ဥပစာခဏ၌ ဒေါမနဿကို မပယ်ရသေးကြောင်းကို ပြခြင်း အကျိုးငှါ ကြံဆ၍ဆိုသော ပရိကပ္ပစကားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဒုတိယ ဈာန်၌ကား မဖြစ်နိုင်ရာသည်သာတည်း-ဟု ဆိုထားပေသည်။ ပရိကပ္ပမဟုတ်ပဲ မုချအားဖြင့် ဆိုရလျှင် ထိုဥပစာခဏ၌ အကယ်၍ ဒေါမနဿ ဖြစ်ပါမူ ထို ပုဂ္ဂိုလ်အား ပဌမဈာန်သည်လည်း ဆုံးရှုံးပျက်စီးသွားသည်သာဟူ၍ မှတ်အပ်၏။ (ဋီကာ) ဤ ဋီကာ၌ မှတ်သားရန် လိုရင်းများမှာ “ဥပစာခဏ၌ ဒေါမနဿ ဖြစ်နိုင်သည်” ဟူသော စကားသည် မုချစကားမဟုတ်၊ ပရိကပ္ပ စကားမျှသာ ဖြစ်ကြောင်း၊ နိဝရဏသဘောမရှိသော ကာမစ္ဆန္တ ထိနမိဒ္ဓ ဥဒ္ဓစ္စ အဝိဇ္ဇာတို့ ရှိကြောင်း၊ နိဝရဏသဘောမရှိသော ဗျာပါဒ ဒေါသဟူ၍ မရှိကြောင်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၅၁၉

အပ်ကုန်သေးသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာ၌ ထိုဒေါမနသိန္ဓေသည် ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ ဒုတိယဈာန်၌ကား မဖြစ်နိုင်ရာသည် သာတည်း။ (အဘယ်ကြောင့်ဆိုလျှင်) အကြောင်းကို ပယ်ပြီးဖြစ်သော ကြောင့်ပေတည်း။ ထိုမှတပါး တတိယဈာန်၏ ဥပစာ၌ ပယ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ^၁ ပီတိကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကောင်း ရုပ်နုတို့ဖြင့် ပျံ့နှံ့တွေ့ထိသော ကိုယ်ရှိသူအား သုခိန္ဓေသည် ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ တတိယဈာန်၌ကား မဖြစ်နိုင်ရာသည်သာတည်း။ အကြောင်းကား တတိယဈာန်၌ (ကာယိက) သုခ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပီတိသည် အလုံးစုံချုပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။ ထိုမှတပါး စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာ၌ ပယ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ သောမနသိန္ဓေသည်^၂ (ပီတိကဲ့သို့ မဝေးပဲ) နီးကပ်သောကြောင့်၎င်း၊ အပ္ပနာသို့ ရောက်သော^၃ ဥပေက္ခာမရှိသဖြင့် ကောင်းစွာ မလွန်သေးသောကြောင့်

မှတ်ချက်

၁-ဤစကားဖြင့် ပီတိကြောင့်ဖြစ်သည့်ရုပ် အတွေ့အထိမှ တပါး အခြားရုပ် အတွေ့ကြောင့် ကာယိကသုခ မဖြစ်နိုင်သည်ကို ယူရာ၏။

၂-သောမနသိန္ဓေသည်...ဖြစ်နိုင်ရာ၏-ဟု စပ်ပါ။

၃-အာဝဇ္ဇန်းကွဲပြားသော ဥပစာခဏ၌ ပယ်အပ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ ပယ်အင်္ဂါသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြင့် မပယ်သတ်ရသေးသောကြောင့် အကြားအကြား၌ ဖြစ်မှုလည်း ဖြစ်ရာသေး၏-ဟု ဤအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အပ္ပနာသို့ ရောက်သော” ဤသို့ အစရှိသည်ကို မိန့်ဆို၏။ ထိုသို့ သဘောရှိသော မှီဝဲထုံစေခြင်းကို အလိုရှိအပ်သောကြောင့် မဂ်ဝီထိမှ ရှေး၌ (အနိစ္စ အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ဒုက္ခ အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အနတ္တ အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်စေ) ရှုပ်ချင်းတူသည်သာလျှင် ဖြစ်သော ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်သော ဇောဝါရတို့ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဤစတုတ္ထဈာန် အရာ၌လည်း အပ္ပနာဝါရမှ ရှေး၌ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ချည်းသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်သော ဇောဝါရတို့ ဖြစ်ကုန်၏-ဟု (ဆရာတို့) ဆိုကုန်၏။ (ဋီကာ) အပ္ပနာဝီထိ၌ စတုတ္ထ

၎င်း ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ စတုတ္ထဈာန်၌ကား မဖြစ်နိုင်ရာသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် “(အကြောင်းတို့ကြောင့်)ဖြစ်ပေါ်သော ဒုက္ခိန္ဒြေသည် အဘယ်တရားကြောင့်၊ ဝါ-အဘယ်ဈာန်ကြောင့် အကြွင်းမဲ့ချုပ်သနည်း” ဟူ၍ ထိုထိုအရာ၌ (အပရိသေသံ) “အကြွင်းမဲ့”ဟူသောစကားကို ယူခြင်း ဆိုခြင်းကို ပြု(အပ်)ပေသည်။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ဤနေရာ၌ “ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ထိုထိုဈာန်၏ ဥပစာ၌ ပယ်အပ် ကုန်လျက် ဤဝေဒနာတို့ကို အဘယ်ကြောင့် ဤစတုတ္ထဈာန်၌(သာ)စု၍ ဆောင်(အပ်)ကုန်သနည်း၊ ဝါ-စု၍ ဟောတော်မူ(အပ်)ကုန်သနည်းဟု (စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က) စောဒနာ၏။ (အဖြေကား) ယူလွယ်ခြင်းအကျိုးငှါ (စု၍ ဟောတော်မူပေသည်)။ ချဲ့၍ပြဦးအံ့၊ အဒုက္ခမသုခံ-ဟူသော

မှတ်ချက်

ဈာန်အား အာသေဝနပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရမည့် ဂေါတြဘူနှင့်တကွ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဇောတို့သည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဖြစ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအပ္ပနာဝီထိမှ ရှေး၌ ၂-ဝီထိ ၃-ဝီထိကပင်စ၍ အဖန်ဖန် မှီဝဲထုံမှု ဖြစ်စေရန် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဇောများသာ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ မဂ်ဝီထိမှ ရှေး၌ အနိစ္စာနုပဿနာချည်း ဖြစ်စေ၊ ဒုက္ခာ နုပဿနာချည်း ဖြစ်စေ၊ အနတ္တာနုပဿနာချည်း ဖြစ်စေ ရှုပ်ချင်းတူသော သဒ္ဓိသာနုပဿနာ ဇော ဝီထိဝါရ ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ် ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ပင်-ဟု ရှေးဆရာတို့က ဆိုကြကြောင်း ပြ၏။ ဤစကားသည် အထက်အနုလောမဉာဏ်ကို ဖွင့်ပြရာဝယ် ဤဋီကာ၌ပင် “တထေဝ-ထိုအတူပင်-ဟူသည်ကား လွန်ခဲ့ကြပြီးကုန်သော (ဒုတ္တိဇနဝီထိသု) ၂-ဝီထိ ၃-ဝီထိတို့၌ သင်္ခါရပေက္ခာသည် အနိစ္စဟု ဖြစ်စေ၊ ဒုက္ခဟု ဖြစ်စေ၊ အနတ္တဟု ဖြစ်စေ သင်္ခါရတို့ကို အာရုံပြုခဲ့ကြ-ရှုခဲ့ကြလေသကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင်-(ဟု ဆိုလို၏)”-ဟူသော အဖွင့်နှင့် ထပ်တူပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် မြန်မာမူဋီကာတို့၌ ထိုအရာတွင် ဒုတ္တိသဇနဝီထိသု-ဟု ပါဠိပျက်လျက်ရှိ၏။ သီဟိုဠ်မူ၌ကား ဒုတ္တိဇနဝီထိသု-ဟု ပါဠိမှန်ပင်ရှိ၏။ သတိပြုပါကုန်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၅၂၁

ဤစကား၌ ဟောတော်မူ(အပ်)သော ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်းမဟုတ်သော (ဥပေက္ခာ) ဝေဒနာသည် သိမ်မွေ့၏။ သိရန်ခက်ခဲ၏။ လွယ်ကူစွာ ဉာဏ်ဖြင့် ဖမ်းယူခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ချဉ်းကပ်၍ ဖမ်းယူခြင်းငှါ မတတ်နိုင်သော ဆုံးမခက်သော နှားကို လွယ်ကူစွာ ဖမ်းယူခြင်းငှါ နှားကျောင်းသားသည် နှားခြံတခု၌ စုသွင်း၍ တကောင်စီကို (ပြန်)ထုတ်သောအခါ အစဉ်အတိုင်းလာသော ထိုနှားကို “ဤနှားသည် ထိုဆုံးမခက်သော နှားတည်း။ ထိုနှားကို ဖမ်းကြလော့” ဟု (ဆိုကာ) ဖမ်းစေသကဲ့သို့ ဤအတူပင် မြတ်စွာဘုရားသည် (ဉာဏ်ဖြင့်) လွယ်ကူစွာ ဖမ်းယူခြင်းငှါ အလုံးစုံသော ထိုဝေဒနာတို့ကို (ဤစတုတ္ထဈာန်၌) စု၍ ဟောတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ဟောတော်မူခြင်း၌ အကျိုးမှာ ဤသို့ စု၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော ထိုဝေဒနာတို့ကို ပြပြီးလျှင် သုခလည်းမဟုတ်၊ ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သောမနဿလည်း မဟုတ်၊ ဒေါမနဿလည်းမဟုတ်သော သဘောတရားသည် အဒုက္ခမသုခ(ဥပေက္ခာ) ဝေဒနာပေတည်း-ဟု ဤအဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို ယူစေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ပေသည်။

တနည်းပြရလျှင် ဒုက္ခလည်း မဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သည့် ဝေဒနာရှိသော^၁ စိတ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်ကြောင်းဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်၏ အကြောင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှါလည်း ထိုဝေဒနာတို့ကို (ဤစတုတ္ထဈာန်၌ စု၍) ဟောတော်မူ (အပ်ကုန်) ၏-ဟု သိအပ်ပေသည်။ ချဲ့၍ ရှင်းဦးအံ့၊ ဒုက္ခကို ပယ်တတ်သော^၂ ဥပစာနှင့်တကွသော ပဌမဈာန်

မှတ်ချက်

- ၁-ဝေဒနာရှိသော....စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်၏-ဟု စပ်ပါ။
- ၂-ဒုက္ခကို ပယ်တတ်သော....ပဌမဈာန်-ဟု စပ်ပါ။

စသည် တို့သည်” ထို စတုတ္ထဈာန်စေတောဝိမုတ္တိ၏ ရကြောင်းတို့ ပေတည်း။
(ဤ စကားမှာ)

[၁၆၂] “ငါ့ရှင် မဟာကောဠိက၊ ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်း
မဟုတ်သည့် ဝေဒနာရှိသော စိတ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်
ကြောင်းဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်၏ အကြောင်းတို့သည်
လေးပါးတို့ပေတည်း။ ငါ့ရှင် မဟာကောဠိက၊ ဤ သာသနာ
တော်၌ ရဟန်းသည် သုခကိုလည်း ပယ်ခြင်းကြောင့်....စတုတ္ထ
ဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။ ငါ့ရှင် မဟာကောဠိက၊ ဒုက္ခလည်း
မဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သည့် ဝေဒနာရှိသော စိတ်၏ ဆန့်ကျင်
ဘက်တို့မှ လွတ်ကြောင်းဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်၏
အကြောင်းတို့သည် ဤ လေးပါးတို့ ပေတည်း” ဟု

(အရှင်သာရိပုတ္တရာ) ဟောတော်မူသည်နှင့်အညီ ဖြစ်ပေသည်။

တနည်းပြရပြန်လျှင် အခြားသော အောက်မဂ်တို့၌ ပယ်ပြီးဖြစ်စေ
ကာမူ သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည်တို့ကို၂ တတိယမဂ်၏ ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်းငှါ
ထိုတတိယမဂ်၌ ပယ်အပ်ကုန်၏-ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဤ စတုတ္ထ
ဈာန်၏ ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်းငှါလည်း ထိုဝေဒနာတို့ကို ဤ စတုတ္ထဈာန်၌
စ၍ ဟောတော်မူ(အပ်ကုန်)၏-ဟု သိအပ်ပေသည်။

တနည်းဆိုရပြန်လျှင် ဤ စတုတ္ထဈာန်၌ အကြောင်းကို ပယ်သတ်ခြင်း
ဖြင့် ဧကနှင့် ဒေါသတို့၏ အလွန်ဝေးကွာခြင်းကို ပြခြင်းငှါလည်း ထိုဝေဒနာ

မှတ်ချက်

၁- ဤ၌ စသည်-ဖြင့် ဒေါမနဿကို ပယ်သော ဥပစာနှင့်တကွ ဒုတိယ
တတိယဈာန်တို့ကို၎င်း၊ သောမနဿကို ပယ်သော စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာကို၎င်း
ယူအပ်၏။

၂- ဤ၌ စသည်-ဖြင့် ဝိစိကိစ္ဆာ သီလဗ္ဗတပရာမာသတို့ကို ဆိုသည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၅၂၃

တို့ကိုဟောတော်မူ(အပ်ကုန်)၏-ဟု သိအပ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ထိုဝေဒနာ တို့တွင် သုခသည် သောမနဿ၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ သောမနဿသည် ရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ ဒုက္ခသည် ဒေါမနဿ၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ ဒေါမနဿသည် ဒေါသ၏ (အကြောင်းဖြစ်၏)။ ထိုဈာန်သည် သုခသည် တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းဖြင့် အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ရာဂဒေါသတို့ကို ပယ်သတ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အလွန်ဝေးကုန်၏-ဟု (သိအပ်ပေသည်)။

အဒုက္ခမသုခ(ဆင်းရဲချမ်းသာ နှစ်မျိုးလုံးကင်းသော၊ ဝါ-ဒုက္ခလည်း မဟုတ် သုခလည်းမဟုတ်သည့် ဝေဒနာရှိသော)-ဟူသည်ကား ဒုက္ခမရှိ ခြင်းကြောင့်၊ အဒုက္ခမည်၏။ သုခမရှိခြင်းကြောင့် အသုခမည်၏။ (ဒုက္ခနှင့် သုခကို ပယ်သော) ဤစကားဖြင့် ဤစတုတ္ထဈာန်၌ ဒုက္ခနှင့် သုခတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တတိယဝေဒနာကိုပြ၏။ ဒုက္ခ သုခမရှိခြင်းမျှကို

မှတ်ချက်

၁-ရာဂ ဒေါသတို့ကို သူတို့၏အကြောင်းပါ ပယ်သတ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်-ဟု ဆိုလို၏။

၂-ဒုက္ခ မဟုတ်သောကြောင့် အဒုက္ခ မည်၏။ ဒုက္ခနှင့် မတူသောဝန်-မတူသောသဘောရှိသော တရားတို့ကို ရ၏။ ထိုဒုက္ခမဟုတ်သော တရား၌ ဒုက္ခ မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခဘာဝေန-ဒုက္ခ မရှိခြင်းကြောင့်-ဟု ဆိုပေသည်။ အသုခ-ပုဒ်၌လည်း နည်းတူပင်။ (ဋီကာ) ဤဋီကာအလိုအားဖြင့် အဒုက္ခ-ဒုက္ခမဟုတ်-ဒုက္ခနှင့် မတူသောတရား၊ အသုခ-သုခမဟုတ်-သုခနှင့် မတူသော တရား-ဟူသော သဒ္ဓါနက်ကို၎င်း၊ ဒုက္ခမရှိ၊ သုခမရှိ-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်နက်ကို၎င်း ပြ၏။

၃-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော-ဟူသော ဤ စကားကို ဤ စတုတ္ထဈာန်၌ တတိယ (ဥပေက္ခာ) ဝေဒနာကို ဒုက္ခစသည်တို့ကို လွန်မြောက်သောအားဖြင့် ရောက်အပ်သောကြောင့် ဆိုပေသည်။ ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်တို့ကဲ့သို့ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် ဆိုသည်ကား မဟုတ်ပေ။ (ဋီကာ)

ပြသည်မဟုတ်ပေ။ တတိယဝေဒနာမည်သည်ကား အဒုက္ခမသုခဝေဒနာပေတည်း။ ဥပေက္ခာဝေဒနာ-ဟုလည်း ဆိုအပ်ပေသည်။ ဤအဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည် ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံတို့မှပြန်သော မဇ္ဈတ္တာရုံ (မကောင်းမဆိုး အလယ်အလတ်အာရုံ)ကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ လျစ်လျူရှုခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ (သုခ ဒုက္ခတို့ကဲ့သို့) မထင်ရှားသော တရား-ဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။ သုခ၏ ချုပ်ရာ (စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာ)လျှင် နီးသော အကြောင်းရှိ၏-ဟု သိအပ်ပေသည်။

၇၉။ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ* (ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏ လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်းရှိသော)-ဟူသည်ကား ဥပေက္ခာက ဖြစ်စေအပ်သည့် သတိ၏ လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်းရှိသော(ဟု ဆိုလို၏)။ ချဲ့၍ ရှင်းဦးအံ့၊ ဤဈာန်၌ သတိသည် လွန်စွာစင်ကြယ်၏။ ထိုသတိ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို ဥပေက္ခာက ပြုအပ်၏။ အခြားတရားက ပြုအပ်သည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဤစတုတ္ထဈာန်ကို ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ* (ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်းရှိသောဈာန်)-ဟု ဟောတော်မူ (အပ်) ပေသည်။ ဝိဘင်းကျမ်း၌လည်း “ဤ သတိသည် ဤဥပေက္ခာကြောင့် သန့်ရှင်း၏၊ လုံးဝစင်ကြယ်၏၊ ပြုံးပြုံးပြက်ဖြူစင် တောက်ပ၏။ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ-ဟုဆိုအပ်၏”ဟုဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်။ ဤစတုတ္ထဈာန်၌ အကြင်ဥပေက္ခာကြောင့်သတိ၏ စင်ကြယ်ခြင်းဖြစ်၏။ ထို ဥပေက္ခာကို သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တဩမဇ္ဈတ္တတာ-ဟု သိအပ်ပေသည်။ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့၊ ဤစတုတ္ထဈာန်၌ ထိုဥပေက္ခာကြောင့် သတိသက်သက်သည်သာလျှင် စင်ကြယ်သည် မဟုတ်ပေ။ စင်စစ်မူကား အလုံးစုံသော ယှဉ်ဘက်တရားတို့သည်လည်း (စင်ကြယ်ကုန်၏)၊ သို့ရာတွင် သတိကိုခေါင်းတပ်လျက် ဒေသနာကို ဟောတော်မူ(အပ်)ပေသည်။

၄-ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက် ၅၂၅

ထိုဈာန်လေးပါးတို့တွင် အောက်ဈာန်သုံးပါးတို့၌လည်း ဤဥပေက္ခာ ရှိစေကာမူ နေ့အခါ၌ နေရောင် လွှမ်းမိုး နှိပ်စက် သောကြောင့်၎င်း၊ ချမ်းအေးခြင်းနှင့် မိမိအားကျေးဇူးပြုခြင်းအားဖြင့် [၁၆၃] သဘောတူ သော ညဉ့်အခါကို မရခြင်းကြောင့်၎င်း လသည် နေ့အခါထွန်းတောက်ပ လျက်ရှိသော်လည်း မသန့်ရှင်းမစင်ကြယ်သဖြင့် ပြုံးပြုံးပြက်မတောက်ပ နိုင်သကဲ့သို့ ဤအတူ ဤတပြုမဇ္ဈတ္တပေက္ခာဟူသော လရေးသည် ဝိတက် အစရှိသော ရန်သူတရားတို့က လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်လျက် ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ သဘောတူသော ဥပေက္ခာဝေဒနာဟူသော ညဉ့်ကိုမရခြင်းကြောင့်၎င်း ပဌမဈာန်စသော အောက်ဈာန်သုံးပါးတို့၌ ရှိပင်ရှိစေကာမူ မသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်ပေ။ ထိုဥပေက္ခာ မစင်ကြယ်လျှင်လည်း နေ့အခါ၌ ထက်ဝန်း ကျင်မစင်ကြယ်သော လရေး၏အရောင်ကဲ့သို့ တကွဖြစ်ဖက်ဖြစ်သော သတိစသည်တို့သည်လည်း ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်ကုန်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ထို(ပဌမဈာန်စသော) အောက်ဈာန်သုံးပါးတို့တွင် တပါးကို မျှလည်း “ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ”-ဟု ဟောတော်မမူ(အပ်)ပေ။ ဤ စတုတ္ထဈာန်၌ကား ဝိတက်စသော ရန်သူတရားတို့၏ အာနုဘော်က လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်း မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ သဘောတူသော ဥပေက္ခာ ဝေဒနာဟူသော ညဉ့်ကိုရသောကြောင့်၎င်း တပြုမဇ္ဈတ္တပေက္ခာဟူသော လရေးသည် အလွန်လျှင် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်၏။ ထိုတပြုမဇ္ဈတ္တ ပေက္ခာဟူသော လရေးစင်ကြယ်သောကြောင့် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ် သော လရေး၏အရောင်ကဲ့သို့ တကွဖြစ်ဖက်ဖြစ်သော သတိအစရှိသည်တို့ သည်လည်း ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ကုန်လျက် ပြုံးပြုံးပြက်တောက်ပ ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤစတုတ္ထဈာန်ကို သာလျှင် “ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ-

မှတ်ချက်

၁-ရှေးခေတ်က အများက လက်ခံယူဆထားသည့်အတိုင်း ဥပမာပြသည်။

ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်းရှိသည်”ဟု ဟောတော်မူ (အပ်)၏-ဟု သိအပ်ပေသည်။

စတုတ္ထ-ဟူသည်ကား ရေတွက်ခြင်းအစဉ်အားဖြင့် လေးခုမြောက် ဖြစ်သောကြောင့် စတုတ္ထမည်၏။ ဤဈာန်ကို လေးကြိမ်မြောက် ဝင်စား အပ်သောကြောင့်လည်း စတုတ္ထမည်၏။ “အင်္ဂါတပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော”ဟု ဟောတော်မူ(အပ်)သော စကား၌ သောမနဿကို ပယ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် အင်္ဂါတပါးပယ်ပြီးပုံကို သိအပ် ပေသည်။ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့၊ ထိုသောမနဿဝေဒနာကိုလည်း တဝီထိတည်း ဝယ် ချောစောတို့၌ပင်လျှင် ပယ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသောမနဿကို ထိုစတုတ္ထဈာန်၏ ပယ်အင်္ဂါ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။ ထိုမှတပါး ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့် စိတ္တေကဂ္ဂတာဟူသော ဤနှစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံပုံကိုသိအပ်ပေသည်။ ကြွင်းသောသိဖွယ်ဟူသမျှသည် ပဌမ ဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာလျှင်တည်း။ ဤကား ရှေးဦးစွာ စတုတ္ထဈာန် (ဈာန်လေးပါးအပေါင်း)၌ သိကြောင်းနည်းပေတည်း။

ပဉ္စကဈာန်ကို ဖွင့်ပြချက်

၉၀။ ပဉ္စကဈာန်ကို ဖွင့်ပြဦးအံ့၊ (ဈာန်ငါးပါး အပေါင်းဟူသော) ပဉ္စကဈာန်ကို ဖြစ်စေလိုသော ယောဂီသည် ကျေပြန်အောင်ဝင်စားထား

မှတ်ချက်

၁-တဝီထိတည်းဝယ်-ဟူသော ဤစကားကို (ထိုတဝီထိအတွင်း၌) သောမနဿ ဧကန်ပင် မရှိခြင်းကြောင့် ဆိုပေသည်။ ထိုတဝီထိမှရှေး ဝီထိတို့၌ ဧကန်ရှိသောကြောင့် ဆိုသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ဥပမာဖြင့် ပြရလျှင် ဝိတက် စသော ပယ်အင်္ဂါတို့ကို ဒုတိယစသော ဈာန်ခဏ၌သာလျှင် ပယ်အပ်ကုန်၏။ ထိုဒုတိယစသော ဈာန်တို့၏ တဝီထိတည်းဝယ် ရှေးဇောတို့၌ (ယင်းဝိတက် စသည်တို့ကို) မပယ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့တည်း။ (ဋီကာ)

သော ပဌမဗျာန်မှထ၍ “ဤပဌမဗျာန်သမာပတ်သည် နီဝရဏဟူသော ရန်သူနှင့် နီးကပ်၏”ဟူ၍၎င်း၊ “ဝိတက်၏ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် (ဗျာန်)အင်္ဂါအားနည်း၏”ဟူ၍၎င်း ထိုပဌမဗျာန်၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ ဒုတိယဗျာန်ကို ငြိမ်သက်သောတရားဟု နှလုံးသွင်းလျက် ပဌမဗျာန်၌ နှစ်သက်တယ်တာခြင်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ ဒုတိယဗျာန်ကိုရခြင်းငှါ ဘာဝနာ အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ထိုသို့အားထုတ်လျှင် ပဌမဗျာန်မှထ၍ သတိရလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလျက် ဗျာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ထိုယောဂီအား ဝိတက်မျှသာ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော အားဖြင့် ထင်လာ၏။ ဝိစာရစသည်တို့သည် ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သောအားဖြင့် ထင်လာကုန်၏။ ထိုသို့ထင်လာသောအခါ၌ ထိုယောဂီသည် ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှါ၎င်း၊ ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သောအင်္ဂါကို ရခြင်းငှါ၎င်း ထိုပထဝီကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် “မြေ၊ မြေ”ဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ထိုသို့နှလုံးသွင်းနေစဉ် ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ဒုတိယဗျာန် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုဒုတိယဗျာန်၏ ပယ်အင်္ဂါ ကား ဝိတက်မျှသာတည်း။ ဝိစာရစသော လေးပါးတို့သည် ပြည့်စုံသော အင်္ဂါတို့ပေတည်း။ ကြွင်းသော သိဖွယ်ဟူသမျှသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အပြား ရှိသည်သာလျှင်တည်း။

[၁၆၄] ဆက်၍ဆိုဦးအံ့၊ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရအပ်သော ထိုဒုတိယ ဗျာန်ကိုလည်း ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ငါးပါးသောအခြင်းအရာ တို့ဖြင့် နိုင်နင်းအောင် လေ့လာမှီဝဲသည်ဖြစ်၍ ကျေပြန့်အောင်ဝင်စား ထားသော ထိုဗျာန်မှထ၍ “ဤဒုတိယဗျာန်သမာပတ်သည် ဝိတက်ဟူသော ရန်သူနှင့်နီးကပ်၏”ဟူ၍၎င်း၊ “ဝိစာရ၏ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် (ဗျာန်)အင်္ဂါအားနည်း၏”ဟူ၍၎င်း ထိုဒုတိယဗျာန်၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ တတိယဗျာန်ကို ငြိမ်သက်သောတရားဟု နှလုံးသွင်းလျက် ဒုတိယဗျာန်၌

နှစ်သက်တယ်တာခြင်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ တတိယဈာန်ကိုရခြင်းငှါ ဘာဝနာ အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ထိုသို့အားထုတ်လျှင် ဒုတိယဈာန်မှထ၍ သတိရလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံလျက် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ထိုယောဂီအား ဝိစာရမျှသာ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော အားဖြင့် ထင်လာ၏။ ပီတိစသည်တို့သည် ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သောအားဖြင့် (ထင်လာကုန်၏)။ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါ ကို ပယ်ခြင်းငှါ၎င်း၊ ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သောအင်္ဂါကို ရခြင်းငှါ၎င်း ထိုပထဝီ ကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် “မြေ၊ မြေ” ဟု အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းနေစဉ် ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် တတိယဈာန် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုတတိယဈာန်၏ ပယ်အင်္ဂါသည် ဝိစာရမျှ သာတည်း။ စတုတ္ထနည်း၏ ဒုတိယဈာန်၌ကဲ့သို့ ပီတိအစရှိသော သုံးပါး တို့သည် ပြည့်စုံသော အင်္ဂါတို့ပေတည်း။ ကြွင်းသောသိဖွယ်ဟူသမျှသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းရှိသည်သာလျှင်တည်း။

ဤသို့ စတုတ္ထနည်း၌ (ဟောတော်မူသော) ဒုတိယဈာန်ကို နှစ်မျိုးခွဲ ဝေလျှင် ပဉ္စကနည်း၌ ဒုတိယဈာန်နှင့် တတိယဈာန်ဖြစ်၏။ ထိုစတုတ္ထ နည်း၌ (ဟောတော်မူသော) တတိယဈာန်နှင့် စတုတ္ထဈာန်တို့သည်လည်း (ပဉ္စကနည်း၌) စတုတ္ထဈာန်နှင့် ပဉ္စမဈာန်တို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ပဌမဈာန် မူကား ပဌမဈာန်သာလျှင်တည်း။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ဤသည်ကား သူတော်ကောင်းတို့၏ နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်ခြင်းငှါ

စီရင်(အပ်)သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းဝယ်

သမာဓိဘာဝနာအရာ၌ ပထဝီကသိုဏ်းကို

အကျယ်ပြဆိုချက် (ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ) မည်သော

လေးခုမြောက်ဖြစ်သော အပိုင်းအခန်းပေတည်း။

ပထဝီကသိုဏ်းကို အကျယ်ပြဆိုချက် ပြီး၏။

၅-သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ အာပေါကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက် ၅၂၉

၅-သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ

ကြွင်းကသိုဏ်းများကို အကျယ်ပြချက်

အာပေါကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

၉၁။ ယခု (ပြဆိုမည့်စကားသည်) ပထဝီကသိုဏ်း၏ အခြားမဲ့၌ ပြခဲ့သော အာပေါကသိုဏ်း၌ အကျယ်စကားဖြစ်သည်။ ပထဝီကသိုဏ်းကို (ပွားစေသ)ကဲ့သို့ပင် အာပေါကသိုဏ်းကို ပွားစေလိုသော ယောဂီသည် ချမ်းသာစွာထိုင်လျက် ရေ၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ယူအပ်၏။ “ပြုပြင် စီရင်ထားသော ရေ၌ဖြစ်စေ၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းမရှိသော ပကတိရေ၌ ဖြစ်စေ” ဤသို့ အစရှိသော အလုံးစုံကို ချွဲ (၍ သိ) အပ်၏။ ထို့ပြင် ဤ အာပေါကသိုဏ်း၌ကဲ့သို့ပင် (တေဇောကသိုဏ်း စသော) အလုံးစုံ၌ (ချွဲ၍ သိအပ်၏)။ ဤအာပေါကသိုဏ်းမှ နောက်၌ ဤမျှကိုလည်း မဆိုတော့ပဲ အထူးမျှကိုသာလျှင် ဆိုသွားတော့မည်။

ဤအာပေါကသိုဏ်း၌လည်း လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုဘူး သည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား ပြုပြင်စီရင်ခြင်း မရှိသော ရေ၌ ရေကန်၌ဖြစ်စေ တဖက်ဆည်၊ ကန်၌ဖြစ်စေ ဒီအိုင်၌ ဖြစ်စေ သမုဒ္ဒရာ၌ဖြစ်စေ နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။ စူဠသိဝထေရ်အား (ဖြစ်ပေါ်ဘူးသ) ကဲ့သို့ပင်တည်း။ လာဘ်ပူဇော်သက္ကာကို ပယ်စွန့်၍ ကင်းဆိတ်သောနေခြင်း ဖြင့် နေမည်-ဟု (ရည်ရွယ်လျက်) မဟာတိတ္ထမည်သော သင်္ဘောဆိပ်၌

မှတ်ချက်

၁-ဒီအိုင်ဟူသည်မှာ ပင်လယ်မှ ဒီရေတက်လာပြီးနောက် ကျသွားသော အခါ ချိုင့်ဝှမ်းရာအရပ်၌ ကျန်နေရစ်သော ပင်လယ်ရေငန်အိုင်ကို ခေါ်သည်။ လောဏီ-ပုဒ်၏ အရဖြစ်၍ ဆားကျင်းဟူ၍လည်း ပြန်ကြ၏။ ရေငန်အိုင်ဟူ၍ လည်း ဆိုသင့်၏။

သဘောတရားရှိ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း (အိန္ဒိယနိုင်ငံ) သို့ကြွသော ထိုအရှင် စူဠသီဝိ
ထေရ်အား သမုဒ္ဓရာခရီး၌ သမုဒ္ဓရာရေပြင်ကို ကြည့်နေစဉ် ထိုကြည့်ရာ
အရပ်နှင့် ပုံတူဖြစ်သော အာပေါကသိုဏ်း နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။

လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုဘူးသော ယောဂီသည်ကား
ကသိုဏ်း၏ အပြစ်လေးပါးတို့ကို ရှောင်လျက် အညှီ အဝါ အနီ အဖြူ
ဟူသော အဆင်းတို့တွင် တမျိုးမျိုးသော အဆင်းရှိသော ရေကိုမယူပဲ
မြေသို့ မရောက်သေးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော^၁ စင်ကြယ်သောအဝတ်ဖြင့်
ယူအပ်သော ရေဖြင့် ဖြစ်စေ၊ (မြေသို့ မရောက်သေးသောရေမှ) တပါး
သော^၂ ကောင်းကင်၌ဖြစ်သော ရေနှင့်အလားတူသည့် အလွန်ကြည်လင်၍
မနောက်ကျသော ရေဖြင့် ဖြစ်စေ သပိတ်ခွက်ယောက်ကိုသော်၎င်း၊ ကရား
ကိုသော်၎င်း အနားရစ်နှင့်အမျှပြည့်စေ၍ ကျောင်းအစွန်၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော
အပြားရှိသော အမိုးအကာရှိရာအရပ်၌ ထား၍ ချမ်းသာစွာထိုင်လျက်
(ရှုအပ်၏)၊ (ရေ၏) အဆင်းကို မဆင်ခြင်အပ်ပေ၊ ယိုစီးခြင်းလက္ခဏာ
ကိုလည်း နှလုံးမသွင်းအပ်ပေ၊ (စင်စစ်မူ အဆင်းကို မလွှတ်ပဲ) မှီရာရေနှင့်
တူသော အခြင်းအရာရှိသည်ကို ပြု၍ (အာပေါဓာတ်၏ သတ္တိ)လွန်ကဲ
သောအားဖြင့် (အာပေါ-ရေ ဟူသော) ဝေါဟာရပညတ်၌ စိတ်ကိုထား၍
“အဗ္ဗ၊ ဥဒက၊ ဝါရိ၊ သလိလ”စသော ရေ၏အမည်တို့တွင် ထင်ရှားသော
အမည်အားဖြင့်သာလျှင် “ရေ၊ ရေ”ဟု ပွားစေအပ်၏။

ဤ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပွားစေသော ထိုယောဂီအား ဆိုခဲ့ပြီးသော
နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်နှစ်ပါးသည် အစဉ်အတိုင်း

မှတ်ချက်

၁- မြေသို့ မရောက်သေးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော....ရေဖြင့်-ဟု စပ်ပါ။

၂- တပါးသော....ရေဖြင့်-ဟု စပ်ပါ။ ကောင်းကင်ကျ ရေကဲ့သို့ စင်ကြယ်
သော ရေဖြင့်-ဟု ဆိုလို၏။

၅-သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ တေဇောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက် ၅၃၁

ဖြစ်ပေါ်၏။ ထူးခြားသည်မှာ ဤအာပေါကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် လှုပ်သကဲ့သို့ ထင်၏။ အကယ်၍ ရေမြုပ် ရေပွက်နှင့်ရောသော ရေဖြစ်လျှင် ထိုသို့ သဘောရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော(ဥဂ္ဂဟနိမိတ်)ထင်၏။ (လှိုင်းတံပိုး ထခြင်း ရေမြုပ်ရေပွက်နှင့်ရောခြင်းစသော)ကသိုဏ်း၏အပြစ်သည် ထင်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား လှုပ်ရှားခြင်းမရှိပဲ ကောင်းကင်၌ ထားအပ်သော မြယပ်ဝန်းကဲ့သို့၎င်း၊ မြကြေးမုံဝန်းကဲ့သို့၎င်း ထင်၏။ ထိုယောဂီသည် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ် [၁၆၆] ထင်သည်နှင့်တပြိုင်နက်ပင်လျှင် ဥပစာရဈာန် သို့၎င်း၊ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် စတုက္ကဈာန် ပဉ္စကဈာန်တို့သို့၎င်း ရောက်၏။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။ ။အာပေါကသိုဏ်းပေတည်း။

တေဇောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

၉၂။ တေဇောကသိုဏ်းကို ပွားစေလိုသော ယောဂီသည်လည်း မီး၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။ ထိုတေဇောကသိုဏ်း၌ လွန်ကဲသော ဘာဝနာ ကောင်းမှုကို ပြုဘူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား ပြုပြင်စီရင်ခြင်းမရှိသောမီး၌ နိမိတ်ကိုယူလျှင် ဆီမီးလျှံ၌ဖြစ်စေ၊ မီးဖိုမီး၌ ဖြစ်စေ၊ သပိတ်ဖုတ်ရာအရပ်၌ဖြစ်စေ၊ တောမီးလောင်ရာ၌ဖြစ်စေ တနေ ရာရာ၌ မီးလျှံကို ကြည့်စဉ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။ စိတ္တဂုတ်မထေရ်အား (ဖြစ်ပေါ်ဘူးသ)ကဲ့သို့ပင်တည်း။ ချဲ့၍ ဆိုဦးအံ့၊ ထိုအရှင် စိတ္တဂုတ်ထေရ်အား တရားနာရာ(ဥပုသ်)နေ့၌ (သိမ်အတွင်း) ဥပုသ်အိမ်သို့ဝင်လျက် ဆီမီးလျှံကို ကြည့်စဉ်ပင်လျှင် နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုဘူးသော ယောဂီသည်ကား တေဇောကသိုဏ်းကို ပြုပြင် စီရင်အပ်၏။ ထိုတေဇောကသိုဏ်း၌ ဤသည် ကား ပြုလုပ်ပုံအစီအရင်ပေတည်း၊ (ထိုယောဂီသည်) အစေးအနှစ်ရှိသော ထင်းတို့ကို ခွဲ၍ ခြောက်သွေ့စေပြီးလျှင် အပိုင်း အပိုင်းပြုလုပ်၍ သင့်လျော် သော သစ်ပင်ရင်းသို့ဖြစ်စေ၊ မဏ္ဍပ်သို့ဖြစ်စေ သွားပြီးလျှင် သပိတ်

ဖုတ်သောအခြင်းအရာဖြင့် စုပုံကာ မီးညှိပြီးလျှင် ဖျာသင်ဖြူး၌ဖြစ်စေ၊
သားရေပိုင်း၌ဖြစ်စေ၊ အဝတ်ပိုင်း၌ဖြစ်စေ တထွာလက်လေးသစ်ပမာဏ
ရှိသော အပေါက်ကို ဖောက်အပ်၏။ ထိုအပေါက်ဖောက်ထားသော
ဖျာသင်ဖြူးစသည် တခုခုကို ရွှေ၌ထား၍ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင်
ထိုင်လျက် အောက်၌ မြက်ခင်းကိုဖြစ်စေ၊ အထက်၌ မီးခိုးကိုဖြစ်စေ နှလုံး
မသွင်းပဲ အလယ်ရှိ တခဲနက်သောမီးလျှံ၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။ အညို-ဟု
ဖြစ်စေ၊ အဝါဟု ဖြစ်စေ ဤသို့အစရှိသောအားဖြင့် အဆင်းကို မဆင်ခြင်
အပ်ပေ။ ပူသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် လက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းအပ်ပေ။
(စင်စစ်မူ အဆင်းကို မလွှတ်ပဲ) မှီရာ မီးနှင့်တူသော အခြင်းအရာရှိသည်
ကိုသာလျှင် ပြု၍ (တေဇောဓာတ်၏သတ္တိ) လွန်ကဲသောအားဖြင့် (တေဇော
ဟူသော) ဝေါဟာရပညတ်၌ စိတ်ကိုထား၍ “ပါဝက၊ ကဏ္ဍဝတ္တနီ၊ ဇာတ-
ဒေဝ၊ ဟုတာသန” ဤသို့ အစရှိသော မီး၏အမည်တို့တွင် ထင်ရှားသော
အမည်အားဖြင့်သာလျှင် “မီး၊ မီး”ဟု ပွားစေအပ်၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပွားစေသော ထိုယောဂီအား အစဉ်အတိုင်း ဆိုခဲ့
ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်နှစ်ပါးဖြစ်ပေါ်၏။
ထိုနိမိတ်နှစ်ပါးတို့တွင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် မီးလျှံပြတ်၍ ပြတ်၍ ကျသည်နှင့်
တူစွာ ထင်၏။ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းမရှိသော ပကတိမီး၌ နိမိတ်ယူသော
ယောဂီအားမူ ကသိုဏ်း၏အပြစ် ထင်၏။ မီးစ ဖြစ်စေ၊ မီးကျီးစု ဖြစ်စေ၊
ပြာ ဖြစ်စေ၊ မီးခိုး ဖြစ်စေ ထင်တတ်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ကောင်းကင်၌
မလှုပ်မရှား ထားအပ်သော ကမ္မလာနီပိုင်းကဲ့သို့ ဖြစ်စေ၊ ရွှေတိုင်ကဲ့သို့ဖြစ်စေ
ရွှေယပ်ဝန်းကဲ့သို့ဖြစ်စေ ထင်တတ်၏။ ထိုယောဂီသည် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်
သည်နှင့်တပြိုင်နက်ပင်လျှင် ဥပစာရဈာန်သို့၎င်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်
ပင်လျှင် စတုက္ကဈာန် ပဉ္စကဈာန်တို့သို့၎င်း ရောက်၏။ ဤတွင် စကား
တရပ်ပြီး၏။ တေဇောကသိုဏ်း (ပြီး၏)။

၅-သေသကသိတနိဒ္ဒေသ၊ ဝါယောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက် ၅၃၃

ဝါယောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

[၁၆၇] ၉၃။ ဝါယောကသိုဏ်းကို ပွားစေသော ယောဂီသည်လည်း လေ၌ နိမိတ်ကိုယူအပ်၏။ ထိုဝါယောကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုလည်း အမြင်အား ဖြင့်၎င်း၊ အတွေ့အားဖြင့်၎င်း (ယူအပ်၏)။ မှန်ပေ၏၊ အဋ္ဌကထာတို့၌—

“ဝါယောကသိုဏ်းကို ယူသော ယောဂီသည် လေ၌ နိမိတ်ကို ယူ၏၊ (လေတိုက်၍) လှုပ်သော ထက်ဝန်းကျင်လှုပ်သော (ကြံခင်း၌ ပေါက်နေသော) ကြံပင်၏အညွန့်ကို မူလည်း မှတ်၏၊ (လေတိုက်၍) လှုပ်သော ထက်ဝန်းကျင်လှုပ်သော ဝါးပင်၏ အညွန့်ကိုဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ဖျားကိုဖြစ်စေ၊ (ဦးခေါင်း၌) ဆံပင်ဖျားကို ဖြစ်စေ မှတ်၏၊ ကိုယ်၌တွေ့ထိသော လေကိုမူလည်း မှတ်၏” —

ဟူသောစကားကို မိန့်ဆိုထားပေ၏။ ထို့ကြောင့် ဦးခေါင်းနှင့် အညီအမျှ တည်သော တခဲနက်အရွက်စည်ပင်သော ကြံပင်ကိုဖြစ်စေ၊ ဝါးပင်ကိုဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ကိုဖြစ်စေ၊ လက်လေးသစ်ခန့် ရှည်သည့် ဆံပင်ထူသော ယောကျ်ား ၏ ဦးခေါင်းကို ဖြစ်စေ လေတိုက်ခြင်းကြောင့် လှုပ်သည်ကို ရှုမြင်၍ “ဤလေသည် ဤနေရာ၌ တိုက်ခပ်၏” ဟု သတိကိုဖြစ်စေ၍၊ တနည်းပြုရ လျှင် လေသာပြတင်းအကြားဖြင့် ဖြစ်စေ၊ နံရံပေါက်ဖြင့်ဖြစ်စေ ဝင်၍ (လာသော) လေ တိုက်ခပ်မိရာ ကိုယ်အစိတ်အပိုင်း၌ သတိကို ဖြစ်စေ၍ “ဝါတ၊ မာလုတ၊ အနိလ” စသောလေ၏အမည်တို့တွင် ထင်ရှားသော အမည်အားဖြင့်သာလျှင် “လေ၊ လေ” ဟု ပွားစေအပ်၏။ ဤဝါယော ကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ခုံလောက်မှ ချကာမျှဖြစ်သော နို့ဆွမ်း၏ အငွေ့လုံးနှင့်တူစွာ လှုပ်ရှားလျက် ထင်တတ်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် အလွန်ငြိမ်သက်သည်ဖြစ်၍ လှုပ်ရှားခြင်း မရှိပေ။ ကြွင်းသော သိဖွယ်ဟူ သမျှကို ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် သိအပ်ပေသည်။ ဤတွင် စကား တရပ် ပြီး၏။ ဝါယောကသိုဏ်း (ပြီး၏)။

နီလကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

၉၄။ ထိုဝါယောကသိုဏ်း၏ အခြားမဲ့၌ နီလကသိုဏ်းကို ယူသော ယောဂီသည် ပန်း၌ ဖြစ်စေ၊ အဝတ်၌ဖြစ်စေ၊ ညှိသော အဆင်းရှိသော ကျောက်ဓာတ်၌ဖြစ်စေ ညှိသောအဆင်း၌ နိမိတ်ကို ယူ၏-ဟု မိန့်ဆိုထားသောကြောင့် လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဘူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား ထိုသို့ (အညှိရောင်ပန်းတို့ ဝေဆာစွာပွင့်သော) သဘောရှိသော ပန်းချုံကြိုဖြစ်စေ၊ ပူဇော်ရာဌာနတို့၌ ပန်းအခင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဝတ်ညှိနှင့် ပတ္တမြားညှိတို့တွင် တခုခုကို ဖြစ်စေ မြင်လတ်လျှင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။ လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဘူးသော ယောဂီသည်ကား ကြာညှိပွင့်အောက်မဲညှိပွင့်အစရှိသော ပန်းတို့ကိုယူ၍ ဝတ်ဆံနှင့်အညွှာ မထင်သာမမြင်သာသော အခြင်းအရာဖြင့် ပန်းတောင်းကို၎င်း၊ ပန်းကပ်အဖုံးကို၎င်း (ဝတ်ဆံအညွှာမရေယုက် သက်သက်သော) အပွင့်အဖတ်တို့ဖြင့်သာလျှင် အနားရစ်နှင့်အညီအမျှပြည့်စေ၍ ခင်းထားအပ်၏။ ညှိသောအဆင်းရှိသော အဝတ်ဖြင့်မူလည်း အထုပ်ထုပ်၍ ပြည့်စေအပ်၏။ ထိုပန်းတောင်း သို့မဟုတ် ပန်းကပ်ဖုံး၏ မျက်နှာဝဉ်းမူလည်း စည်မျက်နှာပြင်ကဲ့သို့ ဖွဲ့အပ်၏။ ကြေးညှိ၊ သစ်ရွက်ညှိ၊ မျက်စဉ်းညှိတို့တွင် တမျိုးမျိုးသော ဓာတ်ဖြင့် မူလည်း ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် ရွှေပြောင်း၍ ရစကောင်း

မှတ်ချက်

၁- ဒိသ္မာဝ-၏ အနက်ဖြစ်သည်။ ထိုတွင် တွာ ပစ္စည်းသည် ပမာနကြိယာနှင့် ကတ္တား မတူသောကြောင့် ဟိတ်နှင့် လက္ခဏ အနက်တို့၌ ဖြစ်သင့်ရာတွင် ဤ၌ကား လက္ခဏ အနက်၌သာလျှင် ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် မြင်လတ်သော် ပင်လျှင်-ဟု ပြန်သင့်ရာ၌ သာ၍ပေါ်လွင်စေရန် မြင်လတ်လျှင်ပင်-ဟု ပြန်သည်။ မြင်ရုံမျှဖြင့်ပင် လျင်စွာ နိမိတ် ဖြစ်ပေါ်သည်ဟု သိစေ၏။

၅-သေသကသိက္ခာနိဒ္ဒေသ၊ ပီတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက် ၅၃၅

သေသကသိုဏ်းဝန်းကို ဖြစ်စေ၊ နံရံ၌ပင်လျှင် ရွှေပြောင်း၍ မရစကောင်းသော ကသိုဏ်းကိုဖြစ်စေ ပြုလုပ်၍ မတူသောအဆင်း (တခုခု) ဖြင့် အပိုင်းအခြားပြုလုပ်အပ်၏။ ထို့နောင်မှ ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့် “အညို၊ အညို” ဟူ၍ နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏။ ဤနီလကသိုဏ်း၌လည်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ကသိုဏ်း၏အပြစ် ထင်တတ်၏။ ဝတ်ဆံပန်းညှာတံ အရွက်၏အကြား စသည်တို့သည် ထင်တတ်ကုန်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ကသိုဏ်းဝန်းမှလွတ်၍ [၁၆၈] ကောင်းကင်၌ ဣန္ဒြနီလာပတ္တမြားယပ်ဝန်းနှင့်တူစွာ ထင်တတ်၏။ ကြွင်းသောသိဗ္ဗယ်ဟူသမျှကို ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် သိအပ်ပေသည်။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။ နီလကသိုဏ်း (ပြီး၏)။

ပီတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

၉၅။ ပီတကသိုဏ်း၌လည်း ဤနည်းတူပင်တည်း။ မှန်ပေ၏။ အဋ္ဌကထာတို့၌—

“ပီတကသိုဏ်းကိုယူသော ယောဂီသည် ဝါသောအဆင်းရှိသော ပန်း၌ဖြစ်စေ၊ အဝတ်၌ဖြစ်စေ၊ (ဆေးဒန်း မြင်းသီလာစသော) ကျောက်ဓာတ်၌ ဖြစ်စေ နိမိတ်ကိုယူ၏” —

ဟူသော စကားကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ ပီတကသိုဏ်း၌လည်း လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုဘူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား ထိုသို့ (အညိုရောင်ပန်းတို့ ဝေဆာစွာပွင့်သော) သဘောရှိသော ပန်းချိုကိုဖြစ်စေ၊ (ဝါသော) ပန်းခင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဝါသောအဝတ် ဝါသောကျောက်ဓာတ်တို့တွင် တပါးပါးကိုဖြစ်စေ မြင်လတ်လျှင်ပင် နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။ စိတ္တဂုတ်ထေရ်အား (ဖြစ်ပေါ်ဘူးသ) ကဲ့သို့ပင်တည်း။ ထိုအရှင်စိတ္တဂုတ်ထေရ်အား စိတ္တလ

တောင်၌ ပတ္တင်္ဂမည်သော ပန်းချုံမှ ပန်းတို့ဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော စေတီ
 ယင်ပြင်၌ ပူဇော်ထားသည့် ပန်းအခင်းကို ကြည့်ရှုစဉ် မြင်သည်နှင့်
 တပြိုင်နက်ပင်လျှင် (ထို) အခင်းပမာဏရှိသော နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။
 လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဘူးသော ယောဂီသည်ကား
 မဟာလေ့ကားပန်းပွင့်စသည်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ဝါသောအဝတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊
 ဝါသောကျောက်ဓာတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ နီလကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော
 နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ကသိုဏ်းဝန်းကို ပြုလုပ်၍ “အဝါ၊အဝါ”ဟု နှလုံးသွင်း
 ခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်ပေသည်။ ကြွင်းသောသိဖွယ်ဟူသမျှသည် ထို(ဆိုခဲ့ပြီး
 သောကသိုဏ်း)တို့နှင့် တူသည်သာလျှင်တည်း။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။
 ပိတကသိုဏ်း(ပြီး၏)။

လောဟိတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

၉၆။ လောဟိတကသိုဏ်း၌လည်း ဤ(ဆိုခဲ့သည့်)နည်းတူပင်တည်း။
 (အဋ္ဌကထာတို့၌) “လောဟိတကသိုဏ်းကိုယူသော ယောဂီသည် နီသော
 ပန်း၌ဖြစ်စေ၊ အဝတ်၌ဖြစ်စေ၊ နီသောအဆင်းရှိသော ကျောက်ဓာတ်
 မြေဓာတ်၌ဖြစ်စေ နိမိတ်ကိုယူ၏”ဟု မိန့်ဆိုထားပေ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ
 လောဟိတကသိုဏ်း၌လည်း လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဘူး
 သည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား ထိုသို့(အနီရောင်
 ပန်းတို့ ဝေဆာစွာပွင့်သော) သဘောရှိသော မိုးစေ့ပန်းအစရှိသော
 ပန်းချုံကိုဖြစ်စေ၊ ပန်းအခင်းကိုဖြစ်စေ၊ နီသောအဝတ် (ပတ္တမြားနီ
 စသော)နီသောကျောက် (ဂျွေခီ ဟင်္သာပြဒါးစသော)နီသောဓာတ်တို့တွင်
 တမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေ မြင်လတ်လျှင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်
 ဖြစ်ပေါ်၏။ လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုမပြုခဲ့ဘူးသော ယောဂီ
 သည်ကား ခေါင်ရမ်း၊ မိုးစေ့၊ လိပ်ဆူးနီစသော ပန်းတို့ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နီသော
 အဝတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နီသောကျောက်ဓာတ် မြေဓာတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ နီလ

၅-သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ သြဒါတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက် ၅၃၇

ကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်၍ “အနီ၊ အနီ” ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏။ ကြွင်းသောသိဖွယ်ဟူသမျှသည် ထို(ဆိုခဲ့ပြီးသောကသိုဏ်း)တို့နှင့် တူသည်သာတည်း။ ဤတွင် စကားတရပ် ပြီး၏။ ။လောဟိတကသိုဏ်း(ပြီး၏)။

သြဒါတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

၉၇။ သြဒါတကသိုဏ်း၌လည်း “သြဒါတကသိုဏ်းကိုယူသော ယောဂီ သည် ဖြူသောအဆင်းရှိသည့် ပန်း၌ဖြစ်စေ၊ အဝတ်၌ဖြစ်စေ၊ ဖြူသော အဆင်းရှိသော ကျောက်ဓာတ် မြေဓာတ်၌ဖြစ်စေ နိမိတ်ကိုယူ၏” ဟု မိန့်ဆို ထားပေ၏။ ထို့ကြောင့် လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဘူးသည် ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား ထိုသို့(အဖြူရောင် ပန်းတို့ ဝေဆာစွာပွင့်သော)သဘောရှိသော ပန်းချုံကိုဖြစ်စေ၊ ဇွန်ပန်း မြတ်လေးပန်းစသော ပန်းအခင်းကိုဖြစ်စေ၊ ကုမုဒြာကြာပန်း ပဒုမာ ကြာပန်းအစုကိုဖြစ်စေ၊ ဖြူသောအဆင်းရှိသောအဝတ် ဖြူသောအဆင်း ရှိသော ကျောက်ဓာတ် မြေဓာတ်တို့တွင် တမျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ မြင်လတ် လျှင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။ သလွဲဖြူပြားဝန်း ငွေပြားဝန်း လဝန်းတို့၌လည်း (နိမိတ်)ဖြစ်ပေါ်သည်သာတည်း။ [၁၆၉] လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဘူးသော ယောဂီသည်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသောအပြားရှိသော ပန်းဖြူဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အဝတ်ဖြူဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ကျောက်ဓာတ်ဖြူ မြေဓာတ်ဖြူဖြင့်ဖြစ်စေ နိလကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့သောနည်း ဖြင့်ပင်လျှင် ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်၍ “အဖြူ၊အဖြူ” ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏။ ကြွင်းသောသိဖွယ်ဟူသမျှသည် ထို(ဆိုခဲ့ပြီးသောကသိုဏ်း) တို့နှင့် တူသည်သာတည်း။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။ ။သြဒါတကသိုဏ်း (ပြီး၏)။

အာလောကကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

၉၈။ အာလောကကသိုဏ်း၌ “အာလောက ကသိုဏ်းကို ယူသော ယောဂီသည် နံရံပေါက်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ သံကောက်ပေါက် (သော့ပေါက်) ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ လေသာပြတင်းအကြားဖြင့်ဖြစ်စေ (ဝင်လာ၍ မြေကြီး နံရံ စသည်၌ ထင်သော) နေရောင် လရောင် အလင်း၌ နိမိတ်ကို ယူ၏”ဟု (အဋ္ဌကထာတို့၌) မိန့်ဆိုထားပေ၏။ ထို့ကြောင့် လွန်ကဲသောဘာဝနာ ကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဘူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီ အား နံရံပေါက်စသည်တို့တွင် တခုခုဖြင့် နေရောင် သို့မဟုတ် လရောင် ဝင်လာ၍ နံရံ၌ဖြစ်စေ၊ မြေ၌ဖြစ်စေ ထင်ပေါ်သော အရောင်ဝန်း၌သော် ၎င်း၊ အရွက်ထူထပ်သော သစ်ပင်၏ အကိုင်းအခက်ကြားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ပိတ်နေအောင် ထူထပ်သော သစ်ခက်မဏ္ဍပ်ကြားဖြင့် ဖြစ်စေ ထွက်၍ မြေ၌ပင်လျှင် ထင်ပေါ်သော အရောင်ဝန်းကိုသော်၎င်း မြင်လတ်လျှင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။ လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဘူးသောယောဂီသည်လည်း ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော အရောင်ဝန်းကိုပင်လျှင် “အရောင်၊ အရောင်”ဟု ဖြစ်စေ “အလင်း၊ အလင်း”ဟု ဖြစ်စေ ပွားစေအပ်၏။ ထိုနေရောင်ဝန်း လရောင်ဝန်းကို (ရှုလျက်) ပွားစေခြင်းဖြင့် နိမိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော ယောဂီသည် အိုး (အတွင်း) ၌ ဆီမီးကို ညှိထွန်းလျက် အိုးဝကို ပိတ်၍ အိုး၌ အပေါက်ဖောက်ပြီးလျှင် (ယင်းအပေါက်ကို) နံရံဘက်သို့

မှတ်ချက်

၁-နေရောင် လရောင် အဝန်းက ကြာရှည်စွာ မတည်သောကြောင့် ထို အရောင်ဝန်းကို ရှုခြင်းဖြင့် နိမိတ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ပါ။ (ဋီကာ)

၂-အိုး အဝဖြင့် ထွက်သော အရောင်သည် ကြီးကျယ်သောကြောင့် “အိုးဝကို ပိတ်၍” ဟု ဆိုသည်။

၅-သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသကို ဖွင့်ပြချက် ၅၃၉

မျက်နှာမူလျက် ထားအပ်၏။ ထိုအပေါက်မှ ဆီမီးရောင်ထွက်၍ နံရံ၌ အဝန်း အဝိုင်းထင်ပေါ်၏။ ထိုဆီမီးရောင်ဝန်းကို “အလင်း၊ အလင်း” ဟု ပွားစေ အပ်၏။ ဤဆီမီးရောင်ဝန်းသည် အခြားသောနေရောင်ဝန်း လရောင်ဝန်း တို့ထက် ကြာမြင့်စွာ တည်၏။ ဤအာလောက ကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် နံရံ၌ဖြစ်စေ၊ မြေ၌ဖြစ်စေ ထင်ပေါ်သော ပကတိအရောင်အဝန်းနှင့် တူသည်သာလျှင်ဖြစ်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် တခဲနက် အလွန်ကြည်လင် သောအရောင်စုနှင့်တူ၏။ ကြွင်းသောသိဖွယ်ဟူသမျှသည် ထို(ဆီမီးရောင် ကသိုဏ်း)တို့နှင့် တူသည်သာတည်း။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။ ။ အာလောက ကသိုဏ်း(ပြီး၏။)

ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသကို ဖွင့်ပြချက်

၉၉။ ထက်ဝန်းကျင် ပိုင်းခြားအပ်သော ဟင်းလင်းအပြင်ဟူသော ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသ ကသိုဏ်း၌လည်း “အာကာသကသိုဏ်းကို ယူသောယောဂီ သည် နံရံပေါက်၊ သံကောက် (သော)ပေါက်၊ လေသပြတင်းကြား ဟူသော ဟင်းလင်းအပြင် (တခု)၌ နိမိတ်ကို ယူ၏”ဟု (အဋ္ဌကထာတို့၌) မိန့်ဆိုထားပေ၏။ ထို့ကြောင့် လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဘူး သည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား နံရံပေါက် စသည်တို့တွင် တခုခုကို မြင်လတ်လျှင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။ လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဘူးသော ယောဂီ သည် (နေပြောက်မထိုးအောင်) ကောင်းစွာမိုးထားသော မဏ္ဍပ်၌ဖြစ်စေ၊ သားရေ ဖျာ စသည်တို့တွင် တခုခု၌ဖြစ်စေ၊ တထွာနှင့် လက်လေးသစ် အချင်းရှိသော အပေါက်ဖောက်၍ ထိုအပေါက်ကိုပင် ဖြစ်စေ၊ နံရံပေါက် စသည်အပြားရှိသော အပေါက်ကိုဖြစ်စေ “ကောင်းကင်၊ ကောင်းကင်” ဟု ပွားစေအပ်၏။ ဤပရိစ္ဆိန္ဒာကာသကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် (ထို အပေါက်ကို ပိုင်းခြားကြောင်းဖြစ်သော) နံရံ အစွန်းစသည်တို့နှင့်တကွ

(ထိုမူလ)အပေါက်နှင့် တူသည်သာဖြစ်၏။ ပွားစေ (အပ်)သော်လည်း (ယင်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည်) မပွားပေ။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဟင်းလင်းပြင်အဝန်း သာဖြစ်လျက် ထင်၏။ ပွားစေ (အပ်) လျှင်လည်း (ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ် သည်) ပွား၏။ ကြွင်းသောသိဗ္ဗယ်ဟူသမျှကို ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့ပြီး သော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် သိအပ်ပေသည်။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။ ။ ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသကသိုဏ်း (ပြီး၏)။

[၁၇၀] ဤဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် ရူပါဝစရဈာန်အရာ၌ စတုက္ကဈာန်၊ ပဉ္စကဈာန်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော ကသိုဏ်းဆယ်ပါး တို့ကို အားတော်ဆယ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့်ပြင် တရား အလုံးစုံကို မြင်သိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဟော ကြားတော်မူခဲ့လေပြီ။

မှတ်ချက်

၁- ဤ စကားဖြင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို မပွားစေအပ်ကြောင်း၊ ပွားစေသော်လည်း မပွားကြောင်း ပြသည်။ ဋီကာကို မှီ၍ အကျဉ်းချုပ် ပြသည်။

၂- သုတ်ပါထေယျပါဠိ (၂၂၃) မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ (၂၀၇) အင်္ဂုတ္တရပါဠိ ဒသနိပါတ် (၂၉၃) ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ (၅၅) အစရှိသောပါဠိ၌ ရူပဈာန်၏ အာရုံ ဖြစ်သော ကသိုဏ်းတို့သည် ပထဝီကသိုဏ်းမှ သြဒါတကသိုဏ်း အထိ သရုပ် အားဖြင့် ရှစ်ပါးတို့သာ လာကုန်သည်ကား မှန်ပေ၏။ (ထိုတွင် သုတ်ပါဠိတို့၌ အာကာသကသိုဏ်း ဝိညာဏကသိုဏ်းတို့နှင့် တကွ ၁၀-ပါးပင် ဟောထားသော် လည်း ယင်း အာကာသ ဝိညာဏကသိုဏ်းတို့ကား အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိညာဏဉ္စာယတနဟူသော အရူပဈာန်တို့၏ အာရုံများဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဋီကာ၌ ရှစ်ပါးသာ လာကုန်သည်ဟု ဆိုပေသည်။) ထိုသို့ ရှစ်ပါးသာ လာကုန်သော်လည်း အာလောက ကသိုဏ်းကို သြဒါတကသိုဏ်း၌ အတွင်း သွင်း၍၎င်း၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသ ကသိုဏ်းကို (အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော) အာကာသ ကသိုဏ်း၌ အတွင်းသွင်း၍၎င်း (ထိုသုတ်ပါဠိတော်)

ထိုကသိုဏ်းတို့ကို၎င်း၊ ထိုကသိုဏ်းတို့ကို ပွားစေနည်းကို၎င်း
ဤပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သိပြီးလျှင် ထိုကသိုဏ်းတို့၌ပင် ဤပြီး
ပြမ်းပြဆိုချက်ကိုလည်း ထပ်မံ၍ သိအပ်သေး၏။

ပြီးပြမ်းပြဆိုချက်

၁၀၀။ ချဲ့၍ပြပေအံ့၊ ဤကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့တွင် ပထဝီကသိုဏ်း၏
အစွမ်းဖြင့် “တယောက်တည်းဖြစ်လျက် အများအပြားဖြစ်၏-ဤသို့ အစ
ရှိသောဖြစ်ခြင်း၊ ကောင်းကင်၌ဖြစ်စေ၊ ရေ၌ဖြစ်စေ မြေကို ဖန်ဆင်း၍
ခြေဖြင့်သွားခြင်း၊ (ကောင်းကင်၌ဖြစ်စေ၊ ရေ၌ဖြစ်စေ) ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း

မှတ်ချက်

ဒေသနာကို ပြုတော်မူသည်ဟူသော အလိုအားဖြင့် “ကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့ကို...
မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူခဲ့လေပြီ”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ (ဋီကာ)
ဤစကားဖြင့် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် သရုပ်ဖော်၍ ဟောထားသော ဓူပ
ဈာန်၏ အာရုံကသိုဏ်းတို့သည် ရှစ်ပါးသာ ရှိကြသည်။ အာလောကနှင့်
ပရိစ္ဆိန္နာကာသ ကသိုဏ်းတို့သည် အဋ္ဌကထာ၌ သွင်းပြထားသော ကသိုဏ်း
များ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံတို့ကို ၃၈-ပါးဟု ပြသော
စကားရပ်တို့၌ ထိုအာလောကနှင့် ပရိစ္ဆိန္နာကာသကသိုဏ်းတို့ကို နှုတ်ပယ်၍
ယူအပ်သည်ဟူသော အနက်ကိုလည်း မှတ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ
ဒု-နာ ၄၃-၌ အဋ္ဌတိ သာရမ္မဏေသုတိ ဒသ ကသိဏာ။ပ။အာဟာရေ ပဋိကူလ-
သညာတိ ဣမေသု စတ္တာလီသကမ္မဋ္ဌာနေသု ပါဠိယံ အနာဂတတ္တာ အာလော-
ကာကာသကသိဏဒွယံ ဌပေတွာ အဝသေသာနိ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ-ဟု ကမ္မဋ္ဌာန်း
လေးဆယ်ထဲက အာလောကနှင့် အာကာသကသိုဏ်း ၂-ခုကို ပါဠိတော်၌ မလာ
သောကြောင့် ချန်ထားပြီးလျှင် ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကိုသာ ယူ၍ ၃၈-ပါး
သော အာရုံတို့၌-ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုကြောင်း တိတိကျကျပင် ပြဆိုထား
ပေသည်။ ထို့ပြင် ပါဠိတော်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတို့ကို ၃၈ ပါးသာ ဟောကြောင်း
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ပင် (ပ-နာ ၁၈၁-၌)ပြဆိုချက် ရှိသေး၏။

စသည်ကို ပြုခြင်း၊ ပရိတ္တ အပ္ပမာဏ နည်းဖြင့် အဘိဘာယတနကို ရခြင်း”
ဟူသော ဤသို့အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

အာပေါကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် “မြေ၌ ငုပ်ခြင်း ပေါ်ခြင်း၊ မိုးရေ
မိုးပေါက်ရွာသွန်းခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း၊ မြစ် သမုဒ္ဒရာစသည်တို့ကို ဖန်ဆင်း
ခြင်း၊ မြေ၊ တောင်၊ ပြာသာဒ်စသည်တို့ကို လှုပ်စေခြင်း”ဟူသော ဤသို့
အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

တေဇောကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် “အခိုးလွှတ်ခြင်း၊ အလျှံလွှတ်ခြင်း
မီးကျီးမိုးရွာစေခြင်း၊ မိမိတန်းခိုးအရှိန်ဖြင့် သူတပါး၏ တန်ခိုးအရှိန်ကို
ကုန်ခန်းစေခြင်း၊ (လောင်စာအမျိုးမျိုးထဲမှ) ထိုတန်ခိုးရှင် လောင်ကျွမ်း
စေလိုသောအရာကိုသာ လောင်ကျွမ်းစေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု
အဘိညာဉ်ဖြင့် အဆင်းကို ကြည့်ရှုခြင်းငှါ အလင်းရောင်ကို ပြုလုပ်ခြင်း၊
ပရိနိဗ္ဗာန်စံသောအခါ၌ ကိုယ်ကို လောင်ကျွမ်းစေခြင်း” ဟူသော ဤသို့
အစရှိသောအကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

ဝါယောကသိုဏ်း၏ အစွမ်းဖြင့် “လေ၏အလား လျင်မြန်စွာ သွားနိုင်
ခြင်း၊ လေဟုန် လေပြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း”ဟူသော ဤသို့ အစရှိသော
အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

နီလကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် “ညိုသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊ မှောင်
အောင်ပြုလုပ်ခြင်း၊ စင်ကြယ်သောအဆင်း မစင်ကြယ်သောအဆင်းရှိသော

မှတ်ချက်

၁- မပျိုးစေရသေးသောကြောင့် ပရိတ္တ-သေးငယ်သည်ဟု ဆိုအပ်သော
ကသိုဏ်းအာရုံတို့ကို၎င်း၊ ပျိုးစေပြီးသောကြောင့် အပ္ပမာဏ-အတိုင်း အရှည်မရှိ
ကြီးကျယ်သည်ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံတို့ကို၎င်း လွှမ်းမိုး၍ သိသည် မြင်သည်ဟု
ဟောထားသောနည်းကို ဆိုလို၏။

နည်းဖြင့် အဘိဘာယတနကို ရခြင်း၊ သုဘဝိမောက္ခကို ရခြင်း” ဟူသော ဤသို့အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

ပီတကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် “ဝါသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊ ရွှေဖြစ်အောင် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော(စင်ကြယ်သောအဆင်း မစင်ကြယ်သောအဆင်းရှိသည့်)နည်းဖြင့် အဘိဘာယတနကိုရခြင်း၊ သုဘဝိမောက္ခကို ရခြင်း”ဟူသော ဤသို့အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

လောဟိတကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် “နီသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် အဘိဘာယတနကို ရခြင်း၊ သုဘဝိမောက္ခကို ရခြင်း”ဟူသော ဤသို့အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

[၁၇၁] ဩဒါတကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် “ဖြူသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊ ထိနမိဒ္ဓကိုဝေးအောင်ပြုခြင်း၊ အမှောင်ကို မှုတ်လွှင့်ပယ်ဖျောက်ခြင်း၊

မှတ်ချက်

၁-စင်ကြယ်သော အဆင်းရှိသော နီလစသော ကသိုဏ်းကို သုဝဏ္ဏ-ကောင်းသော အဆင်းရှိသည်ဟူ၍၎င်း၊ မစင်ကြယ်သော အဆင်းရှိသော နီလစသော ကသိုဏ်းကို ဒုဗ္ဗဏ္ဏ-မကောင်းသော အဆင်းရှိသည်ဟူ၍၎င်း ခွဲခြား၍ ဟောထားသောနည်းကို ဆိုလို၏။ ယင်း နည်းကို ပါဠိ၌ ပရိတ္တ အပ္ပမာဏနည်းနှင့် တွဲလျက် ဟောထားသည်။

၂-အလွန်စင်ကြယ်သော နီလကသိုဏ်း စသော အဆင်းကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ဈာန်ကို ရည်၍ “သုဘန္တေဝ အဓိမုတ္တော-တင့်တယ်သည်ဟူ၍ သာလျှင် နှလုံးသွင်းသည်”-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သောဈာန်ကို သုဘဝိမောက္ခဟု ခေါ်သည်။

၃-အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆသည် မြက်ကရွတ်ခွေနှင့် ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ ပြာသာဒ်စသည်တို့ကို ရွှေဖြစ်အောင် အဓိဋ္ဌာန်သကဲ့သို့ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကို ဆိုသည်။(ဋီကာ)

ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် အဆင်းကိုကြည့်ရှုခြင်းငှါ အလင်းရောင်ကို ပြုလုပ်ခြင်း”ဟူသော ဤသို့အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

အာလောကကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် “အရောင်ရှိသော အဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊ ထိနမိဒ္ဓကို ဝေးအောင်ပြုခြင်း၊ အမှောင်ကို မှုတ်လွှင့်ပယ်ဖျောက်ခြင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် အဆင်းကိုကြည့်ရှုခြင်းငှါ အလင်းရောင်ကို ပြုလုပ်ခြင်း” ဟူသော ဤသို့အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

အာကာသကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် “ဖုံးအုပ်ကွယ်ကာလျက်ရှိသော ဝတ္ထုတို့ကို ဟင်းလင်းပွင့်အောင် ပြုခြင်း၊ မြေအတွင်း တောင်အတွင်းတို့၌ သော်လည်း ဟင်းလင်းအပြင်ကို ဖန်ဆင်း၍ (သွား ရပ် ထိုင် လျောင်း ဟူသော)ဣရိယာပုထ်ကို ပြုခြင်း၊ နံရံတဖက်စသည်တို့၌ မငြိမကပ်ပဲ သွားခြင်း”ဟူသော ဤသို့အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

ကသိုဏ်းအားလုံးတို့သည်ပင် အထက်သို့ ရှေးရှု (မှတ်သိ ရသော ကသိုဏ်း)၊ အောက်သို့ရှေးရှု (မှတ်သိရသောကသိုဏ်း)၊ ဖီလာပတ်လည် (ပိုင်းခြား၍ မှတ်သိရသောကသိုဏ်း)၊ နှစ်ပါးမဟုတ်သော (ကသိုဏ်း)၊ ဖြန့်ခြင်းအတိုင်းအရှည်မရှိသော(ကသိုဏ်း)ဟူသော ဤအထူးကိုရကုန်၏။ မှန်ပေ၏။ (ယင်းစကားမှာ) “အချို့သောယောဂီသည် အထက်သို့ ရှေးရှု ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏၊ အချို့သောယောဂီသည် အောက်သို့ရှေးရှု ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏၊ အချို့သောယောဂီသည် ဖီလာပတ်လည် ပိုင်းခြားအပ်သော ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏၊ အချို့သောယောဂီသည်နှစ်ပါးမဟုတ်သော ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏၊ အချို့သောယောဂီသည် ဖြန့်ခြင်းအတိုင်းအရှည်မရှိသော ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏” ဤသို့အစရှိသော မိန့်ဆိုချက်နှင့် အညီပေတည်း။

ထိုစကားရပ်၌ အထက်သို့ရှေးရှု-ဟူသည် အထက်ကောင်းကင်ပြင်သို့ ရှေးရှုလျက်(ဟု ဆိုလို၏)။ အောက်သို့ရှေးရှု-ဟူသည် အောက်မြေအပြင်သို့ ရှေးရှုလျက်(ဟု ဆိုလို၏)။ ဖိလာပတ်လည်-ဟူသည် လယ်ကွက်အဝန်းကဲ့သို့ ထက်ဝန်းကျင်ပတ်လည်မှ ပိုင်းခြားထားအပ်သော(ကသိုဏ်းဟု ဆိုလို၏)။ မှန်ပေ၏။ အချို့သောယောဂီသည် အထက်သို့သာလျှင် ကသိုဏ်းကို ပွားစေ၏။ အချို့သောယောဂီသည် အောက်သို့သာလျှင် (ကသိုဏ်းကို ပွားစေ၏)။ အချို့သောယောဂီသည် ထက်ဝန်းကျင်ပတ်လည်မှ (ပိုင်းခြား လျက် ကသိုဏ်းကို ပွားစေ၏)။ ထိုထိုအကြောင်းဖြင့်လည်း (ကသိုဏ်းကို) ဤသို့ ဖြန့်၏။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် အဆင်းကို မြင်လိုသော တန်ခိုးရှင်သည် အာလောကကသိုဏ်းကို(ဖြန့်သ)ကဲ့သို့ ပေတည်း။ ထို့ကြောင့်“အထက်သို့ ရှေးရှု၊ အောက်သို့ရှေးရှု၊ ဖိလာပတ်လည်”ဟု ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။ နှစ်ပါးမဟုတ်သော-ဟူသော ဤစကားကိုကား တခုခုသောကသိုဏ်း၏

မှတ်ချက်

၁-ပွားစေစဉ်ကာလ၌ အကျိုးကို မငဲ့-မမြှော်ပဲ ပွားစေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ရှေးအဖွင့် စကားသုံးရပ်၌ ဆိုခဲ့သောကြောင့် ယခုအခါ၌ “ထိုထို အကြောင်းဖြင့်လည်း ဤသို့ ဖြန့်၏”ဟု (တဖန်) ပြဆိုပြန်သည်။ (ဖြန့်၏-ဟူရာ၌) ကသိုဏ်းကို ပွားစေ၏-ဟု ဆိုလို၏။ အဘယ်ကဲ့သို့ပါနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် အဆင်းကို မြင်လိုသော တန်ခိုးရှင်သည် အာလောကကသိုဏ်းကို (ဖြန့်သ) ကဲ့သို့ ပေတည်း”ဟု မိန့်ဆို၏။ အကယ်၍ အထက်၌ အဆင်းကို မြင်လိုခြားအံ့၊ အထက်၌ အာလောကကသိုဏ်း (အလင်းရောင်) ကို ဖြန့်၏။ အကယ်၍ အောက်၌ အဆင်းကို မြင်လိုခြားအံ့၊ အောက်၌ အာလောကကသိုဏ်း (အလင်းရောင်) ကို ဖြန့်၏။ အကယ်၍ ထက်ဝန်းကျင် အရပ်၌ အဆင်းကို မြင်လိုခြားအံ့၊ ထက်ဝန်းကျင် အရပ်၌ အာလောကကသိုဏ်း (အလင်းရောင်) ကို ဖြန့်၏။ ဤအတူပင် ဤယောဂီသည် ကသိုဏ်းကို ပွားစေ သည်ဟူသော အနက်ကို သိအပ်၏။ (ဋီကာ)

ဝိသုဒ္ဓိမြန်(ပ) ၃၅-ပ-မ-ဗ-သ-၈

၅၄၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အခြားကသိုဏ်းအဖြစ်သို့ မရောက်ခြင်းကို ပြခြင်းငှါ ဆိုအပ်၏။ ထင်ရှားအောင်ဥပမာဆောင်ဦးအံ့၊ ရေသို့ငုပ်ဝင်သောသူမှာ (ပတ်ဝန်းကျင်) အရပ်မျက်နှာအားလုံးတို့၌ ရေချည်းသာလျှင်ရှိ၍ အခြားအရာမရှိသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် (နှလုံးသွင်းအပ်သော) ပထဝီကသိုဏ်းသည် ပထဝီကသိုဏ်းချည်းသာ ဖြစ်၏။ ထိုပထဝီကသိုဏ်း၏ (အာပေါစသော) အခြားကသိုဏ်းတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်းမရှိပေ။ ဤသို့ (ဆိုလိုသည်ဟု) သိအပ်ပေသည်။ (အာပေါစသော) ကသိုဏ်းအားလုံး တို့၌ (လည်း) ဤနည်းတူပင်တည်း။ ဖြန့်ခြင်းအတိုင်းအရှည်မရှိသော-ဟူသည့်စကားကို ပထဝီကသိုဏ်းကို (မည်ရွှေမည်မျှဖြန့်အပ်သည်-ဖြန့်နိုင်သည်ဟု) ဖြန့်ခြင်း၏ အတိုင်းအရှည်မရှိသည့် အလိုအားဖြင့် ဆိုအပ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ထိုပထဝီကသိုဏ်းကို (ဘာဝနာ) စိတ်ဖြင့် ဖြန့်လျှင် အရပ်မျက်နှာအားလုံးသို့ပင် ပြန့်၏။ ဤသည်ကား ထိုပထဝီကသိုဏ်း၏ အစ၊ ဤသည်ကား အလယ်-ဟု အတိုင်းအရှည်ကို မယူပေ။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

၁၀၁။ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့၊ အကြင်သတ္တဝါတို့ကို “ပိတ်ဆို့တတ်သော ကံဟူသော ကမ္မာဝရဏနှင့်မူလည်း ပြည့်စုံကုန်၏၊ ပိတ်ဆို့တတ်သော ကိလေသာဟူသော ကိလေသာဝရဏနှင့်မူလည်း ပြည့်စုံကုန်၏၊ ပိတ်ဆို့တတ်သော ဝိပါက်ဟူသော ဝိပါကာဝရဏနှင့်မူလည်း ပြည့်စုံကုန်၏၊ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါတရား မရှိကုန်၊ သမ္မာဆန္ဒကင်းကုန်၏၊ ပညာမဲ့ကုန်၏၊ ကုသိုလ်တရားတို့၌ မြဲစေတတ်သော မဖောက်မပြန် မှန်သောသဘောရှိသည့် အရိယာမဂ်သို့

မှတ်ချက်

၁-စိတ်ဖြင့် ဖြန့်လျှင်-ဟူသည်ကား ဘာဝနာစိတ်ဖြင့် အာရုံပြုလျှင် (-ဟု ဆိုလို၏)။ မှန်ပေ၏။ ဘာဝနာစိတ်သည် ကသိုဏ်းအာရုံကို သေးသည် ဖြစ်စေ၊ ကြီးသည် ဖြစ်စေ တခဏချင်း-တပြိုင်နက် အားလုံးကိုပင် နှလုံးသွင်း၏။ တစိတ်တပိုင်းကို နှလုံးသွင်းသည် မဟုတ်ပေ။ (ဋီကာ)

သက်ခြင်းငှါ မထိုက်ကုန်”ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ထို(သို့ ဆိုအပ်သော) သတ္တဝါတို့တွင် တယောက် ယောက်အားသော်လည်း တခုသော ကသိုဏ်း၌သော်လည်း ဘာဝနာသည် မပြည့်စုံ မပြီးမြောက်ပေ။ ထိုစကားရပ်၌ ပိတ်ဆို့တတ်သော ကံဟူသော ကမ္မာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသော (သတ္တဝါတို့)-ဟူသည် မှာ အာနန္တရိယကံ” (ငါးပါးတို့တွင် တပါးပါး) နှင့် ပြည့်စုံသော သတ္တဝါတို့ပေတည်း။ ပိတ်ဆို့တတ်သော ကိလေသာဟူသော ကိလေသာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသော (သတ္တဝါတို့)-ဟူသည်မှာ (အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကိရိယဒိဋ္ဌိ၊ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ-ဟူသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးဟူသော) မစွန့်လွှတ်နိုင်အောင် ခိုင်မြဲသော အယူမှားရှိသူတို့နှင့် ဥဘတောဗျည်း ပဏ္ဍုက်တို့ပေတည်း။ ပိတ်ဆို့တတ်သော ဝိပါက်ဟူသော ဝိပါကာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသော (သတ္တဝါတို့)- ဟူသည်မှာ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၊ ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေရှိသော သတ္တဝါတို့ပေတည်း။ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါတရားမရှိသော (သတ္တဝါတို့) ဟူသည်

မှတ်ချက်

၂- အာနန္တရိယကံ-သေသည်၏အခြားမဲ့၌ ငရဲသို့ ကေန်ရောက်စေတတ်သော ကံ၊ ယင်းတို့မှာ (၁) အမိကို သတ်ခြင်း၊ (၂) အဖကို သတ်ခြင်း၊ (၃) ရဟန္တာကို သတ်ခြင်း၊ (၄) သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရားအား သွေးခဲဒဏ်ရာရအောင် ပြုလုပ်ခြင်း၊ (၅) သံဃာကို ကဲ့စေခြင်း ဟူသော ဤကံကြီးငါးပါးတို့ပင် ဖြစ်သည်။

၂- ဥဘတောဗျည်းနှင့် ပဏ္ဍုက်တို့သည် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ရှိကြသောကြောင့် ဝိပါကာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသူတို့ ဖြစ်ကြခြင်းသော်လည်း ထူပြောထက်သန်သော ကိလေသာ ရှိကြသောကြောင့် (၎င်းတို့ကို) ကိလေသာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံကြသည်ဟု ဆိုပေသည်။ (ဋီကာ)

၃- ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ရှိသူတို့အားလည်း အရိယာမဂ်ကို သိခြင်း၊ ဈာန်ကို ရခြင်း မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ထို ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း ဝိပါကာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသူတို့ပင် ဖြစ်သည်။ (ဋီကာ)

မှာ ဘုရားစသည်တို့၌ ယုံကြည်ခြင်းကင်းသောသူတို့ပေတည်း။ သမ္မာဆန္ဒ-
ကင်းသော (သတ္တဝါတို့)ဟူသည်မှာ မဂ်အားလျော်သော အကျင့်ဟူသော
သစ္စာနုလောမိကဝိပဿနာ၌ [၁၇၂] အားထုတ်လိုသော သမ္မာဆန္ဒကင်း
သောသူတို့ပေတည်း။ ပညာမဲ့သော (သတ္တဝါတို့)-ဟူသည်မှာ လောကီ-
သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ လောကုတ္တရာ သမ္မာဒိဋ္ဌိမှ ကင်းသောသူတို့ပေတည်း။ ကုသိုလ်
တရားတို့၌ မြဲစေတတ်သော မဖောက်မပြန် မှန်သောသဘောရှိသည့် အရိ-
ယာမဂ်သို့ သက်ခြင်းငှါ မထိုက်ကုန်သော(သတ္တဝါတို့) ဟူသည်မှာ ကုသိုလ်
တရားတို့၌ မြဲစေတတ်သည်ဟု ဆိုအပ်သည့်ပြင် မဖောက်မပြန် မှန်သော
သဘောရှိသည်ဟုလည်း ဆိုအပ်သော အရိယာမဂ်သို့ သက်ခြင်းငှါ မထိုက်
သောသူတို့-ဟူသော အနက်ကို (ဆိုလို၏)။ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့၊ သက်သက်
ကသိုဏ်း၌သာလျှင် မဟုတ်သေး၊ အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်း(ကမ္မာဝရဏ
နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်စသော) ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် တယောက်ယောက်အား
သော်လည်း ဘာဝနာသည်မပြည့်စုံပေ။ ထို (သို့ ယင်းဝိပါကန္တရာယ်စသည်
တို့သည် အကျိုးကို ဆုံးရှုံးစေတတ်၊အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်သော)ကြောင့်
ဝိပါကာဝရဏကင်းသော အမျိုးကောင်းသားသည်လည်း၊ ကမ္မာဝရဏနှင့်
ကိလေသာဝရဏကို ဝေးစွာရှောင်ကြဉ်၍ သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားကို
နာကြားခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့ကို ဆည်းကပ်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ၂ ကံ
ကံ၏အကျိုးနှင့် ရတနာသုံးပါးကို ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါတရားကို၎င်း၊ ဘာဝနာ

မှတ်ချက်

၁- အမျိုးကောင်းသားသည်လည်း....ရှောင်ကြဉ်၍....ပွားစေလျက် လုံ့လ
ကို ပြုအပ်ပေသည်-ဟု စပ်ပါ။

၂- စသည်တို့ဖြင့်....ပွားစေလျက်-ဟု စပ်ပါ။

၅-သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ၊ ပြုံးပြုံးပြဆိုချက်

၅၄၉

အားထုတ်ခြင်း၌ ထက်သန်သော ကုသိုလ်ဆန္ဒကို၎င်း၊ ပါရိဟာရိယ ပညာ
ကို၎င်း ပွားစေလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်း၌ ထက်သန်သော လုံ့လကို
ပြုအပ်ပေသည်။ ဤတွင် စကားတရပ်ပြီး၏။

ဤသည်ကား သူတော်ကောင်းတို့ နှစ်သိမ့် ဝမ်းမြောက်ခြင်းငှါ

စီရင် (အပ်) သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းဝယ်

သမာဓိဘာဝနာအရာ၌ ကြွင်းသောကသိုဏ်းတို့ကို

အကျယ်ပြဆိုချက် (သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ) မည်သော

ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော အပိုင်းအခန်းပေတည်း။

ကြွင်းသောကသိုဏ်းတို့ကို အကျယ်ပြချက် ပြီး၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ ပြီး၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာဓာတ်အညွှန်း

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]		[အ]	
အံသကိုဋ်	၂၀၉	အတူနေတပည့်	၂၉၇
အံ့ဩစေခြင်း	၈၉	အတ္တကိလမထာနုယောဂ	၂၁
အံ့ဘွယ်ကိုဖြစ်စေခြင်း	၇၇	အတ္တာဓိပတေယျ	၄၅
[အ]		အတ္တာနုဝါဒဘေး	၃၃၊ ၁၇၈
အကုသိုလ်သီလ	၄၇	အတွင်းအရှုပ်အထွေး	၄
အက္ခရာတလုံးမျှ၌သော်လည်း	၃၀၁	အထက်အုပ်အစ်အဖုံး	၄၅၅
အကြောဖောက်ခြင်း	၄၂၀	အဒ္ဓါ ဣမာယ ပဋိပဒါယ	၃၇၅
အချည်းနှီးပုဂ္ဂိုလ်၌	၃၉၆	အဓိစိတ္တသိက္ခာ	၁၉
အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ်	၁၆၈	အဓိဋ္ဌာနဝသီ	၄၇၆
အင်္ဂါငါးပါးရှိစွာန်	၄၅၄	အဓိပညာသိက္ခာ	၁၉
အင်္ဂါငါးပါးရှိတူရိယာ	၄၅၃	အဓိသီလသိက္ခာ	၁၉
အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိမဂ်	၄၅၄	အနာရောဂါပလိဗောဓ	၂၉၉
အင်္ဂါလေးပါးရှိစစ်တပ်	၄၅၃	အနီးနေတပည့်	၂၉၇
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင်	၂၄၅	အနီး၌ပြောဆိုခြင်း	၉၃
အစိရဝတီမြစ်ရေ	၃၂	အနုဗျဉ္ဇန	၅၂၊ ၇၀
အစွန်း ၂-ပါး	၁၈	အနုရာဓမြို့	၇၁၊ ၂၈၅
အဇာတသတ်မင်း	၁၇၇	အနုရာဓမြို့မှာကဲ့သို့	၂၃၀
အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ	၄၁၈	အနုရုဒ္ဓါမထေရ်	၂၀၂
အာဏာဏှပရိဘောဂ	၁၀၄	အနုလုံ	၄၂၄
		အနုသာသနီ	၁၈၂၊ ၂၀၇၊ ၂၅၅

၅၅၂

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အနုဿတိဆယ်ပါး	၃၄၃
အပရာမဋ္ဌသီလ	၄၆၊ ၁၄၄
အပရိယန္တသီလ	၄၂၊ ၁၄၄
အပေါင်းပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ်	၅၂
အပ်နှံအပ်၏	၃၅၆
အပ်နှင်းခြင်း၌အကျိုး	၃၅၅ - ၆
အပ္ပနာကောသလ္လ	၃၉၁
အပ္ပနာသမာဓိ	၁၆၅၊ ၃၈၄၊ ၄၄၇
အပျိုကြီး (အဂေါစရ)	၆၀
အပြင်အရှုပ်အထွေး	၄
အပြစ်တဆဲ့ရှစ်(ကျောင်း)	၃၆၃
အပြောက်အကွက်ရှိသည်	၁၅၉
အဖိုးတန်သော ဆွမ်း	၈၃
အဖိုးလည်းမတန်	၁၆၇
အဗျဂ္ဂနိမိတ်	၄၁၁
အဗျာကတသီလ	၄၇
အဘယဂိရိဂိုဏ်း	၁၀
အဘယမထေရ်	၁၁၈
အဘိညာ	၂၇၅
အဘလည်းမဟုတ်	၁၃၄
အဘိဓမ္မာဆောင်ဂိုဏ်း	၂၉၅
အဘိဘာယတန	၅၄၃
အမင်္ဂလာအဝတ်	၂၀၁
အမင်္ဂလာဟုယူဆ	၂၀၁
အမာလိမ်းဆေး	၁၀၄
အမိလည်းမဟုတ်	၁၃၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အမိုးငါးမျိုး	၂၃၆
အမျိုးချေးမ	၇၁
အမြဲတမ်းယာဂုဝတ်	၂၈၆
အမွန်အမြတ်ဘောဇဉ်	၇၅
အမှောင်ရှိလျှင်	၄၂၉
အယုတ်တရား	၁၉
အယောင်ဆောင်ပြတတ်သည်	၁၅၂
အရိပ်အရောင်ပြသောဩဘာသ၁၃၀	
အရိပ်ပြမှုပြုခြင်း	၉၃
အရိယဝံသအကျင့်	၁၈၄
အရုဏ်ရောင်မြေညက်	၃၇၇
အရိုးစုသညာ	၇၁
အရှုပ်အထွေး	၅
အလယ်အလတ်ပယောဂ	၄၁၂
အလောင်းလျာသတ္တဝါ	၃၅၇
အလိုကို သိကြောင်းနိမိတ်	၁၂၉
အလိုနည်းခြင်း	၁၈၃
အလုံးစုံကို စွန့်ရာ၏	၁၄၆
အလျင်စလို	၃၂၉
အလွန်တုန်ဆုတ်	၄၂၁
အဝတ်ရေစစ်	၈၆
အသိတရသေ	၅၁၇
အသုဘဆယ်ပါး	၃၄၃
အသေးစိတ်အင်္ဂါ	၅၂
အသွမ်းပြက်ရယ်ပြောဆိုခြင်း	၈၀
အသာဂုတ္တမထေရ်	၃၁၀

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

၅၅၃

အက္ခရာစဉ် [အ-အာ] စာမျက်နှာ

အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်	၄၄၉
အာဂန္တုကဘတ်	၂၁၂
အာဂန္တုပဉ္စင်းငယ်	၂၈၉
အာစရိယဝတ်	၃၁၇
အာစာရသီလ	၅၀
အာဇာနည်မထေရ်	၃၀၄
အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ	၅၃၊ ၉၈
အာတာပန	၁၄
အာဒိဗြဟ္မစရိယက	၃၆၊ ၃၉
အာနန္တရိယကံ	၅၄၇
အာနန္ဒာ(အရှင်)	၁၂၃
အာပါဏကောဋိကသီလ	၄၁
အာဘိသမာစာရိက	၃၆-၇-၉
အာယောဂပဋိ	၂၅၃
အာယောဂပလ္လတ္တိကာ	၂၅၂
အာရက္ခဂေါစရ	၆၅
အာရမ္မဓာတ်	၄၀၂
အာရာဇ်စောင့်	၃၆၉
အာရပ္ပလေးပါး	၃၄၃
အာလပနာ	၈၉
အာဝဇ္ဇနဝသီ	၄၇၆
အာဝဇ္ဇန်းကဲ့ပြားသော	၅၁၆
အာဝဇ္ဇန်းတူဥပစာ	၄၅၈
အာဝါသပလိမောဓ	၂၈၄
အာသေဝနဖြင့်ကျေးဇူးမပြု	၅၁၂

အက္ခရာစဉ် [အူ- စသည်] စာမျက်နှာ

အူမ ခေတ္တိထွက်၍	၁၃၃
အိမ်၏ ဥပစာမည်၏	၂၃၀
အိမ်တံခါးမုခ်	၇၃
အောင်လံ	၂၀၁
အောင်သွယ်ပေးခြင်း	၇၅
အိုစဉ်ပါ	၁၁၆
အိုးထိမ်းသည်ရွာလမ်း	၂၈၇
အိုးစရည်းဖုံး	၃၇၅

[ဣ၊ ဤ၊ ၂]

ဣဏပရိဘောဂ	၁၃၇
ဣန္ဒြိယဝိဘင်း	၅၁၄
ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ	၅၂
ဤဘက်ကမ်းကိုစွန့်ခြင်းဖြင့်	၄၂၉
ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဖြစ်သည်မည်၏	၃၈၁
ဥစ္ဆါဒ္ဓိတညူ	၂၃
ဥစ္စာကိုစွန့်ထုတ်	၁၄၆
ဥတုဘေးရန်	၁၀၉
ဥဒ္ဓေသဘတ်	၂၁၁
ဥပစာရ(ဥပစာ)	၄၂၃
ဥပစာရသမာဓိ	၁၆၅၊ ၂၇၁၊ ၃၈၄
ဥပတိဿမထေရ်	၃၂၃
ဥပဓိဝိဝေက	၄၃၂
ဥပနန္ဒထေရ်ကဲ့သို့	၂၆၁
ဥပနိဗန္ဓဂေါစရ	၆၅
ဥပနိဿယ	၁၈

၅၅၄

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[ဂ]

ဥပနိဿယဂေါတမ	၆၅
ဥပသမ္ပဇ္ဇ	၄၅၀
ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်	၄၀၀
ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သာ သင့်	၅၁၂
ဥပေါသထိကဘတ်	၂၁၂
ဥဗ္ဗေဂါပိတိ	၄၄၄
ဥဗ္ဗိုင်းကဲ့သို့	၃၈၃
ဥဘတောဗျဉ်း	၅၄၇
ဥဘတောဝိဘင်း	၃၉
ဥရုဝေလကဿပ	၂၀၆
ဥလ္လပနာ	၉၀
ဥဿဒကိတ္တန	၃၂၅

[ဦး-ဇ-ဩ]

ဦးခေါင်းပါခြံရံလျက်	၆၃
ဦးပြည်းကို	၉၄
ဧကတ္တနည်းဖြင့်	၄၅၉
ဧကောဝဇ္ဇနဝိထိ	၄၂၃
ဧကောဒိ	၃၈၃-၄
ဧကောမိ-မှ ဧကောဒိ	၄၈၄
ဧကောသနိက်စုတင်	၁၈၉၊ ၂၁၉
ဩက္ကန္တိကာပီတိ	၄၄၄
ဩဘာသ	၇၉၊ ၉၂-၃
ဩဘာသမည်သည်ကား	၁၃၀
ဩရမ္ဘာဂိယ	၄၉၄

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[က]

ကချေသည်	၁၀၂
ကစားနိုင်ရန်	၁၀၂
ကတိုက်ကရိုက်	၃၂၉
ကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါး	၂၉၃၊ ၃၈၉
ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်	၃၄၃
ကမ္မဝါဆရာ	၂၉၈
ကရဝိက်ငှက်	၃၄၆
ကရုဠိယတောင်	၃၀၁
ကလျာဏပုထုဇဉ်ရဟန်း	၁၄၇
ကသယ်မှုန့်ပေးခြင်း	၅၇
ကသိုဏ်းဆယ်ပါး	၃၄၃
ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်း	၁၂၅
ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ	၂၁
ကာယဝိဝေက	၄၃၂-၃
ကာလပရိယန္တသီလ	၄၁
ကာဠုဒေဝီလရသေ့	၅၁၇
ကာသိတိုင်းဖြစ်အဝတ်	၃၅၅
ကိစ္စအနက်(ရသ)	၂၈
ကိလေသာဓရအယဉ်	၂၅
ကိလေသာခိုးသူတို့	၁၂၀
ကုဋေကိုးထောင်ကျော်(သီလ)	၁၄၅
ကုရုဏ္ဏကလိုဏ်ကြီး၌	၁၂၄
ကုလပလိဗောဓ	၂၈၈
ကုလလေးတာအပြန်ငါးရာရှိ	၂၃၁
ကုလ္လပကရဟန်း	၉၃၊ ၂၁၉
ကုသိုလ်သီလ	၄၇

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

၅၅၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကုဟနဝတ္ထု	၇၆-၇
ကောဠပဗ္ဗတကျောင်း	၃၉၀
ကောရဏ္ဍကရွာ	၂၉၁
ကောရဏ္ဍကကျောင်း	၂၈၈
ကောက်နယ်တလင်း	၃၆၉၊ ၃၇၆
ကောင်းခြင်းသုံးပါး	၄၅၅
ကိုယ်အင်္ဂါကို စွန့်ရာ၏	၁၄၆
ကိုယ်တွေ့အကျင့်	၃၀၄
ကိုယ်ရည်သွေးကိုပြခြင်း	၈၉
ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်အောင်	၃၈၉
ကိုယ်ဝန်ကို ယူလျက်	၄၄၆
ကျေးဇူးမဲ့ပြု၍	၃၁၄
ကျေးဇူးပြုအပ်သော	၈၁
ကျော်စောခြင်း	၇၆
ကျော်စောသံ	၈၁
ကျားထောက်ကန်ခြင်း	၁၀၄
ကျက်စားရာ	၆၀
ကျမ်းဂန်ပလိဗောဓ	၃၀၀
ကျောက်ကုန်းထက်၌	
တည်လျက်ပင်	၁၃၅၊ ၁၄၇
ကျောက်လက်ဖြင့်	၃၇၈
ကျောင်းမရှိပဲ ဝါမကပ်အပ်	၂၃၇
ကျိုးသည်ပြတ်သည်မည်၏	၁၅၈
ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်း	၄၆၄
ကြာရွက်၌	၄၁၉
ကြေးပြာသာဒ်၌	၃၀၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကြံချောင်းကဲ့သို့သောမြေ	၉၄
ကြံသိမ္မုဟုလျှောက်	၄၆၈
ကြည်ညိုဖွယ်ဣရိယာပုထ်နှင့်	၆၄
ကြောင်ကျားသည်မည်၏	၁၅၉
ကြိုတင်၍ ပြုပြင်တတ်သော	၄၂၃
ကွန်ရက်	၅

[ခ]

ခယယပြောခြင်း	၇၈
ခဏိကသမာဓိ	၄၄၇
ခဏိကာပီတိ	၄၄၄
ခတ္တိယမဟာသာလ	၁၇၂
ခန္တိသံဝရ	၂၆
ခန္ဓကဝတ်	၃၉
ခရမ်းသီး	၄၆၆
ခရီးပလိဗောဓ	၂၉၇
ခရီးသွားလိုသောစိတ်	၂၉၇
ခရုသင်းခွက်ကဲ့သို့	၃၈၃
ခလုပစ္စာဘတ်ဓုတင်	၁၉၁၊ ၂၂၆
ခိပ္ပိဘိညာ	၂၇၆
ခံစားမှုမျှဟူလျက်	၄၆၈
ခါးသောအရသာရှိဟင်း	၄၆၆
ခုဒ္ဒိကာပီတိ	၄၄၄
ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်	၃၇
ခုနစ်ပါးသော မေထုန်ငယ်	၁၅၉
ခေါမ(ဂရိတ်)ပြည်ဖြစ်အဝတ်	၃၃၈

၅၅၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[ခ]

ခေါင်းပါးစေခြင်း	၁၈၃
ချီဆောင်၍ဆိုခြင်း	၇၉၊ ၉၅
ချီးပိုးထိန်းကျောင်းခြင်း	၅၈
ချေးသည့်သဘောဖြင့်	၂၉၈
ချဉ်သောအရသာရှိဟင်း	၄၆၆
ချိုသောအရသာရှိဟင်း	၄၆၆
ချွေးဇရုံးအိမ်	၆၃
ခြေသလုံးအစေ့အပါးခံခြင်း	၅၉
ခြောက်ပါးသောသိက္ခာပုဒ်	၇၅
ခြောက်ပါးသောအလို	
အဇ္ဈာသယ	၃၅၇

[ဂ]

ဂမိကဘတ်	၂၁၂
ဂဟပတိမဟာသာလ	၁၇၂
ဂဟဋ္ဌသီလ(လူ့သီလ)	၄၉
ဂိရိကဏ္ဍကကျောင်း	၄၄၅
ဂိလာနပစ္စယ	၁၁၁၊ ၁၁၃
ဂိလာနဘတ်	၂၁၂
ဂိလာနပဋ္ဌာကဘတ်	၂၁၂
ဂဠုန်မင်းကို	၄၇၈
ဂုဏ-ဂုဏ်-ချီးမွမ်းဘွယ်	၂၃
ဂုဏ်တိက်	၂၃
ဂေါစရဗ္ဗတ္ထ	၄၈၁
ဂေါတမ(အရှင်)	၇
ဂေါတမအနွယ်ဖြစ်သော	၁၂၃

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[ဂ-ဃ-င]

ဂေါဒတ္တ(အဘိဓမ္မိက)	၄၂၆
ဂင်္ဂါမြစ်ရေ	၃၂
ဂျင် ဘောလုံး	၄၄၅
ဂိုဒေါင်	၈၆
ဂိုဏ်းပလိဗောဓ	၂၉၅
ဃနာနို့ဆွမ်း	၁၃၁
ငါ၏အာဏာ၌ မတည်ဟု	၃၇၀
ငါဘုရားကို မြင်သည်မည်၏	၃၉၄
ငါ ရဟန္တာဟူ၍ ပြောသလော	၃၁၀
ငါးခြောက်ပြားခြမ်းနှင့်တူစွာ	၉၄
ငယ်စဉ် ပျိုစဉ်စေ့	၁၁၆
ငိုသံကို နားထောင်၏	၁၆၂
ငုံမကြည့်မူ၍	၆၇
ငြင်းခုံခိုက်ရန်အမှု	၃၇၀

[ဃ]

ဃကောငယ် ပမာဏ	၃၇၅
ဃကြဝတေးမင်းလောင်း	
ဃိယဝန်	၃၈၅
ဃတုဒိသာရေကန်	၆၁
ဃတုတ္ထ မည်၏	၅၂၆
ဃတုပစ္စယသန္တောသ	၂၉၃
ဃတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ	၁၁၅
ဃတုမဇ္ဈဆေး	၁၂၉
ဃန္တကူးရွှေ	၃၂
ဃမရီ သားကောင်	၁၁၆

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

၅၅၇

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[စ]

စရိုက် (၆၃) ပါး	၃၂၀
စလောင်းကြီး ပမာဏ	၃၇၅
စာတုကမျှတာ	၅၈၉၁
စာတွေ့သက်သက် ပုဂ္ဂိုလ်များ	၃၁၁
စာရိတ္တသီလ	၃၅
စိတ်၏အလို နိုင်ငံသို့	၁၂၆
စိတ်ကို ဖွဲ့ချည်ရာ	၆၇
စိတ်ကွက်ခြင်းမျှကိုသော်လည်း	၁၃၂
စိတ္တဂုတ္တမထေရ်	၁၂၄၊ ၅၃၁
စိတ္တလပဗ္ဗတကျောင်းတိုက်	၃၈၇
စိတ္တဝိဝေက	၄၃၂-၃
စိရဂ္ဂမ္ဘာရပ်	၁၃၄၊ ၁၄၆
စူဠဋီကာ	၂၀၉
စူဠနာဂလိုက်	၃၈၇
စူဠပိဏ္ဍပါတိကမထေရ်	၃၅၆
စူဠသံသရာက္ခိတမထေရ်	၁၄၇
စူဠသိဝမထေရ်	၅၂၉
စေတနာမရှိပုံရောက်မိသော	၆၇
စေတနာသီလ	၂၄-၅
စေတသိက်သီလ	၂၅
စေတိယတောင်	၇၀
စေတောပရိယဉာဏ်	
မရသောဆရာ	၃၃၅
စောရကကျောင်းတိုက်	၁၂၄
စည်တော်ကို	၃၀၁
စောင့်စည်းခြင်းအကျိုး	၄၃

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[ဆ]

စောင်းတန်းလှေကား	၃၃
စိုပြေညက်ညော၏	၃၂၁
ဆဝသယနမှ သုသာန	၂၄၄
ဆဝါလာတ	၁၆၇
ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ	၄၉၅
ဆဋ္ဌဘိည ရဟန္တာ	၂၁
ဆာလောင်ခြင်း	၁၀၄-၆
ဆီကျည်တောက်	၃၁၅၊ ၄၂၀
ဆီမီးလျှံကို ကြည့်စဉ်ပင်	၅၃၁
ဆုတော်လာဘ်တော်ရ၏	၄၆၇
ဆေးကုအပ်ပေသည်	၂၉၉
ဆေးကုမှု	၅၉
ဆေးကြောင့်ဖြစ်သော ရောဂါ	
ကဲ့သို့	၃၉၆
ဆေးပစ္စည်း	၁၁၃
ဆားကျင်း	၅၂၉
ဆားခပ်ခြင်းကို	၃၉၈
ဆားပေါ့သောဟင်း	၄၆၆
ဆားလေးသောဟင်း	၄၆၆
ဆွေမျိုး မည်၏	၂၉၇
ဆင်ကို မကြည့်မူ၍	၆၇
ဆင်သမန္တယ်ဖြင့် တုပ်နှောင်၍	၁၁၇
ဆန်းကြယ်သော ရွှေလက်	
တော်ဖြင့်	၁၂၇
ဆုပ်နယ်ပေခြင်း	၁၅၉
ဆိုးရေကျင်း	၃၆၆

၅၅၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဆ-ဇ-ဈ]		[တ]	
ဆိုးရေအိုး	၃၆၆	တဆယ့်ရှစ်ပါးသော မဟာ-	
ဆိတ်ခါသဏ္ဌာန်အခြေရှိ	၅၀၁	ဝိပဿနာ	၁၅၅
ဆိပ်အိုင်းနာ	၁၂၆	တဏှာကိုမှီသောသီလ	၄၀
ဆွမ်းတုံပေးမှု	၅၉	တဏှာသံကလေသ	၂၂
ဇနီးမောင်နှံတို့ကဲ့သို့	၁၄၂	တတိယ နိဿယ	၂၃၈
ဇမ္ဗူရစ်ရွှေစင်	၁၄၉	တတိယ မည်၏	၅၀၉
ဇာလိနီ	၅	တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ	၅၀၀
ဇာလိနတ်သမီး	၂၀၂	တထွာနှင့်လေးသစ်ရှိ မြေ	
ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်း	၁၀	အဝန်း	၃၇၈
ဇောခဏကျမှ	၇၃	တဒင်္ဂဝိဝေက	၄၃၂
ဈာနကထာ၏ အဖွင့်	၄၂၈	တယူဇနာလောကဝေး	၃၆၂
ဈာနပေက္ခာ	၅၀၀	တရားမြင်သူသည် (ဘုရားမြင်)	၃၉၄
ဈာန်မည်၏	၄၆၄	တရုပ်ပြည်ဖြစ်အဝတ်	၃၃၈
ဈာန်ဝင်စားသကဲ့သို့ပြု	၈၈	တလုပ်တခဲဆွမ်း	၈၃
[ဉ-ဋ]		တဝီထိတည်းဝယ်	၅၂၆
ဉာတိပလိမောဓ	၂၉၇	တဒိဘာဝဂုဏ်	၂၀
ဉာဏသံဝရ	၂၆	တလဝေဠိလမ်း	၂၀၀
ညီနောင်မထေရ် ၂-ပါး	၁၉၆	တိစိဝရိက်စုတင်	၁၈၇၊ ၂၀၇
ဉာဏ်နှင့်မယှဉ်သော်လည်း	၄၃၉	တိဇကာယ	၅၀၆
ဉာဏ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာကိုပယ်ခြင်း	၁၅၄	တိပိဋက စူဠာဘယ	၃၀၁
ဌိတိဘာဓိယ	၄၈၊ ၂၇၇	တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာ	၉၇
[ထ]		တိဿအမတ်၏ မိခင်	၂၀၀
တကောသခွဲ	၃၈၈	တိဿမထေရ်	၁၅၀
တဂါဝုတ်ဝေးသော	၃၆၂	တိတိတူးငှက်မ	၁၁၆
တစပဉ္စက ကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၅၁	တုဝဇ္ဇကအကျင့်	၂၉၃
		တုလာဓာရတောင်ကျောင်း	၃၀၂

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

၅၅၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[တ-ထ]	
တူပြီးအပ်ပြီး ဖြစ်ချေ၏	၁၇၇
တေလကန္တရိကာဝတ္ထု	၉၁
တေဝိဇ္ဇရဟန္တာ	၂၈
တောကြီး၌ မျောက်ကဲ့သို့	၁၂၆
တောထွက်ခန်း ပန်းချီကား	၁၂၄
တောမီးပူ (နယ်ကျဉ်း၏)	၉၉
တံခါးပွင့်နေသောရွာ	၁၂၀
တံခွန်အလံအဝတ်	၂၀၁
တံမြက်လှည်းခြင်း	၃၃၀
တူးသွားကောင်	၁၀၀
တင့်တယ်ဟန် သုဘနိမိတ်	၇၀
တင်လဲခဲတို့နှင့်တူသော	
ကျောက်ခဲ	၉၄
တုပ်ဝပ်နှိမ်ချခြင်းရှိသည်	၆၄
တုန်လှုပ်နေသော သမင်ကဲ့သို့	၁၂၆
တိုက်ရိုက်ပူပန်စေသည်	၁၄
တိုးဓမ္မထိပါးလျက်	၆၂
ထေယျပရိဘောဂ	၁၃၇
ထင်းကုလား	၁၆၇
ထွန်ထားရာအရပ်	၃၇၆
ထိန်းကျောင်းခြင်းအလုပ်	၉၂
ထူပါရုံကျောင်း	၂၈၅
ထူပါရုံစေတီ	၂၈၇
ထူပေးပြီးလျှင်	၁၄၈

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဒါ ဓ]	
ဒတ္တာဘယမထေရ်	၃၂၆
ဒန္တာဘိညာ	၂၇၆
ဒန်ပူကို ကပ်စေပြီးလျှင်	၃၁၃
ဒန်ပူပေးခြင်း	၅၈
ဒါယဇ္ဇ ပရိဘောဂ	၁၄၀
ဒိဋ္ဌိကိုမှီသောသီလ	၄၀
ဒိဋ္ဌိသင်္ကလေသ	၂၂
ဒုက္ခပဋိပဒါ	၂၇၆
ဒုစရိုက်သံကိလေသ	၂၂
ဒုတိယ နိဿယ	၂၀၅
ဒုတိယ မည်၏	၄၈၉
ဒုဿပလ္လတ္တိကာ	၂၅၂
ဒေဝမထေရ်	၃၀၀
ဒေသနာက္ကမ	၄၆၃
ဒေသနာသုဒ္ဓိ	၁၃၉
ဒေါသစရိုက်	၃၂၀
ဒေါသစရိုက်ရှိသူ	၃၂၃
ဒေါသကြီးသူ	၃၂၈
ဒေါသထူပြောသူ	၃၂၀-၁
ဒွန်သမာသ်	၄၄၉
ဒွန်းစဏ္ဍား	၁၆၈
ဒွါရတို့က နှိပ်စက်သည်	၁၂၀
ဓမ္မကရိုက်ရေစစ်	၈၆
ဓမ္မတာသီလ	၅၀
ဓမ္မဒါယာဒသုတ်	၁၄၀
ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်	၄၀၀

၅၆၀

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အက္ခရာစဉ်

[ဝ]

ဓမ္မဿဝနံ-တရားနာပွဲ
ဓမ္မာဓိပတေယျသီလ
ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း
ဓာတ်သုံးပါး
ဓုတင်ခိုးမည်၏
ဓုတင်ပုဒ်၏အနက်
ဓရဘတ်
ဓုတဓမ္မ
ဓုတမည်၏
ဓုတဝါဒသာ မည်၏

[န]

နန်းတွင်းသူ
နိကာယ်ဆောင်
နိက္ခမဓာတ်
နဂါးမင်းကို (ဆွဲသွင်း)
နဝတ္ထဗ္ဗအာရုံ
နာဂပဗ္ဗတကျောင်း
နာဂမထေရ်
နာနာဝဇ္ဇနဝိထိ
နာလက ရဟန်း
နိပကော၏ အနက်
နိပ္ပေသိကတာ
နိဗ္ဗာန်ကို မရပဲ ရှိကြ၏
နိဗ္ဗေတဘာဂီယ
နိမန္တနဘတ်

စာမျက်နှာ

၂၃၃
၄၅
၁၁၄
၈
၂၀၈၊ ၂၃၂
၁၉၂
၂၁၂
၂၆၂
၂၆၀
၂၆၁

အက္ခရာစဉ်

[န]

နိမိတ်ကိုပြုခြင်း
နိမိတ်ကို ပွားစေခြင်း
နိမိတ္တကမ္မ
နိယကဇ္ဈတ္တ
နိသဇ္ဇိဓုတင်
နိဿယည်းဆရာ
နိဿရဏဝိဝေက
နိဝရဏငါးပါးသာ ပယ်အင်္ဂါ
နိုးသောအကြောင်း
နေယျပုဂ္ဂိုလ်
နိုင်ငံခြားခြင်း ငါးပါး
နိဗ္ဗာန်အိုင်းနာ
နိဗ္ဗာန်စိုင့်မရစေရန် အမိန့်
နွားကျင်ငယ်ရေ
နွယ်ငန်းတို့ဖြင့် တုပ်နှောင်၍
နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်သော
ဇောဝါရတို့
နှစ်ထပ်သင်္ကန်းကြီး မဝတ်သင့်
နှမ်းထောင်းအနက်လည်းသင့်
နှမ်းမှုန့်ကို ဆီထွေးခေါ်
နှိပ်နယ်ပေးခြင်း

စာမျက်နှာ

၉၂
၄၇၀
၇၉
၄၈၁
၁၉၂၊ ၂၅၂
၂၉၈
၄၃၂
၄၅၂
၂၉
၂၃
၄၇၆
၁၂၆
၁၂၅
၈၄၊ ၁၂၉
၁၁၇
၅၁၉
၂၀၈
၂၄၆
၂၄၆
၁၅၉

[ပ]

ပံသုက္ကလမည်၏
ပံသုက္ကဓုတင်
ပအုန်းရည်

၁၈၆
၁၉၇
၃၃၇

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

၅၆၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ပ]		[ပ]	
ပကတိသီလ	၄၉	ပတ္တမြားစစ်ကဲ့သို့	၁၄၇
ပက္ခိကဘတ်	၂၁၂	ပထဝီကသိုဏ်းဟု ဆိုအပ်၏	၄၆၄
ပစ်စင်	၈၆	ပဓာနိယတိဿထေရ်	၃၈၆
ပစ္စည်းလေးပါး၌ ရောင့်ရဲခြင်း	၂၉၃	ပမာဏဟူသောစကား	၂၃၂
ပစ္စနိက်	၄၃၅	ပရက္ကမဓာတ်	၄၀၂
ပစ္စယပဋိသေဝန	၇၇	ပရာမဋ္ဌသီလ	၄၅
ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ	၅၅၊ ၁၁၅	ပရိကံ	၄၂၃
ပစ္စဝေက္ခဏဝသီ	၄၇၆	ပရိကထာ	၇၉၊ ၉၄၊ ၁၃၀
ပစ္စဝေက္ခဏသုဒ္ဓိ	၁၃၉	ပရိကထာ (ကျောင်း၌)အပ်	၁၂၉
ပစ္စုပဋ္ဌာန်	၂၉	ပရိတာပန	၁၄
ပဉ္စဂံအင်းပျဉ်	၂၅၃	ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိသီလ	၁၄၄
ပဉ္စင်းငယ်	၂၈၈	ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ	၁၄၄
ပဉ္စမဇော အားလျော့သွား၏	၄၂၅	ပရိယေဋ္ဌိသုဒ္ဓိ	၁၃၉
ပညာကြီး၏	၃၂၇	ပလိဗောဓ	၂၈၄
ပညာထူပြောသူ	၃၂၀	ပလိဗောဓအငယ်	၃၇၃
ပဋိပဒါ-ရောက်ကြောင်းအကျင့်	၂၇၅	ပဝတ္တိက္ကမ	၄၆၃
ပဋိပုဏ္ဏသုဒ္ဓိဝိဝေက	၄၃၂	ပဝါရိတ်သင့်သော	၂၂၇
ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်၏	၃၈၂	ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်	၃၉၉
၎င်း၏ပါးရာဘုံ	၄၇၀	ပဟာနေကဋ္ဌ	၃၈၄
ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်	၄၆၈	ပါစကဝမ်းမီးညှို့ခြင်း	၃၁၉
ပဌမအရိယဝံသ	၂၀၅	ပါစိနခဏ္ဍရာဇ်	၂၈၅
ပဌမနိဿယ	၂၁၄	ပါဠိပဒိကဘတ်	၂၁၂
ပဌမမည်၏	၄၆၃	ပါတိမောက္ခသံဝရ	၂၅၊ ၅၁၊ ၅၆
ပဏီတသီလ	၄၄	ပါရိဘဋ္ဌတာ	၅၈၊ ၉၂
ပဏ္ဍုက်	၅၄၇	ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ	၅၀၁
ပတ္တပိုက်စုတင်	၁၈၉၊ ၂၂၂	ပါရိဟာရိကပညာ	၁၅
		ပါရိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၀၅၊ ၃၀၈

၅၆၂

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အက္ခရာစဉ်

[ဝ]

စာမျက်နှာ

ပါသဏ္ဌ	၅၀
ပိဋကတ် ၁-၃-ပုံဆောင်	၁၉၆
ပိဏ္ဍပါတ်စုတင်	၁၈၈၊ ၂၁၁
ပိလိန္ဒဝစ္ဆ	၅၄၃
ပိတိငါးမျိုး	၄၄၄
ပိတိနှင့် သုခ	၄၄၈
ပိတိသမ္မောဇ္ဈင်	၄၀၀
ပုဆိုးပတ်	၂၅၂
ပုဏ္ဏဝလ္လိကကျောင်း	၄၄၄
ပုဏ္ဏားကျွန်မအလောင်း	၂၀၆
ပုဏ္ဏားမျိုး သွီးကညာ	၁၆၉
ပေဋကကျမ်း	၄၃၇
ပေဋကောပဒေသကျမ်း	၄၃၇
ပဲနောက်ဟင်းတူစွာ	၅၈၊ ၉၁
ပါးနပ်လွန်းသော	၄၁၉
ပင်ကုမ္ပဉ်	၄၂၀
ပန်းပေးခြင်း	၅၇
ပယ်အင်္ဂါတို့	၂၅၂၊ ၄၈၉
ပွတ်သိ၍ပြောခြင်း	၇၉၊ ၈၅၊ ၉၃
ပွတ်သပ်ပေးခြင်း	၁၅၉
ပိုက်ဆံလျှော် ပုဆိုးကဲ့သို့	၁၆၆
ပိုးချည်အဝတ်	၃၃၈
ပျူပျူ ငါငါပြောဆိုခြင်း	၅၈
ပြုစုမွေးမြူလွယ်ခြင်း	၁၈၃
ပြည့်တန်ဆာမ (အဂေါစရ)	၆၀

အက္ခရာစဉ်

[ဖ]

စာမျက်နှာ

ဖက်မိုး ဖက်ကာကျောင်း	၃၃၆
ဖန်ခါးသီးပိုင်း	၈၄၊ ၁၂၉
ဖရဏာပိတံ	၄၄၄
ဖိလာစကား	၃၈၉
ဖျက်ဆီးအပ်ပြီး ဖြစ်ချေ၏	၁၇၇
ဖြစ်စဉ် (ပဝတ္တိက္ကမ)	၄၆၃

[ဗ]

ဗာကုလမထေရ်	၃၂၆၊ ၃၆၁
ဗာဟိယဒါရူစီရိယ	၃၁၈
ဗုဒ္ဓိစရိုက်	၃၂၀
ဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရ်	၄၇၈
ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ	၄၉၆
ဗြာဟ္မဇာမဟာသာလ	၁၇၂
ဗြဟ္မဝိဟာရလေးပါး	၄၃၂
ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ	၄၉၆
ဗြဟ္မာမင်းကြီး	၈

[ဆ]

ဆဏ္ဍာတိုက်	၈၆
ဆဝင်နှင့် နီးသည်	၄၂၇
ဆာဝနာအစီအရင်	၃၇၄
ဆိနပ်စီးလျက် (မရိုသေမှု)	၆၃
ဆိသက္က (ဆေးဆရာ)	၁၁၁
ဆိလူးမတယောက်	၃၇၁

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

၅၆၃

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[ဘ]

ဘုဇိဿ(လွတ်လပ်သူ)	၁၆၅
ဘုရား၏အမွေတော်	၂၃၉
ဘုန်းတန်းကြီးသော	၂၉၄
ဘောဇဉ်ငါးပါး	၁၉၀

[မ]

မအပ်နှင်းခြင်း၌ အပြစ်	၃၅၅
မကောင်းသတင်းလွှင့်ခြင်း	၈၀၊ ၉၆
မကြည့်စဘူးပေ(ရာဂစိတ်ဖြင့်)	၁၂၇
မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ	၁၀၅
မဂ်ဝိထိမှ ရှေး၌	၅၁၉
မင်းတံဆိပ်ခတ်စေ၏	၁၂၅
မင်းဘေးစိုးဘေးရှိ၏	၃၇၀
မင်းမျိုး သွီးကညာ	၁၆၉
မင်းသေဌေး	၁၇၂
မင်း၏အိမ်တော်	၄၃၈
မဇ္ဈတ္တပယောဂ	၄၁၂
မဇ္ဈိမ	၄၄
မဇ္ဈိမနိကာယ်အဋ္ဌကထာ	၂၃၁
မဇ္ဈိမပဋိပတ်	၂၁
မတ်တတ်နာရောဂါ	၁၀၇
မပန်ကြားပဲဟော၏	၆၄
မပွါးစေအပ်သောစိတ်	၁၂၁
မဇ္ဈကမထေရ်	၃၇၆
မလယဝါသီ	၃၀၀
မလိမ္မာသောနှားမ	၄၇၄

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[ဗ]

မလုံခြုံ	၇၃
မသင့်သောအကျင့်	၅၇၊ ၆၃
မသင့်သောကျက်စားရာ	၆၀-၁
မသင့်သောကျောင်း	၃၆၃
မဟာကဿပမထေရ်	၂၁၇
မဟာတိတ္ထ(သင်္ဘောဆိပ်)	၅၂၉
မဟာတိဿမထေရ်	၇၀၊ ၁၃၄၊ ၁၄၄
မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်	၃၀၂
မဟာနိဒ္ဒေသ	၄၃၂
မဟာပြာဠိဟာပြရာ၌	၄၇၇
မဟာမိတ္တမထေရ်	၁၂၄-၆
မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်နှင့်တကွ	၁၃၁
မဟာရောဟကဂုတ္တမထေရ်	၄၇၈
မဟာဝတ္ထနီ	၁၁၇
မဟိန္ဒမထေရ်	၄၇၈
မဟိန္ဒထေရ်၏ဂူ	၃၄၀
မဟာဝိဟာရဝါသီ	၁၀
မဟာဝေလိဂင်္ဂါ	၂၈၉
မဟာသာဝကထံ၌	၁၉၆
မဟာသံဃာရက္ခိတမထေရ်	၁၄၃-၇
မဟာအရိယဝံသအကျင့်	၂၉၃
မာဂဏ္ဍိယသုတ်	၃၂၉
မိစ္ဆာဝိတက်	၃၂၁
မိတ်ဆွေကောင်း	၃၀၈
မိန်းမပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ်	၇၀
မိမိအနီး၌ ပြောဆိုခြင်း	၈၅

၅၆၄

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[မ]	
မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်းကာ	၃၅၅
မီးအပူ(နယ်ကျဉ်း)	၉၉
မီးပျံ့ကြီးကိုပွေ့ဖက်၍	၁၇၀
မုဂ္ဂသုပ္ပတာ	၅၈၊ ၉၁
မုဆိုးမ(အဂေါစရ)	၆၀
မုဒ္ဒပ္ပသန္ဓော	၃၉၆
မေဃိယထေရ်-သုတ်	၃၅၃-၄
မေတ္တေယျဘုရားဖူးအံ့ဟု ကြံ	၁၄၈
မောနေယျအကျင့်	၂၉၂
မောဟစရိုက်	၃၂၀
မောဟစရိုက်ရှိသူ	၃၂၃
မော်မကြည့်မှု၍	၆၇
မျက်စိကို စောင့်ရှောက်	၁၁၆
မျက်စိကောင်းသူ ငါ့ရှင်တို့ကို	၁၂၄
မျက်စိတံခါး	၇၂
မျက်နှာချင်းဆိုင်	၁၆၁
မျက်နှာချင်းမဆိုင်ရဲသော	၉၆
မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်း	၇၇
မြကြေးမုံဝန်းကဲ့သို့	၅၃၁
မြယပ်ဝန်းကဲ့သို့	၅၃၁
မြင်ရရုံမျှ၌သာလျှင်	၇၀
မြင်းလိမ္မာရထား	၂၉၂
မြည်ဟီးသံ	၄၄၀
မြို့၏အရံအတား(၇)ပါး	၁၁၂
မြို့တံခါး	၇၄
မြောက်၍ပြောခြင်း	၇၈၊ ၉၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[မ]	
မိုးလင်းလူနီး စောစောကြီး	၂၉၄
မို့ကို ပျိုးစေ့နည်း	၄၇၀
မိုက်မစွာကြည်ညိုတတ်၏	၃၉၆
[ယ]	
ယက္ကန်းသည်ယောင်ဆောင်	၂၁၇
ယဒတ္ထိ ယံ ဘူတံ	၄၉၈
ယမုနာမြစ်ရေ	၃၂
ယုယုယယပြောဆိုခြင်း	၇၉၊ ၁၆၀
ယဉ်သောအင်္ဂါ	၄၃၈
ယုတ်မာသော အလိုရှိသော	၈၁
[ခ]	
ရတနာမြတ်ဟု အမှတ်ပြုကာ	၃၇၅
ရထဝိနီတသုတ်လာအကျင့်	၂၉၂
ရထားထိန်းကဲ့သို့	၄၁၆
ရဟန်းကိစ္စပြုသင့်	၂၉၆
ရဟန္တာမြတ်ကြီး	၁၇
ရစဉ်၌ ဆင်ခြင်ခြင်း	၁၃၆
ရာဂစရိုက်	၃၂၀
ရာဂထူပြောသူ	၃၂၀-၁-၃
ရာဂနှင့်တကွသေမည်ကြောက်	၁၅၀
ရာဟုလသုတ်	၃၅၄
ရာဟုလာ၏ညီတော်	၄၀၇
ရာဟုလာ(အရှင်)	၃၅၄
ရုက္ခဦးနှုတ်	၁၃၁

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

၅၆၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၇]	
ရက္ခမူရတင်	၁၉၁၊ ၂၃၆
ရေအုန်းနဲ့ပန်း	၃၃၀
ရေခပ်ကျန်မ	၃၆၈
ရေချိုးပေးခြင်း	၁၅၉
ရေငန်အိုင်	၅၂၉
ရေမရှိသောခရီးခဲ	၄၄၈
ရောဂါကိုပင် သုံးသပ်လျက်	၁၅၁
ရောဟဏဇနပုဒ်	၂၈၈
ရက်တက်ပုပ်ရည်	၃၃၇
ရင့်ကျက်သည်(နိပဏ)	၁၅
ရစ်ပတ်လျက်ဆိုသော	၉၀
ရစ်ဝဲနေခြင်း	၄၄၁
ရည်သန်တောင့်တ၍သွား၏	၈၈
ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်၏	၃၇၀
ရောင်ရဲလွယ်	၈၄၊ ၁၈၃
ရွာ၏အနီးဥပစာ	၂၃၀
ရွှံ့ပုံချင်းတူသည်သာလျှင်	၅၁၉
ရွက်ဖွယ်အင်္ဂါ	၁၀၁
ရှင်ပြုပေးရန်	၂၉၇
ရှုတ်ချခြင်း	၇၉၊ ၉၅
ရှုပ်ထွေးစေဟူသည်မှာ	၇
ရွှေပြောင်းနိုင်သည့်ကသိုဏ်း	၃၇၇
ရွှေစင်ကဲ့သို့	၁၄၇
ရွှေဖြစ်အောင် အဓိဋ္ဌာန်ပြု	၅၄၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၈]	
လခကိုလည်းရ၏	၄၆၇
လနေအထံသို့သွားကြ	၄၇၂
လပနာ	၇၈
လရေးအရောင်ကဲ့သို့	၅၂၅
လဝန်းကဲ့သို့	၃၈၃
လာဠုဒါယိမထေရ်ကဲ့သို့	၂၆၂
လူမြတ်တို့၏ဥစ္စာ(ဈာန်မဂ်ဖိုလ်)	၇၅
လူတို့၏သီလ	၄၉
လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်စောင့်ရှောက်လတံ့	၃၁၁
လက်ပမ်းသွား	၁၀၂
လက်ဝှေ့သွား	၁၀၂
လင်နှင့်ရန်ဖြစ်၍(ထွက်လာ)	၇၁
လမ်းခုလတ်၌	၇၁
လမ်းမ၌	၇၂
လာဘ်ကို(တကျောဖြင့်မှီ)	၇၆၊ ၈၁
လိမ္မာသော	၄၁၉
လိမ္မာသောစားတော်ကဲ	၄၆၄
လေအစုသောလျှင်ပျား၏	၃၄၇
လေးငါးလုပ်ခန့်လျှော့၍စား	၁၀၈
လေးဆူသောဘုရားတို့၏	၂၈၇
လေးတောင်မျှကြည့်လျက်	၆၇
လေးဖြင့်ပစ်၏	၆၉
လေးလံရှည်သော	၄၂၀
လေးသွားကဲ့သို့	၁၆၄
လောကဝေါဟာရစကား	၁၃၃
လောကာဓိပတေယျသီလ	၄၅

၅၆၆

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[လ]	
လောကီသီလ	၄၃
လောကုတ္တရာသီလ	၄၃
လောဘအားကြီး၍(ကံပြုဆဲ၌)	၃၂၅
လောဘကြီးသူ	၃၂၈
လောဘနည်း၏	၃၂၆
လောလုပ္ပတဏှာ	၁၉၅၊ ၂၁၉၊ ၂၅၀
လောလောပူသောသံချောင်း	၁၁၉
လွန်စွာအားထုတ်၍(ပျံ့လွင့်)	၄၂၁
လွန်စွာဆောင်ခြင်း(သီလန)	၂၇
လျှိုကြပါဟု(ရဟန်းက)	
မပြောကောင်း	၈၆
လှေသူကြီး	၄၂၀
လုံမဥပမာ	၁၇၅
လှည်းဆီထိုးခြင်း	၁၀၄
လှည်းဝင်ရိုးဆီထိုးသကဲ့သို့	၁၄၂
လျှာကိုမလောင်စေလင့်	၁၄၃
လွှာချင်းဘိနပ်(ခြေမဆေးရရန်)	၃၈၁

[ဝ]

ဝက္ကပဉ္စက	၃၅၁
ဝက္ကလိမထေရ်	၃၉၃
ဝင်္ဂိသမထေရ်	၁၂၃
ဝတ(ကျင့်ဝတ်)	၁၆၃
ဝတ္တကာလရွာ	၄၄၅
ဝဋ္ဋဘေဒဒုက္ကဋ်	၃၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဝ]	
ဝဋ်ပျက်ခြင်းကြောင့်	၃၆၅
ဝသီငါးပါး	၄၇၆
ဝါရကဘတ်	၂၁၂
ဝါရိတ္တသီလ	၃၅
ဝါးပေးခြင်း	၅၇
ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေက	၄၃၂
ဝိစာရမည်၏	၄၄၀
ဝိညူပသတ္တ	၁၆၅
ဝိညတ်တို(ဆွမ်း၌)မအပ်ကုန်	၁၂၉
ဝိတက်စရိုက်	၃၂၀
ဝိတက်မည်၏	၄၃၈
ဝိတက်ထူပြောသူ	၃၂၀
ဝိတက်ဝိစာရနှင့်တကွဖြစ်သည်	၄၄၂
ဝိနည်းဓိုရ်ဆရာတို့က	၂၃၀
ဝိပဉ္စိတညူ	၂၃
ဝိပဿနာမျှ(ဟော)	၁၁
ဝိပဿနပေက္ခာ	၄၉၉၊ ၅၀၂
ဝိဘင်းကျမ်း	၄၃၂၊ ၄၄၂၊ ၄၈၆၊ ၅၁၀
ဝိဘဏ္ဍနသံဝဏ္ဏနာ	၁၁၃
ဝိမုတ္တိမဂ်ကျမ်း	၃၂၃-၄
ဝိရတီသီလ	၄၀
ဝိရိယဖြင့်ပြီးစေအပ်၏	၁၂၈
ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်	၄၀၀
ဝိရိယသံဝရ	၂၆
ဝိရိယပေက္ခာ	၄၉၆
ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သည်	၄၄၃-၉

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

၅၆၇

အက္ခရာစဉ်

[ဝ]

ဝိဝေကဇံ	၄၄၃-၉
ဝိဝေကသုံးပါး	၄၃၂
ဝိသဂဏ္ဌခေါ်(အနာ)	၁၂၆
ဝိသဘာဂအသံ	၃၆၇
ဝိသဘာဂအာရုံ	၃၆၈
ဝိသယဇ္ဈတ္တ	၄၈၁-၂
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မည်၏	၁၀
ဝိသေသဘာဂီယ	၄၉၊ ၂၇၉
ဝိဟာရဘတ်	၂၁၂
ဝေဒနာသစ်	၁၀၇
ဝေဒနာဟောင်း	၁၀၆
ဝေဒနုပေက္ခာ	၄၉၈
ဝဠာနဝသီ	၄၇၆

[သ]

သံအင်းပျဉ်	၁၇၄
သံကောက်	၈၅
သံဃဘတ်	၅၁၁
သံဃရက္ခိတသာမဏေ	၁၄၃
သံညောင်စောင်း	၁၇၄
သံတွေခဲဥပမာ	၁၇၅
သံပြားဥပမာ	၁၇၅
သံယောဇဉ်ငါးပါး	၄၉၄
သံရည်အိုးကြီးထဲ၌	၁၇၄
သံဝရသီလ	၂၆
သံဝရသုဒ္ဓိ	၁၃၉

အက္ခရာစဉ်

[သ]

သံဝေဂဝတ္ထုရှစ်ပါး	၄၁၃-၅
သက္ကာရ	၇၆၊ ၈၁
သတိနှင့်သမ္ပဇဉ်	၅၀၄
သတိဖြင့် ပြီးစေအပ်၏	၁၁၈
သတိသံဝရ	၂၅
သတိဟူသောတံခါးရွက်	၇၂
သတ္တင်္ဂအင်းပျဉ်	၂၅၃
သဒ္ဓါစရိုက်	၃၂၀
သဒ္ဓါထူပြောသူ	၃၂၀
သဒ္ဓါနှင့်ပညာ	၃၉၇
သဒ္ဓါဖြင့်ပြီးစေအပ်၏	၁၁၅
သဒ္ဓါဟူသည်မှာ	၄၁၃
သပရိယန္တသီလ	၄၂
သပ္ပါယခုနစ်မျိုး	၃၈၆
သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၀၅-၈
သဘောတရားမျှဟူလျက်	၄၆၈
သမထနိမိတ်	၄၁၁
သမသီသီရဟန္တာ	၁၁၇
သမာဓာန	၂၇
သမာဓိဇံ	၄၈၈
သမာဓိနှင့်ဝီရိယ	၃၉၇
သမာဓိဟူသည်မှာ	၂၆၉
သမာပဇ္ဇနဝသီ	၄၇၆
သမာဓိရှိသကဲ့သို့(ဟန်ဆောင်)	၈၈
သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်	၄၀၀
သမာဓိသုံးပါး	၄၄၇

၅၆၈

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မြန်မာပြန်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သွီးကညာကိုပွေဖက်၍	၁၇၀
သမုစ္ဆေဒဝိဝေက	၄၃၂
သမုဒ္ဓရာရေပြင်ကို ကြည့်နေစဉ်	၅၃၀
သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ဟူသည်မှာ	၄၇၉
သမ္ပတ္တိအနက်	၂၈
သမ္ပာသန္တကင်းသောသူတို့	၅၄၈
သမားတော်ကြီး	၁၁၁
သရဏဂုံဆရာ	၂၉၈
သရဘူမြစ်ရေ	၃၂
သလာကဘတ်	၂၁၂
သလ္လေခပဋိပတ်၌	၁၃၀
သသမ္ဘာရကထာ	၆၉
သဟဇေကဋ္ဌ	၃၈၄
သင်၏ကျွန် မဟုတ်	၂၉၉
သင်္ခါရုပေက္ခာ	၄၉၇၊ ၅၀၂
သင်ဓုန်းခင်းလမ်း၌	၅၀၄
သင်္ဂသောကျက်စားရာ	၆၂
သင်္ဂလျော်သောကျောင်း	၃၇၂
သစ်ရွက်ပေးခြင်း	၅၇
သစ်သီးပေးခြင်း	၅၇
သည်းခြေနာ	၃၁၉
သာမညဖိုလ်	၄၇
သာမဏေ	၂၆၇
သာမဏေရီ	၂၆၇
သာမန္တဗ္ဗ	၇၉၊ ၉၃-၄
သာမန္တဗ္ဗန	၈၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ခ]	
သာမန္တဗ္ဗတ	၇၇
သာမိပရိဘောဂ	၁၄၀
သာရိပုတြာ (အရှင်)	၁၁၆၊ ၄၇၇
သာရိပုတြာ မထေရ်ကဲ့သို့	၁၃၁၊ ၂၆၂
သာ၍ များများရလို့	
သောကြောင့်	၈၃
သာဝကတို့အရာကို လွန်ခြင်း	
ကြောင့်	၁၁၅
သာဝတ္ထိပြည်	၄
သာသနဗြဟ္မစရိယ	၁၀၅
သား၏ အသားကို (စားရ	
သလို)	၁၀၅
သားမြီးမျှင်မှန်အောင်ပစ်နိုင်	၄၆၄
သားမြီးကြိုး ဥပမာ	၁၇၅
သိက္ခမာန်	၂၆၇
သိကြားမင်းအား (သပိတ်ပေး)	၂၁၇
သိင်္ဂါလပိတုမထေရ်	၃၄၆
သီချင်းဆိုလာ၏ (ဘီလူးမ)	၃၇၁
သီချင်းဆိုသံ	၁၆၂
သိရိဓမ္မာသောကမင်း	
လက်ထက်	၃၄၆
သီလနအနက်	၂၇
သီလဟူသည်	၂၄
သီလအပြား	၃၃
သီလ၏အကျိုး	၃၀
သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်း	၁၅၈

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

၅၆၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်
[သ]		[သ]	
သီလ၏ဖြူစင်ကြောင်း	၁၅၈	သောဏမထေရ်ဝတ္ထု	၃၉၅
သီလ၏ လက္ခဏာစသည်	၂၇	သောပါက သာမဏေ	၃၄၆
သုခပဋိပဒါ	၂၇၆	သောမာရတိုင်းဖြစ် အဝတ်	၃၃၈
သုတမှ ကင်းသည်	၁၄၈	သေ့ (သံကောက်)	၈၆
သုတ္တန်ဆောင်ဂိုဏ်း	၂၉၅	သွယ်ဝိုက်၍ ပူပန်စေသည်	၁၄
သုတ္တန်ဆောင် ဆရာတို့က	၂၃၀	သွားရိုး၌ အသုဘသညာ	၇၁
သုသာန်စုတင်ကို ပြဆိုချက်	၂၄၃		
သုသာန်မီး	၁၆၈	[ဟ]	
သုကြွယ်မျိုး သွီးကညာ	၁၆၉	ဟတ္ထပလ္လတ္တိကာ	၂၅၂
သုတပါးကိုပုံ၍ ယုံတတ်၏	၃၃၃	ဟင်္သာငယ်တို့သည်	၄၇၁
သုနာသုံးဆေး	၁၄၂	ဟာနဘာဂိယ	၄၈၊ ၂၇၉
သုလျှိုထင်၍ (နှိပ်စက်တတ်)	၃၇၀	ဟိနသီလ	၄၄
သုံးပါးသော သံဝါသ	၁၆၈	ဟောစဉ် (ဒေသနာက္ခမ)	၄၆၃
သုံးဆောင်ဆဲ၌ ဆင်ခြင်ခြင်း	၁၃၆	ဟင်းရွက်ခူးသူတို့	၃၆၇
သုံးဆဲနစ်ပါးသောစကား	၃၈၈	ဟင်းလင်းပြင်၌ ဝါမကပ်အပ်	၂၃၇
သေက္ခဟူ၍သာလျှင်	၁၄၁	ဟန်ဆောင်ပြုလိုသော	၇၆
သေခံယနှင့်အညီ	၆၄	ဟန်ဆောင်၍ ဆို၏	၈၃

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်အညွှန်း ပြီး၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် - မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ၌ ပြင်ဖတ်ရန်

စာမျက်နှာ	ကြောင်း	ရှိရင်း	ပြင်ဖတ်ရန်
ဂါ	၁၀	ဈေး	ဈေး
ဂါ	၁၁	ညာ	ည
ဂါ	၁၄	ညား	ညံ
ဂါ	၁၅	ဋာ	ဋ
၃၉	၁	ဗြဟ္မစရိယကသီလ	အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလ
၅၃	၂	နိဇ္ဇိကိသနတာ	နိဇ္ဇိကိသနတာ
၆၁	၂၂	စတုဒိသာ	စတုဒိသာ
၆၆	၆	အတူလိုက်၍	အတူလိုက်၍
၆၇	၁၀	ရဟန်းသည်	ရဟန်း၏
၇၄	၁၉	ကြား၍	ကြားပြီး၍
က	၄	ဤပါဠိအနက်ကို	ဤပါဠိ၏ အနက်ကို
၉၄	၁၂၊ ၂၀	တင်းလဲ	တင်းလဲ
၉၄	၂၂	သာမန္တဇပုန	သာမန္တဇပု
၉၆	၁၂	ရှေးရှု	ရှေးရှု
၁၁၅	၁	အကျိုးငှါ	အကျိုးငှါ၊
၁၁၅	၂၁	ပဋိ	ပတိ
၁၂၇	၇	သင်သွားလော့။	သင်သွားလော့၊
၁၂၇	၉	ဆို၏။	ဆို၏။
၁၃၁	၅	ပွားစေအပ်သည်	ပွားစေလိုသည်
၁၃၁	၈	ရှင်မဟာ	အရှင်မဟာ
၁၃၄	၁၅	တခုသောသစ်ပင်၏	တခုသောသရက်ပင်၏
၁၃၄	၂၀	မဟာမိတ္တမထေရ်	မဟာတိဿမထေရ်
၁၃၅	၁	သဒ္ဓါ၍	သဒ္ဓါဖြင့် ယုံကြည်၍
၁၃၅	၂၂	အရဟတ္တဖိုလ်သို့	အရဟတ္တဖိုလ်ကို

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် - မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ၌ ပြင်ဖတ်ရန်

စာမျက်နှာ	ကြောင်း	မှီရင်း	ပြင်ဖတ်ရန်
၁၃၅	၂၄	မဟာမိတ္တမထေရ်	မဟာတိဿမထေရ်
၁၃၉	၁၈	သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏	သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
၁၄၅	၁၆	အရေအတွက်	အရေအတွက်၏
၁၅၁	၂၀	ဆိုလို၏။	ဆိုလို၏။ (ဒီကာ)
၁၅၈	၉	စသည်တို့က	စသည်တို့ကို
၁၅၈	၁၂	အလယ်၌	အဆုံး၌
၁၆၀	၈	ငိုကျွေးခြင်း	ငိုကြွေးခြင်း
၁၆၅	၁၇	ပညာရှိ	ပညာရှိတို့
၁၈၃	၁၇	ဓုတင်ကို ဆိုသော	ဓုတင်ဆိုင်ရာ
၁၉၂	၁	ဤနေရာ၌	ဤနေရာသည်
၂၀၀	၂၂	ရေချိုးစေပြီးလျှင်	ရေချိုးပြီးလျှင်
၂၁၈	၆	မုဒုပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း	မုဒုပုဂ္ဂိုလ်သည်
၂၁၈	၁၄	မစ္ဆေရကို	မစ္ဆေရကို
၂၃၀	၁၃	ကျီးခြောက်သည့်နည်း	ကျီးချောက်သည့်နည်း
၂၃၁	၄	အနီဆုံး	အနီးဆုံး
၂၃၁	၁၉	ကျီးခြောက်နည်း	ကျီးချောက်နည်း
၂၅၇	၂	ခါထုတ်ပြီးသူ	ခါထုတ်ပြီးသူ
၂၆၁	၁၅	မခါထုတ်မူ၍	မခါထုတ်မူ၍
၂၆၆	၆	သိက္ခာပုဒ်ဖြင့်လျှင်	သိက္ခာပုဒ်ဖြင့်ပင်လျှင်
၂၆၆	၂၃	(တိစိဝရိတ် တောင်	တိစိဝရိတ် ဓုတင်
၂၆၈	၈၊ ၁၀	ပွားစေအပ်သော်	ပွားစေသော်

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် - မြန်မာပြန် ပဌမတွဲ၌ ပြင်ဖတ်ရန်

စာမျက်နှာ	ကြောင်း	ရှိုရင်း	ပြင်ဖတ်ရန်
၂၇၅	၇	သုခဗ္ဗိပဒါ	သုခပဋိပဒါ
၂၉၂	၁	သုတ်၌လာ	သုတ်၌လာသော
၂၉၆	၁၇	ကြွင်းကျန်နေငြားအံ့၊	ကြွင်းကျန်နေငြားအံ့၊ ပြီးဆုံး စေအပ်၏။ အကယ်၍ (အ ကြွင်းအကျန်) များငြားအံ့၊
၂၉၈	၁၅	ဥပဇ္ဈာယ်ကဲ့သို့	ဥပဇ္ဈာယ်၌ကဲ့သို့
၃၁၅	၁၀	(စိတ်သည်	(စိတ်သည်)
၃၃၃	၂၃	ပြခဲ့သည်	ပြန်ခဲ့သည်
၃၃၇	၁၉	အထွေထွေသော	အထွေထွေသော
၃၄၇	၈၊ ၁၀	ဖူးဖူးယောင်သည့်	ဖူးဖူးရောင်သည့်
၃၅၀	၈	စတုဓာတုဝတ္ထာန်	စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်
၃၆၀	၂၄	ချည်းကပ်၍	ချဉ်းကပ်၍
၃၆၇	၃	ဟင်ရွက်ခူး	ဟင်းရွက်ခူး
၃၆၉	၇	ကျောင်း၏	ကျောင်းတိုက်၏
၃၇၂	၉	အင်္ဂါငါးနှင့်	အင်္ဂါငါးပါးနှင့်
၃၇၅	၅	ယူပါ၏	ယူ၏
၃၇၅	၂၀	ကောင်းစွာ	ကောင်းစွာ အသီးအခြားထား အပ်သည်ကို
၃၈၂	၀	၄၈၂	၃၈၂
၄၂၇	၂၀	မှတ်ချက် ၃-၌	မှတ်ချက် ၄-၌
၄၉၂	၇	ဝိရာဂါ	ဝိရာဂါ
၅၀၇	၂	(စေတသိက	(စေတသိကသုခ ကာယိက
၅၁၇	၂၀	(ဘုရားလောင်းတော်	(ဘုရားအလောင်းတော်

